AUTHOR:

STOBAEUS, JOANNES

TITLE:

IOANNIS STOBAEI FLORILEGIUM

PLACE:

LIPSIAE

DATE:

1838

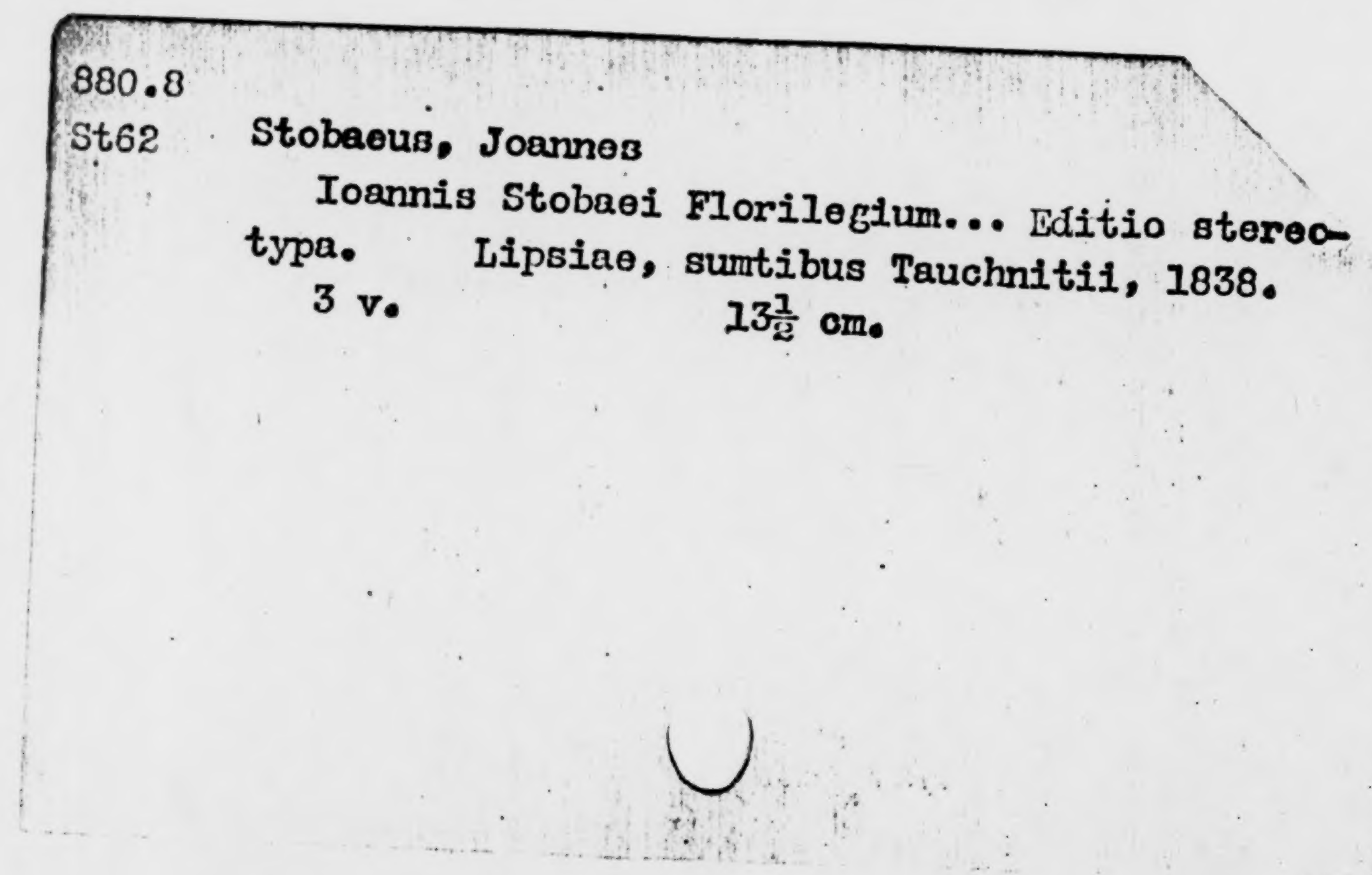
Master Negative #

91-80121-5

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

880.8
St62 Stobaeus, Joannes
Ioannis Stobaei Florilegium... Editio stereotypa. Lipsiae, sumtibus Tauchnitii, 1838.
3 v. $13\frac{1}{2}$ cm.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 mm REDUCTION RATIO: 10X
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 7-3-91 INITIALS M.D.C.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

VOLUME 1

IOANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

EDITUM.

VOL. I.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE

SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1838.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ. Α.

1. Σοφοκλέους Ἐριφύλης.
Ἀρετῆς βέβαιαι δ' εἰσὶν αἱ κτήσεις μόναι.
2. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Οὔ τοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος· ἁ δ' ἀρετὰ
καὶ θανοῦσι λάμπει.
3. Εὐριπίδου Οἰδίποδος.
Οὔ τοι νόμισμα λευκὸς ἄργυρος μόνον,
καὶ χρυσός ἐστιν, ἀλλὰ χἠρετὴ βροτοῖς
νόμισμα κεῖται πᾶσιν, ᾗ χρῆσθαι χρεών.
4. Εὐριπίδου Τημενίδων.
Ἀρετὴ δέ, κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται,
ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος· κακοῖσι δὲ
ἅπαντα φροῦδα συνθανόνθ' ὑπὸ χθονός.
5. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.
Αἰσχύνεται δὲ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ
κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις· ἡ δ' εὐανδρία
διδακτόν, εἴπερ καὶ βρέφος διδάσκεται

1. Fr. 1. Dind. 2. V. 774. 3. Fr. 9. 4. Fr. 1. 5. V. 911.

λέγειν, ἀκούειν θ', ὧν μάθησιν οὐκ ἔχει.
ἃ δ' ἂν μάθῃ τις, ταῦτα σώζεσθαι φιλεῖ
πρὸς γῆρας. οὕτω παῖδας εὖ παιδεύετε.

6. Οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον.
οὐ γάρ πέφυκε δοῦλον, οὔτε χρημάτων,
οὔτ' ἀσφαλείας, οὔτε θωπείας ὄχλου. —
Ἀρετὴ δ', ὅσῳ περ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς,
τοσῷδε μᾶλλον αὔξεται λειουμένη.

7. Εὐριπίδου.
Ἀρετὴ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις καλόν.

8. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταί, τὰς δὲ χρή σ' ἀσκεῖν, τέκνον·
θεούς τε τιμᾶν, τούς τε θρέψαντας γονεῖς,
νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν
κάλλιστον ἕξεις στέφανον εὐκλείας ἀεί.

9. Βακχυλίδου.
Εἷς ὅρος, μία βροτοῖσιν ἐστὶν εὐτυχίας ὁδός,
θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ δύναται διατελεῖν βίον.

10. [Ἴαμβοι.
Ἀνάπαυσίς ἐστι τῶν κακῶν ἀπραξία.
ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὅρα.
βέλτιόν ἐστι σῶμά γ' ἢ ψυχὴν νοσεῖν.
εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.
ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν.
ἐλεύθερον φύλασσε τὸν σαυτοῦ τρόπον.
σαυτὸν φύλαττε τοῖς τρόποις ἐλεύθερον.
ταμεῖον ἀρετῆς ἐστι σωφροσύνη μόνη.
ψυχῆς ἐπιμελοῦ τῆς σεαυτοῦ, καθὰ δύνῃ.

6. Fragm. inc. Eur. 5. 7. Fr. inc. 6. 8. Fr. 38. 9. Plenius legitur infra CVIII. 26. p. 569. 10. Gesner. e gnomologia addidit.

καλὸν φύουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι.
καρπὸς δ' ἀγαθός ἐστιν εὔτακτος βίος.
λάβε πρόνοιαν τοῦ προσήκοντος βίου.
μακάριος, ὅστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ.
ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ 'ρετὴ βροτοῖς.

11. Ἴαμβοι. Εἰς ἄνδρας ἀγαθούς.
(*) Ἀνὴρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτέ.
γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται.
ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός.
ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα, καὶ τὸν σώφρονα.
ἤθους δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος.]

12. Ἀριστοτέλους Ὕμνος εἰς Ἀρετήν.
Ἀρετὰ πολύμοχθε γένει βροτείῳ,
θήραμα κάλλιστον βίῳ.
Σᾶς πέρι, παρθένε, μορφᾶς
καὶ θανεῖν ζηλωτὸς ἐν Ἑλλάδι πότμος,
καὶ πόνους τλῆναι μαλεροὺς καὶ ἀκάμαντας.
τοῖον ἐπὶ φρένα βάλλεις
καρπὸν ἐς ἀθάνατον,
χρυσοῦ τε κρείσσονα, καὶ γονέων,
μαλακαυγητοῖό θ' ὕπνου.
Σοῦ δ' ἕνεκ' ἐκ Διὸς Ἡρακλέης,
Λήδας τε κοῦροι πόλλ' ἀνέτλασαν,
ἔργοις ἀναγορεύοντες δύναμιν.
Σοῖς δὲ πόθοις Ἀχιλλεὺς
Αἴας τ' Ἀΐδαο δόμους ἦλθον.
Σᾶς δ' ἕνεκεν φιλίου μορφᾶς
Ἀταρνέως ἔντροφος

11. Gesner. e gnomologia addidit. 12. Addidit Gesner. e Diogen. Laërt. V, 7. vel Athen. XV. p. 696.

ἀελίου χήρωσεν αὐγάς.
Τοὶ γὰρ ἀοίδιμος ἔργοις,
ἀθάνατοί τε μιν αὐξήσουσι
Μοῦσαι, Μναμοσύνας θύγατρες,
Διὸς ξενίου σέβας αὔξουσαι.

13. Φιλιππίδου Ἀνανέωσις.

Ὅτ᾽ ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ᾽ ἡττώμενος·
μάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.

14. Ἐπιχάρμου.

Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.

15. Πυθαγόρου.

Κρατεῖν δὲ ἐθίζεο τῶνδε,
γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
καὶ θυμοῦ· πρήξεις δ᾽ αἰσχρόν ποτε μήτε μετ᾽ ἄλλου,
μήτ᾽ αὐτός· πάντων δὲ μάλιστ᾽ αἰσχύνεο σαυτόν.
εἶτα δικαιοσύνην ἄσκει, ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
μήτ᾽ ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε·
ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν
χρήματα δ᾽ ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ᾽ ὀλέσθαι.

16. Θεόγνιδος.

Πολλοὶ μὲν πλουτοῦσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πένονται.
ἀλλ᾽ ἡμεῖς τούτοις οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον αἰεὶ,
χρήματα δ᾽ ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

17. Ἡσιόδου.

Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

16. V. 315 sqq. 17. Opp. v. 287.

18. Ἀριστοτέλους περὶ Ἀρετῆς.

Ἐπαινετὰ μέν ἐστι τὰ καλὰ, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχρά· καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγοῦνται αἱ ἀρεταὶ, τῶν δὲ αἰσχρῶν αἱ κακίαι. Ἐπαινετὰ δέ ἐστι καὶ τὰ αἴτια τῶν ἀρετῶν, καὶ τὰ παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰ γινόμενα ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. Τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή ἐστι φρόνησις· τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε πρᾳότης καὶ ἡ ἀνδρεία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε σωφροσύνη καί ἡ ἐγκράτεια· ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε δικαιοσύνη (*) καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ μεγαλοψυχία. Κακία δὲ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφροσύνη· τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκρασία· ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ ἀνελευθερία καὶ ἡ μικροψυχία.

Ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευαστικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν τεινόντων.

Πρᾳότης δ᾽ ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ᾽ ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι.

Ἀνδρεία δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ᾽ ἣν δυσέκπληκτοί εἰσιν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον.

Σωφροσύνη δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ᾽ ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται τῶν περὶ τὰς ἀπολαύσεις φαύλων ἡδονῶν.

Ἐγκράτεια δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ᾽ ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὰς ἐπιθυμίας ὁρμώσας ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς.

Δικαιοσύνη δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς, διανεμητικὴ τῶν κατ᾽ ἀξίαν.

Ἐλευθεριότης δέ ἐστιν ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά.

Μεγαλοψυχία δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν, ἢ δυστυχίαν, καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Ἀφροσύνη δέ ἐστι κακία τοῦ λογιστικοῦ, αἰτία τοῦ ζῆν κακῶς.

Ὀργιλότης δέ ἐστι κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐκίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν.

Δειλία δὲ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον.

Ἀκολασία δέ ἐστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ὀρεκτικοὶ γίνονται τῶν περὶ τὰς ἀπολαύσεις φαύλων ἡδονῶν.

Ἀκρασία δέ ἐστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν αἱροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς, μὴ κωλύοντος τοῦ λόγου.

Ἀδικία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται παρὰ τὴν ἀξίαν.

Ἀνελευθερία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν αἱρετικοὶ γίνονται κέρδους αἰσχροῦ.

Μικροψυχία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνατοί εἰσι φέρειν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Ἔργα δὲ τῆς φρονήσεώς ἐστι, τὸ εὖ βουλεύεσθαι, τὸ κρῖναι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἱρετὰ καὶ φευκτὰ, τὸ χρῆσθαι καλῶς πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συνιδεῖν τοὺς καιροὺς, τὸ ἀγχινόως χρῆσθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. Μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια καὶ δεξιότης καὶ εὐβουλία ἤτοι ἀπὸ φρονήσεως ἕκαστο αὐτῶν ἐστιν, ἢ παρέπεται τῇ φρονήσει. Καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, οἷον συναίτια τῆς φρονήσεως· καθάπερ ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη· τὰ δὲ, οἷον μέρη· οἷον εὐβουλία τε καὶ ἀγχίνοια.

Πρᾳότητος δέ ἐστι, τὸ φέρειν μετρίως ἐγκλήματα, καὶ ὀλιγωρίας μετρίας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ὁρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ δυσκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργὰς, ἄπικρον δὲ τῷ ἤθει καὶ ἀφιλόνεικον ἔχοντα τὸ ἠρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ στάσιμον.

Ἀνδρείας δέ ἐστι, τὸ δυσέκπληκτον εἶναι ὑπὸ φόβων τῶν πρὸς τὸν θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ εἶναι, καὶ εὔτολμον πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχρῶς διασωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. Ἔστι δὲ ἀνδρείας καὶ τὸ πονεῖν, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ αἱρεῖσθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. Παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ ἡ εὐτολμία, καὶ ἡ εὐψυχία, καὶ τὸ θάρσος, ἔτι τε ἡ μεγαλοψυχία, καὶ ἡ καρτερία.

Σωφροσύνης δέ ἐστι, τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπολαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύσεως αἰσχρᾶς ἡδονῆς ἀνόρεκτον, καὶ τὸ φοβεῖσθαι τὴν ἀταξίαν, καὶ τὸ τετάχθαι παρὰ τὸν βίον ὁμοίως ἐν μικροῖς καὶ μεγάλοις. Παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία, κοσμιότης, αἰδὼς, εὐλάβεια.

Ἐγκρατείας δέ ἐστι, τὸ δύνασθαι κατασχεῖν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ φαύλας ἀπολαύσεις ἡδονῶν, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ τὸ ὑπομονητικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας τε καὶ λύπης.

Δικαιοσύνης δέ ἐστι, τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, τὸ σώζειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ σώζειν τοὺς γεγραμμένους νόμους, τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι, τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. Ἔστι δὲ πρῶτα τῶν δικαίων τὰ πρὸς τοὺς θεούς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοιχομένους· ἐν οἷς ἐστι καὶ εὐσέβεια, ἤτοι μέρος οὖσα τῆς δικαιοσύνης,

ἡ παρακολουθοῦσα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἡ ὁσιότης καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία.

Ἐλευθεριότητος δέ ἐστι, τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά, καὶ τὸ ἐπιδαψιλεῖν ἐπὶ τῷ εἰς δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ, καὶ ὅθεν δεῖ, λαβεῖν. Ἔστι δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθάριος καὶ περὶ οἴκησιν, κατασκευαστικός τε ὧν τῶν περιττῶν καὶ καλῶν, καὶ διαγωγὴν ἐχόντων ἡδεῖαν ἄνευ τοῦ λυσιτελοῦντος· καὶ θρεπτικὸς τῶν ζώων, τῶν ἴδιόν τι ἐχόντων ἢ θαυμαστόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἡ τοῦ ἤθους ὑγρότης καὶ εὐαγωγία καὶ φιλανθρωπία, καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ φιλόκαλον.

Μεγαλοψυχίας δέ ἐστι, τὸ καλῶς ἐνεγκεῖν καὶ εὐψύχως καὶ ἀτυχίαν καὶ εὐτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ μὴ θαυμάζειν μήτε τρυφὴν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς νίκας τὰς ἐναγωνίους, ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέγεθος. Ἔστι δὲ ὁ μεγαλόψυχος, οὐδὲ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ ποιούμενος οὐδὲ φιλόζωος, ἁπλοῦς δὲ τῷ ἤθει καὶ γενναῖος, καὶ ἀδικεῖσθαι δυνάμενος, καὶ οὐ τιμωρητικός. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἁπλότης καὶ γενναιότης καὶ ἀλήθεια.

Ἀφροσύνης δέ ἐστι, τὸ κρῖναι κακῶς τὰ πράγματα, τὸ βουλεύεσθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρῆσθαι κακῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν εἰς τὸν βίον ἀγαθῶν καὶ καλῶν. Παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀφροσύνῃ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀκρασία, ἐπαριστερότης, ἀμνημοσύνη.

Ὀργιλότητος δέ ἐστιν εἴδη τρία· ἀκροχολία, πικρία,

βαρυθυμία. Ἔστι τοῦ ὀργίλου, τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρίας, μήτε τὰς ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κολαστικὸν καὶ ἄγριον καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ λόγου καὶ ἔργου τοῦ τυχόντος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀργιλότητι τὸ πάροξυ τοῦ ἤθους καὶ εὐμετάβολον καὶ ἡ πικρολογία καὶ ἡ μεταμέλεια καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ ἥδεσθαι· καὶ ταῦτα πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν.

Δειλίας δέ ἐστι, τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ τὸ ὑπολαβεῖν κρεῖττον εἶναι ὁπωσοῦν σωθῆναι ἢ τελευτῆσαι καλῶς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία, ἀνανδρία, φιλοψυχία, καὶ ἀπονία· ὕπεστι δέ τις καὶ εὐλάβεια, καὶ τὸ ἀφιλόνεικον τοῦ ἤθους.

Ἀκολασίας δέ ἐστι, τὸ αἱρεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν, τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ζῶντας, καὶ φιλόγελων εἶναι, καὶ φιλόσκωπτον, καὶ φιλευτράπελον, καὶ ῥᾳδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία, ἀναιδεία, ἀκοσμία, τρυφή, ῥᾳθυμία, ἀμέλεια, ὀλιγωρία, ἔκλυσις.

Ἀκρασίας δέ ἐστι, τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν, καὶ ὑπολαμβάνοντα κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν ἧττον, καὶ τὸ οἴεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία, μεταμέλεια καὶ τὰ πλεῖστα τὰ αὐτά, ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

Ἀδικίας δέ ἐστιν εἴδη τρία, ἀσέβεια, πλεονεξία, ὕβρις. Ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμο-

νας καὶ τοὺς κατοιχομένους καὶ περὶ γονεῖς καὶ πατρίδα. Πλεονεξία δὲ ἡ περὶ τὰ συμβόλαια παρὰ τὴν ἀξίαν αἱρουμένη τὸ διάφορον. Ὕβρις δὲ, καθ᾽ ἣν τὰς ἡδονὰς αὑτοῖς παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἄγοντες ἑτέρους. ὅθεν καὶ Εὔηνος περὶ αὐτῆς λέγει,

ἥτις κερδαίνουσ᾽ οὐδὲν, ὅμως ἀδικεῖ.

Ἔστι δὲ ἀδικίας, τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς πίστεις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία, ἀλαζονεία, ἀφιλανθρωπία, προσποίησις, κακοήθεια, πανουργία.

Ἀνελευθερίας δὲ ἐστιν εἴδη τρία· αἰσχροκέρδεια, φειδωλία, κιμβικία. Ἔστι δὲ αἰσχροκέρδεια μὲν, καθ᾽ ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν, καὶ τὸ κέρδος αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται. Φειδωλία δὲ, καθ᾽ ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον. Κιμβικία δέ ἐστι, καθ᾽ ἣν δαπανῶσι μὲν, κατὰ μικρὸν δὲ καὶ κακῶς, καὶ πλείω βλάπτονται, τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποιεῖσθαι τὸ διάφορον. Ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας, τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι τῶν ποιούντων κέρδος, καὶ βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ ῥυπαρὸς καὶ φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀνελευθερίᾳ μικρολογία, βαρυθυμία, μικροψυχία, ταπεινότης, ἀμετρία, ἀγένεια, μισανθρωπία.

Μικροψυχίας δέ ἐστι, τὸ μήτε τιμὴν, μήτε ἀτιμίαν, μήτε εὐτυχίαν, μήτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν ἀναχαυνοῦσθαι, καὶ μικρὰ εὐτυχήσαντα ὑπεξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεγκεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δὲ ὁτιοῦν ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφορεῖν. Ἔτι δὲ καὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος, οἷος πάντα τὰ ὀλιγωρήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι᾽ ἄγνοιαν ἢ λήθην ἢ ἄνοιαν γινόμενα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολογία, μεμψιμοιρία, δυσελπιστία, ταπεινότης.

(*) Καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστι, τὸ ποιεῖν σπουδαίαν τὴν διάθεσιν περὶ τὴν ψυχὴν εὐθείαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι χρωμένην, καὶ συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι σπουδαίας ψυχῆς διάθεσις. Ἔστι δὲ τῆς ἀρετῆς, τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ τὸ φιλεῖν τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μισεῖν τοὺς κακοὺς, καὶ τὸ μήτε κολαστικὸν εἶναι, μήτε τιμωρητικὸν, ἀλλὰ προσηνῆ καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη, ἐλπὶς ἀγαθή, ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα· φιλοίκειον εἶναι καὶ φιλόφιλον καὶ φιλεταῖρον καὶ φιλόξενιον καὶ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, ἃ δὴ πάντα τῶν ἐπαινουμένων ἐστί· τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία, καὶ παρακολουθεῖ τὰ ἐναντία αὐτῇ. Πάντα δὲ τὰ τῆς κακίας καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῇ τῶν εἰρημένων εἰσί.

19. Πυθαγόρου.

Ἄγρυπνος ἔσο κατὰ νοῦν· συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τοῦτον ὕπνος.

20. Ἃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδὲ ὑπονοοῦ ποιεῖν.

21. Ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας.

22. Πυθαγόρου.

Ἰσχὺν τῇ ψυχῇ αἱροῦ μᾶλλον, ἢ τῷ σώματι.

23. Πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὅπερ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις.

24. Πρᾶττε μεγάλα, μὴ ὑπισχνούμενος μεγάλα.

25. Τέκνα μάθε τίκτειν, οὐ τὰ γηροβοσκήσοντα τὸ σῶμα, τὰ δὲ τὴν ψυχὴν θρέψοντα τῇ ἀϊδίῳ τροφῇ.

26. Τὰ ἐπίπονα τῶν ἡδέων μᾶλλον ἡγοῦ συντελεῖν εἰς ἀρετήν.

27. Χαλεπὸν πολλὰς ὁδοὺς ἅμα τοῦ βίου βαδίζειν.

28. Ψυχῆς πᾶν πάθος εἰς σωτηρίαν αὐτῆς πολεμιώτατον.

29. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἔφη, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι τὸν ἄριστον, ἡδὺν γὰρ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Πλοῦτος ἀσθενὴς ἄγκυρα, δόξα ἔτι ἀσθενεστέρα· τὸ σῶμα ὁμοίως, αἱ ἀρχαί, αἱ τιμαί, πάντα ταῦτα ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατα. Τίνες οὖν ἄγκυραι δυναταί; φρόνησις, μεγαλοψυχία, ἀνδρεία· ταύτας οὐδεὶς χειμὼν σαλεύει. Οὗτος θεοῦ νόμος, ἀρετὴν εἶναι τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον μόνον· τὰ δ' ἄλλα λῆρον.

30. Ἀντισθένους.

Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὁμιλίας, οὔτε πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.

31. Φωκίωνος.

Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμόν, οὔτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον.

32. Διογένους.

Πυνθανομένου τινός, Πῶς ἂν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένοιτο; Εἰ ὑπὲρ ὧν ἐπιτιμᾷ τοῖς ἄλλοις, ἔφη, καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῴη μάλιστα.

33. Σωκράτους.

(*) Τοῦ βίου, καθάπερ ἀγάλματος, πάντα τὰ μέρη καλὰ εἶναι δεῖ.

34. Ἀνδριὰς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἑστὼς ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι.

35. Τὸν λιβανωτὸν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ ἔπαινον τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμειν δεῖ.

36. Ἀπολογεῖσθαι μὲν γὰρ χρὴ ὑπὲρ τῶν ἀδίκως περὶ τὸ ἀδικεῖν αἰτίαν ἐχόντων· ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τινι διαφέροντας.

37. Σωκράτους.

Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἂν ὁ πολυτελῆ σκευὴν ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός· οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολύτιμον οὐσίαν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος.

38. Τοῦ σοφοῦ στόματος ἀνοιχθέντος, καθάπερ ἱεροῦ, τὰ τῆς ψυχῆς καταβλέπεται, ὥσπερ ἀγάλματα.

39. Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποις ἁρμόδιον, ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος ποιεῖσθαι λόγον. Ψυχὴ μὲν γὰρ τελεωτάτη σκήνεος μοχθηρίαν ὀρθοῖ· σκήνεος δὲ ἰσχὺς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι ἀμείνω τίθησι.

40. Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμίη γίνεται μετριότητι τέρψιος, καὶ βίου συμμετρίῃ· τὰ δὲ λείποντα καὶ ὑπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλεῖ, καὶ μεγάλας κινησίας ἐμποιέειν τῇ ψυχῇ. Αἱ δ' ἐκ μεγάλων διαστημάτων κινούμεναι τῶν ψυχέων οὔτε εὐσταθέες εἰσίν, οὔτε εὔθυμοι. Ἐπὶ τοῖς δυνατοῖς οὖν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην, καὶ τοῖς παρεοῦσιν ἀρκέεσθαι· τῶν μὲν ζηλουμένων καὶ θαυμαζομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα, καὶ τῇ διανοίᾳ μὴ προσεδρεύοντα· τῶν δὲ ταλαιπωρεόντων τοὺς βίους θεωρέειν, ἐννοούμενον ἃ πάσχουσι κάρτα, ὅκως ἂν τὰ παρεόντα σοι καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζηλωτὰ φαίνηται, καὶ μηκέτι πλειόνων

ἐπιθυμέοντι συμβαίνῃ κακοπαθέειν τῇ ψυχῇ. Ὁ γὰρ θαυμάζων τοὺς ἔχοντας καὶ μακαριζομένους ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῇ μνήμῃ πᾶσαν ὥραν προσεδρεύων, ἀεὶ ἐπικαινουργεῖν ἀναγκάζεται, καὶ ἐπιβάλλεσθαι δὶ ἐπιθυμίην τοῦ τι πρήσσειν ἀνήκεστον ὃ νόμοι κωλύουσιν. Διόπερ τὰ μὲν μὴ δίζεσθαι χρεών, ἐπὶ δὲ τοῖς εὐθυμέεσθαι χρεὼν παραβάλλοντα τὸν ἑαυτοῦ βίον πρὸς τὸν τῶν φαυλότερον πρησσόντων, καὶ μακαρίζειν ἑωυτὸν, ἐνθυμεύμενον ἃ πάσχουσιν, ὅκως αὐτέων βέλτιον πρήσσῃ τε καὶ διάγῃ. Ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις, καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσεαι, φθόνον καὶ ζῆλον καὶ δυσμενίην.

41. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Μὴ τὴν κακίαν οἴεσθε μᾶλλον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν, τὸ δ᾿ ὄνομα ἀτυχέστερον ἔχειν· ἀλλ᾿ οἵων περ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι.

42. [Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Τῆς ἀρετῆς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι.

43. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει· πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ᾿ εὐγενείας ἐστίν· τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστῶσα· τὰ δὲ τῷ (*) πλήθει φοβερά, θαρσαλέως ὑπομένουσα· καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

44. Ἰσοκράτους Παναθηναϊκοῦ.

41. p. 39. B. 42. 43. 44. Gesner. descripsit ex ipso Isocrate 43. §. 7. 44. p. 239.

Τίνας οὖν καλῶ πεπαιδευμένους; ἐπεὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς δυνάμεις ἀποδοκιμάζω. Πρῶτον μὲν τοὺς καλῶς χρωμένους τοῖς πράγμασι τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προσπίπτουσι, καὶ τὴν δόξαν ἐπιτυχῆ τῶν καιρῶν ἔχοντας καὶ δυναμένην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στοχάζεσθαι τοῦ συμφέροντος· ἔπειτα τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι· καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀηδίας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέροντας, σφᾶς δὲ αὐτοὺς ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους καὶ μετριωτάτους τοῖς συνοῦσι παρέχοντας· ἔτι τοὺς μὲν τῶν ἡδονῶν ἀεί κρατοῦντας, τῶν δὲ συμφορῶν μὴ λίαν ἡττωμένους, ἀλλ᾿ ἀνδρωδῶς ἐν αὐταῖς διακειμένους, καὶ τῆς φύσεως ἀξίους ἧς μετέχοντες τυγχάνομεν· τέταρτον, ὅπερ μέγιστον, μὴ διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν, μηδ᾿ ἐξισταμένους αὐτῶν, μηδὲ ὑπερηφάνους γιγνομένους, ἀλλ᾿ ἐμμένοντας τῇ τάξει τῶν εὖ φρονούντων· καὶ μὴ μᾶλλον χαίροντας τοῖς διὰ τύχην ὑπάρξασιν ἀγαθοῖς, ἢ τοῖς διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ φρόνησιν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένοις. Τοὺς δὲ μὴ μόνον πρὸς ἓν τούτων, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ταῦτα τὴν ἕξιν τῆς ψυχῆς εὐάρμοστον ἔχοντας, τούτους φημὶ φρονίμους εἶναι καὶ τελείους ἄνδρας, καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς.]

45. Ἰσοκράτους.

Ἰσοκράτης εἶπεν, ὅτι τὸν χρηστὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα δεῖ τῶν μὲν προγεγενημένων μεμνῆσθαι, τὰ δὲ ἐνεστῶτα πράττειν, περὶ δὲ τῶν μελλόντων φυλάττεσθαι.

46. Ἐπικτήτου.

Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάῤῥῳ ποταμῷ· καὶ γὰρ ταραχώδης καὶ ἰλύος ἀνάμεστος καὶ δυσέμβα-

46. Fr. 1.

τος καὶ τυραννικὸς καὶ πολύηχος καὶ ὀλιγοχρόνιος.

47. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀενάῳ πηγῇ· καὶ γὰρ καθαρὸν καὶ ἀτάραχον καὶ πότιμον καὶ νόστιμον καὶ κοινωνικὸν καὶ πλούσιον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἀνώλεθρον.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον ὅτι κακὸς εἶ.

49. Τοῦ αὐτοῦ.

Βέλτιον, ὀλιγάκις πλημμελεῖν ὁμολογοῦντα, σωφρονεῖν πλεονάκις ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτεῖν λέγοντα, πλημμελεῖν πολλάκις.

50. Τοῦ αὐτοῦ.

Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ᾽ αὐτῶν τιμωρῇ.

51. Μὴ οὕτω τὸ τῆς δόξης αἰσχύνου, ὡς τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπόφευγε.

52. Εἰ βούλει καλῶς ἀκούειν, μάθε καλῶς λέγειν. Μαθὼν δὲ καλῶς λέγειν, πειρῶ καλῶς πράττειν· καὶ οὕτω καρπώσῃ τὸ καλῶς ἀκούειν.

53. Τοῦ αὐτοῦ Ἐγχειριδίου.

Ὅτ᾽ ἄν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς τι λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ. Τί οὖν, ἀκολουθήσει τῷ σοι φαινομένῳ, ἢ τῷ αὐτῷ; ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται. Τίς οὖν ἐξηπάτηται; ἐκεῖνος. Τίς οὖν βέβλαπται; ὁ ἐξηπατημένος. Καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἐάν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ᾽ ὁ ὑπολαβών.

54. (*)Ἐλευθερία καὶ δουλεία, τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα, τὸ δὲ κακίας· ἄμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα. Οἷς δὲ προαί-

47. Fr. 2. 48. Fr. 3. 49. Fr. 4. 50. Fr. 5. 51. Fr. 6. 52. Fr. 7. 53. Vide euchir. c. 42. 54. Epictet. Fr. 8.

ρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· ψυχὴ δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος, καὶ ὅσα τῶν ἀμφὶ σῶμα προαιρέσεως ἀκοινώνητα. Οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

55. Κακὸς δεσμὸς σώματος μὲν τύχη, ψυχῆς δὲ κακία. Ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα λελυμένος, τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος δοῦλος· ὁ δ᾽ αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος, τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος ἐλεύθερος.

56. Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει καὶ φύσις διὰ θανάτου καὶ κακία διὰ χρημάτων· τὸν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρετὴ διὰ μαθήσεως καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως.

57. Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι σύμπαντας ἀγαθοὺς ἔχειν. Ἕξεις δὲ ἀγαθούς, εἰ τοὺς μὲν ἑκόντας παιδεύοις, τοὺς δὲ ἄκοντας ἀπολύοις. Συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν ἡ μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ κακία· συναπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἐλευθερία.

58. Ἐκ τῶν Ἰαμβλίχου.

Ψυχῇ ζῶντας ἡμᾶς τῇ ταύτης ἀρετῇ ῥητέον εὖ ζῆν· ὡς ὀφθαλμοῖς ὁρῶντας τῇ τούτων ἀρετῇ καλῶς ὁρᾶν.

59. Τοῦ αὐτοῦ Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Καθάπερ εἰς ἄσυλον τέμενος τὴν ἀρετὴν ὁρμητέον, ὅπως εἰς μηδεμίαν ἀγεννῆ τύχης ὕβριν ὦμεν ἔκδοτοι.

60. Τοῦ αὐτοῦ Πρὸς Σωκράτην περὶ Ἀρετῆς.

Ψυχῆς μὲν οὖν ἂν εἴη ἀρετὴ τελεότης καὶ εὐμετρία τῆς ζωῆς, λόγου τε καὶ νοῦ καὶ διανοήσεως ἡ ἀκροτάτη καὶ καθαρωτάτη ἐνέργεια. Τὰ δὲ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἀγαθοειδῆ, κάλλιστα, νοερά, σπουδαῖα, πλήρη μεσότητος,

55. Fr. 9. 56. Fr. 10. 57. Fr. 11.

εὐκαιρίας μετέχοντα, προηγούμενα, τέλους ἀρίστου στοχαζόμενα, χαρίεντα, ὅτι μάλιστα θεωρείσθω.

61. [Ἀγαπητοῦ πρὸς Ἰουστινιανόν.

Σπούδαζε διαπαντὸς, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς, πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως.]

62. Περικτυόνης Πυθαγορείας Περὶ Σοφίας.

Γέγονε δὲ καὶ συνέστα ὁ ἄνθρωπος ποττὸ θεωρῆσαι τὸν λόγον τᾶς τῶν ὅλων φύσιος καὶ τᾶς σοφίας. ἔργον ἔστιν αὐτῷ τούτῳ κτήσασθαι καὶ θεωρῆσαι τὰν τῶν ἐόντων φρόνασιν.

63. Ἐν ταὐτῷ.

Γαμετρία μὲν ὦν καὶ ἀριθμητικὰ καὶ τἆλλα τὰ θεωρητικὰ καὶ ἐπιστῆμαι καὶ περί τινα τῶν ἐόντων κατασχολέονται· ἁ δὲ σοφία περὶ πάντα τὰ γένη τῶν ἐόντων. Οὕτως γὰρ ἔχει σοφία περὶ πάντα τὰ ἐόντα, ὡς ὄψις περὶ πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ ἀκοὴ περὶ πάντα τὰ ἀκουστά. Τὰ δὲ συμβεβηκότα τοῖς ἐοῦσιν ἃ μὲν καθόλω πᾶσι συμβέβακεν, ἃ δὲ πλείστοις αὐτῶν, ἃ δὲ παρ᾽ ἑνὶ ἑκάστῳ. Τὰ μὲν ὦν καθόλω πᾶσιν συμβεβακότα συνιδὲν καὶ θεωρῆσαι τᾶς σοφίας οἰκῆον· τὰ δὲ τοῖς πλείστοις τᾶς περὶ φύσιν ἐπιστήμας· τὰ δ᾽ ἴδια καθ᾽ ἕκαστον τᾶς περί τι ἀφωρισμένον ἐπιστάμας. Καὶ διὰ τοῦτο σοφία μὲν τὰς τῶν ἐόντων ἁπάντων ἀρχὰς ἀνευρίσκει· φυσικὰ δὲ (*) τὰς τῶν φύσει γιγνομένων· γαμετρία δὲ καὶ ἀριθμητικὰ καὶ μουσικὰ τὰς περὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ἐμμελές. Ὅστις ὦν

61. Omnia Agapeti dicta, quae in recentioribus Stobaei editionibus leguntur, de suo addidit Gesnerus. Vid. Corp. Byz. Hist. T. XXIV. p. 138 ed. Ven.

ἀναλῦσαι οἷός ἐστι πάντα γένη ὑπὸ μίαν καὶ τὰν αὐτὰν ἀρχὰν, καὶ πάλιν ἐκ ταύτας συνθεῖναι καὶ ἀριθμάσασθαι, οὗτος δοκεῖ καὶ σοφώτατος εἶναι καὶ ἀληθέστατος, ἔτι δὲ καὶ καλὰν σκοπιὰν ἀνευρηκέναι, ἀφ᾽ ἇς δυνατὸς ἐσσεῖται τόν τε θεὸν κατόψεσθαι, καὶ πάντα τε τὰ ἐν τᾷ συστοιχίᾳ τε καὶ τάξει τὰ ἐκείνου κατακεχωρισμένα.

64. Μετώπου Πυθαγορείου Μεταποντίνου ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.

Ἀρετὰ ἐντὶ ἀνθρώπω τελειότας φύσιος ἀνθρώπω. Ἕκαστον γὰρ τῶν ἐόντων τέλειον καὶ ἄκρον γίνεται κατ τὰν οἰκείαν τᾶς ἀρετᾶς φύσιν. Ἵππω τε γὰρ ἀρετὰ ἐντὶ, ἃ ἐς τὸ ἄκρον ἄγοισα τὰν τῶ ἵππω φύσιν· καὶ ἐπὶ τῶν μερέων δὲ τῶν καθ᾽ ἕκαστον ὁ αὐτὸς λόγος. Ὀπτίλων τε γὰρ ἀρετὰ ὀξυδορκία· αὐτὰ δ᾽ ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ὀφθαλμῶν φύσιος. Καὶ ὠάτων ἀρετὰ ὀξυακοΐα· αὐτὰ δ᾽ ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ὠάτων φύσιος. Καὶ ποδῶν ἀρετὰ ποδωκεία· καὶ αὐτὰ δὲ ἀρετὰ ἐντὶ τῆς ποδῶν φύσεως. Ἀνάγκη δ᾽ ἀρετὰν πᾶσαν τρία ταῦτ᾽ ἔχεν, λόγον καὶ δύναμιν καὶ προαίρεσιν· λόγον μὲν, ᾧ κρίνει καὶ θεωρεῖ· δύναμιν δὲ, ᾇ ἀντέχει καὶ κρατεῖ· προαίρεσιν δὲ, ᾇ στέργει καὶ ἀγαπῇ. Τὸ μὲν ὦν κρίνεν καὶ θεωρὲν ἐντὶ τῶ διανοητικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς· τὸ δ᾽ ἀντέχεν καὶ κρατὲν ἴδιον τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς. Συνέστακε γὰρ προαίρεσις ἐκ διανοίας καὶ ὀρέξιος· ἁ μὲν ὦν διάνοια ἀπὸ τῶ λογικῶ μέρεός ἐντι τᾶ ψυχᾶ· ἁ δὲ ὄρεξις ἀπὸ τῶ ἀλόγω. Τὸ δὲ πλῆθος τᾶν ἀρετᾶν ἁπασᾶν ἐκ τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς κατίδοιτο κά τις, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰν γένεσιν, καὶ τὰν σύστασιν τᾶς ἀρετᾶς. Ἐπὶ γὰρ τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς δύο τὰ πρῶτα, τὸ μὲν λογιστικὸν, τὸ δ᾽ ἄλογον. Καὶ λογιστικὸν μὲν, ᾧ κρίνομες καὶ θεω-

ρίομες· ἄλογον δέ, ᾧ ὁρμῶμες καὶ ὀρεγόμεθα. Ταῦτα δὲ ἀλλάλοις ἢ συμφωνοῦντι, ἢ διαφωνοῦντι· ἁ δὲ μάχα καὶ διαφωνία γίνεται αὐτοῖς δι' ὑπερβολὰν καὶ ἔλλειψιν. Φανερὸν ὦν, ὅκκα μὲν τὸ λογιστικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς ἐγκρατῇ τῶ ἀλόγω, γίνεται καρτερία καὶ ἐγκράτεια· ὅκκα δὲ τὸ ἄλογον μέρος ψυχᾶς, ἀκρασία καὶ μαλακία· ὅκκα δὲ τὸ μὲν ἁγῆται, τὸ δ' ἕπηται, καὶ ἀμφότερα συμφωνῇ ἀλλάλοις, τὸ τηνικαῦτα ἀρετά. Ἁ μὲν ὦν καρτερία καὶ ἐγκράτεια γίνεται μετὰ λύπας· ἀλλ' ἁ μὲν καρτερία ἐν τῷ ἀντέχεν πόνῳ· ἁ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ ἀντέχεν ἁδονᾷ. Ἁ δ' ἀκρατία καὶ μαλακία ἐν τῷ μὴ ἀντέχεν, μηδὲ κρατέν. Καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει φεύγεν τἀγαθὰ τὼς ἀνθρώπως διὰ λύπαν, ἀποβαλὲν δ' αὐτὰ διὰ ἁδονάν. Καί τοι ἔπαινοι δέ καὶ ψόγοι καὶ τὰ καλὰ πάντα τὰ περὶ τὸν ἄνθρωπον γίνεται ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι τᾶς ψυχᾶς. Καὶ καθόλω μὲν ἁ τᾶς ἀρετᾶς σύστασις γίνεται τοῦτον τὸν τρόπον· τὰ δὲ εἴδεα αὐτᾶς καὶ τὰ μέρεα οὕτως κά τις ἀθρησάτω. Ἐπεὶ γὰρ τᾶς ψυχᾶς δύο μέρεα, τὸ μὲν λογιστικόν, τὸ δὲ ἄλογον· τῶ δὲ ἀλόγω τὸ μὲν θυμοειδές, τὸ δ' ἐπιθυματικόν· καὶ τὸ μὲν λογιστικόν ἐντι, ᾧ κρίνομες καὶ θεωροῦμες· τὸ δ' ἄλογον, ᾧ ὁρμῶμες καὶ ὀρεγόμεθα· καὶ τούτου τὸ μέν, οἷον ἀμυντικὸν καὶ ὑπερμαχατικὸν ποττοὺς πλασίον, θυμοειδὲς ὀνυμάζεται. (*)τὸ δ', οἷον ὀρεκτικὸν καὶ ποθητικὸν τᾶς οἰκείας τῶ σώματος συστάσιος ἐπιθυματικόν· φανερὸν ὡς κατὰ λόγον τοῖς μέρεσι τούτοις τᾶς ψυχᾶς, καὶ τὸ πλᾶθος τᾶν ἀρετᾶν ἀκολούθακεν, καὶ ταὶ διαφοραὶ καὶ ἰδιότατες αὐτῶν. *) Τῶ μὲν γὰρ λογιστι-

*) Quae sequuntur, in edd. ante Gaisford. leguntur tamquam Theagis post §. 70. p. 10. & 11 ed. Gesner.

κῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς ἀρετὰ ἁ φρόνασις, κριτικὰ γάρ ἐντὶ καὶ θεωρητικὰ ἕξις· τῶ δὲ θυμοειδέος ἀνδρία· ἕξις γὰρ ἐντὶ ἀντερειστικὰ καὶ ὑποστατικὰ τῶν δεινῶν· τῶ δ' ἐπιθυμητικῶ ἁ σωφροσύνα· μετριότας γὰρ ἐντὶ καὶ κατοχά τις ἁδονᾶν τᾶν διὰ σώματος· ὅλας δὲ τᾶς ψυχᾶς ἁ δικαιοσύνα. Φαῦλοι μὲν γάρ τοι ἄνθρωποι γίνονται ἢ διὰ κακίαν, ἢ δι' ἀκρατίαν, ἢ διὰ θηριότητα· ἀδικοῦντι δ' ἀλλάλως ἢ διὰ κέρδος, ἢ δι' ἁδονάν, ἢ διὰ φιλοτιμίαν. Ἁ μὲν οὖν κακία τῶ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς ἐντὶν οἰκειοτέρα· προσέοικε γὰρ ἁ μὲν φρόνασις τᾷ τέχνᾳ, ἁ δὲ κακία τᾷ κακοτεχνίᾳ· ἕξιν μαχανάσιος γὰρ πόθεν εὑρίσκει τὸ ἄδικον· ἁ δ' ἀκρασία μᾶλλον τῶ ἐπιθυμητικῶ· ἐν γὰρ (*) τῷ κρατὲν ἁδονᾶς ἁ ἐγκράτεια· καὶ ἐν τῷ μὴ κρατὲν ἁ ἀκρατία. Ἁ δὲ θηριότας τῶ θυμοειδέος· ὅκκα γὰρ τᾷ ἐπιθυμίᾳ τῶ κακῶς ποιῆσαι χαρίζηταί τις, οὐχ ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ ὡς θηρίον, τὸ τοιόνδε ὀνομάζεται θηριῶδες. Ἀκόλουθα δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαθέσεων τούτων, ἆν περ ἕνεκα πράσσοντι. Ἁ μὲν γὰρ πλεονεξία ἀπὸ κακίας· ἁ δὲ κακία ἀπὸ τῶ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς. Καὶ ἁ μὲν φιλοτιμία ἀπὸ τοῦ θυμοειδέος· αὐτὰ δ' ἐν ὑπερβολᾷ γενομένα γεννῇ τὰν θηριότητα. Πάλιν δὲ ἁ μὲν ἁδονὰ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ, σφοδρότερον δὲ μαστευομένα, γεννᾷ τὴν ἀκρατίαν. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ ἀδικεῖν γίνεται δι' αἰτίας τοσαύτας, φανερὸν ὅτι τὸ δικαιοπραγεῖν γίνεται διὰ τὰς ἴσας. Φύσει γὰρ ἁ μὲν ἀρετὰ ἀγαθοποιὸς καὶ ὠφελητικά· ἁ δὲ κακία κακοποιὸς καὶ βλαπτικά. Ἐπεὶ δὲ τῶν τᾶς ψυχᾶς μερέων τὸ μὲν ἐντὶ ἁγεόμενον, τὸ δ' ἑπόμενον· αἱ δ' ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι περὶ ταῦτα καὶ ἐν τούτοις· φανερὸν ὅτι καὶ τῶν ἀρετῶν ταὶ μὲν ἐντὶ ἁγεμονικαί, ταὶ δ' ἑπητικαί, ταὶ δὲ

σύνθετοι ἐκ τούτων. Ἁγεμονικαὶ μὲν, οἷον ἁ φρόνησις·
ἑπητικαὶ δὲ, οἷον ἁ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνα· σύνθετοι δ'
ἐκ τούτων, οἷον ἁ δικαιότης. Τὰ δὲ πάθεα τᾶς ἀρετᾶς
ὕλα· περὶ ταῦτα γὰρ καὶ ἐν τούτοις ἁ ἀρετά. Τῶν δὲ
παθέων τὸ μὲν ἑκούσιον, τὸ δ' ἀκούσιον· καὶ ἑκούσιον
μὲν ἁδονά· ἀκούσιον δὲ λύπα. Ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ
ἐπιτείνοντι καὶ ἀνίεντι τοὶ πολιτικοὶ, συναρμόζομεν τὰ
ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. Ταύτας
δὲ συναρμογᾶς ὅρος, τὸ μήτε διὰ τὰν ἔνδειαν, μήτε διὰ
τὰν ὑπερβολὰν ἀπείργεσθαι τὸν νόον τὸ ἴδιον ἔργον ἐπι-
τελέν. Συντέτακται γὰρ τὸ χέρηον ἕνεκα τῶ βελτίονος,
ὥς ἐν μὲν τῷ κόσμῳ τὸ ἀειπαθὲς πᾶν μέρος ἕνεκα τῶ
ἀεικινάτω, ἐν δὲ τᾷ συζυγίᾳ τῶν ζώων, τὸ θῆλυ ἕνεκα
τοῦ ἄῤῥενος· τὸ μὲν γὰρ σπείρει τὰν ψυχὰν γεννῶν, τὸ
δὲ μόνον τὰν ὕλαν παρέχεται τῷ γεννωμένῳ· ἐν δέ γε τᾷ
ψυχᾷ τὸ ἄλογον τῶ λογικῶ. Συντέτακται γὰρ καὶ ὁ
θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία ποτὶ τὸ πρᾶτον μέρος τᾶς ψυ-
χᾶς· τὸ μὲν ὥσπερ δορυφόρος τις καὶ σωματοφύλαξ, τὸ
δ' ὡς οἰκονόμος καὶ οἰκουρὸς τῶν ἀναγκαίων· ὁ δὲ νόος
ἐπ' ἄκρας τᾶς κορυφᾶς τοῦ σώματος ἱδρυμένος καὶ ἔχων
περιαυγέα καὶ διαυγέα τὰν ἔποψιν μαστεύεταί τὰν τῶν
ἐόντων φρόνασιν· καὶ τοῦτ' ἔργον ἐντὶ αὐτῷ κατὰ φύσιν,
τὸ μαστευσάμενον καὶ κτησάμενον ἀκολουθῆσαι τοῖς
βελτίοσιν αὐτοῦ καὶ τιμιωτάτοις. Ἀρχὰ γὰρ καὶ αἰτία
καὶ κανὼν ἐντὶ τᾶς ἀνθρωπίνας εὐδαιμοσύνας ἁ τῶν
θείων καὶ τιμιωτάτων ἐπίγνωσις.

65. (*) Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου.

Πᾶσα μὲν οὖν ἀρετὰ τελεοῦται, καθάπερ ἐν ἀρχᾷ διώ-
ρισται, ἐκ λόγου καὶ προαιρέσεως καὶ δυνάμεως. Τοῦτο
δὲ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον οὐκ ἀρετᾶς μέρος ἐντὶ, ἀλλ' αἴτιον

ἀρετᾶς. Ὅσοι μὲν οὖν ἔχοντι τὸ νοατικὸν καὶ γνωστικὸν
μέρος αὐτᾶς, δεινοί τε καὶ συνετοὶ ὀνυμαίνονται· ὅσοι δὲ
τὸ ἠθικόν τε καὶ προαιρετικόν, χρήσιμοί τε καὶ ἐπιεικέες.

66. Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου ἐκ τῶν Περὶ
Ὁσιότητος καὶ Εὐσεβείας.

Ὁπόσας δεῖ τὰς αἰτίας ἀναιρεῖν, δι' ἃς ἀδικεῖν πέφυ-
κεν ἄνθρωπος; Αὗται δὲ τρεῖς τυγχάνοντι· φιλαδονία
μὲν ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι ταῖς διὰ σώματος· πλεονεξία δὲ
ἐν τῷ κερδαίνειν· φιλοδοξία δὲ ἐν τῷ καθυπερέχειν τε
τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων. Δεῖ τοιγαροῦν γνωρίζειν, ὅτι
τούτοις ἀντιτιθέμενοι οἷόν τέ ἐστιν, ἃ μὲν φόβον ἐμπα-
ρασκευάζοντι τοῖς ἀνθρώποις, ἃ δὲ αἰσχύναν, ἃ δὲ καὶ
ἐπιθυμίαν· φόβον μὲν δὴ τῶν νόμων, αἰσχύναν δὲ τῶν
θεῶν, ἐπιθυμίαν δὲ τῶν λόγων. Διδάσκειν ὧν δεῖ τοὺς
νέους ἐξ ἀρχᾶς τάν τε τῶν θεῶν τιμὰν καὶ τὰν τῶν νό-
μων· ἐκ τῶν δὲ γὰρ φανερὸν ἂν εἴη, ὅτι πᾶν ἔργον ἀν-
θρώπινον καὶ βίος ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας μεθέξει
καὶ ὀρθοπλοιεῖ.

67. Θεαγοῦς Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.

Ἀρχαὶ τᾶς συμπάσας ἀρετᾶς τρεῖς· γνῶσις καὶ δύνα-
μις καὶ προαίρεσις. Καὶ ἔστιν ἁ μὲν γνῶσις, οἷον ὄψις,
ᾇ θεωροῦμεν καὶ κρίνομεν τὰ πράγματα· ἁ δὲ δύναμις,
οἷον ἀλκά τις τοῦ σκάνεος, ᾇ ὑφιστάμεθα καὶ ἐμμένομεν
τοῖς πράγμασιν· ἁ δὲ προαίρεσις οἷον χεῖρες ψυχᾶς τι-
νες, αἷς ὁρμῶμεν καὶ ἀντιλαζύμεθα τῶν πραγμάτων.
Ἔχει δὲ καὶ ὁ τᾶς ψυχᾶς διάκοσμος οὕτως. Τὸ μὲν γάρ
τι αὐτᾶς ἐστι λογισμός, τὸ δὲ θύμωσις, τὸ δ' ἐπιθυμία.
Λογισμὸς μὲν οὖν ὁ κρατέων τᾶς γνώσιος· θυμὸς δὲ ὁ
κρατέων τῶ μένεος· ἐπιθυμία δὲ ἡ κρατοῦσα τοῦ ἐπιθυ-
μητικοῦ ἀδεῶς. Ὅκκαν οὖν ἐς τὸ ἓν τὰ τρία ταῦτα μολῇ,

μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὅκκαν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ᾽ ἀλλάλων ἀπέσπασται, τόκκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τᾷ ψυχᾷ. Καὶ ὅκκαν μὲν ὁ λογισμὸς ἐπικρατέῃ τῶν ἀλόγων μερῶν τᾶς ψυχᾶς, τόκκα δὲ γίνεται καρτερία καὶ ἐγκράτεια· καρτερία μὲν ἐν τῇ κατοχῇ τῶν πόνων· ἐγκράτεια δὲ ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν ἁδέων. Ὅκκαν δὲ τὰ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς ἐπικρατέῃ τῶ λογισμῶ, τόκα δὲ γίνεται μαλακία καὶ ἀκρατία· μαλακία μὲν ἐν τῷ φεύγειν τὼς πόνως, ἀκρατία δὲ ἐν τῷ νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἁδέων. Ὅκκαν δὲ τὸ μὲν κρεῖσσον ἄρχῃ μέρος τᾶς ψυχᾶς, τὸ δὲ χέρηον ἄρχηται, καὶ τὸ μὲν ἁγῆται, τὸ δ᾽ ἕπηται, ἀμφότερα δὲ συνευδοκῆται καὶ συνομολογῆται ἀλλάλοις, τόκκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ παναγαθία περὶ ὅλαν τὰν ψυχάν. Καὶ ὅκκαν μὲν τὸ ἐπιθυματικὸν ἕπηται μέρος τᾶς ψυχᾶς τῷ λογιστικῷ, γίνεται σοφροσύνα· ὅκκαν δὲ τὸ θυμοειδές, ἀνδρειότης. ὅκκαν δὲ τὰ μέρεα πάντα, δικαιότας. (*) Αὕτα γάρ ἐστιν ἡ διείργουσα τάς τε κακίας πάσας τῆς ψυχῆς καὶ τὰς ἀρετὰς ἀπ᾽ ἀλλάλων. Καὶ ἔστιν ἁ δικαιότας σύνταγμά τι τᾶς ἁρμογᾶς τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς καὶ ἀρετὰ τελεία καὶ πανυπερτάτα· πάντα γάρ ἐν ταύτᾳ. Τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ἀγαθὰ τᾶς ψυχᾶς οὐκ ἄτερθε ταύτας· διόπερ καὶ ἐν θεοῖς μέγα κράτος ἔχει ἁ δικαιότας, καὶ ἐν ἀνθρώποις· τῶ γὰρ ὅλω καὶ τῶ παντὸς ἅδ᾽ ἀρετὰ συνέχει τὰν κοινωνίαν, καὶ τὰν ἐν θεοῖς καὶ τὰν ἐν ἀνθρώποις. Θέμις γε οὖν φημίζεται παρὰ τοῖς οὐρανίοις θεοῖς· δίκα δὲ παρὰ τοῖς χθονίοις· νόμος δὲ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Ταῦτα δ᾽ ἐντὶ σαμεῖα καὶ σύμβολα τοῦ τὰν δικαιότατα πανυπερτάταν ἀρετὰν ὑπάρχειν. Καὶ ἄλλως δὲ πιστοῦται ὁ λόγος ἐξ αὐτῶν· ὅκκα μὲν γὰρ

ὁ νόος τᾶς ψυχᾶς ἀμβλακίσκῃ, ὀνομάζεται ἡ τοιάδε διάθεσις ἀφροσύνα· ὅκκα δὲ ὁ θυμός, θρασύτας ἢ δειλία· ὅκκα δὲ ἐπιθυμία, ἀκρασία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ὁ νόος, ἀφροσύνα, ὅκκα δ᾽ ἐπὶ τὸ μεῖζον, πανουργία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ὁ θυμός, δειλία, ὅκκα δ᾽ ἐπὶ τὸ μεῖζον, θράσος· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μεῖον ἀμβλακίσκῃ ἁ ἐπιθυμία, μισαδονία· ὅκκα δ᾽ ἐπὶ τὸ μεῖζον, ἀκολασία· ὅλως δὲ ἁ μὴ κατ᾽ ὀρθὸν λόγον συναρμογά, κακία· αὕτα δέ, ἂν μηδενὸς ἕκατι γένηται, καλέεται ἀβελτηρία· ὅκκα δὲ φόβω, δειλία, ὅκκα δὲ ἁδονᾶς, ἀκολασία, ὅκκα δὲ κέρδεος, ἀδικία. Ἁ δὲ κατ᾽ ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις, ὅκκα μὲν ἐν τῷ θεωρεῖν καὶ κρίνειν γένηται, ἁ ἀρετὰ καλέεται φρόνασις· ὅκκα δὲ ἐν τῷ ὑφίστασθαι τὰ ἁδέα, σαοφροσύνη· ὅκκα δ᾽ ἐν τῷ κέρδεος ἀποσχέσθαι καὶ βλάβας τᾶς εἰς τὸν πλατίον, δικαιότας. Ἁ δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις, καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον παράβασις, τῶ δέοντός ἐντι στοχασμὸς καὶ τῶ μὴ δέοντος ἐπίπτωσις. Ἔστι δὲ τὸ μὲν δέον, ὃ δεῖ ἦμεν· τοῦτο δὲ οὐκ ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· αὐτὸ γάρ ἐστιν, ὃ δεῖ ἦμεν. Τῶ δὲ μὴ δέοντος εἴδεε δύο· τὸ μὲν ὑπερβολά, τὸ δὲ ἔλλειψις. Καὶ ἁ μὲν ὑπερβολὰ τὸ πλέον τοῦ δέοντός ἐντι· ἁ δ᾽ ἔλλειψις, τὸ ἔλαττον. Ἁ δ᾽ ἀρετὰ ἕξις τίς ἐντι τοῦ δέοντος διόπερ καὶ ἀκρότας καὶ μεσότας εὐθέως ἐντί· ἀκρότας μέν, διότι τοῦ δέοντος ἔχεται· μεσότας δέ, ὅτι μεταξὺ τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιός ἐντιν. Οὕτως γὰρ καὶ μεσότατες τυγχάνοντι καὶ ἀκρότατες· μεσότατες μέν, ὅτι ἐκτὸς τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιος πίπτοντι· ἀκρότατες δέ, ὅτι οὔτε προσθέσιος οὔτ᾽ ἀφαιρέσιος δέονται· αὐτὰ γὰρ ἐντὶ ταῦτα, ἃ δεῖ αὐτὰ ἦμεν.

68. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ ἁ τοῦ ἄθεος ἀρετὰ περὶ πάθεα, τῶν δὲ παθέων ἁδονὰ καὶ λύπα ὑπέρτατα, φανερὸν ὅτι οὐκ ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς, ἁδονὰν καὶ λύπαν, ἁ ἀρετὰ πέπτωκεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ταῦτα συναρμόζεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ὑγίεια, εὐκρασία τις ἐοῖσα τῶν τῶ σώματος δυνάμεων, ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν πέπτωκεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ταῦτα συγκερασθῆμεν· ἔντι γὰρ οἷον συμμετρία τις τούτων· οὐδ᾽ ἐν τᾷ μωσικᾷ ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρὺ τὸ σύμφωνον πέπτωκεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ταῦτά πως συναρμόξασθαι. Συναρμοσμένων τῶ ὀξέος καὶ τῶ βαρέος τὸ μὲν σύμφωνον ἐναπολαμβάνεται, τὸ δὲ διάφωνον ἐκκρούεται· συναρμοσμένων δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ, ἁ μὲν ὑγίεια γίνεται, ἁ δὲ νόσος ἀπόλλυται· συναρμοσμένων δὲ καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, αἱ μὲν κακίαι καὶ τὰ πάθεα ἐξαιρέονται, ταὶ δ᾽ ἀρεταὶ καὶ τὰ ἤθεα ἐγγίγνονται. Ἰδιαίτατον δὲ τᾶς τοῦ ἤθεος ἀρετᾶς ἁ προαίρεσις ἁ ἐν τοῖς καλοῖς. Λόγῳ γὰρ καὶ δυνάμει συγχρέεσθαι δύναται, καὶ ἄνευ ἀρετᾶς, προαιρέσει δὲ οὐ δυνατόν· τὸ γὰρ ἀξίωμα τοῦ ἤθεος ἁ προαίρεσις σαμαίνει. Διὸ καὶ μετὰ βίας μὲν ἐπικρατέων ὁ λογισμὸς θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν ἐμποιεῖ· μετὰ βίας δὲ πάλιν ἐκβιασθεὶς αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἀλόγων, (*) ἀκρασίαν καὶ μαλακίαν. Ταὶ δὲ τοιαῦται διαθέσιες τᾶς ψυχᾶς, ἡμιτελέες μὲν ἀρεταὶ, ἡμιτελέες δὲ κακίαι τυγχάνοντι. Ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς ὑγιαίνει, τὰ δ᾽ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς νοσεῖ. Καὶ καθὸ μὲν ἄρχεται καὶ ἄγεται ὁ θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία ὑπὸ τοῦ λόγον ἔχοντος μέρεος τᾶς ψυχᾶς, ἁ ἐγκράτεια καὶ ἁ καρτερία ἀρεταὶ τυγχάνοντι· καθὸ δὲ μετὰ βίας, ἀλλ᾽ οὐχ ἑκουσίως τοῦτο πράσσοντι, κακίαι τυγχάνοντι. Δεῖ γὰρ τὰν ἀρετὰν μὴ μετὰ λύπας, ἀλλὰ μεθ᾽ ἁδονᾶς τὰ δέοντα πράσσεν. Πάλιν δὲ, καθὸ μὲν ἐπικρατεῖ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶ λογισμῶ, μαλακίαν καὶ ἀκρατίαν ἐπιφέροντα, κακίαι τινὲς τυγχάνοντι· καθὸ δὲ μετὰ λύπης χαρίζονται τοῖς πάθεσιν, εἰδότες ὅτι ἀμπλακίσκοντι, τῷ ὑγιὲς ἦμεν τὸ ὄμμα τᾶς ψυχᾶς, ταύτᾳ δὲ οὐ κακίαι. Πάλιν ὦν αὐτό γε τοῦτο φανερὸν, ὅτι ἑκουσίως δεῖ τὰν ἀρετὰν τὰ δέοντα πράσσειν. Τὸ μὲν ἀκούσιον οὐκ ἄνευ λύπας καὶ φόβω· τὸ δὲ ἑκούσιον οὐκ ἄνευ ἡδονᾶς καὶ φιλοφροσύνας. Ἅμα δὲ καὶ ὁ λόγος ὁ τᾶς διαιρέσιος ἐμπέσοι, καὶ παρείτω ταῦθ᾽ οὕτως ἔχεν. Ἁ μὲν γὰρ γνῶσις καὶ ἁ ὅρασις τῶν πραγμάτων τοῦ λόγον ἔχοντος μέρεος ἐντὶ τᾶς ψυχᾶς· ἁ δὲ δύναμις τῶ ἀλόγω. Τὸ γὰρ ἀντέχειν μὴ δύνασθαι τοῖς πόνοις, ἐπικρατεῖν δὲ τᾶν ἁδονᾶν οἰκεῖον ἐντὶ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς. Ἁ δὲ προαίρεσις ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς γίνεται, καὶ τῷ λόγον ἔχοντι μέρει τᾶς ψυχᾶς καὶ τῷ ἀλόγῳ· σύγκειται γὰρ ἐκ διανοίας καὶ ὀρέξιος· ὧν ἁ μὲν διάνοια τοῦ λόγον ἔχοντος ἐντὶ, ἁ δ᾽ ὄρεξις τῶ ἀλόγω. Διὸ καὶ ἀρετὰ πᾶσα ἐν συναρμογᾷ γίνεται τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς, καὶ ἑκούσιον δὲ καὶ τὸ προαιρετὸν πάντως ἐν τᾷ ἀρετᾷ.

69. Ἐν ταὐτῷ.

Καθόλω μὲν ὦν ἀρετὰ συναρμογά τις ἐντὶ τῶν ἀλόγων μερέων τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. Γίνεται δὲ αὐτὰ τῷ κατὰ τὰν ἡδονὰν καὶ τὰν λύπαν ὅρον ἐπιδέξασθαι τὸν τῶ δέοντος. Οὐδὲν γὰρ ἅτερον ἀληθινὴ ἀρετά, εἰ μὴ ἕξις τῶ δέοντος· αὐτὸ δὲ τὸ δέον (*) ἐντὶ, ὅπερ δεῖ ἦμεν, τὸ δὲ μὴ δέον, ὅπερ οὐ δεῖ ἦμεν. Τοῦ δὲ μὴ

δέοντος ἰδέαι δύο, τὸ μὲν ὑπερβολά, τὸ δ' ἔλλειψις. Καὶ ὑπερβολὰ μὲν ἐντὶ τὸ πλέον τῶ δέοντος· ἔλλειψις δὲ τὸ ἔλαττον τῶ δέοντος. Τὸ δὲ δέον αὐτὸ ἐὸν, ὅπερ δεῖ ἦμεν, καὶ ἄκρον ἂν ὑπάρχοι καὶ μέσον· ἄκρον μὲν, ὅτι οὔτ' ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· μέσον δὲ, ὅτι μεταξὺ ἐντὶ τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιος. Ἔχει δὲ τὸ δέον καὶ μὴ δέον πρὸς ἄλληλα οὕτως, ὥσπερ τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον, καὶ τὸ τεταγμένον καὶ τὸ ἄτακτον· (ταῦτα δ' ἐντὶν ἀμφότερα τὸ πεπερασμένον καὶ τὰ ἄπειρον) καὶ διὰ τοῦτο τῶ ἀνίσω τὰ μέρεα λέγεται ποτὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ ποτ' ἄλλαλα. Ἀμβλεῖά τε γὰρ ὀνομάζεται γωνία ἁ μέζων ὀρθᾶς· ὀξεῖα δὲ ἁ μείων ὀρθᾶς· καὶ μέζων μὲν εὐθεῖα ἁ ὑπερέχουσα τὰν ἐκ τῶ κέντρω· καὶ μακροτέρα μὲν ἁμέρα ἰσημερινᾶς. Καὶ ταὶ νόσοι τε γίνονται τῶ σώματος; διὰ τὸ θερμότερον ἢ κρυμωδέστερον γίνεσθαι τὸ σῶμα. Τὸ μὲν γὰρ θερμότερόν ἐντι τὸ πλέον τῶ μετρίω· τὸ δὲ κρυμωδέστερον ἔλασσον τούτω. Ἔχει δέ γε καὶ ἁ ψυχὰ καὶ τὰ περὶ αὐτὰν τὰν διάθεσιν καὶ τὰν ἀναλογίαν ταύταν. Ἁ μὲν γὰρ θρασύτας ἐντὶ ὑπερβολὰ τοῦ δέοντος ἐν ὑποστάσει δεινῶν· ἁ δὲ δειλότας ἔλλειψις τῶ αὐτῶ. Καὶ ἁ μὲν ἀσωτία ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν δαπάνῃ χρημάτων· ἁ δ' ἀνελευθερία ἔλλειψις τῶ αὐτῶ. Καὶ ἁ μὲν ὀργὰ ἐντὶ ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν ὁρμᾷ θυμῶ· ἁ δ' ἀναλγησία ἔλλειψις τούτω. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διαθέσιων τῶν ἀντικειμένων. Δεῖ δ' ἕξιν τῶ δέοντος ὑπάρχοισαν τὰν ἀρετὰν καὶ μεσότατα τῶν παθέων μήτ' ἀπαθέα, μήτ' ἐμπαθέα ἦμεν. Ἁ μὲν γὰρ ἀπάθεια ἀπαρόρματον καὶ ἀνενθουσίαστον παρέχεται τὰν ψυχὰν ποτὶ τὸ καλόν· ἁ δ' ἐμπάθεια συντεταραγμένον καὶ ἀνεπιλόγιστον. Δεῖ ὦν τὸ πάθος οὕτω

παρεμφαίνεσθαι ἐν τᾷ ἀρετᾷ, ὥσπερ καὶ τὰν σκιὰν καὶ τὰν γραμμὰν ἐπὶ τᾶς γραφᾶς· τὸ γὰρ ἔμψυχον καὶ τὸ ἁπαλὸν καὶ τὸ μεμιμαμένον τὰν ἀλάθειαν σὺν τῇ χρηστότητι τῶν χρωμάτων, μάλιστα γίνεται διὰ τούτων. Ἔμψυχα δὲ ἐκ παρορμάσιος καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀρετᾶς τὰς κατὰ φύσιν τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς. Γίνεται γὰρ ἐκ τῶν παθέων ἁ ἀρετά· καὶ γενναθεῖσα, πάλιν συναύξεται τούτοις, ὥσπερ καὶ τὸ καλῶς ἡρμοσμένον ἐκ τῶ ὀξέος καὶ βαρέος, καὶ τὸ εὔκρατον ἐκ τῶ θερμῶ καὶ ψυχρῶ, καὶ τὸ ἰσόῤῥοπον ἐκ τῶ βαρέος καὶ κούφω. Οὐκ ἀφελεῖν ὦν δεῖ τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς, οὔτε γὰρ ὠφέλιμον· ἀλλὰ συναρμόσασθαι ποτὶ τὸ λόγον ἔχον τῶ δέοντος καὶ τῶ μετρίω.

70. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Παιδεύσεως ἠθικῆς.

Φαμὶ τὰν ἀρετὰν ἦμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἱκανάν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἴκα τὰς ἕξιας αὐτὰς κρίνωμες. Αἰεὶ μὲν γὰρ κακοδαιμονεῖν ἀνάγκα τὸν κακὸν, αἴτε ἔχῃ ὕλαν, κακῶς τε γὰρ αὐτᾷ χρέεται, αἴτε σπανίζῃ· ὡς καὶ τὸν τυφλὸν, αἴτε φῶς ἔχῃ καὶ λαμπρότητα ὁρατὰν, αἴτε ἐν σκότει διατελῇ· οὐκ αἰεὶ δὲ εὐδαιμονεῖν τὸν ἀγαθόν. Οὐ γὰρ ἁ κτῆσις τᾶς ἀρετᾶς εὐδαιμονία (*) ἦς, ἀλλὰ χρᾶσις. Καὶ γὰρ ὁ ἔχων τὴν ὄψιν οὐχ ὁρᾷ αἰεί· αἰ γὰρ μὴ ἔχῃ φῶς, οὐκ ὄψεται. Δύο δ' ὁδοὶ τέμνονται ἐν βίῳ· ἁ μὲν σκυθρωποτέρα, ἂν ὁ τλάμων ἐβάδιζεν Ὀδυσσεύς· ἁ δὲ εὐδιεινοτέρα, τὰν ἐπορεύετο Νέστωρ. Τὰν ὦν ἀρετάν φαμι δήλεσθαι μὲν ταύταν, δύνασθαι δὲ καὶ τήναν. Ἀλλὰ τὰν εὐδαιμονίαν καρύσσει ἁ φύσις βίον εὐκταῖον καὶ εὐσταθέα, διὰ τὸ γνώμας τελεσθῆμεν· ὥστε ἃ μὴ δηλῆταί τις παριόντα, οὐκ εὐδαίμων μὲν, οὐ μὰν πάντα κακοδαίμων.

71. Ἐν ταὐτῷ.

Μὴ ὦν ἄνοσον καὶ ἀνάλγητον τολμῶντι τὸν ἀγαθὸν εἰπεῖν, μηδὲ ἄλυπον θρασυνεέσθωσαν λέγεν· ὡς γὰρ σώματι ἀλγεινά τινα ἀπολείπομεν, οὕτω καὶ ψυχαῖς ἐπώδυνα. Ἀλλὰ ταὶ μὲν ἀφρόνων λῦπαι ἀλόγιστοι πέλονται· ταὶ δὲ φρονίμων ἐς ὅσον κα λόγος ἐπιτρέποι ὁρίδδων τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μὰν καὶ τὸ καύχαμα αὐτῶν τᾶς ἀπαθείας ἐκλύει τᾶς ἀρετᾶς τὸ γενναῖον, αἴκα ἐν διαφόροις καὶ μὴ κακοῖς θανάτῳ τε καὶ ἀλγηδόνι καὶ πενίᾳ ἀντιβεβάκῃ. Εὐκαταγώνιστα γὰρ τὰ μὴ κακά. Ἀσκητέον ὦν ποττὰν μετριοπαθίαν ἴεμεν, ὡς τό τε ἀνάλγητον εἰς ἶσον τῷ ἐμπαθεῖ φεύγωμες, μηδὲ μέζον φύσιος τᾶς ἁμετέρας φθέγγώμεθα.

72. Τοῦ αὐτοῦ Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Πρῶτον μὲν ὦν χρὴ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ οὐκ εὐθέως εὐδαίμων ἐξ ἀνάγκας ἐστίν· ὁ δὲ εὐδαίμων καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ εὐδαίμων ἐξ ἐπαινετῶ καὶ μακαριστῶ γίνεται· ὁ δὲ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐξ ἐπαινετῶ μόνον. Γίνεται δὲ ὁ μὲν ἔπαινος ἐπ᾽ ἀρετᾷ, ὁ δὲ μακαρισμὸς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ. Καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐπὶ τοῖς παρὰ ταύτης ἀγαθοῖς γίνεται τοιοῦτος· ὁ δ᾽ εὐδαίμων καὶ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχαν· καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἀναφαίρετον ἔχει τὰν ἀρετάν, ὁ δ᾽ εὐδαίμων ἐστὶν ὅκ᾽ ἀφαιρέεται τὰν εὐδαιμοσύναν. Τᾶς μὲν γὰρ ἀρετᾶς ἀνυπεύθυνος ἁ δύναμις· τᾶς δ᾽ εὐδαιμοσύνας εὐθυνομένα. Νόσοι τε γὰρ μακραὶ σώματος καὶ πηρώσιες αἰσθαταρίων ἀπομαραίνοντι τὰν εὐθάλειαν τᾶς εὐδαιμοσύνας.

73. Ἐν ταὐτῷ.

Διαφέρει δὲ θεὸς ἀνθρώπω ἀγαθῶ, ὅτι θεὸς μὲν οὐ

μόνον εἰλικρινῆ καὶ διυλισμέναν ἔχει τὰν ἀρετὰν ἀπὸ παντὸς τῶ θνατῶ πάθεος, ἀλλὰ καὶ τὰν δύναμιν αὐτᾶς ἄτρυτον πέπαται καὶ ἀνυπεύθυνον, ὡς πρὸς αἰωνίων ἔργων σεμνότητά τε καὶ μεγαλοπρέπειαν· ἄνθρωπος δ᾽ οὐ μόνον τῷ θνατῷ τῆς φύσεως καταστάματι μείονα ταύταν πέπαται, ἔστι δ᾽ ὅκκα καὶ δι᾽ ἀγαθῶν ἀμετρίαν καὶ διὰ συνήθειαν ἰσχυρὰν καὶ διὰ φύσιν μοχθηρὰν καὶ δι᾽ ἄλλας αἰτίας πολλὰς ἀδυνατεῖ κατ᾽ ἄκρας γενναθῆμεν παναλαθέως ἀγαθός.

74. Ἐν ταὐτῷ.

Φαμὶ δὴ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα τοῦτον εἶμεν, τὸν πράγμασι μεγάλοις καὶ καιροῖς καλῶς χρεόμενον. Οὗτος δέ κε εἴη ὁ εὐτυχίαν τε δυνάμενος καλῶς φέρεν, καὶ πάλιν ἀτυχίαν· καὶ ὁ ἔν τε τοῖς καλοῖς καὶ τιμίοις ἄξιος γενόμενος τῶν ὑποκειμένων, καὶ μεταβαλοίσας τᾶς τύχας εὖ τὸ παρὸν ἐκδεχόμενος. Εἰ δὲ συντόμως τε καὶ κεφαλαιωδῶς δεῖ φράσαι, ὁ ἐν πάντεσσι τοῖς καιροῖς (*) καλῶς ἀγωνιζόμενος ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, καὶ μὴ μόνον αὔταυτον οὕτως διατιθεὶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐμπιστεύσαντας αὐτῷ καὶ συναγωνισαμένους.

75. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐπεὶ ὦν τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν αὐτά ἐντι δι᾽ αὔταυτα αἱρετά, οὐ μὰν δι᾽ ἕτερον· ἃ δὲ δι᾽ ἕτερον, οὐ μὰν δι᾽ αὔταυτα· εἴη ὦν καὶ τρίτον τι εἶδος ἅτερον ἀγαθῶν, ὃ καὶ δι᾽ αὔταυτον αἱρετόν ἐντι καὶ δι᾽ ἕτερον. Τίνων οὖν ἐντὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αὐτὰ δι᾽ αὔταυτα αἱρετὰ πέφυκεν ἧμεν, οὐ μὰν διὰ ἕτερον; Φανερὸν ὅτι ἡ εὐδαιμοσύνα. Ταύτας γὰρ ἕνεκα τὰ ἄλλα αἱρεόμεθα, αὐτὰν δὲ ταύταν οὐδενὸς ἁτέρω. Τίνα δὲ πάλιν ἐντὶ, ἃ δι᾽ ἅτερον μὲν αἱρεόμεθα, οὐ μὰν δι᾽ αὔταυτά γε; Δᾶλον ὅτι

τὰ ὠφέλιμα, καὶ τὰ προαιρετικὰ τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αἴτια γίνεται τῶν αἱρετῶν· οἷον πόνοι μὲν σώματος καὶ γυμνάσια καὶ τρίψιες, εὐεκτίας· ἀναγνώσιες δὲ καὶ μελέται καὶ ἐπιτηδεύσιες, καλῶν καὶ ἀρετᾶς. Τίνα δὲ καὶ δι' αὔταυτα αἱρετὰ καὶ τὰ δι' ἕτερον; οἷον αἵ τε ἀρεταὶ καὶ αἱ ἕξιες αὐτῶν καὶ αἱ προαιρέσιες καὶ αἱ πράξιες καὶ πᾶν τὸ ἐχόμενον τᾶς τῶ καλῶ οὐσίας. Τὸ μὲν ὦν δι' αὔταυτο αἱρετὸν, οὐ μὰν δι' ἕτερον, μονῆρες ἀγαθόν ἐντι καὶ ἕν· τὸ δὲ καὶ δι' αὐτὸ καὶ δι' ἅτερον τριχᾶ δέδασται. Τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶ περὶ ψυχάν ἐστιν, τὸ δὲ περὶ σῶμα, τὸ δέ τι ἐκτός· περὶ ψυχὰν μὲν, αἱ τᾶς ψυχᾶς ἀρεταί· περὶ σῶμα δὲ, αἱ τῶ σώματος· ἐκτὸς δὲ, φίλοι, δόξα, τιμὰ, πλοῦτος. Παραπλησίως δὲ καὶ τὸ δι' ἅτερον αἱρετόν· τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶ, τὸ ποιητικὰ τῶν τᾶς ψυχᾶς ἀγαθῶν· περὶ σῶμα δὲ, τὰ τῶ σώματος· ἐκτὸς δὲ, τὰ αἴτια πλούτω καὶ δόξας καὶ τιμᾶς καὶ φιλίας. Ὅτι δὲ τὰν ἀρετὰν ἦμεν συμβέβακεν αὐτὰν δι' αὐταύταν αἱρετὰν, δᾶλον καὶ ἐκ τῶνδε. Εἰ γὰρ τὰ καταδεέστερα τᾷ φύσει, λέγω δὴ τὰ σώματος ἀγαθὰ, αὐτὰ δι' αὔταυτα αἱρεόμεθα, κρέσσων δὲ ψυχὰ σώματος, φανερὸν ὅτι καὶ τὰ τᾶς ψυχᾶς ἀγαθὰ αὐτὰ δι' αὔταυτα ἀγαπέομες, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν.

76. Ἐν ταὐτῷ.

Τῶ δ' ἀνθρωπίνω βίω καιροὶ τρεῖς· ὁ μὲν ἐν εὐτυχίᾳ, ὁ δὲ ἐν ἀτυχίᾳ, ὁ δὲ μεταξὺ τούτων. Ἐπεὶ ὦν ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ ἔχων ἀρετὰν καὶ ὁ χρεόμενος ἀρετᾷ, χρᾶται δὲ αὐτᾷ κατὰ τὼς τρεῖς καιρώς· ἢ γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ, ἢ ἐν εὐτυχίᾳ, ἢ ἐν τοῖς μεταξὺ τούτων· καὶ ἐν ἀτυχίᾳ μὲν ἐντι κακοδαίμων, ἐν δ' εὐτυχίᾳ εὐδαίμων, ἐν δὲ τᾷ μέσᾳ καταστάσει οὐκ εὐδαίμων· φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲν ἅτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα, ἀλλὰ χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ. Λέγομες δὲ νῦν εὐδαιμοσύναν τὰν τῶ ἀνθρώπω. Ὁ δ' ἄνθρωπος οὐχ ἁ ψυχὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ζῶον, καὶ τὸ ἐκ τοιούτων ἄνθρωπος. Καὶ γὰρ εἰ τᾶς ψυχᾶς ὄργανον τὸ σῶμα πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶ ἀνθρώπω μέρος καὶ τοῦτο καὶ ἁ ψυχά. Διὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἁ μὲν ἔντι τῶ ἀνθρώπω, ἁ δὲ τῶν μερέων. Καὶ ἀνθρώπω μὲν ἀγαθὸν εὐδαιμοσύνα· τῶν δὲ μερέων τῶ ἀνθρώπω, ψυχᾶς μὲν φρόνασις, ἀνδρεία, δικαιοσύνα, σωφροσύνα· σώματος δὲ κάλλος, ὑγίεια, (*) εὐεκτία, εὐαισθησία. Τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος καὶ δόξα καὶ τιμὰ καὶ εὐγένεια πέφυκεν ἐπιγένναμα ἦμεν τῶ ἀνθρώπω, καὶ ἀκόλουθα φύσει προϋφεστακόσιν ἀγαθοῖς, δορυφορεῖται τὰ μήονα τῶν ἀγαθῶν τὰ μέζονα· φιλία μὲν καὶ δόξα καὶ πλοῦτος σῶμα καὶ ψυχάν· ὑγίεια δὲ καὶ ἰσχὺς καὶ εὐαισθησία ψυχάν· φρόνασις δὲ καὶ ἀνδρία καὶ σωφροσύνα καὶ ἁ δίκαιοσύνα τὸν νόον τᾶς ψυχᾶς· ὁ δὲ νόος τὸν θεόν· οὗτος γὰρ ὁ κράτιστός ἐστι καὶ ὁ ἁγεμονεύων. Καὶ τούτων ἕνεκα καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀγαθῶν δεῖ παρῆμεν. Στρατεύματος μὲν γὰρ ἁγεῖται στραταγὸς, πλωτήρων δὲ κυβερνάτης, τῶ δὲ κόσμω θεὸς, τᾶς ψυχᾶς δὲ νόος· τᾶς δὲ περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας φρόνασις. οὐδὲν γὰρ ἅτερόν ἐστι φρόνασις, εἰ μὴ ἐπιστάμα τᾶς περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας, ἢ ἐπιστάμα τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπω ἀγαθῶν.

77. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ θεῶ μὲν εὐδαιμοσύνα καὶ βίος ἄριστος· τῶ δ' ἀνθρώπω ἐξ ἐπιστάμας καὶ ἀρετᾶς καὶ τρίτω εὐτυχίας σωματούμενα παραγίνεται. Λέγω δὲ σοφίαν μὲν ἐπιστάμαν τῶν θείων καὶ δαιμόνων, φρόνασιν δὲ τῶν ἀνθρω-

πίνων καὶ τῶν περὶ τὸν βίον· τὰς γὰρ λόγοις καὶ ἀποδείξεσιν ποτιχρωμένας ἀρετὰς δέον ἐπιστάμας ποταγορεύεν· ἀρετὰν δὲ τὰν ἠθικὰν καὶ βελτίσταν ἕξιν τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς, καθ᾽ ἃν καὶ ποιοί τινες ἦμεν λεγόμεθα κατὰ τὸ ἦθος, οἷον ἐλευθέριοι, δίκαιοι καὶ σώφρονες· εὐτυχίαν δὲ τὰν παρὰ τὸν λόγον τῶν ἀγαθῶν παρουσίαν, καὶ μὴ δι᾽ αὐτὸν γινομέναν. Ἐπεὶ ὦν ἁ μὲν ἀρετὰ καὶ ἐπιστάμα ἐφ᾽ ἁμῖν, ἁ δ᾽ εὐτυχία οὐκ ἐφ᾽ ἁμῖν· ἐν δὲ θεωρίαις καὶ πράξεσι τῶν καλῶν τὸ εὐδαιμονᾶν· αἱ δὲ θεωρίαι καὶ αἱ πράξιες ποτάντεις μὲν οὖσαι λειτουργίαν καὶ ἀνάγκαν ἐπιφέροντι, εὐοδοῦσαι δὲ διαγωγὰν καὶ εὐδαιμοσύναν· γίνεται δὲ ταῦτα ἐν εὐτυχίᾳ· φανερὸν ὅτι οὐδὲν ἅτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα, εἰ μὴ χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ.

78. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὕτω διάκειται ποτ᾽ εὐτυχίαν, ὥσπερ καὶ ὁ τῷ σώματι καλῶς ἔχων καὶ ῥωμαλέως. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος οἷός τε καὶ θάλπος καὶ ψύχος ὑπομένεν, καὶ βάρος ἆραι μέγα, καὶ πολλὰς ἁτέρας εὐχερῶς ὑπομένεν κακοπαθείας.

79. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐπεὶ ὦν εὐδαιμοσύνα χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ, περὶ ἀρετᾶς καὶ εὐτυχίας λέγωμες, καὶ πρῶτον περὶ εὐτυχίας. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἁ μὲν οὐκ ἐπιδέχεται ὑπερβολάν, οἷον ἀρετά· οὐ γάρ ἐστιν ὑπερβάλλοισά τις ἀρετὰ καὶ ὑπερβαλλόντως τις ἀγαθός· ἁ γὰρ ἀρετὰ στάθμαν ἔχει τὸ δέον, καὶ ἔστι τῶ δέοντος ἕξις ἐν τοῖς πρακτοῖς· ἁ δ᾽ εὐτυχία καὶ τὰν ὑπερβολὰν ἐπιδέχεται καὶ τὰν μήωσιν. Ὑπερβάλλοισα δὲ γεννᾷ τινας κακίας, καὶ ἐξίστησι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τᾶς κατὰ φύσιν ἕξιος, ὥστε πολλάκις ἀντι-

βαίνεν καὶ τᾷ συστάσει τᾶς ἀρετᾶς. Καὶ οὐ μόνον ἁ εὐτυχία, ἀλλὰ καὶ ἅτεραι αἰτίαι (*) πλείονες. Οὐδέποκα γὰρ δεῖ θαυμαίνεν, περὶ μὲν αὐλητικὰν ἦμέν τινας ἀλαζόνας, οἳ τὰ ποτ᾽ ἀλάθειαν ἐάσαντες, φαντασίᾳ τινὶ ψευδεῖ τὼς ἀμώσως αἱρέοντι· περὶ δὲ τὰν ἀρετὰν μὴ ἦμεν τὸ τοιοῦτον γένος· ἀλλ᾽ ὅσῳ περ σεμνότερόν ἐστι, τοσούτῳ καὶ τὸ ποτιποιούμενον περὶ αὐτὰν πλέον ἦμεν γένος. Πολλὰ γάρ ἐστι τὰ διαστρέφοντα τὰς περὶ τὰν ἀρετὰν ἐπιφανείας, ὧν ἓν μέν ἐστι τὸ τῶν ἐπιβουλευόντων καὶ ποτιποιουμένων γένος· ἅτερα δὲ φυσικὰ πάθεα παρακολουθέοντα ἐνιόκα ποιέοντι ἐναντίαν ἐπιπρέπειαν τᾶς ἀληθινᾶς διαθέσιος· τινὰ δὲ καὶ δι᾽ ἔθος συνεκτεθραμμένα ἐκ παλαιῶν χρόνων· οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ δι᾽ ἁλικίας ἁβατικᾶς τε καὶ γεροντικᾶς, καὶ δι᾽ εὐτυχίας ἢ καὶ ἀτυχίας, καὶ δ᾽ ἁτέρως παμπληθέας τρόπως. Ὥστε οὐδέποκα δεῖ θαυμαίνεν, εἰ πάντ᾽ ἀνεστραμμένως ἐνιόκα κρίνεται, τᾶς ἀληθινᾶς διαθέσιος μεταπιπτούσας. Ὥσπερ καὶ τέκτονα τὸν ἄριστον ἦμεν δοκέοντα πολλὰ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἔργοις ὁρέομες ἁμαρτάνοντα, καὶ στραταγὸν καὶ κυβερνάταν καὶ γραφέα καὶ πάντας ἁπλῶς, καὶ ὅμως οὐκ ἀποστεροῦμες τᾶς ὑπαρχοίσας ἕξιος· οὕτως οὐδὲ τὸν ἀκολασταίνοντα ἔν τισι καιροῖς, οὐδὲ τὸν ἀδικήσαντα, οὐδὲ τὸν ἀποδειλιάσαντα εἰς τὼς κακὼς τακτέον ἄνδρας, οὐδὲ μὰν τὼς τούτων τι κατορθώσαντας εἰς τὼς ἀγαθώς· ἀλλὰ τοῖς τε φαύλοις τὸ τυχὲν ποτὲ δοτέον, τοῖς τε ἀγαθοῖς τὸ διαμαρτάνεν· τὰν δὲ ἀλαθινὰν κρίσιν οὐ ποθ᾽ ἕνα καιρὸν ἐπιβλέποντας, οὐδ᾽ ἐπὶ χρόνου τι πλᾶθος, ἀλλ᾽ ἐπὶ πάντα τὸν βίον. Ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς ἐνδείας καὶ τὸ τᾶς ὑπερβολᾶς εἶδος, οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως ἔτι μέζονας ἐμποι-

εἶν πέφυκεν ἁ ὑπερβολὰ καὶ τὰ καλεόμενα περισσώματα· οὕτω καὶ ψυχὰν βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς εὐτυχίας ἢ ἀτυχίας εἶδος, ἀκαίρως παραγενόμενον· οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως τε καὶ μέζονας ποὶν πέφυκεν ἁ λεγομένα παρὰ πάντεσσιν εὐτυχία, ὥσπερ οἶνος καταμεθύσκουσα τοῖς ἀγαθοῖς τὰν διάνοιαν.

80. Ἀρχύτα Πυθαγαρείου Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Ὅθεν οὐκ ἀτυχίαν ἐνεγκὲν ἐμμελῶς χαλεπώτερόν ἐστιν, ἀλλ' εὐτυχίαν. Πάντες μὲν γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ μένοντες, ὡς ἐπὶ πολὺ μέτριοι καὶ κόσμιοι τὸ ἦθος ἦμεν φαίνονται· ἐν δ' εὐπραγίαις ἀνδρεῖοι, μεγαλόφρονες, μεγαλόψυχοι. Δεινὰ γὰρ ἀτυχία συναγαγὲν καὶ καταρτίσαι τὰν ψυχάν· ἁ δ' εὐπραγία τοὐναντίον ἐπᾶραι καὶ κενῶσαι. Διὸ ποθεκτικοὶ μὲν ἅπαντες καὶ συνετοὶ τὸν τρόπον ἀτυχέοντες· ἐπιθετικοὶ δὲ καὶ θαρσαλέοι τὸν τρόπον εὐτυχέοντες.

81. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅρος δέ ἐστιν εὐτυχίας, ἂν προέλοιτο ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ συνεργὸν αὐτῷ γενομέναν ποττὰς ἰδίας πράξιας· ὥσπερ καὶ μέγεθος ναῷ, καὶ μέγεθος παδαλίῳ, ᾧ καθικνεῖσθαι δύναται ὁ ἀγαθὸς κυβερνάτας μεγάλα πελάγα διαπεραιούμενος, καὶ μεγάλαν ναυκλαρίαν στελλόμενος. Ἁ δ' (*) ὑπερβολὰ τᾶς εὐτυχίας τοῖς ἀγαθοῖς οὐ κρατεῖσθαι πέφυκεν ὑπὸ τᾶς ψυχᾶς, ἀλλὰ κρατὲν αὐτᾶς. Ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φάος μαραυγίαν περιτίθησι τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὕτω καὶ ἁ ὑπερβάλλοισα εὐτυχία τῷ νόῳ τᾶς ψυχᾶς. Καὶ περὶ μὲν οὖν εὐτυχίας ἅλις εἰρήσθω.

82. [Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἀρεταί.

82. Retinui hunc locum, etsi nullus dubito Gesnerum de

Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ, δεικτέον καὶ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. Εἰ γὰρ ἡ ἀρετὴ μάλιστα τῇ προαιρέσει κρίνεται, ἡ δὲ ὀρθὴ προαίρεσις ἐκ φρονήσεως ἕπεται. Τὸ γὰρ βουλεύεσθαι τῆς φρονήσεως καὶ ἠθικῆς ἀρετῆς, εἴγε δεῖ μὲν τῷ καλῶς βουλευομένῳ τὸν σκοπὸν ὀρθὸν κεῖσθαι, εἰς ὃν περὶ τῶν συντελούντων εἰς αὐτὴν βουλεύεται. Ὁρίζεται δὲ ὁ σκοπὸς ὑπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· οὗ γὰρ ἐφιέμεθα, περὶ τούτου βουλευόμεθα· ἡ δὲ τῶν προσηκόντων ἔφεσις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς, ὥσπερ εἶπεν Ἀριστοτέλης, οὐκ ἔστιν ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδὲ ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἔτι εἰ ἀνάγκη μὲν ἥντινοῦν ἀρετὴν ἠθικὴν ἔχοντα φρόνησιν ἔχειν· εἴγε ἐστὶν ἠθικὴ ἀρετὴ πρακτικὴ τῶν ὡρισμένων φρονήσει τε καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν φρόνησιν ἔχοντα ἔχειν ἠθικὴν ἀρετήν· εἴγε οἰκεῖον τῇ φρονήσει τὸ ζητεῖν πῶς οἷόν τε τυχεῖν τοῦ δέοντος σκοποῦ, ὃν τῆς ἠθικῆς ὁρίσαι· αὐτὴ γὰρ τῆς ὀρεκτικῆς δυνάμεως ἀρετή. Ταύτῃ γὰρ φρόνησις τε καὶ δεινότης διαφέρουσιν· ᾗ ἡ μὲν φρόνησις τῶν πρὸς τὸν ὀρθὸν σκοπὸν φερόντων ἐστὶν εὑρετική τε καὶ ζητητική· ἡ δὲ δεινότης τῶν πρὸς τὸν τυχόντα.]

83. Μουσωνίου.

Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι.

84. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Σκέπης.

Ταῦτα μὲν περὶ τροφῆς εἶπεν. Ἠξίου δὲ καὶ σκέπην

suo addidisse. Qui in margine haec: *Alexandri Aphrodisei libro 4 c. 22. Quaestionum. Hoc idem Alexander copiose tractat in quaestionibus quae secundo eius de Anima lib. Graeco adhaerent.* G.

τὸν σώφρονα τῷ σώματι ζητεῖν, οὐ τὴν πολυτελῆ καὶ
περιττήν· εὐθὺς γὰρ ἐσθῆτι καὶ ὑποδέσει τὸν αὐτὸν
τρόπον ἔφη εἶναι χρηστέον, ὅνπερ πανοπλίᾳ, φυλακῆς
ἕνεκεν τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιδείξεως. Ὥσπερ οὖν
ὅπλα κάλλιστα τὰ ἰσχυρότατα, καὶ σώζειν μάλιστα δυ-
νάμενα τὸν χρώμενον, οὐ τὰ περίβλεπτα καὶ λαμπρά·
οὕτως ἀμπεχόνη καὶ ὑπόδεσις ἡ χρησιμωτάτη τῷ σώμα-
τι κρατίστη, καὶ οὐχ ἡ δυναμένη τὰς τῶν ἀνοήτων ὄψεις
ἐπιστρέφειν. Δεῖ γὰρ τῆς σκέπης αὐτῆς κρεῖττον ἀπο-
φαίνειν τὸ σκεπόμενον καὶ ἰσχυρότερον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀ-
σθενέστερόν τε καὶ χεῖρον. Οἱ μὲν οὖν λειότητά τε καὶ
ἁπαλότητα σαρκὸς διὰ τῶν σκεπασμάτων μηχανώμενοι,
χείρω τὰ σώματα ποιοῦσιν· εἴγε τὸ τεθρυμμένον σῶμα
καὶ μαλακὸν πολὺ κάκιον τοῦ σκληροῦ τε καὶ διαπεπο-
νημένου ἐστίν· οἱ δὲ ῥωννύντες καὶ κρατύνοντες τῇ σκέ-
πῃ, οὗτοι τὰ σκεπόμενα μόνοι ὠφελοῦσιν. Διὰ τοῦτο
οὐδαμῶς καλὸν οὔτε ἐσθῆσι πολλαῖς κατασκέπειν τὸ
σῶμα, οὔτε ταινίαις κατειλεῖν, οὔτε χεῖράς τε καὶ πόδας
περιδέσει πίλων ἢ ὑφασμάτων τινῶν μαλακύνειν, (*)
τούς γε μὴ νοσοῦντας· οὐδ᾽ ὅλως εἶναι ἀγεύστους καλὸν
ψύχους τε καὶ θάλπους, ἀλλὰ ῥιγοῦν χρὴ τὰ μέτρια χει-
μῶνος καὶ ἡλιοῦσθαι θέρους καὶ σκιατροφεῖσθαι ἥ-
κιστα. Καὶ τὸ μὲν ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τοῦ δεῖσθαι
δυοῖν προτιμητέον, τοῦ δ᾽ ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τὸ μηδενὶ,
ἀλλὰ ἱματίῳ μόνον. Καὶ τοῦ γε ὑποδεδέσθαι τὸ ἀνυ-
ποδετεῖν τῷ δυναμένῳ κρεῖττον· κινδυνεύει γὰρ τὸ μὲν
ὑποδεδέσθαι τῷ δεδέσθαι ἐγγὺς εἶναι· ἡ δ᾽ ἀνυποδησία
πολλὴν εὐλυσίαν τινὰ καὶ εὐκολίαν παρέχει τοῖς ποσὶν,
ὅτ᾽ ἂν ἠσκημένοι ὦσιν. Ὅθεν καὶ τοὺς ἡμεροδρόμους
ὁρᾶν ἐστιν οὐ χρωμένους ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ

τῶν ἀθλούντων τοὺς δρομεῖς, οὐκ ἂν δυναμένους σώζειν
τὸ τάχος, εἰ δέοι τρέχειν αὐτοὺς ἐν ὑποδήμασιν.

Ἐπεὶ δὲ σκέπης ἕνεκα καὶ τὰς οἰκίας ποιούμεθα,
φημὶ καὶ ταύτας δεῖν ποιεῖσθαι πρὸς τὸ τῆς χρείας
ἀναγκαῖον, ὡς ἀπερύκειν μὲν κρύος, ἀπερύκειν δὲ θάλ-
πους τὸ σφοδρὸν, εἶναι δὲ ἡλίου καὶ ἀνέμων ἐπικούρημα
τοῖς δεομένοις. Καθόλου δὲ ὅπερ ἂν παρέχοι σπήλαιον
αὐτοφυὲς, ἔχον μετρίαν ὑπόδυσιν ἀνθρώπῳ, τοῦτο χρὴ
παρέχειν ἡμῖν τὴν οἰκίαν, τοσοῦτον εἴπερ ἄρα περιττεύ-
ουσα, ὅσον καὶ ἀπόθεσιν τροφῆς ἀνθρωπίνης ἐπιτη-
δείαν ἔχειν. Τί δ᾽ αἱ περίστυλοι αὐλαί; τί δὲ αἱ ποι-
κίλαι χρίσεις; τί δ᾽ αἱ χρυσόροφοι στέγαι; τί δ᾽ αἱ πο-
λυτέλειαι τῶν λίθων, τῶν μὲν χαμαὶ συνηρμοσμένων, τῶν
δ᾽ εἰς τοίχους ἐγκειμένων, ἐνίων καὶ πάνυ πόῤῥωθεν
ἠγμένων λίθων, καὶ δι᾽ ἀναλωμάτων πλείστων; οὐ ταῦτα
πάντα περιττὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, ὧν τε χωρὶς καὶ ζῆν
καὶ ὑγιαίνειν ἐστὶ, πραγματείαν δ᾽ ἔχει πλείστην, καὶ διὰ
χρημάτων γίνεται πολλῶν, ἀφ᾽ ὧν ἄν τις ἐδυνήθη καὶ
δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῆσαι; Καὶ
τοι πόσῳ μὲν εὐκλεέστερον τοῦ πολυτελῶς οἰκεῖν τὸ
πολλοὺς εὐεργετεῖν; πόσῳ δὲ καλοκαγαθικώτερον τοῦ
ἀναλίσκειν εἰς ξύλα καὶ λίθους τὸ εἰς ἀνθρώπους ἀνα-
λίσκειν; πόσῳ δὲ ὠφελιμώτερον τοῦ περιβεβλῆσθαι με-
γάλην οἰκίαν τὸ κεκτῆσθαι φίλους πολλούς; ὅπερ γίνε-
ται τῷ προθύμως εὐεργετοῦντι. Τί δ᾽ ἂν ὄναιτό τις
τηλικοῦτον ἀπ᾽ οἰκίας μεγέθους τε καὶ κάλλους, ἡλίκον
ἀπὸ τοῦ χαρίζεσθαι πόλει καὶ πολίταις ἐκ τῶν ἑαυτοῦ;

85. (*) *Ευσεβίου.*

Ἐχθρὸς γενοίμην μηδενὸς, φίλος δὲ τοῦ αἰεὶ καὶ πα-
ραμενέοντος· καὶ μήκοτε μὲν διενεχθείην πρὸς τοὺς οἰ-

κειοτάτους· διενεχθεὶς δὲ, διαλλαχθείην ὡς τάχιστα. Μηδενὶ ἐπιβουλεύσαιμι· ἐπιβουλευόμενος δὲ, ἄνευ ἀνάγκης τοῦ τι ἂν δρᾶσαι ἀνήκεστον ἀπαθὴς διαφύγοιμι. Ὀργῆς κρατοίην. Ἐρῴην καὶ ἐπιθυμέοιμι καὶ τυγχάνοιμι μούνων τῶν καλῶν· τῶν δὲ ὑπ᾽ ἐναντίας τῆς ἐπιθυμίης, μηδὲ ἁμαρτὼν κοτε ὥστε εὔξασθαι, τύχοιμι. Βουλοίμην πάντας εὐτυχέειν, φθονήσαιμι μηδενὶ τῶν εὐτυχεόντων. Μήκοτέ τις ἐμὲ τῶν νομιζομένων παραλόγως εὖ πρήσσειν ἐκπλήξειε, μηδὲ ἀνιήσειε· τί γὰρ δεῖ τοῖς παρὰ τῆς τύχης δεδομένοις φθονέειν; φίλοι δέ με καὶ οἱ κατ᾽ ἀξίην εὐτυχέοντες εὐφραίνοιεν. Μήκοτε τῷ ἀπὸ οἰκείης γνώμης ἔχθρην κατ᾽ ἐμοῦ ἐπανελομένῳ δυστυχήσαντι ἐπησθείην. Μήκοτε συγγνοίην ἐμωυτῷ κακοῦ τευ τινὶ αἰτίην παρασχόντι. Λαθών κοτε ἐμωυτὸν ὡς παρὰ μέλος ἤτοι τι εἶπας ἢ πράξας, μὴ περιμείναιμι τοὺς μωμησομένους καὶ ἐπιπλήξοντας· αὐτὸς δὲ ἐμωυτὸν μωμησαίμην, μέχρι τοῦ ἀκέσασθαι. Εἰδείην γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα· καὶ τὰ μέτρια ἐκδεχοίμην, ὥσπερ αὐτῶν ἔχει ἡ φύσις· τοῖς δὲ ὑπερβάλλουσι μὴ καὶ τὸ παρ᾽ ἐμωυτοῦ προστιθείην. Εὐτυχίην εἰδείην φέρειν σωφρόνως, μήκοτε ὑπὸ εὐπρηγίης ἐς ὑπερηφανίην ἄλογον ἀερθείην. Πλοῦτον νομίζοιμι τὸν ἀρκέοντα βίῳ τῷ σώφρονι. Ἄπαυστον καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίην χρημάτων μὲν μήκοτε ἐχοίην, μούνων δὲ τῶν ὠφελεόντων τὴν ψυχὴν μαθημάτων ἐθέλοιμι ἃ δεῖ ἔσεσθαι. Νικῴην νίκην τὴν καὶ ἐμοὶ καὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ ἀβλαβέα. Φιλοτιμέεσθαι παρὰ καιρὸν πρὸς φίλους καὶ ἐν ταῖς ζητήσεσι φυλασσοίμην. Μήκοτε καὶ παρὰ τὸ ἐμοὶ δοκέον ἐν ταῖς ζητήσεσι τοῦ νικᾶν ἕνεκα ἔριν ἀσπασαίμην. Μήκοτε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἀληθέος,

καὶ ὥστε παρ᾽ ἃ αὐτὸς οἶδα παραλογίσασθαι τὸν προσδιαλεγόμενον, ἐρίσαι ἐπαρθείην. Τοῖς τὸ ἀληθὲς λόγοις ξυνιστᾶσιν ἀεὶ ξυμμαχοίμην. Ἀκολάστου ἐπιθυμίης περί τι μήκοτε μηδὲ ἐννοηθείην. Ξυνείην ἀεὶ τοῖς σώφροσιν· εἴη τέ μοι ἀεὶ προσδιαλέγεσθαι, παρ᾽ ὧν ἐστί τι πάντως ἀπελθεῖν χρηστὸν προσλαβόντι. Μήκοτε ἐπαρθείην κέρδεος ἕνεκα πλημμελῆσαι. Φίλους διαφερομένους καταρτίζοιμι. Φίλοις δυνάμενος καὶ τοῖς δεομένοις τὰ δέοντα ἐπαρκέοιμι. Φίλους ἐν κινδύνοις καταστάντας δυνάμενος ὠφελέειν μήκοτε ἐγκαταλίποιμι. Φίλων ξυμφορὰς, ἀφ᾽ ὧν οἷόν τε, ἐπανορθοῦσθαι προθυμοίμην. Λυπεομένοισι παρεὼν ἐλαφρύνοιμι ἠπίῳ καὶ ἀκεσίμῳ λόγῳ τὰς ἀνίας. Εἰδείην ἐμωυτὸν αἰδέεσθαι. Τῶν καλῶν φιλομαθείην ἀσκέοιμι. Ζητοίην μὴ τὰ περισσὰ, ἀλλὰ περὶ ὧν ἄριστον, (*) καὶ ἃ μαθὼν ὠφελησοίμην. Θεοὺς τιμῴην καὶ νόμῳ πόλιος καὶ σπουδῇ οἰκείῃ, νόῳ εὐσεβεῖ. Ἀεὶ τὸν ἐν ἐμοὶ θυμούμενον ἡμεροίην. Ἐθίζοιμι ἐμωυτὸν ἵλεω εἶναι, καὶ μὴ πρὸς τὰ πρήγματα ἔχειν δυσκόλως. Τίς πονηρὸς καὶ τίνι τούτων τί ποτε πέπρηκται, μὴ μέλοιμι· εἰδείην δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τούτους μεταδιώκοιμι. Ὀφείλοιμι μηδενὶ μηδέν· εἰ δέ κοτε ὑπ᾽ ἀνάγκης μεγάλης ἐς τοῦτο κατασταίην, γένοιτό μοι τάχιστα ἐλευθέρῳ γενέσθαι δυνηθῆναι. Αἰνέοιμι τοὺς ἀγαθοὺς ἀφθόνως· φιλόψογον δὲ γλῶσσαν παντὸς ἀποστυγοίην. Εἰδείην σιγᾶν, περὶ ὧν ἄμεινον.

86. *Σωκράτους.*

Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου, οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὁρμιστέον.

86. Vide infr. CXI, 22. p. 581. Epictet. fr. 89.

87. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.*

Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγκεχρῶσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ξύμπαντα τὰ ἄλλα παθήματα, πλείω δὲ καὶ ἐμμονωτέραν τὴν λύπην. Καὶ τοῦτο αὖ πάλιν Αἴσωπος λέγει· τὸν γὰρ πηλὸν αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον διεπλάσατο, οὐκ ἐφύρασεν ὕδατι, ἀλλὰ δακρύοις. Οὐχὶ οὖν ἐκκόπτειν αὐτὰ πειρᾶσθαι χρεὼν, ἀμήχανον γάρ. Ἀλλ' εἴπερ ἄρα εἴη ἐπικόπτειν τε καὶ πραΰνειν, κοιμίζειν τε ἐφ' ὅσον δυνατὸν, καὶ νουθετεῖν· ταύτην γὰρ εὐμενῶς προσίεται τὴν ἐπιμέλειαν. Καὶ οὕτως σοι αὐτὰ παιδαγωγοῦντι, ἀναφανήσεται χρήσιμά τε καὶ ὠφέλιμα ἀντὶ ἀχρήστων καὶ βλαβερῶν. Οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὰ ἐνεκεράσατο τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως λώβην τε αὐτῷ καὶ αἶσχος προσθείη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς διαμονὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους προσύφηνέ τε καὶ προσῳκοδόμησε τῇ ψυχῇ· θυμὸν μὲν, ὅπως ἂν τὰ βλάπτοντα ἀμυνώμεθα· ἐπιθυμίαν δὲ ἐδωδῆς καὶ ποτῶν, πρὸς τὴν ξύμφυτον καὶ ἀναγκαίαν ἀποῤῥοήν· καὶ οὕτω δὴ ἄλλο πρὸς ἄλλην τινὰ τεταγμένον τοῦ σώματος χῆρα. Μένειν δὲ ἕκαστον χρὴ ἐν τῷ μέτρῳ· καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἑκάστου γίνεται ἀρετή· τοῦ μὲν θυμοειδοῦς ἀνδρία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ σωφροσύνη· τοῦ δ' αὖ φιλοχρημάτου καὶ φιλοκερδοῦς ἐλευθεριότης τε καὶ μεγαλοπρέπεια· ὅσον δὲ ἐπτόηται περὶ τιμὰς καὶ δυνάμεις καὶ προεδρίας, τούτου ἐστὶ τὸ μέτρον μεγαλοψυχία. Εἰ δὲ ἀκόσμητα ἐαθείη καὶ ἀθεράπευτα ὑπὸ τοῦ λόγου, καθάπερ φυτὰ ἥμερα καὶ χρηστὰ, ἐξαμελήσαντος γεωργοῦ, ἀπαγριοῦται εὐθὺς καὶ ἐξυβρίζει καὶ παραβλαστάνει τὰς κακίας, καθάπερ ἀκάνθας χα-

87. Vide p. 359. C. ed. Harduin.

λεπὰς καὶ φαρμακώδεις τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ κεκτημένῳ. Ἔστι δ' ἐφ' ὧν ἔμπαλιν καταφθίνει καὶ ἀπομαραίνεται εἴσω τῆς ἀκμῆς· καὶ δέονται οὗτοι τοῦ λόγου οὐ κολούοντος καὶ θλίβοντος καὶ πιέζοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐπάρδοντός τε καὶ ἐπανάγοντος καὶ ἐρεθίζοντος πρὸς τὴν αὔξην τὴν ἐοικυῖαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἑκάστην ἀρετὴν περικάθηνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο κακίαι· ἡ μὲν τὸ ἐνδεὲς τοῦ παθήματος ἀγαπῶσα, ἡ δὲ τὸ πλεονάζον ἀσπαζομένη. Δεῖ δ' οὐ πρὸς τὰ φαῦλα καὶ διεστραμμένα ὁρῶντας ἅπαντα ὁμοίως ὑποπτεύειν καὶ ἐξελαύνειν, ἀλλὰ τὸ βούλημα ἐξετάζειν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς ὅ τι ἕκαστον τῶν παθημάτων ἐνεφύτευσεν καὶ ἐνεσημήνατο τῇ ψυχῇ.

88. *Πορφυρίου ἐκ τοῦ Περὶ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*

(*) Ἄλλαι ἀρεταὶ αἱ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεωρητικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ ἤδη τελείου θεωρητικοῦ καὶ ἤδη θεατοῦ· καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ ἀπὸ ψυχῆς καθαροῦ. Αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριοπαθείᾳ τοῦ ἀλόγου κείμεναι, τῷ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. Διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλησίον, ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας πολιτικαὶ λέγονται. Καὶ ἔστι φρόνησις μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρία δὲ, περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνη δ' [ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυμητικοῦ πρὸς λογισμόν· δικαιοσύνη δὲ] ἡ ἑκάστου τούτων ὁμοῦ οἰκειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ

88. Pauca quae uncinulis interiacent, Gaisf. ex Holsteniana editione (Rom. 1630.) addidit.

τοῦ ἄρχεσθαι. Αἱ δὲ τοῦ πρὸς θεωρίαν προκόπτοντος θεωρητικοῦ ἐν ἀποστάσει κεῖνται τῶν ἐντεῦθεν· διὸ καὶ καθάρσεις αὗται λέγονται ἐν ἀποχῇ θεωρούμεναι τῶν τοῦ σώματος πράξεων καὶ συμπαθειῶν τῶν πρὸς αὐτό. Αὗται μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς ἀφισταμένης πρὸς τὸ ὄντως ὄν· αἱ δὲ πολιτικαὶ τὸν θνητὸν ἄνθρωπον κατακοσμοῦσι. Καὶ πρόδρομοι δὲ πολιτικαὶ τῶν καθάρσεων· δεῖ γὰρ κοσμηθέντα κατ᾽ αὐτὰς ἀποστῆναι τοῦ σὺν σώματι πράττειν τι προηγουμένως. Διὸ ἐν ταῖς καθάρσεσιν τὸ μὲν μὴ συνδοξάζειν τῷ σώματι, ἀλλὰ μόνον ἐνεργεῖν, ὑφίστησι τὸ φρονεῖν, ὃ διὰ τοῦ καθαρῶς νοεῖν τελειοῦται· τὸ δέ γε μὴ ὁμοπαθεῖν, συνίστησι τὸ σωφρονεῖν· τὸ δὲ μὴ φοβεῖσθαι, ἀφισταμένην τοῦ σώματος ὡς εἰς κενόν τι καὶ μὴ ὄν, τὴν ἀνδρίαν. Ἡγουμένου δὲ λόγου καὶ νοῦ, καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, δικαιοσύνη τὸ τοιοῦτον. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρετὰς διάθεσις ἐν μετριοπαθείᾳ θεωρεῖται, τέλος ἔχουσα τὸ ζῆν, ὡς ἄνθρωπον κατὰ φύσιν· ἡ δὲ κατὰ τὰς θεωρητικὰς ἐν ἀπαθείᾳ· ἧς τέλος ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. Ἐπεὶ δὲ κάθαρσις ἡ μέν τις ἦν καθαίρουσα, ἡ δὲ κεκαθαρμένων· αἱ καθαρτικαὶ ἀρεταὶ κατ᾽ ἄμφω θεωροῦνται τὰ σημαινόμενα τῆς καθάρσεως· καθαίρουσί τε γὰρ τὴν ψυχὴν, καὶ καθαρθείσης σύνεισι· τέλος γὰρ τὸ κεκαθάρθαι τοῦ καθαίρειν. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸ καθαίρειν καὶ κεκαθάρθαι ἀφαίρεσις ἦν παντὸς τοῦ ἀλλοτρίου, τὸ ἀγαθὸν ἕτερον ἂν εἴη τοῦ καθαίροντος· ὥστε γε πρὸς τῆς ἀκαθαρσίας ἀρκεῖ· ἀλλ᾽ ἀρκέσει μὲν ἡ κάθαρσις, τὸ δὲ καταλειπόμενον ἔσται τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐχ ἡ κάθαρσις. Ἀλλὰ ἡ ψυχῆς φύσις οὐκ ἦν ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ ἀγαθοῦ μετέχειν δυνάμενον καὶ ἀγαθοειδές· οὐ γὰρ ἂν

ἐγένετο ἐν κακῷ. Τὸ οὖν ἀγαθὸν αὐτῇ, ἐν τῷ συνεῖναι τῷ γεννήσαντι· κακία δὲ, τὸ τοῖς ὑστέροις. Καὶ διπλῆ γε κακία, τό τε τούτοις συνεῖναι, καὶ μετὰ παθῶν ὑπερβολῆς· διόπερ αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ μιᾶς γοῦν αὐτὴν κακίας ἀπαλλάττουσαι, ἀρεταὶ ἐκρίθησαν καὶ τίμιαι· αἱ δὲ καθαρτικαὶ τιμιώτεραι καὶ τῆς ὡς ψυχικῆς κακίας ἀπαλλάττουσαι. Δεῖ τοίνυν καθηραμένην αὐτὴν συνεῖναι τῷ γεννήσαντι. (*) Καὶ ἀρετὴ ἄρα αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὕτη, ἥπερ ἐστὶν ἐν γνώσει καὶ εἰδήσει τοῦ ὄντος· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχει παρ᾽ αὐτῇ ταύτην, ἀλλ᾽ ὅτι ἄνευ τοῦ πρὸ αὐτῆς οὐχ ὁρᾷ τὰ αὐτῆς. Ἄλλο οὖν γένος τρίτον ἀρετῶν μετὰ τὰς καθαρτικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς, νοερῶς τῆς ψυχῆς ἐνεργούσης· σοφία μὲν καὶ φρόνησις ἐν θεωρίᾳ ὧν νοῦς ἔχει, δικαιοσύνη δὲ ἐν οἰκειοπραγίᾳ μὲν ἐν τῇ πρὸς τὸν νοῦν ἀκολουθίᾳ καὶ τῷ πρὸς νοῦν ἐνεργεῖν. Σωφροσύνη δὲ ἡ εἴσω πρὸς νοῦν στροφή· ἡ δὲ ἀνδρία ἀπάθεια, καθ᾽ ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς ὃ βλέπει ἀπαθὲς ὂν τὴν φύσιν. Καὶ ἀντακολουθοῦσί γε αὗται ἀλλήλαις ὥσπερ καὶ ἄλλαι. Τέταρτον εἶδος ἀρετῶν τὸ τῶν παραδειγματικῶν, αἵπερ ἦσαν ἐν τῷ νῷ κρείττους οὖσαι τῶν ψυχικῶν, καὶ τούτων ὥσπερ παραδείγματα· ἐπιστήμη μὲν ἡ νόησις, σοφία δὲ γιγνώσκων ὁ νοῦς· τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ σωφροσύνη, τὸ δὲ οἰκεῖον ἔργον ἡ οἰκειοπραγία, ἡ δὲ ἀνδρία, ἡ ταυτότης καὶ τὸ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ μένειν καθαρὸν διὰ δυνάμεως περιουσίαν. Τέτταρα τοίνυν ἀρετῶν γένη πέφηνεν· [ὧν] αἱ μὲν ἦσαν αἱ τοῦ νοῦ αἱ παραδειγματικαὶ καὶ σύνδρομοι αὐτοῦ τῇ οὐσίᾳ· αἱ δὲ ψυχῆς πρὸς νοῦν ἐνορώσης ἤδη καὶ πληρουμένης ἀπ᾽ αὐτοῦ· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου καθαιρομένης τε καὶ καθαρθείσης ἀπὸ σώματος καὶ τῶν ἀλό-

γων παθῶν· αἳ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου κατακοσμούσης τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ τὰ μέτρα τῇ ἀλογίᾳ ἀφορίζειν καὶ μετριοπάθειαν ἐνεργάζεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἔχων τὰς μείζους ἐξ ἀνάγκης ἔχει καὶ τὰς ἐλάττους· οὐ μὴν καὶ ἔμπαλιν. Οὐκ ἔτι μέν τοι ὁ ἔχων τὰς μείζους ἐνεργήσει καὶ κατὰ τὰς ἐλάττους προηγουμένως, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίστασιν τῆς γενέσεως. Ἄλλοι γὰρ οἱ σκοποὶ, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κατὰ γένος διάφοροι. Τῶν μὲν γὰρ πολιτικῶν μέτρον ἐπιθεῖναι τοῖς πάθεσι πρὸς τὰς ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείας· τῶν δὲ καθαρτικῶν, τελέως τῶν παθῶν ἀποστῆσαι, τὸ τέως μέτρον λαμβάνον· τῶν δὲ πρὸς νοῦν ἐνεργῆσαι, μηδὲ τοῦ ἀποστῆσαι ἐκ τῶν παθῶν εἰς ἔννοιαν ἐρχομένους· τῶν δὲ μηδὲ πρὸς νοῦν ἐχουσῶν τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ εἰς συνδρομὴν ἀφιγμένων. Διὸ καὶ ὁ κατὰ μὲν τὰς πρακτικὰς ἐνεργῶν, σπουδαῖος ἦν ἄνθρωπος· ὁ δὲ κατὰ τὰς καθαρτικὰς δαιμόνιος ἦν ἄνθρωπος ἢ καὶ δαίμων ἀγαθός· ὁ δὲ κατὰ μόνας τὰς πρὸς τὸν νοῦν θεός· ὁ δὲ κατὰ τὰς παραδειγματικὰς θεῶν πατήρ. Ἐπιμελητέον οὖν μάλιστα τῶν καθαρτικῶν ἡμῖν, σκεψαμένοις, ὅτι τούτων μὲν ἡ τεῦξις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, διὰ τούτων δὲ καὶ ἡ εἰς τὰς τιμιωτέρας ἄνοδος. Διὸ θεωρητέον ἄχρι τίνος καὶ πόσον οἷά τε παραλαμβάνεσθαι ἡ κάθαρσις. Ἔστι μὲν γὰρ ἐν ἀποστάσει σώματος καὶ τῆς ἀλόγου παθητικῆς κινήσεως. Πῶς δ' ἂν γένοιτο, καὶ ἄχρι τίνος, ῥητέον. Πρῶτον μὲν οἷον θεμέλιος καὶ ὑποβάθρα τῆς καθάρσεως, τὸ γνῶναι ἑαυτὸν ψυχὴν ὄντα, ἐν ἀλλοτρίῳ τῷ πράγματι καὶ (*) ἑτερουσίῳ συνδεδεμένον· δεύτερον δὲ, τὸ ἀπὸ τούτου ὁρμώμενον τοῦ πείσματος, συναγαγεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος (καὶ τοῖς μὲν τόποις) πάντως

γε μὴν ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸ διατιθέμενον. Ἐνεργῶν μὲν γάρ τις συνεχῶς κατ' αἴσθησιν, εἰ καὶ μὴ μετὰ προσπαθείας καὶ τῆς τοῦ ἥδεσθαι ἀπολαύσεως, τοῦτο ποιεῖ· ἀλλ' οὖν ἐσκέδασται περὶ τὸ σῶμα, συναφὴς αὐτῷ κατὰ ταύτην γινόμενος, προσπάσχων δὲ ταῖς τῶν αἰσθημάτων ἡδοναῖς ἢ λύπαις, σὺν προθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει συμπαθεῖ· ἀφ' ἧς δὴ μάλιστα διαθέσεως αὐτὸν προσήκει καθαίρειν. Τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, εἰ καὶ τὰς ἀναγκαίας τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἰατρείας ἕνεκα μόνον τις παραλαμβάνοι ἢ ἀπαλλαγῆς πόνων, ἵνα μὴ ἐμποδίζοιτο. Ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς ἀλγηδόνας· εἰ δὲ μὴ οἷόν τε εἴη, πρᾴως οἰστέον ἐλάττους τιθέντα τῷ μὴ συμπάσχειν Τὸν δὲ θυμὸν ὡς οἷόν τε ἀφαιρετέον, καὶ μελετητέον πάντη· εἰ δὲ μὴ, αὐτῷ γοῦν συναναμιγνύναι τὴν προαίρεσιν, ἀλλ' ἄλλου εἶναι τὸ ἀπροαίρετον· τὸ δ' ἀπροαίρετον ἀσθενὲς καὶ ὀλίγον· τὸν δὲ φόβον πάντη, περὶ οὐδενὸς γὰρ φοβήσεται· τὸ δ' ἀπροαίρετον καὶ ἐνταῦθα. Χρηστέον δὴ ἄρα καὶ θυμῷ καὶ φόβῳ ἐν νουθετήσει· ἐπιθυμίαν δὲ παντὸς φαύλου ἐξοριστέον· σίτων δὲ καὶ ποτῶν οὐκ αὐτὸς ἕξει, ἧπερ αὐτός· ἀφροδισίων τε τῶν φυσικῶν οὐδὲ τὸ ἀπροαίρετον· εἰ δ' ἄρα, ὅσον μέχρι φαντασίας προπετοῦς τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους. Ὅλως δ' αὐτὴ μὲν πάντων ἡ ψυχὴ νοερὰ τοῦ καθαιρομένου τούτων ἔστω καθαρά. Βουλέσθω δὲ καὶ τὸ κινούμενον πρὸς τὸ ἄλογον τῶν σωματικῶν παθῶν ἀσυμπαθῶς κινεῖσθαι καὶ ἀπροσεκτῶς, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις εὐθύς τε λύεσθαι τῇ γειτνιάσει τοῦ λογιζομένου.

89. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες

89. p. 67. E. ed. H. Steph.

ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

90. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ᾽ ἀντεῖπον πώποτε, οὔτ᾽ οἶμαι μή ποτε ὕστερον ἀντείπω.

91. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.*

Ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει.

92. *Πλάτωνος Πολιτείας ε̄.*

Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Παντάπασι μὲν οὖν.

93. *Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ πέμπτῃ.*

Ὅτι μάταιος, ὃς γελοῖον ἄλλο τι ἡγεῖται, ἢ τὸ κακὸν καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν, εἰς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων, ὡς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ· καὶ καλοῦ αὖ σπουδάζει, εἰς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος, ἢ τὸν τοῦ ἠγαθοῦ.

94. *Πλάτωνος Πολιτείας ε̄.*

Ἐν γὰρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν, ἀσφαλὲς καὶ θαῤῥαλέον· ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα (*) τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερὸν οὔ τι γέλωτα ὀφλεῖν.

95. *Πλάτωνος Νόμων ε̄.*

Οὐδέ γε ὁπότ᾽ ἂν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε

90. p. 408. B. 91. p. 240. D. 92. p. 457. B. 93. p. 452. D. 94. p. 450. D. 95. p. 727. E.

τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ᾽ ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. — (*) Τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν, οὐδὲ ἰσχυρὸν, οὐδὲ τάχος ἔχον, οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινὸν, καίτοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ· καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία· τὰ δ᾽ ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα, σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ. Τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὡς δ᾽ αὔτως ἡ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεων κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ᾽ ἐλλείποντα δουλείας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Μὴ δή τις φιλοχρηματείτω παίδων γε ἕνεκα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείψει· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὐτῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεὴς αὐτὴ μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ συναρμόττουσα εἰς ταῦτα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. Παισὶ δ᾽ αἰδῶ χρὴ πολλὴν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. Οἰόμεθα δ᾽ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ᾽ ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες, ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. Ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων, ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους. Παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν

ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. —

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ. Ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. Ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής· χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος, οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. Καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα, καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν· τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν.(*) Φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως· ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτὸς, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κωλύων διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερὸς, τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἧττον ξυντείνει εἰς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι· καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. Θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα, ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα· τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. Τὰ δ' αὐτῶν, ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ, γινώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἄν ποτε, πολὺ δὲ ἥκιστα ἐν τοῖς αὐτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ, καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό· ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος, καὶ ὁ κακὰ ἔχων· ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν, καὶ μὴ ἀκροχολοῦντα γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δὲ ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν. Διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν, καὶ πρᾶον ἑκάστοτε φαμὲν εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν

σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. Οὔτε γὰρ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ᾽ αὑτῷ, ἐάν τε παρ᾽ ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. Ἐκ ταὐτοῦ δ᾽ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ᾽ αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γεγονέναι πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἀλλήλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτὸν πράττοντα. Διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸ δ᾽ αὑτοῦ βέλτιον διώκειν ἀεὶ, μὴ δὲ μίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ προσποιούμενον.

96. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ.

Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὔτ᾽ αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. Καθεύδων (*) γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ᾽ ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. Ἔστι δ᾽ οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις· ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

97. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.

Πῶς οὖν ἂν, ὦ Σώκρατές σοι δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ

96. p. 808. 97. p. 379.

μήτε φύσει, μήτε μαθήσει γίγνονται· τίν᾽ ἄλλον τρόπον γίγνοιντ᾽ ἂν οἱ ἀγαθοί; Οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάζω μέντοι θεῖόν τι μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς, ὥσπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ οἱ χρησμολόγοι. Οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται, οὔτε τέχνῃ, ἀλλ᾽ ἐπίπνοι ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι τοιοῦτοί εἰσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας, πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον, ἢ οἱ χρησμῳδοί. Λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι, καὶ Λακεδαιμόνιοι ὅτ᾽ ἄν τινα μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι· πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Καὶ ὅτ᾽ ἂν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅτ᾽ ἂν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. Οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι, οὔτε φύσει ἀρετὴ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίνεται κτωμένοις.

98. [Περὶ τῆς ἀρετῆς βουλευόμεθα καὶ διαποροῦμεν, εἰ διδακτόν ἐστι τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν, τὸ εὖ ζῆν, εἶτα θαυμάζομεν, εἰ ῥητόρων μὲν ἔργα καὶ κυβερνητῶν καὶ οἰκοδόμων καὶ γεωργῶν μυρία γ᾽ ἐστὶν, ἀγαθοὶ δ᾽ ἄνδρες ὀνομάζονται καὶ λέγονται μόνον, ὡς ἱπποκένταυροι καὶ γίγαντες καὶ κύκλωπες· ἔργον δ᾽ ἀμεμφὲς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀκέραιον οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οὐδὲ πάθους ἀκέραιον ἦθος καὶ ἄθικτον. Ἀλλ᾽ εἰ καί τι καλὸν ἡ φύσις αὐτομάτως ἐκφέρει, τοῦτο πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ, καθάπερ ὕλῃ

98. Sumsisse videtur Gesnerus hunc locum ex Plutarchi libro: ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή cap. 1. T. II. p. 439. Franc.

καρπὸς ἀγρίᾳ καὶ ἀκαθάρτῳ μιγνύμενος, ἐξαμαυροῦται. Ψάλλειν μανθάνουσιν ἄνθρωποι καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκειν γράμματα καὶ γεωργεῖν καὶ ἱππεύειν· ὑποδεῖσθαι μανθάνουσι, περιβάλλεσθαι, οἰνοχοεῖν διδάσκουσιν, ὀψοποιεῖν· ταῦτα ἄνευ τοῦ μαθεῖν οὐκ ἔστι χρησίμως ποιεῖν].

99. Ξενοφῶντος ἐν β̄ Ἀπομνημονευμάτων.

Ὅσαι δὲ ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπούμενος εὑρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένας.

100. Ξενοφῶντος ἐν ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.

Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ὦ Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλὸν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. Τήν τε (*) γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δέ τις, ὃν ἂν γνῷ καλόν τε κἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν· καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως, τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅστις δὲ, ὃν ἂν γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχῃ ἀγαθὸν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ ἐάν τι σχῶ ἀγαθὸν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι, παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. Καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι· καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθὸν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα

99. II. 6, 39. 100. I. 6, 13.

νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι, καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἄγειν. Καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτὸν, Πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικοὺς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐ πράττοι τὰ πολιτικὰ, εἴπερ ἐπίστατο; Ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

101. Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. Καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι· πῶς οὐκ οἴεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγασαμένους μὲν ἑαυτοὺς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; Ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί· οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος,

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως, λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.

101. II. 1, 18.

τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί.

Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησὶν,

Ὦ πονηρὲ μὴ τὰ μαλακὰ μώεο μὴ τὰ σκλῆρ' ἔχῃς.

Καὶ Πρόδικος δ' ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται, (*) ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. Φησὶ γὰρ Ἡρακλέα ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας) ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι μεγάλας· τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ ἰδεῖν καὶ ἐλευθερίαν φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαριότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ· τὴν δὲ ἑτέραν τεθραμμένην εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτὴν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν αὑτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. Ὡς δὲ ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δὲ ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰ-

πεῖν, Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τραπῇς· ἐὰν ἐμὲ φίλην ποιησάμενος, ἐπί θ' ἡδίστην καὶ ῥᾴστην ὁδὸν ἄξω σε· καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσῃ, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σῖτον ἢ ποτὸν εὕροις, ἢ τί ἂν ἰδὼν ἢ ἀκούσας τερφθήσῃ, τίνων ὀσφραινόμενος ἢ ἁπτόμενος, τί δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μάλιστα εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. Ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπανέως ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδᾶναι· πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ συνοῦσι ἐξουσίαν ἐγὼ παρέχω. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ἔφη, Ὦ γύναι, ὄνομα δέ σοι τί ἐστι; Ἡ δὲ, Οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι καλοῦσ με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσι Κακίαν. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν, Καὶ ἐγὼ ἥκω πρός σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρα ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθὸν ἐργάτην γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. Οὐκ ἀπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετὰ ἀληθείας. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας οἱ θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεω εἶ-

ναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων
ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό
τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον·
εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἄξιος ἐπ' ἀρετῇ θαυμά-
ζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε γῆν βού-
λει σοι καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον·
εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκη-
μάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι,
καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς
ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας τάς τε παρὰ
τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως δεῖ αὐταῖς χρῆ-
σθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι,
τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον
σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶ-
πεν, ὥς φησὶ Πρόδικος, Ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλε-
πὴν καὶ μακρὴν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι
διηγεῖται· ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐ-
δαιμονίαν ἄξω σε. Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν, Ὦ τλῆμον, τί
δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις, ἢ τί ἡδὺ οἶσθα; μηδὲν τούτων ἕνεκα
πράττειν ἐθέλουσα, ἥ τις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν
ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι πάντων ἐμπίπλασαι·
πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν πίνουσα· ἵνα
μὲν ἡδέως φάγῃς ὀψοποιοὺς μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως
πίῃς οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζει, καὶ τοῦ θέρους
χιόνα περιθέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ
μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ
τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις· οὐ γὰρ διὰ
τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ τι ποιήσεις, ὕπνου
ἐπιθυμεῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις
πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρωμένη·

οὕτως γὰρ παιδεύεις τοὺς ἑαυτῆς φίλους· τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δὲ ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα· ἀθάνατος δὲ οὖσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπέῤῥιψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ· τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου σαυτῆς, ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος· οὐδέποτε γὰρ σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. Τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειε; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἳ νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις παροινούμενοι, τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. Ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει· ἀγαπητὴ μὲν γὰρ συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτης οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτειρα τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων. Ἔστι δὲ τοῖς ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις, ἀνέχονται γὰρ ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν, ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ

τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες, δι᾽ ἐμὲ φίλοι μὲν
θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν· ὅτ᾽
ἂν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι
κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι
θάλλουσι. Τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ πατέρων ἀγαθῶν
Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν μακαρίαν εὐδαιμο-
νίαν κτήσασθαι. Οὕτω πῶς διοικεῖ Πρόδικος τὴν ὑπ᾽
ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν.

102. Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων γ̄.

(*) Ἐρομένου δέ τινος αὐτὸν, Τί δοκοίη αὐτῷ κράτι-
στον ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι, ἀπεκρίνατο, Εὐπραξίαν.
Ἐρομένου δὲ πάλιν, Εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα νο-
μίζοι εἶναι· Πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον ἔγωγε, ἔφη, τύχην
καὶ πρᾶξιν ἡγοῦμαι· τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα ἐπιτυχεῖν
τινὶ τῶν δεόντων, εὐτυχίαν οἴομαι εἶναι· τὸ δὲ μαθόντα
τι καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν, εὐπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ
τοῦτο ἐπιτηδεύοντες δοκοῦσί μοι εὖ πράττειν. Καὶ
ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεστάτους ἔφη εἶναι ἐν μὲν γεωργίᾳ
τοὺς τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δ᾽ ἰατρείᾳ τοὺς τὰ
ἰατρικὰ, ἐν δὲ πολιτείᾳ τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μη-
δὲν εὖ πράττοντα, οὔτε χρήσιμον οὐδὲν ἔφη εἶναι, οὔτε
θεοφιλῆ.

103. Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ̄ Ἀπομνημονευμάτων.

Οὕτω δὲ Σωκράτης ἦν παντὶ πράγματι καὶ πάντα
τρόπον ὠφέλιμος, ὥστε τῷ σκοπουμένῳ τοῦτο καὶ εἰ με-
τρίως αἰσθανομένῳ φανερὸν εἶναι, διότι οὐδὲν ὠφελιμώ-
τερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι, καὶ μετ᾽ ἐκείνου διατρί-
βειν ὁπουοῦν καὶ ἐν ὁτῳοῦν πράγματι· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκεί-
νου μεμνῆσθαι μὴ παρόντος, οὐ μικρὰ ὠφελει τοὺς εἰω-

102. III. 9, 13. 103. IV. 1, 1.

θότας τε αὐτῷ συνεῖναι καὶ ἀποδεχομένους ἐκεῖνον.
Καὶ γὰρ παίζων οὐδὲν ἧττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει
τοῖς συνδιατρίβουσι. Πολλάκις γὰρ ἔφη μὲν ἄν τινος
ἐρᾶν· φανερὸς δ᾽ ἦν, οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ὥραν,
ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμε-
νος. Ἐτεκμαίρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ-
τερον μανθάνειν οἷς προσέχοιεν, καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν
μάθοιεν, καὶ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων πάντων, δι᾽ ὧν
ἐστὶν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν καὶ πόλιν, καὶ τὸ ὅλως ἀν-
θρώποις τε καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν εὖ χρῆ-
σθαι. Τοὺς γὰρ τοιούτους ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ
ἂν μόνον αὐτούς τε εὐδαίμονας εἶναι, καὶ τοὺς οἴκους
καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις
δύνασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
ἐπὶ πάντας ᾔει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς
εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ
ἄρισται δοκοῦσαι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται· ἐπι-
δεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους θυμοειδεῖς
καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν, εὐχρη-
στοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους· εἰ δὲ ἀγύμναστοι
γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαυλοτάτους· καὶ τῶν
κυνῶν τῶν εὐφυεστάτων φιλοπόνων τε οὐσῶν καὶ ἐπι-
θετικῶν τοῖς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας ἀρίστας
γίνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους
δὲ γινομένους ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθε-
στάτας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφυεστά-
τους ἐῤῥωμενεστάτους τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας καὶ ἐξεργα-
στικωτάτους ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μα-
θόντας ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους
γίνεσθαι· πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐξεργάζε-

σθαι· ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους, κακί-
στους τε καὶ βλαβερωτάτους γίνεσθαι· κρίνειν γὰρ οὐκ
ἐπισταμένους ἃ δεῖ πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχει-
ρεῖν πράγμασιν, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας δυσ-
καθέκτους τε καὶ δυσαποτρίπτους· διὸ πλεῖστά τε καὶ
μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. Τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα
φρονοῦντας καὶ νομίζοντας οὐδὲν προσδεῖσθαι παιδείας,
ἐξαρκέσειν δέ σφισι τὸν πλοῦτον οἰομένους πρὸς τὸ δια-
πράττεσθαι ὅ τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων, ἐφρένου λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη, εἴ τις οἴε-
ται καὶ μὴ μαθὼν τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν
πραγμάτων διαγνώσεσθαι, μωρὸς δὲ εἴ τις μὴ διαγιγνώ-
σκων μὲν ταῦτα, διά τε τὸν πλοῦτον ὅ τι ἂν βούληται
ποριζόμενος, οἴεται δυνήσεσθαι τὰ συμφέροντα πράτ-
τειν· ἠλίθιος δὲ, εἴ τις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα
πράττειν, εὖ τε πράττειν οἴεται, καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον
αὐτῷ ἱκανῶς ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι· ἠλίθιος δὲ καὶ
εἴ τις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν
τι ἀγαθὸς εἶναι, εἰ μηδὲν ἀγαθὸς εἶναι δοκῶν εὐδοκί-
μησεν.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΑΣ.

Λόγος Β.

1. Δημητρίου.

Σφόδρ᾽ εὐάλωτόν ἐστιν ἡ πονηρία·
εἰς γὰρ τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέπουσ᾽ ἀεί,
ἀφρόνως ἅπαντα καὶ προπετῶς συμπείθεται.

2. Ἀξινίκου.

Ὅτ᾽ ἂν δανείζῃ τις πονηρῷ χρήματα
ἀνὴρ, δικαίως τὸν τόκον λύπας ἔχει.

3. (*) Ὅτ᾽ ἂν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
τί τοῦτον ἀπορήσαντα πράξειν προσδοκᾷς;

4. Μενάνδρου Παλλακή.

Πολλοὺς λογισμοὺς ἡ πονηρία κυκλοῖ.

5. Μενάνδρου.

Μισῶ πονηρὸν, χρηστὸν ὅτ᾽ ἂν εἴπῃ λόγον.

6. Μενάνδρου.

Ἀσυλλόγιστόν ἐστιν ἡ πονηρία.

7. Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅτ᾽ ἂν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

8. Τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνυσο·
τὰ δ᾽ ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος, ἔνθα κερδανεῖς.

9. Σκληρίου.

Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
ὁ νοῦς δ᾽ ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται.

10. Φιλιππίδου.

Ὁ τραχύτατος δὲ συκοφάντης, μνᾶς δύο
λαβὼν, ἄπεισιν ἀρνίου μαλακώτερος.

11. Ἡσιόδου Ἔργων.

Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὐδὲ δικαίου,
οὐδ᾽ ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ᾽ ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
οὐκ ἔσται· βλάψει δ᾽ ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ᾽ ὅρκον ὀμεῖται.
ζῆλος δ᾽ ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν

3. *Antiphanis* Gesn. 4. Cleric. p. 143. 5. Cleric. p. 203. 6. Cleric. ib. 7. Aesch. Niob. fr. 151. 8. Eur. Ixion. Fr. 2. 11. V. 188.

δυσκέλαδος, κακόχαρτος ὁμαρτήσει στυγερώπης.

12. *Ζηνοδότου.*

Κηρύσσεται μὲν ἣ ρετή· κακὸς δ' ἀνὴρ
σιγηλὸν ἔσχε ζῶν τε καὶ θανὼν βίον.

13. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

Νῦν δὴ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.

14. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς κ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.

15. *Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.*

Οὐδέ ποτ' εὐτυχίην κακοῦ ἀνδρὸς, ὑπέρφρονα δ' ὄλβον
βέβαιον εἰκάσαι χρεὼν,
οὐδ' ἀδίκων γενεάν· ὁ γὰρ οὐδενὸς ἐκφὺς
χρόνος, δικαίους ἐπάγων κανόνας,
δείκνυσιν ἀνθρώπων κακότητας ἐμοί.

16. *Εὐριπίδου Μηδείας.*

Ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν, ὃς κίβδηλος ἦν,
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὤπασας σαφῆ,
ἀνδρῶν δ' ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι.

17. *Τοῦ αὐτοῦ Τεννῃ.*

Φεῦ
οὐδὲν δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ νῦν γένει.

18. *Σοφοκλέους.*

Σκαιοῖσι πολλοῖς εἷς σοφὸς διόλλυται.

13. V. 268. 14. V. 344. 15. Fr. 26. 16. V. 516. 17. Dindorf. e fabula „Τέννης" affert. 18. Fr. 660.

19. *Δίωνος ἐκ τοῦ Εὐβοϊκοῦ.*

Ὡς οὔποτε φιλεῖ τὰ μοχθηρὰ μένειν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· ἀλλ' ἀεὶ κινεῖται, καὶ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον, μηδενὸς ἀναγκαίου μέτρου τυγχάνοντα.

20. *Φιλίππου.*

Φίλιππος ἐρωτώμενος ὑπὸ Βυζαντίων, Τί ἀδικηθεὶς πολιορκεῖ αὐτούς· Εὐήθεις ἔφησεν εἶναι, καὶ ὁμοίους τῷ εἴ τις ἔχων καλὴν γυναῖκα τοὺς ἐπικωμάζοντας ἐρωτῴη, διὰ τί ἐπικωμάζουσιν.

21. *Θαλῆς ἐρωτηθεὶς, Τί βλαβερώτερον; ἔφη, Κακία· καὶ γὰρ τὰ χρηστὰ βλάπτει παραγενομένη.*

22. *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης ἔλεγεν, ὡς πολλάκις ἐπιὸν αὐτῷ εὔξασθαι τοὺς πονηροὺς ἀπολέσθαι, καὶ φοβοῖτο μὴ ἔρημον ἄρδην ἐκ τῆς εὐχῆς ποιήσῃ τὴν πόλιν.

23. *Πυθαγόρου.*

Νόμου θείου τὸ φαῦλον ἀνήκοον, διὸ καὶ παρανομεῖ.

24. *Λυσίου.*

(*) *Ὅστις τοῦ μὲν μὴ ἀδικεῖν οὐ προνοεῖται, τοῦ δὲ μὴ δοῦναι δίκην ἐπιμελεῖται, κακουργεῖ.*

25. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

26. *Φιλήμονος Ἀγύρτου.*

Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
τὸ σύνολον· οὐ γὰρ ἂν ποτ' ἐδεήθη νόμου.
οἴει τι τῶν ἄλλων διαφέρειν θηρίων

19. p. 126. D. 127. A. 24. Fragm. incert. p. 36. Reisk 25. Phil. III. §. 17. p. 115, 9. Reisk. 26. p. 290. Cleric.

ἄνθρωπον; οὐδὲ μικρὸν, ἀλλὰ σχήματι·
πλάγι᾽ ἐστὶ τἄλλα, τοῦτο δ᾽ ὀρθὸν θηρίον.

27. Φιλήμονος.

Τί ποτε Προμηθεὺς, ὃν λέγουσ᾽ ἡμᾶς πλάσαι
καὶ τἄλλα πάντα ζῶα, τοῖς μὲν θηρίοις
ἔδωχ᾽ ἑκάστῳ κατὰ γένος μίαν φύσιν;
ἅπαντες οἱ λέοντές εἰσιν ἄλκιμοι·
δειλοὶ πάλιν ἑξῆς πάντες εἰσὶν οἱ λαγοί·
οὐκ ἔστ᾽ ἀλώπηξ ἣ μὲν εἴρων τῇ φύσει,
ἣ δ᾽ αὐθέκαστος· ἀλλ᾽ ἐὰν τρισμυρίας
ἀλώπεκάς τις συναγάγοι, μίαν φύσιν
ἁπαξάπασιν ὄψεται τρόπον θ᾽ ἕνα.
ἡμῶν δ᾽ ὅσα καὶ τὰ σώματ᾽ ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν
καθενὸς, τοσούτους ἔστι καὶ τρόπους ἰδεῖν.

28. Σοφοκλέους Αἴαντος.

Ἄπειμι· καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ πύθοιτό τις
λόγοις κολάζειν, ᾧ βιάζεσθαι παρῇ.

29. Ὁ αὐτὸς ἐν Φαίδρᾳ.

Ἄπειμι τοίνυν· οὔτε γὰρ σὺ τἄμ᾽ ἔπη
τολμᾷς ἐπαινεῖν, οὔτ᾽ ἐγὼ τοὺς σοὺς τρόπους.

30. Ἐπικτήτου.

Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικράζειν τῇ κακίᾳ.

31. Λυκούργου.

Ὅσοι τοῖς ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθοῖς ἐπὶ τὰ χείρω χρῶνται, τούτοις πολέμια τὰ εὐτυχήματά ἐστιν. Ὡς εἴ τις ἀνδρεῖος ὢν λῄζεσθαι μᾶλλον, ἢ στρατεύεσθαι προ-

27. p. 340. Cler. 28 v. 1159. 29. V. Electr. 1050. 30. Fr. 12.

αιρεῖται· καὶ ἰσχυρὸς ὢν λωποδυτεῖν μᾶλλον, ἢ συμβουλεύειν· ἢ καλὸς ὢν μοιχεύειν μᾶλλον, ἢ γαμεῖν· οὗτος τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθῶν ὑπαρξάντων προδότης ἐστίν.

32. Μουσωνίου.

Τί προβαλλόμεθα τοὺς τυράννους, μακρῷ χείρονες αὐτῶν καθεστῶτες; τὰς γὰρ ὁμοίας αὐτοῖς ἔχομεν ὁρμὰς ἐν ταῖς οὐχ ὁμοίαις τύχαις.

33. Θεοδώρου.

Θεόδωρος ὁ Κυρηναϊκὸς, Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως ἀπειλήσαντος αὐτὸν ἀναιρήσειν, Ἐλελήθεις με, εἶπεν, οὐ βασιλέως, ἀλλὰ κωνείου δύναμιν ἔχων.

34. Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς, ποῖα τῶν θηρίων ἐστὶ τὰ χαλεπώτατα; εἶπεν, Ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν, ἄρκτοι καὶ λέοντες· ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν, τελῶναι καὶ συκοφάνται.

35. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Περὶ Φιλίας.

Κακίας αὐτῶν πλάσσονταί τινες ῥημάτων εὐπρεπείᾳ, τὸ μὲν φιλοσώματον ἁπλοῦν, τὸ δὲ φιλάργυρον προμηθὲς ἀποκαλούμενοι.

36. Ἐν ταὐτῷ.

Πολύβουλον εἶναι καὶ πολύτροπον, ἔνθα δεῖ καὶ τέχνης κατ᾽ ἀλλοφύλων πολεμίων, χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον· ἐπίβουλον δ᾽ ἦθος καὶ κακομηχανώτατον διὰ παντὸς ἔχειν καὶ κατὰ πάντων, οὐ τῇ τῶν ἀγχινόων, ὥς τινες οἴονται, τῇ δὲ τοῦ πονηροτάτου μερίδι προστίθημι.

37. Δημοκρίτου.

35. Vide Plutarchi Fragm. xviii, 1. ed. Wyttenbach. Tom. VI. p. 379. Tauchn. 36. Vide ibid. 2.

*Ἔστι ῥᾴδιον μὲν ἐπαινεῖν, ἃ μὴ χρὴ, καὶ ψέγειν· ἑκάτερον δὲ πονηροῦ τινος ἤθους.

38. *Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.*

(*) Ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς διανοίας οἱ ἄνθρωποι ἀπογιγνώσκουσί τε ἑαυτῶν, καὶ ἑτέροις ἀπιστοῦσιν.

39. *Δίωνος ἐν τῷ Περὶ Δουλείας.*

Φησὶν ὁ Δίων, Οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι· οἱ δὲ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν.

40. V Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Ὁμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν, καὶ πονηρῷ δύναμιν.

41. *Σωκρατικοῦ.*

Σωκρατικὸς ὁ Κυνικὸς, ἀκούσας ποτὲ πονηροῦ τὸν τρόπον κακῶς λέγοντος Πλάτωνα, Παῦσαι, ἔφη· οὔτε γὰρ κακῶς λέγων ἐκεῖνον πιστευθήσῃ, οὔτε ἐκεῖνός σε ἐπαινῶν.

42. *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ὁ μελοποιὸς εἰπόντος τινὸς, ὅτι πολλοὶ αὐτὸν παρ᾽ αὐτῷ κακῶς λέγουσιν· Οὐ παύσῃ, ἔφη, ποτὲ σὺ τοῖς ὠσί με βλασφημῶν;

43. *Ἀνάχαρσις.*

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, Τί ἐστι πολέμιον ἀνθρώποις; Αὐτοὶ, ἔφη, ἑαυτοῖς.

44. *Πλάτωνος Πολιτείας γ̄.*

Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον, ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχήματι προσποι-

44. p. 405. A

ουμένους τετράφθαι· ἢ οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον, τὸ ἐπακτῷ παρ᾽ ἄλλων ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆσθαι καὶ ἀπορίᾳ οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχιστον. Ἦ δοκεῖ σοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο; ὅτ᾽ ἄν τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατατρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ᾽ αὐτῷ δὴ τούτῳ πείθηται καλλωπίζεσθαι, ὡς δεινὸς ὢν περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι λογιζόμενος, ὥστε μὴ παρασχεῖν δίκας, καὶ ταῦτα σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίων ἕνεκα, ἀγνοῶν ὅσῳ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὸ παρασκευάζειν τὸν βίον αὑτῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτ᾽, ἔφη, ἐκείνου ἔτι αἴσχιον.

45. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως.*

Μένων δ᾽ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτου ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδάνοι· φίλος τ᾽ ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην· ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι, ὧν ἐπιθυμοίη, συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν· τὸ δὲ ἁπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἠλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα· ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἦν ἐπιβουλεύων. Καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα· τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβά-

45. II. 6, 21.

νειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι, ὅτι ῥᾷστον ἀφύλακτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους (*) καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβεῖτο· τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι.

46. Πλάτωνος Νόμων β.

Ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά· τὰ δὲ ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακά.

47. Σωκράτους.

Ταὐτὸν ἐξ ἀσθενοῦς ἀγκυρίου σκάφος ὁρμίζειν, καὶ ἐκ φαύλης γνώμης ἐλπίδας.

48. Αἰσχίνου.

Καὶ γὰρ τοῦτ᾽ ἄνθρωπος ἴδιον καὶ οὐ κοινὸν ποιεῖ· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες ὁπότ᾽ ἄν τι ψεύδωνται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον· Δημοσθένης δὲ ὅτ᾽ ἂν ἀλαζονεύηται, πρῶτον μεθ᾽ ὅρκου ψεύδεται ἐξώλειαν ἐπαρώμενος αὑτῷ· δεύτερον δὲ, ἃ εἶδεν ἐσόμενα, τολμᾷ λέγειν ὥς ποτε ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἑώρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει κλέπτων τὴν ἀκρόασιν καὶ μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας. Ἧ καὶ σφόδρα ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, ὅτι πονηρὸς ὢν καὶ τὰ τῶν χρηστῶν σημεῖα διαφθείρει.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ. Γ.

1. (*) Αἰσχύλου.

Ἃ δεῖ παρὼν φρόντιζε, μὴ παρὼν ἀπῇς.

46. p. 661. C. 48. V. Aeschin. Reiskii p. 490. 1. Aesch. Fragm. inc. 271. ed. Dind.

ὁ χρήσιμ᾽ εἰδὼς, οὐχ ὁ πόλλ᾽ εἰδὼς σοφός.

2. Σοφοκλέους.

Προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.

3. Πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων
σφάλλουσιν ἡμᾶς, κρείττονες πεφυκότες.

4. Κἂν σφόδρα σαφῶς εἰδῇς τι, τὸν κρύπτοντά σε
μηδέποτ᾽ ἐλέγξῃς· δύσκολον γὰρ πρᾶγμ᾽ ἔφυ,
ἃ λανθάνειν τις βούλεται, ταῦτ᾽ εἰδέναι.

5. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἄν ποτε
κατάστασις γένοιτ᾽ ἂν οὐδενὸς νόμου·
εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν
καὶ τοὺς ὄπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
ἀλλ᾽ εἰρκτέον τάδ᾽ ἐστίν· οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς,
οὐδ᾽ εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ᾽ οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.

6. Μενάνδρου Θεοφορουμένῳ.

Ὁ πλεῖστον νοῦν ἔχων
μάντις τ᾽ ἄριστος ἐστὶ σύμβουλός θ᾽ ἅμα.

7. Μενάνδρου.

Ἆρ᾽ ἔστιν ἀγαθῶν πανταπλείστων αἰτία
ἡ σύνεσις, ἂν ᾖ πρὸς τὰ βελτίω σοφή.

8. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Ψυχὴ γὰρ εὔνους καὶ φρονοῦσα τοὔνδικον
κρείσσων σοφιστοῦ παντός ἐστιν εὑρετίς.

2. Electr. 1015. 3. Fr. inc. Eurip. 75. 5. 1246. 6. p. 80. Cleric. 8. Fr. Al. 88. Dind.

9. Μενάνδρου Ἰμβρίοις.
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν, πάτερ, ἐν ἀνθρώπου φύσει
μεῖζον λογισμοῦ· τῷ διαθέσθαι πράγματα
ἕκαστός ἐστιν καὶ λογίσασθαι κατὰ τρόπον
ἄρχων, στρατηγὸς, ἡγεμὼν δήμου, πάλιν
σύμβουλος· ὁ διαφέρων λογισμῷ πάντ' ἔχει.
10. Αἰσχύλου.
Ἁμαρτάνει τοι καὶ σοφοῦ σοφώτερος.
11. Μενάνδρου.
Ἅπαντα δοῦλα τοῦ φρονεῖν καθίσταται.
12. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
(*) Τὸ δ' ἀσθενές μου καὶ τὸ θῆλυ σώματος
κακῶς ἐμέμφθης· καὶ γὰρ εἰ φρονεῖν ἔχω,
κρεῖσσον τόδ' ἐστὶ καρτεροῦ βραχίονος.
13. Ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, ὁ νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ.
14. Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τοὺς πονοῦντας ὠφελεῖν.
15. Ἀλλ' ἡ φρόνησις ἡ ἀγαθὴ θεὸς μέγας.
16. Ἀγάθωνος.
Οὐ τῇ φρονήσει, τῇ τύχῃ δ' ἐσφάλμεθα.
17. Χαιρήμονος.
Οὐχ ὡς νομίζεις τὸ φρονεῖν εἶπας κακῶς.
Τό τοι κράτιστον πανταχοῦ τιμητέον.
ὁ γὰρ φρονῶν εὖ πάντα συλλαβὼν ἔχει.
18. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.
Ὀρθῶς μ' ἐπήρου, βούλομαι δέ σοι, τέκνον,
(φρονεῖς γὰρ ἤδη, κἀποσώσαις ἂν πατρὸς
γνώμας φράσαντος, ἂν θάνω) παραινέσαι

9. p. 90. Cler. 10. Fr. inc. 9. Stanl. 11. p. 204. Cleric. 12. Fr. 30. 13. Verba sunt Aristotel. Top. I, 14. 14. Soph. Fr. inc. 661. 15. Ib. 662. 18. Fragm. Erechth. 20.

κειμήλι' ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.
βραχεῖ δὲ μύθῳ πολλὰ συλλαβὼν ἐρῶ.
πρῶτον φρένας μὲν ἠπίους ἔχειν χρεών·
τῷ πλουσίῳ τε τῷ τε μὴ διδοὺς μέρος,
ἴσον σεαυτὸν εὐσεβεῖν πᾶσιν δίδου.
δυοῖν παρόντοιν πραγμάτοιν, πρὸς θάτερον
γνώμην προσάπτειν, τὴν ἐναντίαν μίσει.
ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν· τὰ γὰρ ἀδίκως
οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γάρ τό τ' εὐγενὲς,
(καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἔχειν.)
ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἥ τ' ἀδοξία
ἀνανδρία τε ἥ τ' ἀτιμία βίου.
φίλων δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο· τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κλεῖθρον εἰργέτω στέγης.
ὁμιλίας τε τὰς γεραιτέρους θέλε.
βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς τίκτει λύπην.
ἐξουσίαν δὲ μή ποτ' εὐτυχῶν, τέκνον,
αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκάθειν
ὃ καὶ σίδηρον, ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἄν τις αἰσχύνῃ τέκνα.
καὶ τοὺς πονηροὺς μή ποτ' αὐξάνειν πόλει·
κακοὶ γὰρ, ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος,
ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα,
σκιρτῶσιν ἀδίκως εὐτυχησάντων δόμων.
ἀλλ' ὦ τέκνον μοι δὸς χέρ', ὡς θίγῃ πατὴρ,
καὶ χαῖρ', ὑπ' αἰδοῦς οὐ λίαν ἀσπάζομαι·
γυναικόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

19. *Θεόγνιδος*

Ὀφθαλμοὶ καὶ γλῶσσα καὶ οὔατα καὶ νόος ἀνδρὸς
ἐν μέσσῳ στηθέων εὐξύνετος φύεται.

20. *Εὐριπίδου Πολυείδου.*

Ὅστις νέμει κάλλιστα τὴν αὑτοῦ φύσιν,
οὗτος σοφὸς πέφυκε πρὸς τὸ συμφέρον.

21. *Πυθαγόρου ἐκ τῶν Χρυσῶν Ἐπῶν.*

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι, δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ,
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἄρ ἐάσῃς
εἴργεσθαι σαυτόν. Ψεῦδος δ' ἤν σοι τι γένηται,
πρᾴως εἶχ'· ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ πᾶσι τελείσθω.
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ.
πρῆξαι μηδ' εἰπεῖν ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
πρῆσσε δὲ ταῦθ', ἅ σε μὴ βλάπτει· λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.

22. *Εὐριπίδου Πελιάσι.*

(*) *Πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου.*

23. *Μενάνδρου.*

Ὅτ' ἂν ἕτερός σοι μηδὲ ἓν πλέον διδῷ,
δέξαι τὸ μόριον· τοῦ λαβεῖν γὰρ μηδὲ ἓν
τὸ λαβεῖν ἔλαττον πλεῖον ἔσται σοι πολύ.

24. *Πυθαγόρου.*

Ἰσχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον σοφοῦ ἡ φρόνησις.

25. [*ΓΝΩΜΑΙ ΜΟΝΟΣΤΙΧΟΙ.*

Ἀγαθὸν μέγιστον ἡ φρόνησίς ἐστ' ἀεί.

19. V. 1165. 20. Fr. 3. 22. Fr. 4. 23. Fragm. Cleric. p. 204. 25. Addidisse videtur has gnomas Gesnerus absque manuscripti auctoritate. Similis est eius licentia in sequentibus. Deinceps nempe inseruit Theognidis vv. 625, 6. Hesiodi Opp. 291, 295. Anthol. Brunck. II. 316. Pythag. A. C. 27. 14. Phocylid. 47. Quae omnia delevi. G.

ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.
ἄριστόν ἐστι πάντ' ἐπίστασθαι καλά.
ἂν εὖ φρονῇς, τὰ πάντα γ' εὐδαίμων ἔσῃ.
ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀσφαλέστατον.
ἔνιοι κακῶς φρονοῦσι πράσσοντες καλῶς.
ἐμπειρία γὰρ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.
βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά.
ἡδύ γε πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων.
ἥδιστόν ἐστιν, εὐτυχοῦντα νοῦν ἔχειν.
μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
νοεῖν γάρ ἐστι κρεῖττον, ἢ σιγὴν ἔχειν.
συνετὸς πεφυκὼς φεῦγε τὴν κακουργίαν.
ὁ παρ' ἡλικίαν νοῦς μῖσος ἐξεργάζεται.
οὐδεὶς ὃ νοεῖς οἶδεν, ὃ δὲ ποιεῖς βλέπει.
οὐ πανταχῇ δ' ὁ φρόνιμος ἁρμόττειν δοκεῖ.
τὸ μηδὲν εἰκῇ πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.
ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς.
ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις, ἢν μὴ νοῦς παρῇ.]

26. *Φωκυλίδου.*

Ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεὸς, φύσιν ἠερόφοιτον
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ', ἀλκήν τε λέουσι,
ταύροις δ' αὐτοχύτοις κεράεσσιν, κέντρα μελίσσαις
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε, λόγος δ' ἔρυμ' ἀνθρώποισι.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφία καὶ νῆα κυβερνᾷ.

27. *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

(*) *Ἐγὼ μὲν οὖν ᾄδοιμι καὶ λέγοιμί τι*

27. Fr. 34. Eurip. El. 294.

σοφὸν, ταράσσων μηδὲν ὧν πόλις νοσεῖ. —
Ἔνεστι δ᾽ οἶκτος ἀμαθίᾳ μὲν οὐδαμοῦ,
σοφοῖσι δ᾽ ἀνδρῶν. καὶ γὰρ οὐδ᾽ ἀζήμιον
γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.

28. Θεόγνιδος.

Μή ποτ᾽ ἐπαινέσσῃς πρὶν ἂν εἴδῃς ἄνδρα σαφηνέως
ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ τρόπον ὅντιν᾽ ἔχει.
πολλοί τοι κίβδηλον ἐπίκλοπον ἦθος ἔχοντες,
κρύπτουσ᾽ ἐνθέμενοι θυμὸν ἐφημέριον.
τούτων δ᾽ ἐκφαίνει πάντων χρόνος ἦθος ἑκάστου·
καὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης πολλὸν ἄρ᾽ ἐκτὸς ἔβην.

29. Νόει, καὶ τότε πρᾶττε.

30. Βίαντος.

Βραδέως ἐγχείρει τοῖς πραττομένοις· ἐγχειρήσας δὲ, πρᾶττε βεβαίως.

31. Θεοβούλου.

Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

32. Σωκράτης παρῄνει, ὡς ἥκιστα τοῖς δυνάσταις ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν.

33. Πρᾶττε ἀμεταμέλητα.

34. Δημοκρίτου.

Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων, τιμιωτάτη οὖσα.

35. Δημοκρίτου.

Ὅρος γὰρ συμφορέων καὶ ἀσυμφορέων τέρψις καὶ ἀτερπίη.

36. [Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλεῖον τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε.

28. V. 957. 31. Haec sententia Soloni tribuitur infra p. 45. ed. Gesn. 36. Hic et duo sequentes loci ex Isocrat. ad Demonic. desunt in Codd. G.

37. Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων.

38. Ὅπερ δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλεις τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς ὑπὲρ τῶν αὑτοῦ διῴκησεν. Ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων.]

39. Σωτάδου.

Λύπη σε μακρὰν προφεύξεται ἀγαθὰ φρονοῦντα.
μιμοῦ τὸ καλὸν, καὶ μενεῖς ἐν βροτοῖς ἄριστος.
νόμος ἐστὶ θεὸς, τοῦτον ἀεὶ πάντοτε τίμα.
ξένος ὀφείλεις εἶναι τῶν οὐ καλῶς φρονούντων.
οὐ καλῶς βιοῖς παράμενε, κεὐτυχεῖς τὰ πάντα.
παρατήρει τὰ πάντων καλὰ, καὶ ταῦτα σὺ μιμοῦ.
ῥῆσιν δ᾽ ἀγαθὴν δεδομένην φύλασσε σαυτῷ.
σοὶ τοῦτο γενέσθω φίλον, μηδὲν ἀτακτεῖν,
τὴν ἡσυχίαν (*) κατὰ βίον ἵνα πάντοτε τηρῇς.
ὑγιαίνειν εὔχου τοῖς θεοῖς, ἐφ᾽ ὅσον ἔχεις ζῆν.

40. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Κυβερνήτου μὲν ἔργον ἀγαθοῦ, εἰς τὰς τῶν πνευμάτων μεταβολὰς ἁρμόσασθαι· ἀνδρὸς δὲ σοφοῦ, πρὸς τὰς τῆς τύχης.

41. Σωκράτους.

Ἐν μὲν τῷ καταπλεῖν πείθεσθαι τῷ κυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλτιον.

42. Ὁδὸν μὲν τὴν λειοτάτην ἐκλέγεσθαι· βίον δὲ τὸν ἀλυπότατον.

43. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι, παρακαταθετέον τὸν βίον καὶ τὴν νεότητα.

44. Καὶ ὑποδήματα, καὶ βίος ἁρμόζων ἀλυπότερος

45. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τί φρόνησις; Εὐαρμοστία, εἶπε, ψυχῆς. Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τίνες φρόνιμοι; Οἱ μὴ ῥᾳδίως, εἶπεν, ἐξαμαρτάνοντες.

46. *Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς, τί δή ποτε οὐχ οἱ πλούσιοι πρὸς τοὺς σοφοὺς ἀπίασιν, ἀλλ᾽ ἀνάπαλιν; εἶπεν, Ὅτι οἱ σοφοὶ μὲν ἴσασιν, ὧν ἐστὶν αὐτοῖς χρεία πρὸς τὸν βίον, οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν, ἐπεὶ μᾶλλον σοφίας ἢ χρημάτων ἐπεμελοῦντο.*

47. *Πλουτάρχου.*

Ἔστι τοίνυν τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἁπλῶς ἔχοντα, τὰ δὲ πὼς ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς· ἁπλῶς μὲν οὖν ἔχοντα, γῆ, οὐρανὸς, θάλασσα· πὼς δὲ ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς, ἀγαθὸν, κακὸν, αἱρετὸν, φευκτὸν, ἡδὺ, ἀλγεινόν· ἀμφοῖν δὲ τοῦ λόγου θεωρητικοῦ ὄντος, τὸ μὲν περὶ τὰ ἁπλῶς ἔχοντα μόνον ἐπιστημονικὸν καὶ θεωρητικόν ἐστι· τὸ δ᾽ ἐν τοῖς πὼς ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, βουλευτικὸν καὶ πρακτικόν· ἀρετὴ δὲ τούτου μὲν ἡ φρόνησις, ἐκείνου δὲ ἡ σοφία. Διαφέρει δὲ σοφίας φρόνησις, ᾗ τοῦ θεωρητικοῦ πρὸς τὸ πρακτικὸν καὶ παθητικὸν ἐπιστροφῆς καὶ σχέσεώς τινος γενομένης ὑφίσταται κατὰ λόγον ἡ φρόνησις. Διὸ φρόνησις μὲν τύχης δεῖται· σοφία δὲ οὐ δεῖται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, οὐδὲ βουλῆς· ἔστι γὰρ περὶ τὰ ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντα. Καὶ καθάπερ ὁ γεωμέτρης οὐ βουλεύεται περὶ τοῦ τριγώνου, εἰ δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, ἀλλ᾽ οἶδεν· (αἱ γὰρ βουλαὶ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐχόντων, οὐ περὶ τῶν βεβαίων καὶ ἀμεταπτώτων·) οὕτως ὁ θεωρητικὸς νοῦς περὶ τὰ πρῶτα καὶ μόνιμα καὶ μίαν ἀεὶ

47. Hic locus fortasse debetur Gesneri curiositati. Vide Plutarch. II. p. 443. E. G.

φύσιν ἔχοντα μὴ δεχομένην μεταβολὰς ἐνεργῶν, ἀπήλλακται τοῦ βουλεύεσθαι. Τὴν δὲ φρόνησιν εἰς πράγματα πλάνης μεστὰ καὶ ταραχῆς καθιεῖσαν ἐπιμίγνυσθαι τοῖς τυχηροῖς πολλάκις ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ τῷ βουλευτικῷ χρῆσθαι περὶ τῶν ἀδηλοτέρων· τῷ δὲ πρακτικῷ τὸ βουλευτικὸν ἐκδεχομένην ἐνεργεῖν ἤδη καὶ τοῦ ἀλόγου συμπαρόντος καὶ συνεφελκομένου ταῖς κρίσεσιν.

48. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Καὶ γὰρ περὶ τἀγαθὸν ἡ φρόνησις πραγματεύεται τετραχῶς, ἢ κτωμένη τἀγαθὰ, ἢ φυλάττουσα, ἢ αὔξουσα, ἢ χρωμένη δεξιῶς. Οὗτοι τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰσι κανόνες, οἷς πρὸς ἀμφότερα χρηστέον.

49. *Πλουτάρχου Εἰ ἡ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ὠφέλιμος.*

(*) *Ἀλλὰ μὴν ἡ φρόνησις οὐ σωμάτων, ἀλλὰ πραγμάτων ὄψις ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἄριστα χρήσεται τοῖς ἀπαντῶσι καὶ προστυγχάνουσι, παρέχουσα διασκοπεῖν τὸ μέλλον. Τὸ μὲν οὖν σῶμα πρόσω μόνον ὠμμάτωται, τοῖς δ᾽ ὄπισθεν τυφλόν ἐστιν ἀτεχνῶς· ἡ δὲ διάνοια καὶ τὰ παρῳχημένα βλέπειν τῇ μνήμῃ πέφυκεν. Ὁ γὰρ ἐγκαθήμενος ἀεὶ καὶ οἰκουρῶν γραμματεὺς ἐν μίνῳ, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, οὗτός ἐστι, καὶ προγέγονας ἐνταῦθα τῆς ψυχῆς, εἴτε μέρος εἴτε ὄργανον, ὃ τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται φερομένων, καὶ φυλάττει καὶ ἵστησι καὶ κύκλον ποιεῖ τὸ παρῳχημένον ἐπιστρέφουσα καὶ συνάπτουσα τῷ παρόντι καὶ παραῤῥεῖν εἰς τὸ ἄπειρον οὐκ ἐῶσα καὶ ἀνύπαρκτον καὶ ἄγνωστον.*

48. Consol. ad Apollon. p. 103. A. 49. Fragm. Plut. apud Wyttenbach XV. t. V. p. 547. T. VI. p. 377. Tauchn.

50. *Θεοφράστου.*

Χρὴ τοίνυν τὸν μέλλοντα θαυμασθήσεσθαι περὶ τὸ θεῖον φιλοθύτην εἶναι, μὴ τῷ πολλὰ θύειν, ἀλλὰ τῷ πυκνὰ τιμᾶν τὸ θεῖον· τὸ μὲν γὰρ εὐπορίας, τὸ δ᾽ ὁσιότητος σημεῖον. Ἔπειτα γονεῖς γηροτροφεῖν καλῶς, ταῖς τ᾽ ἐκείνων βουλήσεσι τὸν αὑτοῦ βίον εὐπειθῆ κατασκευάζειν. Ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ τῶν τε τῆς φύσεως τῶν τε τῆς πόλεως νόμων ὀλιγωρῶν, ἀμφοτέρους τοὺς τῆς δικαιοσύνης τρόπους παραβέβηκε. Καὶ μὴν καὶ γυναικὸς καὶ παίδων ἐπιμελητέον καλῶς καὶ φιλανθρώπως· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ γῆρας ἀμείβονται ταῖς θεραπείαις, ἡ δ᾽ ἐν ταῖς νόσοις καὶ ταῖς καθ᾽ ἡμέραν οἰκονομίαις ἀποδώσει τὴν εὐεργεσίαν. Ἐὰν δέ τινι συμβάλλειν ἀνάγκη ᾖ, μετὰ τοῦ βεβαίου πειρῶ τοῦτο πράττειν· φρονιμωτάτου γὰρ ἀνδρὸς δανείσαντα φρονίμως ἀπολαβεῖν φιλικῶς, ἢ συναλλάξαντα φιλανθρώπως κομίσασθαι φιλαπεχθημόνως.

51. *Δημοκρίτου.*

Φρονήσιος ἔργον μέλλουσαν ἀδικίην φυλάξασθαι· ἀναλγησίης δὲ, τὸ γενόμενον μὴ ἀμύνασθαι.

52. Ἐκ μὲν τῆς προμαντικῆς πρόνοιαν ἔφασαν δεῖν ἐπιζητεῖν· ἐκ δὲ τῆς ἰατρικῆς τῆς τε προνοίας ἐπανόρθωσιν· ταῦτα γὰρ εἶναι πέρατα τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης· ἐκ δὲ τῆς μουσικῆς αἴσθησιν ἀκριβῆ τε καὶ ἐπιστημονικήν· ἐκ δὲ τῶν μαθηματικῶν ὀνομαζομένων συλλογισμόν τε καὶ ἀπόδειξιν τῶν δι᾽ αὐτῶν νοημάτων.

53. *Ἀριστοτέλους.*

Ἀριστοτέλης εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ γίνεται τὰ πράγματα ὡς βουλόμεθα, δεῖ βούλεσθαι ὡς γίνεται.

54. *Ἀριστοτέλους.*

(*) Νόμιζε τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλὰ κεκτῆσθαι γίγνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τῇ ψυχῇ εὖ διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ λαμπρᾷ ἐσθῆτι κεκοσμημένον φαίη τις εἶναι μακάριον, ἀλλὰ τὸ τὴν ὑγείαν ἔχον, καὶ σπουδαίως διακείμενον, κἂν μηδὲν τῶν προειρημένων αὐτῷ παρῇ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ψυχὴ ἐὰν ᾖ πεπαιδευμένη, τὴν τοιαύτην καὶ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εὐδαίμονα προσαγορευτέον ἐστίν· οὐκ ἂν τοῖς ἐκτὸς ᾖ λαμπρῶς κεκοσμημένος, αὐτὸς μηδενὸς ἄξιος ὤν. Οὔτε γὰρ ἵππον, κἂν ψέλλια χρυσᾶ καὶ σκευὴν ἔχῃ πολυτελῆ, φαῦλος ὢν, τὸν τοιοῦτον ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι· ἀλλ᾽ ὃς ἂν διακείμενος ᾖ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. Ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χείρων εἴη, καταγέλαστος ἂν γένοιτο· τὸν αὐτὸν τρόπον οἷς πλείονος ἀξίαν τὴν κτῆσιν εἶναι συμβέβηκε τῆς ἰδίας φύσεως, ἀθλίους τούτους εἶναι δεῖ νομίζειν. Καὶ τοῦτο κατ᾽ ἀλήθειαν οὕτως ἔχει· τίκτει γὰρ, ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ᾽ ἐξουσίας ἄνοιαν. Τοῖς γὰρ διακειμένοις τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κακῶς οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἰσχὺς, οὔτε κάλλος τῶν ἀγαθῶν ἐστιν· ἀλλ᾽ ὅσῳ περ ἂν αὗται μᾶλλον αἱ διαθέσεις καθ᾽ ὑπερβολὴν ὑπάρξωσι, τοσούτῳ καὶ πλείω καὶ μείζω τὸν κεκτημένον βλάπτουσι, χωρὶς φρονήσεως παραγενόμεναι.

55. *Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς πρὸς Ἀσφάλιον περὶ Φρονήσεως.*

Τὴν ἡγεμόν᾽ οὖσαν τῶν ἀρετῶν φρόνησιν, καὶ χρωμένην αὐταῖς ὅλαις, καθάπερ ὄμμα νοερὸν, τάξεις τε καὶ μέτρα αὐτῶν καὶ τὴν ἐγκαιροτάτην διάθεσιν εὖ διακοσμοῦσαν, ἐπιδείκνυσιν ὁ λόγος ὑπ᾽ αὐγὰς ἐν τῷ παρόντι. Αὕτη τοίνυν προηγουμένη μὲν παραδέχεται τὴν ἀπογέν-

νησιν ἀπὸ τοῦ καθαροῦ καὶ τελείου νοῦ· γενομένη δ᾽ οὕτως εἰς αὐτὸν τὸν νοῦν ἀποβλέπει, καὶ τελεοῦται ὑπ᾽ αὐτοῦ, μέτρον τε καὶ παράδειγμα αὐτὸν ἔχει κάλλιστον τῶν ἐν αὐτῇ πασῶν ἐνεργειῶν. Εἰ δέ τις ἐστὶ καὶ πρὸς θεοὺς ἡμῖν κοινωνία, διὰ ταύτης μάλιστα τῆς ἀρετῆς αὕτη συνίσταται, καὶ κατὰ ταύτην διαφερόντως πρὸς αὐτοὺς ἀφομοιούμεθα, ἀγαθῶν τε καὶ συμφερόντων καὶ καλῶν καὶ τῶν ἐναντίων διάγνωσις ἀπὸ ταύτης ἡμῖν πάρεστιν, ἔργων τε προσηκόντων κρίσις καὶ κατόρθωσις δι᾽ αὐτὴν κατευθύνεται. Καὶ συλλήβδην φάναι κυβερνητική τίς ἐστι τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ὅλης ἐν αὐτοῖς διατάξεως ἀρχηγὸς, πόλεις τε καὶ οἴκους, καὶ τὸν ἴδιον ἑκάστου βίον εἰς πάραδειγμα τὸ θεῖον ἀναφέρουσα, διαζωγραφεῖ κατὰ τὴν ἀρίστην ὁμοιότητα· τὸ μὲν ἐξαλείφουσα, τὸ δὲ ἐναπομοργνυμένη, τὰ δὲ ἀμφότερα συμμέτρως ἀπεικάζουσα. Εἰκότως ἄρα καὶ θεοειδεῖς ἀπεργάζεται τοὺς ἔχοντας αὐτὴν ἡ φρόνησις.

56. Περιάνδρου.

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς, τί μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ, εἶπε, Φρένες ἀγαθαὶ ἐν σώματι ἀνθρώπου.

57. Δημοκρίτου.

Αἱ μεγάλαι τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται.

58. Πλάτωνος.

Φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστα ἀνὴρ γένοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης· μεγίστης δὲ τῆς, ὅθεν ἂν φρονιμώτατός τις (*) εἴη· τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὂν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη

58. Phaedr. p. 239. A. B.

πόῤῥωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι.

59. Τοῦ αὐτοῦ.

Πέφυκε ξυνιέναι εἰς τὸ αὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις μεγάλη· καὶ ταῦτα ἄλληλα ἀεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ συγγίνεται.

60. Πυθαγόρου.

Ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν εἶναι λέγουσιν· ὀλίγοι δέ εἰσιν οἱ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῦτο κτήσασθαι εὐτονήσαντες.

61. Σωκράτους.

Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, πολλὰ τῶν φίλων αὐτῷ πεμπόντων, ἐπειδὴ μηδὲν δεχόμενος ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῆς Ξανθίππης εὐθύνετο, ἔφη· Ἂν τὰ διδόμενα πάντα ἑτοίμως λαμβάνωμεν, οὐδ᾽ αἰτοῦντες τοὺς διδόντας ἕξομεν.

62. Διογένους.

Ἔφη τις τὸν Διογένην ἀνόητον εἶναι· ὁ δὲ, Ἀνόητος μὲν οὐκ εἰμὶ, ἔφη, τὸν δὲ αὐτὸν ὑμῖν νοῦν οὐκ ἔχω.

63. Διογένους.

Πωλούμενος ἐν Κορίνθῳ, ἐρομένου τοῦ κήρυκος, Τί ἐπίστασαι; Ἀνθρώπων, ἔφη, ἄρχειν. Καὶ ὁ κήρυξ γελάσας, Μέγα ἐπιτήδευμα πωλῶ, εἴ τις θέλει πρίασθαι κύριον.

64. Γαίου ὑπὲρ δεσποτῶν.

Σωφρονέστερον δὲ οἶμαι τοῦ μετὰ τὸ παθεῖν ἐγκαλεῖν τὸ πρὶν παθεῖν φυλάξασθαι τὸ μὴ παθεῖν.

65. Διονυσίου.

Ξένου τινὸς ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτῷ, ὅπως προειδήσει τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν. Ὁ δὲ προελθὼν, δὸς, ἔφη, μοι τάλαντον, ἵνα δόξῃς μεμαθηκέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλευόντων. Ἔδωκεν οὖν θαυμάζων τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

65. Vide Plut. II. p. 175. F.

66. Χρυσίππου.

Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς ἔφη, τὴν διάνοιαν εἶναι λόγου πηγήν.

67. Σωκράτους.

Ὥσπερ οἱ ἐν εὐδίᾳ πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἕτοιμα· οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονοῦντες καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἡτοιμάκασι βοηθήματα.

68. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.

Ἶσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι.

69. Ἡροδότου ἱστορίας γ'.

Σὺ δὲ μαθὼν ὅσον φθονέεσθαι κρεῖσσόν ἐστιν, ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι εἰς τὰ οἰκεῖα.

70. Πλάτωνος Νόμων ιβ.

Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων ὄντων. Τί μήν; Καὶ μὴν ἕν γε αὖ πάντα ταῦτα προσαγορεύομεν· ἀνδρείαν γὰρ φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετήν, καὶ τὰ δύο τἆλλα, ὡς ὄντα οὐ πολλά, ἀλλ' ἓν τοῦτο μόνον ἀρετήν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἧι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο, καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τὰ ἄλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι. Πῶς λέγεις; Οὐδὲν χαλεπὸν ὅ γε λέγω δηλῶσαι· διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. Πῶς αὖ φράζεις; Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες (*) ἀρετήν, ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. Ἐρῶ γάρ σοι

68. VII. 16. 69. III. 52. 70. p. 963

τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε, οὔτ' ἔστιν, οὐδ' αὖθίς ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου. Ἀληθῆ λέγεις.

71. Πλάτωνος.

Πῶς γάρ, ὦ φίλε, δύναιτο ἄν τις ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς εἴη τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν μέρος ἀφικόμενος, κτήσασθαι σχεδὸν φρόνησιν; Οὐδαμῶς.

72. Σωκράτους.

Ὥσπερ εἰς κενὸν σκάφος, τὸ ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἕρμα δεῖ προσεμβάλλειν.

73. Ὁ φρόνιμος, ὥσπερ εἰς ὁδόν, εἰς τὸν βίον οὐ τὰ πολλοῦ ἄξια συντίθησιν ἐφόδια, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαιότερα.

74. Κρίτωνος, ἤτοι Δαμίππου Πυθαγορείου, ἐκ τοῦ Περὶ Φρονήσεως καὶ Εὐτυχίας.

Φρόνασις καὶ εὐτυχία ὧδε ἔχοντι ποτ' ἄλλαλα. Φρόνασις μὲν τὸ ῥητὸν καὶ λόγον ἔχον· τεταγμένον γάρ τι καὶ ὡρισμένον ἐντί· εὐτυχία δὲ τὸ ἄῤῥητον καὶ τὸ ἄλογον· ἄτακτον γάρ τι καὶ ἀόριστόν ἐντι. Καὶ τὸ μὲν ἀρχᾷ καὶ δυνάμει πρᾶτον, τὸ δὲ ἀρχᾷ καὶ δυνάμει ὕστερον· τὸ μὲν γὰρ κυβερνῆν καὶ ὁρίζειν πέφυκε, τὸ δὲ κυβερνῆσθαι καὶ ὁρίζεσθαι. Λαμβάνοντι μάντοι γε συναρμογὰν ἀμφότερα, φρονάσιος καὶ εὐτυχίης εἰς ταὐτὸ συνδραμοίσας. Αἰεὶ γὰρ δεῖ τὰν μὲν ῥητὰν καὶ λόγον ἔχοισαν φύσιν ἔχεν ὃ περανεῖ τε καὶ συντάξει, τὰν δὲ ἄῤῥητον καὶ ἄλογον ἔχεν ὑφ' ᾧ περασθήσεταί τε καὶ συνταχθήσεται. Ἔχει γὰρ οὕτως ὁ λόγος κατὰ πάντων, ὅ τε τᾶς ἀπείρου φύσιος καὶ τᾶς περαινοίσας. Τὰ

μὲν γὰρ ἄπειρα φύσιν ἔχει περαίνεσθαί τε καὶ συντετάχθαι ὑπὸ τῶν λόγον ἐχόντων ἀεὶ καὶ φρόνασιν· ὕλας γὰρ καὶ οὐσίας ἔχοντι τάξιν· τὰ δὲ περαίνοντα ἐξ αὐτέων συντετάχθαι τε καὶ ὡρίσθαι· τέχνας γὰρ καὶ αἰτίας ἐνεργατικᾶς ἐπέχοντι τάξιν.

75. Ἐν ταὐτῷ.

Ἁ δὲ συναρμογὰ ταύταν τᾶν φυσίων κατ᾽ ἄλλα καὶ ἄλλα γινομένα μεγάλαν καὶ ποικίλαν πεποίηκε τὰν διαφορὰν τῶν συναρμοσμένων. Ἔν τε γὰρ τᾷ τῶν ὅλων περιοχᾷ συναρμογὰ συναμφοτέρων τᾶν φυσίων, τᾶς τε ἀεικινάτω φύσιος καὶ τᾶς ἀειπαθέος, κόσμος ἐντί· ἄλλως γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο σώζεσθαι τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν, μὴ συναρμογὰν ἔχοντος τῶ γεννατῶ ποτὶ τὸ θεῖον, καὶ τῶ ἀειπαθέος ποτὶ τὸ ἀεικίνατον. Ἔν τε τῷ ἀνθρώπῳ ἁ συναρμογὰ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον ἀρετά. Οὔτε γὰρ ἐν τούτοις ἐνδέχεται, στάσιος ἐούσας ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ἀποτελεσθῆμεν ἀρετάν. Καὶ ἐν πόλει δὲ, τῶν μὲν ἀρχομένων ποτὶ τὼς ἄρχοντας ἀποτελεῖ κράτος καὶ ὁμόνοιαν· τὸ μὲν γὰρ ἄρχειν ἴδιον τῶ κρείσσονος, τὸ δ᾽ ἄρχεσθαι ῥᾷον τῶ χείρονος, τὸ δὲ κρατὲν καὶ ὁμονοὲν κοινὸν ἀμφοτέρων. Ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τᾶς ἐφ᾽ ὅλω καὶ τᾶς ἐπὶ τῶ οἴκω συναρμογᾶς συντίθεταί τε καὶ συντάσσεται σπωδὰς καὶ παιδείας, ποτὶ λόγον ἐς τὸ αὐτὸ συνδραμοίσας· καὶ λύπας δὲ καὶ ἁδονὰς καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. (*) Χρῄζει γὰρ ὁ βίος τυγχάνειν καὶ ἀνέσιος καὶ ἐπιτάσιος καὶ σκυθρωπότατος καὶ διαχύσιος, καὶ εὐτυχίας δὲ καὶ ἀτυχίας. Ἃ μὲν γὰρ συνέχεν καὶ συνάγεν δύναται τὸν νόον ἐς τὰν εὐμαχανίαν καὶ ἐς τὰν φρόνασιν· ἃ δ᾽ ἄμπαυσιν καὶ διάχυσιν παρεχόμενα, καινότερον καὶ εὔψυχον αὐτὸν

αὖ παρασκευάζοντι ποτὶ τὰς πράξιας. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἓν τούτων ἐνδυναστεύοι κατὰ τὸν βίον, ἑτερομερής τε καὶ ἑτεροκλινὴς γίνεται ὁ βίος, ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ σκυθρωπόν τε καὶ χαλεπὸν καταφερόμενος, ὅκκα δὲ ἐπὶ τὸ ἀνειμένον καὶ κοῦφον· ἁ δὲ συναρμογὰ τούτων ἁπάντων ὀφείλει γίγνεσθαι ποτὶ τὰν φρόνασιν· αὐτὰ γὰρ ἁ διενεργοῦσα ἐντὶ τό τε ἄπειρον καὶ τὸ περαῖνον ἐν ταῖς πράξεσι, διόπερ καὶ τᾶν ἄλλαν ἀρετᾶν αὔτ᾽ ἂν ἁγεμών ἐντι καὶ μάτηρ. Πᾶσαι γὰρ ποτὶ τὸν λόγον καὶ νόμον τὸν ταύτας συναρμοσμέναι τε καὶ συντεταγμέναι τυγχάνοντι. Περαίνεται δὴ ὁ λόγος ἤδη μοι κατ᾽ εὐθεῖαν· τὸ γὰρ ἄλογον καὶ τὸ ῥητὸν ἐν πᾶσιν ἔνι· καὶ τὸ μὲν ὁρίζει καὶ περαίνει, τὸ δ᾽ ὁρίζεται καὶ περαίνεται· τὸ δ᾽ ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν συγκείμενον ἅ τε τῶ ὅλω καὶ τῶ παντὸς συναρμογά ἐντι.

76. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Φρόνιμος δὲ ἀνὴρ οὕτως ἂν μάλιστα γένοιτο· φύσιος πρᾶτον εὐστόχω τε καὶ μναμονικᾶς καὶ φιλοπόνω τυχὼν, ἐν λογισμοῖς τε καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ᾽ ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσαιτο τὰν διάνοιαν, φιλοσοφίας ἁπτόμενος ὀρθᾶς· μετὰ δὲ ταύτας θεῶν τε καὶ νόμων καὶ βίων ἀνθρωπίνων ἐμπειρίαν λάβῃ. Δύο γάρ ἐντι ἐξ ὧν τῶ φρονίμω διάθεσις παραγίνεται, ὧν τὸ μέν ἐντι ἕξιν μαθηματικάν τε καὶ γνωστικὰν λαβεῖν, τὸ δὲ θεωρήματα καὶ πράγματα πολλὰ ἐπελθόντα μὲν καὶ αὐτὸν ἰδόντα, τὰ δὲ καὶ δι᾽ ἑτέρω τινὸς τρόπω κατανοήσαντα. Οὔτε γὰρ ὁ ἐν λογισμοῖς καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ᾽ ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσας τὰν διάνοιαν, ἱκανός ἐντι ποτὶ φρόνασιν· οὔθ᾽ ὁ τούτων

μὲν ἀπολειφθεὶς, ἐν ἀκροαμάτεσσι δὲ πολλοῖς καὶ πραγμάτεσσιν ἀναστρεφθείς. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐν τῷ καθ᾽ ἕκαστα κρίνεν τυφλὸς ἐγένετο τὰν διάνοιαν· ὁ δ᾽ ἐν τῷ καθόλω θεωρὲν ἀεί. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν λογισμῶν τὰ μέρεα συντιθέντας τὸ ὅλον ἐξ αὐτῶν λογίζεσθαι· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δύναται ὁ μὲν λόγος τὰν καθόλω θεωρίαν ὑπογράφεν, ἁ δ᾽ ἐμπειρία καθ᾽ ἕκαστα κρίνεν.

77. Ἐπικτήτου.

Οὐδεὶς φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

78. Ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηῒ μεγάλῃ καὶ γλαφυρᾷ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι· οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χειμάζεσθαι.

79. Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα.

α. Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λύνδιος ἔφη.

Μέτρον ἄριστον. Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι. Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν. Φιλήκοον καὶ μὴ πολυήκοον. (*) Πολυμαθῆ ἢ ἀμαθῆ. Γλῶσσαν εὔφημον κεκτῆσθαι. Ἀρετῆς οἰκεῖον, καὶ κακίας ἀλλότριον, ἀδικίαν μισεῖν. Εὐσέβειαν φυλάσσειν. Πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Γλώττης κρατεῖν. Βίᾳ μηδὲν πράττειν. Τέκνα παιδεύειν. Τύχῃ εὔχεσθαι. Ἔχθρας διαλύειν. Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν. Γυναικὶ μὴ μάχεσθαι, μηδὲ ἄγαν φρονεῖν, ἀλλοτρίων παρόντων· τὸ μὲν γὰρ ἐστι χέρῃον, τὸ δὲ μανίαν δύναται παρέχειν. Οἰκέτας μεθύοντας μὴ κολάζειν· εἰ δὲ μὴ, δόξεις καὶ αὐτὸς μεθύειν. Γαμεῖν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ ἐκ τῶν

77. Fr. 13.

κρειττόνων, δεσπότας, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ. Μὴ ἐπιμαίνεσθαι τῷ σκώπτοντι· ἀπεχθὴς γὰρ ἔσῃ τοῖς σκωπτομένοις. Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

β. Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος ἔφη.

Μηδὲν ἄγαν. Κριτὴς μὴ κάθησο· εἰ δὲ μὴ, τῷ ληφθέντι ἐχθρὸς ἔσῃ. Ἡδονὴν φεῦγε· αὕτη γὰρ λύπην τίκτει. Φύλασσε τρόπου καλοκἀγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν. Σφράγιζε τοὺς μὲν λόγους σιγῇ· τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ. Μὴ ψεύδου, ἀλλ᾽ ἀλήθευε. Τὰ σπουδαῖα μελέτα. Τῶν γονέων μὴ λέγε δικαιότερα. Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε. Ἄρχεσθαι μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Εὐθύνας ἑτέρους ἀξιῶν διδόναι, καὶ αὐτὸς ὕπεχε. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα τοῖς πολίταις. Μὴ θρασύνου. Μὴ κακοῖς ὁμίλει. Χρῶ τοῖς θεοῖς. Φίλους εὐσέβει. [Γονεῖς αἰδοῦ. Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.] Ὃ δ᾽ ἂν ἴδῃς μὴ λέγε. Εἰδὼς σίγα. Τοῖς σεαυτοῦ πρᾷος ἴσθι. Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

γ. Χίλων υἱὸς Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος ἔφη.

Γνῶθι σαυτόν. Πίνων μὴ πολλὰ λάλει· ἁμαρτήσεις γάρ. Μὴ ἀπείλει τοῖς ἐλευθέροις· οὐ γὰρ καλόν. Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μὴ, ἀκούσῃ ἐφ᾽ οἷς λυπηθήσῃ. Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως. Γάμους εὐτελεῖς ποιοῦ. Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε. Πρεσβύτερον σέβου. Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον μίσει. Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν. Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. Τραχὺς ὢν, ἥσυχον σεαυτὸν πάρεχε, ὅπως σε αἰσχύνωνται μᾶλλον, ἢ φοβῶνται. Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει. Ἡ

γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. Θυμοῦ κράτει. Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεῦδε προάγειν, μηδὲ τὴν χεῖρα κινεῖν· μανικὸν γάρ. Νόμοις πείθου. Ἀδικούμενος διαλλάσσου· ὑβριζόμενος δὲ τιμωροῦ.

δ. Πιττακὸς Μυτιληναῖος.

Ἐγγύη, παρὰ δ᾽ ἄτη. Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο. Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. Μὴ πλούτει κακῶς. (*) Μή σε διαβαλλέτω λόγος εἰς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὄκνει. Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον. Οἵους ἂν ἐράνους ἐνέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήρᾳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου. Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι. Ἥδιστον τὸ ἐπιθυμίας τυχεῖν. Ἀνιαρὸν ἀργία. Κακὸν ἀκρασία. Βαρὺ ἀπαιδευσία. Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μήδ᾽ ἂν πλουτῇς. Τὴν εὐτυχίαν κρύπτε. Φθόνου χάριν μὴ οἰκτείρου. Μέτρῳ χρῶ. Μὴ πᾶσι πίστευε. Ἄρχων κόσμει σαυτόν.

ε. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.

Καιρὸν γνῶθι. Ὃ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχὼν γὰρ καταγελασθήσῃ. Τοῖς ἐπιτηδείοις χρῶ. Ὅσα νεμεσᾷς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. Ἀπραγοῦντα μὴ ὀνείδιζε· ἐπὶ γὰρ τούτοις νέμεσις θεῶν κάθηται. Παρακαταθήκας ἀπόδος. Ἀνέχου ὑπὸ τῶν πλησίον [μικρά. Ἀγάπα τὸν πλησίον,] μικρὰ ἐλαττούμενος. Τὸν φίλον κακῶς μὴ λέγε, μήδ᾽ εὖ τὸν ἐχθρόν· ἀσυλλόγιστον γὰρ τὸ τοιοῦτον. Δεινὸν τὸ συνιδεῖν τὸ μέλλον. Ἀσφαλὲς τὸ γενόμενον, ἀσαφὲς τὸ μέλλον. Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα, ἄπληστον κέρδος. Κτῆσαι καλοκἀγαθίαν. Θεραπείαν ζήτει. Φίλει τὴν παιδείαν, σω-

φροσύνην, φρόνησιν, ἀλήθειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν, ἐπιδεξιότητα, ἑταιρείαν, ἐπιμέλειαν, οἰκονομίαν, τέχνην, εὐσέβειαν.

ζ. Βίας Τευταμίδης Πριηνεὺς ἔφη.

Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι κακοί. Ἐς τὸ ἔσοπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνῃ, καλὰ ποιεῖν, εἰ δὲ αἰσχρὸς, τὸ τῆς φύσεως ἐλλιπὲς διορθοῦσθαι τῇ καλοκἀγαθίᾳ. Βραδέως ἐγχείρει· ὃ δ᾽ ἂν ἄρξῃ, διαβεβαιοῦ. Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν, μὴ ἁμάρτῃς· μετάνοια γὰρ ἀκολουθεῖ. Μήτε εὐήθης ἴσθι, μήτε κακοήθης. Ἀφροσύνην μὴ προσδέχου. Φρόνησιν ἀγάπα. Πάντοτε λέγε, ὡς εἰσὶ θεοί. Νόει τὸ πραττόμενον. Ἄκουε πολλά. Λάλει καίρια. Πένης ὢν, πλουσίοις μὴ ἐπιτίμα, ἢν μὴ μέγα ὠφελῇς. Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. Πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος. Ὅτ᾽ ἂν ἀγαθὸν πράσσῃς, θεοὺς, μὴ σεαυτὸν αἰτιῶ. Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν, ἐν δὲ τῷ γήρᾳ σοφίαν. Ἕξεις ἔργῳ μνήμην, καιρῷ εὐλάβειαν, τρόπῳ γενναιότητα, πόνῳ ἐγκράτειαν, φόβῳ εὐσέβειαν, πλούτῳ φιλίαν, λόγῳ πειθὼ, σιγῇ κόσμον, γνώμῃ δικαιοσύνην, τόλμῃ ἀνδρείαν, πράξει δυναστείαν, δόξῃ ἡγεμονίαν, φύσει εὐγένειαν.

η. Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος ἔφη.

Μελέτα τὸ πᾶν. Καλὸν ἡσυχία. Ἐπισφαλὲς προπέτεια. Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. Δημοκρατία κρεῖττον τυραννίδος. Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταὶ, αἱ δ᾽ ἀρεταὶ ἀθάνατοι. Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι· ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. Φειδόμενον κρεῖττον ἀποθανεῖν, ἢ ζῶντα (*) ἐνδεῖσθαι. Σεαυτὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γονέων. Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ· ἀποθανὼν δὲ μακαρίζου. Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. Ὃν ἂν ἑκὼν ὁμο-

λογίσῃς πονηρὸν, παράβαινε. Λόγων ἀποῤῥήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ. Λοιδόρει ὡς ταχὺ φίλος ἐσόμενος. Τοῖς μὲν νόμοις παλαιοῖς χρῶ, τοῖς δ᾽ ὄψοις προσφάτοις. Μὴ μόνον τοὺς ἁμαρτάνοντας κόλαζε, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας κώλυε. Δυστυχῶν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς εὐφρανῇς.

80. Σωσιάδου τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὑποθῆκαι.

Ἕπου θεῷ. Νόμῳ πείθου. Θεοὺς σέβου. Γονεῖς αἰδοῦ. Ἡττῶ ὑπὲρ δικαίου. Γνῶθι μαθών. Ἀκούσας νόει. Σαυτὸν ἴσθι. Γαμεῖν μέλλων καιρὸν γνῶθι. Φρόνει θνητά. Ξένος ὢν ἴσθι. Ἑστίαν τίμα. Ἄρχε σεαυτοῦ. Φίλοις βοήθει. Θυμοῦ κράτει. Φρόνησιν ἄσκει. Πρόνοιαν τίμα. Ὅρκῳ μὴ χρῶ. Φιλίαν ἀγάπα. Παιδείας ἀντέχου. Δόξαν δίωκε. Σοφίαν ζήλου. Καλὸν εὖ λέγε. Ψέγε μηδένα. Ἐπαίνει ἀρετήν. Πρᾶττε δίκαια. Φίλοις εὐνόει. Ἐχθροὺς ἀμύνου. Εὐγένειαν ἄσκει. Κακίας ἀπέχου. Κοινὸς γίνου. Ἴδια φύλασσε. Ἀλλοτρίων ἀπέχου. Εὔφημος ἴσθι. Ἄκουε πάντα. Φίλῳ χαρίζου. Μηδὲν ἄγαν. Χρόνου φείδου. Ὅρα τὸ μέλλον. Ὕβριν μίσει. Ἱκέτας αἰδοῦ. (Πείνων ἅρμοζε). Υἱοὺς παίδευε. Ἔχων χαρίζου. Δόλον φοβοῦ. Εὐλόγει πάντας. Φιλόσοφος γίνου. Ὅσια κρῖνε. Γνοὺς πρᾶττε. Φόνου ἀπέχου. Εὔχου δυνατά. Σοφοῖς χρῶ. Ἦθος δοκίμαζε. Λαβὼν ἀπόδος. Ὑφορῶ μηδένα. Τέχνῃ χρῶ. Ὃ μέλλεις, δός. Εὐεργεσίας τίμα. Φθόνει μηδενί. Φυλακῇ πρόσεχε. Ἐλπίδα αἴνει. Διαβολὴν μίσει. Δικαίως κτῶ. Ἀγαθοὺς τίμα. Κριτὴν γνῶθι. Γάμους κράτει. Τύχην νόμιζε. Ἐγγύην φεῦγε. Πᾶσι διαλέγου. Ὁμοίοις χρῶ. Δαπανῶν ἄρχου. Κτώμενος ἥδου. Αἰσχύνην σέβου. Χάριν ἐκτέλει. Εὐτυ-

χίαν εὔχου. Τύχην στέργε. Ἀκούων ὅρα. Ἐργάζου κτητά. Ἔριν μίσει. Ὄνειδος ἔχθαιρε. Γλῶσσαν ἴσχε. Ὕβριν ἀμύνου. Κρῖνε δίκαια. Χρῶ χρήμασιν. Ἀδωροδόκητος δοκίμαζε. Αἰτιῶ παρόντα. Λέγε εἰδώς. Βίας μὴ ἔχου. Ἀλύπως βίου. Ὁμίλει πρᾴως. Πέρας ἐπιτέλει μὴ ἀποδειλιῶν. Φιλοφρόνει πᾶσιν. Υἱοῖς μὴ καταθάῤῥει. Γλώττης ἄρχε. Σεαυτὸν εὖ ποίει. Εὐπροσήγορος γίνου. Ἀποκρίνου ἐν καιρῷ. Πόνει μετὰ δικαίου. Πρᾶττε ἀμετανοήτως. Ἁμαρτάνων μετανόει. Ὀφθαλμοῦ κράτει. Βουλεύου χρήσιμα. Ἐπιτέλει συντόμως. Φιλίαν φύλασσε. Εὐγνώμων γίνου. Ὁμόνοιαν δίωκε. Ἄῤῥητον μὴ λέγε. Τὸ κρατοῦν φοβοῦ. Τὸ συμφέρον θηρῶ. Καιρὸν προσδέχου. Ἔχθρας διάλυε. Γῆρας προσδέχου. Ἐπὶ ῥώμῃ μὴ καυχῶ. Εὐφημίαν ἄσκει. Ἀπέχθειαν φεῦγε. Πλούτει δικαίως. Δόξαν μὴ λεῖπε. Κακίαν μίσει. Μανθάνων μὴ κάμνε. Κινδύνευε φρονίμως. Φειδόμενος μὴ λεῖπε. Χρησμοὺς θαύμαζε. Οὓς τρέφεις, ἀγάπα. Ἀπόντι μὴ μάχου. Πρεσβύτερον αἰδοῦ. Νεώτερον δίδασκε. Πλούτῳ ἀπίστει. Σεαυτὸν αἰδοῦ. (*) Μὴ ἄρχε ὑβρίζειν. Προγόνους στεφάνου. Θνῆσκε ὑπὲρ πατρίδος. Τῷ βίῳ μὴ μάχου. Ἐπὶ νεκρῷ μὴ γέλα. Ἀτυχοῦντι συνάχθου. Χαρίζου ἀβλαβῶς. Μὴ ἐπὶ παντὶ λυποῦ. Ἐξ εὐγενῶν γέννα. Ἐπαγγέλλου μηδενί. Φθιμένους μὴ ἀδίκει. Εὖ πάσχε ὡς θνητός. Τύχῃ μὴ πίστευε. Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι, ἡβῶν ἐγκρατὴς, μέσος δίκαιος, πρεσβύτερος εὔλογος. Τελεύτα ἄλυπος.

81. Ἡρακλείτου.

Ὁκόσων λόγους ἤκουσα, οὐδεὶς ἀφικνεῖται ἐς τοῦτο, ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφόν ἐστι πάντων κεχωρισμένον.

82. *Κρύπτειν ἀμαθίην κρέσσον, ἢ ἐς τὸ μέσον φέρειν.*

83. *Ἀνθρώποις γίνεσθαι ὁκόσα θέλουσιν, οὐκ ἄμεινον.*

84. *Νοῦσος ὑγιείην ἐποίησεν, ἡδὺ καὶ ἀγαθόν λιμὸς κόρον· κάματος ἀνάπαυσιν. Σωφρονεῖν ἀρετὴ μεγίστη· καὶ σοφίη, ἀληθέα λέγειν καὶ ποιεῖν κατὰ φύσιν ἐπαΐοντας. Ξυνόν ἐστι πᾶσι τὸ φρονεῖν. Ξὺν νόῳ λέγοντας ἰσχυρίζεσθαι χρὴ τῷ ξυνῷ πάντων. Ὅκως περ νόμῳ πόλις, καὶ πόλις ἰσχυροτέρως. Τρέφονται γὰρ πάντες οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι ὑπὸ ἑνὸς τοῦ θείου· κρατεῖ γὰρ τοσοῦτον, ὁκόσον ἐθέλει, καὶ ἐξαρκεῖ πᾶσι καὶ περιγίνεται.*

85. *Σωκράτους.*

Ψυχῆς ἐστὶ λόγος, ἑαυτὸν αὔξων. Ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ ἐν δράματι, χρὴ τὰ πρῶτα λέγειν οὐ τὸν πλουσιώτατον, ἀλλὰ τὸν φρονιμώτατον.

86. *Σωκράτους.*

Καλὸν ἐπὶ μὲν τῆς ἑστίας φαίνεσθαι τὸ πῦρ λαμπρόν· ἐπὶ δὲ τῆς εὐτυχίας τὸν νοῦν.

87. *Δεῖ ὥσπερ εὐνομουμένης τῆς πόλεως φυγαδεύειν στασιαστὴν ἄνθρωπον, οὕτως ἐκ τῆς σωθησομένης ψυχῆς τὸν πρὸς τὰ φαῦλα κεκλικότα νοῦν.*

88. *Πλάτωνος.*

Πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν, ἐμπείρως εὑρημέναι. Ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην· ἀπειρία δὲ κατὰ τύχην. Ἑκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως· τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι.

89. *Σὺ δὲ δὴ πρὸς θεῶν, ὦ παῖ, δυνατὸν ἡγεῖ τοῦτο;*

88. Gorg. p. 448. C. 89. Plat. Soph. p. 232.

τάχα γὰρ ὑμεῖς μὲν ὀξύτερον οἱ νέοι πρὸς αὐτὸ βλέποιτε· ἡμεῖς δὲ ἀμβλύτερον. Τὸ ποῖον, καὶ πρὸς τί μάλιστα λέγεις; οὐ γάρ πω κατανοῶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. Εἰ πάντα ἐπίστασθαί τινα ἄνθρωπόν ἐστι δυνατόν; Μακάριον μέντ' ἂν ἡμῶν, ὦ ξενε, ἦν τὸ γένος.

90. *Σωκράτους.*

Οὔτε ἵππῳ χωρὶς χαλινοῦ, οὔτε πλούτῳ χωρὶς λογισμοῦ δυνατὸν ἀσφαλῶς χρήσασθαι.

91. *Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοττόμενος, ἡδίων γίνεται.*

92. *Ἐπαινεῖν χρὴ τὸ κατὰ τέχνην γινόμενον.*

93. *Πλάτωνος.*

Μάλιστα προμελεῖσθαι χρὴ, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελήσας, τούτου τοῦ μαθήματος καὶ μιμητὴς καὶ μαθητὴς ἔσται, ἐάν ποθεν οἷός τ' ᾖ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν τίς αὐτὸν ποιήσει δυνατὸν καὶ ἐπιστήμονα, βίον χρηστὸν καὶ πονηρὸν διαγινώσκοντα, τὰ βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ αἱρεῖσθαι.

94. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν Κλειτοφῶντος.*

(*) *Καὶ ὅτ' ἂν λέγῃς, ὡς ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρεῖττον ἐᾶν τὴν τούτου χρῆσιν. Εἰ δή τις μὴ ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι, μηδὲ ὠσὶ, μηδὲ ξύμπαντι τῷ σώματι, τούτῳ μήτε ἀκούειν, μήθ' ὁρᾶν, μήτε ἄλλην χρείαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρεῖττον, ἢ ὁπηοῦν χρῆσθαι. Καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως· ὅστις γὰρ ἂν δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, δῆλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γείτονος, οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδὲ τῶν ὀργάνων ἄλλῳ, οὐδὲ κτημάτων οὐδενί. Καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτός σοι, ὡς ὅστις ψυχῇ*

94. p. 407. E.

μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ ζῆν κρεῖττον ἢ ζῆν πράττοντι καθ᾽ αὑτόν· εἰ δέ τις ἀνάγκη ζῆν εἴη, δούλῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον.

95. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκιβιάδου.*

Οὐκ οὖν φαμὲν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότας; Φαμὲν γάρ. Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς, μήτε εἰδέναι μηδὲν, μήτε οἴεσθαι εἰδέναι, εἴπερ γε προθυμήσονται μᾶλλον πράττειν ταῦθ᾽ ἅττ᾽ ἂν εἰδῶσιν ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι· πράττοντες δὲ βλάπτεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον, ἢ ὠφελεῖσθαι. Ἀληθέστατα λέγεις. Ὁρᾷς οὖν ὅτε γ᾽ ἔφην, κινδυνεύειν τότε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἆρ᾽ οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρθῶς βιώσεσθαι, ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ, ἢ τινὸς κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν.

96. Φρόνησις, δύναμις ποιητικὴ καθ᾽ αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· διάθεσις, καθ᾽ ἣν κρίνομεν τί

95. p. 146. C. 96. Gesnerus: *Ex definitionibus Platoni inscriptis.* In Codd. Gaisf. hic et sequens locus, ad quem Gesn. *Dionis ex libro de non temere credendo*, non invenitur. Invenerit eos in cod. Gesn. necne, quum nesciat, Gaisf. reliquit. Quae autem Gesn. post n. 97. inseruit, hac monitione praemissa, *Περὶ σοφίας χωρίς τινα ἐνταῦθα προστιθέναι ἔδοξε, καίτοι ἐν τοῖς προηγουμένοις οὐκ ὀλίγα εἰς σοφίαν συντείνοντα τοῖς περὶ φρονήσεως ὁ Στοβαῖος συνέμιξε,* quum sint procul dubio adulterina, omisit.

πρακτέον, καὶ τί οὐ πρακτέον· ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐπιστήμη ποιητικὴ εὐδαιμονίας.

97. *Ἐπίστασαί τινας ἤδη βλαβέντας ὑπὸ ἐχθρῶν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δὲ, ὑπὸ τῶν καλουμένων φίλων καὶ συνηθῶν, ἢ καὶ ὑπὸ συγγενῶν τινων; ἐνίους καὶ ὑπὸ τῶν ἔγγιστα, ἀδελφῶν, ἢ υἱῶν, ἢ πατέρων; Ἔγωγε πολλούς. Τίς οὖν ἡ αἰτία, δι᾽ ἣν οὐ μόνον οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λεγόμενοι φίλοι ἀλλήλους, καὶ νὴ Δία πολλοὶ καὶ τῶν ὄντως ἀναγκαίων; Δῆλον ὡς ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, ὑφ᾽ ἧς ἕκαστος, οἶμαι, καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἐστὶ βλαβερός. Πάντας ἄρα τοὺς φίλους φυλάττεσθαι δεῖ, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲν μᾶλλον, ἢ ἂν φίλος, ἢ συνήθης, ἢ αἵματος ἐγγὺς εἶναι δοκῇ; Πάντας, ὡς ὁ λόγος οὗτος φησίν. Οὐκ οὖν ὀρθῶς ἔγραψεν ὁ γράψας τοῦτο τὸ ἔπος,*

Νᾶφε, καὶ μέμνησ᾽ ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν;

Ἴσως ὀρθῶς.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΣΥΝΗΣ. Δ.

1. (*) *Σοφοκλέους.*

Ἀλλ᾽ οἱ κακῶς πράσσοντες οὐ κωφοὶ μόνον,
ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁρῶντες εἰσορῶσι τἀμφανῆ.

2. *Εὐριπίδου.*

Τὸ μὴ εἰδέναι σε μηδὲν ὧν ἁμαρτάνεις,
ἔκκαυμα τόλμης ἱκανόν ἐστι καὶ θράσους.

3. *Ἡσιόδου.*

Ἄφρων δ᾽ ὅς κε θέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
νίκης τε στέρεται, πρός τ᾽ αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

1. Fragm. inc. 663. 2. Fr. inc. 7. 3. Opp. v. 208.

4. Μενάνδρου.
Ἄνοια θνητοῖς δυστύχημ᾽ αὐθαίρετον.
5. Σοφοκλέους.
Ὡς δυσπέλαστον ἡ ἀμαθία κακόν.
6. Μενάνδρου.
Τί σαυτὸν ἀδικῶν, τὴν τύχην καταιτιᾷ;
7. Τοῦ αὐτοῦ Στρατιώταις.
Οὐδεὶς ξύνοιδεν ἐξαμαρτάνων πόσον
ἁμαρτάνει τὸ μέγεθος, ὕστερον δ᾽ ὁρᾷ.
8. Τοῦ αὐτοῦ.
Χαλεπόν γε τοιαῦτ᾽ ἐστὶν ἐξαμαρτάνειν,
ἃ καὶ λέγειν ὀκνοῦμεν οἱ πεπραγότες.
9. Εὐριπίδου Ἰνοῦς.
Πολλοί γε θνητῶν τῷ θράσει τὰς συμφορὰς
ζητοῦσ᾽ ἀμαυροῦν κἀπικρύπτεσθαι κακά.
10. Εὐριπίδου Τημενίσιν.
Ἀσύνετος, ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής,
λαβὼν δὲ μικρὸν τῆς τύχης φρονεῖ μέγα.
11. Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλῳ.
Κακῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.
12. Σαπφοῦς. Πρὸς ἀπαίδευτον γυναῖκα.
Κατθανοῖσα δὲ κεῖσ᾽. οὐδέποκα μναμοσύνα σέθεν
ἔσσετ᾽, οὐδέποκ᾽ εἰς ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων
τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ᾽ ἀφανὴς κἠν ἀΐδα δόμοις
φοιτάσεις, πέδ᾽ ἀμαυρῶν νεκύων ἐκπεποταμένα.
13. Μενάνδρου.
(*) Τυφλόν τι τἀνόητον εἶναί μοι δοκεῖ.

4. Cleric. p. 204. 5. Fr. inc. 663. 6. Cleric. p. 204. 7. Cleric. p. 166. 8. Cleric. p. 284. 9. Fr. 12. 10. Fr. 16. 11. Fr. 12. 13. Cleric. p. 204.

14. Χαιρήμονος.
Οὐ ζῶσιν οἵ τι μὴ συνιέντες σοφόν.
15. Τοῦ αὐτοῦ.
Πρὶν γὰρ φρονεῖν εὖ, καταφρονεῖν ἐπίστασαι.
Οὐ χρὴ ποδώκη τὸν τρόπον λίαν φορεῖν.
Σφαλεὶς γὰρ οὐδεὶς εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖ.
16. Αἰσχύλου.
Ἦ βαρὺ φόρημ᾽ ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων.
17. Σοφοκλέους.
Ἡ δὲ μωρία
μάλιστ᾽ ἀδελφὴ τῆς πονηρίας ἔφυ.
18. Εὐριπίδου.
Δόξει τις ἀμαθεῖ σοφὰ λέγων οὐκ εὖ λέγειν.
19. Τοῦ αὐτοῦ.
Τὸ δ᾽ ὠκὺ τοῦτο καὶ τὸ λαιψηρὸν φρενῶν
εἰς συμφορὰν ἵστησι πολλὴν δὴ βροτούς.
20. Τοῦ αὐτοῦ.
Θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά.
21. Αἰσχύλος ἐν Φρυξί.

* * * *

Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπεν.
22. Ἡσιόδου Ἡμερῶν καὶ Ἔργων.
Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ,
[φρασσάμενος τά κ᾽ ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.]
ἐσθλὸς δ᾽ αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
ὃς δέ κε μήτ᾽ αὐτὸς νοέῃ, μήτ᾽ ἄλλου ἀκούων

16. Fragm. 272. 17. Fragm. 663. 18. Bacch. 480. 19 Fragm. 8. 20. Iphig. Taur. 1193. 21. Aeschyli locus haud dubie excidit; unde Gaisf. lacunae posuit signa. — Versum πολλάκι κ. τ. λ. laudat A. Gellius II, 6. 22. V. 291.

ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

23. Σοφοκλέους Αἴαντος.

Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρίν τις ἐκβάλῃ.

24. Τοῦ αὐτοῦ.

Μῶρα γὰρ μῶρος λέγει.

25. Εὐριπίδου.

Ἥκιστα φεύγειν σκαιὸν ἄνδρ' ἐχθρὸν χρεών·
σοφοῖσι δ' εἴκειν καὶ τεθραμμένοις καλῶς.

26. Σοφοκλέους.

Βουλῆς γὰρ οὐδέν ἐστιν ἔχθιον κακῆς.

27. Θεόγνιδος.

Ὅστις τοι δοκέει τὸν πλησίον ἔμμεναι οὐδέν,
ἀλλ' αὐτὸς μοῦνος ποικίλα δήνε' ἔχειν,
κεῖνός γ' ἄφρων ἐστὶ, νόου βεβλαμμένος ἐσθλοῦ.
ἴσως γὰρ πάντες ποικίλ' ἐπιστάμεθα.
ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐθέλει κακοκερδίῃσιν ἕπεσθαι·
τῷ δὲ δολοπλοκίαι μᾶλλον ἔτ' εἰσὶ φίλαι.

28. Μενάνδρου.

Εὐηθία μοι φαίνεται δηλουμένη,
τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἃ δεῖ.

29. Ἐπὰν ἐν ἀγαθοῖς εὐνοούμενός τις ὢν
ζητῇ τι κρεῖττον ὧν ἔχει, ζητεῖ κακά.

30. Εὐριπίδου.

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ στέγοντα πιμπλάναι,
σοφοὺς ἐπαντλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῷ λόγους.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

23. V. 964. 25. Herc. Fur. 299. 26. Electr. 1047. 27. V. 221. 28. 29. Cleric. p. 204. 30. Fr. inc. 9. 31. Fr. inc. 10.

Εὖ γὰρ τόδ' ἴσθι, κεἰ σ' ἐλάνθανεν πάρος,
τὸ σκαιὸν εἶναι πρῶτ' ἀμουσίαν ἔχει.

32. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ὅθεν δὲ νικᾶν χρῆν σε, δυστυχεῖς, ἄναξ·
ὅθεν δέ σ' οὐ χρῆν, εὐτυχεῖς· δούλοισι γὰρ
τοῖς σοῖσιν ἥκεις, τοῖς δ' ἐλευθέροισιν οὔ.

33. Εὐπόλιδος.

Ἀλλ' ἀκούετ', ὦ θεαταὶ, πολλὰ καὶ ξυνίετε
ῥήματ', εὐθὺ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πρῶτον ἀπολογήσομαι,
ὅ τι μαθόντες τοὺς ξένους μὲν λέγετε ποιητὰς σοφούς·
ἢν δέ τις τῶν ἐνθάδ' αὐτοῦ, μηδὲ ἓν χεῖρον φρονῶν,
ἐπιτιθῆται τῇ ποιήσει, πάνυ δοκεῖ κακῶς φρονεῖν,
μαίνεταί τε καὶ παραῤῥεῖ τῶν φρενῶν τῷ σῷ λόγῳ.
(*) ἀλλ' ἐμοὶ πείθεσθε, πάντως μεταβαλόντες τοὺς τρόπους,
μὴ φθονεῖθ' ὅτ' ἄν τις ὑμῶν μουσικῇ χαίρῃ νέων.

34. Ῥιανοῦ.

Ἦ ἄρα δὴ μάλα πάντες ἁμαρτίνοοι πελόμεσθα
ἄνθρωποι, φέρομεν δὲ θεῶν ἑτερόῤῥοπα δῶρα
ἀφραδέῃ κραδίῃ. Βιότοιο μὲν ὅς κ' ἐπιδευὴς
στρωφᾶται, μακάρεσσιν ἐπὶ ψόγον αἰνὸν ἰάπτει
ἀχνύμενος· σφετέρην δ' ἀρετὴν καὶ θυμὸν ἀτίζει,
οὐδέ τι θαρσαλέως νοέειν ἔπος, οὔδε τι ῥέξαι
ἐῤῥιγὼς, ὅθι τ' ἄνδρες ἐχεκτέανοι παρέωσι,
καί οἱ θυμὸν ἔδουσι κατηφίη καὶ ὀϊζύς.
ὃς δέ κεν εὐόχθῃσι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὀπάζει
καὶ πολυκοιρανίην, ἐπιλήθεται οὕνεκα γαῖαν
ποσσὶν ἐπιστείβει, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
ἀλλ' ὑπεροπλίῃ τε καὶ ἁμαρτωλῇσι νόοιο

32. Fr. 7.

ἶσα Διΐ βρομέει,κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει,
καί περ ἐὼν ὀλίγος, μνᾶται δ' εὔπηχυν Ἀθήνην,
ἠέ τιν' ἀτραπιτὸν τεκμαίρεται οὔλυμπόνδε,
ὥς κε μετ' ἀθανάτοισιν ἀρίθμιος εἰλαπινάζῃ.
ἡ δ' Ἄτη ἁπαλοῖσι μετατρωχῶσα πόδεσσι
ἄκρης ἐν κεφαλῇσιν ἀνώϊστος καὶ ἄφαντος,
ἄλλοτε μὲν γραίῃσι νεωτέρη, ἄλλοτε δ' αὖτε
ὁπλοτέρῃσι γρηῢς ἐφίσταται ἀμπλακίῃσι,
Ζηνὶ θεῶν κρείοντι δίκῃ τ' ἐπίηρα φέρουσα.

35. Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστ' ἀνοίας οὐδὲν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
τολμηρότερον.

36. Ἡσιόδου.

Σχέτλιος, ἦ που πολλὰ μεταστοναχίζετ' ὀπίσσω,
ἣν ἄτην ἀχέων, ἡ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.

37. Σοφοκλέους.

Ἐνταῦθα μέντοι πάντα τἀνθρώπων νοσεῖ,
κακοῖς ὅτ' ἂν θέλωσιν ἰᾶσθαι κακά.

38. Τοῦ αὐτοῦ.

Ταῦτ' ἐστὶν ἄλγιστ', ἂν παρὸν θέσθαι καλῶς
αὐτός τις αὐτῷ τὴν βλάβην προσθῇ φέρων.

39. Μενάνδρου.

Ὁ μὴ φέρων γὰρ εὖ τι τῶν ἐν τῷ βίῳ
ἀγαθῶν, ἀλόγιστός ἐστιν, οὔ τοι μακάριος.

40. Μενάνδρου Θετταλῇ.

Μικρά γε πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς.

41. Φιλήμονος.

35. Cleric. p. 206. 36. Scut. 92. 37. Fr. Aload. 2. 38. Fr. Creus. 1. 39. Cleric. p. 206. 40. Cleric. p. 82. 41. Cleric. p. 342.

Ἐπὰν ὁ νοῦς ᾖ μὴ καθεστηκώς τινι,
οὐκ ἔστ' ἀκούειν οὐδὲν αὐτὸν, οὐδ' ὁρᾶν.

42. Ἐπιχάρμου.

Νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει.

43. Κερκίδου.

Πῶς ἐνίδοιεν τὰν σοφίαν πέλας ἑστακυῖαν
ἀνέρες, ὧν τὸ κέαρ
παλῷ σέσακται καὶ δυσεκνίπτῳ τρυγός;

44. Παροιμία.

Ὄνος λύρας ἤκουε, καὶ σάλπιγγος ὗς.

45. Θεόγνιδος.

Πολλούς τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας·
γνῶναι γὰρ χαλεπὸν παῦρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.

46. Ῥηγίνου ἐκ τοῦ Περὶ Φιλίας.

Καθάπερ δὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς οὐκ ἔστι θεάσασθαι ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ ὄψει· οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον την ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ διανοίᾳ.

47. Κορνηλιανοῦ κατὰ Βερονίκης.

Ἀλλ' ὅμως τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ δεινὰ ὡμολόγει κοίτη καθ' αὐτῆς. Τοῦτο γὰρ αὐτῶν καὶ μόνον τῇ προαιρέσει πρόσεστιν ἀγαθὸν, ὅπερ ἐστὶ μέγιστον (*) τῶν κακῶν, ὅτι περὶ ὧν πράττουσι κακῶς, καὶ παῤῥησιάζονται.

48. Ἰσοκράτους Βουσίριδι.

Γιγνώσκω μὲν οὖν ὅτι τοῖς πλείστοις τῶν νουθετουμένων ἔμφυτόν ἐστι, μὴ πρὸς τὰς ὠφελείας ἀποβλέπειν, ἀλλὰ τοσούτῳ χαλεπώτερον ἀκούειν τῶν λεγομένων, ὅσῳ περ ἂν τις αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐξετάζῃ τὰς ἁμαρτίας.

44. V. Menandri fragm. Cleric. p. 198. 45. V. 693. 48. p. 221.

49. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

Ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐλαβηθῶμεν, τί πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ. Μὴ γενώμεθα, ἦ δ' ὅς, μισολόγοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι. Ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅ τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι, ἢ λόγους μισήσας. Γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία· ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον· ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον. Καὶ ὅτ' ἂν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις, καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα, οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους καὶ ἑταιροτάτους, τελευτῶν δὲ θαμὰ προσκρούων μισεῖ τε πάντας, καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι. Ἢ οὐκ ᾔσθησαι σὺ οὕτω τοῦτο γιγνόμενον; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ οὖν, ἦ δ' ὅς, αἰσχρὸν, καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχείρει τοῖς ἀνθρώποις; Εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ὀλίγους εἶναι σφόδρα ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ τοὺς πλείστους.

50. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὡς κινδυνεύω ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι, περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονείκως. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅτ' ἂν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπη μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν· ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεντο, ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται.

49. p. 89. D. 50. p. 91. A.

51. *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ θεασάμενός τινα δημαγωγὸν ἀφυῆ μέγα βοῶντα, ἔφη· Ἀλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστι, τὸ δὲ εὖ μέγα.

52. *Κράτητος.*

Κράτης ἀπείκαζε τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων τοῖς τρυπάνοις· ἄνευ γὰρ δεσμοῦ καὶ ἀνάγκης μηδὲν ἐθέλειν τῶν δεόντων ποιεῖν.

53. *Δημοκρίτου.*

Ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται· ἐπὴν τις τἀγαθὰ μὴ 'πίστηται ποδηγεῖν, μηδὲ ὀχεῖν εὐπόρως.

54. *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγε τοὺς γραμματικοὺς ζητοῦντας περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης μὴ ἐξετάζειν τὴν ἰδίαν, μηδὲ καθορᾶν, ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ πλανῶνται, πονοῦντες περὶ τὰ μηδὲν χρήσιμα.

55. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

Καὶ ὁπότ' ἂν αὖ φῇς τοὺς ἀσκοῦντας μὲν τὰ σώματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμεληκότας, ἕτερόν τι πράττειν τοιοῦτον, τοῦ μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδακέναι.

56. *Ἡρακλείτου.*

Κακοὶ γίνονται ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα ἀφρόνων ἀνθρώπων ψυχὰς βαρβάρους ἐχόντων.

57. *Σωκράτους.*

Ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης.

58. (*) Οἱ δραπέται, κἂν μὴ διώκωνται, φοβοῦνται· οἱ δὲ ἄφρονες, κἂν μὴ κακῶς πράττωσι, ταράττονται.

55. p. 407. E.

59. Ἐν μὲν ταῖς μέθαις παροινοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις παρανοοῦσιν οἱ ἀνόητοι.

60. Οὔθ᾽ οἱ ἄμουσοι τοῖς ὀργάνοις, οὐδ᾽ οἱ ἀπαίδευτοι ταῖς ἀτυχίαις δύνανται συναρμόσασθαι.

61. Τῷ τῶν ἀπαιδεύτων βίῳ, καθάπερ ὑποκριτῇ, πολλὰ τύφου μετενδύματα παράκειται.

62. Τοῖς ἄφροσιν, ὥσπερ τοῖς παιδίοις, μικρὰ πρόφασις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή.

63. Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἐν τοῖς πράγμασι πλανῶνται.

64. Ταὐτόν ἐστιν ἀῤῥωστοῦντι φορτίον ἀναθέσθαι καὶ ἀπαιδεύτοις εὐτυχίαν.

65. Οὔτε πλέοντας παρὰ τόπον ὁρμεῖν ἀσφαλὲς, οὔτε ζῶντας παρὰ τὸν νόμον βιοῦν ἀκίνδυνον.

66. Ὁ μὲν Πρωτεὺς τῇ μορφῇ, ὁ δ᾽ ἀπαίδευτος τῇ ψυχῇ παρ᾽ ἕκαστον ἀλλοιοῦται.

67. Πολλοὺς ὥσπερ ἀσθενοῦντας, οὕτω καὶ εὐτυχοῦντας τὸ πλῆθος τῶν παρακειμένων λυπεῖ.

68. Φίλιππος τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζε τοῖς ἑρμαῖς, ὡς στόμα μόνον ἔχουσι καὶ αἰδοῖα μεγάλα.

69. Δημάδου.

Δημάδης τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζεν αὐλοῖς, ὧν εἴ τις ἀφέλοι τὴν γλῶτταν, τὸ λοιπὸν οὐδέν ἐστι.

70. Θεόκριτος γραμματοδιδασκάλῳ φαύλως ἀναγινώσκοντι προσελθὼν εἶπε· Διὰ τί γεωμετρεῖν οὐ διδάσκεις; Τοῦ δ᾽ εἰπόντος, ὅτι οὐκ οἶδα· Καὶ τί τοῦτ᾽; εἶπεν· οὐδὲ γὰρ ἀναγινώσκειν.

71. Δημοκρίτου.

Εἴδωλα αἰσθητικὰ καὶ κόσμῳ διαπρεπέα πρὸς θεωρίην, ἀλλὰ καρδίης κενεά.

72. Λήθη τῶν ἰδίων κακῶν θρασύτητα γεννᾷ.

73. Ἀνοήμονες ῥυσμοῦνται τοῖς τῆς τύχης κέρδεσιν· οἱ δὲ τῶν τοιῶνδε δαήμονες τοῖς τῆς σοφίης.

74. Τὸ χρῇζον οἶδεν ὁκόσον χρήζει· ὁ δὲ χρήζων, οὐ γινώσκει.

75. Ἀνοήμονες τὸ ζῆν ὡς στυγέοντες, ζῆν ἐθέλουσι δείματι ἀΐδεω.

76. Ἀνοήμονες βιοῦσιν, οὐ τερπόμενοι βιοτῇ.

77. Ἀνοήμονες νεότητος ὀρέγονται, οὐ τερπόμενοι δὲ νεότητι.

78. Ἀνοήμονες τῶν ἀπεόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρεόντα καὶ παρῳχημένων κερδαλεώτερα ἐόντα ἀμαλδύνουσιν.

79. Ἄνθρωποι τὸν θάνατον φεύγοντες διώκουσιν.

80. Ἀνοήμονες οὐδὲν ἁνδάνουσιν ἐν ὅλῃ τῇ βιοτῇ.

81. Ἀνοήμονες θάνατον δεδοικότες, γηράσκειν ἐθέλουσι.

82. Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ ξυνέσιος οὐκ ἀσφαλέα κτήματα.

83. Πολλοὶ πολυμαθέες νόον οὐκ ἔχουσι.

84. Διογένης.

Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ στοᾷ ἀνάπαλιν περιπατοῦντος αὐτοῦ ἐγέλων τινὲς, Εἶτ᾽ οὐκ αἰσχύνεσθε, εἶπεν, ὑμεῖς τὴν ἐν τῷ βίῳ ὁδὸν ἀνάπαλιν πορευόμενοι, ἐμοῦ τὴν ἐν τῷ περιπατεῖν κατεγνωκότες;

85. Σωκράτης ἰδὼν μειράκιον πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον, Ἰδοὺ, ἔφη, χρυσοῦν ἀνδράποδον.

86. (*) Διογένης ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τὰ μὲν πρὸς τὸ ζῆν πορίζεσθαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν οὐ πορίζεσθαι.

87. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους

δεικνύναι, ὅμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς διὰ λύχνου τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις δεικνύναι.

88. *Βίωνος.*

Βίων ἐρωτηθεὶς, τί ἐστιν ἄνοια, εἶπε, Προκοπῆς ἐμπόδιον.

89. *Στίλπωνος Σωκρατικοῦ.*

Στίλπων ἐρωτηθεὶς τί ἰσχυρότερον ἀνδριάντος, Ἄνθρωπος, εἶπεν, ἀναίσθητος.

90. *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν.

91. *Φαβωρίνου.*

Φαβωρῖνος εἶπε, τοὺς ἀνθρώπους πῇ μὲν εἶναι γελοίους, πῇ δὲ ἐλεεινοὺς, πῇ δὲ μισητούς· γελοίους μὲν, θρασύτητι μειζόνων ὀρεγομένους· μισητοὺς δὲ, ἐπιτυχόντας· ἐλεεινοὺς δὲ, ἁμαρτάνοντας· ζηλωτοὺς δὲ οὐδέποτε.

92. *Ἐπικτήτου.*

Εἰς συμπόσιον μὲν οὖν παρακληθέντες τῷ παρόντι χρώμεθα· εἰ δέ τις κελεύοι τὸν ὑποδεχόμενον ἰχθῦς αὐτῷ παρατιθέναι, ἢ πλακοῦντας, ἄτοπος ἂν δόξειεν· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἰτοῦμεν τοὺς θεοὺς ἃ μὴ διδόασι, καὶ ταῦτα πολλῶν ὄντων, ἅ γε ἡμῖν δεδώκασι.

93. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Χαρίεντες, ἔφη, εἰσὶν οἱ μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τοῖς οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν. Ἐγώ σου, φησὶ, κρείττων εἰμί· ἀγροὺς γὰρ ἔχω πολλοὺς, σὺ δὲ λιμῷ παρατείνῃ· ἄλλος λέγει, Ἐγὼ ὑπατικός εἰμι· ἄλλος, Ἐγὼ ἐπίτροπος· ἄλλος, Ἐγὼ οὔλας τρίχας ἔχω. Ἵππος δ᾽ ἵππῳ οὐ λέγει, ὅτι ἐγὼ κρείττων εἰμί σου· πολὺν γὰρ κέκτημαι χιλὸν καὶ κριθὰς πολλὰς, καὶ χαλινοί μοι εἰσὶ χρυσοῖ καὶ ἐφίππια ποικίλα· ἀλλ᾽ ὅτι ὠκύτερός σου εἰμί· καὶ πᾶν ζῶον κρεῖττον καὶ χεῖρόν ἐστιν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ κακίας. Ἆρ᾽ οὖν ἀνθρώπου μόνου ἀρετὴ οὐκ ἔστιν; ἀλλὰ δεῖ ἡμᾶς εἰς τρίχας ἀφορᾶν καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς πάππους;

92. Fragm. 15. 93. Fragm. 16.

94. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τῷ μὲν ἰατρῷ μηδὲν συμβουλεύοντι ἄχθονται οἱ κάμνοντες, καὶ ἡγοῦνται ἀπεγνῶσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὸν φιλόσοφον διὰ τί οὐκ ἄν τις οὕτω διατεθείη, ὥστε οἰηθῆναι ἀπεγνῶσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ σωφρονήσειν, εἰ μηδὲν λέγοι τι πρὸς αὐτὸν τῶν χρησίμων;

95. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἱ τὸ σῶμα εὖ διακείμενοι, καὶ καύματα καὶ ψύχη ὑπομένουσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ τὴν ψυχὴν καλῶς διακείμενοι, καὶ ὀργὴν καὶ λύπην καὶ περιχάρειαν καὶ τἄλλα πάθη φέρουσι.

96. *Πλάτων.*

Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ ὀῤῥωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται· ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ᾽ ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν σε. Καί μοι λέγε, τί καὶ ποιοῦντά σε φησὶ διαφθείρειν τοὺς νέους, Ἄτοπα, ὦ θαυμάσιε, ὡς οὕτως ἀκοῦσαι· φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν· καὶ ὡς καινοὺς ποιοῦντα θεοὺς, τοὺς δ᾽ ἀρχαίους οὐ νομίζοντα ἐγράψατο.

97. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἀθηναίοις γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ σφόδρα μέλει ἄν τινα δεινὸν οἴωνται, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὑτοῦ σοφίας· ὃν δ᾽ ἂν καὶ ἄλλους οἴωνται ποιεῖν τοιούτους,

94. Fr. 17. 95. Fr. 18. 96. Euthyphr. p. 3. A. 97. Ib. p. 3. C.

(*) θυμοῦνται, εἴτ' οὖν φθόνῳ, ὡς σὺ λέγεις, εἴτε δι' ἄλλο τι.

98. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος.*

Ψυχὴν ἀνόητον αἰσχρὰν καὶ ἄμετρον θετέον.

99. *Νόσον μὲν ψυχῆς ἄνοιαν συγχωρητέον· δύο δὲ ἀνοίας γένη τὸ μὲν μανίαν, τὸ δὲ ἀμαθίαν.*

100. *Εὐσεβίου.*

Ἄνθρωποι πολυμαθίης ἔχειν δόξαν ἢ τοῦ ἀληθίζεσθαι ἔρωτα πλεῦνα ἐκτέαται. Πολλοὶ γοῦν τοῖς πρὸ ἑωυτῶν ἐναντίας δόξας συστησάμενοι, τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθέος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἀφείλοντο τῷ τὴν πίστιν αὐτῶν μὴ ἐν βεβαίῳ ἑστάναι, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀπὸ τῆς προτέρης δόξης περιτρέψαι εἰς τοὐναντίον, λόγον παρασκευάσαντες ἐν τῷ ἀσταθμητοτάτῳ αἰωρέεσθαι.

101. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς συζητήσεσι τῶν πραγμάτων, ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων, ὥσπερ ἐκεῖνα μαχόμενα, οὕτω καὶ αὐτοὶ μούνου τοῦ νικᾶν μεταποιέονται· ὅκως δὲ (τοῦ περ χρὴ πάντα ἄνδρα προμηθέεσθαι, καὶ λέγοντα καὶ πρήσσοντα) μὴ παρὰ τὸ ξυμφέρον καὶ σφέων αὐτῶν, καὶ τῶν παρεόντων, καὶ ὥστε μὴ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ βλάψαι, οὐκέτι λόγον τούτου ποιέονται.

102. *Ἀνθρώποισιν ἔριδες προσφιλέες· καὶ τοῦ περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος ἀντιλέγοντας ἐθέλειν κρατέειν, ἄπλετος καὶ ἄλογος ἐπιθυμίη· ὁπότε πολλοὶ οὐκ αἰδέονται, καὶ κατὰ τῶν σπουδαιεστάτων, καὶ τῶν οὐ χρὴ τῷ χείρονι λόγῳ νικᾶν, νικῶντες ἀξίην κεκλῆσθαι νίκην Καδμηΐην.*

103. *Ἄνθρωποι τοὺς μὲν παρὰ φύσιν καὶ ἐν τεράτων*

99. Tim. p. 86. B

λόγῳ ἐόντας ἀσπάζονται, καὶ μεγάλων χρημάτων ὠνεόμενοι, ὡς ἐπὶ μεγίστῳ κτήματι χαίρουσι καὶ μεγαλοφρονέονται· περὶ δὲ τὰ σπουδαιότατα καὶ τὰ σμικρὰ ἄχθονται ἀναλίσκοντες.

104. *Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων περὶ πάντα τὰ λοιπὰ φειδωλοὺς σφέας παρεχόμενοι, καὶ εἰ δαπανοῖεν ἀσχάλλοντες, ὑπὲρ τοῦ παρὰ τῶν δήμων κροτηθῆναι καὶ τὰ ἐόντα σφι πάντα ἡδέως προΐενται.*

105. *Οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων, τοὺς μὲν μεγάλα χρήματα ἔχοντας καὶ φαύλους ἐόντας τιμῶσί τε καὶ τεθωυμάκασι· τῶν δὲ σπουδαίων, ἐπειδ' ἂν ἀχρηματίην καταγνῶσιν, ὑπερφρονέουσιν.*

106. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Πολλοὶ ἀδικηθέντες ὑπὸ ῥητόρων τοὺς υἱοὺς ῥήτορας διδάσκουσιν· οὐδεὶς δὲ ἀδικηθεὶς ὑπὸ λύκου αὐτὸς λύκος γίνεται καὶ ἀντιδάκνει.

107. *Ζήνωνος.*

Ζήνων δὲ ἔφη, γελοῖον ἑκάστους μὲν τοῖς πράγμασιν, ὡς δεῖ ζῆν, μὴ προσέχειν, ὡς οὐκ εἰδότων· τὸν δὲ παρὰ πάντων ἔπαινον θαυμάζειν, ὡς ἐχόμενον κρίσεως.

108. *Σωκράτους.*

Οἱ μὲν ἀκρατεῖς ἐν ταῖς ἀῤῥωστίαις, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ταῖς ἀτυχίαις εἰσὶ δυσθεράπευτοι.

109. *Πυθαγόρου.*

Θυηπολίαι μὲν ἀφρόνων πυρὸς τροφή· τὰ δὲ ἀναθήματα ἱεροσύλων χορηγία.

110. *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.*

Ἀρίστων ὁ Χῖος τοὺς περὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα πονουμένους, ἀμελοῦντας δὲ φιλοσοφίας, ἔλεγεν ὁμοίους εἶ-

ναι τοῖς μνηστῆρσι τῆς Πηνελόπης, οἳ ἀποτυγχάνοντες ἐκείνης περὶ τὰς θεραπαίνας ἐγίνοντο.

111. (*) Ὁ αὐτὸς τοὺς πολλοὺς εἴκαζε τῷ Λαέρτῃ, ὅστις τῶν κατὰ τὸν ἀγρὸν ἐπιμελούμενος πάντων, ὀλιγώρως εἶχεν ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τούτους τῶν κτημάτων πλείστην ἐπιμέλειαν ποιουμένους περιορᾶν τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν πλήρη παθῶν ἀγρίων οὖσαν.

112. Διογένους.

Διογένης ἔλεγε, διαπαλαίοντας μὲν πολλοὺς ὁρᾶν καὶ διατρέχοντας, διακαλοκαγαθιζομένους δὲ οὔ.

113. Πλάτωνος.

Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; Μάλιστά γε. Ἆρα ὡς ὄντων τινῶν, οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἑτέρων δέ, οἳ τῶν ἀγαθῶν; Οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; Ναί. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι λέγεις, ἢ καὶ γινώσκοντες ὅτι κακά εἰσιν ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. Ἦ γὰρ δοκεῖ τις σοί, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; Μάλιστα. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἦ γενέσθαι αὐτῷ; Γενέσθαι· τί γὰρ ἄλλο; Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ κακά, ὅτι βλάπτει ᾧ ἂν παρῇ; Εἰσὶ μὲν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ γιγνώσκοντες ὅτι βλάπτει. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώσκειν τὰ κακά, ὅτι κακά ἐστιν, οἱ ἡγούμενοι τὰ ὠφελεῖν; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. Οὐκ οὖν δῆλον, ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλ' ἐκείνων, ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι· ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά·

113. Men. p. 77. B.

ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτὰ καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι, δῆλον ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν· ἢ οὔ; Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. Τί δαί; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὥς φῄς σύ, ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖνον, ᾧ ἂν γίγνηται, γιγνώσκουσι δήπου ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὗτοι οὐκ οἴονται ἀθλίους εἶναι, καθόσον βλάπτονται; Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας; Οἶμαι ἔγωγε. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Οὐκ ἄρα βούλεται τὰ κακά, ὦ Μένων, οὐδείς, εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον εἶναι, ἢ ἐπιθυμεῖν τε τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι; Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδεὶς βούλεται τὰ κακά.

114. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους ἐπιστολῆς.

Νῦν δὲ ἤ πού τις δαίμων, ἤ τις ἀλιτήριος ἐμπεσὼν ἀνομίᾳ καὶ ἀθεότητι, καὶ τὸ μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐῤῥίζωται καὶ βλαστάνει, καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπώλεσεν.

115. Σωκράτους.

Ὁ μὲν δειλὸς καθ' ἑαυτοῦ τὰ ὅπλα ἔχει· ὁ δὲ ἀνόητος τὰ χρήματα.

116. Οὔθ' ὁ αὐστηρὸς οἶνος εἰς πόσιν εὔθετος, οὔθ' ὁ ἄγροικος τρόπος εἰς ὁμιλίαν.

117. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας.

Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυτιῶντες ἐν τῷ πλεῖν ἀνομοιότερον οἰόμενοι διάξειν, ἐὰν εἰς (*) γαῦλον ἐξ ἀκάτου,

114. p. 336. B. 117. T. II. p. 466. B. *

καὶ πάλιν ἐὰν εἰς τριήρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαίνουσι, τὴν χολὴν καὶ τὴν δειλίαν συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· οὕτως αἱ τῶν βίων ἀντιμεταλήψεις οὐκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταράττοντα· ταῦτα δέ ἐστιν ἀπειρία πραγμάτων, ἀλογιστία, τὸ μὴ δύνασθαι, μηδὲ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς. Ταῦτα καὶ πλουσίους χειμάζει καὶ πένητας, ταῦτα καὶ γεγαμηκότας ἀνιᾷ, καὶ ἀγάμους· διὰ ταῦτα φεύγουσι τὴν ἀγορὰν, εἶτα τὴν ἡσυχίαν οὐ φέρουσι· διὰ ταῦτα προαγωγὰς ἐν αὐλαῖς διώκουσι, καὶ παρελθόντες εὐθὺς βαρύνονται.

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀπορίας ὕπο·
καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται, καὶ δυσχεραίνουσι πρὸς τὸ κλινίδιον.

φίλων δ', ὅ τ' ἐλθὼν λυπρὸς, ὅ τ' ἀπιὼν βαρὺς,

ὡς ὁ Ἴων φησίν. Εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, καὶ κράσεως ἑτέρας ἐγγινομένης, ἦλθεν ἡ ὑγεία, φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσηνῆ· ὁ γὰρ χθὲς ὠὰ καὶ ἀμύλια καὶ σίτινον ἄρτον διαπτύων, σήμερον αὐτόπυρον ἐπ' ἐλαίης ἢ κάρδαμον ἐσθίει, καὶ προθύμως. Τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος ποιεῖ πρὸς τὸν βίον.

118. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου β'.

Ἆρ' οὖν τούτους φρονίμους ὑπολαμβάνεις, οἳ ἂν εἰδῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν ἢ λέγειν; Ἔγωγε. Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρά γε τοὺς μηδ' ἕτερα τούτων εἰδότας; Τούτους. Οὐκ οὖν οἵ γε μὴ εἰδότες μηδ' ἕτερα τούτων, λήσουσιν αὑτοὺς καὶ λέγοντες καὶ πράττοντες ἅττα μὴ δεῖ; Φαίνεται.

119. Σωκράτους.

118. p. 140. E.

Οὔτε τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὅπλα τῷ Θερσίτῃ, οὔτε τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ τῷ ἄφρονι ἁρμόττει.

120. Νοσοῦντος δίαιτα, καὶ ἄφρονος εὐτυχία πολὺ ἔχει τὸ δυσάρεστον.

121. Αἱ μὲν βρονταὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, αἱ δ' ἀπειλαὶ τοὺς ἄφρονας καταπλήττουσιν.

ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ. Ε.

1. (*) Μενάνδρου Γεωργῶν.

Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνὴρ, ὦ Γοργία,
ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίσταται βροτῶν.

2. Ἐγὼ δ' οὐδὲν πρεσβύτερον νομίζω
τῆς σωφροσύνης, ἐπεὶ
τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ξύνεστι.

3. Φόβος δὲ τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.

4. Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
ὃν καὶ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

5. Οὐκ ἔστ' ἀπ' ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά.

6. Αἲ αἴ· τόδ' ἤδη θεῖον ἀνθρώποις κακὸν,
ὅτ' ἄν τις εἰδῇ τἀγαθὸν, χρῆται δὲ μή.

7. Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνοιν,
Δήμητρος ἀκτῆς, πώματός θ' ὑδρηχόου;

8. Εἱμαρμένον δὲ τῶν κακῶν βουλευμάτων
κακὰς ἀμοιβάς ἐστι καρποῦσθαι βροτοῖς.

9. Μενάνδρου.

Ταμιεῖόν ἐστιν ἀρετῆς ἡ σωφροσύνη.

1. Cleric. p. 32. 2. Eur. Fr. inc. 11. 4. Eur. Aeol. fr. 5. 5. Soph. fr. inc. 664. 6. Eur. Chrysipp. 2. 7. Euripid. Fr. inc. 14. Musgr. 8. Eur. Oed. fr. 4. Musgr. 9. Cleric. p. 206.

10. [Εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.]

11. Ἦ χάριεν ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ.

12. [Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.]

13. Σοφοκλέους.

Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

14. Σοφοκλέους.

Χαίρειν ἐπ' αἰσχραῖς ἡδοναῖς οὐ χρή ποτε.

15. Εὐριπίδης Βάκχαις.

Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσῃ
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν ἔνεστιν εἰς τὰ πάντ' ἀεί.

16. Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτῳ.

Ὦ μάκαρ, οἵας ἔλαχες τιμάς,
Ἱππόλυθ' ἥρως, διὰ σωφροσύνην.
οὔ ποτε θνητοῖς ἀρετῆς ἄλλη
δύναμις μείζων· ἦλθε γὰρ ἢ πρόσθ'
ἢ μετόπισθεν
τῆς εὐσεβίας χάρις ἐσθλή.

17. Εὐριπίδου.

Τὰς συμφορὰς γὰρ τῶν κακῶς πεπραγότων
οὐ πώποθ' ὕβρισ', αὐτὸς ὀῤῥωδῶν παθεῖν.

18. Δυοῖν λεγόντοιν, θἀτέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος.

19. Στέργοι δέ με σωφροσύνα
δώρημα κάλλιστον θεῶν.

12. Sophocl. Ai. 1352 13. Ai. 131. 14. Fr. inc. 665. 15 V. 314. 16 Fr. 17. 17. Fr. Androm. 19. 18. Proces. fr. 2. 19. Eur. Med. 641.

20. Φεῦ φεῦ· τὸ σῶφρον ὡς ἁπανταχῇ καλὸν,
καὶ δόξαν ἐσθλὴν ἐν βροτοῖς κομίζεται.

21. Εὐριπίδου Θησέως.

Ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς.

22. Λίνου.

Φράζεο δὴ σπουδὴν ἐντυνάμενος δι' ἀκουῆς
μύθων ἡμετέρων, ἀτραπὸν περὶ παντὸς ἀληθῆ,
(*) κῆρας ἀπωσάμενος πολυπήμονας, αἵ τε βεβήλων
ὄχλον ἀνιστῶσαι, ἄταις περὶ πάντα πεδῶσι
παντοίαις, μορφῶν χαλεπῶν ἀπατήματ' ἔχουσαι.
τὰς μὲν ἀπὸ ψυχῆς εἴργειν φυλακαῖσι νόοιο.
οὗτος γάρ σε καθαρμὸς ὄντως δικαίως ὁσιεύσει,
εἴ κεν ἀληθείῃ μισέεις ὀλοὸν γένος αὐτῶν,
νηδὺν μὲν πρώτιστ' αἰσχρῶν δώτειραν ἁπάντων,
ἣν ἐπιθυμία ἡνιοχεῖ μάργοισι χαλινοῖς.

23. (*) Δημοκρίτου.

Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

24. Ἄριστον ἀνθρώπῳ τὸν βίον διάγειν, ὡς πλεῖστα εὐθυμηθέντι καὶ ἐλάχιστα ἀνιηθέντι. Τοῦτο δ' ἂν εἴη, εἴ τις μὴ ἐπὶ τοῖς θνητοῖσι τὰς ἡδονὰς ποιοῖτο.

25. Φαύλων ἔργων καὶ τοὺς λόγους παραιτητέον.

26. Θεοβούλου.

Ἀδικούμενος διαλλάσσου, ὑβριζόμενος ἀμύνου.

27. Βίαντος.

Οὕτω πειρῶ ζῆν, ὡς καὶ ὀλίγον καὶ πολὺν χρόνον βιωσόμενος.

28. Ζῆν κρεῖττόν ἐστιν ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον καὶ θαῤῥεῖν, ἢ ταράττεσθαι χρυσῆν ἔχοντα κλίνην.

20. Id. Hippol. 431. 21. Dict. fr. 8.

29 Ὧν ἡ τύχη κυρία δοῦναι καὶ ἀφελέσθαι, οὐ δεήσῃ οὐδενός.

30. Ὧν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεὶς οὐ δεήσῃ, ἐκείνων καταφρόνει πάντων· καὶ ὧν ἀπαλλαγεὶς δεήσῃ, πρὸς ταῦτά σοι ἀσκουμένῳ τοὺς θεοὺς παρακάλει γίνεσθαί σοι συλλήπτορας.

31. Χίλωνος.

Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δὲ διὰ παντός.

32. Σωτάδου.

Τῆς τύχης σκοπεῖν δεῖ τὸ μέγιστον ὡς ἔλαττον,
καὶ τὸ μὴ παρὸν μὴ θέλειν· οὐδὲ γάρ σόν ἐστιν.
ἀμφότερα μένειν οὐκ οἶδεν· ἑστήκει γὰρ οὐδέν.
ἐὰν πλούσιος ὢν καθ᾽ ἡμέραν σκοπῇς τὸ πλεῖον,
εἰς τοσοῦτον εἶ πενιχρὸς, εἰς ὅσον εἶ περισσός.
ὡς πένης θέλεις σχεῖν, καὶ πλούσιος πλέον ἔχειν,
ἴσον ἔχουσιν αὐτῶν αἱ ψυχαὶ τὸ μεριμνᾶν.

33. Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγε, δεῖν τὰς ἡδονὰς μὴ παρ᾽ ἄλλων, ἀλλὰ παρ᾽ ἑαυτῶν θηρᾶσθαι· προδιατίθεσθαι δὲ τὸ σῶμα, ὃν χρὴ τρόπον.

34. Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, θεοῦ μὲν εἶναι τὸ μηδενὸς δεῖσθαι· τὸ δ᾽ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω θεοῦ.

35. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνων δεῖ μάλιστα ἀπέχεσθαι· Τῶν αἰσχρῶν καὶ ἀδίκων, ἔφη, ἡδονῶν.

36. Ἀλέξανδρος.

Ἀλέξανδρος προτρεπομένων τινῶν αὐτὸν ἰδεῖν τὰς Δαρείου θυγατέρας καὶ τὴν κάλλει διαφέρουσαν εἰς γυναῖκα

λαβεῖν· Αἰσχρὸν, ἔφη, τοὺς ἄνδρας νικήσαντας ὑπὸ γυναικῶν ἡττᾶσθαι.

37. Σωκράτους.

Ἡ αὐτάρκεια καθάπερ ὁδὸς βραχεῖα καὶ ἐπιτερπὴς, χάριν μὲν ἔχει μεγάλην, πόνον δὲ μικρόν.

38. Δημοκρίτου.

Τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθησιν, αὐταρκέα δὲ σωφροσύνη.

39. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδ᾽ ἐπὶ πολλοῖς.

40. Δείπνοις τοῖς ἔξω καὶ ἰδιωτικοῖς τὸ πολὺ (*) ἀπόταξαι· ἂν δὲ γένηται καιρὸς, φυλάσσου. Ἴσθι γὰρ ὅτι ἂν ἕτερος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν ἕτερον ἐμπλησθῆναι ἀνάγκη, ὅτ᾽ ἂν γυμνοὶ συνδιατρίβωνται.

41. Διογένους.

Δεινὸν ἔλεγεν ὁ Διογένης, εἰ οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ γαστρὸς καὶ ἡδονῶν κρατοῦσιν, οἱ μὲν τῆς φωνῆς χάριν, οἱ δὲ τοῦ σώματος· σωφροσύνης δ᾽ ἕνεκα οὐδεὶς τούτων καταφρονήσει.

42. Πυθαγόρου.

Ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη· αὕτη γὰρ ψυχῆς ἀπαθοῦς φῶς ἐστιν.

43. Σωκράτους.

Σωκράτης πρὸς τὸν πυθόμενον τίς πλουσιώτατος, εἶπεν, Ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος. Αὐτάρκεια γὰρ φύσεώς ἐστι πλοῦτος.

44. Δημοκρίτου.

Πατρὸς σωφροσύνη μέγιστον τέκνοις παράγγελμα.

45. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

39. Cap. 33, 4. 40. Ib. 6.

Γυμναζόμενον φυλάξασθαι δεῖ τὸν κόπον· εὖ πράττοντα δὲ, τὸν φθόνον.

46. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Διονύσιος Ἀρίστιππον ἔπειθεν ἀποθέμενον τὸν τρίβωνα, πορφυροῦν ἱμάτιον περιβαλέσθαι· καὶ ἐπείσθη ἐκεῖνος, τὰ αὐτὰ καὶ Πλάτωνα ποιεῖν ἠξίου. Ὁ δὲ ἔφη,

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν.

Καὶ Ἀρίστιππος, τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, ἐστὶ ποιητοῦ,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
οὖσ᾽ ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

47. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Ἡ Φωκίωνος γυνὴ πρὸς τὴν ἐπιδεικνυμένην αὐτῇ τὸν κόσμον χρυσοῦν ὄντα καὶ διάλιθον, Ἐμοὶ δ᾽, ἔφη, κόσμος ὑπερλαμπρός ἐστι Φωκίων πένης ὢν, καὶ εἰκοστὸν ἤδη τοῦτο ἔτος Ἀθηναίων στρατηγῶν.

48. Ἐπαμεινώνδου.

Πρέσβεις ἧκον παρὰ βασιλέως χρυσίον κομίζοντες, βουλόμενοι δωροδοκῆσαι τὸν Ἐπαμεινώνδαν. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς ἄριστον εἰσεδέξατο· ᾔδει γὰρ ἐφ᾽ ᾧ τινι ἧκον. Καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς πρότερον ἀριστᾶν, εἶτα λέγειν περὶ ὅτου βούλοιντο. Παρακειμένης δὲ τραπέζης φαύλης, καὶ ὀξίνην ἔπινον. Οἱ μὲν οὖν οὐκ εἶχον ὅ τι καὶ εἴποιεν ἐπὶ τούτοις· ὁ δὲ διαμειδιάσας, Ἄπιτε, ἔφη, καὶ λέγετε τῷ δεσπότῃ τῷ ὑμετέρῳ, οἷα ἄριστα ἀριστῶ· καὶ συνήσει, ὡς ἔγωγ᾽ οὐκ ἂν προδοίην τι, ὁ τούτοις ἀρκούμενος.

49. Δημοκρίτου.

Σωφροσύνη τὰ τερπνὰ ἀέξει, καὶ ἡδονὴν ἐπιμείζονα ποιεῖ.

47. Plutarch. I. p. 750. D. Vit. Phoc. 19.

50. Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.

Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι· τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλύτροις φυλάττουσι.

51. Τοῦ αὐτοῦ.

Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρὶς ἐν τῷ βίῳ λούονται μόνον, ὅτ᾽ ἂν γεννῶνται, καὶ ἐπὶ γάμοις, καὶ τελευτῶντες.

52. Κράτητος.

Κράτης εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβαλὼν, καὶ ὁρῶν τοὺς μὲν πιπράσκοντας τοὺς δὲ ὠνουμένους, Οὗτοι, ἔφη, διότι ἐναντίον πρᾶγμα ἀλλήλοις ποιοῦσιν, ἑαυτοὺς μακαρίζουσιν· ἐγὼ δ᾽ ἐμαυτὸν, ὅτι ἀμφοτέρων ἀπήλλαγμαι, μήτε ὠνούμενος, μήτε πωλῶν.

53. Ἀντιφῶντος.

Ὅστις δὲ τῶν αἰσχρῶν ἢ τῶν κακῶν μήτε ἐπεθύμησε, μήτε ἥψατο, οὐκ ἔστι σώφρων· οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅτου κρατήσας αὐτὸς, ἑαυτὸν κόσμιον παρέχεται.

54. Ἰσαίου.

Ἡγοῦμαι μεγίστην εἶναι τῶν λειτουργιῶν, τὸ καθ᾽ ἡμέραν βίον κόσμιον καὶ σώφρονα παρέχειν.

55. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Ὑφ᾽ ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς (*) δι᾽ ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι᾽ ὧν εὐπορήσεις. Τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχε εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ᾗ περὶ σὲ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. Ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ᾽ ἡδοναῖς δουλεύειν. Ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἐπιβλέπῃς ἀτυχίας, καὶ σαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. Μά-

50. Vales. Exc. p. 510 55. p. 6. C.

λιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν, εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι· τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν ἀεὶ πονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον.

56. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε.

57. [Ἀγαπητοῦ.

Βασιλέα σε κατὰ ἀλήθειαν ὁρίζομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον, καὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης ἀμφιεσάμενον. Ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδοχήν· ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία τὴν ἀθάνατον σώζει διαμονήν· καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται, ἡ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

58. Κύριος μὲν πάντων ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, δοῦλος δὲ μετὰ πάντων ὑπάρχει θεοῦ. Τότε δὲ μάλιστα κληθήσεται κύριος, ὅτ' ἂν αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόζῃ, καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ· ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔρωτας τῇ πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίζεται.]

57. 58. De suo addidit Gesn. V. I. 61.

59. Ἐκ τῆς Ἑρμίππου Συναγωγῆς τῶν καλῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὁμήρου.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς εἰς σωφροσύνην ἔλεγεν ταῦτα ποιεῖν,

ἀσπάσιοι λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν ἵκοντο.

60. Ἱέρακος ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ὅθεν τὴν λειπομένην ἀρετὴν ἐπιστῆσαι δεῖ τῇ τῶν ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωροῦσαν ἀποδιδράσκειν τῇ φρονήσει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. Ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, οὐδὲ ἀνακύπτειν συγχωρήσει ταῖς ἐπὶ τὰ τοιαῦτα φερούσαις ἐπιθυμίαις· ἐν δὲ τῷ καταδαρθάνειν ὑπὸ γοητείας, ἐπανίστασθαι εἴωθεν ἀφροσύνη συγχορεύειν αὐτῇ παρακαλοῦσα τὴν ἀκολασίαν. Ὅθεν τὴν ἀρετὴν τὴν ἀμφοτέρας φυγαδεύουσαν σωφροσύνην ἐκάλεσαν οἱ σοφοὶ, σωτηρίαν οὖσαν φρονήσεως· κυριώτερον δὴ κεκλήκασιν ποιητῶν παῖδες σαοφροσύνην· σαῶσαι γὰρ τὸ σῶσαι λέγουσι. Τὴν οὖν σαοφροσύνην, τήρησιν οὖσαν φρονήσεως καὶ σωτηρίαν, ὅτ' ἄν τις προσλάβῃ, τελείαν ἔσχε παρ' ἑαυτῷ τὴν τῆς δικαιοσύνης κτῆσιν. Εἰ δὲ μὴ, σφάλλεται πολλὰ, καὶ ἀδικεῖ πολυτρόπως, τὰ μὲν ὑπὲρ χρημάτων, τὰ δὲ ὑπὲρ δόξης, τὰ δὲ ὑπὲρ ἡδονῶν.

61. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς περὶ Σωφροσύνης.

Πᾶσα μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸ θνητοειδὲς πᾶν (*) ἀτιμάζει, τὸ δὲ ἀθάνατον ἀσπάζεται· πολὺ δὲ διαφερόντως ἡ σωφροσύνη ταύτην ἔχει τὴν σπουδὴν, ἅτε δὴ τὰς προσηλούσας τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἡδονὰς ἀτιμάζουσα, καὶ ἐν ἁγνοῖς βάθροις βεβῶσα, ὡς φησὶ Πλάτων.

62. Ἐν ταὐτῷ.

Πῶς γὰρ ἡ σωφροσύνη τελέους ἡμᾶς οὐ ποιεῖ, τὸ ἀτελὲς καὶ ἐμπαθὲς ὅλον ἀφ' ἡμῶν ἐξορίζουσα; Γνοίης

δ' ἂν ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, τὸν Βελλεροφόντην ἐννοήσας, ὃς μετὰ τῆς κοσμιότητος συναγωνιζομένης τὴν Χίμαιραν, καὶ τὸ θηριῶδες καὶ ἄγριον καὶ ἀνήμερον φῦλον πᾶν ἀνεῖλεν. Ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἄμετρος ἐπικράτεια οὐδὲ ἀνθρώπους ἀφίησιν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς δὲ τὴν ἀλόγιστον αὐτοὺς ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη, καὶ ἄτακτον.

63. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ δὲ μέτροις ὡρισμένοις κατέχουσα τὰς ἡδονὰς εὐταξία σώζει μὲν οἴκους, σώζει δὲ πόλεις κατὰ τὴν Κράτητος γνώμην· ἔτι δὲ πλησιάζει πως ἤδη πρὸς τὸ τῶν θεῶν εἶδος. Τοιγαροῦν Περσεὺς ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἐλαύνων τῆς σωφροσύνης ἀγαθὸν, ἡγουμένης τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπέκοψε τὴν Γοργόνα, τὴν εἰς τὴν ὕλην οἶμαι καθέλκουσαν καὶ ἀπολιθοῦσαν τοὺς ἀνθρώπους ἀνοήτῳ τῶν παθημάτων πλησμονῇ.

64. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅτι τοίνυν κρηπὶς τῆς ἀρετῆς, ὡς ἔλεγε Σωκράτης, ἡ ἐγκράτειά ἐστι τῆς γλυκυθυμίας· κόσμος δὲ τῶν ἀγαθῶν πάντων ἡ σωφροσύνη θεωρεῖται, ὥσπερ δὴ ἀπεφήνατο Πλάτων. Ἀσφάλεια δὲ τῶν καλλίστων ἕξεων ἡ αὐτή ἐστιν ἀρετὴ, ὥσπερ ἐγὼ λέγω.

65. Ἐν ταὐτῷ.

Ὃ δ' ἐστὶν ὄντως ὁμολογούμενον θαῤῥῶν διϊσχυρίζομαι, ὅτι δὴ δι' ὅλων τῶν ἀρετῶν τὸ κάλλος διατείνει τῆς σωφροσύνης, καὶ συναρμόζει τὰς πάσας ἀρετὰς κατὰ μίαν ἁρμονίαν, συμμετρίαν τε αὐταῖς καὶ κρᾶσιν πρὸς ἀλλήλας ἐντίθησι. Τοιαύτη δὴ οὖν οὖσα καὶ ἀφορμὴν παρέχει ταῖς ὅλαις ὥστε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενομέναις αὐταῖς ἀσφαλῆ παρέχει σωτηρίαν.

66. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις, καὶ ἡ τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα σύγκρασις, συμφωνίαν ἀποσώζει καλλίστην καὶ σώφρονα. Καὶ τό γε πᾶν τοῦτο διὰ τὴν κοσμιότητα τῶν καλλίστων μέτρων κόσμος ἐπικαλεῖται.

67. Ἐκ τῶν τοῦ Τέλητος Περὶ Αὐταρκείας.

Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὅ τι ἂν ὁ ποιητὴς περιθῇ πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· οὕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ τι ἂν περιθῇ ἡ τύχη. Καὶ γὰρ αὕτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν πρωτολόγου, ὅτε δὲ ὑστερολόγου περιτίθησι πρόσωπον, καὶ ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δὲ ἀλήτου. Μὴ οὖν βούλου, δευτερολόγος ὢν, τὸ πρωτολόγου πρόσωπον· εἰ δὲ μὴ, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Σὺ μὲν ἄρχεις καλῶς, ἐγὼ δὲ ἄρχομαί φησι· καὶ σὺ μὲν πολλῶν, ἐγὼ δὲ ἑνὸς τουτουΐ παιδαγωγὸς γενόμενος· καὶ σὺ μὲν εὔπορος γενόμενος, δίδως ἐλευθερίως· ἐγὼ δὲ λαμβάνω εὐθαρσῶς παρὰ σοῦ, οὐχ ὑποπίπτων, οὐδὲ ἀγεννίζων, οὐδὲ μεμψιμοιρῶν. Σὺ κέχρησαι τοῖς πολλοῖς καλῶς, ἐγὼ δὲ τοῖς ὀλίγοις· οὐ γὰρ τὰ πολυτελῆ φασὶ (*) τρέφειν, οὐδὲ ἐκείνοις μὲν ἔστι μετ' ὠφελείας χρῆσθαι, τοῖς δὲ ὀλίγοις καὶ εὐτελέσι μετὰ σωφροσύνης οὐκ ἔστι καὶ ἀτυφίας. Διὸ καὶ εἰ λάβοι, φησὶν ὁ Βίων, φωνὴν τὰ πράγματα ὃν τρόπον καὶ ἡμεῖς, καὶ δύναιτο δικαιολογεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴποι, φησὶν, πρῶτον ἡ Πενία, Ἄνθρωπε, τί μοι μάχῃ; ὥσπερ οἰκέτης πρὸς κύριον ἐφ' ἱερὸν καθίσας δικαιολογεῖται, τί μοι μάχῃ; μή τι σοὶ κέκλοφα; οὐ πᾶν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ σοῦ ποιῶ; οὐ τὴν ἀποφορὰν εὐτάκτως σοι φέρω; Καὶ ἡ Πενία εἴποι πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα, τί μοι μάχῃ; μὴ καλοῦ τινος δι' ἐμὲ στερίσκῃ; μὴ σωφροσύνης; μὴ δικαιοσύ-

νης; ἀνδρείας; ἀλλὰ μὴ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεὴς εἴης; οὐ μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ λαχάνων; πλήρεις δὲ αἱ κρῆναι ὕδατος; οὐκ εὐνάς σοι τοσαύτας παρέχω ὁπόση γῆ; καὶ στρωμνὰς φύλλα; ἢ εὐφραίνεσθαι μετ᾽ ἐμοῦ οὐκ ἔστιν σοι; ἢ οὐχ ὁρᾷς γράδια φύρδην φαγόντα τερετίζοντα; ἢ οὐκ ὄψον ἀδάπανον καὶ ἀτρύφερον παρασκευάζω σοι τὴν πεῖναν; ἢ οὐχ ὁ πεινῶν ἥδιστα ἐσθίει, καὶ ἥκιστα ὄψου δεῖται; καὶ ὁ διψῶν ἥδιστα πίνει, καὶ ἥκιστα τὸ μὴ παρὸν ποτὸν ἀναμένει; ἢ πεινᾷ τις πλακοῦντα, ἢ διψᾷ χιόνα; ἀλλ᾽ οὐ ταῦτα διὰ τρυφὴν ζητοῦσιν οἱ ἄνθρωποι; ἢ οἰκήσεις οὐ παρέχω σοι, πρῶτον μὲν χειμῶνος τὰ βαλανεῖα, θέρους δὲ τὰ ἱερά; Ποῖον γάρ σοι τοιοῦτον οἰκητήριον, φησὶν ὁ Διογένης, τοῦ θέρους, οἷον ἐμοὶ ὁ παρθενὼν οὗτος, εὔπνους καὶ πολυτελής; Εἰ ταῦτα λέγει ἡ Πενία, τί ἂν ἔχοις ἀντειπεῖν; Ἐγὼ μὲν γὰρ δοκῶ ἄφωνος γενέσθαι. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς πάντα μᾶλλον αἰτιώμεθα ἢ τὴν ἑαυτῶν δυστροπίαν καὶ κακοδαιμονίαν, τὸ γῆρας, τὴν πενίαν, τὸν ἀπατήσαντα, τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν, τὸν τόπον. Διό φησιν ὁ Διογένης φωνῆς ἀκηκοέναι κακίας ἑαυτὴν αἰτιωμένης,

οὔτις ἐμοὶ τῶνδ᾽ ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ᾽ ἐγὼ αὐτή.

Παράφρονοι δὲ πολλοὶ οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς πράγμασι τὴν αἰτίαν ἐπάγουσι· ὁ δὲ Βίων ὥσπερ τῶν θηρίων φησὶ παρὰ τὴν λῆψιν ἡ δῆξις γίνεται, κἂν μέσου τοῦ ὄφεως ἐπιλαμβάνῃς, δηχθήσῃ, ἐὰν τοῦ τραχήλου, οὐδὲν πείσῃ· οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων, φησὶ, παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἡ ὀδύνη γίνεται, καὶ ἐὰν μὲν οὕτως ὑπολάβῃς περὶ αὐτῶν, ὥσπερ ὁ Σωκράτης, οὐκ ὀδυνήσῃ, ἐὰν δὲ ὡς ἑτέρως, ἀνιάσῃ, οὐχ ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν ἰδίων τρόπων καὶ τῆς ψευδοῦς δόξης. Διὸ δεῖ μὴ τὰ πράγματα

πειρᾶσθαι μετατιθέναι, ἀλλ᾽ αὐτὸν παρασκευάσαι πρὸς ταῦτά πως ἔχοντα, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ ναυτικοί· οὐ γὰρ τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν θάλατταν πειρῶνται μετατιθέναι, ἀλλὰ παρασκευάζουσιν αὑτοὺς δυναμένους πρὸς ἐκεῖνα στρέφεσθαι. Εὐδία; γαλήνη; ταῖς κώπαις πλέουσι· κατὰ ναῦν ἄνεμος; ἐπῆραν τὰ ἄρμενα· ἀντιπέπνευκεν; ἐστείλαντο, μεθείλαντο. Καὶ σὺ πρὸς τὰ παρόντα χρῶ. Γέρων γέγονας; μὴ ζήτει τὰ τοῦ νέου· ἀσθενὴς πάλιν; μὴ ζήτει τὰ τοῦ ἰσχυροῦ φορτία βαστάζειν καὶ διατραχηλίζεσθαι, ἀλλ᾽ ὥσπερ Διογένης, ἐπεί τις ὤθει καὶ ἐτραχήλιζεν ἀσθενῶς ἔχοντα., οὐ διετραχηλίζετο, ἀλλὰ δείξας αὐτῷ τὴν κίονα, Βέλτιστε, ἔφη, τοῦτον ὤθει πρὸς τάδε. Ἄπ(ορος) πάλιν γέγονας; μὴ ζήτει τὴν τοῦ εὐπόρου δίαιταν· ἀλλ᾽ ὡς πρὸς τὸν ἀέρα φράττῃ, εὐδία, καὶ διεστείλω, ψῦχος, συνεστείλω, οὕτω καὶ πρὸς τὰ ὑπάρχοντα δι᾽ εὐπορίαν διάστειλον, ἀπορίαν καὶ (σύστ)ειλον. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ὅτ᾽ ἂν καὶ τρυφῇ πολὺ δίδωμεν, καὶ τὸ ἐργάζεσθαι . . . . . αἰ. κρίνωμεν, καὶ τὸν θάνατον ἔσχατόν τι τῶν κακῶν. Ἐὰν δὲ ποιήσῃ καὶ τῆς ἡδονῆς καταφρονοῦντά τινα, καὶ πρὸς τοὺς πόνους μὴ διαβεβλημένον, καὶ πρὸς δόξαν καὶ ἀδοξίαν ἴσως ἔχοντα, καὶ τὸν θάνατον μὴ φοβούμενον, ὅτι ἐὰν θέλῃς ἔξεσταί σοι ἀνωδύνῳ ὄντι ποιεῖν. (*) Διὸ ἅπερ λέγω, οὐχ ὁρῶ πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχει τι δύσκολον, ἢ γῆρας, ἢ πενία, ἢ ξενία. Οὐκ ἀηδῶς γὰρ Ξενοφῶν, ἐάν σοι, φησὶ, δείξω δύο ἀδελφῶν τὴν ἴσην οὐσίαν διελομένων, τὸν μὲν ἐν τῇ πάσῃ ἀπορίᾳ, τὸν δὲ ἐν εὐκολίᾳ, οὐ φανερὸν, ὅτι οὐ τὰ χρήματα αἰτιατέον, ἀλλ᾽ ἕτερόν τι; Οὕτως ἐάν σοι δείξω δύο πένητας, δύο γέροντας, δύο φεύγοντας, τὸν μὲν ἐν τῇ

πάσῃ εὐκολίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ ὄντα, τὸν δὲ ἐν τῇ πάσῃ ταραχῇ· οὐ φανερὸν, ὅτι οὐ τὸ γῆρας, οὐ τὴν πενίαν καὶ τὴν ξενίαν αἰτιατέον, ἀλλ' ἕτερόν τι; καὶ ὅπερ (*) Διογένης ἐποίησεν πρὸς τὸν πολυτελῆ φάμενον πόλιν εἶναι τὰς Ἀθήνας· λαβὼν γὰρ αὐτὸν, ἦγεν εἰς τὸ μυροπωλεῖον, καὶ ἐπυνθάνετο, πόσου τῆς κύπρου ἡ κοτύλη; μνᾶς, φησὶν ὁ μυροπώλης· ἀνέκραγε, πολυτελής γε ἡ πόλις. Ἀπῆγεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ μαγειρεῖον, καὶ ἐπυνθάνετο, πόσου τὸ ἀκροκώλιον; τριῶν δραχμῶν· ἐβόα, πολυτελής γε ἡ πόλις. Εἰς τὰ ἔρια πάλιν τὰ μαλακὰ, καὶ πόσου τὸ πρόβατον; μνᾶς, φησίν· ἐβόα, πολυτελής γε ἡ πόλις. Δεῦρο δή φησι, κἀνταῦθα ἄγει αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς θέρμους, πόσου ἡ χοίνιξ; χαλκοῦ, φησίν· ἀνέκραγεν ὁ Διογένης, εὐτελής γε ἡ πόλις. Πάλιν εἰς τὰς ἰσχάδας, δύο χαλκῶν· τῶν δὲ μύρτων, δύο χαλκῶν· εὐτελής γε ἡ πόλις. Ὃν τρόπον οὖν ὧδε οὐχ ἡ πόλις εὐτελὴς καὶ πολυτελὴς, (ἐὰν μὲν γὰρ οὕτω τις ζήσῃ, πολυτελὴς,) ἐὰν δὲ οὕτω, εὐτελής· οὕτω καὶ τὰ πράγματα, ἐὰν μέν τις αὐτοῖς οὕτω χρῆται, εὐπετῆ καὶ ῥᾴδια φανεῖται· ἐὰν δὲ οὕτως, δυσχερῆ. Ἀλλ' ὅμως δοκεῖ μοι ἔχειν τι ἡ πενία δυσχερὲς καὶ ἐπίπονον· καὶ μᾶλλον ἄν τις ἐπαινέσειε τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνέγκαντα, ἢ τὸν μετὰ πλούτου. Καὶ ἔτι ἔχει δυσχερὲς ἢ ἐπίπονον ἡ πενία; ἢ οὐ Κράτης καὶ Διογένης πένητες ἦσαν; καὶ πῶς ῥᾳδίως διεξήγαγον; ἄτυφοι γενόμενοι καὶ ἐπαῖται, καὶ διαίτῃ εὐτελεῖ καὶ λιτῇ δυνάμενοι χρήσασθαι. Ἀπορία καὶ δάνεια περιέστηκεν; κόγχον καὶ κύαμον συνάγαγε, φησὶν ὁ Κράτης, καὶ τὰ τούτοις πρόσφορα· κἂν τάδε δράσῃς, ῥᾳδίως στήσεις τρόπαιον κατὰ πενίας. Ἢ τί δεῖ μᾶλλον ἐπαινέσαι τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεγκόντα, ἢ τὸν μετὰ πλού-

του; Ἔπειτα οὐδὲ γνῶναι ῥᾳδιέστερόν ἐστι, ποῖόν τι ἐστὶ πλοῦτος, ἢ ποῖον ἡ πενία· ἀλλὰ καὶ πλούτῳ πολλοὶ μετὰ γήρως δυσκόλως χρῶνται, καὶ πενίᾳ ἀγεννῶς καὶ ὀδυρτικῶς· καὶ οὔτε τοῦτο ῥᾴδιον, ὥστε τῷ πλούτῳ ἐλευθερίως καὶ ἀφόρτως, οὔτε ἐκεῖνο, ὥστε πενίᾳ γενναίως, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότερα, καὶ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς δύναται κατὰ τρόπον, οὕτω καὶ τοῖς ἀνάπαλιν. Καὶ ἐὰν μὲν ἐκποιῇ πενητεύουσι μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάττεσθαι, ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου. Καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμεθα, ὅτ' ἂν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας οὐ κομιζόμενος τὴν θύραν ἀφέλῃ, τὸν κέραμον ἀφέλῃ, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ σωματίου ἐξοικίζομαι· ὅτ' ἂν ἡ μισθώσασα φύσις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας, οὐχ ὑπομένω, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ συμποσίου ἀπαλλάττομαι, οὐθὲν δυσχεραίνων, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου, ὅτ' ἂν ἡ ὥρα ᾖ, ἔμβα πορθμίδος ἔρυμα. Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, εὖ καὶ τὸν πρόλογον, εὖ καὶ τὰ μέσα, εὖ καὶ τὴν καταστροφήν· οὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ, εὖ καὶ τὰ πρῶτα τοῦ βίου, εὖ καὶ τὰ μέσα, εὖ καὶ τὴν τελευτήν· καὶ ὥσπερ ἱμάτιον τρίβωνα γενόμενον ἀπεθέμην, καὶ οὐ παρέλκω, οὐδὲ φιλοψυχῶ, ἀλλὰ καὶ δυνάμενος ἔτι εὐδαιμονεῖν ἀπαλλάττομαι. Καθάπερ καὶ Σωκράτης· ἦν αὐτῷ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, εἰ ἐβούλετο, ἐξελθεῖν, καὶ τῶν δικαστῶν κελευόντων ἀργυρίου τιμήσασθαι, οὐ προσεῖχεν, ἀλλὰ τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως ἐτιμήσατο· καὶ τριῶν αὐτῷ δοθεισῶν, τῇ πρώτῃ ἔπιεν, καὶ οὐ προσέμεινεν τῆς τρίτης ἡμέρας τὴν ἐσχάτην ὥραν παρατηρῶν, εἰ ἐστὶν ἥλιος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, ἀλλ' εὐθαρσῶς τῇ πρώτῃ . . . σὶν οὐδὲν τρέψας οὔτε τοῦ προσώπου,

οὔτε τοῦ χρώματος, ἀλλὰ μάλα ἱλαρῶς τε καὶ εὐκόλως λαβὼν τὸ ποτήριον ἐξέπιεν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀποκοτταβίσας, τουτὶ, φησὶν, Ἀλκιβιάδῃ τῷ καλῷ· — ὅρα σχολὴν καὶ παιδείαν· ἡμεῖς δὲ, κἂν ἄλλον ἴδωμεν, πεφρίκαμεν· — καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἐκάθευδε βαθέως, ὥστε μόλις διεγεῖραί τινα· — ταχύ γ᾽ ἂν καὶ ἡμῶν τις ἂν κοιμηθείη. — Καὶ γυναικὸς χαλεπότητα πράως ἔφερε· κἀκείνης βοώσης οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ Κριτοβούλου εἰπόντος, Πῶς ἀνέχῃ ταύτης συμβιούσης; Πῶς δὲ σὺ τῶν παρὰ σοὶ χηνῶν; Τί δέ μοι μέλει ἐκείνων, φησὶν, οὕτως οὐδὲ μοι ταύτης, ἀλλ᾽ ἀκούω ὥσπερ χηνός. Καὶ πάλιν παρειληφότος αὐτοῦ Ἀλκιβιάδην ἐπ᾽ ἄριστον, ὡς ἐκείνη παρελθοῦσα τὴν τράπεζαν ἀνέτρεψεν, οὐκ ἐβόα, οὐδ᾽ ὀδυνᾶτο δεινοπαθῶν, ὢ τῆς παρανομίας, ὥστε ταύτῃ πάσχειν, ἀλλ᾽ ἀναλέξας τὰ πεσόντα, ἀποθέσθαι πάλιν ἐκέλευσε τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς δὲ ἐκεῖνος οὐ προσεῖχεν, ἀλλ᾽ ἐγκαλυψάμενος ἐκάθητο αἰσχυνόμενος, Προάγωμεν δὴ, φησὶν, ἔξω· φαίνεται γὰρ ἡ Ξανθίππη ὀξυρεγμίᾳ σπαράσσειν ἡμᾶς. Εἶτα μετ᾽ ὀλίγας ἡμέρας αὐτὸς ἀριστῶν παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ, ὡς ἡ ὄρνις ἡ γενναία ἐπιπτᾶσα κατέβαλλε τὸν πίνακα, συγκαλυψάμενος ἐκάθητο, καὶ οὐκ ἠρίστα· ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐγέλα, καὶ ἐπυνθάνετο εἰ διὰ τοῦτο οὐκ ἀριστᾷ, ὅτι ἡ ὄρνις ἐπιστᾶσα καταβάλοι, Δηλονότι, φησὶ, σὺ μὲν πρώην Ξανθίππης ἀνατρεψάσης οὐκ ἐβούλου ἀριστᾶν, ἐμὲ δὲ οἴει νῦν ἀριστᾶν τῆς ὄρνιθος ἀνατρεψάσης; ἢ διαφέρειν τι ἐκείνην ὄρνιθος κορυζώσης ἡγῇ; ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὗς, φησὶν, ἀνέτρεψε, οὐκ ἂν ὠργίζου, οὐκ ἂν διενέχθης, εἰ δὲ γυνὴ ὑώδης· — ὅρα παιδείαν.

68. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

68. C. 43.

Πᾶν πρᾶγμα καὶ πρόσωπον δύο ἔχει λαβὰς, μίαν φορητὴν, μίαν ἀφόρητον· ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἔνθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε ὅτι ἀδικεῖ, ἀλλ᾽ ἐκεῖθεν ὅτι ἀδελφός· καὶ οὕτω λήψῃ αὐτὸ καθ᾽ ὃ φορητόν ἐστι.

69. Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ὁσιότητος.

Περὶ βίω ἐκλογισμὸς καθ᾽ ὃν κ᾽ εἴη ὁ ἀνθρώπινος βίος ὁσιώτατός τε καὶ νομιμώτατος. Παρὰ τοῦ μὲν αἴκα τις μὴ πολυπραγμονῇ, μηδὲ ταχὺ ἐπὶ τὰς δίκας ὁρμῴη, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀμβαλλόμενος, αὐτός τε προσκαλεόμενος ἄνευ δίκας, ὥστε ὁ ἀντίδικος προεκαλέσσατο, ἐμμένεν· καὶ αἴκα τὰ πολλὰ ἐξηταγόρεν τῷ πράγματι καμαύλῃ ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐπὶ μὲν τᾶς ἀλλοτρίας ζαμίας τὸ ἀκριβὲς μῶτο, ἐπὶ δὲ τᾶς ἰδίας τὸ μέτριον· τὸ γὰρ αὐτὸν παρ᾽ αὐτῶ διαιτεῖσθαι μετριωτέρω ἤθεος· καὶ μὴ ἐπὶ τᾷ ζαμίᾳ οὕτως ὡς ἐπὶ τᾷ αἰσχύνᾳ λυποῖτο· τὸ μὲν γὰρ ἐπ᾽ ἀργυρίῳ ὀδυνᾶσθαι φαύλω ἤθεος, τὸ δὲ ἐπὶ τᾷ αἰσχύνᾳ καὶ τᾷ ἀτιμίᾳ καλοκἀγάθω.

70. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Τὴν ἀληθῆ φιλοκαλίαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἔλεγεν εἶναι· τὸ γὰρ ἀγαπᾶν καὶ στέργειν τῶν καλῶν ἐθῶν τε καὶ ἐπιτηδευμάτων ὑπάρχει, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ ἐμπειριῶν τὰς καλὰς καὶ εὐσχήμονας ἀληθῶς εἶναι φιλοκάλους· τὴν δὲ λεγομένην ὑπὸ τῶν πολλῶν φιλοκαλίαν, οἷον τοῖς ἀναγκαίοις καὶ χρησίμοις πρὸς τὸν βίον γινομένην, λάφυρά που τῆς ἀληθινῆς κεῖσθαι φιλοκαλίας.

71. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Τὰ πολλὰ δὲ καὶ τὸ γελᾶν ἀπέστω, καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν· ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα τὴν

71. C. 33, 15.

αἰδῶ τὴν πρὸς σὲ τῶν πλησίον ἱκανὸς ἀνεῖναι καὶ διαφθεῖραι. Καὶ ἄλλος παράκειται τόπος ἐπισφαλὴς ταῖς τοιαύταις ἀνέσεσι, τὸ εἰς αἰσχρολογίαν εὐκόλως προαγαγεῖν τὸν πλησίον. Ὅτ᾽ ἂν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, καὶ ἐπίπληξον τῷ αἰσχρολογήσαντι· ἐὰν δὲ τοιαῦτα ᾖ τὰ πρόσωπα ὥστε μὴ καιρὸν εἶναι, τῷ ἀποσιωπῆσαι καὶ σκυθρωπάσαι καὶ ἐρυθριᾶσαι δῆλος γενοῦ δυσαρεστῶν τῷ ῥηθέντι.

72. (*) Πυθαγορικά.

Καὶ μὴν οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον, ὡς τὸ συμβολικόν· οἷον ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ διδασκαλίας γένος, ὥστε μὴ λέγειν,

Ἀείσω ξυνετοῖσι, θύρας δ᾽ ἐπίθεσθε βέβηλοι,

ἀλλ᾽ αὐτόθεν ἔχειν φῶς καὶ χαρακτῆρα τοῖς συνήθεσι τὸ φραζόμενον, τυφλὸν δὲ καὶ ἄσημον εἶναι τοῖς ἀπείροις. Ὡς γὰρ ὁ ἄναξ ὁ ἐν Δελφοῖς οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· οὕτω τῶν Πυθαγορικῶν συμβόλων καὶ τὸ φράζεσθαι δοκοῦν κρυπτόμενόν ἐστι· καὶ τὸ κρύπτεσθαι νοούμενον.

73. Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.

Γαλακτοφάγοι, Σκυθικὸν ἔθνος, ἄοικοί τε εἰσὶν, ὥσπερ καὶ οἱ πλεῖστοι Σκυθῶν· τροφὴν δ᾽ ἔχουσι γάλα μόνον ἵππειον, ἐξ οὗ τυροποιοῦντες, ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, καὶ εἰσὶ διὰ τοῦτο δυσμαχώτατοι, σὺν αὐτοῖς πάντη τὴν τροφὴν ἔχοντες. Οὗτοι καὶ Δαρεῖον ἐτρέψαντο. Εἰσὶ δὲ καὶ δικαιότατοι, κοινὰ ἔχοντες τά τε κτήματα καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτῶν πατέρας ὀνομάζειν· τοὺς δὲ νεωτέρους παῖδας· τοὺς δ᾽ ἥλικας ἀδελφούς. Ὧν ἦν καὶ Ἀνάχαρσις, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν νομισθείς· ὃς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἱστορήσῃ τὰ τῶν ἄλλων (*) νόμιμα. Τούτων καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν οἷς φησι,

Μυσῶν τ᾽ ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν,
γλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Ἀβίους δ᾽ αὐτοὺς λέγει, ἢ διὰ τὸ γῆν μὴ γεωργεῖν, ἢ διὰ τὸ ἀοίκους εἶναι, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτους μόνους τόξοις· βιὸν γὰρ λέγει τὸ τόξον.

Παρὰ τούτοις οὐδὲ εἷς οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν, οὔτε φοβούμενος ἱστορήθη, διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα καὶ δικαιοσύνην. Μάχιμοι δ᾽ οὐχ ἧττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς ὅτ᾽ ἂν δέῃ, καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γενναιοτάτας εἶναι, ὥστε ποτὲ ἐλάσαι μέχρις Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τούτων παρῴκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

74. Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.

Οὕτω γὰρ χρὴ καθαρὸν εἶναι τὸν βίον τοῦ σώφρονος ἀνδρὸς, ὥστε μηδὲ δέχεσθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς.

75. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Ἐν συμποσίῳ σε οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενόν τι γέγονε κατὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα μετρίως ἔφαψαι· παρέρχεται; μὴ κάτεχε· οὔπω ἐλήλυθε; μὴ ἐπίβαλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλ᾽ ἐκδέχου κατὰ σὲ γενέσθαι αὐτό. Οὕτω πρὸς πλοῦτον, οὕτω πρὸς ἀρχὰς, οὕτω πρὸς γάμον, καὶ ἔσῃ ἄξιος συμπότης τῶν θεῶν. Ἂν δὲ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ᾽ ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον τῶν θεῶν συμπότης ἔσῃ, ἀλλὰ συνάρχων· οὕτω γὰρ ποιῶν καὶ Διογένης καὶ Ἡράκλειτος καὶ οἱ ὅμοιοι ἀξίως θεῖοί τ᾽ ἦσαν καὶ ἐλέγοντο.

73. Vales. Exc. p. 510.

74. p. 73. Reisk. 75. C. 15.

76. Μουσωνίου.

Κἂν ἡδονῇ κανονιστέον, ᾗ τὰ ἀρεστὰ, οὐδὲν τῆς σωφροσύνης ἥδιον· κἂν πόνῳ κανονιστέον, ᾗ τὰ φευκτὰ, οὐδέν ἐστι τῆς ἀκρασίας ἐπωδυνώτερον.

77. Δημοκρίτου.

Ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ αἱρεῖσθαι χρεών.

78. Τοῦ αὐτοῦ.

Δίκαιος ἔρως, ἀνυβρίστως ἐφίεσθαι τῶν καλῶν.

79. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Λαμπρόκλειαν ἐπιστολῆς.

Πρῶτον γὰρ ἂν δέξαιο Σωκράτους ὑπερφυὲς δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσει. Οὐ γὰρ ἔφη Σωκράτης εἶναι τὴν ὑπέρμετρον κτῆσιν πλοῦτον· τὸ δ' ὅσοις προσήκει χρῆσθαι, ἔπειτα δὲ τούτων μὴ διαμαρτάνειν. Τῷ γὰρ ὄντι τούτους κεκλῆσθαι εὐπόρους, τοὺς δ' ἄλλους πένητας ἀπεκάλει, καὶ ἀνίατον αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πένεσθαι· ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀῤῥώστημα, οὐ κτήσεως.

80. Ἐν ταὐτῷ.

Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ, θεμέλια θεμένῳ σοφίας σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν.

81. Σωκράτους.

Δεῖ ὥσπερ Σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα.

82. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Εὐριπίδης εὐδοκίμησεν ἐν θεάτρῳ εἰπὼν,

Τί δ' αἰσχρὸν, ἂν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ;

καὶ Πλάτων ἐντυχὼν αὐτῷ, ὦ Εὐριπίδη, ἔφη,

αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν, κἂν δοκῇ, κἂν μὴ δοκῇ.

83. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

(*) Γέλων ὁ Σικελίας τύραννος σαπρόστομος ἦν. Ὡς

οὖν τῶν φίλων εἶπέν τις αὐτῷ, ὠργίζετο τῇ γυναικὶ, ὅτι οὐκ ἐμήνυσεν αὐτῷ· ἡ δὲ ἔφη, Ὤιμην γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως ὄζειν τὸ στόμα.

84. Ἐπικτήτου.

Ἐξέταζε σαυτὸν, πότερον πλουτεῖν θέλεις, ἢ εὐδαιμονεῖν. Καὶ εἰ μὲν πλουτεῖν, ἴσθι ὅτι οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε ἐπὶ σοὶ πάντη· εἰ δὲ εὐδαιμονεῖν, ὅτι καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐπὶ σοί. Ἐπεὶ τὸ μὲν τύχης ἐπίκαιρον δάνειον· τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας προαιρέσεως.

85. Καθάπερ ἔχιν, ἢ ἀσπίδα, ἢ σκορπίον ἐν ἐλεφαντίνῃ ἢ χρυσῇ θεώμενος κίστῃ, οὐ διὰ τὸ πολυτελὲς τῆς ὕλης ἀγαπᾷς καὶ εὐδαιμονίζεις, ἀλλ' ὅτι λυμαντικὴ ἡ φύσις ἐκτρέπῃ καὶ μυσάττῃ· οὕτω καὶ ἐπειδ' ἂν ἐν πλούτῳ καὶ ὄγκῳ τύχης θεάσῃ κακίαν ἐνοῦσαν, μὴ καταπλαγῇς τὸ περιλαμπὲς τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας.

86. Ὁ πλοῦτος οὐ τῶν ἀγαθῶν· ἡ πολυτέλεια τῶν κακῶν· ἡ σωφροσύνη τῶν ἀγαθῶν. Καλεῖ δὲ ἡ μὲν σωφροσύνη ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν, καὶ τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν· ὁ δὲ πλοῦτος ἐπὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀφέλκει τῆς σωφροσύνης. Δυσχερὲς ἄρα πλουτοῦντα σωφρονεῖν, ἢ σωφρονοῦντα πλουτεῖν.

87. Ὥσπερ εἰ ἐν νηῒ ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης, οὐκ ἂν ἔσπευδες αὐτῆς κυβερνήτης ὑπάρχειν, οὔτε γὰρ ἐκεῖ σοι φύσει ἡ ναῦς συνέσται, οὔτε ἐνταῦθα ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ πάντη ὁ λόγος. Ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγγενὲς, ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκεῖον ἡγησάμενος, τούτου ἐπιμελοῦ.

88. Ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθεὶς, οὐκ ἔσπευδες οἰκεῖν

84 — 117. Vid. Epict. fr. 19. ss.

τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ δὲ γεννηθεὶς, τί σπεύδεις πλουτεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτόθι μένων εὐτυχεῖν;

89. Ὥσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος θλιβόμενον (*) ὑγιαίνειν ἄμεινον, ἢ ἐπὶ πλατείας κλίνης καλινδούμενον νοσεῖν· οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ βέλτιον συστελλόμενον εὐθυμεῖν, ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα δυσθυμεῖν.

90. Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται, ἀλλὰ ἐπιθυμία· οὐδὲ πλοῦτος φόβον ἀπαλλάττει, ἀλλὰ λογισμός. Κτησάμενος τοιγαροῦν τὸν λογισμὸν οὔτε πλούτου ἐπιθυμήσεις, οὔτε πενίαν μέμψῃ.

91. Οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν, οὔτε ὄρνις ἐπὶ βρώμῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γαυριᾷ, ἀλλ' ἄμφω ἐπὶ ὠκύτητι, ὃ μὲν ποδῶν, ὃ δὲ πτερῶν. Καὶ σὺ τοιγαροῦν μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ καὶ ἁπλῶς τῇ ἔξωθεν περιουσίᾳ μάταια ὀγκοῦ, ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι καὶ εὐποιΐᾳ.

92. Τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελῶς διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ εὐταξίας καὶ κοσμιότητος καὶ εὐτελείας παραγίνεται, τὸ δὲ ἐξ ἀκολασίας καὶ τρυφῆς καὶ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας· τέλος δὲ, τοῦ μὲν ἔπαινος ἀληθὴς, τοῦ δὲ ψόγος. Εἰ τοίνυν βούλει καλῶς ζῆν, μὴ ζήτει μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι.

93. Μέτρον ἔστω σοι παντὸς σίτου καὶ πότου ἡ πρώτη τῆς ὀρέξεως ἔμπλησις· ὄψον δὲ καὶ ἡδονὴ αὐτὴ ἡ ὄρεξις· καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίσῃ, οὔτε ὀψοποιῶν δεήσῃ, ποτῷ τε τῷ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ.

94. Τὰς σιτήσεις ποιοῦ μὴ ἀνειμένας καὶ σκυθρωπὰς, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς· ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικὰ αἱ ψυχαὶ ταράττωνται, μήτε φενακιζόμεναι

πρὸς τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν, ἔπειτα βλάπτωνται, τρυφῶντα μὲν παραυτίκα, νοσοῦντα δὲ εἰσαῦθις τὰ σώματα.

95. Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτία ἐπαινῇ, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία. Ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται, καὶ συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος· ἡ δὲ, κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ, διὰ παντὸς ἀκήρατος μένει.

96. Ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μέμνησο, ὅτι δύο ὑποδέχῃ, σῶμα καὶ ψυχήν· καὶ ὅ τι ἂν τῷ σώματι δῷς, τοῦτο εὐθὺς ἐξέχεας· ὅ τι δὲ ἂν τῇ ψυχῇ, διὰ παντὸς τηρεῖς.

97. Μὴ συγκεράσας ἅμα ὀργὴν πολυτελείᾳ προσενέγκῃς· πολυτέλεια μὲν πηδήσασα τῷ σώματι, μετ' οὐ πολὺ οἴχεται· ὁ δὲ ὀργὴ ἐνδῦσα τῇ ψυχῇ, ἐπὶ τὸ μήκιστον μένει. Σκόπει τοιγαροῦν, ὅπως μὴ ὑπ' ὀργῆς ἐξαχθεὶς τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς ὑβρίσῃς, ἀλλὰ μᾶλλον μεθ' ἡμερότητος εὐτελῶς εὐφρανῇς.

98. Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν, τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικράζειν τῇ κακίᾳ.

99. Μελέτω σοι ἐν τοῖς σιτίοις, ὅπως σοι οἱ ὑπουργοῦντες μὴ πλείους τῶν ὑπουργουμένων ὑπάρχωσιν· ἄτοπον γὰρ ὀλίγαις στιβάσι πολλὰς δουλεύειν ψυχάς.

100. (*) Ἄριστον μὲν εἰ κἂν ταῖς παρασκευαῖς χειρουργῶν, κἂν ταῖς τροφαῖς ἑστιώμενος κυβερνᾷς τοῖς θεραπεύουσι τῶν παρόντων. Εἰ δὲ τὸ τοιόνδε δυσχερὲς τῷ καιρῷ ὑπάρχοι, μέμνησο, ὅτι μὴ κάμνων ὑπ' ὀκνούντων ὑπουργῇ, ἐσθίων ὑπὸ μὴ ἐσθιόντων, πίνων ὑπὸ μὴ πινόντων, λαλῶν ὑπὸ σιωπώντων, ἀνειμένος ὑπὸ συνεσταλμένων· καὶ οὔτε αὐτὸς φλεγμήνας ἄτοπον πείσῃ, οὐδ' ἕτερον ἀγριάνας χαλεπὸν ἐργάσῃ.

101. Ἐρίζειν καὶ φιλονεικεῖν πάντη μὲν ἄτοπον, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς παρὰ πότον ὁμιλίαις ἀπρεπές. Οὔτε γὰρ ἂν μεθύων νήφοντα διδάξειέ τις, οὔτ᾽ αὖ μεθύων πρὸς νήφοντος πεισθείη. Ἔνθα δὲ ἂν μὴ παρῇ πειθοῦς τέλος, εἰκῇ σε παρέχεις διατείνεσθαι.

102. Οἱ τέττιγες μουσικοὶ, οἱ δὲ κοχλίαι ἄφωνοι· χαίρουσι δὲ οἱ μὲν ὑγραινόμενοι, οἱ δὲ ἀλεαινόμενοι. Ἔπειτα προκαλεῖται τοὺς μὲν ἡ δρόσος καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύνουσι· τοὺς δ᾽ αὖ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος, καὶ ἐν αὐτῷ ᾄδουσι. Τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνὴρ, ἡνίκα μὲν τοῖς πότοις ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισθῇ ἡ ψυχὴ, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προϊοῦσαν μολύνεσθαι· ἀλλ᾽ ἡνίκα ἂν ἐν τοῖς συνεδρίοις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῇ, τότε θεσπίζειν καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια.

103. Τὸν προσομιλοῦντα τριχῇ διασκοποῦ, ἢ ὡς ἀμείνονα, ἢ ὡς ἥττονα, ἢ ὡς ἴσον. Καὶ εἰ μὲν ἀμείνονα, ἀκούειν χρὴ, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ· εἰ δὲ ἥττονα, ἀπειθεῖν· εἰ δὲ ἴσον, συμφωνεῖν· καὶ οὔ ποτε ἁλώσῃ φιλονεικίας.

104. Ἄμεινον τῇ ἀληθείᾳ συγχωρήσαντα τὴν δόξαν νικᾶν, ἢ τῇ δόξῃ συγχωρήσαντα πρὸς τῆς ἀληθείας ἡττᾶσθαι.

105. Ζητῶν τὴν ἀλήθειαν, οὐ ζητήσεις τὸ ἐκ παντὸς τρόπου νικᾶν· καὶ εὑρὼν τὴν ἀλήθειαν, ἕξεις τὸ μὴ νικᾶσθαι.

106. Ἡ ἀλήθεια παρ᾽ αὐτῇ νικᾷ, ἡ δὲ δόξα παρὰ τοῖς ἔξω.

107. Βέλτιον μετὰ ἑνὸς ἐλευθέρου ζῶντα ἄφοβον καὶ ἐλεύθερον ὑπάρχειν, ἢ μετὰ πολλῶν δουλεύειν.

108. Ὅπερ φεύγεις παθεῖν, τοῦτο μὴ ἐπιχείρει διατιθέναι· φεύγεις δὲ δουλείαν, φυλάσσου τὸ δουλεύεσθαι. Ὑπομένων γὰρ δουλεύεσθαι, αὐτὸς ὑπάρχειν πρότερον ἔοικας δοῦλος· οὔτε γὰρ κακία ἀρετῇ κοινωνεῖ, οὔτε ἐλευθερία δουλείᾳ.

109. Ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσούντων βούλοιτο θεραπεύεσθαι, οὔτε τοὺς συνοικοῦντας αὐτῷ νοσεῖν· οὕτως οὔτε ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ᾽ ἂν ὑπὸ δούλων ὑπηρετεῖσθαι, ἢ τοὺς συμβιοῦντας ἑαυτῷ δουλεύειν.

110. Ὅστις θέλεις δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπολύθητι δουλείας· ἔσῃ δ᾽ ἐλεύθερος, ἂν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας. Οὔτε γὰρ Ἀριστείδης, οὔτε Ἐπαμεινώνδας, οὔτε Λυκοῦργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι, (*) ὁ μὲν δίκαιος, ὁ δὲ θεὸς, ὁ δὲ σωτὴρ προσηγορεύθησαν· ἀλλ᾽ ὅτι πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον.

111. Εἰ θέλεις τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον· ὃν γὰρ τρόπον οὗτος οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ᾽ ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε, καὶ διὰ παντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περίβαλλε, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριζε, καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερὸν, οὐδ᾽ ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στίφος.

112. Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περίβαλλε, ἀλλὰ σωφροσύνῃ κατάγραφε· τὸ μὲν γὰρ ἀλλοῖον, τῶν ὀφθαλμῶν ἐστιν ἐπίκαιρος γοητεία· τὸ δὲ, σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος καὶ ἀΐδιος οἰκίας κόσμος.

113. Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης, πειρῶ φίλων ἀγέλας ἐναγελάζεσθαί σου τῇ οἰκίᾳ.

114. Ὥσπερ λύκος ὅμοιον κυνὶ, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιος φίλῳ. Πρόσεχε τοιγαροῦν, μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων λάθῃς λυμεῶνας εἰσδεχόμενος λύκους.

115. Τὸ μὲν γύψῳ λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυμάζεσθαι τὴν οἰκίαν, ἀπειροκάλου· τὸ δὲ ἦθος χρηστότητι κοινωνίας λαμπρύνειν, φιλοκάλου τε ἅμα καὶ φιλανθρώπου.

116. Ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ, πρῶτον μεγάλων ἀξιωθήσῃ· ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν, μεγάλως θαυμασθήσῃ.

117. Οὐδὲν μικρότερον φιληδονίας καὶ φιλοκερδείας καὶ ἀλαζονείας· οὐδὲν κρεῖσσον μεγαλοψυχίας καὶ πραότητος καὶ φιλανθρωπίας.

118. Ξενοκράτους.

Χρημάτων αὐτῷ κομισθέντων ἀπ᾽ Ἀλεξάνδρου, ἑστιάσας τοὺς κομίζοντας τὸν αὑτοῦ τρόπον, Ἀπαγγείλατε, ἔφη, Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι ἔστ᾽ ἂν οὕτω ζῶ, οὐ δέομαι ταλάντων πεντήκοντα· τοσαῦτα γὰρ ἦν τὰ πεμφθέντα.

119. Ἡρακλείτου.

Ἀνθρώποισι πᾶσι μέτεστι γιγνώσκειν ἑωυτοὺς, καὶ σωφρονεῖν.

120. Ἡρακλείτου.

Ἀνὴρ ὁκότ᾽ ἂν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαΐων ὅκη βαίνει, ὑγρὴν τὴν ψυχὴν ἔχων. Αὔη ψυχὴ σοφωτάτη, καὶ ἀρίστη.

121. Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ᾽ ἔτος ὅ τι ἂν ἐξυφήνωσιν ἐν κοινῷ δεικνύουσιν· ἄνδρες δὲ χειροτονητοὶ κρίναντες τὴν

120. Vales. p. 513.

πλεῖστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν. Ἔχουσι δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ἣ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

122. Θουκυδίδου δημηγορίας Λακεδαιμονίων.

Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν, οἵ τινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο, καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο.

123. Μενεδήμου.

Μενέδημος, νεανίσκου τινὸς εἰπόντος, μέγα ἐστὶ τὸ τυχεῖν ὧν ἄν τις ἐπιθυμῇ, εἶπε· Πολλῷ (*) μεῖζόν ἐστι, τὸ μηδὲ ἐπιθυμεῖν ὧν μὴ δεῖ.

124. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ᾽ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δὲ ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. Καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἂν ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι, ἃ οὐκ οἶδεν; Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ᾅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα· πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα, ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι, οὐδὲ φεύξομαι.

125. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι, ἢ πείθων

122. IV. 18. 124. p. 29. A. 125. p. 30. A.

ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους, μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι, μήτε χρημάτων πρότερον, μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρετῆς τὰ χρήματα, καὶ τἄλλ᾽ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

126. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀλλα μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο· εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψητε, ἢ ὑμᾶς αὐτούς. Ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος, οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιντο. Οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειεν μέντ᾽ ἂν ἴσως, ἢ ἐξελάσειεν, ἢ ἀτιμάσειεν.

127. *Πλάτωνος Πολιτείας γ̄.*

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτας δεῖ εἶναι· σχεδὸν γὰρ ὅτ᾽ ἄν τις ἐφίῃ ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ τὸ τοιοῦτο. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα ἀνθρώπους ἀξίους λόγου κρατουμένους ὑπὸ γέλωτος, ἄν τις ποιῇ, ἀποδεκτέον· πολὺ δὲ ἧττον, ἐὰν θεούς.

Θάλλουσα λυπῇ τοὺς ἄγαν ὑπέρφρονας.

128. *Πλάτωνος Πολιτείας γ̄.*

Τί δαί; σωφροσύνης ἄρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανίαις; Πῶς δὲ οὔ; Σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ.

129. *Τοῦ αὐτοῦ.*

126. p. 30. C. 127. p. 388. D. 128. p. 389. C. 129. Civ. IX. p. 571. B.

Τῶν μὲν ἀναγκαίων ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινες ἐμοὶ εἶναι παράνομοι, αἳ κινδυνεύουσιν ἐγγίνεσθαι μὲν ἐν παντὶ, κολαζόμεναι δὲ ὑπό τε τῶν νόμων, καὶ τῶν βελτιόνων ἐπιθυμιῶν μετὰ λόγου, ἐνίων μὲν ἀνθρώπων ἢ παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι, ἢ ὀλίγαι λείπεσθαι καὶ ἀσθενεῖς· τῶν δὲ ἰσχυρότεραι καὶ πλείους. Λέγεις δὴ τίνας, ἔφη, ταύτας; Τὰς περὶ τὸν ὕπνον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐγειρομένας, ὅτ᾽ ἂν τὸ μὲν ἄλλο τῆς ψυχῆς εὕδῃ, ὅσον λογικὸν καὶ ἥμερον, καὶ ἄρχον ἐκείνου· τὸ δὲ θηριῶδές τε καὶ ἄγριον, ἢ σίτου ἢ μέθης πλησθὲν, σκιρτᾷ τε, καὶ ἀπωσάμενον τὸν ὕπνον ζητεῖ ἰέναι, καὶ ἀποπιμπλάναι τὰ αὐτοῦ ἤθη· οἶσθ᾽ ὅτι πάντα ἐν τῷ τοιούτῳ τολμᾷ ποιεῖν, ὡς ἀπὸ πάσης λελυμένον τε (*) καὶ ἀπηλλαγμένον αἰσχύνης καὶ φρονήσεως· μητρί τε γὰρ ἐπιθυμεῖ μίγνυσθαι, ὡς οἴεται, οὐδὲν ὀκνεῖ, ἄλλῳ τε ὁτῳοῦν, ἀνθρώπων καὶ θεῶν καὶ θηρίων· μιαιφονεῖν τε ὁτιοῦν, βρώματός τε ἀπέχεσθαι μηδενός· καὶ ἑνὶ λόγῳ, οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει, οὔτ᾽ ἀναισχυντίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ὅτ᾽ ἂν δέ γ᾽ οἶμαι ὑγιεινῶς τις ἔχῃ αὐτὸς αὑτοῦ καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὸν ὕπνον ἴῃ, τὸ λογιστικὸν μὲν ἐγείρας αὐτοῦ, καὶ ἑστιάσας λόγων καλῶν καὶ σκέψεων, εἰς σύννοιαν αὐτὸς αὑτοῦ ἀφικόμενος· τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ, μήτ᾽ ἐνδείᾳ δοὺς, μήτε πλησμονῇ, ὅπως ἂν κοιμηθῇ, καὶ μὴ παρέχῃ θόρυβον τῷ βελτίστῳ χαῖρον ἢ λυπούμενον, ἀλλ᾽ ἐῶν αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ αἰσθάνεσθαι ὃ μὴ οἶδεν, ἤ τι τῶν γεγονότων, ἢ ὄντων, ἢ καὶ μελλόντων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς πραΰνας, καὶ μή τισιν εἰς ὀργὴν ἐλθὼν, κεκινημένῳ τῷ θυμῷ καθεύδῃ, ἀλλ᾽ ἡσυχάσας μὲν τὼ δύο εἴδη, τὸ τρίτον δὲ κινήσας, ἐν ᾧ τὸ

φρονεῖν ἐγγίνεται, οὕτως ἀναπαύηται, οἶσθ᾽ ὅτι τῆς
ἀληθείας ἐν τῷ τοιούτῳ μάλιστα ἅπτεται, καὶ ἥκιστα
παράνομοι τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων.
Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη, οἶμαι οὕτω. Ταῦτα μὲν τοίνυν
ἐπιπλέον ἐξήχθημεν εἰπεῖν· ὃ δὲ βουλόμεθα γνῶναι, τόδ᾽
ἐστὶν, ὡς ἄρα δεινόν τι καὶ ἄγριον καὶ ἄνομον ἐπιθυμιῶν
εἶδος ἑκάστῳ ἔνεστι, καὶ πάνυ δοκοῦσιν ἡμῶν ἐνίοις με-
τρίοις εἶναι. Τοῦτο δὲ ἄρα ἐν τοῖς ὕπνοις γίνεται
ἔνδηλον.

130. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Συμποσίου.*

Πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδὶ ἔχει· αὐτὴ ἐφ᾽ ἑαυτῆς πρατ-
τομένη, οὔτε καλὴ, οὔτε αἰσχρὰ, οἷον ὃ νῦν ἡμεῖς ποι-
οῦμεν, ἢ πίνειν, ἢ ᾄδειν, ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ ἔστι τούτων
αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ καλὸν οὐδέν· ἀλλ᾽ ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν
πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη. Καλῶς μὲν γὰρ πραττόμε-
νον καὶ ὀρθῶς, καλὸν γίγνεται· μὴ ὀρθῶς δὲ, αἰσχρόν·
οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ ἔρως οὐ πᾶς ἐστι καλὸς, οὐδ᾽
ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ᾽ ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν.

131. *Πλάτωνος.*

Ἔστι γὰρ ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν,
δουλεύειν ἐθελοντὰς ἡντινοῦν δουλείαν παιδικοῖς, μὴ κο-
λακείαν, μηδὲ ἐπονείδιστον εἶναι· οὕτω δὴ καὶ ἄλλη μία
μόνη δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος· αὕτη
δ᾽ ἐστὶν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν. Νενόμισται γὰρ δὴ ἡμῖν,
ἐάν τις τινα θέλῃ θεραπεύειν, ἡγούμενος δι᾽ ἐκεῖνον ἀ-
μείνων ἔσεσθαι, ἢ κατὰ σοφίαν τινὰ, ἢ κατὰ ἄλλο ὁτι-
οῦν μέρος ἀρετῆς, αὕτη αὖ ἡ ἐθελοδουλεία οὐκ αἰσχρά
ἐστιν, οὐδὲ κολακεία.

132. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

130. p. 180. E. 131. Symp. p. 184. B. 132. p. 68. C.

Ἄριστον δὲ τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι,
ἀλλ᾽ ὀλιγώρως ἔχειν, καὶ κοσμίως.

133. *Πλάτωνος.*

Εἰ δὲ βούλοιό γε καὶ τὴν μαντικὴν εἶναι, συγχωρητέον
ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, καὶ τὴν σωφροσύνην
αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν ἀλαζόνας ἀποτρέπειν,
τοὺς δὲ ἀληθεῖς μάντεις καθιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν
μελλόντων. Κατεσκευασμένον δὴ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον
γένος, ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράττοι καὶ ζῴη, ἕπομαι·
ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα (*) οὐκ ἂν ἐῴη παρεμ-
πίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην συνεργὸν ἡμῖν εἶναι.

134. Ἔστι δὲ δὴ, ὡς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναί
εἰσί τινες, αἱ μὲν ἀγαθαὶ, αἱ δὲ κακαί· ἦ γάρ; Ναί.
Ἆρ᾽ οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί;
Πάνυ γε. Ὠφέλιμοι δὲ αἱ ἀγαθόν ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ
αἱ κακόν; Φημί. Ἆρ᾽ οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις, οἷον
κατὰ τὸ σῶμα, ἃς δὴ νῦν λέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πί-
νειν ἡδονὰς, εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσαι ἐν
τῷ σώματι, ἢ ἰσχὺν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος,
αὐταὶ μὲν ἀγαθαὶ, αἱ δὲ τἀναντία τούτων, κακαί; Πάνυ
γε. Οὐκ οὖν καὶ λῦπαι ὡσαύτως, αἱ μὲν χρησταί εἰσιν,
αἱ δὲ πονηραί; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν τὰς μὲν χρηστὰς
καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον;
Πάνυ γε. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ; Δῆλον γὰρ δή. Ἕνεκα
γὰρ δήπου τῶν ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν πρακτέα ἐστί· —
καὶ τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ ὡς τἆλλα, καὶ τὰ ἡδέα
πράττειν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀγαθὰ τῶν ἡδέων; Πάνυ γε. Ἆρ᾽
οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστιν ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν
ἡδέων ἐστὶ, καὶ ποῖα κακά; ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον;

133. Charmid. p. 173. C. 134. Gorg. p. 499. C.

Τεχνικοῦ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ εἰς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων· ἔλεγε γὰρ αὐτὸς, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαὶ, αἱ μὲν μέχρι ἡδονῆς αὐτὸ τοῦτο παρασκευάζουσαι, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον· αἱ δὲ γινώσκουσαι, ὅτι τε ἀγαθὸν, καὶ ὅτι κακόν· καὶ ἐτίθουν τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τέχνην· τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν, τὴν ἰατρικὴν τέχνην.

135. Πλάτωνος.

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι, καί φημι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. Εἰ δὲ ἐστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον ὡς ἔοικεν εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν ἀσκητέον καὶ διωκτέον ἐστίν· ἀκολασίαν δὲ φευκτέον, ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν· καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν, μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι· ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς, ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων, ἢ ἰδιώτης, ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. Οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν· καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ συντείνοντα, καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν· οὐκ ἐπιθυμίας ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήνυτον κακὸν, λῃστοῦ βίον ζῶντα· οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς εἴη ὁ τοιοῦτος, οὔτε θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος. Ὅτῳ γὰρ μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. Φασὶ δὴ σοφοὶ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοινωνίαν συνέχειν, καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα· καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν, οὐδὲ ἀκολασίαν. Σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν· ἀλλὰ λέληθέ σε, ὅτι ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν ἀσκεῖν, γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς.

135. Gorg. p. 507.

136. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀρετὴν περὶ Σωφροσύνης.

Τὰ αὐτὰ δὴ οὖν καὶ περὶ πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἀποφαίνομαι, τὴν συμμετρίαν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας, καὶ εὐταξίαν θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας καὶ λόγου, κατὰ τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ τάξιν, εὐκοσμίαν· καὶ τούτων ἡ τοῦ ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐν δέοντι γινομένη διανομὴ, σωφροσύνη ἂν εἴη πολυειδής.

(*) ΠΕΡΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΣ. ς.

1. Σοφοκλέους.

Σοφοκλῆν ἤρετό τις πρεσβύτην ὄντα, εἰ ἔτι πλησιάζοι γυναικί· ὁ δ', Εὐφήμει, ἔφη· ἀσμενέστατα ἀπέφυγον ὥσπερ λυττῶντα καὶ ἄγριον δεσπότην.

2. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἔλεγεν, τὰς μὴ κατὰ θύραν εἰσιούσας ἡδονὰς ἀναγκαῖον μὴ κατὰ θύραν πάλιν ἐξιέναι· δεήσειν οὖν τμηθῆναι, ἢ ἐλλεβορισθῆναι.

3. Διογένους.

Ὁ Διογένης τοὺς πολλοὺς ἔφασκεν ζῶντας μὲν ἑαυτοὺς σήπειν, λουτροῖς τέγγοντας καὶ ἀφροδισίοις τήκοντας, ἀποθνήσκοντας δ' ἐν θυμιάμασι τὸ σῶμα κελεύειν ἀποτίθεσθαι, τοὺς δ' ἐν μέλιτι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταχέως κατασαπῆναι.

4. Τοῦ αὐτοῦ.

Διογένης ἔλεγεν τῶν οἴκων ἔνθα πλείστη τροφὴ πολλοὺς μῦς εἶναι, καὶ γαλᾶς· καὶ δὴ σώματα τὰ πολλὴν τροφὴν δεχόμενα, καὶ νόσους ἴσας ἐφέλκεσθαι.

5. Διογένης πρός τινα νέον περιττῶς καλλωπιζόμενον, Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἶπεν· εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς.

6. Ἐρυξιμάχου.

Ἐρυξίμαχος τὴν συνουσίαν μικρὰν ἐπιληψίαν ἔλεγεν, καὶ χρόνῳ μόνῳ διαλλάττειν.

7. Ἀντιφῶντος.

Ἔνθα τὸ ἡδύ ἐστι πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν· αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐκ σφῶν αὐτῶν ἐκπορεύονται, ἀλλ᾽ ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς λῦπαι καὶ πόνοι.

8. Μουσωνίου.

Ἀρχὴ τοῦ μὴ κατοκνεῖν τὰ ἀσχήμονα τὸ μὴ κατοκνεῖν τὰ ἀσχήμονα λέγειν.

9. Σωκράτους.

Σωκράτης ἔφη, τοὺς μοιχοὺς ὅμοιόν τι ποιεῖν τοῖς μὴ βουλομένοις ἐκ τῶν ἀποῤῥεουσῶν πίνειν, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν τῷ βάθει, χείρονος ὑπάρχοντος.

10. Σόλωνος.

Ἡδονὴν φεῦγε, ἥ τις ὕστερον λύπην τίκτει.

11. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Ἔνιοι πόλεων μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι.

12. Εὐσεβίου.

Καί τοι καλοῦσίν γε ἀκολασίαν, τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι.

13. (*) Τῶν ταῖς αἰσχραῖς ἐπιθυμίαις ἐπιχειρεόντων ἐλεύθερον μηδένα νόμιζε. Τῶν γὰρ τοὺς τῇ τύχῃ δού-

11. p. 68. E.

λους κεκτημένων πολὺ βαρυτέροις οὗτοι δεσπόταις, τοῖς καταναγκάζουσι ταῦτα, δουλεύουσιν.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

Γαστριμαργίη σῶμα πιαίνει, ἀλογίην ἀείρει, ψυχῆς δὲ τὸ κάλλιστον λογισμὸν κομίζει.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχῇ σῶμα ἀνθρώπου ἔδοσαν οἱ θεοὶ, ὥστε τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα ὑπηρετέεσθαι. Οἱ δὲ πολλοὶ τὸ ἔμπαλιν ποιέουσι σώματι πρὸς πάντα, καὶ ἐς μοῦνα τὰ ἐκείνου ὑπουργήματα, τὸ κρέσσον τῷ χείρονι, καὶ θνητῷ ἀθάνατον ψυχὴν καταδουλευόμενοι.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίη ψυχὴν λυμαίνεται καὶ σῶμα διαφθείρει, τόπερ ἕνεκα τῆς ἡδονῆς, καὶ ὥστε αὐτῷ χαρίζεσθαι, τὸν ἔχοντά μιν καταναγκάσαι τὰ αἴσχιστα πάντα ποιέειν.

17. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίη ψυχὴν, ὥσπερ νῆα ἄνεμοι ὑπολαβόντες, τῇδε καὶ τῇδε φορέοντες συγκλονέουσι, καὶ ἀπειθέα ποιέουσι τῷ κυβερνήτῃ· οὕτω καὶ ψυχὴν δονέουσα, καὶ ἀπειθέα νόῳ εἶναι καταναγκάζουσα, εἰρηνεύειν, καὶ ἐν τῷ εὐδίῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ ὁρμέειν, οὐ ξυγχωρέει.

18. Φιλήμονος.

Σοὶ γὰρ τίς ἐστιν, εἶπέ μοι, παῤῥησία;
σὺ λαλεῖς ἐν ἀνθρώποισιν ὡς ἄνθρωπος ὤν,
τὸ δ᾽ ὅλον περιπατεῖς; ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
ἑτέροις συνέλκεις, εἶπέ μοι, τοιοῦτος ὤν;

19. Κλεάνθους.

Ὅστις ἐπιθυμῶν ἀνέχετ᾽ αἰσχροῦ πράγματος,
οὗτος ποιήσει τοῦτ᾽ ἐὰν καιρὸν λάβῃ.

18. Cleric. p. 342.

20. Τοῦ αὐτοῦ.

Πόθεν ποτ᾽ ἆρα γίνεται μοιχῶν γένος;
ἐκ κριθιῶντος ἀνδρὸς ἐν ἀφροδισίοις.

21. Εὔφρονος.

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ μεῖζον οὐδὲ ἓν κακόν·
ἐν ταῖς γὰρ ἑτέρων βούλετ᾽ ἀτυχίαις τρυφᾶν

22. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Καὶ μὴν ὅσοι μὲν σαρκὸς εἰς εὐεξίαν
ἀσκοῦσι βίοτον, ἢν σφαλῶσι χρημάτων,
κακοὶ πολῖται· δεῖ γὰρ ἄνδρ᾽ εἰθισμένον
ἀκόλαστον ἦθος γαστρὸς, ἐν ταὐτῷ μένειν.

23. Ἀναξανδρίδου.

Μηδέποτε δοῦλον ἡδονῆς σαυτὸν ποίει.
λάγνης γυναικός ἐστιν, οὐκ ἀνδρὸς, τόδε.

24. Ἀλέξιδος.

Φεῦγ᾽ ἡδονὴν φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

25. Μενάνδρου Ὀργῇ.

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ πρᾶγμα *
ἀτιμότερον· θανάτου γάρ ἐστιν ὤνιον.

26. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὄνειδος αἰσχρὸς βίος, ὅμως κἂν ἡδὺς ᾖ.

27. Ἀριστοφῶντος Ἰατροῦ.

Αἱ τῶν ἑταιρῶν γὰρ διοπετεῖς οἰκίαι,
γεγόνασιν ἄβατοι τοῖς ἔχουσι μηδὲ ἕν.

28. Ἀπολλόδωρος.

Καὶ κλείεθ᾽ ἡ θύρα μοχλοῖς, ἀλλ᾽ οὐδὲ εἷς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι᾽ ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

29. Βάθωνος.

22. Fr. 33. 25. Cleric. p. 136. 26. p. 264.

Πολλῶν σφόδρ᾽ ὄντων χἀτέρων ἐν τῷ βίῳ,
ἐφ᾽ οἷς ἅπαντες εἰκότως θορυβούμεθα,
μάλιστ᾽ ἐμοὶ δήπουθε κινοῦσιν χολὴν
οἱ τῶν τρόπων φάσκοντες ἐπιεικῶς ἐρᾶν,
καὶ λανθάνειν δοκοῦντες, ὅτι πεπλασμένως
τὸ πρᾶγμα παρακεντοῦσι, κοὐκ ἀληθινῶς.
τίνα γὰρ ἔχει, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, διαφορὰν,
ὁ τῶν νεωτέρων τε καὶ λείων τρόπος,
παρ᾽ ὃν οἱ δασεῖς ἔχουσι καὶ προβεβηκότες;

30. (*) Φοινικίδου.

Μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐκ ἂν ὑπομείναιμ᾽ ἔτι,
Πυθιὰς, ἑταιρεῖν· χαιρέτω· μή μοι λέγε,
ἀπέτυχον, οὐδὲν πρὸς ἐμὲ, καταλῦσαι θέλω.
εὐθὺς ἐπιχειρήσασα, φίλον εἶχόν τινα
στρατιωτικόν· διὰ παντὸς οὗτος τὰς μάχας
ἔλεγεν, ἐδείκνυ᾽ ἅμα λέγων τὰ τραύματα,
εἰσέφερε δ᾽ οὐδέν. Δωρεὰν ἔφη τινὰ
παρὰ τοῦ βασιλέως λαμβάνειν, καὶ ταῦτ᾽ ἀεὶ
ἔλεγεν· διὰ ταύτην ἣν λέγω τὴν δωρεὰν
ἐνιαυτὸν ἔσχε μ᾽ ὁ κακοδαίμων δωρεάν.
ἀφῆκα τοῦτον, λαμβάνω δ᾽ ἄλλον τινὰ,
ἰατρόν. Οὗτος εἰσάγων πολλούς τινας
ἔτεμνεν, ἔκαε, πτωχὸς ἦν, καὶ δήμιος.
δεινότερος οὗτος θἀτέρου μοι κατεφάνη.
ὁ μὲν διήγημ᾽ ἔλεγεν, ὁ δ᾽ ἐποίει νεκρούς.
τρίτῳ συνέζευξ᾽ ἡ τύχη με φιλοσόφῳ,
πώγων᾽ ἔχοντι, καὶ τρίβωνα καὶ λόγον·
εἰς πρoὔπτον ἦλθον ἐμπεσοῦσα δὴ κακόν.
οὐδὲν ἐδίδου γάρ· εἰ δέ τ᾽ αἰτοίην, ἔφη,
οὐκ ἀγαθὸν εἶναι τἀργύριον. Ἔστω κακὸν,

διὰ τοῦτο δός μοι, ῥίψον· οὐκ ἐπείθετο.

31. Σωκράτους.

Οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ.

32. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ μὲν πῦρ ὁ ἄνεμος, τὸν δὲ ἔρωτα ἡ συνήθεια ἐκκαίει.

33. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Διογένης κατεγέλα τῶν τὰ μὲν ταμιεῖα κατασημαινομένων μοχλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημάντροις· τὸ δὲ σῶμα τὸ αὐτῶν πολλαῖς θυρίσι καὶ θύραις ἀνοιγόντων, διὰ τοῦ στόματος καὶ αἰδοίων καὶ ὤτων καὶ ὀφθαλμῶν.

34. Ζήνωνος.

Ὁ Ζήνων ᾐτιᾶτο τοὺς πλείστους, λέγων, ἐξὸν ἀπὸ τῶν πόνων τὰς ἡδονὰς φέρειν, ἀπὸ τῶν μαγειρείων λαμβάνοντας.

35. Μουσωνίου.

Μουσώνιος ἔλεγεν ὑπερβολὴν ἀναισχυντίας εἶναι, τὸ πρὸς μὲν τὰς τῶν πόνων ὑπομονὰς μεμνῆσθαι τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας, πρὸς δὲ τὰς τῶν ἡδονῶν ἐκλανθάνεσθαι.

36. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Περὶ Εὐριπίδου τις ἔλεγεν, ὅτι μισογύνης εἴη· καὶ ὁ Σοφοκλῆς, Ἀλλ᾽ οὐκ ἔν γε τῇ κλίνῃ, ἔφη.

37. Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἔλεγεν, εἰ τέλος ἐστὶν ἡ ἡδονὴ, πρὸς κακοῦ τοῖς ἀνθρώποις τὴν φρόνησιν δίδοσθαι.

38. Διογένους.

Διογένης, παρὰ μὲν τῶν θεῶν, φησὶν, ὑγίειαν εὔχονται· (*) πάντα δὲ οἱ πλεῖστοι τἀναντία τῇ ὑγιείᾳ πράττουσιν.

39. Κράτης.

Κράτης ἰδὼν χρυσῆν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας ἐν Δελφοῖς ἑστῶσαν, ἀνέκραγεν, ὅτι τοῦτο τῆς Ἑλλήνων ἀκρασίας τρόπαιον ἕστηκεν.

40. Αἰσώπου.

Αἴσωπος πρὸς τὸν τῷ κάλλει κακῶς κεχρημένον εἶπεν, Ὁποίῳ ἱματίῳ ἠμφιεσμένος κακῶς αὐτὸ ἀποδύῃ.

41. Εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Καὶ μὴν τό γε ἀκολασταίνειν πάλαι ψέγεται, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ ἐπιθυμητικὸν εἰς ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος.

42. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Κατὰ Ἡδονῆς.

Ὅτι τὰ σώματα ἀνίησιν ἡ ἡδονὴ, καθ᾽ ἡμέραν ἐκμαλάττουσα ταῖς τρυφαῖς, ὧν ἡ συνέχεια παραιρεῖται τὸν τόνον, ἀναχαλῶσα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἐξ ὧν ῥᾳστώνη μὲν νόσων, ῥᾳστώνη δὲ καμάτων, προμελετώμενον δ᾽ ἐν νεότητι γῆρας.

43. Ἐν ταὐτῷ.

Θηρίον ἐστὶ δουλαγωγὸν ἡδονὴ, ἀλλ᾽ οὐκ ἄγριον· εἴθε γὰρ ἦν φανερῶς πολεμοῦσα, ταχέως ἑάλω· νῦν δὲ καὶ ταύτῃ μισητότερον, ὅτι κλέπτει τὴν ἔχθραν ὑποδυομένη σχῆμα εὐνοίας. Ὥστε διχῇ ἀποτρόπαιον, καὶ ὧν βλάπτει, καὶ ὧν ψεύδεται.

44. Ἐν ταὐτῷ.

Τὰς μὲν οὖν δικαίας ἡδονὰς οὐκ ἔτ᾽ ἂν ἡδονὰς οὕτω καλέσαιμεν, οὔτε ἴσμεν, ἀλλὰ θεραπείας. Ὅσαι δὲ παρὰ ταύτας πᾶσαι ὕβρεις περιτταί εἰσι, πεπηρωμέναι, βιαζόμεναι, καὶ ταῖς ποικιλίαις κολακεύουσαι, λανθάνουσι βλάπτουσαι. Ὁ δὲ εἰς τὰ ἡμέτερα νόμος, ὁ καὶ τῶν

42. T. V. p. 557. Wytt. p. 837. Fr.

ἀλόγων ζώων· μετὰ τὸ ἀκέσασθαι τὰς ἐπιθυμίας οὐδενος ὄρεξις, ἀλλὰ κόρος τῶν ἐπειγόντων ἀβιάστοις ἡδοναῖς.

45. Ἐν ταὐτῷ.

Μή τις προδότας ἐπαινεῖ; τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ἡδονὴ, προδίδωσι τὰ τῆς ἀρετῆς. Μή τις βασανιστάς; τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἥδεσθαι, βασανίζει τὰ τῆς σωφροσύνης. Μή τις φιλαργυρίαν; ἀπλήρωτόν ἐστιν ἑκάτερον. Τί τηλικούτῳ χαίρομεν θηρίῳ, ὃ κολακεῦον ἡμᾶς ἀναλίσκει;

46. Ἐν ταὐτῷ.

Τί δ' οὐ πάντων ὁρώντων ἀκρατεύεις, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδούμενος φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἀμαρτύροις πιστεύων τὴν ὕβριν; οὐδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυνόμενος, ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον γενέσθαι, πρὸς ἃ κατορθοῖ, βούλοιτ' ἄν· ἅπασα δὲ κακία ὁρᾶσθαι γυμνὴ φυλάττεται, σκέπην προβαλλομένη τὰ πάθη. Ἀποκόψαντες οὖν αὐτὰ γυμνὰς βλέπωμεν τὰς ἡδονάς· μεθύουσιν εἰς ἀναισθησίαν, λαγνεύουσιν εἰς αἰῶνα, καθεύδουσιν εἰς ἔργα, οὐκ ἐπιστρέφονται πόλεων, οὐ φροντίζουσι γονέων, οὐκ αἰσχύνονται νόμους.

47. Πυθαγόρου.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον, ἢ τυράννοις.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.

49. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Χαλεπὸν ἔλεγεν εἶναι ὁ Πλάτων εὑρεῖν τοῖς μὲν ἀκολάστοις ἀγαθὴν ἡδονὴν, τοῖς δὲ νοσοῦσιν ὑγιεινήν.

50. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου.

50. Fr. 52.

Τοὺς δυσχερεῖς δὲ φιλοσόφους εἰς μέσον ἄγοντες, οἷς οὐ δοκεῖ κατὰ φύσιν ἡδονὴ εἶναι, (*) ἀλλ' ἐπιγίγνεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν, δικαιοσύνῃ, σωφροσύνῃ, ἐλευθερίᾳ. Τί ποτ' οὖν ἡ ψυχὴ ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ σώματος ἀγαθοῖς μικροτέροις οὖσι χαίρει καὶ γαληνιᾷ, ὥς φησιν Ἐπίκουρος· ἐπὶ δὲ τοῖς αὐτῆς ἀγαθοῖς μεγίστοις οὖσιν οὐχ ἥδεται; καί τοι καὶ δέδωκέ μοι ἡ φύσις αἰδῶ, καὶ πολλὰ ὑπερυθριῶ, ὅτ' ἄν τι ὑπολάβω αἰσχρὸν λέγειν. Τοῦτό με τὸ κίνημα οὐκ ἐᾷ τὴν ἡδονὴν θέσθαι ἀγαθὸν, καὶ τέλος τοῦ βίου.

51. Πυθαγόρου.

Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.

52. Διογένους.

Διογένης οὐδὲν εὐωνότερον εἶναι μοιχοῦ διωρίζετο, τὴν ψυχὴν τῶν δραχμῆς ὠνίων προϊεμένου.

53. Τοῦ αὐτοῦ.

Διογένης ἐσθίειν ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἥδεσθαι ἕνεκα, ἀποπαύεσθαι δὲ αὐτοῦ τούτου χάριν μὴ ἐθέλειν.

54. Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος τῆς πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν, ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα, ὦτα μὴ ἔχουσαν.

55. Δημοκρίτου.

Ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν, ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην, ἢ ἀργίην, ἢ ἀπαιδευσίην σημαίνουσιν.

56. Κάτωνος.

Κάτων τοὺς σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις ἔλεγεν ἐν τοῖς σπουδαίοις γίγνεσθαι καταγελάστους.

57. Δημοκρίτου.

54. Plut. II. p. 198. D.

Ξυνουσία ἀποπληξίη σμικρή· ἐξέσσυται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου.

58. Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἀπομνημονευμάτων.

Ἐν Ῥώμῃ αἱ γυναῖκες μετὰ χεῖρας ἔχουσι τὴν Πλάτωνος πολιτείαν, ὅτι κοινὰς ἀξιοῖ εἶναι τὰς γυναῖκας. Τοῖς γὰρ ῥήμασι προσέχουσι τὸν νοῦν, οὐ τῇ διανοίᾳ τἀνδρός· ὅτι οὐ γαμεῖν κελεύων καὶ συνοικεῖν ἕνα μιᾷ, εἶτα κοινὰς εἶναι βούλεται τὰς γυναῖκας, ἀλλ᾽ ἐξαιρῶν τὸν τοιοῦτον γάμον, καὶ ἄλλο τι εἶδος γάμου εἰσφέρων. Καὶ τὸ ὅλον οἱ ἄνθρωποι χαίρουσιν, ἀπολογίας τοῖς ἑαυτῶν ἁμαρτήμασι πορίζοντες. Ἐπεί τοι φιλοσοφία φησὶν, ὅτι οὐδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνειν εἰκῆ προσήκει.

59. Τοῦ αὐτοῦ.

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα, μάλιστα τέρπει.

60. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γένοιτο.

61. Μουσωνίου ἐκ τῶν Περὶ Ἀφροδισίων.

Μέρος μέντοι τρυφῆς οὐ μικρότατον κἀν τοῖς ἀφροδισίοις ἐστὶν, ὅτι ποικίλων δέονται παιδικῶν οἱ τρυφῶντες, οὐ νομίμων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρανόμων, οὐδὲ θηλειῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀῤῥένων, ἄλλοτε ἄλλους θηρῶντες ἐρωμένους· καὶ τοῖς μὲν ἐν ἑτοίμῳ οὖσιν οὐκ ἀρκούμενοι, τῶν δὲ σπανίων ἐφιέμενοι, συμπλοκὰς δ᾽ ἀσχήμονας ζητοῦντες, ἅπερ ἅπαντα μεγάλα ἐγκλήματα ἀνθρώπου ἐστί. Χρὴ δὲ τοὺς μὴ τρυφῶντας, ἢ μὴ κακοὺς, μόνα μὲν ἀφροδίσια νομίζειν δίκαια τὰ ἐν γάμῳ, καὶ ἐπὶ γενέσει παίδων συντελούμενα, ὅτι καὶ νόμιμά ἐστιν· τὰ δέ γε ἡδονὴν θηρώμενα ψιλὴν, ἄδικα καὶ πα-

58. Fragm. 53. 59. Fr. 54. 60. Fr. 55.

ράνομα, κἂν ἐν γάμῳ ᾖ. Συμπλοκαὶ δ᾽ ἄλλαι, αἱ μὲν κατὰ μοιχείαν παρανομώταται· καὶ μετριώτεραι τούτων οὐδὲν αἱ πρὸς ἄῤῥενας τοῖς ἄῤῥεσιν, ὅτι παρὰ φύσιν τὸ τόλμημα. Ὅσαι δὲ μοιχείας ἐκτὸς συνουσίαι πρὸς θηλείας εἰσὶν, ἐστερημέναι τοῦ γίνεσθαι κατὰ νόμον, καὶ αὗται πᾶσαι αἰσχραὶ, αἵγε πράττονται δι᾽ ἀκολασίαν· ὡς μετά γε σωφροσύνης οὐκ ἂν ἑταίρᾳ (*) πλησιάζειν ὑπομείνειέ τις, οὔτ᾽ ἂν ἐλευθέρᾳ γάμου χωρὶς, οὔτε μὰ Δία θεραπαίνῃ τῇ αὐτοῦ. Τὸ γὰρ μὴ νόμιμον μηδ᾽ εὐπρεπὲς τῶν συνουσιῶν τούτων, αἶσχός τε καὶ ὄνειδος μέγα τοῖς θηρωμένοις αὐτάς· ὅθεν οὐδὲ πράττειν φανερῶς οὐδὲν ἀνέχεται τῶν τοιούτων οὐδεὶς, κἂν ἐπ᾽ ὀλίγον ἐρυθριᾶν οἷός τε ᾖ· ἐπικρυπτόμενοι δὲ καὶ λάθρα, οἵγε μὴ τελέως ἀπεῤῥωγότες, ταῦτα τολμῶσιν. Καίτοι τό γε πειρᾶσθαι λανθάνειν ἐφ᾽ οἷς πράττει τις, ὁμολογοῦντος ἁμαρτάνειν ἐστί. Νὴ Δία, φησίν· ἀλλ᾽ οὐχ, ὥσπερ ὁ μοιχεύων ἀδικεῖ τὸν ἄνδρα τῆς διεφθαρμένης γυναικὸς, οὕτως καὶ ὁ τῇ ἑταίρᾳ συνὼν ἀδικεῖ τινὰ, ἢ νὴ Δί᾽ ὁ τῇ μὴ ἐχούσῃ ἄνδρα· οὐδὲ γὰρ ἐλπίδα παίδων οὐδενὸς διαφθείρει οὗτος. Ἐγὼ δὲ ἔχω μὲν λέγειν, ὡς πᾶς ὅστις ἁμαρτάνει, καὶ ἀδικεῖ εὐθὺς, εἰ καὶ μηδένα τῶν πέλας, ἀλλ᾽ αὑτόν γε πάντως χείρονα ἀποφαίνων καὶ ἀτιμότερον· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ᾽ ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων καὶ ἀτιμότερος. Ἵνα οὖν ἐῶ τὴν ἀδικίαν, ἀλλ᾽ ἀκολασίαν γε πᾶσα ἀνάγκη πάντως προσεῖναι τῷ ἡττωμένῳ αἰσχρᾶς ἡδονῆς, καὶ χαίροντι τῷ μολύνεσθαι ὥσπερ αἱ ὗες· οἷος οὐχ ἥκιστά ἐστι καὶ ὁ δούλῃ ἰδίᾳ πλησιάζων, ὅπερ νομίζουσί τινες μάλιστά πως εἶναι ἀναίτιον, ἐπεὶ καὶ δεσπότης πᾶς αὐτεξούσιος εἶναι δοκεῖ ὅ τι βούλεται χρῆσθαι δούλῳ τῷ ἑαυτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἁπλοῦς μοι

ὁ λόγος· εἰ γάρ τῳ δοκεῖ μὴ αἰσχρὸν μηδ' ἄτοπον εἶναι δούλῃ δεσπότην πλησιάζειν τῇ ἑαυτοῦ, καὶ μάλιστα εἰ τύχοι οὖσα χήρα, λογισάσθω ποῖόν τι καταφαίνεται αὐτῷ, εἰ δέσποινα δούλῳ πλησιάζοι. Οὐ γὰρ ἂν δόξειεν εἶναι ἀνεκτὸν, οὐ μόνον εἰ κεκτημένη ἄνδρα νόμιμον ἡ γυνὴ προσοῖτο δοῦλον, ἀλλ' εἰ καὶ ἄνανδρος οὖσα τοῦτο πράττοι; Καίτοι τοὺς ἄνδρας οὐδέπου τῶν γυναικῶν ἀξιώσει τις εἶναι χείρονας, οὐδ' ἧττον δύνασθαι τὰς ἐπιθυμίας παιδαγωγεῖν τὰς ἑαυτῶν, τοὺς ἰσχυροτέρους τὴν γνώμην τῶν ἀσθενεστέρων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. Πολὺ γὰρ κρείττονας εἶναι προσήκει τοὺς ἄνδρας, εἴπερ καὶ προεστάναι ἀξιοῦνται τῶν γυναικῶν· ἂν μέντοι ἀκρατέστεροι φαίνωνται ὄντες καὶ κακίονες. Ὅτι δ' ἀκρασίας ἔργον καὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐστὶ τὸ δεσπότην δούλῃ πλησιάζειν, τί δεῖ καὶ λέγειν; γνώριμον γάρ.

62. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Περὶ Κουρᾶς.

Ἔφη μὲν παραπλησίως τὸν ἄνδρα χρῆναι τῇ κεφαλῇ προσφέρειν κουρὰν, ὡς ἀμπέλῳ προσφέρομεν τομὴν, τοῦ μόνον ἀφαιρεῖν χάριν τὸ ἄχρηστον· οὔτε γενείῳ πώγωνα, ἀλλ' εἶναί τινα καὶ ταύτην σκέπην ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῖν πεπορισμένην· τὸν δὲ πώγωνα καὶ σύμβολον γεγονέναι τοῦ ἄῤῥενος, ὥσπερ ἀλεκτρυόνι λόφον, καὶ λέοντι χαίτην· ὅθεν τῆς μὲν κόμης ἀφαιρετέον εἶναι τὸ ἐνοχλοῦν, τοῦ δὲ πώγωνος οὐδέν. Οὐδὲ γὰρ ἐνοχλεῖν αὐτὸν οὐδὲν, ἕως ἂν ὑγιαίνῃ τὸ σῶμα, ἢ νόσον μὴ τοιαύτην νοσῇ, ἧς εἵνεκα γένοιτ' ἂν ἀφαίρεσις τῶν ἐπὶ τοῦ γενείου τριχῶν. Εὖ γὰρ εἴρηται, ἔφη, τὸ τοῦ Ζήνωνος, ὅτι τούτου ἕνεκα καρτέον οὗ καὶ κομητέον, τοῦ κατὰ φύσιν, ἵνα μὴ βαρούμενός τις ὑπὸ τῆς κόμης, μηδ' ἐνοχλούμενος ᾖ πρὸς μηδεμίαν ἐνέργειαν. Ἡ γὰρ δὴ φύσις (*) τὸ μὲν ἐνδεὲς μᾶλλον φαίνεται φυλαξαμένη, τὸ δὲ περιττὸν ἧττον, ἐπί τε φυτῶν καὶ ἐπὶ ζώων· ὅτι τῆς προσθέσεως τοῦ ἐνδεοῦς ἡ ἀφαίρεσις τοῦ περιττοῦ πολὺ ῥᾴων καὶ εὐπετεστέρα ἐστίν. Χρὴ δὲ ἐφ' ἑκάτερα τὸν λογισμὸν τὸν ἀνθρώπινον τῇ φύσει βοηθεῖν, ὥστ' ἀναπιμπλάναι τὰς ἐνδείας ἐφ' ὅσον οἷόν τε ἀναπληροῦν, ἐλαττοῦν δὲ καὶ ἀφαιρεῖν τὰς περιττότητας. Ὅθεν καὶ καρτέον μόνης ἕνεκα τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ περιττοῦ, καὶ οὐχὶ κόσμου χάριν, ὅπερ οἴονται δεῖν ἔνιοι, τὰ μὲν γένεια λεαινόμενοι, καὶ μιμούμενοι τοὺς ἀγενείους, ἢ νὴ Δία τοὺς ἄρτι γενειάσκοντας· τὴν δὲ κεφαλὴν οὐχ ὁμοίως κειρόμενοι, διαφόρως δὲ τὰ πρόσω τῶν ὀπίσω. Καὶ γάρ τοι δοκῶν εἶναι κόσμος οὗτος, πολλὴν ἀκοσμίαν ἔχει, καὶ διαφέρει οὐδὲν τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ τῶν γυναικῶν. Ἐκεῖναί τε γὰρ τὰ μέν τινα μέρη πλέκουσι τῶν τριχῶν, τὰ δὲ καθιᾶσι, τὰ δὲ ἕτερόν τινα σκευάζουσι τρόπον, ἵνα φαίνωνται καλλίονες· οἵ τε κειρόμενοι οὕτως κατάδηλοί εἰσιν δι' ἐπιθυμίαν τοῦ φαίνεσθαι καλοὶ οἷς βούλονται ἀρέσκειν, τὰς μὲν τέλεον ἀφαιροῦντες τῶν τριχῶν, τὰς δὲ πλάττοντες οὕτως ὡς ἂν εὔοπτοι ὦσιν ἐν γυναιξί τε καὶ παισὶν ὑφ' ὧν ἐπαινεῖσθαι δέονται. Ἤδη δέ τινες καὶ αὐτῷ τῷ βαρύνεσθαι τὰς τρίχας κείρονται, καὶ λεαίνουσι τὰ γένεια, σαφῶς οὗτοί γε κατεαγότες ὑπὸ τῆς τρυφῆς καὶ ἐκνενευρισμένοι παντάπασιν, οἵ γε ἀνέχονται ἀνδρόγυνοι καὶ γυναικώδεις ὁρᾶσθαι ὄντες, ὅπερ ἔδει φεύγειν ἐξ ἅπαντος, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἄνδρες ἦσαν. Τί γὰρ δὴ καί εἰσιν αἱ τρίχες ἀνθρώποις βάρος; εἰ μὴ νὴ Δία καὶ τοῖς ὀρνέοις τὰ πτερὰ φαίη τις ἂν εἶναι βάρος.

63. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.

63. p. 357. B.

Τοσοῦτον ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἥν ἐμὲ δεῖ καὶ
Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι, ὧν ἤρεσθ᾽ ἡμᾶς. Ἤρεσθε δὲ,
εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης
μὴ εἶναι μηδὲν κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν
ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ
ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀν-
θρώπου. Ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὁμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο
ἤρεσθε ἡμᾶς, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι
τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ᾽ ἐστὶ,
καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατὲ εἶναι, εἴπατε ἡμῖν. Εἰ μὲν οὖν
τότε εὐθὺς ὑμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἂν
ἡμῶν· νῦν δὲ, ἂν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν κα-
ταγελάσεσθε. Καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης
ἐνδείᾳ ἐξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυ-
πῶν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, (ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ
κακὰ) καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν
ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἐξαμαρτανομένη
πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης, ἴστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθίᾳ
πράττεται· ὥστε τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμα-
θία ἡ μεγίστη.

64. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

ΣΩΚΡ. Καθ᾽ ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν, πρὸς
τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν. Δεῖ γὰρ ἰδεῖν, ποτέ-
ρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. ΠΡΩΤ.
Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις;
ΣΩΚΡ. Ναί. Πρῶτον δέ γε ἀληθείας (*) λαβοῦ, ὦ
Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλή-
θειαν καὶ ἡδονὴν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυ-
τῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ.

64. p. 65. B.

ΠΡΩΤ. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γὰρ οἶμαι διαφέρετον.
Ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονέστατον. Ὡς δὲ λόγος,
καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγι-
σται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε
παρὰ θεῶν· ὡς καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ
τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. Νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ
ἀλήθειά ἐστιν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον.
ΣΩΚΡ. Οὐκ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως
σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς
πλείω κέκτηται; ΠΡΩΤ. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην τὴν
σκέψιν προβέβληκας. Οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περι-
χαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν
τινα· νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ᾽ ἂν ἕν ποτε.
ΣΩΚΡ. Καλῶς εἴρηκας. Ὅμως δ᾽ ἔτι λέγε τὸ τρίτον·
νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γέ-
νος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς ἢ τοὐναντίον;
ΠΡΩΤ. Ἆρ᾽ οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες,
οὐδεὶς πώποτε οὔθ᾽ ὕπαρ οὔτ᾽ ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν,
οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνόμενον, οὔτε
ὄντα, οὔτ᾽ ἐσόμενον. ΣΩΚΡ. Ὀρθῶς. ΠΡΩΤ. Ἡδο-
νάς δέ γέ που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅτ᾽ ἂν
ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ᾽ αὐταῖς, ἢ τὸ
πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνό-
μεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, νυκτὶ παν-
τα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά.
ΣΩΚΡ. Πάντη δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων
πέμπων, καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι
πρῶτον, οὐδ᾽ αὖ δεύτερον· ἀλλὰ πρῶτον μέν πη περὶ μέ-
τρον, καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα τοι-
αῦτα χρὴ νομίζειν τὴν ἀΐδιον εἰρῆσθαι φύσιν. ΠΡΩΤ.

Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩΚΡ. Δεύτερον μὴν περὶ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τῆς γενεᾶς αὖ ταύτης ἐστίν. ΠΡΩΤ. Ἔοικε γοῦν. ΣΩΚΡ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς, οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩΤ. Ἴσως. ΣΩΚΡ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας, καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ᾽ εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον, ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ. ΠΡΩΤ. Τάχ᾽ ἄν. ΣΩΚΡ. Πέμπτας τοίνυν ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν, ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας. ΠΡΩΤ. Ἴσως. ΣΩΚΡ.

ἕκτῃ δ᾽ ἐν γενεᾷ

(φησὶν Ὀρφεὺς)

καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς.

Ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπαυμένος εἶναι κρίσει.

65. Εὐκλείδου.

(*) Ἔστι δὲ ὁ μὲν ὕπνος νεώτερος καὶ μειρακιώδης δαίμων, εὔπιστος καὶ ῥᾴδιος ἀποφυγεῖν· ὁ δὲ ἕτερος οὗτος πολιὸς καὶ γέρων, ἐν τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἀνθρώπων μάλιστα ἐμπεφυκὼς, ἄπιστος καὶ ἀπαραίτητος. Τούτου δὲ τοῦ δαίμονος ἐργῶδές ἐστιν ἀπαλλαγῆναι, ὅτ᾽ ἂν ἅπαξ παρῇ. Οὔτε γὰρ λόγοις προσέχει οὐδὲν, οὔτε ἀκούειν τὸ σύνολον δύναται· κωφὸς γάρ ἐστι· οὔτ᾽ αὖ δεικνύων αὐτῷ ἐμφανίσαις τι ἄν· τυφλὸς γάρ ἐστιν.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ. Z.

1. Εὐριπίδης Βελλεροφόντῃ.

Θάρσος δὲ πρὸς τὰς συμφορὰς μέγα σθένει.

2. Εὐριπίδου Αἰγεῖ.

Ἔστι καὶ πταίσαντ᾽ ἀρετὰν
ἀποδείξασθαι θανάτῳ.

3. Σοφοκλέους Αἴαντος.

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ᾽ ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτὸν,
ὅστις καλαῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ᾽ ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. Πάντ᾽ ἀκήκοας λόγον.

4. Μενάνδρου.

Ὅτ᾽ ἂν τι πράττῃς ὅσιον, ἀγαθὴν ἐλπίδα
πρόβαλλε σαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
τόλμῃ δικαίᾳ καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

5. Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.

Ἓν δέ σοι μόνον προφωνῶ, μὴ 'πὶ δουλείαν ποτὲ
ζῶν ἑκὼν ἔλθῃς, παρὸν σοὶ κατθανεῖν ἐλευθέρως.

6. Εὐριπίδης Δανάῃ.

Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἁπανταχοῦ
πρέπει χαρακτὴρ χρηστὸς εἰς εὐψυχίαν.

7. Σοφοκλῆς Ἐριφύλῃ.

Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται.

1. Fr. 14. 2. Fr. 5. 3. V. 473. 4. Cleric. pp. 190. 206. 5. Fr. 28. 6. Fr. 5. 7. Fr. 203.

8. Σοφοκλῆς Κρεούσᾳ.

Ὅστις δὲ τόλμῃ πρὸς τὸ δεινὸν ἔρχεται,
ὀρθὴ μὲν ἡ γλῶσσ᾽ ἐστὶν, ἀσφαλὴς δ᾽ ὁ νοῦς.

9. Εὐριπίδης Ἡρακλεῖ.

Τὸ μὲν σφαγῆναι δεινὸν, εὔκλειαν δ᾽ ἔχει·
τὸ μὴ θανεῖν δ᾽ οὐ δεινὸν, ἡδονὴ δ᾽ ἔνι.

10. Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Πότερα γενέσθαι δῆτα χρησιμώτερον
συνετὸν ἄτολμόν τ᾽ ἢ θρασύν τε κἀμαθῆ;
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σκαιὸν, ἀλλ᾽ ἀμύνεται·
τὸ δ᾽ ἡσυχαῖον ἔργον· ἐν δ᾽ ἀμφοῖν νόσος.

11. Αἰσχύλου.

Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ, θούριοι λοχαγέται,
ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος,
καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρη τ᾽ Ἐνυὼ καὶ φιλαίματον Φόβον
ὡρκωμότησαν, ἢ πόλει κατασκαφὰς
θέντες, λαπάξειν ἄστυ Καδμείων βίᾳ,
ἢ γῆν θανόντες πρόσθε φυράσειν φόνῳ.
σημεῖα δ᾽ αὐτῶν τοῖς τεκοῦσιν εἰς δόμους
πρὸς ἅρμ᾽ Ἀδράστου χερσὶν ἔστεφον δάκρυ
λείβοντες· οἶκτος δ οὔ τις ἦν ἀνὰ στόμα.
σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς, ἀνδρείᾳ φλέγων,
ἔπνει λεόντων ὡς Ἄρην δεδορκότων.
καὶ τῷδε πίστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.
κληρουμένους δ᾽ ἔλειπον, ὡς πάλῳ λαχὼν
(*) ἕκαστος αὐτῶν πρὸς πύλας ἄγοι λόχον

12. Μιμνέρμου.

8. Fr. 322. 9. Fr. falso cit. l. Musgr. 10. Fr. 11. 11 Septem c. Theb. v. 42.

Οὐ μὲν δὴ κείνου γε μένος καὶ ἀγήνορα θυμὸν
τοῖον ἐμεῦ προτέρων πεύθομαι, οἵ μιν ἴδον
Λυδῶν ἱππομάχων πυκινὰς κλονέοντα φάλαγγας,
Ἕρμιον ἀμπεδίον φῶτα φερεμμελίην.
τοῦ μὲν ἄρ᾽ οὔ ποτε πάμπαν ἐμέμψατο Παλλὰς Ἀθήνη
δριμὺ μένος κραδίης, ἔσθ᾽ ὅτ᾽ ἀνὰ προμάχους
σεῦ᾽, ἠδ᾽ αἱματόεντος ἐν ὑσμίνῃ πολέμοιο,
πικρὰ βιαζομένου δυσμενέων βέλεα.
οὐ γάρ τις κείνου δηΐων ἔτ᾽ ἀμεινότερος φὼς
ἔσκεν ἐποίχεσθαι φυλόπιδος κρατερῆς
ἔργον, ὅτ᾽ αὐγαῖσιν φέρετ᾽ ὠκέος ἠελίοιο. —

13. Μελιννοῦς Λεσβίας εἰς Ῥώμην.

Χαῖρέ μοι Ῥώμα, θυγάτηρ Ἄρηος,
χρυσεόμιτρα, δαΐφρων ἄνασσα,
σεμνὸν ἃ ναίεις ἐπὶ γᾶς Ὄλυμπον,
αἰὲν ἄθραυστον.
σοὶ μόνᾳ πρέσβιστα δέδωκε Μοῖρα
κῦδος ἀῤῥήκτω βασιλῆον ἀρχᾶς·
ὄφρα κοιρανῆον ἔχοισα κάρτος
ἁγεμονεύῃς.
σᾷ δ᾽ ὑπὸ σδεύγλᾳ κρατερῶν λεπάδνων
στέρνα γαίας καὶ πολιᾶς θαλάσσας
σφίγγεται· σὺ δ᾽ ἀσφαλέως κυβερνᾷς
ἄστεα λαῶν.
πάντα δὲ σφάλλων ὁ μέγιστος αἰὼν,
καὶ μεταπλάσσων βίον ἄλλοτ᾽ ἄλλως,
σοὶ μόνᾳ πλησίστιον οὖρον ἀρχᾶς
οὐ μεταβάλλει.
ἦ γὰρ ἐκ πάντων σὺ μόνα κρατίστους
ἄνδρας αἰχματὰς μεγάλους λοχεύεις,

εὔσταχυν Δάματρος ὅπως ἀνεῖσα
καρπὸν ἀπ' ἀνδρῶν.

14. Ὁμήρου.

Εἴπερ γάρ κε βλεῖο πονεύμενος, ἠὲ τυπείης,
οὐκ ἂν ἐπ' αὐχέν' ὄπισθε πέσῃς, οὐδ' ἐπὶ νώτῳ,
ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειεν
πρόσσω ἱεμένοιο μετὰ προμάχων ὀαριστύν.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μέν μοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξεις,
ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσσιν ἔλασσον.

16. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ῥώμη, εἶπε, Κίνησις ψυχῆς μετὰ σώματος.

17. Ἐπικτήτου.

Διὰ τοῦτο ἐπαινεῖν Ἀγριππῖνον δίκαιον, ὅτι πλείστου ἄξιος ἀνὴρ γενόμενος, οὐδεπώποτε ἐπῄνεσεν ἑαυτόν· ἀλλ' εἰ καὶ ἄλλος τις αὐτὸν ἐπῄνει, ἠρυθρία. Οὗτος δ' ἔφη, ὁ ἀνὴρ τοιοῦτος ἦν, ὥστε τοῦ συμβαίνοντος ἀεὶ ἑαυτῷ δυσκόλου, ἔπαινον γράφειν· εἰ μὲν πυρέττοι, πυρετοῦ, εἰ δὲ ἀδοξοῖ, ἀδοξίας· εἰ δὲ φύγοι, φυγῆς. Καί ποτε μέλλοντι, ἔφη, αὐτῷ ἀριστήσειν, ἐπέστη ὁ λέγων, ὅτι φεύγειν αὐτὸν κελεύει Νέρων· καὶ ὅς ἔφη, Οὐκοῦν, εἶπεν, ἐν Ἀρικίᾳ ἀριστήσομεν.

18. Διογένους.

Διογένης οὐδένα καλὸν ἔφησεν εἶναι πόνον, οὗ μὴ τέλος εἴη εὐψυχία καὶ τόνος ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ σώματος.

19. Θουκυδίδου δημηγορίας Περικλέους.

Τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σώζεται, μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον.

14. Il. N. 288. 15. Il. X. 283. 17. Fr. 56. 19. II. 63.

20. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος δὲ ἔφη, τὰ μέγιστα καλὰ ἄνευ μεγάλων κακῶν οὐκ εἶναι.

21. Χρυσίππου.

Ἔλεγεν δὲ ὁ Χρύσιππος, ἀλγεῖν μὲν τὸν σοφὸν, μὴ βασανίζεσθαι δέ· μὴ γὰρ ἐνδιδόναι τῇ ψυχῇ. Καὶ δεῖσθαι μὲν, μὴ προσδέχεσθαι δέ.

22. Δημοκρίτου.

(*) Ἀνδρείη τὰς ἄτας μικρὰς ἔρδει.

23. Μουσωνίου.

Καὶ ἂν τοῦ συμφέροντος μάλιστα προαιρῇ ἔχεσθαι, μὴ δυσχέραινε ταῖς περιστάσεσιν, ἐνθυμούμενος ὅσα ἤδη σοι τῶν ἐν βίῳ, οὐχ ὡς σὺ ἐβούλου, συνέπεσεν, ἀλλ' ὡς συνέφερεν.

24. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ.

25. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἔστιν ἐπὶ πολλῶν συμφέροντι ζῶντα καθηκόντως ἀποθανεῖν, μὴ ὑπὲρ πλειόνων ἀποθνήσκοντα συμφέροντι.

26. Δημοκρίτου.

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων κρατῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρείσσων. Ἔνιοι δὲ πόλεων μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

27. Πλάτωνος.

Πλάτων ἔφη, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βίου μὴ μακροῦ ἀλλὰ λαμπροῦ δεῖσθαι.

28. Δαρείου.

Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων ἔλεγεν,

ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

29. Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.

Λάκαινα γυνὴ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χωλωθέντος, καὶ δυσφοροῦντος ἐπὶ τούτῳ, Μὴ λυποῦ τέκνον, εἶπεν· καθ᾽ ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ.

30. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Ἀνάξαρχος ὁ φυσικὸς, εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου, ὅτι κρεμῶ σε· Ἀπείλει τούτοις, ἔφη, τοῖς πολλοῖς· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν διαφέρει ὑπὲρ γῆς ἢ κατὰ γῆς σήπεσθαι

31. Τοῦ αὐτοῦ.

Γοργὼ ἡ Λακεδαιμονία Λεωνίδου γυνὴ, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐπὶ στρατείαν πορευομένου, τὴν ἀσπίδα ἐπιδιδοῦσα εἶπεν, ἢ ταύταν, ἢ ἐπὶ ταύταν.

32. Δημοκρίτου.

Δίκης κῦδος, γνώμης θάρσος καὶ ἀθαμβίη· ἀδικίης δὲ δεῖμα, ξυμφορῆς τέρμα.

33. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.'

Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισιν ἐθέλει καὶ αἱρέεσθαι.

34. Πλάτωνος ἐκ τῆς Ἀπολογίας Σωκράτους.

Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, εἶτ᾽ οὐ καταισχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτο ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν· ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνο σκοπεῖν

33. VII. 50. 34. p. 28. B.

ὅτ᾽ ἂν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

35. Θουκυδίδου δημηγορίας Κνίκου.

Ἄνευ δ᾽ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δ᾽ ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν ὠφελεῖ.

36. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις, ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

37. Ἐν ταὐτῷ.

Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα, καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν, ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. Κράτιστοι δ᾽ ἂν τὴν (*) ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.

38. Ζήνωνος.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ὑπὸ τοῦ τυράννου στρεβλούμενος, ὅπως εἴπῃ τοὺς συνωμότας· Εἰ γὰρ ἦσαν, εἶπεν, ἐτυράννεις.

39. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Κέλτοι οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες, αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν· πλημμυρίδος δὲ

35. II. 87. 36. II. 43. 37. II. 40. 39. Vales. Excerpt. p. 513.

ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζονται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι.

41. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ὀλύμπιον περὶ Ἀνδρίας.

Ἀνδρία νοείσθω ἡ κυριωτάτη, ὅση τέ ἐστιν ἄτρεπτος νοερὰ δύναμις, καὶ ὅση ἀκμαιοτάτη νοερὰ ἐνέργεια, ἥτε τοῦ νοῦ ταυτότης καὶ μόνιμος ἕξις ἐν ἑαυτῇ· τοιαῦτα ἂν εἴη τὰ περὶ τὴν ζωὴν εἴδη θεωρούμενα τῆς ἀνδρίας, ἤτοι καθ' ἑαυτὰ ὑφεστηκότα, ἢ κοινωνήσαντα τὴν ἑαυτῶν ῥώμην πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις μόνιμον κατάστασιν.

42. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀπὸ δὴ τούτων τὰ ἐν τοῖς πάθεσιν περί τε δεινὰ καὶ μὴ δεινὰ, καὶ περὶ φόβον καὶ θάρσος, περί τε ἡδονὴν καὶ λύπην γενναίως ἀνθιστάμενα, καὶ τὰ διαφυλάττοντα ἀεὶ τὰς αὐτὰς ὀρθὰς δόξας, τά τε σύμμετρα καὶ μέσα ἤθη διασώζοντα, καὶ τὰ πραΰνοντα τὸν ὑπὸ τῷ λόγῳ, καὶ ἀνεγείροντα αὐτὸν κατὰ καιρὸν, καὶ τὰ κοινὰ τούτων ἐκ πάθους καὶ λόγου καὶ προαιρέσεως, τίθεμαι εἶναι πολυμέριστα εἴδη τῆς ἀνδρίας· ἀφ' ὧν ἐπιῤῥεῖ τοῖς βίοις ἡ ἀνδραγαθία τῶν πράξεων ἀήττητος πάντη καὶ ἀβίαστος, ἑκουσίως τὰ καλὰ καὶ δι' ἑαυτὰ αἱρουμένη καὶ πράττουσα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πάντας πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσα, διδοῦσά τε ἑαυτὴν ἑτοίμως εἰς τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερῆ, καὶ θαῤῥοῦσα τὸν θάνατον καὶ μελετῶσα, τάς τε ἀλγηδόνας εὐκόλως φέρουσα καὶ μεταχειριζομένη.

43. Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς, πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τὰ περιπτώ-

ματα, Οὕτως, εἶπεν, ὥστε προϊδόντα μὴ ἐμβῆναι, ἐμβάντα δὲ κατ' ἄγνοιαν μὴ φροντίσαι.

44. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

45. Ζήνωνος.

Ζήνων ὡς ἤδη γέρων ὢν πταίσας κατέπεσεν, Ἔρχομαι, εἶπε, τί με ἄγεις; καὶ εἰσελθὼν, ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

46. Λεωνίδου.

Λεωνίδης ἀκούσας ἐπισκιάζεσθαι τὸν ἥλιον τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν· Χάριεν, ἔφη, ὅτι καὶ ὑπὸ σκιᾷ μαχούμεθα.

47. Διογένους.

Ὁρῶν Μεγαρέας ὁ Διογένης τὰ μακρὰ τείχη ἱστάντας, Ὦ μοχθηροὶ, εἶπε, μὴ τοῦ μεγέθους προνοεῖτε τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν στησομένων.

48. Ἆγις ὁ βασιλεὺς ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ ἐρωτᾶν ὁπόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσὶν οἱ πολέμιοι. Καὶ ἐρωτῶντός τινος, Πόσοι εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι, ἔφη, Ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν.

49. Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶντι ἐν Σκιλλοῦντι ἐστεφανωμένῳ καὶ θύοντι (*) ἀπήγγειλέ τις Γρύλλον τὸν υἱὸν περὶ Μαντίνειαν πολεμοῦντα ἀνῃρῆσθαι. Ὁ δὲ ἀποθέμενος τὸν στέφανον, εἴρετο ὅπως ἀγωνιζόμενος τελευτήσειε· τοῦ δ' εἰπόντος, ἄριστα, ἐπιθέμενος τὸν στέφανον, πάλιν ἔθυεν.

50. Δημοσθένους ἐκ τῶν Ὑπὲρ τοῦ Στεφάνου.

Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις ἑαυτὸν καθείρξας τηρῇ. Δεῖ δὲ τοὺς

44. Plat. Crit. p. 48. B. 48. V. Plutarch. II. p. 190. C. D. 49. Cf. CVIII. p. 571. 50. p. 258, 19.

ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως.

51. Πλάτωνος.

Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντα τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ πάσχειν ὅ τι ἂν ξυμβῇ τῳ παθεῖν.

52. Ἀλεξάνδρου.

Ἐν Ἰλίῳ θύοντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἔφη ὁ ἱερεὺς δείξειν τὴν Πάριδος λύραν· ὁ δὲ τὴν Ἀχιλλέως, εἶπεν, εἰ ἔχεις, δεῖξον, καὶ πρό γε τῆς λύρας τὴν μελίαν.

53. Κορίσκου.

Κόρισκος εὖ μάλα γέρων ὤν, ὡς ἀπό τινος χαλεπῆς ἀῤῥωστίας ἀνέῤῥωσεν· Ἄπαγε, ἔφη, ὡς ἀηδῶς ἀνέστροφα, ἤδη πολὺ τῆς ὁδοῦ προκεκοφὼς, ἣν δεῖ πάντως πορευθῆναι.

54. Κλεάνθους.

Κλεάνθης, ὑπὸ γλώττης ἕλκους αὐτῷ γενομένου, τὴν τροφὴν οὐκ ἐδύνατο παραπέμπειν· ὡς δὲ ῥᾷον ἔσχε, καὶ ὁ ἰατρὸς αὐτῷ τροφὴν προσήγαγεν· Σὺ δέ με, ἔφη, βούλει ἤδη τὸ πλέον τῆς ὁδοῦ κατανύσαντα ἀναστρέφειν, εἶτα πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν αὐτὴν ἔρχεσθαι; καὶ ἐξῆλθεν τοῦ βίου.

55. Κλειτομάχου.

Κλειτόμαχος νοσήσας, καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν, ὡς ἀνένηψεν, Οὐδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωΐα, καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου.

56. Σωκράτους.

Σωκράτους φεύγοντος τὴν δίκην, Λυσίας λόγον τινὰ

52 Plutarch. Vit. Alexand. p. 672. C. 54. V. Diog. La. VII. 176. Lucian. Macr. 19. 56. V. Diog. La. II. 40.

συγγράψας ἦλθεν αὐτῷ κομίζων, καὶ ἐκέλευε χρήσασθαι· τοῦ δὲ Λυσίου εἰπόντος, καὶ μὴν κάλλιστον αὐτὸν εἶναι· Καὶ τὰ ῥόδα, ἔφη, κάλλιστά ἐστιν, ἀλλ' οὐ πρέπειν αὐτῷ τὸ στεφάνωμα. Τεθνήξῃ τοίνυν, ἔφη ὁ Λυσίας, εἰ μὴ οὕτως ἀπολογήσῃ· ὁ δὲ, Εἰ γὰρ, ἔφη, καὶ μὴ νῦν, πάντως τεθνήξομαι.

57. Ἐρασιστράτου.

Ἐρασίστρατος ὁ Χῖος ἤδη γηραιὸς ὢν, ἕλκος ἐπὶ τοῦ ποδὸς δυσίατον ἔχων, Εὖ γε, εἶπεν, ὅτι τῆς πατρίδος ὑπομιμνήσκομαι· καὶ κώνειον πιὼν κατέστρεψεν.

58. Ἡροδότου ἱστορίας ζ'.

Λέγει Δημάρατος τάδε· Ἐπειδὴ ἀληθείῃ δὴ χρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα λέγοντα, τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σύνεστιν· ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστιν, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη, καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη Ἑλλὰς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται, καὶ τὴν δεσποσύνην.

59. Φιλίππου.

Φίλιππος ἦλθεν ἐπὶ Λακεδαίμονα, καὶ προστρατοπεδεύσας, ἔπεμψεν ἀπειλῶν πολλὰ καὶ χαλεπὰ, εἰ μὴ ποιῶσι τὰ προστασσόμενα· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων τις ἀκούσας τῶν ἀπειλῶν, Χάριν αὐτῷ, ἔφη, εἰδέναι, ὅτι οὐ κωλύει ὃ ἐπὶ τοῖς μαχομένοις ἐστὶν ἀποθανεῖν.

60. Πύῤῥου.

Πύῤῥου ἐπιστρατεύσαντος Λακεδαιμονίοις, καὶ πολλὰ ἀπειλοῦντος, Δερκυλλίδας, εἷς τῶν γερόντων, ἀναστὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶπεν· Εἰ μὲν θεός ἐστιν ὁ ἀπειλῶν, μὴ

58. VII. 102. 59. V Plutarch. II. 219. E. 60. Vid. II. 219. F.

φοβώμεθα, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· (*) εἰ δ' ἄνθρωπος, γνώτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν.

61. Σερήνου.

Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον Θήβη ἀπέκτεινε γυνὴ, καὶ τοὺς Φεραίους ἠλευθέρωσεν. Συνέβη δὲ, καὶ θεωροὺς ἥκοντας αὐτῶν παρ' Ἄμμωνος λέγειν αὐτοῖς, κελεύειν τὸν Ἄμμωνα Ἥβης ἱερὸν ἱδρύσασθαι. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων τις παρακοῦσαι ἔφη τοὺς θεωρούς· τὸν γὰρ Ἄμμωνα Θήβης εἰπεῖν, τῆς αὐτοὺς ἐξελομένης τῆς δουλείας.

62. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων.

Δαρεῖος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσατο. Ἀθηναῖοι δὲ χιλίους ἔπεμψαν, στρατηγοὺς αὐτοῖς δόντες Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Κυνέγειρον, Μιλτιάδην· συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὢν ἀνεῖλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ. Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασιν, καὶ νεκρὸς ἐστάθη. Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀγομένην ναῦν κατέχων, ἐχειροκοπήθη. Ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Παντελέου τοιάδε γεγράφθαι λέγεται·

ὦ κενεοῦ καμάτοιο, καὶ ἀπρήκτου πολέμοιο,
ἡμετέρῳ βασιλῆϊ τί λέξομεν ἀντιάσαντες;
ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἔπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς;
βάλλομεν, οὐ πίπτουσι· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται·
μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
αἱματόεις ἕστηκεν ἀτειρέος Ἄρεος εἰκών.
δένδρον δ' ὡς ἕστηκε σιδηρείαις ὑπὸ ῥίζαις,
κοὐκ ἐθέλει πεσέειν, τάχα δ' ἔρχεται ἔνδοθι νηῶν.
λῦε κυβερνῆτα, νέκυος προφύγωμεν ἀπειλάς.

62. V. Plut. II. p.305.

63. Ἀγαθαρχίδου Σαμίου ἐν δ̅ Περσικῶν.

Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας, πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι, κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγησίλαον τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφόν· καίπερ Νεοκλέους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατ' ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκέναι τὰς χεῖρας. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀνὴρ εἰς πλῆθος τῶν βαρβάρων ἐν σχήματι Περσικῷ, Μαρδώνιον ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνεῖλεν, ὑπολαβὼν Ξέρξην ὑπάρχειν. Συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν δορυφόρων πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιος ἤχθη. Βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἡλίου, τὴν δεξιὰν ἐπέθηκε χεῖρα, καὶ ἀστένακτος ὑπομείνας τὴν ἀναγκην τῶν βασάνων, ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν εἰπών· Τοιοῦτοι πάντες ἐσμὲν Ἀθηναῖοι· εἰ δ' ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω. Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξέρξης, φρουρεῖσθαι τὸν Ἀγησίλαον προσέταξεν.

64. Ἀριστείδου ἐν τῷ γ̅ τῶν Περσικῶν.

Περσῶν μετὰ πεντακοσίων μυριάδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φερομένων, Λακεδαιμόνιοι τριακοσίους εἰς Θερμοπύλας ἔπεμψαν, στρατηγὸν αὐτοῖς δόντες Λεωνίδην. Οὗτος τὸ ἐπερχόμενον θεασάμενος τῶν πολεμίων πλῆθος, εὐωχουμένοις εἶπε τοῖς συμμάχοις, Οὕτως ἀριστᾶτε, ὦ τριακόσιοι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες. Ἐπιφανέντων (*) οὖν τῶν βαρβάρων, Λεωνίδας πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι, μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ Ξέρξην ἠνέχθη· καὶ περιελόμενος αὐτοῦ τὸ διάδημα πρὸ τῶν τραυμάτων κατέσχε, καὶ αἱμοῤῥαγήσας ἐξέπνευσεν. Ἀνατεμὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ προειρημένου τὸ στῆθος, εὗρεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν τριχῶν γέμουσαν.

63. 64. Plut. ibid.

65. *Καλλισθένους ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.*

Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, δύο καὶ τριάκοντα Χαλκιδικὰς πόλεις τοῖς ἰδίοις ὑποτάξας σκήπτροις, Μεθωναίους καὶ Ὀλυνθίους λεηλατεῖν ἤρξατο. Γενόμενος δὲ κατὰ γέφυραν ποταμοῦ Σάρδωνος, καὶ εἰς τὸ πέραν διαβῆναι βιαζόμενος, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ὀλυνθίων ἐπεσχέθη. Τοξότης δέ τις, Ἀστὴρ τοὔνομα, τόξον ἐντείνας ἐτύφλωσε τον Φίλιππον, εἰπών·

Ἀστὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος.

Ἀποβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ὀφθαλμὸν, εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτὸν ἔῤῥιψε, καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους διανηξάμενος, τὸν κίνδυνον ἐξέφυγεν.

66. *Σωκράτου ἐν δευτέρῳ Θρακικῶν.*

Ἀθηναῖοι πρὸς Θρᾷκας πόλεμον ἔχοντες στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν Κόδρον. Οὗτος ἀκούσας ὅτι χρησμὸν εἰλήφασιν οἱ πολέμιοι ἐγκρατεῖς γενήσεσθαι τῆς νίκης αὐτοὺς, ἐὰν τοῦ στρατηγοῦ φείσωνται τῶν Ἀθηναίων, ἐν δρυτόμου σχήματι συνέβαλε μάχην μετά τινων Θρᾳκῶν ξυλιζομένων, καὶ τῷ δρεπάνῳ καιρίως ἐξ αὐτῶν ἕνα πλήξας, ἀνεῖλεν· οἱ δὲ λοιποὶ τὴν περίστασιν τοῦ στρατηγήματος μὴ γινώσκοντες, ἀπέκτειναν τὸν Κόδρον θέλοντα· συμβαλόντες δὲ τὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι τῆς νίκης ἐγκρατεῖς ἐγένοντο.

67. *Ἐκ τῶν Θησέως.*

Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι περὶ χωρίου Θυραίας, ἐν μεθορίῳ κειμένης, μέχρι μέν τινος ὅλοις τοῖς στρατεύμασιν παρετάσσοντο πρὸς ἀλλήλους, τέλος ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπιλέξαι παρ᾽ ἑκατέρων τριακοσίους, κἀκείνων μαχεσαμένων τοῖς κρατήσασιν διαφέρειν τὸ χωρίον·

65. V. Plut. II. p. 307. D.

οὗπερ γενομένου, Ὀθρυάδης Λακεδαιμόνιος στρατιώτης πολλοὺς ἀποκτείνας καὶ πολλὰ τετρωμένος, ἔκειτο μεταξὺ τῶν ἀνῃρημένων Λακεδαιμονίων μόνος περιλειφθεὶς, Ἀργείων δὲ δύο Ἀλκήνωρ καὶ Χρόμιος· ὧν ἀπελθόντων εἰς Ἄργος ἀπαγγεῖλαι τὴν νίκην, Ὀθρυάδης πολλοὺς σκυλεύσας τῶν πολεμίων τρόπαιον ἔστησε, καὶ χρησάμενος τῷ τῶν τραυμάτων αἵματι, ἐπέγραψεν, Λακεδαιμόνιοι κατ᾽ Ἀργείων· καὶ τοῦτο πράξας, ἀπέθανεν.

68. *Ἐκ τῆς Φαλάριδος ἐπιστολῆς πρὸς Περισθένην.*

Τὴν Εὐβούλου καὶ τὴν Ἀριστοφάντου γυναῖκα τῶν ἐπιβουλευσάντων μοι ἔπεμψας ὡς ἀπολουμένας· καὶ πάντως που θαυμάζεις ὅτι ὑφήρηκα τῆς ὀργῆς. Εἰ δὲ καὶ πύθοιο τὴν αἰτίαν, ὅτι δι᾽ εὐγενείας ὑπερβάλλουσαν ἀπόκρισιν οὐδὲν πρὸς ἐμοῦ πεπόνθασι, μᾶλλον ἂν ἔτι θαυμάσειας· ἐρωτώμεναι γὰρ παρ᾽ ἐμοῦ τὴν ἐπιβουλὴν εἰ συνῄδεσαν τοῖς ἀνδράσιν, οὐ μόνον ἔφασαν, ἀλλὰ καὶ συνορμῆσαι τυραννοκτονεῖν. Ἀντὶ ποίας ἀδικίας; εἰπόντος μου· ἰδίας μὲν οὐδεμιᾶς, τῆς δὲ κοινῆς, ἀπεκρίναντο· κοινὴν γὰρ ἀδικίαν εἶναι, τὸ καταδουλοῦσθαι πόλεις ἐλευθέρας. Τί παθοῦσαι τοι γάρ τοι, πάλιν ἐπανερομένου μου, δίκην ἀποτίσαιντ᾽ ἂν μοι τοῦ μίσους, τὴν κατ᾽ ἀξίαν; ἀποθανοῦσαι, προσέθηκαν. Ζῆν δὴ, (*) οὐ τεθνάναι, ἔκρινα τὰς μετὰ τοιαύτης ἀρετῆς ἀποθνησκούσας.

69. *Καλλισθένους ἐν δευτέρῳ Μεταμορφώσεων.*

Κατὰ Κελαινὰς, πόλιν τῆς Φρυγίας, διὰ μῆνιν Ἰδαίου Διὸς χάσμα μεθ᾽ ὕδατος γενόμενον πολλὰς οἰκίας αὐτάνδρους εἰς τὸν βυθὸν καθείλκυσε. Τοῦ δὲ δήμου κινδυνεύοντος, Μίδας ὁ βασιλεὺς χρησμὸν ἔλαβε, συνελεύ-

68. XV. ed. Lennep.

σεσθαι τὴν γῆν, ἐὰν εἰς τὸ βάραθρον βάλῃ τὸ τιμιώτατον ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Τῶν δὲ Κελαινιτῶν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν εἰς τὸ χάσμα ῥιψάντων, καὶ μηδ᾽ οὕτω τοῦ κακοῦ λήξαντος, Ἀγχοῦρος ὁ υἱὸς Μίδα, λογισάμενος μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἀναπηδήσας καὶ δοὺς περιπλοκὰς τῷ γεννήσαντι, καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ Τιμοθέᾳ, μεθ᾽ ὁρμῆς ἔφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἠνέχθη. Τῆς δὲ γῆς εἰς τὴν φυσικὴν ἁρμονίαν συνελθούσης, Μίδας βωμὸν ἱδρύσατο Διὸς Ἰδαίου, ὃν χρύσεον ἐποίησε ταῖς χερσὶν ἁψάμενος. Οὗτος ὁ βωμὸς περὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθινος γίνεται· τῆς δ᾽ ὡρισμένης προθεσμίας παρελθούσης, χρύσεος ὁρᾶται.

70. Ἐκ τῶν Θησέως.

Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Λακεδαίμονα, διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν κηρύκων τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ Ξέρξου, αἰτοῦντος γῆν καὶ ὕδωρ, ὥσπερ ἀπαρχὰς δουλείας, χρησμὸς ἐδόθη, ἀπαλλαχθήσεσθαι αὐτοὺς, εἴ γέ τινες ἕλοιντο Λακεδαιμονίων παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι. Τότε Βούλης καὶ Σπέρχης ἀφικόμενοι εἰς βασιλέα, ἠξίουν ἀναιρεθῆναι· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, ἐπανιέναι προσέταξε.

[71. Πλουτάρχου.

Τὴν μὲν ἀνδρίαν μεσότητά φασιν εἶναι δειλίας καὶ θρασύτητος, ὧν ἡ μὲν ἔλλειψις, ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῦ θυμοειδοῦς ἐστιν.

72. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀγησίλαος περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεὶς,

71. II. 445. A. 72. II. 190. F.

ποτέρα ἂν κρείττων εἴη· Μηδὲν ἀνδρείας δεήσεσθαι ἡμᾶς, ἔφη, εἰ δίκαιοι πάντες γίνοιντο.]

73. Ξενοφῶντος ἐν δ᾽ Ἀπομνημονευμάτων.

(*) Ἀνδρίαν δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι; Κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ᾽, ἔφη. Χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρίαν; Μὰ Δί᾽ ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. Ἆρα οὖν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; Ἥκιστα γὰρ, ἔφη. Οἱ ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοι εἰσίν; Νὴ Δί᾽, ἔφη. Πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν τε μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. Τί δὲ, οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; Ἔτι γε, νὴ Δία, ἧττον, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς δειλούς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀγαθοὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; Οὐκ, ἀλλὰ τούτους, ἔφη. Κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς χρῆσθαι; Τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν ἕκαστοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; Πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. Ἆρ οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι, ἴσασιν ὡς δεῖ χρῆσθαι; Οὐ δή πού γε, ἔφη. Οἱ ἄρα εἰδότες ὡς δεῖ χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται; Μόνοι γ᾽, ἔφη. Τί δαὶ, οἱ μὴ διημαρτηκότες, ἆρα κακῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασιν; Εἰκός γ᾽, ἔφη. Οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν, οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτων, δειλοί; Ἔμοιγε δοκοῦσιν, ἔφη.

74. Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων.

73. IV. 6, 10. 74. III. 9, 1.

Πάλιν ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρία πότερον διδακτὸν ἢ φυσικόν· οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐῤῥωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὁρῶ δ᾽ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους, πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμῃ. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρίαν αὔξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾷκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερὸν δ᾽ ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὔτ᾽ ἂν Θρᾳξὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις, οὔτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλοιεν διαγωνίζεσθαι. Ὁρῶ δ᾽ ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. Ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάντας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

75. Ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους Ἀπολογίας.

Παρὼν δέ τις Ἀπολλόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ὢν ἰσχυρῶς αὐτοῦ, ἄλλως δ᾽ εὐήθης, εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτο ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω, (*) ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. Τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἰπεῖν· Σὺ δὲ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἀποθνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. Λέγεται δὲ καὶ Ἄνυτον παριόντα ἰδὼν, εἰπεῖν· Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε κυδρὸς, ὡς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ ἀπέκτονέ με οὕτως, καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν ὑπὸ τῆς πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον, οὐκέτι χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ βύρσας παιδεύειν. Ὦ μο-

75. §. 28.

χθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὃς οὐκ ἔοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερος καὶ καλλίων εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον διαπέπλασται. Χείρων δέ ἐστιν ὁ νικῶν.

76. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὐτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο τι μηδὲν, πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον, ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. Δεινὸν μέντ᾽ ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ᾽ ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὤν. Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν, ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδεν μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ᾽ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ᾽, ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι· καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδε;

77. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ, οὔτ᾽ ἐν πολέμῳ, οὔτε ἐμὲ, οὔτε ἄλ-

76. p. 28. D. 77. p. 38. E.

λων οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι, τά θ᾽ ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ᾽ ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. Ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ᾽ ᾖ χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν· ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν· θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ.

78. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Βαβαὶ, ὦ Σιμμία, ἦπου χαλεπῶς τοὺς ἄλλους αὐτοὺς πείσαιμι ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ᾽ ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερον νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ.

79. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρα.

Ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ᾽ ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι· τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυνατούς. Οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν· ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας γε, καὶ ἀπὸ θυμοῦ· ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως, καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. Οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταὐτὸν εἶναι, θάρσος τε καὶ ἀνδρίαν· ὥστε συμβαίνειν τοὺς μὲν ἀνδρείους θαῤῥαλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαῤῥαλέους ἀνδρείους πάντας. Θάρσος (*) μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις, καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις· ἀνδρία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

80. Δημοκρίτου.

Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτη οὖσα.

78. p. 84. D. 79. p. 350. E.

81. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Ὥστε θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπως ποτὲ ὑμῖν ἐφάνη τοῦ θανάτου ἔργον ἄξιον ἐμοὶ εἰργασμένον. Ἀλλ᾽ οὐδὲ μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ τοῦτο μεῖον φρονητέον· οὐ γάρ ἐμοὶ, ἀλλὰ τοῖς καταγνοῦσι τοῦτο αἰσχρόν ἐστι. Παραμυθεῖται δ᾽ ἔτι με καὶ Παλαμήδης, ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας· ἔτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ καλλίους ὕμνους παρέχεται Ὀδυσσέως τοῦ ἀδίκως ἀποκτείναντος αὐτόν. Οἶδ᾽ ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσετε ὑπό τε τοῦ ἐπιόντος, καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε, οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα· εὐεργέτουν δὲ τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους, προῖκα διδάσκων ὅ τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. Εἰπὼν δὲ ταῦτα μάλα ὁμολογουμένως δὴ τοῖς εἰρημένοις, ἀπῄει, καὶ ὄμμασι καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι φαιδρός. Ὡς δὲ ᾔσθετο ἄρα τοὺς παρεπομένους δακρύοντας, τί τοῦτο; εἰπεῖν αὐτὸν, ἢ ἄρτι δακρύετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε, ὅτι ἐξότου περ ἐγενόμην, κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θάνατος; ἀλλὰ μέντοι, εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιῤῥεόντων προαπόλλυμαι, δηλονότι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς εὔνοις λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων καταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι ὡς εὐπραγοῦντος ἐμοῦ, πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ. Η.

1. Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.

Δόλοι δὲ καὶ σκοτεινὰ μηχανήματα
χρείας ἀνάνδρου φάρμαχ᾽ εὕρηται βροτοῖς.

2. Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.

Βοᾷ τις· ὦ ἀκούετ᾽· ἢ μάτην ὑλακτῶ;

81. §. 25. 1. Fr. 4. 2. Fr. 58.

ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.

3. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
ἀριθμὸν, ἀλλ᾽ ἄπεισι, κἂν παρῶσ᾽ ὅμως.

4. Ὁμήρου Ἰλιάδος μῦ.

Τίπτε σὺ δείδοικας πόλεμον καὶ δηϊοτῆτα;
εἴπερ γάρ τ᾽ ἄλλοι γε περικτεινώμεθα πάντες
νηυσὶν ἐπ᾽ Ἀργείων, σοὶ δ᾽ οὐ δέος ἔστ᾽ ἀπολέσθαι.
οὐ γάρ τοι κραδίη μενεδήϊος, οὐδὲ μαχήμων.

5. Σοφοκλέους Φρυγῶν.

Τοὺς εὐγενεῖς γὰρ κἀγαθοὺς, ὦ παῖ, φιλεῖ
Ἄρης ἐναίρειν. Οἱ δὲ τῇ γλώσσῃ θρασεῖς,
(*) φεύγοντες ἄτας, ἐκτός εἰσι τῶν κακῶν.
Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν λογίζεται.

6. Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ.

Οὔ τοι νομίζω σοφὸν, ὃς ἂν μέλλων θανεῖν
οἴκτῳ τὸ δεῖμα τοὐλέθρου νικᾶν θέλῃ.

7. Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Ἀνὴρ δ᾽ ὃς εἶναι φής· ἀνέρος οὐκ ἄξιον
δειλὸν κεκλῆσθαι, καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον.

8. Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.

Τί πολλὰ τηρεῖν πολλὰ δεῖ δεδοικότα;

9. Θεόγνιδος.

Πολλὰ φέρειν εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι
πταίσματα τῆς γνώμης, Κύρνε, ταρασσομένης.

10. Φιλήμων ἐν Ἐγχειριδίῳ.

Κακὴ μὲν ὄψις, ἐν δὲ δειλαῖαι φρένες.

11. Σοφοκλέους.

3. Fr. 7. 4. XII. 124. 5. Fr. 649. 6. Iph. Taur. 484. 7. Fr. 13. 8. Cleric. p. 2. 9. V. 1125. 10. Cleric. p. 300. 11. Fr. inc. 666.

Οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει.

12. Εὐριπίδου.

Ὁ φόβος, ὅτ᾽ ἄν τις σώματος μέλλῃ πέρι
λέγειν καταστὰς εἰς ἀγῶν᾽ ἐναντίον,
τό τε στόμ᾽ εἰς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἄγει,
τὸν νοῦν τ᾽ ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται·
τῷ μὲν γὰρ ἔνι κίνδυνος, ὁ δ᾽ ἀθῶος μένει.
ὅμως δ᾽ ἀγῶνα τόνδε δεῖ μ᾽ ὑπεκδραμεῖν.
ψυχὴν γὰρ ἆθλα τιθεμένην ἐμὴν ὁρῶ.

13. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Ὁ δ᾽ ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ᾽ ἀνανδρία,
οὔτ᾽ οἶκον, οὔτε πόλιν ἀνορθώσειεν ἄν.

14. Ἀντισθένους.

Ὅστις δὲ ἑτέρους δέδοικε, δοῦλος ὢν λέληθεν ἑαυτόν.

15. Διογένους.

Πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς προσδεχομένους, ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέντας. Ὁ δὲ φόβος οὕτω χαλεπός ἐστιν, ὥστε πολλοὶ ἤδη προέλαβον τὸ ἔργον, οἱ μὲν ἐν νηῒ χειμαζόμενοι οὐ περιμείναντες καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον αὑτοὺς ἀποσφάξαντες.

16. Ὑπερείδου.

Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ ἔφησε, τὴν ἀγωνίαν τοῦ λέγειν πέδην εἶναι.

17. Θουκυδίδου ἱστορίας β΄. δημηγορίας Φορμίωνος.

Ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.

18. Ἀντιφῶντος.

12. Fr. inc. 16. 13. Fr. 7. 17. C. 89.

Νόσος δειλοῖσιν ἑορτή· οὐ γὰρ ἐκπορεύονται ἐπὶ πρᾶξιν.

19. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ἴδωμεν γὰρ εἰ τοὺς δειλοὺς οἷόν τε δικαίους εἶναι· τοὺς γὰρ ἐναντίως ἔχοντας τούτοις, τοὺς θρασεῖς, ἀδίκους ὄντας εὑρίσκομεν, διὰ τὸ πρὸς βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. Δειλία τοίνυν ἐστὶ διαφθορὰ δόξης ἐννόμου δεινῶν τε πέρι καὶ μή· ἢ ἄγνοια δεινῶν τε καὶ οὐ δεινῶν, καὶ οὐδετέρων. Πῶς ἂν οὖν οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρανόμοις συζῶντες εἶεν ἄνθρωποι δίκαιοι; οὐ γὰρ δὴ εἰκάζοιεν ἂν περὶ ὅτου δήποτε καλῶς, μὴ συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν δέους εἰς ἥντινα οὖν ζήτησιν προκύπτειν.

20. Δημητρίου.

Αὐτίκα γὰρ εἰ τῷ πολεμοῦντι καὶ παρατεταγμένῳ παρασταῖεν ἥ τε ἀνδρία καὶ ἡ δειλία, πόσον ἂν οἴεσθε διαφόρους εἰπεῖν λόγους; ἆρ᾽ οὐχ ἡ μὲν ἀνδρία μένειν κελεύοι, καὶ τὴν τάξιν διαφυλάττειν; Ἀλλὰ βάλλουσιν· ὑπόμενε. Ἀλλὰ τρωθήσομαι· καρτέρει. Ἀλλ᾽ ἀποθανοῦμαι· ἀπόθανε μᾶλλον, ἢ λίπῃς τὴν τάξιν. Ἀτενὴς οὗτος ὁ λόγος καὶ σκληρός· ἀλλ᾽ ὁ τῆς δειλίας νὴ Δία φιλάνθρωπος καὶ μαλακός· ὑπάγειν γὰρ δῆτα κελεύει τὸν φοβούμενον. Ἀλλ᾽ ἡ ἀσπὶς ἐνοχλεῖ· ῥῖψον. Ἀλλὰ καὶ ὁ θώραξ· παράλυσον. Παντὶ δήπου πραΰτερα ταῦτ᾽ ἐκείνων. (*) Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Μὴ λάβῃς, φησὶν ἡ ἐγκράτεια, ὅθεν οὐ δεῖ· μὴ φάγῃς, μὴ πίῃς, ἀνέχου, καρτέρει· τὸ τελευταῖον, ἀπόθανε πρότερον, ἢ πράξῃς ὅπερ οὐ δεῖ. Ἡ δ᾽ ἀκρασία, πῖθι, ὅτε βούλει, φάγε, ὅ τι ἂν ἥδιστα φάγοιο· ἡ τοῦ γείτονος ἀρέσκει σοι γυνή; πέραινε· χρημάτων ἀπορεῖς; δάνεισαι·

δανεισάμενος ἀδυναμεῖς; μὴ ἀποδῷς· οὐ πιστεύουσιν ἔτι δανείζειν; ἅρπασον. Πολύ γε κἀνταῦθα τὸ μεταξύ. Ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἡ μὲν τοιαύτη χάρις ὀλέθριος γίνεται τοῖς προσδεξαμένοις, ἡ δ᾽ ἐκ τῶν ἐναντίων σωτήριος;

21. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι· καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

22. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Οὐκ οὖν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός, ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ᾽ ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος· αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων, ἢ ἀμφότερα. Πάνυ ἔχει, ἔφη, οὕτως ὡς λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει; Πάντως δή που, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ᾽ ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ᾽ οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; Ἀνάγκη, ἔφη. Εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ᾽ ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρίαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἦ δ᾽ ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι; Καὶ μάλ᾽, ἔφη. Οὐκ οὖν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅτ᾽ ἂν ὑπομένωσιν; Ἔστι ταῦτα. Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες, πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίᾳ

21. p. 67. E. 22. p. 68. B.

ἀνδρεῖον εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ, οἱ κόσμιοι αὐ-
τῶν οὐ ταὐτὸ τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρο-
νές εἰσι; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως
αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος, τὸ περὶ ταύ-
την τὴν εὐήθη σωφροσύνην. Φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων
ἡδονῶν στερηθῆναι, καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων
ἀπέχονται, ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε
ἀκολασίαν, τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ' ὅμως
συμβαίνει αὐτοῖς (*) κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν
ἄλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν, ὃ νῦν δὴ ἐλέγε-
το, τὸ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονί-
σθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ
αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς, καὶ
λύπας πρὸς λύπας, καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττε-
σθαι, μείζω πρὸς ἐλάττω ὥσπερ νομίσματα· ἀλλ' ᾖ
ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ οὗ δεῖ ταῦτα πάν-
τα καταλλάττεσθαι, φρόνησις, καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ
μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ,
καὶ ἀνδρία, καὶ σωφροσύνη, καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρε-
τὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγινομένων καὶ ἀπογινομέ-
νων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν
τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως, καὶ ἀλλαττόμενα
ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ
τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς
ἔχῃ· τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσις τῶν τοιούτων
πάντων καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀν-
δρία καὶ ἔτι αὐτὴ ἡ φρόνησις, μὴ καθαρμός τις ᾖ· ὡς
κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαν-
τες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι,
ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν

βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσεται. Εἰσὶ γὰρ δὴ, ὥς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, ναρθηκοφόροι μὲν πολλοὶ, Βάκχοι δέ τε παῦροι· οὗτοι δ' εἰσὶ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι, ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. Θ.

1. [Εἰς Δίκαιον, Γνῶμαι μονόστιχοι.
Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται.
βάδιζε τὴν εὐθεῖαν, ἣν δίκαιος ᾖς.
βίου δικαίου γίγνεται τέλος καλόν.
δίκαιος ἴσθ', ἵνα καὶ δικαίων δὴ τύχῃς.
δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ χρηστὸς θέλε.
δίκαια δρόσας, συμμάχου τεύξῃ θεοῦ.
κρίνειν δίκαιον, μὴ τὸ συμφέρον, θέλε.
πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.
τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.

2. Ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

3. Δίκη γὰρ οὐκ ἔνεστ' ἐν ὀφθαλμοῖς βροτῶν.]

4. Εὐριπίδου Ἀλωάδαι.
Τοῖς γὰρ δικαίοις ἀντέχειν οὐ ῥᾴδιον.

5. Εὐριπίδου.
Κέκτησο δ' ὀρθῶς (ἃ "ν ἔχῃς) ἄνευ ψόγου,
καὶ μικρὰ σώζου τῇ δίκῃ ξυνοῦσ' ἀεί.

6. Εὐριπίδου Ἑκάβης.
Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν,
καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί.

1. 2. 3. Haec omnia in Codd. omissa de suo addidisse videtur Gesnerus: 1. e gnomologia. 2. ex Anthol. p. 207. Steph. t. III. p. 252. Brunck. 3. Euripid. Med. 223. GAISF. 4. Soph. Aload. Fr. 99. 5. V. infra XCIV. 7. 6. V. 844.

7. Σοφοκλέους Αἴαντι.
Μήδ' ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω,
(*) τοσόνδε μισεῖν, ὥστε τὴν δίκην πατεῖν.
8. Εὐριπίδου Θησεῖ.
Κρεῖσσον δὲ πλούτου, καὶ πολυχρύσου χλιδῆς,
ἀνδρῶν δικαίων κἀγαθῶν παρουσία.
9. Μενάνδρου.
Δίκαιος ἂν ᾖς, τῷ τρόπῳ χρήσῃ νόμῳ.
χρηστοῦ πρὸς ἀνδρὸς μηδὲν ἐννοεῖν κακόν.
δίκαιος ἀδικεῖν οὐκ ἐπίσταται τρόπος.
10. (*) Μενάνδρου.
Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις πρέπει.
11. Μενάνδρου Δεισιδαίμονι.
Οὐ δεῖ γὰρ ἀδικεῖν τοὺς ἱκέτας· ἄλλως τε καὶ
ὅτ' ἂν μετ' εὐνοίας τινὸς, οὐ πονηρίᾳ,
πταίσωσιν· αἰσχρὸν τοῦτο γάρ' ἐστὶν πάνυ.
12. Μενάνδρου.
Ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν.
13. Εὐριπίδου Παλαμήδει.
Εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.
14. Φιλωνίδου.
Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς δειλὸς ὁ δεδοικὼς νόμον·
πρὸς τοὺς πολεμίους δ' ἐστὶν ἀνδρίας κρίσις.
ὑπὸ τοῦ δικαίου δ' ἐστὶν ἡττᾶσθαι καλόν.
15. Εὐριπίδου.
Φεῦ φεῦ. τὸ νικᾶν τὰ δίκαι' ὡς καλὸν γέρας·
τὰ μὴ δίκαια δ', ὡς ἁπανταχοῦ κακόν.

7. V. 1334. 8. Fr. 9. 9. Cleric. p. 206. 10. Ib. p. 206. 11. Ib. p. 40. 12. Ib. p. 206. 13. Fr. 5. 15. Fr inc. 13.

καὶ γλῶσσα φλαύρα, καὶ φθόνος τοῦ μὴ φθονεῖν
ὅσῳ κάκιον μὴ καλῶς ὠγκωμένοις.
16. Ἀντιφάνους.
Ὁ μηδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου.
17. Μενάνδρου Καρχηδονίων.
Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου.
18. Μενάνδρου Κιθαρισταῖς.
Εἰ τοὺς ἀδικηθέντας, πάτερ, φευξούμεθα,
τίσιν ἂν βοηθήσοιμεν ἄλλοις ῥᾳδίως;
19. Ἐν ταὐτῷ.
Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν ἐκμαθεῖν γὰρ, ὦ Λάχης,
ἀστεῖον ἐπιτήδευμα κρίνω τῷ βίῳ.
20. Μενάνδρου Τροφωνίῳ.
Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ.
21. Φιλήμονος ἐν Παλαμήδει.
Τοῦ γὰρ δικαίου κἂν βροτοῖσι καὶ θεοῖς
ἀθάνατος ἀεὶ δόξα διατελεῖ μόνου.
22. Φιλήμονος.
Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ 'δικῶν,
ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος, μὴ βούλεται.
οὐδ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέσχετο,
ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων,
ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως.
οὐδ' ὅς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
(*) ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν,
εἶναι δίκαιος, κοὐ δοκεῖν εἶναι θέλει.
23. Αἰσχύλου.
Ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ θεός.

17. Cleric. p. 96. 18. Ib. p. 102. 19. Ib. p. 174. 20. Id. ib. 22. Cleric. p. 342. 23. Fr. Inc. 273.

24. Ἱππάρχου.

Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου· στεῖχε δίκαια φρονῶν.

25. Σόλωνος.

Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
Μοῦσαι Πιερίδες, κλῦτέ μοι εὐχομένῳ.
ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε, καὶ πρὸς ἁπάντων
ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθήν.
εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοις, ἐχθροῖσι δὲ πικρόν·
τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.
χρήματα δ' ἱμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
οὐκ ἐθέλω· πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.
πλοῦτον δ' ὃν μὲν δῶσι θεοὶ, παραγίγνεται ἀνδρὶ
ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος εἰς κορυφήν·
ὃν δ' ἄνδρες τιμῶσιν, ὑφ' ὕβριος οὐ κατὰ κόσμον
ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενος
οὐκ ἐθέλων ἕπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται ἄτῃ.
ἀρχὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίγνεται, ὥστε πυρὸς,
φλαύρη μὲν τὸ πρῶτον, ἀνιηρὴ δὲ τελευτᾷ·
οὐ γὰρ τὴν θνητοῖς ὕβριος ἔργα πέλει.
ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορᾷ τέλος· ἐξαπίνης δὲ
ὥστ' ἄνεμος νεφέλας αἶψα διεσκέδασεν
ἠρινὸς, ὃς πόντου πολυκύμονος ἀτρυγέτοιο
πυθμένα κινήσας, γῆν κατὰ πυροφόρον
δῃώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἕδος αἰπὺν ἱκάνει
οὐρανόν· αἰθρίην δ' αὖθις ἔθηκεν ἰδεῖν·
λάμπει δ' ἠελίοιο μένος κατὰ πίονα γαῖαν
καλὸν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔτ' ἔστιν ἰδεῖν.
τοιαύτη Ζηνὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἑκάστῳ,
ὥσπερ θνητὸς ἀνὴρ, γίγνεται ὀξύχολος.

24. V. Platonis Hipparch. p. 229. A.

αἰεὶ δ' οὔ τι λέληθε διαμπερὲς, ὅστις ἀλιτρὸν
θυμὸν ἔχει· πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη.
ἀλλ' ὁ μὲν αὐτίκ' ἔτισεν, ὁ δ' ὕστερον· ἢν δὲ φύγωσιν
αὐτοὶ, μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιοῦσα κίχῃ,
ἤλυθέ πάντως, αὐτίκ' ἀναίτια ἔργα τίνουσιν
ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἐξοπίσω.
θνητοὶ δ' ὧδε νοεῦμεν, ὁμῶς ἀγαθός τε κακός τε,
(ἥνδανεν ἣν αὐτὸς δόξαν ἕκαστος ἔχει,)
πρίν τι παθεῖν, τότε δ' αὖτις ὀδύρεται, ἄχρι δὲ τούτου
χάσκοντες, κούφαις ἐλπίσι τερπόμεθα.
χὤστις μὲν νούσοισιν ὑπ' ἀργαλέῃσι πιεσθῇ,
ὡς ὑγιὴς ἔσται τοῦτο κατεφράσατο.
ἄλλος δειλὸς ἐὼν, ἀγαθὸς δοκεῖ ἔμμεναι ἀνὴρ,
καὶ καλὸς, μορφὴν οὐ χαρίεσσαν ἔχων.
εἰ δέ τις ἀχρήμων, πενίης δέ μιν ἔργα βιᾶται,
(*) κτήσασθαι πάντων χρήματα πολλὰ δοκεῖ.
σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος· ὁ μὲν κατὰ πόντον ἀλᾶται
(ἐν νηυσὶν χρῄζων οἴκαδε κέρδος ἄγειν,)
ἰχθυόεντ' ἀνέμοισι φορεύμενος ἀργαλέοισι,
φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
ἄλλος γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
λατρεύει, τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου πολυτέχνεω
ἔργα δαεὶς χειροῖν ξυλλέγεται βίοτον.
ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσέων πάρα δῶρα διδαχθεὶς,
ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.
ἄλλον μάντιν ἔθηκεν ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων,
ἔγνω δ' ἀνδρὶ κακὸν τηλόθεν ἐρχόμενον,
ᾧ συνομαρτήσουσι θεοί· τὰ δὲ μόρσιμα πάντως
οὔτε τις οἰωνὸς ῥύσεται, οὔθ' ἱερά.

ἄλλοι Παιῶνος πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες,
ἰητροί, καὶ τοῖς οὐδὲν ἔπεστι τέλος.
πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος,
κοὐκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δούς.
τὸν δὲ κακαῖς νούσοισι κυκώμενον ἀργαλέαις τε
ἁψάμενος χειροῖν, αἶψα τίθησ' ὑγιῆ.
μοῖρα δέ τοι θνητοῖσι κακὸν φέρει, ἠδὲ καὶ ἐσθλὸν,
δῶρα δ' ἄφυκτα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.
πᾶσι δέ τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδεν
ᾗ μέλλει σχήσειν χρήματος ἀρχομένου.
ἀλλ' ὁ μὲν εὖ ἔρδειν πειρώμενος, οὐ προνοήσας,
εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν.
τῷ δὲ καλῶς ἔρδοντι θεὸς περὶ πάντα δίδωσι
συντυχίην ἀγαθὴν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.
πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται.
οἳ γὰρ νῦν ἡμέων πλεῖστον ἔχουσι βίον,
διπλασίως σπεύδουσι· τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας;
κέρδεά τοι θνητοῖς ὤπασαν ἀθάνατοι·
Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότ' ἂν Ζεὺς
πέμψῃ τισομένην, ἄλλοτ' ἂν ἄλλος ἔχοι.

26. Πλάτωνος.

Μὴ γὰρ δὴ οἴου εἰ μὲν χρυσὸν ἐζητοῦμεν, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς ἑκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει, καὶ διαφθείρειν τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ· δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῷ χρυσίου τιμιώτερον, ἔπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπείκειν ἀλλήλοις, καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανεῖται αὐτό.

27. Ἀγησιλάου.

26. Civ. I. p. 336. E. 27. V. Plutarch. Apophth. II. p. 190. F

Ἀνδρίας μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος, μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γίνοιντο, μηδὲν ἀνδρίας δεήσεσθαι.

28. Ἰσοκράτους Κατὰ τῶν Σοφιστῶν.

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν, ὡς ἔστι δικαιοσύνη διδακτόν. Ὅλως μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἡγοῦμαι τοιαύτην τέχνην εἶναι, ἥ τις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς αὐτὴν δικαιοσύνην ἂν ἐμποιήσειεν.

29. Δημοσθένους.

(*) Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἳ μηδεμίαν ὠφέλειαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου. Χρήματα μὲν γάρ ἐστι κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥᾴδιον πρίασθαι.

30. Πλάτωνος.

Πᾶσά τε ἐπιστήμη, χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται.

31. Δημοκρίτου.

Ἀγαθὸν, οὐ τὸ μὴ ἀδικέειν, ἀλλὰ τὸ μηδὲ ἐθέλειν.

32. Δημοκρίτου.

Μοῦνοι θεοφιλέες, ὅσοις ἐχθρὸν τὸ ἀδικέειν.

33. Πιττακοῦ.

Πιττακὸς ἔφη, Ἡδονὴ σὺν τῷ καλῷ δίκαιον.

34. Πιττακὸς ἔφη, Παρακαταθήκην λαβὼν δικαίως ἀπόδος.

35. Ἀριστείδου.

Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ἐρωτηθεὶς, τί ἐστι τὸ δίκαιον· Τὸ μὴ ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, ἔφη.

36. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.

Ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ

28. p. 295. D. 30. Menex. p. 246. E. 36. Protag. p. 331. B.

τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἴ με ἐῴης, ταὐτὰ ἂν αὐτὰ ἀποκρινοίμην, ὅτι ἤτοι ταὐτόν γ' ἐστὶ δικαιότης ὁσιότητι, ἢ ὅτι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη οἷον ὁσιότης, καὶ ἡ ὁσιότης οἷον δικαιοσύνη.

37. *Πυθαγόρου.*

Ξένος ἀνὴρ δίκαιος οὐ μόνον πολίτου ἀλλὰ καὶ συγγενοῦς διαφέρει.

38. *Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἀνατόλιον Περὶ Δικαιοσύνης.*

Ἐπ' αὐτὸ δὴ τὸ τῶν ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, γένοιτο ἄν τις εἰς τὴν δικαιοσύνην ἀγόμενος.

39. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐν δὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ διανομὴ τῶν κατ' ἀξίαν ἔργων τε καὶ τιμῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιβαλλόντων ἑκάστοις, ὑφίστησι τὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τείνουσαν δικαιοσύνην. Ἔργα τοίνυν τῇ δικαιοσύνῃ τὰ πρόσφορα, καὶ ἐπιτηδεύματα εἴη ἄν, ὅσα κοινωνικὰ καὶ ἥμερα τυγχάνει, καὶ εὐσύμβολα καὶ εὐσυνάλλακτα καὶ ὠφέλιμα, τῶν βλαβερῶν κωλυτικὰ διαπράξεων, τῶν δ' ἐναντίων τὴν ὅλην κατάστασιν εὐπρεπῆ παρασκευάζοντα.

40. *Ἐπικτήτου.*

Ὥσπερ ἀληθὴς ζυγὸς οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ, οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται· οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται, οὔτε παρ' ἀδίκοις δικάζεται.

40. Fr. 58. et seqq

41. Ὥσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέος οὐ δεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον δικαίου.

42. Μὴ πρότερον ἑτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσῃς, πρὶν αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθῇς.

43. Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων ἐπιγίγνωσκε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δίκην.

44. Ἥκιστα πταίσεις ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἐὰν αὐτὸς ἐν τῷ βίῳ ἄπταιστος διατελῇς.

45. Ἄμεινον δικαίως κρίνοντα πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφθῆναι, ἢ ἀδίκως κρίναντα παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

46. Καθάπερ ἡ τὸν χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος οὐκέτι (*) καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ χρυσοῦ δοκιμάζεται· οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων.

47. Αἰσχρὸν τὸν δικαστὴν πρὸς ἑτέρων δικάζεσθαι.

48. Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ δικαίου οὐδὲν δικαιότερον.

49. *Διογένους.*

Ἡ τοίνυν δικαιοσύνη πολλὴν ἔχει ῥᾳστώνην τῇ ψυχῇ. Τὸ γὰρ μηδένα μήτε φοβούμενον μήτε αἰσχυνόμενον ζῆν, ἡδονή τις ἐστὶν, καὶ ἱκανότης τῷ βίῳ· ὁ δὲ τὴν δικαιοσύνην ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ, οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις ὠφέλιμός ἐστιν, ἀλλὰ πολὺ μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ· οὐ γὰρ πειράσεται αὑτὸν ἀδικεῖν, οὐδὲ καθ' ἓν μέρος. Οὐδὲ γὰρ λύπης αὑτῷ αἴτιός ἐστιν οὐδὲ νόσου· ἀλλὰ τὰ αἰσθητήρια τὰ τῆς φύσεως θεοὺς ὑπολαμβάνων εἶναι, δικαίως χρήσεται αὐτοῖς· οὐδὲν μὲν ὑπὲρ τὴν δύναμιν πράττων, φυλάττων δὲ τὰ μάλιστα, καὶ ἡδονὰς καὶ ὠφελείας λαμβάνων διὰ τούτων. Καὶ γὰρ ἀπὸ ἀκοῆς καὶ ἀπὸ ὁράσεως καὶ

ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀφροδισίων ἡδοναὶ ἔσονται τῷ δικαίως ἑαυτῷ χρωμένῳ, καὶ κίνδυνοι γίνονται περὶ τὰ πλείστου ἄξια καὶ ἀναγκαιότατα. Ἢ οὐχ ἑώρακας τὴν ψυχὴν ταραττομένους καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ἑαυτοὺς ῥιπτοῦντας εἰκῆ, καὶ εἰς ἑταίραν;

50. *Λυκούργου.*

Ζηλωτὸν ἴσως ὁ πλοῦτος· τίμιον μέντοι καὶ θαυμαστὸν ἡ δικαιοσύνη.

51. *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν β΄.*

Ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει.

52. *Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.*

Ἐν Παιδαλίοις, Ἰνδικῷ ἔθνει, οὐχ ὁ θύων, ἀλλ᾽ ὁ συνετώτατος τῶν παρόντων, κατάρχεται τῶν ἱερῶν. Αἰτεῖται δ᾽ ἀεὶ παρὰ τῶν θεῶν οὐδὲν ἄλλο, πλὴν δικαιοσύνης.

53. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου.*

Θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ᾽ ὡς οἷόν τε δικαιότατος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν, ἢ ὃς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται ὅτι δικαιότατος.

54. *Ἐκ Πώλου Πυθαγορείου Λευκανοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.*

Δοκεῖ μοι τῶν ἀνδρῶν τὰν δικαιοσύναν ματέρα τε καὶ τιθανὰν τᾶν ἄλλαν ἀρετᾶν προσειπέν· ἄτερ γὰρ ταύτας οὔτε σώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, οὔτε φρόνιμον οἷόν τε ἦμεν. Ἁρμονία γάρ ἐντι καὶ εἰράνα τᾶς ὅλας ψυχᾶς μετ᾽ εὐρυθμίας. Δηλοφανέστερον δέ κα γένοιτο τὸ ταύτας

51. p. 21. 52. Vales. Exc. p. 514. 53. p. 176. B.

κράτος ἐτάζουσιν ἁμῖν τὰς ἄλλας ἕξιας. Μερικὰν γὰρ ἔχοντι αὗται τὰν ὠφέλειαν, καὶ ποθ᾽ ἕνα· ἃ δὲ ποθ᾽ ὅλα τὰ συστάματα, καὶ ἐν πλάθει. Ἐν κόσμῳ μὲν ὦν αὐτὰ τὰν ὅλαν ἀρχὰν διαστραταγοῦσα, πρόνοιά τε, καὶ ἁρμονία, καὶ δίκα, γένους τινὸς θεῶν οὕτω ψαφιξαμένων· ἐν πόλει δὲ εἰράνα τε καὶ εὐνομία δικαίως κέκληται· ἐν οἴκῳ δ᾽ ἔντι ἀνδρὸς μὲν καὶ γυναικὸς ποτ᾽ ἀλλάλως ὁμοφροσύνα, οἰκετᾶν δὲ ποτὶ δεσπότας εὔνοια, δεσποτᾶν δὲ ποτὶ θεράποντας καδεμονία· ἐν σώματι δὲ καὶ ψυχᾷ, πρᾶτα μὲν καὶ ἅπασιν ἀγαπατότατα ζώοις, ἅ τε ὑγίεια καὶ ἀρτιότας, (*) σοφία τ᾽ ἐκ τᾶς ἐπιστάμας τε καὶ δικαιοσύνας γεγομένα τε παρ᾽ ἀνθρώποις. Εἰ δ᾽ αὐτὰ τὸ ὅλον καὶ τὰ μέρεα οὕτω παιδαγωγεῖ τε καὶ σώζει ὁμόφρονα καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις ἀπεργαζόμενα, πῶς οὐ μάτηρ καὶ τιθανὰ πασᾶν τε καὶ πάντων παμψαφὶ λέγοιτο;

55. *Πλάτωνος Νόμων ε̄.*

Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ᾽ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ.

56. *Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ Δικαιοσύνης.*

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δικαιοσύνης. Οἱ μὲν οὖν ἕξιν εἶναι φασὶ ψυχῆς ἀδωροδόκητον, τοῦ κατὰ δύναμιν ἑκάστου στοχαζομένην· οἱ δὲ ἕξιν ἐν ψυχῇ, μήτε τῇ χείρονι τύχῃ μήτε τῇ κρείττονι πλέον ἢ

55. p. 730. D.

ἔλαττον ἀπονέμουσαν, τὸ δ᾽ ἴσον πᾶσι φυλάττουσαν. Δοκοῦσι δέ μοι οἱ μὲν πρότεροι τὸν μὴ ἀλλοτρίων ἐπιθυμοῦντα χρημάτων θαυμάζειν, τηρήσαντα δ᾽ ἂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἑκάστῳ, εἰ κελεύειν τισὶ συγχωρηθείη· οἱ δεύτεροι δὲ, τὸν μὴ τῇ τύχῃ τὸ πλέον μετροῦντα, πάντας δὲ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦντα. Τί οὖν εἰ τοῦτο μαθών τις ἐν τοῖς ἄλλοις ἀδικώτατος εἴη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἅρπαξ, ἀλλοτρίων δὲ ἐπιθυμοῖ, ὑβριστὴς δὲ ὑπάρχοι καὶ ἀκόλαστος περὶ ἡδονὰς, ἆρα τοιούτων κακῶν ἀνάπλεως δίκαιος ἂν εἴη; ὅτ᾽ ἂν δὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν οὐκ ἄφρων, πῶς δὲ οὐκ ἄδικος, εἰ ὁμοίως τιμήσει τόν τε σώφρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τὸν φρόνιμον;

57. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν δικαιοσύνης ὅρος, εὐτύχημα δὲ περὶ ἕν τι τῶν παθῶν. Ὑποκείσθω γὰρ ὑπερβολῇ πλούσιον εἶναί τινα, δυνάμενον ἄλλοις ἐπαρκεῖν πολλοῖς ἐκ τῶν ἰδίων, δόξης δὲ τοῦτον ἡττώμενον καὶ φιλοτιμίας, καὶ μηδενὸς ἐλευθεριάζοντος ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ὑβρίζειν, τοὺς δὲ τύπτειν, τοῖς δὲ κελεύειν, τερπόμενον τῷ πάντας ὑπακούειν αὐτῷ· τί οὖν ἄν τις τοῦτον εἴποι, ὅτ᾽ ἂν μηδενὸς μὲν τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμῇ, βίαιος δὲ ἄλλως ᾖ καὶ τύραννος· καὶ πρῶτον μὲν τοῖς οἰκέταις καὶ ταῖς θεραπαινίσι χρῆσθαι κακῶς, τοὺς μὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον κολάζοντα, ταῖς δὲ συγγινόμενον ἀνέδην· ἔπειτα μηδὲν ἀδικεῖν ἡγεῖσθαι, ταῦτα ποιοῦντα;

58. Ἐν ταὐτῷ.

Οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ περιπάτου μεσότητα πλεονεξίας καὶ μειονεξίας τὴν δικαιοσύνην εἰρήκασιν· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς

στοᾶς ἕξιν ἰσότητος ἀπονεμητικήν. Καὶ ὡς μὲν οὐ μόνον οὐ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἀξιοῦν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται· τὸ δὲ μεταξὺ πλεονεξίας καὶ μειονεξίας ἔκβασίς ἐστι πράξεως ἀκατονόμαστος, ἀλλ᾽ οὐκ ἀρετὴ ψυχῆς. Πᾶσα δὲ πρᾶξις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ σώματος· ἡ δ᾽ ἐνέργεια οὐκ ἀρετὴ, ἢ πᾶσα ἐνέργεια (*) ἦν ἀρετή. Τὴν δὲ δικαιοσύνην πάντες ἁπαξαπλῶς ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ᾽ οὐ πρᾶξιν, οὐδὲ πράξεως ἀποτέλεσμα. Τρία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον, ἢ ἕξις, ἢ πρᾶξις, ἢ ἀποτέλεσμα. Ἕξις μὲν, καθ᾽ ἣν πλεονεκτικοί τινες, ἢ μειονεκτικοὶ ἐσμέν· πρᾶξις δὲ τὸ μειονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖν· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ μειονεξία, καὶ ἡ πλεονεξία. Ὥσπερ ἕξις μὲν ἡ ζωγραφική· πρᾶξις δὲ ἡ ζωγραφία· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ γραφή. Καὶ πάλιν· ἕξις μὲν ἡ ἀγαλματοποιϊκή· πρᾶξις δὲ τὸ ἀγαλματοποιεῖν· ἀποτέλεσμα δὲ τὸ ἄγαλμα. Εἰ δέ τις τὴν ἕξιν ὁρίζοιτο γραφὴν καὶ ἄγαλμα, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι καλῶν σφάλλεσθαι ἂν ὁμολογοῖτο, καὶ σύγχυσιν ποιεῖν· οὕτως ὁ πλεονεξίαν καὶ μειονεξίαν τὴν ἕξιν ὀνομάζων, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι χρῆται κατὰ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἕξεως. Καὶ ἡ μεσότης τοίνυν τῶν ἀποτελεσμάτων ἀποτέλεσμα ἂν εἴη· τεταγμένων γὰρ ἐν τοῖς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποτελουμένοις πλεονεξίας καὶ μειονεξίας, καὶ ἡ τούτων μεσότης εἴη ἂν ἀποτέλεσμα, οὐχ ἕξις. Ἔστω δὲ μὴ ἔκβασις, ἀλλ᾽ ἕξις ψυχῆς, οὔτε πλεονεκτικὴ οὔτε μειονεκτική· ὁ περὶ τὸ τοίνυν, ἤ τινι μήτε πλεονεκτῶν μήτε μειονεκτῶν, ἔστι δίκαιος. Περὶ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ οὐκ ἂν φαῖεν εἶναι ταύτην, οὔτε ὡς τούτων ἀκρότητα, οὔτε ὡς μεσότητα· οὐ γὰρ δὴ κτητὰ ταῦτα γίγνεται κατὰ τὴν ἡμετέραν πρόθεσίν τε καὶ

σπουδὴν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ τούτων ἐστὶ φύσεως. Κάλλος
μὲν γάρ ἐστι φύσει καὶ ἰσχὺς σώματος καὶ ὑγίεια· εἰ δὲ
γηρώμεθα, τὴν μὲν ἰσχὺν ἐπιτείνειν τροφαῖς τε καὶ γυ-
μνασίοις, τὴν δὲ ὑγίειαν διαίτῃ ποιᾷ τηρεῖν, καὶ ἐκπί-
πτουσαν ἀνακαλέσασθαι· ἀλλ' ὅμως ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν
οὔσης ἐξ ἀρχῆς τῆς τούτων κτήσεως, ἀπονεμητέον τῇ τοῦ
σώματος φύσει. Καίτοι καὶ τούτοις πλεονεκτεῖν λέγον-
ταί τινες, ἰσχύϊ μὲν, εἰ τύχοι Μίλων ὁ Κροτωνιάτης·
κάλλει δὲ, Λαῒς ἡ Κορινθία, καὶ εἴ τινες τούτοις παρα-
πλήσιοι. Τίς οὖν ἂν γένοιτο Μίλωνος ἀδικία; ἢ τίς
Λαΐδος πλεονεξία; Ἆρα εἰ μὲν Μίλων περιέλθοι τοὺς
ἀσθενεστέρους τύπτων τε καὶ τὰ τούτων χρήματα διαρ-
πάζων καὶ τὰς τούτων γυναῖκας; καὶ Λαῒς ὁμοίως, μι-
σθὸν μὲν πλεῖστον εἰσπράττουσα παρὰ τῶν ἐραστῶν,
ἐνίων δὲ γυναικῶν καὶ γάμους διαλύουσα, τοῦτ' ἂν εἴη
τὸ πλεονεκτεῖν; Περὶ ποίαν οὖν ὕλην τὴν αἵρεσίν τις ποι-
ήσεται τοῦ μήτε ὑπερβάλλοντος, μήτ' αὖ ἐλλείποντος; ἢ
τὸ ἀγελαῖον ἐκεῖνο, καὶ κοινὸν, ἀρκοῦ τοῖς αὑτοῦ, καὶ μὴ
διάρπαζε τὰ πλησίον, μηδ' αὖ προΐεσο τῶν σῶν ὡς κα-
τὰ τοῦτο μειονεκτῶν; Τὸ μὲν δὴ μὴ βιάζεσθαι δυναίμην,
εἴποι τις ἂν, ἐπ' ἐμοὶ γὰρ τοῦτο· τὸ δὲ μὴ πλεονεκτεῖ-
σθαι, πῶς ἂν γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους. Ἀλλ'
εἴ τις βούλοιτο δεομένοις ἐπαρκεῖν, καὶ ὀρφανὰς συνεκδι-
δόναι, καὶ αἰχμαλώτους λύσασθαι, ταῦτα μὲν ἴσως δυ-
νατόν ἐστι ποιεῖν, ἀλλ' οὐ τῷ γε τιμῶντι τὴν προειρημέ-
νην μεσότητα· πλεονεκτεῖσθαί γάρ ἐστι(*)καὶ μειονεκτεῖν
τὸν ταῦτα ποιεῖν ἀνεχόμενον. Πῶς οὖν αὐτὴν ὁρίζεται ὁ
καθ' ἡμᾶς λόγος; ἕξιν εὔλογον ψυχῆς ὀρθότητος ἐπιμε-
λουμένην· ἢ τιμωρίας ἀπαίτησιν παρὰ τῶν προηδικηκότων.
Οὐχ ὡς τοῦ ἢ συνδεσμοῦντος τὴν ἑτέραν τῶν προτάσεων.

59. Ξενοφῶντος ἐν δ̄ Ἀπομνημονευμάτων.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, Οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύ-
της τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι δι' ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίγνον-
ται, καὶ οἰκονομικοὶ, καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ, καὶ ὠφέλιμοι τοῖς
τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος,
Σφόδρα γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι.
Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς, καὶ με-
γίστης ἐφίεσαι τέχνης· ἔστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη, καὶ
καλεῖται βασιλική. Ἀτὰρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τέ
ἐστι, μὴ ὄντα δίκαιον, ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; Καὶ
μάλα, ἔφη, οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολί-
την γενέσθαι. Τί οὖν, ἔφη, σὺ ἤδη τοῦτο κατείργασαι;
Οἶμαί γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδενὸς ἂν ἧττον φανῆναι
δίκαιος. Ἆρ' οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἔστιν ἔργα, ὥσπερ
τῶν τεκτόνων; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὥσπερ οἱ
τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δί-
καιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχοιεν ἂν ἐξηγήσασθαι; Μὴ οὖν, ἔφη ὁ
Εὐθύδημος, ἐγὼ οὐ δύναμαι τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα
ἐξηγήσασθαι; καὶ νὴ Δί' ἔγωγε τὰ τῆς ἀδικίας· ἐπεὶ
οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁρᾶν τε τοιαῦτα καὶ
ἀκούειν. Βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, γράψομεν ἐνταυ-
θοῖ μὲν δέλτα, ἐνταυθοῖ δὲ ἄλφα· εἶτα, ὅ τι μὲν ἂν δοκῇ
ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ δέλτα τιθῶμεν·
ὅ τι δ' ἂν τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ ἄλφα. Εἴ τί σοι δοκεῖ,
ἔφη, προσδεῖν τούτων, ποίει ταῦτα. Καὶ ὁ Σωκράτης
γράψας, ὥσπερ εἶπεν, Οὐκ οὖν, ἔφη, ἔστιν ἐν ἀνθρώποις
ψεύδεσθαι; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ποτέρωσε οὖν, ἔφη, θῶ-
μεν τοῦτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Οὐκ οὖν,
ἔφη, καὶ ἐξαπατᾶν ἐστι; Καὶ μάλα, ἔφη. Τοῦτο οὖν

59. IV. 2, 11.

ποτέρωσε θῶ; Καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Τί δὲ τὸ κλέπτειν; καὶ τοῦτο, ἔφη. Τί δ' ἀνδραποδίζεσθαι; Καὶ τοῦτο. Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ οὐδὲν τούτων ἡμῖν κείσεται, ὦ Εὐθύδημε; Δεινὸν δ' ἂν εἴη, ἔφη. Τί δὲ, ἐάν τις στρατηγὸς αἱρεθεὶς ἄδικόν τε καὶ αἰσχρὰν πόλιν ἐξανδραποδίσηται, φήσομεν τοῦτον ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Δίκαια δὲ ποιεῖν οὐ φήσομεν; Καὶ μάλα. Τί δὲ, ἂν ἐξαπατᾷ πολεμῶν αὐτοῖς; Δίκαιον, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ἐὰν δὲ κλέπτῃ τε καὶ ἁρπάζῃ τὰ τούτων, οὐ δίκαια ποιήσει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλ' ἐγώ σε τὸ πρῶτον ὑπέλαβον πρὸς τοὺς φίλους μόνους ταῦτα ἐρωτᾶν. Οὐκ οὖν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ ἐθήκαμεν, ταῦτα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θετέον ἂν εἴη; ἔφη, Ἔοικε. Βούλει οὖν, ἔφη, ταῦτα θέντες οὕτω, διορισόμεθα πάλιν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν, πρὸς δὲ τοὺς φίλους ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρός γε τούτους ὡς ἁπλούστατον εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις στρατηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχον τὸ στράτευμα, (*) ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι, καὶ τῷ ψεύδει τούτῳ καταπαύσῃ τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας, ποτέρωθι τὴν ἀπάτην ταύτην θήσομεν; Δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Ἐὰν δέ τις υἱὸν αὐτοῦ δεόμενον φαρμακείας, καὶ μὴ προσιέμενον φάρμακον, ἐξαπατήσας ὡς σῖτον τὸ φάρμακον δῷ, καὶ τῷ ψεύδει χρησάμενος, οὕτως ὑγιῆ ποιήσῃ, ταύτην αὖ τὴν ἀπάτην ποῖ θετέον; Δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ ταύτην εἰς τὸ αὐτό. Τί δὲ, ἐάν τις ἐν ἀθυμίᾳ ὄντος φίλου, δείσας μὴ διαχρήσηται ἑαυτὸν, κλέψῃ, ἢ ἁρπάσῃ ξίφος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, τοῦτο αὖ ποτέρωσε θετέον; Καὶ τοῦτο νὴ Δία πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Λέγεις, ἔφη, σὺ οὐδὲ πρὸς τοὺς

φίλους ἅπαντα δεῖν ἁπλοΐζεσθαι; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ εἰρημένα, εἴπερ ἔξεστι. Δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέναι. Τῶν δὲ δὴ τοὺς φίλους ἐξαπατώντων ἐπὶ βλάβῃ, ἵνα μηδὲ τοῦτο παραλίπωμεν ἄσκεπτον, πότερος ἀδικώτερός ἐστιν ὁ ἑκὼν, ἢ ὁ ἄκων; Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μὲν ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι· καὶ γὰρ τὰ πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς ἐγὼ τότε ᾤμην. Ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι, ἀδικώτερον εἶναι τὸν ἑκόντα ψευδόμενον τοῦ ἄκοντος. Δοκεῖ δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶναι, ὥσπερ τῶν γραμμάτων; Ἔμοιγε. Πότερον δὲ γραμματικώτερον κρίνεις, ὃς ἂν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ, καὶ ἀναγινώσκῃ, ἢ ὃς ἂν ἄκων; Ὃς ἂν ἑκὼν, ἔγωγε. Δύναιτο γὰρ, ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν. Οὐκ οὖν ὁ μὲν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν εἴη· ὁ δὲ ἄκων, ἀγράμματος; Πῶς γὰρ οὔ; Τὰ δίκαια δὲ πότερον ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ ἐξαπατῶν οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; Δηλονότι ὁ ἑκών. Οὐκ οὖν γραμματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ μὴ ἐπισταμένου φὴς εἶναι; Ναί. Δικαιότερον δὲ τὸν ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ ἐπισταμένου; Φαίνεται. Δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα οὐκ οἶδ' ὅπως λέγειν. Τί δὲ δὴ, ὃς ἂν βουλόμενος τἀληθῆ λέγειν, μηδέποτε ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ' ὁδόν τε φράζων τὴν αὐτὴν, τοτὲ μὲν πρὸς ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἑσπέραν φράζῃ; καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸν αὐτὸν, τοτὲ μὲν πλείω, τοτὲ δὲ ἐλάττω ἀποφαίνεται, τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος; Δῆλος νὴ Δί' εἶναι, ὅτι ἃ ᾤετο εἰδέναι, οὐκ οἶδεν. Οἶσθα δέ τινας ἀνδραποδώδεις καλουμένους; Ἔγωγε. Πότερον δι' ἀμαθίαν ἢ διὰ σοφίαν; Δῆλον ὅτι δι' ἀμαθίαν. Ἆρ' οὖν διὰ τὴν τοῦ χαλκεύ-

ἐιν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν; Οὐ δῆτα. Ἀλλ᾽ ἆρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; Οὐδὲ διὰ ταύτην. Ἀλλὰ τὴν τοῦ σκυτεύειν; Οὐδὲ δι᾽ ἓν τούτων, ἔφη, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδραποδώδεις εἰσίν. Ἆρ᾽ οὖν τῶν τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια μὴ εἰδότων τὸ ὄνομα τοῦτό ἐστιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν;

60. Ἐν ταὐτῷ.

(*) Οἶδα δέ ποτ᾽ αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. Διὰ χρόνου γὰρ ἀφικόμενος ὁ Ἱππίας Ἀθήναζε, παρεγένετο τῷ Σωκράτει λέγοντι πρός τινας, ὡς θαυμαστὸν εἴη τὸ εἰ μέν τις μέλλοιτο σκυτέα διδάξασθαί τινα, ἢ τέκτονα, ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν ὅπη ἂν πέμψας τούτου τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδαξόντων·) ἐὰν δέ τις βούληται, ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν, ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἰδέναι ποῖαν ἐλθὼν τύχοι τούτου. Καὶ ὁ μὲν Ἱππίας ἀκούσας ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτὸν, Ἔτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα; Καὶ ὁ Σωκράτης, Ὃ δέ γε τούτου δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ ταὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ᾽ ἴσως διὰ τὸ πολυμαθὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. Ἀμέλει, ἔφη, πειρῶμαι καινόν τι λέγειν ἀεί. Πότερον, ἔφη, καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι, οἷον περὶ γραμμάτων, ἐάν τις ἔρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους ἐστὶν, ἄλλα

60. IV. 4, 5.

μὲν πρὶν, ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δὶς πέντε, δέκα γίνονται, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν ἃ καὶ πρότερον ἀποκρίνῃ; Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ, καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω· περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάνυ οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ, οὔτ᾽ ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτο εἰπεῖν. Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὑρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικασταὶ δίχα ψηφιζόμενοι· παύσονται δὲ οἱ πολῖται περὶ τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ στασιάζοντες· παύσονται δ᾽ αἱ πόλεις διαφερόμεναι περὶ τῶν δικαίων καὶ πολεμοῦσαι· καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἀπολειφθείην ἄν σου, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τηλικοῦτον ἀγαθὸν εὑρηκότος. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ ἀκούσῃ, πρίν γ᾽ ἂν αὐτὸς ἀποφήνῃ, ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι· ἀρκεῖ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷς, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δ᾽ οὐδενὶ ἐθέλων ὑπέχειν λόγον, οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. Τί δὲ, ὦ Ἱππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος; Καὶ ποῖος δή σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν; Εἰ δὲ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ᾽ ἔργῳ ἐπιδείκνυμι· ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι; Πολύ γε νὴ Δί᾽, ἔφη. Δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι· δίκαια δὲ πραττόντων οὐδ᾽ ἂν εἷς ἄδικος εἴη. Ἤισθησαι οὖν πώποτέ μου, ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ πόλιν ἢ φίλους, εἰς στάσιν ἐμβαλόντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράττοντος; Οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. Τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι, οὐ δίκαιον ἡγῇ; Δῆλος εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν, τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώμην, ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ δίκαιοι, ἀλλ᾽ ἃ μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις.

Ἀλλ' (*) ᾤμην ἔγωγε, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν
ἀδικεῖν, ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι· εἰ δέ σοι μὴ
δοκεῖ, σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ· φημὶ γὰρ
ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. Ἆρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὦ
Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε, ἔφη.
Οὐκ ἄρα αἰσθάνομαί σου, ὁποῖον νόμιμον, ἢ ποῖον δί-
καιον λέγεις. Νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γιγνώσκεις; Ἔ-
γωγε, ἔφη. Καὶ τίνας τούτους νομίζεις; Ἃ οἱ πολῖται,
ἔφη, συνθέμενοι ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγρά-
ψαντο. Οὐκ οὖν, ἔφη, νόμιμος μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦ-
τα πολιτευόμενος· ἄνομος δὲ ὁ ταῦτα παραβαίνων;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ δίκαια μὲν ἂν πράτ-
τοι ὁ τούτοις πειθόμενος, ἄδικα δὲ ὁ τούτοις ἀπειθῶν;
Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττων δί-
καιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν ἄρα
νόμιμος δίκαιός ἐστιν, ὁ δὲ ἄνομος ἄδικος; Καὶ ὁ Ἱπ-
πίας, Νόμους δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἄν τις ἡγήσαι-
το σπουδαῖον πρᾶγμ' εἶναι, ἢ τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς
γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέμενοι ἀποδοκιμάσαντες μετατί-
θενται; Καὶ γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, πολλάκις
ἀράμεναι πόλεις, πάλιν εἰρήνην ποιοῦνται. Καὶ μάλα,
ἔφη. Διάφορον οὖν τι οἴει ποιεῖν, ἔφη, τοὺς τοῖς νό-
μοις πειθομένους φαυλίζων, ὅτι καταλυθεῖεν ἂν οἱ νόμοι,
ἢ εἰ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτακτοῦντας ψέγοις, ὅτι γέ-
νοιτ' ἂν εἰρήνη; ἢ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ταῖς πατρί-
σι προθύμως βοηθοῦντας μέμφῃ; Μὰ Δί' οὐκ ἐγὼ, ἔφη.
Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκράτης, κα-
ταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων
τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις
μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῇ; τῶν δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς

πόλεσιν, οὐκ οἶσθα, ὅτι οἵ τινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώ-
τατοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσι;
καὶ πόλις, ἐν ᾗ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθον-
ται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπό-
στατός ἐστιν; Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀ-
γαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς
αἱ γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς
πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος
κεῖται, τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ
ὀμνύουσι τὸν ὅρκον τοῦτον. Οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γί-
γνεσθαι, οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν οἱ πο-
λῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ'
ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἵρωνται, οὐδ' ἵνα τοῖς αὐ-
τοῖς ἥδωνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται· τούτοις
γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί τε
καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται, ἄνευ δ' ὁμονοίας οὔτ'
ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη.
Ἰδίᾳ δὲ, πῶς μὲν ἄν τις ἧττον ὑπὸ πόλεως ζημιοῖτο, πῶς
δ' ἂν μᾶλλον τιμῷτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; πῶς δ'
ἂν ἧττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡττῷτο, ἢ πῶς ἂν μᾶλλον
νικῴη; Τίνι δ' ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειεν παρακαταθή-
κας, ἢ χρήματα, ἢ θυγατέρας, ἢ υἱούς; τίνα δ' ἂν ἡ
πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσαιτο τοῦ νομίμου; παρὰ
τίνος δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχοιεν, (*) ἢ γονεῖς, ἢ
οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται, ἢ φίλοι, ἢ πολῖται, ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν
μᾶλλον πολέμιοι πιστεύσειαν ἢ ἀνοχὰς ἢ σπονδὰς ἢ συν-
θήκας περὶ εἰρήνης; τίνι δ' ἂν μᾶλλον ἢ τῷ νομίμῳ
σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμ-
μαχοι πιστεύσειαν ἡγεμονίαν, ἢ φρουραρχίαν, ἢ πόλεις;
τίνα δ' ἄν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι κομιεῖσθαι χάριν

μᾶλλον, ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἂν τις εὐεργετήσειεν, ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζει; τῷ δ' ἂν τις βούλοιτο μᾶλλον φίλος εἶναι, ἢ τῷ τοιούτῳ, ἢ τῷ ἧττον ἐχθρός; τῷ δ' ἂν τις ἧττον πολεμήσειεν, ἢ ᾧ μάλιστα μὲν εἶναι φίλος βούλοιτο, ἥκιστα δ' ἐχθρός; καὶ ᾧ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλοιντο εἶναι, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ ἐπιδείκνυμαι νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι· σὺ δ', εἰ τἀναντία ἃ γιγνώσκεις, δίδασκε. Καὶ ὁ Ἱππίας, Ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκῶ τἀναντία γιγνώσκειν οἷς εἴρηκας περὶ τοῦ δικαίου. Ἀγράφους δέ τινας οἶσθα, ἔφη, ὦ Ἱππία, νόμους; Τούς γε ἐν πάσῃ χώρᾳ, ἔφη, κατὰ ταὐτὰ νομιζομένους. Ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, οἵ γε οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες δυνηθεῖεν, οὔτε ὁμόφωνοί εἰσι; Τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τοὺς νόμους τεθεικέναι τούτους; Ἐγὼ μέν, ἔφη, θεοὺς οἶμαι τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι· καὶ γὰρ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεται θεοὺς εὐσεβεῖν. Οὐκ οὖν καὶ γονέας τιμᾶν πανταχοῦ νομίζεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ μήτε γονεῖς παισὶ μίγνυσθαι, μήτε παῖδας γονεῦσιν; Οὐκ ἔτι μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. Τί δή; ἔφη. Ὅτι, ἔφη, αἰσθάνομαί τινας παραβαίνοντας αὐτόν. Καὶ γὰρ ἄλλα πολλά, ἔφη, παρανομοῦσιν. Ἀλλὰ δίκην γέ τοι διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους νόμους, ἣν οὐδενὶ τρόπῳ δυνατὸν ἀνθρώπῳ διαφυγεῖν· ὥσπερ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νόμους ἔνιοι παραβαίνοντες, διαφεύγουσι τὸ δίκην δοῦναι, οἱ μὲν λανθάνοντες, οἱ δὲ βιαζόμενοι. Καὶ ποίαν, ἔφη, δίκην, ὦ

Σώκρατες, οὐ δύνανται διαφεύγειν, γονεῖς τε παισὶ, καὶ παῖδες γονεῦσι μιγνύμενοι; Τὴν μεγίστην νὴ Δία, ἔφη. Τί γὰρ ἂν μεῖζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμενοι τοῦ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι; Πῶς οὖν, ἔφη, κακῶς οὗτοι τεκνοποιοῦνται, ὅτε οὐδὲν κωλύει ἀγαθοὺς αὐτοὺς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν τεκνοποιεῖσθαι; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, οὐ μόνον ἀγαθοὺς δεῖ τοὺς ἐξ ἀλλήλων παιδοποιουμένους εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζοντας τοῖς σώμασιν. Ἦ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόντων, ἢ τῶν παρηκμακότων; Ἀλλὰ μὰ Δί, ἔφη, οὐκ εἰκὸς ὅμοια εἶναι. Πότερα οὖν, ἔφη, βελτίω; Δῆλον ὅτι τὰ τῶν ἀκμαζόντων. Τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἆρα οὐ σπουδαῖα; Οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. Οὐκ οὖν οὕτω γε οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι; Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε οὕτω παιδοποιούμενοι, ὡς οὐ δεῖ παιδοποιοῦνται; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Τίνες οὖν, ἔφη, ἄλλοι κακῶς ἂν παιδοποιοῖντο, εἴγε μὴ οὗτοι; Ὁμογνωμονῶ σοι, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δὲ, τοὺς εὖ ποιοῦντας ἀντευεργετεῖν, οὐ πανταχοῦ νόμιμόν ἐστι; Νόμιμον, ἔφη. Παραβαίνεται δὲ καὶ τοῦτο. Οὐκ οὖν καὶ οἱ τοῦτο παραβαίνοντες δίκην (*) διδόασι, φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μισοῦντας ἑαυτοὺς ἀναγκαζόμενοι διώκειν; ἢ οὐχ οἱ μὲν εὖ ποιοῦντες τοὺς χρωμένους ἑαυτοῖς ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν, οἱ δὲ μὴ ἀντευεργετοῦντες τοὺς τοιούτους διὰ μὲν τὴν ἀχαριστίαν μισοῦνται ὑπ' αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσιτελεῖν τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι, τούτους μάλιστα διώκουσι; Νὴ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἔφη, θεοῖς πάντα ταῦτ' ἔοικε· τὸ γὰρ τοὺς νόμους αὐτοῖς τοῖς παραβαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχειν, βελτίονος ἢ κατὰ ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ μοι εἶναι. Πότερον οὖν, ὦ Ἱππία, τοὺς θεοὺς ἡγῇ τὰ δίκαια

νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν, εἰ μὴ θεός. Καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει.

61. Πλάτωνος Πολιτειῶν ᾱ.

Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκ ἔτι ῥᾴδιον ἔχειν, ὅ τι τις εἴπῃ. Εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, εἴχομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ, ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ αἰσχρὸν εἶναι, καὶ τἆλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύῃ.— Ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλεῖον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν καὶ εὐήθης. Τί δαὶ, τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλέον ἔχειν, καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἂν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ· ἀλλὰ εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν, μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δαὶ δὴ ὁ ἄδικος, ἄρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν, καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὒ, ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκ οὖν καὶ ἀδίκου γε ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει τε καὶ ἁμιλλήσεται, ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγομεν, ἔφη, ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ,

61. p. 348. E.

τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος, τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερα; Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, τοιοῦτος ὢν, καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν, οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον, καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα. Οὐκ οὖν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν· ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δαὶ, ἰατρικὸν οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἆρ' οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, δοκεῖ μουσικὸς (*) ἁρμοττόμενος λύραν, ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χόρδων πλεονεκτεῖν, ἢ ἀξιοῦν πλεῖον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δαὶ, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ, ἰατρικὸς, ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν, ἢ ἀνδρὸς, ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης εἴ τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις οὖν ἐθέλειν πλείω ἂν αἱρεῖσθαι, ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων, ἢ πράττειν, ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν; Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δαὶ, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειν, ἀνομοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός; Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς, τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δ' ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς, τοῦ

τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου; Φαίνεται. Οὐκ οὖν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγώ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη. Ὁ δὲ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ τε καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι. Ὡμολογοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής τε καὶ κακός.

62. Ἐπειδὴ δ' οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δ' ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι τὴν ἀδικίαν.

63. Ἀλλὰ τῇδέ πη σκέψασθαι χρή. Πόλιν φαίης ἂν ἄδικον εἶναι, καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως, καὶ καταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη· καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει, καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ λόγος· ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον οὖν ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης; Εἰ μέν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔστιν ἡ δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης, εἰ δ' ὡς ἐγώ, μετ' ἀδικίας. Πάνυ γε ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον, καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνῃ πάνυ καλῶς. Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοι χάρισαι, καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν οὖν ἢ πόλιν, ἢ στρατόπεδον,

62. p. 350. D. 63. p. 351. A.

ἢ λῃστάς, ἢ κλέπτας, ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται, ἀδίκως πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύμαχε, ἥ γε ἀδικία, καὶ μίση, καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει· ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν. Ἦ γάρ; Ἔστω, ἦ δ' ὅς, ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, (*) ὦ ἄριστε· τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα εἰ τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγινομένη μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν, καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δέ, ἂν ἐν δυοῖν ἐγγένηται, οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσι, καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δή, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ ἀπολεῖ τὴν αὐτῆς δύναμιν; ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκ οὖν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινί, εἴτε γένει, εἴτε στρατοπέδῳ, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ ποιεῖ πράττειν μεθ' αὑτοῦ, διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι· ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δὴ οἶμαι ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν ποιήσει πράττειν στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. Ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσίν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται, ὦ Θρασύμαχε, ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν· οὐ γάρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι.

Ἴθι δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀπο-
πλήρωσον, ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν· ὅτι μὲν γὰρ
καὶ σοφώτεροι, καὶ ἀμείνους, καὶ δυνατώτεροι πράττειν
οἱ δίκαιοι φαίνονται· οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ'
ἀλλήλων οἷοί τε. Ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς φαμὲν ἐῤῥωμένως
πώποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι, ἀδίκους ὄντας,
τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς ἐλέγομεν· οὐ γὰρ ἂν ἀπ-
είχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι· ἀλλὰ δῆλον ὅτι
ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει, μή τι καὶ
ἀλλήλους γε καὶ ἐφ' οὓς ᾖεσαν ἀδικεῖν ἅμα, δι' ἣν ἔπρα-
ξαν ἃ ἔπραξαν· ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα, ἀδικίᾳ, ἡμι-
μόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἵ γε παμπόνηροι, καὶ τελέως ἄδι-
κοι, τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. Ταῦτα μὲν οὖν
ὅτι οὕτως ἔχει, μανθάνω, ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτί-
θεσο· εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, καὶ
εὐδαιμονέστεροί εἰσιν, ὅπερ τὸ ὕστερον προὐθέμεθα
σκέψασθαι, σκεπτέον. Φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς
γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκε-
πτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ
τοῦ, ὅν τινα τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δὴ, ἔφη. Σκο-
πῶ, ἦν δ' ἐγὼ, καί μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου
ἔργον; Ἔμοιγε. Ἆρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ
ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις, ἢ
ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε· ἔσθ' ὅτῳ ἂν
ἄλλῳ ἴδοις, ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δαί; ἀκούσαις
ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκ οὖν δικαίως ἂν ταῦτα
τούτων φαμὲν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δαί; μαχαίρᾳ
ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις, καὶ σμίλῃ, καὶ ἄλλοις πολ-
λοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; (*) Ἀλλ' οὐδενί γ' ἂν οἶμαι οὕτω
καλῶς, ὡς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἀληθῆ.

Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν
οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις, ὃ ἄρτι ἠρώτων
πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ
μόνον τι, ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλὰ,
ἔφη, μανθάνω τε, καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου πράγμα-
τος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ
δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ, ᾧπερ καὶ ἔργον τι προστέτακται;
ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν· ὀφθαλμῶν φαμὲν ἔστι τι
ἔργον. Ἔστιν. Ἆρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἐστι;
Καὶ ἀρετή. Τί δὲ, ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκ οὖν
καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὴ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων; οὐχ οὕτως; Οὕτως ἔχει δή Ἆρ' ἄν ποτε ὄμματα
τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο, μὴ ἔχοντα τὴν αὐ-
τῶν οἰκείαν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ
πῶς ἂν, ἔφη; τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις, ἀντὶ τῆς ὄψε-
ως. Ἥτις, ἦν δ' ἐγὼ, αὐτῶν ἡ ἀρετή· οὐ γάρ πω τοῦ-
το ἐρωτῶ, ἀλλὰ εἰ τῇ μὲν οἰκείᾳ ἀρετῇ τὸ αὐτῶν ἔργον
εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. Ἀληθὲς,
ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ ὦτα, στερόμενα τῆς
αὑτῶν ἀρετῆς, κακῶς τὸ αὑτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πά-
νυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τὰ ἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν
τοῦτον λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δὴ, μετὰ ταῦτα τόδε
σκέψαι. Ψυχῆς ἔστι τι ἔργον, ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ'
ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ
ἄρχειν καὶ τὸ βουλεύεσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔστιν
ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν, καὶ φαῖ-
μεν ἴδια ἐκείνης εἶναι; Οὐδενὶ ἄλλῳ. Τί δ' αὖ τὸ ζῆν;
οὐ ψυχῆς ἔργον φήσομεν εἶναι; Μάλιστ' ἂν, ἔφη. Οὐκ
οὖν καὶ ἀρετήν φαμέν τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Ἆρ'
οὖν ποτε, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπερ-

γάσεται, στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκ οὖν ἀρετὴν μὲν ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην, κακίαν δὲ ἀδικίαν; Ξυνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ ὁ ἄδικος; Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον· ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων· ὁ δὲ μὴ, τἀναντία; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα εὐδαίμων, ὁ δ᾽ ἄδικος ἄθλιος; Ἔστω, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε οὐ λυσιτελεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδέποτε ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης.

64. Ἐν ταὐτῷ.

Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μόγις διανενεύκαμεν, καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὡμολόγηται, ταὐτὰ μὲν ἐν πόλει, ταὐτὰ δὲ ἐν ἑνὶ ἑκάστου τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι, καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκ οὖν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν σοφὴ, καὶ ᾧ, οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην, καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι; Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης, καὶ ὥς, τούτῳ καὶ πόλιν ἀνδρείαν· καὶ οὕτω καὶ τἆλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν (*) ὡσαύτως ἄμφότερα ἔχειν; Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δὴ, ὦ Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία; Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ᾽ οὔπω μὴν τοῦτό γε ἐπιλελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράττειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν, ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὅτ᾽ ἂν τὰ αὑτοῦ ἐν αὑτῷ πράττῃ, οὕτω δικαιότερός τε ἔσται, καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς, μνημονευτέον. Οὐκ οὖν τῷ μὲν λογικῷ ἄρχειν προσῆκον, σοφῷ ὄντι, καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης ψυχῆς προμήθειαν; τῷ δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι, καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δ᾽ ἀνιεῖσα, καὶ παραμυθουμένη καὶ ἡμεροῦσα ἁρμονίᾳ τε καὶ ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἦ δ᾽ ὅς. Καὶ τούτω δὴ οὕτω τραφέντε, καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὑτὰ μαθόντε καὶ παιδευθέντε, προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ κρεῖττον τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ, καὶ χρημάτων φύσει ἀπληστότατον· ὃ τηρήσετον, μὴ, τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον, οὐ τὰ αὑτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ καταδουλώσασθαι καὶ ἄρχειν ἐθέλῃ, ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ᾖ, καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλαττοίτην, ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος, τὸ μὲν κελευόμενον, τὸ δὲ προπολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα. Ἔστι ταῦτα. Καὶ ἀνδρεῖον δὴ, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, ὅτ᾽ ἂν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γε, ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, πῶς ἦρχέ τε ἐν αὐτῷ, καὶ ταῦτα παρήγγελλεν, ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστοτε, καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ, καὶ τῇ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν τούτων, ὅτ᾽ ἂν τό τε

64. IV. p. 441.

ἄρχον καὶ τὼ ἀρχομένω ὁμοδοξῶσιν, ὡς δεῖν ἄρχειν τὸ λογιστικόν, καὶ μὴ στασιάσωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γ' οὖν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν, ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ὡς πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγώ· μή πῃ ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δοκεῖν εἶναι, ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γάρ, ἦν δ' ἐγώ, πάντα παντάπασιν ἂν βεβαιωσαίμεθα, εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς (*) πόλεως, καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρός, ἐδόκει ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίνα ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν δρᾶσαι μᾶλλον, ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδένα ἄν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδιαίτερον, ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστισγεοῦν ἄπιστος, ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαί γε μήν, καὶ γονέων ἀμέλειαι, καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον, ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσι. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκ οὖν τούτων πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν δὴ οὖν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἔτι οὖν ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι, ἢ ταύτην τὴν δύναμιν, ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται, ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν, κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε καὶ τύπον τινὰ τῆς δικαιοσύνης κινδυ-

νεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δέ γε ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, διὸ καὶ ὠφελεῖ εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τό, τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν, καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν· τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα δὴ οὕτω. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθές, τοιοῦτόν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' οὐ περὶ τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς, περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ αὑτοῦ, μὴ ἐάσαντα τὰ ἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ, μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα ἐνθυμούμενον, καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα, καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ, καὶ συναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ ἄλλ' ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον, καὶ ἐκ πολλῶν σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ περὶ σώματος θεραπείαν, ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι, ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια· ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν, ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ συναπεργάζηται· σοφίαν δέ, τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πρᾶξιν, ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν τε, ὡς τὴν ταύτῃ ἂν ἐπιστατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὄν, εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι, οἶμαι, δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δί' οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δή, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον. Οὐκ οὖν στά-

σιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι καὶ (*)
πολυπραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ
τῆς ψυχῆς, ἵνα ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιού-
του ὄντος φύσει, οἵου πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν, τῷ τοῦ
ἀρχικοῦ γένους ὄντι· τοιαῦτ᾽ ἄττα, οἶμαι, φήσομεν καὶ
τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην εἶναι, τήν τε ἀδικίαν
καὶ ἀκολασίαν, καὶ δειλίαν, καὶ ἀμαθίαν, καὶ ξυλλήβδην
πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ, ἔφη. Οὐκ οὖν,
ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ αὖ
τὸ δίκαια ποιεῖν, πάντα ταῦτα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα
ἤδη σαφῶς, ἧπερ καὶ ἡ ἀδικία καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή;
Ὅτι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν
τε καὶ νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν τῇ ψυχῇ.
Πῇ; ἔφη. Τὰ μέν που ὑγιεινὰ ὑγίειαν ἐμποιεῖ· τὰ δὲ
νοσώδη νόσον. Ναί. Οὐκ οὖν καὶ τὸ μὲν δίκαια
πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ· τὸ δὲ ἄδικα, ἀδικίαν; Ἀ-
νάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ποιεῖν, τὰ ἐν τῷ σώματι
κατὰ φύσιν καθιστάναι, κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ᾽
ἀλλήλων· τὸ δὲ νόσον, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχε-
σθαι ἄλλο ὑπ᾽ ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκ οὖν αὖ, ἔφην, τὸ
δικαιοσύνην ἐμποιεῖν, τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθι-
στάναι, κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ᾽ ἀλλήλων· τὸ δὲ
ἀδικίαν, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ᾽
ἄλλου; Κομιδῇ, ἔφη. Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγί-
ειά τέ τις ἂν εἴη, καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς· κακία δὲ
νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἆρ᾽
οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν
φέρει, τὰ δὲ αἰσχρὰ εἰς κακίας; Ἀνάγκη. Τὸ δὴ λοι-
πὸν ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστι σκέψασθαι, πότερον αὖ
λυσιτελεῖ, δίκαιά τε πράττειν, καὶ καλὰ ἐπιτηδεύειν, καὶ

εἶναι δίκαιον, ἐάν τε λανθάνῃ, ἐάν τε μὴ, τοιοῦτος ὤν· ἢ ἀδικεῖν τε καὶ ἄδικον εἶναι, ἐάν περ μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ βελτίων γίγνηται κολαζόμενος. Ἀλλὰ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα γίγνεσθαι ἤδη, εἰ τοῦ μὲν σώματος τῆς φύσεως διαφθειρομένης δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι, οὐδὲ μετὰ πάντων σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ παντὸς πλούτου καὶ πάσης ἀρχῆς, τῆς δὲ αὐτοῦ τούτου, ᾧ ζῶμεν, φύσεως ταραττομένης τε καὶ διαφθειρομένης, βιωτὸν ἄρα ἔσται, ἄν πέρ τις ποιῇ, ὃ ἂν βουληθῇ, ἄλλο πλὴν τοῦτο, ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγήσεται, δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται, ἐπειδή γε ἐφάνη γε ὄντα ἑκάτερα, οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον γὰρ, ἦν δ᾽ ἐγώ· ἀλλ᾽ ὅμως ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν ὅσον οἷόν τε σαφέστατα κατιδεῖν, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἥκιστα, νὴ τὸν Δί᾽, ἔφη, πάντων ἀποκνητέον.

65. *Πλάτωνος τῇ θ᾽ Πολιτείᾳ.*

Εἶεν δὴ, εἶπον, ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι᾽ ἃ δεῦρ᾽ ἥκομεν· ἦν δέ που λεγόμενον, λυσιτελεῖν ἀδικεῖν τῷ τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ· ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δὴ, ἔφην, (*) αὐτῷ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα, τό τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν, ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς, ἔφη; Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ, ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων, οἷα ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦ δ᾽ ὅς. Τῶν τοιούτων τινὰ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας καὶ ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συ-

65. Scil. IX. p. 588.

χναὶ λέγονται ξυμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὑτοῦ πάντα ταῦτα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη, τὸ ἔργον· ὅμως δ' ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δ' ἀνθρώπου, πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον, καὶ δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω, καὶ πέπλασται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πῃ ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυτρον ὁρῶντι, ἓν ζῶον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ, τῷ λέγοντι ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησὶν, ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ, τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐωχοῦντι, ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα· τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν, καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι, ὅπῃ ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ συνεθίζειν, μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὰ ἐν αὑτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γάρ, ἔφη, ταῦτα λέγει ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκ οὖν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν, φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, καὶ τοῦ πολυκεφάλου θρέμματος ἐπιμελήσεται, ὥσπερ γεωργὸς τὰ μὲν ἥμερα τρέφων καὶ τιθασσεύων, τὰ δ' ἄγρια ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κη-

δόμενος φίλα ποιησάμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὑτῷ, οὕτω θρέψει; Κομιδῇ γὰρ αὖ λέγει ταῦτα, ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν. Κατὰ πάντα δὴ τρόπον ὁ μὲν τὸ δίκαιον ἐγκωμιάζων ἀληθῆ ἂν λέγοι, ὁ δὲ τἄδικα, ψεύδοιτο· πρός τε γὰρ ἡδονὴν καὶ πρὸς εὐδοξίαν καὶ ὠφέλειαν σκοπουμένῳ, ὁ μὲν ἐπαινέτης τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν ὑγιὲς, οὐδὲ εἰδὼς ψέγει, ὅ τι ψέγοι. Οὔ μοι δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, οὐδαμῇ γε. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾴως, οὐ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνει, ἐρωτῶντες· Ὦ μακάριε, οὐ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ νόμιμα διὰ τὰ τοιαῦτα ἂν φαῖμεν γεγονέναι; τὰ μὲν καλὰ τὰ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δ' ἴσως τὰ ὑπὸ τῷ θείῳ, τὰ θηριώδη ποιοῦντα τῆς φύσεως· αἰσχρὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον (*) δουλούμενα; συμφήσει, ἢ πῶς; Ἐὰν ἐμοί, ἔφη, πίθηται. Ἔστιν οὖν, εἶπον, ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ λόγου χρυσίον λαμβάνειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τι γίγνεται, λαμβάνων τὸ χρυσίον, ἅμα καταδουλοῦται τὸ βέλτιστον αὑτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ; ἢ εἰ μὲν λαβὼν χρυσὸν, υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδουλοῦτο, καὶ ταῦτ' εἰς ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐλυσιτέλει, οὐδ' ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβάνοι; εἰ δὲ τὸ αὑτοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ μιαρωτάτῳ δουλοῦται, καὶ μηδὲν ἐλεεῖ, οὐκ ἄρα ἄθλιός ἐστι, καὶ πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ, ἢ Ἐριφύλη ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμένη; Πολὺ μέντοι, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων· ἐγὼ γάρ σοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρινοῦμαι. Οὐκ οὖν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν οἴει διὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ δεινὸν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς θρέμμα εἰς ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος; Δῆλον, ἔφη. Ἡ δ' αὐθάδεια καὶ δυσκολία ψέγεται, οὐχ ὅτ' ἂν τὸ λεον-

τῶδες καὶ ὀφεῶδες αὔξηται, καὶ συντείνηται ἀναρμόστως; Πάνυ μὲν οὖν. Τρυφὴ μὲν οὖν καὶ μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ ἀνέσει ψέγεται, ὅτ᾽ ἂν ἐν αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί μήν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνελευθερία, οὐχ ὅτ᾽ ἂν τὶς τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς ὑπὸ τῷ ὀχλώδει θηρίῳ ποιῇ, καὶ ἕνεκα χρημάτων καὶ τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προπηλακιζόμενον ἐθίζῃ ἐκ νέου ἀντὶ λέοντος πίθηκον γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Βαναυσία δὲ καὶ χειροτεχνία διὰ τί, οἴει, ὄνειδος φέρει; ἢ δι᾽ ἄλλο τι φήσομεν, ἢ ὅτ᾽ ἄν τις ἀσθενὲς φύσει ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου εἶδος, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἄρχειν τῶν ἐν αὐτῷ θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖνα, καὶ τὰ θωπεύματα αὐτῶν μόνον δύνηται μανθάνειν; Ἔοικεν, ἔφη. Οὐκ οὖν ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑφ᾽ ὁμοίου ἄρχηται, οἵουπερ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτὸν φαμὲν δεῖν εἶναι ἐκείνου τοῦ βελτίστου, καὶ ἔχοντος ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον ἄρχον, οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου οἰόμενοι δεῖν ἄρχεσθαι αὐτόν, ὥσπερ Θρασύμαχος ᾤετο τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ᾽ ὡς ἄμεινον παντὶ ὑπὸ θείου καὶ φρονίμου ἄρχεσθαι, μάλιστα μὲν οἰκεῖον ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ, εἰ δὲ μή, ἔξωθεν ἐφεστῶτος, ἵνα εἰς δύναμιν πάντες ὅμοιοι ὦμεν καὶ φίλοι, τῷ αὐτῷ κυβερνώμενοι; Καὶ ὀρθῶς γ᾽, ἔφη. Δηλοῖ δέ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ ὁ νόμος, ὅτι τοιοῦτον βούλεται, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ξύμμαχος ὤν, καὶ ἡ τῶν παίδων ἀρχή, τὸ μὴ ἐᾶν ἐλευθέρους εἶναι, ἕως ἂν ἐν αὐτοῖς, ὥσπερ ἐν πόλει, πολιτείαν καταστήσωμεν, καὶ τὸ βέλτιστον θεραπεύσαντες τῷ παρ᾽ ὑμῖν τοιούτῳ ἀντικαταστήσωμεν φύλακα ὅμοιον καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ· καὶ τότε δὴ ἐλευθερίαν ἀφίεμεν. Δηλοῖ γάρ, ἦ δ᾽ ὅς.

66. *Πλάτωνος Πολιτείας ι.*

(*) Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τά τε ἄλλα ἀπελυσάμεθα ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ τοὺς μισθοὺς οὐδὲ τὰς δόξας δικαιοσύνης ἀπηνέγκαμεν, ὥσπερ Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ὑμεῖς ἔφατε, ἀλλ᾽ αὐτοδικαιοσύνην αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἄριστον εὕρομεν, καὶ ποιητέον εἶναι αὐτῇ τὰ δίκαια, ἐάν τ᾽ ἔχῃ τὸν Γύγου δακτύλιον, ἐάν τε μή, καὶ πρὸς τοιούτῳ δακτυλίῳ τὴν Ἄϊδος κυνέην; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Γλαύκων, νῦν ἤδη ἀνεπίφθονόν ἐστι πρὸς ἐκείνοις, καὶ τοὺς μισθοὺς τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἀποδοῦναι, ὅσους καὶ οἵους τῇ ψυχῇ παρέχει παρ᾽ ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν, ζῶντός τε ἔτι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπειδ᾽ ἂν τελευτήσῃ; Παντάπασι μὲν οὖν, ἦ δ᾽ ὅς. Ἆρ᾽ οὖν ἀποδώσετέ μοι ἃ ἐδανείσασθε ἐν τῷ λόγῳ; Τί μάλιστα; Ἔδωκα ὑμῖν τὸν δίκαιον δοκεῖν ἄδικον εἶναι, καὶ τὸν ἄδικον δίκαιον· ὑμεῖς γὰρ ἡγεῖσθε, κἂν εἰ μὴ δυνατὸν εἴη ταῦτα λανθάνειν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ὅμως δοτέον εἶναι τοῦ λόγου ἕνεκα, ἵν᾽ ἡ αὐτὴ δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν αὐτὴν κριθείη· ἢ οὐ μνημονεύεις; Ἀδικοίην μέντ᾽ ἄν, ἔφη, εἰ μή. Ἐπειδὴ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, κεκριμέναι εἰσίν, ἐγὼ πάλιν ἀπαιτῶ ὑπὲρ δικαιοσύνης, ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων, καὶ ὑμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι οὕτως, ἵνα καὶ τὰ νικητήρια κομίσηται, ἃ ἀπὸ τοῦ δοκεῖν κτωμένη, δίδωσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἀγαθὰ διδοῦσα ἐφάνη, καὶ οὐκ ἐξαπατῶσα τοὺς τῷ ὄντι λαμβάνοντας αὐτήν. Δίκαια, ἔφη, αἰτεῖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πρῶτον μὲν τοῦτο ἀποδώσετε, ὅτι θεούς γε οὐ λανθάνει ἑκάτερος αὐτῶν, οἷός ἐστιν; Ἀποδώσομεν, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ λανθά-

66. X. p. 612. A.

νετον, ὁ μὲν θεοφιλὴς ἂν εἴη, ὁ δὲ θεομισής, ὥσπερ καὶ
κατ' ἀρχὰς ὡμολογοῦμεν. Ἔστι ταῦτα. Τῷ δὲ θεοφι-
λεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν, ὅσα γε ἀπὸ θεῶν γίγνεται, πάντα
γίγνεσθαι ὡς οἷόν τε ἄριστα, εἰ μή τι ἀναγκαῖον αὐτῷ
κακὸν ἐκ προτέρας ἁμαρτίας ὑπῆρχεν; Πάνυ μὲν οὖν.
Οὕτως ἄρα ὑποληπτέον περὶ τοῦ δικαίου ἀνδρός, ἐάν τ'
ἐν πενίᾳ γίγνηται, ἐάν τ' ἐν νόσοις, ἤ τινι ἄλλῳ τῶν δο-
κούντων κακῶν, ὡς τούτῳ ταῦτα εἰς ἀγαθόν τι τελευτή-
σει ζῶντι, ἢ καὶ ἀποθανόντι· οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν
ποτε ἀμελεῖται, ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνε-
σθαι, καὶ ἐπιτηδεύων ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ
ὁμοιοῦσθαι θεῷ. Εἰκός γ', ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμε-
λεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. Οὐκ οὖν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀ-
ναντία τούτων δεῖ διανοεῖσθαι; Σφόδρα γε. Τὰ μὲν δὴ
παρὰ θεῶν τοιαῦτ' ἄττ' ἂν εἴη νικητήρια τῷ δικαίῳ.
Κατὰ γοῦν ἐμὴν δόξαν, ἔφη. Τί δ', ἦν δ' ἐγώ, παρ' ἀν-
θρώπων; ἆρα οὐχ ὧδε ἔχει, εἰ δεῖ τὸ ὂν τιθέναι; οὐχ οἱ
μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν, ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν
θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω μή, τὸ μὲν
πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι
γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, καὶ ἀστεφάνω-
τοι ἀποτρέχοντες· οἱ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δρομικοὶ, εἰς τέλος
ἐλθόντες, τά τε ἆθλα λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦνται; οὐχ
οὕτω καὶ περὶ τῶν δικαίων τὸ πολὺ ξυμβαίνει, πρὸς τὸ τέ-
λος ἑκάστης πράξεως καὶ ὁμιλίας καὶ τοῦ βίου εὐδοκιμοῦσί
(*) τε, καὶ τὰ ἆθλα παρὰ τῶν ἀνθρώπων φέρονται; Καὶ
μάλα. Ἀνέξει ἆρα λέγοντος ἐμοῦ περὶ τούτων, ἅπερ αὐ-
τὸς ἔλεγες περὶ τῶν ἀδίκων; ἐρῶ γὰρ δή, ὅτι οἱ μὲν δί-
καιοι, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γένωνται, ἐν τῇ αὐτῶν πόλει
ἄρχουσί τε, ἃς ἂν βούλωνται, ἀρχάς, γαμοῦσί τε ὁπόθεν

ἂν βούλωνται, ἐκδιδόασί τε εἰς οὓς ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα
ἃ σὺ περὶ ἐκείνων, ἐγὼ νῦν λέγω περὶ τῶνδε· καὶ αὖ καὶ
περὶ τῶν ἀδίκων, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ἐὰν νέοι ὄντες
λάθωσιν, ἐπὶ τέλους τοῦ δρόμου αἱρεθέντες καταγέλαστοί
εἰσι, καὶ γέροντες γιγνόμενοι ἄθλιοι προπηλακίζονται,
ὑπὸ ξένων τε καὶ ἀστῶν μαστιγούμενοι, καὶ ἃ ἀγροῖκα
ἔφησθα σὺ εἶναι, ἀληθῆ λέγων, εἶτα στρεβλώσονται, καὶ
ἐκκαυθήσονται· πάντα ἐκεῖνα οἴου καὶ ἐμοῦ ἀκηκοέναι,
ὡς πάσχουσιν· ἀλλ' ὃ λέγω, ὅρα, εἰ ἀνέξῃ. Καὶ πάνυ,
ἔφη· δίκαια γὰρ λέγεις. Ἃ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ζῶντι
τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἆθλά τε καὶ μι-
σθοὶ καὶ δῶρα γίγνεται πρὸς ἐκείνοις τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς
αὐτὴ παρείχετο ἡ δικαιοσύνη, τοιαῦτ' ἂν εἴη. Καὶ μάλα,
ἔφη, καλά τε καὶ βέβαια. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐ-
δέν ἐστι πλήθει οὐδὲ μεγέθει πρὸς ἐκεῖνα, ἃ τελευτήσαντα
ἑκάτερον περιμένει.

67. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

Τί τοὐντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαμὲν δικαιοσύ-
νης περὶ μαθήσεως; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς προὔτρεπε τοῦ
σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μηδὲν προνοοῦντας ὁρῶν,
καθάπερ παῖδας, ὡς ἔστι τις γυμναστικὴ καὶ ἰατρική, καὶ
ἔπειτα ὠνείδιζε, λέγων ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν
καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι, καὶ ὅσα τοῦ
σώματος ἕνεκα διαπονούμεθά τε καὶ κτώμεθα, τούτου δ'
αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανήν, ὅπως ὡς βέλτιστον
ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὖσαν· εἰ δ'
ἐπανειρόμεθα τὸν ταῦθ' ἡμᾶς προτρέποντα, λέγεις δὲ εἶ-
ναι τίνας ταύτας τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἴσως ὅτι γυμνα-
στικὴ καὶ ἰατρική· καὶ νῦν δὴ τίνα φαμὲν εἶναι τὴν ἐπὶ

67. p. 408. E.

τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ τέχνην, λεγέσθω. Ὁ δὴ δοκῶν αὐτῶν ἐρρωμενέστατος εἶναι, πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος εἶπε, ταύτην τὴν τέχνην εἶναι, ἥνπερ ἀκούεις συλλέγοντος, ἔφη, Σωκράτους, οὐκ ἄλλην ἢ δικαιοσύνην. Εἰπόντος δέ μου, μή μοι τὸ ὄνομα εἴπῃς μόνον, ἀλλὰ ὧδι, ἰατρική πού τις λέγεται τέχνη, ταύτης δέ ἐστι διττὰ τὰ ἀποτελούμενα, τὸ μὲν ἰατροὺς ἀεὶ πρὸς τοῖς οὖσιν ἑτέρους ἐξεργάζεσθαι, τὸ δὲ ὑγίειαν· ἔστι δὲ τούτων θάτερον οὐκέτι τέχνη, τῆς τέχνης δὲ τῆς διδασκούσης τε καὶ διδασκομένης ἔργον, ὃ δὴ λέγομεν ὑγίειαν. Καὶ τεκτονικῆς δὲ κατὰ ταὐτὰ, οἰκία τε καὶ τεκτονική· τὸ μὲν ἔργον, τὸ δὲ δίδαγμα· τῆς δὴ δικαιοσύνης ὡσαύτως, τὸ μὲν, δικαίους ἔστω ποιεῖν, καθάπερ ἐκεῖ τοὺς τεχνίτας ἑκάστους· τὸ δ' ἕτερον, ὃ δύναται ποιεῖν ἡμῖν ἔργον ὁ δίκαιος, τί τοῦτο φαμέν; εἰπέ. Οὗτος μὲν, ὥς οἶμαι, τὸ συμφέρον ἀπεκρίνατο· ἄλλος δὲ τὸ δέον· ἕτερος δὲ τὸ ὠφέλιμον· ὁ δὲ τὸ λυσιτελοῦν. Ἐπανῄειν δὴ ἐγὼ λέγων, ὅτι ἐκεῖ τά γε ὀνόματα ταῦτ' (*) ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν, ὀρθῶς πράττειν, λυσιτελοῦντα, ὠφέλιμα, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ πρὸς ὅ τι ταῦτα πάντα τείνει, ἐρεῖ τὸ ἴδιον ἑκάστῃ τέχνῃ, οἷον ἡ τεκτονικὴ, τὸ εὖ, τὸ καλῶς, τὸ δεόντως, ὥστε τὰ ξύλινα φήσει σκεύη γίγνεσθαι· ἃ δὴ οὐκ ἔστι τέχνη. Λεγέσθω δὴ καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης ὡσαύτως. Τελευτῶν ἀπεκρίνατό τις, ὦ Σώκρατες, μοι τῶν σῶν ἑταίρων ὃς δὴ κομψότατα ἔδοξεν εἰπεῖν, ὅτι τοῦτ' εἴη τὸ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς, φιλίαν ἐν ταῖς πόλεσι ποιεῖν. Οὗτος δ' αὖ ἐρωτώμενος, τὴν φιλίαν ἀγαθόν τε ἔφη εἶναι, καὶ οὐδέποτε κακόν· τὰς δὲ τῶν παίδων φιλίας, καὶ τὰς τῶν θηρίων, ἃς ἡμεῖς τοῦτο τοὔνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶναι φιλίας ἐπανερωτώμενος· συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς τοιαύτας βλαβερὰς ἢ ἀγαθὰς εἶναι· φεύγων δὴ τὸ τοιοῦτον, οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας· τὴν δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς φιλίαν εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν. Τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέγοι ἢ ἐπιστήμην, τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν· ἠναγκάζοντο γὰρ πολλαὶ καὶ βλαβεραὶ γίγνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων· τὴν δὲ φιλίαν, ἀγαθὸν ὡμολογήκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον. Ὥστε ταὐτὸ ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην οὖσαν, ἀλλὰ οὐ δόξαν. Ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου ἀποροῦντες, οἱ παρόντες ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ καὶ λέγειν, ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταὐτὸν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις· καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ ὁμόνοιά τίς ἐστι, καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰσὶν ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην, δικαιοσύνην ἢ ὁμόνοιαν, ὅπου τείνουσά ἐστι διαπέφευγε, καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὅ τι ποτέ ἐστι τὸ ἔργον. Ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σεαυτὸν ἠρώτων, καὶ εἶπάς μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. Ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδέν· ἅπαντα γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας δρᾶν.

68. *Πλάτωνος.*

Τί δ' εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἴει με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; Ναὶ, εἴ γε εὕροις. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ; Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις. Εἶτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἴει με; Ἔγωγε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι.

69. *Ἐν ταὐτῷ.*

Εὑρὼν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα τὰ δίκαια καὶ τἄδικα; Οὐ

68. Alc. I. p. 109. E. 69. p. 110. D.

πάνυ φαίνομαι. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα εἰδέναι· εἰ δὲ μήθ᾽ εὗρες, μήτ᾽ ἔμαθες, πῶς οἶσθα, καὶ πόθεν; Ἀλλ᾽ ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρίθη, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών· τὸ δὲ πῶς εἶχεν; Ἔμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἥκομεν λόγον· παρὰ τοῦ; φράζε κἀμοί. Παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐκ εἰς σπουδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

70. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀποκρίνου δή· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσῃς, ὅτι τὰ δίκαια καὶ συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πιστεύσῃς. Οὔ τοι· ἀλλ᾽ ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι. Μαντικὸς γὰρ εἶ. Καί μοι λέγε, τῶν δικαίων φῂς ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια δ᾽ οὔ; Ναί. Τί δέ, τὰ μὲν καλὰ εἶναι αὐτῶν, τὰ δ᾽ οὔ; Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Εἴ τίς σοι ἤδη ἔδοξεν αἰσχρὰ μέν, δίκαια δὲ πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια καὶ καλά; Ναί. Τί δ᾽ αὖ τὰ καλά; πότερον πάντα ἀγαθά, ἢ τὰ μέν, τὰ δ᾽ οὔ; Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι. Ἦ καὶ αἰσχρὰ ἀγαθά; Ναί. Ἆρα λέγεις τὰ τοιάδε, οἷον πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἑταίρῳ, ἢ οἰκείῳ, τραύματά τε ἔλαβον, καὶ ἀπέθανον· οἱ δ᾽ οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις, κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει, τοῦτο δέ ἐστιν ἀνδρεία, ἢ οὔ; Ναί. Κακὴν δέ γε κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἕλκη· ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἡ ἀνδρεία, ἄλλο δὲ ὁ θάνατος; Πάνυ γε. Οὐκ ἄρα κατὰ ταὐτόν γ᾽ ἐστὶ καλὸν καὶ κακόν, τὸ τοῖς φίλοις βοη-

70. p. 114. E.

θεῖν. Οὐ φαίνεται. Ὅρα τοίνυν εἴ γε καλὸν καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα· κατὰ τὴν ἀνδρείαν γὰρ ὁμολογεῖς καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν· τοῦτ᾽ οὖν αὐτὸ σκόπει, τὴν ἀνδρείαν ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὧδε δὲ σκόπει· σὺ πότερ᾽ ἂν δέξαιό σοι εἶναι ἀγαθὰ ἢ κακά; Ἀγαθά. Οὐκ οὖν τὰ μέγιστα; Μάλιστα. Καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαι᾽ ἂν στέρεσθαι; Πῶς γὰρ οὔ; Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρείας, ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι; Οὐδὲ ζῆν ἂν ἔγωγε δεξαίμην, δειλὸς ὤν. Ἔσχατον ἄρα σοι δοκεῖ κακὸν εἶναι ἡ δειλία; Ἔμοιγε. Ἐξίσου τῷ τεθνάναι, ὡς (*) ἔοικε. Φημί. Οὐκ οὖν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ ἀνδρεία; Ναί. Καὶ τὰ μὲν μάλιστα εἶναι βούλοιό σοι, τὰ δὲ ἥκιστα; Ναί. Ἆρ᾽ ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγῇ, τὰ δὲ κάκιστα; Πάνυ γε. (Ἐν τοῖς ἀρίστοις ἄρα σὺ ἡγῇ ἀνδρείαν εἶναι, κἂν τοῖς κακίστοις θάνατον; Ἔγωγε.) Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν καλόν, κατὰ ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας; Φαίνομαί γε. Κατὰ δὲ κακοῦ πρᾶξιν, τὴν τοῦ θανάτου, κακόν; Ναί. Οὐκ οὖν δίκαιον ὧδε προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πράξεων, εἴπερ ᾗ κακὸν ἀπεργάζεται, κακὴν καλεῖς, καὶ ᾗ ἀγαθόν, ἀγαθὴν κλητέον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ᾗ ἀγαθόν, καλόν· ᾗ δὲ κακόν, αἰσχρόν; Πάνυ γε. Τὴν ἄρ᾽ ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις, ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν ἀγαθὴν μέν, κακὴν δὲ οὐδαμῶς; Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθόσον καλόν, κακόν· οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν, καθόσον αἰσχρόν, ἀγαθόν. Οὐ φαίνεται. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι· ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει; Ναί. Οἱ δ᾽ εὖ πράσσοντες

οὐκ εὐδαίμονες; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν ἡ εὐδαιμονία δι' ἀγαθῶν κτῆσιν; Μάλιστα. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν; Ναί. Τὸ γοῦν καλῶς πράττειν ἀγαθόν; Πῶς δ' οὔ; Οὐκ οὖν καλὸν ἡ εὐπραγία; Ναί. Ταὐτὸν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλαι αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Ὅ τι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν τε καὶ ἀγαθὸν, εὑρήσομεν ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου. Ἀνάγκη. Τί δὲ, τὰ ἀγαθὰ συμφέρει, ἢ οὔ; Συμφέρει. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων, πῶς ὡμολογήσαμεν; Οἶμαί γε τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν. Οὐκ οὖν τοὺς τὰ καλὰ, ἀγαθά; Ναί. Τὰ δ' ἀγαθὰ συμφέρει; Ναί. Τὰ δίκαια ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, συμφέροντά ἐστι. Ἔοικε.

ΠΕΡΙ ΑΔΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΡΓΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ. I.

(*) 1. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.
Πάλαι ποτ' ἐστὶ τοῦτό μοι δεδογμένον,
ὁ μὲν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνήρ·
ὁ δ' εἰς τὸ κέρδος λῆμ' ἔχων ἀνειμένον,
φίλοις τ' ἄχρηστος, καὶ συναλλάξαι βαρύς.

2. Σεραπίωνος.
Οὐ τῆς ἐμῆς ἕκατι καρδίας φέρεις
λόγους προσηνεῖς, τοῦ δὲ σοῦ κέρδους χάριν.

3. Μενάνδρου.
Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.
οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι,

1. V. 1. 3. Cleric. p. 206.

τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

4. Διφίλου.
Ἆρ' ἔστιν ἀνοητότατον αἰσχροκερδία;
πρὸς τῷ λαβεῖν γὰρ ὢν ὁ νοῦς, τἄλλ' οὐχ ὁρᾷ.

5. Τοῦ αὐτοῦ.
Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἷς πονηρὸς ἦν.
φιλαργυρία τοῦτ' ἐστὶν, ὅτ' ἂν ἀφεὶς σκοπεῖν
τὰ δίκαια, τοῦ κέρδους διαπαντὸς δοῦλος ᾖς.

6. Μενάνδρου.
Λέγεις, ἃ δὲ λέγεις, ἕνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις.

7. Εὐριπίδου Ἰξίονι.
Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται·
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

8. Θεοδέκτου.
Ὦ καλλιφεγγὴ λαμπάδ' εἱλίσσων φλογὸς
ἥλιε, ποθεινὸν πᾶσιν ἀνθρώποις σέλας,
εἶδές τιν' ἄλλον πώποτ' εἰς οὕτω μέγαν
ἐλθόντ' ἀγῶνα, καὶ δυσέκφευκτον κρίσιν,
ὅπου κατηγορεῖ μὲν ἐν λόγοισί μου
γυνὴ, πρὸς ὃν δ' εἴρηκε, τυγχάνει πόσις,
κρατοῦσι δ' οἵπερ καὶ κατηγοροῦσί μου;

9. Ἀριστοφάνους.
Τὰ δημόσια γὰρ μισθοφοροῦντες χρήματα,
ἴδια σκοπεῖσθ' ἕκαστος, ὅ τι τις κερδανεῖ·
(*) τὸ δὲ κοινὸν, ὥσπερ Αἴσιμος, κυλίνδεται.

10. Ἡσιόδου Ἔργων.
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ, θεόσδοτα, πολλὸν ἀμείνω.

11. Ἡσιόδου Ἔργων.

6. Cleric. p. 208. 7. Fr. 4. 9. Eccles. 208. 10. V. 318. 11. V. 40.

Νήπιοι, οὐδ᾽ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ.

12. *Ἐν ταὐτῷ.*

Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ᾽ ἄτῃσι.

13. *Ἐπιχάρμου.*

Ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει.

14. *Βακχυλίδου Ἐπινικῶν.*

Ὡς δ᾽ ἅπαξ εἰπεῖν, φρένα καὶ πυκινὰν
κέρδος ἀνθρώπων βιᾶται.

15. *Πινδάρου.*

Ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφία δέδεται.

16. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων ὅδε καὶ μέγα δώῃ,
χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν·
ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται ἀναιδείηφι πιθήσας,
καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό γ᾽ ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.

17. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Ὡς ἔμφυτος μὲν πᾶσιν ἀνθρώποις κάκη.
ὅστις δὲ πλεῖστον μισθὸν εἰς χεῖρας λαβὼν
κακὸς γένηται, τῷδε συγγνώμη μὲν οὔ·
πλείω δὲ μισθὸν μείζονος τόλμης ἔχων,
τὸν τῶν λεγόντων ῥᾶον ἂν φέροι ψόγον.

18. *Εὐριπίδου Δανάης.*

Κρείσσων γὰρ οὐδεὶς χρημάτων πέφυκ᾽ ἀνὴρ,
πλὴν εἷς τις· ὅστις δ᾽ οὗτός ἐστιν, οὐχ ὁρῶ.

19. *Σοφοκλέους Οἰδίποδος.*

Ὑφεὶς μάγον τοιόνδε, μηχανοῤῥάφον,

12. V. 350. 15. Pyth. III. 96. 16. V. 354. 17. Fr. 3. 18. Fr. 6. 19. Oed. Tyr. 387.

δόλιον, ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσι
μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ᾽ ἔφυ τυφλός.

20. *Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.*

Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ
τὴν χεῖρα, κἂν μὴ φῇ, πονηρὰ βούλεται.

21. *Μενάνδρου Κολακείᾳ.*

Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν.
ὃ μὲν γὰρ αὑτῷ συλλέγει, καὶ φείδεται·
ὃ δὲ τὸν πάλαι τηροῦντ᾽ ἐνεδρεύσας πάντ᾽ ἔχει.

22. *Ἀντιφάνους.*

Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει
μικρὰς, ἔπειτα δ᾽ ὕστερον λύπας μακράς.

23. *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Βίᾳ νῦν ἕλκετ᾽ ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοὶ,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι᾽ ὁμοῦ·
ἔπειτ᾽ ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος.

24. *Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.*

Ἔργον εὑρεῖν συγγενῆ
πένητός ἐστιν. Οὐδὲ εἷς γὰρ ὁμολογεῖ
αὑτῷ προσήκειν τὸν βοηθείας τινὸς
δεόμενον, αἰτεῖσθαι γὰρ ἅμα τι προσδοκᾷ.

25. *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*

Φιλάργυρον μὲν πᾶν τὸ βάρβαρον γένος.

26. *Εὐριπίδου Ὑψιπύλῃ.*

Κακοῖς τὸ κέρδος τῆς δίκης ὑπέρτερον.

27. *Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι.*

Ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσ-

20. Cleric. p. 112. 21. Cleric. p. 106. 23. Fr. 13. 24. Cleric. p. 2. 25. Fr. 512. 26. Fr. 7. 27. p. 49. C.

χρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ (*) φαμέν, ἢ οὔ; Φαμέν. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν; Οὐ φαίνεται. Τί δαὶ δή, κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες. Τί δέ, ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; Οὐδαμῶς. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. Ἀληθῆ λέγεις. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων οὐδ' ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς· οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. Οἷς δ' οὕτω δέδοκται, καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή· ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα.

28. Εὐσεβίου.

Φιλοχρηματίη τοῦ κτήσασθαι εὑρεῖν ἀρκέοντα οὖρον οὐκ οἶδε.

29. Φιλοχρηματίην ἐφ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ ἐπιῤῥέων πλοῦτος οὐχ ἵστησιν, ὥσπερ οὐδὲ πυρκαϊὴν ὕλη ἐπιβαλλομένη· ἐπιγιγνόμενος δ' ἀεὶ ἐς τοῦ πλεῦνος τὴν ἐπιθυμίαν ἐξάπτει μειζόνως. Νόος δὲ μοῦνος παραστάς, καὶ τοῦτο οἶδεν ἀκέσασθαι.

30. Τοῦ αὐτοῦ.

Φιλοχρηματίην ἄλογον τὰ κτώμενα ἀποβαλλόμενα μᾶλλον ἀνύσειεν, ἢ ὁ ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρῃ πλοῦτος ἄπλετος ἐπιγιγνόμενος.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ οἰκονομέειν τὰ παρεόντα ἀνδρὸς προνοοῦ· τὸ δὲ μηδ' ὅλως ἐθέλειν ἐστὶ τῶν δεόντων χρέεσθαι.

32. Οὐδέποτε τῶν κτηθέντων, καταδεδουλωμένου δὲ ἑωυτὸν τῶν χρημάτων ἐστὶ τῇ κτήσει.

33. Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων παρὰ λόγον φειδεύμεμοι, ἀξιεῦσι πολυχρήματοι πεπιστευμένοι, ἠλίθιοι καὶ σκαιοὶ νομίζεσθαι, ἢ περὶ τὰ δεῖ ἀναλίσκοντες, δεξιοὶ κεκλῆσθαι.

34. Προδίκου.

Δός τι, καὶ λάβοις τι.

35. Ἡροδότου ἱστορίας ξ.

Ἐγὼ μέν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος, ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ ἐῶ σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν.

36. Εὐσεβίου.

Πλούσιον χρὴ νομίζειν τὸν ἡγεόμενον ἔχειν τὰ ἀρκέοντα· τὸν δὲ αἰεὶ ἐπιθυμέοντα προσκτήσασθαι, καὶ πληθώρην μηδέποτε τοῦ τοιούτου λαμβάνοντα, καὶ εἰ Μίδου πλουτέοι μᾶλλον, πένητα καλέω, καὶ Ἴρου, ἣν ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης εἶχε, ψυχὴν κεκτῆσθαι.

37. Δημοκρίτου.

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγενόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται.

38. Βίωνος.

Βίων ὁ σοφιστὴς τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν ἔλεγε πάσης κακίας εἶναι.

39. Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης παρακαλοῦντος τινὸς ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἕξειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, Δύο εἶπεν

34. V. supr. §. 13. Ps. — Platon. Axioch. p. 366. C.
35. VII. 18.

οὗτος ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δὲ ἀργυρίου· καὶ πρὸς τὰς χρείας τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω, ὅτ᾽ ἂν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην.

40. Ἀντιφῶντος.

(*) Οἱ δὲ ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι, καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ προστιθέντες, ἥδονται οἷα δή τις ἂν εἰκάσειεν ἥδεσθαι· ἀφαιροῦντες δὲ καὶ χρώμενοι ἀλγοῦσιν, ὥσπερ ἀπὸ τῶν σαρκῶν ἀφαιρούμενοι.

41. Ἡροδότου.

Ὡς κακὸν εἴη, διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι καὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος.

42. Ἀντισθένους.

Φιλάργυρος οὐδεὶς ἀγαθὸς, οὔτε βασιλεὺς, οὔτε ἐλεύθερος.

43. Δημοκρίτου.

Χρυσοῦ τὸν οἰόμενον νόον ἔχειν ὁ νουθετέων, τί ματαιοπονέει.

44. Τοῦ αὐτοῦ.

Χρημάτων ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζηται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλὸν χαλεπωτέρη· μέζονες γὰρ ὀρέξιες μέζονας ἐνδείας ποιεῦσι.

45. Δημοκρίτου.

Κακὰ κέρδεα ζημίην ἀρετῆς φέρει.

46. Διογένους.

Διογένης ὡμοίου τοὺς φιλαργύρους τοῖς ὑδρωπικοῖς· ἐκείνους μὲν γὰρ πλήρεις ὄντας ἀργυρίου, ἐπιθυμεῖν πλείονος, [τούτους δ᾽ ὕδατος·] ἀμφοτέρους δὲ, πρὸς κακοῦ; ἐπιτείνεσθαι γὰρ μᾶλλον τὰ πάθη, ὅσῳ τὰ ἐπιθυμούμενα πορίζεται.

41. VII. 16.

47. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες φιλοχρήματοι, Οἱ τὰ αἰσχρὰ κέρδη θηρώμενοι, εἶπε, καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῶν φίλων ὑπερορῶντες.

48. Πιττακοῦ.

Ἄπληστον τὸ διαπαντὸς κέρδος.

49. Περιάνδρου.

Κέρδος αἰσχρὸν, βαρὺ κειμήλιον.

50. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Ἀριστοτέλης φησὶν, ὅτι ὀκτώ τινες κοινῇ λῃστεύοντες ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν σκύλων, καὶ τέσσαρες αὐτῶν κατελείφθησαν. Πάλιν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους διηνέχθησαν, καὶ δύο κατελείφθησαν, εἶτα εἷς· καὶ τί ὑπόλοιπον, εἰ στασιάσει τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ εὐώνυμα;

51. Ἐν ταὐτῷ.

Τοῦ Πύῤῥου ὀνειροπολοῦντος αὐτῷ Σικελίαν, καὶ μετὰ ταῦτα Καρχηδόνα, καὶ πολλὴν γῆν, ὁ Γύγων αὐτῷ Κεινέας ἔφη· Εἶτα μετὰ τοῦτο τί; Τοῦ δὲ εἰπόντος, ὅτι ζησόμεθα λοιπόν· Ὁ δὲ ἔφη· Τί οὖν κωλύει ἀπὸ τοῦ νῦν ζῆν, πρὶν πολλὰς πόλεις ἀπολέσαι;

52. Ἔοικεν οὖν ὁ τοῦ φιλαργύρου βίος νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχων, τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει.

53. Σεμιράμιδος.

Σεμίραμις δὲ ἑαυτῇ κατασκευάσασα τάφον, ἐπέγραψεν· Ὅστις χρημάτων δεηθῇ βασιλεὺς, διελόντα τὸ μνημεῖον, ὅσα βούλεται λαβεῖν. Δαρεῖος οὖν διελὼν, χρήματα μὲν οὐχ εὗρε, γράμμασι δ᾽ ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν· Εἰ μὴ κακὸς ἦς ἀνὴρ, καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἐκίνεις.

51. Cf. Plutarch. T. I. p. 391. Franc.

54. Τίμωνος.

Τίμων ὁ μισάνθρωπος στοιχεῖα ἔφη τῶν κακῶν εἶναι ἀπληστίαν καὶ φιλοδοξίαν.

55. Σωκράτους.

Ὑποστάθμη ἐστὶν οἴνου μὲν τρὺξ, φιλαργύρου δὲ ἀνελευθερία.

56. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὁμιλίαν, οὔτε παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν.

57. Ξενοφῶντος.

Τί νομίζεις δῆμον εἶναι; Τοὺς πένητας (*) τῶν πολιτῶν ἔγωγε. Καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶσθα; Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν καὶ τοὺς πλουσίους οἶσθα; Οὐδέν γε ἧττον ἢ καὶ τοὺς πένητας. Ποίους δὲ πένητας, καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; Τοὺς μὲν, οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν, πένητας· τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν, πλουσίους. Καταμεμάθηκας οὖν, ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν· ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανά ἐστι; Καὶ νὴ Δί', ἔφη ὁ Εὐθύδημος· ὀρθῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις· οἶδα καὶ τυράννους τινὰς, οἳ δι' ἔνδειαν, ὥσπερ οἱ ἀπορώτατοι, ἀναγκάζονται ἀδικεῖν. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴ γε ταῦτα οὕτως ἔχει, τοὺς μὲν τυράννους εἰς τὸν δῆμον θήσομεν· τοὺς δὲ ὀλίγα κεκτημένους, ἐὰν οἰκονομικοὶ ὦσιν, εἰς τοὺς πλουσίους;

58. Δημοκρίτου.

Ἐλπὶς κακοῦ κέρδεος ἀρχὴ ζημίης.

59. Διογένους.

57. Memor. IV. 2, 37.

Οἱ φιλάργυροι καθάπερ μαχαίρᾳ τῷ βίῳ χρῶνται, πάντα ποιοῦντες κατὰ τὴν λαβήν.

60. Πλάτωνος.

Πλάτων πρὸς τὸν ἀεὶ ζητοῦντα χρηματίζεσθαι, Ὦ πονηρὲ, εἶπε, μὴ πειρῶ τὴν κτῆσιν αὔξειν, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν μειῶσαι.

61. Διογένους.

Διογένης ὁ κύων θεασάμενός τινα πλουσίας γραίας προσποιούμενον ἐρᾶν, ἔφη, Ταύτῃ οὐ τὸν ὀφθαλμὸν, ἀλλὰ τὸν ὀδόντα ἐπιβέβληκεν.

62. Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς διὰ τί ἐσχάτου γήρως ὢν, φιλάργυρος εἴη; Ὅτι, εἶπε, βουλοίμην ἂν ἀποθανὼν τοῖς ἐχθροῖς μᾶλλον ἀπολιπεῖν, ἢ ζῶν δεῖσθαι τῶν φίλων· καταγνωκὼς τῆς τῶν πολλῶν φιλίας τὸ ἀβέβαιον.

63. Διογένους.

Διογένης τοὺς μεγάλα καὶ ἀθρόα λαμβάνοντας μεγαλοπτώχους ἐκάλει.

64. Ἀπολλώνιος Εὐφράτῃ.

Οὐκ ἐπιλογιζομένη ἡ ψυχὴ τὸ τοῦ σώματος αὔταρκες, οὐ δύναται ἑαυτὴν αὐτάρκη ποιῆσαι.

65. Δημοκρίτου.

Ἡ τέκνοις ἄγαν χρημάτων συναγωγὴ, πρόφασίς ἐστι φιλαργυρίης τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

66. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὧν τὸ σκῆνος χρήζει, πᾶσι πάρεστιν εὐμαρέως ἄτερ μόχθου καὶ ταλαιπωρίης· ὁκόσα δὲ μόχθου καὶ ταλαιπωρίης χρήζει καὶ βίον ἀλγύνει, τούτων οὐκ ἱμείρεται τὸ σκῆνος, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης κακοηθίη.

67. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Περὶ δὲ ἐπιθυμίας τάδε ἔλεγεν· Εἶναι τὸ πάθος τοῦτο ποικίλον καὶ πολύπονον καὶ πολυειδέστατον· εἶναι δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν τὰς μὲν ἐπικτήτους τε καὶ παρασκευαστὰς, τὰς δὲ συμφύτους· αὐτὴν μέντοι τὴν ἐπιθυμίαν ἐπιφοράν τινα τῆς ψυχῆς καὶ ὁρμὴν, καὶ ὄρεξιν εἶναι πληρώσεως, ἢ παρουσίας αἰσθήσεως, ἢ κενώσεως καὶ ἀπουσίας, καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι. Ἐπιθυμίας δὲ ἡμαρτημένης τε καὶ φαύλης τρία εἶναι ἤδη τὰ γνωρίσματα, ἀσχημοσύνην, ἀσυμμετρίαν, ἀκαιρίαν· ἢ γὰρ αὐτόθεν εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν ἀσχήμονά τε καὶ φορτικὴν καὶ ἀνελεύθερον· ἢ τοῦτο μὲν οὒ, σφοδρότερον δὲ καὶ χρονιώτερον τοῦ προσήκοντος· ἢ τρίτον πρὸς ταῦτα, ὅτε οὐ δεῖ, καὶ πρὸς ἃ οὐ δεῖ.

68. *Πλάτωνος.*

(*) *Πενίαν ἡγητέον εἶναι, μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν πλείω.*

69. *Δημοκρίτου.*

Τοῦ πλέονος ἐπιθυμίη τὸ παρεὸν ἀπόλλυσι, τῇ Αἰσωπίῃ κυνὶ ἰκέλη γιγνομένη.

70. *Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.*

Ὀμβρικοὶ ὅτ᾽ ἂν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσιν ἀμφισβήτησιν, καθοπλισθέντες ὡς ἐν πολέμῳ μάχονται· καὶ δοκοῦσι δικαιότερα λέγειν οἱ τοὺς ἐναντίους ἀποσφάξαντες.

71. *Κλειτοφῶντος ἐκ τοῦ ε̄ Ἰταλικοῦ.*

Βρέννος ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς, λεηλατῶν τὴν Ἀσίαν, εἰς Ἔφεσον ἦλθε, καὶ στρατοπεδευσάμενος περιέμενε τοῦ πολέμου τὴν προθεσμίαν. Παρθένος δέ τις τῶν ἐπισήμων, τοὔνομα Δημονίκη, εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ βαρβάρου, προδώσειν αὐτῷ τὴν Ἔφεσον ὑπέσχετο, ἐὰν μισθὸν λάβοι τὰ ψέλλια καὶ τοὺς ὅρμους· ὁ δὲ Βρέννος δεξάμενος αὐτὴν εἰς τόπον ὡρισμένον, ἤγαγε τοὺς ὑποτεταγμένους, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς τὸν χρυσὸν ὅσον εἶχον κόσμου χάριν βάλλειν εἰς τὸν τῆς φιλαργύρου κόλπον. Ποιησάντων δὲ αὐτῶν τὸ παραγγελθὲν, ἡ Δημονίκη ὑπὸ τῆς δαψιλείας τοῦ βαλλομένου χρυσίου ζῶσα κατεχώσθη.

68. Legg. V. p. 736. 70. Exc. Vales. p. 513. 71. V. Plutarchi Parall. II. p. 309. B

72. *Πλάτωνος Πολιτείας β̄.*

Ἐσχάτη γὰρ ἀδικία, δοκεῖν δίκαιον, μὴ ὄντα,

73. *Πλάτωνος Πολιτείας ᾱ.*

Ἦ οὐκ οἶσθα, ὅτι φιλάργυρόν τε καὶ φιλότιμον εἶναι, ὄνειδος λέγεταί τε καὶ ἐστίν;

74. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐπειδὴ οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν· Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω.

75. *Πλάτωνος Πολιτείας ῑ.*

Κλοπὴ μὲν χρημάτων, ἀνελεύθερον· ἁρπαγὴ δὲ, ἀναίσχυντον.

76. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐάν τις τὶ κλέπτῃ δημόσιον, μέγα ἢ καὶ σμικρὸν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. Σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων, ἔρωτι μὲν ταὐτῷ, δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφε.

77. *Ἱέρακος Περὶ Δικαιοσύνης.*

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κατάρχων αὐτὸς πρὸ τῶν ἀδικεῖσθαι μελλόντων ἑαυτὸν ἀδικῶν ἀγνοεῖ, ἴστω ὡς διπλῆς οὔσης τῆς ἀδικίας αὐτὸς ἀπολαύει πρότερος, ἔπειτα καὶ τὸ ἀδικούμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ μέρος· μὴ γὰρ οὕτως ἀναισθητεῖν εἴη μηδενὶ τῶν ἀνεκτῶν, εἰ δυνατὸν δὲ, μηδὲ τῶν πονηρῶν, (ὑπὲρ γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἡ εὐχὴ,) ὡς δι᾽ ἀναισθησίαν νο-

μίζειν τοὺς ἀδικουμένους μᾶλλον τῶν ἀδικούντων βλάπτεσθαι. Ἓν μὲν γὰρ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ἐκ παντὸς, ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπιβουλεῦον, ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον, τὸν δὲ πλεῖστον· ἔλαττον μὲν, τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα· πλεῖστον δὲ, τὸν ἀδικεῖν διανοούμενον· ἐπεὶ καὶ ἀπ᾿ αὐτοῦ τὴν κίνησιν λαμβάνει, καὶ τὴν ἔπαρσιν. Ἐγειρομένη τοίνυν τὸν τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πρὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ διϊοῦσα λυμαίνεται, καὶ τῷ ἀπ᾿ αὐτῆς ἰῷ χρώζει δευσοποιῷ τῇ βαφῇ. Οὔτε γὰρ τῷ πυρὶ τὴν τεκοῦσαν ὕλην διελθεῖν δυνατὸν ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων λύμην, πρὶν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι (*) οὔτε τῇ μυραίνῃ τοὺς ἐνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων ὄλεθρον ἀπογεννᾶν, πρὶν τὴν κυήσασαν γαστέρα καταφαγεῖν, ὡς Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος καὶ Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς γράφουσιν· οὕτω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γεύεται, πρὶν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. Πολλοὶ γοῦν ἀνεγείραντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι. Τοῦτο τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοὶ ταῖς κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἀδικίαις ἀνέδην ἐχρήσαντο, μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς οἰηθέντες τὸ λυπηρόν. Τούτου δὲ ὁμολογουμένου, δεῖ καθάπαξ παραιτεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

Ἱέρακος ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ἢ τί φαίη τις ἂν περὶ τοῦ τοὺς τρόπους ἐριστικοῦ, κἂν μηδενὸς πώποτε κτήματος τῶν μηδὲν αὐτῷ προσηκόντων ἐφίεται; Πῶς ἂν δίκαιόν τι πράττοι, εἰ καθ᾿ αὑτὸν ἐνθυμοῖτο μηδενὶ (*) συντίθεσθαι τῶν ὁμολογουμένων ἀξίων, ἀλλ᾿ ἐρίζειν πρὸς ἅπαντας παρεσκευασμένος, μέτρον δὲ οὐδὲν, ἀλλ᾿ οὐδὲ καιρὸν οὐδένα τιθέμενος εἰς

φιλονεικίαν; Οὐ γὰρ δὴ μόνον ἐν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁ τοιοῦτος ἀναιρεῖν πειρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πράττειν τὰ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν ὁδοὺς βιαίους πολλάκις καὶ διαστρόφους τὰς πράξεις ποιήσεται, ἑαυτὸν μὴ συναινοῦντα ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις ἐπιδεικνύς· ἐκ τούτων δὲ αὐτὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἐπαχθὴς, τοὺς φεύγοντας δὲ αὐτὸν, καὶ τὰς τοιαύτας συνουσίας, μισήσει· τοὺς δ᾿ ὑπ᾿ ἐλευθερίας ἐλέγχοντας αὐτοῦ τὸ σκαιὸν τοῦ ἤθους, οὐδὲ ἰδεῖν ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνέχεται· εἰ δὲ εἰς τοὺς ὁμοίους ἐμπέσοι (οὐ γὰρ δὴ πολλὴ σπάνις τῶν τοιούτων) εὐθὺς στάσεις, λοιδορίαι, καὶ πόλεμος ἄσπονδος, ἐξ ὧν ψευδεῖς διαβολαὶ, καὶ πᾶν εἶδος ἐπιβουλῆς, καὶ σκέψεις, ὅπως ἂν ἀλλήλους ἀπολέσειαν. Τὰ γὰρ μεγάλα κακὰ οὐκ ἄλλως ἢ ἐκ τῆς τυχούσης φιλονεικίας συνίσταται.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ. ΙΑ.

1. (*) Μενάνδρου Ναννοῦς.

Ἀληθείη δὲ παρέστω
σοὶ καὶ ἐμοὶ, πάντων χρῆμα δικαιότατον.

2. Ὀλυμπιάδος.

Ἀλάθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνη θεοῖς συνδιαιτωμένη.

3. Πινδάρου.

Ἀρχὰς μεγάλας ἀρετᾶς ὤνασσ᾿ ἀλάθεια,
μὴ πταίσῃς ἐμὰν σύνθεσιν τραχεῖ ποτὶ ψεύδει.

4. [Ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν
ἡ γλῶσσ᾿ ἁμαρτάνουσα τἀληθῆ λέγει.

5. Πίστιν δ᾿ ἐν πᾶσι φυλάσσειν.]

1. Theognis Grot. Μιμνέρμου Gaisf. coni. 4. 5. Gesn. e gnomologia addidit. 6. V. 526.

6. Ἰλιάδος Ὁμήρου ᾱ.

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ᾽ ἀπατηλὸν,
οὐδ᾽ ἀτελεύτητον, ὅπερ ἂν κεφαλῇ κατανεύσω.

7. Βακχυλίδου Ὑπορχημάτων.

Λυδία μὲν γὰρ λίθος μανύει χρυσόν· ἀνδρῶν
δ᾽ ἀρετὰν σοφίαν τε παγκρατὴς ἐλέγχει ἀλήθεια.

8. Αἰσχύλου Ὅπλων κρίσεως.

Ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη.

9. Σοφοκλέους Ἠλέκτρα.

Δράσω· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
δυοῖν ἐρίζειν, ἀλλ᾽ ἐπισπεύδει τὸ δρᾶν.

10. Μενάνδρου Ῥαπιζομένη.

Ἔρχεται τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ᾽ οὐ ζητούμενον.

11. Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν,
ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ᾽ ἐγὼ παρεγγυῶ
εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλεῖστον μέρος.

12. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ᾽ ἑρμηνευμάτων·
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ᾽ ἄδικος λόγος,
νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

13. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Τοῖς τοι δικαίοις χὠ βραχὺς νικᾷ μέγαν.

14. Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ.

Ἀλήθεια μὲν, ὥσπερ καὶ τοὔνομα δηλοῖ, περὶ θεοὺς ποιεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν θεῶν τὴν ἀκήρατον ἐνέργειαν· ἡ δὲ δοξομιμητικὴ αὕτη εἰδωλοποιΐα, ὥς φησι

8. Fragm. 161. 9. V. 466. 12. V. 469. 13. Soph. Oed Col. 880.

Πλάτων, περὶ τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν πλανᾶται. Καὶ ἡ μὲν τοῖς νοητικοῖς εἴδεσι καὶ θείοις, καὶ τοῖς ὄντως οὖσι, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀεὶ ἔχουσι, τελειοῦται· ἡ δὲ τὸ ἀνείδεον καὶ μὴ ὂν καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχον ἀποβλέπει, καὶ περὶ αὐτοῦ ἀμβλυώττει. Καὶ ἡ μὲν αὐτὸ ὅ ἐστι θεωρεῖ· ἡ δ᾽ οἷον φαίνεται τοῖς πολλοῖς, τοιοῦτον ὑποδύεται πρόσχημα. Διόπερ δὴ ἡ μὲν πρὸς νοῦν ὁμιλεῖ, καὶ τὸ ἐν ἡμῖν νοερὸν αὔξει· ἡ δὲ τῷ ἀεὶ δοκοῦντι θηρεύεται τὴν ἄνοιαν, καὶ ἐξαπατᾷ.

15. Ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.

Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν ἔλεγε. Πολέμων δὲ, πολὺ ἥδιον τοῦ ἀκούειν τὸ λέγειν εἶναι τἀληθῆ.

16. Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.

Ὑμεῖς δ᾽ ἐξεβάλετε αὐτὸν ὑπολαμβάνοντες· ἴσμεν, ὦ Πύρανδρε, ὅτι οὐ δεῖ γελᾶν τούτων ἐναντίον· ἀλλ᾽ οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

17. Γαΐου Κατὰ Μουσαίου μοιχείας.

Τότ᾽ οὖν ἀπολαβὼν ἤδη θεράπαιναν, ἠρώτα πῶς ἔχοι τὰ περὶ τὴν γυναῖκα· ἡ δὲ οὐδὲ μελλήσασα, εὐθὺς εἶπεν. Οὕτω τὸ ἀληθὲς ἀμελέτητόν ἐστιν.

18. Πλάτωνος Νόμων έ.

Ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων (*) δ᾽ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ, πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δ᾽ ἀκούσιον,

16. p. 107. Reisk. 18. p. 730.

ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. Ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς, ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής.

19. Ἡγουμένης δὲ ἀληθείας, οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαμὲν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι.

20. Ἀπολλώνιος Δηλίῳ.

Ψεύδεσθαι, ἀνελεύθερον· ἀλήθεια, γενναῖον.

21. Εὐσεβίου.

Ἀληθείην νόος ἀσπάζεται, καὶ αἰεὶ αὐτῇ συνοικέει· ἐὼν δὲ ἐν τοῖς ἑωυτοῦ ἀψευδέστατος, ὅμως ἔστιν ὅτε καὶ ψεῦδος ἀγαθῷ κεράσας, παρέχεται ἐπ' ὠφελείῃ ἀνθρώπων τῶν τούτου χρηζόντων, καὶ ἐπὶ χρηστῷ τῷ σφετέρῳ παραλογισθησομένων πρὸς αὐτοῦ. Τότε γὰρ δὴ μοῦνον καὶ οὔκοτε ἄλλοτε, νόος, καὶ ἐν καιρῷ τῷ αὐτὸς οἶδε, πάντα τἄλλα ψεύδεα ἀποστυγέων, ψεῦδος τὸ τοιοῦτον εἰσφέρεται, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἁπάντων ψεύδεων φύσιος ἐς ἄλλο εἶδος μεταμειφθὲν χρησιμώτατον, τέχνῃ καὶ σοφίῃ αὐτοῦ τοῦ νόου τοῦ φαῦλον πρῆγμα ἐς τοῦτο μετακοσμήσαντος.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψεύδεσθαι ἐν πόλει μηδὲ εἷς νόμος ξυγχωρεέτω μηδενὶ, πλὴν τοῦ φιλαληθέος, καὶ νοήμονος, ἐπισταμένου τε ὁκότε καὶ ὅκως ὠφελείη ψεύδεος· τῆς δὲ ἀπὸ τούτου γιγνομένης χρείης ἀναγκαίης, καὶ τοῦτο ποιέειν.

23. Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ.

Περὶ ἀληθείας, ὦ Τάτ, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἄνθρωπον ὄντα ζῶον ἀτελὲς, ἐξ ἀτελῶν συγκείμενον μελῶν, καὶ ἐξ ἀλλοτρίων σωμάτων καὶ πολλῶν τὸ σκῆνος συνεστὸς, τολμήσαντα εἰπεῖν· ὃ δ' ἐστὶ δυνατὸν ἢ δίκαιον, τοῦτό φημι ἀλήθειαν εἶναι, ἐν μόνοις τοῖς ἀϊδίοις σώμασιν, ὧν καὶ

19. Civ. VI. p. 490. C.

τὰ σώματα αὐτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῦρ αὐτοπῦρ μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο· γῆ αὐτογῆ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ἀὴρ, αὐτοαὴρ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ὕδωρ αὐτοΰδωρ καὶ οὐδὲν ἄλλο· τὰ δὲ ἡμέτερα σώματα ἐκ πάντων τούτων συνέστηκεν. Ἔχει μὲν γὰρ πυρὸς, ἔχει δὲ καὶ γῆς, ἔχει καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος· καὶ οὔτε πῦρ ἐστιν, οὔτε γῆ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἀὴρ, οὔτε οὐδὲν ἀληθές· εἰ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν ἡ σύστασις ἡμῶν ἔσχε τὴν ἀλήθειαν, πῶς ἂν δύναιτο ἀλήθειαν ἢ ἰδεῖν, ἢ εἰπεῖν; νοῆσαι δὲ μόνον, ἐὰν ὁ θεὸς θέλῃ. Πάντα οὖν, ὦ Τάτιε, τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ οὐ πάντα, ὀλίγα δὲ ταῦτα, ἄλλα δὲ ψεῦδος καὶ πλάνος, ὦ Τάτιε, καὶ δόξαι φαντασίας καθάπερ εἰκόνες συνεστῶτα. Ὅτ' ἂν δ' ἄνωθεν τὴν ἐπίῤῥοιαν ἔχῃ ἡ φαντασία, τῆς ἀληθείας γίγνεται μίμησις· χωρὶς δὲ τῆς ἄνωθεν ἐνεργείας, ψεῦδος καταλείπεται· καθάπερ καὶ ἡ εἰκὼν τὸ μὲν σῶμα τῆς γραφῆς δείκνυσιν, αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστι σῶμα κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ὁρωμένου. Καὶ ὀφθαλμοὺς μὲν ὁρᾶται ἔχουσα· βλέπει δὲ οὐδὲν, ἀκούει δὲ οὐδὲν ὅλως. Καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔχει μὲν ἡ γραφή· ψευδῆ δέ ἐστι τὰς τῶν ὁρώντων ὄψεις ἐξαπατῶντα, τῶν μὲν δοκούντων ἀλήθειαν ὁρᾶν, τῶν δὲ ὡς ἀληθῶς ὄντων (*) ψευδῶν. Ὅσοι μὲν οὖν οὐ ψεῦδος ὁρῶσιν, ἀλήθειαν ὁρῶσιν. Ἐὰν οὖν ἕκαστον τούτων οὕτω νοῶμεν ἢ ὁρῶμεν, ὡς ἔστιν ἀληθῶς καὶ νοοῦμεν καὶ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ὂν, οὐδὲν ἀληθὲς οὔτε νοήσομεν οὔτ' εἰσόμεθα. Ἔστιν οὖν, πάτερ, ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ γῇ. Καὶ οὐκ ἀσκόπως σφάλλῃ, ὦ τέκνον. Ἀλήθεια μὲν οὐδαμῶς ἐστιν ἐν τῇ γῇ, ὦ Τάτιε, οὔτε γενέσθαι δύναται· περὶ δὲ ἀληθείας νοῆσαι ἐνίους τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἐὰν ὁ θεὸς τὴν θεοπτικὴν δωρήσηται δύναμιν γενέσθαι. Οὕτως ἀληθὲς οὐδέν ἔστιν ἐν τῇ γῇ

νοῶ καὶ λέγω· φαντασίαι εἰσὶ καὶ δόξαι πάντα, ἀληθῆ νοῶ καὶ λέγω. Οὐκ οὖν τό τε ἀληθῆ νοεῖν καὶ λέγειν, τοῦτο ἀλήθειαν δεῖ καλεῖν; Τί δαί; τὰ ὄντα δεῖ νοεῖν καὶ λέγειν; ἔστι δὲ οὐδὲν ἀληθὲς ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο ἀληθές ἐστι τὸ μὴ εἰδέναι μηδὲν ἀληθές; ἐνθάδε πῶς ἂν καὶ δύναιτο γενέσθαι, ὦ τέκνον; ἡ γὰρ ἀλήθεια τελεωτάτη ἀρετή ἐστιν, αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἀγαθὸν, τὸ μὴ ὑπὸ ὕλης θολούμενον, μήτε ὑπὸ σώματος περιβαλλόμενον, γυμνὸν, φανὸν, ἄτρεπτον, σεμνὸν, ἀναλλοίωτον, ἀγαθόν· τὰ δὲ ἐνθάδε, ὦ τέκνον, οἷά ἐστιν ὁρᾷς ἄδεκτα τούτου τοῦ ἀγαθοῦ, φθαρτὰ, παθητὰ, διαλυτὰ, τρεπτὰ, ἀεὶ ἐναλλοιούμενα, ἄλλα ἐξ ἄλλων γινόμενα. Ἃ οὖν μήτε πρὸς ἑαυτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῶς δύναιτο ἀληθῆ εἶναι; πᾶν γὰρ τὸ ἀλλοιούμενον, ψεῦδός ἐστι· μὴ μένον ἐν ᾧ ἐστι, φαντασίας δὲ μετατρεπόμενον ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπιδείκνυται ἡμῖν. Οὐδὲ ἄνθρωπος ἀληθής ἐστιν, ὦ πάτερ; Καθότι ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς, ὦ τέκνον. Τὸ γὰρ ἀληθὲς ἐστι, τὸ ἐξ αὐτοῦ μόνον τὴν σύστασιν ἔχον, καὶ μένον καθ' αὐτὸ οἷον ἐστίν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ πολλῶν συνέστηκε, καὶ οὐ μένει καθ' αὑτόν· τρέπεται δὲ καὶ μεταβάλλεται ἡλικίαν ἐξ ἡλικίας, καὶ ἰδέαν ἐξ ἰδέας, καὶ ταῦτα ἔτι ὢν ἐν τῷ σκήνει. Καὶ πολλοὶ τέκνα οὐκ ἐγνώρισαν χρόνου ὀλίγου μεταξὺ γενομένου, καὶ πάλιν τέκνα γονεῖς ὁμοίως. Τὸ οὖν οὕτως μεταβαλλόμενον ὥστε ἀγνοεῖσθαι, δύναται ἀληθὲς εἶναι, ὦ Τάτιε; οὐ τοὐναντίον ψεῦδός ἐστιν ἐν ποικίλαις γινόμενον φαντασίαις τῶν μεταβολῶν; Σὺ δὲ νόει ἀληθές τι εἶναι, τὸ μένον καὶ ἀΐδιον· ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀεί· ἄρα οὐδὲ ἀληθές ἐστι. Φαντασία δέ ἐστι τὶς ἄνθρωπος· ἡ δὲ φαντασία ψεῦδος ἂν εἴη ἀκρότατον. Οὐδὲ ταῦτα οὖν, ὦ πάτερ, τὰ ἀΐδια σώματα,

ἐπεὶ μεταβάλλεται, ἀληθῆ ἐστι. Πᾶν μὲν οὖν τὸ γεννητὸν καὶ μεταβλητὸν οὐκ ἀληθές· ὑπὸ δὲ τοῦ προπάτορος γενόμενα, τὴν ὕλην δύναται ἀληθῆ ἐσχηκέναι. Ἔχει δέ τι καὶ ταῦτα ψεῦδος ἐν τῇ μεταβολῇ· οὐδὲν γὰρ μὴ μένον ἐφ' αὑτῷ ἀληθές ἐστιν. Ἀληθὲς, ὦ πάτερ. Τί οὖν ἂν εἴποι τις μόνον τὸν ἥλιον παρὰ τὰ ἄλλα πάντα μὴ μεταβαλλόμενον, μένοντα δὲ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλήθειαν; Διὸ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πάντων δημιουργίαν αὐτὸς μόνος πεπίστευται, ἄρχων πάντων, καὶ ποιῶν πάντα· ὃν καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ (*) αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μετὰ τὸν ἕνα καὶ πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνωρίζω. Τί οὖν ἂν εἶναι τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὦ πάτερ; Ἕνα καὶ μόνον, ὦ Τάτιε, τὸν μὴ ἐξ ὕλης, τὸν μὴ ἐν σώματι, τὸν ἀχρώματον, τὸν ἀσχημάτιστον, τὸν ἄτρεπτον, τὸν μὴ ἀλλοιούμενον, τὸν ἀεὶ ὄντα. Τὸ δὲ ψεῦδος, ὦ τέκνον, φθείρεται. Πάντα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς φθορὰ κατέλαβε καὶ ἐμπεριέχει, καὶ ἐμπεριέξει ἡ τοῦ ἀληθοῦς πρόνοια. Χωρὶς γὰρ φθορᾶς οὐδὲ γένεσις δύναται συστῆναι· πάσῃ δὲ γενέσει φθορὰ ἕπεται, ἵνα πάλιν γένηται· τὰ γὰρ γιγνόμενα, ἐκ τῶν φθειρομένων ἀνάγκη γίγνεσθαι, φθείρεσθαι δὲ τὰ γιγνόμενα ἀνάγκη, ἵνα μὴ στῇ ἡ γένεσις τῶν ὄντων. Πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνώριζε εἰς τὴν γένεσιν τῶν ὄντων. Τά γ' οὖν ἐκ φθορᾶς γινόμενα, ψευδῆ ἂν εἴη, ὡς ποτὲ μὲν ἄλλα, ποτὲ δὲ ἄλλα γινόμενα· τὰ γὰρ αὐτὰ γίνεσθαι ἀδύνατον· τὸ δὲ μὴ αὐτὸ, πῶς ἂν ἀληθὲς εἴη; Φαντασίας οὖν καλεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ὦ τέκνον, εἴ γε ὀρθῶς προσαγορεύομεν τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρωπότητος φαντασίαν· τὸ δὲ παιδίον, παιδίου φαντασίαν· τὸν δὲ νεανίσκον, νεανίσκου φαντασίαν· τὸν δὲ ἄνδρα, ἀνδρὸς φαντασίαν· τὸν δὲ γέροντα, γέροντος φαντασίαν. Οὔτε γὰρ ὁ ἄν-

θρωπος, ἄνθρωπος· οὔτε τὸ παιδίον, παιδίον· οὔτε ὁ νεανίσκος, νεανίσκος· οὔτε ὁ ἀνὴρ, ἀνήρ· οὔτε ὁ γέρων, γέρων· μεταβαλλόμενα δὲ ψεύδεται, καὶ τὰ προόντα, καὶ τὰ ὄντα. Ταῦτα μέντοι οὕτω νόει, ὦ τέκνον, ὡς καὶ τῶν ψευδῶν τούτων ἐνεργειῶν ἄνωθεν ἠρτημένων ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τὸ ψεῦδος φημὶ τῆς ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

24. Ἐκ τῶν Ὁμήρου.

Ὅτι ἡ ἀλήθεια κάλλιστον, ὡς καὶ ἐν θεοῖς ὑπάρχειν μέγιστον· δηλοῖ δὲ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων·

Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ᾽ ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμωρ. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ᾽ ἀπατηλὸν,
οὐδ᾽ ἀτελεύτητον, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Τριῶν γὰρ αἰτιῶν οὐσῶν, δι᾽ ἃς ἄνθρωποι παραβαίνουσι τὰς ὑποσχέσεις, καὶ ψεύδονται· ἢ γὰρ εὐθὺς ἐξαπατῶν τις ἔφησεν, ἢ φήσας ὕστερον μετενόησεν, ἢ βουλόμενος ἐξησθένησε· τούτων δὲ τὸ μέν ἐστι φαύλης προαιρέσεως, τὸ δὲ ἀσθενοῦς κρίσεως, τὸ δὲ ἐνδεοῦς δυνάμεως. Πάντα δὲ ὁ θεὸς ἐκπέφευγε· τῷ φιλαγάθῳ, τὸ ἀπατηλόν· καὶ τῷ βεβαίῳ, τὸ παλινάγρετον· καὶ τῷ τελεσιουργῷ, τὸ ἀτελεύτητον.

25. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, τί ποιοῦσιν ἄνθρωποι θεοῖς ὅμοιον; ἔφη· Ἐὰν ἀληθεύωσιν. Οἱ δὲ μάγοι ἀποφαίνονται τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ὃν Ὡρομάγδην καλοῦσιν, ἐοικέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ, τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθείᾳ.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ. ΙΒ.

1. (*) Εὐριπίδου.

Δύστηνος, ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῆ λέγων,
σὺ τοῖσδε χρῆται τοῖς κακοῖς ἀληθέσιν.

2. Σοφοκλέους.

Ἀλλ᾽ οὐδὲν ἕρπει ψεῦδος εἰς γῆρας χρόνου.

3. Κακὸν τὸ κεύθειν, κοὐ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.

4. Σοφοκλέους Κρέουσα.

Καλὸν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὰ ψευδῆ λέγειν,
ὅτῳ δ᾽ ὄλεθρον δεινὸν ἡ ἀλήθει᾽ ἄγει,
συγγνωστὸν εἰπεῖν ἐστι καὶ τὸ μὴ καλόν.

5. Μενάνδρου.

Κρεῖττον δ᾽ ἑλέσθαι ψεῦδος, ἢ ἀληθὲς κακόν.

6. Πεισάνδρου.

Οὐ νέμεσις καὶ ψεῦδος ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν.

7. Ὁμήρου.

Ψεῦδος δ᾽ οὐκ ἐρέει, μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί.

8. Μενάνδρου.

Τὸ πιθανὸν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας ἔχει
ἐνίοτε μείζω, καὶ πιθανώτερον ὄχλου.

9. Μενάνδρου.

Ἦπου χαλεπόν ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν.

10. Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

Ἔγωγέ φημι καὶ νόμον γε μὴ σέβειν
ἐν τοῖσι δεινοῖς τῶν ἀναγκαίων πλέον.

1. Fr. inc. 14. 2. Acris. fr 59. 3. Soph. Aload. 100. 4. Fr. 323. 5. Cleric. p. 208. 7. Od. III. 20. 8. Cleric. p. 208. 10. Hipp. fr. 1.

11. Διφίλου.

Καιρῷ τιθέμενον κέρδος ὡς καρπὸν φέρει.

12. Διφίλου Θησαυροῦ.

Ὑπολαμβάνω τὸ ψεῦδος ἐπὶ σωτηρίᾳ
λεγόμενον οὐθὲν περιποιεῖσθαι δυσχερές.

13. Δημοκρίτου.

Ἀληθομυθεύειν χρεὼν, ὅπου λώϊον.

14. Θαλῆς.

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐρωτηθεὶς πόσον ἀπέχει τὸ ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς· Ὅσον, ἔφη, ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων.

15. Χαιρήμονος.

Ψευδῆ δὲ τοῖς ἐσθλοῖσιν οὐ πρέπει λέγειν.

16. [Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλησιν,
ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
Ψεύδεα μὴ βάζειν· τὰ δ᾽ ἐτήτυμα πάντ᾽ ἀγορεύειν.
Μηδ᾽ ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἀλλ᾽ ἀγορεύων.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς φρόνιμος καὶ σοφός.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς σοφὸς καὶ χρήσιμος.
Ψεύδους διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται.
Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον.
Μήτε δόλους ῥάπτειν.
Μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι᾽ ἀγορεύειν.]

17. Θεόγνιδος.

Ἀρχῇ ἐπὶ ψεύδους μικρὰ χάρις· εἰς δὲ τελευτὴν
αἰσχρὸν δὴ κέρδος καὶ κακὸν ἀμφότερα
γίνεται. οὐδέ τι καλὸν ὅτῳ ψεῦδος προσομαρτῇ
ἀνδρὶ, καὶ ἐξέλθῃ πρῶτον ἀπὸ στόματος.

18. [Δημήτριος ἐρωτηθεὶς, τί φαῦλον τοῖς ψευδομένοις παρακολουθεῖ, εἶπε· Τὸ μηδ᾽ ἂν τἀληθῆ λέγωσιν ἔτι πιστεύεσθαι.]

16. et 18. desunt in Codd. Addidisse videtur Gesner. Gaisf. 17. V. 607.

19. Θεοφράστου.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος ἐπ᾽ ὀλίγον ἰσχῦσαν ἀπεμαράνθη.

20. Αἰλιανοῦ.

Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Χῖος, γέρων ἤδη ὢν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζὼν, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ, καὶ τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. Παρελθὼν οὖν, εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος, Τί ἂν, ἔφη, οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ (*) ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει;

21. Λυσίου.

Ψεύδεσθαι προχειρότατον τοῖς πολλάκις ἁμαρτάνουσιν.

22. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.

Οὐδεμία γὰρ μοχθηρία μᾶλλον δυσκοινώνητος ἀπιστίας· ἀλλ᾽ αὕτη ἐστὶν ἡ κακία, πρὸς ἣν μόνην καὶ φυλακῆς ἐξαποροῦμεν. Καὶ γὰρ δὴ ὃ μόνον ἐπορισάμεθα φυλακτήριον, λέγω δὲ τὸν ὅρκον, τούτῳ αὐτῷ μάλιστα καταχρῆται, ὅτ᾽ ἂν δέῃ τι ἄπιστον ἄνδρα κακῶς δράσαντα ἐξαρνήσασθαι. Ἔστι δὲ δή τι καὶ ἕτερον ψεῦδος, ὃ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ πάνυ δή τι λυμαίνεται, αἶσχος δέ ἐστι τοῦ χρωμένου· γίνεται γὰρ οὐκ ἐν τῷ καθ᾽ ἑτέρου τι λέγειν ἢ πράττειν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἑαυτοῦ. Διπλοῦν δὲ τοῦτο, καὶ δισχιδές· ἢ γὰρ ἐν τῷ φαυλότερα καὶ ἐλάττω λέγειν τῶν προσόντων ἀληθινῶς, ἢ ἐν τῷ μείζω τε καὶ σεμνότερα. Καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἐνδεέστερον, εἰρωνεία·

20. Var. Hist. VII. 20. 22. Exstat in Βασανιστῇ p. 258. B. Οὐκ οὖν κ. τ. ἑ. desumta sunt e Platon. Rep. VII. p. 535.

τὸ δὲ πλέον, ἀλαζονεία. Τὸ μὲν δὴ ἐλλεῖπον τοῦ ἀληθοῦς, κομψόν τέ ἐστι καὶ αἱμύλον, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἄχρηστον τῷ φιλοσόφῳ· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ Σωκράτης παρελάμβανεν ἐν τοῖς λόγοις, ὁπότε ἐδεῖτο ἐπισκῶψαί τινα σοφιστὴν τύφου μεστὸν, καὶ γέμοντα περιφροσύνης. Μᾶλλον γάρ τι αἰσθάνονται τῆς ἑαυτῶν οὐδενείας, ὅτ᾽ ἂν ἀμαθέστεροι ἐξελέγχωνται τοῦ μηδὲν εἰδέναι προσποιουμένου. Τὸ δὲ ἕτερον τὸ ὑπερβάλλον, βαρύ τε καὶ ἐπαχθὲς, καὶ οὐδὲν οὕτως ἄκουσμα φορτικὸν, ὡς ὁ καθ᾽ αὑτοῦ ἔπαινος, καὶ ταῦτα ἐπὶ παιδείᾳ, ἐφ᾽ ᾗ καὶ ἄλλων ἐπαινούντων ἐρυθριᾶν χρεὼν τοὺς ἀληθινῶς αὐτῆς ἐπηβόλους. — Οὐκ οὖν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ταὐτὸν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, ἣ ἂν τὸ μὲν ἑκούσιον ψεῦδος μισῇ, καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτή τε, καὶ ἑτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ· τὸ δὲ ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχηται, καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ᾽ εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται;

23. Ἡροδότου.

Ἔνθα γάρ τι δεῖ καὶ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.

24. Πλάτωνος.

Ὁρᾷς γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπάλξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὂν οὐχ ἑκόντας ὁμολογεῖν εἶναί πως; Ὁρῶ καὶ μάλα. Τί δαὶ δὴ τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίζοντες ἡμῖν αὐτοῖς συμφωνεῖν οἷοί τε ἐσόμεθα; Πῇ καὶ τὸ ποῖόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις; Ὅτ᾽ ἂν περὶ τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν, καὶ τὴν τέχνην εἶναί τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ᾽ ἐροῦμεν; Τοῦτο. Τί γὰρ ἂν ἄλλο

32. III. 72   24. Sophist. p. 240. C.

εἴποιμεν; Ψευδὴς δ᾽ αὖ δόξα ἔσται, τἀναντία τοῖς οὖσι δοξάζουσα; ἢ πῶς; Τὰ ἐναντία. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν; Ἀνάγκη. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ ὄντα δοξάζουσαν, ἢ πῶς λέγεις εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα; Εἶναι πῶς τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεταί ποτέ τίς τι, καὶ κατὰ βραχύ. Τί δ᾽ οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως (*) ὄντα δοξάζεται; Ναί. Καὶ τοῦτο δὴ ψεῦδος; Καὶ τοῦτο. Καὶ λόγος, οἶμαι, ψευδὴς, οὕτω κατὰ ταὐτὰ νομισθήσεται, τά τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο;

25. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ μὲν δὴ μὴ ὂν ἡμῖν ἕν τι τῶν ἄλλων γένος ὂν ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον. Οὕτως. Οὐκ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον, εἰ δόξῃ τε καὶ λόγῳ μίγνυται; Τί δή; Μὴ μιγνυμένου μὲν αὐτοῦ τούτοις, ἀναγκαῖον ἀληθῆ πάντ᾽ εἶναι· μιγνυμένου δὲ, δόξα τε ψευδὴς γίνεται καὶ λόγος. Τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν ἢ λέγειν, τοῦτ᾽ ἐστί που τὸ ψεῦδος, ἐν διανοίᾳ τε καὶ λόγοις γιγνόμενον. Οὕτως. Ὄντος δέ γε ψεύδους, ἔστιν ἀπάτη; Ναί. Καὶ μὴν ἀπάτης οὔσης, εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντασίας ἅπαντα ἀνάγκη μεστὰ εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ;

26. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Περὶ δικαίου.

Φέρε δὴ, πότερον ἡγῇ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι, ἢ ἀληθῆ λέγειν; Ἀληθῆ ἔγωγε. Ψεύδεσθαι ἄρα ἄδικον; Ναί. Πότερον δὲ καὶ ἐξαπατᾶν ἡγῇ δίκαιον, ἢ μὴ ἐξαπατᾶν; Μὴ ἐξαπατᾶν δήπου. Ἐξαπατᾶν ἄρα ἄδικον; Ναί. Τί δαὶ, βλάπτειν δίκαιον, ἢ ὠφελεῖν; Ὠφελεῖν. Βλάπτειν ἄρα ἄδικον; Ναί. Ἔστιν ἄρα ἀληθῆ μὲν λέγειν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ὠφελεῖν, δίκαιον· ψεύδεσθαι δὲ, καὶ βλάπτειν,

25. Sophist. p. 260.   26. III. p. 374. B. ed. Steph.

καὶ ἐξαπατᾶν, ἄδικον; Ναὶ μὰ Δία σφόδρα γε. Ἦ καὶ τοὺς πολεμίους; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ βλάπτειν δίκαιον τοὺς πολεμίους, ὠφελεῖν δὲ ἄδικον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἐξαπατῶντας δίκαιον βλάπτειν τοὺς πολεμίους; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δὲ, ψεύδεσθαι ἵνα ἐξαπατῶμεν καὶ βλάπτωμεν αὐτοὺς οὐ δίκαιον; Ναί. Τί δαὶ, τοὺς φίλους οὐκ ὠφελεῖν δίκαιον εἶναι φής; Ἔγωγε. Πότερον μὴ ἐξαπατῶντας, ἢ ἐξαπατῶντας ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῇ ἐκείνων; Καὶ ἐξαπατῶντας νὴ Δία. Ἀλλ᾽ ἐξαπατῶντας μὲν, δίκαιον ἄρα ὠφελεῖν, οὐ μέντοι ψευδομένους γε, ἢ καὶ ψευδομένους; Καὶ ψευδομένους δίκαιον. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, ψεύδεσθαί τε καὶ ἀληθῆ λέγειν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ἐξαπατᾶν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ἔοικε. Καὶ βλάπτειν καὶ ὠφελεῖν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Ταῦτα δὴ, ὡς ἔοικε πάντα τὰ τοιαῦτα ὄντα, καὶ δίκαια καὶ ἄδικα ἔστιν; Ἔμοιγε φαίνεται. Ἄκουε δή. Ὀφθαλμὸν ἐγὼ ἔχω δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Ναί. Καὶ μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκ οὖν ἐπειδὴ ταῦτα ὀνομάζων, τὰ μὲν δεξιὰ φὴς εἶναι, τὰ δὲ ἀριστερὰ τῶν ἐμῶν, εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην, ὁπότερα ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὅτι τὰ μὲν πρὸς τοῦδε, δεξιά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς σοῦ, ἀριστερά; Ναί. Ἴθι δὴ καὶ ἐκεῖ. Ἐπειδὴ ταῦτα ὀνομάζων, τὰ μὲν δίκαια φὴς εἶναι, τὰ δὲ ἄδικα, ἔχεις εἰπεῖν, ὁπότερα τὰ δίκαια, καὶ ὁπότερα τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ, ἐν μὲν τῷ δέοντι καιρῷ ἕκαστα τούτων γιγνόμενα, δίκαια εἶναι· ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι, ἄδικα. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν· ὁ μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι (*) ἕκαστα τούτων ποιῶν, δίκαια ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι, ἄδικα; Ναί. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια ποιῶν, δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος;

Ἔστι ταῦτα. Τίς οὖν ὁ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷός τε τέμνειν, καὶ κάειν, καὶ ἰσχναίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι ἐπίσταται, ἢ δι᾽ ἄλλό τι; Ὅτι ἐπίσταται. Τίς δὲ ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷός τε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται, ἢ ὅτι οὔ, Ὅτι ἐπίσταται. Οὐκ οὖν καὶ τὰ ἄλλα οὕτως, ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷός τε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι, καὶ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ; Οὕτως. Καὶ ψεύδεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν καὶ ὠφελεῖν, ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷός τε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ; Ἀληθῆ λέγεις.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ. ΙΓ.

1. (*) Εὐριπίδου.

Πότερα θέλεις σοι μαλθακὰ ψευδῆ λέγω;
ἢ σκλῆρ᾽ ἀληθῆ, φράζε· σὴ γὰρ ἡ κρίσις.

2 Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Οὕτως ἀναιδῶς ἐξεκίνησας τόδε
τὸ ῥῆμα· καὶ ποῦ τοῦτο φεύξεσθαι δοκεῖς;
πέφευγα· τἀληθὲς γὰρ ἰσχυρὸν τρέφω.

3. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Οὐδ᾽ αὖ τοιαύτην γλῶσσαν ἐν κακοῖς φιλῶ.
τὰ σκληρὰ γάρ τοι, κἂν ὑπέρδικ᾽ ᾖ, δάκνει.

4. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν, ὡς δεινὸν τρέφει.
ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ᾽ ἔξεστιν φρονεῖν.

5. Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Θάρσει· λέγων τἀληθὲς οὐ σφάλλῃ ποτέ.

6. Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

1. Fr. inc. 15. 2. Tyr. 354. Deest lemma Trinc. 3. V. 1118. 4. V. 1124. 5. Fragm. 513. 6. Fr. Aload. 101.

Καὶ γὰρ δικαία γλῶσσ᾽ ἔχει κράτος μέγα.

7. Εὐριπίδου.

Ἐμοὶ γένοιτο πτωχὸς, εἰ δὲ βούλεται,
πτωχοῦ κακίων, ὅστις ὢν εὔνους ἐμοὶ
φόβον παρελθὼν τἀπὸ καρδίας ἐρεῖ.

8. Εὐριπίδου Τημενίσι.

Καλόν γ᾽ ἀληθὴς καὶ ἀτενὴς παῤῥησία.

9. Σοφοκλέους.

Αἰδὼς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ·
ἡ γὰρ σιωπὴ τῷ λαλοῦντι σύμμαχος.

10. Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου.

Ἀγάμεμνον, οὐδ᾽ εἰ πέλεκυν ἐν χειροῖν ἔχων
μέλλοι τις εἰς τράχηλον ἐμβαλεῖν ἐμὸν,
σιγήσομαι, δίκαιά γ᾽ ἀντειπεῖν ἔχων.

11. Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.

Πρόχειρον ἐπὶ τὴν γλῶτταν εὐλόγῳ τρέχειν.

12. Εὐριπίδου Ἑκάβης.

Φεῦ φεῦ. Βροτοῖσιν ὡς τὰ χρηστὰ πράγματα
χρηστῶν ἀφορμὰς ἐνδίδωσ᾽ ἀεὶ λόγων.

13. Εὐριπίδου ἐν τῷ Δικτύϊ.

Θάρσει, τό τοι δίκαιον ἰσχύει μέγα.

14. Μοσχίωνος.

Ὅμως τό γ᾽ ὀρθὸν καὶ δίκαιον οὔ ποτε
σιγῇ παρήσω. Τὴν γὰρ ἐντεθραμμένην
ἀστοῖς Ἀθάνας, τῇ τε Θησέως πόλει,
καλὸν φυλάξαι γνησίως παῤῥησίαν.

15. Εὐριπίδου.

Ἀτὰρ σιωπᾶν τά γε δίκαι᾽ οὐ χρή ποτε.

7. Ino, fr. 8. 8. Fr. 2. 9. Fr. inc. 667. 10. Fr. 5. 11. Cleric. p. 802. 12. V. 1238. 13. Fr. 2. 15. Fr. inc. 16.

16. Φιλοξένου.

Φιλόξενος παραδοθεὶς ὑπὸ Διονυσίου ποτὲ εἰς τὰς λατομίας διὰ τὸ φαυλίζειν τὰ ποιήματα αὐτοῦ, καὶ ἀνακληθεὶς, ἔπειτα πάλιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν ἐκλήθη· μέχρι δέ τινος ὑπομείνας ἀνέστη· πυθομένου δὲ τοῦ Διονυσίου, Ποῖ δὴ σύ; Εἰς τὰς λατομίας, εἶπεν.

17. Δημοσθένους.

Οὐδὲν ἂν εἴη τοῖς ἐλευθέροις μεῖζον ἀτύχημα τοῦ στέρεσθαι τῆς παῤῥησίας.

18. Ἐκ τῶν Διογένους Διατριβῶν.

Ὥσπερ οὖν τοῦ Ποντικοῦ μέλιτος γεύσασθαι ἐπιχειροῦσιν οἱ ἄπειροι, γευσάμενοι δὲ παραχρῆμα (*) ἐξέπτυσαν δυσχεράναντες, ὅτι πικρόν ἐστι καὶ ἀηδές· οὕτω καὶ τοῦ Διογένους ἀποπειρᾶσθαι μὲν ἤθελον διὰ πολυπραγμοσύνην, ἐλεγχόμενοι δὲ ἀπεστρέφοντο καὶ ἔφευγον· καὶ ἄλλων μὲν ἥδοντο λοιδορουμένων, αὐτοὶ δ᾽ ἐφοβοῦντο καὶ ἀνεχώρουν· καὶ εἰ μὲν ἔσκωπτε καὶ ἔπαιζεν, ὥσπερ εἰώθει ἐνίοτε, ὑπερφυῶς ἔχαιρον· ἀνατεινομένου δὲ καὶ σπουδάζοντος, οὐχ ὑπέμειναν τὴν παῤῥησίαν.

19. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐπ᾽ αὐτόν γε τὸν Ἀντισθένην παραβάλλων πρὸς τοὺς λόγους ἐνίοτε ἤλεγχεν ὡς πολὺ μαλακώτερον· καὶ ἔφη αὐτὸν εἶναι σάλπιγγα, λοιδορῶν, αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγομένου μέγιστον. Καὶ Ἀντισθένης ἀμυνόμενος, ἀντὶ τῆς σάλπιγγος ἔλεγε ταῖς σφηξὶν ὅμοιον αὐτὸν εἶναι· καὶ γὰρ τῶν σφηκῶν τὸν μὲν ψόφον τῶν πτερῶν εἶναι μικρόν· τὸ δὲ κέντρον, δριμύτατον. Ἔχαιρεν οὖν τῇ παῤῥησίᾳ τοῦ Διογένους.

20. Σόλωνος.

Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα.

21. *Πυθαγόρου.*

Συγγενεῖ καὶ ἄρχοντι πλὴν ἐλευθερίας πάντα εἶκε.

22. *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.*

Ὅμοιον ἀψινθίου τὸ δριμὺ, καὶ λόγου παῤῥησίαν ἐκκόψαι.

23. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Ὥσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνει, τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ ἐστιν, οὕτω καὶ οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

24. *Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.*

Τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Διογένης ἀλλότριον ἀγαθὸν ἔλεγεν εἶναι.

25. *Διογένους.*

Διογένης Ἀττικοῦ τινος ἐγκαλοῦντος αὐτῷ, διότι Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν, παρ᾽ ἐκείνοις οὐ διατρίβει· Οὐδὲ γὰρ ἰατρὸς, εἶπεν, ὑγιείας ὢν ποιητικὸς, ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι τὴν διατριβὴν ποιεῖται.

26. *Δημοκρίτου.*

Κρέσσον τὰ οἰκήϊα ἁμαρτήματα ἐλέγχειν, ἢ τὰ ὀθνεῖα.

27. *Διογένους.*

Ὁ Διογένης ἔλεγεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι κύνες τοὺς ἐχθροὺς δάκνουσιν· ἐγὼ δὲ τοὺς φίλους, ἵνα σώσω.

28. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Ἀντιπάτρῳ ἀγροῖκος ἄνθρωπος ἐπεδίδου βιβλίον εὐτυχίαν ἔχον· ὁ δὲ, Οὐ σχολάζω, ἔφη. Καὶ μὴ βασίλευε, εἶπεν ἐκεῖνος, εἰ μὴ σχολὴν ἄγεις.

29. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πρεσβῦτις δικαζομένη ἐπὶ Φιλίππου, ὡς ἑώρα νυστάζοντα ἔπειτα μέλλοντα ἀποφαίνεσθαι, ἐδεῖτο συγχωρῆσαι

28. V. Plutarch. II. p. 179. C. 29. V. Plutarch. II. 178. F.

αὐτῇ ἐφεῖναι. Ὁ δὲ, Ἐπὶ τίνα; εἶπεν. Ἐπὶ Φίλιππον, ἀπεκρίνατο, ἐγρηγορότα.

30. *Δημοκράτους.*

Δημοκράτης ἰδὼν κλέπτην ὑπὸ τῶν ἕνδεκα ἀπαγόμενον, Ἄθλιε, εἶπε, τί γὰρ τὰ μικρὰ ἔκλεπτες, ἀλλ᾽ οὐ τὰ μεγάλα, ἵνα καὶ σὺ ἄλλους ἀπῆγες;

31. *Ἱπποκράτους.*

Ἱπποκράτην ἔπειθέ τις πρὸς Ξέρξην ἀπαίρειν, χρηστὸν εἶναι φάσκων βασιλέα· ὁ δὲ, Οὐ δέομαι, ἔφη, χρηστοῦ δεσπότου.

32. *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης πρὸς κλέπτην εἰπόντα, Οὐκ ᾔδειν ὅτι σόν ἐστιν· Ὅτι δὲ, ἔφη, σὸν οὐκ ἔστιν ᾔδεις.

33. *Πυθαγόρου.*

Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις ἐπικαλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχοις.

34. *Τοῦ αὐτοῦ.*

(*) *Οὐχ οὕτω χαλεπὸν ἁμαρτάνειν, ὡς τὸν ἁμαρτάνοντα μὴ ἐξελέγχειν.*

35. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὥσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον, οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη θεραπεύεται.

36. *Πλάτωνος.*

Διονύσιος ὁ τύραννος ἀτιμάζων αὐτὸν διὰ τὴν πρὸς Δίωνα φιλίαν, κατέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ χώρᾳ· καὶ μυκτηρίζων, Ἦ που ὁ Πλάτων, ἔφη, ἐνθένδε ἀπελθὼν πολὺν ἐν Ἀκαδημίᾳ λόγον καθ᾽ ἡμῶν διαθήσει. Ὁ δὲ, Μὴ λόγων, ἔφη, γένοιτο τοσαύτη ἀπορία, ὥστε περὶ σοῦ διαλέγεσθαι.

37. *Διογένους.*

Διογένης ἤρετο Πλάτωνα, εἰ νόμους γράφει· ὁ δὲ ἔφη· Τί δαί; πολιτείαν ἔγραψας; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν, ἡ πολιτεία νόμους οὐκ εἶχεν; Εἶχεν. Τί οὖν ἔδει σε πάλιν νόμους γράφειν;

38. *Αἰλιανοῦ.*

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος πρὸς Ἀριστοφῶντα τὸν Ἀζηνιέα πάντων ἄριστα ἔχοντα λόγον εἶπεν· ἐπεὶ γὰρ ἄσωτος ἦν ὁ Ἀριστοφῶν, πικρότατα αὐτοῦ καθίκετο ὁ Τιμόθεος εἰπών, Ὧι ἱκανὸν οὐδὲν, τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν.

39. *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων*

Φήσαντός τινος, λίαν μοι ἐπισκώπτεις, ἔφη· Καὶ γὰρ τοῖς σπληνικοῖς τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα· τὰ δὲ γλυκέα βλαβερά.

40. *Δημοκρίτου.*

Οἰκήϊον ἐλευθερίης, παῤῥησίη· κίνδυνος δὲ, ἡ τοῦ καιροῦ διάγνωσις.

41. *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν γ΄.*

Ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι.

42. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Ἡ Λάκαινα πωλουμένη πρὸς τὸν ἐρόμενον, τί ἐπίσταται, Ἐλευθέρα, ἔφη, εἶναι.

43. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Περὶ ψυχῆς.*

Εἰ μὲν οὖν ὀρθῶς ἐπὶ Πλάτωνος εἶπε Διογένης, Τί δὲ ὄφελος ἡμῖν ἀνδρὸς, ὃς πολὺν ἤδη χρόνον φιλοσοφῶν, οὐδένα λελύπηκεν; ἕτεροι κρίνωσιν. Ἴσως γὰρ ὥς τὸ μέλι δεῖ

41. P. 34. Reisk. 42. V. Plutarch. II. p. 242. C. 43. Plut. Fr. inc. 5. Wyttenb.

καὶ τὸν λόγον τοῦ φιλοσόφου τὸ γλυκὺ δηκτικὸν ἔχειν τῶν ἡλκωμένων.

44. *Εὐσεβίου.*

Παῤῥησίη ἀπὸ γνώμης ἐλευθέρης καὶ ἀληθείην ἀσπαζομένης προέρχεται· παρέξεαι δὲ αὐτὴν ἀμώμητον, οὐ τῷ πᾶσι καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπιτιμᾶν καὶ λοιδορέεσθαι, νομίζων τοῦτο εἶναι τὴν παῤῥησίην· ἀλλ' εἰ πρὸς οὓς δεῖ, καὶ ὑπὲρ τίνων χρὴ, καὶ ἐν ᾧ χρὴ, μετὰ τοῦ χρησίμου τῶν παρισταμένων ξὺν νόῳ προσδιαλέγοιο.

45. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐχθρὸς τἀληθῆ εἰπὼν τοῦ προσποιευμένου φίλου πρὸς χάριν εἰπόντος παντὸς αἱρετώτερος.

46. *Σωκράτους.*

Τῆς παῤῥησίας, ὥσπερ ὥρας, ἐν καιρῷ ἡ χάρις ἡδίων.

47. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν, οὔτε παῤῥησίαν ἄπρακτον ἔχειν δεῖ.

48. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε ἐκ τοῦ κόσμου τὸν ἥλιον, οὔτε ἐκ τῆς παιδείας ἀρτέον τὴν παῤῥησίαν.

49. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἔστιν ὥσπερ τρίβωνα ῥυπαρὸν ἀμπεχόμενον εὐεκτεῖν, οὕτωσὶ καὶ βίον ἔχοντα πενιχρὸν παῤῥησιάζεσθαι.

50. *Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ Ἴσιδος πρὸς Ὧρον.*

Ἔλεγχος γὰρ ἐπιγνωσθεὶς, ὦ μέγιστε βασιλεῦ, εἰς ἐπιθυμίαν φέρει τὸν ἐλεγχθέντα ὧν πρότερον οὐκ ᾔδει.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ. ΙΔ.

1. (*) *Ποσειδίππου.*

Τὴν χλανίδα πάντες, ὥς ἔοικεν, οὐκ ἐμὲ
προσηγόρευον. οὐδὲ εἷς νῦν μοι λαλεῖ.

2. *Κριτίου.*

Ὅστις δὲ τοῖς φίλοισι πάντα πρὸς χάριν
πράσσων ὁμιλεῖ, τὴν παραυτίχ᾽ ἡδονὴν
ἔχθραν καθίστησ᾽ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον.

3. *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Φίλους δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο· τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς, κλεῖθρον εἰργέτω στέγης.

4. *Ζήνωνος.*

Ἔλεγχε σαυτὸν ὅστις εἶ, μὴ πρὸς χάριν
ἄκου᾽, ἀφαιροῦ δὲ κολάκων παῤῥησίαν.

5. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.*

Αἰνούμενοι γὰρ ἁγαθοὶ τρόπον τινὰ
μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἐὰν αἰνῶσ᾽ ἄγαν.

6. *Εὐριπίδου Ὀρέστου.*

Βάρος τι καὶ τόδ᾽ ἐστὶν, αἰνεῖσθαι λίαν.

7. *Νικολάου.*

Τὸ τῶν παρασίτων, ἄνδρες, ἐξεῦρεν γένος
Διὸς πεφυκὼς, ὥς λέγουσι, Τάνταλος.
οὐ δυνάμενος δὲ τῇ τέχνῃ χρῆσθαι καλῶς,
ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, εἶτ᾽ ἀκουσίῳ
δίφρῳ περιπεσὼν δυναμένῳ λιμὸν ποιεῖν,

3. Fr. 20, 18. 5. Aul. 979. 6. V. 1162.

ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐξαπίνης ἀπεστράφη.
ἄφνω δὲ πληγεὶς εἰς μέσην τὴν γαστέρα
ἔδοξεν αὐτῷ γεγονέναι τἄνω κάτω.
Σίπυλόν τε τοῦτον ἀνατετράφθαι τὸν τρόπον,
καὶ μάλα δικαίως· Φρὺξ γὰρ ὢν, οὐχ ἱκανὸς ἦν
τὴν τοῦ τρέφοντος εὖ φέρειν παῤῥησίαν.
διὸ δὴ τοιαύτης παντελῶς καχεξίας
ἐν τοῖς βίοις παρὰ πᾶσιν ἐζηλωμένης,
πικρῶς ἐπιπλῆξαι βούλομ᾽, ἄν περ νὴ Δία
παῤῥησίαν μοι δῶτε, τοὺς ἀσυμβόλους,
τἀλλότρια δειπνεῖν ἑλομένους ἄνευ πόνου.
τί γὰρ μαθὼν, ἄνθρωπε, πρὸς τῶν δαιμόνων
βούλει παρασιτεῖν; ἢ τί τῶν ἐν τῷ βίῳ
ξυνῆκας; εἶπον, ἄξιον γὰρ εἰδέναι.
τίνος μαθητὴς γέγονας; αἵρεσιν τίνα
ζηλοῖς; ἀπὸ τίνων δογμάτων ὁρμώμενος
τολμᾷς παρασιτεῖν; ἃ μόλις ἡμεῖς τὸν βίον
ἅπαντα κατατρίψαντες, οὐδὲ νῦν ἔτι
ἀνεῳγμένην δυνάμεθα τὴν θύραν ἰδεῖν,
διὰ τοὺς ἀνώδυνα τἀλλότρια μασσωμένους.
οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζαν ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς.
πλευρὰν ἔχειν πρώτιστον ἐν τούτοισι δεῖ,
πρόσωπον ἰταμὸν, χρῶμα διαμένον, γνάθον
ἀκάματον, εὐθὺς δυναμένην πληγὰς φέρειν·
στοιχεῖα μὲν ταῦτ᾽ ἐστὶ τῆς ὅλης τέχνης.
ἔπειτα δεῖ σκωπτόμενον ἐφ᾽ ἑαυτῷ γελᾶν·
αἰσχρὸν γὰρ οἶμαι δοῦλον εἶναι σκώμματος.
ἀπὸ τῶν ἐτῶν κλέπτει τὶς, ἢ καὶ βάπτεται
θέλων καλὸς εἶναι, καὶ παρ᾽ ἡλικίαν νοσεῖ;
ἔστω Γανυμήδης οὗτος ἀποθεούμενος.

πρὸς χάριν ὁμιλεῖ τοῦ τρέφοντος ἐπ᾽ ὀλέθρῳ.
(*) ταράττεταί τις, καὶ ποιεῖ πάντας νεκροὺς
δείπνῳ; σιωπῇ τοῦτον ὑπομυκτηρίσας
εἰς τὴν τράπεζαν καὶ σὺ τὴν χολὴν ἄφες.
οἶμαι δ᾽ ἐμαυτὸν εὔθετον τῷ πράγματι,
παῖδες, γεγονέναι· πάντα γὰρ πρόσεστί μοι
ὅσα περ ἔχειν τἀλλότρια τὸν δειπνοῦντα δεῖ,
λιμὸς, ἀπόνοια, τόλμα, γαστὴρ, ἀργία.
καὶ νῦν μ᾽ ὁ Λυδῶν τῶν πολυχρύσων ἄναξ
σύνδειπνον αὑτῷ κέκρικεν εἶναι καὶ φίλον.

8. Δημοκρίτου.

Εὐλογέειν ἐπὶ καλοῖς ἔργμασι, καλόν· τὸ γὰρ ἐπὶ φλαύροισι, κίβδηλον, καὶ ἀπατεῶνος ἔργον.

9. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα ὑπ᾽ αὐτοῦ καταναλίσκεται· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τοὺς κόλακας ὑπ᾽ αὐτῶν τούτων διαφθείρεται.

10. Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ Ὀργῆς.

Οἱ δελφῖνες μέχρι τοῦ κλύδωνος συνδιανήχονται τοῖς κολυμβῶσι, πρὸς δὲ τὸ ξηρὸν οὐκ ἐξοκέλλουσιν· οὕτως οἱ κόλακες ἐν εὐδίᾳ παραμένουσιν, ὡς καὶ οἱ τοὺς φίλους εἰς ἀποδημίαν προπέμποντες, μέχρι τῆς λείας συμπαρακολουθοῦσιν, ἐπειδ᾽ ἂν δὲ εἰς τραχεῖαν ἔλθωσιν, ἀπιᾶσιν.

11. Φαβωρίνου.

Ἔστι δὲ οὐκ ἀξιόπιστος ἔπαινος, ὃν ἐπαινεῖ τις ἕτερον διὰ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ᾽ αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν.

13. Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδος Φοριανῆς.

Εἴσοδος δὲ ἦν παρ᾽ αὐτὴν οὐκ ὀλίγη· τῶν μὲν τοῦ ἤθους τὴν ἀφέλειαν ἀποδεχομένων, τῶν δέ τι καὶ δεομένων ἴσως· τῶν δὲ πολλῶν συνήθη νοσούντων, καὶ οἰκείᾳ φύσει χρωμένων, οἳ τοὺς πλουτοῦντας ὥσπερ τι κρεῖττον θαυμάζοντες, φθείρεσθαι πρὸς τὰς τούτων θύρας εἰώθασιν, κἂν μηδ᾽ ὁτιοῦν τῆς εὐπορίας μεθέξειν μέλλωσιν.

14. Διογένους.

Ἐπὶ τῆς κολακείας, ὥσπερ ἐπὶ μνήματος, αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται.

15. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσι.

16. Κράτητος.

Κράτης τοὺς κόλακάς φησι συγκατανευσιφάγους.

17. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης αἱρετώτερόν φησιν εἰς κόρακας ἐμπεσεῖν, ἢ εἰς κόλακας· οἱ μὲν γὰρ ἀποθανόντος τὸ σῶμα, οἱ δὲ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται.

18. Πυθαγόρου.

Χαῖρε τοῖς ἐλέγχουσί σε μᾶλλον, ἢ τοῖς κολακεύουσιν· ὡς δ᾽ ἐχθρῶν χείρονας ἐκτρέπου τοὺς κολακεύοντας.

19. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὥσπερ τὰς ἑταίρας τἀγαθὰ πάντα εὔχεσθαι τοῖς ἐρασταῖς παρεῖναι, πλὴν νοῦ καὶ φρονήσεως, οὕτω καὶ τοὺς κόλακας οἷς σύνεισι.

20. Κράτητος.

Κράτης πρὸς νέον πλούσιον πολλοὺς κόλακας ἐπισυρόμενον, Νεανίσκε, εἶπεν, ἐλεῶ σου τὴν ἐρημίαν.

13. V. infr. LXXI, 9.

21. Σωκράτους.
Ἡ τῶν κολάκων εὔνοια καθάπερ ἐκ τροπῆς φεύγει τὰς ἀτυχίας.

22. Τοῦ αὐτοῦ.
Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσὶ τοὺς λαγωοὺς οἱ κυνηγοὶ, τοῖς δὲ ἐπαίνοις τοὺς ἀνοήτους οἱ πολλοί.

23. Τοῦ αὐτοῦ.
Οἱ μὲν λύκοι τοῖς κυσὶν, οἱ δὲ κόλακες τοῖς φίλοις (*) ὄντες ὅμοιοι, ἀνομοίων ἐπιθυμοῦσιν.

24. Τοῦ αὐτοῦ.
Ἔοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ πανοπλίᾳ. Διὸ τέρψιν μὲν ἔχει, χρείαν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται.

25. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διόνυσον Ἐπιστολῆς.
Ἑώρων γὰρ καὶ τότε, καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων, σχεδὸν ὅσῳ περ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ αἰσχρᾶς βλάβης τοὺς ὁμιλοῦντας τρεφούσας, οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

26. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.
Ὅτ᾽ ἂν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζηται, ὥσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν.

ΠΕΡΙ ΑΣΩΤΙΑΣ. ΙΕ.

1. (*) Μενάνδρου.
Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας ἀλογίστως βίον
τὸ καλῶς ἀκούειν, ταχὺ ποιεῖ πᾶσιν κακῶς.

25. p. 317. C. 26. p. 235. D. 1. Cleric. p. 208.

2. Εὔφρονος Διδύμων.
Ὁ γὰρ τὸν ἴδιον οἰκονομῶν κακῶς βίον,
πῶς οὗτος ἂν σώσειε τῶν ἔξω τινά;

3. (*) Διφίλου.
Ἔργον συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ,
ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι ῥᾴδιον.

4. Μενάνδρου.
Λαμπρῶς ἔνιοι σώζειν, οἷς χαλεπώτερον
τοῦ περιποιήσασθαί τι τὸ φυλάξαι βίον.

5. Μενάνδρου.
Ἂν μὲν πλέωμεν ἡμερῶν που τεττάρων
σκεπτόμεθα τἀναγκαῖ᾽ ἑκάστης ἡμέρας.
ἂν ἦ δὲ φείσασθαί τι τοῦ γήρως χάριν,
οὐ φεισόμεσθ᾽ ἐφόδια περιποιούμενοι;

6. Θεόγνιδος.
Ὥσπερ ἐγὼ, μέσσην ὁδὸν ἔρχεο ποσσὶν,
μηδ᾽ ἑτέροισι δίδου, Κύρνε, τὰ τῶν ἑτέρων.

7. Πυθαγόρου.
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ἀπειροκάλως ἔνι ἡμῶν,
μηδ᾽ ἀνελεύθερος ἴσθι. Μέτρον δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.

8. Σωκράτους.
Σωκράτης ἰδών τινα προχείρως πᾶσι χαριζόμενον, καὶ ἀνεξετάστως ὑπηρετούμενον· Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιο, ὅτι τὰς Χάριτας, παρθένους οὔσας, πόρνας ἐποίησας.

9. Διογένους.
Διογένης ἄσωτον ᾔτει μνᾶν· τοῦ δὲ εἰπόντος, Διατί τοὺς ἄλλους τριώβολα, ἐμὲ δὲ μνᾶν ζητεῖς; ἔφη, Παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐλπίζω πάλιν λαβεῖν, παρὰ δὲ σοῦ οὐκέτι.

10. Κράτητος.

4. 5. Cleric. p. 208. 6. V. 331.

Κράτης τὰ τῶν πλουσίων καὶ ἀσώτων χρήματα ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς εἴκαζεν, ἀφ᾽ ὧν ἄνθρωπον μηδὲν λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ ἰκτίνους· ὥσπερ παρὰ τούτων, ἑταίρας καὶ κόλακας.

11. Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην.

Τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ, τῷ καλῶς βουλεύεσθαι, καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν· φυλάττειν δ᾽ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

12. Ζήνωνος.

Ζήνων πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀσωτίας, καὶ λέγοντας ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀναλίσκειν, ἔλεγεν· Ἦ που καὶ τοῖς μαγείροις συγγνώσεσθε, ἐὰν ἁλμυρὰ λέγωσι πεποιηκέναι τὰ ὄψα, ὅτι πλῆθος ἁλῶν αὐτοῖς ὑπῆρχεν;

13. Ξενοφῶν ἐν τῷ η̄ τῆς Κύρου παιδείας.

Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὡς τὸ λαβόντα στερηθῆναι.

ΠΕΡΙ ΦΕΙΔΩΛΙΑΣ. Ιϛ.

1. (*) Φιλήμονος.

Ἐὰν οἷς ἔχωμεν, τοῖς γε μηδὲ χρώμεθα,
ἃ δ᾽ οὐκ ἔχομεν, ζητοῦμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
ὧν δὲ δι᾽ ἑαυτοὺς ἐσόμεθ᾽ ἐστερημένοι.

2. Ἀπολλοδώρου.

Μισῶ τύχην συνοῦσαν ἀτυχεῖ σώματι.
ὅστις γὰρ εὐπορῶν, παρὸν ζῆν ἡδέως,
κακῶς διάγει, τί ἂν τις ἄλλ᾽ ἢ τῇ τύχῃ
μέμφοιτο; διότι δυστυχεῖ συνδυστυχεῖ.

11. p. 472. 13. VII. 5, 82. 1. Cleric. p. 342.

3. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν πλοῦτον ἴδοιμι ὅσος ἐστὶν, ἀλλ᾽ ὅστις αὐτὸν κέκτηται, εἰ ὑπέρτερός ἐστιν ὧν ἔχει.

4. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Εἰ δ᾽ εὐτυχῶν τις, καὶ βίον κεκτημένος,
μηδὲν δόμοισι τῶν καλῶν πειράσεται,
ἐγὼ μὲν οὔποτ᾽ αὐτὸν ὄλβιον καλῶ,
φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

5. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Ἀμουσία τοι μηδ᾽ ἐπ᾽ οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν. Κακὸν δὲ, χρημάτων ὄντων ἅλις,
φειδοῖ πονηρᾷ μηδέν᾽ εὖ ποιεῖν βροτῶν.

6. Εὐριπίδου Δανάης.

Ὅστις δόμοις μὲν ἥδεται πληρουμένοις,
γαστρὸς δ᾽ ἀφαιρῶν σῶμα δύστηνος κακοῖ,
τοῦτον νομίζω καὶ θεῶν συλᾶν βρέτη,
τοῖς φιλτάτοις τε πολέμιον πεφυκέναι.

7. Μενάνδρου.

Οὐ πώποτ᾽ ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον, ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ πάντοθεν κέρδαιν᾽· ἐπαισχύνου δέ μοι
τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν. Ἔχει φόβον
ὁ τρισκακοδαίμων, ὅστις ἐκ φειδωλίας
κατέθετο μῖσος διπλάσιον τῆς οὐσίας.

9. Θεοκρίτου.

Κάλλιον, ὦ ᾽πιμελητὰ φιλάργυρε, τὸν φακὸν ἑψῆν,
μὴ ᾽πιτάμῃς τὰν χεῖρα διαπρίων τὸ κύμινον.

4. Fr. 32. 5. Fr. 16. 6. Fr. 7. 7. 8. Cleric. p. 210. 9. X, 54.

10. *Μενάνδρου ἐν Ψευδηρακλεῖ.*

Ἀστοργίαν ἔχει τιν᾿ ὁ σκληρὸς βίος.

11. *Ἀπολλοδώρου Ἀποκαρτερῶν.*

Ἀλλὰ σχεδόν τι τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν
εἴρηκας, ἐν φιλαργυρίᾳ γὰρ πάντ᾿ ἔνι.

12. *Ἀντιφάνους.*

Ὡς δυστυχεῖς, ὅσοισι τοῦ κέρδους χάριν
ἐπίπροσθε ταἰσχρὰ φαίνετ᾿ εἶναι τῶν καλῶν·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τῷ φρονεῖν τὸ λαμβάνειν.

13. *Μενάνδρου ἐκ Δυσκόλου.*

Περὶ χρημάτων λαλεῖς ἀβεβαίου πράγματος.
εἰ μὲν γὰρ οἶσθα ταῦτα παραμενοῦντά σοι
εἰς πάντα τὸν χρόνον, φύλαττε, μηδενὶ
ἄλλῳ μεταδιδούς, αὐτὸς ὢν δὲ κύριος·
ἃ δὲ μὴ σεαυτοῦ, τῆς τύχης δὲ πάντ᾿ ἔχεις,
τί ἂν φθονοίης, ὦ πάτερ, τούτων τινί;
αὐτὴ γὰρ ἄλλῳ τυχὸν ἀναξίῳ τινὶ
παρελομένη σοῦ πάντα προσθήσει πάλιν.
(*) διόπερ ἐγώ σέ φημι δεῖν ὅσον χρόνον
εἶ κύριος, χρῆσθαί σε γενναίως, πάτερ,
αὐτὸν ἐπικουρεῖν πᾶσιν, εὐπόρους ποιεῖν
ὡς ἂν δύνῃ πλείστους διὰ σαυτοῦ, τοῦτο γὰρ
ἀθάνατόν ἐστι, κἄν ποτε πταίσας τύχῃς,
ἐκεῖθεν ἔσται ταὐτὸ τοῦτό σοι πάλιν.
Πολλῷ δὲ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανὴς φίλος,
ἢ πλοῦτος ἀφανής, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις.

14. *Εὐσεβίου.*

Ἀνὴρ μεγάλα ἔχων χρήματα ἀποτεθησαυρισμένα, ἔπειτα γνώμῃ τῇ ἑωυτοῦ ἐς μηδὲν τῶν δεόντων οἷός τε ἐὼν αὐτοῖς χρέεσθαι, ἔοικε τῷ τὰ ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκείμενα

πεπιστευκότι ἑωυτοῦ εἶναι. Δόξῃ μὲν γὰρ ὁμοίῃ πλουτέουσι· τόπερ δὲ τοῦ κεκτῆσθαί ἐστιν οἰκήϊον, τοῦ αὐτοῖς χρέεσθαι, ἀπεστερέαται ὁμοίως ἀμφότεροι.

15. *Θεοπόμπου.*

Εἴ τις πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν κεκτημένος μετὰ τοῦ λυπεῖσθαι διάγοι τὸν βίον, ἁπάντων ἂν εἴη καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἀθλιώτατος.

16. *Δημοκρίτου.*

Οἱ φειδωλοὶ τὸν τῆς μελίσσης οἶτον ἔχουσιν, ἐργαζόμενοι ὡς ἀεὶ βιωσόμενοι.

17. *Οἱ τῶν φειδωλῶν παῖδες ἀμαθέες γινόμενοι, ὥσπερ οἱ ὀρχησταὶ, οἱ ἐς τὰς μαχαίρας ὀρούοντες, ἢν ἑνὸς μόνου μὴ τύχωσι, καταφερόμενοι ἔνθα δεῖ τοὺς πόδας ἐρεῖσαι, ἀπόλλυνται· χαλεπὸν δὲ τυχεῖν ἑνὸς, τὸ γὰρ ἴχνιον μοῦνον λέλειπται τῶν ποδῶν· οὕτω δὲ καὶ οὗτοι, ἢν ἁμάρτωσι τοῦ πατρικοῦ τύπου τοῦ ἐπιμελέος καὶ φειδωλοῦ, φιλέουσι διαφθείρεσθαι.*

18. *Φειδώ τοι καὶ λιμὸς, χρηστὴ, ἐν καιρῷ δὲ καὶ δαπάνη· γινώσκειν δὲ ἀγαθοῦ.*

19. *Ἀντιφῶντος.*

Εἰσί τινες, οἳ τὸν παρόντα μὲν βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παρασκευάζονται πολλῇ σπουδῇ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, οὐ τὸν παρόντα· καὶ ἐν τούτῳ παραλειπόμενος ὁ χρόνος οἴχεται.

20. *Μητροδώρου.*

Ἑτοιμάζονταί τινες διὰ βίου τὰ πρὸς τὸν βίον, βιωσόμενοι μετὰ τὸ λεγόμενον ζῆν, οὐ συνορῶντες ὡς πᾶσιν ἡμῖν θανάσιμον ἐγκέχυται τὸ τῆς γενέσεως φάρμακον.

21. *Δημοκρίτου.*

Βίος ἀνεόρταστος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος.

22. *Πλουτάρχου ἐκ τῶν Ὑγιεινῶν Παραγγελμάτων.*

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία, καὶ γλισχρότης ἐνίους ἀναγκάζει πιεζοῦντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας, καὶ κατισχναίνοντας, ἐμπίπλασθαι παρ' ἑτέρων τῶν πολυτελῶν, καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους· εἶτα κακῶς διατεθέντες ἀπιᾶσιν, εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐφόδιον τῆς ἀπληστίας τὴν ἀπεψίαν ἔχοντες.

23. Θεόκριτος τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἔλεγεν ἐπιτρόπους εἶναι, ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.

24. *Εὐσεβίου.*

Ἄνδρα χρήματα μεγάλα ἔχοντα ἀποτεθησαυρισμένα, καὶ [τοῦ θησαυρίζειν] αὐτοῦ τούτου εἵνεκα ἐπικτώμενον, καὶ ὅκως αἰεί τι τοῖς παρεοῦσι προσθείη, χρήματα μὲν ἔχοντα, μήτε δὲ εἰς ἑωυτὸν, μήτε εἰς ἄλλο τι τῶν χρησίμων ἀναλίσκοντα, μήκοτε πλουτέειν ἀποφήνειε, φύλακα δὲ καὶ ποριστὴν εἶναι ἀλλοτρίων (*) χρημάτων, καὶ πόνους ἔχειν αἱρέεσθαι πολλάκις, καὶ τοῖς ἑωυτῷ μηδὲν προσήκουσιν ἐπικτώμενον.

25. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ η̅ τῆς Παιδείας.*

Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδείης, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ γὰρ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας, καὶ φυλάττοντας πλεῖστα, εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες, οὕτοι ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν, πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν· ἀλλ' ὃς ἂν πλεῖστα κτᾶσθαί τε δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, καὶ χρῆσθαι πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω κατὰ χρήματα.

26. *Σωκράτους.*

Ὁ τοῦ φιλαργύρου πλοῦτος, ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδὺς εἰς τὴν γῆν, οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

22. p. 125. E. 25. VIII. 2, 23.

27. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ τῶν φιλαργύρων βίος ἔοικε νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχων, τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει.

28. *Ἐπικούρου.*

Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι. Σὺ δὲ τῆς αὔριον οὐκ ὢν κύριος, ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν· ὁ δὲ πάντων βίος μελλησμῷ παραπόλλυται· καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

29. *Ἀντιφῶντος.*

Ἔστι δέ τις λόγος, ὡς ἄρα ἰδὼν ἀνὴρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναιρούμενον πολὺ ἐδεῖτό οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ· ὁ δ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἦν οἷος ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα, φέρων δ' ἀπέθετό ποι δή· καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα, ὑφείλετο· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐλθὼν, οὐχ εὕρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμενος. Περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν, καὶ ἕτερον προσέφερεν· ἀπαντήσας δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ, ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν, ὅτι ἐξήμαρτε· καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστήσαντι· καὶ πάντως οἱ ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. Ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὐτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι, καταθέμενον λίθον εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐτῷ, ὅθεν μηδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. Ὅτῳ γάρ τις μὴ ἐχρήσατο, μηδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ, οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. Ὅτῳ ἂν γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ, χρημάτων πλοῦτον παρασχὼν, τοῦ φρονεῖν καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος, ἑκατέρων ἀπεστέρησεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ. ΙΖ.

1. Σοφοκλέους Ἠλέκτρας.
Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.
2. Σοφοκλέους Φαίδρα.
Οὐ γὰρ δίκαιον ἄνδρα γενναῖον φρένας
τέρπειν, ὅπου μὴ καὶ δίκαια τέρψεται.
3. Χάρητος.
(*) Γαστρὸς δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν·
μόνη γὰρ ὧν πέπονθεν οὐκ ἔχει χάριν,
ἀεὶ δὲ τοῦ δέοντος ἐνδεῖται πλέον.
ὅστις δὲ γαστρὸς μὴ κρατεῖν ἐπίσταται,
οὗτος τὰ πλείω τῶν κακῶν ἔχει κακά.
4. Σοφοκλέους.
Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ', ἃ μηδὲ δρᾶν καλά.
5. Ὅσοι δὲ φιλοσοφοῦντες ἐκμοχθοῦσί τι,
ἐνταῦθ' ὑπάρχει τῷ βίῳ γαστρὸς κρατεῖν.
6. Διδάσκαλος γὰρ ἡ εὐτέλεια τῶν σοφῶν,
καὶ τῶν ἀρίστων γίνεται βουλευμάτων.
7. Εὐριπίδου.
Ἐξουσίᾳ δὲ μή ποτ' ἐντυχὼν τέκνον
αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκάθειν.
ὃ καὶ σίδηρον ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἥν τις αἰσχύνῃ τέκνα.
8. Πυθαγόρου.
Παντὸς καλοῦ κτήματος πόνος προηγεῖται ὁ κατ' ἐγκράτειαν.

1. V. 989. 2. Fr. 605. 4. Oedip. Tyr. 1409. 7. Fragm. XX, 24.

9. Ἰαμβλίχου.
Τί δαὶ, τοῖς ἀνθρώποις κτωμένοις ἐμμελῆ καὶ εὐάρμοστον ἕξιν, πρός τε τοὺς διαφέροντας τρόπους εὐκοινώνητον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι δυναμένην ἐν μέρει τῷ προσήκοντι· τούτοις δ' ἕπεται τὰ ἤθη καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, περί τε ἐγκράτειαν ἡδονῶν, καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιθυμιῶν. Ἀλλὰ δεῖ δὴ τῶν ἡδονῶν τὸ ἀκόλαστον ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ ἄμετρον ἐξορίζειν.

10. Φωκίωνος.
Φωκίωνι ὁ παῖς πλείω τῶν εἰωθότων ὄψων ἐπρίατο. Ὁ δὲ, Οἰμώξῃ, ἔφη, ἐὰν τοῦ φαγεῖν πλείω ἐπιφαγεῖν παρασκευάζῃς.

11. Ἐκ τῶν Σίμωνος Ἐπιστολῶν πρὸς Ἀρίστιππον.
Μέμνησο μέντοι λιμοῦ καὶ δίψης· ταῦτα γὰρ δύναται μεγάλα τοῖς σωφροσύνην διώκουσι.

12. Πυθαγόρου.
Ῥώμην μεγίστην καὶ πλοῦτον, τὴν ἐγκράτειαν κτῆσαι.

13. Τοῦ αὐτοῦ.
Πυθαγόρας παρηγγύα, Μὴ πυκνὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· μὴ δεῖν συνεχῶς ἀφροδισιάζειν αἰνιττόμενος.

14. Ἀπολλώνιος Εἰδομένῃ.
Ἐζηλώσαμεν τὴν αὐτάρκειαν, οὐχ ὅπως τοῖς εὐτελέσι καὶ λιτοῖς πάντως χρώμεθα, ἀλλ' ὅπως θαῤῥῶμεν πρὸς αὐτά.

15. Ἀπολλώνιος τοῖς Γνωρίμοις.
Μηδέν με δόξητε ῥᾳδίως ἄλλοις παραινεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τῆς μάζης, καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀκολούθου ταύτῃ διαίτης ὢν, τοιαῦτα ὑμῖν παρεγγυῶ.

16. Διογένους.

(*) Ὁ Διογένης καθαρὸν λαβὼν ἄρτον, ἐξέβαλε τῆς πήρας τὸν αὐτόπυρον, εἰπών·

ὦν ξένε, τυράννοις ἐκποδὼν μεθίστασο.

17. Σωκράτους.

Ἑορτῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἐφιλοτιμήσατο ὁ Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι τῷ Σωκράτει. Τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης, καὶ τὸν Σωκράτην λαβεῖν αὐτὰ ἀξιούσης, ἔφη· Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου φιλοτιμίᾳ παραταξόμεθα, μὴ λαβεῖν τὰ πεμφθέντα ἀντιφιλοτιμησάμενοι.

18. Ἀριστίππου.

Κρατεῖ ἡδονῆς οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χρώμενος μὲν, μὴ προεκφερόμενος δέ· ὥσπερ καὶ νεὼς καὶ ἵππου, οὐχ ὁ μὴ χρώμενος, ἀλλ' ὁ μετάγων ὅποι βούλεται.

19. Περικλέους.

Περικλῆς Σοφοκλέους εὐπρεπῆ παῖδα δεικνύντος αὐτῷ, Ὦ Σοφόκλεις, εἶπε, τὸν σώφρονα στρατηγὸν οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ.

20. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Ὅτ' ἂν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν, φυλάσσου, μὴ συναρπάζου ταχέως, ἀλλὰ ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτοῦ λάβε· εἶτα ἐπισκοπήσας τὴν φαντασίαν καθ' οὓς ἔχεις κανόνας, μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὧν ἀπολαύσας μὲν τῆς ἡδονῆς ἡττημένος μετανοήσεις καὶ λοιδορήσεις σεαυτῷ, ἀπεσχημένος δὲ χαίρεις καὶ ἐπαινεῖς αὐτὸς ἑαυτόν. Ἐὰν δὲ εὔκαιρον φαίνηται ἅψασθαι τοῦ πράγματος, μέμνησο ἵνα σου μὴ κρατήσῃ

17. Vide supr. 3, 61. 19. Vide Plut. I. p. 156. D. 20. Scil. c. 34.

τὸ προσηνὲς αὐτοῦ καὶ ἀγωγὸν, ἀλλὰ πειρῶ κρατεῖν τῶν ἡνιῶν.

21. Δημοσθένους.

Δεῖ τὸν εὖ φρονοῦντα τὸν λογισμὸν ἀεὶ τῶν ἐπιθυμιῶν κρείττω πειρᾶσθαι ποιεῖν.

22. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρει, εἶπε· Καθόσον οἱ μὲν λοιποὶ ζῶσιν, ἵν' ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίω, ἵνα ζῶ.

23. Ἐπικούρου.

Χάρις τῇ μακαρίᾳ φύσει, ὅτι τὰ ἀναγκαῖα ἐποίησεν εὐπόριστα· τὰ δὲ δυσπόριστα, οὐκ ἀναγκαῖα.

24. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ βούλει πλούσιόν τινα ποιῆσαι, μὴ χρημάτων προστίθει, τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἀφαίρει.

25. Ξενοκράτους.

Ξενοκράτης, εἴ ποτε σταμνίον οἴνου ἀνοίξειεν, ἔφθανεν ὁ οἶνος τρεπόμενος πρὶν ἀναλωθῆναι· καὶ τὰ ὄψα δὲ πολλάκις ἕωλα ἐξέῤῥιπτεν. Ἔνθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ Ξενοκράτους τυριον, ἐπὶ τῶν ἐπὶ πολὺ παραμενόντων καὶ μὴ τάχιστα ἀναλισκομένων.

26. Δημοκρίτου.

Εὐγνώμων, ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷσιν ἔχει.

27. Πυθαγόρου.

(*) Τεθνάναι πολλῷ κρεῖττον, ἢ δι' ἀκρασίαν τὴν ψυχὴν ἀμαυρῶσαι.

28. Σωκράτους.

21. Prooem. p. 1438, 11.

Σωκράτης ἐγκράτειαν τὸ κρατεῖν τῆς ἐν τῷ σώματι ἡδονῆς ἔφη.

29. *Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς Συμμικτῆς Ἱστορίας.*

Χρύσιππος ὁ Σολεὺς ἐποιεῖτο τὸν βίον ἐκ πάνυ ὀλίγων Κλεάνθης δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων.

30. *Ἐπικούρου.*

Ἐπίκουρος ὁ Γαργήττιος ἐκέκραγε λέγων, Ὧι ὀλίγον οὐχ ἱκανὸν, τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν. Ἔλεγε δ᾽ ἑτοίμως ἔχειν καὶ τῷ Διῒ ὑπὲρ εὐδαιμονίας διαγωνίζεσθαι, μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ.

31. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν γένοιτό τις πλούσιος; Εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν, ἔφη, εἴη πένης.

32. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ᾱ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.*

Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κἀγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα, εἴ πη προὐβίβαζε λέγων εἰς ταύτην τοιάδε· Ὦ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου βουλοίμεθα ἑλέσθαι ἄνδρα, ὑφ᾽ οὗ μάλιστα αὐτοὶ μὲν σωζοίμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, ἆρ᾽ ὅντινα ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς, ἢ οἴνου, ἢ ἀφροδισίων, ἢ πόνου, ἢ ὕπνου, τοῦτον αἱροίμεθα; καὶ πῶς ἂν οἰηθείημεν τὸν τοιοῦτον, ἢ ἡμᾶς σῶσαι, ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι; εἰ δὲ ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γενόμενοι, βουλοίμεθά τῳ ἐπιτρέψαι, ἢ παῖδας ἄῤῥενας παιδεῦσαι, ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάξαι, ἢ χρήματα διασῶσαι, ἆρ᾽ ἀξιόπιστον εἰς ταῦτα ἡγησαίμεθ᾽ ἂν τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ δ᾽ ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν, ἢ βοσκήματα, ἢ ταμιεῖα, ἢ ἔργων ἐπιστασίαν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἂν προῖκα λαβεῖν; Ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ᾽ ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἑαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερὸς, αὑτῷ δ᾽ ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακουργότερος, εἴ γε κακουργότερόν ἐστι μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ἡσθείη τῷ τοιούτῳ ὀνείδει, ἢ τῷ ὄψῳ καὶ τῷ οἴνῳ χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις; καὶ τὰς πόρνας ἀγαπῶντα μᾶλλον, ἢ τοὺς ἑταίρους; Ἆρά γε οὐ χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα, ταύτην πρώτην ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι; Τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἀγαθὸν, ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, νὴ τὴν Ἥραν, ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτὸν εἶναι μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντι δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἱκετευτέον τοὺς θεοὺς δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· οὕτω γὰρ ἂν μόνος ὁ τοιοῦτος σωθείη.

29. Pertinere haec ad n. seq. docet Perizonius Fragm. p. 1054 = 370. 32. I. 5, 1—5.

33. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.*

Οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων, ἥκιστα ὄψου δεῖται· ὁ δὲ ἥδιστα πίνων, ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ; Τά γε μὴν ἱμάτια οἶσθ᾽ ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι, ψύχους καὶ θάλπους ἕνεκα (*) μεταβάλλονται· καὶ ὑποδήματα ὑποδοῦνται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυποῦντα τοὺς πόδας κωλύωνται πορεύεσθαι· [ἤδη οὖν πότε ᾔσθου ἐμὲ, ἢ διὰ ψῦχος μᾶλλόν του ἔνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιᾶς· ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ

33. I. 6, 5.

βαδίζοντα ὅπου ἂν βούλωμαι;] οὐκ οἶσθ' ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι, τῷ σώματι μελετήσαντες, τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίνονται πρὸς ἃ ἂν μελετήσωσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν; — ἐὰν δὲ δὴ φίλους, ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ πλέον σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ ὡς σὺ μακαρίζεις διαιτωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν, ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; ἐκπολιορκηθείη δὲ πότερος ἂν θᾶττον, ὁ τῶν χαλεπωτάτων εὑρεῖν δεόμενος, ἢ ὁ τοῖς ῥᾴστοις ἐντυγχάνειν ἀρκούντως χρώμενος; Ἔοικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι· ἐγὼ δὲ νομίζω, τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι· τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θείου. Καὶ τὸ μὲν θεῖον κράτιστον· τὸ δ' ἐγγυτάτω τοῦ θείου, ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου.

34. Ἐπικούρου.

Βρυάζω τῷ κατὰ τὸ σωμάτιον ἡδεῖ, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χρώμενος. Καὶ προσπτύω ταῖς ἐκ πολυτελείας ἡδοναῖς, οὐ δι' αὐτάς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐξακολουθοῦντα αὐταῖς δυσχερῆ.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Τότε χρείαν ἔχομεν τῆς ἡδονῆς, ὅτ' ἂν ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι αὐτὴν ἀλγῶμεν. Ὅτ' ἂν δὲ τοῦτο μὴ πάσχωμεν, ἐν αἰσθήσει καθεστῶτες, τότε οὐδεμία χρεία τῆς ἡδονῆς. Οὐ γὰρ ἡ τῆς φύσεως ἡδονὴ τὴν ἀδικίαν ποιεῖ ἔξωθεν, ἀλλ' ἡ περὶ τὰς κενὰς δόξας ὄρεξις.

36. Πλάτωνος.

Πλάτων πολλάκις διψῶν ἐκ τοῦ φρέατος ἀνιμᾶτο τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξέχει, κολάζων τὴν ἐπιθυμίαν.

37. Ἐπικούρου.

Ἐπίκουρος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις πλουτήσειεν, Οὐ τοῖς οὖσι προστιθεὶς, ἔφη, τῆς δὲ χρείας τὰ πολλὰ περιτέμνων.

38. Δημοκρίτου.

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα, μάλιστα τέρπει.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γίγνοιτο.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρέσσων.

41. Εὐσεβίου.

Γνώμης ἀνδρὸς ἀρίστου ἀπόδεξις ἥδε· μὴ ἐπὶ τῷ σιτέεσθαι ἑωυτὸν νομίζειν γεγονέναι, μηδὲ ἐν τούτῳ τὴν ζωὴν ἡγέεσθαι, μούνου δὲ αὐτοῦ τοῦ ζώειν ἕνεκα ἀνθρώποις τροφὴν νομίζειν εὑρῆσθαι.

42. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγκράτεια καὶ σώματι ἀγαθόν. Πρὸς γὰρ ὑγείην αὐτῷ ξυμμάχεται, καὶ σωφροσύνην ἐν ψυχῇ τίκτει. Σωφροσύνη δὲ ἀστασίαστον, καὶ εὔδιον, καὶ βίον εἰρηναῖον ψυχῇ παρασκευάζει.

43. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Τροφῆς.

Περὶ δὲ τροφῆς εἰώθει μὲν πολλάκις λέγειν, καὶ πάνυ ἐντεταμένως, ὡς οὐ περὶ μικροῦ πράγματος, οὐδ' εἰς μικρὰ διαφέροντος· ᾤετο γὰρ ἀρχὴν (*) καὶ ὑποβολὴν τοῦ σωφρονεῖν εἶναι τὴν ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς ἐγκράτειαν. Ἅπαξ δέ ποτε τῶν ἄλλων ἀφέμενος λόγων, οὓς ἑκάστοτε διεξῄει, τοιάδε τινὰ εἶπεν· ὡς χρὴ καθάπερ τὴν εὐτελῆ τῆς πολυτελοῦς τροφὴν προτιμᾶν, καὶ τὴν εὐπόριστον τῆς δυσποριστου, οὕτω καὶ τὴν σύμφυλον ἀνθρώπῳ· τοιαύτην

δὲ εἶναι σύμφυλον ἡμῖν, τὴν ἐκ τῶν φυομένων ἐκ γῆς, ὅσα τε σιτώδη ὄντα, καὶ ὅσα μὴ τοιαῦτα ὄντα δύναται τρέφειν οὐ κακῶς τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ζώων οὐκ ἀναιρουμένων, ἄλλως δὲ χρησιμευόντων. Τούτων δὲ τῶν βρωμάτων ἐπιτηδειότατα μὲν, οἷς αὐτόθεν χρῆσθαι ὑπάρχει, δίχα πυρὸς, ἐπεὶ καὶ ἑτοιμότατα· οἷα δὴ τά τε ὡραῖα, καὶ τῶν λαχάνων ἔνια, καὶ γάλα, καὶ τυρὸς, καὶ κηρία· καὶ ὅσα μέντοι δεῖται πυρὸς, ἢ σιτώδη ἢ λαχανώδη ὄντα, καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἀνεπιτήδεια, ἀλλὰ σύμφυλα ἀνθρώπῳ πάντα. Τὴν μέντοι κρεώδη τροφὴν θηριωδεστέραν ἀπέφηνε, καὶ τοῖς ἀγρίοις ζώοις προσφορωτέραν. Εἶναι δὲ ταύτην ἔλεγε καὶ βαρυτέραν, καὶ τῷ νοεῖν τι καὶ φρονεῖν ἐμπόδιον· τὴν γὰρ ἀναθυμίασιν τὴν ἀπ᾽ αὐτῆς θολωδεστέραν οὖσαν, ἐπισκοτεῖν τῇ ψυχῇ· παρὸ καὶ βραδυτέρους φαίνεσθαι τὴν διάνοιαν τοὺς πλείονι ταύτῃ χρωμένους. Δεῖν δὲ τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ συγγενέστατον τοῖς θεοῖς τῶν ἐπιγείων ἐστὶν, οὕτω καὶ ὁμοιότατα τρέφεσθαι τοῖς θεοῖς. Ἐκείνοις μὲν οὖν ἀρκεῖν τοὺς ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος ἀναφερομένους ἀτμούς· ἡμᾶς δ᾽ ὁμοιοτάτην ταύτῃ προσφέρεσθαι τροφὴν ἂν εἴη, εἰ τὴν κουφοτάτην καὶ καθαρωτάτην προσφεροίμεθα· οὕτω δ᾽ ἂν καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὑπάρχειν καθαράν τε καὶ ξηρὰν, ὁποία οὖσα ἀρίστη καὶ σοφωτάτη εἴη ἂν, καθάπερ Ἡρακλείτῳ δοκεῖ, λέγοντι οὕτως, Αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη· νῦν δὲ, ἔφη, πολὺ χεῖρον ἡμεῖς τῶν ἀλόγων ζώων τρεφόμεθα. Τὰ μὲν γὰρ, εἰ καὶ σφόδρα τῇ ἐπιθυμίᾳ ὥσπερ μάστιγί τινι ἐλαυνόμενα φέρεται πρὸς τὴν τροφὴν, ὅμως τοῦ γε πανουργεῖν περὶ τὰ βρώματα καὶ τοῦ τεχνιτεύειν ἀπήλλακται, ἀρκούμενα τοῖς παραπεσοῦσι, καὶ πλησμονὴν θηρώμενα μόνον, προσωτέρω δ᾽ οὐδέν. Ἡμεῖς δὲ τέχνας καὶ μηχανὰς ποικίλας ἐπινοοῦμεν

ὥστε τὴν ἡδονὴν τῆς τροφῆς ἐφηδύνειν, καὶ τὴν κατάποσιν κολακεύειν μειζόνως. Εἰς τοῦτο δὲ προεληλύθαμεν λιχνείας καὶ ὀψοφαγίας, ὥστε καθάπερ μουσικὰ καὶ ἰατρικὰ, οὕτω καὶ μαγειρικὰ πεποίηνται τινὲς συγγράμματα, ἃ τὴν μὲν ἡδονὴν καὶ πάνυ αὔξει τὴν ἐν τῷ φάρυγγι, τὴν δ᾽ ὑγίειαν διαφθείρει. Πολὺ γοῦν κάκιον διακειμένους ὁρᾶν ἔστι τὰ σώματα τοὺς περὶ τὰ βρώματα τρυφῶντας, ὧν εἰσιν ἔνιοι παραπλήσιοι ταῖς κιττώσαις γυναιξί· καὶ γὰρ οὗτοι, καθάπερ ἐκεῖναι, τὰ συνηθέστατα τῶν βρωμάτων δυσχεραίνουσι καὶ τοὺς στομάχους διεφθαρμένους ἔχουσιν. Ὅθεν ὥσπερ ὁ ἀχρεῖος σίδηρος συνεχῶς δεῖται στομώσεως, οὕτω καὶ οἱ ἐκείνων στόμαχοι ἐν τῷ ἐσθίειν συνεχὲς στομοῦσθαι θέλουσιν, ἢ ὑπὸ ἀκράτου, ἢ ὑπὸ ὄξους, ἢ ὑπὸ βρώματός τινος στρυφνοῦ. Ἀλλ᾽ οὐχὶ ὁ Λάκων τοιοῦτος, (*) ὃς ἰδών τινα, παρακειμένου αὐτῷ ὀρνιθίου τῶν πιόνων καὶ πολυτελῶν, ὑπὸ τρυφῆς ἀναινόμενον φαγεῖν αὐτὸ, καὶ φάσκοντα μὴ δύνασθαι· ἀλλ᾽ ἐγὼ, ἔφη, καὶ γυπὸς δύναμαι καὶ τράγου. Ζήνων δέ γε ὁ Κιτιεὺς, οὐδὲ νοσῶν ᾤετο δεῖν τροφὴν προσφέρεσθαι τρυφερωτέραν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὁ θεραπεύων ἰατρὸς ἐκέλευεν αὐτὸν φαγεῖν νεοττὸν περιστερᾶς, οὐκ ἀνασχόμενος, ὡς Μάνην, ἔφη, με θεράπευε. Ἠξίου γὰρ, οἶμαι, μηδὲν μαλακώτερον ἐν τῇ θεραπείᾳ γίνεσθαι αὐτῷ, ἢ τῶν δούλων τινὶ νοσοῦντι· καὶ γὰρ εἰ ἐκεῖνοι θεραπεύεσθαι δύνανται δίχα τοῦ τροφὴν λαμβάνειν πολυτελεστέραν, δύνασθαι ἂν καὶ ἡμᾶς. Δεῖ δὲ μηδαμῶς τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα δούλου μηδενὸς εἶναι μαλακώτερον. Διόπερ ὁ Ζήνων εἰκότως

ἠξίου εὐλαβεῖσθαι τὴν πολυτέλειαν ἐν τῇ τροφῇ, καὶ μηδ' ἐπ' ὀλίγον ἐνδιδόναι πρὸς τὸ τοιοῦτον· ἐπείπερ ὁ ἐνδοὺς ἅπαξ προέλθοι ἂν ἐπιπλεῖστον, ἅτε τῆς ἡδονῆς πολλὴν ἐχούσης αὔξησιν ἔν τε πόμασι καὶ βρώμασι. Ταῦτα μὲν τότε καινότερα ἔδοξεν ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τροφῆς, ὧν εἰώθει λέγειν ἑκάστοτε.

44. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.

Διαίτῃ δὲ τήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα, ᾗ χρώμενος ἄν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἴη, θαῤῥαλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἀποῤῥήσειε τοσαύτης δαπάνης. Οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν, ὥστ' οὐκ οἶδ' εἴ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. Σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἤσθιε, καὶ ἐπὶ τούτῳ οὕτω παρεσκευασμένος ᾔει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄψον αὐτῷ εἶναι· ποτὸν δὲ πᾶν ἡδὺ ἦν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῴη. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐλθεῖν ἐπὶ δεῖπνον, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο· τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις τοῦτο ποιεῖν συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ ἀναπείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ διψῶντας πίνειν· καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας καὶ κεφαλὰς καὶ ψυχὰς, ταῦτα ἔφη εἶναι. Οὐκ οἴεσθε δ', ἔφη ἐπισκώπτων, καὶ τὴν Κίρκην ὗς ποιεῖν τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν· τὸν δὲ Ὀδυσσέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ, καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀποσχόμενον τοῦ ὑπὲρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, διὰ ταῦτα οὐ γενέσθαι ὗν; Τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἔπαιζεν, ἅμα σπουδάζων· ἀφροδισίων δὲ παρῄνει τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι· οὐ γὰρ, ἔφη, ῥᾴδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν.

44. I. 3, 5.

45. Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ̄ Ἀπομνημονευμάτων.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει κτῆμα, ἐλευθερίαν; Ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, ἔφη. Ὅστις οὖν ἄρχεται ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν, καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον ἐλεύθερον εἶναι; Ἥκιστα, ἔφη. Ἴσως γὰρ ἐλεύθερον φαίνεταί σοι τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα· εἶτα τὸ ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὸ ταῦτα ποιεῖν ἀνελεύθερον νομίζεις; Παντάπασιν, ἔφη. Παντάπασιν (*) ἆρά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνελεύθεροι εἶναι; Νὴ τὸν Δί' εἰκότως. Πότερα δέ σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἴσχιστα ποιεῖν; Οὐδὲν ἧττον ἔμοιγ', ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι, ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι. Ποίους δέ τινας δεσπότας ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; Ὡς δυνατὸν νὴ Δί', ἔφη, κακίστους. Δουλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις εἶναι; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις δεσπόταις. Τὴν κακίστην ἄρα δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Σοφίαν δὲ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν οὐ δοκεῖ σοι ἀπείργουσα τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀκρασία εἰς τοὐναντίον αὐτοὺς ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς ὠφελοῦσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφέλκουσα ἐπὶ τὰ ἡδέα; καὶ πολλάκις αἰσθανομένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλήξα-

45. IV. 5, 2.

σα ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱρεῖσθαι; Γίνεται τοῦτο, ἔφη. Σωφροσύνην δὲ, ὦ Εὐθύδημε, τίνι ἂν φαίημεν ἧττον ἢ τῷ ἀκρατεῖ προσήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. Ὁμολογῶ καὶ τοῦτο, ἔφη. Τοῦ δ᾿ ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει, οἴει τι κωλυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; Οὔκουν ἔγωγε, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι, ἐκείνων δὲ ἀμελεῖν πείθοντος, καὶ τοῖς σωφρονοῦσι τὰ ἐναντία ποιεῖν ἀναγκάζοντος, οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι; Οὐδὲν, ἔφη. Οὐκ οὖν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναντίων ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη Οὐκ οὖν καὶ τὸ τῶν ἐναντίων τὸ αἴτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; Εἰκὸς γὰρ, ἔφη. Ἔοικεν ἄρα, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπῳ ἐγκράτειαν εἶναι; Εἰκότως γὰρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἐκεῖνο δ᾿, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη πώποτε ἐνεθυμήθης; Ποῖον; ἔφη. Ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ᾿ ἅπερ μόνα δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν οὐ δύναται ἄγειν, ἡ δ᾿ ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἥδεσθαι ποιεῖ. Πῶς; ἔφη. Ὥσπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ ἐῶσα καρτερεῖν, οὔτε λιμὸν, οὔτε δίψος, οὔτ᾿ ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν, (δι᾿ ὧν μόνον ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ᾿ ἀναπαύσασθαί τε καὶ κοιμηθῆναι, καὶ περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται), κωλύει τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἥδεσθαι. Ἡ δ᾿ ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ ἀξίως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν,

καὶ τοῦ ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν τοιούτων τινὸς, δι᾿ ὧν ἄν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονομήσειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ ἐχθροὺς κρατήσειεν, ἀφ᾿ ὧν οὐ μόνον ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνονται, οἱ μὲν ἐγκρατεῖ ἀπολαύουσι (*) πράττοντες αὐτὰ, οἱ δὲ ἀκρατεῖς οὐδενὸς μετέχουσι· τῷ γὰρ ἂν ἧττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων προσήκειν, ἢ ᾧ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατεχομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτω ἡδονάς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν πάμπαν οὐδεμιᾶς ἀρετῆς προσήκει. Τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀκρατεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ σκοπεῖ, τὰ ἥδιστα δ᾿ ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων βοσκημάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξεστι σκοπεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ μὲν ἀγαθὰ προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι, καὶ οὕτως, ἔφη, ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἄνδρας γίγνεσθαι, καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους. Ἔφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ συνιόντας κοινῇ βουλεύεσθαι διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ πράγματα.

ΠΕΡΙ ΑΚΡΑΣΙΑΣ. ΙΗ.

1. Σοφοκλέους.

Τί ταῦτ᾿ ἐπαινεῖς; πᾶς γὰρ οἰνωθεὶς ἀνὴρ
ἥσσων μὲν ὀργῆς ἐστι, τοῦ δὲ νοῦ κενός.

1. Fr. inc. 668.

Φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην,
ἄκων ἀκούειν, οὓς ἑκὼν εἶπεν κακῶς.

2. Σκληρίου.

Ὡς οὐκ ἀνεκτὸς, ὅστις ἢ πάροινος ὢν,
ἢ καὶ μεμηνὼς, εἰς μὲν αὐτὸν ἀσφαλὴς
ἀεί ποτ᾽ ἐστὶν, εἰς δὲ τοὺς πέλας νοσεῖ.

3. Ἐρατοσθένους.

Οἶνός τοι πυρὶ ἶσον ἔχει μένος, εὖτ᾽ ἂν ἐς ἄνδρα
ἔλθῃ, κυμαίνει δ᾽ οἷα Λίβυσσαν ἅλα
βοῤῥῆς ἠὲ νότος, τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει
βυσσόθεν, ἐκ δ᾽ ἀνδρῶν πάντ᾽ ἐτίναξε νόον.

4. Μενάνδρου.

Ὁ πολὺς ἄκρατος, ὀλίγ᾽ ἀναγκάζει φρονεῖν.

5. Οὐ γὰρ τὸ πλῆθος, ἂν σκοπῇ τις, τοῦ ποτοῦ
ποιεῖ παροινεῖν, τοῦ πιόντος δ᾽ ἡ φύσις.

6. Φιλήμονος.

Τί (δὴ) ζῆν ὄφελος ᾧ μή᾽ στι τὸ ζῆν εἰδέναι;

7. Ἀλλ᾽ οἶνος ἦν· οὐδεὶς δὲ μεθύων, ἂν σκοπῇς
ὃς οὐχὶ δοῦλός ἐστι τοῦ πεπωκέναι.
ὅσα μ᾽ οὗτος ἠνάγκαζεν, ἐποίουν ταῦτ᾽ ἐγώ.
ὁ πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι, Νικοφῶν.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολὺς ἔστ᾽ ἀεί.

9. Τοῦ αὐτοῦ.

ἐμέθυον· ἱκανὴ πρόφασις εἰς θ᾽ ἁμαρτάνειν.

10. Θεόγνιδος.

Πολλῷ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἤδη
ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῦν᾽ ἐθέλουσιν ἔχειν.

11. Τοῦ αὐτοῦ.

4. Cleric. p. 210. 6. Cleric. p. 344. 10. V. 605. 11. V. 627.

Αἰσχρόν τοι μεθύοντα παρ᾽ ἀνδράσι νήφοσιν εἶναι,
αἰσχρὸν δ᾽ εἰ νήφων πὰρ μεθύουσι μένει.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Οἶνος πινόμενος πουλὺς, κακός· ἢν δέ τις αὐτὸν
πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακὸς, ἀλλ᾽ ἀγαθός.

13. Αἰσχύλου.

(*) Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστ᾽, οἶνος δὲ νοῦ.

14. Θεόγνιδος.

Ὃς δ᾽ ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτ᾽ ἐκεῖνος
τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς, οὐδὲ νόου.
μυθεῖται δ᾽ ἀπάλαμνα, τὰ νήφοσι γίνεται αἰσχρὰ,
αἰδεῖται δ᾽ ἔρδων οὐδὲν, ὅτ᾽ ἂν μεθύῃ,
τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων, τότε νήπιος. Ἀλλὰ σὺ ταῦτα
γιγνώσκων, μὴ πῖν᾽ οἶνον ὑπερβολάδην·
ἀλλ᾽ ἢ πρὶν μεθύειν ὑπανίστασο, μή σε βιάσθω
γαστὴρ, ὥστε κακὸν λάτριν ἐφημέριον.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄφρονος ἀνδρὸς ἄγαν καὶ σώφρονος οἶνος, ὅτ᾽ ἂν δὴ
πίνῃ ὑπὲρ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον.

16. Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
γιγνώσκουσ᾽· ἀνδρὸς δ᾽ οἶνος ἔδειξε νόον,
καὶ μάλα περ πινυτοῦ· κακότητα δὲ πᾶσαν ἐλέγχει,
ὥστε καταισχύνειν καὶ τὸν ἐόντα σοφόν.

17. Οἰνοβαρέω κεφαλὴν, Ὀνομάκριτε, καί με βιᾶται
οἶνος· ἀτὰρ γνώμης οὐκέτ᾽ ἐγὼ ταμίης
ἡμετέρης, τὸ δὲ δῶμα περιτρέχει, ἀλλ᾽ ἄγ᾽ ἀναστὰς
πειρήσω, μή πως καὶ πόδας οἶνος ἔχῃ,
καὶ νόον ἐν στήθεσσι· δέδοικα δὲ μή τι μάταιον

12. V. 509. 13. Fr. inc. 276. 14. V. 479. 15. V 497.

ἔρξω θωρηχθεὶς, καὶ μέγ' ὄνειδος ἔχω.

18. Ὁμήρου.

Οἶνος δὲ πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
καὶ θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε,
καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον.

19. Μενάνδρου.

Χαλεπὸν ὅτ' ἄν τις ὧν πίῃ πλέον λαλῇ,
μηδὲν κατειδὼς, ἀλλὰ προσποιούμενος.

20. Εὐριπίδου Αὐγῆς.

Νῦν δ' οἶνος ἐξέστησέ μ'· ὁμολογῶ δέ σε
ἀδικεῖν, τὸ δ' ἀδίκημ' ἐγένετ' οὐχ ἑκούσιον.

21. Φιλιππίδου.

Οὐκ ἔστιν, ἐμεθύσθην πάτερ, λέγοντα (νῦν,)
ἥμαρτον, ὥστε πρός σέ με συγγνώμης τυχεῖν.
ὁ γὰρ εἰς τὸν ἀσθενῆ βίᾳ τι, Πάμφιλε,
ποιῶν, ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ.

22. Πανυάσιδος.

Ξεῖν' ἄγε δὴ καὶ πῖν', ἀρετή νύ τις ἔστι καὶ αὐτὴ,
ὅς κ' ἀνδρῶν πολὺ πλεῖστον ἐν εἰλαπίνῃ μέθυ πίνῃ
εὖ καὶ ἐπισταμένως, ἅμα τ' ἄλλον φῶτα κελεύῃ.
Ἶσόν θ' ὅστ' ἐν δαιτὶ καὶ ἐν πολέμῳ θοὸς ἀνὴρ
ὑσμίνας διέπων ταλαπενθέας, ἔνθα δὲ παῦροι
θαρσαλέοι τελέθουσι μένουσί τε θοῦρον Ἄρηα.
τοῦ μὲν ἐγὼ θείμην ἶσον κλέος, ὅστ' ἐνὶ δαιτὶ
τέρπηται παρεὼν, ἅμα τ' ἄλλον λαὸν ἀνώγῃ.
οὐ γάρ μοι ζώειν γε δοκεῖ βροτὸς, οὐδὲ βιῶναι
ἀνθρώποιο βίον ταλασίφρονος, ὅστις ἀπ' οἴνου
θυμὸν ἐρητύσας πίνει ποτὸν ἄλλο νεόφρων.
οἶνος γὰρ πυρὶ ἶσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ

18. Od. Ξ. 463. 19. Cleric. p. 210.

ἐσθλὸν, ἀλεξίκακον, πάσης συνοπηδὸν ἀοιδῆς.
(*) ἐν μὲν γὰρ θαλίης ἱερὸν μέρος, ἀγλαΐης τε,
ἐν δὲ χοροιτυπίης, ἐν δ' ἱμερτῆς φιλότητος.
(ἐν δέ τε μὲν θήρης, καὶ δυσφροσύνης ἀλεγεινῆς.)
τῷ σε χρὴ παρὰ δαιτὶ δεδεγμένον εὔφρονι θυμῷ
πίνειν, μηδὲ βορῇ κεκακωμένον ἠΰτε γῦπα
ἧσθαι πλημμύροντα, λελασμένον εὐφροσυνάων.

23. Πυθαγόρου.

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.

24. Χρυσίππου.

Μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι τὴν μέθην.

25. Πυθαγόρας ἔλεγε, τὴν μέθην μανίας εἶναι μελέτην.

26. Ἀναχάρσιδος.

Ἀνάχαρσις ἔφη, κιρναμένου κρατῆρος ἐφεστίου, τὸν μὲν πρῶτον ὑγιείας πίνεσθαι· τὸν δὲ δεύτερον, ἡδονῆς· τὸν δὲ τρίτον, ὕβρεως· τὸν δὲ τελευταῖον, μανίας.

27. Ἀντισθένους.

Τὰς μὴ κατὰ θύρας, φησὶν ὁ Ἀντισθένης, εἰσιούσας ἀπολαύσεις δεήσει ἢ σχασθῆναι, ἢ ἐλλεβορισθῆναι, ἢ πάντως λιμαγχονηθῆναι, κακὰς ἀμοιβὰς ἐκτίνοντα τῆς προγεγενημένης ἀπληστίας ἕνεκα μικρᾶς καὶ ὀλιγοχρονίου ἡδονῆς.

28. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.

Τῷ Διονύσῳ νάρθηκα καὶ λήθην συγκαθιεροῦσιν, ὡς μὴ δέον μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμεληθέντων, ἀλλὰ νουθεσίας παιδικῆς δεομένων. Ὧι συνᾴδει καὶ τὸ,

Μισῶ μνήμονα συμπόταν.

Ὁ δ' Εὐριπίδης τῶν ἀτόπων τὴν λήθην σοφὴν εἴρηκε.

28. Sympos. I. 1. p. 612. D. Fragm. XXI. 4.

29. Πλάτωνος.

Μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖον, εἴτε ἅρμα, εἴτε στρατόπεδον, εἴτε ὅ τι ποτὲ εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ.

30. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μόνον, ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίνοιτ᾽ ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς.

31. Δημοκρίτου.

Ὑγιείην εὐχαῖς παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι, τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ᾽ ἑαυτοῖς ἔχοντες οὐκ ἴσασιν· ἀκρασίῃ δὲ τἀναντία πρήσσοντες, αὐτοὶ προδόται τῆς ὑγείης τῇσιν ἐπιθυμίῃσι γίγνονται.

32. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.

Ἀμαθίην, ὥς φησιν Ἡράκλειτος, καὶ ἄλλως κρύπτειν ἔργον ἐστὶν, ἐν οἴνῳ δὲ χαλεπώτερον· καὶ Πλάτων δέ φησιν ἐν οἴνῳ τὰ ἤθη φανερὰ γίγνεσθαι. Ὥσπερ καὶ Ὅμηρος,

οὐδὲ τραπέζῃ
γνώτην ἀλλήλων.

33. Τοῦ αὐτοῦ.

Σοφοκλῆς ἐμέμφετο Αἰσχύλῳ, ὅτι μεθύων ἔγραφε· καὶ γὰρ εἰ τὰ δέοντα ποιεῖ, φησὶν, ἀλλ᾽ οὐκ εἰδώς γε.

34. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν οἰνόφλυξ τοῦ μεθύειν παύσαιτο· Εἰ συνεχῶς, ἔφη, θεωροίη τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ πρασσόμενα.

35. Ἀνάχαρσις ἔφη, ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις μὴ μεθύσκοιτο· Εἰ, φησὶν, ὁρῴη τοὺς μεθύοντας οἷα ποιοῦσιν.

36. Δημοκρίτου.

29. Legg. I. p. 646. 32. Fr. XXII. 1

Ὅσοι ἀπὸ γαστρὸς τὰς ἡδονὰς ποιέονται, ὑπερβεβληκότες τὸν καιρὸν, ἐπὶ βρώσεσιν ἢ πόσεσιν ἢ ἀφροδισίοις, ἐν τοῖσι πᾶσιν αἱ μὲν ἡδοναὶ βραχεῖαί τε καὶ δι᾽ ὀλίγου γίνονται, ὁκόσον ἂν χρόνον ἐσθίωσιν ἢ πίνωσιν, αἱ δὲ λῦπαι πολλαί. Τοῦτο μὲν γὰρ τὸ ἐπιθυμεῖν ἀεὶ τῶν αὐτῶν πάρεστι, καὶ ὁκότ᾽ ἂν γένηται, ὁκοίων ἐπιθυμέουσι, διὰ ταχέος τε ἡ ἡδονὴ παροίχεται, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτοῖσι χρηστόν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἡ τέρψις βραχεῖα, καὶ αὖθις τῶν αὐτῶν δεῖ.

37. Πλάτωνος.

(*) Ὅστις σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει· ὅστις δὲ χρήματα, οὔθ᾽ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ.

38. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Τροφῆς.

Αἴσχιστον, ἔφη, γαστριμαργία καὶ ὀψοφαγία ἐστὶν, οὐκ ἀντερεῖ οὐδείς. Σκοποῦντας δὲ ὅπως διαφεύξωνται ταῦτα, πάνυ ὀλίγους ᾔσθημαι ἐγώ· τοὺς δὲ πολλοὺς ὁρῶ καὶ ἀπόντων ὀρεγομένους τῶν τοιούτων βρωμάτων, καὶ παρόντων ἀπέχεσθαι μὴ δυναμένους, καὶ χρωμένους αὐτοῖς, ὅτ᾽ ἂν χρῶνται, ἀφειδῶς, ὡς καὶ πρὸς βλάβην χρῆσθαι τὴν τοῦ σώματος. Καίτοι γαστριμαργία τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἀκρασία περὶ τροφὴν, δι᾽ ἣν ἄνθρωποι τὸ ἡδὺ τὸ ἐν σίτῳ τοῦ ὠφελίμου προτιμῶσι; καὶ ὀψοφαγία δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἀμετρία περὶ χρῆσιν ὄψου. Πανταχοῦ δὲ κακὸν οὖσα ἡ ἀμετρία, ἐν τοῖς μάλιστα τῇδε τὴν ἑαυτῆς ἐπιδείκνυται φύσιν, παρεχομένη τοὺς ὀψοφάγους ἀντὶ ἀνθρώπων ὑσὶν ἢ κυσὶν ὁμοιουμένους τὴν λαβρότητα, καὶ εὐσχημονεῖν μὴ δυναμένους, οὐ ταῖς χερσὶν, οὐ τοῖς ὄμμασιν, οὐ τῇ καταπόσει· οὕτως ἄρα αὐτοὺς ἐξίστησιν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐν ὄψῳ ἡδο-

νῆς. Ὅτι μὲν δὴ οὕτως ἔχειν πρὸς τροφὴν αἴσχιστόν ἐστι, γνώριμον, ἐν ᾧ γε ζώοις ἄφροσι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις φρονίμοις ὁμοιούμεθα. Αἰσχίστου δὲ τούτου ὄντος, κάλλιστον ἂν εἴη τοὐναντίον, τάξει καὶ κοσμίως ἐσθίειν, καὶ τὴν σωφροσύνην ἐνταῦθα ἐπιδείκνυσθαι πρῶτον, οὐκ ὂν ῥάδιον, ἀλλὰ δεόμενον πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως [καθόλου μὲν ἴσως τὸ σωφρονεῖν.] Διὰ τί δὴ τοῦτο; ὅτι πολλῶν ἡδονῶν οὐσῶν, αἳ τὸν ἄνθρωπον ἀναπείθουσιν ἁμαρτάνειν καὶ ἐνδιδόναι αὐταῖς βιάζονται παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχωτάτη εἶναι κινδυνεύει πασῶν ἡ περὶ τροφὴν ἡδονή. Ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἡδοναῖς σπανιώτερον ὁμιλοῦμεν, καὶ ἐνίων γε μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς ὅλους ἀπέχεσθαι δυνάμεθα· ταύτης δὲ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πάντως πειρᾶσθαι ἀνάγκη καὶ τά γε πολλὰ, δὶς ἑκάστης ἡμέρας· οὐ γὰρ ἔνι ζῆν ἄλλως τὸν ἄνθρωπον. Ὥσθ' ὅσῳ πλεονάκις τῆς ἐν βρώσει ἡδονῆς πειρώμεθα, τοσούτῳ πλείους οἱ ἐνταῦθα κίνδυνοι. Καὶ μὴν καθ' ἑκάστην προσφορὰν τροφῆς, οὐχ εἷς κίνδυνος ἁμαρτήματος, ἀλλὰ πλείονες. Καὶ γὰρ ὁ παραπλεῖον ἢ δεῖ ἐσθίων, ἁμαρτάνει· καὶ ὁ κατασπεύδων ἐν τῷ ἐσθίειν, οὐδὲν ἧττον· καὶ ὁ μολυνόμενος ὑπὸ τοῦ ὄψου μᾶλλον ἢ χρὴ, καὶ ὁ τὰ ἡδίω τῶν ὑγιεινοτέρων βρώματα προτιμῶν, καὶ ὁ μὴ νέμων τὰ ἴσα τοῖς συνεσθίουσιν. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τις ἁμαρτία περὶ τροφὴν, ὅτ' ἂν παρὰ καιρὸν προσφερώμεθα αὐτὴν, καὶ δέον ἄλλο τι πράττειν, ἀφέμενοι τούτου, ἐσθίωμεν. Τοσούτων δὴ καὶ ἔτι ἄλλων ἁμαρτιῶν οὐσῶν περὶ τροφὴν, δεῖ μὲν ἁπασῶν καθαρεύειν αὐτῶν, καὶ μηδεμιᾷ ἔνοχον εἶναι τὸν μέλλοντα σωφρονήσειν. Καθαρεύοι δ' ἂν τις καὶ ἀναμάρτητος εἴη, ἀσκῶν καὶ ἐθίζων αὑτὸν αἱρεῖσθαι σῖτον, οὐχ ἵνα ἥδηται, ἀλλ'

ἵνα τρέφηται, οὐδ' ἵνα λεαίνηται τὴν κατάποσιν, ἀλλ' ἵνα ῥωννύηται τὸ σῶμα. Καὶ γὰρ γέγονεν ἡ μὲν κατάποσις, δίοδος εἶναι τροφῆς, οὐχ ἡδονῆς ὄργανον· ἡ δὲ γαστὴρ, τοῦ αὐτοῦ χάριν οὗπερ ἕνεκα καὶ φυτῷ παντὶ ῥίζα γέγονε. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖ τρέφει τὸ φυτὸν ἡ ῥίζα, ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τὴν τροφὴν λαμβάνουσα· οὕτω τρέφει τὸ ζῶον ἡ γαστὴρ, ἀπὸ τῶν εἰσφερομένων σίτων καὶ ποτῶν. Ὥσπερ τε αὖ τούτοις διαμονῆς ἕνεκα συμβαίνει τρέφεσθαι, καὶ οὐχ ἡδονῆς· παραπλησίως καὶ ἡμῖν ζωῆς καὶ φάρμακον ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐστί. Διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδώμεθα, εἴ γε μέλλομεν συστοιχεῖν ἀρίστῳ ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτους, ὃς ἔφη τοὺς μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους ζῆν ἵνα ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῇ. Οὐ γὰρ δὴ ἐπιεικής τις βουλόμενος εἶναι ἄνθρωπος, ἀξιώσει παραπλήσιός τις εἶναι τοῖς πολλοῖς, καὶ ζῆν ἐπὶ τῷ ἐσθίειν· ὥσπερ ἐκεῖνοι θηρώμενοι ἐξ ἅπαντος τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς ἡδονήν.

Ὅτι δὲ καὶ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, τοῦ σώζεσθαι χάριν, οὐχὶ τοῦ ἥδεσθαι, σῖτα καὶ ποτὰ παρεσκεύασεν αὐτοῖς, μάθοι τις ἂν ἐκεῖθεν μάλιστα. Ἡ γὰρ δὴ τροφὴ ὅτε ἐργάζεται μάλιστα τὸ ἑαυτῆς ἔργον, τότε οὐδαμῶς ἥδει τὸν ἄνθρωπον κατά τε τὴν πέψιν καὶ τὴν ἀνάδοσιν, ἀλλὰ τρεφόμεθα μὲν τότε ὑπ' αὐτῆς καὶ ῥωννύμεθα· ἡδόμεθα δὲ τότε οὐδεμίαν ἡδονὴν, καίτοι πλείων ὁ χρόνος οὗτός ἐστιν, ἢ ἐν ᾧ ἐσθίομεν. Ἔδει δέ γε, εἴπερ ὁ θεὸς ἡδονῆς χάριν τὴν τροφὴν ἐμηχανήσατο ἡμῖν, τὸν πλείω τοῦτον χρόνον ἥδεσθαι ἡμᾶς ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ τὸν ἐλάχιστον ἐκεῖνον ἐν ᾧ καταπίνομεν. Ἀλλ' ὅμως χάριν ἐκείνου τοῦ ἐλαχίστου χρόνου, ὃν ἡδόμεθα, παρασκευὴ μὲν ὄψων γίνεται μυρίων· πλεῖται δ' ἡ θάλατ-

τα μέχρι περάτων· μάγειροι δὲ γεωργῶν περισπουδαστότεροί εἰσι· δεῖπνα δὲ παρατίθενταί τινες, ἀγρῶν ἀναλίσκοντες τιμὰς, καὶ ταῦτ' οὐδαμῶς ὠφελουμένων τῶν σωμάτων ἐκ τῆς πολυτελείας τῶν βρωμάτων. Πᾶν γὰρ τοὐναντίον, οἱ ταῖς εὐτελεστάταις χρώμενοι τροφαῖς ἰσχυρότατοί εἰσι. Τοὺς γοῦν οἰκέτας τῶν δεσποτῶν, καὶ τοὺς χωρίτας τῶν ἀστικῶν, καὶ τοὺς πένητας τῶν πλουσίων, ἴδοις ἂν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ῥωμαλεωτέρους ὄντας, καὶ μᾶλλον μὲν πονεῖν δυναμένους, ἧττον δὲ κάμνοντας ἐν τοῖς ἔργοις, νοσοῦντας δὲ σπανιώτερον, ἀνεχομένους δὲ εὐκολώτερον κρύος, θάλπος, ἀγρυπνίαν, πᾶν εἴ τι τοιοῦτον. Καίτοι κἂν ἐπίσον ἥ τε πολυτελὴς καὶ ἡ εὐτελὴς τροφὴ ῥωννύῃ τὸ σῶμα, ὅμως αἱρετέον ἐστὶ τὴν εὐτελῆ, ὅτι αὕτη σωφρονικωτέρα, καὶ πρέπει ἀνδρὶ ἀγαθῷ μᾶλλον, ᾗ καὶ τὸ εὐπόριστον τοῦ δυσπορίστου, καὶ τὸ ἀπραγμάτευτον τοῦ μετὰ πραγμάτων, καὶ τὸ ἕτοιμον τοῦ ἀνετοίμου πρὸς τροφὴν πρεπωδέστερον τοῖς ἐπιεικέσιν. Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω περὶ τροφῆς τὸ πᾶν, φημὶ δεῖν σκοπὸν μὲν αὐτῆς ποιεῖσθαι ὑγιείαν τε καὶ ἰσχὺν, ὡς τούτων μόνον ἕνεκα βρωτέον, ἃ δὴ δεῖται πολυτελείας οὐδεμιᾶς· ἐσθίοντα δ' ἐπιμελεῖσθαι κόσμου τε καὶ μέτρου τοῦ προσήκοντος, καὶ τοῦ διαφέρειν πλεῖστον τῷ τε ἀμολύντῳ καὶ τῷ σχολαίῳ.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ. ΙΘ.

1. (*) Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Σμικρᾶς ἀπ' ἀρχῆς νεῖκος ἀνθρώποις μέγα
γλῶσσ' ἐκπορίζει. Τοῦτο δ' οἱ σοφοὶ βροτῶν

1. V. 642.

ἐξευλαβοῦνται, μὴ φίλοις τεύχειν ἔριν.

2. Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ', ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖται λοιδορῶν.

3. Εὐριπίδου ἐκ Πρωτεσιλάου.

Δυοῖν λεγόντοιν θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις, σοφώτερος.

4. Δημοσθένους.

Δημοσθένης λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ, Οὐ συγκαταβαίνω, εἶπεν, εἰς ἀγῶνα, ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων.

5. Πλάτωνος.

Πλάτων λοιδορούμενος ὑπό τινος, Λέγε, ἔφη, κακῶς, ἐπεὶ καλῶς οὐ μεμάθηκας.

6. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος, λοιδοροῦντος αὐτόν τινος, ἔφη· Τοῦ μὲν λέγειν κακῶς σὺ κύριος εἶ, τοῦ δὲ δικαίως ἀκούειν ἐγώ.

7. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι.

Λόγων δὲ, κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτη ζημία κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα, καὶ παρὰ θεῶν ἕπεται καὶ παρ' ἀνθρώπων. Ἡ δὲ σιγὴ, πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον, (οὐ μόνον ἄδιψον, ὥς φησιν Ἱπποκράτης) ἐν δὲ λοιδορίαις, σεμνὸν καὶ Σωκρατικὸν, μᾶλλον δὲ Ἡράκλειον· εἴ γε κἀκεῖνος,

οὐδ' ὅσσον μυίας στυγερῶν ἐμπάζετο μύθων.

2. Cleric. p. 302. 3. Fr. 2. 7. T. II. p. 90. C. cp. 8.

8. *Πυθαγόρου.*

Μεγάλην παιδείαν νόμιζε, δι᾿ ἧς δυνήσῃ φέρειν ἀπαι-
δευσίαν.

9. *Εὐσεβίου.*

Ὀργῆς κρατέειν ἄριστον ἐθίζειν ἑωυτὸν, μάλιστα μὲν
καὶ πρὸς τὸ μὴ εὐπετέως πρὸς αὐτῆς ξυγκινέεσθαι· εἰ
δὲ μὴ, ἀλλ᾿ ὥστε γε πάντως μὴ τὸ καταναγκαζόμενον
ὑπ᾿ αὐτῆς αὐτίκα καὶ ἐν τῷ ἀλογίστῳ ἀποπιμπλάναι.

10. *Σοφοκλέους Αἴαντι.*

Νικᾷ γὰρ ἡ ἀρετή με τῆς ἔχθρας πολύ.

11. *Θεόγνιδος.*

Οὐ δύναμαί σοι, θυμὲ, παρασχεῖν ἄρμενα πάντα,
τέτλαθι· τῶν δὲ καλῶν οὐχὶ σὺ μοῦνος ἐρᾷς.

12. *Θεοφράστου.*

Οὐ μὴν οὐδὲ μετ᾿ ὀργῆς πρακτέον τοῖς φρονίμοις οὐ-
δέν. Ἀλόγιστον γὰρ θυμὸς, καὶ μετὰ προνοίας οὐδὲν ἄν
ποτε ποιήσειεν· ἀλλὰ μεθύων ταῖς φιλονεικίαις, ὡς ἔτυ-
χε, χρῆται ταῖς ὁρμαῖς. Ὥστε δεῖ μήτε ἐξ ὑπογύου τῶν
ἁμαρτημάτων τὰς τιμωρίας, μήτε παρὰ τῶν οἰκετῶν,
μήτε (*) παρὰ τῶν ἄλλων λαμβάνειν, ἵνα τὸ τῷ λογισμῷ
κράτιστον, μὴ τὸ τῷ θυμῷ φίλον, ἀεὶ πράττῃς· καὶ
δίκην παρὰ τῶν ἐχθρῶν λαμβάνῃς, ἐξ ἧς μέλλεις σαυτὸν
μὴ αὐτοὺς ἐκείνους βλάψειν. Τὸ γὰρ τιμωρεῖσθαί τινα
κακῶς ἑαυτὸν ποιοῦντα, δίκην διδόναι οὐχ ἧττον ἢ λαμ-
βάνειν ἐστίν. Ὥστε δεῖ σχολῇ μᾶλλον ἀμύνεσθαι ζητεῖν,
ἢ ταχέως ἀλυσιτελῶς ἑαυτῷ κολάσαι τὸν ἐχθρόν.

13. *Ἐπικτήτου περὶ Φιλίας.*

Τὸ δὲ Λυκούργου τοῦ Λακεδαιμονίου τίς ὑμῶν οὐ

10. V. 1357. 11. V. 695. 13. Epict. fr. 67. Schweigh.

θαυμάζει; πηρωθεὶς γὰρ ὑπό τινος τῶν πολιτῶν τῶν
ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον καὶ παραλαβὼν τὸν νεανίσκον παρὰ
τοῦ δήμου, ἵνα τιμωρήσαιτο ὅπως αὐτὸς βούληται· τού-
του μὲν ἀπέσχετο, παιδεύσας δὲ αὐτὸν, καὶ ἀποφήνας
ἄνδρα ἀγαθὸν, παρήγαγεν εἰς τὸ θέατρον. Θαυμα-
ζόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, Τοῦτον μέντοι λαβὼν,
ἔφη, παρ᾿ ὑμῶν ὑβριστὴν καὶ βίαιον, ἀποδίδωμι ὑμῖν
ἐπιεικῆ καὶ δημοτικόν.

14. *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς ἀδικηθεὶς ὑπό τινος, καὶ ἔχων ἐξουσίαν
αὐτὸν κολάσαι, ἀφῆκεν εἰπὼν, Συγγνώμη τιμωρίας ἀ-
μείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεώς ἐστι, τὸ δὲ θη-
ριώδους.

15. *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.*

Ἄρξαι οὖν ἀπὸ τῶν μικρῶν. Ἐκχεῖται τὸ ἔλαιον;
κλέπτεται τὸ οἰνάριον; Λέγε, ὅτι τοσοῦδε πωλεῖται
ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία, προῖκα οὐδὲν γίνεται.
Ὅτ᾿ ἂν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, προεπινόει, ὅτι δύναται
καὶ μὴ ὑπακοῦσαι, καὶ μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. Ἀλλ᾿
οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ, ἵνα ἐν ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταρα-
χθῆναι.

16. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Εἰ γραφὴν ὕβρεως γράψεται
τινὰ ὁ φιλόσοφος.*

Ὕβρεως δὲ γραφὴν οὔτ᾿ ἂν αὐτὸς, ἔφη, γράψασθαί
τινά ποτε, οὔτ᾿ ἂν ἑτέρῳ συμβουλεῦσαι οὐδενὶ τῶν φι-
λοσοφεῖν ἀξιούντων. Ἃ γὰρ πάσχοντές τινες ὑβρίζεσθαι
δοκοῦσιν, τούτων οὐδὲν εἶναι ὕβριν ἢ αἰσχύνην τοῖς
πάσχουσιν· οἷον λοιδορηθῆναι, ἢ πληγῆναι, ἢ ἐμ-
πτυσθῆναι, ὧν τὸ χαλεπώτατον πληγή. Ὡς δὲ οὔτε αἰσ-

15. Enchir. c. 12.

χρὸν, οὔτε ὑβριστικὸν ἔχουσιν οὐδὲν, δηλοῦν Λακεδαιμονίων παῖδας δημοσίᾳ μαστιγουμένους, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ ἀγαλλομένους. Ὁ δὲ φιλόσοφος εἰ μὴ δύναιτο καταφρονεῖν πληγῶν ἢ λοιδορίας, τί ἂν ὄφελος αὐτοῦ εἴη, ὅν γε φαίνεσθαι δεῖ καὶ θανάτου καταφρονοῦντα; νὴ Δία, ἀλλ᾽ ἡ διάνοια τοῦ δρῶντος αὐτὰ δεινὴ, τὸ ἐπεγγελῶντα καὶ ὑβρίζειν νομίζοντα, ῥαπίσαι, ἢ λοιδορῆσαι, ἤ τι τοιοῦτον ποιῆσαι· Δημοσθένης γοῦν καὶ τῷ βλέμματι ὑβρίζειν τινὰς, καὶ ἀφόρητα εἶναι τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐξίστασθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπ᾽ αὐτῶν. Ταῦτα δὲ οἱ μὲν τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν ὅ τι τῇ ἀληθείᾳ ἐστὶν ἀγνοοῦντες, καὶ πρὸς τὴν δόξαν κεχηνότες, (ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ οἴονται, καὶ αὐτοὶ) ὑβρίζεσθαι νομίζουσιν, εἴ τις ἢ προσβλέποι αὐτοὺς πικρότερον, ἢ καταγελῴη αὐτῶν, ἢ πλήττοι, ἢ λοιδοροίη. Ἀνὴρ δὲ εὖ φρονῶν καὶ νοῦν ἔχων, οἷον εἶναι δεῖ τὸν φιλόσοφον, ὑπὸ οὐδενὸς τούτων ταράττεται, οὐδ᾽ οἴεται τὸ πάσχειν αὐτὰ αἰσχρὸν, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν μᾶλλον· ἐπειδὴ ὁ μὲν ἁμαρτάνων εὐθὺς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ἐστὶν, ὁ δὲ πάσχων ὥσπερ οὐχ ἁμαρτάνει καθόσον πάσχει, οὕτως οὐδὲ ἐν αἰσχρῷ οὐδενὶ γίνεται. Ὅθεν οὐδ᾽ ἐπὶ δίκας, οὐδ᾽ ἐπ᾽ ἐγκλήματα (*) προσέλθοι ἂν ὁ νοῦν ἔχων· ἐπείπερ οὐδ᾽ ὑβρίσθαι ἂν δόξειεν· καὶ γὰρ μικρόψυχον τὸ ἀγανακτεῖν, ἢ ἐπιτείνεσθαι περὶ τῶν τοιούτων· πρᾴως δὲ καὶ ἡσύχως οἴσει τὸ συμβὰν, ἐπεὶ καὶ πρέπον τοῦτο τῷ βουλομένῳ εἶναι μεγαλόφρονι. Σωκράτης γοῦν οὕτω διακείμενος φανερὸς ἦν, ὅς γε δημοσίᾳ λοιδορηθεὶς ὑπ᾽ Ἀριστοφάνους, οὐχ ὅπως ἠγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐντυχὼν ἠξίου αὐτὸν εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον βούλοιτο χρῆσθαι αὐτῷ. Ταχύ γ᾽ ἂν ἐκεῖνος ἐν ὀλίγοις λοιδορούμενος ἐχαλέπηνεν, ὃς οὐδὲ ἐν θεάτρῳ λοι-

δορηθεὶς ἠγανάκτει. Φωκίων δὲ ὁ χρηστὸς, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ προπηλακισθείσης πρός τινος, τοσοῦτον ἐδέησεν ἐγκαλεῖν τῷ προπηλακίσαντι, ὥστε ἐπεὶ δείσας ἐκεῖνος προσῆλθέ τε καὶ συγγνώμην ἔχειν ἠξίου τὸν Φωκίωνα, φάσκων ἠγνοηκέναι ὅτι ἦν ἐκείνου γυνὴ, εἰς ἣν ἐπλημμέλει· Ἀλλὰ ἥ γε ἐμὴ γυνὴ οὐδὲν, ἔφη, ὑπὸ σοῦ πέπονθεν, ἑτέρα δέ τις ἴσως· ὥστε οὐδὲ χρὴ ἐμοί γε ἀπολογεῖσθαι. Καὶ ἄλλους δὲ παλαιοὺς ἄνδρας ἔχοιμ᾽ ἂν λέγειν πειραθέντας ὕβρεως, τοὺς μὲν ἔκ τινων γλώσσῃ πλημμεληθέντας, τοὺς δὲ χερσὶν ὥστε αἰκισθῆναι τὸ σῶμα· καὶ οὔτε ἀμυνάμενοι φαίνονται τοὺς πλημμελήσαντας, οὔτε ἄλλον τρόπον ἐπεξελθόντες, ἀλλὰ πάνυ πρᾴως ἐνεγκόντες τὴν ἀδικίαν αὐτῶν. Καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν σκοπεῖν, ὅπως ἀντιδήξηταί τις τὸν δάκνοντα, καὶ ἀντιποιήσῃ κακῶς τὸν ὑπάρξαντα, θηρίου τινὸς οὐκ ἀνθρώπου ἐστὶν, ὃς οὐδὲ τοῦτο λογίσασθαι δύναται, ὅτι τὰ πολλὰ τῶν ἁμαρτανομένων ὑπ᾽ ἀγνοίας τε καὶ ἀμαθίας τοῖς ἀνθρώποις ἁμαρτάνεται, ὧν ὁ μεταδιδαχθεὶς εὐθὺς παύεται· τὸ δὲ δέχεσθαι τὰς ἁμαρτίας μὴ ἀγρίως, μηδὲ ἀνήκεστον εἶναι τοῖς πλημμελήσασιν, ἀλλά τι μὲν εἶναι αὐτοῖς ἐλπίδος χρηστῆς, ἡμέρου τρόπου καὶ φιλανθρώπου ἐστί. Πόσῳ δὲ κρεῖττον οὕτως ἔχοντα φαίνεσθαι τὸν φιλόσοφον, ὥστε συγγνώμης ἀξιοῦν εἴ τις πλημμελήσειεν εἰς αὐτὸν, ἢ δοκεῖν μὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δικαζόμενον καὶ ἐγκαλοῦντα, τῇ δὲ ἀληθείῃ ἀσχημονεῖν, ἀνακόλουθα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις πράττοντα; εἴ γε λέγει μὲν, ὡς οὐκ ἂν ἀδικηθείη ποτὲ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὑπὸ κακοῦ ἀνδρός· ἐγκαλεῖ δ᾽ ὡς ἀδικούμενος ὑπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν αὐτὸς ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι.

17. Δίωνος.

Δίωνι τῷ Ἀκαδημιακῷ ἀπὸ συμποσίου ἀναστρέφοντι παρεπόμενος κακῶς τις ἔλεγε, καὶ βλασφημίας οὐδὲν ἀπελίμπανεν· ὁ δ' ἥσυχος εἶχεν. Ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, μέλλοντι αὐτῷ εἰσιέναι ὁ λοιδορῶν, Τί δαί; ἔφη· πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Δίων οὐδὲ γρῦ.

18. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

Ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν· Ἀλλὰ πίνειν μὲν, ὦ ἄνδρες, κἀμοὶ πάνυ δοκεῖ· τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς, τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει. Δοκεῖ γε μέντοι μοι καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν συμπόσια ταῦτα πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων. Καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅτ' ἂν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι (*) ὅτ' ἂν δὲ, ὅσῳ ἥδεται, τοσοῦτον πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται, καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρπογονίαν· οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς, ἢν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφάλλονται, καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνησόμεθα· ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψακάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοις ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι μεθύειν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα.

19. Ἡροδότου.

Ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιοντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. Σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὔ μ' ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι.

18. Cp. 2, 24. 19. VII. 160

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ. Κ.

1. Θεόγνιδος.

Οὐδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἣ τὸν ἔχοντα
πημαίνει, θυμῷ δειλὰ χαριζομένη.

2. Εὐήνου.

Πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψε
κρυπτόμενον, μανίας πουλὺ χερειότερον.

3. Μενάνδρου.

Ὀργῇ παραλογισμός ποτ' οὐδ' εἷς φύεται.
αὕτη κρατεῖ νῦν, ἂν δὲ μικρὸν παρακμάσῃ,
κατόψεταί τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρον.

4. Φιλήμονος.

Μαινόμεθα πάντες, ὁπότ' ἂν ὀργιζώμεθα.
τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστι τὴν ὀργὴν πόνος.

5. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅπανθ' ὅσ' ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ποιεῖ,
ταῦθ' ὕστερον λάβοις ἂν ἡμαρτημένα.

6. Ἐπίσχες ὀργιζόμενος. Ἀλλὰ βούλομαι.
οὐδεὶς γὰρ ὀργῆς χάριν ἀπείληφεν, πάτερ.

7. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Ὀργῇ γὰρ ὅστις εὐθέως χαρίζεται,
κακῶς τελευτᾷ· πλεῖστα γὰρ σφάλλει βροτούς.

8. Ἐπιχάρμου.

Μὴ 'πὶ μικροῖς αὐτὸς αὐτὸν ὀξύθυμον δείκνυε.

9. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπιπολάζειν οὔ τι χρὴ τὸν θυμὸν, ἀλλὰ τὸν νόμον.

10. Τοῦ αὐτοῦ.

1. V. 1175. 2. Br. Anal. t. I. p. 164. 3. Cleric. p. 210. 4. Ib. p. 344. 5. Ib. p. 210. 6. Ib. p. 210. 7. Fr. 13.

Οὐδὲ εἷς οὐδὲν μετ' ὀργῆς κατὰ τρόπον βουλεύεται.

11. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Πολλοὺς δ' ὁ θυμὸς ὁ μέγας ὤλεσεν βροτῶν,
ἥ τ' ἀσυνεσία, δύο κακὼ τοῖς χρωμένοις.

12. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Ὀργῇ δὲ φαύλῃ πόλλ' ἔνεστ' ἀσχήμονα.
ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.
πόλλ' ἐστὶν ὀργῆς ἐξ ἀπαιδεύτου κακά.

13. Αἰσχύλου.

Ὀργῆς ματαίας εἰσὶν αἴτιοι λόγοι.

14. Σοφοκλέους.

Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.

15. Χαιρήμονος.

Ἡγοῦ δ' ἐν ὀργῇ πάντα γίνεσθαι κακά.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ὀργὴ δὲ πολλοὺς δρᾶν ἀναγκάζει κακά.

17. Εὐριπίδου Φιλοκτήτου.

Ὥσπερ δὲ θνητὸν καὶ τὸ σῶμ' ἡμῶν ἔφυ,
οὕτω προσήκει μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.

18. Σωσιφάνους.

Νῦν σοι πρὸς ὄψιν θυμὸς ἡβάτω γέρον,
νῶϊ δεῖ ὀργὴν ἡνίκ' ἔνδικον λαβεῖν.

19. Μενάνδρου.

Ὅσος τὸ κατέχειν ἐστὶ τὴν ὀργὴν πόνος.

20. Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον
ἄλλ' ἢ λόγος σπουδαῖος ἀνθρώπου φίλου.

11. Fr. 36. cf. Fr. Hyps. 8. 12. Fr. 22. 13. Prom. 378. 14. Antig. 1028. 17. Fr. 9. 19. 20. Cleric. p. 212

21. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ καὶ σφόδρ' ἀλγεῖς, μηδὲν ἠρεθισμένος
πράξῃς προπετῶς· ὀργῆς γὰρ ἀλογίστου κρατεῖν
ἐν ταῖς ταραχαῖς μάλιστα τὸν φρονοῦντα δεῖ.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν
δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.

23. Θεοκρίτου.

Οὐ θέμις, ὦ ποιμὰν, τὸ μεσαμβρινὸν, οὐ θέμις ἄμμιν,
συρίσδειν· τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες· ἦ γὰρ ἀπ' ἄγρας
τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύεται, ἔντι δὲ πικρὸς,
καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται.

24. Ὁμήρου.

Ἀχνύμενος, μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

25. Εὐριπίδου.

Τῷ γὰρ βιαίῳ κἀγρίῳ τὸ μαλθακὸν
εἰς αὐτὸν ἐλθὸν, τοῦ λίαν παρείλετο.

26. Εὐριπίδου.

Ὀργαὶ γὰρ ἀνθρώποισι συμφορᾶς ὕπο
δειναὶ, πλάνος τε καρδίᾳ προσίσταται.

27. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Ὦ μωρὲ, θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ σύμφορος.

28. Ἀρχιλόχου.

Θυμὲ, θύμ' ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
ἐνάδευ, δυσμενῶν δ' ἀλέξευ προσβαλὼν ἐναντίον
στέρνον, ἐνδόκοισιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθεὶς,
ἀσφαλέως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,

21. 22. Cleric. p. 212. 23. I. 15. 24. Il. Α. 103. 25. Fr. Arch. 23 27. Col. 592.

μηδὲ νικηθεὶς ἐν οἴκῳ καταπεσὼν ὀδύρεο,
ἀλλὰ χαρτοῖσίν τε χαῖρε, καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
μὴ λίην· γίγνωσκε δ' οἷος ῥυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει.

29. Σοφοκλέους ἐν Τυρῷ.
Πόλλ' ἐν κακοῖσι θυμὸς εὐνηθεὶς ὁρᾷ.

30. Εὐριπίδου Μηδείας.
Μεγαλόσπλαγχνος δυσκατάπαυστος
ψυχὴ δηχθεῖσα κακοῖσι.

31. Εὐριπίδου Ὑψιπύλης.
Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.

32. Σοφοκλέους Τηρεῖ.
Ἄνους ἐκεῖνος, αἱ δὲ ἀνούστερ' ἔτι
ἐκεῖνον ἠμύναντο καρτερόν.

33. Ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσι θυμωθεὶς βροτῶν,
μεῖζον προσάπτει τῆς νόσου τὸ φάρμακον,
ἰατρός ἐστιν οὐκ ἐπιστήμων κακῶν.

34. Νεόφρονος ἐν Μηδείᾳ.
Εἶεν. Τί δράσεις, θυμέ; βούλευσαι καλῶς,
πρὶν ἢ 'ξαμαρτεῖν, καὶ τὰ προσφιλέστατα
ἔχθιστα θέσθαι. Ποῖ ποτ' ἐξῇξας, τάλας;
κάτισχε λῆμα καὶ σθένος θεοστυγές.
καὶ πρὸς τί ταῦτ' ὀδύρομαι, ψυχὴν ἐμὴν
ὁρῶσ' ἔρημον, καὶ παρημελημένην
πρὸς ὧν ἐχρῆν ἥκιστα; μαλθακοὶ δὲ δὴ
τοιαῦτα γιγνόμεσθα πάσχοντες κακά;
(*) οὐ μὴ προδώσεις, θυμέ, σαυτὸν ἐν κακοῖς.
οἴμοι, δέδοκται· παῖδες, ἐκτὸς ὀμμάτων
ἀπέλθετ'· ἤδη γάρ με φοινία μέγαν

29. Fr. 581. 30. V. 109. 31. Fr. 8. 32. 33. Ter. Fr. 514. Dind.

δέδυκε λύσσα θυμόν. Ὦ χέρες, χέρες,
πρὸς οἷον ἔργον ἐξοπλιζόμεσθα· φεῦ,
τάλαινα τόλμης, ἣ πολὺν πόνον βραχεῖ
διαφθεροῦσα τὸν ἐμὸν ἔρχομαι χρόνῳ.

35. Εὐριπίδου Μηδείας.
Οὐ νῦν κατεῖδον πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις,
τραχεῖαν ὀργὴν ὡς ἀμήχανον κακόν.

36. Ἐν ταὐτῷ.
Δεινή τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει,
ὅτ' ἂν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ' ἔριν.

37. Εὐριπίδου Τηλέφου.
Ὥρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνώμην ἔχειν.

38. Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,
ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς.

39. Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχει.

40. Ἐν τοῖς κακοῖσι συγγενεῖ ὅτ' ἂν παρῇ
τραχεῖα καὶ ὀξύθυμος, ἀμαθίαν ἔχει.

41. Ὁμήρου.
Ἀλλ' Ἀχιλεῦ δάμασον θυμὸν μέγαν, οὐδέ τι σὲ χρὴ
νηλεὲς ἦτορ ἔχειν. Στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.

42. Τοῦ αὐτοῦ.
Οὕτω γὰρ δή τοι, γαιήοχε κυανοχαῖτα,
τόνδε φέρω Διῒ μῦθον ἀπηνέα τε, κρατερόν τε;
ἦ τι μεταστρέψεις; στρεπταὶ δέ τε φρένες ἐσθλῶν.

43. Πλάτωνος.
Πλάτων ὀργισθείς ποτέ τινι τῶν δούλων, χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς ἐκέλευεν αὐτὸν ὅτι ὀργίζεται· κολασθῆναι γὰρ ἂν πάντως, εἰ μὴ ὠργίζετο.

35. V. 447. 36. V. 520. 37. Fr. 24. 38. Eurip. Med. v. 1079. 39. Eur. Fr. inc. 180. 40. Ib. Fr. 166. 41. Il. *I*. 493. 42. Il. *O*. 201.

44. Ἀντιφῶντος.

Οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὖ γνοίη· αὐτὸ γὰρ ὃ βουλεύεται, τὴν γνώμην διαφθείρει τοῦ ἀνθρώπου.

45. Ἡροδότου.

Τὰ ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν.

46. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς ἐν τοῖσιν ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμὸς, χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλη τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τουτέοισιν ἀκούσας, ἀνοιδαίνει.

47. Ἀριστοτέλους.

Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ὑπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ, φεύγων τὸν θυμὸν, ὡς πικρὸν τύραννον;

48. Ἀῤῥιανοῦ.

Μεγαλόθυμοι πράως εἰσί τινες, ἥσυχῇ καὶ οἷον ἀοργήτως πράττοντες, ὅσα καὶ οἱ σφόδρα τῷ θυμῷ φερόμενοι. Φυλακτέον οὖν καὶ τὸ τούτων ἀβλέπτημα, ὡς πολὺ χεῖρον ὂν τοῦ διατεινόμενον ὀργίζεσθαι. Οὗτοι μὲν γὰρ ταχὺ κόρον τῆς τιμωρίας λαμβάνουσιν· οἱ δὲ εἰς μακρὸν παρατείνουσιν, ὡς οἱ λεπτῶς πυρέττοντες.

49. Ἀπολλώνιος Μακεδόνι.

Τῆς ὀξυθυμίας τὸ ἄνθος μανία.

50. Ὁ αὐτὸς Ἀριστοκλεῖ.

Τὸ τῆς ὀργῆς πάθος μὴ καθομιλούμενον, μηδὲ θεραπευόμενον, φυσικὴ νόσος γίνεται.

51. Ἀπολλώνιος Δημοκράτει.

45. VII. 160. 46. VII. 39. 49. Epist. Apoll. 86. p. 409. 50. Ep. 87.

Ὁ ὑπὲρ μικρῶν ἁμαρτημάτων ἀνυπερβλήτως ὀργιζόμενος οὐκ ἐᾷ διαγνῶναι τὸν ἁμαρτάνοντα πότε ἔλαττον καὶ πότε μεῖζον ἠδίκησεν.

52. Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.

(*) Ὅτι μεγάλου καὶ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος, τοῦ κρατεῖν ὀργῆς ἡ πρόνοια καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ περιπεσεῖν μείζω.

53. Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ Ὀργῆς β.

Τοῖς δὲ σοφοῖς ἀντὶ ὀργῆς, Ἡρακλείτῳ μὲν δάκρυα, Δημοκρίτῳ δὲ γέλως ἐπῄει.

54. Ὥσπερ δὲ πλοῖα γενναῖα, οὐχ ὅσα ἐν εὐδίᾳ πλεῖ, ἀλλ᾽ ὅσα πρὸς χειμῶνα ἀντέχει καὶ σώζεται· οὕτω καὶ ἄνθρωποι ὀργῇ καὶ κινήσει ἀντέχοντες, μεγάλοι καὶ ἀνδρεῖοι. Ὑποκριταῖς μὲν οὖν καὶ μὴ ὀργιζομένοις ὑποκρινομένοις ὀργὴν συνήνεγκεν· οἱ δὲ σπουδαῖοι ἄνδρες, οὐδ᾽ ἐὰν ὡς ἀληθῶς ὀργίζωνται, οὕτω χρῶνται τῷ σχήματι.

55. Ἀριστοτέλους.

Ὥσπερ ὁ καπνὸς ἐπιδάκνων τὰς ὄψεις, οὐκ ἐᾷ βλέπειν τὸ κείμενον ἐν τοῖς ποσίν· οὕτως ὁ θυμὸς ἐπαιρόμενος τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ, καὶ τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄπονον οὐκ ἀφίησι τῇ διανοίᾳ προσλαβεῖν.

56. Δημοκρίτου.

Θυμῷ μάχεσθαι μὲν χαλεπόν· ἀνδρὸς δὲ τὸ κρατέειν εὐλογίστου.

57. Πλάτωνος.

Πλάτων ὀργιζόμενός ποτε τῷ οἰκέτῃ, ἐπιστάντος Ξενοκράτους, Λαβὼν, ἔφη, τοῦτον μαστίγωσον· ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι.

52. Locus est Plutarchi II. p. 31. A.

58. Πλουτάρχου.

Ἀριστοτέλης φησὶ, Σατύρου τοῦ Σαμίου τοὺς φίλους φράξαι τὰ ὦτα κηρῷ, δίκην ἔχοντος, ὅπως μὴ συγχέῃ τὸ πρᾶγμα διὰ θυμὸν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν λοιδορούμενος.

59. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Διαβολῆς.

Οἱ νεώνητοι δοῦλοι οὐ πυνθάνονται εἰ δεισιδαίμων ἢ φθονερὸς ὁ δεσπότης, ἀλλ' εἰ ὀργίλος.

60. Ῥούφου ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Περὶ φιλίας.

Ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον τῆς μὲν φύσεως ἐκεῖνο τὸ ἔργον, συνδῆσαι καὶ συναρμόσαι τὴν ὁρμὴν τῆς τοῦ προσήκοντος καὶ ὠφελίμου φαντασίας.

61. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ οἴεσθαι εὐκαταφρονήτους τοῖς ἄλλοις ἔσεσθαι, ἐὰν μὴ τοὺς πρώτους ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ βλάψωμεν, σφόδρα ἀγεννῶν καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων. Φαμὲν γὰρ τὸν εὐκαταφρόνητον νοεῖσθαι μὲν καὶ κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι βλάψαι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νοεῖται κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι ὠφελεῖν.

62. Δημοκρίτου.

Φιλονεικίη πᾶσα ἀνόητος· τὸ γὰρ κατὰ τοῦ δυσμενοῦς βλαβερὸν θεωρεῦσα, τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

63. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον, καὶ διὰ τῶν λόγων χαλεπαίνοντα, (*) ἔφη. Μὴ τοὺς λόγους δι' ὀργῆς ἄγωμεν, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων καταπαύωμεν.

64. Ναυκράτου.

58. II. p. 458. F. 59. Vid. Fragm. XXIII, 1. T. VI. pag. 385. Tauchn. 60. Fragm. Epictet. 69. 61. Fr. 70.

Ναυκράτης ὁ σοφὸς τοὺς ὀξυθύμους ἔφη παραπλήσιον τοῖς λύχνοις πάσχειν· καὶ γὰρ τούτους πλείονι ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι.

65. Ἀριστοτέλους.

Ὁ θυμός ἐστι πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς δὲ τῇ λήψει, σκληρὸν δὲ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἴτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεργὸν καὶ ἀτιμίας, χρημάτων ἀπώλεια, ἔτι δὲ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.

66. Ἀντιφῶντος.

Ὅστις δὲ ἰὼν ἐπὶ τὸν πλησίον κακῶς ποιήσων δειμαίνει, μὴ, ἃ θέλει ποιῆσαι ἁμαρτὼν τούτων, ἃ μὴ θέλει ἀπενέγκηται, σωφρονέστερος. Ἐν ᾧ γὰρ δειμαίνει, μέλλει· ἐν ᾧ δὲ μέλλει, πολλάκις ὁ διὰ μέσου χρόνος ἀπέστρεψε τὸν νόον τῶν θελημάτων· καὶ ἐν μὲν τῷ γεγενῆσθαι, οὐκ ἔνεστιν· ἐν δὲ τῷ μέλλειν, ἐνδέχεται γενέσθαι. Ὅστις δὲ δράσειν μὲν οἴεται τοὺς πέλας κακῶς, πείσεσθαι δὲ μὴ, οὐ σωφρονεῖ. Ἐλπίδες δ' οὐ πανταχοῦ ἀγαθόν· πολλοὺς γὰρ τοιαῦται ἐλπίδες κατέβαλον εἰς ἀνηκέστους συμφοράς, ἃ δ' ἐδόκουν τοῖς πέλας ποιήσειν, παθόντες ταῦτα ἀνεφάνησαν αὐτοί. Σωφροσύνην δὲ ἀνδρὸς οὐκ ἂν ἄλλος ὀρθότερόν τις κρίνειεν, ἢ ὅστις τοῦ θυμοῦ ταῖς παραχρῆμα ἡδοναῖς ἐμφράσσει αὐτὸς ἑαυτόν, κρατεῖν τε καὶ νικᾶν ἠδυνήθη αὐτὸς ἑαυτόν. Ὃς δὲ θέλει χαρίσασθαι τῷ θυμῷ, παραχρῆμα θέλει τὰ κακίω ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων.

67. Ἐπικτήτου.

Ὅτῳ μετὰ ἀνατάσεως καὶ ἀπειλῆς ἐπιχειρεῖς, μέμνη-

67. Fr. 71.

σο προλέγειν, ὅτι ἥμερος εἶ· καὶ οὐδὲν ἄγριον δράσας, ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος διαγενήσῃ.

68. *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Τὸν ὀργιζόμενον νόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.

69. *Ἀρίστωνος.*

Τὴν κακολογίαν ἡ ὀργὴ φαίνεται ἀπογεννῶσα, ὥστε ἡ μήτηρ οὐκ ἀστεία.

70. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ὀργῆς.*

Ὅσα δὲ ὀργῇ χρώμενοι πράττουσιν ἄνθρωποι, ταῦτα ἀνάγκη τυφλὰ εἶναι, καὶ ἀνόητα, καὶ τοῦ παντὸς ἁμαρτάνειν. Οὐ γάρ οἷόν τε ὀργῇ χρώμενον λογισμῷ χρῆσθαι· τὸ δὲ ἄνευ λογισμοῦ ποιούμενον πᾶν ἄτεχνόν τε καὶ διεστραμμένον. Λόγον οὖν ἡγεμόνα χρὴ ποιησάμενον, οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἔργοις, τὰς ἑκάστοτε προσπιπτούσας ὀργὰς διορθούμενον καὶ διανεύοντα, ὥσπερ οἱ κυβερνῆται τὰ κύματα τὰ προσφερόμενα. Ἔστι γοῦν οὐκ ἔλαττον τὸ δέος, ὀργῆς ἀντιπρώρου κυλινδουμένης, αὐτόν τε καὶ σύμπαντα οἶκον ἄρδην ἀπολέσαι, καὶ ἀνατρέψαι μὴ διαπλεύσαντα δεξιῶς. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιμελείας εἰς αὐτὰ δεῖ καὶ μελέτης, ᾗ καὶ μάλιστα ἁλίσκονται κατ' ἄκρας οἱ παραδεξάμενοι τὸν θυμὸν ὡς σύμμαχον ἀρετῆς, ἀπολαύοντες ὅσον αὐτοῦ χρήσιμόν ἐστιν, ἔν τε πολέμῳ καὶ νὴ Δία ἐν πολιτείαις, τὸ πολὺ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιπόλαιον ἐκκρίνειν καὶ ἐκβάλλειν τῆς ψυχῆς, (*) ὅπερ ὀργή τε καὶ πικρία δι' ὀξυθυμίαν λέγεται, νομίσματα ἥκιστα ταῖς ἀνδρείαις ψυχαῖς πρέποντα. Τίς οὖν ἐν τῇ ἡλικίᾳ τούτων γίγνεται μελέτη; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μάλιστ' ἂν ὧδε γίγνεσθαι, πόῤῥωθεν ἡμῶν προμελετώντων καὶ προαποπλούντων πλεῖστον· οἷον, ἐν οἰκέταις τε καὶ πρὸς γυναῖκας τὰς γαμετάς. Ὁ γὰρ οἴκοι πρᾷος, καὶ δημοσίᾳ πρᾷος πολὺ μᾶλλον ἔσται, τοιοῦτος ἔνδοθεν καὶ ὑπὸ τῶν οἴκοι πεποιημένος αὐτῷ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς εἶναι ἀγαθός.

70. Fragm. XXVII. pag. 390. Tauchn.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. ΚΑ.

1. *Φιλήμονος.*

Ἄνθρωπος ὤν, τοῦτ' ἴσθι, καὶ μέμνησ' ἀεί.

2. *Μενάνδρου Κοτταβιζούσαις.*

Τὸ γνῶθι σαυτόν ἐστιν, ἂν τὰ πράγματα
ἴδῃς τὰ σαυτοῦ, καὶ τί σοὶ ποιητέον.

3. *Διφίλου.*

Ἂν γνῷς τί ἐστ' ἄνθρωπος, ἡδίων ἔσῃ.

4. *Ἀντιφάνους.*

Εἶ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει.

5. *Μενάνδρου Θρασυλέοντος.*

Κατὰ πόλλ' ἄρ' ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
τὸ γνῶθι σαυτόν· χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους.

6. *Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ Συμμίκτης Ἱστορίας.*

Ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους ἡνίκα ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος, ἐπαρθεὶς τῇ εὐπραγίᾳ, ὅμως λογισμοῦ ἐκράτησε, καὶ οὐχ ὕβρισε, καὶ διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτὸν ὑπομιμνήσκεσθαι ὑπό τινος τῶν παίδων ἕωθεν, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν.

7. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

1. Cleric. p. 342. 2. Ib. p. 98. 5. p. 86. 6. VIII. 15.

Ἡράκλειτος νέος ὢν πάντων γέγονε σοφώτερος, ὅτι ᾔδει ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα.

8. *Δημώνακτος.*

Δημῶναξ ἐρωτηθεὶς πότε ἤρξατο φιλοσοφεῖν, Ὅτε καταγιγνώσκειν, ἔφη, ἐμαυτοῦ ἠρξάμην.

9. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, διὰ τί οὐ συγγράφει, Ὅτι, εἶπεν, ὁρῶ τὰ χαρτία πολὺ τῶν γραφησομένων τιμιώτερα.

10. *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράφει, Ὅτι, εἶπεν, ὡς μὲν βούλομαι, οὐ δύναμαι· ὡς δὲ δύναμαι, οὐ βούλομαι.

11. *Βίαντος.*

Θεώρει ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τὰς σαυτοῦ πράξεις, ἵνα τὰς μὲν καλὰς ἐπικοσμῇς, τὰς δὲ αἰσχρὰς καλύπτῃς.

12. *Παροιμία.*

Γνῶθι σαυτὸν, ὡς παροιμία λαμβάνεται, μαρτυρεῖ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν. Οἱ πολλοὶ δὲ Χίλωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα· Κλέαρχος δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ λεχθῆναι Χίλωνι.

13. *Χείλωνος.*

Χείλων ἐρωτηθεὶς τί χαλεπώτατον, Τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν, ἔφη· πολλὰ γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἕκαστον ἑαυτῷ προστιθέναι.

14. *Βίαντος.*

Τὸ δὲ γνῶθι σαυτὸν χρήσιμον εἰς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων, οἳ ὑπὲρ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν φλυαροῦσιν.

15. *Ἀλεξάνδρου.*

Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέῤῥωσεν,

Οὐδὲν, ἔφη, διατεθῆναι χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν, ὡς θνητοὺς ὄντας.

16. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας.*

(*) *Καὶ μὴν οἶνοί τε, καὶ σαρκῶν ἐμφορήσεις, σῶμα μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενῆ· καὶ χρημάτων ἐπιμέλεια μὲν συνεχὴς καὶ τήρησις αὔξει πλοῦτον· ἀνυπεροψία δὲ καὶ σωφροσύνη, μέγα πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδιον. Ὅθεν οὐ πάντα πάντων ἐστὶν, ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον αὑτὸν καταμαθεῖν, εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίου ζῆλον ἕλκειν, καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν.*

17. *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.*

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. Εἰ ὁ ἵππος ἔλεγεν ἐπαιρόμενος, ὅτι καλός εἰμι, ἀνεκτὸν ἂν ἦν· σὺ δ᾽ ὅτ᾽ ἂν λέγῃς, ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐφ᾽ ἵππῳ ἀγαθῷ μέγα φρονεῖς. Τί οὖν ἐστι σόν; χρῆσις φαντασιῶν, ἣν ὅτ᾽ ἂν κατὰ φύσιν ἔχῃς, τότε ἐπάρθητι· τότε γὰρ ἐπὶ τῷ σῷ πλεονεκτήματι ἐπαρθήσῃ.

18. *Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην.*

Καὶ τὰ ἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι· πάντα δ᾽ ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι.

19. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἀλλ᾽ οἶμαι τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις ἄδηλον, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίγνονται· διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι.

20. *Πλάτωνος ἐκ τῶν Ἀντεραστῶν.*

16. T. II. p. 472. B. 17. Cp. 6. 18. p. 506, 14. 19. Ibid. 25. 20. p. 137. E.

Τί δ᾽, ἐπειδ᾽ ἂν ἄνθρωπος ὢν τις ἀγνοεῖ τοὺς χρη-
στοὺς καὶ τοὺς μοχθηροὺς ἀνθρώπους, ἆρ᾽ οὐχ ἑαυ-
τὸν ἀγνοεῖ πότερον χρηστός ἐστιν, ἢ μοχθηρὸς, ἐπειδὴ
καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστι; Συνεχώρει. Τὸ δὲ αὐτὸν ἀ-
γνοεῖν, σωφρονεῖν, ἢ οὐ σωφρονεῖν ἐστιν; Οὐ σω-
φρονεῖν. Τὸ ἑαυτὸν ἄρα γινώσκειν, ἔστι σωφρονεῖν; Φη-
μὶ, ἔφη. Τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς γράμ-
μα παρακελεύεται, σωφροσύνην ἀσκεῖν καὶ δικαιοσύνην.
Ἔοικε. Τῇ αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστά-
μεθα; Φημί. Οὐκ οὖν ᾗ μὲν κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμε-
θα, δικαιοσύνη αὕτη ἐστὶν, ᾗ δὲ διαγιγνώσκειν καὶ ἑαυ-
τὸν καὶ ἄλλους, σωφροσύνη; Ἔοικεν, ἔφη. Ταὐτὸν
ἄρα ἐστὶ δικαιοσύνη σωφροσύνῃ; Φαίνεται. Καὶ μὴν οὕ-
τω γε καὶ αἱ πόλεις εὖ οἰκοῦνται, ὅτ᾽ ἂν οἱ ἀδικοῦντες
δίκην διδῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις.

21. Ξενοφῶντος ἐν δ᾽ Ἀπομνημονευμάτων.

Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, εἰς
Δελφοὺς ἤδη πώποτε ἀφίκου; Καὶ δίς γε, νὴ Δία, ἔ-
φη. Κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τὸ
Γνῶθι σαυτόν; Ἔγωγε. Πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ
γράμματος ἐμέλησεν; ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας
σεαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; Μὰ Δί᾽ οὐ δῆτα, ἔ-
φη· καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάνυ ᾤμην εἰδέναι, σχολῇ γὰρ ἂν
ἄλλο τι ᾔδειν, εἴ γε μηδ᾽ ἐμαυτὸν ἐγίνωσκον. Πότερα
δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτὸν, ὅστις τοὔνομα μόνον τὸ
ἑαυτοῦ οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμε-
νοι, οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν, ὃν ἂν βούλωνται
γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται, πότερον εὐπειθής
ἐστιν ἢ δυσπειθὴς, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενὴς, καὶ

21. IV. 2, 24.

πότερον ταχὺς ἢ βραδὺς, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ
ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια, ὅπως ἔχει·
οὕτως ὁ ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀν-
θρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν; Οὕτως
ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ (*) εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀ-
γνοεῖν ἑαυτόν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερὸν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν
τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ ἴσχουσιν ἄνθρωποι,
διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ
εἰδότες ἑαυτοὺς, τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι, καὶ δια-
γιγνώσκουσιν ἅ τε δύνανται, καὶ ἃ μή. Καὶ ἃ μὲν ἐπί-
στανται πράττοντες, πορίζονταί τε ὧν δέονται, καὶ εὖ
πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀνα-
μάρτητοι γίγνονται, καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράτ-
τειν· διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνά-
μενοι δοκιμάζειν, καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας, τά τε
ἀγαθὰ πορίζονται, καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. Οἱ δὲ μὴ
εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς αὐτῶν δυνάμεως, πρός
τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τἄλλα ἀνθρώπινα πράγ-
ματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν,
οὔτε ὅ τι πράττουσιν, οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων
τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνου-
σι, καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι. Καὶ οἱ μὲν εἰδότες
ὅ τι ποιοῦσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν, ἔνδο-
ξοί τε καὶ τίμιοι γίγνονται· καὶ οἵ τε ὅμοιοι τούτοις ἡ-
δέως χρῶνται, οἵ τε ἀποτυγχάνοντες τῶν πραγμάτων ἐ-
πιθυμοῦσι τούτους ὑπὲρ αὐτῶν βουλεύεσθαι, καὶ προΐ-
στασθαί τε ἑαυτῶν τούτους, καὶ ἐλπίδας τῶν ἀγαθῶν
ἐν τούτοις ἔχουσι, καὶ διὰ ταῦτα πάντων μάλιστα τού-
τους ἀγαπῶσιν. Οἱ δὲ μὴ εἰδότες τί ποιοῦσι, κακῶς τε
αἱρούμενοι, καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσιν ἀποτυγχάνοντες,

οὐ μόνον ἐν αὐτοῖς τούτοις ζημιοῦνταί τε καὶ κολάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦτα καὶ καταγέλαστοι γίγνονται, καὶ καταφρονούμενοι καὶ ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν· ὁρᾷς δὲ καὶ τῶν πόλεων, ὅτι ὅσαι ἂν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν κρείττοσι πολεμήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι γίγνονται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευθέρων δοῦλαι;. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὡς πάνυ μοι δοκοῦν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι, τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἄρξασθαι ἐπισκοπεῖν ἑαυτὸν, τοῦτο πρὸς σὲ ἀποβλέπω, εἴ μοι ἐθελήσαις ἂν ἐξηγήσασθαι. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά ἐστι, πάντως που γινώσκεις; Νὴ Δί᾽, ἔφη· εἰ γὰρ μηδὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φαυλότερος ἂν εἴην. Ἴθι δὴ, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξήγησαι ταῦτα. Ἀλλ᾽ οὐ χαλεπὸν, ἔφη· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἀγαθὸν εἶναι νομίζω· τὸ δὲ νοσεῖν κακόν. Ἔπειτα τὰ αἴτια ἑκατέρου αὐτῶν, καὶ ποτὰ, καὶ βρωτὰ, καὶ ἐπιτηδεύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγαθά· τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅτ᾽ ἂν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη· ὅτ᾽ ἂν δὲ κακοῦ, κακά; Πότε δ᾽ ἂν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ; Ὅτ᾽ ἂν νὴ Δί᾽, ἔφη, στρατιᾶς τε αἰσχρᾶς, καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς, καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων, οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες ἀπόλωνται, οἱ δὲ δι᾽ ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ᾽ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ ῥώμην (*) μετέχουσιν, οἱ δὲ δι᾽ ἀσθένειαν ἀπολείπονται. Τὰ οὖν, ἔφη, ποτὲ μὲν ὠφελοῦντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, τί μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστιν; Οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται κατά

γε τοῦτον τὸν λόγον. Ἀλλ᾽ ἥ γε τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφισβητήτως ἀγαθόν ἐστιν· ποῖον γὰρ ἂν τις πρᾶγμα οὐ βέλτιον πράττοι σοφὸς ὢν, ἢ ἀμαθής; Τί δαὶ, τὸν Δαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δουλεύειν, καὶ τῆς τε πατρίδος ἅμα καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐστερήθη, καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ, τόν τε παῖδα ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ᾽ ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε; Λέγεται νὴ Δί᾽, ἔφη, ταῦτα. Τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ ἀκήκοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται. Λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. Ἄλλους δὲ πόσους οἴει διὰ σοφίαν ἀνασπάστους πρὸς βασιλέα γεγονέναι, καὶ ἐκεῖ δουλεύειν; Κινδυνεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. Εἴ γε μή τις αὐτὸ, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συντεθῇ. Τί δ᾽ ἂν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἴη; Οὐδὲν, ἔφη, εἴ γε μὴ προσθήσομεν αὐτῷ κάλλος, ἢ ἰσχὺν, ἢ πλοῦτον, ἢ δόξαν, ἢ καί τι ἄλλο τῶν τοιούτων. Ἀλλὰ νὴ Δία προσθήσομεν, ἔφη. Πῶς γὰρ ἂν τις ἄνευ τούτων εὐδαίμων εἴη; Νὴ Δί᾽, ἔφη, προσθήσομεν ἄρα ἐξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὡραίοις παρακεκινημένων διαφθείρονται· πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες, οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι, ἀπόλλυνται· πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴ γε μηδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μηδὲ

ὅτι πρὸς τοὺς θεοὺς εὔχεσθαι χρὴ εἰδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα
μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν
εἰδέναι οὐδ᾽ ἔσκεψαι.

22. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Τῆς δ᾽ αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος
ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων.
Τὸ Γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; Ἔγωγε. Τοὐ-
ναντίον μὴν ἐκεῖνο δηλονότι, τὸ μηδαμῇ γινώσκειν αὑτὸν,
λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη. Τί μήν; Ὦ Πρώ-
ταρχε, πειρῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Πῇ φής; οὐ
γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι
τὰ νῦν. Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. Ἆρ᾽ οὖν
σὺ τῶν ἀγνοούντων αὑτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ
πάθος πάσχειν ἕκαστον; Πῶς; Πρῶτον μὲν κατὰ χρή-
ματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον, ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐ-
σίαν· πολλοὶ γοῦν εἰσι τοιοῦτον πάθος ἔχοντες· πλεί-
ους δέ γε οἱ μείζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι, καὶ
πάντα ὅσα κατὰ τὸ σῶμα εἶναι διαφερόντως, τῆς (*)
οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. Πάνυ γε. Πολὺ δὲ πλεῖστοί
γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς διη-
μαρτήκασιν ἀρετῇ, δοξάζοντες βελτίους ἑαυτοὺς, οὐκ ὄν-
τες. Σφόδρα μὲν οὖν. Τῶν ἀρετῶν δ᾽ ἆρα, οὐ σοφίας
περὶ τὸ πλῆθος πᾶν ἀντεχόμενον, μεστὸν ἐρίδων, καὶ
δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδοῦς; Πῶς δ᾽ οὔ; Κακὸν μὲν δὴ
πᾶν ἄν τις τὸ τοιοῦτον εἰπὼν, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος.
Σφόδρα γε.

23. Πλάτωνος Ἀλκιβιάδου ά.

Φέρε δὴ, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; μὴ πολλά-
κις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δέ·

22. p. 48. 23. p. 127. E.

καὶ πότε ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος; ἆρ᾽ ὅτ᾽ ἂν τῶν
ἑαυτοῦ ἐπιμελῆται, τότε καὶ αὑτοῦ; Ἔμοιγ᾽ οὖν δοκεῖ.
Τί δαί; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἆρ᾽ ὅτ᾽ ἂν
ἐκείνων ἐπιμελῆται ἅ ἐστι τῶν ποδῶν; Οὐ μανθάνω.
Καλεῖς δέ τι χερός· οἷον δακτύλιον, ἔστιν ὅτου ἂν ἄλλου
τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης, ἢ δακτύλου; Οὐ δῆτα. Οὐκ
οὖν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τὸν αὐτὸν τρόπον; Ναί. (καὶ
ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ ἄλλου σώματος ὁμοίως; Ναί.)
Ἆρ᾽ οὖν ὅτ᾽ ἂν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε πο-
δῶν ἐπιμελούμεθα; Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες.
Τί δαὶ, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τὶ ὁτου-
οῦν πράγματος; Ἔγωγε. Ἆρ᾽ οὖν ὅτ᾽ ἄν τίς τι βέλτιον
ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν; Ναί. Τίς οὖν τέχνη
ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ; Σκυτική. Σκυτικῇ ἄρα ὑπο-
δημάτων ἐπιμελούμεθα; Ναί. Ἦ καὶ ποδὸς σκυτικῇ,
ἢ ἐκείνῃ, ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; Ἐκείνῃ. Βελτίους
δὲ πόδας οὐχ ᾗπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; Ἔμοιγε δοκεῖ.
Αὕτη δ᾽ οὐ γυμναστική; Μάλιστα. Γυμναστικῇ μὲν
ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ τῶν τοῦ ποδός.
Πάνυ γε. Καὶ γυμναστικῇ μὲν χειρῶν, δακτυλιογλυφίᾳ
δὲ τῶν τῆς χειρός. Ναί. Καὶ γυμναστικῇ μὲν, σώμα-
τος· ὑφαντικῇ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις, τῶν τοῦ σώματος.
Παντάπασιν. Ἄλλῃ μὲν ἄρα τέχνῃ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπι-
μελούμεθα, ἄλλῃ δὲ τῶν ἑαυτοῦ. Φαίνεται. Οὐκ ἄρα,
ὅτ᾽ ἂν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῇ, σαυτοῦ ἐπιμελῇ. Οὐδαμῶς.
Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ τέχνη, ὡς ἔοικεν, ᾗ τις ἂν αὑτοῦ τε ἐπι-
μελοῖτο, καὶ τῶν αὑτοῦ. Οὐ φαίνεται. Φέρε δὴ, ποίᾳ
ποτ᾽ ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθείημεν; Οὐκ ἔχω λέγειν.
Ἀλλὰ τοσόνδε γε ὡμολόγηται, ὅτι οὐχ ᾗ ἂν τῶν ἡμετέρων
καὶ ὁτιοῦν βέλτιον ποιῶμεν, ἀλλὰ ᾗ ἡμᾶς αὐτούς. Ἀλη-

θῆ λέγεις. Ἦ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποτε τίς τέχνη ὑπόδημα βέλτιον ποιῇ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα; Ἀδύνατον. Οὐδέ γε τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους ποιῇ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον. Ἀληθῆ. Τί δέ; τίς γε τέχνη βελτίω ποιεῖ αὐτῶν ἆρ᾽ ἄν ποτε γνοίημεν, ἀγνοοῦντες τί ποτ᾽ ἐσμὲν αὐτοί; Ἀδύνατον. Πότερον οὖν ῥᾴδιον τυγχάνει τὸ γνῶναι ἑαυτὸν, καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεὶς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεὼν, ἢ χαλεπόν τι, καὶ οὐχὶ παντός; Ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶναι· πολλάκις δὲ, παγχάλεπον. Ἀλλ᾽ ὦ Ἀλκιβιάδη, εἴτε ῥᾴδιον, εἴτε μή ἐστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδ᾽ ἔχει· γνόντες (*) μὲν αὐτὸ, τάχ᾽ ἂν γνοίημεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν· ἀγνοοῦντες δὲ, οὐκ ἄν ποτέ. Ἔστι ταῦτα. Φέρε δὴ, τίν᾽ ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτὸ τοῦτο; οὕτω μὲν γὰρ ἂν τάχ᾽ εὕροιμεν τί ποτ᾽ ἐσμὲν αὐτοί· τούτου δ᾽ ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ, ἀδύνατόν που. Ὀρθῶς λέγεις. Ἔχε οὖν πρὸς Διὸς, τῷ διαλέγῃ σὺ νῦν ἄλλῳ τῳ, ἢ ἐμοί; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἐγὼ σοί; Ναί. Σωκράτης ἄρ᾽ ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος; Πάνυ γε. Ἀλκιβιάδης δ᾽ ὁ ἀκούων; Ναί. Οὐκ οὖν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης; Τί μήν; τὸ δὲ διαλέγεσθαι, καὶ τῷ λόγῳ χρῆσθαι, ταὐτόν που καλεῖς; Πάνυ γε. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται, οὐκ ἄλλο; Πῶς λέγεις; Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομῇ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις. Ναί. Οὐκ οὖν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς ὁ τέμνων χρῆται; Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ᾽ οὖν οὕτως καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει, καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη; Ναί. Τοῦτο τοίνυν ἀρτίως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενός τε καὶ ᾧ χρῆται ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι. Δοκεῖ. Τί οὖν; φῶμεν τὸν σκυτοτόμον τέμνειν ὀργάνοις μόνον, ἢ καὶ χερσί;

Καὶ χερσί. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις. Ναί. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ; Ναί. Τὸν δὲ χρώμενον, καὶ οἷς χρῆται, ἕτερα ὁμολογοῦμεν; Ναί. Ἕτερον ἄρα σκυτοτόμος καὶ κιθαριστὴς χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται. Φαίνεται. Οὐκ οὖν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος; Πάνυ γε. Ἕτερον δ᾽ ἦν τό τε χρώμενον, καὶ ᾧ χρῆται; Ναί. Ἕτερον ἄρ᾽ ἄνθρωπός ἐστι τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. Ἔοικε. Τί ποτ᾽ οὖν ἐστιν ἄνθρωπος; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἔχεις μὲν οὖν ὅ τι γε τῷ σώματι χρώμενον; Ναί; Ἦ οὖν ἄλλο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχή; Οὐκ ἄλλο. Οὐκ οὖν ἄρχουσα; Ναί. Καὶ μὴν τόδε γ᾽ οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. Τὸ ποῖον; Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον. Τίνων; Ψυχὴν, ἢ σῶμα, ἢ συναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐ τό γε τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὡμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι; Ὡμολογήσαμεν. [Τίς οὖν ὁ ἄνθρωπος;] ἆρ᾽ οὖν σῶμα αὐτὸ αὑτοῦ ἄρχει; Οὐδαμῶς. Ἄρχεσθαι γὰρ αὐτὸ εἴπομεν; Ναί. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε εἴη τὸ ζητούμενον. Οὐκ ἔοικεν. Ἀλλὰ ἆρα τὸ συναμφότερον τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι δὴ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος; Ἴσως δῆτα. Πάντων γε ἥκιστα, μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ ἑτέρου, οὐδεμία που μηχανὴ τὸ συναμφότερον ἄρχειν. Ὀρθῶς. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὸ συναμφότερόν ἐστιν ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, ἢ μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἢ εἴπερ τί ἐστι, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβαίνειν, ἢ ψυχήν. Κομιδῆ μὲν οὖν. Ἔτι οὖν σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι, ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἄνθρωπος; Μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἐξαρκεῖ ἡμῖν· ἀκριβῶς μὲν γὰρ εἰσόμεθα τότε, ὅτ᾽ ἂν εὕρωμεν ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν διὰ τὸ πολλῆς εἶναι

σκέψεως. Τί τοῦτο; Ὃ ἄρτι οὕτω πως ἐῤῥήθη, ὅτι πρῶτον σκεπτέον εἴη αὐτὸ τὸ (*) αὐτό· νῦν δ' ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ, αὐτὸν ἕκαστον ἐσκέμμεθα ὅ τι ἐστίν. Καὶ ἴσως ἐξαρκέσει· οὐ γάρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν αὐτῶν φήσαιμεν, ἢ τὴν ψυχήν. Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχήν; Πάνυ μὲν οὖν. Τοῦτο δ' ἄρα ἦν, ὃ καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς το σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους· τοῦτο δ' ἐστὶ ἡ ψυχή. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίζειν ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν. Ἔοικεν. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματός τι γιγνώσκει, τὰ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἔγνωκεν. Οὕτως. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γιγνώσκει καθ' ὅσον ἰατρός· οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτρίβης. Οὐκ ἔοικε. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιγνώσκειν ἑαυτούς· οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς ἔοικε, γιγνώσκουσιν, ἀλλ' ἔτι ποῤῥωτέρω τῶν ἑαυτῶν, κατά γε τὰς τέχνας ἃς ἔχουσι· τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιγνώσκουσιν, οἷς τοῦτο θεραπεύεται. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην. Οὔ μοι δοκεῖ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει; Κινδυνεύει. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔτε ἑαυτὸν οὔτε τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι ποῤῥωτέρω τῶν ἑαυτοῦ; Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής. Ὀρθῶς.

Εἰ δ' ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐχὶ Ἀλκιβιάδου [ἄρα] ἠράσθη, ἀλλά τινος τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ἀληθῆ λέγεις. Ὅστις δὲ σοῦ, τῆς ψυχῆς ἐρᾷ. Ἀνάγκη φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται; Φαίνεται. Ὁ δὲ τῆς ψυχῆς ἐρῶν, οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἴῃ. Εἰκός γε. Οὐκ οὖν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιών, ἀλλὰ παραμένων, λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων;

24. Ἐν ταὐτῷ.

Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι ὅντινα τρόπον ἐπιμεληθείημεν ἡμῶν αὐτῶν. Οὐκ οὖν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέραται; ὃ γὰρ ἐσμὲν, ἐπιεικῶς ὡμολόγηται· ἐφοβούμεθα δὲ μὴ τούτου σφαλέντες λάθωμεν, ἑτέρου τινὸς ἐπιμελόμενοι, ἀλλ' οὐχ ἡμῶν. Ἔστι ταῦτα. Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ ὅτι ψυχῆς ἐπιμελητέον, καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον. Δῆλον. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον. Τί μήν; Τίν' οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα. Ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος, οὗ νῦν δὴ ἐμνήσθημεν, τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξυνίεμεν; Τὸ ποῖον; Τί διανοούμενος λέγεις, ὦ (*) Σώκρατες; Ἐγώ σοι φράσω, ὅ γε ὑποπτεύω λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα· κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον. Πῶς τοῦτο λέγεις; Σκόπει καὶ σύ, εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι ὥσπερ ἀνθρώπῳ συμβουλεύων, εἶπεν, ἴδε ἑαυτόν, πῶς ἂν ὑπελάβομέν τι παραινεῖν; ἆρ' οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν, εἰς

24. p. 132. B.

ὃ βλέπων ὀφθαλμὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν; Δῆλον. Ἐννοῶμεν
δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων, ἐκεῖνό τε ὁρῷμεν ἅμα ἂν,
καὶ ἡμᾶς αὐτούς. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτο-
πτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ τῷ
ὀφθαλμῷ, ᾧ ὁρῶμεν, ἔνεστι τῶν τοιούτων; Πάνυ γε.
Ἐννενόηκας οὖν ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν
τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει, ὥσ-
περ ἐν κατόπτρῳ; ὃ δὴ καὶ κορὴν καλοῦμεν, εἴδωλον ὂν
τοῦ ἐμβλέποντος. Ἀληθῆ λέγεις. Ὀφθαλμὸς ἄρ' ὀφθαλ-
μὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τουτὶ, ὅπερ βέλτιστον
αὑτοῦ, καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι. Φαίνεται. Εἰ
δέ γ' εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι, ἤ τι τῶν ὄντων,
πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον, οὐχὶ ὄψεται
ἑαυτόν. Ἀληθῆ λέγεις. Ὀφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν
αὑτὸν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος
εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ
ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτό που ὄψις. Οὕτως. Ἆρ'
οὖν, ὦ [φίλε] Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι
αὑτὴν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον, καὶ μάλιστα εἰς τοῦτον
αὐτῆς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγγίγνεθ' ἡ ψυχῆς ἀρετὴ, σο-
φία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον ὄν; Ἔμοιγε
δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν, ὅ τι ἐστὶ τῆς
ψυχῆς θειότερον, ἢ τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἰδέναι καὶ φρονεῖν
ἐστιν; Οὐκ ἔχομεν. Τῷ θείῳ ἄρα τοῦτ' ἔοικεν αὐτῆς·
καί τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνοὺς, θεόν
τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα. Φαί-
νεται. Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτὸν, ὁμολογοῦμεν σωφρο-
σύνην εἶναι; Πάνυ γε. Ἆρ' ὥσπερ κάτοπτρα σαφέστε-
ρά ἐστι τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου καὶ καθαρώτερα
τε καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ

ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχά-
νει ὄν. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες. Εἰς τὸν θεὸν ἄρα βλέ-
ποντες, ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χρῴμεθ' ἂν, καὶ τῶν
ἀνθρωπίνων εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετήν· καὶ οὕτως ἂν μά-
λιστα ὁρῷμεν, καὶ γιγνώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς. Ναί.
Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτὸν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶ-
ναι; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν μὴ γιγνώσκοντες ἡμᾶς αὐτοὺς,
μηδὲ σώφρονες ὄντες, δυνάμεθα εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐ-
τῶν κακά τε καὶ ἀγαθά; Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ
Σώκρατες; Ἀδύνατον (γὰρ) ἴσως σοι φαίνεται μὴ γι-
γνώσκοντα Ἀλκιβιάδην, τὰ Ἀλκιβιάδου γιγνώσκειν, ὅτι
Ἀλκιβιάδου ἐστίν. Ἀδύνατον (*) μέντοι νὴ Δία. Οὐδ'
ἄρα τὰ ἡμέτερα, ὅτι ἡμέτερα, εἰ μὴ δι' ἡμᾶς αὐτούς;
Πῶς γάρ; Εἰ δ' ἄρα μηδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡ-
μετέρων; Οὐ φαίνεται. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὡμο-
λογοῦμεν, ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναι τινὰς, οἳ ἑαυτοὺς
μὲν οὐ γιγνώσκουσι, τὰ δὲ αὐτῶν· ἄλλους δὲ τὰ τῶν
ἑαυτῶν· ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτ' εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε καὶ
μιᾶς τέχνης, ἑαυτὸν, τὰ αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. Κιν-
δυνεύει. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων
που ἀγνοεῖ κατὰ ταῦτα. Τί μήν; Οὐκ οὖν εἰ τὰ τῶν
ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει; Ἀνάγκη. Οὐκ
ἄρα ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός. Οὐ δῆτα. Οὐ
μὴν οὐδὲ οἰκονομικός γε. Οὐ δῆτα. Οὐδέ γ' εἴσεται ὅ τι
πράττει. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς τί πράττει, οὐχ
ἁμαρτήσεται; Πάνυ γε. Ἐξαμαρτάνων δὲ, οὐ κακῶς
πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; Πῶς δ' οὔ; Κακῶς δὲ
πράττων, οὐκ ἄθλιος; Σφόδρα γε. Τί δ', οἷς οὗτος
πράττει; Καὶ οὗτοι. Οὐκ ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μή τις
σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι. Οὐχ οἷόν τε.

Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄθλιοι. Σφόδρα γε. Οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεταί γε, ἀλλ᾽ ὁ σωφρονήσας. Φαίνεται.

25. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Χαρμίδου.

Καὶ οὐκ ἂν αἰσχυνθείην μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι ποτέ, ἢ τοῦτο συγχωρήσαιμ᾽ ἂν ἀγνοοῦντα ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτὸν σωφρονεῖν. Σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν ἑαυτόν, καὶ συμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. Καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνακεῖσθαι, ὡς δὴ πρόσρησις οὖσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων, ἀντὶ τοῦ χαῖρε· ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τοῦ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλοις, ἀλλὰ σωφρονεῖν. Οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἱερὸν διαφέρον τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοούμενος ἀνέθηκεν ὁ ἀναθείς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ λέγει πρὸς τὸν ἀεὶ εἰσιόντα, οὐκ ἄλλο τι ἢ σωφρόνει φησίν. Αἰνιγματωδέστερον δὲ δή, ὡς μάντις, λέγει. Τὸ γὰρ Γνῶθι σαυτόν, καὶ τὸ Σωφρόνει, ἐστὶ μὲν ταὐτόν, ὡς τὰ γράμματά φησι, καὶ ἐγώ, τάχα δ᾽ ἄν τις οἰηθείη ἄλλο εἶναι· ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερα γράμματα ἀναθέντες, τό τε „Μηδὲν ἄγαν," καὶ τὸ „Ἐγγύα, πάρα δ᾽ ἄτα." Καὶ γὰρ οὗτοι συμβουλὴν ᾠήθησαν εἶναι τὸ Γνῶθι σαυτόν, ἀλλ᾽ οὐ τῶν εἰσιόντων ἕνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν· εἶθ᾽ ἵνα δὴ καὶ αὐτοὶ μηδὲν ἧττον χρησίμους συμβουλὰς ἀναθεῖεν, ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν.

26. Πορφυρίου.

Τί ποτε ἦν ἄρα, καὶ τίνος τὸ ἱερὸν πρόσταγμα τὸ ἐν

25. p. 164.

Πυθοῖ, ὃ γνῶναι ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ δεησομένοις προσαγορεύει; μήτε γὰρ τιμῆσαι θεὸν τὰ προσήκοντα, μηδ᾽ αὖ τυχεῖν τοῦ θεοῦ δεηθέντα, τὸν ἀγνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ ἐνισχόμενον, παραγγέλλειν ἔοικεν. Ἀλλ᾽ εἴτε Φημονόη ἐπὶ πάντα λυσιτελοῦν τὰ ἀνθρώπινα τοῦτο ἐθέσπισεν, δι᾽ ἧς πρώτης ὁ (*) Πύθιος λέγεται τὰς εἰς ἀνθρώπους διαδοῦναι χάριτας· εἴτε Φανοθέα ἡ Δελφοῦ, εἴτε καὶ Βίαντος, ἢ Θαλοῦ, ἢ Χίλωνος ἦν ἀνάθημα, ὁρμηθὲν ἀπό τινος θείας ἐπιπνοίας· εἴτε Κλεάρχῳ προσεκτέον μᾶλλον τοῦ μὲν Πυθίου φράζοντι εἶναι παράγγελμα, χρησθῆναι δὲ Χίλωνι, τὸ ἄριστον ἀνθρώποις μαθεῖν πυνθανομένῳ· εἴτε καὶ πρὸ Χίλωνος ἦν ἔτι ἀνάγραπτον ἐν τῷ ἱδρυθέντι νεῷ μετὰ τὸν πέτρινόν τε καὶ χαλκοῦν, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας εἴρηκε· τὸ μέν, ὅτου ἂν εἴη, Ἰάμβλιχε, ἀμφισβητήσιμον ἔστω· πάντως δὲ ὅτι ὑπὸ θεοῦ ἢ οὐκ ἄνευ θεοῦ ἐῤῥήθη, ἐξ αὐτοῦ φαίνοιτ᾽ ἂν τοῦ ἐν τοῖς Πυθίοις αὐτὸ κεῖσθαι ἀναμφήριστον. Τί ποτε δ᾽ ἐστὶν ὃ φράζει, καὶ πρό γε τῶν περιῤῥαντηρίων προτελεῖσθαι τῷ θεῷ ἐπιτάττει, ἀναγκαῖον ἂν εἴη γνῶναι.

27. Πορφυρίου ἐκ τοῦ ᾱ Περὶ τοῦ Γνῶθι σεαυτόν.

Ἀλλὰ μήποτε σωφρόνει ἔνεστιν ἀκοῦσαι λέγοντος ἀντὶ τοῦ σῶζε τὴν φρόνησιν· καὶ γὰρ σωφροσύνη σαοφροσύνη τις ἦν· οὕτω δὲ πρὸς τὸ φρονεῖν καὶ τοῦ φρονεῖν αἴτιον διαλέγοιτ᾽ ἄν, σώζειν ἑαυτὸν παρακελευόμενος· τοῦτο δ᾽ ἂν εἴη ὁ νοῦς. Ἀλλ᾽ εἰ τοῦτο, δεῖ πάλιν γνῶναι τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἥ τις ἐστίν. Ἄλλοι γε μὴν μικρὸν διάκοσμον καλῶς εἰρῆσθαι φάμενοι τὸν ἄνθρωπον, παρακελεύεσθαι μέν φασι τὸ γράμμα γνῶναι τὸν ἄνθρωπον· ὄντος δὲ μικροῦ διακόσμου τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἄλλο κελεύειν, ἢ φιλο-

σοφεῖν. Εἴπερ οὖν ἀπταίστως φιλοσοφεῖν σπουδάζομεν, προθυμώμεθα γνῶναι ἑαυτούς, καὶ ἔσται ἡμῖν τεῦξις ὀρθῆς φιλοσοφίας, ἐκ τῆς ἡμετέρας κατανοήσεως ἀναβαίνουσα ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν. Ἀλλ᾽ ὅτι μὲν ἀπὸ τῶν ἐν ἡμῖν συλλογιζόμεθα καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ ὅλῳ, καὶ ἡμᾶς ἐτάζοντες καὶ εὑρίσκοντες ῥᾷον μεταβαίνομεν ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν, λέγεται ὀρθῶς· μήποτε δὲ τὴν ἑαυτοῦ θεωρίαν οὐ φιλοσοφίας ἕνεκα θεὸς ποιεῖσθαι παρακελεύεται, ἄλλου δέ τινος μείζονος ἕνεκα, δι᾽ ὃ καὶ φιλοσοφία παρελήφθη. Φιλοσοφία μὲν γὰρ ἐπιτηδεύθη ἐκ προσπαθείας ἡμῶν τῆς πρὸς τὸ σοφὸν καὶ τῆς πρὸς τὴν θεωρητικὴν σοφίαν ἀγαπήσεως· ἡ δὲ σπουδὴ τῆς πρὸς τὸ γνῶναι ἑαυτὸν παρακελεύσεως εἰς τεῦξιν τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας ἀποτείνεται, ἥ τις συνίστατο ἐκ τῆς κατὰ σοφίαν διαθέσεως, καὶ τῆς κατὰ κτῆσιν τῆς σοφίας θεωρίας τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τῶν ὄντως ὄντων γνώσεως. Θεωρεῖν οὖν καὶ μανθάνειν παρακελεύεται τοὺς ὄντως ἑαυτούς, οὐχ ἵνα φιλοσοφήσωμεν, ἀλλ᾽ ἵνα σοφοὶ γενόμενοι εὐδαιμονήσωμεν. Ἡ γὰρ τεῦξις τῆς ὄντως οὔσης οὐσίας ἡμῶν, καὶ ἡ ταύτης ἀληθὴς γνῶσις, σοφίας ἦν τεῦξις· εἴ γε σοφίας ἴδιον, ἡ τῆς ὄντως οὐσίας τῶν πραγμάτων ἀληθὴς ἐπιστήμη, διὰ σοφίας δὲ ἡ τῆς τελείας εὐδαιμονίας γίγνεται κτῆσις.

28. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τετάρτου.

Ἐπειδὴ δὲ ἦν τις κατάβασις ἡμῖν εἰς τὰ τῇδε καὶ τὸν ἐκτὸς περικειμένοις ἄνθρωπον, καὶ ἠπατημένοις τε ὅτι τοῦτό ἐσμεν τὸ ὁρώμενον, παραίνεσις (*) οἰκεία εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. Ὁ γὰρ δὴ Πλάτων ἐν τῷ Φιλήβῳ μνησθεὶς τοῦ γνῶθι σαυτὸν, τριχῇ διαιρεῖται τὴν ἄγνοιαν. Πανταχοῦ τοίνυν ἡ ἑαυτοῦ ἄγνοια πονηρὸν, ἤν

τε κατὰ τὸ εἴσω τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας ἀγνοήσας τις ταπεινώσῃ τὸ θεῖον, ἄν τε κατὰ τὸ ἔξω ἀγοήσας τὸ φύσει προσὸν αὐτῷ ταπεινὸν, ἐπαίρηται ἐπ᾽ αὐτῷ. Ἢ οὐ πῶν γε τὸ θνητὸν ἄντικρυς,

ὡς ὅτε τις ψάμαθον παῖς ἄγχι θαλάσσης,
ὅστ᾽ ἐπεὶ οὖν ποιήσῃ ἀθύρματα νηπιέῃσιν,
ἂψ αὖθις συνέχευε ποσὶ καὶ χερσὶν ἀθύρων.

Πᾶς οὖν ἀγνοίᾳ ἑαυτοῦ τὰ καθ᾽ αὑτὸν ἐπαίρων ἁλίσκεται ὑπὲρ τῆς δημιουργησάσης αὐτὸν φύσεως πλεῖον, ἢ ἐκείνη βεβούληται, τὰ αὑτῆς ὡς σεμνὰ θαυμάζων παίγνια· ἡ δὲ τηρεῖν ἔοικεν ἐν πᾶσι τῆς ἀξίας τὸ πρέπον, οὐδὲν τοῖς ἐπαίρουσι συνεξαπατωμένη. Τὸ γνῶθι οὖν σαυτὸν διήκει εἰς πᾶσαν ὑπόληψιν τῆς προσούσης δυνάμεως, παραγγέλλον γιγνώσκειν τὰ μέτρα ἐπὶ πάντων. Τὸ μὲν οὖν γιγνώσκειν ἑαυτὸν, τὴν ἀναφορὰν ἔοικεν ἔχειν ἐπὶ τὸ γιγνώσκειν δεῖν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν, ὡς ἐν τούτῳ ἡμῶν οὐσιωμένων· τὸ δὲ πάντη γιγνώσκειν ἑαυτὸν, συμπεριλαμβάνειν ἔοικεν ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἡμετέρων. Τοιαύτη μὲν καὶ ἡ ἐν τούτοις τοῦ Πλάτωνος ἀκρίβεια φιλοτιμηθέντος ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ δίχα τῶν περὶ ἡμᾶς ἁπάντων γνῶναι ἑαυτόν· καὶ πάλιν πάντῃ γνῶναι ἑαυτὸν, ἵνα καὶ ὁ ἐντὸς ἀθάνατος γνωσθῇ ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἐκτὸς εἰκονικὸς μὴ ἀγνοηθῇ, καὶ τὰ τούτοις διαφέροντα γνώριμα γένηται. Διαφέρει μὲν γὰρ τῷ ἐντὸς παντέλειος νοῦς, ἐν ᾧ αὐτὸς ἄνθρωπος, οὗ εἰκὼν ἕκαστος ἡμῶν· διαφέρει δὲ τῷ ἐκτὸς εἰδώλῳ τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς κτήσεις. Ὧν δεῖ καὶ τὰς δυνάμεις γιγνώσκειν, καὶ τὸ ἄχρι τινὸς τούτων φροντιστέον, ἵνα μήτε τὴν τοῦ ἀθανάτου ἀξίαν περιτιθέντες τῷ φθαρτῷ καὶ γηΐνῳ, καταγέλαστον αὐτὸ ποιῶμεν, καὶ πάλιν

ἄξιον δακρύων ἐν τῇ κωμῳδοτραγῳδίᾳ τῇ τῶν ἀνοήτων βίων ἐνεχόμενον· μήτε τὴν τοῦ θνητοῦ ταπεινότητα τῷ ἀθανάτῳ προσάπτοντες, ἐλεεινοὶ ὦμεν καὶ διὰ πάντων ἄδικοι τῇ τοῦ κατ' ἀξίαν ἀγνοίᾳ.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΟΨΙΑΣ. ΚΒ.

1. (*) Εὐριπίδου Γλαύκῳ.
Βαρὺ τὸ φόρημ' οἴησις ἀνθρώπου κακοῦ.
2. Ὅστις γὰρ ἀστῶν πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι, καὶ πάσῃ πόλει
3. Σωσιφάνους.
Ὦ δυστυχεῖς μὲν πολλά, παῦρα δ' ὄλβιοι
βροτοί, τί σεμνύνεσθε ταῖς ἐξουσίαις,
ἃς ἕν τ' ἔδωκε φέγγος, ἕν τ' ἀφείλετο;
ἂν δ' εὐτυχῆτε μηδὲν ὄντες, εὐθέως
ἴσ' οὐρανῷ φρονεῖτε, τὸν δὲ κύριον
ᾅδην παρεστῶτ' οὐχ ὁρᾶτε πλησίον.
4. Φιλήμονος.
Τὸ γνῶθι σαυτὸν, οὐ μάτην εὖ ἴσθ' ὅτι
τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.
5. Εὐριπίδου.
Ὅτ' ἂν ἴδῃς πρὸς ὕψος ᾐρμένον τινὰ
λαμπρῷ τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον,
ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα,
τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.
6. Τοῦ αὐτοῦ.
Κρίνει τίς αὐτὸν πώποτ' ἄνθρωπον μέγαν,

1. Fr. 1. 2. Eur. Ix. Fr. 4. 4. Cleric. p. 344. 5. Eur. Fr. inc. 131. 6. Fr. inc. 17.

ὃν ἐξαλείφει πρόφασις ἡ τυχοῦσ' ὅλον;
7. Ποῖ; πῶς δὲ λήσει; τίς δὲ νῷν πιστὸς φίλος;
ζητῶμεν. Ἡ δόκησις ἀνθρώποις κακὸν,
καὶ τοὐπιχειρεῖν ἐξαμαρτάνειν φιλεῖ.
8. Βροτοῖς τὰ μείζω τῶν μέσων τίκτει νόσους.
θεῶν δὲ θνητοὺς κόσμον οὐ πρέπει φέρειν.
9. Μενάνδρου Τιτθῇ.
Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀβέλτεροι,
καὶ „σκέψομαι" λέγοντες· ἄνθρωπος γὰρ ὢν
σκέψῃ σὺ περί του, δυστυχὴς ὅτ' ἂν τύχῃ;
αὐτόματα γὰρ τὰ πράγματ' ἐπὶ τὸ συμφέρον
ῥεῖ, κἂν καθεύδῃς, ἢ πάλιν τἀναντία.
10. Χαιρήμονος.
Ὅλως τὸ κρεῖσσον οὐκ ἐᾷ φρονεῖν μέγα.
11. Μενάνδρου Κυβερνήταις.
Ὦ τρισάθλιοι,
ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα.
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπου φύσιν.
12. Τοῦ αὐτοῦ.
Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν
ἀλαζονείᾳ καὶ ψόφοις ἁλίσκεται.
13. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.
Ὁρᾶτε τὸν τύραννον, ὡς ἄπαις γέρων
φεύγει. Φρονεῖν δὲ θνητὸν ὄντ' οὐ χρὴ μέγα.
14. Εὐριπίδου Αἰόλου.
Σιγᾶν φρονοῦντα κρεῖσσον, ἢ εἰς ὁμιλίαν
πεσόντα. Τούτῳ δ' ἀνδρὶ μήτ' εἴην φίλος,

7. Fragm. Eurip. inc. 28. Musgr. 8. Eurip. inc. 29. Musgr. 9. Cleric. p. 212. 11. Ib. p. 110. 13. Fr. 11. 14. Scil. fr. 14.

μήτε ξυνείην, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
πέποιθε, δούλους τοὺς φίλους ἡγούμενος.

15. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείσσους λόγους
πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο.

16. Δημώνακτος.

Θνητοὶ γεγῶτες μὴ φρονεῖθ' ὑπὲρ θεούς.

17. Εὐριπίδου.

Τὸ σοφὸν δ' οὐ σοφία,
τό τε μὴ θνητὰ φρονεῖν.
βραχὺς αἰών· ἐπὶ τούτῳ
(*) δέ τις ἂν μεγάλα διώκων,
τὰ παρόντ' οὐχὶ φέρει.
μαινομένων οἵδε τρόποι,
καὶ κακοβούλων παρ' ἔμοιγε φωτῶν.

18. Εὐριπίδου Ἡρακλεῖδαι.

Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.

19. Μενάνδρου.

Τἀργύριον εἶναι, μειράκιον, σοι φαίνεται
οὐ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν μόνον
τιμὴν παρασχεῖν δυνατὸν, ἄρτων, ἀλφίτων,
ὄξους, ἐλαίου, μείζονος δ' ἄλλου τινός.
ἀθανασίας δ' οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν συναγάγῃς
τὰ Ταντάλου τάλαντ' ἐκεῖνα λεγόμενα·
ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃς, ταῦτα καταλείψεις τισίν.
τί οὖν λέγω; μηδ' αὐτὸς, εἰ σφόδρ' εὐπορεῖς,
πίστευε τούτῳ, μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν
ἡμῶν καταφρόνει, τοῦ δέ γ' εὐτυχεῖν ἀεὶ
πάρεχε σεαυτὸν τοῖς ὁρῶσιν ἄξιον.

15. V. 189. 17. Bacch. 393. 18. V. 389. 19. Cleric. p. 214.

20. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ', ὅσοι περ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
τοιαῦτα τοίνυν εἰσορῶν, ὑπέρκοπον
μηδέν ποτ' εἴπῃς αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
μηδ' ὄγκον ἄρῃς μηδέν', εἴ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθεις, ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.

21. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραγίαις
ἔφασχ' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν
βλαστὼν, ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ.

22. Σοφοκλέους Τηρεῖ

Θνητὰ φρονεῖν χρὴ τὴν θνητὴν φύσιν,
τοῦτο κατειδότας, ὡς οὐκ ἔστιν
πλὴν Διὸς οὐδεὶς τῶν μελλόντων
ταμίας ὅ τι χρὴ τετελέσθαι.

23. Σοφοκλέους Κολχίδες.

Καλὸν φρονεῖν τὸν θνητὸν ἀνθρώποις ἴσα.

24. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.

Ταπεινὰ γὰρ χρὴ τοὺς κακῶς πεπραγότας
λέγειν, ἐς ὄγκον δ' οὐκ ἄνω βλέπειν τύχης.

25. Ἱπποθόωντος.

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.

26. Σωτάδου.

Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον.
ἂν μακρὰ πτύῃς, φλεγματίῳ κρατεῖ περισσῷ.
ἂν δ' εὐιματῇς, ταῦτα πρὸ σοῦ προβάτιον εἶχεν.
ἂν χρυσοφορῇς, τοῦτο τύχης ἐστὶν ἔπαρμα.

20. V. 125. 21. V. 758. 22. Fr. 515. 23. Fr. 311. 24. Fr. 10.

ἂν πλούσιος ᾖς, τοῦτο χρόνων ἄδηλος ἰσχύς.
ἂν ἀλαζονῇς, τοῦτ᾽ ἀνοίας ἐστὶ φρύαγμα.
ἂν δὲ σωφρονῇς, τοῦτο θεῶν δῶρον ὑπάρχει.
ἡ σωφροσύνη πάρεστιν, ἐὰν μετρῇς σεαυτόν.

27. Ἰσιδώρου.

Θνητὸς πεφυκώς, τὰ ὀπίσω πειρῶ βλέπειν.

28. Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένῃ.

Ἐφ᾽ ᾧ φρονεῖς μέγιστον, ἀπολεῖ τοῦτό σε,
τὸ δοκεῖν τίν᾽ εἶναι, καὶ γὰρ ἄλλους μυρίους.

29. Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.

Τὸ σὸν ταπεινὸν, ἂν σὺ σεμνύνῃ, καλὸν
ἔξω φανεῖται, φίλ᾽ ἄνερ· ἂν δ᾽ αὐτὸς ποιῇς
ταπεινὸν, αὐτὸ καὶ τιθῇς ἐν μηδενὶ,
(*) οἰκεῖος οὗτος κατάγελως νομίζεται.

30. Τοῦ αὐτοῦ Κανηφόρος.

Τὸ γὰρ προθύμως μὴ πονῆσαν εὐτύχησεν.

31. Εὐριπίδου.

Εὐδαιμονία εἴωθεν ὑπερηφανίας ποιεῖν.

32. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Σὺ δ᾽ εἶκ᾽ ἀνάγκῃ, καὶ θεοῖσι μὴ μάχου.
τόλμα δὲ προσβλέπειν με, καὶ φρονήματος
χάλα. τά τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
ταπείν᾽ ἔθηκε, καὶ συνέστειλεν πάλιν.

33. Αἰλιανοῦ ἱστοριῶν.

Ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ, καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ᾽ ἀναζητεῖν. Ὡς

29. Ib. p. 60. 30. Ib. p. 94. 32. Fr. 25. 33. III, 28.

δ᾽ εὗρε, προσέταξε καὶ τοὺς ἰδίους ἀγροὺς αὐτοῦ διαθρῆσαι· τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀλλ᾽ οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν· Ἐπὶ τούτοις οὖν, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἵ περὶ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν;

34. Δημοσθένους.

Παιδείας τῶν μὲν ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ᾽ ἂν εἷς εἴποι μέγα οὐδὲ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειεν ἄν· τοῖς δ᾽ ἀπολειφθεῖσι μὲν, προσποιουμένοις δὲ, ὑπὸ ἀναισθησίας τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖ.

35. Σωκράτης.

Παρὰ τῷ τύφῳ, καθάπερ παρὰ κακῷ πλάστῃ, διεστραμμένας τὰς τῶν πραγμάτων εἰκόνας ἰδεῖν ἐστιν.

36. Σωκράτους.

Ἡ δεισιδαιμονία, καθάπερ πατρὶ, τῷ τύφῳ πείθεται.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διΐστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἴημα.

38. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες βάναυσοι; Οἱ τῶν ὁμοίων, ἔφη, καταφρονοῦντες.

39. Φαβωρίνου.

Φρονήσῃς μὲν οὖν μηδέποτε ἐπὶ σεαυτῷ μέγα· ἀλλὰ μηδὲ καταφρονήσῃς σεαυτοῦ.

40. Διογένους.

Τῆς ἀλαζονείας, καθάπερ τῶν κεχρυσωμένων ὅπλων, οὐχ ὅμοιά ἐστι τὰ ἐντὸς τοῖς ἐκτός.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ τύφος, ὥσπερ ποιμὴν, οὗ θέλει τοὺς πολλοὺς ἄγει.

34. Or. de cor. p. 269. R.

42. Δημοκρίτου.

Τελευτᾷ γὰρ εἰς κακοδοξίην κακὴν ὁ παρεκτεινόμενος τῷ κρείσσονι.

43. Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἀναβαίνων εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐν γήρᾳ, καὶ πνευστιῶν, ποιεῖν ἔφη ὅπερ καὶ ξύμπασα ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις· πνεῖν μὲν γὰρ μέγα, ἰσχύειν δὲ μικρόν.

44. Ξενοφῶντος.

Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι ἢ εἰσὶ, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις καὶ ταῦτα φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν· οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι, μήτε ἐπὶ τῷ αὐτῶν κέρδει, μήτε ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων, μήτ᾽ ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριστοι ὀνομάζοιντο δικαιότερον, ἢ ἀλαζόνες;

45. Ξενοφῶντος ἐν τῷ η̅ τῆς Κύρου Παιδείας.

(*) Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς, ἢ τὰ κακὰ φέροντα. Τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ.

46. Ἡροδότου.

Ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδ᾽ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα· φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. Οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολὺς ὑπ᾽ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε, ἐπειδ᾽ ἄν σφιν ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι᾽ ὧν ἐφθάρησαν ἀξίως ἑωυτῶν. Οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ὁ θεὸς μέγα ἄλλον, ἢ ἑωυτόν.

44. Cyrop. II. 2, 12. 45. VIII. 4, 14. 46. VII. 10, 4.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΥΤΙΑΣ. ΚΓ.

1. Κριτίου.

Δεινὸν δ᾽, ὅτ᾽ ἄν τις μὴ φρονῶν δοκῇ φρονεῖν.

2. Σωσικράτους.

Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακόν ἐσμεν ἐφ᾽ ἑτέρων ἰδεῖν·
αὐτοὶ δ᾽ ὅτ᾽ ἂν ποιῶμεν, οὐ γιγνώσκομεν.

3. Μενάνδρου.

Οὐθεὶς ἐπ᾽ αὐτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,
σαφῶς· ἑτέρου δ᾽ ἀσχημονοῦντος ὄψεται.

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἀσπίδος.

Ὃ βούλεται γὰρ μόνον ὁρῶν καὶ προσδοκῶν,
ἀλόγιστός ἐστι τῆς ἀληθείας κριτής.

5. Εὐριπίδου.

Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί·
αὐτοὶ δ᾽ ὅτ᾽ ἂν σφάλωμεν, οὐ γινώσκομεν.

6. Αἰσώπου.

Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν· καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα· εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν, διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

7. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Οὕτως ἔνιοι αὐτοῖς δοκοῦσι φιλοσοφεῖν, ὡς καὶ νήφειν οἱ μεθύοντες.

8. Σωκράτους.

3. Cleric. p. 214. 4. Ib. p. 24. 5. Fr. inc. 182. 8. Vid. Plut. II. p. 213. F.

Σωκράτης ἔλεγεν, εἴ τις ἐν θεάτρῳ ὑποκηρύττοι ἀνίστασθαι τοὺς σκυτοτόμους, ἐκείνους μόνους ἀναστήσεσθαι· ὁμοίως εἰ τοὺς χαλκοτύπους, τοὺς ὑφάντας, ἢ τοὺς ἄλλους κατὰ γένος· εἰ δὲ τοὺς φρονίμους ἢ δικαίους, πάντας ἀναστήσεσθαι. Καὶ ἔστιν ἐν βίῳ βλάπτον μάλιστα, τὸ ἀνοήτους ὄντας τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι φρονίμους εἶναι.

9. *Δημοσθένους.*

Διόπερ ῥᾷστόν ἐστιν ἁπάντων, ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ᾽ ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκε.

10. *Διογένους.*

Διογένης ἔφη, τῶν ἀνθρώπων ἐνίους τὰ δέοντα λέγοντας ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν, ὥσπερ καὶ τὰς λύρας καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι.

11. *Ἡροδότου.*

Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἀνελοίατο ἕκαστος τοὺς ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑαυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι.

12. Ἡ φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν. Μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. Πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι. Πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον.

13. *Πλάτωνος.*

(*) Πλάτων συνεβούλευεν, ὅτε καταγελάσομέν τινων, ἐπιστρέφειν ἐφ᾽ ἑαυτούς, καὶ σκοπεῖν, μὴ καὶ αὐτοὶ

9. Olynth. 3. p. 33, ult. 11. III. 38. 12. Herodot. III. 53.

τοῖς αὐτοῖς ἐσμεν ἔνοχοι. Πολλὰ γὰρ τὸ φίλαυτον ἐπικρύπτει, καὶ περιβάλλει παρὰ τῷ μᾶλλον καταγελῶντι.

14. *Ἀπολλώνιος Σατύρῳ.*

Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἰδίων ἁμαρτημάτων συνήγοροι γίνονται, τῶν δὲ ἀλλοτρίων κατήγοροι.

15. *Εὐσεβίου.*

Πολλοὶ δοκέοντες ἑωυτοὺς φιλέειν, οὐ φιλέουσιν ἀληθέως· πάντα γοῦν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα εἴκοντες ἑωυτοῖς, καὶ παρὰ τὸ ἀτρεκὲς χαριζόμενοι αὐτοῖς, τοῖς ἐναντιωτάτοις περιπίπτουσι.

16. *Εὐσεβίου.*

Πολλοὶ βουλόμενοι δοκέειν εἶναι εὐβουλότατοι, πρὸς τῶν οἰκειοτάτων καὶ εὖ φρονεόντων ἀναποδιζόμενοι, οὐκ ἀξιεῦσιν ἀπὸ τῶν δοξάντων ἅπαξ ἀναχωρέειν· ἀλλ᾽ ὅκως μὴ ἐλεγχοίατο, ὡς ἀπὸ ἡμαρτημένης ἀφιστάμενοι, ἐμμένουσι τῇ γνώμῃ, ἐς ὃ δὴ καὶ τοῖς ἀπ᾽ αὐτῆς κακοῖς ἐγκυρήσωσι.

17. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου.*

Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον. Ὅτ᾽ ἂν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ᾽ ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν;

18. *Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ε̄.*

Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστιν, οὗ πᾶς αὑτῷ ξυγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. Τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. Τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ

17 p. 428. D. 18. p. 731.

τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν· ὥστε τὰ δίκαια, καὶ τὰ ἀγαθά, καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. Οὔτε γὰρ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ᾽ αὑτῷ, ἐάν τε παρ᾽ ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. Ἐκ ταὐτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου, καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ᾽ αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι, γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. Διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸν δὲ αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΙΔΟΤΟΣ. ΚΔ.

1. Διφίλου.

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται,
συνειδόθ᾽ αὑτῷ φαῦλα διαπεπραγμένῳ,
πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ᾽ αἰσχυνθήσεται;

2. Πυθαγόρου.

Πάντων δὲ μάλιστ᾽ αἰσχύνεο σαυτόν.

3. Μενάνδρου.

(*) Ὁ συνιστορῶν αὑτῷ τι, κἂν ᾖ θρασύτατος,
ἡ σύνεσις αὐτὸν δειλότατον εἶναι ποιεῖ.

4. Σοφοκλέους.

Κλέπτων δ᾽ ὅτ᾽ ἄν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῇ,
σιγᾶν ἀνάγκη, κἂν καλὸν φέρῃ στόμα.

3. Cleric. p. 216. 4. Fragm. inc. 669.

5. Εὐριπίδου Ὀρέστῃ.

Ὀρέστα τλῆμον, τίς σ᾽ ἀπόλλυσιν νόσος;
ἡ σύνεσις, ὅτι σύνοιδα δείν᾽ εἰργασμένος.

6. Σοφοκλέους.

Ἦ δεινὸν ἆρ᾽ ἦν, ἡνίκ᾽ ἄν τις ἐσθλὸς ὢν
αὑτῷ συνειδῇ.

7. Ἀντιφάνους.

Τὸ μὴ συνειδέναι γὰρ αὑτοῦ τῷ βίῳ
ἀδίκημα μηδὲν, ἡδονὴν πολλὴν ἔχει.

8. Πυθαγόρου.

Κακὰ μείζω πάσχει διὰ τοῦ συνειδότος ὁ ἀδικῶν βασανιζόμενος, ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστιγούμενος.

9. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λήσῃς, σαυτῷ συνειδήσεις.

10. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Μηδὲν ἀποκρύπτεσθε, μήθ᾽ ὧν κέκτησθε, μήθ᾽ ὧν ποιεῖτε, μήθ᾽ ὧν μέλλετε πράττειν, εἰδότες ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίγνεσθαι.

11. Βίαντος.

Βίας ἐρωτηθεὶς, τί ἂν εἴη τῶν κατὰ τὸν βίον ἄφοβον; εἶπεν, Ὀρθὴ συνείδησις.

12. Περιάνδρου.

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς, τί ἐστιν ἐλευθερία, εἶπεν, Ἀγαθὴ συνείδησις.

13. Σωκράτους.

5. V. 395. 6. Fragm. inc. 669. 9. p. 5. 10. p. 46.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες ἀταράχως ζῶσιν, εἶπεν, Οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς ἄτοπον συνειδότες.

14. Διογένους.

Τίς γὰρ ἂν ἧττον φοβοῖτό τι, ἢ θαρσοίη μάλιστα, ἢ ὅστις αὑτῷ μηδὲν συνειδείη κακόν;

15. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ Εὐθυμίας.

Τὸ γὰρ συνειδὸς, οἷον ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῆς ψυχῆς τὴν μεταμέλειαν αἱμάσσουσαν αἰεὶ καὶ νύσσουσαν ἐναπολείπει. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτὸς ἐνεργάζεται δακνομένην σὺν αἰσχύνῃ, καὶ κολαζομένην ὑφ᾽ αὑτῆς. Ὡς γὰρ οἱ ῥιγοῦντες καὶ πυρετοῖς διακναιόμενοι τῶν ταὐτὰ πασχόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος ἢ κρύους μᾶλλον ἐνοχλοῦνται καὶ κάκιον ἔχουσιν· οὕτως ἐλαφροτέρας ἔχει τὰ τυχηρὰ τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένας. Τὸ δὲ,

οὔ τις ἐμοὶ τῶν ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ᾽ ἐγὼ αὐτὸς,

ἐπιθρηνούμενον τοῖς ἁμαρτανομένοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτοῦ, βαρύτερον ποιεῖ τῷ αἰσχρῷ τὸ ἀλγεινόν.

16. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας. Μετὰ γὰρ τῆς τοιαύτης τύχης ἥδιστα ἂν τις δύναιτο τὸν βίον διαγαγεῖν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ. ΚΕ.

1. Πορφυρίου Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.

Ὥσπερ γὰρ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τὰς ἄλλας κατελαβόμεθα· οὕτως ἀναθεωροῦντες κατὰ συναναφορὰν γιγνομένην καὶ μνήμην, τῶν ἢ δι᾽ αἰσθήσεως καταλη-

15. p. 476. F. 16. p. 39. A.

φθέντων ἢ διὰ λόγου, ἐθέμεθα καὶ ταύτην ψυχῆς δύναμιν, ἣ τῇ συναναφορᾷ καλεῖται μνήμη, ἣν (*) ἀφορίζεται Ἀριστοτέλης κατοχὴν φαντάσματος, ὡς εἰκόνος, οὗ φαντάσματα εἰκών· οἷον ὅτ᾽ ἂν γένηται ἡ αἴσθησις ἀνελθοῦσα ἐπὶ τὴν φανταστικὴν κατασκευὴν, τὸ γενόμενον ἐν τῇ φανταστικῇ τὸ πάθος ὅ τι δή ποτε ὂν, καλεῖται φάντασμα. Ἔτι οὖν καὶ ἀρθέντος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐκ τῆς αἰσθήσεως, τὸ προσπίπτον ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ αἰσθητοῦ, ἀφ᾽ οὗ συνέστηκε τὸ φάντασμα, εἰκόνος λόγον ἔχον πρὸς τὸ φανταστόν· οἷον γὰρ εἰκών τις ἐγένετο ἐν τῇ φανταστικῇ τοῦ ὑποπεσόντος ὑπὸ τὴν αἴσθησιν. Ὅτ᾽ ἂν οὖν γένηται κατοχὴ περὶ τὴν φανταστικὴν τοῦ φαντάσματος, καλεῖται μνήμη. Τοῦτο μὲν οὖν κοινὸν καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις· ἡ δὲ διηρθρωμένη, καθ᾽ ἣν καὶ ἀναμιμνησκόμεθα, ἐν μόνοις ἐστὶ τοῖς λογικοῖς· ἴδιον γὰρ λογισμοῦ, τὸ διηρθρωμένον. Διὸ καὶ φασὶν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην τὰ ἄλογα ζῶα μεμνῆσθαι μὲν, ἀναμιμνήσκεσθαι δὲ μή· μόνον δὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ μνημονεύειν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι.

2. Πλάτωνος ἐκ Κρατύλου.

Ἡ μνήμη παντί που μηνύει, ὅτι μονή ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ᾽ οὐ φορά.

3. Ἀριστοτέλους περὶ Μνήμης.

Τὴν δὲ κατοχὴν τῶν φαντασμάτων, μνήμην ἐπονομάζεσθαι· τὴν δ᾽ ἀναπόλησιν τούτων, ἀνάμνησιν· οὐ τοὺς αὐτοὺς δ᾽ εἶναι μνημονικούς τε καὶ ἀναμνηστικοὺς, ἀλλ᾽ ὡς ἐπιπολὺ μνημονικωτέρους μὲν ὑπάρχειν τοὺς βραδεῖς, ἀναμνηστικωτέρους δὲ τοὺς ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. Διαφέρειν δὲ τῆς φαντασίας τὴν μνήμην, ὅτι ἡ μὲν κίνησίς

2. p. 437. B.

ἐστιν αἰσθήσεως ἐνεργούσης, ἢ διανοίας· φαντάσματα γὰρ ἄμφω λέγειν ὁμοίως ἡμᾶς· ἣ δ᾽ οἷον ζωγράφημά τι τῆς ψυχῆς· τὴν γὰρ γιγνομένην κίνησιν τῆς αἰσθήσεως σημαίνεσθαί τινα τρόπον ἐν αὐτῇ παραπλησίως τοῖς σφραγιζομένοις διὰ τῶν δακτυλίων. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι᾽ ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίγνεσθαι, καθάπερ εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων· καὶ διὰ σκληρότητα δὲ τοῦ δεχομένου τὸ πάθος οὐκ ἐγγίνεσθαι τοὺς τύπους. Διόπερ τούς τε νέους σφόδρα καὶ τοὺς γέροντας ἀμνήμονας εἶναι· ὑποῤῥεῖν γάρ, τῶν μὲν διὰ τὴν αὔξησιν, τῶν δὲ διὰ τὴν φθίσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λίαν ταχεῖς, ἢ βραδεῖς· οὐδετέρους γὰρ τούτων φαίνεσθαι μνημονεύοντας· τοὺς μὲν γὰρ ὑγροτέρους εἶναι τοῦ δέοντος, τοὺς δὲ σκληροτέρους, παρ᾽ ὃ καὶ τῶν μὲν οὐ μένειν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ φάντασμα, τῶν δ᾽ οὐχ ἅπτεσθαι τὸ παράπαν.

4. Ἐκ τῆς Πλάτωνος πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς.

Μεγίστη δὲ φυλακή, τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ᾽ ἐκμανθάνειν· οὐ γάρ ἐστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. Διὰ ταῦτ᾽ οὐδὲν πώποτ᾽ ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα, οὐδ᾽ ἔστι Πλάτωνος σύγγραμμα οὐδέν, οὐδ᾽ ἔσται· τὰ δὲ νῦν λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ καλοῦ καὶ νέου γεγονότος.

5. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

(*) Τὸ δ᾽ ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δὴ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι᾽ ἄν. Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκ οὖν ἤδη μανθάνομεν, ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν; Τί μήν; Σωτηρίαν τοίνυν

4. Sc. Ep. 2. p. 314. C. 5. p. 34.

αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων ὀρθῶς ἄν τις λέγοι, κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην. Ὀρθῶς γὰρ οὖν. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἆρ᾽ οὐ διαφέρουσαν ἔγνωμεν; Ἴσως. Ἆρ᾽ οὐ τόδε; Τὸ ποῖον; Ὅτ᾽ ἂν ἃ μετὰ τοῦ σώματος ἔπασχε πάθη ψυχή, ταῦτα ἄνευ σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὅτι μάλιστα ἀναλαμβάνῃ, τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. Ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ μὴν καὶ ὅτ᾽ ἂν ἀπολέσασα μνήμην, εἴτ᾽ αἰσθήσεως, εἴτ᾽ αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ καὶ ταῦτα ξύμπαντα, ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. Ὀρθῶς λέγεις.

6. Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ Περὶ ψυχῆς.

Τούτων οὐσῶν τῶν κοινοτάτων δυνάμεων, εἰσὶ καὶ ἄλλαι τῆς ψυχῆς δυνάμεις, κατ᾽ αὐτὴν μέν, οὐ μὴν συμπληρωτικαὶ αὐτῆς, ὡς ἡ μνήμη, κατοχὴ οὖσα φαντάσματος.

ΠΕΡΙ ΛΗΘΗΣ. Κϛ.

1. Σοφοκλέους ἐκ Συνδείπνου.

Λάθα Πιερίδων στυγερὰ καὶ ἀνάρετος
ὠδυνάσεις θανάτοις εὐποτμότατε,
μελέων ἀνέχουσα βίου βραχὺν ἰσθμόν

2. Εὐριπίδου Ὀρέστου.

Ὦ πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἶ σοφή,
καὶ τοῖσι δυστυχοῦσιν εὐκταία θεός.

3. Σοφοκλέους Ὕβρεως Σατύρου.

Λήθην τε καὶ τὴν πάντ᾽ ἀπεστερημένην,
κωφήν, ἄναυδον.

1. Fr. 146. 2. V. 213. 3. Fr. 595.

4. Τοῦ αὐτοῦ Μυσῶν.
Ὡς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἡδὺ καὶ βραχὺν
χρόνον λαθέσθαι τῶν παρεστώτων κακῶν.
5. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.
Ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος.
6. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.
Ὃ γὰρ καλεῖται μελετᾶν, ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης· λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ. ΚΖ.

1. Χοιρίλου Περσηΐδος.
Ὅρκον δ' οὔτ' ἄδικον χρεὼν ἔμμεναι, οὔτε δίκαιον.
2. Αἰσχύλου.
Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.
3. Ἀλέξιδος ἐκ Θητευόντων.
Ὅρκος βέβαιός ἐστιν, ἂν νεύσω μόνον.
4. Ἄμφιδος.
Ὅστις γὰρ ὀμνύοντι μηδὲν πείθεται,
αὐτὸς ἐπιορκεῖν ῥᾳδίως ἐπίσταται.
5. Ἀντιφάνους.
Δέσποιν', ὅτ' ἄν τις ὀμνύοντος καταφρονῇ,
ᾧ μὴ σύνοιδε πρότερον ἐπιωρκηκότι,
οὗτος καταφρονεῖν τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκεῖ,
καὶ πρότερον ὀμόσας αὐτὸς ἐπιωρκηκέναι.
6. Σοφοκλέους Ἱπποδαμείας.
Ὅρκου δὲ προστεθέντος ἐπιμελεστέρα
ψυχὴ κατέστη. Δισσὰ γὰρ φυλάσσεται,
φίλων τε μέμψιν, κεἰς θεοὺς ἁμαρτάνειν.

4. Fr. 358. 5. p. 33. 6. p. 208.
2. Fr. inc. 276. 6. Oenom. Fr. 419.

7. Ἀπολλοδώρου.
(*) Μάστιγος οὔσης, ὅρκον οἰκέτῃ δίδως;
8. Ἀντιφάνους.
Ὁ διδοὺς τὸν ὅρκον τῷ πονηρῷ, μαίνεται·
τοὐναντίον γὰρ νῦν ποιοῦσιν οἱ θεοί.
ἐὰν ἐπιορκήσῃ τις, αὐτὸς εὐθέως
ὁ διδοὺς τὸν ὅρκον, ἐγένετ' ἐμβρόντητος, ὡς
οἶμαι δικαίως, ὅτι πεπίστευκέν τινι.
9. Ἀλέξιδος Ὀλυνθίων.
Οὐ τοῖς γὰρ ὀμνύουσι τὸν φρονοῦντα δεῖ,
τοῖς πράγμασιν δ' αὐτοῖσι πιστεύειν ἀεί.
10. Λυκούργου.
Δεῖ φίλοις καὶ τοῖς οἰκείοις βοηθεῖν, ἄχρι τοῦ μὴ ἐπιορκεῖν.
11. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. Ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.
12. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.
Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μὲν οἷόν τε, εἰς ἅπαν· εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶν ἐνόντων.
13. Εὐσεβίου.
Οἱ πολλοὶ τοῖς ἀνθρώποις, τὸ εὐόρκους εἶναι, αὐτοῖς παραινέουσιν· ἐγὼ δὲ, καὶ τὸ ἀρχὴν μηδ' εὐπετέως ὀμνύναι, ὅσιον ἀποφαίνομαι.
14. Ἡροδότου.
Ἔλεξέ σφιν Λευτυχίδας τάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε

11. p. 7. 12. C. 33. 14. VI. 86.

μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες,
ποιέετε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων.
Ὁποῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ
παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ
Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν
τὴν ἀπ᾽ ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδέος παῖδα· τοῦτον τὸν
ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ
δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι
παρὰ Λακεδαίμονας τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον· συνε-
νεχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα
Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν
ἐς λόγους προϊσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος· ἥκω
δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦ-
σαι· ἔδοξέ μοι οὖν τὰ ἡμίσεα τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα
θέσθαι παρὰ σέ· χρόνου δὲ διελθόντος, ἦλθον ἐς
Σπάρτην τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλ-
θόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, ἀπήτεον τὰ χρήματα·
ὁ δὲ διωθέετο· οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμε-
νοι, ἀπηλλάσσοντο, Γλαῦκος δ᾽ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς,
χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ· ἐπερωτῶντα δὲ αὐτὸν, εἰ
ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
τοῖς ἔπεσι·

Γλαῦκ᾽ Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι.
ὄμνυ᾽, ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
ἀλλ᾽ ὅρκου παῖς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδ᾽ ἔπι χεῖρες,
οὐδὲ πόδες, κραιπνῶς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
ἀνδρὸς δ᾽ εὐόρκου γενεὴ κατόπισθεν ἀμείνων.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, συγγνώμην τὸν θεὸν (*)
παραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη·

τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἶσον δύνα-
ται. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους
ξένους, ἀποδίδωσί σφιν τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ
λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας,
εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὐκέτι ἀπόγονόν ἐστιν οὐδὲν,
οὔτε ἱστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτρι-
πταί τε πρόῤῥιζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτως ἀγαθὸν μηδὲ δια-
νοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀπο-
διδόναι.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ. ΚΗ.

1. Σοφοκλέους.

Ὅρκοισι γάρ τοι καὶ γυνὴ φεύγει πικρὰν
ὠδῖνα παίδων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἂν λήξῃ κακοῦ,
ἐν τοῖσιν αὐτοῖς δικτύοις ἁλίσκεται,
πρὸς τοῦ παρόντος ἱμέρου νικωμένη.

2. Ἀφροδίσιος (γὰρ) ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος.

3. Καλλιμάχου.

Ὤμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀλαθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι
ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ᾽ ἐς ἀθανάτων.

4. Διφίλου

Ὅρκος ἑταίρας ταὐτὸ καὶ δημηγόρου.
ἑκάτερος αὐτῶν ὀμνύει πρὸς ὃν λαλεῖ.

5. Σοφοκλέους.

Ὅρκος γὰρ οὐδεὶς ἀνδρὶ φηλήτῃ βαρύς.

6. Εὐριπίδου.

Ἡ γλῶσσ᾽ ὀμώμοχ᾽, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

1. Fr. inc. 670. 3. Ep. 26. 5. Fr. inc. 671. 6. Hippol. 612

7. Μενάνδρου.

Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ᾽ ἡμᾶς βίος.

8. Ἡσιόδου Θεογονίας.

Ὅρκον θ᾽, ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ.

9. Δημοκρίτου.

Ὅρκους οὓς ποιέονται ἐν ἀνάγκαισιν ἐόντες, οὐ τηρέουσιν οἱ φλαῦροι, ἐπὴν διαφύγωσιν.

10. Εὐριπίδου.

Οὐ γὰρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ᾽ ἔχει συνιέναι
τοὺς κακῶς παγέντας ὅρκους, καὶ κατηναγκασμένους.

11. Εὔφρονος Θεῶν ἀγορᾶς.

Καινοὺς πορίζου πρός με πρὸς θεῶν θεούς,
ἵνα τοὺς παλαιοὺς μὴ ἐπιορκῇς πολλάκις.

12. Εὐριπίδου.

Συγγνώμονάς τοι τοὺς θεοὺς εἶναι δοκεῖς
ἐάν τις ὅρκοις θάνατον ἐκφεύγειν θέλῃ,
ἢ δεσμὸν, ἢ βίαια πολεμίων κακά.

13. Εὐσεβίου.

Φημὶ πάντα τὸν προαίρεσιν τοῦ ἐπιορκῆσαι ἀναδεξάμενον, καὶ ὁρμήσαντα ἐπὶ τὸν ὅρκον, εἰ καὶ μὴ πέλας ᾖ τὸ ἔργον τῆς ἐπιορκίης τύχῃ τινὶ, ἢ καὶ τῷ μὴ βουληθῆναι τὸν ἀπαιτέοντα, ὅμως αὐτὸν ἔχειν γνώμην τὴν τοῦ ψευδόρκου, καὶ εἶναι τῆς ἐπὶ τῇ ἐπιορκίῃ ἁμαρτάδος τῆς ὀφειλευμένης κατὰ τῶν καὶ ἔργῳ ἐπιορκησάντων ἔνοχον τιμωρίης.

14. Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἔφη τὸν ὀμνύοντα ἤτοι εὐορκεῖν ἢ ἐπιορκεῖν

7. Cleric. p. 216. 8. V. 231. 10. Iph. Aul. 395. 12. Fr. inc. 3.

καθ᾽ ὃν ὄμνυσι χρόνον. Ἐὰν μὲν γὰρ οὕτως ὀμνύῃ ὡς ἐπιτελέσων, τὰ κατὰ τὸν ὅρκον εὐορκεῖν· ἐὰν δὲ πρόθεσιν ἔχων μὴ ἐπιτελεῖν, ἐπιορκεῖν.

15. Χρυσίππου.

Χρύσιππος διαφέρειν ἔφη τὸ ἀληθορκεῖν τοῦ εὐορκεῖν· καὶ τὸ ἐπιορκεῖν τοῦ ψευδορκεῖν. Τὸν μὲν γὰρ ὀμνύντα καθ᾽ ὃν ὀμνύει καιρὸν πάντως ἢ (*) ἀληθορκεῖν, ἢ ψευδορκεῖν· τὸ γὰρ ὀμνύμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἢ ἀληθὲς εἶναι, ἢ ψεῦδος, ἐπειδὴ ἀξίωμα τυγχάνει ὄν· τὸν δὲ ὀμνύντα μὴ πάντως καθ᾽ ὃν ὀμνύει χρόνον ἢ εὐορκεῖν, ἢ ἐπιορκεῖν, ὅτε μὴ πάρεστιν ὁ χρόνος, εἰς ὃν ἡ ἀναφορὰ τῶν ὅρκων ἐγίγνετο. Ὃν τρόπον γὰρ λέγεσθαί τινα εὐσυνθετεῖν, ἢ ἀσυνθετεῖν, οὐχ ὅτε συντίθεται, ἀλλ᾽ ὅτε οἱ χρόνοι ἐνίστανται τῶν κατὰ τὰς ὁμολογίας· οὕτω καὶ εὐορκεῖν τις καὶ ἐπιορκεῖν ῥηθήσεται, ὅτ᾽ ἂν οἱ καιροὶ παραστῶσι, καθ᾽ οὓς ὡμολόγησεν ἐπιτελέσειν τὰ κατὰ τοὺς ὅρκους.

16. Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου Ἀναβάσει βιβλίον β΄.

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ὅρκοι κωλύουσιν ἡμᾶς πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν ἑαυτῷ παρημεληκὼς, τοῦτον οὔ ποτ᾽ ἂν ἐγὼ εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτε ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τὶς ἀποφεύγοι, οὔτε εἰς ὁποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη, οὔτε ὅπως ἂν εἰς ὀχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. Πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα, καὶ πάντη πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσιν.

17. Ἡροδότου ἱστορίας ᾱ.

Ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς πίστιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν.

16. II. 5, 7. 17. c. 74.

18. Χρυσὸν μὲν ἄνθρωποι βαναύσῳ τέχνῃ προσθάλψαντες, ἔγνωσαν τὸ κρήγυον· ἄνδρα δὲ οὐκ ἔστι δεξιὸν γνώμῃ σταθμησάμενον ἀθρῆσαι. Τοιήδε τις τὸ παλαιὸν ἡμέας ἐκ θεῶν συνέστησε μοῖρα. Χρὴ δὲ πίστιν ἐν φιλίῃ τίθεσθαι κραδίῃ μὴ διπλῇ πεφυρμένους, μηδ᾽ ὅρκον ἐπιορκίης προσφιλέστερον ἡγεομένους· ὁ γὰρ τοιόσδε τῶν ἀνδρῶν τὴν μὲν ἐκ θεῶν ἀναβάλλεται τιμωρίην, ἐπὶ δὲ τοῦ καθεστῶτος πικρὴν ψυχαγωγίην ἔχων, τέρπεται μωρὸς ἐών. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς μένει τὸν κακὸν δίκη; εἰ δ᾽ οὐ παρὰ πόδα τιμωρίης ἔτυχεν, ἀλλ᾽ ἐν χρόνῳ κέρδος ἡγείσθω τοὺς διεστῶτας ἡλίους, οὓς περσῶν ἐκτὸς ἀμηρύτους ὁ θεὸς παρεπιδημεῖν εἶχεν ἐν ζώοις. Ὡς δ᾽ οὐ νωθρὴν ἔχει τὸ δαιμόνιον ἀνθρώπων ἐπίσκεψιν, ἐξ ἔργων ἀληθείης εὐορητόν ἐστι. Λέγεται γὰρ ἐν Τενέδῳ παρεπιδημίαν ποιησάμενον Ἀρχέτιμον ἐξ Ἐρυθραίης τῆς Ἰώνων πόλεως ἐπιξένωσιν θέσθαι Κυδίῃ, χρυσοῦ δ᾽ ἠλισμένην οὐκ ὀλίγην ἐμπολὴν ἔχοντα· ταύτην δὲ παραθέσθαι Κυδίῃ οὕτως ἔχοντα, ὡς οὐδὲν ἂν βίαιον ἐξ ἀνδρὸς πάθοι, δοκέοντός γε δὴ ὡς τὰ πρὸς ἑωυτὸν ἀρτίως ἐν φιλίῃ συγκεχρῆσθαι. Ἔνθα Κυδίῃ κακὴν βουλὴν ἐς φρένας ἐμβάλλει φιλοκερδίη. Ἀπαιτεύμενος γὰρ τὸν δοθέντα χρυσὸν ἐν παραθέσει, σκληρὴν ἄρνησιν ἐποιήσατο, τῶν δ᾽ εἰς ἀμφιβολίην πιπτόντων, τέλος ἔδοξεν ὅρκῳ κυρῶσαι. Κυδίης μὲν οὖν ἐς τρίτην ἡμέρην βουλόμενος κυρώσειν πίστιν τοῖς θεοῖς ἐπιτρεφθεῖσαν, ἀπελθὼν εἰς οἶκον, μηχανὴν τοιήνδε ἔθετο. Νάρθηκα γὰρ κοιλήνας, παντὸς χρυσοῦ φόρτον εἰς αὐτὸν ἤρεισε· πρὸς δὲ χερὸς ἀντίληψιν εἴλημα μίτρης ἐδέσμευε πάντοθεν, ὡς ἂν κρύπτοι τὴν κατεσκευασμένην πρόφασιν· ἐπειδὴ δὲ ἡ (*) τεταγμένη παρῆν ἡμέρη, νωθρὴν πορείης ἔκλυσιν

ποιεύμενος, διήρει δὲ τὸν νάρθηκα νοσευτίην ἐπιφέρων σώματι· καταστὰς δὲ ἐναντίον τοῦ νεὼ, ὅνπερ ἔμελλε συνίστορα ποιεῖσθαι, δίδωσι Κυδίης Ἀρχετίμῳ νάρθηκα, τὸν ἐντὸς ἀδικίην πᾶσαν κεύθοντα, μέχρι περ τελευτήσει τὸν τεταγμένον ὅρκον· ἀνατείνας δὲ τῶν ἑῶν χερῶν φορὴν εἶπεν, ὡς λάβοι μὲν παρ᾽ Ἀρχετίμου παραθήκην, ἀποδοίη δὲ ταύτην· ὅπερ ἦν ἐκ τέχνης πεπλασμένον ψεῦδος. Βαρυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λελεγμένοις Ἀρχέτιμος, ῥήσσει πρὸς ἔδαφος νάρθηκα πληγῇ βαρείῃ· τοῦ δὲ ἀραχθέντος, ἐκτὸς ἔρευ παρακαταθήκης ὄγκος. Ἀρχέτιμος μὲν οὖν ἐκ θεῶν προνοίης τοιῆσδε ἔτυχε, Κυδίῃ δὲ λέγεται κακὴν βίου καταστροφὴν γενέσθαι. Εἰς ἃ δεῖ βλέποντας μὴ καταφρόνησιν ποιέεσθαι πρὸς πίστιν ὅρκων ἐόντας ἀνθρώπους, οἷς ἐπισφαλὴς ὅπη δὴ παντοίῃ τύχῃ φορῇ πνεύματος αἰωρουμένη.

VOLUME 2

IN LUMINE TUO VIDEBIMUS LUMEN
SIGILLUM · COLLEGII · COLUMBIAE · NOVI · EBORACI

IOANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
EDITUM.

VOL. II.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1838.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΟΚΝΕΙΝ. ΚΘ.

---

1. Σοφοκλέους Θυέστῃ.

Ὡς νῦν τάχος στείχωμεν· οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅπως
σπουδῆς δικαίας μῶμος ἅπτεταί ποτε.

2. Ἡσιόδου Ἔργων.

Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
οἶκόν τ᾽ εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ γε γείτονα γείτων
εἰς ἄφενος σπεύδοντ᾽· ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι.

3. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐξ ἔργων δ᾽ ἄνδρες πολύμηλοί τ᾽ ἀφνειοί τε.
καί τ᾽ ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν.
ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ᾽ ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σὲ ζηλώσει ἀεργὸς
πλουτεῦντα· πλούτῳ δ᾽ ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,

1. Fr. 235. 2. V. 21. 3. V. 306. 4. V. 315.

αἰδώς, ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν.
αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃν, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ, θεόσδοτα, πολλὸν ἀμείνω.

5. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Ἁ δ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων.

6. Τοῦ αὐτοῦ Ἰφιγενείας.

Τοὺς πόνους γὰρ ἀγαθοὶ
τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ.

7. Εὐριπίδης Λικυμνίῳ.

Πόνος γὰρ, ὡς λέγουσιν, εὐκλείας πατήρ.

8. Ἐπιχάρμου.

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί.

9. Εὐριπίδου Τηλέφου.

Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

10. Κριτίου.

Ἐκ μελέτης πλείους, ἢ φύσεως, ἀγαθοί.

11. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ἐκ τῶν πόνων τοι τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς.

12. Ἀναξανδρίδου.

Τὸ συνεχὲς ἔργον παντὸς εὑρίσκει τέλος.

13. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Σοὶ δ' εἶπον, ὦ παῖ, τὰς τύχας ἐκ τῶν πόνων
(*) θηρᾶν· ὁρᾷς γὰρ σὸν πατέρα τιμώμενον.

14. Εὐριπίδου Ἀρχελάου.

Οὐκ ἔστιν ὅστις ἡδέως ζητῶν βιοῦν
εὔκλειαν εἰσεκτήσατ', ἀλλὰ χρὴ πονεῖν.

15. Τοῦ αὐτοῦ Φιλοκτήτῃ.

Τοὺς γὰρ περισσοὺς καί τι πράττοντας πλέον

5. V. 626. 6. Taur. 114. 7. Fr. 2. 9. Fr. 27. 11. Fr. 9. 13. Fr 12. 14. Fr. 10. 15. Fr. 1. V. 5.

τιμῶμεν, ἄνδρας τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

16. Ὀκνῶ δὲ μόχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν.

17. Μενάνδρου.

Δεῖ τοὺς γενομένους, μέχρις ἂν ζῶσιν, πονεῖν.
ἀπραξία γὰρ λιτὸν οὐ τρέφει βίον.

18. Ἡσιόδου Ἔργων.

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

19. Μενάνδρου.

Πάντα γὰρ
ταῖς ἐντελεχείαις καταπονεῖται πράγματα.

20. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Εὔκλειαν ἔλαβον οὐκ ἄνευ πολλῶν πόνων.

21. Αἰσχύλου.

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός.

22. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ἐκ τῶν πόνων τοι τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς.
ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀτολμία
οὔτ' οἶκον οὔτε βίοτον οὐδὲν ὠφελεῖ.

23. Εὐριπίδου Κρήσσαις.

Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν,
αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.

24. Αἰσχύλου.

Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά.

25. Σοφοκλέους Μάντεων.

Οὔτοι ποθ' ἥξει τῶν ἄκρων ἄνευ πόνου.
μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

16. Ib. Fr. 2. 17. Cleric. p. 224. 18. V. 359. 19. Cleric. p. 216. 20. Fr. 14. 21. Aesch. Fr. inc. 277. 22. Fr. 9. 23. Fr. 6. 24. Fr. inc. 278. 25. Fr. Polyid. 463.

26. Ἅπαντα τὰ καλὰ τοῦ πονοῦντος γίνεται.

27. Ἅπανθ᾽ ὁ τοῦ ζητοῦντος εὑρίσκει πόνος.

28. Φιλήμονος Καταψευδομένου.

Πάντ᾽ ἐστὶν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον
φεύγῃ τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις.

29. Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνεθ᾽ ὧν θέλεις κρατεῖν.

30. Φιλήμονος.

Ὡς ἡδέως μοι γέγονε τὰ πρότερον κακά.
εἰ μὴ τότ᾽ ἐπόνουν, νῦν ἂν οὐκ εὐφραινόμην.

31. Καρκίνου.

Οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο.

32. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ᾽ οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.

33. Ἀλέξιδος Ἀχαιίδι.

Ὅτι πάντα τὰ ζητούμεν᾽ ἐξευρίσκεται,
ἂν μὴ προαποστῇς, μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς.
ὅπου γὰρ εὑρήκασιν ἄνθρωποί τινες
μέρος τι τῶν θείων, τοσούτῳ τῷ τόπῳ
ἀπέχοντες, ἄστρων ἐπιτολάς, δύσεις, τροπάς,
ἔκλειψιν ἡλίου· τί τῶν κοινῶν κάτω
καὶ συγγενικῶν δύναιτ᾽ ἂν ἄνθρωπον φυγεῖν;

34. Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

35. Θεοδέκτου.

Πολλὰ δεῖ
μοχθεῖν τὸν ἥξοντ᾽ εἰς ἔπαινον εὐκλεῶς.
ῥᾳθυμία δὲ τὴν παραυτίχ᾽ ἡδονὴν

28. Cleric. p. 308. 29. Cleric. p. 345. 30. Cleric. p. 345
32. Fr. 7. 34. Fr. Temenid. 3.

λαβοῦσα, λύπας τῷ χρόνῳ τίκτειν φιλεῖ.

36. Εὐριπίδου Σθενοβοίας.

Ἄνευ τύχης γάρ, ὥσπερ ἡ παροιμία,
πόνος μονωθεὶς, οὐκέτ᾽ ἀλγύνει βροτούς.

37. Σοφοκλέους.

Μόχθου γὰρ οὐδεὶς τοῦ παρελθόντος λόγος.

38. Σοφοκλέους Λαοκόωντος.

Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς.

39. Ἀγάθωνος.

Ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις.

40. Φιλίσκου.

Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ῥᾳθυμίᾳ
(*) τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν.

41. Ξενοφάνους.

Οὔ τοι ἀπ᾽ ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν,
ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.

42. Ἱππώνακτος.

Χρόνος δὲ φευγέτω σε μηδὲ εἷς ἀργός.

43. Ἀπολλοδώρου.

Χρόνον γὰρ εἰς τὰ πράγματ᾽ ἐὰν λάβῃς,
ἅπαντα λήξει καὶ κατασταλήσεται.

44. Εὐριπίδου.

Σὺν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις.

45. Μενάνδρου Δυσκόλου.

Οὐδενὸς χρὴ πράγματος
τὸν εὖ ποιοῦνθ᾽ ὅλως ἀπογνῶναί ποτε.

46. Ἁλωτὰ γίγνετ᾽ ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
ἅπαντα.

36. Fr. 9. 37. Fr. Laocoont. 343. 38. Fr. inc. 672. 44. Fr.
Archel. 12. 45. Cleric. p. 50.

47. Μενάνδρου Εὐνούχου.

Πάντα τὰ ζητούμενα
δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι.

48. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Τὸ ζητούμενον
ἁλωτὸν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

49. Εὐριπίδου.

[Ὁρᾷς, ἄβουλος ὡς κεκερτομημένη
τοῖς κερτομοῦσι γοργὸν ὡς ἀναβλέπει.]

50. Σὴ πατρίς· ἐν γὰρ τοῖς πόνοισιν αὔξεται·
αἱ δ' ἥσυχοι σκοτεινὰ πράσσουσιν πόλεις,
σκοτεινὰ καὶ βλέπουσιν εὐλαβούμεναι.

51. Ἀντιφάνους.

Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται.

52. Βίωνος Σμυρναίου Βουκολικοῦ.

Ἐκ θαμινῆς ῥαθάμιγγος, ὅκως λόγος, αἰὲς ἰοίσας
χἀ λίθος ἐς ῥωχμὸν κοιλαίνεται.

53. Οὐ καλὸν, ὦ φίλε, πάντα λόγον ποτὶ τέκτονα φοιτῆν,
μὴ δ' ἐπὶ πάντ' ἄλλο χρέος ἰσχέμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι εὐμαρὲς ἔργον.

54. Ἐπιχάρμου.

Ἁ δὲ μελέτα φύσιος ἀγαθᾶς πλεῦνα δωρεῖται φίλοις.

55. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Οὐ τἄρ' Ὀδυσσεύς ἐστιν αἱμύλος μόνος.
χρεία διδάσκει, κἂν βραδύς τις ᾖ, σοφόν.

56. Εὐριπίδου.

47. Cleric. p. 7. 48. Tyr. 110. 49. Hos versus Grotius addidit ex Euripide. 50. Eur. Suppl. 323. 55. Fr. 10. 56. Fr. inc. 18.

Οὐκ αἰσχρὸν οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς.

57. Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομέδᾳ.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

58. Αἰλιανοῦ.

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος Ἐξηκεστίδου παρὰ πότον τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ μέλος τι Σαπφοῦς ᾄσαντος, ἥσθη τῷ μέλει, καὶ προσέταξε τῷ μειρακίῳ διδάξαι αὐτόν. Ἐρωτήσαντος δέ τινος διὰ ποίαν αἰτίαν τοῦτο ἐσπούδασεν, ὁ δὲ ἔφη, Ἵνα μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω.

59. Εὐσεβίου.

Πόνοι οἱ ἑκούσιοι πόνοισι τοῖς μετὰ ταῦτα ἀναγκαίοις, ὥστε αὐτοὺς εὐπετεστέρους παρασκευασθῆναι, προπονέονται.

60. Αἰλιανοῦ.

(*) Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους, εἰ ἔμελλε τῆς ὑστεραίας ἔσεσθαι ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκεῖνός γε διὰ τῆς νυκτὸς ἠγρύπνει πάσης, διαφροντίζων δηλονότι καὶ ἐκμανθάνων ταῦτα, ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν. Ὁ τοίνυν Πυθέας ἐκ τούτων ἐμοὶ δοκεῖν ἀπέσκωπτεν εἰς αὐτὸν, ἐπιλέγων, αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ὄζειν.

61. Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου.

Φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.

62. Θουκιδίδου.

Ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτη πλεῖον σώζει, ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθέντων παραίνεσις.

63. Δημοκρίτου.

57. Fr. 15. 58. Fragm. Ael. p. 370. 60. Cf. Var. Hist. VII 7. 61. Philipp. I. p. 41, 24. 62. V. 69.

Οἱ ἑκούσιοι πόνοι τὴν τῶν ἀκουσίων ὑπομονὴν ἐλαφροτέραν παρασκευάζουσι.

64. Τοῦ αὐτοῦ.

Πόνος συνεχὴς ἐλαφρότερος ἑαυτοῦ τῇ συνηθείᾳ γίνεται.

65. Ἀντισθένους.

Ἡδονὰς τὰς μετὰ τοὺς πόνους διωκτέον, ἀλλ᾽ οὐχὶ τὰς πρὸ τῶν πόνων.

66. Δημοκρίτου.

Πλέονες ἐξ ἀσκήσιος ἀγαθοὶ γίγνονται, ἢ ἀπὸ φύσιος.

67. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ αἰεὶ μέλλειν, ἀτελέας ποιεῖ τὰς πρήξιας.

68. Σωκράτης.

Σωκράτης ἐν γήρᾳ κιθαρίζων παρὰ Κόννῳ τῷ κιθαρῳδῷ ἐτύγχανε· καί τινος εἰπόντος, κιθαρίζεις τηλικοῦτος ὤν; Κρεῖττον, εἶπεν, ὀψιμαθῆ εἶναι, ἢ ἀμαθῆ.

69. Φαβωρίνου.

Γραῦν τινά φασι μόσχον μικρὸν ἀραμένην καὶ τοῦτο καθ᾽ ἡμέραν ποιοῦσαν, λαθεῖν βοῦν φέρουσαν.

70. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Λᾶσος Ἑρμιονεὺς ἐρωτηθεὶς, τί εἴη σοφώτατον, Πεῖρα, ἔφη.

71. Ξενοφῶντος Ἀγησιλάου.

Δόξης δ᾽ οὐδεμιᾶς ἦρα, ἧς οὐκ ἐξεπονεῖτο.

72. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρώτου τῆς Παιδείας.

Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν

71. XI. 9. 72. I. 4. 5.

ἃ ἡττῷτο· ἀλλ᾽ ἐκυλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις ἄμεινον ποιεῖν.

73. Τοῦ αὐτοῦ.

Κῦρός ἐστι βασιλέως καὶ ἀδελφὸς καὶ υἱὸς, καὶ ἄρχει πολλῆς χώρας, κἀκεῖνος οὔτ᾽ ἂν ἀριστήσειεν, οὔτε δειπνήσειεν, πρὶν ἱδρῶσαι.

74. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ ά τῆς Κύρου Παιδείας.

Καίτοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ᾽ ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἀγαθοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ᾽ οἵτε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, οὐχ ἵνα μηδέποτ᾽ εὐφρανθῶσι τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ᾽ ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω παρασκευάζονται· οἵτε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ, ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ᾽ ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξασθαι· οἵτ᾽ αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται τοῦτ᾽ ἐκπονοῦνται, ἀλλὰ νομίζουσι καὶ οὗτοι τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ τῇ πόλει καὶ αὑτοῖς περιάψειν. (*) Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα ἀπ᾽ αὐτῶν καρπὸν κομίσασθαι αὑτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γινομένους περιεῖδον, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι, καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, ὅτε ἀποκαρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταῤῥεῖν· καὶ εἴ τις ἀθλητὴς πολλὰ πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, ἀναγώνιστος

73. Cyrop. VIII. 1, 37. 74. I. 5, 9.

διατελέσειεν, οὐδ᾽ ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος
εἶναι ἀφροσύνης.

75. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Ὅτι πόνου καταφρονητέον.*

Πρὸς δὲ τὸ ῥᾷον καὶ προθυμότερον ὑφίστασθαι τῶν
πόνων ἐκείνους, οὓς ἂν ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ καλοκἀγαθίας
μέλλωμεν πονεῖν, ταῦτα λελογίσθαι χρήσιμα· πόσα
μὲν πονοῦσιν ἔνιοι δι᾽ ἐπιθυμίας κακὰς, ὥσπερ οἱ ἐρῶν-
τες ἀκολάστως· πόσα δ᾽ ὑπομένουσιν οἱ ἄλλοι τοῦ κερ-
δαίνειν χάριν· πόσα δ᾽ αὖ κακοπαθοῦσιν ἔνιοι θηρώ-
μενοι δόξαν· καὶ ὅτι οὗτοι πάντες ὑπομένουσιν αὐθαίρε-
τοι πᾶσαν ταλαιπωρίαν. Ἆρ᾽ οὖν οὐχὶ δεινὸν, ἐκείνους μὲν
ὑπὲρ οὐδενὸς τῶν καλῶν ἀνέχεσθαι ταῦτα πάσχοντας,
ἡμᾶς δ᾽ ὑπὲρ καλοκἀγαθίας, καὶ τοῦ κακίαν μὲν ἐκφυ-
γεῖν τὴν λυμαινομένην ἡμῶν τὸν βίον, κτήσασθαι δὲ ἀ-
ρετὴν ἥ τις ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστι χορηγὸς, μὴ πάν-
τα πόνον ἑτοίμως ὑφίστασθαι; *Καίτοι* οὐδ᾽ ἂν εἴποι
τις ὅσῳ κρεῖττον ἀντὶ μὲν τοῦ πονεῖν ἵνα τύχῃ τις γυ-
ναικὸς ἀλλοτρίας τὸ πονεῖν ἵνα παιδαγωγήσῃ τὰς ἐπι-
θυμίας τὰς ἑαυτοῦ· ἀντὶ δὲ τοῦ περὶ χρημάτων ταλαι-
πωρεῖν τὸ ἀσκεῖν, ὥστε ὀλίγων δεῖσθαι· πρὸ δὲ τοῦ
πράγματα ἔχειν ὑπὲρ δόξης τὸ πραγματεύεσθαι ὅπως
μὴ δοξοκόπος εἴη· πρὸ δέ γε τοῦ ζητεῖν, ὅπως ᾧ φθο-
νεῖ τις κακοποιήσῃ, τοῦτο σκοπεῖν ὅπως μηδὲν φθονή-
σῃ μηδενί· καὶ πρό γε τοῦ δουλεύειν τισὶ καλουμένοις φί-
λοις, ὥσπερ οἱ κόλακες, τὸ κακοπαθεῖν ἵνα κτήσηται
φίλους ἀληθινούς· καθόλου δὲ τοῦ πονεῖν πᾶσιν ἀν-
θρώποις ἀναγκαίου ὄντος, τοῖς τε τῶν κρειττόνων ὀρε-
γομένοις καὶ τοῖς τῶν χειρόνων, τὸ μὴ πολλῷ εἶναι προ-
θυμοτέρους πονεῖν τοὺς τὰ κρείττω μετιόντας, οἷς ἐλ-
πίδες μικραὶ τῶν πόνων εἰσὶν, ἀτοπώτατον. Ἀλλ᾽ οἱ

μὲν ἄρα θαυματοποιοὶ δύσκολα οὕτως ὑφίστανται
πράγματα, καὶ τὴν ζωὴν παραβάλλονται τὴν ἑαυτῶν,
οἱ μὲν εἰς μαχαίρας κυβιστῶντες, οἱ δ᾽ ἐπὶ κάλων με-
τέωροι βαδίζοντες, οἱ δ᾽ ὥσπερ ὄρνεα πετόμενοι διὰ τοῦ
ἀέρος, ὧν τὸ σφάλμα θάνατός ἐστι. *Καὶ* ταῦτα πάντα
δρῶσι μικροῦ χάριν μισθοῦ· ἡμεῖς δ᾽ οὐκ ἀνεξόμεθα
ταλαιπωρεῖν ὑπὲρ εὐδαιμονίας ὅλης; *Οὐ* γὰρ ἄλλο τί γε
τέλος ἐστὶ τοῦ γενέσθαι ἀγαθὸν, ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ
ζῆν μακαρίως εἰς τὸ λοιπόν. *Εἰκότως* δ᾽ ἄν τις λογίζοιτο
καὶ τὸ τῶν ζώων ἐνίων ὁποῖόν ἐστι, πάνυ τι δυνάμενον
ἐντρέπειν ἡμᾶς φιλοπόνους εἶναι. *Οἱ* γοῦν ὄρτυγες καὶ
ἀλεκτρυόνες, οὔτ᾽ ἀρετῆς ἐπαΐοντες οὐδὲν ὥσπερ ὁ ἄν-
θρωπος, οὔτε τὸ καλὸν καὶ δίκαιον εἰδότες, οὐδ᾽ ὑπὲρ
τοιούτου πονοῦντες οὐθενὸς, (*) ὅμως μαχόμενοι πρὸς
ἀλλήλους, καὶ πηρούμενοι ἀνέχονται, καὶ μέχρι θανά-
του καρτεροῦσιν, ὥστε μὴ ἡττᾶσθαι θατέρου ὁ ἕτερος.
Πόσῳ δὴ μᾶλλον εἰκὸς ἡμᾶς ἀνέχεσθαί τε καὶ καρτερεῖν,
ὅταν ἐπιστώμεθα διά τι τῶν καλῶν κακοπαθοῦντες, ἢ
ἵνα φίλοις βοηθήσωμεν, ἢ πόλιν ὠφελήσωμεν, ἢ ἵνα
γυναικῶν ἢ τέκνων ὑπερμαχήσωμεν; τὸ δὲ μέγιστον καὶ
κυριώτατον, ἵνα ἀγαθοὶ ὦμεν καὶ δίκαιοι καὶ σώφρο-
νες, δίχα πόνων οὐ παραγίνεται οὐδενί. *Ὅθεν* ἔπεισί
μοι λέγειν, ὡς ὁ μὴ θέλων πονεῖν σχεδὸν καταδικάζει
αὐτὸς αὑτοῦ μηδενὸς εἶναι ἀγαθοῦ ἄξιος, ὅτι τὰ ἀγα-
θὰ πάντα πόνῳ κτώμεθα. *Ταῦτα* μὲν καὶ τοιαῦθ᾽ ἕτε-
ρα εἶπε τότε, ἐπεγείρων καὶ παρορμῶν τοὺς παρόντας
πόνου μὴ καταφρονεῖν.

76. *Ξενοφῶντος.*

Περὶ μὲν αὐτῶν τῶν πράξεων τῶν ἐν τοῖς κυνηγεσίοις

76. De Venat. XII, 1. sqq.

εἴρηται· ὠφελήσονται δ' οἱ ἐπιθυμήσαντες τούτου τοῦ
ἔργου πολλά. Ὑγείαν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρασκευά-
ζει, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧτ-
τον· τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύει. Πρῶ-
τον μὲν γὰρ τὰ ὅπλα ὅταν ἔχοντες πορεύωνται ὁδοὺς
χαλεπὰς, οὐκ ἀποροῦσιν· ἀνέξονται γὰρ τοὺς πόνους
διὰ τὸ εἰθίσθαι μετὰ τούτων αἱρεῖν τὰ θηρία. Ἔπειτα
εὐνάζεσθαί τε σκληρῶς δυνατοὶ ἔσονται, καὶ φύλακες
εἶναι ἀγαθοὶ τοῦ ἐπιταττομένου· ἐν δὲ ταῖς προσόδοις
ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἷοί τε ἔσονται ἐπιέναι,
καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ οὕτω καὶ αὐτοὶ
αἱρεῖν τὰς ἄγρας. Τεταγμένοι δὲ ἐν τῷ πρόσθεν, οὐ
λείψουσι τὰς τάξεις, διὰ τὸ καρτερεῖν δύνασθαι. Ἐν
φυγῇ δὲ τῶν πολεμίων, ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς διώξονται
τοὺς ἐναντίους ἐν παντὶ χωρίῳ διὰ συνήθειαν. Δυστυ-
χήσαντος δὲ οἰκείου στρατοπέδου ἐν χωρίοις ὑλώδεσι καὶ
ἀποκρήμνοις, ἢ ἄλλως χαλεποῖς, οἷοί τ' ἔσονταί τε καὶ
αὐτοὶ σώζεσθαι μὴ αἰσχρῶς καὶ ἑτέρους σώζειν. Ἡ γὰρ
συνήθεια τοῦ ἔργου παρέξει αὐτοῖς πλέον τι εἰδέναι. Καὶ
ἤδη τινὲς τῶν τοιούτων πολλοῦ ὄχλου συμμάχων τρε-
φθέντος τῇ αὐτῶν εὐταξίᾳ καὶ θράσει διὰ δυσχωρίαν ἁ-
μαρτόντας τοὺς πολεμίους νενικηκότας ἀναμαχόμενοι
ἐτρέψαντο. Ἀεὶ γάρ ἐστι τοῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς
εὖ ἔχουσιν ἐγγὺς τὸ εὐτυχῆσαι.

77. Τοῦ αὐτοῦ.

Λέγουσι δέ τινες, ὡς οὐ χρὴ ἐρᾶν κυνηγεσίων, ἵνα
μὴ τῶν οἰκείων ἀμελῶσιν, οὐκ εἰδότες ὅτι οἱ τὰς πόλεις
καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες, πάντες τῶν οἰκείων ἐπι-
μελέστεροί εἰσιν. Εἰ οὖν οἱ φιλοκυνηγέται παρασκευά-
ζουσιν αὑτοὺς τῇ πατρίδι χρησίμους εἶναι τὰ μέγιστα

οὐδ' ἂν τὰ ἴδια ἀργοί εἰσι· σὺν γὰρ τῇ πόλει καὶ σώ-
ζεται καὶ ἀπόλλυται τὰ οἰκεῖα ἑκάστου· ὥστε πρὸς τοῖς
αὑτῶν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν οἱ τοιοῦτοι σώζουσι.
Πολλοὶ δὲ ὑπὸ φόβου ἀλόγιστοι τῶν ταῦτα λεγόντων,
αἱροῦνται διὰ τὴν αὑτῶν κακίαν ἀπολέσθαι μᾶλλον, ἢ
ἑτέρων ἀρετῇ σώζεσθαι. Αἱ γὰρ ἡδοναὶ, πολλαὶ καὶ
κακαὶ, ὧν ἡττώμενοι, λέγειν ἢ πράττειν ἐπαίρονται τὰ
χείρω· εἶτα ἐκ μὲν τῶν ματαίων λόγων ἔχθρας ἀναι-
ροῦνται, ἐκ δὲ τῶν κακῶν ἔργων, νόσους καὶ ζημίας
καὶ θανάτους καὶ αὑτῶν καὶ παίδων καὶ φίλων, ἀναισ-
θήτως μὲν τῶν κακῶν ἔχοντες, τῶν (*) δὲ ἡδονῶν πλέον
τῶν πολλῶν αἰσθανόμενοι.

78. Μουσωνίου Περὶ Ἀσκήσεως.

Παρώρμα δὲ πρὸς ἄσκησιν τοὺς συνόντας ἐντετα-
μένως ἀεὶ, τοιοῖσδέ τισι λόγοις χρώμενος. Ἡ ἀρετὴ,
ἔφη, ἐπιστήμη ἐστὶν, οὐ θεωρητικὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ
πρακτικὴ, καθάπερ ἥ τε ἰατρικὴ, καὶ ἡ μουσική. Δεῖ
οὖν ὥσπερ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν μουσικὸν, μὴ μόνον ἀνει-
ληφέναι τὰ θεωρήματα τῆς αὑτοῦ τέχνης ἑκάτερον, ἀλ-
λὰ καὶ γεγυμνάσθαι πράττειν κατὰ τὰ θεωρήματα· οὕ-
τω καὶ τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν ἄνδρα, μὴ μόνον ἐκμαν-
θάνειν ὅσα μαθήματα φέρει πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ
γυμνάζεσθαι κατὰ ταῦτα φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως.
Ἐπεὶ πῶς μὲν ἂν εὐθὺς γένοιτό τις σώφρων, εἰ μόνον
εἰδείη ὅτι οὐ χρὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἀγύμναστος δ'
εἴη ἀντέχειν ταῖς ἡδοναῖς; πῶς δ' ἂν δίκαιός τις γέ-
νοιτο, μεμαθηκὼς μὲν ὅτι χρὴ τὸ ἴσον ἀγαπᾶν, μὴ
μελετηκὼς δὲ φεύγειν τὸ πλεονεκτεῖν; πῶς δ' ἂν ἀν-
δρείαν κτησαίμεθα, τὸ μὲν ὅτι μὴ φοβερὰ τὰ δοκοῦντα
τοῖς πολλοῖς δεινὰ κατανενοηκότες, ἄφοβοι δ' εἶναι

εἰς αὐτὰ μὴ μεμελετηκότες; πῶς δ' ἂν φρόνιμοι γενοίμεθα, τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ καὶ κακὰ τίνα ἐστὶν ἐγνωκότες, μὴ γεγυμνασμένοι δὲ καταφρονεῖν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν; Διὸ χρὴ τῇ μαθήσει τῶν προσηκόντων ἀρετῇ ἑκάστῃ μαθημάτων καὶ τὴν ἄσκησιν ἐπακολουθεῖν πάντως, εἴγε μέλλει καὶ αὐτῆς τῆς μαθήσεως ὄφελός τι γενήσεσθαι ἡμῖν. Καὶ τοσούτῳ γε χρὴ μᾶλλον ἀσκεῖν τὸν φιλοσοφεῖν ἀξιοῦντα, ἤ περ τὸν ἰατρικῆς, ἤ τινος τέχνης ὁμοίας ἐφιέμενον, ὅσῳ καὶ μεῖζον καὶ δυσκατεργαστότερον φιλοσοφία παντὸς ἐπιτηδεύματος ἑτέρου. Καὶ γὰρ οὖν ἐπὶ μὲν τὰς ἄλλας τέχνας εἶναι οἱ ἐφιέμενοι αὐτῶν, οὐ προδιεφθαρμένοι τὰς ψυχὰς, οὐδ' ἐναντία μεμαθηκότες οἷς μαθήσεσθαι μέλλουσιν· οἱ δὲ φιλοσοφεῖν ἐπιχειροῦντες ἐν διαφθορᾷ γεγενημένοι πρότερον πολλῇ, καὶ ἐμπεπλησμένοι κακίας, οὕτω μετιᾶσι τὴν ἀρετὴν, ὥστε καὶ ταύτῃ πλείονος δεηθῆναι τῆς ἀσκήσεως. Πῶς οὖν καὶ τίνα τρόπον τούτοις ἀσκητέον; ἐπεὶ τὸν ἄνθρωπον οὔτε ψυχὴν εἶναι μόνον συμβέβηκεν, οὔτε σῶμα μόνον, ἀλλά τι σύνθετον ἐκ τοῖν δυοῖν τούτοιν, ἀνάγκη τὸν ἀσκοῦντα ἀμφοῖν ἐπιμελεῖσθαι, τοῦ μὲν κρείττονος μᾶλλον, ὥσπερ ἄξιον, τουτέστι τῆς ψυχῆς· καὶ θατέρου δὲ, εἴγε μέλλει μηδὲν ἐνδεῶς ἔχειν τοῦ ἀνθρώπου μέρος. Δεῖ γὰρ δὴ καὶ τὸ σῶμα παρεσκευάσθαι καλῶς πρὸς τὰ σώματος ἔργα τὸ τοῦ φιλοσοφοῦντος, ὅτι πολλάκις αἱ ἀρεταὶ καταχρῶνται τούτῳ ὄντι ὀργάνῳ ἀναγκαίῳ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις. Τῆς οὖν ἀσκήσεως ἡ μέν τις διὰ τῆς ψυχῆς μόνης γίνοιτ' ἂν ὀρθῶς· ἡ δέ τις κοινὴ ταύτης τε καὶ τοῦ σώματος. Κοινὴ μὲν οὖν ἄσκησις ἀμφοῖν γενήσεται, συνεθιζομένων ἡμῶν ῥίγει, θάλπει, δίψει,

λιμῷ, τροφῆς λιτότητι, κοίτης σκληρότητι, ἀποχῇ τῶν ἡδέων, (*) ὑπομονῇ τῶν ἐπιπόνων. Διὰ γὰρ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ῥώννυται μὲν τὸ σῶμα, καὶ γίνεται δυσπαθές τε καὶ στερεὸν, καὶ χρήσιμον πρὸς ἅπαν ἔργον· ῥώννυται δὲ ἡ ψυχὴ γυμναζομένη διὰ μὲν τῆς ὑπομονῆς τῶν ἐπιπόνων πρὸς ἀνδρείαν, διὰ δὲ τῆς ἀποχῆς τῶν ἡδέων πρὸς σωφροσύνην. Διὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἄσκησίς ἐστι, πρῶτον μὲν τὰς ἀποδείξεις προχείρους ποιεῖσθαι, τάς τε περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν δοκούντων ὡς οὐκ ἀγαθὰ, καὶ τὰς περὶ τῶν κακῶν τῶν δοκούντων ὡς οὐ κακὰ, καὶ τὰ ἀληθῶς ἀγαθὰ γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἀπὸ τῶν μὴ ἀληθῶν ἐθίζεσθαι· εἶτα δὲ μελετᾶν μήτε φεύγειν μηδὲν τῶν δοκούντων κακῶν, μήτε διώκειν μηδὲν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν· καὶ τὰ μὲν ἀληθῶς κακὰ πάσῃ μηχανῇ ἐκτρέπεσθαι, τὰ δὲ ἀληθῶς ἀγαθὰ παντὶ τρόπῳ μετέρχεσθαι.

Ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν σχεδὸν εἴρηται, ὁποῖος ἑκάτερος τρόπος ἀσκήσεως· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος ὡς ποιητέον ἕκαστα, πειράσομαι εἰπεῖν, οὐ διακρίνων, οὐδὲ χωρίζων οὐκέτι τά τε κοινὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀσκήματα, καὶ τὰ ἴδια τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀναμὶξ τὰ ἑκατέρου μέρους διεξιών. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ταῦτα μὲν τυγχάνομεν ἀκηκοότες τε καὶ ὑπειληφότες, ὅσοι γε φιλοσόφου διατριβῆς μετεσχήκαμεν, ὡς οὔτε πόνος, οὔτε θάνατος, οὔτε πενία κακὸν οὐδαμῶς ἐστιν, οὐδ' ἄλλο τι τῶν κακίας ἀπηλλαγμένων· οὐδ' αὖ πάλιν ἀγαθὸν πλοῦτος, ζωὴ, ἡδονὴ, οὐδ' ἄλλο τι ἕτερον τῶν μὴ μετεχόντων ἀρετῆς· ὅμως δὲ καὶ ταῦθ' ὑπειληφότες διὰ τὴν ἀπὸ παίδων εὐθὺς γεγονυῖαν ἡμῖν διαφθορὰν, καὶ τὴν ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς συνήθειαν πονηρὰν, πόνου

μὲν προσερχομένου, κακὸν ἡγούμεθα προσέρχεσθαι
ἑαυτοῖς· ἡδονῆς δὲ παραγινομένης, ἀγαθὸν ἡγούμεθα
παραγίγνεσθαι ἡμῖν· καὶ τὸν μὲν θάνατον ὡς ἐσχάτην
συμφορὰν πεφρίκαμεν, τὴν δὲ ζωὴν ὡς τῶν ἀγαθῶν μέ-
γιστον ἀσπαζόμεθα· καὶ διδόντες μὲν ἀργύριον, ὡς βλα-
πτόμενοι λυπούμεθα· λαμβάνοντες δὲ, ὡς ὠφελούμενοι
χαίρομεν. Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ πλειόνων ἄλλων οὐκ
ἀκολούθως ταῖς ὀρθαῖς ὑπολήψεσι τοῖς πράγμασι χρώ-
μεθα, τῷ δὲ φαύλῳ ἔθει μᾶλλον ἀκολουθοῦμεν. Ἐπεὶ
οὖν ταῦτά φημι ταύτῃ ἔχειν, δεῖ τὸν ἀσκοῦντα ζητεῖν
περιγίγνεσθαι ἑαυτῷ, τῇ μὲν ἡδονῇ μὴ ἀσμενίζειν, τὸν
πόνον δὲ μὴ ἐκτρέπεσθαι· καὶ τῷ μὲν ζῆν μὴ φιληδεῖν,
τὸν δὲ θάνατον μὴ δεδιέναι· καὶ ἐπὶ χρημάτων μὴ προ-
τιμᾶν τοῦ προΐεσθαι τὸ λαμβάνειν.

79. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας.

Ὁ μὲν οὖν εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα
μὴ πολλὰ πρήσσειν μήτε ἰδίᾳ μήτε ξυνῇ, πρῶτον μὲν
ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι γινομένην ὤνιον
ἀπραξίας, οἷαν ἀῤῥώστῳ παραινῶν ἑκάστῳ.

Μέν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις.

(*) Καίτοι κακὸν μὲν ἀναισθησία σώματι φάρμακον
ἀπονοίας· οὐδὲν δὲ βελτίων ψυχῆς ἰατρὸς, ὁ ῥαθυμίᾳ
καὶ μαλακίᾳ καὶ προδοσίᾳ φίλων καὶ οἰκείων καὶ πα-
τρίδος ἐξαίρων τὸ ταραχῶδες αὐτῆς καὶ λυπηρόν. ***

Ὅθεν οὐδὲ Ἐπίκουρος οἴεται δεῖν ἡσυχάζειν, ἀλλὰ
τῇ φύσει χρῆσθαι πολιτευομένους, καὶ πράσσοντας τὰ
κοινὰ, τοὺς φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους, ὡς μᾶλλον ὑπὸ
ἀπραγμοσύνης ταράττεσθαι καὶ κακοῦσθαι πεφυκότας,
ἂν ὧν ὀρέγονται μὴ τυγχάνωσιν. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἄτο-

79. p. 465. C.

πος, οὐ τοὺς δυναμένους τὰ κοινὰ πράττειν προτρεπόμενος, ἀλλὰ τοὺς ἡσυχίαν ἄγειν μὴ δυναμένους. Δεῖ δὲ μὴ πλήθει μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ καλῷ καὶ τῷ αἰσχρῷ τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. Τῶν γὰρ καλῶν παράλειψις οὐχ ἧττον ἢ τῶν βλαβερῶν ἡ πρᾶξις ἀνιαρόν ἐστι καὶ ταραχῶδες.

80. Πρωταγόρου.

Πρωταγόρας ἔλεγε, μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

81. Πλάτωνος.

Πρῶτον μὲν φιλοπονίᾳ οὐ χωλὸν δεῖ εἶναι τὸν ἁψάμενον, τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον, τὰ δὲ ἡμίσεα ἄπονον. Ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τις φιλογυμναστὴς μὲν ᾖ καὶ φιλομόχθηρος, καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος διαπονῇ, μὴ φιλομαθὴς δὲ, μηδὲ φιλήκοος, μηδὲ ζητητικὸς, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῇ· χωλὸς δὲ καὶ ὁ τἀναντία τούτου μεταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν.

82. Ἀπολλώνιος Δίωνι.

Τὸ μὴ γενέσθαι, οὐδέν· τὸ δὲ γενέσθαι, πόνος.

83. Ἀπολλώνιος Δαναῷ.

Οὐ κάμνει τὰ πράγματα πρασσόμενα.

84. Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἀπομνημονευμάτων.

Εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐ ῥᾴδιον δόγμα παραγενέσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ αὐτὰ καὶ λέγοι τις καὶ ἀκούοι, καὶ ἅμα χρῷτο πρὸς τὸν βίον.

85. Νικίου.

Νικίας οὕτως ἦν φιλόπονος, ὥστε πολλάκις ἐρωτᾶν τοὺς οἰκέτας, εἰ λέλουται, καὶ εἰ ἠρίστηκεν.

81. Rep. VII. p. 535. 84. Fragm. 72. 85. Hoc et sequens Fr. sunt ex Plutarcho II. p. 786. B.

86. Ἀρχιμήδης.

Ἀρχιμήδην δὲ τῇ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βίᾳ οἱ θεράποντες ἤλειφον· ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ σώματος ἀληλιμμένου διέγραφε τὰ σχήματα.

87. Λάμπις.

Λάμπις ὁ ναύκληρος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἐκτήσατο τὸν πλοῦτον· Οὐ χαλεπῶς, ἔφη, τὸν μέγαν· τὸν δὲ βραχὺν ἐπιπόνως.

88. Δημοκρίτου.

Τῆς ἡσυχίης πάντες οἱ πόνοι ἡδίονες, ὅταν ὧν εἵνεκεν πονέουσι τυγχάνωσιν, ἢ εἰδέωσι κύρσοντες. Ἓν δὲ ἄκος τῇ ἐπιτυχίῃ, τὸ πᾶν ὁμοίως ἀνιηρὸν καὶ ταλαίπωρον.

89. Αἰσχύλου.

Αἰσχύλος ἐν Ἰσθμῷ ἀγῶνα ὁρῶν πυκτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ πληγῇ τοῦ θεάτρου ἐκβοήσαντος, πρὸς Ἴωνα ἔφη, Ὁρᾷς οἷόν ἐστιν ἡ ἄσκησις; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν.

90. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς, πῶς τῆς ῥητορικῆς περιεγένου; Πλέον, ἔφη, ἔλαιον οἴνου δαπανήσας.

91. Δημάδους.

Δημάδης ἐρωτηθεὶς, τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γεγονὼς εἴη· Τὸ τῶν Ἀθηναίων, ἔφη, βῆμα. Ἐμφαίνων, ὅτι ἡ διὰ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία κρείττων πάσης σοφιστικῆς διδασκαλίας ἐστίν.

92. Διογένους.

(*) Ὁ Διογένης ἔλεγε τὴν Μήδειαν σοφὴν, ἀλλ' οὐ φαρμακίδα γενέσθαι· λαμβάνουσαν γὰρ μαλακοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ σώματα διεφθαρμένους ὑπὸ τρυφῆς, ἐν

87. Plutarch. II. p. 787. B. 89. id. II. p. 79. D.

τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πειρατηρίοις διαπονεῖν, καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν καὶ σφριγῶντας· ὅθεν περὶ αὐτῆς ῥυῆναι τὴν δόξαν, ὅτι τὰ κρέα ἕψουσα νέους ἐποίει.

93. Πλάτωνος.

Τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; Δεόμεθά τι, ὦ Φαῖδρε, Λυσίαν τε περὶ τούτων ἐξετάσαι, [καὶ ἄλλων ὅστις πώποτέ τι γέγραφεν, ἢ γράψει, εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα, εἴτε ἰδιωτικὸν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητὴς, ἢ ἄνευ μέτρου ὡς ἰδιώτης. Ἐρωτᾷς εἰ δεόμεθα;] Τίνος μὲν οὖν ἕνεκα κἄν τις, ὡς εἰπεῖν, ζῴη, ἀλλ' ἢ τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἕνεκα; Οὐ γάρ που ἐκείνων γε ὧν προλυπηθῆναι δεῖ, ἢ μηδὲ ἡσθῆναι· ὃ δὴ ὀλίγου πᾶσαι αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι, διὸ καὶ δικαίως ἀνδραποδώδεις κέκληνται.

94. Ξενοφῶντος ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων.

Σωκράτης ἐπιδιωμολογήσατο τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι, ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀργὸν, βλαβερόν τε καὶ κακόν· καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι, ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀργεῖν, κακόν. Τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαι ἔφη, καὶ ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας, ἢ ἄλλο τι πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας ἀργοὺς ἀπεκάλει. Ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

95. Ξενοφῶντος ἐν α' Ἀπομνημονευμάτων.

Ἴσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων ὑβριστὴς, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν, ὧν μάθησίς ἐστιν, ὁ μαθὼν, ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο. Ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω· ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα, τοὺς μὴ τὰ τοῦ σώματος ἀσκοῦντας οὐ δυ-

93. Phaedr. p. 258. D. 94. Scil. I. 2. 57. 95. A. I. 2. 19.

ναμένους ποιεῖν· οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας, οὐ δυναμένους· οὔτε γὰρ ἃ δεῖ πράττειν, οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. Διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφρονες, ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς· τὴν δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσιν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ τε λέγων,

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. ἢν δὲ κακοῖσι
συμμιγέῃς, ὠπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

καὶ ὁ λέγων,

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς, τοτὲ μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ' ἐσθλός.

Κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τοῦτό γε· ὁρῶ γὰρ ὥσπερ τῶν ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπῶν τοὺς μὴ μελετῶντας ἐπιλανθανομένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν λόγων τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην. Ὅταν δὲ τῶν νουθετικῶν λόγων ἐπιλάθηταί τις, ἐπιλέλησται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάσχουσα τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμεῖ. Τούτων δ' ἐπιλαθόμενον, οὐδὲν θαυμαστὸν (*) καὶ τῆς σωφροσύνης ἐπιλαθέσθαι. Ὁρῶ δὲ καὶ τοὺς εἰς φιλοποσίαν προαχθέντας, καὶ τοὺς εἰς ἔρωτας ἐγκυλισθέντας ἧττον δυναμένους τῶν τε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι· πολλοὶ γὰρ καὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι πρὶν ἐρᾶν, ἐρασθέντες, οὐκέτι δύνανται· καὶ τὰ χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τούτων οὐκ ἀπέχονται. Πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται, σωφρονήσαντα πρόσθεν αὖθις μὴ σωφρονεῖν; καὶ δίκαια δυνηθέντα πράττειν, αὖθις ἀδυνατεῖν; Πάντα μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, οὐχ ἥκιστα δὲ σωφροσύνη· ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώματι συμπεφυτευμέναι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν αὐτὴν μὴ

σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ τῷ σώματι χαρίζεσθαι.

96. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Συβαρίτης ἐπιδημήσας Λακεδαίμονι, καὶ τὰ ἔθη ἰδὼν καὶ τὰς καρτερήσεις οἷς ἐκ παίδων ἀνατρέφονται, οὐδὲν ἔφη θαυμαστὸν αὐτοὺς ποιεῖν, ῥᾳδίως ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ὑπὲρ τοῦ μὴ οὕτω ζῆν.

97. Πλάτωνος.

Ἡ τῶν σωμάτων ἕξις ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπιτοπολὺ σώζεται· ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων οὐσῶν, κτᾶταί τε μαθήματα καὶ σώζεται καὶ γίνεται βελτίων· ὑπὸ δὲ ἡσυχίας, ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης, οὔτε τι μανθάνει, ἅ τε ἂν μάθῃ, ἐπιλανθάνεται.

98. Κηφισοδώρου.

Κηφισόδωρος ἔλεγεν, ὅτι οὐδεὶς οὐσίαν, ἣν αὐτὸς ἐκτήσατο, κατέφαγεν, ἣν δὲ παρ' ἄλλου παρέλαβε.

99. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας παρῄνει τοῖς ἑταίροις αἱρεῖσθαι βίοτον τὸν ἄριστον· καὶ γὰρ εἰ ὁ ἐπιπονώτατος εἴη, ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ἡδὺν αὐτὸν ποιήσειν.

100. Διονυσίου.

Διονύσιος Λακωνικὸν μάγειρον πριάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸν σκευάσαι τὸν Λακωνικὸν ζωμόν· καὶ σκευάσαντος, οὐκ ἤσθιεν· ἤρετο δὲ κατὰ τί αὐτῷ ἥδονται ἀηδεστάτῳ ὄντι οἱ Λάκωνες· ὁ δὲ οὐκ ἔχειν ἔφη τοῦτον τὰ ἡδύσματα, ἃ ἐκεῖνος ἔχει, διὰ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσαι. Καὶ ὃς ἐπύθετο, τίνα εἴη ταῦτα· αὐτὸν γὰρ κελεῦσαι

97. Theaetet. p. 153. B. 100. Plutarch. II. p. 236. F.

τῷ ταμίᾳ πάντα ἔκπλεα αὐτῷ δοῦναι· ὁ δ᾽ εἶπεν· ἅ μὴ ἔστι παρὰ σοὶ, πρὸ τοῦ δείπνου πόνοι, καὶ τὸ ἐν τῷ Εὐρώτῃ λουτρόν.

101. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος.*

Καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι, ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιοῦμεν· ἀλλ᾽ εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη τὸν ταῦτα εἶναι μὴ φεύγοντα, ἀλλ᾽ ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος, καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν ἕως ἂν ζῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι.

102. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταῦτα ἀγαθὸς ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός· ἃ δὲ ἀμαθὴς, ταῦτα δὲ κακός.

103. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου.*

(*) Σχολὴ μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, καὶ ἅμα μοι δοκοῦσιν ὡς ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ᾄδοντες, καὶ ἀλλήλοις διαλεγόμενοι καθορᾶν καὶ ἡμᾶς. Εἰ οὖν ἴδοιεν καὶ νῷ καθάπερ τοὺς πολλοὺς ἐν μεσημβρίᾳ μὴ διαλεγομένους, ἀλλὰ νυστάζοντας, καὶ κηλουμένους ὑφ᾽ αὑτῶν δι᾽ ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν καταγελῷεν, ἡγούμενοι ἀνδράποδ᾽ ἄττα σφίσιν ἐλθόντα εἰς τὸ καταγώγιον, ὥσπερ προβάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὕδειν· ἐὰν δὲ ὁρῶσι διαλεγομένους, καὶ παραπλέοντάς σφας, ὥσπερ Σειρῆνας, ἀκηλήτους, ὃ γέρας παρὰ θεῶν ἔχουσιν ἀνθρώποις διδόναι, τάχ᾽ ἂν δοῖεν ἀγασθέντες. Ἔχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; ἀνήκοος γὰρ, ὡς ἔοικε, τυγχάνω ὤν. Οὐ μὲν δὴ πρέπει γε φιλόμουσον ἄνδρα τῶν τοιούτων ἀνήκοον εἶναι. Λέγεται δ᾽ ὥς ποτ᾽ ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι

101. Lach. p. 188. A. 102. p. 194. D. 103. p. 258. E.

τῶν πρὶν Μούσας γεγονέναι· γενομένων δὲ Μουσῶν, καὶ φανείσης ᾠδῆς, οὕτως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ᾽ ἡδονῆς, ὥστε ᾄδοντες ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὑτούς. Ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ᾽ ἐκείνων φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβὸν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ᾽ ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὸν παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν, τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν ἐνθάδε. Τερψιχόρῃ μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλλοντες, ποιοῦσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατοῖ, τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτω κατὰ τὸ εἶδος ἑκάστης τιμῆς· τῇ δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ, καὶ τῇ μετ᾽ αὐτὴν Οὐρανίᾳ, τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μουσικὴν ἀγγέλλουσιν· αἳ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν, περί τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους, ἱᾶσι καλλίστην φωνήν.

ΠΕΡΙ ΑΡΓΙΑΣ. Λ.

1. *Εὐριπίδου.*

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις εὖ βίον κεκτημένος,
τὰ μὲν κατ᾽ οἴκους ἀμελίᾳ παρεὶς ἐᾷ·
μολπαῖσι δ᾽ ἡσθεὶς, τοῦτ᾽ ἀεὶ θηρεύσεται·
ἀργὸς μὲν οἴκοις καὶ πόλει γενήσεται,
φίλοισι δ᾽ οὐδείς. ἡ φύσις γὰρ οἴχεται,
ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσων τις ᾖ.

2. *Εὐριπίδου Ἱππολύτου.*

1. Fr. Antiop. 23. 2. V. 380.

Τὰ χρήστ᾽ ἐπιστάμεσθα καὶ γιγνώσκομεν,
οὐκ ἐκπονοῦμεν δ᾽· οἱ μὲν ἀργίας ὕπο,
οἱ δ᾽ ἡδονὴν προθέντες ἀντὶ τοῦ καλοῦ
ἄλλην τιν᾽· εἰσὶ δ᾽ ἡδοναὶ πολλαὶ βίου,
μακραὶ δὲ λέσχαι καὶ σχολή, τερπνὸν κακόν.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ἑκάβῃ.

Ὅστις γὰρ οὐκ εἴωθε γεύεσθαι πόνων,
φέρει μὲν, ἀλγεῖ δ᾽ αὐχέν᾽ ἐντιθεὶς ζυγῷ·
θανὼν δ᾽ ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος,
(*) ἢ ζῶν. Τὸ γὰρ ζῆν ἐν κακοῖς, πόνος μέγας.

4. Φιλήμονος.

Ὦ Κλέων, παῦσαι φλυαρῶν, ἂν ὀκνῇς τὸ μανθάνειν,
ἀνεπικούρητον σεαυτοῦ τὸν βίον λήσῃ ποιῶν.
οὔτε γὰρ ναυαγὸς, ἂν μὴ γῆς λάβηται φερόμενος,
οὔποτ᾽ ἂν σώσειεν αὑτόν· οὔτ᾽ ἀνὴρ πένης γεγὼς,
μὴ οὐ τέχνην μαθὼν, δύναιτ᾽ ἂν ἀσφαλῶς ζῆν τὸν βίον.
ἀλλὰ χρήματ᾽ ἔστιν ἡμῖν, ἅ γε τάχιστ᾽ ἀπόλλυται,
κτήματ᾽, οἰκίαι· τύχης δὲ μεταβολὰς οὐκ ἀγνοεῖς,
ὅτι τὸν εὔπορον τίθησι πτωχὸν εἰς τὴν αὔριον·
κἂν μὲν ὁρμισθῇ τις ἡμῶν εἰς λιμένα τὸν τῆς τύχης,
ἐβάλετ᾽ ἄγκυραν καθάψας ἀσφαλείας εἵνεκα·
ἂν δ᾽ ἀπαιδεύτου μετάσχῃ πνεύματος φορούμενος,
τῆς ἀπορίας εἰς τὸ γῆρας οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἀλλ᾽ ἑταῖροι καὶ φίλοι σοι καὶ συνήθεις, νὴ Δία,
ἔρανον εἰσοίσουσιν· εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων.
εἰ δὲ μὴ, γνώσῃ σεαυτὸν ἄλλο μηδὲν πλὴν σκιάν.

5. Ἡσιόδου Ἔργων καὶ Ἡμερῶν.

Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅστις ἀεργὸς
ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος ὀργὴν,

3. V. 375. 4. Cleric. p. 344. 5. V. 301.

οἵτε μελισσάων κάματον νήποινον ἔδουσι.

6. Σοφοκλέους Ἰφιγενείας.

Τίκτει γὰρ οὐδὲν ἐσθλὸν εἰκαία σχολή.
Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται.

7. Μενάνδρου Ἐπιτρεπόντων.

Ἀργὸς δ᾽ ὑγιαίνων, τοῦ πυρέττοντος πολὺ
ἀθλιώτερος, διπλάσια γοῦν ἐσθίει μάτην.

8. Ἀλέξιδος.

Ὅστις ἥδεται γὰρ ἐσθίων.
ὁσημέραι, δεῖ καὶ ποιεῖν τῶν σιτίων
ἐπάξιόν τι, μηδὲ περινοστεῖν σχολὴν
ἄγοντα, τῷ ζῆν πολεμιώτατον κακόν.

9. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Πολλοὶ δὲ θνητῶν τοῦτο πάσχουσιν κακὸν,
γνώμῃ φρονοῦντες, οὐ θέλουσ᾽ ὑπηρετεῖν
ψυχῇ, τὰ πολλὰ πρὸς φίλων νικώμενοι.

10. Ἡσιόδου Ἔργων.

Πολλὰ δ᾽ ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
ἐλπὶς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

11. Εὐριπίδου.

Ἀργὸς πολίτης κεῖνος, ὡς κακός γ᾽ ἀνήρ.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα
βίον δύναιτ᾽ ἂν συλλέγειν ἄνευ πόνων.

13. Ἀνάξαρχος ἔλεγεν, εἰ μέν τινί τις καταράσαιτο ἀχρήστους αὐτῷ γενέσθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας,

6. Fr. 288. 7. Cleric. p. 68. 9. Fr. 39. 10. V. 496. 11. Melanipp. Fr. 21. 12. Eur. Electr. 80.

ὀργίζεσθαι ἂν αὐτῷ· τοὺς δὲ πλουσίους ἔργῳ ἀχρήστους τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ποιοῦντας αὐτῶν, μακαρίζειν σφᾶς ἐπὶ τούτων.

14. Δημοσθένους.

Πρὸς θεῶν τίς οὕτως εὐήθης ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν· (*) οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπιπολὺ φανῶμεν ἐῤῥαθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν ἐβουλόμεθα ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

15. Εὐσεβίου.

Σῶμα ἀργίῃ τήκει, ψυχὴν δὲ ἀμελετησίῃ ἀσκήσιος τῶν αὐτὴν ἀειρόντων πρὸς τὸ θεοειδέστατον.

16. Ξενοφῶντος.

Σχολὴν δὲ σκοπῶν τί εἴη, ποιοῦντας μέν τι τοὺς πλείστους εὑρίσκειν ἔφη· καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας καὶ τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι, πάντας δὲ τούτους ἔφη σχολάζειν· ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι πράξοντας τὰ βελτίω τούτων· ἀπὸ μέντοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰέναι, οὐδένα σχολάζειν· εἰ δέ τις ἴοι, τοῦτον ἀσχολίας αὐτῷ οὔσης κακῶς ἔφη τοῦτο πράττειν.

17. Πλάτωνος.

Τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα καθεύδοντα, καὶ ὁντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον αἰεὶ πρῶτον, τοῦτ' αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου· εἴτ' οὖν νόμον, εἴτ' ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστι χρεών. Καὶ δὴ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαί τινων, καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς δούλην τε καὶ δοῦλον καὶ παῖδα, καὶ εἴ πως ἦν οἷόν τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. Ἐξεγειρομένους δὲ νύκτωρ, δεῖ πάντως πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας ἐν οἰκίαις ἰδίαις. Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. Καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. Ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγείαν αὐτοῦ φυλάττων μόνον χρήσιμον· ἔστι δὲ τοῦτ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις ἅμα καὶ πολίταις· ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν· ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

14. Ol. I. p. 13. 16. Memor. III. 9, 9. 17. Legg. VII. p. 807

ΠΕΡΙ ΑΙΔΟΥΣ. ΛΑ.

1. Εὐριπίδου.

Αἰδὼς γὰρ ὀργῆς πλεῖον ὠφελεῖ βροτούς.

2. Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.

Βούλομαί σ' εἰπεῖν κακῶς εὖ, βραχέα, μὴ λίαν ἄνω βλέφαρα πρὸς τἀναιδὲς ἀγαγὼν, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,

1. Temen. Fr. 4. 2. Iphigen. Aul. 378.

ὡς ἀδελφὸν ὄντ᾽. ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτου.

Ὦ πότνι᾽ αἰδὼς, εἴθε τοῖς πᾶσιν βροτοῖς
συνοῦσα, τἀναίσχυντον ἐξῄρου φρενῶν.

4. Ἡσιόδου.

Αἰδὼς ἥτ᾽ ἄνδρας μέγα σίνεται, ἥδ᾽ ὀνίνησιν.

5. Μενάνδρου Ὁμοπατριῶν.

(*) Πᾶς ἐρυθριῶν χρηστὸς εἶναί μοι δοκεῖ.

6. Μουσωνίου.

Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιος ἔσῃ, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σαυτὸν αἰδεῖσθαι.

7. Δημοκρίτου.

Φαῦλον, κἂν μόνος ᾖς, μήτε λέξῃς, μήτ᾽ ἐργάσῃ· μάθε δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι.

8. Πυθιὰς ἡ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου θυγάτηρ ἐρωτηθεῖσα ποῖον κάλλιστον χρῶμα, ἔφη, Τὸ διὰ τὴν αἰδῶ τοῖς ἐλευθέροις ἐπιγιγνόμενον.

9. Ἰαμβλίχου.

Τοιαῦτα δ᾽ ἂν εἴη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα, τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἤθη, δι᾽ ἣν τῶν αἰσχρῶν πάντων ἀπεχόμεθα· τὴν δὲ ἀναίδειαν ἐξορίζοντα τῆς ψυχῆς, δι᾽ ἣν ὑπὸ τῶν αἰσχρῶν οἱ πολλοὶ ἁλίσκονται.

10. Θεοφράστου.

Αἰδοῦ σαυτὸν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ.

11. Κάτωνος.

Μάλιστα δὲ νόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν· μηδὲν γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

12. Στασίνου.

3. Fr. 4. 4. Opp V. 316. 5. Cleric. p. 134.

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ᾽ ἐφύτευσεν,
οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. Ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

13. Ὁμήρου.

Αἰδοῖός τέ μοι ἐσσὶ, φίλε ἑκυρὲ, δεινός τε.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ᾽ αἰδέομαι, καὶ δείδια.

15. Εὐριπίδου.

Αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖσι γίγνεται τέκνον.

16. Θεόγνιδος.

Οὐδένα θησαυρὸν καταθήσεαι ἔνδον ἀμείνω
αἰδοῦς, ἣν ἀγαθοῖς ἀνδράσι, Κύρνε, δίδως.

17. Ἀγάθωνος.

Ἀδικεῖν νομίζων, ὄψιν αἰδοῦμαι φίλων.

18. Πλάτωνος.

Λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς ἐποίησεν, ὁ ποιήσας,

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ᾽ ἐφύτευσεν,
οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. Ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

Ἐγὼ οὖν τούτῳ διαφέρομαι τῷ ποιητῇ· εἴπω σοι ὅπῃ; Πάνυ γε. Οὐ δοκεῖ μοι εἶναι ἵνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς· πολλοὶ γάρ μοι δοκοῦσι καὶ νόσους καὶ πενίας καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δεδιότες, δεδιέναι μὲν, αἰδεῖσθαι δὲ μηδὲν ταῦτα ἃ δεδίασιν· οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ; Πάνυ γε. Ἀλλ᾽ ἵνα γε αἰδὼς, ἔνθα καὶ δέος εἶναι. Ἐπεί ἐστιν ὅστις αἰδούμενός τι πρᾶγμα καὶ αἰσχυνόμενος, πεφόβηταί τε καὶ δέδοικεν ἅμα δόξαν πονηρίας; Δέδοικε μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἔχει λέγειν, ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς· ἀλλ᾽ ἵνα μὲν αἰδὼς, ἔνθα καὶ

13. Il. III. 172. 14. Od. XVII. 188. 15. Cresph. Fr. 18. 16. V. 409. 18. Euthyph. p. 12.

δέος. Οὐ μέντοι γε ἵνα γε δέος, πανταχοῦ αἰδώς. ἐπιπλέον γὰρ οἶμαι δέος αἰδοῦς· μόριον γὰρ αἰδὼς δέους, ὥσπερ ἀριθμοῦ περιττόν. Ὥστε οὐχ ἵνα περ ἀριθμὸς, ἔνθα καὶ περιττόν· ἵνα δὲ περιττὸν, ἔνθα καὶ ἀριθμός.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ. ΛΒ.

1. *Μενάνδρου.*

Ἀπερυθριᾷ πᾶς, ἐρυθριᾷ δ' οὐδεὶς ἔτι.

2. *Διφίλου.*

Ὃς δ' οὔτ' ἐρυθριᾶν οἶδεν οὔτε δεδιέναι,
τὰ πρῶτα πάσης τῆς ἀναιδείας ἔχει.

3. *Διφίλου.*

(*) Οὐκ ἔστ' ἀναιδοῦς ζῷον εὐθαρσέστερον·
κακὴ γὰρ αἰδὼς ἔνθα τἀναιδὲς κρατεῖ.

4. *Θεόγνιδος.*

Ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπέρχεθ' ὁμῶς.

5. *Εὐριπίδου.*

Οὔ τοι θράσος τόδ' ἐστὶν, οὐδ' εὐτολμία,
φίλους κακῶς δράσαντ' ἐναντίον βλέπειν·
ἀλλ' ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων
πασῶν, ἀναίδει'. Εὖ δ' ἐποίησας μολών.

6. *Θεοδέκτου.*

Ἅπαντ' ἐν ἀνθρώποισι γηράσκειν ἔφυ,
καὶ πρὸς τελευτὴν ἔρχεται τὴν τοῦ χρόνου,
πλὴν, ὡς ἔοικε, τῆς ἀναιδείας μόνον.
αὕτη δ' ὅσῳπερ αὔξεται θνητῶν γένος,
τοσῷδε μείζων γίγνεται καθ' ἡμέραν.

1. Cleric. p. 217. 4. V. 648. 5. Med. 469.

7. *Μενάνδρου.*

Ὦ μεγίστη τῶν θεῶν
νῦν οὖσ' ἀναίδει', εἰ θεὸν καλεῖν σε δεῖ.
δεῖ δέ· τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός·
ἐφ' ὅσον βαδίζεις; ἐφ' ὅσον ἥξειν μοι δοκεῖς;

8. *Ἡροδότου.*

Ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή.

9. *Ξενοφῶντος.*

Ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

ΠΕΡΙ ΣΙΩΠΗΣ. ΛΓ.

1. *Καρκίνου.*

Πολλοῖς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγὴ, μάλιστα δ' ἐστὶ σώφρονος τρόπου.

2. *Μενάνδρου.*

Οὐθὲν σιωπῆς ἔστι χρησιμώτερον.

3. *Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.*

(*) Ὦ παῖ, σιώπα· πόλλ' ἔχει σιγὴ καλά.

4. *Χάρητος.*

Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν.
ὃ καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει,
ἣ γλῶσσα σιγὴν καιρίαν κεκτημένη.

5. *Ἀθηνοδώρου.*

Ἔστι καὶ τὸ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

7. Cleric. p. 96. 8. I. 8. 9. Cyropaed. I. 2, 7.
2. Cleric. p. 216. 3. Aload. Fr. 102.

6. Ἄμφιδος.

Οὐκ ἔστι κρεῖττον τοῦ σιωπᾶν οὐδὲ ἕν.

7. Φιλωνίδου.

Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστιν, ἢ λαλεῖν μάτην.

8. Κλεάνθους.

Σιωπῶντος τοῦ Κλεάνθους, ἐπεί τις ἔφη, Τί σιγᾷς; καὶ μὴν ἡδὺ τοῖς φίλοις ὁμιλεῖν. Ἡδὺ, ἔφη, ἀλλ᾽ ὅσῳ ἥδιον, τοσῷ δὲ μᾶλλον αὐτοῦ τοῖς φίλοις παραχωρητέον.

9. Πλουτάρχου.

Ἄνευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶσσαν ἐγκράτειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆς μέρος οὖσαν, ὑπήκοον ἀεὶ τῷ λογισμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔστιν, ἂν μή τις ἀσκήσει καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κάκιστα τῶν παθῶν, οἷόν ἐστιν ἡ ὀργὴ, κατεργάσηται.

10. Ζήνων, Ἀντιγόνου πρέσβεις Ἀθήναζε πέμψαντος, κληθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν σὺν ἄλλοις φιλοσόφοις ἐπὶ δεῖπνον, κἀκείνων παρὰ πότον σπευδόντων ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὑτῶν ἕξιν, αὐτὸς ἐσίγα. Τῶν δὲ πρέσβεων ζητούντων τί ἀπαγγείλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς Ἀντίγονον, Τοῦτ᾽ αὐτὸ, ἔφη, ὃ βλέπετε· δυσκρατέστατον γὰρ πάντων ὁ λόγος.

11. Ξενοκράτης διαιρῶν ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας εἰς πρᾶξίν τινα, καὶ τῇ σιωπῇ μέρος ἀπένεμε.

12. Σιμωνίδης ἔλεγε, μηδέποτ᾽ αὐτῷ μεταμελῆσαι σιγήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις.

13. Πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περὶ τοῦ μὴ λέγειν

9. De cap. ex hostibus util. p. 90. B. 10. V. Plutarch. II. p. 504. A. Diogen. Laert. VII. 24. 11. V. Diogen. Laert. IV, 11. 12. V. Plutarch. II. p. 515. A

ἃ μὴ δεῖ. Παντελῶς γὰρ ἀπαιδεύτου τινός ἐστι τὸ μὴ δύνασθαι σιωπᾶν, ἀλλ᾽ ἐκλαλεῖν τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα.

14. Διογένης πρὸς τὸν φιλόσοφον εἶναι φήσαντα, ἐρωτῶντα δὲ ἐριστικῶς, Κακόδαιμον, ἔφη, τὸ βέλτιστον τῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ φιλοσόφου λυμαινόμενος τῷ λόγῳ φιλοσοφεῖν φῄς.

15. Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀδολέσχου ὅπου αὐτὸν αὔριον ὄψοιτο· Ὅπου, ἔφη, ἐγώ σε οὐκ ὄψομαι.

16. Δίωνος.

Μὴ νομίσητέ με, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀγνοεῖν, ὅτι ἀσφαλὲς τὸ σιγᾶν ἐστι.

17. Πλουτάρχου.

Περὶ τῆς καθ᾽ Ὅμηρον ἐχεμυθίας διὰ τούτου σαφῶς δείκνυται. Λέγει γάρ·

Θερσῖτ᾽ ἀκριτόμυθε, λιγύς περ ἐὼν ἀγορητὴς,
ἴσχεο, μηδ᾽ ἔθελ᾽ οἶος ἐριζέμεναι βασιλῆϊ.

καὶ τοῦ Τηλεμάχου εἰπόντος,

ἦ μάλα τις θεῶν ἔνδον, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·

ἐπιλαμβανόμενος ὁ πατὴρ, ἔφη·

σίγα, καὶ κατὰ σὸν νόον ἴσχανε, μηδ᾽ ἐρέεινε·
αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.

τοῦτο ἐξήγησιν οἱ Πυθαγορικοὶ καλοῦντες, οὐδὲν ἀπεκρίνοντο τῶν περὶ θεῶν ὅτε τύχοιεν ἰταμῶς καὶ εὐχερῶς ἐρωτῶσι.

(*) ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΚΑΙΡΩΣ ΛΕΓΕΙΝ. ΛΔ.

1. Εὐριπίδου.

Ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον, ἢ σιγὴν ἔχε.

17. Fragm. inc. 1. 1. Fr. inc. 183.

2. Εὐριπίδου.
Ἁπλοῦς ὁ μῦθος, μὴ λέγ' εὖ· τὸ γὰρ λέγειν εὖ, δεινόν ἐστιν, εἰ φέροι τινὰ βλάβην.
3. Εὐριπίδου.
Εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.
4. Ἀντιφάνους.
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν λεγόμενον μακρῶς, ὅτε ὁ λέγων ὑποτάττει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα.
5. Αἰσχύλου.
Πρὸ τῶν τοιούτων χρὴ λόγων δάκνειν στόμα.
6. Ἰσοκράτους.
Δύο καιροὺς ποιοῦ τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιωπῆς κρείττων· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.
7. Πυθαγόρου.
Ἔλεγεν ὁ Πυθαγόρας, χρὴ σιγᾶν, ἢ κρείσσονα σιγῆς λέγειν.
8. Ἢ σιγὴν καίριον, ἢ λόγον ὠφέλιμον ἔχε.
9. Σόλωνος.
Σφραγίζου τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ.
10. Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐπιπληχθεὶς, ὅτι Σωκράτει ἐσχολακὼς σιωπᾷ· Οὐ γὰρ μόνον, εἶπε, λέγειν ἔμαθον παρὰ Σωκράτει, ἀλλὰ καὶ σιωπᾶν.
11. Πυθαγόρου.
Αἱρετώτερόν σοι ἔστω λίθον εἰκῆ βάλλειν, ἢ λόγον ἀργόν.
12. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

2. Fr. Archel. 29. 3. Fr. Aeg. 8. 5. Fr. 279. 12. Androm. Fr. 28.

Σιγᾷς; σιωπὴ δ' ἄπορος ἑρμηνεὺς λόγων.
13. Θεόγνιδος.
Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν, καὶ σιγᾶν αἰεί· τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.
14. Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου.
Τάξον τινὰ ἤδη σεαυτῷ χαρακτῆρα καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις ἐπί τε σεαυτοῦ ὢν καὶ ἑτέροισιν ἐντυγχάνων. Σιωπὴ τὰ πολλὰ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα καὶ δι' ὀλίγων. Σπανίως δέ ποτε, καιροῦ καλοῦντος, ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἥξομεν, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς τῶν εἰκαίων, μὴ περὶ ἀθλητῶν ἢ μονομάχων, ἢ περὶ ἵππων, ἢ βρωμάτων, ἢ πομάτων τῶν ἑκασταχοῦ, μὴ περὶ ἀνθρώπων ψέγοντα, ἢ ἐπαινοῦντα, ἢ συγκρίνοντα. Λοιπὸν ἐκείνου ἔχου, τοῦ μὴ καθιέναι εἰς ὁμιλίας ἰδιωτικὰς, ἀλλὰ ἂν οἷός τε ᾖς, μέταγε τοὺς λόγους ἐπὶ τὸ προςῆκον· εἰ δὲ μὴ, ἀπόλειπε σιωπᾶν.
15. Σόλωνος.
Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Περιάνδρου παρὰ πότον, ἐπεὶ σιωπῶν ἐτύγχανε, πότερα διὰ λόγων σπάνιν ἢ διὰ μωρίαν σιωπᾷ· Ἀλλ' οὐδεὶς ἂν, εἶπε, μωρὸς ἐν συμποσίῳ σιωπᾶν δύναιτο.
16. Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.
Τῶν συνόντων τις μειρακίων Διογένει, ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐσιώπα· ὁ δὲ ἔφη· Οὐκ οἴῃ τοῦ αὐτοῦ εἶναι εἰδέναι τε ἃ λεκτέον, καὶ πότε καὶ τίνα σιωπητέον, καὶ πρὸς τίνα;
17. Κλεοστράτου.
Κλεόστρατος πρὸς τὸν εἰπόντα, οὐκ αἰσχύνῃ μι-

13. V. 625. 14. Enchir. c. 33.

θύων; Σὺ δὲ οὐκ αἰσχύνῃ, ἔφη, μεθύοντα νουθετῶν;

18. Σωκράτους.

Τῷ γελοίῳ καθάπερ ἁλὶ πεφεισμένως δεῖ χρῆσθαι.

19. Ἀναξάρχου.

(*) Πολυμαθίη κάρτα μὲν ὠφελέει, κάρτα δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. Ὠφελέει μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα, βλάπτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φωνεῦντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Χρὴ δὲ καιροῦ μέτρα εἰδέναι, σοφίης γὰρ οὗτος ὅρος. Εἰ δὲ οἱ ἔξω καιροῦ ῥῆσιν μουσικὴν πεπνυμένως ἀείσουσιν, οὐ παραδέχονται ἐν ἀργίῃ γνώμην, αἰτίην δ' ἔχουσι μωρίας.

ΠΕΡΙ ΒΡΑΧΥΛΟΓΙΑΣ. ΛΕ.

1. Ἡσιόδου Ἔργων.

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατα μέτρον ἰούσης.

2. Εὔπολις ἐν Δήμοις.

Καὶ τοῦ μὲν ἐν κύκλῳ γε παύσομαι λόγου,
φράσω δέ σοι τὸ πρᾶγμα διὰ τῶν χωρίων.

3. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Παῖδες, σοφοῦ πρὸς ἀνδρὸς, ὅστις ἐν βραχεῖ
πολλοὺς λόγους οἷός τε συντέμνειν καλῶς.

4. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Βραχεῖ λόγῳ δὲ πολλὰ πρόσκειται σοφά.

5. Μενάνδρου Ἐπαγγελλομένῳ.

Τοῖς ἀναιδέσιν βοηθεῖ γὰρ λόγοις τοῦθ' ἓν μόνον,
ἂν βραχεῖς αὐτοὺς ποιῇ τις, τόν τε καιρὸν εὖ λάβῃ.

1. V. 717· 3. Fr. 17. 4. Fr. 89. 5. Cleric. p. 62

6. Φιλωνίδου.

Ἅπαντ' ἐρίζεις καὶ συνιεὶς οὐδὲ ἕν.
γράμματα μαθεῖν δεῖ, καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

7. Οὐκ ἂν τις εἴπῃ πολλὰ, θαυμασθήσεται·
ὁ μικρὰ δ' εἰπὼν μᾶλλον, ἂν ᾖ χρήσιμα.

8. Πυθαγόρου.

Μὴ ἐν πολλοῖς ὀλίγα λέγε, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά.

9. Λυκούργου.

Λυκοῦργος πρὸς τὸν εἰπόντα, διὰ τί Λακεδαιμόνιοι τὴν βραχυλογίαν ἀσκοῦσιν, εἶπεν, Ὅτι ἐγγύς ἐστι τοῦ σιγᾶν.

10. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Μηδενὸς οὕτως ἐν παντὶ προνοοῦ, ὡς τοῦ ἀσφαλοῦς· ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦ λέγειν τὸ σιγᾶν. Ἐᾶν δὲ τὸ λέγειν, ὅσα δίχα ἔσται νοῦ, καὶ ψόγου· ἀπέστω δὲ τὸ πολὺ, καὶ αὑτοῦ τινων ἔργων μεμνῆσθαι, ἢ κινδύνων. Οὐ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν συμβαινόντων ἀκούειν.

11. Πλάτωνος Νόμων ά.

Τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν, ὡς φιλόλογός τέ ἐστι καὶ πολύλογος· Λακεδαίμονα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνοιαν μᾶλλον, ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν.

ΠΕΡΙ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ. Λϛ.

1. Θεόγνιδος.

Πολλοῖς ἀνθρώπων γλώσσῃ θύρα οὐκ ἐπίκειται

10. c. 33, 14. coll. Schweigh. ad Fr. 77. 1. Vs. 413.

ἁρμοδίη, καί σφιν πόλλ' ἀλάλητα πέλει.
πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδοθεν ἦλθεν·
ἐσθλὸν δ' ἐξελθεῖν λώϊον, ἢ τὸ κακόν.

2. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Γλώσσῃ γὰρ οὐδὲν πιστὸν, ἣ θυραῖα μὲν
(*) φρονήματ' ἀνδρῶν νουθετεῖν ἐπίσταται,
αὐτὴ δ' ὑφ' αὑτῆς πλεῖστα κέκτηται κακά.

3. Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας.

Οὐ νῦν με πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις, Κρέων,
ἔβλαψε γλῶσσα, μεγάλα τ' εἴργασται κακά.

4. Ἀστυδάμαντος.

Γλώσσης περίπατός ἐστιν ἀδολεσχία.

5. Ληρεῖς ἐν οὐ δέοντι καιρῷ φιλοσοφῶν.

6. Ὁμήρου.

Καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ' αἰεὶ μύθους λαβρεύεαι, οὐδέ τί σε χρὴ
λαβραγόρην τ' ἔμεναι.

8. Νικοστράτου.

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

9. Εὐριπίδου Πενθεῖ.

Σὺ δ' εὔτροχον μὲν γλῶσσαν ὡς φρονῶν ἔχεις,
ἐν τοῖς λόγοισι δ' οὐκ ἔνεισί σοι φρένες.

10. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Κόσμος δὲ σιγῆς στέφανος ἀνδρὸς οὐ κακοῦ.

2. V. 395. 3. V. 293. 6. Od. XIV. 466. 7. Il. XXIII. 478. 9. Bacch. 268. 10. Fr. 40.

τὸ δ' ἐκλαλοῦν τοῦθ' ἡδονῆς μὲν ἅπτεται,
κακὸν δ' ὅμιλημ', ἀσθενὲς δὲ καὶ πόλει.

11. Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.

Τί ταῦτα πολλῶν ῥημάτων ἔτ' ἐστί σοι;
τὰ γὰρ περισσὰ πανταχοῦ λυπηρ' ἔπη.

12. Μενάνδρου.

Αἰσχρόν γ' ὅταν τις ἐπὶ γλώσσῃ φυεὶς
γλώσσῃ ματαίους ἐξακοντίσῃ λόγους.

13. Εὐριπίδου Βάκχαις.

Ἀχαλίνων στομάτων,
ἀνόμου δ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία.

14. Μενάνδρου.

Οὔτ' ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον
ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώσσης λόγον.

15. Εὐριπίδου Δικτύος.

Τυραννικόν τι πόλλ' ἐπίστασθαι λέγειν.

16. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων ἀεὶ,
λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς.

17. Αἰσχύλου.

Γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία προστρίβεται.

18. Φιλήμονος.

Τὸν μὴ λέγοντα τῶν δεόντων μηδὲ ἓν,
μακρὸν νόμιζε, κἂν δύ' εἴπῃ συλλαβάς·
τὸν δ' εὖ λέγοντα, μὴ νόμιζ' εἶναι μακρὸν,
μηδ' ἂν σφόδρ' εἴπῃ πολλὰ καὶ πολὺν χρόνον.

11. Aload. Fr. 103. 12. Cleric. p. 216. 13. V. 385. 14. Cleric. p. 216. 15. Fr. 17. 16. Fr. 90. 17. Prom. 329. 18. Cleric. p. 346.

τεκμήριον δὲ τοῦδε τὸν Ὅμηρον λάβε·
οὗτος γὰρ ἡμῖν μυριάδας ἐπῶν γράφει,
ἀλλ' οὐδὲ εἷς Ὅμηρον εἴρηκεν μακρόν.

19. *Ζήνωνος.*

Ζήνων πρὸς τὸν πλείω λαλεῖν θέλοντα ἢ ἀκούειν, Νεανίσκε, εἶπεν, ἡ φύσις ἡμῖν γλῶτταν μὲν μίαν, δύο δὲ ὦτα παρέσχεν, ἵνα διπλασίονα, ὧν λέγομεν, ἀκούωμεν.

20. *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτος, Ἀναξιμένους λέγειν μέλλοντος, Ἄρχεται, εἶπε, λέξεων μὲν ποταμὸς, νοῦ δὲ σταλαγμός.

21. *Διογένους.*

Διογένης ᾔτησέ ποτε Πλάτωνα τῶν ἐκ τοῦ κήπου ἰσχάδων τρεῖς· ὡς δ' ἐκεῖνος μέδιμνον ἀπέστειλεν, Οὕτως, ἔφη, καὶ ἀποκρίνῃ ἐρωτηθεὶς μυρία.

22. *Πλάτωνος.*

Πλάτων, Ἀντισθένους ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μακρολογήσαντος, Ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὅτι τοῦ λόγου μέτρον ἐστὶν οὐχ ὁ λέγων, ἀλλ' ὁ ἀκούων.

23. *Ζήνωνος.*

Τῶν τις ἐν Ἀκαδημίᾳ νεανίσκων περὶ ἐπιτηδευμάτων διελέγετο ἀφρόνων· ὁ δὲ Ζήνων, (*) Ἐὰν μὴ τὴν γλῶσσαν, ἔφη, εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃ, πολὺ πλείω ἔτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημμελήσεις.

24. *Δημοκρίτου.*

Πλεονεξίη, τὸ πάντα λέγειν, μηδὲν δὲ ἐθέλειν ἀκούειν.

25. *Ἰσοκράτους.*

Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ Καρεῶνος ὄντος λάλου, καὶ σχολάζειν αὐτῷ βουλομένου, διττοὺς ᾔτησε μισθούς. Τοῦ

19, Plutarch. II. p. 502. C. 22. Plutarch. II. p. 513. C.

δὲ τὴν αἰτίαν πυθομένου, Ἕνα, ἔφη, μὲν ἵνα λαλεῖν μάθῃς· τὸν δ' ἕτερον, ἵνα σιγᾶν.

26. *Ζήνωνος.*

Ζήνων τῶν μαθητῶν ἔφασκε τοὺς μὲν φιλολόγους εἶναι, τοὺς δὲ λογοφίλους.

27. *Θεοκρίτου.*

Ἐριστικοῦ ἀνδρὸς ἐρωτῶντος αὐτὸν, εἰ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμος, ἀνένευσεν, οὐ βουλόμενος παρασχεῖν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ἀφορμὴν εἰς ἔριν.

28. *Ἀπολλωνίου Τοῖς γνωρίμοις.*

Πολυλογία πολλὰ σφάλματα ἔχει· τὸ δὲ σιγᾶν ἀσφαλές.

29. *Τοῦ αὐτοῦ Εὐφράτῃ.*

Οἱ κράτιστοι τῶν ἀνθρώπων, βραχυλογώτατοι. Οἱ οὖν ἀδολέσχαι, εἰ ἠνιῶντο ὡς ἀνιῶσιν, οὐκ ἂν ἐμακρηγόρουν.

30. *Εὐσεβίου.*

Ἄνθρωποι λόγων κούφων μέγα ὀδόντων ἕρκος ἐκτέαται. Ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ παντὶ νόου χρῄζομεν· ἐπεὶ ἂν οὗτος μὴ κατιθύνῃ αὐτὰ τὰ ἔπεα, πρὶν βουλευθῆναι ἐκφεύγει πολλάκις, καὶ κατηλογήσαντα τοσούτου ἕρκεος ἄκριτα προεκθρώσκει.

31. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας.*

Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπὸ ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, ὥστ' ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς

31. I. 4, 3.

νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν· οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλὰ πρᾳότης τις καὶ φιλοστοργία, ὥστ᾽ ἐπεθύμει ἄν τις ἐπιπλείω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι.

(*) ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ. ΛΖ.

1. Μενάνδρου.
Οὐθεὶς πονηρὸν πρᾶγμα, χρηστὸς ὤν, ποιεῖ.
2. Τοῦ αὐτοῦ.
Ὡς ἡδὺ συνέσει χρηστότης κεκραμένη.
3. Θεόγνιδος.
Κύρν᾽, ἀγαθὸς μὲν ἀνὴρ γνώμην ἔχει ἔμπεδον αἰεί,
τολμᾷ δ᾽ ἔν τ᾽ ἀγαθοῖς κείμενος, ἔν τε κακοῖς.
εἰ δὲ θεὸς κακῷ ἀνδρὶ βίον καὶ πλοῦτον ὀπάσσῃ,
ἀφραίνων βίοτον οὐ δύναται κατέχειν.
4. Σοφοκλῆς Ἠλέκτρα.
Οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν ζῶν κακῶς
εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει.
5. Μενάνδρου.
(*) Σὺ μὲν παραινεῖς ταῦτα ὅσα σοι πρέπει·
ἐμὲ δὲ ποιεῖν τὸ καθῆκον οὐχ ὁ σὸς λόγος,
εὖ ἴσθ᾽ ἀκριβῶς, ὁ δ᾽ ἴδιος πείθει τρόπος.
6. Τοῦ αὐτοῦ.
Ὁ χρηστός ἐστι πολλαχοῦ σωτήριος.
7. Τοῦ αὐτοῦ.
Τὸ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἔστ᾽ ἐλευθέρου.
8. Τοῦ αὐτοῦ.

1. Cleric. p. 216. 2. Cleric. ibid. 3. V. 319. 4. V. 1082. 5. Cleric. p. 218. 6. Cleric. ibid.

Μέγιστον ἀγαθόν ἐστι μετὰ νοῦ χρηστότης.
9. Διφίλου.
Ὦ μακάριον φρόνησις ἐν χρηστῷ τρόπῳ.
10. Μενάνδρου Ὁμοπάτριοι.
Χρηστοῖς νομιζομένοις ἐφόδιον ἀσφαλὲς
εἰς πάντα καιρὸν, καὶ τύχης πᾶσαν ῥοπήν.
11. Μενάνδρου Παλλακῇ.
Ἀλλὰ τῶν χρηστῶν ἔχει τιν᾽ ἐπιμέλειαν καὶ θεός.
12. Τοῦ αὐτοῦ.
Κἂν ταῖς ἀπορίαις ἔσθ᾽ ὁ χρηστὸς χρήσιμος.
13. Ἀντιφάνους.
Τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.
14. Ποσειδίππου.
Διὰ τὴν τέχνην μὲν γνωρίμους ἐκτησάμην
πολλοὺς, διὰ τὸν τρόπον δὲ τοὺς πλείστους φίλους.
15. Πειρίθου.
Τρόπος ἐστὶ χρηστὸς ἀσφαλέστερος νόμου.
τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διαστρέψαι ποτὲ
ῥήτωρ δύναιτο· τὸν δ᾽ ἄνω τε καὶ κάτω
λόγοις ταράσσων, πολλάκις λυμαίνεται.
16. Ἐπιχάρμου.
Ὁ τρόπος ἀνθρώποισι δαίμων ἀγαθός. οἷς δὲ καὶ κακός.
17. Θεόγνιδος.
Ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς ἕπεται γνώμη τε καὶ αἰδώς,
οἳ νῦν ἐν πολλοῖς ἀτρεκέως ὀλίγοι.
18. Μενάνδρου Ὕμνις.
Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, μακάριον ἡ χρηστότης

10. Cleric. p. 134. 11. Cleric. p. 142. 15. Eur. Pirith. Fr. 7. 17. V. 635. 18. Cleric. p. 218.

πρὸς πάντα, καὶ θαυμαστὸν ἐφόδιον βίῳ.
τούτῳ λαλήσας ἡμέρας σμικρὸν μέρος.
εὔνους ἐγὼ νῦν εἰμι. πιστικὸν λόγος,
πρὸς τοῦτ᾽ ἂν εἴποι τις μάλιστα τῶν σοφῶν·
τί οὖν ἑτέρους λαλοῦντας οὐ βδελύττομαι;

19. Μενάνδρου Ὕμνις.

Τρόπος ἔσθ᾽ ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

20. Εὐριπίδου Αὐγῆς.

Τὸ δ᾽ ἐπιεικὲς ὠφελεῖ τὰς ξυμφοράς.

21. Θεοφράστου.

Ὀλίγων οἱ ἀγαθοὶ νόμων δέονται· οὐ γὰρ τὰ πράγματα πρὸς τοὺς νόμους, ἀλλ᾽ οἱ νόμοι πρὸς τὰ πράγματα τίθενται.

22. Δημοσθένους.

Πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστὸν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστιν.

23. Δημοκρίτου.

Ἀγαθὸν ἢ εἶναι χρεὼν, ἢ μιμέεσθαι.

24. Λυκούργου.

Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης εἶπε, τὸ μὲν ἀξιόχρεων τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ οὐσίᾳ κεῖσθαι, τὸ δὲ ἀξιόπιστον ἐν τῷ τρόπῳ.

25. Ἀρίστιππος.

Ἀρίστιππος ἐρωτηθεὶς τί θαυμαστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, Ἄνθρωπος ἐπιεικὴς, εἶπε, καὶ μέτριος, ὅτι ἐν πολλοῖς ὑπάρχων μοχθηροῖς οὐ διέστραπται.

26. Δημοκρίτου.

Οἷσιν ὁ τρόπος ἐστὶν εὔτακτος, τουτέοισι καὶ βίος συντέτακται.

20. Fr. 7. 22. Phorm. p. 960, 16.

27. Σωκράτους.

Ἡ μὲν ἐσθὴς τὴν ἀῤῥυθμίαν, ἡ δὲ εὔνοια τὴν ἁμαρτίαν περιστέλλει.

28. Ἐκ τῶν Ξενοφῶντος Οἰκονομικοῦ.

Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἐάν σοι ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι, ὡς συνεγενόμην ποτὲ ἀνδρὶ, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ᾽ οἷς τοῦτο τοὔνομα δικαίως ἐστὶν, ὃ καλεῖται καλός τε καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ; Πάνυ ἂν, ἔφη, βουλοίμην, ὁ (*) Κριτόβουλος, οὕτως σου ἀκούειν, ὡς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. Λέξω τοίνυν ἔφη σοι ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ· τοὺς μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, ἀγαθοὺς χαλκεῖς, ἀγαθοὺς ζωγράφους, ἀγαθοὺς ἀνδριαντοποιοὺς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανῶς περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτῶν εἶναι· ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ σεμνὸν ὄνομα τοῦτο καλός τε καὶ ἀγαθὸς ἐπισκεψαίμην, τί ποτε ἐργασάμενοι τοῦτο ἀξιοῦνται καλεῖσθαι, πάνυ μοι ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινι συγγενέσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν ὅτι προσέκειτο ὁ καλὸς τῷ ἀγαθῷ, ὅν τινα ἴδοιμι καλὸν, τούτῳ προσῄειν καὶ ἐπειρώμην καταμανθάνειν, εἴ που ἴδοιμι προσηρτημένον τῷ κάλλει τὸ ἀγαθόν. Ἀλλ᾽ οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως, ἀλλ᾽ ἐνίους ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάνυ μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχάς. Ἔδοξεν οὖν μοι ἀφέμενον τῆς καλῆς ὄψεως, ἐπ᾽ αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν καλουμένων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν.

29. Τὰ γὰρ καλά τε καὶ ἀγαθὰ, ἔφην ἐγὼ, οὐ διὰ

28. VI. 12. 29. Ibid. VII. 43.

τὰς ὡραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρετὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται.

30. Θεμιστοκλέους.

Θεμιστοκλῆς χωρίον πωλῶν, ἐκέλευσε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει.

31. Σόλωνος.

Τρόπου καλοκἀγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν ἔχε.

32. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος αἰτηθείς ποτε ἔρανον ὑπὸ μοχθηροῦ καὶ παρασχόμενος, ἐπειδὴ ἐπελάβετό τις αὐτοῦ ὅτι τοιούτῳ ἔδωκεν, Οὐ τῷ ἀνθρώπῳ, ἔφη, ἀλλὰ τῷ ἀνθρωπίνῳ.

33. Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ Περὶ Ἀρετῆς.

Ἀγαθὸς νομιζέσθω ὁ τὴν τελειοτάτην κατὰ τὸν χωριστὸν νοῦν ἐνέργειαν διασώζων, καὶ τὴν μετουσίαν τοῦ νοητοῦ κάλλους παραδεχόμενος, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ οὐσίας καὶ δυνάμεως μέτοχος.

34. Δημοσθένης λέγων ποτὲ ἐπ᾽ ἐκκλησίας, καὶ Φωκίωνα ἰδὼν ἐρχόμενον, εἶπεν, Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων σφυρὰ καὶ κοπὶς ἔρχεται. Οὕτως οὐ τοσοῦτον ὁ λόγος, ὅσον ὁ τρόπος πείθειν δύναται.

35. Σκιπίωνος.

Ὁ Σκιπίων τὸ Πολυβίου παράγγελμα διαφυλάττων ἐπειρᾶτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀνελθεῖν, ἢ ποιήσασθαί τινα συνήθη καὶ φίλον.

36. Βίαντος.

Βίας ἔφη, Οἱ ἀγαθοὶ εὐαπάτητοι.

30. Vid. Schol. Hesiod. Opp. 344. 31. Diog. Laert. I. 60. 34. Vid. Plutarch. I. p. 744. A. 850. D. II. 803. E. 35. Vid. Plutarch. II. p. 199. F.

37. Φωκίωνος.

Ἀλεξάνδρου ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν τῷ Φωκίωνι πέμψαντος ἠρώτησε τοὺς κομίσαντας, Τί δὴ πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων αὐτῷ μόνῳ ταῦτα δίδωσιν· εἰπόντων δὲ ἐκείνων, Ὅτι μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλόν τε κἀγαθόν· Οὐκοῦν, ἔφη, ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον.

38. Ἐκ τῶν Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Πραΰσιοι τοὺς ἀστυγείτονας, ἐὰν λιμῷ πιεσθῶσι, τρέφουσι. Θῦνοι τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι, φίλους ποιοῦνται· τῶν δὲ ξένων, τοὺς μὲν ἑκουσίως ἐλθόντας σφόδρα τιμῶσι· τοὺς δ᾽ ἀκουσίως, κολάζουσιν.

(*) ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ. ΛΗ.

1. Φιλήμονος.

Ὁ φθόνος ἐν ἑαυτῷ τοῦθ᾽ ἓν ἐπιεικῶς ποιεῖ,
τὸν αἱρετιστὴν ὄντα τῶν αὐτοῦ τρόπων
λυμαίνεται μάλιστα διὰ παντὸς συνών.

2. Διονυσίου.

*Ἔπειτα δ᾽ οὐδὲ τοῦτο γινώσκεις, ὅτι
τοῖς οὐδὲν οὖσιν οὐδὲ εἷς ὅλως φθονεῖ;
ἀεὶ τὰ σεμνὰ πάντα κέκτηται φθόνον.
ἅπαν τὸ λίαν συνετὸν ἔστ᾽ ἐπίφθονον.

3. Χάρητος.

Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇς εἶναι κακός.

4. Ἀδικώτατον πρᾶγμ᾽ ἐστὶ τῶν πάντων φθόνος.

5. Ἐγὼ δ᾽ ἐν ἀνθρώποισι μέχρι τοῦ δοκῶ
εὖ πράττειν, μέχρις ἂν φθονεῖσθαί μοι δοκῶ.

37. Vid. Plutarch. II. p. 188. B. 1. Cleric. p. 346.

6. Διονυσίου.

Λιτὸς γενόμενος, τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει.
εἰσίν τινες νῦν, οὓς τὸ βασκαίνειν τρέφει.

7. Ὄλοιθ᾽ ὁ τοῖς ἔχουσι τἀγαθὰ φθονῶν.

8. Εὐριπίδου ἐξ Ἰνοῦς.

Τίς ἆρα μήτηρ ἢ πατὴρ κακὸν μέγα
βροτοῖς ἔφυσε τὸν δυσώνυμον φθόνον;
ποῦ καὶ πότ᾽ οἰκεῖ σώματος λαχὼν μέρος;
ἐν χερσὶν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ παρ᾽ ὄμματα
ἔσθ᾽ ἡμιν; ὡς ἦν μόχθος ἰατροῖς μέγας
τομαῖς ἀφαιρεῖν, ἢ πότοις, ἢ φαρμάκοις,
πασῶν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων.

9. Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Φθόνος δ᾽ ὁ πολλῶν φρένα διαφθείρων βροτῶν
ἀπώλεσ᾽ αὐτὸν, κἀμὲ συνδιώλεσεν.

10. Ἐκ τοῦ Νικομάχου Ναυμαχίας.

Ἐργῶδές ἐστιν ἐν βίῳ βεβιωκότα,
τοὺς τῶν φθονούντων πάντας ὀφθαλμοὺς λαθεῖν.

11. Μενάνδρου.

Ὁ φθονερὸς αὑτῷ πολέμιος καθίσταται.
αὐθαιρέτοις γὰρ συνέχεται λύπαις αἰεί.

12. Ἀγάθωνος.

Οὐκ ἦν ἂν ἀνθρώποισιν ἐν βίῳ φθόνος,
εἰ πάντες ἦμεν ἐξίσου πεφυκότες.

13. Εὐριπίδου.

Φθονοῦσιν αὐτοὶ χείρονες πεφυκότες.
εἰς τἀπίσημα δ᾽ ὁ φθόνος πηδᾶν φιλεῖ.

14. Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.

8. Fr. 11. 9. Fr. 10. 11. Cleric. p. 218. 13. Belleroph. Fr. 5. 14. Fr. 6.

Φθόνον οὐ σέβω, φθονεῖ-
σθαι δὲ θέλοιμ᾽ ἂν ἐπ᾽ ἐσθλοῖς.

15. Ἱπποθόωντος.

Φθόνος κάκιστος κἀδικώτατος θεὸς,
κακοῖς τε χαίρει, κἀγαθοῖς ἀλγύνεται.

16. Οὐδεὶς ἂν εἴποι κεῖνον ἀνθρώπων κακῶς,
οὐδ᾽ εἰ φθόνου γένοιτο δυσμενέστερος.

17. Χρὴ δ᾽ ἢ λέγειν τι χρηστὸν, ἢ λέγουσιν εὖ
μὴ δυσμεναίνειν τῷ φθόνῳ νικώμενον.

18. Καρκίνου.

Χαίρω σ᾽ ὁρῶν φθονοῦντα, τοῦτ᾽ εἰδὼς, ὅτι
ἓν δρᾷ μόνον δίκαιον ὧν ποιεῖ φθόνος.
λυπεῖ γὰρ αὐτὸ [τὸ] κτῆμα τοὺς κεκτημένους.

19. Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Ἤδη γὰρ εἶδον καὶ δίκης παραστάτας
ἐσθλοὺς πονηρῷ τῷ φθόνῳ νικωμένους.

20. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Οἴμοι, θανοῦμαι διὰ τὸ χρήσιμον φρενῶν,
ὃ τοῖσιν ἄλλοις γίγνεται σωτηρία.

21. Ἐπιχάρμου.

Τίς δέ κα λῷη γενέσθαι μὴ φθονούμενος φίλος;
(*) δῆλον ὡς ἀνὴρ γὰρ οὐδεὶς ἔσθ᾽, ὃ μὴ φθονούμενος.
τυφλὸν ἠλέησ᾽ ἰδών τις, ἐφθόνησε δ᾽ οὐδὲ εἷς.

22. Πινδάρου.

Κρέσσον γὰρ οἰκτιρμοῦ φθόνος.

23. Ἀγάθωνος.

Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν.

24. Φιλήμονος.

19. Fr. 6. 20. Fr. 5. 22. Pyth. I. 164. 24. Cleric. p. 346.

Πολλά με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον,
ὅπως ἀκούων πολλὰ, μηδὲ ἓν μάθω.

25. Ἡσιόδου Ἔργων.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων·
καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

26. Σοφοκλέους Κρέουσα.

Οὔτε γὰρ γάμον, ὦ φίλαι,
οὔτ᾽ ἂν ὄλβον ἔκμετρον
ἔνδον εὐξαίμαν ἔχειν·
φθονεραὶ γὰρ ὁδοί.

27. Τοῦ αὐτοῦ Ἐπίγονοι.

Φιλεῖ γὰρ ἡ δύσκλεια τοῖς φθονουμένοις
νικᾶν ἐπ᾽ αἰσχροῖς, ἢ ᾽πὶ τοῖς καλοῖς πλέον.

28. Αἰσχύλου.

Παύροις γὰρ ἀνδρῶν ἐστι συγγενὲς τόδε,
φίλον τὸν εὐτυχοῦντ᾽ ἄνευ φθόνου σέβειν.

29. Μενάνδρου.

Μειράκιον, οὔ μοι κατανοεῖν δοκεῖς, ὅτι
ὑπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστα κακίας σήπεται,
καὶ πάντα τὰ λυμαινόμεν᾽ ὅσ᾽ ἐστὶν ἔνδοθεν.
οἷον, ὁ μὲν ἰὸς, ἂν σκοπῇς, τὸ σιδήριον·
(*) τὸ δ᾽ ἱμάτιον, οἱ σῆτες· ὁ δὲ θρὶψ, τὸ ξύλον.
ὁ δὲ τὸ κάκιστον τῶν κακῶν πάντων φθόνος,
φθισικὸν πεποίηκε καὶ ποιήσει καὶ ποιεῖ,
ψυχῆς πονηρᾶς δυσσεβὴς παράστασις.

30. Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἔφη τοὺς μοχθηροὺς τῶν ἀνθρώπων οὐχ

25. V. 25. 26. Fr. 324. 27. Fr. 1. 28. Agam. 841. 29. Cleric. p. 218.

οὕτως ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

31. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ εἰκάζουσι· πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις ὢν, ὅταν ἐκλαμφθῶσιν, ἀφανίζεται. Ἥκιστα γοῦν τοῖς πρεσβυτέροις φθονοῦσιν.

32. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Ἱππίας λέγει δύο εἶναι φθόνους· τὸν μὲν δίκαιον, ὅταν τις τοῖς κακοῖς φθονῇ τιμωμένοις· τὸν δὲ ἄδικον, ὅταν τοῖς ἀγαθοῖς. Καὶ διπλᾷ τῶν ἄλλων οἱ φθονεροὶ κακοῦνται· οὐ γὰρ μόνον τοῖς οἰκείοις κακοῖς ἄχθονται, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς.

33. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος.

34. Σωκράτης.

Τὸ τῆς δόξης κάλλος ὥσπερ ὑπὸ νόσου τοῦ φθόνου ταχὺ μαραίνεται.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἕπεται κατ᾽ ἀνάγκην σκιά· τοῖς δὲ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος.

36. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Ὁ φθόνος, ὥσπερ φαῦλος δημαγωγὸς, ταῖς καλαῖς ἀντιπολιτεύεται πράξεσιν.

37. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Οὐχ ἡ λύπη μέγιστον κακὸν ἀκολουθεῖ τῷ φθόνῳ, ἀλλὰ πολὺ μεῖζον, τὸ καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους γίνεσθαι·

31. Fragm. XXIII. 2. 32. Fr. ib. 3. 33. p. 29.

τῷ γὰρ αἰσχρῷ καὶ φαύλῳ τὴν ὑπεροχὴν δοτέον, οὐ τῇ λύπῃ.

38. *Εὐσεβίου.*

Ἀνδρὶ ἀγαθῷ εὖ πρήσσοντι φθονέων τις, καὶ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ κοινῷ καὶ ἑωυτῷ φθονέει. Ἀνὴρ ἀγαθὸς γὰρ εὖ πρήσσων πόλιος καὶ παντὸς, τοῦ δυναμένου τῆς εὐμοιρίης αὐτοῦ μεταλαγχάνειν, κοινὴ εὐδαιμονίη.

39. Φθόνος ὁ κατὰ τῶν εὐδοκιμεόντων ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἀργῶν καὶ ἀπρακτῶν· τῶν δὲ ἀγαθῶν, καὶ οἵων τε τεκέειν τι παρ᾽ ἑωυτῶν χρηστὸν οὐχ ἅπτεται.

40. *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.*

Μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ᾽ ἐμοὶ πρωτεύουσιν, ἀλλ᾽ ἁμιλλᾶσθε, χρηστοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντες ἐξισοῦσθαι τοῖς προέχουσι.

41. *Θουκυδίδου.*

Φθόνος τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον· τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται.

42. *Ἰσοκράτους Εὐαγόρᾳ.*

Τούτων δ᾽ αἴτιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστι.

43. *Θεοφράστου.*

Τοσούτῳ δέ εἰσιν οἱ φθονεροὶ δυστυχέστεροι τῶν ἄλλων, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ ταῖς αὐτῶν συμφοραῖς ἀλγοῦσιν· οἱ δὲ φθονοῦντες πρὸς τοῖς ἑαυτῶν κακοῖς, καὶ ἐπὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἀγαθοῖς λιπούμενοι διατελοῦσιν.

44. *Ἀναξιμένους.*

Οἱ γὰρ μετὰ φθόνου κρίνοντες τὸ πρωτεῖον ἀπονέμουσι τοῖς χειρίστοις, οὐ τοῖς βελτίστοις.

45. *Τοῦ αὐτοῦ.*

40. p. 39. 41. II. 45. 42. p. 190. B.

Ὅσοι γὰρ τὰ καλῶς ῥηθέντα ἢ πραχθέντα διὰ φθόνον (*) οὐκ ἐπαινοῦσι, πῶς οὗτοι ἂν τοῖς ἔργοις ὠφελήσειαν;

46. *Δημοκρίτου.*

Μωμεομενων φλαύρων ὁ ἀγαθὸς οὐ ποιέεται λόγον.

47. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ φθονέων ἑωυτὸν ὡς ἐχθρὸν λυπέει.

48. *Σωκράτους.*

Σωκράτης τὸν φθόνον εἶπεν ἕλκος εἶναι τῆς ψυχῆς.

49. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.*

Εἰρήνης δὲ γενομένης, καὶ τῆς πόλεως τιμωμένης, ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτὴν (ὃ δὴ φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὖ πράττουσι προσπίπτειν) πρῶτον μὲν ζῆλος, ἀπὸ ζήλου δὲ φθόνος.

50. *Βίωνος.*

Βίων ὁ σοφιστὴς ἰδών τινα φθονερὸν σφόδρα κεκυφότα, εἶπεν· ἢ τούτῳ μέγα κακὸν συμβέβηκεν, ἢ ἄλλῳ μέγα ἀγαθόν.

51. [*Περιάνδρου.*

Μηδενὶ φθόνει.

52. Ὥσπερ ἡ ἐρυσίβη ἴδιόν ἐστι τοῦ σίτου νόσημα, οὕτως φθόνος φιλίας ἐστὶν ἀῤῥώστημα.

53. Ὥσπερ ὁ ἰὸς σίδηρον, οὕτως ὁ φθόνος τὴν ἔχουσαν αὐτὸν ψυχὴν ἐξαναψήχει.

54. Ὅσῳ γὰρ ἂν φθονῇς, τοσούτῳ μειζόνων γίνῃ πρόξενος ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ.]

55. *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Ἥκιστα φθονεῖσθαι ἔλεγε τοὺς τῇ τύχῃ χρωμένους

49. p. 242. A. 51—54. add. Gesn.

ἐπιεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμᾶς φθονοῦσι.

56. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν Κρῆτες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ, μεταναστάντες δ' εἰς Ῥόδον, καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί τε σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί· τεχνῖται δὲ ὄντες καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μιμησάμενοι, Ἀθηνᾶς Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγοι Ἀθηνᾶς βασκάνου.

57. Δημοκρίτου.

Οὐκ ἂν ἐκώλυον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην ἐξουσίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο. Φθόνος γὰρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

58. Ἀπολλώνιος τοῖς ἀδελφοῖς.

Οὐδενὶ φθονητέον. Ἀγαθοὶ μὲν γὰρ ἄξιοι· κακοὶ δ' ἂν εὐτυχῶσι, κακῶς ζῶσιν.

59. Εὐσεβίου.

Ἀνὴρ πολλὰ ἔχων χρηστὰ μαθήματα, ἔπειτα γνώμῃ πονηρῇ διαχρεόμενος, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς μεταποιευμένοις ὑπὸ φθόνου μεταδιδόναι, ἔοικεν ἀγγείῳ πονηρῷ πολλὰ καὶ χρηστὰ ἔχοντι ἐν ἑωυτῷ ἀποκείμενα, καὶ τὰ ἐνεόντα πρὶν φανῆναι διαφθείροντι.

60. Ξενοφῶντος ἐν τρίτῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Φθόνον δὲ σκοπῶν ὅ τι εἴη, λύπην μέν τινα ἐξεύρισκεν αὐτὸν ὄντα οὔτε μέντοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀτυχίαις, οὔτε τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην, ἀλλὰ μόνους ἔφη φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀνιωμένους. Θαυμαζόντων δέ τινων εἴ τις φιλῶν τινα ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ

60. III. 9, 8.

αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπεμίμνησκεν ὅτι πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν, ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυπεῖσθαι. Τοῦτο μέντοι φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τοὺς ἠλιθίους δὲ πάσχειν αὐτό.

61. Ἡροδότου ἱστορίας ζ'.

Ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα (*) ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δέ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι. Ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστιν εὐμενέστατον πάντων· συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα.

62. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. Σφόδρα γε.

63. Ἰωσήπου ἐκ τῆς Ἁλώσεως.

Οὐδὲν οὕτως τῶν ἀγαθῶν παθῶν ἰσχυρὸν, ὃ τῷ φθόνῳ μέχρι παντὸς ἀντέχει.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. ΛΘ.

1. Εὐριπίδου Τημενίσι.

Εἰκὸς δὲ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρίδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν.

2. Μὴ κάμνε πατρίδα σὴν λαβεῖν πειρώμενος.

3. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἡ πατρὶς, ὡς ἔοικε, φίλτατον βροτοῖς,
οὐδ' ὀνομάσαι δύναιτ' ἂν ὡς ἔστιν φίλον.

61. VII. 237. 62. p. 48. 1. Fr. 5. 3. V. 420.

4. Πολλοῦ γὰρ χρυσοῦ καὶ πλούτου
κρείσσων πάτρα σώφρονι ναίειν.
τὸ δὲ σύντροφον ἁδύ τι θνητοῖς
ἐν βίῳ χωρεῖ.

5. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.
Ἀλλ᾽ ὅμως
οἰκτρός τις αἰὼν πατρίδος ἐκλιπεῖν ὅρους.

6. Εὐριπίδου Αἰγέως.
Τί γὰρ πατρῴας ἀνδρὶ φίλτερον χθονός;

7. Εὐριπίδου Δικτύος.
Εἰ δ᾽ ἦσθα μὴ κάκιστος, οὔποτ᾽ ἂν πόλιν
τὴν σὴν ἀτίζων, τήνδ᾽ ἂν εὐλόγεις πάτραν.

8. Τοῦ αὐτοῦ Δικτύος.
Ὡς ἔν γέ μοι κρίνοιτ᾽ ἂν οὐ καλῶς φρονεῖν,
ὅστις πατρῴας γῆς ἀτιμάζων ὅρους,
ἄλλην ἐπαινεῖ, καὶ τρόποισιν ἥδεται.

9. Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.
Σὺ δ᾽ ὦ πατρῴα χθὼν ἐμῶν γεννητόρων,
χαῖρ᾽. ἀνδρὶ γάρ τοι, κἂν ὑπερβάλλῃ κακοῖς,
οὐκ ἔστι τοῦ θρέψαντος ἥδιον πέδον.

10. Εὐριπίδου Τήλεφος.
Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει,
τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ.

11. Μενάνδρου Ἑαυτὸν Τιμωρούμενος.
Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον,
ἢ μηκέτ᾽ εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

12. Σοφοκλέους Τηρέως.

5. Fr. 23. 6. Fr. 3. 7. Fr. 12. 8. Fr. 14. 9. Fr. 10. 10. Fr. 23. 11. Cleric. p. 54. 12. Fr. 516.

Πολλά σε ζηλῶ βίου,
κάλλιστα δ᾽ εἰ γῆς μὴ πεπείρασαι ξένης.

13. Εὐριπίδου ἐν Φιλοκτήτῃ.
Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει.

14. Σοφοκλέους.
Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

15. Θεόγνιδος.
Πατρίδα κοσμήσω λιπαρὴν πόλιν, οὔτ᾽ ἐπὶ δήμῳ
τρέψας, οὔτ᾽ ἀδίκοις ἀνδράσι πειθόμενος.

16. Σοφοκλέους.
Οὔτ᾽ ἂν φίλον πότ᾽ ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἥδ᾽ ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς λόγους ποιούμεθα.
τοιοῖσδ᾽ ἐγὼ νόμοισι τήνδ᾽ αὔξω πόλιν.

17. Εὐριπίδου.
Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος, ἦ κακὸν μέγα;
Μέγιστον· ἔργῳ δ᾽ ἐστὶ μεῖζον ἢ λόγῳ.
Τίς δ᾽ ὁ τρόπος αὐτοῦ; τί φυγάσιν τὸ δυσχερές;
Ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.

18. Ὁμήρου.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

19. Τοῦ αὐτοῦ.
(*) Ἀλλὰ μάχεσθ᾽ ἐπὶ νηυσὶν ἀολλέες, εἰσόκεν ἡμέων
βλήμενος ἠὲ τυπεὶς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπῃ,
τεθνάτω· οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης.

20. Τοῦ αὐτοῦ.

13. Fr. 11. 14. Fr. Aeschyl. 280. 15. V. 941. 16. Antig. 187. 17. Phoen. 391. 18. Il. XII. 243. 19. Il. XV. 494. 20. Od. I. 57.

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται.

21. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος ἠδὲ τοκήων.

22. Εὐριπίδου.

Μῆτερ, φρονῶν εὖ κοὐ φρονῶν, ἀφικόμην
ἐχθροὺς ἐς ἄνδρας· ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
πατρίδος ἐρᾶν ἅπαντας· ὃς δ' ἄλλως λέγει,
λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

23. Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι.

Ἢ οὕτως εἶ σοφὸς, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερον πατρίς ἐστι καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι,καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν, ἢ πατέρα καὶ μητέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα· καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχ ὑπεικτέον οὐδ' ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν· ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ὃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρὶς, ἢ καὶ πείθειν αὐτὴν ᾗ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα.

24. Εὐσεβίου.

Πατράσι παῖδας ἐπιζώειν εὐτυχὲς, καὶ χρὴ τοῦτο παρὰ τῆς τύχης αἰτέειν καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα διαδεξομένους, καὶ ὅκως καὶ αὐτῶν ἕκαστοι τάξει τῇ εἰρημένῃ τοὺς πρὸ ἑωυτῶν διαδεχοίατο. Κοινὴ δὲ εὐχὴ δικαιοτάτη αὕτη ἂν παρὰ πάντων φυλαχθείη ἐπιτηδεία μόνη τοῦ μηκίστου, τὴν ὑποδεχομένην ἑκάστοτε καὶ ἐκτρέφουσαν πάντας πατρίδα καὶ δοῦσαν τοὺς προηγησαμένους, αὐτήν τε καὶ θεῶν τῶν ἐγχωρίων τὰς καθεστώσας τιμὰς, τῷ πλεῦνι αἰεὶ ὑπερβάλλειν.

21. Od. IX. 34. 22. Phoen. 360. 23. p. 51. A.

25. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πῶς δεῖ ἀγνωμονούσῃ πατρίδι προσφέρεσθαι· εἶπεν, ὡς μητρί.

26. Τιμοθέου.

Τιμόθεος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀκούσας τινὸς τῶν συστρατηγούντων αὐτῷ λέγοντος, Ἆρά γε, Τιμόθεε, ἡ πατρὶς ἡμῶν χάριτας ἀποδώσει; ἔφη· Ἀλλ' ἡμῖν γένοιτο τὰς ἀξίας ἀποδοῦναι.

27. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Οἱ Λάκωνες οἱ ἐπὶ τὸ ὑποσχεῖν δίκας ὑπὲρ τῶν κηρύκων ὡς τὸν μέγαν βασιλέα ἐλθόντες, ἀφείθησάν τε καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ἠξίου αὐτοὺς παρ' αὐτῷ μένειν. Καὶ πῶς, ἔφασαν, ἂν δυναίμεθα τοιαύτην πατρίδα καταλιπεῖν, ὑπὲρ ἧς τοσαύτην ὁδὸν ἤλθομεν ἀποθανούμενοι;

28. Ἀριστείδου.

Ἀριστείδης ἐρωτώμενος, τί μάλιστα αὐτὸν ἐν τῇ φυγῇ ἐλύπει· τὸ τῆς πατρίδος ὄνειδος, ἔφη, κακῶς ἀκουούσης ἐπὶ τῇ αὐτοῦ φυγῇ.

29. Σεριφίου.

(*) Σερίφιος ὀνειδιζόμενος ὑπὸ Ἀθηναίου τῇ μικροπολιτείᾳ, Ἐμοὶ μὲν, ἔφη, ἡ πατρὶς ὄνειδος, σὺ δὲ τῇ πατρίδι.

30. Ἀριστείδου.

Ἡ γυνὴ τῷ Ἀριστείδῃ περὶ τὰ πολιτικὰ διατρίβοντι, Εὖθε, ἔφη, τὰ μὲν ἴδια κοινὰ ἐνόμισας· τὰ δὲ κοινὰ, ἴδια.

31. Χρυσέρμου ἐν β′ Περσικῶν.

Περσῶν τὴν Ἑλλάδα λεηλατούντων καὶ πάντων τῶν ἐγχωρίων συγκεχυμένων, Παυσανίας ὁ τῶν Λακεδαιμονίων στρατηγὸς ἀπὸ Ξέρξου πεντακόσια τάλαντα χρυσίου λαβὼν, ἔμελλε προδιδόναι τὴν Σπάρτην. Τῶν δὲ ἐπιστολῶν μεσολαβηθεισῶν, Ἡγησίλαος ὁ πατὴρ τοῦ προειρημένου περὶ τῶν συμβεβηκότων ἀκούσας, τὸν υἱὸν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς χαλκιοίκου συνεδίωξεν Ἀθηνᾶς, καὶ τὰς θύρας τοῦ τεμένους πλίνθοις ἐμφράξας, μετὰ τῆς γυναικὸς τὴν εἴσοδον ἐφρούρησε, καὶ λιμῷ τὸν προδότην ἀνεῖλεν, ὃν ἡ μήτηρ ἀείρασα ὑπὲρ τοὺς ὅρους ἔῤῥιψεν.

32. Δημαράτου β′ Ἀρκαδικῶν.

Τεγεατῶν πρὸς Φενεάτας πόλεμον ἐχόντων, καὶ χρονίου τῆς παρατάξεως ὑπαρχούσης, συνεφώνησε τοῖς δήμοις τριδύμους ἀδελφοὺς πέμψαι τοὺς μαχησομένους ὑπὲρ τῆς νίκης. Ἀρέσαντος δὲ τοῦ δόγματος, ἔπεμψαν Τεγεᾶται μὲν τοὺς Ῥηξιμάχου παῖδας, Φενεᾶται δὲ τοὺς Δημοστράτου. Συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν Ῥηξιμάχου δύο· ὁ δὲ τρίτος, τοὔνομα Κριτόλαος, στρατηγήματι τῶν ἀντιπάλων περιεγένετο· προσποιητὴν γὰρ σκεψάμενος φυγὴν, καθ᾽ ἕνα τῶν ἐπιδιωκόντων ἀνεῖλε, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς νίκης περιχαρὴς πρὸς τοὺς οἰκείους ἔδραμε· πάντων δ᾽ αὐτῷ περιπλοκὰς συμπαθεῖς διδόντων, οὐ συνεχάρη μόνη τῷ

31. V. Plutarch. Parall. p. 308. B. 32. V. Plut. Parall. p. 309. C.

προειρημένῳ ἡ ἀδελφὴ Δημοδίκη· πεφονεύκει γὰρ αὐτῆς τὸν κατηγγυημένον ἄνδρα Δημόδικον. Ἀναξιοπαθήσας δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ νέος, τὴν παρθένον ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνου κριθεὶς, ἀπελύθη τοῦ ἐγκλήματος.

33. Δημαράτου ἐν τρίτῳ Τραγῳδουμένων.

Ἀθηναίων πρὸς Εὔμολπον τὸν Θρᾳκῶν βασιλέα πόλεμον ἐχόντων, Ἐρεχθεὺς ὁ τῆς Ἀττικῆς προϊστάμενος χρησμὸν ἔλαβεν, ὅτι νικήσει τοὺς ἐχθροὺς, ἐὰν τὴν πρεσβυτάτην τῶν θυγατέρων Περσεφόνην θύσῃ. Παραγενόμενος δ᾽ εἰς Ἀθήνας Θρασιθέᾳ τῇ γυναικὶ τὴν πυθόχρηστον μαντείαν ἀπήγγειλεν· εἶθ᾽ οὕτω τὴν κόρην προσαγαγὼν τοῖς βωμοῖς ἀνεῖλε, καὶ συμβαλὼν τὸν πόλεμον ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς νίκης.

34. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Πῶς πατρίδι χρηστέον.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογώτατόν ἐστιν ὑποθέσθαι, πῶς πατρίδι χρηστέον. Ἔστι γὰρ ὡσανεὶ δεύτερός τις θεὸς αὕτη, νὴ Δία, πρῶτος καὶ μείζων γονεύς· παρ᾽ ὃ δὴ καὶ ὁ τοὔνομα τῷ πράγματι τιθέμενος οὐκ ἀνεντρεχὲς ἔθετο, παρασχηματίσας μὲν τῷ πατρὶ, θηλυκῶς δ᾽ ἐξενεγκὼν, ἵν᾽ οἷον μίγμα τυγχάνοι τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρῴας. Καὶ δὴ οὗτος μὲν ὁ λόγος ὑπαγορεύει πατρίδα τιμᾶν, ἐπίσης τοῖς δυσὶ γονεῦσι τὴν μίαν· ὥστε θατέρου μὲν τῶν γειναμένων ὁποτερουοῦν καὶ δεῖ (*) προκρίνειν τὴν πατρίδα, προτιμᾶν δ᾽ αὐτῆς μηδ᾽ ἅμα τοὺς δύο, δι᾽ ἴσης δὲ μοίρας ἄγειν. Ἀλλ᾽ ἕτερος αὖ λόγος ἐστὶν, ὃς παρακαλεῖ καὶ προτιμᾶν αὐτὴν τῶν γονέων, ἅμα τοῖν δυοῖν· καὶ οὔ τοι μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς σὺν αὐτοῖς καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἁπαξαπλῶς μετὰ θεοὺς τῶν ἄλλων ἁπάντων.

34. p. 284. ed. Needham.

35. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὥσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δακτύλων τὸν ἕνα προκρίνων, εὐλόγιστος δὲ ὁ τοὺς πέντε τοῦ ἑνός· ὁ μὲν γὰρ ἀτιμάζει καὶ τὸ προκείμενον, ὁ δ᾽ ἐν τοῖς πέντε καὶ τὸν ἕνα περισώζει· τοῦτον δ᾽ αὖ τὸν τρόπον καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς πατρίδος πλέον σώζειν βουλόμενος, πρὸς τῷ δρᾶν ἀθέμιτα, καὶ ἄλλως ἀνόητος ἱμείρων ἀδυνάτων· ὁ δὲ ἑαυτοῦ προτιμῶν τὴν πατρίδα, θεοφιλής τε καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀραρώς. Εἴρηται δ᾽ ὅμως, ὡς κἂν εἰ μὴ συναριθμοίη τις τῷ συστήματι, κατ᾽ ἰδίαν δ᾽ ἐξετάζοιτο, καθήκειν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας τὴν τοῦ συστήματος προκρίνειν, ὅτι τὴν ὡς πολίτου σωτηρίαν ἀνύπαρκτον ἀπέφαινεν ἡ τῆς πόλεως ἀπώλεια, καθάπερ καὶ τὴν τοῦ ἑνὸς δακτύλου, ὡς μέρους χειρὸς, ἡ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. Καὶ δὴ κατὰ τούτων ἡμῖν συγκεφαλαιώσθω, διότι χρὴ τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ἰδίᾳ μὴ χωρίζειν, ἀλλ᾽ ἓν ἡγεῖσθαι καὶ ταὐτόν· τό τε γὰρ τῇ πατρίδι συμφέρον κοινόν ἐστι καὶ τῶν κατὰ μέρος ἑκάστῳ, τὸ γὰρ ὅλον δίχα τῶν μερῶν ἐστιν οὐδέν· τό τε τῷ πολίτῃ συμφέρον προσήκει καὶ τῇ πόλει, ἐάν γε ὡς συμφέρον πολίτῃ λαμβάνηται. Καὶ γὰρ τὸ χορευτῇ ὡς χορευτῇ λυσιτελὲς καὶ τῷ ὅλῳ χορῷ κερδαλέον ἂν εἴη. Τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἐνθέμενοι πάντα ταῖς διανοίαις, πολὺ φῶς ἕξομεν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὥστε ἐν μηδενὶ παραλιπεῖν καιρῷ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον.

36. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὧν οὕνεκά φημι δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν καὶ πάθος καὶ νόσημα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὸν πατρίδι χρησόμενον καλῶς. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καθάπερ τινὰς θεοὺς δευτέρους συντηρεῖν αὐτὸν τελειοῦντα κατὰ τὴν τούτων ὑφήγησιν· κἂν ἢ παραβαίνειν τις αὐτοὺς ἢ νεωχμοῦν ἐπιχειρῇ, σπουδῇ πάσῃ κωλύοντα καὶ πάντα τρόπον ἐναντιούμενον. Οὐ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα πόλει δι᾽ ἀτιμίας ἀγόμενοι νόμοι καὶ τὰ νέα προκρινόμενα τῶν παλαιῶν. Ὅθεν καὶ τῶν ψηφισμάτων καὶ τῆς παραθέρμου ταύτης καινουργίας εἱρκτέον τοὺς αὐθαδέστερον ἐπὶ τοῦτ᾽ ἰόντας. Ἀποδέχομαι γοῦν ἔγωγε καὶ τὸν τῶν Λοκρῶν νομοθέτην Ζάλευκον, ὃς ἐνομοθέτησε τὸν καινὸν εἰσοίσοντα νόμον, βρόχου περικειμένου τῷ τραχήλῳ τοῦτο ποιεῖν, ὡς ἀκαρὴς οἴχοιτο πνιγεὶς, εἰ μὴ μάλα σφόδρα λυσιτελῶς τῷ κοινῷ παραδιατάττοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς πολιτείας κατάστασιν. Οὐδὲν δ᾽ ἧττον τῶν νόμων καὶ τὰ ἔθη φυλακτέον τά γε ὄντως πάτρια, καὶ τάχα που πρεσβύτερα καὶ τῶν νόμων αὐτῶν· εἰ τά τε χθιζὰ ταῦτα καὶ πρωϊζὰ τὰ νῦν εἰς ἅπασαν εἰσηγμένα πόλιν, οὔτε πάτρια ἡγητέον, καὶ (*) τάχ᾽ οὐδὲ ἔθη τὸ σύνολον. Εἶτα το μὲν ἔθος ἄγραφός τις εἶναι βούλεται νόμος, καλὸν ἐπιγεγραμμένος νομοθέτην, τὴν τῶν χρωμένων ἁπάντων εὐαρέστησιν, ἴσως δέ που καὶ τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγὺς βάλλων.

35. Ibid. 36. p. 286.

ΠΕΡΙ ΞΕΝΗΣ. Μ.

1. *Εὐριπίδου Φιλοκτήτῃ.*

Πατρὶς καλῶς πράσσουσα τὸν εὐτυχοῦντ᾽ ἀεὶ
μείζω τίθησι, δυστυχοῦντα δ᾽ ἀσθενῆ.

2. *Τοῦ αὐτοῦ Φαέθοντι.*

Ὡς πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ.

1. Fr. 12. 2. Fr. 9.

3. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ Φυγῆς.

Ὅθεν εὖ μὲν ὁ Ἡρακλῆς εἶπεν ἐρωτηθεὶς,
Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος; οὐ γὰρ εὔχομαι
μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

4. Ἀλλ' ἡμεῖς, ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ἐκπεσόντες, ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι, καὶ νομίζειν ὥσπερ ἐστίν. Καίτοι γελῶμεν τὴν ἀβελτηρίαν τοῦ φάσκοντος ἐν Ἀθήναις βελτίονα σελήνην τῆς ἐν Κορίνθῳ· τρόπον τινὰ τὸ αὐτὸ πάσχοντες, ὅταν ἀμφιγνοῶμεν ἐπὶ ξένης γενόμενοι τὴν γῆν, τὴν θάλατταν, τὸν ἀέρα, τὸν οὐρανὸν, ὡς ἕτερα καὶ διαφέροντα τῶν συνήθων. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἐλευθέρους ἡμᾶς καὶ λελυμένους ἀφίησιν, αὐτοὶ δὲ ἡμεῖς συνδέομεν ἑαυτοὺς καὶ στενοχωροῦμεν. Πλοῦτον γὰρ ἀποβάλλοντα ῥᾳδίως καὶ ταχέως οὐκ ἔστιν ἄλλον συναγαγεῖν· πατρὶς δὲ γίνεται πᾶσα πόλις εὐθὺς ἀνθρώπῳ χρῆσθαι μεμαθηκότι· ἂν γὰρ σκοπῇς ἄνευ κενῆς δόξης τὴν ἀλήθειαν, ὁ μίαν πόλιν ἔχων, ξένος ἐστὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν καὶ ἀλλότριος. Ἀριστοτέλης ἦν ἐκ Σταγείρων, Θεόφραστος ἐξ Ἐρεσίου, Στράτων ἐκ Λαμψάκου, Γλαύκων δὲ ἐκ Τρωάδος, Ἀρίστων ἐκ Κέω. Τούτους ἐδίωξεν οὐδεὶς, ἀλλ' αὐτοὶ διώκοντες ἡσυχίαν καὶ σπουδὴν, ἧς οὐ πάνυ μέτεστιν οἴκοι τοῖς ἡντινοῦν δόξαν ἢ δύναμιν ἔχουσι, τὰ μὲν ἄλλα λόγοις, τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἔργῳ διδάσκουσι. Καὶ γὰρ νῦν οἱ δοκιμώτατοι καὶ κράτιστοι ζῶσιν ἐπὶ ξένης, οὐ μετασταθέντες, ἀλλὰ μεταστάντες.

5. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ δὲ ἀληθέστατον ἡ ψυχὴ φεύγει, καὶ πλανᾶται,

3. p. 600. F. 4. p. 601. C. 5. p. 607. D

θείοις ἐλαυνομένη δόγμασι καὶ νόμοις, εἶτα ὥσπερ ἐν νήσῳ σάλον ἐχούσῃ πολὺν, καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων, ὀστρέου τρόπον ἐνδεδεμένη τῷ σώματι, διὰ τὸ μὴ ἀναφέρειν μηδὲ μνημονεύειν,

ἐξ οἵης τιμῆς τε καὶ ὅσσου μήκεος ὄλβου

μεθέστηκεν, οὐ Σάρδεων Ἀθήνας, οὐδὲ Κορίνθου Λῆμνον ἢ Σκῦρον, ἀλλ' οὐρανοῦ καὶ σελήνης γῆν ἀμειψαμένη καὶ τὸν ἐπὶ γῆς βίον. Ἂν μικρὸν δὲ ἐνταῦθα τόπον ἐκ τόπου παραλλάξῃ, δυσανασχετεῖ καὶ ξενοπαθεῖ, (*) καθάπερ φυτὸν ἀγεννὲς ἀπομαραινομένη. Καίτοι φυτῷ μὲν ἐστί τις χώρα μᾶλλον ἑτέρας ἑτέρα πρόσφορος, ἐν ᾗ τρέφεται καὶ βλαστάνει βέλτιον· ἀνθρώπου δὲ οὐδεὶς ἀφαιρεῖται τόπος εὐδαιμονίαν, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετὴν οὐδὲ φρόνησιν.

6. Δημοκρίτου.

Ξενιτείη βίου αὐτάρκειαν διδάσκει· μᾶζα γὰρ καὶ στιβὰς λιμοῦ καὶ κόπου γλυκύτατα ἰάματα.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ ξύμπας κόσμος.

8. Τέλητος Περὶ Φυγῆς.

Μήποτε πρὸς μὲν τὸν οἰόμενον ἀλογιστοτέρους τὴν φυγὴν ποιεῖν, ὀρθῶς ἂν παραβάλλοιτο τὰ ἐπὶ τῶν τεχνῶν· ὅτι ὃν τρόπον οὐδὲ αὐλεῖν οὐδὲ ὑποκρίνεσθαι χεῖρόν ἐστιν ἐπὶ ξένης ὄντα, οὕτως οὐδὲ βουλεύεσθαι· πρὸς δὲ τὸν κατ' ἄλλο τι ἡγούμενον τὴν φυγὴν βλαβερὸν εἶναι, μὴ οὐδὲν λέγητε πρὸς τὸ τοῦ Στίλπωνος, ὃ καὶ πρῴην εἰπόντι λέγειν φησί· Καὶ τίνων ἡ φυγὴ, ποίων

5. p. 607. D.

ἀγαθῶν στερίσκει, τῶν περὶ ψυχὴν, ἢ τῶν περὶ τὸ σῶμα, ἢ τῶν ἐκτός; εὐλογιστίας, ὀρθοπραγίας, εὐπραγίας ἡ φυγὴ στερίσκει; Οὐ δή. Ἀλλὰ μὴ ἀνδρείας, ἢ δικαιοσύνης, ἢ ἄλλης τινὸς ἀρετῆς; Οὐδὲ τοῦτο. Ἀλλὰ μὴ τῶν περὶ τὸ σῶμά τινος ἀγαθῶν, ἢ οὐχ ὁμοίως ἐστὶν ἐπὶ ξένης ὄντα ὑγιαίνειν καὶ ἰσχύειν καὶ ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ὀξὺ ἀκούειν, ἐνίοτε δὲ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα; Καὶ μάλα. Ἀλλὰ μὴ τῶν ἐκτὸς στερίσκει ἡ φυγή; ἢ οὐ πολλοῖς ὤφθη τὰ πράγματα κατὰ τὴν τῶν τοιούτων ὕπαρξιν ἐπιφανέστερα γεγονότα φυγάδων γενομένων; ἢ οὐ Φοῖνιξ ἐκ Δολοπίας ἐκπεσὼν ὑπὸ Ἀμύντορος εἰς Θεσσαλίαν φεύγει;

Πηλέα δ' ἐξικόμην,
Καί μ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν δέ μοι ὤπασε λαόν.

Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνος, ὦ παῖ, φησὶν, ἀπωλόμεθ' ἂν εἰ μὴ ἀπωλόμεθα· νῦν δὲ πολλὴ τῶν τοιούτων ἀφθονία. Ποίων οὖν ἀγαθῶν ἡ φυγὴ στερίσκει, ἢ τίνος κακοῦ παραιτία ἐστίν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. Ἀλλ' ἡμεῖς πολλαχοῦ αὐτοὺς κατορύττομεν, καὶ φυγάδες γενόμενοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες. Οὐκ ἄρχουσί φησιν, οὐ πιστεύονται, οὐ παῤῥησίαν ἔχουσιν. Ἔνιοι δέ γε καὶ φρουροῦσι τὰς πόλεις παρὰ βασιλεῦσι καὶ ἔθνη πιστεύονται καὶ δωρεὰς μεγάλας καὶ συντάξεις λαμβάνουσι. Λυκῖνος ἐκεῖνος, οὐ παρ' ἡμῖν ἐφρούρει φυγὰς ὢν ἐκ τῆς Ἰταλίας, πιστευόμενος παρ' Ἀντιγόνῳ; καὶ τὸ προσταττόμενον ἐποιοῦμεν Λυκίνῳ ἡμεῖς ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες; Ἱππομέδων ὁ Λακεδαιμόνιος ὁ νῦν ἐπὶ Θρᾴκης καθιστάμενος ὑπὸ Πτολεμαίου. Χρεμωνίδης καὶ Γλαύκων οἱ Ἀθηναῖοι, οὐ πάρεδροι καὶ σύμβουλοι; ἵνα μὴ τὰ παλαιά σοι λέγω, ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς. Καὶ τὸ τελευταῖον οὐκ

ἐπὶ στόλου τηλικούτου ἐξαπεστάλη, καὶ χρημάτων τοσούτων πιστευόμενος, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχων ὡς βούλοιτο χρῆσθαι; Ἀλλ' ἔν γε τῇ ἰδίᾳ οὐκ ἄρχουσιν οἱ φυγάδες· οὐδὲ γὰρ αἱ γυναῖκες οἴκοι μένουσαι οὐδ' οἱ παῖδες, οὐδὲ τὰ μειράκια ταυτὶ, οὐδ' οἱ ἔξωροι τῇ ἡλικίᾳ. Ἀλλὰ μή τι δυσχερὲς αὐτοῖς εἴη ὀδυνῷντο ἐπὶ τούτῳ, (*) οὐκ ἂν ἦσαν βάκηλοι; τί δὲ καὶ διαφέρει ἄρχειν ἢ ἰδιωτεύειν; ἢ πολλῶν, ἢ ὀλίγων καὶ ἡβώντων βασιλεύσεις, ἐγὼ δὲ ὀλίγων καὶ ἀνήβων παιδαγωγὸς γενόμενος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐμαυτοῦ· τῇ γὰρ αὐτῇ ἐμπειρίᾳ χρώμενον, καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸν ἕνα, καὶ δημοσιεύοντα, καὶ κατ' οἰκίας ἐργολαβοῦντα, καὶ ἐπὶ ξένης ὄντα, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν εὐβουλίαν καὶ τῇ ἀρχῇ καλῶς καὶ τῇ ἰδιωτείᾳ ἐστὶ χρῆσθαι. Τί οὖν διοίσει μοι, εἰ μὴ ἄρξω, ἀλλὰ ἰδιωτεύσω; Ἀλλ' οὐδὲ ἐξουσίαν ἕξεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν. Οὐδὲ γὰρ νῦν εἰς τὸ Θεσμοφόριον ἐξουσίαν ἔχω, οὐδὲ γυναῖκες εἰς τὸ τοῦ Ἐνυαλίου, οὐδ' εἰς τὰ ἄβατα ἔξομεν. Ἀλλὰ εἰ ἐπὶ τούτῳ ἄχθοιτό τις, οὐκ ἂν παιδαριώδης εἴη; Οὐδὲ εἰς τὸ γυμνάσιον ἐνίοτε ἐξουσίαν ἔχω, ἀλλ' ἀπελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον ἠλειψάμην τῇ αὐτῇ παλαιστρικῇ χρώμενος ᾗ καὶ πρὸ τοῦ ἐν τῷ γυμνασίῳ. Οὕτω καὶ δεῦρο ἄβατον ἡγησάμενος τὴν ἰδίαν, μεταβὰς ἀλλαχοῦ κατοικῶ. Οὐκ οὖν ἀκλήρημά τι καὶ ὄνειδος ἐμὸν, εἰ μετὰ πονηρῶν οἰκήσω; δύναμαι δὲ μεταβὰς ὥσπερ ἐξ ἑτέρας νεὼς εἰς ἑτέραν ὁμοίως εὐπλοεῖν, οὕτως ἐξ ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν πόλιν ὁμοίως εὐδαιμονεῖν. Ἢ ἐμὸν ὄνειδος, ἀλλὰ οὐ τῶν ἐμὲ ἐκβαλλόντων ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον ὄντα; Οὐκ ἀηδῶς Φιλήμων· ἡσσωμένου γάρ ποτε αὐτοῦ καὶ ἀπηλλαχότος ἄστεως συναντῶντές τινες, ὡς

εὐημέρηκας, ἔφασαν, Φιλῆμον. Ὑμεῖς μὲν οὖν, φησὶν, οἴεσθε οὕτω τεθεαμένοι· ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. Τί οὖν; ὑπὸ χειρόνων φυγαδεύεσθαι, οὐ παροινία; Σὺ δ' ἂν ἐβούλου, φησὶν, ὑπὸ καλῶν καὶ ἀγαθῶν; ἢ οὐχ οὕτω μὲν σὸν ἔγκλημα; οὐθένα γὰρ ἀγνωμόνως καὶ ἀδίκως ἄνδρες ἀγαθοὶ φυγαδεύουσιν· οὐ γὰρ ἂν ἦσαν δίκαιοι. Παρευδοκιμεῖσθαι οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων καὶ χειροτονίᾳ καὶ ψήφῳ, οὐκ ὄνειδος; Οὐ σόν γε, ἀλλὰ τῶν τούτους χειροτονούντων καὶ ψηφοφορούντων· ὥσπερ εἰ τὸν ἄριστον ἰατρὸν ἀφέντες, φαρμακοπώλην εἵλοντο, καὶ τούτῳ τὸ δημόσιον ἔργον ἐνεχείρισαν, πότερ' ἂν τοῦ ἰατροῦ εἶπας ἂν ὄνειδος καὶ ἀκλήρημα τοῦτο, ἢ τῶν ἑλομένων; Ἀλλὰ τοῦτό γε εὑρεθῆναι τὴν πατρίδα μοχθηρὰν καὶ ἀχάριστον οὖσαν, εἰς ἣν πολλά τις ἐπόνησε, πῶς οὐκ ἀκλήρημα; Καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο ἀκλήρημα, ἀλλ' οὐκ εἰ δεῖ εἰπεῖν οὕτως εὐκλήρημα, τὸ γνῶναι ποία τις πρότερον μὴ εἰδότα; Ἀλλ' εἰ μὲν τὴν γυναῖκα ᾔσθου πονηρὰν καὶ ἐπίβουλον οὖσαν, πρότερον μὴ εἰδὼς, ἂν ἔσχες χάριν, καὶ εἰ τὸν οἰκέτην δραπέτην καὶ κλέπτην, ἵνα φυλάττῃ· εἰ δὲ τὴν πατρίδα πονηρὰν καὶ ἀχάριστον ᾔσθου, ἀκληρεῖν ἡγήσῃ, ἀλλ' οὐ χάριν ἔχεις; Ἀλλ' ὅμως μέγα μοι δοκεῖ τὸ ἐν ᾗ ἐγένετό τις καὶ ἐτράφη, καὶ ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι. Πότερον καὶ ἐν οἰκίᾳ ἐν ᾗ ἐτράφης καὶ ἐγένου, ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι, κἂν ᾖ σαπρὰ καὶ ῥέουσα καὶ καταπίπτουσα· (*) καὶ ἐν νηῒ ἐν ᾗ ἐγένου καὶ ἐκ παιδίου ἔπλεις, ἐνταῦθα κἂν ἀκάτιον ᾖ, οὐδ' εἰ κωπηλατοῦντα ἀποῤῥήγνυσθαι δέοι, εἰς τὴν εἰκόσορον μεταβάντα ἀσφαλῶς καὶ ἀκόπως; Καὶ ὀνειδίζουσι μὲν, ὅτι Κύπριος, ὅτι Μυκόνιος, ἢ ὅτι Βελβινήτης· ὅμως

δὲ μέγα τί φασι τὸ ἐν ᾗ ἐγένετό τις καὶ ἐτράφη, ἐν ταύτῃ καταβιῶναι, καὶ τὰς πλείους μὲν ἐξώλεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀσεβεῖς, μέγα δὲ καὶ προσηνὲς τὴν πατρίδα, ὥσπερ καὶ αὐτή. Ἀλλὰ καὶ ὅτι μέτοικος, ὀνειδίζουσι δὲ πολλοὶ λέγοντες, μέτοικε,

σὺ δ' εὐγενὴς ὢν, τήνδε δουλώσας ἔχεις.

Καὶ Κάδμον μὲν τὸν κτίστην Θηβῶν θαυμάζει, ἐμὲ δ' εἰ μὴ πολίτης, ὀνειδίζει. Καὶ Ἡρακλέα μὲν ὡς ἄριστον ἄνδρα γεγονότα ἐπαινοῦμεν· τὸ δὲ μέτοικον εἶναι, ὄνειδος ἡγούμεθα. Ἡρακλῆς δ' ἐξ Ἄργους ἐκπεσὼν, Θήβαις κατῴκει. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐδὲν τῶν τοιούτων ὄνειδος ἡγοῦνται· ἀλλὰ τὸν μὲν μετασχόντα τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐμμείναντα, κἂν ξένος, κἂν ἐξ εἵλωτος, ὁμοίως τοῖς ἀρίστοις τιμῶσι· τὸν δὲ μὴ ἐμμείναντα, κἂν ἐξ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς εἵλωτας ἀποστέλλουσι, καὶ τῆς πολιτείας ὁ τοιοῦτος οὐ μετέχει. Ἀλλὰ τό γε ἐν τῇ ἰδίᾳ μὴ ἐξεῖναι ταφῆναι, πῶς οὐκ ὄνειδος; Καὶ πῶς μέλλει τοῦτο ὄνειδος εἶναι, ὃ τοῖς ἀρίστοις πολλάκις συνέβη; ἢ τίς τιμὴ αὕτη, ἥ τις τοῖς κακίστοις περιγίνεται; καὶ Σωκράτην μὲν ἐπαινοῦσιν, ὅταν ἐπιλαμβανόμενος Ἀθηναίων λέγῃ· οἱ μὲν γὰρ στρατηγοὶ ἐφ' οἷς καλλωπίζονται ὑπερόριοι τεθαμμένοι εἰσὶ, τὰ δὲ ὀνείδη τῆς δημοκρατίας ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὲν ἐπὶ ξένης ταφῆναι, ὄνειδος· τὸ δ' ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις, τίμιον. Ὅτι δὲ καὶ διαφέρειν ἂν δόξῃ ἐπὶ ξένης ταφῆναι, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ· οὐκ ἀηδῶς γάρ τις τῶν Ἀττικῶν φυγάδων λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ καὶ λέγοντος, ἀλλ' οὐδὲ ταφήσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀσεβεῖς Ἀθηναίων ἐν τῇ Μεγαρικῇ· ὥσπερ μὲν οὖν, ἔφη, οἱ εὐσε-

βεῖς Μεγαρέων ἐν τῇ Μεγαρικῇ. Τί γὰρ τὸ διάφορον; ἢ οὐ πανταχόθεν, φησὶν ὁ Ἀρίστιππος, ἴση καὶ ὁμοία ἡ εἰς ᾅδου ὁδός; ἢ τὴν ἀρχὴν εἰ μὴ ταφήσῃ, τί σοι μέλει; ἀλλ' ἡ περὶ ταφῆς ἄγνοια, φησὶν ὁ Βίων, πολλὰς τραγῳδίας ἐποίησεν. Ὥσπερ καὶ ὁ Πολυνείκης ἐντέλλεται·

θάψον δέ μ', ὦ τεκοῦσα καὶ σὺ, σύγγονε,
ἐν γῇ πατρῴᾳ, καὶ πόλιν θυμουμένην
παρηγορεῖτον, ὡς τοσόνδε γοῦν τύχω
χθονὸς πατρῴας, κεἰ δόμους ἀπώλεσα.

Εἰ δὲ μὴ τύχῃς χθονὸς πατρῴας, ἀλλ' ἐπὶ ξένης ταφήσῃ, τί ἔσται τὸ διάφορον; ἢ ἐκ Θηβῶν μόνον εἰς ᾅδου ὁ Χάρων πορθμεύει;

καὶ γῆς φίλης ὄχθοισι κρυφθῆναι τάφῳ.

εἰ δὲ μὴ κρυφθείης, ἀλλὰ ἄταφος, τί τὸ δυσχερές; ἢ τί διαφέρει, ὑπὸ πυρὸς κατακαυθῆναι, ἢ ὑπὸ κυνὸς (*) καταβρωθῆναι, ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ κοράκων, ἢ κατορυχθέντα ὑπὸ σκωλήκων;

συνάρμοσον δέ μου βλέφαρα τῇ σῇ χερὶ
μῆτερ.

Ἂν δὲ μὴ συναρμόσῃ σου, ἀλλὰ βλέπων καὶ κεχηνὼς ἀποθάνῃς, τί ἔσται τὸ χαλεπόν; ἢ καὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνησκόντων συναρμόζει τις; Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ταῦτα παιδιά τις ἡμετέρα εἶναι. Καὶ ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἅψασθαι ὀκνοῦμεν· οἱ δὲ σκελετεύσαντες ἔνδον ἔχουσιν ὡς καλόν τι, καὶ ἐνέχυρα τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν. Οὕτως ἀντέστραπται τῷ ἡμετέρῳ ὁ ἐκείνων τύπος.

9. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Ὅτι οὐ κακὸν ἡ φυγή.

Φυγάδος δέ τινος ὀδυρομένου ὅτι φεύγει, οὕτω πως

παρεμυθήσατο αὐτόν. Φυγὴν γὰρ, ἔφη, πῶς ἄν τις μὴ ἀνόητος ὢν βαρύνοιτο; ἥτις ὕδατος μὲν καὶ γῆς καὶ ἀέρος, ἔτι δὲ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων οὐκ ἀπείργει ἡμᾶς οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπων ὁμιλίας, ἁπανταχοῦ γὰρ καὶ πάντῃ τούτων μετουσία ἐστίν. Εἰ δὲ μέρους τινὸς τῆς γῆς ἀφαιρούμεθα καί τινων ἀνθρώπων συνουσίας, τί τοῦτο δεινόν; οὐδὲ γὰρ οἴκοι ὄντες ἁπάσῃ τῇ γῇ ἐχρώμεθα, οὐδὲ ἀνθρώποις ἅπασι συνῆμεν· τοῖς μέντοι φίλοις καὶ νῦν συνείημεν ἂν, τοῖς γε ἀληθινοῖς, καὶ ὧν προσήκει ποιεῖσθαί τινα λόγον· οὐ γὰρ ἂν οὗτοι προδοῖέν ποτε ἡμᾶς, οὐδὲ ἐγκαταλίποιεν· εἰ δέ τινες πλαστοὶ καὶ οὐκ ἀληθινοὶ φίλοι εἰσὶ, τούτων ἀπηλλάχθαι κρεῖττον, ἢ συνεῖναι αὐτοῖς. Τί δ'; οὐχὶ κοινὴ πατρὶς ἀνθρώπων ἁπάντων ὁ κόσμος ἐστὶν, ὥσπερ ἠξίου Σωκράτης; ὥστε οὐδὲ φεύγειν τῇ γε ἀληθείᾳ τὴν πατρίδα νομιστέον, ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, ἔνθα ἔφυς τε καὶ ἐτράφης, πόλεως δὲ μόνον ἐστερῆσθαί τινος, ἄλλως τε κἂν ἄξιός τις εἶναι ἐπιεικής. Ὁ γὰρ τοιοῦτος χωρίον μὲν οὐδὲν οὔτε τιμᾷ οὔτ' ἀτιμάζει, οὕτως ὡς εὐδαιμονίας αἴτιον· αὐτὸς δὲ ἐν αὑτῷ τίθεται τὸ πᾶν, καὶ νομίζει εἶναι πολίτης τῆς τοῦ Διὸς πόλεως, ἣ συνέστηκεν ἐξ ἀνθρώπων καὶ θεῶν. Σύμφωνα δὲ τούτοις λέγει καὶ Εὐριπίδης ἐν οἷς φησιν,

ἅπας μὲν ἀὴρ ἀετῷ περάσιμος·
ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς.

Ὥσπερ οὖν εἴ τις ἐν τῇ πατρίδι ὢν, καὶ ἑτέραν οἰκίαν οἰκῶν, οὐκ ἐν ᾗ ἐτέχθη, δεινοπαθοίη διὰ τοῦτο καὶ ὀδύροιτο, μάταιος ἂν εἴη καὶ καταγέλαστος· οὕτω καὶ ὅστις ἑτέραν πόλιν οἰκῶν, οὐκ ἐν ᾗ τυγχάνει γεγονὼς, συμφορὰν ἡγεῖται, ὁ τοιοῦτος εἰκότως ἂν ἄφρων νομί-

ζοιτο καὶ ἀνόητος. Καὶ μὴν πρός γε τὴν ἐπιμέλειαν τὴν ἑαυτῶν καὶ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς, πῶς ἂν τὸ φεύγειν ἐνίσταιτο; ὁπότε γε μήτε μαθήσεως μήτε ἀσκήσεως, καὶ ὧν χρὴ εἴργεταί τις διὰ τὴν φυγήν. Πῶς μὲν οὐκ ἂν ἡ φυγὴ καὶ συνεργοίη πρὸς τὸ τοιοῦτον, παρέχουσά γε σχολήν, καὶ ἐξουσίαν τοῦ μανθάνειν τε τὰ καλά, καὶ πράττειν μᾶλλον ἢ πρότερον, ἅτε μήθ᾽ ὑπὸ πατρίδος τῆς δοκούσης (*) περιελκομένοις εἰς ὑπηρεσίας πολιτικάς, μήτε ὑπὸ φίλων τῶν δοκούντων ἢ συγγενῶν ἐνοχλουμένοις, οἵ τινες ἐμποδίσαι δεινοί, καὶ ἀποσπάσαι τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω ὁρμῆς; Ἤδη δέ τισι καὶ παντάπασι τὸ φεύγειν συνήνεγκεν, ὥσπερ Διογένει, ὃς ἐκ μὲν ἰδιώτου φιλόσοφος ἐγένετο φυγών· ἀντὶ δὲ τοῦ καθῆσθαι εἰς Σινώπην διέτριψεν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀσκήσει δὲ τῇ πρὸς ἀρετὴν τῶν φιλοσόφων διήνεγκεν. Ἄλλοις δέ γε κακῶς τὰ σώματα διακειμένοις ὑπὸ μαλακίας καὶ τρυφῆς ἔῤῥωσεν ἡ φυγή, βιασθεῖσιν ἀνδρικώτερον διαιτᾶσθαι· καὶ ἴσμεν τινὰς χρονίων νοσημάτων ἐν τῷ φεύγειν ἀπολυθέντας, ὥσπερ ἀμέλει Σπαρτιατικὸς οὗτος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἀπὸ πολλοῦ ἔχων τὸ πλευρὸν κακῶς κἀκ τούτου πολλάκις νοσῶν, διὰ τὴν φυγήν, ἐπειδὴ ἐπαύσατο τρυφῶν, ἐπαύσατο καὶ νοσηλευόμενος. Ἄλλους δέ γε τῶν ἁβροδιαίτων ποδάγρας ἀπολυθῆναί φασι, πάνυ δὴ κατατεινομένους πρότερον ὑπὸ τούτου τοῦ πάθους, οὓς ἡ φυγὴ σκληρότερον διαιτᾶσθαι συνεθίσασα, κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο ὑγιεῖς γενέσθαι παρεσκεύασεν. Οὕτως ἄρα πρὸς τὸ διακεῖσθαι κρεῖττον ἑαυτοὺς ἑαυτῶν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν συνεργεῖ μᾶλλον, ἢ ἀντιπράττει ἡ φυγή.

Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀπορεῖν τῶν ἀναγκαίων πάντως ὑπάρχει τοῖς φεύγουσιν. Ὅσοι μὲν γὰρ ἀργοὶ καὶ ἀμήχανοι, καὶ

οὐχ οἷοί τε ἀνδρίζεσθαι, οὗτοι μὲν κἂν τῇ πατρίδι ὄντες ἀποροῦσιν ὡς τὸ πολὺ καὶ ἀμηχανοῦσιν· οἱ δὲ γεννικοὶ καὶ φιλόπονοι καὶ συνετοί, κἂν ὅποι ποτὲ ἔλθωσιν, εὐποροῦσι καὶ διάγουσιν ἀνενδεῶς· καὶ γὰρ οὐδὲ δεόμεθα πολλῶν, ἂν μὴ βουλώμεθα τρυφᾶν.

ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ᾽ ὑδρηχόου,
ἅπερ πάρεστι, καὶ πέφυχ᾽ ἡμᾶς τρέφειν;

Ἐγὼ δὲ τούς γε λόγου ἀξίους ἄνδρας οὐ τῶν ἀναγκαιοτάτων μόνον πρὸς τὸν βίον ῥᾳδίως ἂν εὐπορεῖν ἔξω τῆς οἰκίας ὄντας, ἀλλὰ καὶ πολλὰ περιποιήσασθαι χρήματα πολλάκις. Ὁ γοῦν Ὀδυσσεύς, παντὸς φυγάδος ὡς ἄν τις εἴποι ἀθλιώτερον διακείμενος, καὶ μόνος ὢν καὶ γυμνὸς καὶ ναυαγός, ὅμως ἀφικόμενος εἰς ἀνθρώπους ἀγνῶτας τοὺς Φαίακας ἐδυνήθη χρηματίσασθαι ἀφθόνως. Θεμιστοκλῆς δ᾽ ἐπεὶ ἔφευγεν οἴκοθεν, οὐ παρὰ μὴ φίλους μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πολεμίους καὶ βαρβάρους ἐλθὼν τοὺς Πέρσας, τρεῖς ἔλαβε πόλεις δῶρον, Μυοῦντα καὶ Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον, ὥστ᾽ ἀπὸ τούτων βιοῦν. Δίων δὲ ὁ Συρακούσιος, ἀφαιρεθεὶς ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου τὴν οὐσίαν πᾶσαν, ὅτ᾽ ἐξέπιπτε τῆς πατρίδος, οὕτως ἐν τῇ φυγῇ χρημάτων εὐπόρησεν, ὥστε καὶ ξενικὸν θρέψαι στράτευμα, μεθ᾽ οὗ ἦλθεν ἐπὶ Σικελίαν καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τυράννου. Τίς ἂν οὖν εὖ φρονῶν, εἰς ταῦτ᾽ ἀφορῶν, ἔτι τὴν φυγὴν ἀπορίας αἰτίαν εἶναι πᾶσι τοῖς φεύγουσιν ὑπολαμβάνοι; Ἀλλ᾽ οὐδὲ κακοδοξεῖν πάντως ἀνάγκη τοὺς φυγόντας διὰ τὴν φυγήν, γνωρίμου γε πᾶσιν ὄντος, ὅτι καὶ δίκαι (*) πολλαὶ δικάζονται κακῶς, καὶ ἐκβάλλονται πολλοὶ τῆς πατρίδος ἀδίκως, καὶ ὅτι ἤδη τινὲς ἄνδρες ἀγαθοὶ ὄντες

ἐξηλάθησαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν· ὥσπερ Ἀθήνηθεν μὲν Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, ἐξ Ἐφέσου δὲ Ἑρμόδωρος, ἐφ' ᾧ καὶ Ἡράκλειτος ὅτι ἔφυγεν ἡβηδὸν ἐκέλευεν Ἐφεσίους ἀπάγξασθαι. Ἔνιοι δέ γε καὶ ἐνδοξότατοι φεύγοντες ἐγένοντο, καθάπερ Διογένης ὁ Σινωπεὺς καὶ Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ μετὰ Κύρου στρατεύσας ἐπ' Ἀρταξέρξην, καὶ ἄλλους ἂν τις ἔχοι βουλόμενος λέγειν πολλούς. Καίτοι πῶς ἂν εἴη τοῦτο κακοδοξίας αἴτιον, ἐν ᾧ τινες ἐνδοξότεροι γεγόνασιν, ἢ πρότερον ἦσαν;

Νὴ Δί', ἀλλ' Εὐριπίδης φησὶν, ἐλευθερίας στέρεσθαι τοὺς φυγάδας, ἐπεὶ καὶ παῤῥησίας. Πεποίηκε γὰρ τὴν μὲν Ἰοκάστην πυνθανομένην Πολυνείκους τοῦ υἱέως, τίνα δυσχερῆ τῷ φεύγοντί ἐστιν· ὁ δ' ἀποκρίνεται ὅτι,

ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν,

ἡ δ' αὖ πρὸς αὐτὸν,

δούλου τόδ'. εἶπας, μὴ λέγειν ἅ τις φρονεῖ.

Ἐγὼ δὲ φαίην ἂν πρὸς τὸν Εὐριπίδην, ὅτι, ὦ Εὐριπίδη, τοῦτο μὲν ὀρθῶς ὑπολαμβάνεις, ὡς δούλου ἐστὶν, ἃ φρονεῖ μὴ λέγειν, ὅταν γε δέῃ λέγειν· οὐ γὰρ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ πρὸς ὁντινοῦν λεκτέον ἃ φρονοῦμεν. Ἐκεῖνο δὲ οὔ μοι δοκεῖς εὖ εἰρηκέναι, τὸ μὴ μετεῖναι τοῖς φεύγουσι παῤῥησίας, εἴπερ παῤῥησία σοι δοκεῖ τὸ μὴ σιγᾶν ἃ φρονῶν τυγχάνει τις. Οὐ γὰρ οἱ φεύγοντες ὀκνοῦσι λέγειν ἃ φρονοῦσιν, ἀλλ' οἱ δεδιότες μὴ ἐκ τοῦ εἰπεῖν γένηται αὐτοῖς πόνος ἢ θάνατος ἢ ζημία ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. Τοῦτο δὲ τὸ δέος, μὰ Δία, οὐχ ἡ φυγὴ ποιεῖ. Πολλοῖς γὰρ ὑπάρχει καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι ὄντων, μᾶλλον δὲ τοῖς πλείστοις, τὰ δοκοῦντα δεινὰ δεδιέναι. Ὁ δὲ ἀνδρεῖος οὐδὲν ἧττον φυγὰς ὢν ἤπερ οἴκοι θαῤῥεῖ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, διὸ καὶ λέγει ἃ φρονεῖ θαῤῥῶν οὐδὲν

μᾶλλον, ὅταν ᾖ μὴ φυγὰς, ἢ ὅταν φεύγων τύχῃ. Ταῦτα μὲν πρὸς Εὐριπίδην εἴποι τις ἄν· σὺ δ' εἰπέ μοι, ὦ ἑταῖρε, ὅτε Διογένης φεύγων ἦν Ἀθήνησιν, ἢ ὅτε πραθεὶς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ἆρα τότε πλείω παῤῥησίαν ἄλλος τις ἐπεδείξατο Διογένους ἢ Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος; τί δ' ἐλευθεριώτερος ἄλλος τις ἢ Διογένης τῶν τότε ἀνθρώπων ἦν; ὃς καὶ Ξενιάδου τοῦ πριαμένου αὐτὸν ὡς δεσπότης δούλου ἦρχε. Καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; ἀλλ' ἐγώ σοι οὐ δοκῶ εἶναι φυγάς; ἆρ' οὖν ἐστέρημαι παῤῥησίας; ἆρα ἀφῄρημαι τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἃ φρονῶ λέγειν; ἤδη δέ με εἶδες ἢ σὺ ἢ ἕτερος ὑποπτήσσοντά τῳ ὅτι φεύγω; ἢ χεῖρον ἔχειν τὰ πράγματα νομίζοντα νῦν, ἢ πρότερον; Ἀλλ' οὐδὲ μὰ Δία λυπούμενον ἢ ἀθυμοῦντα διὰ τὴν φυγὴν φαίης ἂν ἑωρακέναι με. Καὶ γὰρ εἰ τὴν πατρίδα τις ἡμᾶς ἀφῄρηται, τό γε δύνασθαι φέρειν φυγὴν οὐκ ἀφῄρηται.

Οἷς δὲ λογισμοῖς χρῶμαι πρὸς ἐμαυτὸν, (*) ὥστε μὴ ἄχθεσθαι τῇ φυγῇ, τούτους καὶ πρὸς σὲ εἴποιμι ἄν. Δοκεῖ μοι ἡ φυγὴ στερίσκειν μὲν ἀνθρώπους οὐ πάντως οὐδ' ὧν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν ἀγαθῶν, καθάπερ ἄρτι ἐδείκνυον. Εἰ δ' οὖν καὶ στερίσκοι ἤ τινος ἢ πάντων τούτων, τῶν γε ἀληθῶν ἀγαθῶν οὐ στερίσκει· οὔτε γὰρ ἀνδρείαν ἢ δικαιοσύνην ὁ φεύγων ἔχειν κωλύεται, διὸ φεύγει οὔτε σωφροσύνην ἢ φρόνησιν, οὐδ' ἀρετὴν ἄλλην ἡντινοῦν, αἳ παροῦσαί τε κοσμεῖν καὶ ὠφελεῖν πεφύκασι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπαινετὸν ἀποφαίνειν καὶ εὐκλεῆ, ἀποῦσαί τε βλάπτειν καὶ καταισχύνειν, κακὸν ἀποφαίνουσαι καὶ ἀκλεῆ. Τούτων δὲ ταύτῃ ἐχόντων, εἰ μὲν ἀγαθὸς εἶ οὗτος, καὶ τὰς ἀρετὰς ἔχεις, οὐκ ἄν σε βλάπτοι ἡ φυγὴ οὐδ' ἂν ταπεινῴη, παρόντων γε τῶν ὠφελεῖν

καὶ ἐπαίρειν μάλιστα δυναμένων· εἰ δὲ τυγχάνεις κακὸς ὢν, ἡ κακία σε βλάπτει, καὶ οὐχ ἡ φυγή· καὶ τήν γε λύπην ἡ κακία σοι ἐπάγει, οὐχ ἡ φυγή· διὸ ταύτης ἀπολυθῆναι δεῖ σε σπεύδειν μᾶλλον, ἢ τῆς φυγῆς. Ταῦτα καὶ πρὸς ἐμαυτὸν ἔλεγον ἀεὶ, καὶ νῦν πρὸς σὲ λέγω. Σὺ δ', ἂν σωφρονῇς, οὐ τὴν φυγὴν δεινὸν ἡγήσῃ εἶναι, ἥν γε φέρουσιν ἕτεροι εὐπετῶς· τὴν δὲ κακίαν, ἧς ἐνούσης, ἄθλιος πᾶς ὅστις ἂν ἔχῃ αὐτήν. Καὶ γὰρ δὴ δυοῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, ἢ ἀδίκως ἢ δικαίως σε φεύγειν· εἰ μὲν δὴ δικαίως, πῶς ποτε ὀρθὸν ἢ προσῆκον ἄχθεσθαι τοῖς δικαίοις; εἰ δ' ἀδίκως, τῶν ἐξελασάντων τοῦτ' ἂν εἴη κακὸν, οὐχ ἡμέτερον· εἴπερ νὴ Δία τὸ μὲν ἀδικεῖν θεομισέστατόν ἐστιν, ὅπερ ἐν ἐκείνοις συμβέβηκε· τὸ δ' ἀδικεῖσθαι, ὅπερ συμβέβηκεν ἡμῖν, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς ἐπιεικέσιν ἐπιμελείας, ἀλλ' οὐχὶ μίσους ἄξιον εἶναι ὑπείληπται.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ. ΜΑ.

1. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Ἴστω δὲ μηδεὶς ταῦθ' ἃ σιγᾶσθαι χρεών.
μικροῦ γὰρ ἐκ λαμπτῆρος Ἰδαῖον λέπας
πρήσειεν ἄν τις· κἂν πρὸς ἕνα γ' εἴπῃς ποτὲ,
πύθοιντ' ἂν ἀστοὶ πάντες, ἃ κρύπτειν χρεών.

2. Ἀναξανδρίδου.

Ὅστις λόγους γὰρ παρακαταθήκην λαβὼν
ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστιν, ἢ ἀκρατὴς ἄγαν·
ὁ μὲν διὰ κέρδος, ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα,
ἀκρατής· ἴσως δέ γ' εἰσὶν ἀμφότεροι κακοί.

1. Fr. 2.

3. Σοφοκλέους.

Μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπῃς ἔπος,
κλεῖθρον γὰρ οὐδέν· ὡς δ' ἂν εὐπετὲς λάβοις,
γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεάδαις.

Μὴ πάντ' ἐρεύνα, πολλὰ καὶ λαλεῖν κακόν.

5. Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγεν, ὅτι ῥᾶον ἄν τις διάπυρον ἄνθρακα ἐπὶ τῆς γλώττης κατάσχοι, ἢ λόγον ἀπόῤῥητον.

6. Εὐριπίδου.

Εὐριπίδης, ὀνειδίζοντος αὐτῷ τινος ὅτι τὸ στόμα δυσῶδες ἦν, Πολλὰ γὰρ, εἶπεν αὐτῷ, ἀπόῤῥητα ἐγκατεσάπη.

7. Περιάνδρου.

Λόγων ἀποῤῥήτων ἐκφορὰς μὴ ποιοῦ.

8. Ἀριστοτέλους.

(*) Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς, τί δυσκολώτατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἶπε· Τὸ σιωπᾶν ἃ μὴ δεῖ λαλεῖν.

9. Πυθαγόρου.

Ἀείσω συνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι.

10. Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ Πρὸς Δημόνικον.

Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΟΛΗΣ. ΜΒ.

1. Μενάνδρου Βοιωτίας.

Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν σφόδρ' ᾖ
ψευδής· ἐπίσταντ' αὐξάνειν αὐτήν τινες,
δι' οὓς φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχει.

3. Fr. 673. 4. Fr. 104. 1. Cleric. p. 30.

2. *Κλεάνθους.*

Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἔστι πω.
λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον,
μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον.

3. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.
ἀγλωσσίᾳ δὲ πολλάκις ληφθεὶς ἀνὴρ
δίκαια λέξας, ἧσσον εὐγλώσσου φέρει.

4. *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν διαβολῆς ἐστιν ἐπιπονώτερον.
τὴν ἐν ἑτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν
εἰς μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπάναγκες λαβεῖν.

5. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ δοκεῖν διαβολὴν ἔσχε μείζω τοῦ ποιεῖν.

6. *Μενάνδρου.*

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

7. *Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόνικον.*

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. Οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσι.

8. *Δημοσθένους.*

Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὰν ἀπεργάζεται τοῖς ἀκούουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίνεται.

9. *Θουκυδίδου.*

Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους, οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι.

3. Fr. 13. 4. Cleric. p. 220. 5. 6. Ibid. 9. VI. 41

10. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.*

Ἱππίας φησὶν, ὅτι δεινόν ἐστιν ἡ διαβολία, οὕτως ὀνομάζων, ὅτι οὐδὲ τιμωρία τις κατ᾽ αὐτῶν γέγραπται ἐν τοῖς νόμοις, ὥσπερ τῶν κλεπτῶν· καίτοι ἄριστον ὂν κτῆμα τὴν φιλίαν κλέπτουσιν, ὥστε ἡ ὕβρις κακοῦργος οὖσα, δικαιοτέρα ἐστὶ τῆς διαβολῆς, διὰ τὸ μὴ ἀφανὴς εἶναι.

11. *Ῥηγίνου ἐκ τοῦ Περὶ Φιλίας.*

Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν, ἢ τῶν πολεμίων· καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἠδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὤτων ἀσθενείας, ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

12. *Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ.*

Ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ μάλιστα ὠφελοῦντος οἰκίαν· εἴη δ᾽ ἂν τοῦτο ἐπιτίμησις διαβολῆς. Διαβολὴ γὰρ κακὸν τὸ ὀξύτατον καὶ ἐπιβουλότατον.

13. *Πελοπίδου.*

Πελοπίδας, ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ, ὡς βλασφημήσαντος αὐτὸν, Ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα, ἔφη, αὐτοῦ βλέπω, τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα.

14. *Φιλοκτήτου.*

(*) *Διαβολὰς, ἄνδρα τοιοῦτον εἰς προκλήσεις αἰσχράς. Τὸ γὰρ ἔλεγξον καὶ τὸ, προσταχθεὶς, ταῦτα πάντα ἔῤῥωται μὲν, τὸ δ᾽ ἀνδρὸς ἀρετῇ πρέπον οὐκ ἔχει.*

15. *Τὸ νικᾶν τὰ τοιαῦτα, φέρει τινὰ αἰσχύνην τοῖς διαβληθεῖσιν, ἃ μηδὲ δοκεῖν ἔδει.*

16. *Ἡροδότου Ἱστορίας ζ΄.*

Διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσιν οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικέει, οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπει-

10. T. V. 563. 16. VII. 10, 7

θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου, τάδε ἐν αὐτοῖς ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.

17. Ἰωσήπου ἐκ τῆς Ἁλώσεως.

Πᾶσαν εὔνοιαν καὶ φύσιν κόπτει διαβολή.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ. ΜΓ.

1. Εὐριπίδου.

Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὅ τι δύναιτό τις
χρηστὸν διέλθοι τοῦτο, κεἰς κοινὸν φέροι
πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
πειρώμεναι, τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.

2. Εὐριπίδου Φαέθοντι.

Ἐν τοῖσι μωροῖς τοῦτ᾽ ἐγὼ κρίνω βροτῶν,
ὅστις πατὴρ ὢν παισὶ μὴ φρονοῦσιν εὖ,
ἢ καὶ πολίταις παραδίδωσ᾽ ἐξουσίαν.

3. Ναῦν τοι μί᾽ ἄγκυρ᾽ οὐδαμῶς σώζειν φιλεῖ,
ὡς τρεῖς ἀφέντι, προστάτης θ᾽ ἁπλοῦς πόλει
σφαλερὸς, ὑπὼν δὲ κἄλλος οὐ κακὸν πόλει.

4. Εὐριπίδου Φρίξῳ.

Αἱ γὰρ πόλεις εἴσ᾽ ἄνδρες, οὐκ ἐρημία.

5. Σοφοκλέους Φαίδρα.

Οὐ γάρ ποτ᾽ ἂν γένοιτ᾽ ἂν ἀσφαλὴς πόλις,
ἐν ᾗ τὰ μὲν δίκαια καὶ τὰ σώφρονα
λάγδην πατεῖται, κωτίλος δ᾽ ἀνὴρ λαβὼν
πανοῦργα χειροῖν κέντρα κηδεύει πόλιν.

6. Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

Κοὐκ οἶδ᾽ ὅ τι χρὴ πρὸς ταῦτα λέγειν,

1. Phoeniss. 1022. 2. Fr. 10. 3. Fr. 11. 4. Fr. 12. 5. Fr. 606. 6. Aload. Fr. 105.

ὅταν οἵ τ᾽ ἀγαθοὶ πρὸς τῶν ἀγενῶν
κατανικῶνται,
ποία πόλις ἂν τάδ᾽ ἐνέγκοι;

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἐριφύλῃ.

Ὅπου δὲ μὴ τὰ ῥᾷστ᾽ ἐλευθέρως λέγειν
ἔξεστι, νικᾷ δ᾽ ἐν πόλει τὰ χείρονα,
ἁμαρτίαι σφάλλουσι τὴν σωτηρίαν.

8. Βίωνος Βουκολικά.

Μηδὲ λίπῃς μ᾽ ἀγέραστον, ἐπὴν χὼ Φοῖβος ἀείδειν
μισθὸν ἔδωκε· τιμὰ δὲ τὰ πράγματα κρέσσονα ποιεῖ.

9. Εὐπόλιδος.

Καὶ μὴν ἐγὼ πολλῶν παρόντων οὐκ ἔχω τί λέξω,
οὕτω σφόδρ᾽ ἀλγῶ τὴν πολιτείαν ὁρῶν παρ᾽ ἡμῖν.
ἡμεῖς γὰρ οὐχ οὕτω τέως ᾠκοῦμεν, ὦ γέροντες,
ἀλλ᾽ ἦσαν ἡμῖν τῇ πόλει πρῶτον μὲν οἱ στρατηγοὶ
ἐκ τῶν μεγίστων οἰκιῶν, πλούτῳ γένει τε πρῶτοι,
οἷς ὡσπερεὶ θεοῖσιν ηὐχόμεσθα· καὶ γὰρ ἦσαν.
ὥστ᾽ ἀσφαλῶς ἐπράττομεν· νυνὶ δ᾽ ὅποι τύχοιμεν,
στρατευόμεσθ᾽ αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς.

10. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.

(*) Τρεῖς γὰρ πολιτῶν μερίδες· οἱ μὲν ὄλβιοι
ἀνωφελεῖς τε, πλειόνων τ᾽ ἐρῶσ᾽ ἀεί.
οἱ δ᾽ οὐκ ἔχοντες καὶ σπανίζοντες βίου
δεινοί, νέμοντες τῷ φθόνῳ πλεῖον μέρος,
εἰς τοὺς ἔχοντας κέντρ᾽ ἀφιᾶσιν κακὰ
γλώσσῃ πονηρῶν προστατῶν φηλούμενοι.
τριῶν δὲ μοιρῶν ἡ μέση σώζει πόλιν,
κόσμον φυλάσσουσ᾽ ὅντιν᾽ ἂν δόξῃ πόλει.

11. Σοφοκλέους.

7. Fr. 204. 8. Fr. 13. 10. V. 238. 11. Fr. 674.

Ὅπου γὰρ οἱ φύσαντες ἡσσῶνται τέκνων,
οὐκ ἔστιν αὕτη σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις.

12. Εὐριπίδου.

Δεινὴ πόλις νοσοῦσ᾽ ἀνευρίσκειν κακά.

13. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.
χρὴ γὰρ τύχας μὲν τὰς μάτην πλανωμένας
μηδὲν δύνασθαι, τἀμφανῆ δ᾽ ὑψήλ᾽ ἄγειν.
ὅστις κατ᾽ ἰσχὺν πρῶτος ὠνομάζετο,
ἢ τόξα πάλλων, ἢ μάχῃ δορὸς σθένων,
τοῦτον τυραννεῖν τῶν κακιόνων ἐχρῆν.

14. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἄνδρα δημότην
μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
οὐ γάρ ποτ᾽ οὔτ᾽ ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
φέροιντ᾽ ἂν, ἔνθα μὴ παρεστήκει δέος·
οὔτ᾽ ἂν στρατός τε σωφρόνως ἄρχοιτ᾽ ἔτι,
μηδὲν φόβου πρόβλημα, μηδ᾽ αἰδοῦς ἔχων.

15. Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένη.

Τρία γάρ ἐστι, δέσποτα,
δι᾽ ὧν ἅπαντα γίγνετ᾽, ἢ κατὰ τοὺς νόμους,
ἢ ταῖς ἀνάγκαις, ἢ τὸ τρίτον ἔθει τινί.

16. Εὐριπίδου.

Ἀλλ᾽ οὔποτ᾽ αὐτὸς ἀμπλακὼν ἄλλον βροτὸν
παραινέσαιμ᾽ ἂν παισὶ προσθεῖναι κράτη,
πρὶν ἂν κατ᾽ ὄσσων τυγχάνῃ μέλας σκότος,
εἰ χρὴ διελθεῖν πρὸς τέκνων νικώμενον.

17. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Ὅπου δ᾽ ὑβρίζειν δρᾶν θ᾽ ἃ βούλεται παρῇ,

12. 13. Fr. inc. 20. et 21. 14. V. 1071. 15. Cleric. p. 63. 16. Fr. inc. 22. 17. V. 1081.

ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἐξ οὐρίας δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν.
ἀλλ᾽ ἑστάτω μοι καὶ δέος τι καίριον.
καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα,
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα·
ἕρπει παραλλὰξ ταῦτα.

18. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ᾽ ὁ φθόνος ἕρπει,
καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου ῥῦμα πέλονται.
μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ᾽ ἂν,
καὶ μέγας ὀρθοῖθ᾽ ὑπὸ μικροτέρων.
ἀλλ᾽ οὐ δυνατὸν τοὺς ἀνοήτους
τούτων γνώμας προδιδάσκειν.

19. Εὐριπίδου Ἑκάβῃ.

Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ,
μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.

20. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Δοκεῖτ᾽ ἂν οἰκεῖν γαῖαν, εἰ πένης ἅπας
λαὸς πολιτεύοιτο πλουσίων ἄτερ;
οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά·
ἀλλ᾽ ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ᾽ ἔχειν καλῶς.
(*) ἃ μὴ γάρ ἐστι τῷ πένηθ᾽, ὁ πλούσιος
δίδωσ᾽· ἃ δ᾽ οἱ πλουτοῦντες οὐ κεκτήμεθα,
τοῖσιν πένησι χρώμενοι τιμώμεθα.

21. Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.

Οἰκεῖος ἀνθρώποισι γίγνεσθαι φιλεῖ
πόλεμος ἐν ἀστοῖς, ἢν διχοστατῇ πόλις.

18. V. 157. 19. V. 306. 20. Fr. 2. 21. Fr. 4.

22. *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

Ἀτρέκεια δ' ἄριστον ἀνδρὸς ἐν πόλει δικαίου πέλει.

23. *Μενάνδρου.*

Κοινὸν ἀγαθόν ἐστι τοῦτο χρηστὸς εὐτυχῶν.

24. *Μενάνδρου.*

Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου.

25. *Σοφοκλέους.*

Νόμοις ἕπεσθαι τοῖς ἐγχωρίοις καλόν.

26. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν.

27. *Ἡνιόχου.*

Ἐγὼ δ' ὄνομα τὸ μὲν καθ' ἑκάστην αὐτίκα
λέξω· συνάπασαι δ' εἰσὶ παντοδαπαὶ πόλεις,
αἳ νῦν ἀνοηταίνουσι πολὺν ἤδη χρόνον.
τάχ' ἂν τις ὑποκρούσειεν ὅ τι ποτ' ἐνθάδε
νῦν εἰσι, κἂν ἔροιτο, παρ' ἐμοῦ πεύσεται·
τὸ χωρίον μὲν γὰρ τόδ' ἐστὶ πᾶν κύκλῳ
Ὀλυμπία, τηνδὶ δὲ τὴν σκηνὴν ἐκεῖ,
σκηνὴν ὁρᾶν θεωρικὴν νομίζετε.
εἶεν· τί οὖν ἐνταῦθα δρῶσιν αἱ πόλεις,
ἐλευθέρι' ἀφίκοντο θύσουσαί ποτε
ὅτε τῶν φόρων ἐγένοντ' ἐλεύθεραι σχεδόν.
κἄπειτ' ἀπ' ἐκείνης τῆς θυσίας διέφθορεν
αὐτὰς ξενίζουσ' ἡμέραν ἐξ ἡμέρας
ἀβουλία κατέχουσα πολὺν ἤδη χρόνον.
γυναῖκε δ' αὐτὴν δύ' ἐταράττετόν τινε
ἀεὶ συνοῦσαι, δημοκρατία θατέρᾳ

22. Fr. 3. 23. Cleric. p. 220. 24. Cleric. p. 96. 25. Menandro tribuit Clericus p. 180. sec. Apostol. XIII. 77. 26. Antig. 672.

ὄνομ' ἐστὶ, τῇ δ' ἀριστοκρατίᾳ θατέρᾳ,
δι' ἃς πεπαρῳνήκασιν ἤδη πολλάκις.

28. *Ἀριστοφάνους.*

Τῶν πολιτῶν θ' οὓς μὲν ἴσμεν εὐγενεῖς καὶ σώφρονας
ἄνδρας ὄντας καὶ δικαίους καὶ καλούς τε κἀγαθοὺς,
καὶ τραφέντας ἐν παλαίστρᾳ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ,
προὐγελοῦμεν· τοῖς δὲ χαλκοῖς καὶ ξένοις καὶ πυῤῥίαις
καὶ πονηροῖς κἀκ πονηρῶν εἰς ἅπαντα χρώμεθα
ὑστάτοις ἀφιγμένοισιν, οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ' ἄν.
ἀλλὰ καὶ νῦν, ὦ 'νόητοι, μεταβαλόντες τοὺς τρόπους
χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις· καὶ κατορθώσασι γὰρ
εὔλογον, κἄν τι σφάλητ', ἐξ ἀξίου γὰρ τοῦ ξύλου
ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε.

29. *Εὐριπίδου.*

Παῦσαι· τὸ μὲν γὰρ συνέχον ἀνθρώπων πόλεις
τοῦτ' ἔσθ', ὅταν τις τοὺς νόμους σώζῃ καλῶς.

30. *Μενάνδρου.*

Εἴπερ τὸν ἀδικοῦντ' ἀσμένως ἠμύνετο
ἕκαστος ἡμῶν καὶ συνηγωνίζετο,
ἴσως νομίζων ἴδιον εἶναι τὸ γεγονὸς
ἀδίκημα, καὶ συνέπραττον ἀλλήλοις πικρῶς,
οὐκ ἂν ἐπιπλεῖον τὸ κακὸν ἡμῖν ηὔξετο
(*) τὸ τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ παρατηρούμενοι,
καὶ τυγχάνοντες ἧς ἔδει τιμωρίας,
ἦτοι σπάνιοι σφόδρ' ἂν ἦσαν, ἢ πεπαυμένοι.

31. *Τοῦ αὐτοῦ.*

28. Ran. 739. 29. Suppl. 312. 30. Cleric. p. 2. 31. Cleric. p. 270.

Ἔργον ἐστὶ Πανία,
μικρὰν συνήθειαν βραχεῖ λῦσαι χρόνῳ.

32. Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.

Τὸν γὰρ τὴν ἰδίαν οἰκίαν κακῶς οἰκήσαντα καὶ τὰ κοινὰ τῆ πόλεως παραπλησίως ἡγήσατο διαθήσειν.

33. Δημοκρίτου.

Ὁ νόμος βούλεται μὲν εὐεργετεῖν βίον ἀνθρώπων· δύναται δὲ ὅταν αὐτοὶ βούλωνται πάσχειν· τοῖσι γὰρ πειθομένοισι τὴν ἰδίην ἀρετὴν ἐνδείκνυται.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακόν· καὶ γὰρ νικέουσι καὶ ἡσσωμένοις ὁμοίη φθορή.

35. Αἰσχίνου.

Πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας λαβομένη μεγάλας ἀπεργάζεται συμφοράς.

36. Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατ᾽ Ἀνδροτίωνος.

Τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μιμεῖσθαι, καὶ σώζειν ἡμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ Ἀθηναῖοι, προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς οἷός περ οὗτος. Ὡς (ἐκεῖνο εἰδόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ) ὁποίους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες καὶ σώζοντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετε εἶναι.

37. Ξενοφῶντος ἐν δ´ Σωκρατικῶν Ἀπομνημονευμάτων.

Βασιλείας δὲ καὶ τυραννίδας, ἀρχὰς μὲν ἀμφοτέρας ἡγεῖτο εἶναι· διαφέρειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. Τὴν μὲν γὰρ ἑκόντων τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν πόλεων ἀρχὴν βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ᾽ ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιτο, τυραννίδα.

32. p. 55. 35. c. Ctes. p. 537. 36. p. 613. 37. Memor. IV. 6. 12.

Καὶ ὅπου μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ἐπιτελούντων αἱ ἀρχαὶ καθίστανται, ταύτην μὲν τὴν πολιτείαν ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπου δὲ ἐκ τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ὅπου δ᾽ ἐκ πάντων, δημοκρατίαν.

38. Ἡροδότου ἱστορίας ε´.

Δηλοῖ δὲ οὐ καθ᾽ ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη, ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον.

39. Τοῦ αὐτοῦ Ἱστορίας ς´.

Φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ᾽ ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλει ἢ ἔθνει ἔσεσθαι.

40. Δημοκρίτου.

Ἀπὸ ὁμονοίης τὰ μεγάλα ἔργα, καὶ ταῖς πόλεσι τοὺς πολέμους δυνατὸν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ᾽ οὔ.

41. Πολυαίνου ἐν τῷ Ὑπὲρ τοῦ Συνεδρίου.

Οὐ γὰρ ἀγνοεῖς, ὡς ἐν τοῖς κοινοῖς, κἂν τοὐλάχιστόν τις παρέληται, ἀφορμὴ τῆς τῶν πλειόνων ἀπωλείας γίνεται.

42. Δημοκρίτου.

Ἡ ἐν δημοκρατίῃ πενίη τῆς παρὰ τοῖς δυναστῇσι καλεομένης εὐδαιμονίης τοσοῦτόν ἐστιν αἱρετωτέρη, ὁκόσον ἐλευθερίη δουλείης.

43. Τὰ κατὰ τὴν πόλιν χρεὼν τῶν λοιπῶν μέγιστα ἡγεῖσθαι, ὅκως ἄξεται εὖ, μήτε φιλονεικέοντα παρὰ τὸ ἐπιεικὲς, μήτε ἰσχὺν ἑαυτῷ περιτιθέμενον παρὰ τὸ χρηστὸν τὸ τοῦ ξυνοῦ. Πόλις γὰρ εὖ ἀγομένη μεγίστη ὄρθωσίς ἐστι, καὶ ἐν τούτῳ πάντα ἔνι, καὶ τούτου σωζομένου πάντα σώζεται, καὶ τούτου φθειρομένου τὰ πάντα διαφθείρεται.

44. Τοῖς χρηστοῖσιν οὐ συμφέρον ἀμελέοντας τῶν ἑωυτῶν ἄλλα πρήσσειν· τὰ γὰρ ἴδια κακῶς ἔσχεν. (*) Εἰ

38. V. 78. 39. VI. 27.

δὲ ἀμελέοιτο τῶν δημοσίων, κακῶς ἀκούειν γίγνεται, καὶ ἢν μηδὲν μήτε κλέπτῃ, μήτε ἀδικῇ· ἐπεὶ καὶ ἀμελέοντι ἢ ἀδικέοντι κίνδυνος κακῶς ἀκούειν, καὶ δὴ καὶ παθεῖν τι. Ἀνάγκη δὲ ἁμαρτάνειν, συγγιγνώσκεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εὐπετές.

45. Οἱ κακοὶ ἰόντες ἐς τὰς τιμὰς, ὁκόσῳ ἂν μᾶλλον ἀνάξιοι ἐόντες ἴωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἀκηδέες γίγνονται, καὶ ἀφροσύνης καὶ θράσεος πίμπλανται.

46. Ὅταν οἱ δυνάμενοι τοῖς μὴ ἔχουσι καὶ προτελεῖν τολμέωσι καὶ ὑπουργεῖν καὶ χαρίζεσθαι, ἐν τούτῳ ἤδη καὶ τὸ οἰκτείρειν ἔνεστι, καὶ μὴ ἐρήμους εἶναι, καὶ τὸ ἑταίρους γίγνεσθαι, καὶ τὸ ἀμύνειν ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς πολιήτας ὁμονόους εἶναι, καὶ ἄλλα ἀγαθὰ, ὅσσα οὐδεὶς ἂν δύναιτο καταλέξαι.

47. Σωκράτους.

Τῆς εὐτυχίας, ὥσπερ πολιτικῆς ὁμιλίας, κοινὴν εἶναι δεῖ τοῖς ἀξίοις τὴν ἀπόλαυσιν.

48. Ὅρκος τῶν Ἀθήνησιν Ἐφήβων.

Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερὰ, οὐδ᾽ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην, ὅτῳ ἂν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν, καὶ ὑπὲρ ὁσίων, καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν· τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω, ὅσην ἂν παραδέξωμαι· καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις πείσομαι, καὶ οὕς τινας ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἱδρύσηται ὁμοφρόνως· καὶ ἄν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς, ἢ μὴ πείθηται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων· καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ἵστορες θεοὶ τούτων.

49. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

49. V. Mahn. de Aristox. §. 30.

Καθόλου δὲ ᾤοντο δεῖν ὑπολαμβάνειν μηδὲν εἶναι μεῖζον κακὸν ἀναρχίας· οὐ γὰρ πεφυκέναι τὸν ἄνθρωπον διασώζεσθαι μηδενὸς ἐπιστατοῦντος. Περὶ δὲ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων οὕτως ἐφρόνουν· τοὺς μὲν γὰρ ἄρχοντας ἔφασκον οὐ μόνον ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπους δεῖν εἶναι· καὶ τοὺς ἀρχομένους οὐ μόνον πειθηνίους, ἀλλὰ καὶ φιλάρχοντας. Ἐπιμελητέον δὲ πάσης ἡλικίας ἡγοῦντο, καὶ τοὺς μὲν παῖδας ἐν γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ νεανίσκους τοῖς τῆς πόλεως ἔθεσί τε καὶ νόμοις γυμνάζεσθαι· τοὺς δὲ ἄνδρας ταῖς πράξεσί τε καὶ δημοσίαις λειτουργίαις προσέχειν· τοὺς δὲ πρεσβύτας ἐνθυμήσεσι καὶ κριτηρίοις καὶ συμβουλίαις δεῖν ἐναναστρέφεσθαι μετὰ πάσης ἐπιστήμης ὑπελάμβανον, ὅπως μήτε οἱ παῖδες νηπιάζοιεν, μήτε οἱ νεανίσκοι παιδαριεύοιντο, μήτε ἄνδρες νεανιεύοιντο, μήτε οἱ γέροντες παραφρονοῖεν. Δεῖν δὲ ἔφασκον εὐθὺς ἐκ παίδων καὶ τὴν τροφὴν τεταγμένως προσφέρεσθαι, διδάσκουσαν ὡς ἡ μὲν τάξις καὶ συμμετρία καλὴ καὶ σύμφορος, ἡ δ᾽ ἀταξία καὶ ἀσυμμετρία αἰσχρά τε καὶ ἀσύμφορος.

50. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας.

Ὅτι μισεῖσθαι μὲν ἀνάγκη τὸν ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ ἀρχομένου. Εἰ δὲ ἰσχύσουσιν οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ὀλίγιστον χρόνον ἡ ἀρχὴ ἔσται τοῦ δήμου. Διὰ ταῦτα τοὺς μὲν χρηστοὺς ἀτιμῶσι, (*) καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελαύνουσι καὶ ἀποκτείνουσι, τοὺς δὲ πονηροὺς αὔξουσι.

51. Ἐν ταὐτῷ.

Δημοκρατίαν δ᾽ ἐγὼ αὐτῷ μὲν τῷ δήμῳ συγγινώσκω.

50. I. 14. 51. II. 20.

Ἑαυτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν πάντῃ συγγνώμη ἐστίν· ὅστις δὲ, μὴ ὢν τοῦ δήμου, εἵλετο ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδικεῖν παρεσκευάσατο, καὶ ἔγνω ὅτι μᾶλλον οἷόν τε διαλαθεῖν κακῷ ὄντι ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ.

52. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Ἔστι τοίνυν νὴ Δί᾽, ἔφην ἐγὼ, παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. Καὶ ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποιητὰ καὶ δαπάνης πολλῆς προσδεῖται· ἓν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστιν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; Ἀπιστία. Ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σώζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε.

53. *Ἐκ τοῦ Πολυαίνου Ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων.*

Πρὸς μὲν δὴ τὸ μικρὸν τέλος, φήμ᾽ ἔγωγε, ἀλλὰ τὸ ἔθος μέγα. Ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ περὶ τῆς ποσότητος, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· καὶ πρόδηλον ὡς αἰεὶ τὰ πονηρὰ τῶν ἐθῶν ἄρχεται μὲν ἀπὸ μικρῶν, ἀμελούμενα δὲ ἰσχὺν μείζω λαμβάνει.

54. *Θουκυδίδου.*

Νῦν δὲ, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. Ἀνάγκη δὲ ὥσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα· πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ.

52. II. p. 71, 18. 54. I. 71.

55. *Πολυαίνου.*

Οὐκ εἰδὼς ὅτι πᾶν τὸ νεωτεριζόμενον ἐν ταῖς πολιτείαις ἀρχὴ δυνάμεως μείζονος γίνεται· ἄνδρας δὲ γεωργοὺς οὐκ ὀξεῖα τῶν κοινῶν ἀδικημάτων ἡ αἴσθησις εἰσέρχεται.

56. *Θουκυδίδου ἱστορίας ά, δημηγορίας Ἀθηναίων.*

Ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις.

57. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι.

58. *Θουκυδίδου ἱστορίας τρίτης, δημηγορίας Κλέωνος.*

Πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθίστησιν, ὧν ἂν δόξῃ πέρι· μηδὲ γνωσόμεθα, ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν, ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις· ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον, ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας.

59. *Ἐν ταὐτῷ.*

Οἵτε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. Οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσοντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου (*) τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δὲ ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμφεσθαι λόγον· κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ διορθοῦνται τὰ πλείω.

56. C. 77. 57. Init. p. 20. 58. 59. III. C. 37.

60. Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν.

Τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μήτ᾽ ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς, μήτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ᾽ εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἑτέρῳ δ᾽ ὑπακούειν, δι᾽ ὅτου ποτ᾽ ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι· οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ.

61. Θουκυδίδου ἱστορίας ἐκ τῆς δημηγορίας Νικίου.

Νομίζω ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι, ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίης προήται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι᾽ αὐτὸν βούλοιτο ὀρθοῦσθαι.

62. Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.

Ὁμολογοῦνται τρεῖς εἶναι πολιτεῖαι ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία. Διοικοῦνται δ᾽ αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων· αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.

63. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Ἆρ᾽ οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστι μία; Ναί. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἴποι τις ἄν, οἶμαι, τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν; Πῶς δ᾽ οὔ; Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας οὐχ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχὴ, δημοκρατία τοὔνομα κληθεῖσα; Καὶ πάνυ γε. Τρεῖς δ᾽ οὖσαι μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται, δύ᾽ ἐξ αὑτῶν ἄλλα πρὸς ἑαυταῖς ὀνόματα τίκτουσαι; Ποῖα δή; Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἑκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν

60. IV. p. 132, 12. 61. VI. 9. 62. p. 29. 63. p. 291. C.

καὶ πλοῦτον καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, διπλῆν ἑκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες, μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν, ὡς δύο παρεχομένην εἴδη, δυοῖν ὀνόμασιν, τὸ μὲν τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῇ; Τί μήν; Τὴν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν ἀριστοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ; Καὶ πάνυ γε. Δημοκρατίας γε μὴν, ἐάν τ᾽ οὖν βιαίως ἐάν τε ἑκουσίως τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων τὸ πλῆθος ἄρχῃ, καὶ ἐάν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς φυλάττον ἐάν τε καὶ μὴ, πάντως τοὔνομα οὐδεὶς αὐτῆς εἴωθε μεταλλάττειν; Ἀληθῆ.

64. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντικοῦ.

Λέγω δὲ ταῦτα τεκμαιρόμενος, ὅτι Κέκροπός τε καὶ Ἐρεχθέως καὶ Ἐριχθονίου καὶ Ἐρυσίχθονος τῶν τε ἄλλων τὰ πλεῖστα ὅσαπερ καὶ Θησέως τῶν ἄνω περὶ τῶν ὀνομάτων ἑκάστων ἀπομνημονεύεται, τούτων ἐκείνους τὰ πολλὰ ἐπονομάζοντας τοὺς ἱερέας Σόλων ἔφη τὸν τότε διηγεῖσθαι πόλεμον καὶ τὰ τῶν γυναικῶν κατὰ ταῦτα καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς θεοῦ σχῆμα καὶ ἄγαλμα, ὡς κοινὰ τότε ἦν ἐπιτηδεύματα ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, οὕτω κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν νόμον ὡπλισμένην τὴν θεὸν ἀνάθημα θεῖναι τοῖς τότε, ἔνδειγμα ὅτι πάνθ᾽ ὅσα ξύννομα ζῶα θήλεα καὶ ὅσα ἄῤῥενα τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν ἑκάστῳ γένει πᾶν κοινῇ δυνατὸν ἐπιτηδεύειν πέφυκε.

65. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

(*) Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἠρξάμην, οἶμαι πᾶσι δεινότατον μὲν εἶναι, τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηρούς· δικαιότατον δὲ τὸ διορθώσασθαι περὶ τούτων

65. p. 29. C.

καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν.

66. *Θουκυδίδου δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.*

Ἐγὼ δέ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος· ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλεῦσαι δ' ἂν βέλτιστα τοὺς ξυνετοὺς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλούς. Καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖ· ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δὲ ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ σύμπαν ὠφελομένη ἔχει.

67. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Οὐδέ γέ μοι δοκεῖ δικαίου τοῦτ' εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' εὑρίσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομαι εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι καὶ τὸ βέλτιστον αἰεὶ, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν. Ἐπ' ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται· ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προσάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην, ἵν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῦτο γνῷ καὶ εἰδῇ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ.

68. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου τις ἔστι γονεὺς, οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ τοὺς γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι καὶ προσήκειν τούτους, οὐχ ὅπως ὧν ἡ πόλις δίδωσιν ἀφελέσθαι τι· ἀλλ', εἰ καὶ μηδὲν ἦν

66. VI. 39. 67. Cherson. p. 107, 24. 68. IV, p. 142. 3.

τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν, ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσωνται.

69. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Δεῖ γὰρ, ὦ Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν εὐπόρους εἰς μὲν τὸν βίον τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ τούτου μὴ δεδοικότας· εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιποὺς τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἑκάστου, ἴδια τοῦ κεκτημένου. Οὕτω καὶ ἡ μικρὰ πόλις μεγάλη γίγνεται καὶ μεγάλη σώζεται.

70. *Θουκυδίδου δημηγορίας Εὐφήμου.*

Ἀνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον, οὐδ' οἰκεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι.

71. *Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.*

Ὁμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

72. *Θεοφράστου.*

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς, τί συνέχει τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, ἔφη, Εὐεργεσία καὶ τιμὴ καὶ τιμωρία.

73. *Χαρίλλου.*

(*) *Χάριλλος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς, διὰ τί νόμους ὀλίγους ὁ Λυκοῦργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο, Τοὺς ὀλίγοις χρωμένους νόμοις μὴ πολλῶν δεῖσθαι νόμων.*

74. *Ἡροδότου.*

69. IV. p. 142. 70. VI. 85. 71. C. 2. 73. Plutarch. II. p. 189. 74. II. 35.

Ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσιν ὁδοῖσιν ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν.

75. Ξενοφῶντος ἐν α´ Ἀπομνημονευμάτων.

Ἐγὼ δ᾽ οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας, καὶ νομίζοντας ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας ἥκιστα γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἔχθρα καὶ κίνδυνος· διὰ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας τὰ αὐτὰ γίγνεται. Οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες, ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν· οἱ δὲ πεισθέντες, ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. Οὐκ οὖν οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ᾽ ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος οὐδενός· καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ᾽ ἂν δύνασθαι πείθειν. Καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥκιστα συμβαίνει· τίς γὰρ ἀποκτεῖναί τινα βούλοιτ᾽ ἂν μᾶλλον, ἢ ζῶντι πειθομένῳ χρῆσθαι;

76. Σόλωνος.

Σόλων ἐκείνην εἶπεν ἄριστα τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι, ἐν ᾗ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἐναντίον ἐν ᾗ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι.

77. Τοῦ αὐτοῦ.

Σόλων ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα ἐν τῇ πόλει, εἶπεν· Εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῖεν οἱ μὴ ἀδικούμενοι τοῖς ἀδικουμένοις.

78. Περιάνδρου.

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς, διὰ τί οὐκ ἀποτίθεται τὴν

75. I. 2, 10. 77. Vid. Diogen. Laert. I. 59. Plutarch. II. p. 154. D. 78. Vid. Diogen. Laert. I, 97.

ἀρχὴν εἶπεν. Ὅτι τῷ κατ᾽ ἀνάγκην ἄρχοντι καὶ τὸ ἑκουσίως ἀποστῆναι κίνδυνον φέρει.

79. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας εἶπεν, εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις πρῶτον τρυφὴν, ἔπειτα κόρον, εἶτα ὕβριν, μετὰ δὲ ταῦτα ὄλεθρον.

80. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ποία ἰσχυροτάτη τῶν πόλεων, εἶπεν, Ἡ ἄνδρας ἔχουσα ἀγαθούς.

81. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ποία εὐνομεῖται πόλις, Ἐν ᾗ, ἔφη, οἱ ἄρχοντες μεθ᾽ ἑταιρείας καθίστανται.

82. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίς ἀρίστη πόλις, Ἐν ᾗ, ἔφη, πλεῖστα ἀρετῆς ἆθλα.

83. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται, εἶπεν, Ἡ μετὰ νόμου ζῶσα, καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιοῦσα.

84. Πυθαγόρας τῶν πόλεων ἐκείνην εἶπεν ἀρίστην τὴν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔχουσαν.

85. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ αὐτὸς τούτους ἔφη καθιστάναι ἄρχοντας, οἵτινες ἐκ παίδων καλῶς ἤχθησαν, καὶ εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες μὴ γεγόνασι προδόται τῆς αὐτῶν ἡλικίας λήμματος χάριν.

86. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.

Πολιτεία γὰρ ἀνατροφὴ ἀνθρώπων ἐστὶ, καλὴ μὲν ἀγαθῶν· μὴ καλὴ δὲ, κακῶν.

87. Αἰσχίνου.

(*) Κἀκεῖνο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς ὀλίγοις καὶ ἀξίοις ἢ κατὰ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς ἀγω-

86. p. 238. C. 87. c. Ctesiph. p. 569.

νιστὰς ἕξετε τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ τῷ βουλομένῳ καὶ τοῖς διαπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φύσεις διαφθερεῖτε.

88. Ζήνωνος.

Ζήνων ἔφη δεῖν τὰς πόλεις κοσμεῖν οὐκ ἀναθήμασιν, ἀλλὰ ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς.

89. Σόλωνος.

Σόλων, πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῖντο, ἐρωτηθεὶς, εἶπεν, Ἐὰν οἱ μὲν πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθωνται, οἱ δὲ ἄρχοντες τοῖς νόμοις.

90. Θουκυδίδου ἐκ τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσιν.

91. Ἀρκεσιλάου.

Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν, ὥσπερ ὅπου φάρμακα πολλὰ καὶ ἰατροὶ πολλοὶ, ἐνταῦθα νόσοι πλεῖσται· οὕτω δὴ καὶ ὅπου νόμοι πλεῖστοι, ἐκεῖ καὶ ἀδικίαν εἶναι μεγίστην.

92. Ἱπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Πολιτείας.

Φαμὶ δ' ἐγὼ εἰς μοίρας τρεῖς διεστάσθαι τὴν σύμπασαν πολιτείαν· καὶ μίαν μὲν εἶναι μοῖραν τῶν ἀγαθῶν, κυβερνώντων τὰ κοινά· δευτέραν δὲ τῶν δυνάμει· τρίταν δὲ τῶν ἐκπλαρώσει καὶ χορηγίᾳ τῶν ἀναγκαίων. Ὀνομαίνω δὲ τὸ μὲν πρῶτον πλᾶθος, βουλευτικόν· τὸ δὲ δεύτερον, ἐπίκουρον· τὸ δὲ τρίτον, βάναυσον. Καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἐλευθέραν βιοτὰν ἐχόντων οἰκῆά φαμι εἶμεν· τὸ δὲ τρίτον, τῶν βιοπόνων. Καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν, ἄριστον εἶμεν· τὸ δὲ βάναυσον, χερήϊον· τὸ δ' ἐπίκουρον, μέσον. Καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν, ἄρχεν δεῖ· τὸ δὲ βάναυσον, ἄρχεσθαι· τὸ δὲ ἐπίκουρον καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι.

90. II. 46.

Τὸ μὲν γὰρ καὶ τί δεῖ πράττειν προβουλεύει· τὸ δ' ἐπίκουρον, τῷ μὲν προπολεμεῖν, ἄρχει τῶ βαναύσω παντός· τῷ δὲ προβουλεύεσθαι, ἄρχεται.

93. Τοῦ αὐτοῦ.

Ταύταν δὲ τᾶν μοιρᾶν ἑκάστα πάλιν εἰς τρία τέτακται. Τῶ τε γὰρ βουλευτικῶ μέρεος τὸ μέν ἐστι πρόεδρον· τὸ δὲ, ἀρχοντικόν· τὸ δὲ, κοινοβουλευτικόν· πρόεδρον μὲν, τὸ προσυνεδρεῦον, καὶ τὸ προβουλευόμενον περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ὕστερον ἐπαναφέρον ἐπὶ τὰν βουλάν· ἀρχοντικὸν δὲ, τὸ ἤτοι ἄρχον, ἢ γεγεναμένον ἀρχοντικόν· κοινοβουλευτικὸν δὲ, τὸ ἄλλο πλᾶθος τὸ παραδεχόμενον τὰ προσυνεδρευμένα, καὶ ἐπιψαφιζόμενον καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἐπὶ κρίσει. Ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, δεῖ τοὺς μὲν προέδρους, ἐπὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν ἀναφέρεν· τὸ δὲ κοινοβουλευτικὸν, διὰ τῶν στρατηγῶν ἐπὶ τὰν ἐκκλησίαν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶ ἐπικούρω καὶ τῶ δυναμικῶ μέρεος, τὸ μὲν τί ἐστιν ἀρχοντικὸν, τὸ δὲ προμαχατικὸν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλεῖον μέρος ἀγελαῖον καὶ στρατιωτικόν· ἀρχοντικὸν μὲν ὦν ἐστιν, ἐξ ὧν στρατοπεδάρχαι καὶ ταξιάρχαι καὶ λοχαγοὶ καὶ πρόμαχοι καθίστανται, καὶ καθόλου πάντες οἱ ἁγεμονίαν ἔχοντες· προμαχατικὸν δὲ, τὸ τῶν ἀνδρικωτάτων καὶ θυμικωτάτων καὶ τολματικωτάτων πᾶν γένος· ἀγελαῖον δὲ καὶ στρατιωτικὸν τὸ λοιπὸν πλᾶθος. (*) Τῶ δὲ βαναύσω καὶ βιοπονατικῶ, τὸ μὲν ἐστι γεωπόνον καὶ περὶ τὰν κατεργασίαν τᾶς χώρας κατασχολούμενον· τὸ δὲ τεχνατικὸν, ὄργανα καὶ ἐπιμαχανήματα τοῖς τῶ βίω πράγμασιν ἐκποριζόμενον· τὸ δὲ μεταβατικὸν καὶ ἐμπορικὸν, ὃ τὰ μὲν ἐν τᾷ πόλει περιουσιάζοντα ἐπὶ τὰν ξέναν διάγεται, τὰ δὲ ἀπὸ τᾶς ξένας ἐς τὰν πόλιν. Τὰ μὲν ὦν συστάματα τᾶς πολιτικᾶς κοι-

νωνίας διὰ τοσούτων καὶ τοιῶνδε μερέων συντέτακται· ἔπειτα δὲ καὶ περὶ ἁρμογᾶς καὶ ἑνώσιος αὐτῶν ῥητέον.

Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πολιτικὰ κοινωνία λύρᾳ παντελῆ ποτέοικε, τῷ ἐξαρτύσιός τε δέεσθαι καὶ συναρμογᾶς καὶ τὸ τελευταῖον ἐπαφᾶς τινος καὶ προσχράσιος μωσικᾶς· περὶ μὲν ὧν ἐξαρτύσιος πολιτείας ἐκ τίνων καὶ πόσων συνέστηκεν, εἴρηταί μοι καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· περὶ δὲ συναρμογᾶς καὶ ἑνώσιος αὐτῶν πειρασοῦμαι νῦν λέγειν. Φαμὶ δὲ ἔγωγε τρισὶ τούτοις συναρμόζεσθαι τὰν πολιτικὰν κοινωνίαν· λόγοις, ἐπιτηδεύμασιν ἐθῶν, νόμοις· καὶ διὰ τριῶν τούτων παιδεύεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ σπουδαιότερον γίγνεσθαι. Τοὶ μὲν γὰρ λόγοι διδάσκοντι, καὶ ἐπιθυμίας ἐμποιεῦντι, προτρεπόμενοι πρὸς ἀρετάν· τοὶ δὲ νόμοι τὰ μὲν φόβοις κατέχοντες, ἀπερύκοντι, τὰ δὲ τιμαῖς τε καὶ δωρεαῖς δελεάζοντες, ἐκκαλέονται· τὰ δὲ ἔθη καὶ ἐπιτηδεύματα πλάσσει καὶ κηροχυτεῖ τὰν ψυχὰν, φυσίωσιν ἐμποιεῦντα διὰ τῆς συνεχέος ἐνεργείας. Δεῖ δὲ τὰ τρία ταῦτα συντετάχθαι ποτί τε τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν, εἰ μὲν δυνατὸν, στοχάζεσθαι πάντων· εἰ δὲ μή γε, δυοῖν ἢ ἑνός· ὥστ᾽ εἶναι καὶ τὸν λόγον καλὸν καὶ δίκαιον καὶ συμφέροντα καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸν νόμον· προτιμῆσθαι δὲ πρᾶτον τὸ καλόν· δεύτερον δὲ, τὸ δίκαιον· τρίτον δὲ, τὸ συμφέρον. Τὸ καθόλου δὲ πειρᾶσθαι διὰ τούτων, ὡς ὅτι μάλιστα ποιεῖν τὰν πόλιν, ὅπως ὁμολογήσῃ καὶ σύμφωνος τοῖς αὐτᾶς μέρεσιν, ἀλλὰ μὴ στασιάζουσα καὶ διαμαχομένα. Ἐσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς παιδεύηται τῶν νέων, καὶ ἐς τὸ μέτριον ἀγινῆται, τοῖς ἁδέσι τε καὶ λυπαροῖς· καὶ αἴκα περὶ τὰς οὐσίας μέτρια, καὶ ἀπὸ γεωπονίας ἔχοντα τὰν πρόσοδον· καὶ

αἴκα τὰς ἀρχὰς ἄρχωντι, τὰς μὲν ἀρετᾶς δεομένας τοὶ ἀγαθοί, τὰς δ᾽ ἐμπειρίας τινὸς, τοὶ ἔμπειροι, τὰς δὲ παροχᾶς τινος καὶ δαπάνας, τοὶ εὔποροι· καὶ τούτοις πᾶσι κατὰ τρόπον ἄρξασι τὰς κατ᾽ ἀξίας ἀρχὰς διανέμωντι τὰς τιμάς. Ἐπεὶ δὲ τᾶς ἀρετᾶς αἰτίαι τυγχάνοντι τρεῖς, φόβος, ἐπιθυμία, αἰδώς, δυνασεῖται δε τὸν μὲν φόβον ὁ νόμος ἐμπαρασκευάζειν, τὰν δὲ αἰδῶ, τὰ ἔθεα· τοὶ γὰρ ἐθισθέντες καλῶς αἰδέονται τὰ αἰσχρὰ πράσσειν· ὁ δὲ λόγος τὰν ἐπιθυμίαν· ἀγωγὸν γὰρ, τᾶς αἰτίας ἀπόδοσις ἅμα, καὶ ἐφελκυστικὸν τᾶς ψυχᾶς, ἄλλως τε δὴ καὶ γιγνόμενον μετὰ προτροπᾶς· διὸ καὶ φρατρίας καὶ συσσίτια καὶ συσκανίας καὶ συναγελισμοὺς, τὰ μὲν στρατιωτικοὺς, τὰ δὲ καὶ πολιτικοὺς, ἐγκατασκευάζειν δεῖ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, συναρμόζειν δὲ καὶ τὸ τῶν πρεσβυτέρων γένος αὐτοῖς, (*) ἐπειδήπερ τοὶ μὲν νέοι δέονται σωφρονισμῶ καὶ καταρτύσιος, τοὶ δὲ πρεσβύτεροι, φιλοφροσύνας καὶ διαγωγᾶς ἀλύπω.

94. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐπεὶ οὖν διὰ τριῶν ἐλέγομεν ἀποτελεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον σπουδαῖον, διά τε τῶν ἐθέων καὶ τῶν νόμων καὶ τοῦ λόγου, σκοπιάζεσθαι δεῖ, πῶς τε διαφθείρεσθαι πέφυκε τὰ ἔθεα, καὶ πῶς διαμένειν. Εὑρήσομες δὴ τὰ ἔθεα φθειρόμενα κατὰ δύο τρόπους· ἢ γὰρ δι᾽ αὑτὼς, ἢ διὰ τὼς ἐκτός. Καὶ διὰ μὲν αὑτὼς, ἤτοι διὰ τὸ φεύγειν τὰς λύπας, ἢ διὰ τὸ αἱρέεσθαι τὰς ἡδονάς· — διὰ μὲν γὰρ τὸ φεύγεν τὰς λύπας τὼς πόνως οὐχ ὑπομένοντι, διὰ δὲ τὸ διώκειν τὰς ἡδονὰς τὰ ἀγαθὰ τοὶ ἀποβάλλοντι ἐργατεύοντι δὲ τοὶ μὲν πόνοι τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις· ταὶ δὲ ἁδοναὶ, τὰ κακά· ἀκρατέες ὦν καὶ μαλακοὶ γιγνόμενοι, θηλύτεροι γίγνονται ταῖς ψυχαῖς, καὶ

ποτὶ τὰς ἀναλώσιας πολυδαπανώτεροι· — διὰ δὲ τὼς ἐκτὸς, αἴκα ξενικὸς ἐπίδαμος ὄχλος γένηται εὐαμερίαις ἐμπορικαῖς χαίρων, ἢ καὶ τοὶ ἀστυγείτονες φιλάδονοι καὶ τρύφακες ἐόντες μεταδιδῶντι τοῖς πλασιάζουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἐθέων. Διὸ δεῖ τὼς νομοθέτας καὶ τὼς ἀγελάρχας ἐπιμελῶς παρατηρεῖν, εἰ ἐπιμελῶς συνασκεῖται τὰ ἔθεα, καὶ ὁμαλῶς πορεύεται διὰ πάντων· ἔτι δ' εἰ τὸ γνάσιον καὶ τὸ αὐθιγενὲς πλᾶθος τᾶς πολιτείας διαμένει ἀκέραιον καὶ ἀπαράμικτον ὑπάρχον ἀπὸ τῶ ἄλλω γένευς· καὶ εἰ τὰ μεγέθεα τῶν βίων ἐν τοῖς αὐτοῖς διαμένει, καὶ οὐ παραπόλλυται· ἅμα γὰρ τῷ τὰ περισσὰ κτᾶσθαι, καὶ τὰ περισσὰ μαστεύοντι.

Καὶ τὰ μὲν ἔθεα οὕτως ἀσφαλίζεσθαι χρή· τὼς δὲ λόγως, τὸ τῶν σοφιστῶν γένος ἐπικρίνοντας καὶ δοκιμάζοντας, εἰ ποτὶ τὼς νόμως καὶ τὰ πολιτικὰ δόγματα καὶ τὰς ἰδίας οἰκονομίας τῶν βίων ὠφέλιμα λέγοντι· οὐ γὰρ τὰν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μεγίσταν κακοδαιμοσύναν ἐντίκτοντι τοὶ τῶν σοφιστῶν λόγοι ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς, αἴκα κατατολμῶντι κινῆν παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἤ τι τῶν θείων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων· οὐδὲ ποτ' ἀλάθειαν, οὐδὲ ποτ' ἀσφάλειαν, οὐδὲ ποτὶ δόξαν κύριόν ἐστι, ζόφωσιν δὲ καὶ σύγχυσιν ἐπιφέρει τῷ κοινῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων. Τοιοῦτοι δὲ λόγοι τυγχάνοντι οἱ πάντες, ἤτοι μὴ εἶμεν τὸ θεῖον, ἢ καὶ ἐὸν, μὴ ἔχεν οὕτως ποτὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὥστ' ἐπιβλέπεν αὐτὸ καὶ φροντίζεν, ἀλλ' ἐᾶν καὶ κατολιγωρεῖν. Καὶ γὰρ ἁ τοιαύτα παραδοχὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀφροσύναν καὶ ἀδικίαν ἐντίκτει, οὐδ' εἰπεῖν δηλομένοις εὐμαρές ἐστι. Πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ἀναρχίας πλαρωθεὶς, καὶ τὸν ὕποπτον ἀπωσάμενος φόβον, σκιρτᾷ τε καὶ παρανομεῖ, παντοδαπὸς γινόμενος.

Χρέεσθαι δὲ τῷ λόγῳ πολιτικῷ καὶ σεμνῷ καὶ οἰκείῳ τᾶς διαθέσιος τῶ λέγοντος, ἀλλὰ μὴ προσποιητῷ· οὕτω γὰρ ἁ λέξις ἐσεῖται τὸ τοῦ λέγοντος ἦθος ἐμφαίνουσα.

Ἐκ δὲ τῶν νόμων δεῖ τὰν (*) ἀσφάλειαν οὕτως ἐπιφέρεν, εἰ καὶ σύνθετος ἁ πολιτεία ἢ καὶ συντεταγμένα ἐκ πασᾶν τᾶν ἄλλαν· λέγω δὲ οὐ τῶν παρὰ φύσιν, ἀλλὰ τῶν κατὰ φύσιν. Τυραννίδος γὰρ οὐδεμίᾳ χρεία ταῖς πόλεσιν, εἰ μή πω καὶ τᾶς ὀλιγαρχίας ἐπὶ βραχύ. Δεῖ τοίνυν βασιλείαν πράταν ἐντετάχθαι, καὶ δεύτερον, ἀριστοκρατίαν. Βασιλεία μὲν γὰρ θεομίματον πρᾶγμα, καὶ δυσφύλακτον ὑπὸ ἀνθρωπίνας ψυχᾶς· ταχέως γὰρ ὑπὸ τρυφᾶς καὶ ὕβριος ἀλλάσσεται· διόπερ οὐ δεῖ κατὰ πᾶν αὐτᾷ χρέεσθαι, μέχρι δὲ τῶ δυνατῶ καὶ ποτὶ τὰν πολιτείαν χρησίμω· τὰν δ' ἀριστοκρατίαν ἐπιπλέον ἐμπλέκεν, τῷ πλείονας εἶμεν τὼς ἄρχοντας, καὶ φιλοζήλως διατίθεσθαι ποτ' αὐτοὺς, καὶ πολλάκις ἀντιμεταβάλλεσθαι τὰς ἀρχάς. Δαμοκρατίαν δὲ ἀναγκαῖον μὲν ἦμεν πάντως· δεῖ γὰρ τὸν πολίταν μέρος ὑπάρχοντα τᾶς συμπάσας πολιτείας φέρεσθαί τι ἀπ' αὐτᾶς γέρας· ἐπέχεσθαι δ' ἱκανῶς αὐτὰν δεῖ· θρασὺ γὰρ καὶ προπετὲς τὸ πολὺ πλᾶθος.

95. Διωτογένους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ὁσιότητος.

Τὼς δὲ νόμως οὐκ ἐν οἰκήμασι καὶ θυρώμασιν ἐπῆμεν δεῖ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἠθέεσι τῶν πολιτευομένων. Τίς οὖν ἀρχὰ πολιτείας ἁπάσης; Νέων τροφά. Οὐ γὰρ μήποκα τὸν καρπὸν ὀνασιφόρον ἄμπελοι γεννήσοντι, μὴ φυτοτροφηθεῖσαι καλῶς· οὐδ' ἵπποι μήποκα γένωνται καλοὶ πωλοτροφίαν παρέντες. Τὰ γὰρ νεόχρηστα τῶν σιτίων μάλιστα τῷ ἁψαμένῳ καὶ πλατιάζοντι ὅμοιον τὸ σχῆμα λαμβάνει. Τοῖς ἀνθρώποις περὶ μὲν ἀμπέλων, πῶς χρὴ τμηθῆμέν τε καὶ ἐποφθῆμεν, πεφρονημένως ἔχει· τὰ δ'

ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἤθη, ἀμελέως τε καὶ εἰκαίως· καί τοι οὐχ ἁ ἄμπελος, οὐδὲ οἶνος τᾶς πολιτείας ἁγεμὼν ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἁ ψυχὰ τῶ ἀνθρώπω. Καὶ τῷ μὲν φυτῷ πλέονος εἰώθαμες ἄξιον παρακαθιστάμεν, καὶ τὸν ἐπιμελησόμενον, οὐ μῆον ἢ δύο μνᾶν ἄξιον· τοῖς δὲ νέοις, Ἰλλυριὸν ἢ Θρᾷκα, οὐδενὸς ἄξιον. Οἱ δ᾽ ἐξ ἀρχᾶς νομοθέται τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων στάσιμον οὐκ ἂν δύναιντο ποιῆσαι, κινάσιος δὲ μόνας καὶ τάξιος κεκοινωνηκυῖαν παρακατέζευξαν ὄρχησιν καὶ ῥυθμὸν, ἔτι δὲ παιγνιάς τὰς μὲν ἐς κοινωνίαν προτρεπομένας, τὰς δ᾽ ἐς ἀλάθειαν καὶ ὀξύτατα ψυχᾶς· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ὑπο μέθας ἢ πλησμονᾶς φαῦλόν τι καταπράξασιν τὸν αὐλὸν καὶ τὰν ἁρμονίαν ἐς τὰς συνέσιας κατέταξαν, ὅπως πεπαινόμενον τὸ ἦθος δύναιτο καὶ κατακοσμεῖσθαι.

96. *Πλάτωνος Πολιτείας δ΄.*

Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειν εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰσδέξωνται, πάλιν τοὐναντίον ἢ ἐκείνοις εἰς πάντα συνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπανορθοῦσα εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη. Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότερον ἀπώλλυσαν ἅπαντα; Ποῖα; Τὰ τοιάδε· σιγάς τε τῶν νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις, ὡς πρέπει, καὶ κατακλίσεις καὶ ὑπαναστάσεις (*) καὶ γονέων θεραπείας καὶ κουράς τε καὶ ἀμπεχόνας καὶ ὑποδέσεις καὶ ὅλον τὸν τοῦ σώματος σχηματισμὸν, καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. Ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Νομοθετεῖν δὲ αὐτὰ οἶμαι εὔηθες· οὔτε γάρ που γίγνεται, οὔτ᾽ ἂν μείνειεν λόγῳ τε καὶ γράμμασι νομοθετηθέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει γοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Ἀδείμαντε, ἐκ

96. p. 425.

τῆς παιδείας, ὅποι ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα εἶναι. Ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν, ὅμοιον παρακαλεῖ; Τί μήν; Καὶ τελευτῶν δὴ, οἶμαι, φαῖμεν ἂν εἰς ἕν τι τέλεον καὶ νεανικὸν ἀποβαίνειν αὐτὸ, ἢ ἀγαθὸν, ἢ καὶ τοὐναντίον.

97. *Ἐν ταὐτῷ.*

Σωτηρίαν ἔγωγε, εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυῖαν περὶ τῶν δεινῶν, ἅ τέ ἐστι καὶ οἷα· διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν, τῷ ἔν τε λύπαις ὄντα διασώζεσθαι αὐτὴν, καὶ ἐν ἡδοναῖς, καὶ ἐν ἐπιθυμίαις, καὶ ἐν φόβοις, καὶ μὴ ἐκβάλλειν. Ὧι δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκ οὖν οἶσθα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι οἱ βαφεῖς ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια, ὥστ᾽ εἶναι ἁλουργὰ, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξεται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι; καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφὲν, καὶ ἡ πλύσις οὔτ᾽ ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ᾽ ἂν μὴ, οἶσθα οἷα δὴ γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα, μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶ ἔκπλυτα καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐπαιδεύομεν ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· καὶ μηδὲν οἴου ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο

97. p. 429.

ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο, καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ τήν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ αὐτῶν ἐκπλῦναι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν· ἥ τε ἡδονὴ παντὸς χαλαστραίου δεινοτέρα οὖσα τοῦτο δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία παντὸς ἄλλου ῥύμματος. Τὴν δὴ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρθῆς τε καὶ νομίμου δεινῶν τε πέρι καὶ μὴ, ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ τίθεμαι, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἀλλ᾽ οὐδὲν, ἦ δ᾽ ὅς, λέγω· δοκεῖς γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ τῶν αὐτῶν τούτων ἄνευ παιδείας γεγονυῖαν, τήν τε θηριώδη καὶ ἀνδραποδώδη, οὔτε πάνυ νόμιμον ἡγεῖσθαι, ἄλλο τέ τι ἢ ἀνδρείαν καλεῖν. —

(*) Κόσμος πού τις, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἡ σωφροσύνη ἐστὶ, καὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασι, κρείττω δὴ αὑτοῦ λέγοντες, οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, ὥσπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. Ἦ γάρ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκ οὖν τὸ μὲν κρείττω αὑτοῦ γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων, καὶ ἥττων δήπου ἂν αὑτοῦ εἴη, καὶ ὁ ἥττων, κρείττων· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις προσαγορεύεται. Τί δ᾽ οὔ; Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, φαίνεταί μοι βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, ὥς τι ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν τὸ μὲν βέλτιον ἔνι τὸ δὲ χεῖρον· καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὑτοῦ· ἐπαινεῖ γοῦν· ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινος ὁμιλίας κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ βέλτιον ὂν, τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν τε καὶ καλεῖν ἥττω ἑαυτοῦ, καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμενον. Καὶ γὰρ

ἔοικεν, ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν· κρείττω γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δικαίως φήσεις προσαγορεύειν. Εἴπερ οὖν τὸ ἄμεινον τοῦ χείρονος ἄρχει, σῶφρον κλητέον, καὶ κρεῖττον αὑτοῦ. Ἀλλὰ ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν καὶ τάς τε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονάς τε καὶ λύπας ἐν πᾶσι μάλιστ᾽ ἄν τις εὕροι, καὶ γυναιξὶ καὶ οἰκέταις καὶ τῶν ἐλευθέρων λεγομένων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις. Πάνυ μὲν οὖν. Τὰς δέ γε ἁπλᾶς τε καὶ μετρίας, αἳ δὴ μετὰ νοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπιτεύξῃ, καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν τραφεῖσι, βέλτιστα δὲ παιδευθεῖσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα ὁρᾷς ἐνόντα σοι ἐν τῇ πόλει, καὶ κρατουμένας αὐτόθι τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως, τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσί τε καὶ ἐπιεικεστέροις; Ἔγωγ᾽, ἔφη. Εἰ ἄρα δεῖ τινα πόλιν προσαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ αὐτὴν αὑτῆς, ταύτην προσρητέον; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ σώφρονα κατὰ πάντα ταῦτα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν αὖ εἴπερ ἐν ἄλλῃ πόλει ἡ αὐτὴ δόξα ἔνεστι τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, περὶ τοῦ οὕς τινας δεῖ ἄρχειν, καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν. Ἢ οὐ δοκεῖ; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν πολιτῶν τὸ σωφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν; ἐν τοῖς ἄρχουσιν, ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέροις που, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἀρτίως, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; Τί δή; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία, ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα, ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πό-

λιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται, διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, (*) εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ, εἰ δὲ, καὶ πλήθει, ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. Ὥστε ὀρθότατα ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι, ἔφη, ξυνδοκεῖ.

98. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἀλλ' ἦν δ' ἐγὼ, ἄκουε, εἴ τι ἄρα λέγω. Ὃ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέμεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντὸς, ὅτε τὴν πόλιν κατῳκίζομεν, τοῦτό ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἤτοι τούτου τι εἶδος ἡ δικαιοσύνη· ἐθέμεθα δὲ δήπου, καὶ πολλάκις ἐλέγομεν, εἰ μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἓν δέοι ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὑτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἴη. Ἐλέγομεν γάρ. Καὶ μὴν ὅτι γε τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν δικαιοσύνη ἐστὶ, καὶ τοῦτο ἄλλων τε πολλῶν ἀκηκόαμεν, καὶ αὐτοὶ πολλάκις εἰρήκαμεν. Εἰρήκαμεν γάρ. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε, κινδυνεύει τρόπον τινὰ γιγνόμενον δικαιοσύνη εἶναι, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. Οἶσθα ὅθεν τεκμαίρομαι; Οὒκ, ἀλλὰ λέγε, ἔφη. Δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ ὑπόλοιπον ἐν τῇ πόλει ὧν ἐσκέμμεθα, σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, τοῦτο εἶναι τὸ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέχον ὥστε ἐγγενέσθαι καὶ ἐγγενομένοις σωτηρίαν παρέχειν, ἕως περ ἂν ἐνῇ· καί τοι ἔφαμεν δικαιοσύνην ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνων, εἰ τὰ τρία εὕροιμεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐ-

98. p. 432. 433.

γὼ, εἰ δέοι κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύσκριτον ἂν εἴη, πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μὴ, ἅττα ἐστὶ, δόξης ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη, ἢ ἡ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα· ἢ τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνὸν, καὶ ἐν παιδὶ, καὶ ἐν γυναικὶ, καὶ δούλῳ, καὶ ἐλευθέρῳ, καὶ δημιουργῷ, καὶ ἄρχοντι, καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν ἓν ἔπραττε, καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύσκριτον, ἔφη· πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως, τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς, καὶ τῇ σωφροσύνῃ, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς ἀρετὴν πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει· ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προστάξεις δικάζειν; Τί μήν; Ἢ ἄλλου οὗ τινος οὖν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ τούτου, ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι τὰ ἀλλότρια, μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; Οὔκ· ἀλλὰ τούτου. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῃ ἡ τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις, δικαιοσύνη ἂν ὁμολογοῖτο. Ἔστι ταῦτα.

99. *Ἐν ταὐτῷ.*

Δεῦρο νῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ἵνα καὶ εἰδῇς ὅσα εἴδη ἔχει ἡ κακία, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅ γε δὴ καὶ ἄξια θέας. Ἕπομαι, ἔφη, μόνον λέγε. Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, ὥσπερ (*) ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου, ἓν μὲν εἶναι εἶδος τῆς ἀρετῆς, ἄπειρα δὲ τῆς

99. p. 445.

κακίας· τέτταρα δὲ ἐν αὐτῇ ὄντα ὧν καὶ ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. Πῶς λέγεις, ἔφη; Ὅσοι, ἦν δ' ἐγὼ, πολιτειῶν τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοιοῦτοι κινδυνεύουσι καὶ ψυχῆς τρόποι εἶναι. Πόσοι δή; Πέντε μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, πολιτειῶν, πέντε δὲ ψυχῆς. Λέγ', ἔφη, τίνες; Λέγω, εἶπον, ὅτι εἷς μὲν οὗτος, ὃν ἡμεῖς διεληλύθαμεν, πολιτείας εἴη ἂν τρόπος, ἐπονομασθείη δ' ἂν καὶ διχῇ· ἐγγενομένου γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τοῖς ἄρχουσι διαφέροντος, βασιλεία ἂν κληθείη· πλειόνων δὲ, ἀριστοκρατία. Ἀληθῆ ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἓν εἶδος λέγω· οὔτε γὰρ ἂν πλείους οὔτε εἷς ἐγγενόμενοι κινήσειεν ἂν τινα τῶν ἀξίων λόγου νόμων τῆς πόλεως, τροφῇ τε καὶ παιδείᾳ χρησάμενος, ᾗ διεληλύθαμεν.

100. Πλάτωνος Πολιτείας έ.

Ἀποδυτέον δὴ ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶν, ἐπείπερ ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἀμφιέσονται, καὶ κοινωνητέον πολέμου τε καὶ τῆς ἄλλης φυλακῆς τῆς περὶ τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἄλλο πρακτέον· τούτων δὲ αὐτῶν τὰ ἐλαφρότερα ταῖς γυναιξὶν ἢ τοῖς ἀνδράσιν ἀποδοτέον, διὰ τὴν τοῦ γένους ἀσθένειαν· ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς γυναιξὶ τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζομέναις, ἀτελῆ τοῦ γελοίου σοφίας δρέπων καρπὸν, οὐδὲν οἶδεν, ὡς ἔοικεν, ἐφ' ᾧ γελᾷ, οὐδὲ τί πράττει· κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον, καλόν· τὸ δὲ βλαβερὸν, αἰσχρόν.

101. Ἐν ταὐτῷ.

Τούτῳ, ἦν δ' ἐγὼ, ἕπεται νόμος, καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγῷμαι, ὅδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινὰς,

100. 101. p. 457.

ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινοὺς, καὶ μήτε γονέα εἰδέναι ἔκγονον τὸν αὑτοῦ, μήτε παῖδα, γονέα. Πολὺ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν, καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι, ἦν δ ἐγὼ, περί γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἂν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν, κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας.

102. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ μὲν δὴ κοινωνία, ὦ Γλαύκων, αὕτη τε καὶ τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξί σοι τῆς πόλεως· ὡς δὲ ἑπομένη τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ μακρῷ βελτίστη, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου· ἢ πῶς ποιῶμεν; Οὕτω νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχ ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας ἔρεσθαι ἡμᾶς αὐτοὺς, τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰπεῖν εἰς πόλεως κατασκευὴν, οὗ δεῖ στοχαζόμενον τὸν νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κακὸν, εἶτα ἐπισκέψασθαι; ἆρα ἃ νῦν διήλθομεν, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τὸ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν οὖν τί μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο, ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ, καὶ ποιῇ πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ δὴ ξυνδεῖ τε (*) καὶ ποιεῖ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐκ οὖν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίωσις διαλύει ὅταν οἱ μὲν περιαλγεῖς οἱ δὲ περιχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι τῆς πόλεώς τε καὶ τῶν ἐν τῇ

102. p. 461.

πόλει; Τί δ᾽ οὔ; Ἆρ᾽ οὖν ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν, καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταὐτά; Κομιδῆ μὲν οὖν. Ἐν ᾗ τινι δὲ πόλει πλεῖστοί σοι τὸ αὐτὸ κατὰ ταὐτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται; Πολύ γε. Καὶ ἥ τις δὴ ἐγγύτατα ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει· οἷον ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ, ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα συνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη· καὶ οὕτω δὴ λέγομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς λόγος, περί τε λύπης, πονοῦντος μέρους, καὶ περὶ ἡδονῆς, ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γὰρ, ἔφη. Καὶ τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ· ἑνὸς δὴ, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν, ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἢ ξυνησθήσεται ἅπασα, ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον. Ὥρα ἂν εἴη, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστα ἔχει εἴτε καὶ ἄλλη τις μᾶλλον. Οὐκ οὖν χρὴ, ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μέν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ; Ἔστι. Πολίτας μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προσεροῦσι; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πολίτας, τί καὶ ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς, δεσπότας· ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις, αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα ἄρχοντας. Τί δ᾽ ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ

πολίτας, τί τοὺς ἄρχοντάς φησιν εἶναι; Σωτῆράς τε καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ᾽ οὗτοι τὸν δῆμον; Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ἄρχοντες τοὺς δήμους; Δούλους, ἔφη. Τί δ᾽ οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους; Ξυνάρχοντας, ἔφη. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν τῶν ἀρχόντων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, εἴ τίς τινα ἔχει προσειπεῖν τῶν ξυναρχόντων, τὸν μὲν ὡς οἰκεῖον, τὸν δ᾽ ὡς ἀλλότριον; Καὶ πολλούς γε. Οὐκοῦν τὸν μὲν οἰκεῖον ὡς ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, τὸν δ᾽ ἀλλότριον, ὡς οὐχ ἑαυτοῦ; Οὕτω. Τί δ᾽ οἱ παρὰ σοὶ φύλακες, ἔσθ᾽ ὅστις αὐτῶν ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προσειπεῖν ὡς ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἔφη. Παντὶ γὰρ ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ, ἢ ὡς ἀδελφῷ ἢ ὡς ἀδελφῇ ἢ ὡς πατρὶ, (*) ἢ ὡς μητρὶ, ἢ ὡς υἱεῖ, ἢ θυγατρὶ, ἢ τούτων ἐγγόνοις, ἢ προγόνοις, νομιεῖ ἐντυγχάνειν. Κάλλιστα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις· ἀλλ᾽ ἔτι καὶ τόδε εἰπέ· πότερον αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετήσεις, ἢ καὶ τὰς πράξεις πάσας κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περί τε τοὺς πατέρας ὅσα νόμος περὶ πατέρας αἰδοῦς τε πέρι καὶ κηδεμονίας, καὶ τοῦ ὑπήκοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων· ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὡς οὔτε δίκαια οὔτε ὅσια πράττοντες ἂν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα; αὗταί σοι ἢ ἄλλαι φῆμαι ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνήσουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν παίδων ὦτα, καὶ περὶ πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς ἀποφήνῃ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν; Αὗται, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἰ ἄνευ ἔργων ὀνόματα οἰκεῖα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἆρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν, ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ, ὅτι τὸ ἐμὸν πράττει, ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Ἀληθέστατα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκ οὖν μετὰ τοῦ-

του τοῦ δόγματός τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν ξυνακολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκ οὖν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν οἱ πολῖται ἡμῖν, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάζουσι, τούτου δὲ κοινωνοῦντες, οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσι; Πολύ γε. Ἆρ᾽ οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει, ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξι; Πάνυ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε πόλει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθὸν, ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς, ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν δὴ καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὁμολογοῦμεν· ἔφαμεν γάρ που, οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι, οὔτε γῆν, οὔτε κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα καὶ τὰ νῦν λεγόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας, μὴ τὸ αὐτὸ, ἀλλ᾽ ἄλλον ἄλλο, τὸν μὲν εἰς τὴν αὑτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα ὅ τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἑτέραν οὖσαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας, ἰδίων ὄντων ἰδίας, ἀλλ᾽ ἑνὶ δόγματι, τοῦ οἰκείου πέρι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν, ὁμοιοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχή-

σεται ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδὲν ἴδιον κεκτῆσθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἄλλα κοινά; (*) ὅθεν δὴ ὑπάρχει τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων ἢ ξυγγενῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάζουσι. Πολλὴ, ἔφη, ἀνάγκη ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ βιαίων γε οὐδὲ αἰκίας δίκαι δικαίως ἂν εἶεν, ἐν αὐτοῖς· ἥλιξι μὲν γὰρ ἥλικας ἀμύνεσθαι καλὸν καὶ δίκαιόν που θήσομεν, ἀνάγκην σωμάτων ἐπιμελείας τιθέντες. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ γὰρ καὶ τόδε ὀρθὸν ἔχει, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὗτος ὁ νόμος, εἴ πού τίς τῳ θυμοῖτο, ἐν τῷ τοιούτῳ πληρῶν τὸν θυμὸν, ἧττον ἐπὶ μείζους ἂν ἴοι στάσεις. Πάνυ μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὲν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε νεώτερος πρεσβύτερον, ἂν μὴ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι ἐπιχειρήσει ποτὲ οὔτε τύπτειν, ὡς τὸ εἰκὸς, οἶμαι δὲ οὐδ᾽ ἄλλως ἀτιμάσει· ἱκανὼ γὰρ τὼ φύλακε κωλύοντε, δέος τε καὶ αἰδώς· αἰδὼς μὲν, ὡς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἴργουσα· δέος δὲ, τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν, τοὺς μὲν ὡς υἱεῖς, τοὺς δὲ ὡς ἀδελφοὺς, τοὺς δὲ ὡς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες αὔξουσι. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ στασιαζόντων, οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι᾽ ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν· κολακείας τε πλουσίων πένητες, ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παιδοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαίαν ἴσχουσι, τὰ μὲν δανειζόμενοι, τὰ δ᾽ ἐξαρνούμενοι, τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι, θέμενοι παρὰ γυναῖκάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδόντες· ὅσα

τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ καὶ οἷα πάσχουσι, δῆλά τε καὶ ἀγεννῆ καὶ οὐκ ἄξια λέγειν. Δῆλα γάρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάντων τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ μακαριστοῦ βίου, ὃν οἱ Ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι, μακαριώτερον. Πῇ; Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι, ὧν τούτοις ὑπάρχει· ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη, καλλίων, ἥ τ᾽ ἐκ τοῦ δημοσίου τροφή, τελεωτέρα· νίκην τε γὰρ νικῶσι, ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν· τροφῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀναδοῦνται. Καὶ γέρα δέχονται παρὰ τῆς αὑτῶν πόλεως ζῶντες, καὶ τελευτήσαντες ταφῆς ἀξίας μετέχουσι. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά.

103. Ἐν ταὐτῷ.

Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα τὰ ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο ὄντα ἐπὶ δυοῖν τινοιν διαφοραῖν. Λέγω δὲ τὰ δύο, τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ ξυγγενές, τὸ δὲ ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. Ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ, στάσις κέκληται· ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου, πόλεμος.

104. Ἐν ταὐτῷ.

Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον τοῖς φύλαξι, μήτε γῆν τέμνειν, μήτε οἰκίας ἐμπιπράναι; Θῶμεν, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταῦτά τε καὶ τὰ (*) πρόσθεν. Ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἐάν τίς σοι τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπῃ λέγειν, οὐδέποτε μνησθήσεσθαι ὃ ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος, πάντα ταῦτα εἴρηκας, τό, ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι, καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυνατή· ἐπεὶ ὅτι γε εἰ γένοιτο, πάντ᾽ ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο· καὶ ἃ σὺ παραλείπεις, ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖς

103. p. 470. 104. p. 471.

πολεμίοις ἄριστ᾽ ἂν μάχοιντο, τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γιγνώσκοντές τε καὶ ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ ὀνόματα ἑαυτοῖς, ἀδελφούς, πατέρας, υἱεῖς.

105. Ἐν ταὐτῷ.

Σκόπει δέ, ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μή, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸ ξυμπέσῃ δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ᾽ ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἀποκαθιστῶσι, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φίλε Γλαύκων, ταῖς πόλεσι, [ἀλλὰ μὴ] δοκῶ δὲ οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήποτε πρότερον φυῇ τε ἐς τὸ δυνατὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν· ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὃ ἐμοὶ πάλαι ὄκνον ἐντίθησι λέγειν ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσεται. Χαλεπὸν γὰρ ἰδεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλη τις εὐδαιμονήσειεν, οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ.

106. Πλάτωνος Πολιτείας ς′.

Ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπαιτιῶμαι μηδεμίαν ἀξίαν εἶναι τῶν νῦν κατάστασιν πόλεως φιλοσόφου φύσεως· διὸ καὶ στρέφεσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι αὐτήν, ὥσπερ ξενικὸν σπέρμα ἐν γῇ ἄλλῃ σπειρόμενον, ἐξίτηλον εἰς τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω καὶ τοῦτο τὸ γένος, νῦν μὲν οὐκ ἴσχον τὴν αὑτοῦ δύναμιν, εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρίστην πολιτείαν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ ἄριστόν ἐστι, τότε δηλώσει ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν· τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων.

105. p. 473. 106. p. 497.

107. *Πλάτωνος Πολιτείας ζ.*

Τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ᾽ ἔχει· ἐν πόλει ᾗ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι· τὴν δ᾽ ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν, ἐναντίως.

108. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ᾽ οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος· εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν οἰόμενοι τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι. Περιμάχητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν.

109. Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθές, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὕτω· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι χρὴ σὴν χάριν ἀποδεῖξαι πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατα ἂν εἴη, πάλιν μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐτὰ διωμολόγησαι. Τὰ ποῖα; Ἆρ᾽ οἷόν τέ τι πραχθῆναι ὡς λέγεται, ἢ φύσιν ἔχει πρᾶξιν λέξεως ἧττον ἀληθείας ἐφάπτεσθαι, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ; ἀλλὰ σὺ πότερον ὁμολογεῖς οὕτως, ἢ οὔ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τούτῳ μὲν δὴ μὴ ἀνάγκαζέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοιαῦτα παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ γιγνόμενα ἀποφαίνειν, ἀλλ᾽ ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν, ὡς ἂν ἐγγύτατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξευρηκέναι, ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἃ σὺ ἐπιτάττεις. Ἦ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἔγωγε, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί ποτε νῦν κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται, δι᾽ ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦνται· καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος, ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλις· μάλιστα μέν, ἑνός· εἰ δὲ μή, δυοῖν· εἰ δὲ μή, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, μεταβαλόντος, δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι, ὅτι μεταπέσοι ἄν· οὐ μέντοι (*) μικροῦ γε, οὐδὲ ῥᾳδίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ᾽ αὐτὸ δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἶμι, ὃ τῷ μεγίστῳ προσεικάζομεν σχήματι· εἰρήσεται δ᾽ οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κῦμα ἐκγελῶν, καὶ ἀταξίαν καταλύσειν· σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μή, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι, φιλοσοφήσωσιν. . . . . .

110. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταὐτόν ἐστι. Ταὐτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκ οὖν θαῤῥοῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰ μέλλει πρός τοὺς οἰκείους γε καὶ γνωρίμους πρᾷός τις ἔσεσθαι φύσει, καὶ φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

111. Χαλεπὸν μὲν οὖν πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὸν μέν, δυνατὸν δέ πῃ, καὶ οὐκ ἄλλῃ πῃ εἴρηται, ἢ ὅταν οἱ ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται ἢ πλείους ἢ εἷς ἐν πόλει γενόμενοι, τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους, τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου ποιησάμενοι, καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμὰς (μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον) καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε

καὶ αὔξοντες αὐτὸ διασκευωρήσωνται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς; ἔφη. Ὅσοι μὲν οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δέκα ἐν τῇ πόλει πάντας ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες ἐκτὸς τῶν συνήθων, ἃ καὶ οἱ γονεῖς ἔχουσι θρέψονται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νόμοις οὖσιν, οὓς διεληλύθαμεν τότε· καὶ οὕτω τάχιστά τε καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἣν ἐλέγομεν καταστᾶσαν, αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν, καὶ τὸ ἔθνος ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται πλεῖστα ὀνήσειν.

112. *Ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις; ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ, οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ ἂν ὅ γε οἶδε ζητεῖ, (οἶδε γὰρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως.) οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ οἶδεν ὅ τι ζητήσει. Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες; Οὐκ ἔμοιγε. Ἔχεις λέγειν ὅπη; Ἔγωγε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. Τίνα λόγον λεγόντων; Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερῶν τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμελέτηκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἵοις τε εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν· ἀλλὰ σκόπει εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν· φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δὲ οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον.*

112. Plat. Men. p. 80. E.

Οἷσι γὰρ ἂν
Φερσεφόνα (*) ποινὰν παλαιοῦ πένθεος
δέξηται, ἐς τὸν ὕπερθεν
ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει
ἀνδιδοῖ ψυχὰ πάλιν,
ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαυοὶ,
καὶ σθένει κραιπνοὶ, σοφίᾳ τε μέγιστοι
ἄνδρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον
ἥρωες ἁγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται.

Ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατος οὖσα, καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ πάντα πράγματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι, ἅ γε καὶ πρότερον ἠπίστατο. Ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης συγγενοῦς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας ἅπαντα τῆς ψυχῆς, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἄλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. Τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. Οὐκ οὖν οὐ δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ, ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ὅ τι ἀρετή ἐστι. Ναί, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν, ἀνάμνησίς ἐστιν, ἔχεις με τοῦτο διδάξαι, ὡς οὕτως ἔχει; Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὔ φημι διδαχὴν εἶναι, ἀλλ᾽ ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τἀναντία λέ-

γων. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον.

113. Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὥσπερ νῦν τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε, καὶ τῶν φίλων προπατόρων. Πάντων γὰρ τῶν ἐν τῷ βίῳ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν· τὰ δ' αὑτοῦ διττὰ παρὰ πᾶσι· τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω, δεσπόζοντα· τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω, δοῦλα. Τῶν οὖν δύο, τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. Οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας, καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους, τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρακελεύομαι. Τιμᾷ δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς· δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή· τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. Ὁ δ' ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις, ἢ δώροις αὐτοῖς αὔξειν, ἤ τισιν ὑπείξεσι, μηδὲν βελτίω δ' ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. Αὐτίκα παῖς γενόμενος εὐθὺς ἄνθρωπος πᾶς, ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν, καὶ τιμᾶν οἴεται, ἐπαινῶν τὴν αὑτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν, ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν ἐστιν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει, καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δὲ, ὥς φαμεν, μετά γε θεοὺς, δευτέραν· οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὑτοῦ ἕκαστος ἁμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῆται, καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλὰ ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ αἰεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῇ, (*) τιμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ὡς δὴ δοκεῖ, ὧδε πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο, βλάπτει γάρ· οὐδὲ ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ· ἀτιμάζει δὲ, κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτήν· οὐδέ γε ὁπόταν αὖ τἀναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόνους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν, ἀλλ' ὑπείκῃ, τότε οὐ τιμᾷ ἀτιμάζων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται, δρῶν τὰ τοιαῦτα σύμπαντα· οὐδ' ὁπόταν ἡγῆται ζῆν τοῦτο ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ, ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ ἐν ᾅδου πράγματα πάντα κακὰ ἡγούμενος τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει τε καὶ οὐκ ἀντιτείνει, διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων, ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τἀναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ· οὐδὲ μὴν, πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὖ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος· οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων, ἀγνοεῖ ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ· οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὑτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου. Πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος, οὐδ', ὡς εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅσαπερ νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δ' ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν, θειότατον ὂν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. Τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται, ἔστι δὲ ἡ μεγίστη, τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν· ὁμοιούμενον δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους, καὶ τῶν μὲν ἀποσχίζεσθαι,

113. Legg. V. p. 726.

τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις, ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. Τοῦτο δὴ οὖν τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι· καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ δίκη· τιμωρία δὲ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὅ τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλιος· ὁ μὲν οὐκ ἰατρευόμενος, ὁ δ᾽, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. Τιμὴ δ᾽ ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἕπεσθαι· τὰ δὲ χείρω, γενέσθαι βελτίω δυνατὰ, τοῦτ᾽ αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. Ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακὸν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἑλόντα αὖ, ξυνοικεῖν κοινῇ τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμή. Τὸ δὲ τρίτον πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσειε τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμήν. (*) Τὰς δ᾽ αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς, καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. Μηνύειν δὴ φαίνεται, τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ τὸ ἰσχυρὸν οὐδὲ τὸ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα οὐδὲ τὸ ὑγιεινὸν, καίτοι γε πολλοῖς ἂν τοῦτο δοκοῖ, καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία, τὰ δ᾽ ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ· τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ, ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους. Ὡς δ᾽ αὕτως ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεως, κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἰδίᾳ· τὰ δ᾽ ἐλλείποντα, δοῦλον. Μὴ δή τις φιλοχρηματείτω παίδων γε ἕνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείπῃ· οὔτε γὰρ ἐκείνοις,

οὔτε αὖ τῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεὴς, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς πάντα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. Παισὶ δὲ αἰδῶ χρὴ πολλὴν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν· οἰόμεθα δὲ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ᾽ ἐστὶν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται, λέγοντες, ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον· ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μήποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων, ἢ καὶ ἐπακούσῃ, δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ᾽, ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. Ξυγγένειάν τε καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν πᾶσαν ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος, εὔνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. Καὶ μὴν τό γε φίλων καὶ ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενὲς ἄν τις κτῷτο, μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος, ἢ ἐκεῖνοι, ἐλάττους δ᾽ αὖ τὰς αὑτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας ὑπὲρ αὐτῶν τῶν φίλων καὶ ἑταίρων· εἴς γε μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ νικῆσαι Ὀλυμπιάσι καὶ ἁπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν, νικᾶν δέξαιτ᾽ ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάντων μάλιστ᾽ ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. Πρὸς δ᾽ αὖ τοὺς ξένους διανοητέον, ὡς ἁγιώτατα

ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντα ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρτημένα, τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἑταίρων τε καὶ ξυγγενῶν, ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς· (*) ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν, μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον, δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεὸς, τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διΐ. Πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι, μηδὲν ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ, πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. Ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων, τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἁμάρτημα ἑκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται· ὥστ' οὐκ ἄν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι, ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε. Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν, ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα· τὸ δὲ ποῖός τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἑπόμενον τούτῳ διεξελθεῖν· ὅσ' οὖν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους εὐηνίους μᾶλλον τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέον. Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις, ἧς, ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθὴς, χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου,

ὥστε, ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων, σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς θέλουσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικήφορος ἀρετῇ. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον, καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν, καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθά τις κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. Τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δὲ αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα, καὶ θέλοντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινων, αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν.

114. Πλάτωνος Πολιτείας ή.

Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, ὦ Γλαύκων, τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι, καὶ πᾶσαν παιδείαν· ὡσαύτως δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ, ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ· βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας ἀρίστους. Ὡμολόγηται, ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε ξυνεχωρήσαμεν, ὡς ὅταν δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες ἄγοντες τοὺς στρατιώτας, κατοικιοῦσιν εἰς (*) οἰκήσεις, οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι.

114. p. 543. A.

115. Ἐν ταὐτῷ.

Σχεδὸν γὰρ καθάπερ νῦν διελήλυθας, περὶ τῆς πόλεως τοὺς λόγους ἐποιοῦ, λέγων, ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην, οἵαν τότε διῆλθες, τιθείης πόλιν καὶ ἄνδρα τὸν ἐκείνῃ ὅμοιον, καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικε, καλλίω ἔτι ἔχων εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα· ἀλλ' οὖν δὴ τὰς ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή. Τῶν δὲ λοιπῶν πολιτειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἴδη εἶναι. — Καὶ μὴν, ἦ δ' ὅς, ἐπιθυμῶ γε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι τίνας λέγεις τὰς τέτταρας πολιτείας. Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀκούσῃ. Εἰσὶ γὰρ ἃς λέγω, αἵπερ καὶ ὀνόματ' ἔχουσι, ἥ τε ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινουμένη ἡ Κρητική τε καὶ Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα καὶ δευτέρως ἐπαινουμένη, καλουμένη δὲ ὀλιγαρχία, συχνῶν γέμουσα κακῶν πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφορος καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη, δημοκρατία· καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννὶς, καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα καὶ ἔσχατον πόλεως νόσημα· ἤ τινα ἄλλην ἔχεις ἰδίαν πολιτείαν, ἥ τις καὶ ἐν εἴδει διαφανεῖ τινι κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖαι, καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι, μεταξύ τι τούτων που εἰσί. Εὕροι δ' ἄν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. Οἶσθα οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπον εἶναι, ὁσάπερ καὶ πολιτειῶν; ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα τὰ ἄλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγε, ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκ οὖν αἱ τῶν πόλεων πέντε, καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς πέντε ἂν εἶεν; Τί μήν;

115. p. 543. C.

116. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Εἰκὸς γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης πολιτείας τυραννὶς καθίσταται, ἢ ἐκ δημοκρατίας.

117. Τοῦ αὐτοῦ Πολιτείας θ'.

Μὴ ἐκπληττώμεθα εἰς τὸν τύραννον ἕνα ὄντα βλέποντες, μηδ' εἴ τινες ὀλίγοι περὶ ἐκεῖνον· ἀλλ' ὡς χρὴ, ὅλην τὴν πόλιν εἰσελθόντας θεάσασθαι, καταδύντες εἰς ἅπασαν, καὶ ἰδόντες, οὕτω δόξαν ἀποφαινώμεθα. Ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, προκαλεῖ· καὶ δῆλον παντὶ ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα.

118. Ἐν ταὐτῷ.

Ἴθι δή μοι, ἔφην ἐγώ, νῦν ἤδη ὥσπερ ὁ διὰ πάντων κριτὴς ἀποφαίνεται, καὶ σὺ οὕτω· τίς πρῶτος κατὰ τὴν σὴν δόξαν εὐδαιμονίᾳ, καὶ τίς δεύτερος, καὶ τοὺς ἄλλους ἑξῆς πέντε ὄντας κρῖναι, βασιλικὸν, τιμοκρατικὸν, ὀλιγαρχικὸν, δημοκρατικὸν, τυραννικόν. Ἀλλὰ ῥᾳδία, ἔφη, κρίσις· καθάπερ γὰρ εἰσῆλθον ἔγωγε ὥσπερ χοροὺς κρίνω ἀρετῇ καὶ κακίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τῷ ἐναντίῳ. Μισθωσώμεθα οὖν κήρυκα, ἦν δ' ἐγώ, ἢ αὐτὸς ἂν εἴπω, ὅτι ὁ Ἀρίστωνος υἱὸς, τὸν ἄριστόν τε καὶ δικαιότατον εὐδαιμονέστατον ἔκρινε· τοῦτον δ' εἶναι τὸν βασιλικώτατον, καὶ βασιλεύοντα αὑτοῦ· τὸν δὲ κάκιστόν τε καὶ ἀδικώτατον, ἀθλιώτατον· τοῦτον δ' αὖ τυγχάνειν ὄντα, ὃς ἂν τυραννικώτατος ὢν, ἑαυτοῦ τε ὅτι μάλιστα τυραννῇ, καὶ τῆς πόλεως.

119. Πλάτωνος Νόμων γ'.

117. p. 576. 118. p. 580. A. 119. p. 679. B.

Ἧι δ' ἄν ποτε ξυνοικίᾳ μήτε πλοῦτος ξυνοικῇ μήτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γενναιότατα ἤθη γίγνοιτ' ἄν· οὔτε γὰρ ὕβρις, οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται.

120. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ δὲ ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν, οὐσῶν τεττάρων, κελεύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους· δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν πρώτην καὶ τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς· φρόνησις δ' εἴη τοῦτο, καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἑπομένης.

121. Ἐν ταὐτῷ.

Φαμὲν δὲ δὴ νῦν, καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταὐτὸ πεφυκέναι ποιεῖν· ὥστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δὲ ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν. Δῆλον. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῷν λεγόμενον. Ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. Ποίαν; Τὴν ὅταν τῷ τι δόξῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ φιλεῖ τοῦτο, ἀλλὰ μισεῖ, τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλεῖ τε καὶ ἀσπάζεται. Ταύτην διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δὲ, ὅτι πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ δῆμός τε καὶ πλῆθος πόλεώς ἐστιν. Ὅταν οὖν ἐπιστήμαις ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶται τοῖς φύσει ἀρχικοῖς ἡ ψυχὴ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω· πόλεώς τε, ὅταν ἄρ-

120. 121. p. 688. A. E.

χουσι καὶ νόμοις μὴ πείθηται τὸ πλῆθος, ταὐτὸν καὶ δὴ καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς, ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοὐναντίον· ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα που καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. Μανθάνομέν γε, ὦ φίλε, καὶ ἐγχωροῦμεν ἃ λέγεις. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κεχωρίσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς εἰς ταῦτα ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον, καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι, καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα· τοὺς δὲ τοὐναντίον ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καὶ, τὸ λεγόμενον, μήτε (*) γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι· πῶς γὰρ ἂν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν, μεγίστη δικαιότατ' ἂν λέγοιτο σοφία· ἧς, ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν, μέτοχος· ὁ δὲ ἀπολειπόμενος, οἰκοφθόρος, καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτὴρ· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἀμαθαίνων εἰς ταὐτὰ ἑκάστοτε φαίνεται.

122. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐάν τις μείζονα διδοῖ τοῖς ἐλάττοσι δύναμιν, παρεὶς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἱστία, καὶ σώμασι τροφὴν, καὶ ψυχαῖς ἀρχὰς, ἀνατρέπεταί που πάντα, καὶ ἐξυβρίζοντα, τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὕβρεως ἀδικίαν.

123. Ἐν ταὐτῷ.

Λέγομεν τοίνυν ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μέλλουσαν

122. p. 691. C. 123. p. 697. A.

σώζεσθαί τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμάς τε καὶ ἀτιμίας διανέμειν ὀρθῶς. Ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα, τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ· δεύτερα δέ, τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθά· καὶ τρίτα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα. Τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνῃ νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα, ἤ τι τῶν ὕστερον εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὔθ᾽ ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῴη πρᾶγμα.

124. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων τετάρτῳ.

Πρόσοικος γὰρ θαλάττῃ χώρα, τὸ μὲν παρ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ· μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα αὐτὴν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτήν τε πρὸς αὑτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. Παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται· τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύπορός τις εἴη καὶ πάμφορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίπλαιτ᾽ ἄν, οὗ μεῖζον κακὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ᾽ ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

125. Ἐν ταὐτῷ.

Ὡς οὐδείς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι, παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν· ἢ γὰρ πόλεμός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων, καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρία· ταῦτα δὴ πάντα προσιδών τις ἄρξειεν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δὴ, θνητὸν μηδένα νομοθετεῖν μηδὲν, τύχας δ᾽ εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Τὸ δ᾽ ἔστι, περί τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ᾽ εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὅμως αὖ καὶ τόδ᾽ ἐστὶν εὖ λέγοντα λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Τὸ ποῖον; Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα, ἡμερώτερον μὴν τρίτον συγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην· καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικὴν, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ᾽ ἂν θείην· ἢ πῶς; Οὐκ οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσίᾳ ταὐτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων ὅσα δεῖ χώρᾳ συντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἑκάστοτε πόλει δεῖν. Ἀληθέστατα λέγεις.

126. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων έ.

Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται, καὶ ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πολῖται ἀλλήλοις φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ᾽ ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. Λέγομεν (*) δὴ μήτε εἶναι χρυσὸν δεῖν, μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτε αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ

124. p. 705. 125. p. 708.

126. 127. p. 743. sqq.

τόκων, μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὁπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν, ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. Διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἁπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδὴ, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς ψυχῆς. Καὶ δὴ καὶ νῦν, ἣν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νομοθετεῖται· εἰ δέ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἂν φανεῖται τιθέμενος.

127. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμὲν τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισι τῶν πολιτῶν, μήτ' αὖ πλοῦτον, ὡς ἀμφότερα τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα.

128. Πλάτωνος Νόμων θ'.

Ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι, καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντῃ ἀγριωτάτων θηρίων. Ἡ δὲ αἰτία τούτων ἥδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται, ὥστε γνῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν, καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον ἀεὶ δύνασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν· γνῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπὸν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ

128. p. 874. E.

ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν· τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις· καὶ ὅτι ξυμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον.

129. Ἀρχύτα.

Πονηρῶν ἀθέων νόμοι θεῶν ἄγραφοι ἀντινομιζόμενοι, πονηρὰν μοῖραν καὶ ζημίαν τῷ μὴ πειθομένῳ διδόντες, πατέρες καὶ ἡγεμόνες τῶν γεγραμμένων νόμων, καὶ δογμάτων ἀνθρώποις τεθέντων.

130. Διωτογένους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ὁσιότητος.

Καλῶς δὲ καὶ τὸ τὸν θεὸν ἐν ἀρχᾷ τῶ δείπνω καὶ τῶ ἀρίστω ἐπικαλεῖσθαι, οὐχ ὡς δεόμενόν τινος τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἰς τὸ μνασθέντα κατακοσμηθῆμεν τὰν ψυχάν· ἐπειδὴ γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἐσμεν, καὶ κεκοινωνήκαμεν τῶ θείω, κρίνοντι ἄμμε· διὸ καὶ βουλεύονται ἰκελῶς αὐτοῖς ἅπαντα ἡμᾶς ἐπιτελέειν δικαιοπραγέοντας. Ἔπειτα γὰρ τέτορες αἰτίαι τὰ σύμπαντα περαίνοντι, καὶ ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι, φύσις, καὶ νόμος, καὶ τέχνα, καὶ τύχα· καὶ τῶν μὲν ἐξ ἄθεος ποτὶ συμφωνίαν πολιτικὰν φερόντων νόμος ἐπιστάτης καὶ δημιουργός· τῶν δὲ διὰ φρονάσιος ἀνθρωπίνας τελεθόντων, τέχνα λέγοιτο δικαίως μάτηρ τε καὶ ἡγεμὼν ἦμεν· τῶν δὲ εἰκᾶ τε καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ὁμοίως ποτιπιπτόντων τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς, τύχαν τῶν τοιούτων αἰτίαν φασοῦμες· ταύταν δ' οὔτ' ἐν μέτρῳ οὔτ' (*) ἐν ὅρῳ τεταγμέναν, καὶ πεφρονημένως ἕκαστα ποιεῦν, γενναθεῖσα δὲ, ἃ ἐξ αὐτῶν τῶ γένεος ἄμφω κινεῖται.

131. Τῶν ἑπτὰ σοφῶν Περὶ Πολιτείας.

131. V. Plut. II. p. 154. D.

Εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν, ἔφη ὁ Σόλων, περὶ πολιτείας ἀκοῦσαι, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσι.

Δεύτερος δὲ ὁ Βίας ἔφη, κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν, ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον.

Ἔπειτα Θαλῆς, τὴν μήτε πλουσίους ἔχουσαν ἄγαν, μήτε πένητας πολίτας.

Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων ἀρετὴ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, κακία δὲ τὸ χεῖρον.

Πέμπτος δὲ ὁ Κλεόβουλος ἔφη, μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον, ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον.

Ἕκτος δὲ Πιττακὸς, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔστιν ἄρχειν.

Ὁ δὲ Χείλων ἀπεφήνατο, τὴν μάλιστα νόμων, ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν πολιτείαν, ἀρίστην εἶναι.

132. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Νόμου καὶ Δικαιοσύνης.

Νόμος ποτ᾽ ἀνθρώπου ψυχάν τε καὶ βίον ὅπερ ἁρμονία ποτ᾽ ἀκοάν τε καὶ φωνάν· ὅ τε γὰρ νόμος παιδεύει μὲν τὰν ψυχὰν, συνίστησι δὲ τὸν βίον, ἅ τε ἁρμονία ἐπιστάμονα μὲν ποιεῖ τὰν ἀκοὰν, ὁμόλογον δὲ τὰν φωνάν. Φαμὶ δὴ ἐγὼ πᾶσαν κοινωνίαν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένω συνεστάμεν καὶ τρίτον νόμων. Νόμων δὲ ὁ μὲν ἔμψυχος, βασιλεύς· ὁ δὲ ἄψυχος, γράμμα. Πρῶτος ὢν ὁ νόμος· τούτων γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς, νόμιμος· ὁ δ᾽ ἄρχων, ἀκόλουθος· ὁ δ᾽ ἀρχόμενος, ἐλεύθερος· ἁ

δ᾽ ὅλα κοινωνία, εὐδαίμων· καὶ τούτων παραβάσει μὲν βασιλεὺς, τύραννος· ὁ δὲ ἄρχων, ἀνακόλουθος· ὁ δ᾽ ἀρχόμενος, δοῦλος· ἁ δ᾽ ὅλα κοινωνία, κακοδαίμων. Συνείρονται μὲν γὰρ ταὶ πράξιες ἐκ τοῦ ἄρχειν καὶ ἐκ τοῦ ἄρχεσθαι καὶ τρίτον ἐκ τοῦ κρατεῖν. Τὸ μὲν οὖν ἄρχεν τῶ κρείσσονος οἰκῆον, τὸ δ᾽ ἄρχεσθαι τῶ χερήονος, τὸ δὲ κρατὲν ἀμφοτέρων· ἄρχει μὲν γὰρ τὸ λόγον ἔχον τᾶς ψυχᾶς, ἄρχεται δὲ τὸ ἄλογον, κρατοῦντι δὲ τῶν παθέων ἀμφότερα. Γίνεται γὰρ ἐκ τᾶς ἑκατέρων συναρμογᾶς ἀρετὰ, αὐτὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἁδονᾶν καὶ ἀπὸ τᾶν λυπᾶν ἐς ἀρεμίαν καὶ ἀπάθειαν ἀπάγει τὰν ψυχάν.

133. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ τὸν νόμον ἀκόλουθον ἦμεν τῇ φύσει, δυνατὸν τοῖς πράγμασι, συμφέροντα τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ· αἴτε γὰρ ἑνὸς τούτων αἴτε πλεόνων αἴτε πάντων ἀπολείπηται, ἤτοι οὐ νόμος ἢ οὐ τέλειος νόμος ἐσεῖται. Ἀκόλουθος μὲν οὖν κα ᾖ τᾷ φύσει, μιμεόμενος τὸ τᾶς φύσιος δίκαιον· τοῦτο δέ ἐστιν τὰ ἀνάλογον καὶ τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ καττὰν ἑκάστου ἀξίαν. Δυνατὸς δὲ, εἰ ποτὶ τοὺς νομοθετουμένους ἔχει τὰν συναρμογάν· πολλοὶ γὰρ τὸ τᾷ φύσει καὶ πρᾶτον ἀγαθὸν (οὐχ) ἱκανοὶ δέξασθαι, τὸ δὲ ποθ᾽ αὐτοὺς καὶ τὸ ἐνδεχόμενον· οὕτω γὰρ καὶ τοὶ νοσέοντι καὶ τοὶ κάμνοντι τυγχάνοντι ἐπιμελείας. Συμφέροντα δὲ τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ, αἴκα μὴ μόναρχος ᾖ καὶ ἰδιωφελὴς ὁ νόμος, κοινωφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων· δεῖ δὲ καὶ ποτὶ τὰν χώραν καὶ ποτὶ τὼς τόπως ἀποβλέπειν τὸν νόμον, οὔτε γὰρ γᾶ τὼς αὐτὼς καρπὼς, οὔτε ψυχὰ ἀνθρώπων τὰν αὐτὰν ἀρετὰν παραδέξασθαι δύναται. Διὸ τὸ δίκαιον τοὶ μὲν ἀριστοκρατικὸν, τοὶ δὲ δημοκρατικὸν, τοὶ δὲ ὀλιγαρχικὸν ποιοῦντι

καὶ τὸ ἀριστοκρατικὸν καττὰν ὑπεναντίαν μεσότατα· τοῖς μὲν γὰρ μέζοσι μέζονας τὼς [δὲ] λόγως, τοῖς δὲ μείοσι μείζονας διανέμει ἀναλογία αὐτά· τὸ δὲ δημοκρατικὸν καττὰν γεωμετρικάν. ἐν γὰρ ταύτᾳ τοὶ λόγοι ἴσοι τῶν μειζόνων καὶ μειόνων μεγεθέων· τὸ δὲ ὀλιγαρχικὸν καὶ τυραννικὸν καττὰν ἀριθμητικάν· ἀντιάζει γὰρ αὐτὰ τᾷ ὑπεναντίᾳ· τοῖς γὰρ μείοσι μέζονας τοὺς λόγως, τοῖς δὲ μείζοσι μείονας. Ταὶ μὲν ὦν ἰδέαι τᾶς διανομᾶς τοσαῦται· ταὶ δὲ εἰκόνες ἐν ταῖς πολιτείαις καὶ τοῖς οἴκοις θεωρέονται· τιμαί τε γὰρ καὶ κολάσεις καὶ ἀρεταὶ ἐξ ἴσω τοῖς μείζοσι καὶ μείοσι διανέμεται, ἢ ἐξ ἀνίσω ἢ τῷ ἀρετᾷ ὑπερέχεν ἢ τῷ πλούτῳ ἢ καὶ δυνάμει. Τὸ μὲν ὦν ἐξ ἴσω δημοκρατικόν· τὸ δὲ ἐξ ἀνίσω ἀριστοκρατικὸν ἢ ὀλιγαρχικόν.

134. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ τὸν νόμον τὸν κάῤῥονα καὶ τὰν πόλιν ἐκ πασᾶν σύνθετον εἶμεν τᾶν ἄλλαν πολιτειᾶν, καὶ ἔχεν τὶ δαμοκρατίας, ἔχεν τὶ (*) ὀλιγαρχίας, ἔχεν τὶ βασιλείας καὶ ἀριστοκρατίας· ὥσπερ καὶ ἐν τᾷ Λακεδαίμονι· τοὶ μὲν γὰρ βασιλέες τᾶς μοναρχίας, τοὶ δὲ γέροντες τᾶς ἀριστοκρατίας, τοὶ δὲ ἔφοροι τᾶς ὀλιγαρχίας, ἱππαγρέται δὲ καὶ κόροι τᾶς δαμοκρατίας. Δεῖ τοίνυν τὸν νόμον μὴ μόνον ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἦμεν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπεπονθέναι τοῖς αὐτῶ μερέεσσιν· οὗτος γὰρ ἰσχυρὸς καὶ βέβαιος· τὸ δ᾽ ἀντιπεπονθέναι λέγω αὐτῶ καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι τὰν αὐτὰν ἀρχάν, ὥσπερ καὶ ἐν τᾷ εὐνομωτάτᾳ Λακεδαίμονι. Τοῖς μὲν γὰρ βασιλεῦσιν τοὶ ἔφοροι ἀντικάθηνται, τούτοις δ᾽ οἱ γέροντες, μέσοι δ᾽ οἱ κόροι καὶ ἱππαγρέται· ἐφ᾽ ὃ γὰρ ἂν ῥέψοντι τοὶ πλεονεκτέοντες τῶν ἀρχόντων, οὗτοι τοῖς ἄλλοις ὑποτίθενται.

Δεῖ τὸν νόμον τὰ περὶ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ γονέας καὶ ὅλως τὰ καλὰ καὶ τίμια πρᾶτα τίθεσθαι, δεύτερον δὲ τὰ συμφέροντα· τὰ γὰρ μήονα τοῖς μείζοσιν ἀκολουθεῖν ποθάκει· καὶ μὴ ἐν οἰκήμασι καὶ θυρώμασιν ἐνῆμεν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἄθεσι τῶν πολιτευομένων. Οὐδὲ γὰρ ἐν Λακεδαίμονι τᾷ εὐνομωτάτᾳ πλάθει γραμμάτων ἁ πόλις διοικεῖται, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς τρόποις τῶν πολιτευομένων. Συμφέροντι δὲ τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ, αἴκα μὴ μόναρχος ᾖ καὶ ἰδιοτελὴς, κοινωφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων ὁ νόμος· καὶ τὰν ζαμίαν ἐς τὰν αἰσχύναν καὶ τὰν ἀτιμίαν ἀμφέρῃ, μὴ ἐς τὰν τῶν χρημάτων ἀποβολάν. Ἐκ μὲν γὰρ τῶ τᾷ αἰσχύνᾳ ζαμιοῦσθαι, κοσμιώτατα καὶ χρηστότατα σπουδάζοντι, ὅπως τὰν ἐν τοῖς νόμοις ζαμίαν ἀκοινώνατον ἔχωντι· ἐκ δὲ τῶ χρήμασι, χρήματα περὶ πλείστου ποιησοῦνται, μέγιστον φάρμακον ὑπολαμβάνοντες ἦμεν τῶν ἁμαρτημάτων. Ἄριστον μὲν οὖν τὰν ὅλαν πόλιν οὕτως συντετάχθαι, ὥστε μηδενὸς ποτιδεῖσθαι ἔξωθεν μήτε κατ᾽ ἀρετὰν μήτε κατὰ δύναμιν μήτε κατ᾽ ἄλλαν μηδεμίαν αἰτίαν· οὕτω γὰρ καὶ σῶμα καὶ οἰκίαν καὶ στράτευμα συντετάχθαι καλῶς τὸ ἐν αὐτῷ ἔχον τὰν αἰτίαν τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μὴ ἔξωθεν· σῶμα μέντοι κάῤῥον, οἰκία δὲ συγκειμένα καλῶς, στράτευμα δὲ τὸ μὴ μισθοφόρον μηδὲ ἀγύμναστον· κρέσσονα γὰρ τὰ οὕτως συνταχθέντα γίνεται τῶν ἄλλων· καὶ ἐλεύθερα μὲν καὶ ἀδούλωτα, οὐ πολλῶν ποτιδεόμενα ποτὶ τὰν διαμονὰν, ὀλίγων δὲ καὶ εὐπαρακομίστων· οὕτω γὰρ ἂν ὁ μὲν ἰσχυρὸς τῶ βάρεος, ὁ δὲ γυμναστὰς τῶ ῥίγεος περιγίνεται· γυμνάζοντι γὰρ ταὶ τύχαι καὶ ταὶ συμφοραὶ τὼς ἀνθρώπως· ἐπεὶ καὶ τῷ σώφρονι καὶ διαπονηθέντι καὶ σώματι καὶ ψυχᾷ καὶ

τροφὰ ἁδέα φαίνεται πᾶσα καὶ ποτὸν καὶ εὐνὰ δὲ ἁ μετὰ φυλλάδος, τῷ δὲ τρυφᾶν καὶ συβαρίζειν προαιρουμένῳ καὶ ἁ τῶ μεγάλω βασιλέως παρασκευὰ δυσάρεστος καὶ ἀλλοτρία. Τὸν νόμον ὦν ἐν τοῖς ἄθεσι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν πολιτῶν ἐγχρώζεσθαι δεῖ· τοὺς γὰρ πολίτας αὐταρκέας θήσει καὶ διανεμεῖ τὸ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ τὸ ἐπιβάλλον, οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἅλιος φερόμενος διὰ τῶ ζωοφόρω κύκλω (*) διανέμει τοῖς ἐπὶ γᾶς πᾶσι καὶ γενέσιος καὶ τροφᾶς καὶ βιοτᾶς τὰν ποθάκουσαν μοῖραν, οἷον εὐνομίαν, τὰν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν παρασκευαζόμενος. Διὸ καὶ Νόμιος καὶ Νεμήϊος Ζεὺς καλέεται, καὶ νομεὺς ὁ διανέμων τὰς τροφὰς τοῖς ὀΐεσιν· καὶ τὰ τῶν κιθαρῳδᾶν δὲ ᾄσματα νομοί· συντάσσοντι γὰρ καὶ ταῦτα τὰν ψυχὰν, ἁρμονίᾳ καὶ ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἀειδόμενα.

135. Ἐκ τοῦ Ἀρχύτου Περὶ μαθημάτων.

Δεῖ γὰρ ἢ μαθόντα παρ᾽ ἄλλου ἢ αὐτὸν ἐξευρόντα, ὧν ἐπιστάμων ἦσθα, ἐπιστάμονα γενέσθαι. Τὸ μὲν οὖν μαθεῖν, παρ᾽ ἄλλου καὶ ἀλλότριον· τὸ δὲ ἐξευρὲν αὐτὸν, δι᾽ αὐτοῦ καὶ ἴδιον. Ἐξευρεῖν δὲ μὴν ζητοῦντα, εὔπορον καὶ ῥᾴδιον· μὴ ἐπιστάμενον δὲ ζητεῖν, ἀδύνατον. Στάσιν μὲν ἔπαυσεν, ὁμόνοιαν δὲ αὔξησεν λογισμὸς εὑρεθείς· πλεονεξία τε γὰρ οὐκ ἔστι τούτου γενομένου, καὶ ἰσότας ἐστίν· τούτῳ γὰρ περὶ τῶν συναλλαγμάτων διαλλασσόμεθα. Διὰ τοῦτον οὖν οἱ πένητες λαμβάνοντι παρὰ τῶν δυναμένων, οἵ τε πλούσιοι διδόντι τοῖς δεομένοις, πιστεύοντες ἀμφότεροι διὰ τούτω τὸ ἶσον ἕξειν. Κανὼν δὲ καὶ κωλυτὴρ τῶν ἀδικούντων τοὺς μὲν ἐπισταμένους ὀργίζεσθαι πρὶν ἀδικεῖν παύσας, πείσας ὅτι οὐ δυνασοῦνται λαθεῖν, ὅταν ἐπ᾽ αὐτὸ ἔλθωντι, τοὺς δὲ μὴ

ἐπισταμένους ἐν αὐτῷ δηλώσας ἀδικοῦντας, ἐκώλυσεν ἀδικῆσαι.

136. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι γυναῖκα παιδευτέον.

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἡ παροιμία φησίν· ἐγὼ δὲ φαίην, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδεύτῳ δυναστείαν.

137. Αἰσώπου.

Αἴσωπος τότε ἔλεγεν κακῶς ἔσεσθαι πᾶσιν, ὅταν πάντες πάντα ἐπιτηδεύωσιν.

138. Ἐκ τῶν Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

Αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντας, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δέον.

139. Ἐπικούρου.

Οἱ νόμοι χάριν τῶν σοφῶν κεῖνται, οὐχ ἵνα μὴ ἀδικῶσιν, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ ἀδικῶνται.

140. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη, πόλεως εἶναι τὴν ψυχὴν τοὺς νόμους. Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα στερηθὲν ψυχῆς πίπτει· οὕτω καὶ πόλις, μὴ ὄντων νόμων, καταλύεται.

141. Θουκυδίδου ἱστορίας ἐκ δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ὡς οἵ τινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ κρείττοσι καλῶς προσφέρονται, εἰς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοί εἰσι, πλεῖστ᾽ ἂν ὀρθοῖντο.

142. Εὐσεβίου.

Πλοῦτος ἐν πόλει τῇ μελλούσῃ εὐδαιμονέειν ἀρετῆς μήποτε προτιμηθείη, ὅκως μὴ διὰ τοῦτο ἐς τὴν ἐκείνου ἐπιθυμίην πάντων συῤῥεόντων ὀλιγωρίη καὶ ἀνασκησίη ἀρετῆς ψυχαῖς τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐμφυῇ. Ἀρετῆς γὰρ ἀτιμαζομένης πλοῦτος μοῦνος σπουδαζόμενος καὶ ἐνδυνα-

136. Fragm. T. V. p. 561. 138. p. 66, 7. 141. V. 111.

στεύσας, ὕβριός τε καὶ ὑπερηφανίης ὑπηρέτης καὶ πάν-
των κακῶν (ὑπ' ἐξουσίης τε καὶ τοῦ ἀνεπιπλήκτου. Τὰς
ἀπεστώσης ἀρετῆς οὐδεὶς ἀνακαλέσεται) χορηγὸς γίγνεται.

143. Τοῦ αὐτοῦ.

*Ἄρχουσιν ἡ ὀφειλευμένη αἰδὼς καὶ τιμὴ φυλασσομένη
κόσμον σώζει πόλεως καὶ διατηρέει.

144. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου.

Μετὰ τοῦτο δὲ, περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφισβητήσαμεν,
(*) σκεψώμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγι-
στον τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδό-
ναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾤμην. Σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι
δίκην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἆρα τὸ αὐτὸ
καλεῖς; Ἔγωγε. Ἔχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια
πάντα καλά ἐστι καθόσον καὶ δίκαια; καὶ διασκεψάμε-
νος εἰπέ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σκόπει δὴ καὶ
τόδε· ἆρα εἴ τίς τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχειν
ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρα τοῦτο
πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον οἷον ποιεῖ τὸ
ποιοῦν; λέγω δὲ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύ-
πτεσθαι; Ἀνάγκη. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ
τύπτων, οὕτω καὶ τὸ τυπτόμενον τύπτεσθαι; Ναί.
Τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστὶν, οἷον ἂν τὸ τύ-
πτον ποιῇ. Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ καίει τις, ἀνάγκη
τι καίεσθαι; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ εἰ σφόδρα γε καὶ εἰ
ἀλγεινῶς, οὕτως καίεσθαι τὸ καιόμενον, ὡς ἂν τὸ καῖον
καίῃ. Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λό-
γος; τέμνεταί γάρ τι. Ναί. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ
τὸ τμῆμα ἢ ἀλγεινὸν, τοιοῦτον τμῆμα τέμνεται τὸ τε-
μνόμενον, οἷον τὸ τέμνον τέμνει; Φαίνεται. Συλλήβδην

144. p. 476. A.

δὴ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἷον ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. Ἀλλ' ὁμολογῶ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν. Οὐκ οὖν ὑπό τινος ποιοῦντος; Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει; Ναί. Δίκαια ποιῶν, ἢ οὔ; Δίκαια. Οὐκ οὖν ὁ κολαζόμενος δίκην διδοὺς δίκαια πάσχει; Φαίνεται. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὁμολογεῖται; Πάνυ γε. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλὰ, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος; Ναί. Οὐκ οὖν εἴπερ καλὰ, ἀγαθά; ἢ γὰρ ἡδέα ἢ ὠφέλιμα; Ἀνάγκη. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς; Ἔοικεν. Ὠφελεῖται ἄρα; Ναί. Ἆρα ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν; βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; Εἰκός γε. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς; Ναί. Ἆρ' οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; Ὧδε δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην τινὰ ἐνορᾷς ἢ πενίαν; Οὐκ, ἀλλὰ πενίαν. Τί δ'; ἐν σώματος κατασκευῇ κακίαν φήσαις ἀσθένειαν εἶναι καὶ νόσον καὶ αἶσχος καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἔγωγε. Οὐκ οὖν καὶ ἐν ψυχῇ ἡγῇ πονηρίαν τινὰ εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν καὶ δειλίαν καὶ τὰ τοιαῦτα; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν; Ναί. Τίς τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ συλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία; Πολύ γε. Εἰ δὴ αἰσχίστη, καὶ κακίστη; Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; Ὡδί. Ἀεὶ τὸ αἴσχιστον, ἤτοι λύπην μεγίστην παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφότερον, αἴσχιστόν

ἐστιν ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. Μάλι-
στα. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πονηρία
νῦν δὴ ὡμολόγηται ἡμῖν; Ὡμολόγηται γάρ. Οὐκ οὖν
ἢ ἀνιαρώτατόν ἐστι καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον αἴσχιστον τού-
των ἐστὶν, ἢ βλάβῃ ἢ ἀμφότερα; Ἀνάγκη. Ἆρ᾽ οὖν
ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον
εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; Οὐκ ἔμοιγε
δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα
ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα
τὰ ἄλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία, αἴσχιστόν ἐστι πάντων·
ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε [ὡς ὁ σὸς] λόγος. Οὕτως φαί-
νεται. Ἀλλὰ μήν που τὸ μεγίστῃ βλάβῃ ὑπερβάλλον μέ-
γιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. Ναί. Ἡ ἀδικία ἄρα
καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν
ὄντων κακῶν ἐστι. Φαίνεται. Τίς οὖν τέχνη πενίας
ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστική; Ναί. Τῆς δὲ νόσου
οὐκ ἰατρική; Ἀνάγκη. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας;
Εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ
τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; Παρὰ τοὺς ἰατρούς,
ὦ Σώκρατες, φής. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἀκολα-
σταίνοντας; Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις. Οὐκ οὖν δί-
κην δώσοντας; Φημί. Ἆρ᾽ οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώ-
μενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; Δῆλον δή. Χρη-
ματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου,
δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. (*) Φαίνεται. Τί τού-
των κάλλιστόν ἐστιν ὧν λέγεις; Τίνων λέγεις; Χρηματι-
στικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ
δίκη. Οὐκ οὖν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ, ἢ ὠφέ-
λειαν ἢ ἀμφότερα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστιν; Ναί. Ἆρ᾽
οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευό-

μενοι; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ ὠφέλιμόν γε. Ἦ γάρ; Ναί. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιῆ εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ᾽ οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη ἰατρευόμενος, ἢ μηδὲ κάμνων ἀρχήν; Δηλονότι μηδὲ κάμνων. Οὐ γὰρ τοῦτ᾽ ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. Ἔστι ταῦτα. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντοιν κακὸν, εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρευόμενος καὶ ὁ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; Οὐκ οὖν τὸ δίκην διδόναι μεγάλου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; Ἦν γάρ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικὴ γίνεται πονηρίας ἡ δίκη, Ναί. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν ψυχῇ, ἐπειδὴ μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. Δῆλον δή. Δεύτερος δήπου ὁ ἀπαλλαττόμενος. Ἔοικεν. Οὗτος δ᾽ ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. Ναί. Κάκιστ᾽ ἄρα ζῇ ὁ ἔχων καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. Φαίνεται. Οὐκ οὖν οὗτος τυγχάνει ὢν, ὃς ἂν μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξηται ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι μήτε καλάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, ὥσπερ σὺ φῂς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους καὶ ῥήτορας καὶ δυνάστας; Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὦ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσὶν, ὥσπερ ἂν τις τοῖς νοσήμασι συνισχόμενος διεπράξατο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ παῖς, τὸ καίεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν. Ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; Ἔμοιγε. Ἀγνοῶν γε, ὡς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ σώματος. Κινδυνεύουσι γὰρ

ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὡμολογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ
τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθο-
ρᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν ὅσῳ
ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συν-
οικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ· ὅθεν καὶ
πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδὲ ἀπαλλάττε-
σθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμε-
νοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ὦσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν.

145. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ή.

Τέχνην γὰρ ἱκανὴν, πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθη-
μάτων πολλῶν δεομένην, κέκτηται πολίτης ἀνὴρ, τὸν κοι-
νὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρ-
έργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. Δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ
δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις
ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων.

146. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου.

Τί δὲ δὴ πόλις; τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογι-
γνομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται
καὶ διοικεῖται; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φι-
λία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ μισεῖν τε
καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. Ἆρ᾽ οὖν φιλίαν λέγεις ὁμό-
νοιαν ἢ διχόνοιαν; Ὁμόνοιαν. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁ-
μονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς; Διὰ τὴν ἀριθμητι-
κήν. Τί δέ; οἱ ἰδιῶται, οὐ διὰ τὴν αὐτήν; Ναί. Οὐκ
οὖν καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος; Ναί. Διὰ τίνα δὲ τέ-
χνην αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος ὁμονοεῖ περὶ σπιθαμῆς καὶ
πήχεως, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν μετρητικήν; Τί μήν;
Οὐκ οὖν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις; Ναί. Τί

145. p. 846. 146. p. 126. B.

δέ; περὶ σταθμοῦ οὐχ ὡσαύτως; Φημί. Ἣν δὲ σὺ λέ-
γεις ὁμόνοιαν, τίς ἐστι καὶ περὶ τοῦ καὶ τίς αὐτὴν τέχνη
παρασκευάζει, καὶ ἆρα ἥπερ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ,
αὐτῷ τε πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον; Εἰκός γε. Τίς
οὖν ἔστι; μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ εἰ-
πεῖν. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥν-
περ πατήρ τε καὶ υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ καὶ ἀ-
δελφὸς ἀδελφῷ καὶ γυνὴ ἀνδρί. Οἴει οὖν ἂν, ὦ Ἀλκιβιά-
δη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονο-
εῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ; Οὐ δῆτα. Οὐ-
δέ γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτο μάθημα. Ναί.
Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὁπλιτικῆς δύναιτ᾽ ἂν ὁμονοεῖν,
μὴ μαθοῦσα; Οὐ δῆτα. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτο ἴσως ἂν
φαίης εἶναι; Ἔγωγε. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυναικεῖα, τὰ
δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα, κατὰ τὸν σὸν λόγον. Πῶς δ᾽ οὔ;
Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄν-
δρας. Οὔ. Οὐδ᾽ ἄρα φιλία, εἴπερ φιλία ὁμόνοια ἦν. Οὐ
φαίνεται. Ἧι ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὑτῶν πράττουσιν, οὐ
φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ᾽ ἄρα οἱ
ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ᾗ τὰ αὑτῶν. Οὔ. Οὐδ᾽ αὖ
ἄρα ταύτῃ οἰκοῦνται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι
πράττωσιν. Οἶμαί γ᾽ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. Πῶς λέγεις,
φιλίας μὴ παρούσης, ἧς ἔφαμεν ἐγγινομένης εὖ οἰκεῖ-
σθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δ᾽ οὔ; Ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ κατὰ
ταῦτ᾽ αὐτοῖς φιλία ἐγγίνεσθαι, ὅτι τὰ αὑτῶν ἑκάτεροι
πράττουσιν. Οὐκ ἄρτι γε. Νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁμο-
νοίας μὴ ἐγγινομένης φιλία ἐγγίνεται; ἢ οἷόν τε ὁμό-
νοιαν ἐγγίγνεσθαι περὶ τούτων, ὧν οἱ μὲν ἴσασιν, οἱ δ᾽
οὔ; Ἀδύνατον. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν
τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσι; Δίκαια· πῶς γὰρ οὔ; Τὰ

δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν φιλία οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους; Ἀνάγκη οὖν δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες. Τίν' οὖν ποτε λέγεις τὴν φιλίαν ἢ ὁμόνοιαν, περὶ ἧς δεῖ ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ὦμεν;

147. Ἐν ταὐτῷ.

Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς. Οὐ μέντοι. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις. Πῶς γὰρ οὔ; Δύναιτο δ' ἄν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει; Καὶ πῶς; Αὐτῷ ἄρα σοι πρῶτον κτητέον ἀρετὴν, καὶ ἄλλῳ, ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὑτοῦ τε καὶ τῶν αὑτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει· ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην. Φαίνεται. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις θεοφιλῶς πράξετε. Εἰκός γε. Καὶ, ὅπερ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες, ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθε καὶ γνώσεσθε. Ναί. Οὐκ οὖν ὀρθῶς καὶ εὖ πράξετε; Ναί. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν. Ἀσφαλὴς γὰρ εἶ ἐγγυητής. Ἀδίκως δὲ πράττοντες εἰς τὸ ἄθεον καὶ τὸ σκοτεινὸν βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τούτοις πράξετε ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς. Ἔοικεν.

147. p. 134. B.

Ὧι γὰρ, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ᾖ ποιεῖν ὃ βούλεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν ἰδιώτῃ ἢ καὶ πόλει; οἷον, νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης δρᾶν ὃ βούλεται, νοῦν ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δὲ, ὡς μὴ δ' ἐπιπλήττοι τις αὐτῷ, τί τὸ συμβησόμενον; Ἆρ' οὐχ ὡς τὸ εἰκὸς, διαφθαρῆναι τὸ σῶμα; Τί δ'; ἐν νηῒ εἴ τῳ ἐξουσία εἴη ποιεῖν ὃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρετῆς κυβερνητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾷς ὃ ἂν ξυμβαίη αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνναύταις; Ἔγωγε, ὅτι ἀπόλοιντο πάντες ἄν. Οὐκ οὖν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ πάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς ἕπεται τὸ κακῶς πράττειν; Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρὴ, ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδη, παρασκευάζεσθαι οὔτε ἑαυτῷ οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλλετε εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἀρετήν. Ἀληθῆ λέγεις. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον ὑπὸ τοῦ βελτίονος ἢ τὸ ἄρχειν ἀνδρὶ, οὐ μόνον παιδί. Φαίνεται. Οὐκ οὖν τό γ' ἄμεινον καὶ κάλλιον; Ναί. Τὸ δὲ κάλλιον πρεπωδέστερον; Πῶς δ' οὔ; Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν· ἄμεινον γάρ. Ναί. Δουλοπρεπὲς ἄρα ἡ κακία. Φαίνεται. Ἐλευθεροπρεπὲς δ' ἡ ἀρετή. Ναί. Οὐκ οὖν φεύγειν χρὴ, ὦ ἑταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν; Μάλιστά γε, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνῃ δὲ νῦν πῶς ἔχεις, δουλοπρεπῶς ἢ οὔ; Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι.

148. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ή τῆς Κύρου παιδείας.

Ἐννοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἁλοίη; ἢ τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων διαφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθοῦν στράτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἡττῷντο ἐν ταῖς μάχαις ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ σωτηρίας

148. VIII. 1, 2.

βουλεύεσθαι; (*) τί δ᾽ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν οἰκήσειαν; ποῖοι δ᾽ οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ᾽ ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο; ἡμεῖς δὲ, ἃ νῦν ἔχομεν ἀγαθὰ, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; — Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ ἀγαθὰ, εὖ ἴστε ὅτι τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασώζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστιν.

149. Πλάτωνος Πολιτείας β΄.

Ἡμέτερον δ᾽ ἂν εἴη ἔργον, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί τέ ἐσμεν ἐκλέξασθαι τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς πόλεως φυλακήν. Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ Δί᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἠράμεθα, ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον εἰς ὅσον δὴ δύναμις παρήκει. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, διαφέρειν τὴν φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεανίσκου εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον, ὀξύν τέ που δεῖ αὐτοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν, καὶ ἐλαφρὸν πρὸς τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὖ ἐὰν δέῃ ἑλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τούτων. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀνδρεῖος δ᾽ εἶναι ἆρ᾽ ἂν ἐθέλοι ὁ μὴ θυμοειδὴς εἴτε ἵππος εἴτε κύων εἴτε ἄλλο ὁτιοῦν ζῶον; ἢ οὐκ ἐννενόηκας, ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμὸς, οὗ παρόντος ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ ἀήττητος; Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι τῆς πόλεως δῆλα; Ναί. Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυμοειδῆ; Καὶ τοῦτο. Πῶς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι ἀλλήλοις τε

149. II. p. 374. E.

ἔσονται καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις πολίταις, ὄντες τοιοῦτοι τὰς φύσεις; Μὰ Δί᾽, ἦ δ᾽ ὅς, οὐ ῥᾳδίως. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους πρᾴους αὐτοὺς εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους χαλεπούς· εἰ δὲ μὴ, οὐ μενοῦσιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ᾽ αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ δράσαντες. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ποιήσομεν; πόθεν πρᾷόν τε ἅμα καὶ μεγαλόθυμον ἦθος εὑρήσομεν; ἐναντία γάρ που θυμοειδεῖ πρᾳεῖα φύσις. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέν τοι τούτων γε ὁποτέρου ἂν στέρηται, φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται. Ταῦτα δὲ ἀδυνάτοις ἔοικεν· καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι. Κινδυνεύει, ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορήσας τε καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἔμπροσθεν, εἶπον, Δικαίως, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ φίλε, ἀποροῦμεν· ἧς γὰρ προὐθέμεθα εἰκόνος ἀπελείφθημεν. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐκ ἐνενοήσαμεν ὅτι ἄρα τοιαῦταί εἰσι φύσεις οἵας ἡμεῖς οὐκ ᾠήθημεν, ἔχουσαι τἀναντία ταῦτα; Ποῦ δή; Ἴδοι μὲν ἄν τις καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ζώοις, οὐ μεντἂν ἥκιστα (ἐν ᾧ) ἡμεῖς παρεβάλλομεν τῷ φύλακι. Οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι τοῦτο αὐτῶν φύσει τὸ ἦθος· πρὸς μὲν τοὺς συνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόν τε πρᾳοτάτους εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας τἀναντία. Οἶδα μέντοι, ἔφη. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δυνατόν· καὶ οὐ παρὰ φύσιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ᾽ οὖν σοι δοκεῖ ἔτι τοῦδε προσδεῖσθαι ὁ φυλακτικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἔτι προσγενέσθαι φιλόσοφος τὴν φύσιν; Πῶς δή; ἔφη, οὐ γὰρ ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὅτι ὃν μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνῶτα, μισεῖ καὶ χαλεπαίνει, οὐδὲν κακὸν πεπονθώς· ὃν δ᾽ ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται,

κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ᾽ αὐτοῦ πεπόνθῃ ἀγαθόν· ἢ οὔπω τοῦτο ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον.

150. Ἐν ταὐτῷ.

Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς καὶ ἀγαθὸς φίλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

151. Πλάτωνος Πολιτείας Τρίτης.

Εἰ ἄρα τὸν πρῶτον λόγον διασώσομεν, τοὺς φύλακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πασῶν δημιουργιῶν ἀφειμένους δεῖν εἶναι δημιουργοὺς ἐλευθερίας τῆς πόλεως πάνυ ἀκριβεῖς καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν, ὅ τι μὴ εἰς τοῦτο φέρει· οὐδὲν δὲ δὴ δέοι ἂν αὐτοὺς ἄλλο πράττειν οὐδὲ μιμεῖσθαι, ἐὰν δὲ μιμῶνται, μιμεῖσθαι τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παίδων, ἀνδρείους, σώφρονας, ὁσίους, ἐλευθέρους καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· τὰ δὲ ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν μήτε δεινοὺς εἶναι μιμήσασθαι μηδ᾽ ἄλλο μηδὲν τῶν αἰσχρῶν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως τοῦ εἶναι ἀπολαύσωσιν. Ἢ οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων πόῤῥω διατελέσωσιν, εἰς ἤθη τε καὶ φύσιν καθίστανται καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν. Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς.

152. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ᾽ οὐκ αὐτῶν τούτων οἵτινες ἄρξουσίν τε καὶ ἄρξονται; Τί μήν; Οὐκ οὖν ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους; Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν τούτων; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ᾽ οὐ γεωργικώτατοι γίνονται; Ναί. Ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ᾽ οὐ φυ-

150. p. 376. C. 151. p. 395. B. 152. p. 412. B.

λακικωτέρους πόλεως; Ναί. Οὐκ οὖν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως; Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δ᾽ ἄν τις μάλιστα τούτου, ὃ τυγχάνει φιλῶν; Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ᾽ ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο ταῦτα καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὅτι μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος οἴοιτο ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, μηδὲ τοὐναντίον; Οὕτως, ἔφη. Λεκτέον ἄρα ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν φαίνωνται παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν, ὃ δ᾽ ἂν μή, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέλειν. Ἐπιτήδειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον αὐτοὺς εἶναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου τοῦ δόγματος, καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι οἳ ἐκβάλλοιεν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα, ἔφη, λέγεις τὴν ἐκβολήν; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. Φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέναι ἐκ διανοίας ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως· ἑκουσίως μὲν ἡ ψευδὴς τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ πᾶσα ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω, τὸ δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. (*) Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ, ἔφην ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν ἑκουσίως; ἢ οὐ τὸ μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἀγαθόν; ἢ οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι; Ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ὀρθῶς λέγεις, καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκ οὖν κλαπέντες ἢ γοητευθέντες ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχουσιν; Οὐδὲ νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, κινδυνεύω λέγειν· κλαπέντας γάρ, τοὺς μεταπεισθέντας λέγω, καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους,

ὅτι τῶν μὲν χρόνος, τῶν δὲ λόγος ἐξαιρούμενος, λανθάνει. Νῦν γάρ που μανθάνεις; Ναί. Τοὺς τοίνυν βιασθέντας λέγω, οὓς ἂν ὀδύνη τις ἢ ἀλγηδὼν μεταδοξάσαι ποιήσῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, ἔμαθον καὶ ὀρθῶς λέγεις. Τοὺς μὴν γοητευθέντας, ὡς ἐγῷμαι, καὶ σὺ φαίης εἶναι, οἳ ἂν μεταδοξάσωσιν, ἢ ὑφ᾽ ἡδονῆς κηληθέντες ἢ ὑπὸ φόβου τι δείσαντες. Ἔοικε γάρ, ἦ δ᾽ ὅς, γοητεύειν πάντα ὅσα ἀπατᾷ. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον, τίνες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ᾽ αὐτοῖς δόγματος, (τοῦ ὡς ποιητέον. Ὃ δ᾽ ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν) τηρητέον δὴ εὐθὺς ἐκ παίδων προθεμένοις ἔργα, ἐν οἷς ἄν τις τὸ τοιοῦτον μάλιστα ἐπιλανθάνοιτο καὶ ἐξαπατῷτο· καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον, ἐγκριτέον· τὸν δὲ μὴ, ἀποκριτέον. Ἦ γάρ; Ναί. Καὶ πόνων γε αὖ καὶ ἀλγηδόνων ἀγῶνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα τηρητέον. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τρίτου εἴδους τοῦ τῆς γοητείας ἅμιλλαν ποιητέον καὶ θεατέον, ὥσπερ τοὺς πώλους ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ θορύβους ἄγοντες σκοποῦσιν εἰ φοβεροὶ, οὕτως νέους ὄντας εἰς δείματα κομιστέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὖ μεταβλητέον, βασανίζοντας πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρὶ, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν ἅπασι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθὸς, καὶ τῆς μουσικῆς, ἧς ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τούτοις παρασχών· οἷος δὴ ἂν (ὢν) καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος εἴη· καὶ τὸν ἀεὶ ἔν τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἀνδράσι βασανιζόμενον καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τετελευτηκότι τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγιστα γέρα λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον

ἀποκριτέον. Τοιαύτη τις, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, δοκεῖ μοι ἡ ἐκλογὴ εἶναι καὶ κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὡς ἐν τύποις, μὴ δι᾽ ἀκριβείας εἰρῆσθαι. Καὶ ἐμοὶ, ἦ δ᾽ ὅς, οὕτω πη φαίνεται. Ἆρ᾽ οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντελεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων, τῶν τε ἔντος φίλων, ὅπως μὴ βουλήσωνται, οἱ δὲ μὴ δυνήσωνται κακουργεῖν· τοὺς δὲ νέους, οὓς δὴ νῦν φύλακας ἐκαλοῦμεν, ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν.

153. Ἐν ταὐτῷ.

Ὃ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἥ τίς ποτ᾽ ἐστὶν, εἰ μέλλουσι τὸ μέγιστον ἕξειν πρὸς τῷ ἥμεροι εἶναι αὐτοῖς τε καὶ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε, ἦ δ᾽ ὅς. Πρὸς τοίνυν τῇ παιδείᾳ ταύτῃ φαίη ἄν τις νοῦν ἔχων δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν τοιαύτην αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἥτις μήτε τοὺς φύλακας ὡς ἀρίστους ἀναγκάσει αὐτοὺς κακουργεῖν μήτε ἐπαίρει περὶ τοὺς ἄλλους πολίτας. Καὶ ἀληθῶς γε φήσει. Ὅρα δὴ, εἶπον ἐγὼ, εἰ τοιόνδε τινὰ τρόπον δεῖ αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι ἔσεσθαι. Πρῶτον μὲν, οὐσίαν κεκτημένον οὐδεμίαν μηδένα ἰδίαν, ἂν μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἴκησιν καὶ ταμιεῖον μηδενὶ εἶναι μηδὲν τοιοῦτον, εἰς ὃ οὐ πᾶς ὁ βουλόμενος εἴσεισι· τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου, σώφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι, ταξαμένους παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν, δέχεσθαι μισθὸν τῆς φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν μήτε ἐνδεῖν· φοιτῶντας δ᾽ εἰς ξυσσίτια, ὥσπερ ἐξεστρατοπεδευμένους, κοινῇ ζῆν· χρυσίον δὲ καὶ

153. p. 416. B.

ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς, ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν ἀεὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπείου, οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν· διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια περὶ τὸ τῶν πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ' ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον, ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει (*) μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου οὐ θέμις οὐδὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι οὐδὲ περιάψασθαι οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ, καὶ οὕτω μὲν σώζοιντό τε ἂν καὶ σώζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δὲ αὐτοὶ γῆν ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτήσονται, οἰκονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσονται, δεσπόται δὲ καὶ ἐχθροὶ ἀντὶ ξυμμάχων τῶν ἄλλων πολιτῶν γενήσονται· μισοῦντες δὲ καὶ μισούμενοι καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα τὸν βίον πολὺ πλεῖον καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον, ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις.

154. *Πλάτωνος Πολιτείας δ'.*

Νευρορῥάφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι, μὴ ὄντες, πόλει οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύασι. — Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ τάδε διαφθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε· πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θελήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκ οὖν κακίων χυτρεὺς γίνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε

154. p. 421.

μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην τά τε ἔργα πονηρότερα ἐργάσεται καὶ τοὺς υἱεῖς, ἢ ἄλλους, οὓς ἂν διδάσκῃ, χείρους δημιουργοὺς διδάξεται; Πῶς δ' οὔ; Ὑπ' ἀμφοτέρων δὴ πενίας τε καὶ πλούτου χείρω μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνονται. Ἕτερα δή, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον, ὅπως μή ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία, ὡς τοῦ μὲν τρυφήν τε καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τοῦ δὲ ἀνελευθερίαν καὶ κακουργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

155. *Ἐν ταὐτῷ.*

Οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἀγαθὲ Ἀδείμαντε, ὡς δόξειεν ἄν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν, ἀλλὰ πάντα φαῦλα, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι, μᾶλλον δὲ ἀντὶ μεγάλου, ἱκανόν. Τί τοῦτο; ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τροφήν· ἐὰν γὰρ εὖ παιδευόμενοι μέτριοι ἄνδρες γίγνωνται, πάντα ταῦτα ῥᾳδίως διόψονται καὶ ἄλλα γε, ὅσα νῦν ἡμεῖς παραλείπομεν, τήν τε τῶν γυναικῶν κτῆσιν καὶ γάμων καὶ παιδοποιΐας· ὅτι δεῖ ταῦτα κατὰ τὴν παροιμίαν πάντα ὅτι μάλιστα κοινὰ τὰ τῶν φίλων ποιεῖσθαι. Ὀρθότατα γάρ, ἔφη, γίγνοιτ' ἄν. Καὶ μήν, εἶπον, πολιτεία, ἐάν περ ἅπαξ ὁρμήσῃ, εὖ ἔρχεται, ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη· τροφὴ γὰρ καὶ παίδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται εἴς τε τἆλλα καὶ (*) εἰς τὸ γεννᾶν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις. Εἰκός γ',

155. p. 423.

ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰπεῖν, τούτου ἀνθεκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως, ὅπως ἂν αὐτοὺς μὴ λάθῃ διαφθαρέν, ἀλλὰ παρὰ πάντα αὐτὸ φυλάττωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστικήν τε καὶ μουσικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα φυλάττειν, φοβουμένους, ὅταν τις λέγῃ, ὡς

τὴν ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσ' ἄνθρωποι,
ἥ τις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

μὴ πολλάκις τὸν ποιητήν τις οἴηται λέγειν, οὐκ ᾄσματα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτ' ἐπαινῇ· δεῖ δὲ οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον οὔτε ὑπολαμβάνειν· εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον, ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ὥς φησί τε Δάμων, κἀγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὴ φυλακτήριον, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που οἰκοδομητέον τοῖς φύλαξιν ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανομία, ἔφη, ῥᾳδίως αὕτη λανθάνει παραδυομένη. Ναί, ἔφην, ὡς ἐν παιδιᾶς γε μέρει, καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο γε, ἢ κατὰ σμικρὸν εἰσοικησαμένη ἠρέμα ὑποῤῥεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἐκ δὲ τούτων εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει· ἐκ δὲ δὴ τῶν ξυμβολαίων ἔρχεται ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ πολιτείας σὺν πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ, ἕως ἂν τελευτῶσα ἅπαντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψαι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω τοῦτ' ἔχει. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκ οὖν, ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς παιδιᾶς μεθεκτέον, ὡς παρανόμου γιγνομένης αὐτῆς καὶ παίδων τοιούτων ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ. ΜΔ.

1. Εὐριπίδου.

Ἄρχεσθαι χρεὼν
κακοὺς ὑπ' ἐσθλῶν καὶ κλύειν τῶν κρεσσόνων.

2. Εὐριπίδου Δικτύος.

Μὴ νεῖκος, ὦ γεραιέ, κοιράνοις τίθου.
σέβειν δὲ τοὺς κρατοῦντας ἀρχαῖος νόμος.

3. Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.

Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν,
ἀλλ' ἀντιτάττεσθ'· εἰ δὲ μή, τἄνω κάτω
ἡμῶν ὁ βίος λήσει μεταστραφεὶς ὅλος.

4. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Καὶ τοὺς πονηροὺς μή ποτ' αὔξειν ἐν πόλει.
κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος,
ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα,
σκιρτῶσιν ἀδόκητ' εὐτυχησάντων δόμων.

5. Μενάνδρου Ἀνδρογύνῳ.

Τὸ γὰρ σύνηθες οὐδαμοῦ παροπτέον.

6. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον ἢ νόμοι πόλει
καλῶς τεθέντες· ὅ τε γὰρ ἀσθενέστερος
ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσην ἔχει,
νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων.

7. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

1. Fr. inc. 23. 2. Fr. 18. 3. Cleric. p. 6. 4. Fr. 20, 28. 5. Cleric. p. 16. 6. V. 435. 7. V. 666.

(*) Τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς
εἴκειν, μαθησόμεσθα δ᾽ Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὥσθ᾽ ὑπεικτέον· τί μή;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν νιφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει·
ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανῆς κύκλος
τῇ λευκοπώλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν·
δεινῶν τ᾽ ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
στένοντα πόντον, ἐν δ᾽ ὁ παγκρατὴς ὕπνος
λύει πεδήσας οὐδ᾽ ἀεὶ λαβὼν ἔχει.

8. Μενάνδρου.

Καλὸν οἱ νόμοι σφόδρ᾽ εἰσίν· ὁ δ᾽ ὁρῶν τοὺς νόμους λίαν ἀκριβῶς συκοφάντης φαίνεται.

9. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

Χθές που τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων περὶ πολιτείας ἦν τὸ κεφάλαιον, οἵα τε καὶ ἐξ οἵων ἀνδρῶν ἀρίστη καταφαίνεται ἄν μοι γενέσθαι. Καὶ μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθεῖσα κατὰ νοῦν ἅπασιν. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχναι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ τῶν προπολεμησόντων; Ναί. Καὶ κατὰ φύσιν δὴ δόντες τὸ καθ᾽ αὑτὸν ἑκάστῳ πρόσφορον, ἓν μόνον ἐπιτήδευμα, μίαν ἑκάστῳ τέχνην, τούτους οὓς πρὸ πάντων ἔδει πολεμεῖν, εἴπομεν, ὡς ἄρα αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως, εἴ τις ἔξωθεν εἰ καὶ τῶν ἔνδοθεν ἴοι κακουργήσων, δικάζοντας μὲν πρᾴως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ φύσει φίλοις οὖσι, χαλεποὺς δ᾽ ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. Παντάπασι μὲν οὖν.

8. Cleric. p. 56. 9. p. 17. B.

Φύσιν γάρ οἶμαί τινα τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν ἅμα μὲν θυμοειδῆ ἅμα δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως, ἵνα πρὸς ἑκατέρους δύναιντο ὀρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίγνεσθαι. Ναί. Τί δὲ τροφή; ἆρ᾽ οὐ γυμναστικῇ καὶ μουσικῇ μαθήμασί τε, ὅσα προσήκει, τούτοις ἐν ἅπασι τεθράφθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Τοὺς δέ γε οὕτω τραφέντας ἐλέχθη που μήτε χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε μηδὲν ἄλλο ποτὲ κτῆμα ἑαυτῶν ἴδιον νομίζειν δεῖν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ᾽ αὐτῶν, ὅσος σώφροσι μέτριος, ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ καὶ ξυνδιαιτωμένους μετ᾽ ἀλλήλων ζῆν, ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς διὰ παντὸς, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχολήν. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτῃ; Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ γυναικῶν ἐπεμνήσθημεν, ὡς τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας εἴη ξυναρμοστέον, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα πάντα κοινὰ κατά τε πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην δίαιταν δοτέον πάσαις. Ταύτῃ καὶ ταῦτα ἐλέγετο. Τί δὲ δὴ τὸ περὶ τῆς παιδοποιΐας; ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀήθειαν τῶν λεχθέντων εὐμνημόνευτον, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν παίδων πᾶσιν ἁπάντων ἐτίθεμεν, μηχανωμένους ὅπως μηδείς ποτε τὸ γεγενημένον αὐτῷ ἰδίᾳ γνώσοιτο, νομιοῦσι δὲ πάντες πάντας αὑτοὺς ὁμογενεῖς, ἀδελφὰς μὲν καὶ ἀδελφοὺς, ὅσοιπερ ἂν τῆς πρεπούσης ἐντὸς ἡλικίας γίγνωνται, (*) τοὺς δὲ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν γονέας τε καὶ γονέων προγόνους τοὺς δὲ εἰς τὸ κάτωθεν, ἐκγόνους παῖδάς τε ἐκγόνων. Ναὶ καὶ ταῦτα εὐμνημόνευτα, ᾗ λέγεις. Ὅπως δὲ δὴ κατὰ δύναμιν εὐθὺς γίγνοινθ᾽ ὡς ἄριστοι τὰς φύσεις, ἆρ᾽ οὐ μεμνήμεθα, ὡς τοὺς ἄρχοντας ἔφαμεν καὶ τὰς ἀρχούσας δεῖν εἰς τὴν τῶν γάμων σύνερξιν λάθρα

μηχανᾶσθαι κλήροις τισὶν, ὅπως οἱ κακοὶ χωρὶς οἵ τ'
ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἑκάτεροι συλλήξονται, καὶ μή τις
αὐτοῖς ἔχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται, τύχην ἡγουμένοις αἰ-
τίαν τῆς συλλήξεως. Μεμνήμεθα. Καὶ μὴν ὅτι γε τὰ
μὲν τῶν ἀγαθῶν θρεπτέον ἔφαμεν εἶναι, τὰ δὲ τῶν κα-
κῶν εἰς τὴν ἄλλην λάθρα διαδοτέον πόλιν· ἐπαυξομένων
δὲ, σκοποῦντας ἀεὶ τοὺς ἀξίους πάλιν ἀνάγειν δεῖν, τοὺς
δὲ παρά σφισιν ἀναξίους εἰς τὴν τῶν ἐπανιόντων χώραν
μεταλλάττειν. Οὕτως. Ἆρα οὖν διεληλύθαμεν ἤδη, καθ-
άπερ χθὲς, ὡς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν, ἢ πο-
θοῦμέν τι τῶν ῥηθέντων; Οὐδαμῶς.

10. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μινῶος.*

Οὐκ οὖν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς περὶ τῶν δικαί-
ων καὶ ἀδίκων καὶ ὅλως περὶ πόλεως διακοσμήσεως καὶ
περὶ τοῦ ὡς χρὴ πόλιν διοικεῖν τὸ μὲν ὀρθὸν νόμος ἐστὶ
βασιλικός; τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν οὐ δοκεῖ νόμος εἶναι βασι-
λικὸς τοῖς μὴ εἰδόσιν· ἔστι γαρ ἄνομον. Ναί. Ὀρθῶς
ἄρα ὡμολογήσαμεν νόμον εἶναι τοῦ ὄντος εὕρεσιν. Φαί-
νεται. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐν αὐτῷ θεασώμεθα· τίς ἐπι-
στήμων διανεῖμαι ἐπὶ γῇ τὰ σπέρματα; Γεωργός. Οὗ-
τος δὲ τὰ ἄξια σπέρματα ἑκάστῃ γῇ διανέμει; Ναί. Ὁ
γεωργὸς ἄρα νομεὺς ἀγαθὸς τούτων, καὶ οἱ τούτου νό-
μοι καὶ διανομαὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ὀρθαί εἰσιν; Ναί.

11. Τίς δὲ τὴν τῶν προβάτων ἀγέλην κράτιστος νέ-
μειν, τί ὄνομα αὐτῷ; Ποιμήν. Οἱ τοῦ ποιμένος ἄρα νό-
μοι ἄριστοι τοῖς προβάτοις; Ναί. Οἱ δὲ τοῦ βουκόλου
τοῖς βουσί; Ναί. Οἱ δὲ τοῦ τίνος νόμοι ἄριστοι ταῖς
ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων; οὐχ οἱ τοῦ βασιλέως; φάθι.
Φημὶ δή.

10. 11. p. 317. C. sq.

12. *Στωϊκῶν.*

Τόν τε νόμον σπουδαῖον εἶναί φασι λόγον ὀρθὸν ὄντα, προστακτικὸν μὲν τῶν ποιητέων, ἀπαγορευτικὸν δὲ τῶν οὐ ποιητέων. Τοῦ δὲ νόμου ἀστείου ὄντος καὶ ὁ νόμιμος ἀστεῖος ἂν εἴη· νόμιμον μὲν γὰρ εἶναι ἄνδρα καὶ ἀκολουθητικὸν τῷ νόμῳ καὶ πρακτικὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσταττομένων· νομικὸν δὲ τὸν ἐξηγητικὸν τοῦ νόμου· μηδένα δὲ τῶν φαύλων μήτε νόμιμον εἶναι μήτε νομικόν.

13. *Αἰσχίνου ἐκ τοῦ Κατὰ Τιμάρχου.*

Οὐδ' ὡς ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα ἥκειν ἐπὶ τὸ βῆμα τῶν λόγων ἐπιμεληθέντα πρότερον, ἀλλὰ τοῦ βίου.

14. *Δημοκρίτου.*

Κρέσσον ἄρχεσθαι τοῖσιν ἀνοήτοισιν ἢ ἄρχειν.

15. *Δίκη μέν ἐστιν, ἔρδειν τὰ χρὴ ἐόντα· ἀδικίη δὲ, μὴ ἔρδειν τὰ χρὴ ἐόντα, ἀλλὰ παρατρέπεσθαι.*

16. *Κατὰ δὲ ζώων ἔστιν ὧν φόνου καὶ μὴ φόνου, ὧδε ἔχει· τὰ ἀδικέοντα καὶ θέλοντα ἀδικεῖν ἀθῷος ὁ κτείνων καὶ πρὸς εὐεστοῦν τοῦτο ἔρδειν μᾶλλον, ἢ μή.*

17. (*) *Κτείνειν χρὴ τὰ πημαίνοντα παρὰ δίκην πάντα περὶ παντός· καὶ ταῦτα ὁ ποιῶν ἐπιθυμίης καὶ δίκης καὶ θάρσεος καὶ κτάσεως ἐν παντὶ κόσμῳ μείζω μοῖραν μεθέξει.*

18. *Ὅκωσπερ περὶ κιναδέων τε καὶ ἑρπετέων γεγράφαται τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκεῖ μοι χρεὼν εἶναι ποιεῖν· κατὰ νόμους τοὺς πατρίους κτείνειν πολέμιον ἐν παντὶ κόσμῳ, ἐν ᾧ μὴ νόμος ἀπείργει· νόμος δὲ ἀπείργει, ἱερὰ ἑκάστοισιν ἐπιχώρια καὶ σπονδαὶ καὶ ὅρκοι.*

13. p. 55.

19. *Κιξάλλην καὶ ληστὴν πάντα κτείνων τις ἀθῷος ἂν εἴη, καὶ αὐτοχειρίῃ καὶ κελεύων καὶ ψήφῳ.*

20. *Ζαλεύκου Προοίμιον νόμων.*

Τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν πάντας πρῶτον πεπεῖσθαι χρὴ καὶ νομίζειν θεοὺς εἶναι καὶ ἀναβλέποντας ἐς οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς διακόσμησιν καὶ τάξιν· οὐ γὰρ τύχης οὐδ᾽ ἀνθρώπων εἶναι δημιουργήματα· σέβεσθαι δὲ τούτους καὶ τιμᾶν ὡς αἰτίους ὄντας ἁπάντων ἡμῖν ἀγαθῶν τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων. Ἕκαστον οὖν ἔχειν καὶ παρασκευάζειν δεῖ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν πάντων τῶν κακῶν καθαράν· ὡς οὐ τιμᾶται θεὸς ὑπ᾽ ἀνθρώπου φαύλου οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις οὐδὲ τραγῳδίαις τῶν ἁλισκομένων, καθάπερ μοχθηρὸς ἄνθρωπος· ἀλλ᾽ ἀρετῇ καὶ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων. Διὸ ἕκαστον δεῖ εἰς δύναμιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ πράξει καὶ προαιρέσει τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεοφιλῆ, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὰς εἰς χρήματα ζημίας μᾶλλον τῶν εἰς αἰσχύνην τεινόντων, καὶ πολίτην ἀμείνονα ὀνομάζειν τὸν τὴν οὐσίαν προϊέμενον μᾶλλον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου. Ὅσοις δὲ μὴ ῥᾴδιον πρὸς ταῦτα τὴν ὁρμὴν πεπεῖσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν ἔχουσιν εὐκίνητον πρὸς ἀδικίαν, ὧδ᾽ ἡμῖν παρηγγέλθω· πᾶσι τοῖς τοιούτοις πολίταις καὶ πολίτισι καὶ ξυνοίκοις, μεμνῆσθαι θεῶν ὡς ὄντων καὶ δίκας ἐπιπεμπόντων τοῖς ἀδίκοις, καὶ τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἑκάστῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν. Πᾶσι γὰρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνημένοις ὧν ἠδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπρᾶχθαι δικαίως αὐτοῖς. Διὸ δεῖ ἕκαστον παρ᾽ ἑκάστην πρᾶξιν αἰεὶ συνοικειοῦν τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς δὴ παρόν-

τα· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου φροντιεῖν. Ἐὰν δέ τῳ παραστῇ δαίμων κακὸς τρέπων πρὸς ἀδικίαν, διατρίβειν πρὸς ναοῖς καὶ βωμοῖς καὶ τεμένεσι, φεύγοντα τὴν ἀδικίαν ὡς δέσποιναν ἀσεβεστάτην καὶ χαλεπωτάτην, ἱκετεύοντα τοὺς θεοὺς συναποτρέπειν αὐτήν. Ἰέναι δὲ καὶ πρὸς ἄνδρας δόξαν ἔχοντας ἐπ᾽ ἀνδραγαθίᾳ, ἀκουσόμενον περὶ εὐδαίμονος βίου καὶ κακῶν ἀνδρῶν τιμωρίης, ἵνα ἀποτρέπηται τῶν ἀδίκων ἔργων.

21. *Ἐν ταὐτῷ.*

Δεισιδαιμονῶν δαίμονας ἀλάστορας. Πάντας δὲ τιμῶν τοῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις τοῖς πατρίοις τοὺς θεούς· πάτρια δὲ εἶναι τὰ κάλλιστα. (*) Πεπεῖσθαι δὲ τοῖς νόμοις ἅπαντας· καὶ τοὺς ἄρχοντας αἰδεῖσθαι καὶ ἐξίστασθαι καὶ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον· ὡς μετὰ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ ἥρωας γονεῖς τε καὶ νόμοι καὶ ἄρχοντες σύνεγγύς εἰσι ταῖς τιμαῖς παρ᾽ ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι καὶ σωθησομένοις. Πόλιν δὲ φιλαιτέραν μηδεὶς ἄλλην ποιείσθω τῆς αὑτοῦ πατρίδος, ὡς θεῶν πατρῴων νεμεσώντων, ἀρχὴ γὰρ προδοσίας φύεται τοῖς τοιαῦτα βουλομένοις. Ἔτι δὲ χαλεπώτερον τῆς οἰκείας γῆς στερόμενον ζῆν ἐπ᾽ ἀλλοτρίας· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. Μηδὲ ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον μηδεὶς μηδένα νομιζέτω τῶν πολιτῶν, οἷς ἐφήκασιν οἱ νόμοι μετέχειν τῆς πολιτείας· ὡς ὁ τοιοῦτος οὔτε ἄρξαι δύναιτ᾽ ἂν οὔτε δικάσαι καλῶς τὸν θυμὸν ἔχων κυριώτερον τοῦ λογισμοῦ. Μηδεὶς δὲ λεγέτω κακῶς μήτε κοινῇ τὴν πόλιν μήτε ἰδίᾳ τὸν πολίτην· ἀλλ᾽ οἱ τῶν νόμων φύλακες ἐπιμελείσθωσαν τῶν πλημμελούντων πρῶτον μὲν νουθετοῦντες, ἐὰν δὲ μὴ πείθων-

ται, ζημιοῦντες. Τῶν δὲ κειμένων νόμων ἐάν τις δοκῇ μὴ
καλῶς κεῖσθαι, μετατιθέμεν ἐπὶ τὸ βέλτιον· μενόντων δὲ
πάντας πειθαρχεῖν· ὑπ' ἀνθρώπων μὲν ἡττᾶσθαι τοὺς
κειμένους νόμους, οὐ καλὸν οὐδὲ συμφέρον· ὑπὸ δὲ νό-
μου βέλτιον ὡς ἡττώμενον κατακρατεῖσθαι, καὶ καλὸν καὶ
συμφέρον. Τοὺς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας χρὴ καὶ κο-
λάζειν, ὡς κατασκευάζοντας τῇ πόλει μεγίστων κακῶν
ἀρχὴν ἀναρχίαν. Ἄρχοντας δὲ μὴ εἶναι αὐθάδεις μηδὲ
πρὸς ἐπήρειαν κρίνειν μηδὲ μεμνῆσθαι κρίνοντας φιλίας
ἢ ἔχθρας, ἀλλὰ τοῦ δικαίου· οὕτω γὰρ ἀποδώσουσι τὰς
κρίσεις δικαιοτάτας καὶ τῆς ἀρχῆς ἔσονται ἄξιοι. Τοὺς
μὲν οὖν δούλους προσήκει διὰ φόβον πράττειν τι τῶν δι-
καίων, τοὺς δ' ἐλευθέρους δι' αἰδῶ καὶ τὸ καλόν· διὸ
χρὴ καὶ τοὺς ἄρχοντας εἶναι τοιούτους, ἵν' ἔχωσιν οἱ ἀρ-
χόμενοι τοὺς ἀξίους αἰσχύνης. Ἐὰν δέ τις βούληται τῶν
κειμένων νόμων κινεῖν ἢ ἄλλον εἰσφέρειν νόμον, εἰς βρόχον
εἴρας τὸν τράχηλον, λεγέτω τοῖς πολίταις περὶ αὐτοῦ· καὶ
ἐὰν μὲν διαψηφιζομένων δόξῃ λελύσθαι τὸν νόμον ἢ
ὑπάρχειν τὸν εἰσφερόμενον, καὶ αὐτὸν ἀθῷον εἶναι· ἐὰν
δὲ ὁ προϋπάρχων μᾶλλον δοκῇ καλῶς ἔχειν ἢ ὁ εἰσφερό-
μενος ᾖ ἄδικος, τεθνάναι τὸν κινοῦντα ἢ εἰσφέροντα νό-
μον ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου.

22. Ἐκ τῶν Θεοφράστου.

Οἱ μὲν οὖν ὑπὸ κήρυκος κελεύουσι πωλεῖν, καὶ προκη-
ρύττειν ἐκ πλειόνων ἡμερῶν· οἱ δὲ παρ' ἀρχῇ τινι, καθ-
άπερ καὶ Πιττακὸς παρὰ βασιλεῦσι καὶ πρυτάνει.
Ἔνιοι δὲ προγράφειν παρὰ τῇ ἀρχῇ πρὸ ἡμερῶν μὴ ἐλατ-
τόνων ἢ ἑξήκοντα, καθάπερ Ἀθήνησι, καὶ τὸν πριάμενον
ἑκατοστὴν τιθέναι τῆς τιμῆς, ὅπως διαμφισβητῆσαί τε
ἐξῇ καὶ διαμαρτύρεσθαι τῷ βουλομένῳ, καὶ ὁ δικαίως

ἐωνημένος φανερὸς ᾖ τῷ τέλει. Παρὰ δέ τισι προκηρύττειν κελεύουσι πρὸ τοῦ κατακυρωθῆναι πένθ' ἡμέρας συνεχῶς, εἴ τις ἐνίσταται, ἢ ἀντιποιεῖται τοῦ κτήματος ἢ τῆς οἰκίας· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς Κυζικηνῶν.

(*) Οἱ δὲ Θουριακοὶ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ἀφαιροῦσιν, οὐδ' ἐν ἀγορᾷ προστάττουσιν, ὥσπερ τἄλλα, διδόναι δὲ κελεύουσι κοινῇ τῶν γειτόνων τῶν ἐγγυτάτω τρισὶ νόμισμά τι βραχὺ μνήμης ἕνεκα καὶ μαρτυρίας. Ἀναγκαῖον δηλονότι, τοῖς μὲν τὰς ἀρχὰς ὑπευθύνους ποιεῖν, τοῖς δὲ τοὺς γείτονας, ἐὰν μὴ λάβωσιν, ἢ δὶς παρὰ τοῦ αὐτοῦ λάβωσιν, ἢ ἔχοντες μὴ λέγωσι τῶν ὠναμένων. Οὐ χρὴ δ' ἀγνοεῖν, ὅτι αἱ προγραφαὶ καὶ αἱ προκηρύξεις, καὶ ὅλως ὅσα πρὸς τὰς ἀμφισβητήσεις ἐστὶ πάντα, τὰ πλεῖστα δι' ἔλλειψιν ἑτέρου νόμου τίθεται· παρ' οἷς γαρ ἀναγραφὴ τῶν κτημάτων ἐστὶ καὶ τῶν συμβολαίων, ἐξ ἐκείνων ἐστὶ μαθεῖν εἰ ἐλεύθερα καὶ ἀνέπαφα, καὶ τὰ αὑτοῦ πωλεῖ δικαίως· εὐθὺς γὰρ καὶ μετεγγράφει ἡ ἀρχὴ τὸν ἐωνημένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ προστασίαι τινὲς ὠνοῦνται καὶ πωλοῦσιν ἀπαλλοτριοῦν ἐθέλοντες, ὀρθῶς ἔχει καὶ πρὸς ταῦτα νομοθετεῖν, ὅπερ καὶ ποιοῦσιν ἅμα ταῦτά τε βουλόμενοι κωλύειν καὶ τὴν ἐμφανῆ ποιεῖν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐνίων. Κελεύουσι γάρ, ἐὰν μέν τις οἰκίαν πρίηται θύειν ἐπὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἐπικωμαίου, ἐὰν δὲ χωρίον, ἐπὶ τῆς κώμης ᾗ αὐτὸς οἰκεῖ, καὶ ὀμνύειν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ἐγγραφούσης καὶ κωμητῶν τριῶν, ἦ μὴν ὠνεῖσθαι δικαίως μηδὲν συγκακουργοῦντα μήτε τέχνῃ μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ, τον αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸν πωλοῦντα πωλεῖν ἀδόλως· τὸν δὲ μὴ οἰκοῦντα ἐν ἄστει θύειν τὸν ὅρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ Ἀγοραίου, τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττό-

νων εἶναι θυλήμασιν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ ἐγγράφειν τὴν ἀρχήν· ἅμα καὶ ἐν τῷ ὅρκῳ προσορκίζειν αὐτὴν, ἐὰν μὴ ὀμνύωσι, μηδὲ ἐγγράψειν τὴν ὠνήν. Οὗτοι μὲν δὴ πρὸς ἀμφότερα, μᾶλλον δὲ πρὸς πάντα βούλονται πεφυλάχθαι, καθάπερ ἴσως καὶ δεῖ. Κυρία δὲ ἡ ὠνὴ καὶ ἡ πρᾶσις εἰς μὲν κτῆσιν, ὅταν ἡ τιμὴ δοθῇ καὶ τὰ ἐκ τῶν νόμων ποιήσωσιν, οἷον ἀναγραφὴν ἢ οἶκον ἢ τοῖς γείτοσι τὸ γιγνόμενον, εἰς δὲ τὴν παράδοσιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πωλεῖν, ὅταν ἀῤῥαβῶνα λάβῃ· σχεδὸν γὰρ οὕτως οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἀλλὰ τοῦτο προσδιοριστέον, ἐὰν μὴ παρὰ μεθύοντος μηδ' ἐξ ὀργῆς μηδὲ φιλονεικίας μηδὲ παρανομοῦντος ἀλλὰ φρονοῦντος καὶ τὸ ὅλον δικαίως, ὅπερ κἀκεῖ προσθετέον, ὅταν ἀφορίζῃ παρ' ὧν δεῖ ὠνεῖσθαι. Τάττουσι δέ τινες καὶ τὸν ἀῤῥαβῶνα πόσον δεῖ διδόναι, πρὸς τὸ πλῆθος τῆς τιμῆς μερίζοντες, ἄτοπον γὰρ ἐὰν δακτύλιον δῷ τῶν δέκα ταλάντων. (Ἔοικε γὰρ ἐκ καιροῦ τὰ τοιαῦτα καὶ πάθους γίγνεσθαι· δεῖ δ' ἐκ προαιρέσεως· οὕτω γὰρ ἔσται τὸ δίκαιον). Ἐὰν δὲ λαβὼν ἀῤῥαβῶνα μὴ δέχηται τὴν τιμὴν ἢ δοὺς μὴ καταβάλῃ ἐν τῷ ὡρισμένῳ χρόνῳ, (δεῖ γὰρ ὡρίσθαι καθάπερ ἐν τοῖς Θουρίων τὸν μὲν ἀῤῥαβῶνα παραχρῆμα, τὴν δὲ τιμὴν αὐθημερόν· οἱ δὲ καὶ πλείους ἡμέρας τίθενται τῆς τιμῆς, οἱ δ' ἁπλῶς, ὅσας ἂν ὁμολογήσωσι) τὸ δ' ἐπιτίμιον ἑκατέρῳ, πότερον τῷ μὲν στέρησις τοῦ ἀῤῥαβῶνος· οὕτω (*) γὰρ σχεδὸν οἵ τ' ἄλλοι κελεύουσι καὶ οἱ Θουριακοί· τῷ δὲ μὴ δεχομένῳ ἔκτισις ὅσου ἂν ἀποδῶται, καὶ γὰρ τοῦτο ἐν τοῖς Θουρίων, ἡ ἄνισος ζημία· πολλαπλασία γὰρ ἡ τιμὴ τοῦ ἀῤῥαβῶνος· ἔτι δὲ καὶ βλάπτοιτ' ἂν ὁ ἀποδόμενος ἀφεὶς ἑκατέρους, ἐπειδή τις ἐφ' ἡμέραν μίαν ὁρίσειεν, οὕτω γὰρ μάλιστ' ἐνδέχεται

παρ' ἐνίοις, δεδικάσθαι κελεύουσι τῷ μὴ δεχομένῳ τὴν τιμήν. Πότερον δὲ ἕως ἂν κομίσηται κύριον εἶναι τοῦ κτήματος· οὕτω γὰρ οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἢ ὥσπερ Χαρώνδας καὶ Πλάτων· οὗτοι γὰρ παραχρῆμα κελεύουσι διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἐὰν δέ τις πιστεύσῃ, μὴ εἶναι δίκην, αὐτὸν γὰρ αἴτιον εἶναι τῆς ἀδικίας.

22. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους Δίωνος Ἐπιστολῆς.

Δέξασθε, ὦ Συρακούσιοι, πάντων πρῶτον νόμους, οἵτινες ἐὰν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρηματισμὸν καὶ πλοῦτον τρέψοντες τὰς γνώμας ὑμῶν μετ' ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος ἔτι δὲ χρημάτων, τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἐντιμοτάτην ποιοῦντες, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην, τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμὸς νόμος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν εἴη κείμενος ὄντως εὐδαίμονας ἀποτελῶν τοὺς χρωμένους, ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος ἄνους, τοὺς πειθομένους τε ἀπεργάζεται τοιούτους. Ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσησθε τῶν νῦν λεγομένων περὶ νόμων, ἔργῳ γνώσεσθε· ἡ δὲ βάσανος ἀληθεστάτη δοκεῖ γίνεσθαι τῶν πάντων πέρι.

23. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας.

Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν Βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖ-

22. p. 355. A. 23. I. 2.

ναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ
τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη
γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι
ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι οὐκ ἔνθεν,
ὅθεν περ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν
γὰρ πλεῖσται πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει
τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους
ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ
κλέπτειν μηδ' ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ
παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι
καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐὰν δέ τις τούτων πα-
ραβαίνῃ τι, ζημίας αὐτοῖς ἐπανέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ
νόμοι προλαβόντες ἐπιμελοῦνται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοι-
οῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ
ἔργου ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ δὴ ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς
ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ
ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ
ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελή-
λανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη
τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διήρηται δὲ αὕτη ἡ
ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα εἰς τέσσαρα μέρη· τούτων δ'
ἐστὶν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο δὲ τελείοις ἀν-
δράσιν, ἄλλο δὲ τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι.
Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι (*) τούτων παρ-
ιᾶσιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄν-
δρες, οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκα ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ πλὴν ἐν
ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις αἷς αὐτοὺς δεῖ παρεῖναι, οἱ δὲ
ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς
ὅπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζη-
τοῦνται, ἂν μὴ προῤῥηθῇ παρεῖναι, οὔτε πολλάκις ἀπεῖ-

ναι καλόν. Ἄρχοντες δὲ ἐφ' ἑκάστοις τούτων τῶν μερῶν
εἰσι δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ φυλαὶ Περσῶν διῄρηνται·
καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν,
οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι, ἐπὶ
δὲ τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἳ ἂν αὖ τοὺς
ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέξειν, ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις
ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τε-
ταγμένα ποιοῦντας καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς με-
γίστης ἀρχῆς· εἰσὶ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρη-
μένοι, οἳ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα
ἀποτελῶσιν. Ἃ δὲ ἑκάστῃ τῇ ἡλικίᾳ προστέτακται ποι-
εῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ᾗ ἐπι-
μέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. Οἱ μὲν δὴ
παῖδες οἱ εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθά-
νοντες δικαιοσύνην καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔρχονται,
ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι, οἱ δὲ
ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δι-
κάζοντες αὐτοῖς· γίγνεται γὰρ δὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ
παισὶν ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἁρ-
παγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων
οἵων εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας τι-
μωροῦνται, κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας
εὑρίσκωσι, δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄν-
θρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ
[οὐχ] ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον
μὲν χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδιδόντα δὲ κολάζουσι τοῦτον
ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς
ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ περὶ πα-
τρίδα καὶ περὶ φίλους. Ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ
ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι με-

γίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται καὶ εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ καὶ πείθεσθαι αὐτοὺς τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους πειθομένους ἰσχυρῶς τοῖς ἄρχουσι. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσιν. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτους, ὄψον δὲ κάρδαμον· πιεῖν δ' ἐάν τις διψῇ, κώθωνα ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. (*) Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν, ἐκ τούτου δ' εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε· δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία ἐπιμελείας μάλιστα δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἄν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, καὶ ὅταν μὲν δέῃ τι, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὅταν δὲ ἐξάρῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, τὰς ἡμισείας φυλὰς καταλείπει· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φαρέτραν ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέῤῥον καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τὸ δὲ ἐὰν δέῃ ἐκ χερὸς χρῆσθαι.

Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται καὶ βασιλεὺς ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστὶ καὶ αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρωῒ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι, γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις, ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ, καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀντιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δήπου δεῖ τὸ ὁμόσε γινόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον, ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ, ὃ ἄπεστι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες, πλέον μὲν ὡς καὶ εἰκότως παίδων, τἆλλα δ' ὅμοιον. Καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν, ἢν δέ τι (*) δεήσῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τῇ ὑστεραίᾳ [αὖ] θηρῶσι μέχρι δείπνου καὶ μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἄν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι, ὅ τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἐσθίωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἐμάνθανον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δη-

μόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ ἆθλα προτίθεται, ἐν ᾗ δ᾽ ἂν φυλῇ πλεῖστοι ὦσιν δαιμονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις παῖδας ὄντας αὐτοὺς ἐπαίδευσε. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δέῃ ἢ κακούργους (*) ἐρευνῆσαι ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλα ὅσα τάχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστίν. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν· ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. Ἀφ᾽ οὗ δ᾽ ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ὧδε διάγουσι· πρῶτον μὲν ὥσπερ οἱ ἔφηβοι παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἐάν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων· ἐὰν δέ που δέῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω παιδευόμενοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται, τὰ δὲ ἄγχιμα ὅπλα καλούμενα θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις καὶ γέῤῥον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, [οἷόν περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες·] ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλέον ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς, ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δ᾽ αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκ ἔτι ἔξω τῆς αὐτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι αἱροῦνται πάσας, καὶ ἐάν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐκλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ

δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν, ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμον τὸν βίον διατελεῖ. Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι, τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ᾽ οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἀργοῦντας πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν, ἵνα παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις· ἔξεστι δὲ αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι, τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν, οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διαγένωνται ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ ἔρχονται εἰς τοὺς τελείους, οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίπληκτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίγνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν διεληλυθότες καθίστανται.

24. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Λακώνων Πολιτείας.

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐσθῆτας μὲν καὶ δούλας ἱκανὰς παρέχειν ἡγήσατο εἶναι· ταῖς δὲ ἐλευθέραις μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν, πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἧττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄῤῥενος φύλου, ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος ὥσπερ τοῖς ἀνδράσιν οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ὡς ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν (*) καὶ ἔκγονα ἐῤῥωμενέστερα γίγνεσθαι. Ἐπεί γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὁρῶν τοὺς

24. Scil. I, 4.

ἄλλους τὸν πρῶτον τοῦ χρόνου ἀμέτρως ταῖς γυναιξὶ συν-
όντας καὶ τούτου τἀναντία ἔγνω· ἔθηκε γὰρ αἰδεῖσθαι
μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δὲ ἐξιόντα· οὕτω δὲ
συνόντων ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν,
ἐῤῥωμενέστερα δὲ γίγνεσθαι εἴ τι βλαστάνοιεν οὕτω μᾶλ-
λον, ἢ εἰ διάκοροι ἀλλήλων εἶεν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ
ἀποπαύσας τοῦ ὁπότε βούλοιντο ἕκαστοι γυναῖκας ἄγε-
σθαι ἔταξεν ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων τοὺς γάμους ποιεῖ-
σθαι, καὶ τοῦτο συμφέρον τῇ εὐγονίᾳ νομίζων. Εἴγε
μέντοι συμβαίη γεραιῷ νέαν ἔχειν, ὁρῶν τοὺς τηλικούτους
φυλάττοντας μάλιστα τὰς γυναῖκας τἀναντία καὶ τούτου
ἐνόμισε· τῷ γὰρ πρεσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίου ἀνδρὸς καὶ
σῶμα καὶ ψυχὴν ἀγασθείη, τοῦτον ἐπαγομένῳ τεκνο-
ποιήσασθαι. Εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ
βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τοῦτο νό-
μιμον ἐποίησεν, ἥν τινα ἂν εὔτεκνον καὶ γενναίαν ὁρῴη,
πείσαντα τὸν ἔχοντα ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι. Καὶ
πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρει. Αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες
διττοὺς οἴκους βούλονται κατέχειν, οἱ δὲ ἄνδρες ἀδελφοὺς
τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἳ τοῦ μὲν γένους καὶ τῆς δυ-
νάμεως κοινωνήσουσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀντιποιοῦν-
ται. Περὶ μὲν δὴ τεκνοποιΐας οὕτω τἀναντία γνοὺς
τοῖς ἄλλοις, εἴ τι διαφέροντας καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ἄν-
δρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βουλόμενος σκοπείτω.
Βούλομαι δὲ καὶ τὴν παιδείαν σαφηνίσαι.

25. Ὁ γὰρ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδίᾳ ἑκάστοις
παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρα-
τεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὃς
δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. Τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε

25. Ib. C. 2, 2.

καὶ καθίζειν τοὺς παῖδας καὶ ἐπισκοποῦντα, εἴ τις ῥᾳ-
διουργοίη, [ἰσχυρῶς] κολάζειν· ἔδωκε δ' αὐτῷ καὶ τῶν
ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν ὅτε δέοι, ὡς
πολλὴν μὲν αἰδῶ πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαρεῖναι.
Ἀντί γε μὴν τοῦ ἁπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν ἔτα-
ξεν ἀνυποδησίᾳ κρατύνειν, νομίζων εἰ τοῦτο ἀσκήσαιεν,
πολὺ μὲν ῥᾷον ἂν ὄρθια ἐκβαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ
πρανῆ καταβαίνειν καὶ πηδῆσαι δὲ καὶ ἀναθορεῖν καὶ
δραμεῖν θᾶττον [ἀνυπόδητον, εἰ ἠσκηκὼς εἴη τοὺς πό-
δας, ἢ ὑποδεδεμένον·] ἀντὶ δὲ τοῦ ἱματίοις διαθρύπτε-
σθαι ἐνόμισε δερματίῳ δι' ἔτους προσεθίζεσθαι, [νομί-
ζων οὕτω καὶ πρὸς ψύχη καὶ πρὸς θάλπη ἄμεινον ἂν
παρασκευάσασθαι.] Σῖτόν γε μὴν τοσοῦτον ἔχειν συνε-
βούλευεν, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνεσθαι,
τοῦ δὲ ἐνδεεστέρως διάγειν μὴ ἀπείρως ἔχειν· νομίζων
τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ
δεήσειεν ἀσιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, (*) μᾶλλον δ' ἄν, εἰ
παραγγελθείη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σίτου πλείω χρόνον ἐπι-
ταθῆναι, ἧττον δ' ἂν ὄψου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ
πρὸς πᾶν ἔχειν βρῶμα καὶ ὑγιεινοτέρως δ' ἂν διάγειν
καὶ εἰς μῆκος δ' ἂν αὐξάνεσθαι τὴν ῥαδινὰ τὰ σώματα
ποιοῦσαν τροφὴν μᾶλλον συλλαμβάνειν ἡγήσατο, ἢ τὴν
διαπλατύνουσαν τῷ σίτῳ. Ὡς δὲ μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν
αὖ πιέζοιντο, ἀπραγμόνως μὲν οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς λαμ-
βάνειν ὧν προσδέονται, κλέπτειν δὲ ἐφῆκεν [ἔστιν ἃ τῷ
λιμῷ ἐπικουροῦντας. Καὶ ὡς μὲν οὐκ ἀπορῶν ὅ τι δοίη
ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφὴν, οὐδένα οἶμαι
τοῦτο ἀγνοεῖν·] δῆλον δ' ὅτι τὸν μέλλοντα κλοπεύειν καὶ
νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνε-
δρεύειν καὶ κατασκόπους δὲ ἑτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι

λήψεσθαι. Ταῦτα οὖν δηλονότι πάντα μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν καὶ πολεμικωτέρους, οὕτως ἐπαίδευεν. [Εἴποι δ' ἂν οὖν τις, τί δῆτα, εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε,] πολλὰς δὲ πληγὰς ἐπέβαλε τῷ ἁλισκομένῳ; Ὅτι, φημὶ ἐγὼ, καὶ τἆλλα ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα.

26. Ὅπως δὲ μηδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν, εἴ τι ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν, εἴ τι ἁμαρτάνοιεν.

27. Πρὸς δὲ τούτοις τό τε αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς ἐμφῦσαι βουλόμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέδειξεν ἐντὸς μὲν τοῦ ἱματίου τὼ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, περιόπτειν δὲ μηδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρὸ ποδῶν ὁρᾷν. Ἔνθα δὴ καὶ δῆλον γεγένηται, ὅτι τὸ ἄῤῥεν φῦλον καὶ εἰς τὸ σῶφρον ἰσχυρότερόν ἐστι τῆς τῶν θηλειῶν φύσεως. Ὡς ἐκείνων γοῦν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἦν ἀκοῦσαι ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δὲ ὄμματα στρεψάντων ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παρθένων, καὶ ἐπειδὰν εἰς τὸ φιλίτιον ἀφίκωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. [Καὶ τῶν μὲν αὖ παιδικῶν οὕτως ἐπεμελήθη·] περί γε μὴν τῶν ἤδη ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασεν.

28. Ὡς οὖν τούτους αὖ συνέβαλλεν, ἐξηγήσομαι. Αἱροῦνται τοίνυν οἱ ἔφοροι αὐτῶν ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἱππαγρέται καλοῦνται· τούτων δὲ ἕκαστος ἄνδρα ἕκαστον καταλέγει διασαφηνίζων, ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲν προτιμᾷ, τοὺς δ' ἀποδοκιμάζει. Οἱ οὖν μὴ

26. Ib. C. 2, 10. 27. C. 3, 4. 28. C. 4, 3.

τυγχάνοντες τῶν καλῶν πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποστείλασιν αὐτοὺς καὶ τοῖς αἱρεθεῖσιν ἀντ' αὐτῶν.

29. Διαλύειν μέντοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παραγιγνόμενος κύριος.

30. Τοῖς γε μὴν τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν, ἐξ ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, (*) ὁ Λυκοῦργος νόμιμον ἐποίησε κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾷν, εἰ μή τι δημόσιον κωλύοι, ὅπως καὶ οὗτοι δύνωνται μηδὲν ἧττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν.

31. Ὡσαύτως ὁ Λυκοῦργος ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. Ὅταν δέ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων ὧν αὐτὸς ἄρχει, ἀνάγκη ἄρχειν οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο.

32. Ἐν τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπεῖπε μηδενὸς ἅπτεσθαι, ὅσα δὲ ἐλευθερίαν ἐν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα μόνα ἔταξεν ἔργα ἑαυτῶν νομίζειν· οὐ γάρ δή τι πλοῦτος ἐκεῖ γε ἐσπούδασται.

33. Ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι· τὸ κατεργάζεσθαι ἐν τῇ πόλει αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.

34. Καλῶς δέ μοι δοκεῖ Λυκοῦργος νομοθετῆσαι, καὶ εἰ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἡ ἀρετή. Ἐπὶ γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γεροντίας προσθεὶς ἐποίησε μηδ' ἐν τῷ γήρᾳ ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκἀγαθίαν. Ἀξιάγαστον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπικουρῆσαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γήρᾳ. Θεὶς γὰρ τοὺς γέροντας κυρίους τοῦ περὶ

29. 30. C. 4, 6. sq. 31. C. 6, 1. 32. C. 7, 2. 33. C. 9, 1. 34. C. 10, 1.

τῆς ψυχῆς ἀγῶνος, διέπραξεν ἐντιμότερον εἶναι τὸ γῆρας τῆς τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης. Εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται οὗτος ὁ ἀγὼν μάλιστα τῶν ἀνθρώπων. Καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνικοί· ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν σωμάτων εἰσίν· ὁ δὲ περὶ τῆς γεροντίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. Ὅσῳ οὖν κρεῖσσον ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες αἱ τῶν ψυχῶν ἢ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαστότεροι.

35. Εἴς γε μὴν τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδε ἐμηχανήσατο· στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα καὶ χαλκῆν ἀσπίδα.

36. Ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν, νομίζων οὕτω καὶ μείζους ἂν καὶ ἐλευθεριωτέρους [καὶ γοργοτέρους] φαίνεσθαι. Οὕτω γε μὴν κατεσκευασμένων μοίρας ἔδειξεν ἓξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. Ἑκάστη δὲ τῶν ὁπλιτικῶν ἔχει μοιρῶν πολέμαρχον ἕνα, λοχαγοὺς τέτταρας, πεντηκοστῆρας ὀκτὼ, ἐνωμοτάρχας ις΄. Ἐκ δὲ τούτων τῶν μερῶν διὰ παρεγγυήσεως καθίστανται τοτὲ μὲν εἰς ἐνωμοτίας, τοτὲ δὲ εἰς τρεῖς, τοτὲ δὲ εἰς ἕξ.

37. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν στρατιᾷ καὶ ἐπ᾽ οἴκῳ, τὴν τῆς ἐφορείας δύναμιν κατεσκεύασεν.

38. Ἔφοροι οὖν δυνατοὶ μέν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν βούλωνται, κύριοι δὲ πράττειν παραχρῆμα, κύριοι δὲ καὶ ἄρχοντας μεταξὺ καταπαῦσαι καὶ εἶρξαί τε καὶ περὶ ψυχῆς εἰς ἀγῶνα καταστῆσαι.

39. Πολλῶν δὲ ὄντων καλῶν μηχανημάτων τῷ Λυκούργῳ εἰς τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐθέλειν τοὺς πολίτας, (*) ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι

35. 36. C. 11, 3. 38. C. 8, 4. 39. C. 8, 5.

οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐλθὼν σὺν τοῖς κρατίστοις εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο τὸν θεὸν, εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ, οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις· ἐπεὶ δ᾽ ἀνεῖλε τῷ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν οὐ μόνον ἄνομον δείξας, ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον τὸ πυθοχρήστοις νόμοις μὴ πείθεσθαι.

40. Χαρώνδα Καταναίου Προοίμια νόμων.

Τὼς βουλομένως καὶ πράττοντάς τι ἀπὸ θεῶν ἄρχεσθαι χρή· τὸ γὰρ ἄριστον, ὥσπερ ἁ παροιμία φατὶ, τὸν θεὸν ἦμεν αἴτιον πάντων τούτων. Ἔτι δὲ φαύλων πράξεων ἀπέχεσθαι καὶ μάλιστα διὰ τὰν πρὸς τὸν θεὸν ξυμβουλίαν· οὐδενὸς γὰρ ἀδίκου θεὸν κοινωνεῖν· βοηθεῖν δὲ ἕκαστον ἑαυτῷ καὶ ποτικελεύεσθαι κατ᾽ ἀξίαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνεν καὶ πράσσεν· τὸ γὰρ ὑπὲρ μικρῶν καὶ μεγάλων ὁμοίως διατείνεσθαι, ἄγαν μικροπρεπὲς δοκεῖ ἦμεν καὶ ἀνελεύθερον. Διὸ δεῖ φροντίζεν τὸ μὴ σφόδρα ἐς τὰ μάκιστα καὶ τὰ μεγάλα ἐμπίπτειν, ἀλλὰ κατ᾽ ἀξίαν τὰν ἑαυτῶ καὶ δυναμίαν μετρέοντα ἑκάστῳ πρᾶγμα ἐπιβάλλεν, ὅπως τίμιος ᾖς καὶ σεμνός.

Ἀδίκῳ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ κεκριμένοις ὑπὸ πόλεως ἐπαρωγὴν μὴ ποιεῖσθαι μηδὲ ὁμιλεῖν μηδένα ἢ ὀνειδίζεσθαι, ὡς ὄντα ὅμοιον ᾧ ὁμιλεῖ. Τοὺς δὲ προκεκριμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς τελεῖσθαί τε τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην τελετὴν, ἀνδραγαθίαν μιμουμένους ἐπ᾽ ἀληθείᾳ καὶ κτωμένους τὴν ἀρετήν· οὐδεὶς γὰρ ἀνὴρ τέλειος ἄνευ ταύτης. Πολίτῃ δὲ ἀδικουμένῳ βοηθεῖν καὶ οἴκοι καὶ ἐπὶ ξένης· ξένον δὲ πάντα τὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι σεβόμενον καὶ κατὰ τοὺς οἰκείους νόμους εὐφήμως καὶ οἰκείως προσδέχεσθαι καὶ ἀποστέλλειν, μεμνημένους Διὸς ξενίου ὡς παρὰ πᾶσιν

ἱδρυμένου κοινοῦ θεοῦ καὶ ὄντος ἐπισκόπου φιλοξενίας τε καὶ κακοξενίας.

Ἡγεῖσθαι δὲ καὶ παραγγέλλειν πρεσβυτέρους νεωτέροις τὸ αἰδεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι τὰ κακὰ φανεροὺς ὄντας αὐτοὺς αἰσχυνομένους καὶ αἰδουμένους· ὡς ἐν αἷς πόλεσι πρεσβυτέρων ἀναισχυντίαι φύονται παῖδες αὐτῶν καὶ παίδων παῖδες ἀναίσχυντοι. Ἀκολουθεῖ δὲ ἀναισχυντίᾳ καὶ ἀναιδείᾳ ὕβρις καὶ ἀδικία, τούτοις δὲ ἕπεται ὄλεθρος. Μηδεὶς δ᾽ ἔστω ἀναιδὴς, ἀλλὰ σωφρονείτω ἕκαστος, ὡς οὕτω τευξόμενος θεῶν ἵλεων καὶ σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ κακὸς θεοφιλής. Τιμάτω δὲ ἕκαστος τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ μισείτω τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ψεῦδος· ταῦτα γὰρ ἀρετῆς σημεῖα καὶ κακίας. Διὸ χρὴ συνεθίζειν ἐκ παίδων κολάζοντας μὲν τοὺς φιλοψευδεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαλήθεις, ἵν᾽ ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὸ καλλιστον καὶ σπερματωδέστατον τῆς ἀρετῆς. (*) Προσποιείσθω δὲ ἕκαστος τῶν πολιτῶν σωφρονεῖν μᾶλλον ἢ φρονεῖν, ὡς ἡ προσποίησις τοῦ φρονεῖν μέγα σημεῖον ἀπειροκαλίας καὶ σμικρότητος. Ἔστω δὲ ἡ προσποίησις τοῦ σωφρονεῖν ἀληθής· μηδεὶς γὰρ πλαττέσθω γλώσσῃ καλὰ ἔργα πράξεως καὶ διανοίας στερόμενος ἀγαθῆς.

Χρὴ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας εὔνοιαν διαφυλάττειν, καθάπερ πατρικὴν, εὐπειθοῦντας καὶ σεβομένους· ὡς ὁ μὴ διανοούμενος οὕτω τίσει δίκην κακῆς βουλῆς δαίμοσιν ἑστιούχοις. Ἄρχοντες γὰρ ἑστιουχοῦσι πόλεως καὶ πολιτῶν σωτηρίας.

Χρὴ δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας δικαίως προεστάναι τῶν ἀρχομένων, καθάπερ τέκνων ἰδίων, ἔχθραν καὶ φιλίαν καὶ θυμὸν ἐν τῷ κρίνειν κοιμίσαντας.

Ἐπαινείσθωσαν δὲ καὶ εὐδοκιμείσθωσαν, ὅσοι ἂν ὄν-

τες εὔποροι τοῖς ἐνδεεστέροις ἐπαρκῶσιν, ὡς τέκνα, καὶ ἀμύντορας σώζοντες τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. Ἐπαρκείτωσαν δὲ τοῖς διὰ τύχην πενομένοις καὶ μὴ διὰ βίον ἀργὸν καὶ ἀκρατῆ. Ἡ μὲν γὰρ τύχη πᾶσι κοινόν· ὁ δὲ ἀργὸς καὶ ἀκρατὴς βίος κακοῖς ἀνδράσιν ἴδιος.

Καλὸν δ᾽ ἔστω καὶ μηνύειν ἐάν τίς τῳ συνίδῃ ἀδικοῦντι, ἵνα ἡ πολιτεία σώζηται, πολλοὺς ἔχουσα τῆς εὐκοσμίας φύλακας. Ὁ δὲ μηνύων εὐσεβὴς ἔστω καὶ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. Ἐμφανιζόντων δὲ μὴ τὰ δι᾽ ἀκούσιον ἄγνοιαν γιγνόμενα, ἀλλ᾽ ὅσον ἂν ἐκ προνοίας τι ἁμαρτάνωσιν. Ὁ δ᾽ ἐμφανισθεὶς, ἂν ἐθελεχθρῇ τῷ μηνύσαντι, μισείσθω ὑπὸ πάντων, δίκην διδοὺς ἀχαριστίας, ἧς ἀποστερεῖ τὸν ἰατρεύοντα μεγίστην νόσον ἰατρευόμενος ἀδικίαν.

Ἔστω δὲ μέγιστα ἀδικήματα θεῶν καταφρόνησις καὶ γονέων κάκωσις ἑκούσιος καὶ ἀρχόντων καὶ νόμων ὀλιγωρία καὶ ἑκούσιος ἀτιμία δικαιοσύνης. Δικαιότατος δὲ ἔστω καὶ ὁσιώτατος πολίτης ὁ ταῦτα τιμῶν καὶ ἐμφανίζων πρὸς πολίτας καὶ ἄρχοντας κατὰ τῶν καταφρονούντων.

Ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν σεμνότερον ἔστω ἢ γλιχόμενον τοῦ ζῆν ἐγκαταλιπεῖν αὐτὴν καὶ τὸ καλόν. Κρεῖττον γὰρ τεθνάναι καλῶς ἢ ζῆν αἰσχρῶς καὶ ἐπονειδίστως.

Χρὴ δὲ καὶ τῶν τελευτώντων ἕκαστον τιμᾶν μὴ δακρύοις μηδὲ οἴκτοις, ἀλλὰ μνήμῃ ἀγαθῇ καὶ τῇ τῶν κατ᾽ ἔτος ὡραίων ἐπιφορᾷ· ὡς ἀχαριστίας οὔσης πρὸς δαίμονας χθονίους λύπης ὑπὲρ τὸ μέτρον γιγνομένης.

Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς ἐπ᾽ ἀδίκῳ βλάβῃ περὶ μηδενός· θειότερον γὰρ εὐφημία κακηγορίας.

Νομιζέσθω δὲ πολίτης ἀμείνων ὁ τῆς ὀργῆς κρείττων, μᾶλλον τοῦ διὰ ταύτην πλημμελοῦντος.

(*) Ὁ ἱερὰ καὶ ἀρχεῖα ὑπεραίρων τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἰδίων, μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ᾽ ὀνειδιζέσθω· μηδὲν γὰρ ἔστω ἰδιωτικὸν μεγαλοπρεπέστερον καὶ σεμνότερον τῶν δημοσίων.

Ὁ πλούτῳ καὶ χρήμασι δουλεύων καταφρονείσθω, ὡς μικρόψυχος ὢν καὶ ἀνελεύθερος καὶ καταπληττόμενος ὑπὸ κτημάτων πολυτελῶν καὶ βίου τραγῳδουμένου, καὶ εὐτελὴς εἶναι τὴν ψυχὴν ὑπολαμβανέσθω. Ὁ γὰρ μεγαλόψυχος προδιανοεῖται πάντα παρ᾽ ἑαυτῷ τὰ παρ᾽ ἀνθρώποις καὶ δι᾽ οὐδενὸς θορυβεῖται τοιούτου, ὅταν παραπέσῃ.

Αἰσχροῤῥημονείτω δὲ μηδείς, ὅπως ἂν μὴ παροικοίῃ τὴν διάνοιαν ἔργοις αἰσχροῖς μηδὲ ἀναπίμπλῃ τὴν ψυχὴν ἀναιδείας καὶ μιασμάτων. Τὰ μὲν γὰρ εὐσχήμονα καὶ φίλα τοῖς οἰκείοις ὀνόμασι καὶ κειμένοις ὑπὸ τοῦ νόμου προσαγορεύομεν, πρὸς ἃ δὲ ἐχθρῶς ἔχομεν ἐξιστάμεθα καὶ τῆς προσηγορίας διὰ τὸ αἰσχρόν. Ἔστω δὲ καὶ αἰσχρὸν εἰπεῖν τὸ αἰσχρόν.

Γυναῖκα δὲ τὴν κατὰ νόμους ἕκαστος στεργέτω καὶ ἐκ ταύτης τεκνοποιείσθω, εἰς ἄλλο δὲ μηδὲν προϊέσθω τέκνων τῶν αὑτοῦ σποράν, μηδὲ τὸ φύσει καὶ νόμῳ τίμιον ἀνόμως ἀναλισκέτω καὶ ὑβριζέτω. Ἡ γὰρ φύσις τεκνοποιΐας ἕνεκεν οὐκ ἀκολασίας ἐποίησε τὴν σποράν.

Γυναῖκα δὲ σωφρονεῖν χρὴ καὶ μὴ προσδέχεσθαι συνουσίαν ἀσεβῆ παρ᾽ ἄλλων ἀνδρῶν, ὡς ἁπαντώσης νεμέσεως παρὰ δαιμόνων ἐξοικιστῶν καὶ ἐχθροποιῶν.

Ὁ μητρυιὰν ἐπιγαμῶν μὴ εὐδοξείτω ἀλλ᾽ ὀνειδιζέσθω, ὥσπερ αἴτιος ὢν οἰκείας διαστάσεως.

Χρὴ δὲ ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ παραβαίνοντα ἔνοχον εἶναι τῇ πολιτικῇ ἀρᾷ.

Προστάσσει δὲ ὁ νόμος, ἐπίστασθαι τὰ προοίμια τοὺς πολίτας ἅπαντας καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ τοὺς παιᾶνας λέγειν, ᾧ ἂν προστάσσῃ ὁ ἑστιάτωρ, ἵν᾽ ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὰ παραγγέλματα.

41. Ἐκ τῶν Νικολάου Περὶ ἐθῶν.

Παρὰ Ταρτησσίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν οὐκ ἔξεστι.

Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις, ὥσπερ ἄλλου τινὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. Ἐὰν δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρέος ἐλεγχθῇ, στέρεται αὐτοῦ. Καὶ Ἀθήνῃσι δὲ τῆς ἀργίας εἰσὶ δίκαι.

Παρὰ Σαυνίταις κατ᾽ ἔτος οἵ τε ἠΐθεοι κρίνονται δημοσίᾳ καὶ αἱ παρθένοι, ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι λαμβάνει ἣν βούλεται, εἶθ᾽ ὁ μετ᾽ ἐκεῖνον δεύτερος καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Λιβύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι καὶ τὰ τέκνα ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε· εἶτα τῷ ἕκτῳ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία τὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάζουσι καὶ ἑκάστῳ τὸν ὅμοιον ἀποδιδόασι πατρί, ἀφ᾽ ἧς δ᾽ ἂν ἀπολάβῃ τὸ παιδίον ἕκαστος υἱὸν ὑπολαμβάνει.

(*) Κελτοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πάντα πράττουσι, μείζω δ᾽ ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένον ἀνελόντος ἢ πολίτην. Ὑπὲρ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἡ ζημία, ὑπὲρ τοῦ δὲ πολίτου φυγή. Τιμῶσι δὲ μάλιστα τοὺς χώραν τῷ κοινῷ προσκτωμένους, τὰς δὲ θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.

Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς πλήρωσιν·

ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὡς δεσποίναις· παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι πρὸς γάμον, πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὁτιοῦν τῶν ἱερῶν ἀπείργουσιν. Ἐὰν δέ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτῃ, προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον· ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτε βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι· τὸν δὲ τρεφόμενον σῖτον ἐξίσου διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόντες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες οὔτε ἄλλους ἐξορκοῦντες. Ἐὰν δέ τις παρ' αὐτοῖς γεωργικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ ἢ σκεῦος τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ζημιοῦσι.

Λύκιοι τὰς γυναῖκας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι καὶ καλοῦνται μητρόθεν τάς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν, οὐ τοῖς υἱοῖς. Ὃς δ' ἂν ἐλεύθερος ἁλῷ κλέπτων, δοῦλος γίνεται· τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ μετὰ μῆνα.

Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦσιν, ὡς ἡμεῖς τοῖς θεοῖς παρασπονδίοις. Ἡ δὲ μεγίστη κρίσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα θανατοῦσιν. Ἐὰν δὲ μοιχὸς ἁλῷ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς οὐ τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. Ὅταν δ' ὁ διαδεξάμενος μὴ ᾖ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἱροῦνται βασιλέα. Ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην

Ἄθυροι δ' αὐτῶν αἱ οἰκίαι καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν οὐδὲ εἷς κλέπτει.

Ἐν Βυάοις Λίβυσιν ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

Βασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δ' ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

Δαψολίβυες ὅταν συναχθῶσι, πάντες ἅμα γαμοῦσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἑστίασιν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται καὶ ὁ τυχὼν ἣν ἂν τύχῃ λαμβάνει.

Ἰαλχλευεῖς Λίβυες, ὅταν πολλοὶ μνηστεύωνται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι παρούσης καὶ τῆς γυναικός· πολλὰ δὲ σκωπτόντων, ἐφ' ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γελάσῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

(*) Σορδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκεῦος ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας

Ἀλιτέμνιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἱροῦνται βασιλεῖς· τῶν δ' ἄλλων τιμῶσι τὸν δικαιότατον.

Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων οὐ ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ ταῖς νυξὶν αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

Ἀφάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν, ἡλίῳ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται, ὡς πολλὰ κακὰ φήναντι· τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι τὰς πλεῖστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς τὸ χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι κελεύουσιν, εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ, ἄτιμος γίνεται. Δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι καὶ ὁ Εὐριπίδου πατήρ, Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος.

Ἀσσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς θέ-

λουσι συνοικεῖν· πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἶτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς· ὅταν δ᾽ ἔλθωσιν ἐπὶ τὰς φαυλοτάτας, κηρύττουσι, πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύταις συνοικεῖν, καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθενται. Ἀσκοῦσι δὲ μάλιστα βαθύτητα καὶ ἀοργησίαν.

Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. Ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑποβλητὸν αὐτὸν οἴονται. Ἐὰν δέ τινα προστάξῃ ὁ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ ὡς ἀγαθοῦ τυχὼν ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασιλεύς. Ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ βασιλέως πολυτεκνίας. Οἱ δὲ παῖδες παρ᾽ αὐτοῖς ὥσπερ μαθήματα τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

Παρ᾽ Ἰνδοῖς ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ᾽ αὐτὸν αἰτιᾶται ὁ πιστεύσας. Ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν θανάτῳ ζημιοῦται. Τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρασθαι ὡς ἐσχάτης οὔσης ταύτης ἀτιμίας.

Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον αἰσχρόν ἐστιν. Ἑστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. Τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἧττον ἢ πατέρας. Γυμνάσια δ᾽ ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστιν, οὕτω καὶ παρθένων. Ξένοις δ᾽ ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ οὔτε Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. Ταῖς δὲ αὐτῶν γυναιξὶ παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. Χρηματίζεσθαι δ᾽ αἰσχρὸν Σπαρτιάταις. Νομίσματι δὲ χρῶνται σκυτίνῳ· ἐὰν δὲ παρά τινι εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται. Σεμνύνονται δὲ πάντες ἐπὶ τῷ ταπεινοὺς αὑτοὺς παρέχειν καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. Μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ᾽ αὐτοῖς οἱ γενναί-

ως ἀποθνήσκοντες ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. Οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιϊόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. Αἰσχρὸν δέ ἐστι δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμναστὴν ἢ φίλον γενέσθαι. Κρίσις δὲ ταῖς γεροντίαις ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου προστίθεται τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς ζήσασιν. (*) Ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀγήτορος Διὸς ἐναυσάμενος πυρφόρος λεγόμενος, σύνεστι τῷ βασιλεῖ ἄσβεστον αὐτὸ τηρῶν. Συνεκπέμπονται δὲ τῷ βασιλεῖ μάντεις καὶ ἰατροὶ καὶ αὐληταὶ, οἷς ἐν ταῖς μάχαις ἀντὶ σαλπίγγων ἀεὶ χρῶνται, μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. Ὑπανίστανται δὲ τῷ βασιλεῖ πάντες πλὴν τῶν ἐφόρων. Ὀμνύει τε πρὸ τῆς ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βασιλεύειν.

Κρῆτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμους ἔσχον τοῦ Μίνωος θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. Προσεποιεῖτο δὲ ὁ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοῦ μεμαθηκέναι, δι᾽ ἐννέα ἐτῶν εἴς τι ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κἀκεῖθεν ἀεί τινας νόμους φέρων τοῖς Κρησί. Μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ὅμηρος, ἐν οἷς λέγει,

τοῖσι δ᾽ ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα γε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής.

Οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ᾽ ἀλλήλων σκληραγωγούμενοι καὶ θήρας καὶ δρόμους τε ἀνάντεις ἀνυπόδητοι κατανύοντες καὶ τὴν ἐνόπλιον Πυῤῥίχην ἐκπονοῦντες, ἥντινα πρῶτος εὗρε Πύῤῥιχος Κυδωνιάτης Κρὴς τὸ γένος. Συσσιτοῦσι δ᾽ ἐν κοινῷ οἱ ἄνδρες, τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχοντες ἐξίσου πάντες. Δῶρα δὲ αὐτοῖς ἐστιν ὅπλα τιμιώτατα.

41. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Οἱ Περσῶν βασιλεῖς πρὸ μὲν τῶν θυσιῶν περὶ εὐσεβείας διαλέγονται, πρὸ δὲ τοῦ πίνειν περὶ σωφροσύνης, πολεμεῖν δὲ μέλλοντες περὶ ἀνδρείας.

Πέρσαις νόμος ἦν, ὁπότε βασιλεὺς ἀποθάνοι, ἀνομίαν εἶναι πέντε ἡμερῶν, ἵν' αἴσθοιντο ὅσου ἄξιός ἐστιν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος.

42. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ Ἴσιδος.

Οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρείαν, τοῦ δὲ διὰ σοφίαν γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. Ὁ δ' ἐκ μαχίμων ἀποδεικνύμενος εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικρυπτομένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας [καὶ διαφάσεις] ἔχουσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ πρὸ τῶν ἱερῶν τὰς σφίγγας ἐπιεικῶς ἱστάντες, ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης. Τὸ δὲ ἐν Σάϊ τῆς Ἀθηνᾶς, ἣν [καὶ] Ἶσιν νομίζουσιν, ἕδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην· ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδείς πω θνητὸς ἀνεκάλυψεν.

43. Ἡροδότου ἱστορίας τετάρτης.

Ἀγάθυρσοι ἁβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μῖξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκήϊοι ἐόντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτε ἔχθει χρέωνται ἐς ἀλλήλους.

44. Πλάτωνος Νόμων β΄.

Ἆρ' οὖν νομοθετήσομεν, πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρις ἐτῶν ιη΄ τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες, ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν πρὶν ἐπὶ τοὺς (*) πόνους ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανῆ εὐλαβουμένους ἕξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου μέχρι λ΄ ἐτῶν, μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τὸ παράπαν ἀπέχεσθαι τὸν νέον· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τούς τε ἄλλους θεοὺς καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτέρων τελετὴν ἅμα καὶ παιδείαν, ἣν τοῖς [ἄλλοις] ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστε ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίγνεσθαι, μαλακώτερον ἐκ σκληροτέρου τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι;

42. p. 354. B. 43. C. 104. 44. p. 666. A.

45. Ἐν ταὐτῷ.

Μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος, ἀλλὰ ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέποτε, μηδὲ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, ὃν ἂν ἄρχωσιν, μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν, μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλήν τινα ἀξίαν λόγου ξυνέρχεται· μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα, μηδὲ αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή· καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἄν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος. Ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἥτινι πόλει· τακτὰ δὲ τὰ ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα ἡ δίαιτα· καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἁπάντων ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἄν. Οὗτος, ὦ ξένοι, ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν

45. p. 674.

ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. [Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.]

46. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων γ´

Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που; Τί μήν; Εἶεν. Ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ποῖά ἐστι καὶ πόσα ἔν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ μικραῖς καὶ οἰκίαις ὡσαύτως; ἆρ᾽ οὐχὶ ἓν μὲν τό τε πατρὸς καὶ μητρὸς, καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη; Καὶ μάλα. Τούτῳ δέ γε ἑπόμενον, γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν, καὶ τρίτον ἔτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. Τί μήν; Τέταρτον δ᾽ αὖ, δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπότας δὲ ἄρχειν. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ πέμπτον γε οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν, ἥττονα δὲ ἄρχεσθαι. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα ἕκτον ἂν γίγνοιτο, ἕπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα ἡγεῖσθαί τε καὶ ἄρχειν· καίτοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἑκόντων ἀρχὴν, ἀλλ᾽ οὐ βίαιον πεφυκυῖαν. Ὀρθότατα λέγεις. Θεοφιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινα λέγοντες (*) ἑβδόμην ἀρχὴν εἰς κλῆρόν τινα προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιότατον εἶναί φαμεν.

47. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων δ´.

Λέγεται δὲ τοῦδ᾽ ἕνεκα ταῦθ᾽ ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς οὔθ᾽ ὅτι πλούσιός ἐστί τις δώσομεν, οὔθ᾽

46. p. 689. 47. p. 715. B

ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἤ τι γένος· ὃς δ᾽ ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατος ᾖ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι, τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ᾽ ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. Τοὺς δ᾽ ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα, οὔ τι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, ἀλλ᾽ ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τοὐναντίον. Ἐν ᾗ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ, ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν, γιγνόμενα καθορῶ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ ξένε· καθ᾽ ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις· νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ· ὁ γέρων δὲ ὀξύτατα. Ἀληθέστατα.

48. Ἐν ταὐτῷ.

Φέρε δὴ, πρὸς θεῶν, τίνα [ἄρα] πρῶτον νόμον θεῖτ᾽ ἂν ὁ νομοθέτης; ἆρ᾽ οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς τάξεσι; Τί μήν; Ἀρχὴ δ᾽ ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἆρ᾽ οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία; Πῶς γὰρ οὔ; Γαμικοὶ δὲ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει. Παντάπασι μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἁπλοῦν, ἔχοι δ᾽ ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δὲ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μὴ, ζημιοῦσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ· χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις,

48. p. 720.

τῇδε καὶ τῇδε ἀτιμίᾳ. Ὁ μὲν ἁπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ διπλοῦς δὲ ὅδε. Γαμεῖν δὲ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα διανοηθέντα, ὡς ἔστιν ᾗ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας, οὗ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυμία. Γένος οὖν ἐστιν ἀνθρώπων τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὂν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταὐτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι· τούτου δὴ ἀποστερεῖν ἑκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὅσιον· ἐκ προνοίας δὲ ἀποστερεῖ, ὃς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. Πειθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀζήμιος ἀπαλλάττοιτο ἂν, μὴ πειθόμενος δὲ αὖ μήτε γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ᾽ ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν, μὴ μετέχοι δὲ τιμῶν, ὧν ἂν (*) οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἑκάστοτε.

49. Νόμων έ.

Καθάπερ οὖν δή τινα ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμα ἄλλ᾽ ὁτιοῦν ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τέ ἐστι τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος· ἰσχυρόν τε γάρ καί τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφὸς, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμενον· ὅθεν δὴ τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαί τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντας ἑκάστοτε καὶ κατὰ λόγον. Ἐστὸν γὰρ δὴ δύο πολιτείας

49. p. 734.

εἴδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἑκάστοις, τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. Τὸ δὲ πρὸ τούτων ἁπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιάδε· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα παραλαβὼν τοιαῦτα οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν, ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα καθαρμὸν καθάρῃ τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσει διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περί τε σῶμα καὶ ψυχὰς, ἃς φύσις καὶ πονηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἠθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. Τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττω τε σπουδῇ καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ γε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον ἑκάστοις καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. Αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ᾽ ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ῥᾴους εἰσὶν, αἱ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτὸς, ὅσαι χαλεπαί τέ εἰσι καὶ ἄρισται, δύναιτ᾽ ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρᾳότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπώντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. Ἔστι δ᾽ ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινὸς, καθάπερ ὅσα τῶν φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτιθείς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ βλάβην οὖσαν

πόλεως ἀπαλλάττειν εἴωθεν. Ὁ δὲ πρᾳότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους αὑτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἕπεσθαι, τούτοις ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι δι᾽ εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. Παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο ἀμωσγέπως κατ᾽ ἀρχὰς δραστέον· ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ᾽ ἐστὶ ξυμβεβηκότα νῦν. Οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ᾽ ἐκλογήν τινα καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν· (*) οἷον δέ τινων ξυῤῥεόντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν, τὰ δὲ χειμάῤῥων εἰς μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ ξυῤῥέον ὕδωρ τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δὲ ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας· πόνος δ᾽, ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ πολιτικῇ κατασκευῇ. Τὰ δ᾽ ἐπειδήπερ λόγῳ γέ ἐστι τὰ νῦν ἀλλ᾽ οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα. Τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ᾽ ἀγαθοὺς εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεώς τε προσαγώμεθα.

50. *Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ε.*

Μηδὲ ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ· νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ᾽ ἡμέραν, ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν· ὧν ἕνεκά φαμεν τὸ νόμισμα κτητέον αὐτοῖς.

51. Ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω, νόμισμα δὲ ἄν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον. Ἰδιούμενος δὲ ἐάν τις φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδὼς καὶ μὴ φράζων ἀρᾷ καὶ ὀνείδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. Γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ᾽ οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τὸ παράπαν μηδ᾽ ἡντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ μή τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε τὸ κεφάλαιον.

52. *Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ς.*

Δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἄν ποτε γένοιτο φίλοι, οὐδ᾽ ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι· τοῖς γὰρ ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ᾽ ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. Παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος, ἀληθὴς ὤν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἥ τις δ᾽ ἐστί ποτε ἰσότης, ἡ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι, σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει· δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιν οὔσαιν ὁμωνύμοιν μέν, ἔργῳ δὲ [εἰς] πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ

50. p. 742. 51. p. 742. 52. p. 757.

ἀριθμῷ κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾴδιον παντὶ ἰδεῖν· Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δὲ ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν (*) ἑκατέρῳ· καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν ἀεὶ μείζους, τοῖς δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας, τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. Ἔστι γὰρ δήπου καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ τὸ δίκαιον, οὗ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ προς ταύτην ἰσότητα, ὦ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φυομένην κατοικίζειν πόλιν, ἄλλην τε ἄν ποτέ τις οἰκίζῃ πρὸς ταὐτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεὼν νομοθετεῖν, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἕνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεί· τοῦτο δ᾽ ἐστὶ, τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. Ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισί ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατά τι μέρος· τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθήν ἐστι παρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται· διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπικαλουμένους, ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δικαιότατον. Οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖν ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν, ὡς δ᾽ ὅτι μάλιστα ἐπ᾽ ὀλιγίστοις τῇ ἑτέρᾳ τῇ τῆς τύχης δεομένῃ. Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν.

53. Ἐν ταὐτῷ.

Ἑλέσθαι δὲ δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη, περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους, ἱερῶν δὲ ἱερέας. Οἷς μὲν εἰσι πάτριαι ἱερωσύναι καὶ αἷς, μὴ κινεῖν· εἰ δὲ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας, νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. Τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρὴ, τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. Τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερέων τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίγνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν ὁλόκληρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων, φόνου δὲ ἁγνὸν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταῦτα βεβιωκότας. Ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξηγητὰς τούτοις χρῆσθαι. Κατ᾽ ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην. Ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ᾽ ἱεροὺς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύειν. Ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. Τοὺς δ᾽ ἐξηγητὰς τρεῖς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ (*) τέτταρας ἕκαστον ἐξ αὐτῶν· τρεῖς δὲ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας [τοὺς] ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα, τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐ-

53. p. 759.

τῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων.

54. Τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐν τούτῳ ἀκριβεῖς ἔστωσαν ἐπίσκοποι, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. Δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ πάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ᾽ ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους.

55. Ἐν ταὐτῷ.

Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν, ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀῤῥένων. Εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα. Διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων, ὡς οὖσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. Παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἥμερον· ὅμως μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. Ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην ἐᾶν γίγνεσθαι. Πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς, αἱρεθῆναι τῶν ἐν τῇ πόλει, ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καταστάντα προστάττειν ἐπιμελητήν. Αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι, φερόντων ψῆφον κρύβδην τῶν νομοφυλάκων, ὅντιν᾽ ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστα ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ᾧ δ᾽ ἂν πλεῖσται ψῆφοι ξυμβῶσι δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἑλομένων πλὴν νομοφυλάκων ἀρχέτω ἐπὶ πέντε ἔτη· ἕκτῳ δὲ κατὰ ταὐτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἱρεῖσθαι.

54. p. 762. 55. p. 765.

56. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ'.

Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδοιντ᾽ ἂν ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ᾽ ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιτ᾽ ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι. Πῶς γὰρ οὔ; Μετά γε μὲν ταῦτ᾽ ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ᾽ ἂν ὅδε. Τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς (*) τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη. Πῶς δ᾽ οὔ; Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν πάντα τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξίν, ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενόμενα.

57. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων θ'.

Πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπε-

56. p. 801. 57. p. 856. C.

σθαι, πλὴν ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην.

58. Ἐν ταὐτῷ.

Δοῦλος δ' ἐάν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ τι ἂν θέλῃ. Ὃς δ' ἂν ἄκων ἄλλον τρώσῃ, τὸ βλάβος ἁπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν.

59. Ἐν ταὐτῷ.

Ὧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τοιούτων πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμενον, ἔν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποισι τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. Αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι ῥαθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὑτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. Ὧδ' οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει, τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν ἄῤῥενα ἢ θῆλυν νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβείσθω καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φυτεῦσαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτ' ἀεὶ θεῶν γενεθλίων χάριν.

60. Ἐν ταὐτῷ.

Νόμοι δὲ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνονται διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν ἰέναι κάκην. Οὗτοι τοὺς μέλλοντας ῥηθήσεσθαι λόγους πεποιηκότες ἂν εἶεν, [οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἂν νομοθετῇ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι.] Πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσειεν ἅψασθαί ποτε βιαζόμενος αἰκίᾳ τινὶ, μήτε τῶν ἄνω θεῶν δείσας μῆνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλ' ὡς εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινος ἀποτροπῆς ἐσχάτης. Θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχατον· οἱ δ' ἐν ᾅδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι, ἔτι τε τούτων μᾶλλόν εἰσιν ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέγοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς· [οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαί τε καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι.] Δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν μηδὲν τῶν ἐν ᾅδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν.

58. p. 879. A. 59. p. 879. 60. p. 880.

61. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ιά.

Παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς ἄῤῥην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ.

(*) ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙ ΔΥΝΑΤΩΝ. ΜΕ.

1. Εὐριπίδου Θησεῖ Αἰγεῖ.

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις χρημάτων μὲν ἐνδεὴς
δρᾶσαι δὲ χειρὶ δυνατὸς, οὐκ ἀνέξεται,
τὰ τῶν δ' ἐχόντων χρήμαθ' ἁρπάζειν φιλεῖ.

2. Εὐριπίδου Πενθεῖ.

Θρασύς τε δυνατὸς καὶ λέγειν οἷός τ' ἀνὴρ
κακὸς πολίτης γίγνεται, νοῦν οὐκ ἔχων.

3. Τοῦ αὐτοῦ Γλαύκῳ.

61. p. 930. C. 1. Thesei fr. 10. 2. Bacch. V. 270. 3. Polyid. Fr. 12.

Ὅταν κακός τις ἐν πόλει πράσσῃ καλῶς,
νοσεῖν τίθησι τῶν ἀμεινόνων φρένας
παράδειγμ' ἔχοντας τῶν κακῶν ἐξουσίαν.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Οἱ τὰς πόλεις ἔχοντες ἀξίωμά τε
τοῖς ἀνθαμίλλοις εἰσὶ πολεμιώτατοι.

5. Εὐριπίδου Ὀρέστῃ.

Ὅταν γὰρ ἡδὺς τοῖς λόγοις φρονῶν κακῶς
πείθῃ τὸ πλῆθος, τῇ πόλει κακὸν μέγα·
ὅσοι δὲ σὺν νῷ χρηστὰ βουλεύουσ' ἀεί,
κἂν μὴ παραυτίκ', αὖθίς εἰσι χρήσιμοι.

6. Εὐριπίδου Ἑκάβης.

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
πείσει. Λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν
κἀκ τῶν δοκούντων αὑτὸς οὐ ταὐτὸν σθένει.

7. Τῶν γὰρ δυναστῶν πλεῖστος ἐν πόλει λόγος.

8. Μενάνδρου.

Δεῖ τὸν πολιτῶν προστατεῖν αἱρούμενον
τὴν τοῦ λόγου μὲν δύναμιν οὐκ ἐπίφθονον,
ἤθει δὲ χρηστῷ συγκεκραμένην ἔχειν.

9. Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Ἴστω δ' ἄφρων ὤν, ὅστις ἄνθρωπος γεγὼς
δῆμον κολούει χρήμασιν γαυρούμενος.

10. Χρὴ δὲ ξένον μὲν κάρτα προσχωρεῖν πόλει.
οὐδ' ἀστὸν ἤνεσ', ὅστις αὐθάδης γεγὼς
πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο.

11. Σοφοκλέους.

4. Ion. 617. 5. V. 907. 6. V. 293. 8. Cleric. p. 316. 9. fr. 4. 10. Eur. Med. 226. 11. Fr. 675.

Πολλῶν καλῶν δεῖ τῷ καλῶς τιμωμένῳ·
μικροῦ δ' ἀγῶνος οὐ μέγ' ἔρχεται κλέος.

12. Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.

Τὸν εὐτυχοῦντα χρὴ σοφὸν πεφυκέναι.

13. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Λαμπροὶ δ' ἐν αἰχμαῖς Ἄρεος ἔν τε συλλόγοις
μή τοι τὰ κομψὰ ποικίλοι γενοίατο,
ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ μεγάλα βουλεύοντες εὖ.

14. Αἰσχύλου.

Κακοὶ γὰρ εὖ πράσσοντες οὐκ ἀνασχετοί.

15. Σοφοκλέους.

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
καὶ μείζον' εἴ τις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας.

16. Ξενοφῶντος ἐν τετάρτῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Ἀνθρώποις δὲ ἆρα ἔστιν ὃν ἂν τις τρόπον βούληται χρῆσθαι; Οὔκ· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτους ὁ (*) εἰδὼς ἃ ἐστι νόμιμα, καθὰ δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμος ἂν εἴη. Οὐκ οὖν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις ὡς

12. Fr. 5. 13. Fr. 6. 14. Fr. 281 15. Antigon. 175. 16. 6, 5.

δεῖ χρῶνται; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν οἵ γε ὡς δεῖ χρώμενοι καλῶς χρῶνται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι καλῶς πράττουσι τἀνθρώπεια πράγματα; Εἰκός, ἔφη. Οὐκ οὖν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι δίκαια οὗτοι ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Δίκαια δὲ οἶσθα, ἔφη, ὁποῖα καλεῖται; Ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. Οἱ ἄρα ποιοῦντες ἃ οἱ νόμοι κελεύουσι δίκαιά τε ποιοῦσι καὶ ἃ δεῖ; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Οἶμαι ἔγωγ᾽, ἔφη. Οἴει οὖν τινας πείθεσθαι τοῖς νόμοις μὴ εἰδότας ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; Οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. Εἰδότας δὲ καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν, οἴει τινὰς οἴεσθαι δεῖν μὴ ταῦτα ποιεῖν; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιεῖν, εἰ οἴονται ποιεῖν ἐθέλοντας δεῖν; Οὐκ ἔγωγε, ἔφη. Οἱ ἄρα τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες, οὗτοι τὰ δίκαια ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. Ὀρθῶς ἄν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα, [ὁριζόμενοι] δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

17. Θουκυδίδου ἱστοριῶν ε.

Ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας, ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προὔχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσι.

18. Ἀριστοτέλους.

Δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαυμάζεσθαι, ἵνα τῆς τύχης μεταπεσούσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται.

19. Ἐπικτήτου.

Ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ δι᾽ ὀλίγων φρυγάνων πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα ταῖς ἀλωμέναις ἀνὰ τὸ πέλαγος ναυσὶν ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν, οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένῃ αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος μεγάλα τοὺς πολίτας εὐεργετεῖ.

17. V. 89. 19. Fr. 78.

20. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου Εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ.

Τῶν μέντοι πολιτικῶν ἀνδρῶν καλὸν ἐντάφιον ἡ πολιτεία [τὴν ἀπὸ τοῦ βίου δόξαν τῷ θανάτῳ προστίθησι·] "τοῦτο γὰρ ἔσχατον δύεται κατὰ γᾶν," ὥς φησι Σιμωνίδης, ὁ τῶν καλῶν ζῆλος. Οὐ γὰρ τὸ φιλότιμον κατὰ Θουκυδίδην ἀγήρων μόνον, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν, ὃ καὶ μύρμηξιν ἄχρι τέλους παραμένει καὶ μελίτταις. Οὐδεὶς δὲ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἐκ μελίττης γιγνόμενον, ὥσπερ ἀξιοῦσι τοὺς πολιτικούς, ὅταν παρακμάσωσιν, οἴκοι καθημένους σιτεῖσθαι.

21. Ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Αἱ πλεῖσται στάσεις διὰ φιλοτιμίαν ἐν ταῖς πόλεσι γίγνονται· περὶ τιμῆς γὰρ οὐχ οἱ τυχόντες, ἀλλ᾽ οἱ δυνατώτατοι διαμφισβητοῦσι.

22. Δημοσθένους.

Δημοσθένης εἶπε, Πάντων ἐστὶ δυσχερέστατον τὸ πολλοῖς ἀρέσκειν.

23. Τοῦ αὐτοῦ.

Δημοσθένης δυοῖν ἔφησεν οὔσαιν ὁδοῖν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα, τῆς δὲ εἰς ᾅδου, μᾶλλον ἂν ἑλέσθαι τὴν εἰς ᾅδου τὸν εὖ φρονοῦντα.

24. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Ἀρχύταν ἐπιστολῆς.

(*) Τὰ δὲ παρὰ σοῦ διῆλθον ἡμῖν λέγοντες, ὑποδυσφορεῖν σε ὅτι οὐ δύνασαι τῆς περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολίας ἀπολυθῆναι. Ὅτι μὲν οὖν ἥδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τὸ

20. p. 783. 24. p. 357. E.

τὰ αὐτοῦ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔχοι τοιαῦτα πράττειν οἷα καὶ σὺ, σχεδὸν παντὶ δῆλον· ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. Καλούσης δὲ τῆς πατρίδος αὐτῆς πρὸς τὰ κοινὰ, ἄτοπον ἴσως τὸ μὴ ὑπακούειν· ἅμα γὰρ συμβαίνει καὶ χώραν καταλιμπάνειν φαύλοις ἀνθρώποις, οἳ οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται.

25. Ζαλεύκου.

Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους εἶναι· ὥσπερ γὰρ εἰς ἐκεῖνα ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ μυῖα ἢ κώνωψ, κατέχεται, ἐὰν δὲ σφὴξ ἢ μέλιττα διαῤῥήξασα ἀφίπταται, οὕτω καὶ εἰς τοὺς νόμους ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ πένης συνέχεται, ἐὰν δὲ πλούσιος ἢ δυνατὸς λέγειν διαῤῥήξας ἀποτρέχει.

26. Μητροδώρου.

Ἐν πόλει μήτε ὡς λέων ἀνατρέφου μήτε ὡς κώνωψ· τὸ μὲν γὰρ ἐκπατεῖται, τὸ δὲ καιροφυλακεῖται.

27. Δημοκρίτου.

Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χείρονος.

28. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις προσέλθοι πολιτείᾳ, εἶπε, Καθάπερ πυρὶ, μήτε λίαν ἐγγὺς, ἵνα μὴ καῇς, μήτε πόῤῥω, ἵνα μὴ ῥιγώσῃς.

29. Χρυσίππου.

Χρύσιππος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ πολιτεύεται, εἶπε·

25. Vid. Diog. Laert. I. 58.

Διότι εἰ μὲν πονηρά [τις] πολιτεύεται, τοῖς θεοῖς ἀπαρέσει, εἰ δὲ χρηστὰ, τοῖς πολίταις.

30. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος.

Ὡς ὅ γε ἔλεγεν ὁ Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὑτοῦ καὶ τοῦ Μελησίου, πάνυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρῆσθαι καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας, ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταὐτὰ συμβαίνει, ἃ οὗτος λέγει, καὶ περὶ παῖδας καὶ περὶ τἄλλα τὰ ἴδια ὀλιγωρεῖσθαί τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι.

31. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Γοργίου.

Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτά ἐστι τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαί γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. Φημὶ γὰρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ, καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι, ὅ τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. Οὐκ οὖν τοῦτ' ἐστὶν τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐχ, ὥς γέ φησιν ὁ Πῶλος. Ἐγὼ οὔ φημι; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε. Μὰ τὸν κύνα οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. Φημὶ γὰρ οὖν. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα, ἃ ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο καλεῖς σὺ μέγα δύνασθαι; Οὐκ ἔγωγε. Οὐκ οὖν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ τέχνην τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; Εἰ δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃ δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ οἱ τύραννοι, οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται· (*) εἰ δὲ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ φῄς, ἀγαθὸν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὔ; Ἔγωγε. Πῶς ἂν οὖν

30. p. 180. B. 31. p. 466.

οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πώλου, ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὗτος ἀνήρ· οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλά με ἔλεγχε. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τούτου πρόσθεν; Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. Οὐκ οὖν ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὔ φημι. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ αὐτοῖς; Φημί. Σχέτλιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυῆ, ὦ Σώκρατες. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῷστε Πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ· ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπίδειξον ὅτι ψεύδομαι, εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου. Ἀλλ᾽ ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ τι λέγεις. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι, ὃ ἂν πράττωσιν ἑκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ᾽ ὃ πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσι; Δηλονότι τὸ ὑγιαίνειν [οὗ ἕνεκα πίνουσιν]. Οὐκ οὖν καὶ οἱ πλέοντες καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι οὐ τοῦτ᾽ ἐστὶν ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἑκάστοτε; τίς γὰρ βούλεται πλεῖν καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματα ἔχειν; ἀλλ᾽ ἐκεῖνο οἶμαι οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. Πάνυ γε. Ἄλλο τι οὖν οὕτω καὶ περὶ ἁπάντων, ἐάν τις πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα πράττει. Ναί. Ἆρ᾽ οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γέ ἐστιν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Οὐκ οὖν λέγεις ἀγαθὰ μὲν σοφίαν καὶ ὑγείαν καὶ πλοῦτον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τὰ ἐναντία τούτων; Ἔγωγε. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἆρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε

μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου, οἷον καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν, καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις, ἢ ἄλλ᾽ ἅττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τἀγαθὰ τῶν μεταξύ; Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἑστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὔ; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀποκτείννυμεν, εἴ τινα ἀποκτείννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν, ἢ μή; Πάνυ γε. Ἕνεκα ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. Φημί. Οὐκ οὖν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ ᾽κεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν; (*) Μάλιστα. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ᾽ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως, ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλαβερὰ δ᾽ ὄντα οὐ βουλόμεθα· τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φὴς σύ, τὰ δὲ μήτε κακὰ μήτε ἀγαθὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά· ἦ γὰρ ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Ἀληθῆ. Οὐκ οὖν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει τινὰ ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ οἰόμενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὂν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ, ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Ἀλλ᾽ οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ

ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; Οὐκ ἔστιν. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει, ἃ δοκεῖ αὐτῷ, μὴ μέγα δύνασθαι, μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ὡς δὴ σὺ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι ποιεῖν ὅ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον, ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς, ὅταν ἴδῃς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα, ὃν ἔδοξεν αὐτῷ, ἢ ἀφελόμενον χρήματα ἢ δήσαντα; Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως; Ὁπότερ᾽ ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν; Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. Τί δή; Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ᾽ ἐλεεῖν. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων; Πῶς γὰρ οὔ; Ὅστις οὖν ἀποκτείννυσιν, ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτειννὺς ἄθλιος δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός; Οὐκ ἔμοιγε· οὐδὲ μέντοι ζηλωτός. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι; Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρός· τὸν δὲ δικαίως ἀζήλωτον. Ἦ που ὅ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν; Ἧττον ἢ ὁ ἀποκτειννὺς, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον; Ἥκιστά γε. Σὺ ἄρα βούλοι᾽ ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; Βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα, εἰ δὲ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ. ΜΣΤ.

1. Εὐριπίδου ἐκ Συλέως.

Τοῖς μὲν δικαίοις, ἔνδικος· τοῖς δ᾽ αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

2. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Τίς ἂν δίκην κρίνοιεν ἢ δοίη λόγον,
πρὶν ἂν παρ᾽ ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς;

3. Εὐριπίδου.

(*) Ἐγὼ γὰρ, ὅστις μὴ δίκαιος ὢν ἀνὴρ
βωμὸν προσίζει, τὸν νόμον χαίρειν ἐῶν
πρὸς τὴν δίκην ἄγοιμ᾽ ἂν οὐ τρέσας θεούς·
κακὸν γὰρ ἄνδρα χρὴ κακῶς πάσχειν ἀεί.

4. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.

Φίλων δὲ χρυσὸν πολλάκις δωρουμένων,
οὐκ εἰσεδέξατ᾽ οἶκον οὐδὲ τοὺς τρόπους
δούλους παρέσχε χρημάτων πεισθεὶς ὕπο,
τοὺς δ᾽ ἐξαμαρτάνοντας, οὐχὶ τὴν τύχην
ἤχθαιρ᾽· ἐπεί τοι κοὐδὲν αἰτία πέλει
κακῶς ἀκούειν διὰ κυβερνήτην κακόν.

5. Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστῃ.

Ὅταν γὰρ ὀργῇ δῆμος εἰς θυμὸν πέσῃ,
ὅμοιον ὥσπερ πῦρ κατασβέσαι λάβρον.
εἰ δ᾽ ἡσύχως τις αὐτὸν ἐντείνοντι μὲν
χαλῶν ἕποιτο καιρὸν εὐλαβούμενος,
ἴσως ἂν ἐκπνεύσει᾽· ὅταν δ᾽ ἀνῇ πνοάς,
τύχοις ἂν αὐτοῦ ῥᾳδίως, ὅσον θέλεις.

1. Fr. 5 2. V. 180. 3. Fr. in. 24. 4. V. 877. 5. V. 697.

6. Σοφοκλέους Τυροῖ.
Ἄκων δ᾽ ἁμαρτὼν οὔ τις ἀνθρώπων κακός.
7. Μενάνδρου.
Ὁ προκαταγιγνώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς
αὐτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς.
8. Χαιρήμονος.
Σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν τὰς ἁμαρτίας καλῶς
κρίνειν, τὸ δ᾽ εἰκῇ καὶ μετὰ σπουδῆς κακόν.
9. Εὐριπίδου ἐξ Αὐγῆς.
Οὐ τῶν κακούργων οἶκτος, ἀλλὰ τῆς δίκης.
10. Τοῦ αὐτοῦ Σκίρωνι.
Ἔστι τοι καλὸν τοὺς κακοὺς κολάζειν.
11. Μενάνδρου.
Ἡ νῦν ὑπό τινων χρηστότης καλουμένη
μεθῆκε τὸν ὅλον εἰς ἀπορίαν βίον·
οὐδεὶς γὰρ ἀδικῶν τυγχάνει τιμωρίας.
12. Πινδάρου.
Ἐπεὶ ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικε.
13. Σοφοκλέους Ἰνάχῳ.
Ἐπῄνεσ᾽· ἴσθι δ᾽, ὥσπερ ἡ παροιμία,
ἐκ κάρτα βαιῶν γνωτὸς ἂν γένοιτ᾽ ἀνήρ.
14. Μοσχίωνος.
Μόνον σὺ θυμοῦ χωρὶς ἔνδεξαι λόγους,
οὓς σοι κομίζω· τὸν κλύοντα γὰρ λαβὼν
ὁ μῦθος εὔνουν οὐ μάτην λεχθήσεται.
15. Ἀπολλοδώρου.
Δεῖ τὸν ἀκροατὴν καὶ συνετὸν ὄντως κριτὴν
πρὸ τοῦ λεγομένου τὸν βίον διασκοπεῖν,

6. Fr. 582. 7. Cleric. p. 222. 9. Fr. 8. 10. Fr. 5. 11. Cleric. p. 222. 12. Nem. IV. 51. 13. Fr. 255.

ποῖός τις ὁ λέγων καὶ πόθεν καὶ τὴν ἀκμὴν
ἐκ παιδὸς αὐτοῦ πρὸς τί· κᾆτα θέμενος ὡς
αὑτοῦ προδότης κακός τε τῆς ὥρας φύλαξ,
μάλισθ᾽ ὁ τοιοῦτος ἀνατρέπει πᾶσαν πόλιν.
οὐδὲν γὰρ αἰσχρόν ἐστιν αὐτὸν ἀποτυχεῖν.
πράττουσι πάντα· τὴν γὰρ αἰσχύνην πάλαι
πᾶσαν ἀπολωλέκασι καθ᾽ ἑτέρας θύρας.
ὅθεν ἐπιχειρεῖ πάντ᾽ ἀπερυθριακότως
ἕκαστος αὐτῶν, πρὸς δὲ πάντ᾽ ἐστὶν θρασύς,
ψεύδετ᾽, ἐπιορκεῖ, μαρτυρεῖ, δικοῤῥαφεῖ,
κλέπτει, τελωνεῖ, ῥᾳδιουργεῖ· τὸ δὲ πέρας
οὐ πόλιν ὅλην, φυλὴν δὲ μαλακὸς ἀνατρέπει.
(*) ἐπεὶ κατὰ μέρος τὰς πόλεις, ὦ φίλε, θεῶ,
ὑπὸ λεπριδίων γάρ εἰσιν ἀνατετραμμέναι.
σκόπει· νεῶν δὲ κατάλογον δόξεις μ᾽ ἐρεῖν.
16. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου.
Οὐκ οὖν τὸ δίκην διδόναι μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; Ἦν γάρ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικὴ γίνεται πονηρίας ἡ δίκη.
17. Λυσίου.
Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν δικάζοντας ἄξιον, ἥνπερ νομοθετοῦντας.
18. Αἰσχίνου.
Χρὴ τὸ αὐτὸ φθέγγεσθαι τὸν ῥήτορα καὶ τὸν νόμον. Ὅταν δὲ ἑτέραν μὲν φωνὴν ἀφίῃ ὁ νόμος, ἑτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τοῦ νόμου δικαίῳ διδόναι χρὴ τὴν ψῆφον, μὴ τῇ τοῦ λέγοντος ἀναισχυντίᾳ.
19. Ἀντιφῶντος.
Εἰ δέοι τι ἁμαρτεῖν, τὸ ἀδίκως ἀπολῦσαι ὁσιώτερον

16. p. 478. D. 17. Fr. p. 36. 18. Ctes. p. 404.

τοῦ ἀδίκως ἀπολέσαι. Τὸ μὲν γὰρ ἁμάρτημά ἐστι· τὸ δὲ ἀδίκως ἀποκτεῖναι, ἀσέβημα.

20. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος.

Ἐπεὶ ἐκεῖνό γε δήπου, ὦ θαυμάσιε, οὐδεὶς οὔτε θεῶν οὔτ᾽ ἀνθρώπων τολμᾷ λέγειν, ὡς οὐ τῷ γε ἀδικοῦντι οὐ δοτέον δίκην.

21. Ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτῃ, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν.

22. Σόλωνος.

Ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ.

23. Βίωνος.

Βίων ἔφη, δεῖν τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα παυόμενον τῆς ἀρχῆς μὴ πλουσιώτερον, ἀλλ᾽ ἐνδοξότερον γεγονέναι.

24. Ἀγάθωνος.

Ἀγάθων ἔφη, τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνῆσθαι· πρῶτον μὲν, ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει· δεύτερον, ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει· τρίτον, ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει.

25. Ἰσαίου.

Ὅσοι τοὺς ἀδικοῦντας κολάζουσιν, οὗτοι τοὺς ἄλλους ἀδικεῖσθαι κωλύουσιν.

26. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ἴσιδος.

Ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες· ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ καταμύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν.

27. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.

20. p. 8. D. 22. v. Diog. Laërt. I. 160. 26. p. 355. A.

Ὅτι μοι δοκεῖ ὁ ἄρχων ἐκεῖνος ἐπαληθεύειν τοὔνομα τῆς ἀρχῆς, ὅστις δυσάλωτος μὲν ὑπὸ χρυσίου, εὐάλωτος δὲ ὑπὸ λόγου, ἐλευθερίας δὲ ἐργάτης, μεγαλοφροσύνην δὲ ἐπαινῶν φυλάττεται ἐγγὺς οὖσαν τὴν αὐθάδειαν.

28. Εὐσεβίου.

Τὸν τοῖς ἄλλοις ἐπιστατεύοντα καὶ ἐπιτάσσοντα χρὴ οὐ τῇ ἐξουσίῃ μούνῃ τοῦ ἐπιστατεύειν τε καὶ ἐπιτάσσειν, ἀλλὰ ἀξίᾳ καὶ γνώμῃ προέχειν τῶν ἐπιτασσομένων.

29. Τοῦ αὐτοῦ.

Πρὸς τοὺς παρὰ δίκην ζώοντας, ἔπειτα ἀξιεῦντας ἄλλων ἡγέεσθαι ἀπειθέες ἄνθρωποι. Εὐπειθηΐην δὲ εὐπετέα ἐπὶ τὰ παραγγελλόμενα ἑωυτῷ καὶ ἄλλῳ παρὰ τῶν ἀρχομένων παρασκευάζει ἅπας, ὅ γε παρ᾽ ἑωυτοῦ τὰ δέοντα σπουδῇ ποιέειν ἐπιστάμενος καὶ παράδειγμα τῶνπερ χρὴ πρήσσειν τοῖς ὑποτεταγμένοις ἑωυτὸν παρεχόμενος.

30. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρχοντος ἀγαθοῦ κέρδος μοῦνον τοῦτο οἰκήϊον καὶ μυρίων κερδέων ἄλλων ἀντάξιον πάντα μιν πρήσσειν, ὥστε καὶ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀρχῆς καὶ παυσάμενον πάντα χρηστὰ καὶ δικαιοσύνην παρὰ τῶν ἀρχθέντων μαρτυρέεσθαι.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ἀνὴρ ἄρχων καὶ ἰδιώτης δὲ ἅπας ἴστω ἀπὸ τῆς φύσιος τῶν πρηγμάτων, ὁκοῖα ἂν αὐτὰ παρέχηται, τοιαύτης καὶ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς μνήμης ἤτοι ἀγαθῆς ἢ πονηρῆς τευξόμενος, καὶ τοῦτο ἐπιφρασθεὶς οὕτω κυρεέτω ἐπ᾽ ὁκοτέραν τῶν ὁδῶν καὶ τὴν ἐπ᾽ ὁκοτέραν τῶν μνημέων ἄγουσαν τρέπηται καὶ κοινὴν αὐτέων τῶν μνημέων αὐτῷ ἄμεινον προτιμῆσθαι.

32. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων μὴ ἀπομνησικάκεε πρὸς τοὺς ἐν διχοστασίῃ σοι πρότερον γεγενημένους. οὐ γὰρ ὅκως ἀμύνεαι ἐχθροὺς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀρῃρημένος, ἀλλ᾽ ὅκως καὶ τῆς παρ᾽ ἄλλων ἐπιβουλῆς ἀσφαλέας καὶ ἀνεπιβουλεύτους φυλάξῃς τοὺς ὑπὸ σοὶ τεταγμένους, καὶ ὅκως τοῦ ὀρθοῦ φύλαξ εἴῃς καὶ θεοῦ μεγάλης δικαιοσύνης ὑπηρέτης τε καὶ ἐξηγητής. Ὥστε παρὰ τὰ αὐτῇ δοκέοντα ποιέων καὶ αὐτῆς καταψευδόμενος, ὡς ἐς θεὸν μεγίστην ἁμαρτάνων, καὶ παρ᾽ αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτὴν τεταγμένων δαιμόνων ἐφόρων τε καὶ τιμωρῶν τὴν τῶν ποιουμένων μῆνιν προσδέχεο.

33. Τοῦ αὐτοῦ.

Μεταξὺ ἐχθρῶν δικάζων τοῦ δικαίου γίγνου ἐξεταστὴς καὶ πρὸς τοῦτο ῥέπε τῇ κρίσει· δικαιοσύνη γὰρ καὶ δαίμων ὁ τούτων ἔφορος τοῦ ἔχθρῃ χαρίζεσθαι προτετιμῆσθαι δικαιότεροι.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν ἀρχῇ ἐὼν ἔπειτα ἔχθρης μεμνημένος, τῇ χείρονι μοίρᾳ σεωυτὸν νεμέεις καὶ τῆς ἀπαιτεομένης ἐν τῷ ἄρχοντι σεμνότητος ἑωυτὸν ἀποστερήσεαι παρὰ τῶν ξυνεπισταμένων, ὅτι ἔχθρῃ διδοῖς σαυτὸν, ἀντὶ τῶν σεμνοτάτων οὐνομάτων δικαστοῦ καὶ ἄρχοντος τὸ εὐδιαβλητότατον οὔνομα ἀντιλαβὼν τῶν δικαζομένων ἐχθρὸς κεκλῆσθαι.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῦ ἐπιτιμᾶν τινι θανάτου ζημίην τὴν ἐξουσίην εἶναι ἡγέομαι οὐκ ἐν τῷ κύριόν τινα εἶναι τούτου, τοῦ καταψηφίσασθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ οἷόν τε εἶναι τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίην ἑωυτοῦ κρατέειν ἐν οὕτω ἀσφαλεστάτῃ ὀφειλεύσῃ

εἶναι κρίσει, καὶ ἐς ὁμογενέας, εἴ τι ἁμαρτηθείη, καὶ τὴν οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἔτι ἀνακαλέσασθαι γιγνομένης τῆς ἁμαρτάδος.

36. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἃ τοῖς ἄλλοισιν ὡς φαῦλα ἐπιτιμᾷς, ταῦτα πρότερος αὐτὸς ποιέειν φυλάσσεο.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄνθρωποι ἀνθρώπων ἐπὶ κατηγορίας ἀφικνέονται· οἱ μὲν ἐκ συγκειμένων ψευδῶν ἐγκλημάτων, οἱ δὲ ἀληθέα καταγορέοντες, οἱ δ᾽ αὖ ἐπαινέουσιν, οἱ μὲν τὰ ἐόντα μαρτυρέοντες, οἱ δὲ παρὰ τὸ ἀληθὲς χαριζόμενοι. Ἄριστον οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ ἰδιώτῃ καὶ ἄρχοντι, μήτε αὐτὸν πιστεύειν αὐτόθεν μήτε ἀπιστέειν παντελῶς, ἐκ δὲ τῶν πρηγμάτων ἐξεταζομένων, ὅκως χρὴ περὶ αὐτῶν διανοέεσθαι καὶ τὸ ἀτρεκὲς αὐτῶν μανθάνειν.

38. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων κόσμεε, αὐτὸς δὲ μὴ μεταβάλλεο. Οὐ γὰρ προσλελάβηκάς τι οὐκ ὂν οὐδὲ παυόμενος ἔλασσόν τι τῶν πρὶν καὶ λαβεῖν εἶχες, εἰ πενόμενος τὴν ἀρχὴν καταθήσεαι.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν λαβὼν μὴ ἐπαίρεο, ὡυτὸς δὲ διατέλεε· οὕτω γὰρ καὶ ἀποθέμενος οὐκ ἀφῃρῆσθαι τοῦ σεμνύνοντός σε νομισθήσεαι.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔθνεός τευ ἢ πόλιος ἀρχὴν (*) εἰληφὼς οὐκ ἕνεκά γε τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ τοῦ δωροδοκέεσθαι καὶ τοῦ παρὰ τῶν πλουσίων χρηματίζεσθαι ἔοικε τῷ ἀνδρὶ παρακαταθήκην εἰληφότι μεγάλων χρημάτων· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἐπὶ τὸ κατασχεῖν

λαμβάνει οὐδὲ κτῆμα ἴδιον ποιήσασθαι τὰ δοθέντα, ἀλλ᾽ ὥστε φυλάξαι καὶ ἀποδοῦναι σῶα τῷ παραθεμένῳ, ἐπεὰν ἀπαιτέηται· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸν χρὴ οὐκ ἐπὶ κέρδεσιν οἰκείοις ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίῃ καὶ φυλακῇ πάντα πρήσσειν τῶν ἀρχομένων, ὥστε αὐτοὺς τὸ εἰς ἑωυτὸν ἧκον ἀσινέοντας καὶ εὐθηνέοντας ἀποδοῦναι τῷ καταπεπιστευκότι.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀνυποίστους καὶ ἀγρίας καὶ ἀμέτρους ζητέων τὰς τιμωρίας καὶ ταῖς κατὰ νόμον οὐκ ἀρκεόμενος θυμῷ ἀλόγῳ ξυγχωρέων καὶ γυναικείως ἐμπικραινόμενος οὐκ αἰσθάνεται ἔξω τῆς δίκης ἐς τὸ ὁμογενὲς ἐξυβρίζων, ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον, (καίτοι περ χρὴ εἰδέναι πάντα τον μέλλοντα ἀνθρώπου καταδίκαν) ὅτι καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς παρὰ τῶν πρώτως δικαιωσάντων οὐκ ὥς τι κακὸν ἐπετιμήθη, ἀλλ᾽ ὡς ἔσχατον καὶ ἐν φαρμάκου λόγῳ κατὰ τῶν οὐ δυναμένων τῆς κακίης ἐλευθερωθῆναι· ὅκως, ἐπειδὴ οὐχ οἷά τε ἦν ἄλλως, τούτῳ γε οὖν τῷ τρόπῳ ἀπολυθέντες τοῦ ἐνταῦθα δεσμοῦ αὐτοῖς πορίσωνται φυγήν.

42. Πυθαγόρου.

Ποίει ἃ κρίνεις εἶναι καλὰ, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Φαῦλος γὰρ κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος ὄχλος. Διόπερ ὧν ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ τῶν ψόγων καταφρόνει.

43. Δημοκρίτου.

Ἀδικουμένοισι τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν χρὴ, καὶ μὴ παριέναι. Τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον δίκαιον καὶ ἀγαθὸν, τὸ δὲ μὴ τόιοῦτον ἄδικον καὶ κακόν.

44. Δημοκρίτου.

Καὶ οἳ φυγῆς ἄξια ἔρδουσιν ἢ δεσμῶν ἢ θοίνης ἄξιοι, καταψηφισματέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὃς δ᾽ ἂν παρὰ νοῦν ἀπολύει κέρδει ὁρίζων ἢ ἡδονῇ ἀδικεῖ, καί οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι.

45. Τοῦ αὐτοῦ.

Δίκης καὶ ἀρετῆς μεγίστην μετέχει μοῖραν ὁ τιμὰς ἀξίας τάμνων.

46. Τοῦ αὐτοῦ.

Μηδέν τι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους αἰδεῖσθαι ἑωυτοῦ· μηδέ τι μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακὸν, εἰ μέλλει μηδεὶς εἰδήσειν ἢ εἰ οἱ πάντες ἄνθρωποι· ἀλλ᾽ ἑωυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπιτήδειον.

47. Τοῦ αὐτοῦ.

Τῶν ἡμαρτημένων ἄνθρωποι μεμνέαται μᾶλλον ἢ τῶν εὖ πεποιημένων. Καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως, ὥσπερ τὰς παρακαταθήκας ἀποδιδόντα οὐ χρὴ ἐπαινεῖσθαι, τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκούειν καὶ πάσχειν, οὕτω καὶ τὸν ἄρχοντα. Οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἡρέθη ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ᾽ ὡς εὖ.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδεμία μηχανὴ τῷ νῦν καθεστῶτι ῥυθμῷ μὴ οὐκ ἀδικέειν τοὺς ἄρχοντας, ἢν καὶ πάνυ ἀγαθοὶ ἔωσιν. Οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἔοικεν ἢ ἑωυτῷ τὸν αὐτὸν ἐφ᾽ (*) ἑτέροισι γίγνεσθαι· δεῖ δέ κως οὕτω καὶ ταῦτα κοσμηθῆναι, ὅκως ὁ μηδὲν ἀδικέων, ἢν καὶ πάνυ ἐτάζῃ τοὺς ἀδικέοντας, μὴ ὑπ᾽ ἐκείνους γενέσθαι, ἀλλά τις ἢ θεσμὸς ἤ τι ἄλλο ἀμυνεῖ τῷ τὰ δίκαια ποιεῦντι.

49. Θουκυδίδου ἱστορίας ά, δημηγορίας Κορινθίων β΄.

49. 1. 69.

Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ᾽ ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ.

50. Στωϊκῶν.

Φασὶ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ τὸν νοῦν ἔχοντα. Τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην ἔχειν καὶ νομίζειν τὸν ἡμαρτηκότα μὴ παρ᾽ αὐτὸν ἡμαρτηκέναι, πάντων ἁμαρτανόντων παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν· διὸ καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν. Οὐκ ἐπιεικῆ δέ φασιν εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ παραιτητικὸν εἶναι τῆς κατ᾽ ἀξίαν κολάσεως, καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι, ἐπιεικῆ τε εἶναι καὶ ὑπολαμβάνειν τὰς ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένας κολάσεις τοῖς ἀδικοῦσι σκληροτέρας εἶναι, καὶ τὸ ἡγεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμειν τὰς κολάσεις τὸν νομοθέτην.

51. Ἐκ τῆς Σωπάτρου ἐπιστολῆς πρὸς Ἡμέριον τὸν ἀδελφὸν, τὸ Πῶς δεῖ πράττειν τὴν ἐγκεχειρισμένην αὐτῷ ἡγεμονίαν.

Τίς οὖν οὕτω κατὰ τὸν Σιμωνίδου λόγον τετράγωνος, ὃς κατὰ πᾶσαν τύχην καὶ πραγμάτων μετάστασιν ἀσφαλῶς ἐστήξεται συναρμόζων μὲν ἑαυτὸν τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἁρμόζων ἅπαντας, πᾶσαν δὲ καὶ πάντων διαφορὰν πρὸς ἕνα τὸν τοῦ καλοῦ συνυφαίνων λόγον; Τίς δὲ ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων πολυειδεῖ δουλεύων φύσει τὸ τῆς ψυχῆς ἀδούλωτον διαφυλάξει φρόνημα; Τῷ μέν γε τὸν λόγον διατιθεμένῳ χαλεπὸν οὐδὲν ἐκ τῶν ἄκρων παραγγελμάτων τὸν ὄρθιον τῆς ἀρετῆς ᾄδειν νόμον· τῷ δ᾽ εἰς πράξεις ἀληθινὰς τοὺς λόγους ἐντείνειν μέλλοντι τὸν ἐκ τῶν δοθέντων ἄριστον ἀντὶ τοῦ πρώτου τὴν φύσιν δοκιμάζειν ὁ τῆς ὑποθέσεως προστάττει λόγος.

52. Ἐν ταὐτῷ.

Τιμῆς μὲν ὁπόσης ἐν γράμμασί τε καὶ προσηγορίαις καὶ πάσῃ τῇ φαινομένῃ ταύτῃ τοῦ βίου δραματουργίᾳ οἱ μείζους τῶν ἀρχόντων μεταποιοῦνται, μὴ ὅπως ἐλλείπων τὸ μέτρον, ἀλλ᾽ εἰ δυνατὸν καὶ πρὸς πλεονάζων φαίνου. Γελοῖον γὰρ περὶ ὀνομάτων διαφερόμενον τῶν πραγμάτων, ἐφ᾽ οἷς τὰ ὀνόματα κεῖται, μηδεμίαν ἔχειν φροντίδα· καὶ τῆς ψευδωνύμου τιμῆς ἐφιέμενον ὀλίγου μὲν ἄγαν ἑαυτὸν ἀξιοῦντα φαίνεσθαι, τοῖς δὲ ἀρχομένοις πολλὴν ἐνίοτε βλάβην προξενεῖν.

Τῶν δ᾽ ἔργων ἃ μὲν οὐκ ἔστι προσταττόντων ἀρνήσασθαι, τῷ τρόπῳ καὶ χρόνῳ τῆς πράξεως πειθοῖ τε ἐμμελεῖ τὸ φαινόμενον ἐπαχθὲς παραμυθητέον. Ἔνια δ᾽ οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναί φησιν Ἀριστοτέλης, οὐδ᾽ εἰ τὸ λεγόμενον Ταντάλου λίθον ἐπηρτημένον τις ἔχοι, ἀλλ᾽ ὑπομενετέον πάντα ἑτοίμως τὸ δρᾶν κακῶς πρὸ τοῦ παθεῖν κακῶς εὐλαβουμένῳ. Ἅ τινα δ᾽ οὐκ ἔχει μὲν ἀπαραίτητον τὴν ἀποπλήρωσιν, λαθεῖν δὲ ἢ ἀγνοῆσαι τοὺς ἐπιτάξαντας συνέβη, διδασκαλίαν ἐμμελῆ προσάγων γνώσεσθαι παρασκευάζων, μὴ φανῇς ἐπισκήπτων· (*) βαρὺ γὰρ ἔλεγχος ἐμφανὴς τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ· ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰδότας ὑπομιμνήσκων ἢ προβάλλων εἰς κρίσιν ἢ καὶ πυνθανόμενος, ἅ τινα γιγνώσκων οὐδὲν ἧττον αὐτὸς τυγχάνεις καὶ τούτους φιλοτίμους μὲν ὄντας τιμῇ καὶ θεραπείᾳ προσάγου· τῶν δὲ ἀρχομένων ἐπιστρεφομένους τῆς προαιρέσεως ὑπομίμνησκε.

53. Ἐν ταὐτῷ.

Ἔστω δέ ποτε καὶ παῤῥησίας ἐλευθερίου καιρὸς, ἥτις μὴ βλάβην παρασκευάζειν τοῖς ἀρχομένοις μέλλει. Τὸ μὲν γὰρ αὐτόν τινα, ἤν τι καὶ δέῃ, παθεῖν αἱρετώτερον

τῆς λεγομένης ἐστὶν εὐπραξίας πολλάκις· τὸ δ' ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς νεανιεύεσθαι δόξῃ λαθεῖν τοσούτους προδόντα, κενοδοξίας ἐσχάτης ὑπεύθυνον ἀποφαίνει.

54. Ἐν ταὐτῷ.

Αἰδοῦ πρὸς τὰς διημαρτημένας τῶν πολλῶν ἀποβλέπειν δόξας, τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἀληθείας λόγον πάντων ἔπιπροσθεν ἄγειν· καὶ οὔτε φαινομένην εὐπρέπειαν μετὰ βλάβης τῶν ἀρχομένων αἱρεῖσθαι, οὔτε δοκοῦσαν ἀδοξίαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ὑπηκόων φεύγειν, εἰ μὴ τῆς τυχούσης φαντασίας, ἀλλὰ τῆς ἀρίστης ζωῆς μεταποιεῖσθαι μέλλοιμεν. Τὴν μὲν πολιτικὴν τιμὴν ἡ τῆς πολιτείας ἀπονέμει τάξις τοῖς μείζοσι παρὰ τῶν ἐλαττόνων· τὴν δὲ ἄλλην θεραπείαν ἢ τυχεῖν αὐτῆς ἀξιώσουσιν, ἢ δι' ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων ἐν εἴδει φαρμάκου προσάγομεν. Ἐπεὶ κολακείας μὲν τὰ φαῦλα ἐπαινεῖν αὐτῆς ἕνεκα μόνης τῆς ἀρεσκείας, πολιτικῆς δὲ φρονήσεως τοῖς ἐν δυνάμει καθομιλεῖν πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων. Ὁ μὲν γὰρ κόλαξ τὴν πονηρὰν ἀποδέχεται πρᾶξιν οὐδένα ὠφελῆσαι μέλλων, ὁ δ', ἵνα τῆς πονηρᾶς ἀπαγάγῃ προθέσεως, φιλότιμον ὄντα ἐπαινέσει. Ὥσθ' ὁ μὲν δι' ὧν ἐπαινεῖ βλάπτει τὸν ἐπαινούμενον, καὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ πονηρίας ἐσχάτης ἐκφέρει δεῖγμα· ὁ δ' εἰς τὸ πράττειν ἄξια ἐπαίνου τῷ τρόπῳ τῆς θεραπείας ἐπάγεται.

55. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ γίγνου μὲν ἄξιος τοῦ ἄρχειν οὐ θέσει πολιτείας, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ· πλέον δ' ἔχειν ἑκάστου τῶν ὑπηκόων ταῖς κοιναῖς ὑπὲρ ἁπάντων ἐπιμελείαις καὶ τῇ μεμεριμνημένῃ τῶν ὅλων ἐπιστασίᾳ γίγνωσκε.

Οὓς δὲ ἠγνόεις πρότερον καὶ σαυτῷ προσήκειν οὐδὲν

ὑπελάμβανες, πλὴν ὅσον ὡς ἄνθρωπος τὴν κοινὴν φύσιν ἀνθρώπων, αἰδούμενος τούτους ὡς ἤδη γνωρίμους καὶ φίλους ἅπαντας θεώμενος εἶναι. Ὁμήρῳ γοῦν οὐκ ἀπέχρησε πατέρα ἁπλῶς τῶν ἀρχομένων τὸν ἄρχοντα προσειπεῖν, καίτοι τί ποτ' ἂν εὑρεθείη τούτου πρᾳότερον ἀνθρώποις ὄνομα; ἀλλὰ καὶ τὸν ἤπιον φέρων ἐπέθηκε τῷ πατρὶ, ὁμοῦ μὲν γονεῦσιν, ὁμοῦ δὲ ἄρχουσιν ἀγαθοῖς ταύτην πρέπειν τὴν προσηγορίαν ἡγούμενος.

Τὴν μὲν οὖν ὡς ἀρχομένων πρόνοιαν κοινὴν ἀπονέμειν πᾶσι, τοῖς δ' ἐκ πείρας φαινομένοις (*) χρηστοῖς δευτέραν τὴν ἐκ τῶν τρόπων οἰκειότητα προστιθέναι προαιροῦ. Καὶ ὑπεροψίαν μὲν καὶ τὰς συνερίθους ταύτῃ κακίας, ἀλαζονείαν καὶ αὐθάδειαν, ὡς μικροπρεπεῖς τῆς ψυχῆς διαθέσεις ἀποδιδράσκωμεν· τὸ γὰρ ἑαυτῶν ἐπιλανθάνεσθαι διὰ τὴν ἐφήμερον τῆς ἀρχῆς φαντασίαν πολλὴν διανοίας ἀπελέγχει σμικρότητα. Οὐ μὲν τὰς ἐπονειδίστους ταύτας τῆς κακίας ὑπερβολὰς ἀποδιδράσκοντες πρὸς θάτερον τῆς πονηρίας ἄκρον αἰσχρῶς ἂν μεταπίπτοιμεν, εὐτέλειαν καὶ ταπεινότητα ἤθους, φαῦλα ἀντὶ φαύλων τῶν πρόσθεν ἠθῶν ἀνταλλαττόμενοι· ἀλλ' ἥμερον χρὴ καὶ σεμνὸν τοῖς ὑπηκόοις δοκεῖν τε καὶ εἶναι τὸν ἀληθῶς ἄρχοντα.

56. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ μήτε ὀργῇ προσομιλεῖν τοῖς ἀρχομένοις, μήτε ἀνεπίπληκτον τοῖς ἁμαρτάνουσι τὴν προαίρεσιν καταλείπειν. Τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν μαινομένων διαφέρειν τὸν ἄρχοντα δείκνυσι, τὸ δ' εὐχέρειαν ἁμαρτημάτων τοῖς ὑπηκόοις ἐντίκτει.

Ἀνεξίκακον δὲ ὁμοῦ καὶ μισοπόνηρον σεαυτὸν ἐπιδείκνυε τῷ μὲν ἠρέμα κολάζειν τὴν ἀνεξικακίαν, τῷ δ' ἀπε-

χθάνεσθαι τοῖς κακοῖς τὴν μισοπονηρίαν ἐλέγχων· ἵνα τὸ μὲν φεύγειν τὰ φαῦλα, τὸ δὲ μὴ λίαν ἀπαραμύθητον εἶναι τοῖς ἐπταικόσι τὴν τύχην ἀποδεικνύῃ.

Ἀφεκτέον δὲ καὶ σκωμμάτων τοῖς ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἢ καθαιρήσει τις τὸ σεμνὸν τῆς ἀρχῆς γελωτοποιεῖν πειρώμενος.

Καὶ λοιδοριῶν καθαρευτέον· ἰδιωτικῆς γὰρ ἀκροχολίας τοῦτο σύμβολον.

Νουθετήσεις δὲ καὶ παραινέσεων τὸ διττὸν εἶδος, πῇ μὲν σφοδρῶς καθαπτόμενον, πῇ δε προσηνῶς θεραπεῦον γνωρίσματα, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπιεικοῦς ἄρχοντος.

57. Ἐν ταὐτῷ.

Συνάρμοζε δὲ τοῖς ἤθεσιν ἑκάστων τὸν πρόσφορον τῆς ἐπιστασίας τρόπον, τοῖς μὲν ἐπιεικέσιν ἐμμελῶς, τοῖς δ' ὑπτίοις συντόνως, αὐστηρῶς δὲ τοῖς θρασέσι, πρᾴως δὲ τοῖς εὐλαβεστέροις προσιών.

58. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ ἀπείργειν μὲν τῶν ἁμαρτημάτων ἀνάγκῃ πειθὼ συναρμόσαντα, σφαλεῖσι δὲ σύμμετρον τῆς δίκης ἐπάγειν τὴν ἐπανόρθωσιν, ὅσα μὲν μικρὰ καὶ συνήθη τῶν ἁμαρτημάτων ἀγνοεῖν δοκοῦντα· οὔτε γὰρ ἐπὶ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἐπεξιέναι, οὔτε γιγνώσκοντα παρορᾶν ὠφέλιμον· τὰ δὲ ἤδη τοῖς ἀρχομένοις ἐπαχθῆ ταῖς ἐκ τῶν νόμων θεραπείαις ἰώμενον.

59. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ βούλου μὲν ἁμαρτημάτων τὴν ψυχήν, ὡς δυνατὸν, καθαρεύειν· ἐννόει δὲ ὡς σύμφυτον τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώποις· ὥσθ' ἕως ἂν τις ὡς ἀναμαρτήτους κολάζῃ, τὸ μέτρον ὑπερβαίνει τῆς κατὰ φύσιν ἐπανορθώσεως.

Ἀπόδειξον δὲ σαυτὸν τῆς ἀρχῆς πρέποντα κόσμον, ἀλλὰ μὴ ταῖς ἔξωθεν καὶ ἐφημέροις σκιαγραφίαις καλλωπίζου.

60. Ἐν ταὐτῷ.

Χάριτας μὲν τὸ δίκαιον ὑπερβαινούσας οὐδ' ὀνομαστέον ἐμοὶ δοκεῖν χάριτας· τὰς δὲ τῆς δικαιοσύνης φίλας οὐδεὶς ἂν, ὅς οὐκ (*) ἀπὸ δρυός ἐστιν ἢ πέτρας, ἑκὼν ἀρνησάμενος τύχοι. Ἐπεὶ γὰρ πολλάκις ὁ νόμος πικροτέρας τῶν ἁμαρτημάτων ὁρίζει τὰς τιμωρίας, τὸ λεγόμενον ἐπιεικὲς δίκαιον, τὴν αὐστηρὰν τῶν νόμων φωνὴν παραμυθούμενον, ἀμεμφὴς ἐμοὶ δοκεῖ χαρίτων ἀληθινῶν καὶ ἐλευθέρων πρόφασις. Τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ συναλλάγματα τῆς δίκης ἐπανορθωτικὸν ἐκφεύγει παντελῶς τὸ τῶν χαρίτων γένος· τὸ δ' ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι κείμενον οὐκ ἀναίνεται τὸ πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον τῶν χαρίτων πρόσωπον.

61. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.

Δεῖ δὲ τὸν ἀλαθινὸν ἄρχοντα μὴ μόνον ἐπιστάμονά τε καὶ δυνατὸν ἦμεν περὶ τὸ καλῶς ἄρχεν, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως· ἄτοπον γὰρ ἦμεν ποιμένα μισοπρόβατον καὶ τοιοῦτον οἷον καὶ δυσμενῶς ἔχειν τοῖς αὐτοῦ θρέμμάτεσι. Δεῖ δ' αὐτὸν καὶ νόμιμον ἦμεν· οὕτω γὰρ ἐσεῖται τὰν τῶ ἄρχοντος ἐπίστασιν ἔχων. Διὰ μὲν γὰρ τᾶς ἐπιστάμας κρίνεν ὀρθῶς δυνασεῖται, διὰ δὲ τᾶς δυνάμιος κολάζεν, διὰ δὲ τᾶς χρηστότατος τὸ εὐεργετεῖν, διὰ δὲ τῶν νόμων τὸ ποτὶ τὸν λόγον πάντα ταῦτα ποιεῖν. Ἄριστος δὲ κ' εἴη ἄρχων ὁ ἀγχοτάτω τῷ νόμῳ· οὗτος δὲ κ' εἴη ὁ μηθὲν αὐτῶ ἕνεκα ποιέων ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, ἐπειδήπερ οὐδὲ νόμος αὐτῶ ἕνεκα, ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτόν.

62. Ἰαμβλίχου.

Πᾶν γὰρ τὸ τιμώμενον αὔξεται, ἐλαττοῦται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ διαφανέστατον σημεῖον ἀρχῆς τῆς εὖ διοικουμένης. Προτρέπει τε γὰρ τοὺς ἀρχομένους ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὴν ἐπιβάλλουσαν ἀξίαν ἑκάστοις διανέμει καὶ πληροῖ τὰς πόλεις τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων.

63. Ὑπερίδου.

Ἀρχομένων δεῖ τῶν ἀδικημάτων συμφράσσειν τὰς ὁδούς· ὅταν δ᾽ ἅπαξ ῥιζωθῇ κακία καὶ παλαιὰ γένηται καθάπερ σύντροφος ἀῤῥωστία, χαλεπὸν αὐτὴν κατασβέσαι.

64. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Δημοδόκου.

Πῶς γὰρ ἄν τις ἢ δίκην καλῶς δικάσαι ἢ ἀνθρώπους κατὰ τρόπον κρῖναι δύναιτο μὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσας; Τοὺς γὰρ λόγους παραβαλλομένους, ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσίον, ἄμεινον κρίνεσθαι· ἢ τίνος ἕνεκεν ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις ἢ ὀμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσασθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς δίκας δικαιότερον ἂν καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; Σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. Τὸ ποῖον; ἔφη.

Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο καὶ ὡς προσήκει. Συμβουλεύω οὖν σοι, ἔφη, τοῦ λοιποῦ μὴ προπετῶς οὕτω τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτε ἐπαινεῖν.

65. Ἀντιφῶντος.

Οὐ δίκαιον οὔτε ἔργῳ ἁμαρτόντα ῥήματι σωθῆναι,

64. p. 383. A.

οὔτε ἔργῳ ὀρθῶς πράξαντα διὰ ῥῆμα ἀπολέσθαι· τὸ μὲν γὰρ ῥῆμα τῆς γλώσσης ἁμάρτημά ἐστι, τὸ δὲ ἔργον τῆς γνώμης.

66. Δημοσθένους.

Δίκαιόν ἐστιν ἐλεεῖν οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοὺς παρὰ λόγον δυστυχοῦντας.

67. Βίαντος.

Βίας θανάτῳ μέλλων καταδικάζειν ἐδάκρυσεν. Εἰπόντος δέ τινος, τί παθὼν αὐτὸς καταδικάζεις καὶ (*) κλαίεις; εἶπεν· Ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τῇ μὲν φύσει τὸ συμπαθὲς ἀποδοῦναι, τῷ δὲ νόμῳ τὴν ψῆφον.

68. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Περὶ φιλίας.

Μάρτυς δ᾽ ἄριστος ὁ μηθὲν μὲν εὖ παθών, ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ἄλλους εὐνοίας κρίνων.

69. Ὀβρίμου Πρωτογόνου κρινομένου φαρμάκων.

Ἀεὶ δὲ ἐν πάσαις μὲν ταῖς δίκαις ἐξετάζειν χρὴ τὰ βεβιωμένα, μάλιστα δ᾽ ἐν τοῖς τοιούτοις τῶν ἀγώνων ἐν οἷς ὁ βίος ἐστὶ τὸ ἔγκλημα.

70. Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν πρὸς φιλοσοφίαν λόγων.

Καθάπερ τῷ ὑποπύῳ βέλτιον τὸ κάεσθαι τοῦ διαμένειν, οὕτω καὶ τῷ μοχθηρῷ τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν.

71. Διονυσίου ὑπὲρ τῶν παίδων.

Ἀξιοπιστότερός ἐστιν ἀντιδίκων καταψευδομένων ἀληθεύων πατήρ.

72. Δημοσθένους.

Μᾶλλον ἄξιον ὀργίλως ἔχειν τοῖς μετ᾽ εὐπορίας πονηροῖς, ἢ τοῖς μετ᾽ ἐνδείας. Τοῖς μὲν γὰρ ἡ τῆς ἀνάγκης

66. c. Aphob. p. 835, 6. 68. Plutarch. T. V. 551. ed. Wytt. 70. C. 2. 72. c. Steph. p. 1121, 27.

χρεία φέρει τινὰ συγγνώμην παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνως λογιζομένοις· οἱ δ' ἐκ περιουσίας πονηροὶ οὐδεμίαν δικαίαν πρόφασιν ἔχουσι. Πολλὰ δ' οὖν κακὰ πράγματα τοὺς ἐλευθέρους ἡ πενία βιάζεται ποιεῖν, ἐφ' οἷς ἂν ἐλεοῖντο δικαιότερον ἢ προσαπολλύοιντο.

73. Ἰαμβλίχου.

Ἡ κακὴ κρίσις παντὸς κακοῦ αἰτία.

74. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Δυσκόλιον.

Προηγεῖται δ' ὡς ἀληθῶς ἄρχων μειζόνως αὐτῶν, καὶ ἔτι βέλτιον, ὡς τὴν μεγαλοπρεπῆ δόσιν τῶν ἀγαθῶν παρέχει, χορηγίαν τε ἄπλετον τοῦ βίου καὶ σωτηρίαν πλείστην καὶ ζωῆς ῥαστώνην ἐντίθησιν. Καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτό ἐστι τέλος ἄρχοντος σπουδαίου τοὺς ἀρχομένους ποιεῖν εὐδαίμονας· καὶ τότε δὴ διαφερόντως εὐσθενεῖ ὁ προεστηκὼς τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ διοικουμένων, ὅταν οἱ ἐπιτρέψαντες αὐτῷ γε αὐτοὺς μακαρίως διάγωσιν. Οὐ γὰρ δὴ κεχώρισται τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ἰδίου· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ ὅλῳ καὶ τὸ καθ' ἕκαστα λυσιτελοῦν περιέχεται καὶ σώζεται ἐν τῷ παντὶ τὸ κατὰ μέρος ἐπί τε τῶν ζώων καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἄλλων φύσεων.

75. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἄγαμαι δ' ἔγωγε καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐν ἅπασι τοῖς τῆς ἀρχῆς ἔργοις καὶ διαφερόντως ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαις, ὅταν μήτε ἀκριβολογῶνται μήτε φείδωνταί τινος ἐν ταῖς δόσεσι μήτε ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ ἴσα ἀντὶ ἴσων ἀντικαταλλάττωνται, εὐγενῶς τε τὰς χάριτας ὀρέγωσι, μὴ μόνον ἐκ πίθου αὐτὰς προχέοντες, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, μηδ' ἄλλοις τισὶν ὀργάνοις τοιούτοις εἴσω κατεχομένας, γυμνὰς δὲ καὶ ἀπαρακαλύπτους καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν παραπετασμάτων συνεχεῖς ἐχομένας ἀλλήλων προτείνωσι χρηστῶς καὶ εὐμενῶς, οἷα δὴ καὶ χαρίεντα. Τῶν χαρίτων γὰρ δὴ τοιοῦτον κόσμον στέφανον ἂν εἰκότως εἴποιμι τῆς ἀρχῆς.

76. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀγρίππαν.

Ἐπίφθονος εἶναι δοκεῖ τοῖς πολλοῖς ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ ὑπέρογκον μισητὸν αὐτοῖς καθίσταται· ἀλλ' ὅταν χρηστότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ κραθῇ τὸ σεμνὸν καὶ αὐστηρὸν τῆς ἐπικρατείας, ἐμμελὲς καὶ πρᾶον καὶ προσηνὲς καὶ εὐπρόσιτον καθίσταται. Καὶ τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος ἡγεμονίας φιλεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχομένων.

77. Τοῦ αὐτοῦ.

Λέγεται μὲν εἶναι πάντων βασιλεὺς ὁ νόμος· ὁ δὲ αὐτὸς δοκεῖ καὶ προστάττειν τἀγαθὰ καὶ τἀναντία ἀπαγορεύειν. Τί δὴ οὖν οἰόμεθα τὴν παρισουμένην πρὸς (*) αὐτὸν εὐνομίαν, οἵῳ δὴ κάλλει τινὶ προέχειν μεγέθει τε ἡλίκῳ καὶ δικαιοσύνῃ ὑπερβάλλειν πάντα πράγματα; Ὅσα γὰρ δήπου καὶ οἷα γένη καὶ εἴδη τῶν ἀρετῶν ἐστι, κατὰ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διήκει κάλλιστα τῶν νόμων ἐπιτάγματα, καὶ δὴ καθ' ὅλας τὰς διοικήσεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ὅλους τῶν ἀνθρώπων βίους διατείνει τὸ ἀπ' αὐτῶν ὄφελος. Ἔστι μὲν οὖν κοινὸν ἀγαθὸν ὁ νόμος, καὶ ἄνευ τούτου οὐδὲν ἄν ποτε γένοιτο τῶν ἀγαθῶν· δεῖ γε μὴν τὸν προϊστάμενον τῶν νόμων ἄρχοντα εἰλικρινῶς ἀποκεκαθαρμένον εἶναι πρὸς αὐτὴν τὴν ἄκραν τῶν νόμων ὀρθότητα, καὶ μήτε παραγωγαῖς ἢ φενακισμοῖς ἐξαπατᾶσθαι δι' ἄγνοιαν μήτε βιαζομένοις τισὶ συγχωρεῖν, μήτε ἀδίκῳ προφάσει μηδεμιᾷ δελεάζεσθαι. Τὸν γὰρ σωτῆρα καὶ φύλακα τῶν νόμων ἀδιάφθορον εἶναι δεῖ εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην.

78. Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Κάκιστον ἔλεγε τὸν ἄρχοντα εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

79. Ἐπικτήτου.

Ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν ἐπεχείρεις, πάντως ἂν τὴν κυβερνητικὴν ἐξεμάνθανες τέχνην· ἐξέσται γάρ σοι ὥσπερ ἐκεῖσε πᾶσαν [τὴν ναῦν,] οὕτω κἀνθάδε πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν.

80. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ πρόκειταί σοι τὴν πόλιν ἀναθήμασι κοσμεῖν, σεαυτῷ πρῶτον ἀνάθες τὸ κάλλιστον ἡμερότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐποιΐας ἀνάθημα.

81. Τοῦ αὐτοῦ.

Εὐποιήσεις σὺ τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοὺς ὀρόφους ὑψώσεις, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς αὐξήσεις. Ἄμεινον γὰρ ἐν μικροῖς οἰκήμασι μεγάλας οἰκεῖν ψυχάς, ἢ ἐν μεγάλαις οἰκίαις ταπεινὰ φωλεύειν ἀνδράποδα.

82. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ τοῖς ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης λίθοις τοὺς τοίχους τῇ κατασκευῇ ποίκιλλε, ἀλλὰ γὰρ τῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων διακόσμει. Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις, ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις.

83. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν, οὐκ ἄν σοι τῆς πολυτελείας τῶν ζωγρίων ἔμελεν, ἀλλὰ τῆς πράξεως τῶν ζώων· οὕτως εἰ πολιτῶν πειρᾷ προΐστασθαι, μὴ τοσοῦτον τῆς πολυτελείας τῶν ἀναστημάτων φρόντιζε, ὁπόσον τῆς ἀνδρείας τῶν ἐνδιατριβόντων ἐπιμελοῦ.

79—88. Fr. 79—88.

84. Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης οὐ τῶν πώλων τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τρέφει, τοὺς δὲ δυσηνίους λιμώττειν ἐᾷ, ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης ἄμφω, κολάζει δὲ μᾶλλον θάτερον, ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει· οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνὴρ καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμεως τῶν πολιτῶν τοὺς μὲν εὐγνώμονας ποιεῖν ἐπιχειρεῖ, τοὺς δὲ ἔμπαλιν οὐ καθάπαξ διαφθείρεσθαι, ἀλλὰ τροφῆς μὲν ἀμφοῖν ἥκιστα φθονεῖ, παιδεύει δὲ, καὶ σφοδρότερον ἐπισπέρχει τὸν ἀντιβαίνοντα τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ.

85. Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ οὔτε κλαγγῇ χὴν οὔτε βληχῇ καταπλήσσεται πρόβατον, οὕτως μηδὲ πλήθους ἀνοήτου σε δεδιττέσθω φωνή.

86. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ πλῆθος ἀκρίτως αἰτοῦν τί σε τῶν ἰδίων οὐ δυσωπεῖ, οὕτω μηδὲ ὄχλον ἀδίκως σε δυσωποῦντα διατραπῇς.

87. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ὅπερ ἐπιβάλλει τῇ πόλει, τοῦτο εἴσφερε φθάνων καὶ οὐδέποτε αἰτηθήσῃ τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα.

88. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει λιτὰς καὶ γοητείας ἵνα ἀνατείλῃ, ἀλλ' εὐθὺς λάμπει καὶ πρὸς ἁπάντων ἀσπάζεται· οὕτω μηδὲ σὺ περίμενε κρότους καὶ ψόφους καὶ ἐπαίνους, ἵν' εὖ ποιήσῃς, ἀλλ' ἑκοντὴς εὐεργέτει καὶ ἴσα τῷ ἡλίῳ φιληθήσῃ.

89. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος.

89. p. 184. F.

Ἐπιστήμῃ γὰρ οἶμαι δεῖ κρίνεσθαι ἀλλ' οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθήσεσθαι.

90. Ἐν ταὐτῷ.

Πρέπει μέν που, ὦ μακάριε, τῷ τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν.

91. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.

Ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι, καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι.

92. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.

Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας, πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται, οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη, ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα.

93. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μή, τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντ' ἔχεις, ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν καὶ παῤῥησίαν.

94. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ιβ'.

Τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν' ᾖ ἀμείνων, οὐ τὸν δυστυχῆ.

95. Πλάτωνος Πολιτείας ζ.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν γε περὶ πολλοῦ ποιητέον. εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι καὶ τῷ ὄντι θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον ὡς ἐν φαρμάκου

90. p. 197. D. 91. Gorg. p. 474. B. 92. p. 324. A. 93. Gorg. p. 486. E. 94. p. 944. D. 95. III, p. 389.

εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἁπτέον τοῦ τοιούτου, ἀλλὰ πρός γε δὴ τοὺς [τοιούτους] ἄρχοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι ταὐτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν ἢ κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην περὶ τῶν τοῦ αὑτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ τῆς νηός τε καὶ ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ αὐτὸς ἤ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἂν ἄρ' ἄλλον τινὰ λαμβάνῃ ψευδόμενον ἐν τῇ πόλει

τῶν οἳ δημιοεργοὶ ἔασι,
μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν ἢ τέκτονα δούρων,

κολάσει ὡς ἐπιτήδευμα εἰσάγοντα πόλεως, ὥσπερ νεὼς, ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν περ, ἦ δ' ὅς, ἐπὶ λόγῳ ἔργα τελῆται.

96. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἆρα οὐκ ἀγαθοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἶεν δ' ἂν που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινοὺς, πλείστους δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο, καὶ δικασταὶ αὖ ὡσαύτως οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες. (*) Καὶ μάλα, εἶπον, ἀγαθοὺς λέγω. Ἀλλ' οἶσθα οὓς ἡγοῦμαι τοιούτους; Ἐὰν εἴπῃς, ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ· σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἰατροὶ μὲν, εἶπον, δεινότατοι ἂν γένοιντο, οἱ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τὸ μανθάνειν τὴν τέχνην ὡς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὁμιλήσαιεν

96. p. 408.

καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν καὶ εἶεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει· οὐ γὰρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν (οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ εἶναι κακὰ ἐνεχώρει ποτὲ καὶ γενέσθαι) ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα, ἣ οὐκ ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε καὶ οὖσαν εὖ τι θεραπεύειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ὦ φίλε, ψυχῇ ψυχῆς ἄρχει, ἣ οὐκ ἐγχωρεῖ ἐκ νέας ἐν πονηραῖς ψυχαῖς τεθράφθαι τε καὶ ὡμιληκέναι καὶ πάντα ἀδικήματα αὐτὴν ἠδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥστε ὀξέως ἀφ' ἑαυτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα, οἷον κατὰ σῶμα νόσους· ἀλλ ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον δεῖ κακῶν ἠθῶν νέαν οὖσαν γεγονέναι, εἰ μέλλει καλὴ κἀγαθὴ οὖσα κρίνειν ὑγιῶς τὰ δίκαια. Διὸ δὴ καὶ εὐήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται, καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες ἐν αὑτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσι. Τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγὼ, οὐ νέον ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδικίας, οἷόν ἐστιν, οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ' ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ διαισθάνεσθαι, οἷον πέφυκε κακὸν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμπειρίᾳ οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη, ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθὸς, ἦν δ' ἐγὼ, ὃ σὺ ἐρωτᾷς. Ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν ἀγαθός· ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, [ὁ] πόλλ' αὐτὸς ἠδικηκὼς καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ φαίνεται ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων παραδει-

γματα τοῦ τοιούτου· πλεονάκις δὲ πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχάνων, σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν τὸν ἀγαθόν τε καὶ σοφὸν, ἀλλὰ τὸν πρότερον· πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε καὶ αὑτὴν οὔ ποτ' ἂν γνοίη· ἀρετὴ δὲ φύσεως παιδευομένης χρόνῳ ἅμα αὑτῆς τε καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται· σοφὸς οὖν οὗτος, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοὶ, ἔφη, ξυνδοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ ἰατρικὴν, οἵαν εἴπομεν, μετὰ τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις, αἳ τῶν πολιτῶν σοι τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύουσι, τοὺς δὲ μὴ, (*) ὅσοι μὲν κατὰ τὸ σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν κακοφυεῖς τε καὶ ἀνιάτους καὶ αὐτοὶ ἀποκτενοῦσι; Τὸ γοῦν ἄριστον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσι καὶ τῇ πόλει οὕτω πέφανται.

97. Ὀβρίμου ὑπὲρ Σεβήρου.

Πολλὰ γὰρ αὐτὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα ἕτερα ἔδοξε, συγκριθέντα δὲ ταῖς αἰτίαις ἀλλοιότερα ἐνομίσθη.

98. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν β'.

Τηνικαῦτα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δὲ ἀδικοῦντας κολάζειν.

99. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου Πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον.

Ὁ δὲ ἐκ φιλοσοφίας τῷ ἄρχοντι πάρεδρος καὶ φύλαξ ἐγκατοικισθεὶς λόγος, ὥσπερ εὐεξίας, τῆς δυνάμεως τὸ ἐπισφαλὲς ἀφαιρῶν ἀπολείπει τὸ ὑγιαῖνον. Ἀλλὰ νοῦν οὐκ ἔχοντες οἱ πολλοὶ τῶν βασιλέων καὶ ἀρχόντων μιμοῦνται τοὺς ἀτέχνους ἀνδριαντοποιούς, οἳ νομίζουσι με-

98. p. 26, 1. 99. p. 779. F.

γάλους φαίνεσθαι τοὺς κολοσσοὺς, ἂν διαβεβηκότας σφόδρα καὶ διατεταμένους καὶ κεχηνότας πλάσωσι. Καὶ γὰρ οὗτοι βαρύτητι φωνῆς καὶ βλέμματος τραχύτητι καὶ δυσκολίᾳ τρόπων καὶ ἀμιξίᾳ διαίτης ὄγκον οἰκονομίας καὶ σεμνότητα μιμεῖσθαι δοκοῦσι.

100. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δεῖ δὲ, ὥσπερ ὁ κανὼν αὐτὸς ἀστραβὴς γενόμενος καὶ ἀδιάστροφος οὕτως ἀπευθύνει τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει συνεξομοιῶν, παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον ἀρχὴν κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατευθύναντα τὴν ψυχὴν καὶ καταστησάμενον τὸ ἦθος, οὕτω συναρμόττειν τὸ ὑπήκοον· οὔτε γὰρ πίπτοντος τρέχειν ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου.

101. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλὰ τῶν τοιούτων καὶ τοσούτων, ἃ θεοὶ χαρίζονται, δώρων καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἔστιν ἀπόλαυσις οὐδὲ χρῆσις ὀρθὴ δίχα νόμου καὶ δίκης καὶ ἄρχοντος. Δίκη μὲν οὖν νόμου τέλος ἐστὶ, νόμος δὲ ἄρχοντος ἔργον, ἄρχων δὲ εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντα κοσμοῦντος.

102. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἐν μὲν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀσθενέσι καὶ ἰδιώταις τῷ ἀδυνάτῳ δεδεμένον τὸ ἀνόητον, εἰς τὸ ἁμαρτάνειν, ὥσπερ ἐν ὀνείρασι φαύλοις, τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν διαταράττει συνεξαναστῆναι ταῖς ἐπιθυμίας μὴ δυναμένην, ἡ δὲ ἐξουσία παραλαβοῦσα τὴν κακίαν νεῦρα τοῖς πάθεσι προστίθησι. Καὶ τὸ Διονυσίου ἀληθές ἐστιν· ἔφη γὰρ ἀπολαύειν μάλιστα τῆς ἀρχῆς, ὅταν ταχέως ὃ βούλεται ποιῇ. Μέγας οὖν ὁ κίνδυνος βουλεύσασθαι ἃ μὴ δεῖ τὸν ἃ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον. Ὀξὺν ἡ κακία τῆς

100. p. 780. B. 101. p. 780. E 102. p. 782. B.

ἐξουσίας δρόμον ἔχουσα πᾶν πάθος ἐξωθεῖ, ποιοῦσα τὴν ὀργὴν φθόνον, τὸν ἔρωτα μοιχείαν, τὴν πλεονεξίαν δήμευσιν, ἐὰν μὴ βάρος ἔχον ὁ λόγος ἐπιθλίβῃ καὶ πιέζῃ τὴν ἐξουσίαν.

103. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἤθη σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καί τινος ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεῖται. Δοκεῖ γοῦν δή.

104. Πλάτωνος Νόμων δωδεκάτῳ.

Πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι (*) κατὰ δίκην βλέπειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν πέρι μανθάνειν· πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατον μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ᾽ ἂν, ἢ μάτην τοὔνομα νῷ προσῆκον κέκτητ᾽ ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος· καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων, ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι καὶ ψόγοι περί τινων λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ᾽ ἐν γράμμασιν εἴτε καθ᾽ ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις ξυνουσίαις διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὑτῷ, καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων, τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὐτόν τε ὀρθοῦν καὶ αὖ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατὸν μεταβολὴν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν, οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι, θάνατον ἴαμα ταῖς οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς

103. p. 311. 104. p. 957.

διανέμοντες, (ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον) ἄξιοι ἐπαίνου γίγνοιντ' ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες.

105. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Δίωνα Ἐπιστολῆς.

Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισιν ἐνδεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι. Μὴ οὖν λανθανέτω σε, ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ πράττειν ἐστίν· ἡ δ' αὐθάδεια ἐρημίας ξύνοικος.

106. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἄρχοντος ἀρετῆς εἶναι, ᾧ ἂν ἑκόντες ἕπωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν.

107. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Ἴθι δὴ καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς δικαζόντων θεασώμεθα δύναμιν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ἐπὶ πλέον τι δύναται τοῦ περὶ τὰ ξυμβόλαια πάνθ' ὅσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα κρίνειν, εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα τά τε δίκαια ταχθέντ' εἶναι καὶ ἄδικα, τὴν αὑτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη, τοῦ μήθ' ὑπό τινων δώρων μήθ' ὑπὸ φόβων μήτ' οἴκτων μήθ' ὑπό τινος ἄλλης ἔχθρας μήτε φιλίας ἡττηθεῖσα παρὰ τὴν τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν; Οὐκ· ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον εἴρηκας, ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον.

108. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς Κύρου παιδείας.

Πολλάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψῃ· Κῦρός τε μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν ἂν μάλιστα εὐδαιμονοῦντας διατελοίημεν.

105. p. 321. B. 106. IV. 19. 107. p. 305. B. 108. VIII. 1, 1.

109. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος.

Ἐπιμέλειαί γε μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ πρὸς ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν τε ἃ ἐστι βέλτιστα καὶ τὸν κάλλιστα ταῦτα ἐξεργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὕτη μὲν ἡ ἐπιμέλεια διὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ τὸν ἐνδεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε (*) καὶ ἀναγκάζειν καὶ ζημιοῦν καὶ κολάζειν, ταῦτα δ' ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γίγνεσθαι. Ἐγὼ οὖν φημι ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸ μὲν ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προστακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι δι' ἑαυτοῦ ποιητέον. Ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ὅταν χοροὺς βουλώμεθα ἡμῖν ἀγωνίζεσθαι, ἆθλα μὲν ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν δὲ αὐτοὺς προστέτακται χορηγοῖς καὶ ἄλλοις διδάσκειν καὶ ἀνάγκην προστιθέναι τοῖς ἐνδεῶς τι ποιοῦσιν. Οὐκ οὖν εὐθὺς ἐν τούτοις τὰ μὲν ἐπιχάριτα διὰ ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δὲ ἀντίτυπα δι' ἄλλων; Τί οὖν κωλύει καὶ τἄλλα τὰ πολιτικὰ οὕτω περαίνεσθαι; [Διῄρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν κατὰ φυλὰς, αἱ δὲ κατὰ μοίρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν· οὐκ οὖν εἴ τις καὶ τούτοις ὥσπερ τοῖς χοροῖς] καὶ ἆθλα προτεθείη εὐταξίας, εὐοπλίας, ἱππικῆς καὶ ἀλκῆς ἐν τῷ πολέμῳ καὶ δικαιοσύνης ἐν τοῖς συμβόλοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονεικίας εὐτόνως ἀσκεῖσθαι; Καὶ νὴ Δία, ὁρμῷντό γ' ἂν θᾶσσον ὅπου δέοι τιμῆς ὀρεγόμενοι καὶ χρήματα θᾶσσον ἂν εἰσφέροιντο, ὁπότε τούτου καιρὸς

109. C. 9.

εἴη, καὶ τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πράσσεσθαι, ἡ γεωργία καὶ αὕτη ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴ τις ἆθλα προτιθείη [κατ᾽ ἀγροὺς ἢ κατὰ κώμας] τοῖς μάλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐῤῥωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ περαίνοιτο· καὶ γὰρ πρόσοδοι αὔξαιντ᾽ ἂν καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτοῖ καὶ μὴν κακουργίαι γε ἧσσον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. [Εἰ δὲ καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι· εἰ δὲ φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδ᾽ αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο.] Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ἀγαθόν τις εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσται, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι τὸ σκοπεῖσθαί τι ἀγαθόν. Καὶ ὅταν πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὑρίσκεσθαι μᾶλλον καὶ ἐπιτελεῖσθαι.

110. *Λυσίου.*

Εἰ μὲν οἷόντ᾽ ἦν ἐκ τῶν προτέρων λόγων τὰ δίκαια γιγνώσκειν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοὺς φεύγοντας ἀπολογεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἀκριτὶ ἀποθνήσκειν· ἐπεὶ δὲ τὰ ψευδῆ λέγειν δυνατόν ἐστι τοῖς κατηγοροῦσι, δίκαιον ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσαντας, τηνικαῦτα τὴν περὶ τοῦ δικαίου ψῆφον φέρειν.

111. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Προσήκει δ᾽ ἡμῖν περὶ φυγῆς δικάζουσι μὴ παρανομεῖν, ἀλλ᾽ εὐσεβεῖν· μηδὲ θορύβῳ τὰ πράγματα κρίνειν, ἀλλὰ σιωπῇ τὰ δίκαια γιγνώσκειν.

110. Fr. p. 37.

112. *Πυθαγόρου.*

Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς βούλονται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς.

(*) ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ Η ΜΟΝΑΡΧΙΑ. ΜΖ.

1. *Ὁμήρου.*

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
εἷς βασιλεύς.

2. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων βασιλήων·
τιμὴ δ᾽ ἐκ Διός ἐστι, φιλεῖ δέ ἑ μητιέτα Ζεύς.

3. *Εὐριπίδου Φοινίσσαις.*

Ἐγὼ γὰρ οὐδὲν, μῆτερ, ἀποκρύψας ἐρῶ,
ἄστρων ἂν ἔλθοιμ᾽ αἰθέρος πρὸς ἀντολὰς,
καὶ γῆς ἔνερθε, δυνατὸς ὢν δρᾶσαι τάδε,
τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ᾽ ἔχειν τυραννίδα.

4. *Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις.*

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν τἄλλα δ᾽ εὐσεβεῖν χρέων.

5. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.*

Τυραννίδ᾽, ἣ θεῶν δευτέρα νομίζεται·
τὸ μὴ θανεῖν γὰρ οὐκ ἔχει, τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ἔχει.

6. *Τοῦ αὐτοῦ Αἰγεῖ.*

Ἀνδρὸς δ᾽ ὑπ᾽ ἐσθλοῦ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.

7. *Ἡσίοδος ἐν Θεογονίᾳ.*

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ὃ δ᾽ ὄλβιος, ὅντινα μοῦσαι
φιλῶνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

1. Il. II. 204. 2. Il. II. 196. 3. V. 506. 4. V. 527. 5. fr. 30. 6. fr. 4. 7. V. 96.

8. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

[Ὅστις τῇ ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τῷ τοιούτῳ ἄμεινον δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τὸν βίον.] Ἔστιν ἄρα καθάπερ πλοίου παραδόντι τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ἄλλῳ τῳ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικὴν, ἣν δὴ σὺ πολιτικὴν, ὦ Σώκρατες, ἐπονομάζεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην δικαστικήν τε καὶ δικαιοσύνην, ὡς ἔστι, λέγων.

9. *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.*

Αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ τοῦτο εὐδοκιμεῖ παρ' αὐταῖς, ἐὰν ἕτερος ἑτέρου μηδὲν δύνηται πλέον ἔχειν, ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. Αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ βελτίστῳ, δεύτερον δὲ τῷ μετ' ἐκεῖνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Καὶ ταῦτ' εἰ μὴ πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτείας τοιοῦτόν ἐστι.

10. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Καὶ μὴν εἰ δεῖ διορᾶν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσαιεν. Καίτοι τίς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν εὖ φρονούντων τοιαύτης πολιτείας μετέχειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσει χρηστὸς ὢν, μᾶλλον ἢ φέρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους μὴ γιγνωσκόμενος ὁποῖός τίς ἐστιν;

11. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ δικαίως ἂν αὐτὴν εἶναι κρίναιμεν, ὅσῳ περ ῥᾷόν ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον, ἢ πολλαῖς καὶ παντοδαπαῖς διανοίαις ζητεῖν ἀρέσκειν.

8. p. 408. A. 9. p. 29.

12. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἱ μὲν τοίνυν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες πρότερον ἰδιῶται γίγνονται πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν, οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλὰ ταῖς ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν.

13. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐπειθ' οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες, οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν εἰδότες, ὅτι πάντα δεῖ δι' αὐτῶν γίγνεσθαι.

14. *Τοῦ αὐτοῦ.*

(*) Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς δημοκρατίαις διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλονεικίας λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς, οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν περὶ ἁπάντων, ὡς οἷόν τε ἐστι, τὰ βέλτιστα πράττουσιν.

15. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐπειθ' οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων· τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν, ἐπειδὰν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσι, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους ἢ κοινῇ βουλευομένους· οἱ δ' οὔτε συνεδρίων οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν.

Ἔτι δὲ οἱ μὲν [πρὸς ἀλλήλους] δυσμενῶς ἔχουσι, καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας καὶ τὸν ἐφ' αὐτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου

κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ἔχουσι.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ μέγιστον· τοῖς γὰρ κοινοῖς οἱ μὲν ὡς ἰδίοις, οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ συμβούλοις τοῖς τολμηροτά- χρῶνται περὶ αὐτῶν οἱ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς τολμηροτά- τοις, οἱ δὲ ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι τοὺς φρονιμωτάτους· καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, [οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἐπισταμένους.]

17. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι. Καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις καὶ χρήσασθαι ταύταις, ὥστε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆναι, καὶ τοὺς μὲν πεῖσαι, τοὺς δὲ βιάσασθαι, [παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίασθαι,] τοὺς δὲ ταῖς ἄλλαις θεραπείαις προσαγαγέσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τέ εἰσι· καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν.

18. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ μόνον δὲ τὰς φύσεις αὐτὰς νομίζετε τοῦ χαλεποὺς ἢ πρᾴους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τὸν τῶν πολιτῶν. Πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ τὴν κακίαν τὴν τῶν ἀρχομένων τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν αὑτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν.

19. Δημοκρίτου.

Φύσει τὸ ἄρχειν οἰκήϊον τῷ κρέσσονι.

20. Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Ὅτε Κροῖσος ἦρχε Λυδῶν, τὸν ἀδελφὸν μεθ' αὑτοῦ

κατέστησεν ἄρχοντα· προσελθὼν δέ τις τῶν Λυδῶν, Ὦ βασιλεῦ, εἶπε, πάντων ἐπὶ γῆς καλῶν ὁ ἥλιος τοῖς ἀνθρώποις αἴτιός ἐστι καὶ οὐδὲν ἂν εἴη τῶν ἐπὶ γῆς μὴ τοῦ ἡλίου ἐπιλάμποντες, ἀλλ' εἰ θέλουσι δύο ἥλιοι γενέσθαι, κίνδυνος πάντα συμφλεχθέντα διαφθαρῆναι. Οὕτως ἕνα μὲν βασιλεύοντα δέχονται Λυδοὶ καὶ σωτῆρα πιστεύουσιν εἶναι, δύο δὲ ὁμα οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο.

21. Κρισπινου κατὰ Διονυσίου.

Ὅτι βασιλέας μὲν καὶ τὸ βλέμμα ἀρκεῖ μόνον· κἂν ἴδῃ μόνον, τὸ ἀληθὲς βεβασάνισται.

22. Ἐκφάντιυ ἐκ τοῦ Περὶ βασιλείας.

Ἐπὶ δὲ γᾶς ἄνθρωποι ἀπῳκισμένον χρῆμα καὶ πολὺ τᾶς καθαρωτέρας φύσιος ἐλαττούμενον καὶ πολλὰ τᾷ γᾷ βαρυνόμενον, ὡ ἀπὸ τᾶς ματρὸς αὐτὸ μόγις ἐπᾶρθαι, αἰ μὴ θεομοίρη 'ις ἐμπνοίησις ἐλέῳ ζώῳ συνάψεν αὐτῷ τῷ κρείσσονι μέρι, δεικνῦσα τὰν ἱερὰν τῶ γεννάτορος πότοψιν, ὡς ἀδύνατον ἐκείναν (*) θεάσασθαι. Ἐν δὲ τᾷ γᾷ καὶ παρ' ἁμῖν ἀριστοφυέστατον μὲν ἄνθρωπος, θειότερον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τᾷ κοινᾷ φύσει πλεονεκτῶν τῷ κρέσσονι τὸ μὲνσκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονὼς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ' εἰργασμένος λῴστω, ὃς ἐτεχνίτευσν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ· ὡς εἴθε ἦν τᾶς ἀνθρωπίνας φύσιος δυνατὸν ἀφέλεν, τὸ καὶ πειθοῦς τινος δέσθαι· τόδε γὰρ τᾶς ἐπιγείω φαυλότατος λείψανον, καθ' ἂν ἐπίκαρον ὂν τὸ ζῷον αὐτᾶς οὐκ ἀμοιρεῖ, αἰ δέ πῴ τις καὶ ἐν αὐτῷ θειότερος ἢ κατ' ἄλλα συσταίη, ποτ' οὐδὲν ἂν τᾶς πειθοῦς δέοιτο.

23. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους Δίωνος Ἐπιστολῆς.

23. p. 354. A.

Λέγω γὰρ δὴ διαιτητοῦ τινα τρόπον διαλεγόμενος, ὡς δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ τυραννευθέντι, ὥς ἑνὶ ἑκατέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβουλήν. Καὶ νῦν δὲ ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυράννῳ παντὶ, φεύγειν μὲν τοὔνομά τε καὶ τοὖργον τοῦτο, εἰς βασιλείαν δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, μεταλαβεῖν. Δυνατὸν δὲ, ὡς ἔδειξεν ἔργῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος, ὃς ἰδὼν τὸ τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἄργει καὶ Μεσσήνῃ ἐκ βασιλέων εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους καὶ διαφθείραντας ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἑκατέρους ἑκατέραν, δείσας περὶ τῆς αὑτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γένους, φάρμακον ἐπήνεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν καὶ τὸν τῶν ἐφόρων δεσμὸν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο [καὶ] βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων.

24. Ἡροδότου Ἱστορίας τρίτης Δαρείου δημηγορίας.

Ὀστάνης μὲν ἐκέλευεν ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα. Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δὲ ἐς ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω· ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος σιγῷτό τε ἂν βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα, ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσιν ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς τὸ κοινὸν ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμῃσί τε νικᾶν ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισιν ἀπικνέον-

24. III. 82.

ται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στάσεων φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μουναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξεν, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατον μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιέουσι· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται. Οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου θωυμαζόμενος ἐφάνη ἐὼν μούναρχος καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος, ὡς ἡ μοναρχίη (*) κράτιστον. Ἑνὶ δ' ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μουνάρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· [χωρίς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.]

25. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης ξυμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθελήσειεν ἑτέρα μᾶλλον καὶ προτέρα τῆς βασιλικῆς φάναι, καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη. Λέγεις ὀρθῶς. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἆρα ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὖ διημαρτάνετο; Τὸ ποῖον; Τόδε· ὡς ἄρα εἰ καὶ διενοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναί τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν εὐθὺς καὶ πολιτικὴν ὡς ἀποτετελεσμένην προσαγορεύειν. Τί μήν; Πρῶτον μὲν ὃ λέγομεν τοὔνομα μετασκευωρήσασθαι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον προσαγαγόντας ἢ τὴν τροφήν, ἔπειτα ταύτην τέμνειν· οὐ γὰρ

25. p. 276. B.

σμικρὰς ἂν ἔχοι τμήσεις ἔτι. Ποίας; Ἧιτε τὸν θεῖον ἄν που διελοίμεθα νομέα χωρὶς καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. Ὀρθῶς. Αὖθις δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν. Τίνι; Τῷ βιαίῳ τε καὶ ἑκουσίῳ. Τί δή; Καὶ ταύτῃ πού τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταὐτὸν βασιλέα τύραννον ξυνέθεμεν ἀνομοιοτάτους ὄντας αὐτούς τε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου τρόπον. Ἀληθῆ.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΜΗ.

1. Εὐριπίδου Πλεισθένει.

Δήμῳ δὲ μήτε πᾶν ἀναρτήσῃς κράτος
μήτ' αὖ κακώσῃς πλοῦτον ἔντιμον τιθείς,
μὴ δ' ἄνδρα δήμῳ πιστὸν ἐκβάλῃς ποτέ,
μὴ δ' αὖξε καιροῦ μεῖζον, οὐ γὰρ ἀσφαλές,
μή σοι τύραννος λαμπρὸς ἐξ αὐτοῦ φανῇ.
κώλυε δ' ἄνδρα παρὰ δίκην τιμώμενον·
πόλει γὰρ εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος.

2. Εὐριπίδου.

Ἀλλ' οὐ πρέπει τύραννον, ὡς ἐγὼ φρονῶ,
οὐδ' ἄνδρα χρηστὸν νεῖκος αἱρεσθαι κακοῖς·
τιμὴ γὰρ αὕτη τοῖσιν ἀσθενεστέροις.

3. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Ὁ δ' ἥσυχος φίλοισί τ' ἀσφαλὴς φίλος
πόλει τ' ἄριστος· μὴ τὰ κινδυνεύματα
αἰνεῖτ'· ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον φιλῶ
τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.

1. fr. 2. 2. fr. inc. 25. 3. fr. 36. 4. fr. 3.

4. Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

Δεῖ τοῖσι πολλοῖς τὸν τύραννον ἁνδάνειν.

5. Εὐριπίδου.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

6. Σοφοκλῆς Οἰδιπόδι.

Ὡς εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
σὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν.
ὡς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
ἔρημος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων πόλιν.

7. Μενάνδρου.

Καλόν γε βασιλεὺς τῇ μὲν ἀνδρείᾳ κρατῶν,
(*) τὰ δὲ τοῦ βίου δίκαια διατηρῶν κρίσει.

8. Ὁμήρου.

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε.

9. Ὁμήρου.

Βουλὴν μὲν πρῶτον μεγαθύμων ἷζε γερόντων.
λαῶν, οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὣς ἤπιος ἦεν.
οὔτε τινὰ ῥέξας κακὸν ἔξετον, οὔτε τι εἰπὼν
ἐν δήμῳ, ἥτ' ἐστὶ δίκη θείων βασιλήων.

10. Ἡσιόδου.

Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι,
ῥηϊδίως μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι.

11. Θεοκρίτου.

Τὰ δ' ἄλλα δ' ἀνήρ τις ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,
εὐγνώμων, φιλόμουσος, ἐρωτικός, εἰς ἄκρον ἁδύς,
εἰδὼς τὸν φιλέοντα, τὸν οὐ φιλέοντ' ἔτι μᾶλλον,

6. Oed. Tyr. 54. 7. Cleric. p. 222. 8. Il. II. 24. 9. Il. II. 53. 10. Theog. 88. 11. Id. XIV. 60.

πολλοῖς πολλὰ διδοὺς, αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύων,
οἷον χρὴ βασιλῆ᾽· αἰτεῖν δὲ χρὴ οὐκ ἐπὶ παντί.

12. Ἡσιόδου Θεογονίας.

Καλλιόπη τ᾽ εἴδει προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
ἡ μὲν γὰρ βασιλεῦσιν ἅμ᾽ αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
γινόμενόν τε ἴδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν προχέουσιν ἀοιδὴν,
τοῦ δ᾽ ἔπη ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ᾽ ἀσφαλέως ἀγορεύων
αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.

13. Δημοκρίτου.

Φόβος κολακηΐην μὲν ἐργάζεται, εὔνοιαν δὲ οὐκ ἔχει.

14. Μουσωνίου.

Οὐ πολὺν διάγουσι χρόνον οἱ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὑπὲρ ὧν ἂν πράττωσι μὴ τὸ καθήκει μοι λέγειν μεμελετηκότες, ἀλλὰ τὸ ἔξεστί μοι.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ θέλε ἐπιτάσσειν τὰ καθήκοντα τοῖς συγγιγνώσκουσί σοι τὰ μὴ καθήκοντα πράττοντι.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Πειρατέον καταπληκτικὸν μᾶλλον τοῖς ὑπηκόοις ἢ φοβερὸν θεωρεῖσθαι· τῷ μὲν γὰρ σεμνότης, τῷ δὲ ἀπήνεια παρακολουθεῖ.

17. Ἀναξιλάου.

Ἀναξίλαος ὁ Ῥηγίου τύραννος ἐρωτηθεὶς, τί τῆς τυραννίδος μακαριώτερον, ἔφη, Τὸ μηδέποτε εὐεργετοῦντα νικηθῆναι.

12. v. 79.

18. Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς φιλόσοφος ἔφη, Τῷ βασιλεῖ κάλλιον εἶναι τὸ τῶν χαρίτων ἀπολιπεῖν ἢ τροπαίων πλῆθος.

19. Ἡροδότου ἱστορίας γ΄.

Ἔνθα γὰρ σοφίης δέει βίης ἔργον οὐδέν.

20. Πυθαγόρου.

Θέλε μᾶλλον τοὺς συνόντας σοι αἰδεῖσθαί σε ἢ φοβεῖσθαι· αἰδοῖ μὲν γὰρ πρόσεστι σέβας, φόβῳ δὲ μῖσος.

21. Φιλίππου.

Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ἔλεγε, δεῖν τὸν βασιλέα μνημονεύειν ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν εἴληφεν ἰσόθεον· ἵνα προαιρῆται καλὰ μὲν καὶ θεῖα, φωνῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ χρῆται.

22. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

(*) Τόδε δὴ κατανοητέον ἰδόντι ξυναπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτική γε αὐτῶν οὐδεμία ἀνεφάνη· τὴν γὰρ ὄντως [οὖσαν] βασιλικὴν οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γιγνώσκουσαν τὴν ἀρχήν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν εὐκαιρίας τε πέρι καὶ ἀκαιρίας· τὰς δ᾽ ἄλλας τὰ προσταχθέντα δρᾶν. Ὀρθῶς.

23. Θεοβούλου.

Φεῦγε μὲν τὸν φθόνον τῶν πολλῶν, φυλάσσου δὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν μισούντων.

24. Χείλωνος.

Μετὰ τῆς ἰσχύος τὴν πρᾳότητα σῶζε· ἵνα μὴ φοβερὸς, ἀλλ᾽ αἰδοῦς ἄξιος φαίνῃ τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

19. III. 127. 22. p. 305.

25. Ἰσαίου.

Χρὴ τοὺς νόμους μὲν τίθεσθαι σφοδρῶς, πρᾳοτέρως δὲ κολάζειν ἢ ὡς ἐκεῖνοι κελεύουσι.

26. Σωκράτης.

Σωκράτης ἔλεγεν ἀμείνονα βασιλέα εἶναι τὸν ἑαυτοῦ παθῶν ἄρχειν δυνάμενον.

27. Δημητρίου.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρῄνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγιγνώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαῤῥοῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.

28. Ἰσοκράτους.

Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ᾽ ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ᾽ ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις.

29. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

30. Τοῦ αὐτοῦ.

Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν ποιῇς ἢ λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς ἔχῃς τοὺς ἐπιδοκιμάζοντας.

32. Τοῦ αὐτοῦ.

Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ᾽ εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλεῖον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

33. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τούς τε λέγοντας ὁποῖοί τινές εἰσι καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷς περ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐάν περ μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν.

36. Τοῦ αὐτοῦ.

Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ᾽ ὅταν αὐτοὶ παρ᾽ αὑτοῖς ὄντες μᾶλλόν σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

38. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δ᾽ ἀθάνατος· καὶ δόξης μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλλ᾽ ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν·

ἐπειδὴ δὲ ἰδυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ μᾶλλον ἢ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπεροχαῖς ἰσχύουσιν.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅ τι ἂν ἀκριβῶσαι βουληθῇς, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι ἄμεινόν σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.

42. Πλουτάρχου ἐκ τῆς Περὶ Φιλίας.

Ἡμερότητι τοίνυν καὶ εὐεργεσίᾳ μᾶλλον ἢ φόβῳ πρὸς εὔνοιαν ὑπακτέον.

43. Ἐν ταὐτῷ.

Ἠπίους οὖν εἶναι δεῖ μετὰ τοῦ ἔμφρονος εἰς τὸ κοινῇ λυσιτελές.

44. Ἀγριππίνου.

Ὁ Ἀγριππῖνος ἡγεμονεύων ἐπειρᾶτο τοὺς καταδικαζομένους ὑπ᾽ αὐτοῦ πείθειν, ὅτι προσήκει αὐτοῖς καταδικασθῆναι. Οὐ γὰρ ὡς πολέμιος αὐτοῖς, ἔφη, οὐδ᾽ ὡς λῃστὴς καταφέρω τὴν ψῆφον αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπιμελητὴς καὶ κηδεμὼν, ὥσπερ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν τεμνόμενον παραμυθεῖται καὶ πείθει παρέχειν ἑαυτόν.

45. Κότυς.

Κότυς ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς πικρὸς ἦν τῶν ὑπηκόων κολαστής. Τῶν οὖν φίλων τις πρὸς αὐτὸν εἶπε,

42. T. V. p. 582. ed. Wytt.

Μανία τοῦτό ἐστι καὶ οὐ βασιλεία· ὁ δὲ, Ἀλλ᾽ ἡ ἐμὴ, ἔφη, αὕτη μανία τοὺς ἀρχομένους σώφρονας ποιεῖ.

46. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δευτέρου.

Πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν.

47. Ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν.

Ἐμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σόλων, δοκεῖ μάλιστ᾽ ἂν ἔνδοξος γενέσθαι καὶ βασιλεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας κατασκευάσειε τοῖς πολίταις.

Δεύτερος δὲ Βίας εἶπεν, εἰ τρόποις χρῷτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος.

Ἐπὶ τούτῳ δὲ Θαλῆς ἔφη, εὐδαιμονίαν ἄρχοντος νομίζειν, εἰ τελευτήσειε γηράσας κατὰ φύσιν.

Τέταρτος Ἀνάχαρσις, εἰ μὴ μόνος εἴη φρόνιμος.

Πέμπτος δὲ Κλεόβουλος, εἰ μηδενὶ, ἔφη, πιστεύοι τῶν συνόντων.

Ἕκτος δ᾽ ὁ Πιττακὸς, εἰ τοὺς ὑπηκόους ὁ ἄρχων παρασκευάσειε φοβεῖσθαι μὴ αὐτὸν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὕστατος δ᾽ ὁ Χείλων εἶπε, κάλλιστον εἶναι βασιλέα τὸν μὴ μόνου τοῦ φοβερὸν εἶναι φροντίζοντα.

48. Ἰσοκράτους Εὐαγόρου.

Ἀλλ᾽ οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διῴκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς ἀφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἀρχομένους τῆς ἐκείνου βασιλείας. Ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν (*) οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν καὶ σφόδρα μὲν ἁπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας κολάζων.

49. Τοῦ αὐτοῦ.

46. p. 25, 23. 47. Plut. p. 152. A.

Οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος.

50. *Πολλὰ μὲν [τῶν ὁμιλούντων ἑταίρων] χρωμένων ἡττώμενος, ἁπάντων δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος.*

51. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς, ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς διαφυλάττων.

52. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὑτὸν ποιούμενος, τοὺς δὲ ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος.

53. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολὺ χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν.

54. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς δι' αὑτὸν γιγνομένοις.

55. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν, [ἀλλ'] οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν.

56. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥαστώνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μακρᾶς ῥαθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος.

57. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅλως δὲ οὐδὲν παραλείπων ὧν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ' ἐξ ἑκάστης πολιτείας ἐκλεγόμενος τὸ βέλτιστον καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικος δὲ τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς

δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.

58. *Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ.*

Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. Καὶ δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾷος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.

59. *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους Ἐπιστολῆς.*

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκακον, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον, μετρία δὲ ἡ θεῷ δουλεία, ἄμετρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. Θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι νόμος, ἄφροσι δὲ ἡδονή.

60. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς Κύρου Παιδείας.*

Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ. Τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι ἄρα, ἔφη, εὐδαίμονα ποιοῦντα τὰ κτήνη χρῆσθαι αὐτοῖς, ᾗ δὴ προβάτων εὐδαιμονία· τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς.

61. *Διωτογενέος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ βασιλείας.*

Βασιλεὺς κ' εἴη ὁ δικαιότατος, δικαιότατος δὲ ὁ νομιμώτατος. Ἄνευ μὲν γὰρ δικαιοσύνας οὐδεὶς ἂν εἴη βασιλεύς· ἄνευ δὲ νόμω δικαιοσύνα. Τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἐν τῷ νόμῳ ἐντὶ, ὁ δέ γε νόμος αἴτιος τῶ δικαίω, ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτοι νόμος ἔμψυχός ἐντι ἢ νόμιμος ἄρχων· διὰ ταῦτ' οὖν δικαιότατος καὶ νομιμώτατος. Ἔργα δὲ βασιλέως τρία, τό τε στραταγὲν καὶ δικασπολὲν καὶ θεραπεύεν θεώς· στραταγὲν μὲν ὢν καλῶς δυνασεῖται πο-

59. p. 354. E. 60. VIII. 2, 41.

λεμὲν καλῶς ἐπισταθείς, δισκασπολὲν δὲ καὶ διακούεν πάντων τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν φύσιν δικαίω καὶ νόμω καλῶς ἐκμαθών, θεραπεύεν δὲ τὼς θεὼς εὐσεβῶς καὶ ὁσίως φύσιν θεῶ καὶ ἀρετὰν ἐκλογισάμενος. (*) Ὥστε ἀνάγκα τὸν τέλειον βασιλέα στραταγόν τε ἀγαθὸν ἦμεν καὶ δικαστὴν καὶ ἱερέα· ταῦτα γὰρ καὶ ἀκόλουθα καὶ πρέποντά ἐντι βασιλέως ὑπεροχᾷ τε καὶ ἀρετᾷ. Κυβερνάτα μὲν γὰρ ἔργον ἐντὶ τὰν ναῦν σώζεν, ἀνιόχω δὲ τὸ ἅρμα, ἰατρῶ δὲ τὼς νοσέοντας, βασιλέως δὲ καὶ τῶ στραταγῶ τὼς ἐν πολέμῳ κινδυνεύοντας. Ὧ γὰρ ἕκαστος ἁγεμών ἐντι συστάματος, τούτω καὶ ἐπιστάτας καὶ δαμιουργός. Καὶ μὰν τό τε δικασπολὲν καὶ διανέμεν τὸ δίκαιον ξυνᾷ μὲν καθόλου, ἰδίᾳ δὲ καθ᾽ ἕκαστον οἰκήϊον βασιλέως, ὥσπερ θεῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ὧ ἁγεμών τε καὶ προστάτας ἐντί. Ξυνᾷ μὲν τὸ ποτὶ μίαν ἀρχάν τε καὶ ἁγεμονίαν τὸ ὅλον ξυναρμόσθαι, καθ᾽ ἕκαστον δὲ τὸ καὶ τὰ κατὰ μέρος τὰν αὐτὰν ἁρμονίαν τε καὶ ἁγεμονίαν συναρμόζεσθαι. Ἔτι δ᾽ ἐν τῷ ποιὲν εὖ καὶ εὐεργετὲν τὼς ὑποτεταγμένως ὁ βασιλεύς ἐντι, ταῦτα δ᾽ οὐκ ἄνευ δικαιοσύνας καὶ νόμω. Τό γε μὰν τρίτον, λέγω δὲ τὸ θεραπεύεν τὼς θεώς, βασιλέως ἀντάξιον. Δεῖ γὰρ τὸ ἄριστον ὑπὸ τῶ ἀρίστω τιμᾶσθαι καὶ τὸ ἁγεμονοῦν ὑπὸ τοῦ ἁγεμονεύοντος. Τῶν μὲν οὖν φύσει τιμιωτάτων ἄριστον ὁ θεός, τῶν δὲ περὶ γᾶν καὶ τὼς ἀνθρώπως ὁ βασιλεύς. Ἔχει δὲ καὶ ὡς θεὸς ποτὶ κόσμον βασιλεὺς ποτὶ πόλιν, καὶ ὡς πόλις ποτὶ κόσμον βασιλεὺς ποτὶ θεόν. Ἁ μὲν γὰρ πόλις ἐκ πολλῶν καὶ διαφερόντων συναρμοσθεῖσα κόσμω σύνταξιν καὶ ἁρμονίαν μεμίμαται, ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχαμάτισται.

62. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ὅθεν δεῖ τὸν βασιλέα μὴ νενικῆσθαι ὑφ᾽ ἁδονᾶς, ἀλλ᾽ αὐτὸν νικῆν ταύταν· μὴ δ᾽ ὅμοιον ἦμεν τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ ἐπὶ πολλὸν διαφέροντα τούτων· μὴ δ᾽ ἔργον ἁγεῖσθαι τὰν ἁδονάν, ἀλλὰ μᾶλλον τὰν ἀνδραγαθίαν· ἅμα δὲ καὶ πρέπεν τὸν ἑτέρων ἄρχεν χρήζοντα τῶν αὐταύτω παθέων πρᾶτον δύνασθαι ἄρχεν. Περί γε μὰν τᾶς πλεονεκτίας ὅδε λόγος. Δεῖ γὰρ ἐς τοῦτο πεπᾶσθαι τὰ χρήματα, ὥστε φίλως εὐεργετὲν καὶ δεομένως ὑπολαμβάνεν καὶ ἐχθρὼς δὲ μετὰ δίκας ἀμύνασθαι. Ἁδίστα γὰρ ἁ μετ᾽ ἀρετᾶς ἀπόλαυσις τᾶς εὐτυχίας. Ὁ δ᾽ αὐτὸς τρόπος καὶ περὶ τᾶς ὑπεροχᾶς· δεῖ γὰρ καθυπερέχεν τὼς ἄλλως ἀρετᾷ καὶ κατ᾽ αὐτὰν ἄξιον κρίνεσθαι τῶ ἄρχεν, ἀλλὰ μὴ καττὸν πλοῦτον ἢ τάν δύναμιν ἢ τὰν ῥώμαν τὰν τῶν ὅπλων· ὃ μὲν γάρ τι κοινόν ἐντι καὶ τῶν τυχόντων, ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν τυράννων, ὃ δὲ μόνον ἴδιον τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων. Ὥστε ὅστις βασιλεὺς σώφρων μέν ἐντι περὶ τὰς ἡδονάς, κοινωνατικὸς δὲ περὶ τὰ χρήματα, φρόνιμος δὲ καὶ δεινὸς περὶ τὰν ἀρχάν, οὗτός κ᾽ εἴη καττὰν ἀλάθηαν βασιλεύς. Ἔχει δὲ καὶ ὁ δᾶμος τῶν μερέων τᾶς τοῦ ἀνθρώπου ψυχᾶς τὰν ἀναλογίαν ταύταν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν· ἁ μὲν γὰρ πλεονεκτία γίγνεται περὶ τὸ ἁγούμενον μέρος τᾶς ψυχᾶς· λογικὰ γὰρ ἁ ἐπιθυμία· ἁ δὲ φιλοτιμία καὶ θηριότας περὶ τὸ θυμοειδές· τοῦτο γὰρ τὸ ζέον καὶ δυναμικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δὲ φιλαδονία περὶ τὸ ἐπιθυματικόν· τοῦτο γὰρ θῆλυ καὶ ὑγρὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δέ γε (*) ἀδικία τελεωτάτη κακία καὶ σύνθετος ἐοῦσα περὶ ὅλαν γίγνεται τὰν ψυχάν. Ὅθεν εἰς λύραν καὶ πόλιν εὐνομουμέναν δεῖ συναρμόσασθαι βασιλέα ὅρον δικαιό-

τατον καὶ νόμω τάξιν ἐν αὐτῷ πρᾶτον καταστησόμενον, εἰδότα διότι τῶ πλάθεος, ᾧ δέδωκεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὰν ἁγεμονίαν, ἁ συναρμογὰ ποτ᾽ αὐτὸν ὀφείλει συναρμοσθῆμεν. Ποτὶ δὲ τοῖς ἀγορευομένοις, δεῖ καὶ θέσιας καὶ ἕξιας ἐπιπρεπέας ἐπιτάσσεν τὸν ἀγαθὸν βασιλέα, πολιτικῶς αὐτὸν πλάσσοντα καὶ πραγματιωδέως, ὅπως μήτε τραχὺς φαίνηται τοῖς πλάθεσι μήτ᾽ εὐκαταφρόνατος, ἀλλὰ καὶ ἁδὺς καὶ ἀμφιστραφής. Τεύξεται δὲ τούτων, αἴκα πρᾶτον μὲν σεμνὸς ᾖ καὶ ἐκ τῶ ἰδὲν καὶ ἐκ τῶ ἀκοῦσαι καὶ ἐκ τῶ ἄξιος ἐπιφαίνεσθαι τᾶς ἀρχᾶς, δεύτερον δὲ χρηστὸς καὶ ἐκ τᾶς ἐντεύξιος καὶ ἐκ τᾶς ποτιβλέψιος καὶ ἐκ τᾶς εὐεργεσίας, τρίτον δὲ δεινὸς καὶ ἐκ τᾶς μισοποναρίας καὶ ἐκ τᾶς ἀκολασίας καὶ ἐκ τᾶς ἐπιταχύσιος καὶ ὅλως ἐκ τᾶς ἐμπειρίας καὶ τριβᾶς τᾶς περὶ τὸ βασιλεύεν. Ἁ μὲν γὰρ σεμνότας θεόμιμον ὑπάρχουσα πρᾶγμα δύναται θαυμαζόμενον καὶ τιμώμενον αὐτὸν παρέχεσθαι τοῖς πλάθεσιν, ἁ δὲ χρηστότας φιλεύμενον καὶ ἀγαπαζόμενον, ἁ δὲ δεινότας φοβερὸν μὲν καὶ ἀνίκατον ποτὶ πολεμίως, μεγαλόψυχον δὲ καὶ θαρσαλέον ποτὶ φίλως. Δεῖ δὲ τὰν σεμνότατα καθεστάσθαι περὶ αὐτὸν μηδὲν ταπεινὸν ἐπιταδεύοντα μηδὲ τῶν πολλῶν ἀντάξιον, ἀλλὰ τῶν θαυμαινομένων καὶ τῶν ἁγεμονίᾳ καὶ σκαπτουχίᾳ ποτιφυῶν, ἁμιλλώμενον ἀεὶ μηδὲ τοῖς μήονεσι μηδὲ τοῖς ἴσοις, ἀλλὰ τοῖς μεζόνεσι, καὶ καττὸ μέγεθος τᾶς ἁγεμονίας ἁδονὰς ὑπολαμβάνοντα μεγίστας ἦμεν τὰς ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ μεγάλοις, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀπολαύστοις χωρίζοντα μὲν ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων παθέων, συνεγγίζοντα δὲ τοῖς θεοῖς, οὐδὲ δι᾽ ὑπεραφανίαν, ἀλλὰ διὰ μεγαλοφροσύναν καὶ μέγεθος ἀρετᾶς ἀνυπέρβλατον τοιαύτην αὐτῷ ἐπιπρέπηαν καὶ προστασίαν

ἀμφιβαλλόμενον καὶ καττὰν ὄψιν καὶ καττὼς λογισμὼς καὶ καττὰ ἐνθυμάματα καὶ καττὸ ἆθος τᾶς ψυχᾶς καὶ καττὰς πράξιας καὶ καττὰν κίνασιν καὶ καττὰν θέσιν τῶ σώματος, ὥστε τὼς ποταυγασμένως αὐτὸν κατακοσμαθῆμεν καταπεπλαγμένως αἰδοῖ καὶ σωφροσύνᾳ τε [καὶ] διαθέσει τε περὶ τὰν ἐπιπρέπηαν. Οὐ γὰρ μῆον αὐλῶ καὶ ἁρμονίας ἁ τῶ ἀγαθῶ βασιλέως ποταύγασις ὀφείλει τρέπεν τὰς ψυχὰς τῶν ποτ᾽ αὐτᾶς. Καὶ περὶ μὲν σεμνότατος ἅλις εἰρήσθω· περὶ δὲ χρηστότατος νῦν ὑποθέσθαι πειρασοῦμαι. Χραστὸς γὰρ ἐσεῖται πᾶς βασιλεὺς τὸ μὲν καθόλω δίκαιός τε ὢν καὶ ἐπιεικὴς καὶ εὐγνώμων. Ἔντι γὰρ ἁ δικαιότας κοινωνίας συνεκτικὰ καὶ συνακτικὰ καὶ μόνα γε ὧν πρὸς τὼς πλατίον ἁ τοιαύτα διάθεσις ἅρμοσται τᾶς ψυχᾶς. Ὃν λόγον παρέχει ῥυθμὸς ποτὶ κίνασιν καὶ ἁρμονία ποτὶ φωνὰν, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον δικαιότας ποτὶ κοινωνίαν· κοινὸν γὰρ ἀγαθόν ἐντι καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, εἴγε δὴ συναρμοστικά ἐντι κοινωνίας πολιτικᾶς. Ἁ δὲ ἐπιείκηα καὶ εὐγνωμοσύνα πάρεδροί τινές (*) ἐντι τᾶς δικαιοσύνας ἁ μὲν τὸ ἀπότομον τᾶς βλάβας μαλθαίνοισα, ἁ δὲ τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἀμπλακίσκουσι συγγνώμας ἀπομερίζουσα. Δεῖ δὲ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα μαθηματικόν τε ἦμεν τῶν δεομένων καὶ εὐχάριστον δέ, βοήθηαν δὲ μὴ καθ᾽ ἕνα ποιήσασθαι τρόπον, ἀλλ᾽ ὅπως ἂν δυνατὸν ᾖ· εὐχάριστον δ᾽ ἦμεν δεῖ μὴ ποττὸ μέγεθος ἀποβλέποντα τᾶς τιμᾶς, ἀλλὰ ποττὸν τρόπον καὶ τὰν προαίρεσιν τῶ τιμῶντος· ἀβαρέα δὲ δεῖ ἦμεν ποτὶ πάντας ἀνθρώπως, μάλιστα δὲ ποττὼς μήονας καὶ καταδεεστέρως ταῖς τύχαις· οὗτοι γὰρ ὥσπερ τοὶ νοσέοντες τοῖς σώμασιν οὐδὲν ὑπομένεν δύνανται τῶν βαρέων. Ἔχοντι γὰρ τὰς διαθέσιας τοιαύτας καὶ οἱ

θεοὶ καὶ μάλιστα ὁ κρατέων πάντων Ζεύς· καὶ γὰρ οὗτος σεμνὸς μέν ἐντι καὶ τίμιος διά τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τᾶς ἀρετᾶς, χραστὸς δὲ διὰ τὸ εὐεργετικός τε ἦμεν καὶ ἀγαθοδότας, ὅκως δὴ καὶ λέγεται ὑπὸ τῶ Ἰωνικῶ ποιητᾶ, ὥς κ' εἴη

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

δεινὸς δὲ διὰ τὸ κολάζεν τὼς ἀδικέοντας, καὶ κρατὲν καὶ κυριεύεν πάντων· ἔχει δὲ καὶ τὸν κεραυνὸν μετὰ χεῖρα, σύμβολον τᾶς δεινότατος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις μναμονεύειν δεῖ, ὅτι θεόμιμόν ἐντι πρᾶγμα βασιλεία.

63. *Σθενίδα Λοκροῦ Πυθαγορείου Περὶ βασιλείας.*

Χρὴ τὸν βασιλέα σοφὸν ἦμεν· οὕτω γὰρ ἐσεῖται ἀντίμιμος καὶ ζαλωτὰς τῶ πράτω θεῶ. Οὗτος γὰρ καὶ φύσει ἐντὶ καὶ πρᾶτος βασιλεύς τε καὶ δυνάστας, ὁ δὲ γενέσει καὶ μιμάσει· καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ, ὁ δὲ ἐπὶ γᾶς· καὶ ὁ μὲν ἀεὶ τὰ πάντα διοικεῖ τε καὶ ζώει αὐτὸς ἐν αὐτῷ κεκταμένος τὰν σοφίαν, ὁ δ' ἐν χρόνῳ ἐπιστάμαν. Ἄριστα δέ κα μιμέοιτο τοῦτον, εἰ μεγαλόφρονά τε καὶ ἁβρὸν καὶ ὀλιγοδεέα παρασκευάζοι αὐτὸν, πατρικὰν διάθεσιν ἐνδεικνύμενος τοῖς ὑφ' αὑτῷ· διὰ τοῦτο γάρ που μάλιστα καὶ νενομίχθαι τὸν θεὸν πατέρα μὲν θεῶν πρᾶτον, πατέρα δὲ ἀνθρώπων ἦμεν, ὅτι ἤπιος πρὸς πάντα τὰ ὑπ' αὐτῷ γενόμενά ἐντι, καὶ ἀμελούμενος τᾶς προστασίας οὐδέποκα παύεται, οὐδὲ ἤρκεσται τῷ ποιητὰς μόνον πάντων γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ τροφεὺς διδάσκαλός τε τῶν καλῶν πάντων καὶ νομοθέτας πέφυκε πᾶσιν ἐπίσας. Τοιοῦτον ἐπιστῆμεν καὶ τὸν ἐπὶ γᾶς καὶ παρ' ἀνθρώποις ἁγεμονὲν μέλλοντα βασιλέα, οὐδὲν δὲ ἀβασίλευτον καλὸν οὐδὲ ἄναρχον· ἄνευ δὲ σοφίας καὶ ἐπιστάμας οὔτε μὰν βασιλέα οὔτε ἄρχοντα οἷόν τε ἦμεν.

Μιματὰς ἄρα καὶ ὑπαρέτας ἐσεῖται νόμιμος τῶ θεῶ ὁ σοφός τε καὶ βασιλεύς.

64. *Ἐκφάντου τοῦ Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Βασιλείας.*

Ὅτι μὲν ἅπαντος ζώω φύσις ποτί τε τὸν κόσμον ἅρμοκται καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, πολλοῖς μοι δοκεῖ τεκμαρίοις φανερὸν ἦμεν. Συμπνείουσα γὰρ οὕτω καὶ συνδεδεμένα τὰν ἀρίσταν τε ἅμα καὶ ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν ὀπαδεῖ, ῥύμᾳ τῶ παντὸς περιαγεομένα ποτί τε τὰν κοινὰν εὐκοσμίαν καὶ ποττὰν ἴδιον ἑκάστω διαμονάν· παρὸ καὶ τόδε κόσμος ποταγορεύεται καὶ ἔντι τῶν ὄντων ζώων τελῃότατον. Ἐν δὲ τοῖς μέρεσιν αὐτῶ πολλοῖς τε ὄντεσι καὶ διαφόροις τὰν φύσιν ἐξάρχει τι ζῶον καὶ οἰκῃότατον ἐν γενοῖν καὶ διὰ τὸ μετέχειν πλέον τῶ θείω. Καὶ ἐν μὲν τᾷ τῶ θεῶ ὄντος ἀεὶ φύσει τὰ τὰν πράταν καὶ μεγίσταν ἀκολουθίαν ἔχοντα ἀσπάζεται· καὶ τοὶ πλανᾶτες ἀστέρες· ἐν δὲ τᾷ (*) χώρᾳ τᾶς σελάνας ἔνερθεν τὰ δι' εὐθείας ἰόντα σώματα, ἃ τῶ δαίμονος φύσις ἔχει τὰν διεξαγωγάν· ἐν δὲ τᾷ γᾷ καὶ παρ' ἁμῶν ἀριστοφυέστατον μὲν ἄνθρωπος, θειότατον δ' ὁ βασιλεὺς, ἔν τε κοινᾷ φύσει πλεονεκτῶν τῶ κρέσσονος τὸ μὲν σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονὼς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ' εἰργασμένος λῴστω, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ· κατασκεύασμα δὴ ὢν ὁ βασιλεὺς ἓν καὶ μόνον ἐν οἷς τινος τῶ ἀνωτέρω βασιλέως, τῷ μὲν πεποιηκότι γνώριμον ἀεὶ, τοῖς δ' ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τᾷ βασιλείᾳ βλεπόμενον. Τάδε γὰρ κρίνεταί τε καὶ δοκιμάζεται, ὡς τὸ κράτιστον ἐν πτανοῖς ζῶον ἀετὸς ἀντωπὸν ἁλίω γενόμενον· χὠπὶ τᾶς βασιλείας δὲ λόγος ὡὗτὸς, θείας τε ἐοίσας καὶ δι' ὑπερβολὰν λαμπρότατος

δυσοράτω, αἳ μὴ τοῖς γνασίοις· μαρμαρυγαί τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδινιάσεις ὡς ἐφ᾽ ὕψος ὀθνεῖον ἐπιβάντας τὼς νόθως ἀπήλεγξαν· τοῖς δὲ προσηκόντως κατ᾽ οἰκειότατα πρὸς αὐτὰν ἐπὶ τούτῳ ἀφιγμένοις, οἰκήσιμος κεχρῆσθαι δυναμέναν. Αὐτὰ μὲν ὦν βασιλεία χρῆμα εἰλικρινές τε καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι καὶ δι᾽ ὑπερβολὰν θειότατος δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. Δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν καταστάντα καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὰν φύσιν, ὡς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίζῃ ἐν σπίλοις τοῖς ὑφ᾽ αὐτῷ· καθὸ καὶ τὼς ἁγιωτάτως τόπως ἐκαλίδωσάν τινες καὶ τῶν ἀντιασάντων ἔνιοι μιαροὶ τὼς ἀντιάξαντας αὐτοῖς. Βασιλῆα δὲ τὸν ὁμιλήσαντα φύσιός τε ἀχράντω δεῖ μετέχειν ἐπιστάμεν τε ἑαυτὸν ὅσῳ τῶν ἄλλων ἐντὶ θειότερος, ὅσῳ τε ἅτεροι αὐτῶ, οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν, ἄριστ᾽ ἂν ἑαυτῷ τε χρῷτο καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἴκα ἁμαρτάνοντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσιν, αἴτε νόμος αἴτε βασιλεὺς διέποι τὰ κατ᾽ αὐτώς· οἱ δ᾽ εἴ τι τῶ κρέσσονος δέοντος διὰ τὴν φύσιν ἀμπλακόντες οὐ μακρὰν οὐδ᾽ ἀπῳκισμένως οἱ, χρὴ θεῷ μὲν εὐθὺ τᾶς ὠφελείας τυγχάνεν. Οὔτε γὰρ τὸν κόσμον δίζοιτο ἄν τις ἐν αὐτῷ τε ὢν καὶ μέρος ἐκείνω, οὔτ᾽ ἂν ἀνόητος εἴη τῶ διέποντος αὐτὸν ὁ ἑτέρων αὐτὸς ἄρχων· ἃ δ᾽ εὐκοσμία πολλὰ, καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὑρὲν δύνασθαι, καὶ τῷ τρόπῳ τᾶς ἀρχᾶς διδάσκαλον. Ἐκλάμπει γὰρ αὐτᾶς εὐθὺ τὸ καλὸν, ἂν ὁ μιμασόμενος δι᾽ ἀρετὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν τεταγμένοις. Οὐ γὰρ ἄν τις θεοφιλὴς ὢν μισέοιτο ὑπ᾽ ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστρα, οὐδ᾽ ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν· αἰ δέ κα ἐμίσει τὸν ἁγεμονεύ-

οντα, οὐκ ἀεί ποτε ἂν πειθόμενος αὐτῷ· τὸ δ᾽ ἐκεῖνον ἄρχεν εὖ αἴτιον τῶ καὶ τώσδε ἄρχεσθαι καλῶς. Ἐγὼ μὲν ὦν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τᾶς γᾶς βασιλέα δύνασθαι μηδεμιᾷ τῶν ἀρετῶν ἐλαττοῦσθαι τῶ κατ᾽ ὠρανὸν βασιλέως· ἀλλ᾽ ὥσπερ αὐτὸς ἀπόδαμόν τί ἐντι χρῆμα καὶ ξένον (*) ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἄν τις αὐτῶ ἔργα ὑπολάβοι τῶ θεῶ, καὶ δι᾽ ἐκεῖνον αὐτῶ. Σκοπέοντι δ᾽ ἀρχᾶθεν, ἀλάθεια λόγος· κοινωνία τε γὰρ πράτα τε πάντων καὶ ἀναγκαιοτάτα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, ἇς μετέχει μὲν ὁ παρ᾽ ἁμῖν βασιλεὺς, μετέχει δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων· συνεστάναι γὰρ χωρὶς φιλίας καὶ κοινωνίας, ἀμάχανον· σκοποίη δ᾽ ἄν τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτευομένων, ἐξελὼν τῶ λόγω τὰν κατὰ συνάθηαν κοινωνίαν, ἐλάττων γὰρ αὕτα τᾶς τε θείας φύσιος καὶ τᾶς βασιλικᾶς· οὐ γὰρ δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν· ἀλλ᾽ ἄλλων καθανοῦν ἐκπορεῦντες τῶν ὑστέρων, ἀναπλαροῦντι κοινὰν τὰν βοήθειαν· τέλειοι γὰρ κατ᾽ ἀρετάν. Ἁ δ᾽ ἐν τᾷ πόλει φιλία κοινῶ τινος τέλεος ἐχομένα, τὰν τοῦ παντὸς ὁμόνοιαν μιμᾶται· ἄνευ δὲ τὰς περὶ τᾶς ἀρχὰς διατάξιος οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο· εἰς δὲ ταύταν νόμων τε δεῖται καί τινος προστασίας πολιτικᾶς τό τε ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, εἴπερ σώζοιτο δι᾽ αὐτό. Ἐκ τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστία τις, καὶ τῶν πολλῶν ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συνᾳδοῖσας. Ὁ κατ᾽ ἀρετὰν ἐξάρχων καλέεταί τε βασιλεὺς καὶ ἐντὶ, ταύταν ἔχων φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τὼς ὑπὸ αὐτὸν, ἅνπερ ὁ θεὸς ἔχει ποτί τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. Ὅλαν δὲ τὰν εὔνοιαν χρὴ παρασκευάζεσθαι πρῶτα μὲν παρα τῶ βασιλέως ἐς τὼς βασιλευομένως, δεύτερον δὲ παρὰ τῶνδε ἐς τὸν βασιλέα,

ὁποῖα γεννάτορος ποτὶ υἱέα, καὶ ποτὶ ποίμναν νομέως, καὶ νόμω ποτὶ χρώμενον αὐτῷ. 13

65. *Ἐν ταὐτῷ.* *.

Μία γὰρ ἀρετὰ πρὸς τὸ ἄρχεν ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὸν αὐτῶ βίον. Χρήσεται δ᾽ οὐδενὸς δι᾽ ἔνδειαν ποτιλαμβάνων εἰς ὑπηρεσίαν τὰν αὐτὸς αὐτῶ, ἀλλ᾽ ὡς κατὰ φύσιν συνεργῶν· κοινωνίας γὰρ ἐοίσας, οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτάρκως βιώσει καθ᾽ αὑτόν. Δοκεῖ μὲν γὰρ ὁ αὐτάρκης μηδενὸς ἂν ἄλλω πρός γε τὰν αὐτῶ διεξαγωγὰν ποτιδεήσεσθαι· αἰ δ᾽ ἄρα δεῖ βίον ἐνεργέα ζώεν, δᾶλον ὡς καὶ ἕτερα ἂν προσλάβοι, οὐδέν τι ἔλαττον αὐτὸν αὐταρκέα ποιήσει· φίλως τε γὰρ ἕξει διὰ τὰν αὐτῶ ἀρετάν· καὶ τοῖσδε χρώμενος, οὐ κατ᾽ ἄλλαν ἀρετὰν χρήσεται, ἢ ἅπερ καὶ ποττὸν αὐτῶ βίον. Ἀνάγκα δὲ ἀκολουθεῖν καὶ τᾷ τοιᾷδε οὐχ ἁτέρως τινὸς ἐξαιρέτω ποτ᾽ αὐτὰ παρεσκευασμένως. Χὡ μὲν θεὸς οὔτε διακόνως ἔχων οὔτε ὑπηρέτας, οὔτ᾽ αὖ προστάξει τινὶ χρώμενος, οὐδὲ στεφανῶν ἢ ἀναγορεύων τὼς πειθομένως ἢ ἀτιμάζων τὼς ἀπειθέοντας, οὗτος αὐτὸς ἄρχει ποτὶ τοσόνδε μέγεθος ἀρχᾶς, ἀλλ᾽ οἶμαι παρέχων ἀξιομίματον ὡυτὸν, ζᾶλον ἐντίθησι πᾶσι τᾶς αὐτῶ φύσιος. Ἔντι δὲ αὐτὸς μὲν ἀγαθὸς, καὶ τόδε μόνον τε καὶ ῥᾴδιον ἔργον αὐτῶ· οἱ δὲ μιμεύμενοι τῶν αὐτῶν, κρέσσον τῶδε πάντα ἐργάζονται· ἁ δὲ ὁμοίωσις καὶ ἑκάστω τῶδε αὐταρκές ἐντι. Οὐ γὰρ ἄλλα μὲν ἀρετὰ ποιεῖ τὰ ἀρεστὰ τῷ (*) θεῷ, μιμέεται δ᾽ αὐτὸν ἑτέρα. Ὁ δ᾽ ἐπίγειος ἁμῖν βασιλεὺς, πῶς οὐχ ὁμοίως αὐτάρκης; ἀπεικάζων τε γὰρ αὐτὸν ἑνὶ ἂν ἀπεικάσειε τῷ κρατίστῳ, καὶ πᾶς ἑωυτῷ πειρώμενος ὁμοιοῦν αἴθ᾽ ὃς ἔσεται· τὰ δ᾽ ὅσα βίας καὶ ἀνάγκας τὰς τῶν ὑποτεταγμένων, ἐνίοτε ἑκάστῳ τὰν περὶ τὰν μί-

μασιν προθυμία ἀφαιρέεται· χωρὶς εὐνοίας γὰρ ἀμάχανον ἐξομοιωθῆναι, ἃ μάλιστα πάντων ἀφανίζει τὸ φοβερόν. Ὡς εἴθε ἦν τᾶς ἀνθρωπίνας φύσεως δυνατὸν ἀφέλεν, καὶ τὸ πειθοῦς τινος δέχεσθαι. Τόδε γὰρ τᾶς ἐπιγείου φαυλότατος τὸ λείψανον, καθ᾽ ἂν ἐπίκαρον ὂν τὸ ζῶον ταύτας οὐκ ἀμοιρεῖ· ἐπειδὴ πειθὼ ἔργον τί ἐντι παροικέον ἀνάγκᾳ· πράτα γὰρ ἀφ᾽ αὑτᾶς αὐτὰ κατεργάζεται τὰ παρ᾽ ἐκείναν διέφυγεν. Ὅσα δ᾽ αὐτοφυῶς τῷ λαλῷ χρῆται, τούτοις οὐδεμία πειθοῦς αἰδώς· ἐπειδήπερ οὐδὲ φόβος ἀνάγκας. Ἐνεργάσαιτο δ᾽ ἂν μόνος ὁ βασιλεὺς ἀνθρώπω φύσει καὶ τόδε τὸ ἀγαθὸν, ὡς διὰ μίμασιν αὐτῶ τῶ κρέσσονος ποτὶ τὸ δέον ἕπεσθαι. Τὼς δὲ ὥσπερ ὑπὸ μέθας διεφθαρμένως καὶ διὰ κακὰν τροφὰν ἐς λάθαν ἐμπεσόντας αὐτῶ, παραλαφθεὶς ὁ λόγος ἐπέῤῥωσέν τε καὶ κάμνοντας ἰάσατο, καὶ τὰν ἐκ τᾶς κακίας ἐνοικεῦσαν αὐτοῖς λάθαν ἐκβαλὼν, τὰν μνάμαν ἐσῴκισεν, ἐξ ἃς ἀπετέχθη ἁ καλεομένα πειθώ. Καὶ τὰν ἀρχὰν ἐκ φαύλων σπερμάτων λαβοῦσα αὕτα, τὶ σπουδαῖον ἐκφύη τὰν ἐπίγηον οἰκεῦσαι χώραν, ἐν ᾇ δι᾽ ἀσθένειαν τᾶς ἁμῶν φύσιος ὁ λόγος ἀνθρώποις ὁμιλέων, ἀναπλαροῖ τε τῶν διὰ κακίαν ὑστερούντων.

66. *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ἅπερ ἱερὰν καὶ θείαν ἔχων ἔννοιαν, τῷ ὄντι βασιλεὺς εἴη. Τᾷδε γὰρ πεπεισμένος, ἀγαθῶν μὲν πάντων αἴτιος ἐσεῖται, κακῶν δὲ οὐδενός. Οὐ μὰν ἀλλ᾽, ὅτι γε δίκαιος ἐσεῖται κοινωνικὸς ὢν, παντί τῳ δᾶλον· ἰσότατι γὰρ ἁ κοινωνία, καὶ ἐν τᾷ ταύτας ἀποδιανομᾷ ἐξάρχει μὲν ἁ δικαιοσύνα, μετέχει δ᾽ ἁ κοινωνία· οὐ γὰρ δυνατὸν ἄδικον μὲν ἦμεν, μεταδιδόμεν δὲ ἰσότατος· ἢ μεταδιδόμεν ἰσότατος, μὴ κοινωνικὸν δὲ ἦμεν. Ἐγκρατέα δὲ πῶς οὐκ

ἂν ὑπολάβῃ τις τὸν αὐτάρκη, ἁ γὰρ πολυτέλεια μάτηρ τᾶς ἀκρασίας· αὕτα δὲ τᾶς ὕβριος, ἐξ ἇς τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὰ πολλά. Ἁ δ' αὐτάρκεια οὐδ' ἂν τέκοι πολυτέλειαν, οὔτε τὰ ἀπ' αὐτᾶς· ἀλλὰ αὐτά τις οὖσα ἀρχὰ πάντα μὲν ἄγοι, ἄγοιτο δ' ἂν ὑπ' οὐδενός. Ὅπερ ἔντι μὲν τῷ θεῷ, ἔντι καὶ τῷ βασιλεῖ, αὐτῶ μὲν ἄρχεν (ἀφ' ὥπερ καὶ ὁ αὐτάρκης καλέεται) ἄρχεσθαι δ' ὑπ' οὐδενός· ταῦτα δ' ὅτι μὲν φρονάσιος χωρὶς οὐκ ἂν γένοιτο, δᾶλον. Ὅτι δ' ἁ τῶ κόσμω φρόνασις ὁ θεός ἐντι, φανερόν· συνέχεται γὰρ εὐκοσμίᾳ τε καὶ τάξει τᾷ δεούσᾳ· νόω δὲ χωρὶς οὐκ ἂν αὐτὰ γενοίατο. Οὐδ' ὁ βασιλεὺς δὴ χωρὶς φρονάσιος ταύτας ἂν ἔχοι τὰς ἀρετάς· δικαιοσύναν φαμὶ καὶ ἐγκράτηαν καὶ κοινωνίαν, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά.

67. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Ὅτι φιλοσοφητέον καὶ τοῖς βασιλεῦσιν.*

(*) Εἰσελθόντος δέ ποτε ὡς αὐτὸν τῶν βασιλέων τινὸς τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας, ἦσαν γὰρ ἔτι τότε ἐν Συρίᾳ βασιλεῖς Ῥωμαίων ὑπήκοοι, ἄλλα τε πολλὰ εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Μὴ οἴου, ἔφη, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον προσήκειν φιλοσοφεῖν ἢ σοί, μὴ δ' ἄλλου του χάριν μᾶλλον ἢ ὅτι βασιλεὺς τυγχάνεις ὤν. Δεῖ μὲν γὰρ δήπου δύνασθαι τὸν βασιλέα σώζειν ἀνθρώπους καὶ εὐεργετεῖν, τὸν δέ γε σώσοντα καὶ εὐεργετήσοντα χρὴ ἐπίστασθαι, τί μὲν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ, τί δὲ κακόν· καὶ τί μὲν ὠφέλιμον, τί δὲ βλαβερόν· καὶ συμφέρον γε καὶ ἀσύμφορον· εἴ γε ἀπόλλυνται μὲν οἱ περιπίπτοντες τοῖς κακοῖς, σώζονται δὲ οἱ τυγχάνοντες τῶν ἀγαθῶν· καὶ εὐεργετοῦνται μὲν οἱ ἀξιούμενοι τῶν ὠφελίμων καὶ συμφερόντων,

κακοποιοῦνται δὲ οἱ ἐμβαλλόμενοι τοῖς ἀσυμφόροις καὶ βλαβεροῖς. Ἀγαθὸν μέντοι ἢ κακὸν, ἢ συμφέρον ἢ ἀσύμφορον, ἢ ὠφέλιμον ἢ βλαβερὸν, οὐκ ἄλλου του διαγινώσκειν ἢ τοῦ φιλοσόφου ἐστίν· ὃς αὐτὸ τοῦτο διατελεῖ πραγματευόμενος, ὅπως μηδὲ ἓν τούτων ἀγνοήσῃ, καὶ τέχνην πεποίηται ταύτην εἰδέναι, τί φέρει πρὸς ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν ἢ κακοδαιμονίαν. Διὸ φαίνεται δεῖν τὸν βασιλέα φιλοσοφεῖν. Καὶ μὴν προσήκει μὲν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δ' ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ, τὰ δίκαια βραβεύειν τοῖς ὑπηκόοις, ὡς μήτε πλέον ἔχειν μήτε ἐλαττοῦσθαι μηδένα παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ τιμωρίας τυγχάνειν τοὺς ἀξίους. Ταῦτα δὲ πῶς ποτε δυνηθείη ἂν τις δίκαιος οὐκ ὤν; δίκαιος δὲ πῶς ἂν εἴη τις μὴ ἐπιστάμενος δικαιοσύνην, ὁποῖόν τί ἐστι; Πάλιν οὖν καὶ ταύτῃ φιλοσοφητέον τῷ βασιλεῖ, ὅτι δικαιοσύνην καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἂν ἄλλως φαίνοιτο γνοὺς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν. Οὐ γὰρ οὔθ' ὡς οὐχὶ ὁ μαθὼν μᾶλλον εἰδήσει τὰ δίκαια τοῦ μανθάνοντός ἐστιν εἰπεῖν, οὔθ' ὡς οὐκ ἀμαθεῖς εἰσι τῶν τοιούτων πάντες οἱ μὴ φιλοσοφήσαντες. Στασιάζουσι γοῦν καὶ πολεμοῦσι περὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν ταῦτα φάσκοντες, οἱ δὲ ἐκεῖνα δικαιότερα εἶναι. Καίτοι περί γε ὧν ἐπίστανται ἄνθρωποι, περὶ τούτων οὐ διαφέρονται, οὔτε περὶ λευκῶν ἢ μελάνων, ἢ θερμῶν ἢ ψυχρῶν, οὔτε περὶ μαλακῶν ἢ σκληρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτὰ περὶ τούτων ἅπαντες φρονοῦσί τε καὶ λέγουσιν, ὥστε καὶ περὶ τῶν δικαίων ὡμονόουν ἂν παραπλησίως, εἴπερ ᾔδεσαν ἅ τινά ἐστιν· ἐν ᾧ δ' οὐχ ὁμονοοῦσιν, ἀγνοοῦντες φαίνονται. Καὶ οὐδὲ σὺ ταύτης ἐκτὸς εἶ τῆς ἀγνοίας, ὡς ἐγὼ δοκῶ· ὅθεν ἐπιμελητέον σοι τῆς γνώσεως μᾶλλον ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν καὶ

τοσούτῳ γε μᾶλλον, ὅσῳ περ αἴσχιον ἀνδρὶ βασιλεῖ ἢ ἰδιώτῃ εἶναι ἐν ἀγνοίᾳ δικαιοσύνης.

Ἔτι τοίνυν δεῖ τὸν βασιλέα μὲν σωφρονεῖν αὐτὸν, δεῖ δὲ τοὺς ὑπηκόους σωφρονίζειν· ἵν᾽ ὁ μὲν ἄρχῃ σωφρόνως, οἱ δ᾽ ἄρχωνται κοσμίως, μηδέτεροι δὲ τρυφῶσι· λυμαντικὸν γὰρ ἄρχοντός τε καὶ ἰδιώτου παντὸς ἡ τρυφή. Πῶς δ᾽ ἂν ἢ αὐτὸς σωφρονήσειέ τις, μὴ μελετήσας κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ ἀκόλαστος ὢν ἄλλους ποιήσειε σώφρονας; Τίς μέντοι (*) ἐπιστήμη πρὸς σωφροσύνην ἄγει πλὴν φιλοσοφίας, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· αὕτη γὰρ διδάσκει μὲν ἐπάνω ἡδονῆς εἶναι, διδάσκει δ᾽ ἐπάνω πλεονεξίας, διδάσκει δὲ ἀγαπᾶν εὐτέλειαν, διδάσκει δὲ φεύγειν πολυτέλειαν, ἐθίζει δ᾽ αἰδῶ ἔχειν, ἐθίζει δὲ γλώττης κρατεῖν, τάξιν τε καὶ κόσμον καὶ εὐσχημοσύνην περιποιεῖ καὶ ὅλως τὸ ἐν κινήσει καὶ σχέσει πρέπον. Ταῦτα δὲ ἀνθρώπῳ προσόντα παρέχεται [καὶ] σεμνὸν καὶ σώφρονα αὐτόν. Καὶ δὴ καὶ βασιλεὺς, ὅτῳ ὑπάρχει ταῦτα, μάλιστα ἂν εἴη θεοπρεπής τε καὶ αἰδοῦς ἄξιος. Τό γε μὴν ἄφοβον καὶ ἀνέκπληκτον καὶ θαῤῥαλέον ἔστι μὲν ἀνδρείας ἔργον· πῶς δ᾽ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἀνθρώπῳ ὑπάρξειεν, ἢ εἴ τις περὶ θανάτου καὶ πόνου λάβοι πίστιν ἰσχυρὰν, ὡς οὐ κακοῖν ὄντοιν αὐτοῖν; ταῦτα γὰρ δὴ τὰ ἐξιστάντα καὶ φοβοῦντα τοὺς ἀνθρώπους ἐστὶν, ὅ τε θάνατος καὶ ὁ πόνος, ὅταν ὡς περὶ κακῶν πεπεισμένοι ὦσιν αὐτῶν· μὴ κακὰ δ᾽ εἶναι ταῦτα φιλοσοφία διδάσκει μόνη. Ὥστ᾽ εἴπερ ἀνδρείαν γε κτητέον τοῖς βασιλεῦσι, κτητέον δὲ, παντὸς ὁτουοῦν ἑτέρου μᾶλλον ἐπιμελητέον τοῦ φιλοσοφεῖν αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἂν ἑτέρως ἀνδρείοις γενομένοις. Καὶ δὴ βασιλικὸν μὲν, εἴ τι ἄλλο, καὶ τὸ ἀήττητον ἐν λόγῳ εἶναι, καὶ δύνασθαι κρατεῖν ὥσπερ ὅπλοις

τῶν μαχομένων, οὕτω λόγοις τῶν διαλεγομένων· ὡς ἂν γε ταύτῃ ἀσθενήσωσιν οἱ βασιλεῖς, ἀνάγκη πολλάκις περιάγεσθαι αὐτοὺς, καὶ βιάζεσθαι τὰ ψευδῆ ὡς ἀληθῆ προσίεσθαι, ὅπερ ἀφροσύνης ἔργον καὶ ἀμαθίας τῆς ἐσχάτης. Φιλοσοφία δ᾽ οὐκ οἶδα εἴ τι μᾶλλον ἢ τοῦτο παρέχειν τοῖς μετιοῦσιν αὐτὴν πέφυκεν, ὥστε περιεῖναι λόγῳ τῶν πλησίον, καὶ τὰ ψευδῆ διακρίνειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν, καὶ τὰ μὲν ἐλέγχειν, τὰ δὲ βεβαιοῦν. Οἱ γοῦν ῥήτορες ὁπόταν ἔλθωσιν εἰς ταὐτὸ τοῖς φιλοσόφοις καὶ διδῶσι καὶ λαμβάνωσι λόγον, ἔστιν ὁρᾶν αὐτοὺς συγκρουομένους ἀπορουμένους, ἐναντία λέγειν αὑτοῖς ἀναγκαζομένους· καίτοι ὁπόταν οἱ ῥήτορες, οἱ τοῦτο πεποιημένοι ἔργον λόγους μελετᾶν, ἀσθενέστεροι περὶ λόγους ἁλίσκωνται τῶν φιλοσόφων ὄντες, τί χρὴ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπολαμβάνειν; Ὅθεν εἴ τινι ὄντι βασιλεῖ ἔστιν ἐπιθυμία τοῦ ἐν λόγοις κράτους, φιλοσοφητέον αὐτῷ, ἵνα μὴ δεδίῃ μηδὲ ταύτῃ μηδένα ὡς περιγενησόμενον αὐτοῦ, δέον ἁπανταχοῦ ἀδεῆ εἶναι τὸν βασιλέα καὶ θαῤῥαλέον καὶ ἀήττητον.

Καθόλου δὲ τὸν μὲν βασιλέα τὸν ἀγαθὸν ἀνάγκη πᾶσα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εἶναι ἀναμάρτητον καὶ τέλειον· εἴ περ δεῖ αὐτὸν, ὥσπερ ἐδόκει τοῖς παλαιοῖς, νόμον ἔμψυχον εἶναι, εὐνομίαν μὲν καὶ ὁμόνοιαν μηχανώμενον, ἀνομίαν δὲ καὶ στάσιν ἀπείργοντα, ζηλωτὴν δὲ τοῦ Διὸς ὄντα καὶ πατέρα τῶν ἀρχομένων, ὥσπερ ἐκεῖνον. Τοιοῦτος δὲ πῶς ἂν εἴη τις μὴ φύσει τε διαφερούσῃ κεχρημένος, παιδείαν δὲ τὴν ἀρίστην πεπαιδευμένος ἀρετάς τε ἁπάσας ἔχων, ὅσαι περ ἀνθρώπῳ προσήκουσιν; Εἰ μὲν οὖν καὶ ἑτέρα ἐπιστήμη ἐστὶν, ἡ ποδηγοῦσα πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπου φύσιν καὶ ἀσκεῖν καὶ μετιέναι τὰ καλὰ διδά-

σκουσα, παραβλητέον ἂν εἴη καὶ συγκριτέον, εἴτε ἐκείνη εἴτε (*) φιλοσοφία κρείττων καὶ ἀποχρῶσα μᾶλλον ἀγαθὸν ἀποδεῖξαι βασιλέα· καὶ τῇ κρείττονι χρῷτ' ἂν εἰκότως ὁ βασιλεὺς βουλόμενός γε δὴ εἶναι ἀγαθός. Εἰ δ' ἄλλη μὲν οὖν οὐδ' ὑπισχνεῖται τέχνη οὐδεμία παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν ἀρετῆς, αἱ μὲν περὶ τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὰ τούτῳ χρήσιμα πραγματευόμεναι μόνον, ὅσαι δὲ τῆς ψυχῆς ἐφάπτονται, πάντα σκοπούμεναι μᾶλλον, ἢ ὅθεν αὐτὴ σωφρονήσει, μόνη δὲ φιλοσοφία τοῦτο σκοπεῖ καὶ τοῦτο μηχανᾶται, πῶς ὁ ἄνθρωπος κακίαν μὲν ἐκφύγοι, κτήσαιτο δὲ ἀρετήν· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, τί ἂν ἄλλο εἴη βασιλεῖ τῷ γε ἀγαθῷ εἶναι βουλομένῳ προὐργιαίτερον τοῦ φιλοσοφεῖν; Μᾶλλον δὲ πῶς καὶ τίνα τρόπον δύναιτο ἄν τις βασιλεῦσαι ἢ βιῶναι καλῶς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι τὸν βασιλέα τὸν ἀγαθὸν, εὐθὺς καὶ φιλόσοφον ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ τόν γε φιλόσοφον εὐθὺς καὶ βασιλικὸν εἶναι.

Πρῶτον δὲ τὸ πρότερον θεασώμεθα. Ἆρ' ἔσθ' ὅπως βασιλεὺς ἀγαθὸς εἴη τις ἂν, μὴ ἄνθρωπος ἀγαθὸς ὤν; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Ἀγαθὸς δέ τις ἀνὴρ ὢν, οὐκ ἀφιλόσοφος εἴη ἄν; νὴ Δία, εἴ γε τὸ φιλοσοφεῖν καλοκἀγαθίας ἐπιτήδευσίς ἐστιν. Ὥσθ' ὁ βασιλεὺς ὁ ἀγαθὸς ἐξ ἀνάγκης εὐθὺς καὶ φιλόσοφος εὑρίσκεται ὤν. Καὶ μὴν ὅ γε φιλόσοφος, ὅτι πάντως καὶ βασιλικὸς, οὕτως ἂν μάθοις. Τοῦ γὰρ βασιλικοῦ δήπου ἐστὶ τὸ δύνασθαι καλῶς ἐπιτροπεύειν ἔθνη καὶ πόλεις, καὶ εἶναι ἄξιον ἀνθρώπων ἄρχειν. Τίς δ' ἂν ἢ ἱκανώτερος εἴη πόλεως προστάτης ἢ ἀξιώτερος ἀνθρώπων ἄρχειν τοῦ φιλοσόφου; ᾧ γε προσήκει (ἄν περ ᾖ ἀληθῶς φιλόσοφος) εἶναι φρονίμῳ, σώφρονι, μεγαλόφρονι, τῶν δικαίων κριτικῷ καὶ

τῶν πρεπόντων, καταπρακτικῷ τῶν νοηθέντων, καρτερικῷ τῶν ἐπιπόνων· πρὸς δὲ τούτοις θαῤῥαλέος, ἀδεὴς, ὑποστατικὸς τῶν δοκούντων δεινῶν εἴη ἄν· ἔτι δὲ εὐεργετικὸς, φιλάνθρωπος, χρηστός. Τοῦ δὲ τοιούτου τίς ἂν εὑρεθείη ἄρχειν ἐπιτηδειότερος ἢ δυνατώτερος; οὐδείς. Ἂν δὲ μὴ ἔχῃ πολλοὺς τοὺς ὑπακούοντας καὶ πειθομένους αὐτῷ, οὔπω διὰ τοῦτο τοῦ βασιλικὸς εἶναι ἐστέρηται· ἐξαρκεῖ γὰρ καὶ τὸ τῶν φίλων ἄρχειν τῶν ὑπαρχόντων ἢ γυναικός τε καὶ παίδων ἢ καὶ νὴ Δία αὐτὸν αὑτοῦ μόνον. Καὶ γὰρ ἰατρὸς οὐδὲν ἧττον τοῦ θεραπεύοντος πολλοὺς ὁ θεραπεύων ὀλίγους, εἴ γε ἔχει τὴν ἐμπειρίαν τὴν ἰατρικήν· καὶ μουσικὸς οὐδὲν ἧττον τοῦ διδάσκοντος πολλοὺς ὁ διδάσκων ὀλίγους, εἴ γε ἔχει τὴν μουσικήν· καὶ ἱππικὸς ὁμοίως τῷ χρωμένῳ πολλοῖς ἵπποις ὁ χρώμενος ἑνὶ ἢ δυοῖν, ἄν γε ἐπιστήμων τῆς ἱππικῆς ᾖ· καὶ δὴ καὶ βασιλικὸς παραπλησίως τῷ κεκτημένῳ πολλοὺς ὑπηκόους ὁ ἔχων ἕνα ἢ δύο τοὺς πειθομένους αὐτῷ· μόνον ἐχέτω τὴν τοῦ βασιλεύειν ἐμπειρίαν, ὥστε καὶ βασιλικὸς εἴη ἄν. Διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ καὶ Σωκράτης τὴν φιλοσοφίαν πολιτικήν τε καὶ βασιλικὴν ἐπιστήμην ὀνομάζειν, ὅτι ὁ ταύτην ἀναλαβὼν εὐθὺς πολιτικός ἐστι. Τοιαῦτα τοῦ Μουσωνίου εἰπόντος, ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις χάριν τε ἔχειν ὡμολόγει τῶν εἰρημένων αὐτῷ, καὶ (*) ἀντὶ τούτων, ἔφη, αἴτησον ὅ τι βούλει με, οὐ γὰρ ἂν ἀντείποιμί σοι περὶ οὐδενός. Ὁ οὖν Μουσώνιος, αἰτῶ σε, ἔφη, τούτοις στοιχεῖν καὶ ἕπεσθαι τοῖς λόγοις, οὓς ἐπαινεῖς· καὶ γὰρ ἐμοὶ οὕτω χαριεῖ μάλιστα καὶ ὠφελήσῃ αὐτὸς οὐχ ἑτέρως μᾶλλον.

68. Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ α'.

68. I. 6, 3.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁ Κῦρος, ὅπως ἂν ἵλεῳ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμενος. Μέμνημαι γὰρ ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων, ὅστις μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ᾽ ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μέμνηται· καὶ τῶν φίλων δ᾽ ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως οὕτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκ οὖν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, δι᾽ ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον [μὲν] ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι ξυνειδέναι ἑαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτε ἀμελήσας αὐτῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς προσφιλεῖς μοι τοὺς θεοὺς ὄντας, οὕτω διάκειμαι. Τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐκεῖνα μέμνησαι, ἅ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὁπόσα γὰρ δήπου δεδώκασιν ἡμῖν οἱ θεοὶ, μαθόντας ἀνθρώπους βέλτιον πράσσειν ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύειν ἢ ἀργοῦντας καὶ ἐπιμελομένους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν ἢ ἀφυλακτοῦντας καὶ παρέχοντας ἑαυτοὺς οἵους δεῖ· οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, [μέμνημαι μέντοι ταῦτα ἀκούσας σου·] καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ· καὶ οἶδα προστιθέντα αὐτῷ, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, οὔτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας ἱππομαχοῦντας νικᾶν, οὔτε μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν, οὔτε μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν σώζειν εὔχεσθαι ναῦν κυβερνῶντας, οὔτε μὴ σπείραντάς γε σῖτον εὔχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι, οὐδὲ μὴ φυλασσομένους γε ἐν πολέμῳ σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τοὺς τῶν θεῶν

θεσμοὺς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους.

69. *Ἐν ταὐτῷ.*

Καὶ τοῦτό σου λέγοντος, συνεδόκει καὶ ἐμοὶ ὑπερμέγεθες ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἄρχειν, καὶ νῦν, ἔφη, ταῦτά μοι δοκεῖ, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι· ὅταν μέντοι πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ πλεῖον ἔχειν ἔνδον χρυσίον καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν. Ἐγὼ δ᾽ οἴομαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν.

70. *Ἐν ταὐτῷ.*

(*) *Ἐρωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο. Ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς πόρον γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος;*

71. *Ἐν ταὐτῷ.*

Τόδε δὲ πάντων μάλιστά μοι μέμνησο· μηδέποτ᾽ ἀναμένειν [τὸ] πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἕς τ᾽ ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ᾽ ὅταν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξει μᾶλλον παρ᾽ ὧν ἂν δέῃ μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ [ἔτι] ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ καὶ ἐάν τινα βούλῃ τῇ δυνάμει ἢ εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον ὑπηρετήσουσιν οἱ στρατιῶται ἔχοντες τὰ δέοντα· καὶ πιστικωτάτους δὲ λόγους

σάφ' ἴσθι τότε δυνήσῃ λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ εὖ καὶ κακῶς.

72. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ τέλος δή με ἐπήρου, τί ποτε διδάσκων στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι, παρατιθεὶς ἕκαστον, τί εἴη ὄφελος στρατηγίᾳ τακτικῶν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; τί δὲ ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; τί δὲ ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; τί δὲ ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; Ὡς δὲ καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπηρόμην, εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης· [ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις διαλέγεσθαι.]

73. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ γὰρ δήπου στρατιάν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μήποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις κακὰ πορσύνουσαν, ἢ αὑτοῖς ἀγαθά. Ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον, πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιὰν ἀργὴν τρέφειν. Πλεῖστά τε γὰρ ἐσθίει στρατιὰ καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρωμένη· ὥστε οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σύ, ἔφη, πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν [ἐγώ,] ἔφη, ἀναδέχομαι, ἢν μή τις θεὸς βλάπτῃ, ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστ' ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε, ἔφη, μελετᾶσθαι ἕκαστα τῶν πολεμίων ἔργων, ἀγῶνας ἄν τίς

μοι δοκεῖ, ὦ πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις καὶ ἆθλα προτιθεὶς μάλιστα ποιεῖν, [εὖ] ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε ὁπότε δέοιτο ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ὦ παῖ, ἔφη· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σαφ' ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θιάσῃ. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κῦρος, τό γ' εὐθυμίαν ἐμβαλεῖν τοῖς στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ μήν, (*) ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόνπιρ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἵάπιρ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως οἶδ' ὅτι ἔχει ὑπακονούσας, ἂν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτάς, τελευτῶσαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω καὶ τὸ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει, ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβάλλων ψεύδηταί τις τελευτῶν, οὐδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ, ὁ τοιοῦτος πιίθειν δύναται. Ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἐὰν μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ· [ἄλλοι δὲ ἐνίοτε λέγοντες ταὐτὸ διαπράττοιεν ἄν·] τὴν δὲ αὐτοῦ παρόρμησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασώζειν.

74. Ἐν ταὐτῷ.

Νόμοι δὲ δοκοῦσί μοι οἱ πολλοὶ δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων ἐν πᾶσιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτερεῖον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τῷ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη ἡ ὁδὸς, ὦ παῖ, ἐστίν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖσσον τούτου, τὸ ἑκόντα πείθεσθαι ἄλλη ἐστὶ συντομωτέρα [ὁδός].

Ὃν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον εἶναι ἑαυτῶν, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει ἐν ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάσσῃ ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται.

75. Ἐν ταὐτῷ.

Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν ἔστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ τι δὲ γνοίης βέλτιον ἂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου, ὡς πραχθείη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπί γε τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ὅπερ ἐμοὶ ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι, δῆλον ὅτι ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ, οἶμαι, δεῖ ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν, οὓς ἄν τις θέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν πρόθυμον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον, μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον, ὡς μὴ σφάλλωνται, [ἐπὶ] ταῦτα πῶς δεῖ παρομαρτεῖν. Καὶ τὸ τῶν πράξεών γε, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα [φανερὸν] εἶναι, ἢν δὲ χειμῶν τοῦ ψύχους, ἢν δὲ δεῖ μοχθεῖν τῶν πόνων, πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει.

(*) Λέγεις εὖ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερὸν δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων μᾶλλον εἶναι. Ἐγὼ γὰρ οὖν, ἔφη. Θάῤῥει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι οὐ λανθάνει ὅ τι ἄν ποτε ποιῇ. Ὁπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοιεν δὲ, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δὲ ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἤδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τίς σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλει γε πλέον ἕξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίονας ἔχειν, τόσῳδ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, [ἃ] ἂν οἰώμεθα πλείστου ἄξια ἡμῖν εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων, πῶς ἄν τις δύναιτο [μάλιστα; Οὐ μὰ Δία, ἔφη,] οὐκέτι τοῦτο, ὦ παῖ, φαῦλον οὐδὲ ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν καὶ ἐπίβουλον εἶναι καὶ κρυψίνουν [καὶ δολερὸν] καὶ ἀπατεῶνα καὶ κλέπτην καὶ ἅρπαγα καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν· Ὦ Ἡράκλεις, οἷον αὖ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι; Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ ἐννομώτατος ἀνὴρ εἴη. Πῶς μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς [καὶ ἐφήβους] ἐναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς πολίτας.

76. *Ξενοφῶντος ἐν γ' Ἀπομνημονευμάτων.*

Βασιλεῖς δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας, ἔφη, εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας οὐδὲ τοὺς βιασαμένους οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν. Ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προστάττειν ὅ τι χρὴ ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυεν ἔν τε νηῒ τὸν μὲν ἐπιστάμενον ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηῒ πάντας, πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ. καὶ ἐν γεωργίᾳ τοὺς κεκτημένους ἀγροὺς, καὶ ἐν νόσῳ τοὺς νοσοῦντας, καὶ ἐν σωμασκίᾳ τοὺς σωμασκοῦντας, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, οἷς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας δεόμενον, ἂν μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπίστασθαι, ἐπιμελεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον παροῦσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα πράττωσιν· ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναῖκας ἐπεδείκνυεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν διὰ τὸ τὰς μὲν εἰδέναι ὅπως χρη ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ εἰδέναι. Εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, ἐξείη μὴ πείθεσθαι, ἐπικειμένης δὲ ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πίθηται; (*) Ἐν ᾧ γὰρ ἄν τις πράγματι μὴ πίθηται τῷ εὖ λέγοντι ἁμαρτήσεται δήπου, ἁμαρτάνων δὲ ζημιωθήσεται. Εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα. Τὸν δὲ ἀποκτείναντα, ἔφη, τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων οἴει ἀζήμιον γίγνεσθαι, ἢ ὡς ἔτυχε ζημιοῦσθαι; πότερα γὰρ ἂν μᾶλλον οἴει σώζεσθαι τὸν τοῦτο ποιοῦντα, ἢ οὕτως καὶ τάχιστ' ἂν ἀπολεῖσθαι;

76. III. 9, 10.

ΨΟΓΟΣ ΤΥΡΑΝΝΙΔΟΣ. ΜΘ.

1. *Εὐριπίδου Ἱκετίσιν.*

Οὐδὲν τυράννου δυσμενέστερον πόλει,
ὅπου τὸ μὲν πρώτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι
κοινοί· κρατεῖ δ' εἷς τὸν νόμον κεκτημένος.

2. *Εὐριπίδου Ἴωνι.*

Τυραννίδος δὲ τῆς πάλαι θρυλλουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδὺ, τἀν δόμοισι δὲ
λυπηρά. Τίς γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχὴς,
ὅστις δεδοικὼς καὶ περιβλέπων βίον
αἰῶνα τείνει; δημότης ἂν εὐτυχὴς
ζῆν ἂν θέλοιμι μᾶλλον, ἢ τύραννος ὢν,
οἷς τοὺς πονηροὺς ἡδονὴ φίλους ἔχειν,
ἐσθλοὺς δὲ μισεῖν, κατθανεῖν φοβουμένους.

3. *Εὐριπίδου Αὐγῇ.*

Κακῶς δ' ὄλοιντο πάντες, οἳ τυραννίδι
χαίρουσιν ὀλίγῃ τ' ἐν πόλει μοναρχίᾳ.
τοὐλεύθερον γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον.
κἂν μίκρ' ἔχῃ τις, μεγάλ' ἔχειν νομίζεται.

4. *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα.*

Ἡ γὰρ τυραννὶς πάντοθεν τοξεύεται
δεινοῖς ἐρῶσιν, ἧς φυλακτέον πέρι.

5. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Οὔτ' εἰκὸς ἄρχειν, οὔτ' ἐχρῆν εἶναι νόμον,
τύραννον εἶναι μωρία δὲ καὶ θέλειν,
ὃς τῶν ὁμοίων βούλεται κρατεῖν μόνος.

6. *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Φεῦ, φεῦ, τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

1. v. 429. 2. v. 621. 3. fr. 10. 4. Fragm. inc. 173. 5. fr. 5. 6. fr. 12.

7. Εὐριπίδου Πελιάδων.

Τὸ δ᾽ ἔσχατον δὴ τοῦτο θαυμαστὸν βροτοῖς
τυραννὶς, οὐχ εὕροις ἂν ἀθλιώτερον.
φίλους τε πορθεῖν καὶ κατακτανεῖν χρεὼν,
πλεῖστος φόβος πρόσεστι μὴ δράσωσί τι.

8. Μενάνδρου Ἀσπίδος.

Ὦ τρισάθλιοι, τί πλέον ἔχουσι τῶν ἄλλων; βίον
ὡς οἰκτρὸν ἐξαντλοῦσιν οἱ τὰ φρούρια
τηροῦντες, οἱ τὰς ἀκροπόλεις κεκτημένοι.
εἰ πάντας ὑπονοοῦσιν οὕτω ῥᾳδίως
ἐγχειρίδιον ἔχοντας αὐτοῖς προσιέναι,
οἵαν δίκην διδόασιν;

9. Διονυσίου τυράννου.

Ἡ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ.

10. Σοφοκλέους Οἰδίποδι.

Ὦ πλοῦτε καὶ τυραννὶ καὶ τέχνη τέχνης
ὑπερφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ὅσος παρ᾽ ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.

11. Ἐν ταὐτῷ.

Ὕβρις φυτεύει τύραννον, ὕβρις, εἰ
πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν.

12. Σοφοκλέους Αἴαντι.

(*) Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.

13. Τοῦ αὐτοῦ Πολυξένῃ.

Οὐ γάρ τις ἂν δύναιτο πρωρατὴς στρατοῦ
τοῖς πᾶσι δεῖξαι καὶ προσαρκέσαι χάριν.
ἐπεὶ οὐδ᾽ ὁ κρείσσων Ζεὺς ἐμοῦ τυραννίδι,
οὔτ᾽ ἐξεπομβρῶν οὔτ᾽ ἐπαυχμήσας φίλος

7. fr. 5. 8. Cleric. p. 24. 10. Oed. Tyr. 580. 11. v. 873. 12. v. 1350. 13. fr. 470.

βροτοῖς ἀνελθὼν ἐς δίκην λόγων ὄφλοι.
πῶς δῆτ᾽ ἐγὼ θνητός γ᾽ ἂν ἐκ θνητῆς τε φὺς
Διὸς γενοίμην εὖ φρονεῖν σοφώτερος;

14. Φαβωρίνου.

Ὥσπερ γὰρ τὰ θηρία τὴν σαγήνην ὑποχωροῦντα εἰς ἐλάττω τόπον συνάγεται, οὕτω δὴ καὶ τοὺς τυράννους ἔστιν ἰδεῖν ἐπαναχωροῦντας ἐκ μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἶτ᾽ εἰς τὴν οἰκίαν, εἶτ᾽ εἰς τὸ δωμάτιον. Εἶτα δύναται καταφυγεῖν ἄνθρωπος θεὸν φεύγων; ὅπου γὰρ ἂν καταφύγῃ, ἡ δίκη αὐτὸν εὑρήσει.

15. Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν ά.

Καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς.

16. Ἐκ τῆς Φαλάριδος πρὸς Δημοτέλη ἐπιστολῆς.

Συγγνώμην ἔχω σοι τῶν παραινέσεων· τύραννος γὰρ οὐ γεγονὼς, τυράννῳ συμβουλεύεις καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, οὐκ εἰδὼς ὅτι τοῦ κτήσασθαι τὴν ἀρχὴν ἐπισφαλέστερόν ἐστι τὸ καταθέσθαι.

17. Ἀναξιμένους.

Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φαίδρου, τί ἀκοινώνητόν ἐστιν, εἶπε, Τυραννίς.

18. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος ἔφη, τοσούτῳ βασιλείαν διαφέρειν τυραννίδος, ὅσον νόμος ἀνομίας καὶ ἐλευθερία δουλείας.

19. Φιλιππίδου.

Λυσίμαχος ὁ τύραννος πρὸς Φιλιππίδην τὸν κωμῳδιοποιὸν φίλον ὄντα καὶ συνήθη, Τίνος σοι, εἶπε, μεταδῶ; κἀκεῖνος, Οὗ βούλει, πλὴν τῶν ἀποῤῥήτων.

15. p. 10, 20.

20. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος πρός τινα μακαρίζουσαν αὐτὸν γραῦν, Εἰ ᾔδεις, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅσων κακῶν μεστόν ἐστι τουτὶ τὸ ῥάκος, δείξας τὸ διάδημα, οὐκ ἂν ἐπὶ κοπρίας αὐτὸ κείμενον ἐβάστασας.

21. Πτολεμαίου.

Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Φιλάδελφος, ἔλεγε τὴν τυραννίδα ἄλλα τε πολλὰ δύσκολα ἔχειν καὶ τὸ μέγιστον τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας κτείνειν τοῦ συμφέροντος εἵνεκα.

22. Ἀριστίππου.

Τοῦ Διονυσίου λέγοντος πρὸς Ἀρίστιππον, Οὐδὲν ὠφέλημαι ὑπὸ σοῦ· Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν· εἰ γὰρ ὠφέλησο, ἐπέπαυσο ἂν τῆς τυραννίδος, ὥσπερ ἱερᾶς νόσου.

23. Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

Βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίον.

24. Αἰλιανοῦ.

Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου Φρυγός. Ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὗν, ἐὰν αὐτῆς τις ἅψηται, βοᾶν· καὶ μάλα γε εἰκότως· οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει ὗς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν. Παραχρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον, εἰδυῖαν εἰς ὅ τι τοῖς χρησομένοις αὐτὴ πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. Ἐοίκασι δὲ τῇ ὑὶ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι, ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γὰρ ὅτι, ὥσπερ οὖν αἱ ὗς, ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσι.

25. Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ.

(*) Τοὺς μὲν ἰδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα καὶ

20. Vid. Plut. II. p. 790. A. 23. p. 72, 2. 24. Var. Hist. X. 5.

μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλεύεσθαι τὴν ἡμέραν, ἔπειθ' οἱ νόμοι καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δὲ ἡ παῤῥησία καὶ τὸ μὴ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ' οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν κατασταθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. Οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν.

26. Φαλάριδος ἐκ τῆς πρὸς Παυρόλαν τὸν υἱὸν ἐπιστολῆς.

Ὁ γὰρ ἀμφοτέρων πεπειραμένος, τυραννηθῆναι μᾶλλον εὐξαίμην ἂν ἢ τυραννῆσαι. Ὁ μὲν γὰρ ἕνα φοβεῖται τῶν ἄλλων χαλεπῶν ἀπηλλαγμένος τὸν τύραννον, ὁ τύραννος δὲ τοὺς ἔξωθεν ἐπιβουλεύοντας καὶ δι' οὓς σώζεται.

27. Ἐκ τῶν Διογένους Διατριβῶν.

Δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν εὖ πράττουσι τῶν ἀνθρώπων ὁ μὲν βίος ἀμείνων, ὁ δὲ θάνατος διὰ τοῦτο λυπηρότερος· οἱ δ' αὖ κακῶς ζῶντες τὸν μὲν βίον δυσχερέστερον φέρουσι, τὸν δὲ θάνατον ἥδιον προσδέχονται. Τοῖς δὲ τυράννοις ἀμφότερα ταῦτα χαλεπώτερα ἢ τοῖς ἄλλοις· ζῶσι μὲν γὰρ πολὺ ἀηδέστερον τῶν πάνυ ἐπιθυμούντων τεθνάναι, τὸν δὲ θάνατον οὕτω δεδοίκασιν, ὡς ἥδιστα διάγοντες ἐν τῷ βίῳ.

28. [Ἡροδότου.

Τυραννὶς χρῆμα σφαλερὸν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσιν.]

29. Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης δημηγορίας Ὀτάνου.

Πῶς δ᾽ ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστιν ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειεν. Ἐγγίνεται μὲν γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν· φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. Δύο δ᾽ ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα. Τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. Καίτοι ἄνδρα γε τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε. Φθονέει γὰρ τοῖσιν ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν· διαβολὰς δὲ ἄριστον ἐνδέχεσθαι, ἀναρμόστατον πάντων· ἤν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θαυμάζῃς, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἤν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. Τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων, νόμαιά τε κινεῖ πάτρια καὶ βιᾶται γυναῖκας κτείνει τε ἀκρίτους. Πλῆθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιέει οὐδέν· πάλῳ μὲν [γὰρ] ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι οὖν γνώμην, μεθέντας ἡμέας μουναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.

30. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος.

(*) Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον, σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμω-

29. III. 80. 30. Init.

νίδης· Ἆρ᾽ ἂν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι, ἃ εἰκὸς εἰδέναι σὲ βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποῖα ταῦτ᾽ ἐστὶν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα ἂν ἐγὼ βέλτιον εἰδείην σου, οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρων πεπειραμένον, καὶ εἰδέναι σὲ μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώπων. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ [καὶ] σὺ, ἐπεὶ νῦν ἔτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἂν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὤτων ἀκούσμασι, διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμαῖς, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις καὶ ποτοῖς, τὰ δὲ ἀφροδίσια δι᾽ ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη καὶ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ βαρέα καὶ κοῦφα ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, κρίνοντες καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς. Ἔστι μὲν ὅτε δι᾽ αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι, ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα δοκῶ αἰσθάνεσθαι, ὅπως δὲ καὶ ᾧτινι καὶ ὁπότε ταῦτα μᾶλλον πῶς, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. Καὶ οὐδὲν δὴ ἴσως τοῦτο θαυμαστὸν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται, ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σὺ, οὐδ᾽ ὅπως ἂν αἴσθοιτό τινος [ἄλλου] ὁ τύραννος, ἔχοιμ᾽ ἂν εἰπεῖν· ὥστε μέχρι γε τούτων οὐκ οἶδα ὅ τι διαφέρει

ὁ τυραννικὸς τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλὰ ἐν μὲν τοῖσδε διαφέροι ἄν, εἰ πολλαπλάσια μὲν δι᾽ ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα· ἀλλ᾽ εὖ ἴσθι, ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ὑπηρετῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. Ἄπιστα, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμωνίδης. Εἰ γὰρ οὕτω ταῦτα εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; Ὅτι ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὡς ἀληθῆ λέγω.

31. (*) Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασιν εὑρίσκω λογιζόμενος μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. Ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα· ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται θεαμάτων ἕνεκα καὶ ἐς τὰς κοινὰς πανηγύρεις. Οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλές.

32. Ἀλλ᾽ ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσιν. [Ναὶ, μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη,] ὀλίγα γε τῶν πολλῶν καὶ ταῦτα τοιαῦτα ὄντα οὕτω τίμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλὰ εἰ ἐν τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, ἐν ταῖς ἀκοαῖς πλεονεκτεῖτε· ἐπειδὴ τοῦ μὲν ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔ ποτε σπανίζετε· πάντες γὰρ οἱ παρόντες πάντα, καὶ ὅσα ἂν λέγητε καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι· τοῦ δ᾽ αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος, λοιδορίας, ἀνήκοοι ἐστέ· οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ᾽ ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν. Καὶ

ὁ Ἱέρων εἶπε· Καὶ τί οἴει, ἔφη, τοὺς μὴ λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν; ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶντες οὗτοι πάντα κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ. Ἢ τοὺς ἐπαινοῦντάς τι δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅταν ὕποπται ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολακεύειν τοὺς ἐπαίνους ποιούμενοι; Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· Συγχωρῶ τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθεριωτάτων ἡδίστους εἶναι. Ἀλλ᾽ ὁρᾷς; ἐκεῖνο οὐκ ἂν ἔτι πείσαις οὐδένα ἀνθρώπων, ὡς οὐχὶ δι᾽ ὧν τρεφόμεθα οἱ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνοισθε. Καὶ οἶδά γε, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τοῦτο κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι ἥδιον ἡμᾶς καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν τῶν ἰδιωτῶν.

33. Τὸ γὰρ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. Διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι τὰς ἑορτὰς ἡδέως προσδέχονται, πλὴν οἱ τύραννοι· ἔκπλεω γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν ἐπίδοσιν· ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσιν. Ἔπειτα δὲ, ἔφη, ἐκείνου εὖ οἶδ᾽ ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ἂν πλείω παραθῆτε τὰ περισσὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ καὶ θᾶσσον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς· ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἐδωδῆς μειονεκτεῖ ὁ πολλὰ παρατιθέμενος τῶν μετρίως διαιτωμένων. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, [ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ ἡδόμενον, μάλιστα τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἢ οὖν] ὁρᾷς τι [καὶ] τοὺς τυράννους ἥδιον ἐπὶ τὴν αὐτῶν παρασκευὴν ἰόντας, ἢ τοὺς ἰδιώτας; Οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὐ μὲν δή.

34. (*) Ἀλλὰ τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οἴει ταῦτα ζητήματα εἶναι, ἢ ἅμα κακῆς καὶ ἀσθενοῦς τῆς ψυχῆς [τροφῆς] ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε, ὅτι οἱ ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, τῶν γε πολυτελῶν τούτων ὀσμῶν αἷς χρίεσθε τοὺς πλησιάζοντας μᾶλλον οἶμαι ἀπολαύειν, ἢ αὐτοὺς ὑμᾶς· ὥσπερ γε καὶ τῶν ἀχαρίστων ὀσμῶν οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες. Οὕτω μέν τοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν σίτων ὁ μὲν ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ οὐδὲν μετὰ πόθου αὐτῶν λαμβάνει, ὁ δὲ σπανίσας τινὸς οὗτός ἐστιν ὁ καὶ χαρμονῆς ἐμπιπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προσεπιφανῇ τι. Κινδυνεύουσιν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων μόνον ὑμῖν ἀπολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας παρέχειν· ἐν γὰρ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν, ὅ τι ἂν κάλλιστον ἴδητε, τούτῳ συνεῖναι. Νῦν γε, ἔφη ὁ Ἱέρων, εἴρηκας ἐν ᾧ δὴ πλεῖστον μειονεκτοῦμεν.

35. Ὅτι μὲν γὰρ τὰ μετ' ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δήπου ἐπιστάμεθα· ὁ δὲ ἔρως πολὺ ἥκιστα ἐθέλει τυράννῳ ἐμφύεσθαι. Οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ὁ ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. Ὥσπερ οὖν εἴ τις ἄπειρος ὢν δίψης τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

36. Ἀλλ' ἐν ἐκείνοις γε, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ ταῦτα κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα ὅπλα κάλλει, ὑπερέχοντα κόσμον γυναιξί, μεγαλοπρεπεστέρας οἰκίας· ἔτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμῃ θεράποντας ἀρίστους· ἱκανώτατοι δέ ἐστε ὀνῆσαι φίλους, κακῶσαι δὲ ἐχθρούς. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων εἶπεν·

37. Ἡ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεάσασθαι φανερῶς πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων [κέκτηται] ἀποκεκρυμμένα, ἐν αἷσπερ καὶ τὸ εὔδαιμον καὶ τὸ κακόδαιμον τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται.

38. Αὐτίκα γὰρ, εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακὸν, τούτου πλεῖστον μετέχομεν οἱ τύραννοι.

39. Ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίνεται πολέμου ἀνάπαυσις, τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲ εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαῤῥήσειε.

40. Τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι (*) εἶναι, ὡς νομίζω τῷ ὄντι ὡς αὐτόματα τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων.

41. Βεβαιόταται μὲν δήπου δοκοῦσι φιλίαι γονεῦσι πρὸς παῖδας καὶ παισὶν πρὸς γονέας καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφοὺς καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. Εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, εὑρήσεις τοὺς μὲν ἰδιώτας ὑπὸ τούτων πάντων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας, πολλοὺς δὲ ὑπὸ παίδων αὐτοὺς ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλληλοφόνους γιγνομένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράν-

νους διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε μάλιστα δο-
κούντων φίλων εἶναι. Οἵ τινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πε-
φυκότων μάλιστα φιλεῖσθαι [καὶ νόμῳ συνηναγκασμέ-
νων] οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπό γε ἄλλου τινὸς οἴεσθαι
χρὴν αὐτοὺς φιλεῖσθαι; Ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις
ἐλάχιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ;

42. Καὶ τούτου τοίνυν, τοῦ πιστῶς πρός τινας ἔχειν,
ἐλάχιστον μέρος τυράννῳ μέτεστιν· ὁπότε γε οὐδὲ σίτοις
οὐδὲ ποτοῖς πιστεύων διάγει· ἀλλὰ καὶ τούτων [πρὶν
ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς], τοὺς διακόνους πρῶτον κελεύ-
ουσιν ἀπογεύεσθαι.

43. [Οἱ δὲ πολῖται δορυφοροῦσιν ἀλλήλους ὑπὲρ] τοῦ
δὲ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν, οὔ-
τω [δὲ] πόῤῥω προεληλύθασι φυλακῆς, ὥστε πεποίηνται
πολλοὶ νόμοι τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸν συνόντα καθαρεύ-
ειν· ὅθεν διὰ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκαστος βιοτεύει
τῶν πολιτῶν. Τοῖς δὲ τυράννοις καὶ τοῦτο ἔμπαλιν
ἀνέστραπται. Ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς
μεγάλως τιμῶσι τὸν κατακτείναντα τὸν τύραννον· καὶ
ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, [ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιω-
τῶν φονέας,] ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶ-
σιν αἱ πόλεις [τῶν τοιοῦτο ποιησάντων].

44. Οὐδέ γε θᾶσσόν τι γίνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ
ἰδιώτῃ, ὧν ἐπιθυμεῖ. Ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας ἢ ἀγροῦ
ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ, ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεως ἢ χώρας
πολλῆς ἢ λιμένων ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν, ἃ πολὺ ἐστι
χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνότερα κατεργάζεσθαι τῶν ἰδιω-
τικῶν ἐπιθυμημάτων. Ἀλλὰ μὴν καὶ πένητας ὄψει ὀλί-
γους τῶν ἰδιωτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ
τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ

πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ
πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. Τῷ
οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἧττον ἱκανά ἐστιν, ἢ τἀ-
ναγκαῖα δαπανήματα τῷ ἰδιώτῃ. Καὶ γὰρ τοῖς μὲν
ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν εἰς τὰ καθ᾽ ἡμέ-
ραν, [ὅπῃ βούλονται·] τοῖς δὲ τυράννοις μέγισται μὲν
εἰσι δαπάναι εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς, τὸ δὲ τούτων
τι συντέμνειν ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι. Ἔπειτα δὲ ὅσοι (*)
μὲν δύνανται ἀπὸ τοῦ δικαίου ἔχειν ὧν δέονται, τί ἂν
τούτους οἰκτείροις ὡς πένητας; ὅσοι δὲ ἀναγκάζονται
δι᾽ ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς
οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις δικαίως καὶ πένητας νομίζοι·
Οἱ τύραννοι τοίνυν πάντα ἀναγκάζονται συλᾶν ἀδίκως,
διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι
χρημάτων.

45. Γιγνώσκουσι δὲ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν καὶ
τοὺς ἀλκίμους καὶ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς δικαίους· τού-
τους δὲ ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀν-
δρείους, μή [τι] τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα, τοὺς
δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ
ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ᾽ αὐτῶν προστατεῖσθαι.

46. Τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δὲ ἐρη-
μίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς
τοὺς φύλακας, καὶ μήτε ἀόπλους ἔχειν ἐθέλειν [περὶ αὐ-
τὸν,] μήτε ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐ χαλεπὸν
ἐστι πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεύειν,
βαρβάροις [τε] μᾶλλον ἢ Ἕλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν
ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἐλευθέρους
ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν, οὐ πάντα ταῦτά σοι δοκεῖ ψυχῆς
ὑπὸ φόβων παραπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὁ δέ τοι

φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρομαρτῶν λιμαντήρ ἐστιν.

47. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ὁ φιλόσοφος τοὺς δημίους εὐσεβιστέρους ἔλεγεν εἶναι τῶν τυράννων· πυθομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη, ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν δημίων οἱ ἀδικοῦντες ἀναιροῦνται, ὑπὸ δὲ τῶν τυράννων οἱ μηδὲν ἁμαρτάνοντες.

48. Φαβωρίνου.

Ἀλλ᾽ ἐγὼ βούλομαι ἡδονήν τινα τῷ τυράννῳ μηνῦσαι. Εἰ μὲν ἀνθρωπίνην θέλεις, ὦ Διονύσιε, πείνησον, ἵνα φάγῃς· δίψησον, ἵνα πίῃς· εἰ δὲ δεξιάν τινα καὶ ὑπέρσπονδον καὶ τηλικαύτην, ἡλίκην οὐδεὶς πρὸ σοῦ, ἀπόθου τὴν τυραννίδα. Τὸν γὰρ μυρίων καὶ πεντακισχιλίων χλαμύδων δεόμενον οὐκ ἔστι μὴ πλειόνων δεῖσθαι· οἷς γὰρ ἔχω προσδεόμενος, ἀφελὼν ὧν ἔχω, ἀρκοῦμαι οἷς ἔχω.

49. Δωροθέου ἐν ά Σικελικῶν.

Φάλαρις Ἀκραγαντίνων τύραννος, ἀπότομος καὶ ἀπαθὴς ὑπάρχων, ξέναις καὶ παρευρημέναις βασάνοις ἔτρυχε καὶ ἐστρέβλου τοὺς ὁμοφύλους. Πέριλλος δὲ τῇ τέχνῃ χαλκοῦργος κατασκευάσας δάμαλιν, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ δῶρον, ἵνα τοὺς ξένους εἰς αὐτὴν βάλλων κατακαίῃ ζῶντας· μυκηθμὸν δ᾽ ἡ δάμαλις ἀνεδίδου τῷ φυσικῷ παρόμοιον. Φάλαρις δὲ τότε μόνον γενόμενος δίκαιος, αὐτὸν τὸν τεχνίτην πρῶτον ἐνέβαλεν.

50. Πλάτωνος Πολιτείας θ′.

Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἐν τοιούτῳ δεσμωτηρίῳ δέδεται ὁ τύραννος, φύσει ὢν οἷον διεληλύθαμεν, πολλῶν καὶ παντοδα-

50. p. 579.

πῶν φόβων καὶ ἐρώτων μεστός; λίχνῳ δὲ ὄντι αὐτῷ την ψυχὴν μόνῳ τῶν (*) ἐν τῇ πόλει οὔτε ἀποδημῆσαι ἔξεστιν οὐδαμόσε, οὔτε θεωρῆσαι ὅσων δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι ἐπιθυμηταί εἰσι· καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὰ πολλὰ ὥσπερ γυνὴ ζῇ, φθονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις ἐάν τις ἔξω ἀποδημῇ, καί τι ἀγαθὸν ὁρᾷ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν τοῖς τοιούτοις κακοῖς πλείω καρποῦται ἀνὴρ, ὃς ἂν κακῶς ἐν ἑαυτῷ πολιτευόμενος, ὃν νῦν δὴ σὺ ἀθλιώτατον ἔκρινας τὸν τυραννικὸν, μὴ ὡς ἰδιώτης καταβιῷ, ἀλλ᾽ ἀναγκασθῇ ὑπό τινος τύχης τυραννεῦσαι, καὶ ἑαυτοῦ ὢν ἀκράτωρ ἄλλων ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν, ὥσπερ εἴ τις κάμνοντι σώματι καὶ ἀκράτορι ἑαυτοῦ, μὴ ἰδιωτεύων, ἀλλ᾽ ἀγωνιζόμενος πρὸς ἄλλα σώματα καὶ μαχόμενος ἀναγκάζοιτο διάγειν τὸν βίον; Παντάπασιν, ἔφη, ὁμοιότατά τε καὶ ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ φίλε Γλαύκων, παντελῶς τὸ πάθος ἄθλιον, καὶ τοῦ ὑπὸ σοῦ κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυραννῶν; Κομιδῇ γε, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦλος τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας καὶ κόλαξ τῶν πονηροτάτων καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἀποπιμπλὰς, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδεέστατος καὶ πένης τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται, ἐὰν δέ τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστηται θεάσασθαι, καὶ φόβου γέμων διὰ παντὸς τοῦ βίου, σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης, εἴπερ τῇ τῆς πόλεως διαθέσει, ἧς ἄρχει, ἔοικεν· ἔοικε δὲ, ἢ γάρ; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσομεν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἃ τὸ πρότερον εἴπομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ, ἢ πρότερον διὰ τὴν ἀρχὴν, φθονερῷ, ἀπίστῳ, ἀδίκῳ, ἀφίλῳ,

ἀνοσίῳ, καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ τροφεῖ, καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων μάλιστα μὲν αὐτῷ δυστυχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργάζεσθαι. Οὐδεὶς σοι, ἔφη, τῶν νοῦν ἐχόντων ἀντερεῖ.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ. Ν

1. *Εὐριπίδου Τημενίδων.*

Φιλεῖ τοι πόλεμος οὐ πάντ' εὐτυχεῖν.
ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεανίων,
κακοὺς δὲ μισεῖ. Τῇ πόλει μὲν οὖν νόσος
τόδ' ἐστὶ, τοῖς δὲ κατθανοῦσιν εὐκλεές.

2. *Ἀράτου Φαινομένων.*

Χαλκείη γενεὴ, προτέρων ὀλοώτεροι ἄνδρες,
οἳ πρῶτοι κακόεργον ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν,
εἰνοδίην· πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

3. *Πινδάρου Ὑπορχημάτων.*

Γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπεί-
ροισιν· ἐμπείρων δέ τις
ταρβεῖ προσιόντα νιν
καρδίᾳ περισσῶς.

4. *Ὅμηρος Ἰλιάδος ι.*

Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος ἔστιν ἐκεῖνος,
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

5. Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει,
(*) τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι, βαθυζώνους τε γυναῖκας.

6. *Εὐριπίδου Αἰόλου.*

Τὰ πολλ' ἀνάγκη διαφέρει τολμήματα.

7. *Τυρταίου.*

1. Fr. 6. 2. v. 130. 3. Fr. 2. 4. IX. 63. 5. Ibid. v. 589. 6. Fr. 24. 7. Eleg. II.

Ἀλλ' Ἡρακλῆος γὰρ ἀνικήτου γένος ἐστέ·
θαρσεῖτ', οὔπω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει.
μηδ' ἀνδρῶν πληθὺν δειμαίνετε, μηδὲ φοβεῖσθε,
ἰθὺς δ' εἰς προμάχους ἀσπίδ' ἀνὴρ ἐχέτω,
ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτου δὲ μελαίνας
κῆρας αὐγαῖσιν ἠελίοιο φίλας,
ἴστε γὰρ ὡς Ἄρεως πολυδακρύου ἔργ' ἀρίδηλα,
εὖ δ' ὀργὴν ἐδάητ' ἀργαλέου πολέμου.
καὶ μετὰ φευγόντων τε διωκόντων τ' ἐγένεσθε,
ὦ νέοι, ἀμφοτέρων δ' εἰς κόρον ἠλάσατε.
οἳ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ' ἀλλήλοισι μένοντες
ἔς τ' αὐτοσχεδίην καὶ προμάχους ἰέναι,
παυρότεροι θνήσκουσι, σάουσι δὲ λαὸν ὀπίσσω.
τρεσσάντων δ' ἀνδρῶν πᾶσ' ἀπόλωλ' ἀρετή.
οὐδεὶς ἄν ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειεν ἕκαστα,
ὅσσ' ἂν αἰσχρὰ πάθῃ γίνεται ἀνδρὶ κακά.
ἀργαλέον γὰρ ὄπισθε μετάφρενόν ἐστι δαΐζειν
ἀνδρὸς φεύγοντος δηΐῳ ἐν πολέμῳ,
αἰσχρὸς δ' ἔστι νέκυς κατακείμενος ἐν κονίῃσι
νῶτον ὄπισθ' αἰχμῇ δουρὸς ἐληλαμένος.
ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω, ποσὶν ἀμφοτέροισι
στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακὼν,
μηρούς τε κνήμας τε κάτω καὶ στέρνα καὶ ὤμους
ἀσπίδος εὐρείης γαστρὶ καλυψάμενος·
δεξιτερῇ δ' ἐν χειρὶ τινασσέτω ὄβριμον ἔγχος,
κινείτω δὲ λόφον δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς·
ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα διδασκέσθω πολεμίζειν,
μηδ' ἐκτὸς βελέων ἑστάτω ἀσπίδ' ἔχων,
ἀλλά τις ἐγγὺς ἰὼν αὐτοσχεδὸν ἔγχεϊ μακρῷ,
ἢ ξίφει οὐτάζων δήϊον ἄνδρ' ἑλέτω·

καὶ πόδα πὰρ ποδὶ θεὶς καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ' ἐρείσας,
  ἐν δὲ λόφον τε λόφῳ καὶ κυνέην κυνέῃ,
καὶ στέρνον στέρνῳ πεπαλημένος ἀνδρὶ μαχέσθω,
  ἢ ξίφεος κώπην ἢ δόρυ μακρὸν ἑλών.
ὑμεῖς δ', ὦ γυμνῆτες, ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος
  πτώσσοντες, μεγάλοις βάλλετε χερμαδίοις,
δούρασί τε ξεστοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτούς,
  τοῖσι πανοπλίοις πλησίον ἱστάμενοι.

8. Θουκυδίδου ἱστορίας ά δημηγορίας Ἀθηναίων.

Τοῦ πολέμου τὸ παράλογον ὅσον ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ φιλεῖ εἰς τύχας τὰ πολλὰ περιΐστασθαι.

9. Θουκυδίδου ἱστορίας ά δημηγορίας Κορινθίων.

Ἄλλα τε, ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐδοι· ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δ' ἀφ' αὑτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

10. Δημοσθένους.

(*) Πόλεμος ἔνδοξος εἰρήνης αἰσχρᾶς αἱρετώτερος.

11. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικὸς, εἰπόντος τινὸς ὅτι ὁ πόλεμος ἀπολεῖ τοὺς πένητας, Πολλοὺς μὲν οὖν ποιήσει, ἔφη.

12. Ἀρχιδάμου.

Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου ἰδὼν βέλος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν, ἀνεβόησεν, Ὦ Ἡράκλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

13. Θουκυδίδου δημηγορίας Κορινθίων.

8. I. 78. 9. I. 122. 12. V. Plut. II. p. 191. D. 219. A
13. I. 120.

Ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ, ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῷ ἡσύχῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. Ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνὸν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι· ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. Πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντα, κατώρθωκε, καὶ ἔτι πλέω τὰ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη. Ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δ' ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

14. Πλάτωνος Νόμων ά.

Ἣν γὰρ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δὲ ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας ἀεὶ τὰς πόλεις πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. Καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων ξυνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὂν οὔτε κτημάτων οὔτε ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις, πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικώντων γίγνεσθαι.

15. Ξενοφῶντος ἐν γ́ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως.

Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν

14. p. 626. 15. III. 1, 42.

τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται.

16. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.*

Καὶ μὴν, ὦ Μενέξενε, πολλαχῇ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. Καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει, καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε, καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ, ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΛΜΗΣ. ΝΑ.

1. *Τυρταίου.*

Οὔτ' ἂν μνησαίμην, οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,
οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης·
οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
(*) *νικῴη δὲ θέων Θρηΐκιον Βορέην·*
οὐδ' εἰ Τιθωνοῖο φυὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινυρέοιο μᾶλλον·
οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,
οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς.
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα,
καὶ δηΐων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἱστάμενος.
ἡ δ' ἀρετὴ, τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.

2. *Εὐριπίδου Τημενίδων.*

Οὐκ ἔστι κρεῖττον ἄλλο, πλὴν κρατεῖν δορί.

16. p. 234. 1. Eleg. III. 2. Fr. 7.

3. *Εὐριπίδου Τημένῳ.*

Τολμᾶν δὲ χρεών. Ὁ γὰρ ἐν καιρῷ
μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν
τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν.

4. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Νεανίαν γὰρ ἄνδρα χρὴ τολμᾶν ἀεί·
οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥάθυμος εὐκλεὴς ἀνὴρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν.

5. *Τυρταίου.*

Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόληΐ τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ
νωλεμέως, αἰσχρᾶς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δὲ πεσεῖν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
τρηχείας, σπουδῇ δ' ἔσχεθε κῦμα μάχης.
αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμὸν,
ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλεΐσας,
πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.
τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
ἀργαλέῳ δὲ πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.
καὶ τύμβος καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσημοι,
καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται, οὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἐὼν γίγνεται ἀθάνατος,
ὅντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄρης ὀλέσῃ.

3. Fr. Temenid. 8. 4. Fr. 8. 5. Eleg. III. 15.

εἰ δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
νικήσας δ᾽ αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἕλῃ,
πάντες μιν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοὶ,
πολλὰ δὲ τερπνὰ παθὼν ἔρχεται εἰς ἀΐδην,
γηράσκων δ᾽ ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
βλάπτειν οὔτ᾽ αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει.
πάντες δ᾽ ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι, οἵ τε κατ᾽ αὐτὸν,
εἴκουσ᾽ ἐκ χώρης οἵ τε παλαιότεροι.
ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἱκέσθαι
(*) πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεὶς πόλεμον.

6. Εὐριπίδου.

Σὺν τοῖσι δεινοῖς αὔξεται κλέος βροτοῖς.

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.

Ἐμὲ δ᾽ ἄρ᾽ οὐ
μοχθεῖν δίκαιον; τίς δ᾽ ἄμοχθος εὐκλεής;
τίς τῶν μεγίστων δειλὸς ὢν ὠρέξατο;

8. Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου.

Τόλμα ἀεὶ, κἂν τι τραχὺ νέμωσι θεοί.

9. Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.

Ὀλίγοι γὰρ ἐσθλοὶ κρείσσονες πολλῶν κακῶν.

10. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Οὐ γὰρ κατ᾽ εὐσέβειαν αἱ θνητῶν τύχαι·
τολμήμασιν δὲ καὶ χερῶν ὑπερβολαῖς
ἁλίσκεταί τε πάντα καὶ θηρεύεται.

11. Τοῦ αὐτοῦ Ἰξίονι.

Τά τοι μέγιστα πάντ᾽ ἀπεργάζεται βροτοῖς
τόλμ᾽ ὥστε νικᾶν. Οὔτε γὰρ τυραννίδες
χωρὶς πόνου γένοιντ᾽ ἂν, οὔτ᾽ οἶκος μέγας

6. Fr. inc. 26. 7. Fr. 9. 8. Fr. 29. 9. Fr. 14. 10. Fr. 2. 11. Fr. 2.

12. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ὀλίγους ἐπαινῶ μᾶλλον ἢ πολλοὺς κακούς.

13. Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομάχης.

Πολλῶν νέων γὰρ κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ
κρείσσων· τί γὰρ δεῖ δειλὸν ὄντ᾽ εὐσωματεῖν;
Κρεῖττόν τ᾽ ἀμύνειν. Κατθανεῖν γὰρ εὐκλεῶς
ἢ ζῆν θέλοιμ᾽ ἂν δυσκλεῶς γε κατθανών.

14. Εὐριπίδου.

Νεανίας γὰρ ὅστις ὢν Ἄρη στυγεῖ,
κόμη μόνον καὶ σάρκες ἔργα δ᾽ οὐδαμοῦ.
ὁρᾷς τὸν εὐτράπεζον ὡς ἡδὺς βίος,
ὅ τ᾽ ὄλβος ἔξωθεν τίς ἐστι πραγμάτων·
ἀλλ᾽ οὐκ ἔνεστι στέφανος οὐδ᾽ εὐανδρία,
εἰ μή τι καὶ τολμῶσι κινδύνου μέτα·
οἱ γὰρ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.
ἡ δ᾽ εὐλάβεια σκότον ἔχει καθ᾽ Ἑλλάδα,
τυ διαβιῶναι μόνον ἀεὶ θηρωμένη.

15. Ὁμήρου.

Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ᾽ ἐν φρεσὶ θυμός·
[ἀλλὰ μετοκλάζει καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.]
ἐν δέ τέ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει,
κῆρας ὀϊομένῳ, πάταγος δέ τε γίνετ᾽ ὀδόντων.
τοῦ δ᾽ ἀγαθοῦ, οὔτ᾽ ἂρ τρέπεται χρὼς, οὔτε τι λίην
ταρβεῖ.

16. Δημοκρίτου.

Τόλμα πρήξιος ἀρχὴ, τύχη δὲ τέλεος κυρίη.

17. Εὐήνου.

12. fr. 5. 13. v. 765. 14. fr. inc. 30. 15. Il. XIII. 279

Πρὸς σοφίᾳ μὲν ἔχειν τόλμαν μάλα σύμφορόν ἐστι
χωρὶς δὲ βλαβερὴ καὶ κακότητα φέρει.

18. Ἀντιφάνους.

Ἐπεὶ γὰρ ἀποθνήσκειν ἀνάγκη γίγνεται,
τὸ προῖκ' ἀποθανεῖν ἐστι φανερὰ ζημία.

19. Καλλίνου.

Μέχρις τεῦ κατάκεισθε; κότ' ἄλκιμον ἕξετε θυμὸν
ὦ νέοι; οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτιόνας,
ὧδε λίην μεθιέντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
ἧσθαι, ἀτὰρ πόλεμος γαῖαν ἅπασαν ἔχει.
[εὖ νύ τις ἀσπίδα θέσθω ἐναντιβίως πολεμίζων.]
καί τις ἀποθνήσκων ὕσταт' ἀκοντισάτω.
τιμῆέν τε γάρ ἐστι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
γῆς πέρι καὶ παίδων κουριδίης τ' ἀλόχου
(*) δυσμενέσιν· θάνατος δέ ποτ' ἔσσεται, ὁππότε κεν δὴ
μοῖραι ἐπικλώσωσ'· ἀλλά τις ἰθὺς ἴτω
ἔγχος ἀνασχόμενος καὶ ὑπ' ἀσπίδος ἄλκιμον ἦτορ
ἔλσας, τὸ πρῶτον μιγνυμένου πολέμου.
οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἐστὶν
ἄνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ᾖ γένος ἀθανάτων.
πολλάκι δηϊοτῆτα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπας δήμῳ φίλος, οὐδὲ ποθεινός·
τὸν δ' ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας, ἤν τι πάθῃ.
λαῷ γὰρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρὸς
θνήσκοντος, ζώων δ' ἄξιος ἡμιθέων.
ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶσιν,
ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μοῦνος ἐών.

20. Μενάνδρου.

20. Cleric. p. 222.

Οὐκ ἔστι τόλμης ἐφόδιον μεῖζον βίου.

21. Μοσχίωνος ἐκ Θεμιστοκλέους.

Καὶ γὰρ ἐν νάπαις βραχεῖ
πολὺς σιδήρῳ κείρεται πεύκης κλάδος·
καὶ βαιὸς ὄχλος μυρίας λόγχης κρατεῖ.

22. Πινδάρου Ὀλυμπιονίκων.

Ὁ μέγας δὲ κίνδυ-
νος ἄναλκιν οὐ φῶ-
τα λαμβάνει.

23. Σωσιθέου ἐξ Ἀθλίου.

Εἷς μυρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ,
λαῶν τε δειλῶν πλῆθος εὖ τραφεὶς ἀνήρ.

24. Σοφοκλῆς Σκυρίοις.

Φιλεῖ γὰρ ἄνδρας πόλεμος ἀγρεύειν νέους.

25. Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστι τόλμης ἐπιφανεστέρα θεός.

26. Αἰσχύλου Καρῶν.

Ἀλλ' Ἄρης φιλεῖ
ἀεὶ τὰ λῷστα πάντα τ' ἀνθρώπων στρατοῦ.

27. Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.

Τὰ γὰρ τολμηρὰ τῶν ὄχλων ἔχει
ἐν τοῖς λογισμοῖς τὰς ἐπιδείξεις δυσκόλους·
ἐν τῷ δὲ πράττειν, ἂν λάβῃ τὸν καιρὸν εὖ,
ἀπροσδόκητον τὴν τέχνην ἐξηύρατο.

28. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι τοῖς μὲν φαύλοις φοβερὰν τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀδοξίαν. [Μάλιστα μὲν πει-

22. I. 129. 24. fr. 498. 25. Cleric. p. 222. 26. Europ. fr. 52. 27. Cleric. p. 62.

ρῷ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν·] ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ᾽ αἰσχρᾶς φήμης. Τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

29. Ἰσοκράτους Εὐαγόρα.

Εὑρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψωσιν.

30. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.

Ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἀεὶ λειπομένοις εἴ τι πάσχοιεν, ἡνίκα κινδυνεύσειν ἔμελλον. [Φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ἡμῖν λαβόντες δύναμιν, τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον·] ἀλλὰ νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον δὲ (*) τάδε· Ὦ παῖδες, ὅτι μέν ἐστε πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρὸν ἡμῖν· ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι καὶ πρὶν τοὺς ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχῦναι, ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύνοντι ἀβίωτον εἶναι καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ᾽ ἐπὶ γῆς, οὔθ᾽ ὑπὸ γῆς τελευτήσαντι. Χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ᾽ ἀρετῆς, εἰδότας ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα,

30. p. 246. C.

καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, αἰσχρὰ καὶ κακά. Οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετὰ ἀνανδρίας· ἄλλῳ γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ καὶ οὐχ ἑαυτῷ· οὔτε κάλλος σώματος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα πρέποντα φαίνεται, ἀλλ᾽ ἀπρεπῆ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβάλησθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἐὰν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἧττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ᾽ ἂν νικώμεθα, καὶ ὑμεῖς νικῷτε, εἰ παρασκευάσεσθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησάμενοι μηδ᾽ ἀναλώσαντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τὶ εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιόν [τι, ἢ] παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι᾽ ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορίᾳ ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν δὲ ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς δέξεται.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ. ΝΒ.

1. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Κακόν γε θνητοῖς τὸ νέον, ἐν δὲ τῷ νέῳ
τὸ μὴ δίκαιον ὅστις ἀνθρώπων ἔχει.

2. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
Νεότης μ' ἐπῆρε καὶ σθένος τοῦ νοῦ πλέον.

3. Εὐριπίδου Μελανίππη.
Παπαὶ, νέος καὶ σκαιὸς οἷός ἐστ' ἀνήρ.

4. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.
Νεανίας τε καὶ πένης σοφός θ' ἅμα,
ταῦτ' εἰς ἓν ἐλθόντ' ἄξι' ἐνθυμήσεως.

5. Τοῦ αὐτοῦ Δικτύϊ.
Νέος, πόνοις δέ γ' οὐκ ἀγύμναστος φρένας.

6. Ἀγάθωνος.
Νέων γὰρ ἀνδρῶν πολλὰ κάμπτονται φρένες.

7. Μητροδώρου.
Νέος φιλοδοξῶν πρώϊμος πονηρία.

8. Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ θρασύ.

9. Μενάνδρου.
(*) Μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω,
ἀλλ' εἰ φρονοῦντος τοὺς λόγους ἀνδρὸς ἐρῶ.

10. Μενάνδρου.
Οὐχ αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν,
ἀλλ' ὁ τρόπος ἐνίων ἐστὶ τῇ φύσει γέρων.

11. Κρατῖνος ἐν Εὐνίδαις.
Ἥβης ἐκείνης, νοῦ δὲ τοῦδε καὶ φρενῶν κατάλληλος.

12. Θεόγνιδος.

1. v. 184. 2. Fr. 16. 3. Fr. 22. 4. Fr. 20. 5. Fr. 5. 9. Cleric. p. 222. 10. p. 224. 12. p. 639.

Ἥβη καὶ νεότης ἐπικουφίζει νόον ἀνδρός·
πολλῶν δ' ἐξαίρει θυμὸν ἐς ἀμπλακίην.

13. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου.
Τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει.

14. Πλάτωνος Νόμων β'.
Τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ μή πω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεταί τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ.

15. Θεοφράστου.
Χαλεπὸν καταμαντεύεσθαι περὶ τῶν νέων· ἀστόχαστος γὰρ ἡλικία καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολὰς, ἄλλοτε ἐπ' ἄλλο φερομένη.

16. Πλάτωνος Νόμων ια'.
Τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκε.

17. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.
Χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι μὴ ἐρᾶν παίδων, ἵνα μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ἀνηλίσκετο. Τὸ γὰρ τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τελευτᾷ κακίας ἢ ἀρετῆς, ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος.

18. Ὁμήρου.
Αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

3. p. 146. B. 14. p. 672. 16. p. 929. 17. p. 181. 18. Il. III. 108.

ΨΟΓΟΣ ΤΟΛΜΗΣ ΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΣ. ΝΓ.

* 1. *Μενάνδρου*

Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.

2. *Μενάνδρου Παρακαταθήκη.*

Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν
οὐδέμι', ἐφήμερον δὲ καὶ προπετῆ βίον,
οὗ πεῖραν ἔχομεν, ὄντος οὐ σωτηρίου.

3. *Μενάνδρου Σικυωνίῳ.*

Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε, φαίνεται
τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα καὶ τὸ τοῦ ξένου.

4. *Ἀπολλοδώρου ἐξ Ἀφανιζομένου.*

Στρατιώτην ἔργον ἄχρι γήρως λαβεῖν
ἔστιν διευτυχηκότ', ἂν μὴ δειλὸς ᾖ.

5. *Μενάνδρου Ἀσπίδος.*

Στρατιώτην, Σμικρίνη, σωτηρίας
ἔστ' ἔργον εὑρεῖν πρόφασιν, ὀλέθρου δ' εὔπορον.

6. *Μενάνδρου.*

Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ' ἂν εἰ πλάττοι θεὸς,
οὐθεὶς γένοιτ' ἄν.

7. *Ἀπολλοδώρου Παιδίων.*

Ταχύ γε στρατιώτης γέγονας ἀντ' ἐλευθέρου.

8. *Φιλήμονος.*

Στρατιῶτα, κοὐκ ἄνθρωπε καὶ σιτούμενε
ὥσπερ ἱερεῖον, ἵν', ὅταν ᾖ καιρὸς, τυθῇς.

9. *Ἀντιφάνους.*

Τίς δ' οὐχὶ θανάτου μισθοφόρων, ὦ φιλτάτη,
ὃς ἕνεκα τοῦ ζῆν ἔρχετ' ἀποθανούμενος;

1. Cleric. p. 54. 2. Cleric. p. 144. 3. Cleric. p. 164. 5. Cleric. p. 26. 6. Cleric. p. 224. 8. Cleric. p. 346.

10. *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.*

Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

11. *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ Φιλίας.*

(*) Ἔτι δὲ κολάσεως ἀπαραίτητος φόβος αἴτιός ἐστιν ἀπονοίας· ὁ γὰρ ὄλεθρον αὐτοῦ προλαβὼν ὁμόσε χωρεῖ κινδύνοις.

12. *Ἀρχιδάμου.*

Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς θεασάμενος τὸν ἴδιον παῖδα ἄγαν προπετῶς μαχόμενον τοῖς Ἀθηναίοις εἶπεν. Ἢ τῇ δυνάμει πρόσθες, ἢ τοῦ θράσους ἄφελε.

13. *Κλειτάρχου.*

Κλείταρχος ὁ ἱστοριογράφος εἶπε, Πᾶσα τόλμη καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὑπερβαίνει μέτρα.

14. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Κατ' Ἰσχύος.*

Τί δέ σοι τοιοῦτον ἀγαθὸν εὐτυχεῖται μᾶλλον, ὡς ἕνεκα τούτου μητρυιὰν μὲν τῶν ἀνθρώπων, μητέρα δὲ τῶν ἀλόγων ζώων γεγενῆσθαι τὴν φύσιν, μεγέθους καὶ ὀξύτητος καὶ ὀξυωπίας χάριν; Ἡ δὲ ἀνθρώπων ἴδιος ἰσχὺς ὁ ψυχῆς ἐστι λογισμὸς, ὃ καὶ ἐλέφαντας ὑπὸ δρυμὸν εἷλε ποδάγραις καὶ ἵππους ἐχαλίνωσε καὶ βόας ἀρότροις ὑπέζευξε καὶ τὰ ἐναέρια κατέσπασε καλάμοις καὶ τὰ βύθια δεδυκότα δικτύοις ἀνήγαγε· τοῦτ' ἐστὶν ἰσχύς. Ἡ δ' ἔτι μείζων ὅταν γῆς περιόδους καὶ οὐρανοῦ μεγέθη καὶ ἀστέρων κύκλους διώκουσα μὴ κάμῃ, ταῦτ' ἦν Ἡρακλέ-

11. v. Plut. T. V. p. 552. Wyttenb. 14. Plut. T. V. p. 564. Wyttenb.

ους ἄξια. Τίς γὰρ οὐκ ἂν βούλοιτο μᾶλλον Ὀδυσσεὺς εἶναι ἢ Κύκλωψ;

15. Ἀράτου.

Ἄρατος ὁ Σικυώνιος, ἐπαινοῦντός τινος ἄνθρωπον ἀπονενοημένον καὶ θρασὺν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἐκπρεπῆ, Διαφέρειν, ἔφη, τὸ πολλοῦ τινα τὴν ἀρετὴν ἀξίαν εἶναι νομίζειν καὶ τὸ ζῆν τοῦ μηδενός.

16. Εὐσεβίου.

Ἄνθρωποι ἰσχὺν καὶ ῥώμην καὶ τάχος μοῦνα ἀσκέοντες, καὶ ὅκως ταῦτα ἔχοντες ἀπὸ τούτων μούνων εὐδοκιμέωσιν ἐσπουδακότες, τοῦ δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεσθαι, οὗ ἕκατι γιγνόμενοι ἀγνοεῦσι· καὶ τούτων μὲν ὁκόσα κοινὰ πρὸς θηρία ἔχουσι, καὶ τῶν πολλῶν ἀσθενέστερον, τούτων μὲν ἐπιμελούμενοι, τοῦ δὲ ἐν ἑωυτοῖσι θειοτάτου, καὶ καθ᾽ ὅτι αὐτοῖς ἐστιν εἰ οἷόν τε τοῖς θεοῖς ἐξομοιεύεσθαι, ἀμελέοντες.

17. Θάρσος τὸ πρὸς τὰ φοβερὰ σὺν λόγῳ, αἴνεε· ἀνδρηΐα γάρ· τὴν δὲ μετὰ ἀλογίης ἐπ᾽ αὐτὰ ὁρμὴν θράσος νόμιζε καὶ ἀποστύγεε.

ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΝ ΧΡΕΙΩΝ ΥΠΟΘΗΚΑΙ. ΝΔ.

1. Γνῶμαι γὰρ ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί.

2. Βουλαὶ τάδ᾽ ἐξέπραξαν, οὐ χερῶν σθένος.

3. Σοφοκλέους.

Γνῶμαι πλέον κρατοῦσιν, ἢ σθένος χερῶν.

4. Ἀγάθωνος.

Γνώμη δὲ κρείσσων ἐστὶν, ἢ ῥώμη χερῶν.

3. Fr. inc. 676.

5. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Γνώμῃ γὰρ ἀνδρὸς εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
εὖ δ᾽ οἶκος, εἴς τ᾽ αὖ πόλεμον ἰσχύει μέγα.
σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ᾽ ἀμαθία πλέον κακόν.

6. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

(*) Βραχύ τοι σθένος ἀνδρὸς,
ἀλλὰ ποικιλίαι πραπίδων.

7. Τοῦ αὐτοῦ Βελλεροφόντῃ.

Ἀεὶ γὰρ ἄνδρα σκαιὸν, ἰσχυρὸν φύσει,
ἧσσον δέδοικα τἀσθενοῦς τε καὶ σοφοῦ.

8. Εὐριπίδου Παλαμήδει.

Στρατηλάται τἂν μυρίοι γενοίμεθα,
σοφὸς δ᾽ ἂν εἷς τις ἢ δύ᾽ ἐν μακρῷ χρόνῳ.

9. Εὐριπίδου Ῥήσῳ.

Εἴθ᾽ ἦσθ᾽ ἀνὴρ εὔβουλος ὡς δρᾶσαι χερί.
ἀλλ᾽ οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ᾽ ἐπίστασθαι χερὶ
πέφυκεν· ἄλλῳ δ᾽ ἄλλο πρόσκειται γέρας·
σὲ μὲν μάχεσθαι, τοὺς δὲ βουλεύειν καλῶς.

10. Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.

Ὀλίγον ἄλκιμον δόρυ
κρεῖσσον στρατηγοῦ μυρίου στρατεύματος.

11. Ἐν ταὐτῷ.

Ἔχει δὲ καὶ τοῦτ᾽ οὐχὶ μικρὸν εὐγενὴς
ἀνὴρ, στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ᾽ ἔχων φάτιν.

12. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ὡς σὺν θεοῖσι τοὺς σοφοὺς κινεῖν δόρυ
στρατηλάτας χρὴ, τῶν θεῶν δὲ μὴ βίᾳ.

5. Fr. 31. 6. Fr. 25. 7. Fr. 10. 8. Fr. 3. 9. v. 105
10. Fr. 13. 11. Fr. 15. 12. Fr. 6.

13. Ἐν ταὐτῷ.

Οὐδεὶς στρατεύσας ἄδικα σῶς ἦλθεν πάλιν.

14. Εὐριπίδου.

Μισῶ δ' ὅταν τις καὶ χθονὸς στρατηλάτης
μὴ πᾶσι πάντων προσφέρῃ μειλίγματα.
τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὑντυγχάνων,
τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἢν τιθῇ, πράσσει καλῶς.

15. Εὐριπίδου Τημένῳ.

Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς,
γνῶναι τὸν ἐχθρὸν ᾗ μάλισθ' ἁλώσιμος.

16. Ἐν ταὐτῷ.

Ἄρξεις ἄρ' οὕτω· χρὴ δὲ τὸν στρατηλάτην
ὁμῶς δίκαιον ὄντα ποιμαίνειν στρατόν.

17. Εὐριπίδου Τημενίσι.

Ῥώμη δέ τ' ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην.

18. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

19. Εὐριπίδου ἐν Βελλεροφόντου.

Νείκη γὰρ ἀνδρῶν φόνια καὶ μάχας χερῶν
δόλοισι κλέπτειν· τῆς δ' ἀληθείας ὁδὸς
φαύλη τίς ἐστι· ψεύδεσιν δ' Ἄρης φίλος.

20. Εὐριπίδου Ἑλένης.

Εἴσει· τὸ τολμᾶν δ' ἀδύνατ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

21. Σοφοκλέους Ἀλεάδων.

Δοκῶ μὲν οὐδείς. ἀλλ' ὅρα μὴ κρεῖσσον ᾖ
καὶ δυσσεβοῦντα τῶν ἐναντίων κρατεῖν
ἢ δοῦλον αὐτὸν ὄντα τῶν πέλας κλύειν.

13. Fr. 4. 15. Fr. Temenid. 9. 16. Fr. 10. 17. Fr. 11. 18. v. 602. 19. Fr. 9. 20. v. 817. 21. fr. Aload. 106.

22. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Τὴν δ' εὐσέβειαν εὐτυχοῦσι μὲν καλὸν
τιμᾶν· ὅπου δὲ πολεμίους δρᾶσαι κακῶς
θέλῃ τις, οὐδεὶς ἐμποδὼν κεῖται νόμος.

23. Μενάνδρου.

Ὅστις στρατηγεῖ μὴ στρατιώτης γενόμενος
οὗτος ἑκατόμβην ἐξάγει τοῖς πολεμίοις.

24. Θουκυδίδου Ἱστορίας ά δημηγορίας Κορινθίων.

Ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται· ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον.

25. Θουκυδίδου ἱστορίας δ' δημηγορίας Δημοσθένους.

Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφῖκται ὥσπερ τόδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται.

26. Ξενοφῶντος ἐν β' τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φύλακας φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀποφασίστως ἰέναι εἰς τοὺς πολεμίους.

27. Ξενοφῶντος ἐν γ' Ἀπομνημονευμάτων.

(*) Ἀκούσας δέ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἥκειν ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεγε πρός τινα τῶν συνόντων, ὃ ᾐσθάνετο βουλόμενον τῆς τιμῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυχεῖν, ἵνα κἂν ἡμῶν τις ἢ ταξιαρχῇ ἢ λοχαγῇ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. Καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα· τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλ' οὐδὲν ἐδίδαξεν. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν μέρος ἐστὶ στρατη-

22. Ion. v. 1045. 23. Cleric. p. 224. 24. I. 124. 25. IV. 10. 26. II. 6, 10. 27. III. 1.

γίας· καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις καὶ μηχανικὸν καὶ ἐργαστικὸν καὶ ἐπιμελῆ καὶ καρτερικὸν καὶ ἀγχίνουν καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμὸν καὶ ἁπλοῦν καὶ ἐπίβουλον καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτην καὶ προετικὸν καὶ ἅρπαγα καὶ φιλόδωρον καὶ πλεονέκτην καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐπιθετικὸν καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν. Καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι· πολὺ γὰρ διαφέρει στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτου· ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως μὲν ἐῤῥιμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν· ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα μήτε τηκόμενα, οἵ τε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἵ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθεται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἄξιον κτῆμα οἰκία. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὦ Σώκρατες, ὅμοιον εἴρηκας· καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χείρους, ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε, πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, μέσον δὲ τὸ χείριστον, μὴ διδάξας διαγιγνώσκειν τό τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐδὲν ἄν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμάρτοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοι-

μεν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τί δαὶ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας; ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; Οὗτοι γοῦν εἰσιν, ἔφη, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες· οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, ἀλλ᾽ ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες εὐαίρετοι ἂν εἶεν. Αὐτὰρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ τῶν ταγμάτων; Οὐ πάνυ, ἔφη. Καὶ μὴν πολλά γ᾽ ἐστὶ, πρὸς ἃ οὔτε ἄγειν οὔτε τάττειν ὡσαύτως προσήκει. Μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐ διεσαφήνιζεν.

28. Ἐν ταὐτῷ.

(*) Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, Τοῦ ἕνεκα, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; ἆρά γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἶες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι καὶ οὗ ἕνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται· οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι καὶ οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δὲ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν· ἢ τί δή ποτε οὕτως ἐπήνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπὼν,

ἀμφότερον βασιλεύς τ᾽ ἀγαθὸς κρατερός τ᾽ αἰχμητής;

ἆρά γε ὅτι αἰχμητής τε [καὶ] κρατερὸς ἂν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ᾽ εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἴτιος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθὸς, οὐκ εἰ μόνον τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προεστήκοι, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ὧν βασιλεύει, τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιος εἴη; Καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσιν· καὶ στρατεύονται δὲ πάντες ἵνα ὁ βίος αὐ-

28. III. 2.

τοῖς ὡς βέλτιστος ᾖ, καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται τούτου
ἕνεκα, ἵνα πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ἡγεμόνες ὦσιν. Δεῖ οὖν
τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρασκευάζειν τοῖς ἑλομένοις
αὐτὸν στρατηγόν· καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο
ῥᾴδιον εὑρεῖν, οὔτε αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. Καὶ οὕτως
ἐπισκοπῶν τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ, τὰ μὲν ἄλλα
περιῄρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν ὧν ἂν ἡγῆται.

29. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινι ᾑρημένῳ οἶδά ποτε αὐτὸν τοι-
άδε διαλεχθέντα. Ἡ ἀρχή που, ἔφη, ἐφ' ἧς ᾕρησαι,
ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἐστιν. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. Ἴθι
δὴ λέξον ἡμῖν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διανοῇ τοὺς ἵππους βελ-
τίους ποιῆσαι; Καὶ ὅς, Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, οὐκ ἐμὸν εἶ-
ναι τὸ ἔργον οἶμαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν τοῦ ἑαυτοῦ ἵπ-
που ἐπιμελεῖσθαι. Ἐὰν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχωνταί
σοι τοὺς ἵππους οἱ μὲν οὕτω κακόποδας ἢ κακοσκελεῖς ἢ
ἀσθενεῖς, οἱ δὲ οὕτως ἀτρόφους ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκο-
λουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους ὥστε μὴ μένειν ὅπου ἂν
σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὕτω λακτιστὰς ὥστε μηδὲ τάξαι δυνατὸν
εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ
τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν; [Καὶ
ὅς,] Ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵπ-
πων εἰς τὸ δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι. Τί δὲ, τοὺς ἱππέας
οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; Ἔγωγ', ἔφη.
Οὐκ οὖν πρῶτον μὲν ἀναβατικωτέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους
ποιήσεις; Δεῖ γοῦν, ἔφη, καὶ γὰρ εἴ τις αὐτῶν κατα-
πέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτω σώζοιτο. Τί γάρ; ἐάν που κιν-
δυνεύειν δέῃ, πότερον ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμ-
μον κελεύσεις, ἔνθα περ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ

29. III. 3.

τὰς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἵοις περ οἱ πόλεμοι γίγνονται; Βέλτιον γοῦν, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δέ; τοῦ βάλλειν ὡς (*) πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων ἐπιμέλειάν τινα ποιήσει; Ἔφη, καὶ τοῦτο. Θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἱππέων καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἅπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, διανενόησαι; [Εἰ δὲ μὴ,] ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη. Ὅπως δέ σοι πείθονται οἱ ἱππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὔτε ἵππων οὔτε ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν ὄφελος. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ἄν τις μάλιστα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέψαιτο; Ἐκεῖνο μὲν δήπου οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι, καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται, καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον, καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν εἰκὸς, ἔφη, καὶ ἐν ἱππικῇ ὃς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται ἃ δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πείθεσθαι; Ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, βέλτιστος ὢν αὐτῶν δῆλος ὦ, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί; Ἐάν γε πρὸς τοῦτο, ἔφη, διδάξῃς αὐτοὺς, ὡς τὸ πείθεσθαί σοι κάλλιόν τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται. Πῶς οὖν, ἔφη, τοῦτο διδάξω; Πολὺ νὴ Δί', ἔφη, ῥᾷον, ἢ εἴ σε δέοι διδάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ λυσιτελέστερά ἐστι. Λέγεις, ἔφη, σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ δύνασθαι λέγειν; Σὺ δ' ᾤου, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ ἱππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμησαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα

διὰ λόγου ἐμάθομεν; καὶ εἴ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει, καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες μάλιστα λόγῳ χρῶνται, καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ἐπιστάμενοι κάλλιστα διαλέγονται.

30. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ ὁ Νικομαχίδης, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε ᾤμην ἐγώ σου ἀκοῦσαι, ὡς οἱ ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. Ἴθι δή, ἔφη, ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει τι. Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς κατασκευάζειν ἀμφοτέρων ἐστὶν ἔργον; Καὶ μάλα ἔφη. Τί δέ; τὸ προστάττειν ἕκαστα τοῖς ἐπιτηδείοις πράττειν; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Καὶ μὴν [τὸ] τοὺς κακοὺς κολάζειν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς ποιεῖσθαι πῶς οὐκ ἀμφοτέροις; Καὶ τοῦτ', ἔφη. Συμμάχους δὲ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι δοκεῖ [σοι] συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ φυλακτικοὺς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει περὶ τὰ αὐτῶν ἔργα; Ταῦτα μέν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι οὐκέτι ἀμφοτέρων. Ἀλλὰ ἐχθροί γέ τοι ἀμφοτέροις γίγνονται. Καὶ μάλα, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκ οὖν [τὸ] περιγενέσθαι τούτων ἀμφοτέροις συμφέρει; Πάνυ [γε,] ἔφη. Ἀλλ' ἐκεῖνο παρεὶς, ἂν δέῃ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; Ἐνταῦθα δήπου καὶ πλεῖστον, ἔφη. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰκονόμος εἰδὼς ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ κερδαλέον ἐστὶν ὡς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους νικᾶν, οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτε-

30. III. 4, 7.

λές τε καὶ ζημιῶδες ὡς τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν συμφέροντα ζητήσει καὶ παρασκευάσεται, ἐπιμελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψεται καὶ διασκευάσεται, ἐνεργῶς δ', ἂν τὴν παρασκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὖσαν, μαχεῖται· οὐχ ἥκιστα δὲ τούτων, ἐὰν ἀπαράσκευος ᾖ, φυλάξεται συνάπτειν μάχην. Μὴ καταφρόνει εὖ, ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει.

31. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.

(*) Ὁ δὲ Ἀρτάβανος ἀμείβετο λέγων. Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. Ἤν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι ταῦτα λέγω πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνονται· τὰ δὲ δύο ταῦτά ἐστι γῆ τε καὶ θάλασσα· οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος [οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάζω,] ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενος σεῦ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας· καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον παρ' ἣν δὴ κομίεαι· οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τῶν λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκὶ ἄνθρωποι τῶν συμφορέων· καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων· γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι καθίσταται, εἰ θέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἑκατέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις οὐδὲ μίη πληθώρη· καὶ δή τοι ὡς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γιγνομένην λιμὸν τέ-

31. VII. 49.

ξεσθαι· ἀνὴρ δὲ οὕτως ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀῤῥωδέοι πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.

32. Θουκυδίδου ἱστορίας δ' δημηγορίας Ἑρμοκράτους.

Πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν.

33. Δημοσθένους περὶ τῆς Ῥοδίων Ἐλευθερίας.

Οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμήσειεν ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἂν ἐλαττῶνται μέχρι τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐφίενται μὲν, ἐάν τις ἐᾷ, ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικηκέναι τοὺς ἐναντιωθέντας ἑαυτοὺς ἡγοῦνται.

34. Θουκυδίδου ἱστορίας δ' δημηγορίας Παγώνδου.

Εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ καὶ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα, καὶ ἢν καιρὸς ᾖ πολέμου ἄρχοντα, ἧσσον ἑτοίμως κατέχειν.

35. Θουκυδίδου ἱστορίας ε' δημηγορίας Βρασίδου.

Καὶ νομίσατε τρία εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν, τὸ ἐθέλειν καὶ [τὸ] αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.

36. Θουκυδίδου ἱστορίας ε' δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἐλπὶς δὲ κινδύνου παραμύθιον οὖσα τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάψῃ, οὐ καθεῖλε, τοῖς δὲ ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναῤῥιπτοῦσι, δάπανος γὰρ φύσει, ἅμα τε γιγνώσκεται σφαλέντων καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάξεταί τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν, οὐκ ἐλλείπει.

32. IV. 61. 33. p. 193, 8 34. IV. 92. 35. V. 9. 36. V. 103.

37. Θουκυδίδου ἱστορίας ε' δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἀλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων ἔστιν ὅτε καινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἑκατέρων πλῆθος.

38. Θουκυδίδου ἱστορίας ε' δημηγορίας Βρασίδου.

Τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου.

39. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Αὐταριάται τοὺς ἀδυνάτους τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οὐδέποτε ζῶντας ἀπολείπουσι.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Τριβαλλοὶ τέτταρας φάλαγγας ἐν ταῖς μάχαις ποιοῦνται τὴν πρώτην τῶν ἀσθενῶν, τὴν ἐχομένην τῶν κρατίστων, τὴν τρίτην τῶν ἱππέων, τελευταίαν τὴν τῶν γυναικῶν, αἳ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρεπομένους κωλύουσι βλασφημοῦσαι.

41. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὅτι πάντα δεῖ τοῖς πολεμίοις εὔχεσθαι τἀγαθὰ παρεῖναι χωρὶς ἀνδρείας· γίγνεται γὰρ οὕτως οὐ τῶν ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν κρατούντων.

42. Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου.

Αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτοὺς καὶ ἅπαντα ἀναβαλλομένους, ὅσα ἂν ᾖ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς

37. V. 102. 38. V. 9. 41. v. Plut. II. p. 336. A. 42. p. 51, 10.

βουλευομένους ἡγεῖσθαι, ἵν' ἃ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντα ἀναγκάζωνται διώκειν.

43. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ.

Οἱ ῥήτορες Ἀθήνησιν Ἰφικράτει καὶ Τιμοθέῳ Χάρητα παρέφερον ἰσχυρὸν ὄντα, καὶ τοιοῦτον ἠξίουν εἶναι τὸν στρατηγόν. Ὁ δὲ Τιμόθεος, Οὐ μὰ τοὺς θεούς, εἶπεν, ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν εἶναι τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν, τὸν δὲ στρατηγὸν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω ὁρᾶν.

44. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος ὑποχωρῶν ποτε τοῖς πολεμίοις ἐπερχομένοις, Οὐκ, ἔφη, φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τὸ συμφέρον ὀπίσω κείμενον.

45. Λαμάχου.

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτάνοντι· τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσειν, Οὐκ ἔστιν, εἶπεν, ἐν πολέμῳ δὶς ἁμαρτάνειν.

46. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις ἐπιθεῖτο τοῖς πολεμίοις, εἶπεν·

ἢ δόλῳ ἠὲ βίῃ ἢ ἀμφαδὸν ἠὲ κρυφηδόν.

47. Δημάδης.

Δημάδης ὁ ῥήτωρ ληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐν τῇ κατὰ Χαιρώνειαν μάχῃ ὑπὸ Φιλίππου καὶ συσταθεὶς αὐτῷ, ἐκείνου παρὰ πότον σεμνυνομένου, Ποῦ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἀθηναίων πόλεως; Ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ Ἀθηναίων μὲν Φίλιππος, Μακεδόνων δὲ Χάρης ἐστρατήγει.

43. p. 788. D. 44. v. Plut. II. p. 183. D. 45. v. Plut. II. p. 186. F. 47. Vid. Plut. *de Nobilit.* c. 2.

48. Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πῶς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς οἰκουμένης ἐκυρίευσεν, εἶπε·

βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἠπεροπηΐδι τέχνῃ.

49. Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς, τίνα δεῖ τὸν στρατηγὸν ἔχειν, εἶπεν, ὅτι πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν, πρὸς δὲ τοὺς καιροὺς λογισμόν.

50. Ἐπαμινώνδου.

Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος ἰδὼν στρατόπεδον μέγα καὶ καλὸν στρατηγὸν οὐκ ἔχον· Ἡλίκον, ἔφη, θηρίον καὶ κεφαλὴν οὐκ ἔχει.

51. Ἰφικράτους.

Ἰφικράτης ἐν συμμάχων χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀρύττων, πρὸς τὸν εἰπόντα, Τί γὰρ φοβούμεθα, Χειρίστην, ἔφη, φωνὴν στρατηγοῦ εἶναι τὴν Οὐκ ἂν προσεδόκησα.

52. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ῥήτορος δέ τινος ἐρωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ, Τίς ὢν μέγα φρονεῖς, πότερον ἱππεὺς ἢ ὁπλίτης ἢ τοξότης ἢ πελταστής; Οὐδεὶς, ἔφη, τούτων, ἀλλὰ τούτοις ἐπιτάττειν πᾶσιν ἐπιστάμενος.

53. Χαβρίου.

Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τοὺς μάλιστα γιγνώσκοντας τὰ τῶν πολεμίων.

54. Θουκυδίδου ἱστορίας έ δημηγορίας Κλέωνος.

51. v. Plut. II. p. 87. A. 52. v. Plut. II. p. 187. B. 53. v. Plut. II. p. 187. C. 54. III. 48.

Ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς ἀντιπάλους κρέσσων ἐστὶν ἢ μετ᾽ ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών.

55. Τοῦ αὐτοῦ ἱστορίας δ' δημηγορίας Βρασίδου.

Ἀπάτῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιόν τι τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιώσει, ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλῇ.

56. Θουκυδίδου δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.

Βεβαιότατα δ᾽ ἂν τις τοὺς πολεμίους οὕτω βλάπτοι, εἰ ἃ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέροι. Εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριβέστατα ἑκάστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι.

57. Πύῤῥου.

Πύῤῥος ἐπιζητούντων τινῶν παρὰ πότον πότερος κρείσσων αὐλητὴς, Ἀντιγενίδας ἢ Σάτυρος· Ἐμοὶ μὲν, εἶπε, στρατηγὸς Πολυσπέρχων, διδάσκων ὅτι ἀναγκαῖα δεῖ ζητεῖν καὶ μὴ ἄχρηστα.

58. Ἀννίβαλος.

Ἀννίβαλ, ἀκούσας Στωΐκου τινὸς ἐπιχειροῦντος, ὅτι ὁ σοφὸς μόνος στρατηγικός ἐστιν, ἐγέλασε, νομίζων ἀδύνατον εἶναι ἐκτὸς τῆς δι᾽ ἔργων ἐμπειρίας τὴν ἐν ταύτοις ἐπιστήμην σχεῖν.

59. Λυκούργου.

Λυκοῦργος ἐκελεύσε Λακεδαιμονίοις μὴ πολλάκις τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν, ἵνα μὴ ἄκοντας πολεμεῖν διδάξωσιν.

60. Πύῤῥου.

Πύῤῥος πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον τὰ τακτικὰ διδάξειν,

55. IV. 86. 56. VI. 91. 57. v. Wytt. ad Plut. II. p. 184. C. 58. V. Cic. de Orat. II. 18.

ἐν δὲ παρατάξει οὐδέποτε γεγονότα, Οὐκ, ἔφη, δεῖσθαι ἀπερισαλπίγκτου στρατηγοῦ.

61. Φιλίππου.

Φίλιππος ἔλεγε, κρεῖττον εἶναι στρατόπεδον ἐλάφων λέοντος στρατηγοῦντος, ἢ λεόντων ἐλάφου.

62. Ἰφικράτους.

Ἰφικράτης τὸ στράτευμα οὕτως ἔφασκε δεῖν συντετάχθαι ὡς ἓν σῶμα, θώρακα μὲν ἔχον τὴν φάλαγγα, χεῖρας δὲ τοὺς ψιλοὺς, πόδας δὲ τοὺς ἱππέας, κεφαλὴν δὲ τὸν στρατηγόν.

63. Φιλίππου.

Φίλιππος ἐρωτώμενος οὕς τινας μάλιστα φιλεῖ καὶ οὕς τινας μάλιστα μισεῖ, Τοὺς μέλλοντας, ἔφη, προδιδόναι μάλιστα φιλῶ, τοὺς δ᾽ ἤδη προδεδωκότας μάλιστα μισῶ.

64. Τιμοθέου.

Τιμόθεος πρὸς τὸν ἐρωτώμενον, ᾧ διαφέρει στρατηγικὴ ῥητορικῆς, Ὧι πόλεμος, ἔφη, εἰρήνης.

65. Εὐδαιμονίδου.

Εὐδαιμονίδας ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος, ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν· Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστὸς, ὁ δὲ λέγων οὐ περισεσάλπιγκται.

66. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ε Κύρου παιδείας.

Οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως πλείονα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι, οὔτ᾽ ἂν ἐχθροὺς πλείους τις βλάψειεν ἄλλως πως ἢ φίλος δοκῶν εἶναι.

61. v. Wytt. ad Plut. II. p. 187. D. 63. V. Wytt. ad Plut. II. p. 178. B. 65. v. Plut. II. p. 192. B. 66. V. 3, 9.

(*) ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ. ΝΕ.

1. *Εὐριπίδου Κρεσφόντου.*

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ζῆλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν πόνοις
ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρίν περ χαρίεσσαν προϊδεῖν ὥραν
καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.
ἴθι μοι, πότνια, πόλιν
τάνδ᾽, ἐχθρὰν στάσιν εἶργ᾽ ἀπ᾽ οἴκων,
τὰν μαινομέναν τ᾽ ἔριν,
θηκτῷ τερπομέναν σιδάρῳ.

2. *Ἀριστοφάνους Γεωργῶν.*

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ ζευγάριον βοϊκόν,
εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο
σκάψαντ᾽ ἀποκλάσαι καὶ λουσαμένῳ διελκύσαι
τῆς τρυγὸς, ἄρτον λιπαρὸν καὶ ῥάφανον φέροντι.

3. *Βακχυλίδου Παιάνων.*

Τίκτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνη μεγάλα
πλοῦτον καὶ μελιγλώσσων ἀοιδῶν ἄνθεα,
δαιδαλέων τ᾽ ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἴθεται βοῶν
ξανθᾷ φλογὶ μηρία τῶν εὐτρίχων τε μήλων.
γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλει.
ἐν δὲ σιδαροδέτοισι πόρπαξιν αἰθᾶν ἀραχνᾶν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ
ξίφεά τ᾽ ἀμφάκεα (εὐρὼς) δάμναται· χαλκέων

1. Fr. 15. 2. Fr. 163.

δ᾽ οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων, ἆμος ὃς θάλπει κέαρ.
συμποσίων δ᾽ ἐρατῶν βρίθοντ᾽ ἀγυιαὶ,
παιδικοί θ᾽ ὕμνοι φλέγονται.

4. *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Κείσθω δόρυ μοι μίτον ἀμφιπλέκειν ἀράχναις,
μετὰ δ᾽ ἡσυχίας πολιῷ γήραϊ συνοικοίην,
ἀείδοιμι δὲ στεφάνοις κάρα πολιὸν στεφανώσας,
Θρῄκιον πέλταν πρὸς Ἀθηνᾶς
περικίοσιν ἀγκρεμάσας θαλάμοις,
δέλτων τ᾽ ἀναπτύσσοιμι γῆρυν,
ἃν σοφοὶ κλέωνται.

5. *Φιλήμονος ἐκ Πύῤῥου.*

Οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν, ὡς ἀκήκοα,
περὶ τοῦτό θ᾽ ἑαυτοῖς πολὺς ἀναλοῦται χρόνος,
τί ἐστιν ἀγαθόν· κοὐδὲ εἷς εὕρηκέ πω
τί ἐστιν· ἀρετὴν καὶ φρόνησίν φασι, καὶ
πλέκουσι πάντα μᾶλλον, ἢ τί τἀγαθόν.
ἐν ἀγρῷ διατρίβων τήν τε γῆν σκάπτων ἐγὼ
νῦν εὗρον· εἰρήνη 'στίν· ὦ Ζεῦ φίλτατε,
τῆς ἐπαφροδίτου καὶ φιλανθρώπου θεοῦ.
γάμους, ἑορτὰς, συγγενεῖς, παῖδας, φίλους,
(*) πλοῦτον, ὑγιείαν, σῖτον, οἶνον, ἡδονὴν,
αὕτη δίδωσι· ταῦτα πάντ᾽ ἂν ἐκλίπῃ,
τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

6. *Εὐριπίδου.*

Ὅταν γὰρ ἔλθῃ πόλεμος εἰς ψῆφον λεὼ,
οὐδεὶς ἔθ᾽ αὑτοῦ θάνατον ἐκλογίζεται,
τὸ δυστυχὲς δὲ τοῦτ᾽ ἐς ἄλλον ἐκτρέπει.

4. Fr. 13. 5. Cleric. p. 324. 6. Suppl. 481.

εἰ δ᾽ ἦν παρ᾽ ὄμμα θάνατος ἐν ψήφου φορᾷ,
οὐκ ἄν ποθ᾽ Ἑλλὰς δορυμανὴς ἀπώλλυτο.
καίτοι δυοῖν γὰρ πάντες ἄνθρωποι λόγοιν
τὸν κρείττον᾽ ἴσμεν, καὶ τὰ χρηστὰ καὶ κακά,
ὅσῳ τε πολέμου κρεῖττον εἰρήνη βροτοῖς·
ἣ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη,
γόοισι δ᾽ ἐχθρά, τέρπεται δ᾽ εὐπαιδίᾳ,
χαίρει δὲ πλούτῳ. Ταῦτ᾽ ἀφέντες οἱ κακοὶ
πολέμους ἀναιρούμεσθα καὶ τὸν ἥττονα
δουλούμεθ᾽ ἄνδρες ἄνδρα καὶ πόλις πόλιν.

7. Ἀριστοφάνους Νήσων.

Ὦ μῶρε, μῶρε, ταῦτα πάντ᾽ ἐν τῇδ᾽ ἔνι·
οἰκεῖν μὲν ἐν ἀγρῷ τοῦτον ἐν τῷ γηδίῳ
ἀπαλλαγέντα τῶν κατ᾽ ἀγορὰν πραγμάτων,
κεκτημένον ζευγάριον οἰκεῖον βοοῖν,
ἔπειτ᾽ ἀκούειν προβατίων βληχωμένων,
αἰγός τε φωνὴν εἰς λεκάνην ὠθουμένης,
ὄψῳ δὲ χρῆσθαι σπινιδίοις τε καὶ κίχλαις,
καὶ μὴ περιμένειν ἐξ ἀγορᾶς ἰχθύδια
τριταῖα, πολυτίμητα, βεβασανισμένα
ἐπ᾽ ἰχθυοπώλου χειρὶ παρανομωτάτῃ.

8. Τοῦ αὐτοῦ Εἰρήνης.

Ὦ πότνια βοτρυόδωρε, τί προσείπω σ᾽ ἔπος;
πόθεν λάβοιμ᾽ ἂν ῥῆμα μυριάμφορον·

9. Μενάνδρου.

Εἰρήνη γεωργὸν κἂν πέτραις
τρέφει καλῶς, πόλεμος δὲ κἂν πεδίῳ κακῶς [ἔφυ.]

10. Ἡροδότου ἱστορίας ά.

7. Fr. 344. 8. v. 519. 9. Cleric. p. 224. 10. I. 87.

Οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΟΤΙ ΑΓΑΘΟΝ. ΝΣΤ.

1. Ἀριστοφάνους Εἰρήνης.

Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισιν εἰρήνης φίλης
πιστὴ τροφὸς, ταμία, συνεργὸς, ἐπίτροπος,
θυγάτηρ, ἀδελφή· πάντα ταῦτ᾽ ἐχρῆτό μοι.
Σοὶ δ᾽ ὄνομα δὴ τί ἐστιν; Ὅτι; Γεωργία.

2. Ὦ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα,
ἄσμενός σ᾽ ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους.

3. Μενάνδρου Ἀδελφῶν.

Χαῖρ᾽, ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνου πολλοῦ σ᾽ ἰδὼν
ἀσπάζομαι· τουτὶ γὰρ οὐ πᾶσαν ποιῶ
τὴν γῆν, ὅταν δὲ τοὐμὸν ἐσίδω χωρίον.
τὸ γὰρ τρέφον με, τοῦτ᾽ ἐγὼ κρίνω θεόν.

4. Ἄμφιδος Ἐρίθων.

Εἶτ᾽ οὐχὶ χρυσοῦν ἐστι πρᾶγμ᾽ ἐρημία;
(*) ὁ πατήρ γε τοῦ ζῆν ἐστιν ἀνθρώποις ἀγρὸς,
πενίαν τε συγκρύπτειν ἐπίσταται μόνος·
ἄστυ δὲ θέατρόν ἐστιν ἀτυχίας σαφῶς γέμον.

5. Μενάνδρου Πλοκίῳ.

Ἄρ᾽ ἐστὶν ἀρετῆς καὶ βίου διδάσκαλος
ἐλευθέρου τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρός.

6. Φωκυλίδου.

Χρῄζων πλούτου μελέτην ἔχε πίονος ἀγροῦ,
ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν Ἀμαλθαίης κέρας εἶναι.

7. Μενάνδρου Ἀνεψιοί.

1. 2. V. 555. sq. 3. Cleric. p. 4. 5. Cleric. p. 156. 7. Cleric. p. 224.

Τὰ κακῶς τρέφοντα χωρί' ἀνδρείους ποιεῖ.

8. Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων.

Ἀποβλέπων εἰς τὸν ἀγρὸν εἰρήνης ἐρῶν,
στυγῶν μὲν ἄστυ, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν,
ὃς οὐδεπώποτ' εἶπεν, ἄνθρακας πρίω,
οὐκ ὄξος, οὐκ ἔλαιον, οὐδ' ᾔδη πρίω,
ἀλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα, χὠ πρίων ἀπῆν.

9. Μενάνδρου.

Ἀγροῖκος εἶναι προσποιεῖ πονηρὸς ὤν.

10. Ἀράτου Φαινομένων.

Οὔπω λευγαλέου ποτὲ νείκεος ἠπίσταντο,
οὐδὲ διακρίσιος περιμεμφέος, οὐδὲ κυδοιμοῦ,
αὔτως δ' ἔζωον, χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον·
ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα καὶ αὐτὴ πότνια λαῶν
μυρία πάντα παρεῖχε δίκη, δώτειρα δικαίων.

11. Μενάνδρου Ὑδρία.

Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους ἐρημία.

12. Ἀριστοφάνους Νεφελῶν.

Ἐμοὶ γὰρ ἦν ἀγροῖκος ἥδιστος βίος,
εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῆ κείμενος,
βρύων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις.

13. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Τοιαῦτ' ἄειδε, καὶ δόξεις φρονεῖν,
σκάπτων, ἀρῶν γῆν, ποιμνίων ἐπιστατῶν,
ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφεὶς σοφίσματα.

14. Εὐριπίδου Βουτημένῳ.

Ἄλλη πρὸς ἄλλο γαῖα χρησιμωτέρα.

8. v. 32. 9. Cleric. p. 224. 10. v. 108. 11. Cleric. p. 178. 12. v. 43. 13. Fr. 25. 14, Fr. Temenid. 12.

15. Φιλήμονος.

Δικαιότατον κτῆμ' ἐστὶν ἀνθρώποις ἀγρός·
ὧν ἡ φύσις δεῖται γὰρ ἐπιμελῶς φέρει,
πυρούς, ἔλαιον, οἶνον, ἰσχάδας, μέλι.
τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐστὶν ἥ τε πορφύρα
εἰς τοὺς τραγῳδοὺς εὔθετ', οὐκ ἐς τὸν βίον.

16. Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης, τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος, τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν· εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μή τις ᾖ μάλθων ἀλλὰ ἐργάτης, πάντα ἕξειν τἀγαθά· κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθίαν τοῦ μὴ μάλθωνος ταττομένου, κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι· βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν, ὧν χρείαν ἔχομεν. Διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται ὅ τε Ἀγαθὸς Δαίμων καὶ ἡ Ἀγαθὴ Τύχη.

17. Ξενοφῶντος.

(*) Οἶνος τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ μανδραγόρας ἄνδρα, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει.

18. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Τίς ὁ φιλοσόφῳ προσήκων πόρος.

Ἔστι καὶ ἕτερος πόρος οὐδὲν τούτου κακίων, τάχα δὲ καὶ ἀμείνων νομισθεὶς ἂν οὐκ ἀλόγως ἀνδρί γ' εὐρώστῳ τὸ σῶμα, ὁ ἀπὸ γῆς, ἄν τ' οὖν ἰδίαν ἔχῃ τις, ἄν τε καὶ μή. Πολλοὶ γὰρ δὴ καὶ ἀλλοτρίαν γῆν γεωργοῦντες ἢ δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν δύνανται τρέφειν οὐ μόνον αὑτοὺς καὶ τέκνα δὲ καὶ γυναῖκας, ἔνιοί γε δὲ καὶ εἰς ἄγαν ἀπὸ τούτου εὐποροῦσιν, αὐτουργικοὶ καὶ φιλόπονοι ὄντες.

15. Cleric. p. 348. 17. Sympos. II. 24.

Ἀμείβεται γὰρ ἡ γῆ κάλλιστα καὶ δικαιότατα τοὺς ἐπιμελομένους αὐτῆς, πολλαπλάσια ὧν λαμβάνει διδοῦσα καὶ ἀφθονίαν παρέχουσα πάντων τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸν βίον τῷ βουλομένῳ πονεῖν· καὶ ταῦτα μὲν σὺν τῷ πρέποντι, σὺν αἰσχύνῃ δ᾽ οὐδὲν αὐτῶν. Οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπων οὐδεὶς μὴ θρυπτικός τε μηδὲ μαλακὸς ὢν, ὃς ἂν φαίη τῶν γεωργικῶν ἔργων ὁτιοῦν αἰσχρὸν ἢ ἀνάρμοστον ἀνδρὶ ἀγαθῷ εἶναι. Πῶς μὲν γὰρ οὐ καλὸν τὸ φυτεύειν; πῶς δὲ τὸ ἀροῦν; πῶς δὲ τὸ ἀμπελουργεῖν; τὸ δὲ σπείρειν, τὸ δὲ θερίζειν, τὸ δὲ ἀλοᾶν, οὐ πάντ᾽ ἐλευθέρια ταῦτα καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς πρέποντα; καὶ μὴν τὸ ποιμαίνειν ὥσπερ Ἡσίοδον οὐ κατῄσχυνεν οὐδὲ ἐκώλυεν εἶναι θεοφιλῆ τε καὶ μουσικὸν, οὕτως οὐδ᾽ ἂν ἄλλον οὐδένα κωλύσειεν. Ἐμοὶ μὲν δὴ καὶ ἀρεστὸν τοῦτο πάντων τῶν ἐν γεωργίαις ἔργων, ὅτι τῇ ψυχῇ παρέχει σχολὴν πλείονα διανοεῖσθαί τε καὶ ζητεῖν παιδείας ἐχόμενον. Ὅσα μὲν γὰρ ἔργα πάνυ ἐντείνει τὸ σῶμα καὶ κάμπτει, ταῦτα καὶ τὴν ψυχὴν ἀναγκάζει πρὸς αὐτοῖς εἶναι μόνοις ἢ μάλιστα, συνεντεινομένην τῷ σώματι· ὅσα δὲ τῶν ἔργων ἐφίησι μὴ ἄγαν ἐντετάσθαι τὸ σῶμα, ταῦτ᾽ οὐκ ἀπείργει τὴν ψυχὴν ἐκλογίζεσθαί τι τῶν κρειττόνων, κἀκ τῶν τοιούτων λογισμῶν αὐτὴν αὑτῆς γίνεσθαι σοφωτέραν, οὗ δὴ καὶ μάλιστα πᾶς φιλόσοφος ἐφίεται. Διὰ ταῦτ᾽ ἐγὼ τὴν ποιμενικὴν ἀσπάζομαι μάλιστα· εἴ γε μὴν ἅμα φιλοσοφοῖ τις καὶ γεωργοῖ, οὐκ ἄλλον ἂν παραβάλλοιμι τούτῳ βίον, οὐδὲ πορισμὸν ἕτερον προτιμήσαιμι ἄν. Πῶς μὲν γὰρ οὐ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἀπὸ γῆς, ἣ τροφός τε καὶ μήτηρ ἐστὶν ἡμῶν, ἢ ἀπ᾽ ἄλλου του τρέφεσθαι; πῶς δ᾽ οὐκ ἀνδρικώτερον τοῦ καθῆσθαι ἐν πόλει, ὥσπερ οἱ σοφισταὶ, τὸ ζῆν ἐν

χωρίῳ; πῶς δ᾽ οὐχ ὑγιεινότερον τοῦ σκιατροφεῖσθαι τὸ ἔξω διαιτᾶσθαι; τί δὲ ἐλευθεριώτερον αὐτὸν αὑτῷ μηχανᾶσθαι τὰ ἀναγκαῖα, ἢ παρ᾽ ἑτέρων λαμβάνειν; Ἀλλὰ φαίνεται τὸ μὴ δεῖσθαι ἄλλου πρὸς τὰς χρείας τὰς αὑτοῦ πολὺ σεμνότερον ἢ τὸ δεῖσθαι. Οὕτως ἄρα καλὸν καὶ εὐδαιμονικὸν καὶ θεοφιλὲς τὸ ζῆν ἀπὸ γεωργίας ἐστὶ, σύν γε τῷ καλοκἀγαθίας μὴ ὀλιγωρεῖν, ὥστε Μύσωνα τὸν Χηναῖον ὁ θεὸς ἀνεῖπε σοφὸν, καὶ τὸν Ψωφίδιον Ἀγλαὸν εὐδαίμονα προσηγόρευσε, χωριτικῶς ἑκάτερον αὐτῶν βιοῦντα καὶ αὐτουργίᾳ χρώμενον καὶ τῆς ἐν ἄστει διατριβῆς ἀπεχόμενον. (*) Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἄξιον ζηλοῦν τε καὶ μιμεῖσθαι τούτους καὶ περιέχεσθαι σπουδῆς τῆς τοῦ γεωργεῖν;

Τί οὖν; οὐ δεινὸν φαίη τις ἂν ἴσως ἄνδρα παιδευτικὸν καὶ δυνάμενον προβιβάζειν νέους εἰς φιλοσοφίαν, ἐργάζεσθαι γῆν καὶ τῷ σώματι πονεῖν τοῖς χωρίταις παραπλησίως; Ναί. Δεινὸν γὰρ ἂν τοῦτο τῷ ὄντι ἦν, εἴπερ ἐκώλυεν ἡ ἐργασία τῆς γῆς φιλοσοφεῖν, ἢ ἄλλους πρὸς φιλοσοφίαν ὠφελεῖν. Νῦν δὲ καὶ μᾶλλον ἄν μοι δοκοῦσιν ὠφελεῖσθαι οἱ νέοι, οὐκ ἐν πόλει τῷ διδασκάλῳ συνόντες, οὐδ᾽ ἐν τῇ διατριβῇ ἀκούοντες αὐτοῦ λέγοντος, ἀλλ᾽ ἐργαζόμενον ἐπὶ τῆς ἀγροικίας ὁρῶντες καὶ ἔργῳ ἐνδεικνύμενον, ὥσπερ ὑφηγεῖται ὁ λόγος, ὅτι χρὴ πονεῖν καὶ κακοπαθεῖν τῷ σώματι μᾶλλον ἢ ἑτέρου δεῖσθαι τοῦ τρέφοντος. Τί δὲ τὸ κωλῦόν ἐστι καὶ ἐργαζόμενον μετὰ τοῦ διδασκάλου τὸν μαθητὴν ἀκούειν τι ἅμα περὶ σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης ἢ καρτερίας λέγοντος; Πολλῶν μὲν γὰρ λόγων οὐ δεῖ τοῖς φιλοσοφήσουσι καλῶς, οὐδὲ τὸν ὄχλον τούτων τῶν θεωρημάτων ἀναληπτέον πάντως τοῖς νέοις, ἐφ᾽ ᾧ φυσωμένους τοὺς σοφιστὰς ὁρῶμεν·

ταῦτα γὰρ δὴ τῷ ὄντι ἱκανὰ κατατρῖψαι βίον ἀνθρώπου ἐστί· τὰ δ' ἀναγκαιότατα καὶ χρησιμώτατα μαθεῖν οὐκ ἀδύνατον καὶ πρὸς ἐργασίᾳ γεωργικῇ ὄντας, ἄλλως τε καὶ οὐ διὰ παντὸς ἐργασομένους, ἀλλὰ ἀναπαύλαις χρησομένους. Ὀλίγοι μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον ἐθελήσουσι μανθάνειν οἶδ' ἀκριβῶς ἐγώ· ἔστι δὲ ἄμεινον μηδὲ προσεῖναι τῷ φιλοσόφῳ τοὺς πλείονας τῶν φιλοσοφεῖν λεγόντων νέων, ὅσοι σαθροί τε καὶ μαλακοὶ, δι' οὓς προσιόντας ἀναπίμπλαται κηλίδων φιλοσοφία. Τῶν μὲν γὰρ ἀληθινῶν ἐραστῶν φιλοσοφίας οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὃς οὐκ ἂν ἐθελήσειε μετ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ διάγειν ἐν χωρίῳ, καὶ εἰ χαλεπώτατον τύχοι ὂν τὸ χωρίον, μέλλων γε ἀπολαύειν μεγάλα ταύτης τῆς διατριβῆς, τῷ συνεῖναι τῷ διδασκάλῳ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τῷ ἀπεῖναι τῶν ἀστυκῶν κακῶν, ἅπερ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν, τῷ μὴ δύνασθαι λανθάνειν εὖ ἢ κακῶς τι ποιῶν, ὃ δὴ μέγιστον τοῖς παιδευομένοις ὄφελος· καὶ ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν καὶ καθεύδειν ἐφορώμενον ὑπ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μέγα ὄφελος. Ἃ δὲ γένοιτ' ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ κατ' ἀγρὸν, ταῦτα ἐπαινεῖ καὶ Θέογνις ἐν οἷς φησι,

καὶ μετὰ τῶν σύ γε πῖνε καὶ ἔσθιε καὶ μετὰ τοῖσιν
ἵζε καὶ ἅνδανε τοῖς ὧν μεγάλη δύναμις.

ὅτι γε μὴν οὐκ ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας λέγει μεγάλην ἔχειν δύναμιν πρὸς ἀνθρώπων ὠφέλειαν, εἰ συνεσθίοι καὶ συμπίνοι τις αὐτοῖς καὶ συγκαθέζοιτο, δεδήλωκεν·

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
συμμιγέῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

Μηδὲ λεγέτω τις ὅτι τῷ μανθάνειν, ἢ τῷ διδάσκειν ἃ χρὴ, τὸ γεωργεῖν ἐμπόδιον· (*) οὐ γὰρ ἔοικεν οὕτως

ἔχειν, εἰ δὴ μάλιστ' ἂν οὕτω καὶ ἐπὶ πλεῖστον ὁ μὲν μανθάνων συνείη τῷ διδάσκοντι, ὁ δὲ διδάσκων διὰ χειρὸς ἔχοι τὸν μανθάνοντα. Τούτου δὲ τοιούτου ὄντος ὁ πόρος ἐκ γεωργίας φαίνεται ὢν τῷ φιλοσόφῳ χρησιμώτατός τε καὶ πρεπωδέστατος.

19. Ξενοφῶντος ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

Ταῦτα δὲ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι περ τῆς γεωργίας οὐδὲ οἱ πάνυ μακάριοι δύνανται ἀπέχεσθαι. Ἔοικε γὰρ αὐτῆς ἡ ἐπιμέλεια εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὔξησις καὶ σωμάτων ἄσκησις καὶ εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ προσήκει. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ' ὧν ζῶσιν ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ' ὧν τοίνυν ἡδυπαθοῦσι προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ καὶ θεοὺς κοσμοῦσι καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ οἷοις αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ ὄψα τὰ μὲν πολλὰ φύει, τὰ δὲ τρέφει. Καὶ γὰρ ἡ προβατικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ, ὥστ' ἔχειν καὶ θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. Παρέχουσα δὲ ἀφθονώτατα [ἀγαθὰ] οὐκ ἐᾷ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάλπη θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. Καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς γυμνάζουσα διὰ τῶν χειρῶν ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθησι, τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει, πρωΐ τε ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει [ἀεὶ] ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιρόταται πράξεις εἰσίν. Ἔπειτα δὲ ἤν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τῇ χώρᾳ βουληθῇ τις, τὸν ἵππον ἱκανωτάτη ἡ γεωργία τρέφειν· ἤν τε πεζῇ, σφοδρὸν παρέχει τὸ σῶμα ἐν ταῖς θήραις φιλοπονεῖ-

19. Oeconom. c. 5.

σθαι, συνεπαίρει τε ἡ γῆ καὶ κυσὶν εὐπέτειαν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμπαρατρέφουσα. Ὠφελούμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ ἵπποι ἀντωφελοῦσι τὸν χῶρον, ὁ μὲν ἵππος πρωΐ τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐξουσίαν παρέχων τοῦ δείλης ἀπιέναι, αἱ δὲ κύνες τά τε θηρία συνεξαίρουσαι κωλύουσιν ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ τῇ [τε] ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. Συμπαρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ ἡ γεωργία· [καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς] ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα, τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. Καὶ δραμεῖν τε καὶ βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις τέχνη πλείω ἀντιχαρίζεται; τίς δ᾿ ἥδιον τὸν ἐπιμελούμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὅ τι χρῄζει; τίς δὲ ξένους ἥδιον ἢ ἀφθονώτερον δέχεται; χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λυτροῖς ποῦ πλείων εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ᾿ ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινοτέρα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα; Ἐμοὶ μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι, εἴ τις ἐλεύθερος (*) ἄνθρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου ἥδιον κτᾶται ἢ ἐπιμέλειάν τινα ταύτης εὕρηκεν ἡδίω ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς τὸν βίον. Ἔτι δὲ ἡ γῆ θεὸς οὖσα τοὺς δυναμένους καταμανθάνειν καὶ δικαιοσύνην διδάσκει· τοὺς γὰρ ἄριστα θεραπεύοντας αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. Ἢν δ᾿ ἄρα ὑπὸ πλήθους ποτὲ στρατευμάτων τῶν ἔργων στερηθῇ ἡ γῆ, οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ ἀναστρεφόμενοι καὶ σφοδρῶς καὶ ἀνδρικῶς παιδευόμενοι, οὗτοι εὖ

παρεσκευασμένοι τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχάς, ἐὰν μὴ θεὸς κωλύῃ, δύνανται ἰόντες εἰς τὰ τῶν κωλυόντων λαμβάνειν ἀφ᾿ ὧν θρέψονται· πολλάκις δ᾿ ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἀσφαλέστερόν ἐστι σὺν τοῖς ὅπλοις τὴν τροφὴν μαστεύειν ἢ σὺν τοῖς γεωργικοῖς ὀργάνοις. Συμπαιδεύει δὲ καὶ εἰς τὸ ἄρχειν ἡ γεωργία· ἐπί τε γὰρ τοὺς πολεμίους μετ᾿ ἀνθρώπων δεῖ ἰέναι, τῆς τε γῆς σὺν ἀνθρώποις ἐστὶν ἡ ἐργασία. Τὸν οὖν μέλλοντα γεωργήσειν εὖ δεῖ τοὺς ἐργαστῆρας καὶ προθύμους παρασκευάζειν καὶ πείθεσθαι ἐθέλοντας· τόν τε ἐπὶ πολεμίους ἄγοντα ταὐτὰ δεῖ μηχανᾶσθαι, δωρούμενόν τε οἷς δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κολάζοντα τοὺς ἀτακτοῦντας. Καὶ παρακελεύεσθαι δὲ πολλάκις οὐδὲν ἧττον δεῖ τοῖς ἐργάταις τὸν γεωργὸν ἢ τὸν στρατηγὸν τοῖς στρατιώταις, καὶ ἐλπίδων δὲ ἀγαθῶν οὐθὲν ἧττον τῶν ἐλευθέρων οἱ δοῦλοι δέονται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὅπως μένειν ἐθέλωσι. Καλῶς δὲ κἀκεῖνος εἶπεν, ὃς ἔφη, τὴν γεωργίαν τῶν ἄλλων τεχνῶν μητέρα καὶ τροφὸν εἶναι· εὖ μὲν γὰρ φερομένης τῆς γεωργίας ἔῤῥωνται καὶ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι, ὅπου δὲ ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέννυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ. ΝΖ

1. *Μενάνδρου.*

Ὁ τῶν γεωργῶν ἡδονὴν ἔχει βίος,
ταῖς ἐλπίσιν τἀλγεινὰ παραμυθούμενος.

2. *Διφίλου.*

1. Cleric. p. 224.

Ἓν ὀνάριον ἐξ ἀγροῦ μοι καταβαίνει,
καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀγαπητῶς
ὥσπερ κανοῦν μοι πάντ᾽ ἀνεσκευασμένον,
σπονδὴν, ὀλὰς, ἔλαιον, ἰσχάδας, μέλει.

3. Μενάνδρου.

Ἐν τοῖς πολεμίοις ὑπερέχειν τὸν ἄνδρα δεῖ·
τὸ γὰρ γεωργεῖν ἔργον ἐστὶν οἰκέτου.

4. Ἀναξιλάου ἐκ Λυροποιοῦ.

Πῶς ἔχεις; ὡς ἰσχνὸς εἶ;
Ἀπόλλυμαι· τρέφω γὰρ ἐν ἀγρῷ χωρίον.

5. Μενάνδρου Γεωργοῦ.

Ἀγρὸν εὐσεβέστερον γεωργεῖν οὐδένα
οἶμαι· φέρει γὰρ ὅσα θεοῖς ἄνθη καλὰ,
κιττὸν, δάφνην, κριθὰς δ᾽ ἐὰν σπείρω, πάνυ
δικαίως ἀπέδωκ᾽, ὅσα ἂν καταβάλω.

6. Φιλήμονος.

Ἐγὼ τὸν ἀγρὸν ἰατρὸν ἐλελήθειν ἔχων·
τρέφει γὰρ οὕτως ὥσπερ ἀῤῥωστοῦντά με,
σιτάρια μικρὰ προσφέρων, οἴνου θ᾽ ὅσον
ὀσμήν· λαχάνων ἄγει τι καὶ, νὴ τὸν Δία,
τὰ πετραγεῖα ταῦτ᾽ ὀψάρια, κάππαριν, (*) θύμον,
ἀσπάραγον· αὐτὰ ταῦτα καὶ δέδοικα μὴ
λίαν ἀπισχναίνων με ποιήσῃ νεκρόν.

7. Κωμικοῦ ποιητοῦ.

Ἐγὼ γεωργῶ τὸν ἀγρὸν, οὐχ ὅπως τρέφῃ
αὐτός με, παρ᾽ ἐμοῦ δ᾽ ἵνα τροφὴν προσλαμβάνῃ.
σκάπτω γὰρ αὐτὸς ἐπιμελῶς, σπείρω τ᾽ ἀεὶ,
καὶ πάντα ποιῶ πρὸς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν.

3. Cleric. p. 224. 5. Cleric. p. 32. 6. Cleric. p. 348. 7. Philem. Cleric. p. 348.

ὃ δὲ λαμβάνει μὲν, ἀποδίδωσι δ᾽ οὐδὲ ἕν.
ἀποστερητὴν ἔλαθον ἀγοράσας ἀγρόν.
ἔσπειρα μὲν κριθῶν μεδίμνους εἴκοσι,
τούτων ἀπέδωκεν οὐδ᾽ ὅλους τρισκαίδεκα·
οἱ δ᾽ ἕπτ᾽ ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσάν μοι, δοκῶ,
τὸ τῶν γυναικῶν σχῆμα διατηρεῖ μόνον.
Ὀνησιφόρα γένοιτο. Τοῦτο γίγνεται.
ὃ γὰρ φέρει νῦν οὗτος, εἷς ὄνος φέρει.

8. Φιλήμων ἐν Ὑποβολιμαίῳ.

Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

9. Μενάνδρου.

Ἔχει τι τὸ πικρὸν τῆς γεωργίας γλυκύ.

10. Φαβωρίνου.

Φασὶ δὲ καὶ ἑταιρικόν τινα ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς γεωργεῖν ἀπάγξασθαι, γράψαντα ἐν γραμματιδίῳ, ὅτι ἀπέραντόν τι καὶ ἀκατάστροφον ἡ γεωργία ἦν, σπείρειν ὅπως θερίσωμεν, εἶτα θερίζειν ὅπως σπείρωμεν· ἄτοπόν τι τὸ χρῆμα τῆς περιόδου.

11. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ τῆς Παιδείας.

Σκάπτω καὶ σπείρω καὶ μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ τι γὰρ [ἂν] λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολὺν, ἤδη δέ ποτ᾽ ἔδωκεν ὧν ἔλαβε.

12. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Ζήνων ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινα τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον, εἶπεν· Ἐὰν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτός σε ἀπολέσει.

13. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος λέγοντος αὐτῷ τινος, Διὰ σὲ ἀπόλωλεν ὁ

8. Cleric. p. 334. 9. Cleric. p. 226. 11. Cyropaed. VIII. 3, 38.

ἀγρός· Οὐκ οὖν, ἔφη, κάλλιον δι' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν, ἢ διὰ τὸν ἀγρὸν ἐμέ;

ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ. ΝΗ.

1. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν παρὸν,
μωρὸς, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπράγμονα.
2. Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.
Ζηλῶ σε γέρον,
ζηλῶ σ' ἀνδρῶν, ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ' ἀγνὼς, ἀκλεής.
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἧσσον ἐπαινῶ.
3. Εὐριπίδου Βακχῶν.
Ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας
βίοτος καὶ τὸ φρονεῖν
ἀσάλευτον (τε) μένει καὶ
ξυνέχει δώματα, πόῤῥω
γὰρ, ὅμως αἰθέρα ναίοντες ὁρῶσι
τὰ βροτῶν οὐρανίδαι.
4. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.
Καλὸν δ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα
εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος.
5. Εὐριπίδου Οἰνόμαος.
Ὁ πλεῖστα πράσσων πλεῖσθ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
6. Αἰσχύλου Προμηθέως δεσμώτου.
Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.
7. Ἐπιχάρμου ἐξ Αὐτομόλου.

1. Fr. 35. 2. Aul. 16. 3. V. 388. 4. V. 110. 5. Fr. 1. 6. v. 44.

(*) Ἁ δ' ἡσυχία χαρίεσσα, γυνὰ,
καὶ σωφροσύνας πλατίον οἰκεῖ.
8. Μενάνδρου Ὑδρίας.
Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους τρόπους
ἐρημία· καὶ τῷ μελετῶντι μηδὲ ἓν
πονηρὸν ἱκανὸν κτῆμ' ἀγρὸς τρέφων καλῶς.
ἐκ τῶν ὄχλων δὲ ζῆλος, ἥ τε κατὰ πόλιν
αὕτη τρυφὴ λάμπει μὲν, ἐς δ' ὀλίγον χρόνον.
9. Πινδάρου Ὑπορχημάτων.
Τὸ κοινόν τις ἀστῶν ἐν εὐδίᾳ καταθεὶς,
ἐρευνησάτω μεγαλάνορος ἡσυχίας
ἱερὸν φάος, στάσιν ἀπὸ πραπίδος
ἐπικότον ἀνελὼν, πενίας δότειραν,
ἐχθρὰν κουροτρόφον.
10. Κερκίδα Μιμιάμβων.
Ὁ τᾶς ῥικνᾶς χελώνας ἀμναμονεῖ.
οἶκος γὰρ ἄριστος ἀλαθέως καὶ φίλος.
11. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.
Οὐκ οἶδ' οὐδ' ἐπέοικεν, ἃ μὴ μάθομεν, πονέεσθαι.
εἴ μοι καλὰ πέλει τὰ μελύδρια, καὶ τάδε μῶνα
κῦδος ἐμοὶ θήσοντι, τά μοι πάρος ὤπασε μοῖρα.
εἰ δ' οὐχ ἁδέα ταῦτα, τί μοι πολὺ πλείονα μοχθῆν;
εἰ μὲν γὰρ βιότω διπλόον χρόνον ἄμμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὥστ' ἀνύεσθαι
τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
ἦν τάχα μοχθήσαντί ποθ' ὕστερον ἐσθλὰ δέχεσθαι·
εἰ δὲ θεοὶ κατένευσαν ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθῆν
ἀνθρώποις, καὶ τόνδε βραχὺν καὶ μήονα πάντων,
ἐς πόσον ἃ δειλοὶ καμάτως κ' εἰς ἔργα πονεῦμες,

8. Cleric. p. 178. 9. Fr. inc. 7. 11. Idyll. V.

ψυχὰν δ᾽ ἄχρι τίνος ποτὶ κέρδεα καὶ ποτὶ τέχνας
βάλλομες, ἱμείροντες ἀεὶ πολὺ πλήονος ὄλβω;
λαθόμεθ᾽ ἦ ἄρα πάντες ὅτι θνατοὶ γενόμεσθα,
χὡς βραχὺν ἐκ μοίρας λάχομεν χρόνον.

12. *Ἀπολλώνιος Διονυσίῳ.*

Καλὸν πρὶν παθεῖν διδαχθῆναι πηλίκον ἐστὶν ἡσυχία.

13. *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.*

Οὐ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος, καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι· ἀλλ᾽ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμεναν ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

14. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ἡσυχίας.*

Σοφὸν ἔοικε χρῆμα τὸ τῆς ἡσυχίας πρός τε τὰ ἄλλα καὶ εἰς ἐπιστήμην καὶ φρονήσεως μελέτην, λέγω δὲ οὐ τὴν καπηλικὴν καὶ ἀγοραίαν, ἀλλὰ τὴν μεγάλην, ἥ τις ἐξομοιοῖ θεῷ τὸν αὐτὴν ἀναλαβόντα. Αἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ὄχλοις γιγνόμεναι μελέται γυμνάζουσι τὴν λεγομένην δριμύτητα, πανουργίαν οὖσαν· ὥστε τοὺς ἐν αὐταῖς ἄκρους οἷον ὑπὸ μαγείρων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι χρειῶν διαπεποικιλμένους, πόσα δὲ αὐχὶ καὶ διακονήματα δεινὰ ἐργάζεσθαι· ἡ δ᾽ ἐρημία, σοφίας οὖσα γυμνάσιον, ἠθοποιὸς ἀγαθὴ καὶ πλάττει (*) καὶ μετευθύνει τῶν ἀνδρῶν τὰς ψυχάς. Οὐδὲν γὰρ αὐταῖς ἐμπόδιόν ἐστι τῆς αὐξήσεως, οὐδὲ πρὸς πολλὰ καὶ μικρὰ νόμιμα προσπταίουσαι κάμπτονται εὐθύ, καθάπερ αἱ ταῖς πόλεσιν ἐναπειλημμέναι ψυχαί· ἀλλ᾽ ἐν ἀέρι καθαρῷ, καὶ τὰ πολλὰ ἔξω διαιτώμενοι τῶν ἀνθρώπων, ἀνιᾶσιν ὀρθαὶ καὶ πτεροφυοῦσιν, ἀρδόμεναι τῷ διαυγεστάτῳ τε καὶ λειοτάτῳ ῥεύματι τῆς ἡσυχίας, ἐν ᾧ τά τε μαθήματα τοῦ νοῦ θεοειδέστερα καὶ καθαρώτερον ὁρᾶν. Διὰ τοῦτό τοι καὶ τῶν θεῶν τὰ ἱερά, ὅσα ἐκ τοῦ πάλαι ἀρχαίου νενόμισται, τοῖς ἐρημοτάτοις χωρίοις οἱ πρῶτοι. Μάλιστα δὲ Μουσῶν τε καὶ Πανὸς καὶ Νυμφῶν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ ὅσοι μουσικῆς ἡγεμόνες θεοί, διακρίναντες ὡς οἶμαι τὰς παιδείας κατὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δεινῶν τε καὶ μιαρῶν τινῶν.

13. p. 31. E. 14. T. V. p. 555.

ΠΕΡΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΑΓΙΟΥ. ΝΘ.

1. *Ὁμήρου Ὀδυσσείας.*

Οὐ μὲν γάρ τί που ἐστὶ κακώτερον ἄλλο θαλάσσης
ἄνδρα τε συγχεῦαι, εἰ καὶ μάλα καρτερὸς εἴη.

2. *Ἀλέξιδος ἐκ Συναποθνησκόντων.*

Ὅστις διαπλεῖ θάλασσαν, ἢ μελαγχολᾷ
ἢ πτωχός ἐστιν ἢ θανατᾷ. Τούτων τριῶν
ἑνός τ᾽ ἀποτυχεῖν τοὐλάχιστον οὐκ ἔνι.

3. *Σοφοκλέους Σκυρίων.*

Ἠ ποντοναῦται τῶν ταλαιπώρων βροτῶν,
οἷς οὔτε δαίμων οὔτε τις θεῶν νέμων
πλούτου ποτ᾽ ἂν νείμειαν ἀξίαν χάριν.
λεπτῆς ἐπὶ ῥοπῆσιν ἐμπολὰς μακρὰς
ἀεὶ παραῤῥίπτοντες οἱ πολύφθοροι
*ἢ *σωσαν ἢ ᾽κέρδαναν ἢ διώλεσαν.*

4. *Ἐκ τοῦ Ἀράτου Φαινομένων.*

Τῆμος ἐπιῤῥήσσουσι νότοι, ὁπότ᾽ Αἰγοκερῆϊ

1. Od. VIII. 138. 3. Fr. 499. 4. V. 292.

ἐμφέρετ' ἠέλιος, τότε δὲ κρύος ἐκ Διός ἐστι
ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτατον· ἀλλὰ καὶ ἔμπης
ἤδη πάντ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ στείρῃσι θάλασσα
πορφύρει· ἴκελοι δὲ κολυμβάσιν αἰθυίῃσι,
πολλάκις ἐκ νηῶν πέλαγος περιπαπταίνοντες
ἥμεθ' ἐπ' αἰγιαλοὺς τετραμμένοι· οἱ δ' ἔτι πόῤῥω
κλύζονται, ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον ἄϊδ' ἐρύκει.

5. Φιλήτα Ἐπιγραμμάτων.

Γαῖαν μὲν φανέουσι θεοί ποτε· νῦν δὲ πάρεστιν
λαιψηρῶν ἀνέμων μοῦνον ὁρᾶν τέμενος.

6. Ἀντιφάνους Ἐφεσίας.

Δύστηνος ὅστις ζῇ θαλάττιον βίον.
τῶν γὰρ πλεόντων ζητεῖν ἑκατὸν στάδια
ἐλθεῖν που δὴ κρεῖττον, ἢ πλεῦσαι πλέθρον
πλεῖς τὴν θάλατταν σχοινίων πωλουμένων.

7. Ἀρχίππου.

Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς γῆς ὁρᾶν
ὦ μῆτέρ ἐστι, μὴ πλέοντα μηδαμοῦ.

8. Ὁμήρου.

Τυτθὸν γὰρ ὑπ' ἐκ θανάτοιο φέρονται.

9. Μενάνδρου ἐκ Θρασυλέοντος.

Ὁ δεύτερος πλοῦς ἐστι δήπου λεγόμενος,
ἂν ἀποτύχῃ τις οὐρίου κώπαισι πλεῖν.

10. Καλλιμάχου.

Ἔνθ' ἀνέμων μεγάλων κῦμα διωλύγιον.

11. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Τρισμάκαρ ἢ παύρων ὄλβιός ἐστι μέγα,
ναυτιλίησιν ἣν ἔχεις βίον· ἀλλ' ἐμὸς αἰὼν
κύμασιν αἰθυίης μᾶλλον ἐσῳκίσατο.

8. Il. XV. 628. 9. Cleric. p. 86. 10. 11. Fr. 111.

12. Σοφοκλέους Τυμπανιστῶν.

Τί τοῦδε χάρμα μεῖζον ἂν λάβοις ποτέ,
τοῦ γῆς ἐπιψαύσαντα κᾆθ' ὑπὸ στέγῃ
πυκνῆς ἀκοῦσαι ψακάδος εὑδούσῃ φρενί;

13. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ναῦς ἡ μεγίστη κρεῖσσον ἢ μικρὸν σκάφος.

14. Μενάνδρου.

Τὰ μεγάλα κέρδη ῥᾳδίως ἢ πλουσίους
τοὺς παραβόλως πλέοντας, ἢ νεκροὺς ποιεῖ.

15. Ἀντιφάνους.

Ἐν γῇ πένεσθαι κρεῖττον, ἢ πλουτοῦντα πλεῖν.

16. Εὐφορίωνος Φιλοκτήτου.

Τὸν δ' ἐκάλυψε θάλασσα λιλαιόμενον βιότοιο,
καὶ οἱ πήχεες ἄκρον ὑπερφαίνοντο ταθέντες
ἀχρεῖ' ἀσπαίροντες ἅλις Δολοπιονίδαο
δυστήνου, ζωὴν δὲ μεθ' ὕδατος ἔμβαλε πᾶσαν,
χεῖρας ὑπερπλάζων, ἅλμῃ δ' ἐκάλυψεν ὀδόντας.

17. Ἀντιφάνους Μελίττης.

Ἐπὶ χρήμασιν δ', ὧν ἔμπορος, φρονεῖ μέγα,
ὧν ἐστι πάντων ἐνίοτ' ἄνεμος κύριος.

18. Εὐριπίδου Φιλοκτήτης.

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει·
ἐν γῇ δ' ὁ φόρτος καὶ πάλιν ναυτίλλεται.

19. Ἐκ τῶν Μόσχου Βουκολικῶν.

Τὰν ἅλα τὰν γλαυκὰν ὅταν ὥνεμος ἀτρέμα βάλλῃ,
τὰν φρένα τὰν δειλὰν ἐρεθίζομαι, οὐδέ τι μοῖσα
ἐντὶ φίλα, ποθέει δὲ πολὺ πλέον ἅμμε γαλάνα.
ἀλλ' ὅταν ἀχήσῃ πολιὸς βυθὸς, ἁ δὲ θάλασσα

12. Fr. 563. 13. Fr. 7. 14. Cleric. p. 226. 16. Fr. 36. Mein. 18. Fr. 11. 19. Idyll. V.

κυρτὸν ἐπαφρίζῃ, τὰ δὲ κύματα μακρὰ μεμήνῃ,
ἐς χθόνα παπταίνω καὶ δένδρεα, τὰν δ᾽ ἅλα φεύγω·
γᾶ δέ μοι ἀσπαστὰ χἀ δάσκιος εὔαδεν ὕλα,
ἔνθα καὶ ἢν πνεύσῃ πολὺς ὤνεμος, ἁ πίτυς ᾄδει.
ἦ κακὸν ὁ γριπεὺς ζώει βίον, ᾧ δόμος ἁ ναῦς,
καὶ πόνος ἐντὶ θάλασσα, καὶ ἰχθὺς ἁ πλανὸς ἄγρα.
αὐτὰρ ἐμοὶ γλυκὺς ὕπνος ὑπὸ πλατάνω βαθυφύλλω,
καὶ παγᾶς φιλέοιμι τὸν ἐγγύθεν ἦχον ἀκούειν,
ἁ τέρπει ψοφέοισα τὸν ἀγρικὸν, οὐχὶ ταράσσει.

20. *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν.*

Ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον ἄν τ᾽ ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ᾽ ἄνδρα ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ᾽ ἑκὼν μήτ᾽ ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὰν δ᾽ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή.

21. *Γλαύκωνος.*

Γλαύκων ὁ κωμῳδὸς ἥδιον ἔλεγε παρὰ τὴν θάλατταν πεζεύειν ἢ παρὰ τὴν γῆν πλεῖν.

ΥΠΕΡ ΤΕΧΝΩΝ. Ξ.

1. *Ἄμφιδος ἐξ Ἀμπελουργοῦ.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀτυχίας ἀνθρωπίνης
παραμύθιον γλυκύτερον ἐν βίῳ τέχνης.
ἐπὶ τοῦ μαθήματος γὰρ ἑστηκὼς ὁ νοῦς
αὑτοῦ λέληθε παραπλέων τὰς συμφοράς.

2. *Ἱππάρχου ἐκ Ζωγράφου.*

(*) Πολύ γ᾽ ἐστὶ πάντων κτῆμα τιμιώτατον
ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἰς τὸ ζῆν τέχνη.

20. p. 128, 21.

τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολαὶ
τύχης ἀνάλωσ᾽, ἡ τέχνη δὲ σώζεται.

3. *Ἑρμοδότου.*

Οὐχ ὁ λόγος αὔξει τὴν τέχνην περισσὸς ὤν·
ἀλλ᾽ αὐτὰ κοσμεῖ τὴν τέχνην τὰ πράγματα.

4. *Σιμύλου.*

Οὔτε φύσις ἱκανὴ γίγνεται τέχνης ἄτερ
πρὸς οὐδὲν ἐπιτήδευμα παράπαν οὐδενὶ,
οὔτε πάλι τέχνη μὴ φύσιν κεκτημένη.
τούτων ὁμοίως τοῖν δυοῖν συνηγμένων
εἰς ταὐτὸν, ἔτι δεῖ προσλαβεῖν χορηγίαν,
ἔρωτα, μελέτην, καιρὸν, εὐφυῆ χρόνον,
κριτὴν τὸ ῥηθὲν δυνάμενον συναρπάσαι.
ἐν ᾧ γὰρ ἂν τούτων τις ἀπολειφθεὶς τύχῃ,
οὐκ ἔρχετ᾽ ἐπὶ τὸ τέρμα τοῦ προκειμένου.
φύσις, θέλησις, ἐπιμέλει᾽, εὐταξία
σοφοὺς τίθησι κἀγαθούς· ἐτῶν δέ τοι
ἀριθμὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν γῆρας ποιεῖ.

5. *Μενάνδρου Αὐλητρίδος.*

Τὰ πατρῷα μὲν ποιεῖ καιρός ποτε
ἀλλότρια, σώζει δ᾽ αὐτά που τὰ σώματα.
βίου δ᾽ ἔνεστι μί᾽ ἀσφάλει᾽ ἐν ταῖς τέχναις.

6. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ.*

Ἀλλὰ μήν γε τῶν τεχνῶν σχεδὸν πασῶν εἴδη δύο. Πῶς; Γεωργία μὲν καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα θεραπεία, τό τ᾽ αὖ περὶ τὸ σύνθετον καὶ πλαστὸν, ὃ δὴ σκεῦος ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητικὴ, ξύμπαντα ταῦτα δικαιότατα ἑνὶ προσαγορεύοιτο ἂν ὀνόματι. Πῶς καὶ τίνι; Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερον [τὶς ὂν, ὕστερον] εἰς

5. Cleric. p. 20. 6. p. 219. A.

οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποι-
εῖσθαί πού φαμεν. Ὀρθῶς. Τὰ δέ γε νῦν [ἃ δὴ] διήλ-
θομεν ἅπαντα εἶχεν εἰς τοῦτο τὴν αὐτῶν δύναμιν. Εἶχε
γὰρ οὖν. Ποιητικὴν τοίνυν αὐτὰ συγκεφαλαιωσάμενοι
προσείπωμεν. Ἔστω. Τὸ δὴ μαθητικὸν αὖ μετὰ τοῦτο
εἶδος ὅλον, καὶ τὸ τῆς γνωρίσεως τό τε χρηματιστικὸν
καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ θηρευτικὸν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν
οὐδὲν τούτων, τὰ δὲ ὄντα καὶ γεγονότα, τὰ μὲν χειροῦ-
ται λόγοις καὶ πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπι-
τρέπει, μάλιστ᾽ ἂν που διὰ ταῦτα ξυνάπαντα τὰ μέρη,
τέχνη τις κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν πρέψειεν. Ναί· πρέποι
γὰρ ἄν. Κτητικῆς δὲ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν οὐσῶν
τῶν τεχνῶν, ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικὴν, ὦ Θεαίτητε,
τιθῶμεν; Ἐν κτητικῇ δήπου δῆλον. Κτητικῆς δὲ ἆρ᾽
οὐ δύο εἴδη; τὸ μὲν ἑκόντων πρὸς ἑκόντας μεταβλητικὸν
ὂν, διά τε δωρεῶν [καὶ ἀγοράσεων] καὶ μισθώσεων· τὸ
δὲ λοιπὸν, ἢ κατ᾽ ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειρούμενον ξύμ-
παν, χειρωτικὸν ἂν εἴη; Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημέ-
νων. Τί δὲ, τὴν χειρωτικήν; ἆρ᾽ οὐ διχῇ τμητέον; Πῇ;
Τὸ μὲν ἀμφαδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν τιθέντας, τὸ δὲ κρυ-
φαῖον αὐτῆς πᾶν, θηρευτικόν; Ναί. Τήν γε μὴν θη-
ρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν διχῇ. Λέγε ὅπῃ. Τὸ
μὲν ἀψύχου γένους διελομένους, τὸ δὲ ἐμψύχου. Τί μήν;
εἴπερ ἐστόν γε ἄμφω. Πῶς δ᾽ οὐκ ἔστον; καὶ δεῖ γε
ἡμᾶς τὸ μὲν τῶν ἀψύχων (*) ἀνώνυμον, πλὴν κατ᾽ ἔνια
τῆς κολυμβητικῆς ἄττα μέρη καὶ τοιαῦτ᾽ ἄλλα βραχέα,
χαίρειν ἐᾶσαι· τὸ δὲ τῶν ἐμψύχων, ζώων οὖσαν θήραν,
προσειπεῖν ζωοθηρικήν. Ἔστω. Ζωοθηρικῆς δὲ ἆρα
οὐ διπλοῦν εἶδος ἂν λέγοιτο ἐν δίκῃ; τὸ μὲν πεζοῦ γέ-
νους πολλοῖς εἴδεσι καὶ ὀνόμασι διῃρημένον, πεζοθηρι-

κόν· [τὸ δ᾽ ἕτερον] νευστικοῦ ζώου πᾶν, ἐνυγροθηρι-
κόν; Πάνυ γε. Νευστικοῦ μὴν τὸ μὲν πτηνὸν φῦλον
ὁρῶμεν, τὸ δὲ ἔνυδρον. Πῶς δ᾽ οὔ; Καὶ τοῦ πτηνοῦ
μὲν γένους πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα λέγεταί που ὀρνιθευτική.
Λέγεται [γὰρ οὖν]. Τοῦ δ᾽ ἐνύδρου σχεδὸν ἁλιευτικὴ τὸ
σύνολον. [Ναί.] Τί δέ; ταύτην αὖ τὴν θήραν ἆρα οὐκ
ἂν κατὰ τὰ μέγιστα μέρη δύο διέλοιμεν; Κατὰ ποῖα;
Καθ᾽ ἃ τὸ μὲν ἕρκεσιν αὐτόθι ποιεῖται τὴν θήραν, τὸ
δὲ πληγῇ; Πῶς λέγεις; καὶ πῇ διαιρούμενος ἑκάτερον;
Τὸ μὲν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἕνεκα κωλύσεως εἴργῃ τι περι-
έχον, ἕρκος εἰκὸς ὀνομάζειν. Πάνυ μὲν οὖν. Κύρτους
δὴ καὶ δίκτυα καὶ πόρκους καὶ βρόχους καὶ τὰ τοιοῦτα,
μῶν ἄλλο τι πλὴν ἕρκη χρὴ προσαγορεύειν; Οὐδὲν [ἄλλο.]
Τοῦτο μὲν ἄρα ἑρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσο-
μεν ἤ τι τοιοῦτον. Ναί. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριό-
δουσι πληγῇ γιγνόμενον, ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δέ
τινα θήραν ἡμᾶς προσειπεῖν ἐν τῷ νῦν χρεὼν, ἤ τι τὶς
ἂν, ὦ Θεαίτητε, εἴποι κάλλιον; Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος,
ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. Τῆς μὲν τοίνυν πληκτικῆς, τὸ μὲν
νυκτερινὸν οἶμαι πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ᾽ αὐτῶν
τῶν περὶ τὴν θήραν πυρευτικὴν ῥηθῆναι [συμβέβηκε.]
Πάνυ γε. Τὸ δέ γε μεθημερινὸν, ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις
ἄγκιστρα καὶ τῶν τριοδόντων παναγκιστρευτικήν; Λέ-
γεται γὰρ οὖν. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρικευτικοῦ τῆς πλη-
γῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γινόμενον διὰ τὸ τοῖς
τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρῆσθαι τριοδοντικά τις, οἶ-
μαι, κέκληται. Φασὶ γοῦν τινες. Τὸ δέ γε λοιπόν ἐστιν
ἓν ἔτι μόνον ὡς εἰπεῖν εἶδος. Ποῖον; Τὸ τῆς ἐναντίας
ταύτῃ πληγῆς ἀγκίστρῳ τε γιγνόμενον καὶ τῶν ἰχθύων,
οὐχ ᾗ τις ἂν τύχῃ τοῦ σώματος ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν,

ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος ἑκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοὐναντίον ἄνω, ῥάβδοις καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον, οὗ τι φήσομεν, ὦ Θεαίτητε, δεῖν τοὔνομα λέγεσθαι. Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρτι προὐθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτο αὐτὸ νῦν ἀποτετελέσθαι. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς, περὶ οὗ σύ τε κἀγὼ συνωμολογήκαμεν, οὐ μόνον τοὔνομα ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον, περὶ αὐτὸ τοὔργον εἰλήφαμεν ἱκανῶς. Ξυμπάσης τοιγαροῦν τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος κτητικὸν ἦν, κτητικοῦ δὲ χειρωτικόν, χειρωτικοῦ δὲ θηρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζωοθηρικόν, ζωοθηρικοῦ δὲ ἐνυγροθηρικόν, ἐνυγροθηρικοῦ δὲ τὸ κάτωθεν τμῆμα ὅλον ἁλιευτικόν, ἁλιευτικῆς δὲ πληκτικόν, πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρευτικόν, τούτου δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπωμένην ἀπ᾿ αὐτῆς τῆς πράξεως ἀφομοιωθὲν τοὔνομα ἡ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα ἐπίκλην γέγονε. Πάντως μὲν οὖν τοῦτό γε ἱκανῶς δεδήλωται.

7. Ἐν ταὐτῷ.

Κατὰ δὴ τὸν παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαιρέσεως, ἔγωγέ μοι καὶ νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἴδη τῆς μιμητικῆς. Τὴν δὲ ζητουμένην ἰδέαν ἐν ὁποτέρῳ ποθ᾿ ἡμῖν οὖσα τυγχάνει καταμαθεῖν οὐδέ πώ μοι δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι. Σὺ δ᾿ ἀλλ᾿ εἰπὲ πρῶτον καὶ δίελε ἡμῖν, τίνε τὼ δύο λέγεις. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστικὴν ὁρῶν ἐν αὐτῇ τέχνην· ἔστι δ᾿ αὕτη μάλιστα, ὁπόταν κατὰ τὰς τοῦ παραδείγματος συμμετρίας τις ἐν μήκει καὶ βάθει καὶ πλάτει, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώματα ἀποδιδοὺς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις τὴν τοῦ μιμήματος γένεσιν ἀπεργάζηται. Τί δ᾿, οὐ πάντες οἱ μιμούμενοί τι τοῦτ᾿ ἐπιχειροῦσι δρᾶν;

7. p. 235.

Οὐκ οὖν ὅσοι γε τῶν μεγάλων πού τι πλάττουσιν ἔργων (*) ἢ γράφουσιν. Εἰ γὰρ ἀποδιδοῖεν τὴν τῶν καλῶν ἀληθινὴν συμμετρίαν, οἶσθ᾿ ὅτι σμικρότερα μὲν τοῦ δέοντος τὰ ἄνω, μείζω δὲ τὰ κάτω φαίνοιτ᾿ ἂν, διὰ τὸ τὰ μὲν πόῤῥωθεν, τὰ δ᾿ ἐγγύθεν ὑφ᾿ ἡμῶν ὁρᾶσθαι. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ᾿ οὖν οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δημιουργοὶ νῦν, οὐ τὰς οὔσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται. Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐδὲ δίκαιον, εἰκός γε ὂν, εἰκόνα καλεῖν; [Παντάπασί γε. Ἆρ᾿ οὖν τὸ μὲν ἕτερον δίκαιον εἰκαστικὸν καλεῖν;] Ναί. Καὶ τῆς γε μιμητικῆς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον ὅπερ εἴπομεν ἐν τῷ πρόσθεν, εἰκαστικήν; Κλητέον. Τί δαὶ, τὸ φαινόμενον μὲν διὰ τὴν τοῦ καλοῦ θέαν εἰκέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἴ τις λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς ὁρᾶν, μηδὲ ἐοικὸς ᾗ ᾧ φησιν ἐοικέναι, τί καλοῦμεν; ἆρ᾿ οὐκ, ἐπείπερ φαίνεται μὲν, ἔοικε δὲ οὒ, φάντασμα; Τί μήν; Οὐκ οὖν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ τὴν ξύμπασαν μιμητικήν; Πῶς δ᾿ οὔ; Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ᾿ οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἆρ᾿ οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ᾿ ἂν προσαγορεύοιμεν; Πολύ γε. Τούτω τοίνυν τὼ δύο ἔλεγον εἴδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς, εἰκαστικὴν καὶ φανταστικήν. Ὀρθῶς.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα· ἡμερώτερον μὴν τρίτον συγχωρῆσαι τούτοις ἕπεσθαι δεῖν, τέχνην.

9. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὔσας περὶ πάντα τὰ

8. Legg. IV. p. 709. 9. p. 281. D.

δρώμενα θεασώμεθα. Τίνας; τὴν μὲν τῆς γενέσεως οὖσαν συναίτιον, τὴν δὲ αὐτὴν αἰτίαν. Πῶς; Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ μὴ δημιουργοῦσι, ταῖς δὲ δημιουργούσαις ὄργανα παρασκευάζουσιν, ὧν μὴ παραγενομένων οὐκ ἂν ποτ' ἐργασθείη τὸ προστεταγμένον ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν· ταύτας μὲν οὖν ξυναιτίους, τὰς δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμ' ἀπεργαζομένας, αἰτίας. Ἔχει γὰρ οὖν λόγον.

10. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Μαντικῆς.

Τῶν τεχνῶν, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἡ χρεία συνέστησεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ μέχρι νῦν διαφυλάσσει·

χρειὼ πάντ' ἐδίδαξε· τί δ' οὐ χρειὼ κεν ἀνεύροι

τῶν ἀναγκαίων; ὑφαντικὴν, οἰκοδομικὴν, ἰατρικὴν, γεωργίαν, καὶ ὅσαι περὶ γεωργίαν ἀναστρέφονται· τὰς δ' ἡδονή τις προσηγάγετο καὶ κατέσχε, τὴν τῶν μυρεψῶν καὶ τῶν ὀψοποιῶν καὶ κομμωτικὴν πᾶσαν καὶ ἀνθοβαφίαν. Ἔστι δὲ ὧν τὴν πιθανότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ καθάριον ἀγαπῶντες ἐκμανθάνουσι καὶ περιέπουσιν, ὡς ἀριθμητικὴν καὶ γεωμετρίαν καὶ κανονικὴν πᾶσαν καὶ ἀστρολογίαν ἅς φησιν ὁ Πλάτων καίπερ ἀμελουμένας, βίᾳ ὑπὸ χάριτος αὔξεσθαι.

11. Ξενοφῶντος ἐν γ' Ἀπομνημονευμάτων.

(*) Εἰσελθών ποτε πρὸς τὸν Παῤῥάσιον τὸν ζωγράφον, Ἆρα, ἔφη, ὦ Παῤῥάσιε, ἡ γραφική ἐστιν εἰκασία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακὰ καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεῖα καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμιμεῖσθε. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ μὴν τά γε καλὰ εἴδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥᾴδιον ἑνὶ ἀνθρώπῳ περιτυχεῖν ἄμεμπτα πάντα ἔχοντι, ἐκ

10. T. V. p. 549. 11. III. 10

πολλῶν συνάγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου κάλλιστα, οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι. Ποιοῦμεν γὰρ, ἔφη, οὕτω. Τί γὰρ, ἔφη, τὸ πιθανώτατον καὶ ἥδιστον καὶ φιλικώτατον καὶ ποθεινότατον καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομιμεῖσθε τῆς ψυχῆς ἦθος, ἢ οὐδὲ μιμητὸν τοῦτο; Πῶς γὰρ ἂν, ἔφη, μιμητὸν εἴη, ὦ Σώκρατες, ὃ μήτε συμμετρίαν μήτε χρῶμα μήτε ὧν σὺ εἶπας ἄρτι μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως ὁρατόν ἐστιν; Ἆρ' οὖν, ἔφη, γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ τό τε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν πρός τινας; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν τό γε μιμητὸν ἐν τοῖς ὄμμασι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα οἵ τε φροντίζοντες καὶ οἱ μή; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροὶ, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίνονται. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατὸν ἀπεικάζειν; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ τὸ ἐλευθέριον, [καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον,] καὶ τὸ σωφρονικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ τὸ ἀπειρόκαλον, καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα μιμητά; Καὶ μάλα, ἔφη. Πότερον οὖν, ἔφη, νομίζεις ἥδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώπους δι' ὧν τὰ καλά τε καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἤθη φαίνεται, ἢ δι' ὧν τὰ αἰσχρά τε καὶ πονηρὰ καὶ μισητά; Πολὺ νὴ Δί', ἔφη, διαφέρει, ὦ Σώκρατες.

Πρὸς δὲ Κλίτωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν εἰσελθών ποτε καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, Ὅτι μὲν, ἔφη, ὦ Κλίτων, ἀλλοίους ποιεῖς, δρομεῖς τε καὶ παλαιστὰς καὶ πύκτας καὶ παγκρατιαστὰς, ὁρῶ γε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχαγωγεῖ

διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάζῃ τοῖς ἀνδριάσιν; Ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλίτων οὐ ταχὺ ἀπεκρίνατο, Ἆρα, ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων εἴδεσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον ζωτικώτερον ποιεῖς φαίνεσθαι τοὺς ἀνδριάντας; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν τά τε ὑπὸ τῶν σχημάτων καταρτώμενα καὶ τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διελκόμενα καὶ ἐντεινόμενα καὶ τὰ ἀνειμένα ἀπεικάζων ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς φαίνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ καὶ τὰ ἤθη τῶν ποιούντων τι σωμάτων ἀπομιμεῖσθαι οὐ ποιεῖ τινα τέρψιν τοῖς θεωμένοις; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τῶν μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα εἰκαστέον, τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων ἡ ὄψις μιμητέα; Σφόδρα γ', ἔφη. Δεῖ ἄρα, ἔφη, τὸν ἀνδριαντοποιὸν τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἴδει προσεικάζειν.

(*) ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ. ΞΑ.

1. *Μενάνδρου Ἁλιέως.*

Ὁ πρῶτος εὑρὼν διατροφὴν πτωχῷ τέχνην
πολλοὺς ἐποίησεν ἀθλίους· ἁπλοῦν γὰρ ἦν
τὸν μὴ δυνάμενον ζῆν ἀλύπως ἀποθανεῖν.

2. *Ἀντιφάνους ἐκ Κναφέως.*

Ὅστις τέχνην κατέδειξε πρῶτος τῶν θεῶν,
οὗτος μέγιστον εὗρεν ἀνθρώποις κακόν.
ὅταν γὰρ ἀπορῆταί τις, ἂν μὲν ἀργὸς ᾖν,
ἐλθὼν ἀπεκινδύνευσεν ἡμέραν μίαν,

1. Cleric. p. 8.

ὥστ' ἢ γεγονέναι λαμπρὸν, ἢ τεθνηκέναι.
ἡμεῖς δ' ἔχοντες ἀῤῥαβῶνα τὴν τέχνην
τοῦ ζῆν, ἀεὶ πεινῶμεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν.
ἐξόν τε μικρὸν διαπορηθῆναι χρόνον,
τὸν βίον ἅπαντα τοῦτο δρᾶν αἱρούμεθα.

3. *Μενάνδρου Ὑμνίδος.*

Οὐ πάνυ τι γηράσκουσιν αἱ τέχναι καλῶς,
ἂν μὴ λάβωσι προστάτην φιλάργυρον.

4. *Εὐριπίδου Πολυείδου.*

Οἱ τὰς τέχνας δ' ἔχοντες ἀθλιώτεροι·
τῆς φαυλότητός τε γὰρ ἐν κοινῷ ψέγειν
ἅπασι κεῖσθαι δυστυχὲς, οὐκ εὐτυχές.

5. *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. Καὶ γὰρ αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίῤῥητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μὲν δὴ πάνυ ἀδοξοῦνται ὑπὸ τῶν πόλεων· καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ ἐπιμελουμένων, καὶ τὰς ψυχὰς ἀναγκάζουσι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. Τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ ἐπιπολὺ ἀῤῥωστότεραι γίγνονται. Καὶ ἀσχολίας δὲ μάλιστα ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεων συνεπιμελεῖσθαι βαναυσικαὶ καλούμεναι. Ὥστε εἰκότως σοι δοκοῦσι κακοὶ ἂν καὶ φίλοις χρῆσθαι, καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. Καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι οὐδ' ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι.

6. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.*

Ἆρ' οὖν οὐκ ἀριθμητικὴ μὲν καί τινες ἕτεραι ταύτῃ

3. Cleric. p. 180. 4. Fr. 8. 5. IV. 2. 6. p. 258. D.

συγγενεῖς τέχναι ψιλαὶ τῶν πράξεών εἰσι, τὸ δὲ γνῶναι παρέσχοντο μόνον; Ἔστιν οὕτως. Αἱ δέ γε περὶ τεκτονικὴν αὖ καὶ ξύμπασαν χειρουργίαν, ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνοῦσαν ξύμφυτον τὴν ἐπιστήμην κέκτηνται, καὶ συναποτελοῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ' αὐτῶν σώματα, πρότερον οὐκ ὄντα; Τί μήν; Ταύτῃ τοίνυν ξυμπάσας ἐπιστήμας διαίρει, τὴν μὲν πρακτικὴν προσειπών, τὴν δὲ μόνον γνωστικήν. Ἔστω σοι ταῦθ', ὡς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἴδη δύο.

7. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς διανοηθῶμεν πρῶτον, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον ἐχόμενον, τὸ δ' ἧττον ἔνι. Καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νομίζειν, τὰ δὲ ὡς ἀκαθαρτότερα. Οὐκ οὖν χρή. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἑκάστων αὐτῶν χωρίς. Ποίας καὶ πῶς; Οἷον πασῶν που τεχνῶν ἄν τις ἀριθμητικὴν χωρίζῃ καὶ μετρητικὴν καὶ στατικήν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἑκάστης ἂν γίγνοιτο. (*) Φαῦλον μὲν δή. Τὸ γ' οὖν μετὰ ταῦτα εἰκάζειν λείποιτ' ἄν, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς οἱ πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. Ἀναγκαιότατα λέγεις.

ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΔΟΥΛΩΝ. ΞΒ.

1. Εὐριπίδου Ἑλένῃ.

Κακὸς γὰρ ὅστις μὴ σέβει τὰ δεσποτῶν,
καὶ ξυγγέγηθε καὶ ξυνωδίνει κακοῖς.

7. p. 55. D. 1. V. 732.

2. Ἐγὼ μὲν εἴην, κεἰ πέφυχ' ὅμως λάτρις,
ἐν τοῖσι γενναίοισιν ἠριθμημένος
δούλοισι, τοὔνομ' οὐκ ἔχων ἐλεύθερον,
τὸν νοῦν δέ. Κρεῖσσον γὰρ τόδ' ἢ δυοῖν κακοῖν
ἕν' ὄντα χρῆσθαι, τὰς φρένας τ' ἔχειν κακὰς
ἄλλων τ' ἀκούειν δοῦλον ὄντα τῶν πέλας.

3. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Ὡς ἡδὺ δούλοις δεσπότας χρηστοὺς λαβεῖν,
καὶ δεσπόταισι δοῦλον εὐμενῆ δόμοις.

4. Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.

Οὐ χρή ποτ' ἄνδρα δοῦλον ὄντ' ἐλευθέρας
γνώμας διώκειν, οὐδ' ἐς ἀργίαν βλέπειν.

5. Μενάνδρου.

Λυπεῖ με δοῦλος μεῖζον οἰκέτου φρονῶν.

6. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅταν τύχῃ τις εὐνοοῦντος οἰκέτου,
οὐκ ἔστιν οὐθὲν κτῆμα κάλλιον βίῳ.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότου χρηστοῦ τυχεῖν,
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

8. Φιλήμονος Θηβαίων.

Ἐμοῦ γάρ ἐστι κύριος μὲν εἷς ἀνήρ·
τούτων δὲ καὶ σοῦ μυρίων τ' ἄλλων νόμος,
ἑτέρων τύραννος, τῶν τυραννούντων φόβος.
δοῦλοι βασιλέων εἰσίν, ὁ βασιλεὺς θεῶν,
ὁ θεὸς ἀνάγκης. Πάντα δ', ἂν σκοπῇς ὅλως,
ἑτέρων πέφυκεν, ἡττόνων δὲ μείζονα·
τούτοις ἀνάγκη ταῦτα δουλεύειν ἀεί.

3. Fr. 19. 4. Fr. Antiop. 10. 5. Cleric. p. 226. 6. Cleric. ib. 8. Cleric. p. 306.

9. *Ἀντιφάνους.*

Δούλῳ γὰρ οἶμαι πατρίδος ἐστερημένῳ
χρηστὸς γενόμενός ἐστι δεσπότης πατρίς.

10. *Μενάνδρου.*

Τί διακενῆς εἶ χρηστός; ὁ δεσπότης
αὐτὸς ἀπολαύει πάντα, σὺ δὲ μὴ λαμβάνεις,
σαυτὸν ἐπιτρίβεις, οὐκ ἐκεῖνον ὠφελεῖς.

11. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Κρεῖσσον γὰρ οὔτε δοῦλον οὔτ' ἐλεύθερον
τρέφειν ἐν οἴκοις ἀσφαλὲς τοῖς σώφροσι.

12. *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*

Τὸ δοῦλον οὐχ ὁρᾷς ὅσον κακόν;

13. *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Ἔσωσα δούλην οὖσαν. Οἱ γὰρ ἥσσονες
τοῖς κρείσσοσιν φιλοῦσι δουλεύειν βροτῶν.

14. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Σοφὸς μὲν οὖν εἶ, Πρίαμ', ὅμως δέ σοι λέγω,
δούλου φρονοῦντος μᾶλλον ἢ φρονεῖν χρεὼν
οὐκ ἔστιν ἄχθος μεῖζον, οὐδὲ δώμασι
κτῆσις κακίων οὐδ' ἀνωφελεστέρα.

15. *Ἤλεγχον· οὕτω γὰρ κακὸν δοῦλον γένος·*
γαστὴρ ἅπαντα, τοὐπίσω δ' οὐδὲν σκοπεῖ

16. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

(*) *Δούλων ὅσοι φιλοῦσι δεσποτῶν γένος,*
πρὸς τῶν ὁμοίων πόλεμον αἱροῦνται μέγαν.

17. *Μενάνδρου Προεγκαλῶν.*

10. Cleric. p. 226. 11. Fr. 21. 12. Fr. 11. 13. Fr. 31. 14. Fr. 6. 15. Fr. Alexandr. 10. 16. Fr. 11. 17. Cleric. p. 158.

Τὸ δ' εὖ
κελευόμενον μέν ἐστιν ἀσφαλέστατον
δούλῳ ποιεῖν, ὥς φασιν.

18. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ὦ παγκάκιστοι καὶ τὸ δοῦλον οὐ λόγῳ
ἔχοντες, ἀλλὰ τῇ τύχῃ κεκτημένοι.

19. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Δούλους γὰρ οὐ
καλὸν πεπᾶσθαι κρείσσονας τῶν δεσποτῶν.

20. *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Μέτεστι τοῖς δούλοισι δεσποτῶν νόσου.

21. *Εὐριπίδου Βουσίριδος.*

Δούλῳ γὰρ οὐχ οἷόν τε τἀληθῆ λέγειν,
εἰ δεσπόταισι μὴ πρέποντα τυγχάνοι.

22. *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Ὅστις δὲ δούλῳ φωτὶ πιστεύει βροτῶν,
πολλὴν παρ' ἡμῖν μωρίαν ὀφλισκάνει.

23. *Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.*

Πιστὸν μὲν οὖν εἶναι χρὴ τὸν διάκονον
τοιοῦτον εἶναι, καὶ στέγειν τὰ δεσποτῶν.

24. *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

Ἀεὶ δ' ἀρέσκειν τοῖς κρατοῦσι· ταῦτα γὰρ
δούλοις ἄριστα, κἀφ' ὅτῳ τεταγμένος
εἴη τις, ἁνδάνοντα δεσπόταις ποιεῖν.

25. *Εὐριπίδου Ἑκάβης.*

Αἰαῖ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί,
τολμᾷ θ' ἃ μὴ χρὴ τῇ βίᾳ κρατούμενον.

26. *Εὐριπίδου Ἴωνος.*

18. Fr. 9. 19. Fr. 8. 20. F. 14. 21. Fr. 1. 22. Fr. 15. 23. Fr. 4. 24. Fr. 6. 25. v. 332. 26. v. 872.

Ἕν γάρ τι τοῖς δούλοισιν αἰσχύνην φέρει
τοὔνομα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τῶν ἐλευθέρων
οὐδεὶς κακίων δοῦλος, ὅστις ἐσθλὸς ᾖ.

27. Μενάνδρου Παιδίου.

Ἅπαντα δουλεύειν ὁ δοῦλος μανθάνει,
πονηρὸς ἔσται. Μεταδίδου παῤῥησίας,
βέλτιστον αὐτὸν τοῦτο ποιήσει πολύ.

28. Φιλήμονος Ἐξοικιζομένου.

Κἂν δοῦλος ᾖ τις, οὐθὲν ἧττον, δέσποτα,
ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν, ἂν ἄνθρωπος ᾖ.

29. Φιλήμονος Παίδων.

Κακόν ἐστι δούλῳ δεσπότης πράσσων κακῶς·
μετέχειν ἀνάγκη τῶν κακῶν γὰρ γίγνεται.

30. Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.

Δῆλον γὰρ ἐν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
κῶλον ποδισθεὶς πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.

31. Μενάνδρου Θεττάλῃ.

Εὐθυμία βίε τὸν δοῦλον τρέφει.

32. Εὐβούλου.

Πολλοὶ φυγόντες δεσπότας, ἐλεύθεροι
ὄντες, πάλιν ζητοῦσι τὴν αὐτὴν φάτνην.

33. Σοφοκλέους.

Εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος.

34. Μενάνδρου.

Ἐμοὶ πόλις ἐστὶ καὶ καταφυγὴ καὶ νόμος
καὶ τοῦ δικαίου τοῦ τ' ἀδίκου παντὸς κριτὴς
ὁ δεσπότης· πρὸς τοῦτον ἕνα δεῖ ζῆν ἐμέ.

27. Cleric. p. 140. 28. Cleric. p. 350. 29. Cleric. p. 300. 30. Fr. 60. 31. Cleric. p. 82. 33. Fr. inc. 677. 34. Cleric. p. 236.

35. Φιλίππου.

Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότου χρήστου τυχεῖν,
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

36. Θεόγνιδος.

Οὔ ποτε δουλείη κεφαλὴ εὐθεῖα πέφυκεν,
ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, καὐχένα λοξὸν ἔχει.

37. Εὐριπίδου Μηδείας.

Χρηστοῖσι δούλοις ξυμφορὰ τὰ δεσποτῶν
κακῶς πίπτοντα, καὶ φρενῶν ἀνθάπτεται.

38. Εὐριπίδου Μελανίππης.

Δοῦλον γὰρ ἐσθλὸν τοὔνομ' οὐ διαφθερεῖ·
πολλοὶ δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν ἐλευθέρων.

39. Εὐριπίδου Φρίξος.

Πολλοῖσι δούλοις τοὔνομ' αἰσχρόν· ἡ δὲ φρὴν
τῶν οὐχὶ δούλων ἔστ' ἐλευθερωτέρα.

40. Ἀλέξιδος.

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ πλῆθος ἐμφερεῖς τοὺς οἰκέτας
ἔχοντας ὄψει τοὺς τρόπους τοῖς δεσπόταις.
τοῖς ἤθεσιν γὰρ τοῖς ὑπηρετοῦσι καὶ
προσέχουσα τούτοις ἡ φύσις κεράννυται.

41. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Φεῦ φεῦ· τὸ δοῦλον ὡς ἁπανταχῆ γένος
(*) πρὸς τὴν ἐλάσσω μοῖραν ὥρισεν θεός.

42. Δίωνος ἐν τῷ Περὶ Δουλείας.

Οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι, οἱ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν.

43. Φαβωρίνου.

Ζάμολξις οἰκέτης ἦν Πυθαγόρου καὶ προσεκύνησαν αὐτὸν οἱ τότε.

36. v. 547. 37. v. 54. 38. Fr. 10. 39. Fr. 17. 41. Fr. 12.

44. Μητροδώρου.

Δοῦλος ἀναγκαῖον μὲν κτῆμα, οὐχ ἡδὺ δέ.

45. Δημοκρίτου

Οἰκέτῃσιν ὡς μέρεσι τοῦ σκήνεος χρῶ, ἄλλῳ πρὸς ἄλλο.

46. Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Χρὴ οὖν δεσπόζειν ἐπιεικῶς, καὶ ἀνεθῆναί ποτε βουλομένοις ἐπιτρέπειν. Αἱ γὰρ ἀνέσεις παρασκευαστικαὶ πόνων εἰσί· καὶ τόξον καὶ λύρα καὶ ἄνθρωπος ἀκμάζει δι' ἀναπαύσεως.

47. Διογένους.

Διογένης, ἀποδράντος τοῦ οἰκέτου, οὐκ ἐφρόντιζε, δεινὸν εἶναι λέγων, εἰ Διογένης μὲν χωρὶς αὐτοῦ ζῆν οὐ δύναται, αὐτοῦ δ' ἐκεῖνος χωρὶς δύναται.

48. Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Πολλίας ὁ Ἀκραγαντῖνος ἐπιξενωθεὶς ἀνδρὶ σκληρῷ καὶ ἀπὸ παντὸς πορίζοντι, ὃς οὐδὲ καθεύδειν τοῖς οἰκέταις ἐπέτρεπεν, ἀλλ' ἄλλος ἄλλο τι τὴν νύκτα εἰργάζετο· ὑποδεξάμενος καὶ αὐτὸς τοῦτον εἰς Ἀκράγαντα ἀφικόμενον, μετὰ δεῖπνον συνεκάλει τὰ παιδία τῶν οἰκετῶν, τὰ δὲ ἦν πάμπολλα, καὶ τοῖς μὲν ἐδίδου κάρυα, τοῖς δὲ σῦκα ξηρά. Ἐρομένου δ' ἐκείνου, Πόθεν παιδία τοσαῦτα; Ταῦτα, ἔφη, οἱ ἐμοὶ οἰκέται ἐν νυξὶ ποιοῦσι.

49. Πλάτωνος.

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκακος, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον. Μετρία δὲ ἡ θεῶν δουλεία, ἄμετρος δὴ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. Θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι νόμος.

50. Ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου.

49. Epist. 8. p. 354. E. 50. Plat. Legg. VI. p. 762. E.

51. Ἡροδότου ἱστορίας ή.

Πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεο, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίγνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί.

52. Πλάτωνος Νόμων ς.

Ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὔχρηστον ἐθέλειν εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι φαίνεται, χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστάσεις γίγνεσθαι, [καὶ περί γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ ξυμβαίνει,] καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδείνων, τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπῶν καὶ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα· πρὸς ἅ τις ἂν πάντα βλέψας διαπορήσαι, τί χρὴ δρᾶν περὶ πάντων τῶν τοιούτων. Δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα, τρέφειν δὲ αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων οὕνεκα, πλέον δὲ αὑτῶν προτιμῶντας. Ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων, μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἧττον δὲ εἰ δυνατὸν ἀδικεῖν, ἢ τοὺς ἐξ ἴσου· διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν. [Ὁ] περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ἀμίαντος, τοῦ τε (*) ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταὐτὸν δ' ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ καὶ πᾶσαν δυ-

51. VIII. 68. 52. p. 777.

ναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. Κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν, τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτ' ἄῤῥεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΣΗΣ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑΝ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΩΜΑ ΗΔΟΝΩΝ. ΞΓ.

1. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Τῇ δ' ἀφροδίτῃ πόλλ' ἔνεστι ποικίλα·
τέρπει τε γὰρ μάλιστα καὶ λυπεῖ βροτούς.
τύχοιμι δ' αὐτῆς, ἡνίκ' ἐστὶν εὐμενής.

2. Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.

Κόρος δὲ πάντων· καὶ γὰρ ἐκ καλλιόνων
λέκτροις ἐν αἰσχροῖς εἶδον ἐκπεπληγμένους.
δαιτὸς δὲ πληρωθείς τις ἄσμενος πάλιν
φαύλῃ διαίτῃ προσβαλὼν ἥσθη στόμα.

3. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Οἱ γὰρ Κύπριν φεύγοντες ἀνθρώπων ἄγαν,
νοσοῦσ' ὁμοίως τοῖς ἄγαν θηρωμένοις.

4. Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.

Ἀνδρὸς δ' ἐρῶντος εἰς Κύπριν νεανίου

1. Fr. 7. 2. Fr. 45. 3. Fr. 6. 4. Fr. 6.

ἀφύλακτος ἡ τήρησις· ἂν γὰρ φαῦλος ᾖ
τἄλλ', εἰς ἔρωτα πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος·
ἢν δ' ἂν προσῆται Κύπρις, ἥδιστον λαβεῖν.

5. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸν, ἢν πολλὴ ῥυῇ·
ἣ τὸν μὲν εἴκονθ' ἡσυχῇ μετέρχεται,
ὃν δ' ἂν περισσὰ καὶ φρονοῦνθ' εὕρῃ μέγα,
τοῦτον λαβοῦσα, πῶς δοκεῖς, καθύβρισεν.

6. Σοφοκλέους.

Ὦ παῖδες, ἥ τοι Κύπρις οὐ Κύπρις μόνον,
ἀλλ' ἔστι πάντων ὀνομάτων ἐπώνυμος.
ἔστιν μὲν Ἅιδης, ἔστι δ' ἄφθιτος βία,
ἔστιν δὲ λύσσα μαινὰς, ἔστι δ' ἵμερος
ἄκρατος, ἔστ' οἰμωγμός· ἐν ἐκείνῃ τὸ πᾶν
σπουδαῖον, ἡσυχαῖον, εἰς βίαν ἄγον.
ἐντήκεται γὰρ πλευμόνων ὅσοις ἔνι
ψυχή. τίς οὐχὶ τῆσδε τῆς θεοῦ βορά;
εἰσέρχεται μὲν ἰχθύων πλωτῷ γένει·
ἔνεστι δ' ἐν χέρσου τετρασκελεῖ γονῇ·
νωμᾷ δ' ἐν οἰωνοῖσι τοὐκείνης πτερόν,
ἐν θηρσὶν, ἐν βροτοῖσιν, ἐν θεοῖς ἄνω.
τίν' οὐ παλαίουσ' ἐς τρὶς ἐκβάλλει θεῶν;
εἴ μοι θέμις, θέμις δὲ τἀληθῆ λέγειν,
Διὸς τυραννεῖ πλευμόνων· ἄνευ δορὸς,
(*) ἄνευ σιδήρου πάντα τοι συντέμνεται
Κύπρις τὰ θνητῶν καὶ θεῶν βουλεύματα.

7. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.

Ταὶ Μοῖσαι τὸν ἔρωτα τὸν ἄγριον ἢ φοβέονται,
ἢ 'κ θυμῶ φιλέοντι καὶ ἐκ ποδὸς αὐτῷ ἕπονται.

5. v. 443. 6. Fr. inc. 678. 7. Idyll. IV.

κῆν μὲν ἄρα ψυχάν τις ἔχων ἀνέραστον ἀείδῃ,
τῆνον ὑπεκφεύγοντι, καὶ οὐκ ἐθέλοντι διδάσκειν·
ἢν δὲ νόον τῷ ἔρωτι δονεύμενος ἁδὺ μελίσδῃ,
ἐς τῆνον μάλα πᾶσαι ἐπειγόμεναι προρέοντι.
μάρτυς ἐγὼν, ὅτι μῦθος ὅδ᾽ ἔπλετο πᾶσιν ἀληθής.
ἢν μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινὰ μέλπω,
βαμβαίνει μευ γλῶσσα, καὶ ὡς πάρος οὐκ ἔτ᾽ ἀείδει·
ἢν δ᾽ αὖτ᾽ ἐς τὸν ἔρωτα καὶ ἐς Λυκίδαν τι μελίσδω,
καὶ τόκα μοι χαίροισα διὰ στόματος ῥέει ᾠδά.

8. Ζωπύρου.

Μηδεὶς ἄπειρος τῶν ἐμῶν εἴη φίλων
ἔρωτος· εὐτυχῶν δὲ τὸν θεὸν λάβοι.

9. Ἀριστάρχου.

Ἔρωτος ὅστις μὴ πεπείραται βροτῶν,
οὐκ οἶδ᾽ ἀνάγκης θεσμόν· ᾧ πεισθεὶς ἐγὼ,
οὕτω κρατηθεὶς, τάσδ᾽ ἀπεστάλην ὁδούς.
οὗτος γὰρ ὁ θεὸς καὶ τὸν ἀσθενῆ σθένειν
τίθησι, καὶ τὸν ἄπορον εὑρίσκειν πόρον.

10. Ἀναξανδρίδου.

Ἔρως σοφιστοῦ γίγνεται διδάσκαλος
σκαιοῦ πολὺ κρείττων πρὸς τὸν ἀνθρώπων βίον.

11. Εὐριπίδου Αὐγῇ.

Ἔρωτα δ᾽ ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

12. Ἀντιφάνους.

Εἴ τίς φησι τοὺς ἐρῶντας οὐχὶ νοῦν ἔχειν,
ἦ πού τίς ἐστι τοὺς τρόπους ἀβέλτερος.

11. Fr. 3.

εἰ γὰρ ἀφέλοι τις τοῦ βίου τὰς ἡδονὰς,
καταλείπετ᾽ οὐδὲν ἕτερον ἢ τεθνηκέναι.

13. Ἀλέξιδος.

Οὐκ ἔστι παιδαγωγος ἀνθρώποις ἄρα
ἔρωτος οὐδεὶς ἄλλος ἐπιμελέστερος.
εἶτ᾽ οὖν μεγιστός ἐστι τῶν θεῶν ἔρως
καὶ τιμιώτατός γε τῶν πάντων πολύ
οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐστὶ φειδωλὸς σφόδρα
ἄνθρωπος, οὐδ᾽ οὕτως ἀκριβὴς τοὺς τρόπους,
ὃς οὐχὶ τούτῳ μερίδα τῷ θεῷ νέμει.

14. Μενάνδρου Θησαυρῶν.

Τῆς οὐσίας ὅσοις μὲν οὖν πρᾴως ἔχει,
νέοις ἔτ᾽ οὖσι τοῦτο προστάττει ποιεῖν·
οἱ δ᾽ εἰς τὸ γῆρας ἀναβολὰς ποιούμενοι,
οὗτοι προσαποτίνουσι τοῦ χρόνου τόκους.

15. Μενάνδρου Συναριστώσαις.

Ἔρως δὲ τῶν θεῶν
ἰσχὺν ἔχων πλείστην ἐπὶ τούτου δείκνυται·
διὰ τοῦτον ἐπιορκοῦσι τοὺς ἄλλους θεούς.

16. Μιμνέρμου.

Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς Ἀφροδίτης;
τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι,
κρυπταδίη φιλότης καὶ μείλιχα δῶρα καὶ εὐνή·
ἄνθεα τῆς ἥβης γίγνεται ἁρπαλέα
(*) ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξίν· ἐπεὶ δ᾽ ὀδυνηρὸν ἐπέλθῃ
γῆρας, ὅ τ᾽ αἰσχρὸν ὁμῶς καὶ καλὸν ἄνδρα τιθεῖ,
αἰεὶ μὲν φρένας ἀμφὶ κακαὶ τείρουσι μέριμναι,
οὐδ᾽ αὐγὰς προσορῶν τέρπεται ἠελίου·

14. Cleric. p. 84. 15. Cleric. p. 168. 16. Eleg. I.

ἀλλ᾽ ἐχθρὸς μὲν παισὶν, ἀτίμαστος δὲ γυναιξίν.
οὕτως ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός.

17. Μενάνδρου Ναυκλήρῳ.

Καὶ φύσει πῶς εὐάγωγόν ἐστι πᾶς ἀνὴρ ἐρῶν.

18. Μενάνδρου Θησαυροῖς.

Πολλοῖς ὑπέκκαυμ᾽ ἔστ᾽ ἔρωτος μουσική.

19. Θεοκρίτου.

Ἔστι καὶ ἐν κενεοῖσι φιλήμασιν ἁδέα τέρψις.

20. Μενάνδρου.

Ὀργὴ φιλούντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον.

21. Μενάνδρου Ἥρωι.

Δέσποιν᾽, ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον·
οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ κρατῶν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεὺς, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ πάντ᾽ ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

22. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσιν βροτῶν.
ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἔστι ποίας λείπεται τόδ᾽ ἡδονῆς.

23. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Ἔγω δὲ τόλμης καὶ θράσους διδάσκαλον
ἐν τοῖς ἀμηχάνοισιν εὐπορώτατον,
Ἔρωτα, πάντων δυσμαχώτατον θεόν.

24. Σοφοκλέους Τραχινίαις.

Ἔρωτι μὲν γοῦν ὅστις ἀντανίσταται
πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας, οὐ καλῶς φρονεῖ,
οὗτος γὰρ ἄρχει καὶ θεῶν ὅπως θέλει.

25. Σοφοκλέους Φαίδρα.

Ἔρως γὰρ ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται,

18. Cleric. p. 84. 19. VII. 4. 20. Cleric. p. 16. 21. Cleric. p. 76. 22. Fr. 11. 23. Fr. 3. 24. v. 441. 25. Fr. 607

οὐδ᾽ αὖ γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἄνω
ψυχὰς χαράσσει, κἀπὶ πόντον ἔρχεται.
καὶ τόνδ᾽ ἀπείργειν οὐδ᾽ ὁ παγκρατὴς σθένει
Ζεὺς, ἀλλ᾽ ὑπείκει καὶ θέλων ἐγκλίνεται.

26. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.

Ἁ μεγάλα μοι Κύπρις ἔθ᾽ ὑπνώοντι παρέστα,
νηπίαχον τὸν Ἔρωτα καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα
ἐς χθόνα νευστάζοντα, τόσον δέ μοι ἔφρασε μῦθον·
μέλπειν μοι φίλε βοῦτα λαβὼν τὸν Ἔρωτα δίδασκε.
ὣς λέγε· χἀ μὲν ἀπῆλθεν· ἐγὼ δ᾽ ὅσα βουκολίασδον,
νήπιος, ὡς ἐθέλοντα μαθεῖν τὸν Ἔρωτα δίδασκον·
ὡς εὗρεν πλαγίαυλον ὁ Πὰν, ὡς αὐλὸν Ἀθάνα,
ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων.
ταῦτά μιν ἐξεδίδασκον· ὁ δ᾽ οὐκ ἐμπάζετο μύθων,
ἀλλά μοι αὐτὸς ἄειδεν ἐρωτύλα, καί μ᾽ ἐδίδασκε
θνατῶν ἀθανάτων τε πόθους καὶ ματέρος ἔργα.
κἠγὼν ἐκλαθόμαν μὲν ὅσων τὸν Ἔρωτα δίδασκον,
ὅσσα δ᾽ Ἔρως με δίδαξεν ἐρωτύλα, πάντ᾽ ἐδιδάχθην.

27. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἕσπερε, τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος Ἀφρογενήας,
Ἕσπερε κυανέας ἱερὸν φίλε νυκτὸς ἄγαλμα,
τόσσον ἀφαυρότερον μήνας, ὅσον ἔξοχος ἄστρων,
χαῖρε φίλος, καί μοι ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγοντι
ἀντὶ σελαναίας τὺ δίδου φάος, ὥνεκα τήνα
σάμερον ἀρχομένα τάχιον δύεν, οὐκ ἐπὶ φωρᾶν
(*) ἔρχομαι, οὐδ᾽ ἵνα νυκτὸς ὁδοιπορέοντ᾽ ἐνοχλήσω·
ἀλλ᾽ ἐράω· καλὸν δέ τ᾽ ἐρασσαμένῳ συνερᾶσθαι.

28. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὄλβιοι οἱ φιλέοντες, ἐπὴν ἴσον ἀντεράωνται.

26. Id. III. 27. Id. XVI. 28. Id. VIII.

ὄλβιος ἦν Θασεὺς τῶ Πειριθόω παρεόντος,
εἰ καὶ ἀμειλίκτοιο κατήλυθεν εἰς Ἀΐδαο.
ὄλβιος ἦν χαλεποῖσιν ἐν ἀξείνοισιν Ὀρέστας,
οὕνεκά οἱ ξυνὰς Πυλάδας ἄροιτο κελεύθους.
ἦν μάκαρ Αἰακίδας ἑτάρω ζώοντος Ἀχιλλεὺς,
ὄλβιος ἦν θνάσκων ὅτι οἱ μόρον αἰνὸν ἄμυνεν.

29. Ἐκ τῶν Μόσχου τοῦ Σικελιώτου Βουκολικῶν.

Ἤρα Πὰν Ἀχῶς τᾶς γείτονος, ἤρατο δ' Ἀχὼ
σκιρτητᾶ Σατύρω, Σάτυρος δ' ἐπεμήνατο Λύδᾳ.
ὡς Ἀχὼ τὸν Πᾶνα, τόσον Σάτυρος φλέγεν Ἀχῶ
καὶ Λύδα Σατυρίσκον· Ἔρως δ' ἐσμύχετ' ἀμοιβᾷ·
ὅσσον γὰρ τήνων τις ἐμίσεε τὸν φιλέοντα,
τόσσον ὁμῶς φιλέων ἠχθαίρετο, πάσχε δ' ἄποινα.
ταῦτα λέγω πᾶσιν τὰ διδάγματα τοῖς ἀνεράστοις,
στέργετε τοὺς φιλέοντας, ἵν' ἢν φιλέητε φιλῆσθε.

30. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

(*) Ὁ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοὶ, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ ξυγγνώμη παρὰ θεῶν, ἐκβάντι τὸν ὅρκον· Ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὔ φασιν εἶναι. Οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε.

31. Χρυσίππου.

Εἰπόντος τινὸς, οὐκ ἐρασθήσεται ὁ σοφός· μαρτυρεῖ γοῦν Μενέδημος, Ἐπίκουρος, Ἀλεξῖνος· Ταύτῃ, ἔφη, χρήσομαι ἀποδείξει· εἰ γὰρ Ἀλεξῖνος ὁ ἀνάγωγος καὶ Ἐπίκουρος ὁ ἀναίσθητος καὶ Μενέδημος οὔ φησιν, ἐρασθήσεται ἄρα.

32. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς, εἰ ὁ

29. Id. VI. 30. p. 183.

ἔρως ἕνεκα συνουσίας γίγνεται· Οὔτ', ἔφη, διὰ τοῦτο, οὔτ' ἄνευ τούτου.

33. Δημοκρίτου.

Ἐρωτικὴν μέμψιν ἡ ἀγαπωμένη λύει.

34. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ Ἔρωτος.

Τῶν Μενάνδρου δραμάτων ὁμαλῶς ἁπάντων ἓν συνεκτικόν ἐστιν, ὁ ἔρως, οἷον πνεῦμα κοινὸν διαπεφυκώς. Ὃν οὖν μάλιστα θιασώτην τοῦ θεοῦ καὶ ὀργιαστὴν τὸν ἄνδρα συμπεριλαμβάνομεν εἰς τὴν ζήτησιν, ἐπεὶ καὶ λελάληκε περὶ τοῦ πάθους φιλοσοφώτερον. Ἄξιον γὰρ εἶναι θαύματός φησι τὸ περὶ τοὺς ἐρῶντας, ὥσπερ ἔστιν, ἅμα λαλεῖ· εἶτα ἀπορεῖ καὶ ζητεῖ πρὸς ἑαυτόν·

τίνι δεδούλωταί ποτε;
ὄψει; φλύαρος· τῆς γὰρ αὐτῆς πάντες ἂν
ἤρων· κρίσιν γὰρ τὸ βλέπειν ἴσην ἔχει.
ἀλλ' ἡδονή τις τοὺς ἐρῶντας ἐπάγεται
συνουσίας; πῶς οὖν ἕτερος ταύτην ἔχων
οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἀπῆλθε καταγελῶν,
ἕτερος ἀπόλωλε; καιρός ἐστιν ἡ νόσος
ψυχῆς· ὁ πληγεὶς δ' εἴσω δὴ τιτρώσκεται.

Ταῦτα τίν' ἐστὶ σκεψώμεθα· καὶ γὰρ ἔχει τι κρουστικὸν καὶ κινητικὸν αἴτιον· μήτε τὴν συνουσίαν αἰτίαν εἶναι πιθανόν ἐστι· ἀρχαὶ γὰρ αὗταί τινες ἴσως· ἡ δὲ ἰσχὺς καὶ ῥίζωσις τοῦ πάθους ἐν ἑτέροις. (*) Ἡ δὲ ἀπόδειξις ἐλαφρὰ καὶ οὐδ' ἀληθής· οὐ γὰρ ἔχει κρίσιν τὸ βλέπειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ γεύεσθαι. Καὶ γὰρ ὄψις ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἀκοὴ, φύσει τε μᾶλλον διήρθρωται καὶ τέχνῃ συγγεγύμνασται πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ διάγνωσιν· ἐν μὲν ἁρμονίαις καὶ μέλεσιν αἱ τῶν μουσικῶν, ἐν δὲ μορφαῖς καὶ ἰδέαις αἱ τῶν ζώων φρένες· ὥσπερ εἰπεῖν ποτε

34. Fr. 25. T. V. p. 565.

Νικόμαχον λέγουσι πρὸς ἄνθρωπον ἰδιώτην, φήσαντα μὴ καλὴν αὐτῷ φανῆναι τὴν Ζεύξιδος Ἑλένην· Λάβε γάρ, ἔφη, τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμούς, καὶ θεός σοι φανήσεται. Πολὺ δὲ καὶ μυρεψοὶ περὶ τὰ ὀσφραντὰ καὶ νὴ Δία ὀψοποιοὶ περὶ τὰ γευστὰ διατριβῇ καὶ συνηθείᾳ διαφέρουσαν ἡμῶν κρίσιν ἔχουσι. Πάλιν δὲ τὸ συνουσίᾳ τὸν ἔρωτα μὴ κρατεῖσθαι, διὰ τὸ τῇ αὐτῇ συγγενόμενον ἄλλον ἀπαλλαγῆναι καὶ καταφρονῆσαι, τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον, εἰ λέγοι τις μηδὲ χυμῶν ἡδονῇ δεδουλῶσθαι Φιλόξενον τὸν ὀψοφάγον, ὅτι τῶν αὐτῶν Ἀντισθένης γευσάμενος οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον· μηδὲ ὑπὸ οἴνου μεθύειν Ἀλκιβιάδην, ὅτι Σωκράτης πίνων τὸν ἴσον οἶνον ἔνηφεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν, τὰ δ᾽ ἐφεξῆς, ἐν οἷς ἤδη τὴν αὐτοῦ δόξαν ἀποφαίνεται, σκοπῶμεν.

Καιρός ἐστιν ἡ νόσος
ψυχῆς.

Εὖ καὶ ὀρθῶς. Δεῖ γὰρ ἅμα τοῦ πάσχοντος εἰς ταὐτὸ καὶ τοῦ ποιοῦντος ἀπάντησιν γενέσθαι, πρὸς ἄλληλά πως ἐχόντων· ὡς ἄκυρον εἰς τὴν τοῦ τέλους ἀπεργασίαν ἡ δραστικὴ δύναμις, ἂν μὴ παθητικὴ διάθεσις ᾖ. Τοῦτο δὲ εὐστοχίας ἐστὶ καιροῦ τῷ παθεῖν ἐμοί πως συνάπτοντος ἐν ἀκμῇ τὸ ποιεῖν πεφυκός.

35. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις, οὐχ αὕτη ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ᾽ ἀλλοία. Πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄῤῥεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ [καὶ] τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπὸν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. Ἀνδρόγυνον γὰρ τότε μὲν ἓν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν, τοῦ τε ἄῤῥενος καὶ θήλεος· νῦν δὲ οὐκ ἔστιν ἀλλ᾽ ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. Ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτόν τε καὶ πλευρὰς κύκλῳ ἔχον, χεῖρας δὲ τέσσαρας εἶχε καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσὶ καὶ πρόσωπα δύο ἐπὶ αὐχένι κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντῃ· κεφαλὴν δὲ ἐπ᾽ ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις [κειμένοις] μίαν καὶ ὦτα τέτταρα καὶ αἰδοῖα δύο καὶ τἄλλα πάντα, ὅσα ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν· ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥσπερ νῦν ὁποτέρως βουληθείη, καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειε θεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὰ ὄντα σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, τότε ὀκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερειδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. Ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄῤῥεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετεῖχεν. Περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ πορεία αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. (*) Ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον. Ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. Ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ ἠπόρουν· οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτείναιεν εἶχον, καὶ ὥσπερ τοὺς γίγαντας κεραυνώσαντες τὸ γένος ἀφανίσαιεν· αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο, οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν. Μόλις δὲ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας, λέγει ὅτι, Δοκῶ μοι, ἔφη, ἔχειν μηχανὴν, ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας ἀσθενέστεροι γενόμενοι. Νῦν μὲν γὰρ αὐτοὺς, ἔφη, διατεμῶ

35. p. 189.

δίχα ἕκαστον, καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δὲ
χρησιμώτεροι ἡμῖν διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι,
καὶ βαδιοῦνται ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν· ἐὰν δὲ ἔτι δο-
κῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ μὴ θέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν
αὖ, ἔφη, τεμῶ δίχα, ὥστε ἐφ᾽ ἑνὸς πορεύσονται σκέλους
ἀσκωλίζοντες. Ταῦτα εἰπών, ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους
δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύειν,
ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ ταῖς θριξίν· ὅντινα δὲ τέμοι, τὸν
Ἀπόλλω ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν καὶ τὸ
τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν
αὑτοῦ τμῆσιν κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος, καὶ τἄλλα
ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. Ὁ δὲ τό τε πρόσωπον μετέστρεφε, καὶ
ξυνέλκων πανταχόθεν τὸ δέρμα ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν κα-
λουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα βαλάντια, ἓν στόμα ποι-
ῶν, ἀπέδει κατὰ μέσην τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν
καλοῦσι. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας ῥυτίδας [τὰς] πολλὰς ἐξε-
λέαινε καὶ τὰ στήθη διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργα-
νον, οἷον οἱ σκυτοτόμοι περὶ τὸν καλάποδα λεαίνοντες
τὰς τῶν σκυτῶν ῥυτίδας· ὀλίγας δὲ κατέλιπε τὰς περὶ
αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ τὸν ὀμφαλόν, μνημεῖον εἶναι τοῦ
παλαιοῦ πάθους. Ἐπεὶ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, πο-
θοῦν ἕκαστον τὸ ἥμισυ τὸ αὑτοῦ ξυνῄει, καὶ περιβάλλον-
τες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις ἐπιθυμοῦντες
ξυμφῦναι ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀρ-
γίας, διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν. Καὶ
ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθείη, τὸ λει-
φθὲν ἄλλο ἐζήτει καὶ ξυνεπέπλεκτο, εἴτε γυναικὸς τῆς
ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει, ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν, εἴτε ἀν-
δρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυτο. Ἐλεήσας δὲ ὁ Ζεὺς ἄλλην
μηχανὴν πορίζεται καὶ μετατίθησιν αὐτῶν τὰ αἰδοῖα εἰς

τὸ πρόσθεν· τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶχον καὶ ἐγέν-
νων καὶ ἔτικτον οὐκ εἰς ἀλλήλους ἀλλ᾽ εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ
τέττιγες. Μετέθηκέ τε οὖν οὕτως αὐτῶν εἰς τὸ ἔμ-
προσθεν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν γένεσιν νέαν ἀλλήλοις ἐποίη-
σε διὰ τοῦ ἄῤῥενος ἐν τῷ θήλει τῶνδε ἕνεκα, ἵνα ἐν τῇ
συμπλοκῇ ἅμα μὲν εἰ ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύχοι, γεννῷεν καὶ
γίγνοιτο τὸ γένος· ἅμα δ᾽ εἰ καὶ ἄῤῥεν ἄῤῥενι, πλησμο-
νὴ γοῦν γίγνοιτο τῆς συνουσίας καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ
τὰ ἔργα τρέποιντο καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. (*)
Ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀν-
θρώποις καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγὸς καὶ ἐπιχει-
ρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ δυοῖν καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀν-
θρωπίνην. Ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστιν ἀνθρώπου σύμβο-
λον, ἅτε τετμημένος, ὥσπερ αἱ ψῆτται ἐξ ἑνὸς δύο. Ζη-
τεῖ δὲ ἀεὶ τὸ αὑτοῦ ἕκαστον σύμβολον. Ὅσοι μὲν οὖν
τῶν ἀνδρῶν τοῦ κοινοῦ τμήματός εἰσιν, ὃ δὴ τότε ἀν-
δρόγυνον ἐκαλεῖτο, φιλογύναικές τέ εἰσι, καὶ οἱ πολλοὶ
τῶν μοιχῶν ἐκ τούτου τοῦ γένους γεγόνασι· καὶ ὅσαι
αὖ γυναῖκες φίλανδροί τε καὶ μοιχεύτριαι, ἐκ τούτου τοῦ
γένους γίγνονται. Ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν γυναικὸς τμῆ-
μά εἰσιν, οὐ πάνυ αὗται τοῖς ἀνδράσι τὸν νοῦν προσέ-
χουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰς γυναῖκας τετραμμέναι εἰσὶ
καὶ ἑταιρίστριαι ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. Ὅσοι
δ᾽ ἄῤῥενος τμῆμά εἰσι, τὰ ἄῤῥενα διώκουσι· καὶ τέως
μὲν ἂν παῖδες ὦσιν, ἅτε [τεμμάχια] ὄντα τοῦ ἄῤῥενος,
φιλοῦσι τοὺς ἄνδρας, καὶ χαίρουσι ξυγκατακείμενοι καὶ
ξυμπλεκόμενοι τοῖς ἀνδράσι· καί εἰσιν οὗτοι βέλτιστοι
τῶν παίδων καὶ μειρακίων, ἅτε ἀνδρειότατοι ὄντες φύσει.
Φασὶ δὲ δή τινες αὐτοὺς ἀναισχύντους εἶναι, ψευδόμενοι·
οὔτε γὰρ ὑπ᾽ ἀναισχυντίας δρῶσι τοῦτο, ἀλλ᾽ ὑπὸ θάῤ-

ῥους καὶ ἀνδρείας καὶ ἀῤῥενωπίας τὸ ὅμοιον αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι. Μέγα δὲ τεκμήριον· καὶ γὰρ τελεωθέντες μόνοι ἀποβαίνουσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι· ἐπειδὰν δὲ ἀνδρωθῶσι, παιδεραστοῦσι καὶ πρὸς γάμους καὶ παιδοποιΐας οὐ προσέχουσι τὸν νοῦν φύσει, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκάζονται· ἀλλ᾽ ἐξαρκεῖ αὐτοῖς μετ᾽ ἀλλήλων καταζῆν ἀγάμοις οὖσι. Πάντως μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος παιδεραστής τε καὶ φιλεραστὴς γίγνεται, ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος. Ὅταν μὲν οὖν αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ αὐτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδεραστὴς καὶ ἄλλος πᾶς, τότε καὶ θαυμαστὰ ἐκπλήττονται, φιλίᾳ τε καὶ οἰκειότητι καὶ ἔρωτι οὐκ ἐθέλοντες ὡς ἔπος εἰπεῖν χωρίζεσθαι ἀλλήλων οὐδὲ ἐπὶ σμικρὸν χρόνον· καὶ οἱ διατελοῦντες μετ᾽ ἀλλήλων διὰ βίου, οὗτοί εἰσιν οἳ οὐδ᾽ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὅ τι βούλονταί σφισι παρ᾽ ἀλλήλων γίγνεσθαι· οὐδενὶ γὰρ ἂν δόξειε τοῦτ᾽ εἶναι ἡ τῶν ἀφροδισίων ξυνουσία, ὡς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἑκατέρῳ χαίρει συνὼν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ᾽ ἄλλο τι βουλομένη ἡ ψυχὴ ἑκατέρου δήλη ἐστὶν ὃ οὐ δύναται εἰπεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται καὶ αἰνίττεται.

36. Ἐν ταὐτῷ.

Φημὶ οὖν ἐγὼ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων, Ἔρωτα, εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν, εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. Ἔστι δὲ κάλλιστος ὢν τοιόσδε. Πρῶτον μὲν νεώτατος θεῶν, ὦ Φαῖδρε· μέγα δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται, φεύγων φυγῇ τὸ γῆρας ταχὺ ὂν δηλονότι, θᾶττον γοῦν τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται· ὃ δὴ πέφυκεν Ἔρως μισεῖν καὶ οὐδ᾽ ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν. Μετὰ δὲ νέων

36. p. 195.

αἰεὶ ξύνεστί τε καὶ ἔστιν· ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ δεῖ πελάζειν. Ἐγὼ δὲ Φαίδρῳ πολλὰ ἄλλα ὁμολογῶν, τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός ἐστιν· ἀλλά φημι νεώτατόν τε αὐτὸν εἶναι θεῶν καὶ ἀεὶ νέον· τὰ δὲ παλαιὰ πράγματα περὶ θεοὺς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης λέγουσιν, ἀνάγκῃ καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι, [εἰ ἐκεῖνοι] ἀληθῆ λέγουσιν. Οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγένοντο, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐτοῖς ἦν, ἀλλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔρως τῶν θεῶν βασιλεύει. Νέος μὲν οὖν ἐστι, πρὸς δὲ τῷ νέῳ ἁπαλός. Ποιητοῦ δέ ἐστιν ἐνδεὴς, οἷός περ ἦν ὁ Ὅμηρος, πρὸς τὸ ἐπιδεῖξαι θεοῦ ἁπαλότητα. Ὅμηρος γὰρ Ἄτην θεόν τέ φησιν εἶναι καὶ ἁπαλήν· τοὺς γοῦν πόδας αὐτῆς ἁπαλούς φησιν εἶναι λέγων·

τῆς μέν θ᾽ ἁπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ᾽ οὔδεος
πίλναται, ἀλλ᾽ ἄρα ἥγε κατ᾽ ἀνδρῶν κράατα βαίνει.

(*) Καλῷ οὖν μοι δοκεῖ τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ἀποφαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ᾽ ἐπὶ μαλθακοῦ. Τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτος, ὅτι ἁπαλός· οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει οὐδ᾽ ἐπὶ κρανίων, ἅ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακὰ, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων βαίνει καὶ οἰκεῖ. Ἐν γὰρ ἤθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται· καὶ οὐκ αὖ ἐν πάσαις ἑξῆς ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ ᾗτινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται· ᾗ δ᾽ ἂν μαλακὸν, οἰκίζεται. Ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ ποσὶ καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων [ἁπαλώτατον] ἀνάγκη εἶναι. Νεώτατος μὲν δή ἐστι καὶ ἁπαλώτατος, πρὸς δὲ τούτοις ὑγρὸς τὸ εἶδος. Οὐ γὰρ ἂν οἷός τε ἦν

πάντη περιπτύσσεσθαι, οὐδὲ διὰ πάσης τῆς ψυχῆς καὶ εἰσιὼν τὸ πρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιὼν, εἰ σκληρὸς ἦν. Συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς οὐσίας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ [καὶ] διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει· ἀσχημοσύνῃ γὰρ καὶ Ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. Χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ᾽ ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει· ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν οὐκ ἐνίζει Ἔρως, οὗ δ᾽ ἂν εὐώδης τε καὶ εὐανθὴς τόπος ᾖ, ἐνταῦθα δὲ καὶ ἵζει καὶ μένει.

Περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανὰ, καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται· περὶ δὲ ἀρετῆς ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον. Τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτε ἀδικεῖ οὔτε ἀδικεῖται οὔτε ὑπὸ θεοῦ οὔτε θεῶν, οὔτε ὑπ᾽ ἀνθρώπου οὔτε ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει, εἴ τι πάσχει, βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται, οὔτε [βίᾳ] ποιῶν ποιεῖ· πᾶς γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πάνθ᾽ ὑπηρετεῖ· ἃ δ᾽ ἂν [τις] ἑκὼν ἑκοντὶ ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ τῶν πόλεων βασιλεῖς νόμοι δίκαια εἶναι. Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης μετέχει· εἶναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. Εἰ δὲ ἥττους κρατοῖντ᾽ ἂν ὑπὸ [τοῦ] Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατεῖ, κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως διαφερόντως ἂν σωφρονοίη. Καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρείαν Ἔρωτι οὐδὲ Ἄρης ἀνθίσταται· οὐ γὰρ ἔχει Ἔρωτα Ἄρης, ἀλλὰ Ἔρως Ἄρην Ἀφροδίτης, ὡς λόγος· κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου· τοῦ δὲ ἀνδρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀνδρειότατος εἴη.

Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀν-

δρείας τοῦ θεοῦ, εἴρηται· περὶ δὲ σοφίας λείπεται. Ὅσον οὖν δυνατὸν, πειρατέον μὴ ἐλλείπειν· καὶ πρῶτον μὲν, ἵν᾽ αὖ καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην τιμήσω ὥσπερ Ἐρυξίμαχος τὴν αὑτοῦ, ποιητὴς ὁ θεὸς σοφὸς οὕτως ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι. Πᾶς γοῦν ποιητὴς γίγνεται,

κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρὶν,

οὗ ἂν Ἔρως ἅψηται. Ὧι δὴ πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρήσασθαι, ὅτι ποιητὴς ὁ Ἔρως ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποίησιν τὴν κατὰ μουσικήν. Ἃ γάρ (*) τις ἢ μὴ ἔχει ἢ μὴ οἶδεν, οὔτ᾽ ἂν ἑτέρῳ δοίη, οὔτε ἂν ἄλλον διδάξειε. Καὶ μὴν τήν γε τῶν ζώων ποίησιν πάντων τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ Ἔρωτος εἶναι σοφίαν, ᾗ γίγνεται καὶ φύεται πάντα ζῶα; ἀλλὰ τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὗ μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγιμος καὶ φανὸς ἀπέβη, οὗ δ᾽ ἂν Ἔρως μὴ ἐφάψηται, σκοτεινός; τοξικήν γε μὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος· ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητὴς καὶ Μοῦσαι μουσικῆς καὶ Ἥφαιστος χαλκείας, καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας καὶ Ζεὺς κυβερνᾶν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων· ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πράγματα, Ἔρωτος ἐγγιγνομένου δηλονότι κάλλους· αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως. Πρὸ τοῦ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ᾽ ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν, πάντ᾽ ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. Οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως πρῶτον αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. Ἐπέρ-

χεται δέ μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
νηνεμίαν τ᾽ ἀνέμων, κοίτην τ᾽ ὕπνον τ᾽ ἐνὶ κήδει,

οὗτος γὰρ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ· τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ᾽ ἀλλήλων πάσας τιθεὶς ξυνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν εὐθυμίαις γιγνόμενος ἡγεμών, πρᾳότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δὲ ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἵλεως ἀγαθοῖς, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς, ζηλωτὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἁβρότητος, χλιδῆς, χαρίτων, ἱμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος· ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος, ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ᾧ χρὴ ἕπεσθαι πάντ᾽ ἄνδρα ἐφυμνοῦντα [καλῶς] καλῆς ᾠδῆς μετέχοντα, ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα.

ΨΟΓΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΑΥΛΟΣ Ο ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΩΝ ΕΙΗ ΚΑΚΩΝ ΓΕΓΟΝΩΣ ΑΙΤΙΟΣ. ΞΔ.

1. *Διογένους.*

Ὅταν δ᾽ ἔρωτος ἐνδεθῶμεν ἄρκυσι,
θᾶσσον θυραίοις τὴν χάριν ποιούμεθα,
ἢ τοῖς ἀνάγκης ἐν γένει πεφυκόσι.

2. *Μενάνδρου Ἀφροδισίων.*

2. Cleric. p. 28.

Ἀλλ᾽ ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
παρά τινι τἀνόητον οὗτος ὄψεται.

3. *Μενάνδρου.*

Μόνος ἔστ᾽ ἀπαρηγόρητον ἀνθρώποις ἔρως.

4. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.*

Ἤρων· τὸ μαίνεσθαι δ᾽ ἄρ᾽ ἦν ἔρως βροτοῖς·

5. *Εὐριπίδου Δανάη.*

Ἔρως γὰρ ἀργὸν κἀπὶ τοῖς ἀργοῖς ἔφυ.
(*) φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα,
φεύγει δὲ μόχθους· ἓν δέ μοι τεκμήριον,
οὐδεὶς προσαιτῶν βίοτον ἠράσθη βροτῶν,
ἐν τοῖς δ᾽ ἔχουσιν ἡβητὴς πέφυχ᾽ ὅδε.

6. *Εὐριπίδου.*

Σὺ δ᾽, ὦ κάκιστε θεῶν τε κἀνθρώπων (Ἔρως,)
ἢ μὴ δίδασκε τὰ κακὰ φαίνεσθαι καλὰ,
ἢ τοῖς ἐρῶσιν εὐμενὴς παρίστασο.

7. *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Ἔρωτα δεινὸν ἔχομεν· ἐκ δὲ τῶν λόγων
ἑλοῦ τὰ βέλτισθ᾽· ὥστ᾽ ἄπιστόν ἐστ᾽ ἔρως,
κἂν τῷ κακίστῳ τῶν φρενῶν οἰκεῖν φιλεῖ.

8. *Εὐριπίδου Δικτύϊ.*

Κύπρις γὰρ οὐδὲ νουθετουμένη χαλᾷ,
ἄν τ᾽ αὖ βιάζῃ, μᾶλλον ἐντείνειν φιλεῖ,
κἄπειτα τίκτει πόλεμον· εἰς δ᾽ ἀνάστασιν
δόμων περαίνει πολλάκις τὰ τοιάδε.

9. *Θεοκρίτου.*

Τὰν δ᾽ ἄρα χὡ Δάφνις ποταμείβετο, Κύπρι βαρεῖα,
Κύπρι νεμεσσατὰ, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής.

4. Fr. 7. 5. Fr. 8. 6. Fr. Andromed. 8. 7. Fr. 12. 8. Fr. 6. 9. I. 100.

10. *Εὐριπίδου ἐκ Μελεάγρου.*

Ἡ γὰρ Κύπρις πέφυκε τῷ σκότῳ φίλη·
τὸ φῶς δ᾽ ἀνάγκην προστίθησι σωφρονεῖν.

11. *Ἀρχιλόχου.*

Τοῖος γὰρ φιλότητος ἔρως ὑπὸ καρδίην ἐλυσθεὶς
πολλὴν κατ᾽ ἀχλὺν ὀμμάτων ἔχευε,
κλέψας ἐκ στηθέων ἁπαλὰς φρένας.

12. *Ἀρχιλόχου.*

Δύστηνος, ἔγκειμαι πόθῳ
ἄψυχος, χαλεπῇσι θεῶν ὀδύνῃσιν ἕκητι
πεπαρμένος δι᾽ ὀστέων.

13. *Σοφοκλέους ἐν Ἀχιλλέως Ἐρασταῖς.*

Νόσημ᾽ ἔρωτος τοῦτ᾽ ἐφίμερον κακόν,
ἔχοιμ᾽ ἂν αὐτὸ μὴ κακῶς ἀπεικάσαι,
ὅταν πάγου φανέντος αἰθρίου χεροῖν
κρύσταλλον ἁρπάσωσι παῖδες ἀσταγῆ,
τὰ πρῶτ᾽ ἔχουσιν ἡδονὰς ποταινίους,
τέλος δ᾽ ὁ χυμὸς οὐδ᾽ ὅπως ἀφῇ θέλει,
οὔτ᾽ ἐν χεροῖν τὸ κτῆμα σύμφορον μένειν,
οὕτω γε τοὺς ἐρῶντας αὑτὸς ἵμερος
δρᾶν καὶ τὸ μὴ δρᾶν πολλάκις προΐεται.

14. *Φανοκλέους.*

Ἢ ὡς Οἰάγροιο πάϊς Θρηΐκιος Ὀρφεὺς
ἐκ θυμοῦ Κάλαϊν στέρξε Βορηϊάδην,
πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἕζετ᾽ ἀείδων
ὃν πόθον, οὐδ᾽ ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ,
ἀλλ᾽ αἰεί μιν ἄγρυπνοι ὑπὸ ψυχῇ μελεδῶναι
ἔτρυχον θαλερὸν δερκομένου Κάλαϊν.

10. Fr. 22. 13. Fr. 162. 14. Cf. Ruhnk. Ep. Crit. II. p. 324.

τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
ἔκτανον, εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
οὕνεκα πρῶτος δεῖξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας
ἄῤῥενας, οὐδὲ πόθους ᾔνεσε θηλυτέρων.
τοῦ δ᾽ ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῷ τάμον, αὐτίκα δ᾽ αὐτὴν
εἰς ἅλα Θρηΐκίην ῥῖψαν ὁμοῦ χέλυϊ
ἥλῳ καρτύνασαι, ἵν᾽ ἐμφορέοιντο θαλάσσῃ
ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις.
τὰς δ᾽ ἱερῇ Λέσβῳ πολιὴ ἐπέκελσε θάλασσα·
ἠχὴ δ᾽ ὡς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
(*) *νήσους τ᾽, αἰγιαλούς θ᾽ ἁλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν*
ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλήν.
ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
πέτρας, καὶ Φόρκου στυγνὸν ἔπειθεν ὕδωρ.
ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
νῆσον ἔχει, πασέων δ᾽ ἐστὶν ἀοιδοτάτη.
Θρῆκες δ᾽ ὡς ἐδάησαν Ἀρήϊοι ἔργα γυναικῶν
ἄγρια, καὶ πάντας δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
ἃς ἀλόχους ἔστιζον, ἵν᾽ ἐν χροῒ σήματ᾽ ἔχουσαι
κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου.
ποινὰς δ᾽ Ὀρφῆϊ κταμένῳ στίζουσι γυναῖκας
εἰς ἔτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

15. *Μενάνδρου Ἀνδρίᾳ.*

Τὸ δ᾽ ἐρᾶν ἐπισκοτεῖ
ἅπασιν, ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς εὐλόγως
καὶ τοῖς καλῶς ἔχουσιν.

16. *Κλεινίου.*

Μή τις τιμάτω θνητῶν πολύδακρυν ἔρωτα,

15. Cleric. p. 14.

μηδὲ πόθον παίδων, μηδ᾽ ἱμερτὴν φιλότητα·
τάων ἰότητι Μοιρῶν κατέβη πολύκλαυστον ἐς ᾅδην.

17. Μενάνδρου Ἀνεψιός.

Φύσει γὰρ ἔστ᾽ Ἔρως
τοῦ νουθετοῦντος κωφὸν, ἅμα δ᾽ οὐ ῥᾴδιον
νεότητα νικᾶν ἐστι καὶ θεὸν λόγῳ.

18. Τοῦ αὐτοῦ Θησαυρῷ.

Ὅταν δ᾽ ἐρῶντος τόλμαν ἀφέλῃς, οἴχεται,
εἰς τοὺς ἰαλέμους τε τοῦτον ἔγγραφε.

19. Ἐκ τῶν Μόσχου Σικελιώτου Βουκολικῶν.

Ἀλφειὸς μετὰ Πῖσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
ἔρχεται εἰς Ἀρέθοισαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν ἱράν·
καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι, τὰν δὲ θάλασσαν
νέρθεν ὑποτροχάει, κοὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ.
ἁ δ᾽ οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένου ποταμοῖο.
κῶρος δεινοθέτας, κακομάχανος, αἰνὰ διδάσκων,
καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον Ἔρως ἐδίδαξε κολυμβῆν.

20. Τοῦ αὐτοῦ.

Χρῶτα μὲν οὐ λευκὸς, πυρὶ δ᾽ ἴκελος· ὄμματα δ᾽ αὐτῷ
δριμύλα καὶ φλογόεντα, κακαὶ φρένες, ἁδὺ λάλημα·
οὐ γὰρ ἴσον νοέει καὶ φθέγγεται· ὡς μέλι φωνά·
ἐν δὲ χολᾷ νόος ἐστὶν ἀνάμερος, ἠπεροπευτάς.
καὶ πτερόεις ὡς ὄρνις ἐφίπταται ἄλλον ἐπ᾽ ἄλλῳ,
ἀνέρας ἠδὲ γυναῖκας, ἐπὶ σπλάγχνοις δὲ κάθηται.

21. Ἐκ τῶν Βίωνος Σμυρναίου Βουκολικῶν.

Ἰξευτὰς ἔτι κῶρος ἐν ἄλσεϊ δενδράεντι
ὄρνεα θηρεύων, τὸν ἀπότροπον εἶδεν Ἔρωτα

17. Cleric. p. 18. 18. Cleric. p. 84. 19. Id. VII. 20. Id. I. 7. 21. Id. II.

ἑσδόμενον πύξοιο ποτὶ κλάδον· ὡς δ᾽ ἐνόασε,
χαίρων, ὥνεκα δὴ μέγα φαίνετο ὄρνεον αὐτῷ,
(*) τὼς καλάμως ἅμα πάντας ἐπ᾽ ἀλλάλοισι συνάπτων,
τᾷ καὶ τᾷ τὸν Ἔρωτα μετάλμενον ἀμφεδόκευεν.
χὼ παῖς ἀσχαλάων ἕνεχ᾽ οἱ τέλος οὐδὲν ἀπάντη,
τὼς καλάμως ῥίψας ποτ᾽ ἀροτρέα πρέσβυν ἵκανεν,
ὅς νιν τάνδε τέχνην ἐδιδάξατο καὶ λέγεν αὐτῷ,
καί οἱ δεῖξεν Ἔρωτα καθήμενον· αὐτὰρ ὁ πρέσβυς
μειδιάων κίνησε κάρη καὶ ἀμείβετο παῖδα·
φείδεο τᾶς θήρας, μηδ᾽ ἐς τόδε τ᾽ ὄρνεον ἔρχευ.
φεῦγε μακράν· κακόν ἐντι τὸ θηρίον· ὄλβιος ἔσσῃ,
εἰσόκα μή μιν ἕλῃς· ἢν δ᾽ ἀνέρος ἐς μέτρον ἔλθῃς,
οὗτος ὁ νῦν φεύγων καὶ ἀπάλμενος αὐτὸς ἀφ᾽ αὐτῷ
ἐλθὼν ἐξαπίνας κεφαλὰν ἐπὶ σεῖο καθιξεῖ.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅμερε Κυπρογένεια, Διὸς τέκος ἠδὲ θαλάσσας.
τίπτε τόσον θνατοῖσι καὶ ἀθανάτοισι χαλέπτεις;
τυτθὸν ἔφαν, τί νυ τόσσον ἀπέχθεο, καὶ τί νιν αὐτὰ
ταλίκον ὡς πάντεσσι κακὸν τὸν Ἔρωτα τέκηαι,
ἄγριον, ἄστοργον, μορφᾷ νόον οὐδὲν ὅμοιον;
ἐς τί δέ νιν πτανὸν καὶ ἑκαβόλον ὤπασας ἦμεν,
ὡς μὴ πικρὸν ἐόντα δυναίμεθα τῆνον ἀλύξαι;

23. Θεοκρίτου.

Νῦν ἔγνων τὸν Ἔρωτα· βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνης
μαστὸν ἐθήλαξεν, δρυμῷ τέ νιν ἔτραφε μάτηρ,
ὅς με κατασμύχων καὶ ἐς ὀστέον ἄχρις ἰάπτει.

24. Εὐριπίδου Μηδείας.

Φεῦ φεῦ· βροτοῖς ἔρωτες ὡς κακὸν μέγα.

25. Εὐριπίδου Ῥαδάμανθυς.

22. Id. XVII. 23. III. 15. 24. V. 330. 25. Fr. 1.

Ἔρωτες ἡμῖν εἰσι παντοῖοι βίου.
ὁ μὲν γὰρ εὐγένειαν ἱμείρει λαβεῖν·
τῷ δ' οὐχὶ τούτου φροντὶς, ἀλλὰ χρημάτων
πολλῶν κεκλῆσθαι βούλεται πατὴρ δόμοις·
ἄλλῳ δ' ἀρέσκει μηδὲν ὑγιὲς ἐκ φρενῶν
λέγοντι πείθειν τοὺς πέλας τόλμῃ κακῇ·
οἱ δ' αἰσχρὰ κέρδη πρόσθε τοῦ καλοῦ βροτῶν
ζητοῦσιν. Οὕτω βίοτος ἀνθρώπων πλάνη.

26. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ά Ἀπομνημονευμάτων.

Ὦ τλῆμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἴει παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἆρα οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος μὲν εἶναι ἀντ' ἐλευθέρου; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δ' ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάζειν δ' ἀναγκασθῆναι, ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν; Ἡράκλεις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ὡς δεινήν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. Καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα ὅτι τὰ φαλάγγια οὐδ' ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα προσαψάμενα μόνον τῷ στόματι ταῖς ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ξενοφῶν· ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. Ὦ μωρὲ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς (*) οὐκ οἴει φιλοῦντας ἐνιέναι τι, ὃ σὺ οὐχ ὁρᾷς; οὐκ οἶσθα ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον, τοσούτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον, ἐὰν δέ τις αὐτὸ θεᾶται ἐνίησί τι καὶ πάνυ πρόσωθεν τοιοῦτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν· ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκου-

26. l. 3, 11.

σιν. Ἀλλὰ ξυμβουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὁπόταν ἴδῃς τινὰ καλὸν, φεύγειν προτροπάδην· σοὶ δ', ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπενιαυτίσαι· μόγις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὲς γένοιτο.

27. Φαβωρίνου.

Πάθος τί μοι προσέπεσε τῇ ψυχῇ, καὶ τί μὲν ἐστιν οὐκ οἶδα· ἔρωτα δὲ αὐτὸ λέγουσιν εἶναι οἱ μεμυημένοι. Βάσκανε δαῖμον καὶ ἀλόγιστε, ἀσθενεῖ προσελήλυθας σώματι φέρειν σε μὴ δυναμένῳ· ἐξίσταμαί σου, δαῖμον, παραχωρῶ σοι τῆς μάχης· οὐκ εἰμί σου στρατιώτης.

28. Θεοφράστου.

Ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολὴ, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν.

29. Προδίκου.

Ἐπιθυμίαν μὲν διπλασιασθεῖσαν ἔρωτα εἶναι, ἔρωτα δὲ διπλασιασθέντα μανίαν γίγνεσθαι.

30. Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἔρως, Πάθος, ἔφη, ψυχῆς σχολαζούσης.

31. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Ὅτι οὐ κρίσις ὁ Ἔρως.

Οἱ μὲν γὰρ νοῦν τὸν ἔρωτα, οἱ δ' ἐπιθυμίαν, οἱ δὲ μανίαν, οἱ δὲ θεῖόν τι κίνημα τῆς ψυχῆς καὶ δαιμόνιον· οἱ δὲ ἄντικρυς θεὸν ἀναγορεύουσιν. Ὅθεν ὀρθῶς ἐνίοις ἔδοξε τὸ μὲν ἀρχόμενον ἐπιθυμίαν εἶναι, τὸ δ' ὑπερβάλλον μανίαν, τὸ δὲ ἀντίστροφον φιλίαν, τὸ δὲ ταπεινότερον ἀῤῥωστίαν, τὸ δ' εὐημεροῦν ἐνθουσιασμόν. Διὸ καὶ πυρφόρον αὐτὸν οἵ τε ποιηταὶ λέγουσιν, οἵ τε πλάσται καὶ γραφεῖς δημιουργοῦσιν· ὅτι καὶ τοῦ πυρὸς τὸ

31. T. V. pag. 567.

μὲν λαμπρὸν ἥδιστόν ἐστι, τὸ δὲ καυστικὸν ἀλγεινότατον.

32. Ἐν ταὐτῷ.

Ὥσπερ γὰρ τοὺς φίλους ὑγιαίνοντας μὲν, ἂν πλημμελῶσιν, ἐξελέγχειν καὶ νουθετεῖν κράτιστόν ἐστιν, ἐν δὲ ταῖς παρακοπαῖς καὶ τοῖς φρενιτισμοῖς εἰώθαμεν μὴ διαμάχεσθαι μηδὲ ἀντιτείνειν, ἀλλὰ καὶ συμπεριφέρεσθαι καὶ συνεπινεύειν· οὕτω τοὺς μὲν δι᾽ ὀργὴν ἢ πλεονεξίαν ἁμαρτάνοντας ἀνακόπτειν τῇ παῤῥησίᾳ δεῖ καὶ κωλύειν, τοῖς δ᾽ ἐρῶσιν, ὥσπερ νοσοῦσι, συγγνώμην ἔχειν· Διὸ κράτιστον μὲν ἐξ ἀρχῆς τοιούτου πάθους σπέρμα μὴ παρέχεσθαι μηδὲ ἀρχήν· ἂν δὲ ἐγγένηται, ἴθι ἐπὶ ἀποτροπαίων βωμοὺς θεῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν συνουσίας, ἐξέλασον αὐτοῦ τὸ θηρίον, πρὶν ὄνυχας φῦσαι καὶ ὀδόντας· εἰ δὲ μὴ, μαχέσῃ τελείῳ κακῷ τὸ παιδίον τοῦτο καὶ νήπιον ἐναγκαλιζόμενος. Τίνες δέ εἰσιν οἱ τοῦ ἔρωτος ὄνυχες καὶ ὀδόντες; ὑποψία, ζηλοτυπία. Ἀλλὰ ἔχει τι πιθανὸν καὶ ἀνθηρόν· ἀμέλει καὶ ἡ Σφὶγξ εἶχεν ἐπαγωγὸν τὸ ποίκιλμα τοῦ πτεροῦ, καὶ

(*) εἰ μὲν πρὸς αὐγὰς ἡλίου, χρυσωπὸν ἦν
νώτισμα θηρός· εἰ δὲ πρὸς νέφη βάλοι,
κυανωπὸν, ὥς τις Ἶρις ἀνταυγεῖ σέλας.

Οὕτω δὴ καὶ ὁ ἔρως ἔχει τι χάριεν καὶ οὐκ ἄμουσον, ἀλλὰ αἱμύλον καὶ ἐπιτερπές· ἁρπάζει δὲ καὶ βίους καὶ οἴκους καὶ γάμους καὶ ἡγεμόνας, οὐκ αἰνίγματα προβάλλων, ἀλλ᾽ αὐτὸς αἴνιγμα δυσεύρετον ὢν καὶ δύσλυτον, εἰ βούλοιτό τις προτείνειν, τί μισεῖ καὶ φιλεῖ, τί φεύγει καὶ διώκει, τί ἀπειλεῖ καὶ ἱκετεύει, τί ὀργίζεται καὶ ἐλεεῖ,

32. T. V. pag. 567.

βούλεται παύσασθαι καὶ οὐ βούλεται, τί χαίρει τῷ αὐτῷ μάλιστα καὶ ἀνιᾶται, τοῦτο λῦσαι καὶ θεραπεῦσαι. Τῆς μὲν γὰρ Σφιγγὸς τὸ αἴνιγμα τὰ πλεῖστα καὶ πεπλασμένα ἔχει· οὔτε γὰρ τρίπους ὁ γέρων ἀληθῶς, εἰ προσείληφε τοῖς ποσὶ βοηθεῖν· οὔτε τετράπους ὁ νήπιος, ἐπεὶ ταῖς χερσὶν ἐπερείδει τὴν τῶν βάσεων ὑγρότητα καὶ ἀσθένειαν. Τὰ δὲ τῶν ἐρώντων πάθη, ἀληθῆ· στέργουσιν, ἐχθραίνουσι· τὸν αὐτὸν ποθοῦσιν ἀπόντα, τρέμουσι παρόντα· κολακεύουσι, λοιδοροῦσι, προαποθνήσκουσι, φονεύουσιν, εὔχονται μὴ φιλεῖν, καὶ παύσασθαι φιλοῦντες οὐ θέλουσι· σωφρονίζουσι, καὶ πειρῶσι· παιδεύουσι, καὶ διαφθείρουσιν· ἄρχειν θέλουσι, καὶ δουλεύειν ὑπομένουσι. Τοῦτο αἴτιον γέγονε μάλιστα τοῦ μανίαν ὑποληφθῆναι τὸ πάθος.

ἤρων· τὸ μαίνεσθαι δ᾽ ἄρ᾽ ἦν ἔρως βροτοῖς,

ἐρωτικὸς ἀνὴρ Εὐριπίδης φησίν.

33. Τοῦ αὐτοῦ Περὶ Ἔρωτος.

Ὁ ἔρως οὔτε τὴν γένεσιν ἐξαίφνης λαμβάνει καὶ ἀθρόαν, ὡς ὁ θυμὸς, οὔτε παρέρχεται ταχέως, καίπερ εἶναι πτηνὸς λεγόμενος, ἀλλ᾽ ἐξάπτεται μαλακῶς καὶ σχεδὸν οἷον ἐντήκων ἑαυτόν, ἁψάμενός τε τῆς ψυχῆς παραμένει πολὺν χρόνον, οὐδ᾽ ἐν γηρῶσιν ἐνίοις ἀναπαυόμενος, ἀλλὰ ἐν πολιαῖς ἀκμάζων ἔτι πρόσφατος καὶ νεαρός. Ἂν δὲ καὶ λήξῃ καὶ διαλυθῇ, χρόνῳ μαρανθεὶς ἢ λόγῳ τινὶ κατασβεσθεὶς, οὔπω παντάπασιν ἐξαπήλλακται τῆς ψυχῆς· ἀλλ᾽ ἐναπολείπει πυρίκαυτον ὕλην καὶ σημεῖα θερμὰ, καθάπερ οἱ κεραυνοὶ τυφόμενοι. Λύπης μὲν γὰρ οὐδὲν ἀπαλλαγείσης ἴχνος ἐν τῇ ψυχῇ παραμένει συνοικοῦν, οὐδ᾽ ὀργῆς τραχείας πεσούσης, στέλλεται

33. T. V. pag. 567.

δὲ καὶ φλεγμονὴ, ἐπιθυμίας παρεχούσης τραχὺ κίνημα· τὰ δὲ ἐρωτικὰ δήγματα, κἂν ἀποστῇ τὸ θηρίον, οὐκ ἐξανίησι τὸν ἰόν· ἀλλὰ ἐνιδροῖ τὰ ἐντὸς σπαράγματα, καὶ ἀγνοεῖται τί ἦν, πῶς συνέστη, πόθεν εἰς τὴν ψυχὴν ἐνέπεσεν.

34. *Σωστράτου ἐν β' Κυνηγετικῶν.*

Κυάνιππος τῷ γένει Θεσσαλὸς γήμας Λευκώνην, τὰ πολλὰ διὰ φιλοκύνηγον ἐνέργειαν ἐν ὕλαις διέτριβεν. Ἡ δὲ νεόνυμφος ὑπολαμβάνουσα συνήθειαν αὐτὸν ἔχειν μεθ' ἑτέρας γυναικὸς κατ' ἴχνος ἠκολούθησε τῷ προειρημένῳ, καὶ ἔν τινι κατακρυβεῖσα συνδένδρῳ τὸ μέλλον ἀπεκαραδόκει. Τῶν δὲ πέριξ κλάδων αἰφνιδίως σεισθέντων, οἱ στιβευταὶ κύνες δόξαντες καὶ αὐτὴν ἀλόγου ζώου δίκην διεσπάραξαν. Τῆς δὲ πράξεως αὐτόπτης γενόμενος Κυάνιππος ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξεν.

35. *Ἐκ τῶν Θεοδώρου Μεταμορφώσεων.*

Σμύρνα Κινύρου θυγάτηρ εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα (*) τοῦ γεννήσαντος τῇ τροφῷ τὴν ἀνάγκην ἐδήλωσεν· ἡ δὲ δόλῳ τὸν δεσπότην ἐνήδρευσεν, εἶπε γὰρ ἐρᾶν τινα αὐτοῦ γείτονα παρθένον. Ἀσεβῶς οὖν κατ' ἄγνοιαν ἀναστρεφόμενος, καὶ γνοὺς ὕστερον, ξιφήρης τὴν ἀσελγεστάτην ἐπεδίωκεν· ἡ δὲ περικατάληπτος γινομένη κατὰ πρόνοιαν Ἀφροδίτης εἰς ὁμώνυμον δένδρον μετεμορφώθη.

36. *Σωστράτου ἐν δευτέρῳ Τυραννικῶν.*

Αἴολος τῶν κατὰ Τυῤῥηνίαν βασιλεὺς τόπων ἔσχεν ἐξ Ἀμφιθέας θυγατέρας ἓξ καὶ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀῤῥένων παίδων, ὧν ὁ πρεσβύτατος Μακαρεὺς Κανάκης τῆς ἀδελφῆς ἐρασθεὶς ἐβιάσατο τὴν προειρημένην. Αἴολος δὲ περὶ τούτων μαθὼν τῇ θυγατρὶ ξίφος ἔπεμψεν· ἡ δὲ

35. v. Plut. II. p. 310. F. 36. v. Plut. II. p. 312. C.

ὡς νόμον δεξαμένη τὸν σίδηρον αὐτὴν ἀνεῖλε. Μακαρεὺς δὲ τὸν γεννήσαντα προεξιλεωσάμενος ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον· εὑρὼν δὲ τὴν ἀγαπωμένην αἱμοῤῥαγοῦσαν τῷ αὐτῷ ξίφει τὸν βίον περιέγραψε.

37. *Κλείταρχος ἐν ε' περὶ Ἀλεξάνδρου.*

Θε . . βυβλι . . οὗπερ κάλλει τὴν ἀνθρωπίνην διενεγκόντος φύσιν τὴν ἰδίαν ἐρασθῆναι θυγατέρα Μύῤῥαν ὀνόματι . . . .

38. *Ἀριστοκλέους ἐν α' Παραδόξων.*

Ἐφέσιος τῷ γένει νεανίας τῶν ἐπισήμων, υἱὸς Δημοστράτου, ταῖς δ' ἀληθείαις Ἄρεως, τοῦτο τὸ θῆλυ μισῶν γένος, νυκτὸς βαθείας εἰς τὰς πατρῴας ἔτρεχεν ἀγέλας, καὶ ὄνῳ συνεγένετο θηλείᾳ. Ἡ δὲ ἔγκυος γενομένη ἔτεκε κόρην εὐειδεστάτην Ὀνοσκελίαν τοὔνομα, τὴν προσηγορίαν λαβοῦσαν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος.

39. *Ζωπύρου ἐν γ' Θησηΐδος.*

Θησεὺς Αἰγέως καὶ Αἴθρας παῖς, ταῖς δ' ἀληθείαις Ποσειδῶνος, ἔχων υἱὸν ἐξ Ἱππολύτης Ἀμάζονος Ἱππόλυτον, ἐπέγημεν αὐτῷ μητρυιὰν Φαίδραν τὴν Μίνωος θυγατέρα καὶ Πασιφάης. Αὕτη τοῦ προγόνου εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τὴν τροφὸν αὐτῷ περὶ συνόδων ἀπέστειλεν· ὁ δ' ὡς κατέλιπε τὰς Ἀθήνας κυνηγίαις προσευκαίρει· τῆς δὲ προαιρέσεως ἡ ἀσελγὴς ἀποτυχοῦσα ψευδεῖς κατὰ τοῦ σώφρονος ἐπιστολὰς ἐχάραξε, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἐρώτων βρόχῳ τὸν βίον περιέγραψε. Θησεὺς δὲ ἐκ Θηβῶν ὑποστρέψας, καὶ τὰς διαβολὰς ἀναγνοὺς, ἐκ τῶν τριῶν εὐχῶν ἃς εἶχε παρὰ Ποσειδῶνος μίαν εἰς τὸν υἱὸν ἐδαπάνησεν· ἐαριζομένου δὲ τοῦ Ἱππολύτου παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ταῦρος ἐπι-

38. v. Plut. II. p. 312. E. 39. Plut. II. p. 314. B.

φανεὶς ἐπτοίησε τοὺς ἵππους, οἵ τινες ἀνατρέψαντες τὸ ἅρμα καὶ σύροντες τὸν δεσπότην ἀπέκτειναν.

40. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου.*

Καὶ μὲν δὴ βελτίονί σοι προσήκει γίγνεσθαι ἐμοὶ πειθομένῳ, ἢ ἐραστῇ. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τά τε λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαινοῦσι, τὰ μὲν δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται, τὰ δὲ καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γιγνώσκοντες. Τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται· δυστυχοῦντας μὲν, ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει, ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν, εὐτυχοῦντας δὲ, καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ᾽ ἐκείνων ἐπαίνων ἀναγκάζει τυγχάνειν. Ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοὺς ἐρωμένους, ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει.

41. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι᾽ ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγὺ ὂν, ταύτην ἔσχετ᾽ ἐπωνυμίαν, ξύμμοι λάβεσθε τοῦ μύθου, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ λέγειν.

42. Ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως, ἅπαντι δῆλον· ὅτι δ᾽ αὖ καὶ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν, ἴσμεν. Τῷ δὴ τὸν ἐρῶντά τε καὶ μὴ κρινοῦμεν; Δεῖ αὖ νοῆσαι, ὅτι ἡμῶν ἐν ἑκάστῳ δύο τινὲ ἐστον ἰδέα, ἄρχοντε καὶ ἄγοντε, οἷν ἑπόμεθα ᾗ ἂν ἄγητον, ἡ μὲν ἔμφυτος οὖσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. Τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ μὲν ὁμονοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον· καὶ ποτὲ μὲν ἡ ἑτέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἑτέρα κρατεῖ. Δόξης μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἄριστον λόγῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης, τῷ κράτει σωφροσύνη ὄνομα· ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἑλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς

40. p. 233. 41. p. 237.

καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ ὕβρις ἐπωνομάσθη. Ὕβρις δὲ δὴ πολυώνυμον, πολυμελὲς γὰρ καὶ πολυειδές. Καὶ τούτων τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη, τὴν αὑτῆς ἐπωνυμίαν ἐπονομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται οὔτε τινὰ καλὴν οὔτε ἐπαξίαν κεκλῆσθαι. Περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία, γαστριμαργία τε καὶ τὸν ἔχοντα ταὐτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται· (*) περὶ δὲ αὖ μέθας τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τἄλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς ἀεὶ δυναστευούσης, ᾗ προσήκει καλεῖσθαι, πρόδηλον. Ἧς δ᾽ ἕνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν μὲν ἤδη φανερόν· λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέστερον. Ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος ἐῤῥωμένως ῥωσθεῖσα νικήσασα ἀγωγῇ, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρως ἐκλήθη.

43. Εἶεν, ὦ φέριστε. Ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βουλευτέον, εἴρηταί τε καὶ ὥρισται. Βλέποντες δὲ δὴ πρὸς αὐτὸ τὰ λοιπὰ λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπό τε ἐρῶντος καὶ μὴ τῷ χαριζομένῳ ἐξ εἰκότος συμβήσεται. Τῷ μὲν δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ δουλεύοντί τε ἡδονῇ ἀνάγκη που τὸν ἐρώμενον ὡς ἥδιστον ἑαυτῷ παρασκευάζειν. Νοσοῦντι δὲ πᾶν ἡδὺ [τὸ] μὴ ἀντιτεῖνον, κρεῖττον δὲ καὶ ἴσον ἐχθρόν. Οὔτε δὴ κρείττω οὔτε ἰσούμενον ἑκὼν ἐραστὴς παιδικὰ ἀνέξεται, ἥττω δὲ καὶ ὑποδεέστερον ἀεὶ ἀπεργάζεται. Ἥττων δὲ ἀμαθὴς σοφοῦ, δειλὸς ἀνδρείου, ἀδύνατος εἰπεῖν ῥητορικοῦ, βραδὺς ἀγ-

χίνου. Τοσούτων κακῶν καὶ ἔτι πλειόνων κατὰ τὴν διάνοιαν ἐραστὴν ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνομένων τε καὶ φύσει ἐνόντων, τῶν μὲν ἥδεσθαι, τὰ δὲ παρασκευάζειν, ἢ στέρεσθαι τοῦ παραυτίκα ἡδέος. Φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστ᾽ ἀνὴρ γίγνοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν φρονιμώτατος εἴη. Τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόῤῥωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι, τά τε ἄλλα μηχανᾶσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πάντα ἀγνοῶν καὶ πάντα ἀποβλέπων εἰς τὸν ἐραστὴν, οἷος ὢν τῷ μὲν ἥδιστος, ἑαυτῷ δὲ βλαβερώτατος εἴη. Τὰ μὲν οὖν κατὰ διάνοιαν ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνὸς οὐδαμῇ λυσιτελὴς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα. Τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν οἵαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει, οὗ ἂν γένηται κύριος, ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. Ὀφθήσεται δὲ μαλθακόν τινα καὶ οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ᾽ ἐν ἡλίῳ καθαρῷ τεθραμμένον, ἀλλ᾽ ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ, πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ δὲ ἁπαλῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτρίοις [τε] χρώμασι καὶ κόσμοις, χήτει οἰκείων, κοσμούμενον, ὅσα τε καὶ ἄλλα τούτοις ἕπεται πάντα ἐπιτηδεύοντα. Ἃ δῆλα, καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν, ἀλλ᾽ ἓν κεφάλαιον ὁρισαμένους ἐπ᾽ ἄλλο ἰέναι· τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα, ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρείαις ὅσαι μεγάλαι, οἱ μὲν ἐχθροὶ θαῤῥοῦσιν, οἱ δὲ φίλοι (*) καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται. Τοῦτο μὲν οὖν, ὡς δῆλον, ἐατέον· τὸ δ᾽ ἐφεξῆς ῥητέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν κτῆσιν ἡ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπιτροπία παρέξεται. Σαφὲς δὴ

τοῦτό γε παντὶ μὲν, μάλιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλτάτων καὶ εὐνουστάτων καὶ θειοτάτων κτημάτων ὀρφανὸν πρὸ παντὸς εὔξαιτ᾽ ἂν εἶναι τὸν ἐρώμενον. Πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ συγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακωλυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς ἡδίστης πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας. Ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γ᾽ ἔχοντα χρυσοῦ ἢ τινος ἄλλης κτήσεως οὔτε εὐάλωτον ὁμοίως, οὔτε ἁλόντα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται. Ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολλυμένης δὲ χαίρειν. Ἔτι τοίνυν ἄγαμον, ἄπαιδα, ἄοικον, ὅτι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστὴς εὔξαιτ᾽ ἂν γενέσθαι, τὸ αὐτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν. Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλά τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις τῷ παραυτίκα ἡδονήν· οἷον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον· καί τις ἑταίραν ὡς βλαβερὸν ψέξειεν ἂν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ᾽ ἡμέραν ἡδίστοις εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ ἐραστὴς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. Ἥλικα γὰρ δὴ καὶ ὁ παλαιὸς (λόγος) τέρπειν τὸν ἥλικα. Ἡ γὰρ, οἶμαι, χρόνου ἰσότης ἐπὶ ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα δι᾽ ὁμοιότητα φιλίαν παρέχεται· ἀλλ᾽ ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. Καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὖ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται.

44. *Οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ᾽ ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι· εἰ δὲ μὴ, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι αὐτὸν ἀπίστῳ, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν,*

44. p. 241. B.

βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παίδευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἐστὶν, οὔτε ποτὲ ἔσται. Ταῦτά τε οὖν χρὴ, ὦ παῖ, ξυννοεῖν, καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ᾽ εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον χάριν πλησμονῆς.

ΥΠΕΡ ΚΑΛΛΟΥΣ. ΞΕ.

1. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Ἴδοιμι δ᾽ αὐτῶν ἔκγον᾽ ἄῤῥεν᾽ ἀῤῥένων,
πρῶτον μὲν εἶδος ἀξίους τυραννίδος.
πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ᾽ ὑπάρχον ἐν βίῳ,
τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ᾽ ἔχειν.

2. Μενάνδρου.

Ὅταν φύσει τὸ κάλλος ἐπικοσμῇ τρόπος
(*) χρηστὸς, διπλασίως ὁ προσιὼν ἁλίσκεται.

3. Ὁμήρου.

Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς νῆας ἐΐσας·
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαροποῖό τ᾽ ἄνακτος,
Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε.

4. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.

Μορφὰ θηλυτέρῃσι πέλει καλὸν, ἀνέρι δ᾽ ἀλκά.

5. Φιλήμονος Πυρφόρου.

Οὐκ ἔστιν οὔτε ζωγράφος, μὰ τοὺς θεοὺς,
οὔτ᾽ ἀνδριαντοποιὸς ὅστις ἂν πλάσαι
κάλλος τοιοῦτον, οἷον ἡ ἀλήθει᾽ ἔχει.

1. Fr. 3. 2. Cleric. p. 228. 3. Il. II. 671. 4. Fr. 14. 5. Cleric. p. 326.

οὔτ᾽ ἀνδριάντος γὰρ καλῶς πεπλασμένου,
ὧν μὴ τὸν αἰσθησόμενον ἡ τέχνη λάβῃ.

6. Ὁμήρου.

Ἤιεν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια
Ἀρτέμιδι ἰκέλη ἠδὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ.

7. Μηνοφίλου Δαμασκηνοῦ Πλοκαμίδων.

Εὐρώπην Λιβύην τε καὶ Ἀσίδα πᾶσαν ἀμείψας,
θαύμασα μυρία καλὰ πολυπλανίης ὑπὸ λυγρῆς,
ἀλλ᾽ οὔπω τοιοῦτον ἴδον σέλας, οὐδ᾽ ἐν Ὀλύμπῳ
αὐτοὺς ἀθανάτους περ ὀΐομαι ἶσον ἰδέσθαι,
οἷον ἄελπτον ἄπιστον ἐμὸν νόον ἥρπασε φάσμα
καρτερὸν, οὔ τι φατειόν· ὑπ᾽ ἀμφασίῃ δ᾽ ἀλεγεινῇ
θυμὸς ἄδην πεπότητο, λύθεν δέ μοι ἅψεα πάντα
ἐκ κεφαλῆς εἰς ἴχνος, ἀπώλετο δ᾽ Ἑλλὰς ἅπασα
ἐκ στηθέων, καὶ πάντα χαμαὶ πέσεν, ὅσσα περ ἔτλην
ὑγρῇ τε τραφερῇ τε κυλινδόμενος περὶ νόστον.
τόσσον γὰρ περὶ θυμὸν ἀπείριτον ἵκετο θάμβος.
μέλψαι δὲ μνήσειας ἀειθαλέας πλοκαμῖδας,
οἵαν κυδιόωσαν ἀπ᾽ ὀλβίστων σε λοετρῶν
φαιδρὴν εἶδον ἅπασαν, ἐειδομένην Χαρίτεσσιν
ἐρχομέναις πρὸς Ὄλυμπον Ἀκιδαλίης ἀπὸ πηγῆς.

8. Φαβωρίνου.

Ἱκανὸν μὲν οὖν ἴσως καὶ τὸ τῆς ὄψεως, ἂν δὲ ὁ καλὸς καὶ αἱμύλος ᾖ καὶ διαλεκτικός. Λέγε, ὦ νεανίσκε, λέγε Ἀντίλοχε, γλυκερώτερον Νέστορος ἐρεῖς· λέγε Τηλέμαχε, σφοδρότερον Ὀδυσσέως ἐρεῖς· λέγε Ἀλκιβιάδη, κἂν μεθύῃς, ἀκουσόμεθα τοῦ μεθύοντος ἡδέως. Τοιοῦτόν ἐστι τὸ καλὸν εἶναι· εὐφραίνει μὲν βλεπόμενος, εὐφραίνει δὲ ἀκουόμενος. Εἰ δέ τῳ κατὰ Πλάτωνα τὸ θάῤῥος

6. Od. XVII. 36.

ἦν, εἶπον ἂν ὅτι καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις ὁ καλὸς εὐφραίνει, καὶ οὐκ ἂν ἔδεισα τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν καλῶν. Τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσιν οἱ τῷ στόματι ψαύοντες; συνάπτουσι τὰς ψυχάς· εἰ γὰρ θέμις ἦν τὸ σῶμα ὑπερβῆναι. Νῦν δὲ ἐοίκασιν περὶ τὸ σῶμα λιπαρεῖν, ὡς περὶ θύρας.

9. Ἐκ τοῦ Μελαγκόμα.

Ἐγὼ οὖν πρῶτον αὐτὸν εὐδαιμονίζω τοῦ κάλλους, ὃ δὴ τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ἀγαθῶν ἀριδηλότατον μὲν καὶ ἥδιστον θεοῖς, ἥδιστον δὲ ἀνθρώποις, ἀλυπότατον δὲ τῷ ἔχοντι καὶ ἐπιγνωσθῆναι ἄριστον. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ κἂν λάθοι προσόντα, καὶ (*) ἀνδρεία καὶ φρόνησις, εἰ μὴ τύχοι ἔργου τινὸς ἀποδεικνύντος· τὸ δὲ κάλλος οὐχ οἷόν τε λαθεῖν, ἅμα γὰρ τῷ ἔχοντι φαίνεται· εἴποι δ᾽ ἄν τις ὅτι καὶ πρότερον οὕτως ὀξεῖαν αἴσθησιν ἑαυτοῦ παρέχει. Ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς οἱ πλεῖστοι φθονοῦσι καὶ δυσμενεῖς γίγνονται· τὸ δὲ κάλλος τοὺς αἰσθανομένους ἑαυτοῦ φίλους ποιεῖται καὶ οὐδένα ἐχθρὸν ἐᾷ γίγνεσθαι.

10. Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος, πυθομένου τινὸς διὰ τί κομῶσιν, εἶπεν, ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατός ἐστι.

11. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἔφη, τὸ κάλλος πάσης ἐπιστολῆς συστατικώτερον εἶναι.

12. Πλουτάρχου ὑπὲρ Κάλλους.

Τί γάρ; οὐ σύνθετος φύσις ἀνθρώπων ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς; ἢ θἄτερον ἀρκοῦν ἡμῖν; καὶ πῶς οἷόν τε; τὸ μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴη μὴ χρώμενον ψυχῇ, ψυχὴ δ᾽ οὐκ

9. Vid. Dio. Chrys. Or. XXIX. p. 293. 10. Vid. Wytt. Plut. II. p. 189. F. 12. T. V. p. 571.

ἂν εἴη μὴ ἔχουσα τὸ συνερεῖδον. Τί οὖν; ὥσπερ ἐξ ἴσου κοσμεῖται ἑκάτερα τοῖς συγγενέσιν· ἡ μὲν δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ φρονήσει, τὸ δὲ ἰσχύϊ καὶ κάλλει καὶ ὑγείᾳ· καὶ πῶς οὐ θαυμαστὸν λέγειν τὰ τῆς ψυχῆς καλά, τὰ τοῦ σώματος ὑπερορῶντα;

13. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ γοῦν τοῦ σώματος εὐμορφία ψυχῆς ἐστιν ἔργον σώματι χαριζομένης δόξαν εὐμορφίας· πεσέτω γοῦν θανάτῳ τὸ σῶμα, καὶ τῆς ψυχῆς μετῳκισμένης, οὐ στάσις, οὐ χρῶμα, οὐκ ὀφθαλμός, οὐ φωνή, οὐδὲν ἔτι καταλείπεται τῶν ἐρασμίων προδεδομένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων· ὥστε καὶ ψυχὴν συνυβρίζεις λανθάνων, ἧς ἐστιν ἀνθρώπου κάλλος.

14. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθείς, διὰ τί τῶν καλῶν ὁ ἔρως; Τυφλοῦ, εἶπεν, ἡ ἐρώτησις.

15. Διογένους.

Διογένης τὰς εὐμόρφους τῶν ἑταιρῶν ἐκάλει βασιλίσσας, πολλοὺς γὰρ πράττειν ἃ ἂν προστάττωσι.

16. Δίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Καλλονῆς.

Τίς ἀγωγὰ βιοτᾶς ὄντως ναμερτὲς εὐδαίμων ζωά; καὶ τίνας ποκὰ χρὴ κρίνεν εὐδαίμονας; ἦ νὴ Δία τὼς σκάνεος καλλονὰν ἔχοντας, δώρημα φύσιος; τούτως γὰρ ὡς ἔνι μασσότερον οἱ πλεῦνες ὡς θεὼς ἢ θεῶν ἱδρύματα ὑποτρέχοντι καὶ θεραπεύοντι θρησκεύοντες οὐ καλὰν θρησκείαν. Καὶ ὄντως ἔμοιγε κατοπτίλλεται ἔχεν τι σεμνὸν καὶ θαυμασμῶ ἄξιον. Τὼς μὲν γὰρ ἁτέρως τῶν ἀνθρώπων χάριν ἀπαιτεῦντι οἱ εὖ ἔρξαντες· τοῖς δ᾽ εὐμόρφοις τοὐναντίον οἱ εὐεργετήσαντες χάριν ἔχοντι, ὅτι καὶ ὑπέμειναν εὖ παθεῖν παρ᾽ αὐτῶν. Τουτέως οὖν εὐ-

δαίμονας οἶδα τῆ ἔμμεν δοκεῦντι τοῖς τὰν ὥραν αὐτῶν βολλομένοις ὀπωρίξασθαι· πόθ᾽ ὥς ὑπὸ νομοθέτα τοιόσδε ἀπαντασεῖται λόγος οὐκ ἀσυφάλως μυθεύμενος. Τάδε ἐγὼν, ὦ κράτιστοι ἀνδρῶν, ποτιβλέπων, ἅπαντα τὰ νέα φυλακᾶς τε καὶ ἐπιμελείας δεόμενα, καθάπερ τὰ ζώφυτα περὶ τὸν πρῶτον καιρὸν τῆς αὐξήσιος, τῷ ἀκροσφαλῶς ἔχεν ποτὶ σωτηρίαν, ὑπέλαβον μὴ παρέργως δεῖν αὐτῶν με φυλάσσεν τὰν ἀσθένειαν· ὑμεῖς δέ γ᾽ οἱ ὀρίγνεσθε σωματικᾶς ἁδονᾶς, (*) τέλος ποιεύμενοι, καθάπερ κνώδαλα, τὸν κόρον τῶ πλατιασμῶ, οὐχ ὅτι χάριτος ἢ τιμᾶς ἀλλὰ καὶ μέμψιος ποτὶ κολάσει δικαίως ἐστὲ ἄξιοι τυγχάνεν διὰ τὰς αὐταύτων ἀκολασίας, ἐμβαλλόμενοι ῥύπον ἐν ζωὰν ἐλευθέρων παίδων.

17. Ἐν ταὐτῷ.

Ἁ δέ γα εὐμορφία τοῖς ποτοκέλλουσιν ἁδονὰς παρέχει ποθερπύζοισα, καθάπερ ἄγαλμα ἢ γραφὰ ἢ ἅτερον χειρόκματον ἐπιτήδευμα. Διὸ κἂν θέλοιμι ἔγωγε ἅτερον ἔχεν τὸ κάλλος, ἢ αὐτὸς ἦμεν εὔμορφος· ὥσπερ καὶ οἶνον πιεῖν ἁδὺν καὶ πολύωρον ἢ αὐτὸς ἦμεν βουνός, καὶ χιλὸν ποτιφέρεσθαι ἁδὺν καὶ ἀμπέχεσθαι ἀμπεχόναν καλὰν, ἢ ἦμεν [αὐτὸς] χιλὸς ἢ ἀμπεχόνα. Ἀλλ᾽ ὑποδραμών τις σχεδὸν φάσει· Ἀλλ᾽ ἐγὼ χαίρω ἐπὶ τᾷ ἐμαυτοῦ εὐμορφίᾳ τῷ καὶ ἀτρεκῶς ἀγάλλεσθαι. Ποθ᾽ ὃν ὑποβληδὰν φατίζω πάλιν· Ἀγάλλευ μειράκιον· εὐδαίμονα μὲν γὰρ οὐκ ἔχω ὅπως τὺ φατίζω ναμερτέως μυθαρευόμενος.

18. Πλάτωνος Πολιτείας γ′.

Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτου ἂν ξυμπίπτῃ ἔν τε τῇ ψυχῇ καλὰ ἤθη ἐνόντα, καὶ ἐν τῷ εἴδει ὁμολογοῦντα ἐκείνοις

18. p. 402.

καὶ ξυμφωνοῦντα τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύπου, τοῦτ᾽ ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ θεᾶσθαι; Πάνυ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον, ἐρασμιώτατον. Πῶς δ᾽ οὔ; Τῶν δὴ ὅτι μάλιστα τοιούτων ἀνθρώπων ὅ γε μουσικὸς ἐρῴη ἄν· εἰ δὲ ἀξύμφωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρῴη. Οὐκ ἄν, εἴγε τι, ἔφη, κατὰ τὴν ψυχὴν ἐλλίποι· εἰ μέντοι κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομείνειεν ἂν ὥστε θέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα, καὶ συγχωρῶ· ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ· σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς; ἔφη· εἴγε ἔκφρονα ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη. Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δέ τινα καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ᾽ ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθῶς ἔρως πέφυκε κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν. Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῶς ἔρωτι. Οὐ προσοιστέον.

ΚΑΤΑ ΚΑΛΛΟΥΣ. Ξϛ.

1. Εὐριπίδου Οἰδίποδος.

Νοῦν χρὴ θεᾶσθ᾽· οὐδέν τι τῆς εὐμορφίας
ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ.

2. Εὐριπίδου Χρυσίππῳ.

Γνώμῃ σοφός μοι καὶ χέρ᾽ ἀνδρείαν ἔχοι.
δύσμορφος εἴην μᾶλλον, ἢ καλὸς κακός.

3. Φαβωρίνου.

Ἔτι καὶ νῦν Σωκράτης καλός· Ἀλκιβιάδην δὲ καὶ

1. Fr. 6. 2. Fr. 3.

ζῶντα ἐπιλελοίπει τὸ κάλλος, καὶ πολλοὶ κατόπιν τῆς ὥρας ἀφιγμένοι, ἔνιοι δὲ καὶ τῶν τεθεαμένων αὐτὸν καὶ νῦν ὁρώντων ἐζήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην.

4. *Πλουτάρχου.*

(*) Ἀλλὰ μὴν, ὥσπερ ἔφην, οὐδὲν τῶν ἄλλων κινδύνων γένεσίς ἐστιν, ἀλλὰ μόνου τοῦ σώματος. Τὰ μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς κάλλη καὶ σωτηρίας ἐλπίδες εἰσὶ, φρόνησις, εὐσέβεια, δικαιοπραγία· καὶ τὸ παιδείας εὐπρόσωπον κάλλος οἴκου καὶ πόλεως καὶ ἐθνῶν ἀθόρυβος εἰρήνη διατελεῖ γενομένη· ἡ δὲ γυναικῶν εὐμορφία ἀφορμὴ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

5. *Βίωνος.*

Βίων πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τὸ κάλλος τυραννίδα ἔχει, Τὸ κάλλος φεῦ, ἔλεγε, τυραννίδος τριχὶ καταλυομένης.

6. *Φαβωρίνου.*

Ἡ φύσις ἢ ἑστῶσα σώζεται ἢ φερομένη· ἡ ἑστῶσα μὲν ἐξ ἀθανασίας, φερομένη δὲ ἐξ ἐπιγονῆς. Πρὸς ταῦτα γελοῖος ἂν φανείη ὁ Ἀνακρέων καὶ μικρολόγος τῷ παιδὶ μεμφόμενος ὅτι τῆς κόμης ἀπεκείρατο, λέγων ταῦτα·

ἀπέκειρας δ' ἁπαλῆς
κόμης ἄμωμον ἄνθος.

ἀλλ', ὦ Ἀνάκρεον, μικρὸν ἐπίμεινον, καὶ ὄψει πάντα ἀποκεκαρμένα· ἀποκεκαρμένην μὲν τὴν τῶν ὀμμάτων αὐγήν· ἀποκεκαρμένην δὲ τὴν τοῦ μετώπου χάριν ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον·

Κάρψε μέν οἱ χρόα καλὸν ἐπὶ γναπτοῖσι μέλεσσι,
ξανθὰς δ' ἐκ κεφαλῆς ὄλεσε τρίχας· ἀμφὶ δὲ δέρμα
πάντεσσιν μελέεσσι παλαιοῦ θῆκε γέροντος.

4. T. V. p. 572.

ταῦτα δ' Ἀθηνᾶ μὲν διέθηκε τὸν Ὀδυσσέα· ὁ δὲ χρόνος πάντας τοὺς καλούς. Εἶτα Ὀδυσσεὺς μὲν ἀναλήψεται καὶ σάρκας καὶ κόμην καὶ χρῶμα· σὺ δὲ, ὦ καλὲ παίδων, ἐπειδὰν ταῦτα ἅπαξ ἀποβάλῃς, οὐκ ἔστι σοι πάλιν ἀναβῆναι.

7. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ἔρωτος.*

Καὶ τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀδύνατον οὐδ' ἀκίνδυνον. Μᾶλλον δὲ, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον, οἱ δὲ καλοὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν· ἡ γὰρ ὄψις λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

8. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Ἀγλαϊτάδαν ἐπιστολῆς.*

Τὸ χαυνοῦσθαι ἐπὶ τῆς ὥρας τῷ κάλλει οὐ μόνον Φυλλίδα τοῦ υἱέως σου φαῖμεν ἂν εἶναι ἁμάρτημα, ἀλλὰ καὶ σόν. Δοκεῖς γάρ μοι οὔτε Λακωνικὸν παθεῖν, οὔθ', ὅπερ χρὴ ἐννοεῖν τὸν σώφρονα, ἀληθεῖ καὶ δικαίῳ ἐπαίνῳ τὸν νοῦν προσέχειν. Τίς γὰρ σαρκὸς οὐ πρὸς ἰσχὺν ἐῤῥωμένης, ἡδονῆς δὲ ὑπομνήσει ἐπαινουμένης, ἐν δικαίῳ γίνοιτ' ἂν λόγος; Σώματος γὰρ ἄνθρωποι ἠγάσθησαν διὰ τὸ ἐπὶ ψυχῇ εἶναι. Τῶν δὲ μικρὸν ὕστερον τὸν ἔπαινον ἀποδρασομένων δι' ὥρας ἀπάνθησιν ἥκιστα χρὴ φροντίζειν τὸν τῷ ὄντι Λάκωνα. Ποιητῶν τε ὅσοι ἀρετὴν ἐπῄνεσαν σώματος ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγιστον ἐπαίνου πέρι ὕμνησαν· ἔργα δὲ ψυχῆς μεγάλα τε καὶ σοφίας ἐγγὺς δι' ᾠδῆς αἰῶνι ἔδοσαν. Σκόπει δὲ, ὦ Ἀγλαϊτάδα, καὶ ἕπου θείῳ λόγῳ, ὃς πιστοῦται ὅτι ψυχὴν μετὰ θεοὺς χρὴ τιμᾶν, τρίτον δὲ Ὀλυμπίων τὸ σῶμα. Ψυχῆς δὲ τιμὴ μάθησις καὶ νοῦς συντεταγμένος ἐπὶ φρόνησιν· ὡς οὐκ ἔστιν ὡς ἐπιπολὺ ἀνθρώποις ἄλλο (*) συγγενὲς πρὸς

7. T. V. p. 570.

θεοὺς παίδευμα. Καὶ τοίνυν τῶν μὲν ἀφρόνων τὸ σῶμα, οὐδ᾽ ἂν εὖ ἡρμοσμένον ἴδῃς, φήσεις καλὸν εἶναι. Ἀνδρεία γὰρ κάλλους ἔλαχεν ἔπαινον ἐπὶ φρονήσει τέχνης. Τῷ γὰρ ὄντι ἂν φαίης τὰ στερόμενα νοῦ ἔμφρονος αἰσχρὰ πάντα καὶ ἄδικα ἐν ἀνθρώποις ἔσεσθαι. Γεγενῆσθαι οὖν ἐν Λάκωσι τότε σοι ἔσται, ἐπειδὰν νόμων Λακωνικῶν ὑπηρέτην τὸν παῖδα ἀποδείξῃς. Ἀνὴρ δὲ οὔτε τις Λάκων οὔτε Ἀττικὸς ἐγένετο. Ῥεῦμα δὲ ὑπὸ θεῶν ἐπὶ ζώων γενέσει, τῶν τε ἄλλων ὅσα ἡ γῆ ἀνίησι, μετηγμένον.

880.8 St62
2

Stobaeus.

Florilegium: Tauchnitz.

1895

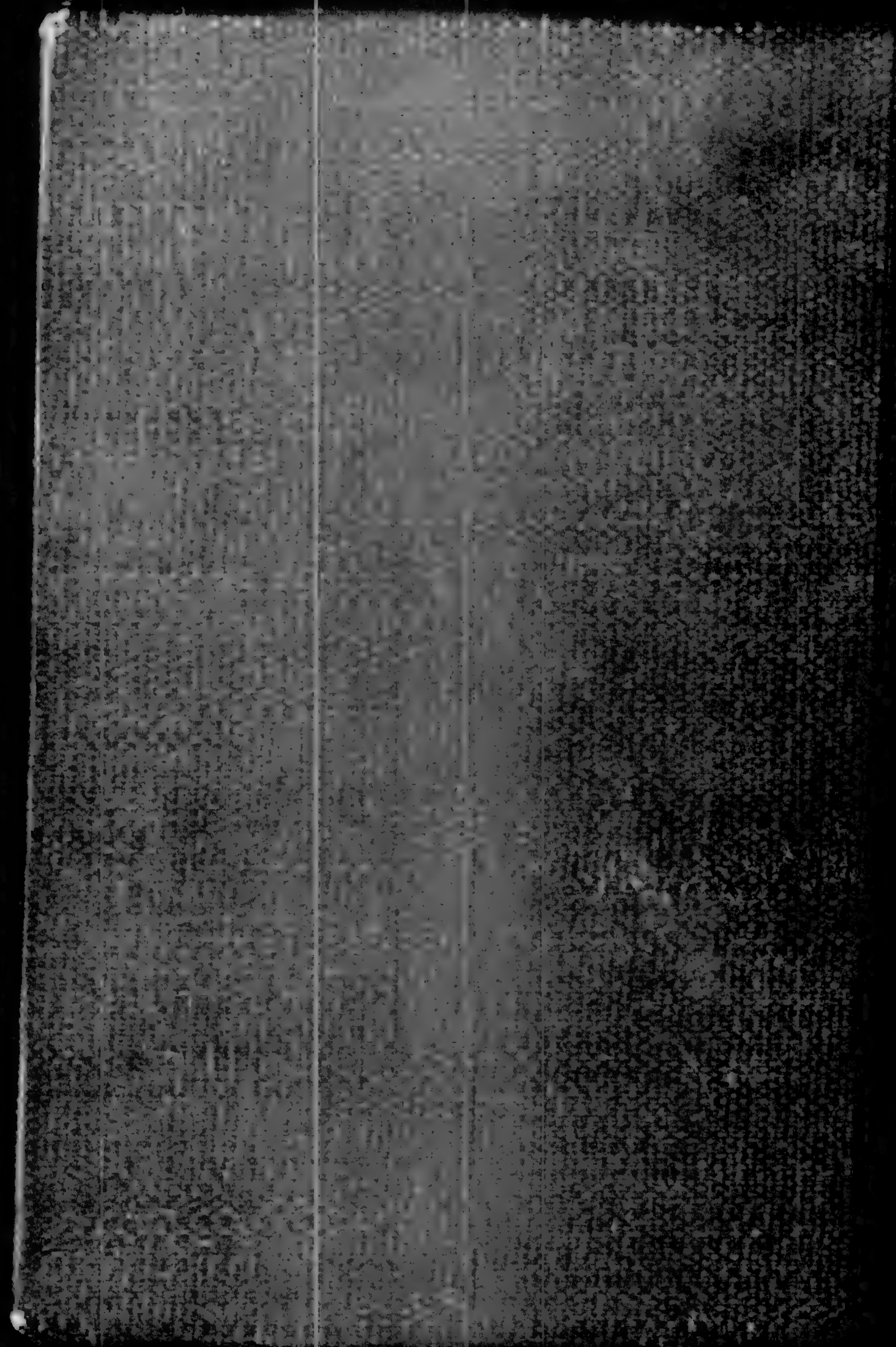
9816

11 AUG 08

306-D

Anne May Carter

MAR 23 19 BINDER

VOLUME 3

SIGILLVM · COLLEGII · COLVMBIAE · NOVI · EBORACI
IN LVMINE TVO VIDEBIMVS LVMEN

IOANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
EDITUM.

VOL. III.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1838.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΓΑΜΟΣ. ΞΖ.

1. Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Μεγάλη τυραννὶς ἀνδρὶ τέκνα καὶ γυνή.
ἴσην γὰρ ἀνδρὶ συμφορὰν εἶναι λέγω,
τέκνων θ᾽ ἁμαρτεῖν καὶ πάτρας καὶ χρημάτων
ἀλόχου τε κεδνῆς· ὡς μόνων τῶν χρημάτων
ἣ κρεῖσσόν ἐστιν ἀνδρὶ, σώφρον᾽ ἂν λάβῃ.

2. Εὐριπίδου.

Πᾶσα γὰρ δούλη πέφυκεν ἀνδρὸς ἡ σώφρων γυνή.

3. Ἀπολλωνίδου.

Φεῦ φεῦ γυναῖκες, ὡς ἐν ἀνθρώποις ἄρα
οὐ χρυσὸς, οὐ τυραννὶς, οὐ πλούτου χλιδὴ
τοσοῦτον εἶχε διαφόρους τὰς ἡδονὰς,
ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ γυναικὸς εὐσεβοῦς
γνώμη δικαία καὶ φρονοῦσα τἄνδικα.

4. Θεόγνιδος.

Οὐδὲν, Κύρν᾽, ἀγαθῆς γλυκερώτερόν ἐστι γυναικός,
μάρτυς ἐγώ· σὺ δέ μοι γίγνου ἀληθοσύνης.

1. Fr. 7. 2. Oedip. fr. 5. 4. V. 1224.

5. Σοφοκλέους.

Τίς δ' οἶκος ἐν βροτοῖσιν ὠλβίσθη ποτὲ,
γυναικὸς ἐσθλῆς χωρὶς ὀγκωθεὶς χλιδῇ;

6. Ἀπολλωνίδου.

Γυναικὸς ἀρετὰς ἀξίως ἐπαινέσαι
σοφοῦ τινος γένοιτ' ἂν ἵστορος λόγων.

7. Εὐριπίδου Ὀρέστου.

Ὦ τὰς φρένας μὲν ἄρσενας κεκτημένη,
τὸ σῶμα δ' ἐν γυναιξὶ θηλείαις πρέπον.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Οἰκοφθόρον γὰρ ἄνδρα κωλύει γυνὴ
ἐσθλὴ παραζευχθεῖσα καὶ σώζει δόμους.

9. Μενάνδρου.

Ἔνεστ' ἀληθὲς φίλτρον εὐγνώμων τρόπος·
τούτῳ κατακρατεῖν ἀνδρὸς εἴωθεν γυνή.

10. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Τῶν γὰρ πλούτων ὅδ' ἄριστος,
γενναῖον λέχος εὑρεῖν.

11. Μενάνδρου.

Οἰκεῖον οὕτως οὐδέν ἐστιν, ὦ Λάχης,
ἐὰν σκοπῇ τις, ὡς ἀνήρ τε καὶ γυνή.

12. Ἀλέξανδρου.

Ταμεῖον ἀρετῆς ἐστι γενναία γυνή.

13. Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκέτ' ἔστ' ἐλεύθερος·
ἀλλ' ἕν γ' ἔχει τι χρηστόν· ἐν κήδει γὰρ ὢν
ἐσθλῷ δέδοικε μηδὲν ἐξαμαρτάνειν.

5. Fr. inc. 679. 7. V. 1204. 8. Fr. inc. 27. 9. Cleric. p. 228. 10. Fr. 17. 11. Cleric. p. 228. 12. Fort. ex Euripidis Alexandro. *Gaisf.* 13. Fr. 8.

14. Ἱπποθόωντος.

Ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα συμπαθὴς γυνή.

15. Εὐριπίδου Φρίξῳ.

Γυνὴ γὰρ ἐν κακοῖσι καὶ νόσοις πόσει
ἥδιστόν ἐστι, δώματ' ἢν οἰκῇ καλῶς,
ὀργήν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας
ψυχὴν μεθιστᾶσ'· ἡδὺ κἀπάται φίλων.

16. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος.

(*) Σπαρτιατῶν νόμος τάττει ζημίας τὴν μὲν πρώτην ἀγαμίου, τὴν δευτέραν ὀψιγαμίου, τὴν τρίτην καὶ μεγίστην κακογαμίου.

17. Πιττακοῦ.

Πιττακὸς ἐπύθετό τινος, διότι οὐ βούλεται γῆμαι· τοῦ δὲ φήσαντος, Ἐὰν μὲν καλὴν γήμω, ἕξω κοινήν· ἐὰν δὲ αἰσχρὰν, ἕξω ποινήν· Οὐμενοῦν, ἔφη, ἀλλ' ἐὰν μὲν καλὴν γήμῃς, οὐχ ἕξεις ποινήν· ἐὰν δὲ αἰσχρὰν, οὐχ ἕξεις κοινήν·

18. Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.

Πολλάκις γὰρ γυνὴ καὶ παῖδας ὑπερεβάλετο εὐνοίᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ γὰρ τοῦ βίου κοινωνία μακροτέραν τὴν φιλίαν ποιεῖ τῶν τεχθέντων ἅπαξ.

19. Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατὰ Νεαίρας.

Τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκα ἔχομεν, τὰς παλλακὰς δὲ τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν.

20. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Εἰ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν γάμος.

14. Hipponacti tribuit Arsen. 15. Fr. 6. 16. Vid. Plutarch. Lysand. fin. p. 451. A. B. 19. p. 1386, 19.

Ἄλλου δέ τινος φήσαντος, ὅτι ἐμπόδιον αὐτῷ δοκοίη εἶναι τῷ φιλοσοφεῖν ὁ γάμος καὶ ὁ σὺν γυναικὶ βίος, Πυθαγόρᾳ μὲν, εἶπεν ὁ Μουσώνιος, οὐκ ἐμπόδιον ἦν οὐδὲ Σωκράτει οὐδὲ Κράτητι, ὧν ἕκαστος συνῴκησε γυναικί· καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν ἄμεινον ἐκείνων ἑτέρους φιλοσοφήσαντας. Καίτοι γε Κράτης ἄοικός τε καὶ ἀσκευὴς καὶ ἀκτήμων τέλεον ἦν, ἀλλ' ὅμως ἔγημεν· εἶτα μηδ' ὑπόδυσιν ἔχων ἰδίαν ἐν ταῖς δημοσίαις Ἀθήνῃσι στοαῖς διημέρευε κἀκεῖ διενυκτέρευε μετὰ τῆς γυναικός· ἡμεῖς δὲ ἀπ' οἰκίας ὁρμώμενοι καὶ οἰκέτας τοὺς ὑπηρετοῦντας ἔχοντες ἔνιοι, τολμῶμεν ὅμως λέγειν ἐμπόδιον εἶναι φιλοσοφίᾳ γάμον; Καὶ μὴν ὅ γε φιλόσοφος διδάσκαλος δήπου καὶ ἡγεμὼν πάντων τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ προσηκόντων· κατὰ φύσιν δ', εἴ τι ἄλλο, καὶ τὸ γαμεῖν φαίνεται εἶναι. Ἐπεὶ τοῦ χάριν ὁ τοῦ ἀνθρώπου δημιουργὸς πρῶτον μὲν ἔτεμε δίχα τὸ γένος ἡμῶν, εἶτ' ἐποίησεν αὐτῷ διττὰ αἰδοῖα, τὸ μὲν εἶναι θήλεος, τὸ δὲ ἄῤῥενος· εἶτα δὲ ἐνεποίησεν ἐπιθυμίαν ἰσχυρὰν ἑκατέρῳ θατέρου τῆς θ' ὁμιλίας καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ πόθον ἰσχυρὸν ἀμφοῖν ἀλλήλων ἐνεκέρασεν τῷ μὲν ἄῤῥενι τοῦ θήλεος, τῷ δὲ θήλει τοῦ ἄῤῥενος; Ἆρ' οὖν γνώριμον, ὅτι ἐβούλετο συνεῖναί τε αὐτὼ καὶ συζῆν καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον ἀλλήλων συμμηχανᾶσθαι καὶ γένεσιν παίδων καὶ τροφὴν ἅμα ποιεῖσθαι, ὡς ἂν τὸ γένος ἡμῶν ἀΐδιον ᾖ. Τί δ'; εἰπέ μοι, πότερα προσήκει ἕκαστον ποιεῖν καὶ τὰ τοῦ πέλας, καὶ ὅπως οἶκοι ὦσιν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ καὶ ὅπως ἡ πόλις μὴ ἔρημος ᾖ καὶ ὅπως τὸ κοινὸν ἕξει καλῶς; Εἰ μὲν γὰρ φῄς, ὡς τὸ αὑτοῦ σκεπτέον μόνον, ἀποφαίνεις τὸν ἄνθρωπον λύκου μηδὲν διαφέροντα μηδ' ἄλλου θηρίου τῶν ἀγριωτάτων μηδενὸς, ἅπερ ἀπὸ βίας καὶ πλεονεξίας πέφυκε ζῆν μὴ φειδόμενα μηδενὸς, ἀφ' ὅτου μέλλει καρποῦσθαί τι ἡδὺ, ἄμοιρα μὲν κοινωνίας ὄντα, ἄμοιρα δὲ συνεργείας τῆς ἀπ' ἀλλήλων, ἄμοιρα δὲ δικαίου παντός. (*) Εἰ δ' ὁμολογήσεις τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν μελίσσῃ μάλιστα προσεοικέναι, ἣ μὴ δύναται μόνη ζῆν, ἀπόλλυται γὰρ μονωθεῖσα, πρὸς ἓν δὲ καὶ κοινὸν ἔργον τῶν ὁμοφύλων συννένευκε καὶ συμπράττει καὶ συνεργάζεται τοῖς πλησίον· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις κακία μὲν ἀνθρώπου εἶναι ὑπείληπται ἀδικία τε καὶ ἀγριότης καὶ τὸ τοῦ πλησίον πράττοντος κακῶς ἀφροντιστεῖν, ἀρετὴ δὲ φιλανθρωπία καὶ χρηστότης καὶ δικαιοσύνη ἐστὶ καὶ τὸ εὐεργετικὸν εἶναι καὶ τὸ κηδεμονικὸν εἶναι τοῦ πέλας· οὕτω καὶ πόλεως ἑκάστῳ τῆς ἑαυτοῦ φροντιστέον καὶ τῇ πόλει οἶκον περιβλητέον. Ἀρχὴ δὲ οἴκου περιβολῆς γάμος, ὥστε ὁ ἀναιρῶν ἐξ ἀνθρώπων γάμον ἀναιρεῖ μὲν οἶκον, ἀναιρεῖ δὲ πόλιν, ἀναιρεῖ δὲ σύμπαν τὸ ἀνθρώπειον γένος. Οὐ γὰρ ἂν διαμένοι μὴ γενέσεως οὔσης οὐδ' ἂν γένεσις εἴη μὴ γάμου ὄντος, ἥ γε δικαία καὶ νόμιμος. Ὅτι μὲν γὰρ οἶκος ἢ πόλις οὔτ' ἐκ γυναικῶν συνίσταται μόνον οὔτ' ἐξ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, δῆλον· ἀνδρῶν δὲ καὶ γυναικῶν κοινωνίας ἄλλην οὐκ ἂν εὕροι τις οὔτ' ἀναγκαιοτέραν οὔτε προσφιλεστέραν. Ποῖος γὰρ ἑταῖρος ἑταίρῳ οὕτω προσηνὴς, ὡς γυνὴ καταθύμιος τῷ γεγαμηκότι; ποῖος δ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ; ποῖος δὲ γονεῦσιν υἱός; τίς δὲ ἀπὼν οὕτω ποθεινὸς, ὡς ἀνὴρ γυναικὶ καὶ γυνὴ ἀνδρί; τίνος δὲ παρουσία μᾶλλον ἢ λύπην ἐλαφρύνειεν ἂν ἢ χαρὰν ἐπαυξήσειεν ἢ συμφορὰν ἐπανορθώσειε; τίσι δὲ νενόμισται κοινὰ εἶναι πάντα καὶ σώ-

ματα καὶ ψυχαὶ καὶ χρήματα πλὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικός; Ταῦτά τοι καὶ πάντες ἄνθρωποι πρεσβυτάτην νομίζουσι πασῶν τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς φιλίαν· καὶ οὐδὲ μήτηρ ἢ πατὴρ νοῦν ἔχων οὐδεὶς ἀξιοῖ φίλτερος τῶν ἑαυτοῦ τέκνων τῶν συνεζευγμένων γάμῳ. Καὶ ὁ λόγος δὲ ἐκεῖνος φαίνεται δηλοῦν, ὅσον προτερεῖ τῆς γονέων πρὸς τέκνα φιλίας ἡ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, ὅτι Ἄδμητος δόσιν ταύτην λαβὼν παρὰ θεῶν, εἰ παράσχοι τὸν ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ τεθνηξόμενον, ζῆσαι διπλάσιον χρόνον τοῦ τεταγμένου αὐτῷ, τῶν μὲν γονέων οὐκ ἔτυχεν ἐθελόντων προαποθανεῖν αὐτοῦ καίτοι γεγηρακότων, ἡ γυνὴ δὲ ἡ γαμετὴ Ἄλκηστις κομιδῇ νέα οὖσα ἐδέξατο ἑτοίμως τὸν θάνατον πρὸ τοῦ ἀνδρός.

Ὅτι δὲ μέγα καὶ ἀξιοσπούδαστον ὁ γάμος ἐστὶ, καὶ ταύτῃ δῆλον. Θεοὶ γὰρ ἐπιτροπεύουσιν αὐτὸν, καθὸ νομίζονται παρ᾽ ἀνθρώποις, μεγάλοι· πρώτη μὲν Ἥρα, καὶ διὰ τοῦτο ζυγίαν αὐτὴν προσαγορεύομεν· εἶτα Ἔρως, εἶτα Ἀφροδίτη· πάντας γὰρ τούτους ὑπολαμβάνομεν ἔργον πεποιῆσθαι τοῦτο, συνάγειν ἀλλήλοις πρὸς παιδοποιΐαν ἄνδρα καὶ γυναῖκα. Ποῦ μὲν γὰρ Ἔρως παραγίγνοιτ᾽ ἂν δικαιότερον, ἢ ἐπὶ νόμιμον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν; ποῦ δὲ Ἥρα, ποῦ δὲ Ἀφροδίτη; πότε δ᾽ ἂν εὐκαιρότερον εὔξαιτό τις τοῖς θεοῖς τούτοις ἢ πρὸς γάμον ἰών; τί δὲ καλοῦντες ἀφροδίσιον ἔργον προσηκόντως ἂν μᾶλλον καλοῖμεν ἢ τὴν γαμετῆς τῷ γεγαμηκότι σύνοδον; (*) Διὰ τί τοιγαροῦν φαίη τις ἂν θεοὺς μὲν οὕτω μεγάλους ἐπισκοπεῖν καὶ ἐπιτροπεύειν γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μὴ προσήκειν δὲ ἀνθρώπῳ ταῦτα; Διὰ τί δὲ προσήκειν μὲν τῷ ἀνθρώπῳ ταῦτα, μὴ προσήκειν δὲ τῷ φιλοσόφῳ; Πότερον κακίω εἶναι χρὴ

τῶν ἄλλων τὸν φιλόσοφον; ἀλλ᾽ οὐ χρὴ, κρείττω δὲ καὶ δικαιότερον καὶ καλοκἀγαθικώτερον. Ἢ ὅτι κακίων οὐκ ἔστι καὶ ἀδικώτερος ἀνὴρ τοῦ μὲν κηδομένου τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ὁ μὴ κηδόμενος, τοῦ δὲ τὸ κοινὸν σκοποῦντος ὁ τὸ αὑτοῦ μόνον ὁρῶν; ἢ ὅτι φιλόπολις καὶ φιλάνθρωπος καὶ κοινωνικὸς μᾶλλόν ἐστιν ὁ μονήρη βίον αἱρούμενος τοῦ νέμοντος οἶκον καὶ ποιουμένου παῖδας καὶ πόλιν αὔξοντος τὴν ἑαυτοῦ, ἅπερ ὑπάρχει τῷ γαμοῦντι; Ὅτι μὲν οὖν προσήκει τὸν φιλόσοφον γάμου καὶ παιδοποιΐας ἐπιμελεῖσθαι, δῆλον. Εἰ δὲ προσήκει τοῦτο, πῶς ἂν ὀρθῶς ἔχοι, ὦ νεανίσκε, ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὃν σὺ ἀρτίως ἔλεγες, ὡς ἐμπόδιόν ἐστι τῷ φιλοσόφῳ γάμος; οὐ γὰρ δὴ φιλοσοφεῖν ἕτερόν τι φαίνεται ὂν, ἢ τὸ ἃ πρέπει καὶ ἃ προσήκει λόγῳ μὲν ἀναζητεῖν, ἔργῳ δὲ πράττειν. Τότε μὲν δὴ τοιαῦτά τινα εἶπεν.

21. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Περὶ γάμου.

Ἀναγκαιότατός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ γάμου λόγος. Ἅπαν μὲν γὰρ ἡμῶν τὸ γένος ἔφυ πρὸς κοινωνίαν· πρώτη δὲ καὶ στοιχειωδεστάτη τῶν κοινωνιῶν ἡ κατὰ τὸν γάμον. Οὔτε γὰρ πόλεις ἂν ἦσαν μὴ ὄντων οἴκων, οἶκός τε ἡμιτελὴς μὲν τῷ ὄντι ὁ τοῦ ἀγάμου, τέλειος δὲ καὶ πλήρης ὁ τοῦ γεγαμηκότος.

22. Ἐν ταὐτῷ.

Οὐκ οὖν ἔχομεν ἐν τοῖς περὶ οἰκιῶν ἀποδεδειγμένον, ὥστε σοφῷ προηγούμενος μέν ἐστιν ὁ μετὰ γάμου βίος, ὁ δ᾽ ἄνευ γυναικὸς κατὰ περίστασιν; ὥστ᾽ ἐπειδὴ χρὴ μὲν ἐν οἷς γε δυνάμεθα μιμεῖσθαι τὸν ἔχοντα νοῦν, τούτῳ δὲ προηγούμενόν ἐστι τὸ γαμεῖν, δηλονότι καὶ ἡμῖν ἂν εἴη καθῆκον, εἴ γε μή τις εἴη περίστασις ἐμποδών. Καὶ δὴ τοῦτο μὲν πρῶτον. Ἔοικε δὲ καὶ προ

τοῦ σοφοῦ παρακαλεῖν ἡμᾶς ἡ καὶ αὐτὸν τὸν σοφὸν ἐπὶ τὸν γάμον ἐξοτρύνουσα φύσις· ἥτις οὐ συναγελαστικοὺς ἡμᾶς ἀπειργάσατο μόνον, ἀλλὰ καὶ συνδυαστικοὺς μετὰ τοῦ καὶ ἕν τε καὶ κοινὸν ἔργον ὑποθεῖναι τῷ συνδυασμῷ, λέγω δὲ τὴν παίδων γένεσιν καὶ βίου διεξαγωγὴν εὐσταθοῦς. Δικαία δὲ διδάσκαλος ἡ φύσις, ὅτι τῇ παρ᾽ αὐτῆς κατασκευῇ σύμφωνον τὴν ἐκλογὴν χρὴ γίγνεσθαι τῶν καθηκόντων. Ζῇ γοῦν ἕκαστον τῶν ζώων ἑπομένως τῇ ἑαυτοῦ φυσικῇ κατασκευῇ καὶ νὴ Δία τὸ φυτὸν ἅπαν ὡσαύτως κατὰ τὸ ἐπὶ τῶν λεγομένων ζῆν, πλὴν οὐκ ἐκλογισμῷ καὶ ἀριθμήσει τινὶ χρώμενα καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν βασανιζομένων ἐκλογαῖς· ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει φυτὰ ψιλῇ, ψυχῆς γάρ ἐστιν ἀμέτοχα, τὰ δὲ ζῶα φαντασίαις τε σπώσαις ἐπὶ τὰ οἰκεῖα καὶ ἐξελαυνούσαις προθυμίαις. Ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν λόγον, τά τε ἄλλα πάντα καὶ σὺν πᾶσι, μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων αὐτὴν κατοψόμενον τὴν φύσιν, (*) ὅπως ὡς πρός τινα σκοπὸν εὐφεγγῆ τε καὶ ἀραρότα τεταγμένος ταύτην, ἐκλεγόμενός τε τὸ σύμφωνον αὐτῇ πᾶν καθηκόντως βιοῦντας ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

23. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅθεν καὶ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις ἀτελῆ φήσας οἰκίαν τὴν ἄνευ γάμου τῷ μήτε τὸ ἄρχον ἄνευ τοῦ ἀρχομένου δύνασθαι νοηθῆναι, μήτ᾽ ἄνευ τοῦ ἄρχοντος τὸ ἀρχόμενον· οὗτος γὰρ ὁ λόγος εὖ μάλα μοι δοκεῖ δυσωπεῖν τοὺς ἠλλοτριωμένους πρὸς γάμον.

24. Ἐν ταὐτῷ.

Φημὶ τοίνυν καὶ σύμφορον εἶναι τὸν γάμον, πρῶτον μὲν ὅτι θεῖον ὡς ἀληθῶς φέρει καρπὸν τὴν παίδων γένεσιν, οἳ παραστάται μὲν ἡμῖν οἷον συμφυεῖς ἔτι καὶ αὐτοῖς ἐῤῥωμένοις ἐν ἁπάσαις γίγνονται πράξεσιν, ἀγαθοὶ δὲ ἐπίκουροι κάμνουσιν ὑφ᾽ ἡλικίας καὶ γήρᾳ πιεζομένοις, οἰκεῖοι μὲν ἐν εὐπραγίαις εὐφροσύνης κοινωνοὶ, συμπαθεὶς δὲ ἐν τοῖς ἐναντίοις καιροῖς διάδοχοι τῶν ἀνιαρῶν. Ἔπειτα καὶ πρὸ γενέσεως τέκνων λυσιτελὴς ἡ μετὰ γυναικὸς συμβίωσις. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀποτετριμμένους τοῖς θυραίοις καμάτοις ὑποδέχεται θεραπευτικῶς ἀναλαμβάνουσα καὶ μετ᾽ ἐπιμελείας ἀνακτωμένη πάσης, ἔπειτα τῶν ὄντων δυσχερῶν ἐν τῇ διανοίᾳ λήθην ἐντίθησι. Τὰ γὰρ σκυθρωπὰ τοῦ βίου περὶ μὲν τὴν ἀγορὰν ἢ τὸ γυμνάσιον ἢ τὸ χωρίον ἢ καθόλου πάσης μερίμνης ἀσχολίας καὶ περὶ τοὺς φίλους τε καὶ συνήθεις διατρίβουσιν ἡμῖν οὐκ ἔστι πρόχειρα, τοῖς ἀναγκαίοις ἐπιπροσθούμενα περισπασμοῖς· ἀνεθεῖσι δ᾽ ἐκ τούτων εἴς τε τὴν οἰκίαν ἐπανελθοῦσι καὶ οἷον εὐσχόλοις τὴν ψυχὴν γενομένοις ἐμπελάζει, καιρῷ χρώμενα τούτῳ τοῦ ἀνιᾶν ἡμᾶς, ὅταν γε ἔρημος εὐνοίας καὶ μονήρης ὁ βίος. Ἡ γυνὴ δὲ παροῦσα μεγάλη γίνεται καὶ πρὸς ταῦτα παρηγορία, πυνθανομένη τι περὶ τῶν ἐκτὸς ἢ περὶ τῶν ἔνδον ἀναφέρουσα καὶ συνδιασκεπτομένη, καί τινα διάχυσιν κἀξ ἀπλάστου προθυμίας εὐφροσύνην παρέχουσα. Καὶ μὴν οἷα μέν ἐστιν ἐν ἑορταῖς συνεπιμεληθῆναι θυσιῶν καὶ ἱερουργιῶν, οἷα δ᾽ ἐν ἀνδρὸς ἀποδημίαις εὐσταθῆ διατηρῆσαι καὶ μὴ παντάπασιν ἀπροστάτευτον τὸν οἶκον, οἷα δὲ κηδεμὼν οἰκετῶν, οἷα δὲ ἐν νόσοις παραστάτις· μακρὸς ἂν γένοιθ᾽ ὁ λόγος πάντ᾽ ἐπεξιὼν τὰ κατὰ μέρος. Ἀρκεῖ γὰρ κεφάλαιον εἰπεῖν, ὡς δεῖ μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις πρὸς μετρίαν τοῦ βίου διεξαγωγὴν δυοῖν, συγγενικῆς ἐπικουρίας καὶ συμπαθοῦς εὐνοίας. Οὔτε δὲ συμπαθέστερόν τι γυναικὸς εὕροιμεν ἂν οὔτε

τέκνων συγγενέστερον. Παρέχει δ᾽ ἑκάτερον ὁ γάμος. Πῶς οὖν οὐχὶ λυσιτελέστατον ἡμῖν; Ἀλλ᾽ ἔγωγε καὶ καλὸν ἡγοῦμαι τὸν μετὰ γάμου βίον. Τίς γὰρ ἕτερος τοιοῦτος γένοιτ᾽ ἂν οἰκίας κόσμος, οἷός ἐστιν ὁ κατὰ τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίαν; οὐ μὲν δὴ πολυτελεῖς οἶκοι καὶ ὀρθόστρωτοι τοῖχοι καὶ περίστοα τοῖς ὑπὸ τῆς ἀπειραγαθίας θαυμαζομένοις λίθοις διακεκοσμημένα οὐδὲ ζωγραφία καὶ ψαλιστοὶ μυῤῥινῶνες (*) οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν ἐκπληττόντων τοὺς ἠλιθίους κάλλος ἐστὶν οἰκίας, ἀλλὰ ζεῦγος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συγκαθειμαρμένων ἀλλήλοις καὶ καθιερωμένων θεοῖς γαμηλίοις, γενεθλίοις, ἐφεστίοις, συμφωνούντων μὲν ἀλλήλοις καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων μέχρι καὶ τῶν σωμάτων, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν· καὶ [περὶ] προστασίαν μὲν ἐχόντων τὴν ἐπιβάλλουσαν τοῦ οἴκου καὶ τῶν θεραπόντων, ἀνατροφὴν δὲ καὶ κηδεμονίαν τῶν τέκνων, ἐπιμέλειαν δὲ οὔτε σύντονον οὔτε μὴν ῥάθυμον, ἀλλ᾽ ἐμμελῆ καὶ καθηρμοσμένην τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. Τί γὰρ ἂν γένοιτο

κρεῖσσον καὶ ἄρειον,

κατὰ τὸν θαυμασιώτατον Ὅμηρον,

ἢ ὅθ᾽ ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκί᾽ ἔχητον
ἀνὴρ ἠδὲ γυνή;

διὸ καὶ πολλάκις ἐθαύμασα τοὺς ὡς βαρὺν ἡγουμένους τὸν μετὰ γυναικὸς βίον. Οὐ γὰρ ἡ γυνὴ μὰ Δία βάρος ἢ φορτίον ἐστὶ, καθάπερ οὗτοι δοκοῦσιν· ἀλλ᾽ ἥδε μὲν κἀκ τῶν ἐναντίων κοῦφόν τι καὶ ῥᾷστα φέρεσθαι δυνάμενον, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κουφιστικόν. Οὐδὲν γὰρ οὕτω φορτικόν ἐστι τῶν ὄντων, ὥστε μὴ ῥᾷστον εἶναι συμφρονοῦσί γε ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ καὶ κοινῇ φέρειν αὐτὸ βουλομένοις. Βαρὺ δέ ἐστιν

ὡς ἀληθῶς ἀφροσύνη καὶ δύσοιστον τοῖς αὐτὴν κεκτημένοις, ὑφ᾽ ἧς δὴ καὶ τὰ φύσει κοῦφα γίνεται βαρέα τά τε ἄλλα καὶ γυνή. Τῷ ὄντι γὰρ καὶ συχνοῖς δή τισιν ἀφόρητος ἐγένετο ὁ γάμος, ἀλλ᾽ οὐχὶ παρ᾽ ἑαυτῷ οὐδὲ τῷ φύσει τοιάνδε τὴν μετὰ γυναικὸς εἶναι κοινωνίαν, ἀλλ᾽ ὅταν γαμῶμεν ἃς μὴ δεῖ μετὰ τοῦ καὶ αὐτοὶ παντάπασιν ἀπειροβίως διακεῖσθαι καὶ ἀπαρασκεύως ἔχειν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν ὡς χρὴ τὴν ἐλευθέραν ἄγεσθαι, τὸ τηνικαῦτα συμβαίνει χαλεπὴν καὶ ἀφόρητον γίνεσθαι τὴν κοινωνίαν. Ἀμέλει καὶ ταύτῃ χωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος. Οὐ γὰρ ἐπὶ παίδων γένεσιν καὶ βίου κοινωνίαν ἄγονται γυναῖκας, ἀλλ᾽ οἱ μὲν διὰ προικὸς ὄγκον, οἱ δὲ δι᾽ ἐξοχὴν μορφῆς, οἱ δὲ δι᾽ ἄλλας τινὰς τοιουτοτρόπους αἰτίας, αἷς χρώμενοι κακοῖς συμβούλοις, οὐδὲν περὶ τῆς διαθέσεως καὶ τοῦ ἤθους τῆς νύμφης πολυπραγμονήσαντες, ὄλεθρον αὑτῶν θύουσι τὸν γάμον καὶ θύραις κατεστεμμέναις τύραννον ἀντὶ γυναικὸς ἐπεισάγουσιν ἑαυτοῖς καὶ ταῦτα μηδὲ ἐφ᾽ ὁποσονοῦν ἀνταρκέσαι δυνάμενοι καὶ τὴν περὶ τῶν πρωτείων ἅμιλλαν ἀγωνίσασθαι. Φανερὸν οὖν, ὡς οὐ δι᾽ αὑτὸν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφόρητος ὁ γάμος γίνεται. Χρὴ δ᾽ οὔτ᾽ ἀναίτια, φασὶν, αἰτιᾶσθαι, οὔτ᾽ ἔγκλημα πραγμάτων ποιεῖσθαι τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν περὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἐπεί τοι καὶ ἀλόγιστον ἄλλως πανταχόθεν μὲν ἀφορμὰς ζητεῖν φιλιῶν καί τινας προσποιεῖσθαι φίλους καὶ ἑταίρους οἷον συμμάχους ἐσομένους πρὸς τὰ τοῦ βίου δυσχερῆ, τὴν δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῶν νόμων καὶ παρὰ τῶν θεῶν διδομένην ἄνεσιν συμμαχίαν τε καὶ βοήθειαν, τουτέστι τὴν ἐκ γυναικὸς καὶ τέκνων, μὴ ζητεῖν τε καὶ προσποιεῖσθαι.

25. Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ Περὶ Γάμου.

Ὁ εὐγενὴς καὶ εὔψυχος νέος ἔτι δ' ἥμερος καὶ πολιτικὸς θεωρῶν, διότι τέλειος οἶκος καὶ βίος (*) οὐκ ἄλλως δύναται γενέσθαι, ἢ μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων — ἀτελὴς γὰρ ὥσπερ πόλις οὐχ ἡ ἐκ γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ ψιλῶν ἀνδρῶν· ὃν τρόπον τε ποίμνη ἐπιγονὴν μὴ ἔχουσα οὐ καλὴ οὐδὲ βουκόλιον εὐθηνοῦν, πολὺ μᾶλλον οὐδὲ πόλις οὐδ' οἰκία — ταῦτα δὲ δὴ κατανενοηκὼς ὁ εὐγενὴς, καὶ ὡς φύσει πολιτικὸν γενόμενον συναύξειν τὴν πατρίδα δεῖ — καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δύναιντο αἱ πόλεις σώζεσθαι, εἰ μὴ οἱ βέλτιστοι ταῖς φύσεσι τῶν πολιτῶν ἢ τῶν γενναίων παῖδες, τῶν προτέρων καθαπερεὶ φύλλων καλοῦ δένδρου ἀπομαραινομένων καὶ ἀποῤῥεόντων, οὗτοι καθ' ὥραν γαμοῖεν, καθαπερεὶ τινας γενναίους βλαστοὺς διαδόχους τῇ πατρίδι καταλιπόντες, οἳ θάλλειν αὐτὴν ἀεὶ ποιοῖεν καὶ τὴν ἀκμὴν ἀΐδιον φυλάττοιεν καὶ, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, μηδέποτ' εὐεπίθετον τοῖς ἐχθροῖς, στοχαζόμενοι τοῦ καὶ ζῶντες καὶ μεταλλάξαντες ἀμύνειν τῇ πατρίδι καὶ βοηθεῖν-τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πρὸ τῶν καθηκόντων νομίζουσι τὸ συγκραθῆναι εἰς γάμον, πᾶν μὲν τὸ τῇ φύσει ἐπιβάλλον σπεύδοντες ἐπιτελεῖν, πολὺ δὲ μάλιστα τὸ εἰς τὴν τῆς πατρίδος σωτηρίαν καὶ αὔξησιν καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν τῶν θεῶν τιμήν. Εἰ γὰρ ἐκλείποι τὸ γένος, τίς τοῖς θεοῖς θύσει; λύκοι τινὲς ἢ ταυροκτόνων γένος λεόντων. Συμβέβηκε δὲ καὶ τὸν μὴ πεῖραν ἐσχηκότα γαμετῆς γυναικὸς καὶ τέκνων ἄγευστον εἶναι τῆς ἀληθινωτάτης καὶ γνησίου εὐνοίας. Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι φιλίαι ἢ φιλοστοργίαι ἐοίκασι ταῖς τῶν ὀσπρίων ἢ τινων ἄλλων παραπλησίων κατὰ τὰς παραθέσεις μίξεσιν· αἱ δ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ταῖς δι' ὅλων κρά-

σεσιν, ὡς οἶνος ὕδατι καὶ τοῦτο ἔτι μὲν μίσγεται δι' ὅλων. Οὐ γὰρ μόνον τῆς οὐσίας καὶ τῶν φιλτάτων πᾶσιν ἀνθρώποις τέκνων καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν σωμάτων οὗτοι μόνοι κοινωνοῦσι. Καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον εἰκότως μεγίστη ἐστίν. Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι κοινωνίαι καὶ ἑτέρας τινὰς ἀποστροφὰς ἔχουσι·

ταύτας δ' ἀνάγκη πρὸς μίαν ψυχὴν βλέπειν

τὴν τοῦ ἀνδρός. Προστίθεται γὰρ σώζουσα πατρὸς καὶ μητρὸς μὴ ἀγνώμονος ἕνα τοῦτον σκοπὸν τοῦ βίου ποιεῖσθαι καὶ τέλος, τοῦ τὸ ἀρέσκειν αὐτῷ τῶν γονέων ἑκατέρων παραχωρούντων ἑκουσίως τὰ πρῶτα τῆς εὐνοίας ἀπονέμειν, τὴν μὲν τῷ ἀνδρὶ, τὸν δὲ τῇ γυναικί. Οὐκ ἄπειρος δὲ τῆς πρὸς γυναῖκα συμβιώσεως καὶ ὁ Εὐριπίδης, εἰς ταῦτα ἀποβλέψας καὶ ἀποθέμενος τὴν ἐν τῷ γράφειν μισογυνίαν, ταῦτ' εἴρηκεν·

Γυνὴ γὰρ ἐν νόσοισι καὶ κακοῖς πόσει
ἥδιστόν ἐστι, δώματ' ἢν οἰκῇ καλῶς,
ὀργήν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας
ψυχὴν μεθιστᾶσ'· ἡδὺ κἀπάται φίλων.

(*) Τυγχάνει δὲ καὶ ἡρωϊκὸν τὸ πρᾶγμα. Νῦν δὲ ἐν ἰδίαις πόλεσιν ἅμα τῇ ἄλλῃ τῇ καθεστώσῃ ἐκλύσει καὶ ἀναρχίᾳ καὶ τῇ ἐπὶ τὸ καταφερὲς ῥᾴθυμον ἐπικλίσει καὶ τὸ γαμεῖν τῶν χαλεπωτάτων εἶναι δοκεῖ· τὸν δὴ βίον ἐξουσίαν διδόντα πρὸς ἀκολασίαν καὶ ποικίλων ἡδονῶν ἀπόλαυσιν ἀγεννῶν καὶ μικροχαρῶν, ἰσόθεον νομίζουσι, τὴν δὲ πρὸς τῆς γυναικὸς εἴσοδον οἱονεί τινος φρουρᾶς εἰς πόλιν εἰσαγωγήν. Ἔοικε μέντοι δύσκολος ἐνίοις ὁ μετὰ γυναικὸς φαίνεσθαι βίος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄρχειν, ἀλλ' ἡδονῆς δούλους εἶναι· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ τοῦ κάλλους τεθηρευμένους, τοὺς δ' ὑπὸ τῆς προικὸς, τὰ μὲν ὑπ' αὐτῆς ἑκουσίως καταχαρίζεσθαι τῇ γυναικί, καὶ μὴ

διδάσκειν περὶ οἰκονομίας μηθὲν μηδὲ περὶ αὐξήσεως οἴκου, μηδὲ τίνος ἕνεκα συνεληλύθασι, μηδὲ περὶ θεῶν εὐσεβείας καὶ δόξης καὶ δεισιδαιμονίας ἐμποιεῖν, μηδὲ τὸ τῆς τρυφῆς ὀλέθριον παριστάναι μηδὲ τὸ ἀχάριστον τῶν ἡδονῶν, μηδὲ ἐθίζειν ἀτενίζειν εἰς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βίου καὶ πᾶν τὸ μέλλον ὀρθῇ τῇ γνώμῃ ἐκλογίζεσθαι, μηδὲ ἂν τυφλῶς καὶ ἀσκέπτως εὔελπιν εἶναι, μηδ' ὅτι ἐὰν ὁ ἀνὴρ βουληθῇ, δύναται πάντως γενέσθαι ὧν ἐπιθυμεῖ· καὶ μὴ πρὸς τῷ παρόντι μόνῳ γίγνεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν συνεπιβλέπειν τὸ πόθεν καὶ πῶς, καὶ εἰ σωτηρίως καὶ συμφερόντως εἰς τὰ ὅλα. Ἐπεὶ καὶ εἴ τις ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα τὰ καλῶς τεθεωρημένα καὶ παραγγελλόμενα παρὰ τοῖς φιλοσόφοις δύναιτο πράττειν, ὃ ἂν τῶν πλείστων καὶ κουφότατον εἶναι βάρος γαμετὴ γυνὴ δόξῃ. Ὁμοιότατον γάρ ἐστιν, ὡς εἴ τις μίαν ἔχων χεῖρα ἑτέραν ποθὲν προσλάβοι ἢ ἕνα πόδα ἔχων ἕτερον ἀλλαχόθεν ἐκτήσατο. Ὡς γὰρ οὗτος πολὺ ἂν ῥᾷον καὶ βαδίσαι οὗ θέλοι καὶ προσάγοιτο, οὕτως ὁ γυναῖκα εἰσαγόμενος ῥᾷον ἀπολήψεται τὰς κατὰ τὸν βίον σωτηρίους καὶ συμφερούσας χρείας. Ἀντὶ γοῦν δύο ὀφθαλμῶν χρῶνται τέσσαρσι καὶ ἀντὶ δύο χειρῶν ἑτέραις τοσαύταις, αἷς καὶ ἀνθρόως πράττοι ἂν ῥᾷον τὸ τῶν χειρῶν ἔργον. Διὸ καὶ ἐὰν αἱ ἕτεραι κάμνοιεν, ταῖς ἑτέραις ἂν θεραπεύοιτο· καὶ τὸ σύνολον δύο γεγονὼς ἀνθ' ἑνὸς, μᾶλλον ἂν ἐν τῷ βίῳ κατορθῴη. Διόπερ τὸν νομίζοντα τὴν εἴσοδον τῆς γυναικὸς καταβαρύνειν τὸν βίον καὶ δυσκίνητον ποιεῖν, ὅμοιον πάσχειν, ὡς εἴ τις πλείονας πόδας κωλύοι προσλαβεῖν, ἵν', ἐὰν πολὺ δέῃ βαδίζειν, μὴ ἐφελκώμεθα πολλούς· ἢ τῷ πλείονας χεῖρας κτωμένῳ μέμφοιτο, ὅταν γάρ τι δέῃ πράττειν, ἐμποδίσεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους

αὐτῶν. Κατὰ ταῦτα γὰρ καὶ εἴ τις προσλάβοι οἷον ἑαυτὸν ἕτερον (οὐθὲν γὰρ διοίσει, εἴτε θῆλυ τοῦτό ἐστιν εἴτε ἄῤῥεν) πολὺ ἐλαφρότερον καὶ εὐκοπώτερον πάντα ἂν πράξειεν τὰ ἔργα φιλαγάθῳ ἀνδρὶ, καὶ θέλοντι σχολὴν ἄγειν ἢ περὶ τοὺς λόγους ἢ τὰ πολιτικὰ ἔργα ἢ ἄμφω ταῦτ', (*) εἰ καὶ τελείως τοῦτο εὐμετάθετόν ἐστιν. Ὅσῳ γὰρ μᾶλλον αὐτὸς ἀπὸ τῆς οἰκονομίας ἀπέστραπται, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν διαδεξομένην τὴν οἴκησιν παραληπτέον καὶ περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἑαυτὸν ἀπερίσπαστον. Οὐ κακῶς καὶ ὁ κωμικὸς ἐπιτέμνει σχολαστὴς,

Δεῖ δ' οἶμαι γαμεῖν
τὸν ἐπιμελῆσαι δυνατὸν οἰκονομεῖν ὄχλον
πλείω.

ἐπιφωνήσας,

τὸν ἀμελῆ μᾶλλον ἐπιθυμοῦντα δὲ
σχολῆς, ἵν' ἔχων οἰκονόμον ἀδεῶς περιπατῇ.

26. Πλάτωνος Νόμων ς'.

Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγεννοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παῖδας παίδων καταλείποντι ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι.

27. Ἐν ταὐτῷ.

Γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΓΑΘΟΝ ΤΟ ΓΑΜΕΙΝ. ΞΗ.

1. Ἀναξανδρίδου.

Ὅστις γαμεῖν βουλεύετ' οὐ βουλεύεται
ὀρθῶς, διότι βουλεύεται χοὔτω γαμεῖ·

26. p. 773. 27. p. 776.

πολλῶν κακῶν γάρ ἐστιν ἀρχὴ τῷ βίῳ.
ἢ γὰρ πένης ὢν τὴν γυναῖκα χρήματα
λαβὼν ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ᾽ ἔτι,
ἧς ἐστι δοῦλος καὶ πένης. ἢν δ᾽ αὖ λάβῃ
μηδὲν φερομένην, δοῦλος αὐτὸς γίγνεται·
δεῖ γὰρ τὸ λοιπὸν ἀνθ᾽ ἑνὸς τρέφειν δύο.
ἀλλ᾽ ἔλαβεν αἰσχράν· οὐ βιωτόν ἐστ᾽ ἔτι,
οὐδ᾽ εἴσοδος τὸ παράπαν εἰς τὴν οἰκίαν.
ἀλλ᾽ ἔλαβεν ὡραίαν τις· οὐδὲν γίγνεται
μᾶλλόν τι τοῦ γήμαντος ἢ τῶν γειτόνων.
ὥστ᾽ οὐδαμῶς κακοῦ γ᾽ ἁμαρτεῖν γίγνεται.

2. Ἀλέξιδος.

Τίς δῆθ᾽ ὑγιαίνων νοῦν τ᾽ ἔχων τολμᾷ ποτε
γαμεῖν διαπραξάμενος ἥδιον βίον;
εἶτ᾽ οὐχὶ κρεῖττόν ἐστι τῷ γ᾽ ἔχοντι νοῦν
ἄτιμον εἶναι μᾶλλον ἢ γυναῖκ᾽ ἔχειν,
πτωχῷ γε; τοὺς μὲν γοῦν ἀτίμους οὐκ ἐᾷ
ἀρχὴν λαχόντας ὁ νόμος ἄρχειν τῶν πέλας·
ἐπὰν δὲ γήμῃς, οὐδὲ σαυτοῦ κύριον
ἔξεστιν εἶναι· τὰς γὰρ εὐθύνας μόνον
ἐφημερινὰς τὰς τοῦ βίου κεκτήμεθα.

3. Φιλήμονος.

Ἀθάνατόν ἐστι κακὸν ἀναγκαῖον γυνή.

4. Μενάνδρου.

Ὦ τρὶς κακόδαιμον, ὅστις ὢν πένης γαμεῖ
καὶ παιδοποιεῖθ᾽· Ὡς ἀλόγιστός ἐστ᾽ ἀνήρ,
ὃς μήτε φυλακὴν τῶν ἀναγκαίων ἔχει,
μήτ᾽ ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ βίου

3. 4. Cleric. p. 154.

ἐπαμφιάσαι δύναιτο τοῦτο χρήμασιν·
ἀλλ᾽ ἐν ἀκαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
χειμαζόμενος ζῇ, τῶν ἀνιαρῶν ἔχων
(*) τὸ μέρος ἁπάντων, τῶν δ᾽ ἀγαθῶν οὐ δυνάμενος.

5. Ναυμαχίου.

Καλὸν μὲν δέμας ἁγνὸν ἔχειν ἀδμῆτά τε μίμνειν
παρθενικὴν, καθαροῖσί τ᾽ ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν
μήτε βαρυτλητῶν λαγόνων περὶ φόρτον ἄγουσαν,
μήτε πόνον τρομέουσαν ἀγάστονον Εἰλειθυίης·
ἀλλ᾽ ἧσθαι βασίλειαν ἀφαυρῶν θηλυτεράων
ψυχῆς ὄμμα φαεινὸν ὑπὲρ βιότοιο χέουσαν,
ἔνθα γάμοι κεδνοὶ καὶ ἀληθέες, ἔνθα μιγεῖσα
θεσπεσίοις ἐπέεσσι νοήματα φάεα τίκτει.
εἰ δέ σε καὶ ξυνοῖο πόθος βιότοιο κιχάνοι,
καὶ τοῦτο προδαεὶς ἐρέω, πῶς χρή σε περῆσαι
τὸν πλοῦν, ὡς φασὶν, τὸν δεύτερον εὔφρονι θυμῷ.

6. Φιλιππίδου Ἀνανεούσης.

Ἔλεγον ἐγώ σοι μὴ γαμεῖν, ζῆν δ᾽ ἡδέως.
τὸ Πλάτωνος ἀγαθόν ἐστι τοῦτο, Φίδυλε,
μὴ λαμβάνειν γυναῖκα, μηδὲ τῇ τύχῃ
διὰ πλειόνων αὑτὸν παραβάλλειν πραγμάτων.

7. Ἀναξανδρίδου.

Κόρης ἀπαλλαττόμεθα ταμιείου πικροῦ.

8. Ἱππώνακτος.

Δύ᾽ ἡμέραι γυναικός εἰσιν ἥδισται·
ὅταν γαμῇ τις κἀκφέρῃ τεθνηκυῖαν.

9. Ἐπιχάρμου.

Οὐδὲν γαίᾳ κλεινᾷ γυναικὸς βαρύτερον,
οἶδ᾽ ὁ συντυχών· μακάριος δ᾽ ὃς ἀγνοεῖ.

10. Μενάνδρου.

Μηδέποτε γήμῃ μηδὲ εἷς εὔνους ἐμοί.

11. Μενάνδρου.

Γαμεῖν κεκρικότα δεῖ σε γιγνώσκειν, ὅτι
ἀγαθῶν μεθέξεις, ἂν λάβῃς μικρὸν κακόν.

12. Εὐριπίδου ἐξ Ἰνοῦς.

Νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται πέρι.
χρῆν γὰρ τὸν εὐτυχοῦνθ' ὅτι πλείστας ἔχειν
γυναῖκας, εἴπερ δὴ τροφὴ δόμοις παρῆν.
ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων,
τὴν δ' οὖσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσῴζετο.
νῦν δ' εἰς μίαν βλέπουσι κίνδυνον μέγαν
ῥίπτοντες· οὐ γὰρ τῶν τρόπων πειρώμενοι
νύμφας ἐς οἴκους ἑρματίζονται βροτοί.

13. Εὐριπίδου Ἄλκηστις.

Ζηλῶ δ' ἀγάμους ἀτέκνους τε βροτῶν.
μία γὰρ ψυχὴ, τῆς ὑπεραλγεῖν
μέτριον ἄχθος.

14. Εὐριπίδου Ἄλκηστις.

Οὔ ποτε φήσω
γάμον εὐφραίνειν πλέον ἢ λυπεῖν.

15. Εὐριπίδου Σθενοβοίας.

Πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους
γυνὴ κατῄσχυν' ἐν δόμοισι νηπία.

16. Φιλήμονος.

Τὸν μόνον ὄντα καὶ κακὴ τύχη τρέφει.

17. Ἀριστοφάνης ἐν Πολυΐδῳ.

10. Cleric. p. 228. 11. Cleric. ib. 12. Fr. 14. 13. V. 885.
14. V. 238. 15. Fr. 8. 16. Cleric. p. 350. 17. Fr. 389.

Ἰδοὺ, δίδωμι τήνδ' ἐγὼ γυναῖκά σοι
Φαίδραν· ἐπὶ πῦρ δὲ πῦρ ἔοιχ' ἥξειν ἄγων.

18. Μενάνδρου.

Τὸ γυναῖκ' ἔχειν εἶναί τε παίδων, Παρμένων,
πατέρα, μερίμνας τῷ βίῳ πολλὰς φέρει.

19. Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Νῦν δ' οὐδέν εἰμι χωρὶς, ἀλλὰ πολλάκις
(*) ἔβλεψα ταύτῃ τὴν γυναικείαν φύσιν,
ὡς οὐδέν ἐσμεν· αἳ νέαι μὲν ἐν πατρὸς
ἥδιστον, οἶμαι, ζῶμεν ἀνθρώπων βίον·
τερπνῶς γὰρ ἀεὶ πάντας ἡ ἄνοια τρέφει·
ὅταν δ' ἐς ἥβην ἐξικώμεθ' εὔφρονες,
ὠθούμεθ' ἔξω καὶ διεμπολούμεθα
θεῶν πατρῴων τῶν τε φυσάντων ἄπο
αἱ μὲν ξένους πρὸς ἄνδρας, αἱ δὲ βαρβάρους,
αἱ δ' εἰς ἀήθη δώμαθ', αἱ δ' ἐπίῤῥοθα.
καὶ ταῦτ', ἐπειδὰν εὐφρόνη ζεύξῃ μία,
χρεὼν ἐπαινεῖν καὶ δοκεῖν καλῶς ἔχειν.

20. Φιλήτα.

Βίον καλὸν ζῇς, ἂν γυναῖκα μὴ ἔχῃς.

21. Διφίλου.

Γυναικὸς ἀγαθῆς ἐπιτυχεῖν οὐ ῥᾴδιον.

22. Χαιρήμονος.

Γυναῖκα θάπτειν κρεῖττόν ἐστιν, ἢ γαμεῖν.

23. Φιλήμονος.

Γαμεῖν ὃς ἐθέλει, εἰς μετάνοιαν ἔρχεται.

24. Ἱπποθόου.

Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐλεύθερος.

18. Cleric. p. 228. 19. Fr. 517. 23. Cleric. p. 350.

25. Μενάνδρου.

Ὅστις γενόμενος βούλεται ζῆν ἡδέως,
ἑτέρων γαμούντων αὐτὸς ἀπεχέσθω γάμου.

26. Θεοδέκτου.

Παραπλήσιον πρᾶγμ᾽ ἐστὶ γῆρας καὶ γάμος.
τυχεῖν γὰρ αὐτῶν ἀμφοτέρων σπουδάζομεν,
ὅταν δὲ τύχωμεν, ὕστερον λυπούμεθα.

27. Ἀντιφάνους.

Ὡς ἔστι τὸ γαμεῖν ἔσχατον τοῦ δυστυχεῖν.

28. Μενάνδρου.

Πατρῷ᾽ ἔχειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα,
τὰ δὲ μετὰ γυναικὸς εἰσιόντ᾽ εἰς οἰκίαν
οὔτ᾽ ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὔθ᾽ ἱλαρὰν ἔχει.

29. Θάλητος.

Θαλῆς τῇ μητρὶ γυναῖκα λαβεῖν δεομένῃ, Οὔπω καιρὸς, ἔλεγεν· εἶτα προβὰς, Οὐκέτι καιρός.

30. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες μεταμέλονται τῶν ἀνθρώπων, εἶπεν, Οἱ γήμαντες.

31. Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς, Εἰ γήμας φιλοσοφήσω; Οὐκ εἰδεὶς, ἔφη, οὐδὲ μόνον σαυτὸν σώζειν, καὶ γυναῖκα ἐπὶ τῶν ὤμων συνδιασώσεις;

32. Λυσίου.

Ἧι γὰρ ἂν ἡμέρᾳ γυνὴ προδῷ τὸ σῶμα καὶ τὴν τάξιν λίπῃ τῆς αἰδοῦς, εὐθέως παραλλάττει τῶν φρενῶν, ὥστε νομίζειν τοὺς μὲν οἰκείους ἐχθροὺς, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους πιστοὺς, περὶ δὲ τῶν καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐναντίαν ἔχειν τὴν γνώμην.

25. Cleric. p. 228. 28. Cleric. p. 232.

33. Σόλωνος.

Σόλων συμβουλεύοντός τινος αὐτῷ κατὰ τῶν μὴ γαμούντων ἐπιτίμιον τάξαι· Χαλεπὸν, ἔφη, ὦ ἄνθρωπε, φορτίον ἡ γυνή.

34. Θάλητος.

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς, διὰ τί ἀκμάζων οὐκ ἐπαιδοποίησεν, ἀπεκρίνατο· Διότι τὸ ζῆν οὐκ ἐβουλόμην λύπαις αὐθαιρέτοις κατεγγυῆσαι.

35. Λυκούργου.

Ὅταν γυνὴ ὁμονοίας τῆς πρὸς ἄνδρα στερηθῇ, ἀβίωτος ὁ καταλειπόμενος γίνεται βίος.

36. Ἐπαμινώδας ἐρωτηθεὶς, τί ὀνεῖται ὁ μὴ γήμας μηδὲ παιδοποιησάμενος· Τὸ μὴ ὀκνεῖν εἶπεν, ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν.

37. Ἀντιφῶντος.

Φέρε δὴ προσελθέτω ὁ βίος εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ γάμων καὶ γυναικὸς ἐπιθυμησάτω. Αὕτη ἡ ἡμέρα, αὕτη ἡ νὺξ καινοῦ δαίμονος ἄρχει, καινοῦ πότμου. Μέγας γὰρ ἀγὼν γάμος ἀνθρώπῳ. Εἰ γὰρ τύχοι μὴ ἐπιτηδεία γενομένη, (*) τί χρὴ τῇ συμφορᾷ χρῆσθαι; χαλεπαὶ μὲν ἐκπομπαὶ, τοὺς φίλους ἐχθροὺς ποιῆσαι, ἴσα φρονοῦντας, ἴσα πνέοντας ἀξιώσαντα καὶ ἀξιωθέντα· χαλεπὸν δὲ κεκτῆσθαι κτῆμα τοιοῦτον δοκοῦντα ἡδονὰς κτᾶσθαι, λύπας ἄγεσθαι. Φέρε δὴ μὴ τὰ παλίγκοτα λέγωμεν, λεγέσθω τὰ πάντων ἐπιτηδειότατα. Τί γὰρ ἥδιον ἀνθρώπῳ γυναικὸς καταθυμίας; τί δὲ γλυκύτερον ἄλλως τε καὶ νέῳ; ἐν τῷ αὐτῷ δέ γε τούτῳ, ἔνθα τὸ ἡδὺ ἔνεστι, πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν. Αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐμπορεύονται, ἀλλ᾽ ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς λῦπαι καὶ πόνοι. Ἐπεὶ καὶ Ὀλυμπιονῖκαι καὶ Πυ-

θιονῖκαι καὶ οἱ τοιοῦτοι ἀγῶνες καὶ σοφίαι καὶ πᾶσαι ἡδοναὶ ἐκ μεγάλων λυπημάτων ἐθέλουσι παραγίγνεσθαι. Τιμαὶ γάρ, ἆθλα, δελέατα, ἃ ὁ θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, μεγάλων πόνων καὶ ἱδρώτων εἰς ἀνάγκας καθιστῶσιν. Ἐγὼ γὰρ εἴ μοι γένοιτο σῶμα ἕτερον τοιοῦτον, οἷον ἐγώ, ἐμαυτῷ οὐκ ἂν δυναίμην ζῆν, οὕτως ἐμαυτῷ πολλὰ πράγματα παρέχων ὑπέρ τε τῆς ὑγείας τοῦ σώματος ὑπέρ τε τοῦ καθ᾽ ἡμέραν βίου ἐς τὴν ξυλλογὴν ὑπέρ τε δόξης καὶ σωφροσύνης καὶ εὐκλείας καὶ τοῦ εὖ ἀκούειν. Τί οὖν εἴ μοι γένοιτο σῶμα ἕτερον τοιοῦτον, ὅ γε μὴ οὕτως ἐπιμελὲς εἴη; Οὐκ οὖν δῆλον, ὅτι γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν ᾖ καταθυμία, οὐδὲν ἐλάττους τὰς φιλότητας παρέχεται καὶ τὰς ὀδύνας ἢ αὐτὸς αὑτῷ ὑπέρ τε τῆς ὑγείας δισσῶν σωμάτων ὑπέρ τε τοῦ βίου τῆς συλλογῆς καὶ ὑπέρ τε τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς εὐκλείας. Φέρε δὴ καὶ παῖδες γενέσθωσαν· φροντίδων ἤδη πάντα πλέα καὶ ἐξοίχεται τὸ νεοτήσιον σκίρτημα ἐκ τῆς γνώμης, καὶ πρόσωπον οὐκέτι τὸ αὐτό.

ΟΤΙ ΤΟΙΣ ΜΕΝ ΕΠΩΦΕΛΗ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ, ΤΟΙΣ ΔΕ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ Ο ΤΩΝ ΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΑΠΕΤΕΛΕΣΕ ΤΡΟΠΟΣ. ΞΘ.

1. Θεοδέκτου.

Ὅταν γὰρ ἄλοχον εἰς δόμους ἄγῃ πόσις,
οὐχ, ὡς δοκεῖ, γυναῖκα λαμβάνει μόνον·
ὁμοῦ δὲ τῇδέ τ᾽ εἰσκομίζεται λαβὼν
καὶ δαίμον᾽ ἤτοι χρηστὸν ἢ τοὐναντίον.

2. Σουσαρίωνος.

Ἀκούετε λεώς, Σουσαρίων λέγει τάδε·
κακὸν γυναῖκες· ἀλλ᾽ ὅμως, ὦ δημόται,
οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ·
καὶ γὰρ τὸ γῆμαι καὶ τὸ μὴ γῆμαι κακόν.

3. Εὐριπίδου.

Οὐ πάντες οὔτε δυστυχοῦσιν ἐν γάμοις
οὔτ᾽ εὐτυχοῦσι, συμφορὰ δ᾽ ὃς ἂν τύχῃ
κακῆς γυναικός, εὐτυχεῖ δ᾽ ἐσθλῆς τυχών·

4. Μενάνδρου.

Γυνὴ πολυτελής ἐστ᾽ ὀχληρὸν οὐδ᾽ ἐᾷ
ζῆν τὸν λαβόνθ᾽ ὡς βούλετ᾽, ἀλλ᾽ ἔνεστί τοι
ἀγαθὸν ἀπ᾽ αὐτῆς, παῖδες, ἐλθόντ᾽ εἰς νόσον
(*) τὸν ἔχοντα ταύτην ἐθεράπευσεν ἐπιμελῶς,
ἀτυχοῦντι συμπαρέμεινεν, ἀποθανόντα τε
ἔθαψε, περιέστειλεν οἰκείως· ὅρα
εἰς ταῦθ᾽, ὅταν λυπῇ τι τῶν καθ᾽ ἡμέραν.
οὕτω γὰρ οἴσεις πᾶν τὸ πρᾶγμ᾽· ἂν δ᾽ ἐκλέγῃς
ἀεὶ τὸ λυποῦν μηδὲν ἀντιπαρατιθεὶς
τῶν προσλεγομένων, οὐ δυνήσῃ διατέλους.

5. Εὐριπίδου.

Μακάριος, ὅστις εὐτυχεῖ γάμον λαβὼν
ἐσθλῆς γυναικός· εὐτυχεῖ δ᾽ ὁ μὴ λαβών.

6. Ἡσιόδου.

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ᾽ ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ᾽ αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο
δειπνολόχου, ἥτ᾽ ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
εὕει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκε.

7. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

3. Fr. inc. 28. 4. Cleric. p. 122. 5. Fr. inc. 29. 6. Opp. 700. 7. Fr. 16.

Γυναῖκα καὶ ὠφέλειαν
καὶ νόσον ἀνδρὶ φέρειν μεγίσταν,
ἐδίδαξα τὠμῷ λόγῳ.

8. Φιλιππίδου.

Αἰσχρὰν γυναῖκ᾽ ἔγημας, ἀλλὰ πλουσίαν.
κάθευδ᾽ ἀηδῶς ἡδέως μασώμενος.

9. Εὐριπίδου Πρωτεσιλάου.

Ὅστις δὲ πάσας συντιθεὶς ψέγει λόγῳ
γυναῖκας ἑξῆς, σκαιός ἐστι κοὐ σοφός.
πολλῶν γὰρ οὐσῶν τὴν μὲν εὑρήσεις κακήν,
τὴν δ᾽, ὥσπερ αὕτη, λῆμ᾽ ἔχουσαν εὐγενές.

10. Μενάνδρου.

Τὸ γαμεῖν, ἐάν τις τὴν ἀλήθειαν σκοπῇ,
κακὸν μέν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον κακόν.

11. Εὐριπίδου Μελανίππη.

Τῆς μὲν κακῆς κάκιον οὐδὲν γίγνεται
γυναικός, ἐσθλῆς δ᾽ οὐδὲν εἰς ὑπερβολὴν
πέφυκ᾽ ἄμεινον· διαφέρουσι δ᾽ αἱ φύσεις.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον, ἁμαρτεῖν
πιστῆς ἀλόχου;

13. Εὐριπίδου.

Γάμοι δ᾽ ὅσοις μὲν εὖ καθεστᾶσιν βροτῶν,
μακάριος αἰών· οἷς δὲ μὴ πίπτουσιν εὖ,
τά τ᾽ ἔνδον εἰσὶ τά τε θύραζε δυστυχεῖς.

14. Σοφοκλῆς Φαίδρα.

Οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἂν μεῖζον κακὸν

9. Fr. 3. 10. Cleric. p. 230. 11. Fr. 14. 12. Alcest. 884.
13. Orest. 601. 14. Fr. 608.

κακῆς ἀνὴρ κτήσαιτ᾽ ἄν, οὐδὲ σώφρονος
κρεῖσσον· παθὼν δ᾽ ἕκαστος ὧν τύχῃ λέγει.

15. Ἡσιόδου Θεογονίας.

Ὡς δ᾽ αὔτως ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε ξυνήονας ἔργων
λευγαλέων· ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ᾽ ἀγαθοῖο.
ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν
μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ᾽ εἰς γῆρας ἵκηται,
χήτει γηροκόμοιο, ὁ δ᾽ οὐ βιότου ἐπιδευὴς
ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ ζωὴν δατέονται
χηρωσταί· ᾧ δ᾽ αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
κεδνὴν δ᾽ ἔσχετ᾽ ἄκοιτιν ἀραρυῖαν πραπίδεσσι,
τῷ δέ τ᾽ ἀπ᾽ αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει.

16. Εὐριπίδου Ἑκάβης.

Μηδὲν θρασύνου, μηδὲ τοῖς σαυτοῦ κακοῖς
(*) τὸ θῆλυ συνθεὶς ὧδε πᾶν μέμψῃ γένος.
πολλαὶ γὰρ ἡμῶν αἱ μὲν εἰσ᾽ ἐπίφθονοι,
αἱ δ᾽ εἰς ἀριθμὸν τῶν κακῶν πεφύκαμεν.

17. Ἐπιχάρμου.

Τὸ δὲ γαμεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς κύβους
ἀπὸ τύχης βαλεῖν· ἐὰν μὲν γὰρ λάβῃς τετραγμένην
τοῖς τρόποις καὶ τἆλλ᾽ ἄλυπον, εὐτυχήσεις τῷ γάμῳ·
εἰ δὲ καὶ φιλέξοδόν τε καὶ λάλον καὶ δαψιλῆ,
οὐ γυναῖχ᾽ ἕξεις, διὰ βίου δ᾽ ἀτυχίαν κοσμουμέναν.

18. Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Πᾶσα γὰρ δούλη πέφυκεν ἀνδρὸς ἡ σώφρων γυνή.
ἡ δὲ μὴ σώφρων ἀνοίᾳ τὸν ξυνόνθ᾽ ὑπερφρονεῖ.

19. Εὐριπίδου Μελανίππη.

Ἄλγιστόν ἐστι θῆλυ μισηθὲν γένος.

15. V. 600. 16. Vs. 1183. 18. Fr. 4. 19. Fr. 18.

αἱ γὰρ σφαλεῖσαι ταῖσιν οὐκ ἐσφαλμέναις
αἶσχος γυναιξὶ καὶ κεκοίνωνται ψόγον
ταῖς οὐ κακαῖσιν αἱ κακαί, τὰ δ᾽ εἰς γάμους
οὐδὲν δοκοῦσιν ὑγιὲς ἀνδράσιν φρονεῖν.

20. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ἐκ τῶν ὁμοίων οἱ κακοὶ γαμοῦσ᾽ ἀεί.

21. *Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.*

Φυλάττομαι δέ τι πικρότερον εἰπεῖν διὰ τὸ τῆς μητρυιᾶς ὄνομα. Πολλὰ γὰρ προείληπται τῶν ὀνομάτων εἰς πίστιν ἀπεχθείας καὶ μητρυιὰ δυσκόλως ἀληθεύειν πιστεύεται. Δεῖ δὲ οὐ ταῖς φήμαις τῶν ὀνομάτων ἐξελέγχεσθαι τοὺς τρόπους, πολλοὶ γὰρ ἤδη διαβεβλημένας προσηγορίας ἔχοντες ἔσχον οὐ πονηρὰν διάνοιαν· πάλιν ἕτεροι καὶ καλοῖς ὀνόμασιν ἐκ τῆς φύσεως κεκοσμημένοι ψυχαῖς ἀνομοίοις προσέρχονται πρὸς τὰ ἔργα.

22. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Περὶ Ψυχῆς.*

Ἀλλ᾽ οὐ μάλιστα διψῶν ἀπέθανεν τῆς γυναικός, ἐρῶν ἐρώσης ἀπολιπόμενος; Οὐθὲν εἰπεῖν οὐδὲ ποιῆσαι πρὸς αὐτὴν ἰταμὸν ἐτόλμησεν· ἀλλ᾽ οὕτως ἐνεκαρτέρησαν ἀμφότεροι τῷ πρέποντι, ὥσπερ ἀποδείξασθαι θέλοντες, ὅτι πλεῖστον αἰδοῦς ἔρωτι δικαίῳ μέτεστιν· ὅθεν ἔμοιγε πλεῖστον αὐτῇ φαίνεται χρόνον ἀνὴρ συμβεβιωκέναι· πάντα γὰρ διόλου τὸν δεκαετῆ χρόνον ὁμαλῶς συνεβίωσεν. Αἱ δὲ ἄλλοις συνοικοῦσιν οὐ συμβιοῦσιν, ὅταν λυπῶσι τοὺς μὲν ἄνδρας ἢ ζηλοτυπῶσιν ἢ διαφέρωνται περὶ χρημάτων ἢ κακῶς λέγωσιν ἢ φεύγωσι θρυπτόμεναι τὰς φιλοφροσύνας καὶ συνδιαιτήσεις. Ὥστε ἂν τοῦτον ἐξαίρῃς τὸν χρόνον ἐν ᾧ ταῦτα πράττουσιν, ἀπολείπεται βραχὺς ἐκεῖνος ὁ τῆς συμβιώσεως.

20. Fr. 12.

23. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίτλου κεφάλαιον γάμου.*

Βίου καὶ γενέσεως παίδων κοινωνίαν κεφάλαιον εἶναι γάμου. Τὸν γὰρ γαμοῦντα, ἔφη, καὶ τὴν γαμουμένην ἐπὶ τούτῳ συνεῖναι χρὴ ἑκάτερον θατέρῳ, ὥστ᾽ ἅμα μὲν ἀλλήλοις βιοῦν, ἅμα δὲ ποιεῖσθαι, καὶ κοινὰ δὲ ἡγεῖσθαι πάντα καὶ μηδὲν ἴδιον μηδ᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα. Μεγάλη μὲν γὰρ γένεσις ἀνθρώπου, ἣν ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ ζεῦγος. Ἀλλ᾽ οὔπω τοῦτο ἱκανὸν τῷ γαμοῦντι, ὃ δὴ καὶ δίχα γάμου γένοιτ᾽ (*) ἂν συμπλεκομένων ἄλλως, ὥσπερ καὶ τὰ ζῶα συμπλέκεται αὑτοῖς. Δεῖ δὲ ἐν γάμῳ πάντως συμβίωσίν τε εἶναι καὶ κηδεμονίαν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς περὶ ἀλλήλους καὶ ἐῤῥωμένους καὶ νοσοῦντας καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, ἧς ἐφιέμενος ἕκαστος, ὥσπερ καὶ παιδοποιΐας, εἰσὶν ἐπὶ γάμον. Ὅπου μὲν οὖν ἡ κηδεμονία αὕτη τέλειός ἐστι καὶ τελέως αὐτὴν οἱ συνόντες ἀλλήλοις παρέχονται, ἁμιλλώμενοι νικᾶν ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον· οὗτος μὲν οὖν ὁ γάμος ᾗ προσήκει ἔχει καὶ ἀξιοζήλωτός ἐστι· καλὴ γὰρ ἡ τοιαύτη κοινωνία· ὅπου δ᾽ ἑκάτερος σκοπεῖ τὸ ἑαυτοῦ μόνον ἀμελῶν θατέρου, ἢ καὶ νὴ Δί᾽ ὁ ἕτερος οὕτως ἔχει καὶ οἰκίαν μὲν οἰκεῖ τὴν αὐτήν, τῇ δὲ γνώμῃ βλέπει ἔξω μὴ βουλόμενος τῷ ὁμόζυγι συντείνειν τε καὶ συμπνεῖν, ἐνταῦθ᾽ ἀνάγκη φθείρεσθαι μὲν τὴν κοινωνίαν, φαύλως δὲ ἔχειν τὰ πράγματα τοῖς συνοικοῦσιν, καὶ ἢ διαλύονται τέλεον ἀπ᾽ ἀλλήλων ἢ τὴν συμμονὴν χείρω ἐρημίας ἔχουσιν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ, ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ. Ο.

1. Εὐριπίδου Μελανίππης.

Γάμους δ᾽ ὅσοι σπεύδουσι μὴ πεπρωμένους,
μάτην πονοῦσιν· ἡ δὲ τῷ χρεὼν πόσει
μένουσα κἀσπούδαστος ἦλθεν εἰς δόμους.

2. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ.

3. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Κῆδος καθ᾽ αὑτὸν τὸν σοφὸν κτᾶσθαι χρεών.

4. Τοῦ αὐτοῦ Μελανίππη.

Ὅσοι γαμοῦσι δ᾽ ἢ γένει κρείσσους γάμους
ἢ πολλὰ χρήματ᾽, οὐκ ἐπίστανται γαμεῖν.
τὰ τῆς γυναικὸς γὰρ κρατοῦντ᾽ ἐν δώμασι
δουλοῖ τὸν ἄνδρα, κοὐκέτ᾽ ἔστ᾽ ἐλεύθερος.
πλοῦτος δ᾽ ἐπακτὸς ἐκ γυναικείων γάμων
ἀνόνητος, αἱ γὰρ διαλύσεις οὐ ῥᾴδιαι.

5. Μενάνδρου.

Ὅταν πένης ὢν καὶ γαμεῖν τις ἑλόμενος
τὰ μετὰ γυναικὸς ἐπιδέχηται χρήματα,
αὑτὸν δίδωσιν, οὐκ ἐκείνην λαμβάνει.

6. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Εἰ δ᾽ εἰς γάμους ἔλθοιμ᾽, ὃ μὴ τύχοι ποτὲ,
τῶν ἐν πόνοισιν ἡμερευουσῶν ἀεὶ
βέλτιον ἂν τέκοιμι δώμασιν τέκνα.
ἐκ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς ὅστις ἐκπονεῖ
σκληρὰς διαίτας, οἱ γόνοι βελτίονες.

1. Fr. 15. 2. Phoeniss. 18. 3. Fr. 18. 4. Fr. 16. 5. Cleric. p. 230. 6. Fr. 8.

7. Μενάνδρου.

Δύ᾽ ἔστι· κρῖναι τὸν γαμεῖν μέλλοντα δεῖ
ἤτοι προσηνῆ ὄψιν ἢ χρηστὸν τρόπον·
τὴν γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ.

8. Ἡσιόδου Ἔργων.

Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ᾽ ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς,
πάντα μάλ᾽ ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα νείμῃς.

9. Θεόγνιδος.

Κύνας μὲν δὴ νῶϊ διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
(*) βήσεσθαι· γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνὴρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ φέρῃ.

10. Εὐριπίδου ἐν Ἀντιόπῃ.

Πᾶσι δ᾽ ἀγγέλλω βροτοῖς
ἐσθλῶν ἀπ᾽ ἀνδρῶν εὐγενῆ σπείρειν τέκνα.
οὐ γάρ ποτ᾽ ἂν πράξειαν ἐς τέλος καλῶς.

11. Καλλικρατίδου ἐκ τοῦ Περὶ οἴκου εὐδαιμονίας.

Ἔχει δὲ τὸ ἴχνος τοῦτο τᾶς διακοσμάσιος πρᾶτον καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐν τᾷ διαιρέσει τᾶς ψυχᾶς· ταύτας ὃ μέν τι ἐντὶ λογισμὸς, ὃ δὲ θυμὸς, ὃ δὲ ἐπιθυμία. Ὁ μὲν ὦν λογισμὸς οἰκοδεσπότᾳ καὶ ἄρχοντι ποτεμφερής ἐντι· πρεσβύτερός τε γάρ ἐντι τᾷ φύσει καὶ τᾷ γενέσει διανοητικώτατος καὶ διακριτικώτατος· ἁ δ᾽ ἐπιθυμία, θᾶλυ καὶ νεαρὸν καὶ ὑγρὸν πάθος ὑπάρχοισα ψυχᾷ, τᾷ γυναικὶ ποτιφερής ἐντι· ὁ δὲ θυμὸς, ὁρμᾶς καὶ ζέσιος μεστὸς ἐὼν καὶ συνακούων καὶ συνεπακολουθῶν πολλάκις τῷ λογισμῷ ἢ τῷ νῷ, νεανίᾳ ποθωμοίωται. ἁ μὲν γὰρ μονάς ἐντι τὸ γεννῶν καὶ ὁρίζον, ἁ δὲ δυὰς τὸ ὁριστὸν καὶ ὁριζόμενον. Καὶ τὸ μὲν περιττὸν ἐκ τᾶς καθ᾽

7. Cleric. p. 230. 8. V. 697. 9. V. 183. 10. Fr. 17.

αὑτὸ φύσιος, τὸ δὲ ἄρτιον ἐκ τᾶς πρός τι· διότι τὸ μὲν καθ᾽ αὑτὸ φύσιος περαίνει, τὸ δὲ ἄρτιον ἐκ τᾶς πρός τι. Καὶ τὸ μὲν κατὰ περισσὰς χώρας συντάσσον ἐξομοιάζει αὑτῷ, τὸ δὲ μόνον, ὥσπερ ὕλα καὶ ὑποκείμενον. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν γραμμᾶν καὶ χωρίων. Τὸ μὲν γὰρ τετράγωνον ὁρίζει καὶ συντάσσει, τὸ δ᾽ ἑτερόμακες ὥσπερ ὕλα ὑποκειμένα ὁρίζεται καὶ συντάσσεται, τετραγωνιζόμενον καὶ ἐξισούμενον. Δεῖ δὲ τὸν μωσικὸν μιμέεσθαι τὸν ἴδιον τόνον τᾶς φωνᾶς ἐκμαθόντα οὕτω πειρᾶσθαι τὰν μέσαν καθιστάνειν, ὅκως καὶ ἐπὶ τὰ βαρέα καὶ ἐπὶ τὰ ὀξέα διαρκέσαι δύναται, καὶ μήτε ῥήξῃ μήτε ἀπολίπῃ τὴν στάσιν· οὕτως οὖν δεῖ καὶ γάμον συναρμόζεσθαι ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον τᾶς ψυχᾶς, ὅκως μὴ μόνον ἐν εὐτυχίαις συνεκτρέχειν ἀλλάλοις δυνατοὶ ὦντι. Καὶ γὰρ αὐλὼς ὁ αὐλατὰς ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον διαρκέσαι δυναμένως λαμβάνει καὶ παδάλια ὁ κυβερνάτας ποτὶ τὸ μέγεθος τᾶς ναός.

12. Νικοστράτου Περὶ Γάμου.

Ταυτὶ μὲν οὖν τὰ θρυλλούμενα σὺ οἶσθα, μήτε εὐγενείᾳ προσέχειν μήτε δόξῃ τῶν πατέρων οὕτως γε, ὡς αὐτῇ τῇ γυναικί. Πολλαὶ γὰρ δὴ πάνυ καλῶν καὶ ἀγαθῶν πατέρων φαῦλαι ἐφωράθησαν καὶ οὐκ ἐσωφρόνησαν. Χρήματα δὲ οἱ μὲν οὐδὲ πάμπαν φιλοφρονεῖν εἰώθασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ᾽ ἂν γῆμαι ἔφασαν, ἄλλως τε εἰ μὴ πλουτοίη καὶ προῖκα ἐπάγοιτο πολλήν. Ἀλλ᾽ ἐνταῦθά που καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦ δουλεύειν ἐστὶν ἰδίᾳ μὲν τῇ γυναικὶ ὑπὸ τοῦ πλούτου διατεθρυμμένῃ, ἰδίᾳ δὲ τοῖς χρήμασιν ὑποθωπεύοντα αὐτόν τινα, καὶ ἢν συμβαίνῃ μάλιστα λαμβάνοντα ἐκεῖθεν ἀναλίσκειν. Εἰ δὲ κατ᾽ ἐμέ τις εἴης, καὶ σμικρὰν ἥδιστ᾽ ἂν πύθοιο. Κρεῖττον

ἄρα ἦν, ἀνδρικόν τι γύναιον καὶ κατ᾽ ἀγροὺς τεθραμμένον ἀναζητεῖν τε καὶ πολυπραγμονεῖν, ἱκανὸν μὲν πονεῖν, ὁπότε ὕδωρ ἀνιμᾶν δέοι καὶ πῦρ ἐναῦσαι, ἦν τούτου καιρὸς, οὐκ ἀνελεύθερον δὲ οὐδὲ ἀρτοποιὸν, χρηστόν γε μὴν καὶ ἀράξαι ποτὲ μύλην καὶ ἐπαφήσας αὐτῆς διδοῦσαν (*) ὥσπερ ἐπὶ λύρας. Ταῦτα μὲν δὴ ῥώμη τε γυναικὶ, ταῦτα δὲ τῷ οἴκῳ ὄφελος. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ εὔδηλόν ἐστιν ἄρτι γαμοῦντι, ὁποῖαι δή τινες τοῖς τρόποις αἱ γυναῖκες ἀναφανήσονται, Ἰνδοὶ οὕτω γαμοῦσι καὶ οἱ σοφοὶ αὐτῶν, καὶ οὐδεπώποτε ψευσθῆναι λέγονται. Ἐκεῖνοι τοίνυν οἱ Ἰνδοὶ καὶ γυμνοὶ καὶ σοφοὶ οὐχ ὅπως πλούτῳ καὶ δόξῃ ἔγημαν Ἰνδοῦ ἀνδρὸς καὶ πλουσίου θυγατέρα, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν κόρην τήν τε ὄψιν αὐτῆς καὶ τὸ κάλλος ἐπολυπραγμόνησαν, σοφίᾳ δή τινι τοῦτό γε, οὐκ ἀκολασίᾳ οὐδεμιᾷ οὐδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ ἡμῖν. Αἱ γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρησταὶ ἔχοιεν ἄν τι πλεῖστον τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς, καὶ ἔνι οὔτε θυμώμενον οὔτε ὀργιζόμενον οὔτε χολῶντα τὸ πρόσωπον φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. Εἰ δέ τις πανοῦργος καὶ κρυψίνους, εὐθὺς μὲν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβλέπει καὶ δεινὸν δέδορκεν· ὅστις δὲ μωρίᾳ εὐήθης, ταῖς κόραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπταται, ὄνων ὀφθαλμοὶ καὶ προβάτων τοιοῦτοι· ὁ δέ γε συνάγων τὰς ὀφρῦς σκαιός ἐστι· καὶ ὅτῳ ἐπανθεῖ οὐκ ἐρύθημα ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τούτου τε ἡ ψυχὴ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εὐφραίνεται. Ταυτὶ μὲν τὰ γνωρίσματα καὶ σημεῖα οὐ παρθένοις ἄρα καὶ γυναιξὶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς πρόσεστι τοῖς ἀνδράσι. Περὶ μὲν οὖν τῶν Ἰνδῶν οὕτως ὁ λόγος κρατεῖ, ὡς καταμαντεύονται περὶ τῶν γυναικῶν πόῤῥωθεν, ὁποῖαί τινες ἔσονται. Μὴ δή μου δὲ καταγνώτω μηδεὶς, ἐπεὶ κοινότερον τῷ

κάλλει καταχρήσομαι συμβουλεύων αὐτὸ μεταθεῖναι. Οὐ γὰρ τοὺς καλοὺς καὶ τὰς καλὰς ἐγὼ προξενῶ, ἀλλ' ἑτέρως οὐκ ἔνι εἰπεῖν ἑπόμενον τῷ Ἰνδῶν λόγῳ. Εἶδος μὲν δὴ τῆς γυναικὸς ἡμῖν ἐξεταστέον εἰ χαρίέν τι καὶ ἀστεῖον καὶ ἐλευθέριον, εἴ γε μέλλει τις ἡδέως μὲν ἀναπαύεσθαι, ἡδέως δὲ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὐτὸς αὐτοῦ εἰσελεύσεσθαι. Τὸ γὰρ δὴ αἰσχρὰν γήμαντα εἶτα ἐξίστασθαι τῆς οἰκίας τῇ γυναικὶ, οὐκ ἐξίστασθαι μὰ Δί' ἐστὶ τῆς οἰκίας, ἀλλὰ φεύγειν τὴν γυναῖκα. Ὥσπερ δὲ τὸ εἶδος πρότερον ἀξιοῦμεν δοκιμάζειν τῆς γυναικὸς, οὕτω καὶ αὐτοῦ ἑκάστου τοῦ νυμφίου πρότερόν γε τὸ εἶδος ἐξεταστέον, ὡς μὴ ἂν τι λυποίη αἰσχρὸς ὢν, ἣν τύχῃ [ὡραίαν γήμας· τοῦτό γέ ἐστιν, ὡς μὴ ἂν τι λυποίη φαῦλος ὢν, ἣν τύχῃ] ἀγαθήν τε καὶ χρηστὴν γήμας. Ἔνι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τὰ ἀπὸ τῆς τύχης ἑκάστου εἰδέναι. Καὶ τοίνυν φωνὴν μετὰ ταῦτα τῆς γυναικὸς ἐξεταστέον· τάχα μὲν γὰρ ἡδίων ἡ ᾠδικὴ ἕωθέν τε καὶ μετ' ἄριστον· μᾶλλον δὲ συνεστάλθω αὐτὴ ἡ φωνὴ εἰς τὸ πρᾶον, καὶ τραχὺ πώποτε μήτε βοήσαι μήτε φθέγξαιτο· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀνδρωδεστέρας τὰς γυναῖκας ἀποφαίνει. Οἷον δὲ οἰκία ὡς ἄτοπον ἀνὴρ μὲν ἐκ τυρβαιδέ. Καὶ ναὶ μὰ Δία φωναὶ ἀνδρῶν πολλαὶ καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ χρῆν ἕκαστον ἡμῶν πολυπραγμονεῖν· ὡς δ' οὖν ὑπομνῆσαι ἱκανὰ οἶμαι καὶ ταῦτα.

13. Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς συμβιώσεως.

Πρῶτον μὲν χρὴ τὴν μνηστείαν μὴ εἰκῇ ποιήσασθαι ἀλλὰ πάνυ πεφροντισμένως, μηδ' εἰς πλοῦτον μηδ' εἰς ὀγκοῦσαν εὐγένειαν μηδὲ εἰς ἄλλην χάσμην μηδεμίαν ἀποβλέπειν μηδὲ μὰ Δία εἰς κάλλος· καὶ γὰρ τοῦτο ὡς

ἐπὶ πᾶν ὄγκον καὶ δεσποτικὸν ἦθος περιποιεῖ· (*) ἀλλὰ πρῶτα μὲν τὸ τῶν γονέων ἐξετάζειν ἦθος καὶ τρόπον, ἐπεὶ πολιτικὸς καὶ ἄφορτος εὐγνώμων, ἔτι δὲ καὶ σώφρων καὶ δίκαιος, ἐπὶ δὲ τούτοις ἀκενόσπουδος καὶ ἴχνος, καὶ τὰ ἄλλα περὶ τοῦ ποιούς τινας φίλους κτᾶσθαι δεῖ παραγγέλλεσθαι· ἔπειτα καὶ τὴν μητέρα ᾗ γαμεῖσθαι μέλλουσα συντρέφεται, καὶ τὸν ταύτης τρόπον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποπλάττεται· μετὰ ταῦτα ἐπακολούθως πῶς ἑαυτῶν τρόπῳ ἤγασι τὴν θυγατέρα, καὶ μὴ ἡττημένοι εἰσὶν καὶ ἀποβεβλεφότες ἀπὸ τοῦ συμφέροντος διὰ τὴν ἄγαν φιλοστοργίαν, καὶ τοῦτο ποικίλως ἐξητακέναι καὶ διὰ δούλων καὶ ἐλευθέρων τῶν τε ἔνδοθεν καὶ τῶν ἔξωθεν καὶ διὰ γειτόνων καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδίων εἴσω, διὰ φίλων ἐπιπλοκὰς ἑστιατικὰς ἢ ἄλλως μαγείρων ἢ δημιουργῶν ἢ ἀκεστριῶν ἢ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν καὶ τεχνιτίδων. Καὶ λίαν γὰρ προχειρότερον τοὺς τοιούτους εἰσάγουσιν, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν μεγάλα πράγματα καὶ πίστιν ἐγχειρίζουσιν.

14. Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίτλου κεφάλαιον γάμου.

Διὸ χρὴ τοὺς γαμοῦντας οὐκ εἰς γένος ἀφορᾶν, εἰ ἐξ εὐπατριδῶν· οὐδ' εἰς χρήματα, εἰ πολλὰ κέκτηνταί τινες· οὐδ' εἰς σώματα, εἰ καλὰ ἔχουσιν. Οὔτε γὰρ πλοῦτος οὔτε κάλλος οὔτ' εὐγένεια κοινωνίαν μᾶλλον αὔξειν πέφυκεν, ὥσπερ οὐδ' ὁμόνοιαν οὐδ' αὖ τὴν παιδοποιΐαν κρείττω ταῦτα ἀπεργάζεται· ἀλλὰ σώματα μὲν πρὸς γάμον ἀποχρῶντα τὰ ὑγιῆ καὶ τὴν ἰδέαν μέσα καὶ αὐτουργεῖν ἱκανά, ἃ δὴ καὶ ἐπιβουλεύοιτ' ἂν ὑπὸ τῶν ἀκολάστων ἧττον καὶ ἐργάζοιτο μᾶλλον, ὅσα σώματος ἔργα, καὶ παιδοποιοῖτο μὴ ἐνδεῶς. Ψυχὰς δὲ ἐπιτηδειοτάτας εἶναι νομιστέον τὰς πρὸς σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην

καὶ ὅλως πρὸς ἀρετὴν εὐφυεστάτας. Ποῖος μὲν γὰρ γάμος χωρὶς ὁμονοίας καλός; ποία δὲ κοινωνία χρηστή; πῶς δ' ἂν ὁμονοήσειαν ἄνθρωποι πονηροὶ ὄντες ἀλλήλοις; ἢ πῶς ἀγαθὸς πονηρῷ ὁμονοήσειεν; οὐδέν γε μᾶλλον ἢ ὀρθῷ ξύλῳ στρεβλὸν συναρμόσειεν ἄν, ἢ στρεβλὰ ἄμφω ὄντα ἀλλήλοιν. Τὸ γὰρ δὴ στρεβλὸν τῷ τε ὁμοίῳ τῷ στρεβλῷ ἀνάρμοστον, καὶ τῷ ἐναντίῳ τῷ εὐθεῖ ἔτι μᾶλλον. Ἔστι δὴ καὶ ὁ πονηρὸς τῷ τε πονηρῷ οὐ φίλος οὐδ' ὁμονοεῖ, καὶ πολὺ ἧττον τῷ χρηστῷ.

15. Χείλωνος.

Γάμους εὐτελεῖς καὶ ἰσοτίμους ποιοῦ.

16. Κλεοβούλου.

Κλεόβουλος ἔφη, δεῖν συνοικίζειν ἀνδράσι τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας τὴν μὲν ἡλικίαν παρθένους, τὸ δὲ φρονεῖν γυναῖκας.

17. Περικλέους.

Περικλῆς ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς, δυοῖν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα μνηστευομένων τοῦ μὲν πλουσίου καὶ ἀπαιδεύτου, τοῦ δὲ πένητος καὶ φιλολόγου, τούτῳ αὐτὴν ἐξέδωκεν, εἰπὼν, Ὅτι ἀμείνων ἐστὶ τοῦ ὄντος ὁ δυνάμενος γενέσθαι πλούσιος.

18. Δημοκρίτου.

Δημόκριτος ἔφη, ὡς ὁ γαμβροῦ μὲν ἐπιτυχὼν εὗρεν υἱόν· ὁ δὲ ἀποτυχὼν ἀπώλεσε καὶ θυγατέρα.

15. Vid. Diog. Laert. I. 70. 16. Vid. Diog. Laert. I. 91.

(*) ΟΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΤΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ ΧΡΗ ΣΚΟΠΕΙΝ. ΟΑ.

1. Εὐριπίδου Φοίνικος.

Μοχθηρόν ἐστιν ἀνδρὶ πρεσβύτῃ τέκνα
δίδωσιν, ὅστις οὐκέθ' ὡραῖος γαμεῖν·
δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή.

2. Θεόγνιδος.

Οὔ τοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι.
οὐ γὰρ πηδαλίῳ πείθεται, ὡς ἄκατος,
οὐδ' ἄγκυραι ἔχουσιν· ἀποῤῥήξασα δὲ δεσμὰ
πολλάκις ἐκ νυκτῶν ἄλλον ἔχει λιμένα.

3. Εὐριπίδου Αἰόλου.

Κακὸν γυναῖκα πρὸς νέαν ζεῦξαι νέον.
μακρὰ γὰρ ἰσχὺς μᾶλλον ἀρσένων μένει,
θηλεῖα δ' ἥβη θᾶσσον ἐκλείπει δέμας.

4. Σαπφοῦς.

Ἀλλ' ἐὼν φίλος ἄμῖν, λέχος ἄρνυσο νεώτερον.
οὐ γὰρ τλάσομ' ἐγὼ ξυνοικεῖν οὖσα γεραιτέρα.

5. Εὐριπίδου.

Ἐγὼ γὰρ ἔξω λέκτρα αὐτοῖς καλῶς ἔχειν,
δίκαιόν ἐστιν, οἷσι συγγηράσομαι.

6. Ἡσιόδου Ἔργων.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων
μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά, γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβῴοι, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.

1. Fr. 1. 2. V. 457. 3. Fr. 8. 5. Fr. inc. 31. 6. V. 693.

7. *Εὐριπίδου Δανάης.*

Καὶ νῦν παραινῶ πᾶσι τοῖς νεωτέροις,
μὴ πρὸς τὸ γῆρας τοὺς γάμους ποιουμένους
σχολῇ τεκνοῦσθαι παῖδας· οὐ γὰρ ἡδονὴ,
γυναικί τ᾽ ἐχθρὸν χρῆμα πρεσβύτης ἀνήρ·
ἀλλ᾽ ὡς τάχιστα· καὶ γὰρ ἐκτροφαὶ καλαὶ,
καὶ συννεάζων ἡδὺ παῖς νέῳ πατρί.

8. *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Πικρὸν νέᾳ γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ.

9. *Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδα Φοριανῆς.*

Ἴσμεν δὲ ἅπαντας ἀνθρώπους, ἐπειδὰν ἐξ ἡλικίας ἄνισαι πρὸς γάμους ὑπενεχθῶσι, πέρα τοῦ μετρίου νεότητος εἰωθότας ἡττᾶσθαι.

ΟΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΟΥ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΕΙΑΝ, ΟΥΔΕ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ ΧΡΗ ΣΚΟΠΕΙΝ, ΑΛΛΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ. ΟΒ.

1. *Διοδώρου.*

Ἐγὼ μὲν οὖν τὸν νόμον ἐμαυτῷ τουτονὶ
τίθεμαι δοκιμάζων, ὥσπερ εἴρηται ποιεῖν.
κρεῖττον γάρ ἐστιν εὖ τεθραμμένην λαβεῖν
γυναῖκ᾽ ἄπροικον ἢ κακὴν μετὰ χρημάτων,
τὴν ἐσομένην καὶ ταῦτα μέτοχον τοῦ βίου.

2. *Μενάνδρου.*

Καὶ τοῦτον ἡμᾶς τὸν τρόπον γαμεῖν ἔδει
(*) *ἅπαντας, ὦ Ζεῦ σῶτερ, ὡς ὠνήμεθα·*
οὐκ ἐξετάζειν μὲν τὰ μηθὲν χρήσιμα,
τίς ἦν ὁ πάππος ἧς γαμεῖ, τιτθὴ δὲ τίς·

7. Fr. 2. 8. Fr. 2. 2. Cleric. p. 230.

τὸν δὲ τρόπον αὐτῆς τῆς γαμουμένης, μεθ᾽ ἧς
βιώσεται, μήτ᾽ ἐξετάζειν μήτ᾽ ἰδεῖν.
ἀλλ᾽ ἐπὶ τράπεζαν μὲν φέρειν τὴν προῖχ᾽, ἵνα,
εἰ τἀργύριον καλόν ἐστι, δοκιμαστὴς ἴδῃ,
ὃ πέντε μῆνας ἔνδον οὐ γενήσεται·
τῆς διὰ βίου δ᾽ ἔνδον καθεδουμένης ἀεὶ
μὴ δοκιμάσασθαι μηδὲν, ἀλλ᾽ εἰκῇ λαβεῖν
ἀγνώμον᾽, ὀργίλην, χαλεπὴν, ἐὰν τύχῃ,
λάλον. Περιάξω τὴν ἐμαυτοῦ θυγατέρα
τὴν πόλιν ὅλην· οἱ βουλόμενοι ταύτην λαβεῖν
λαλεῖτε, προσκοπεῖσθε πηλίκον κακὸν
λήψεσθ᾽, ἀνάγκη γὰρ γυναῖκ᾽ εἶναι κακόν·
ἀλλ᾽ εὐτυχὴς ἐσθ᾽ ὁ μετριώτατον λαβών.

3. *Εὐριπίδου.*

Εἰ χρὴ γαμεῖν, χρὴ τἄκ τε γενναίων γαμεῖν
δοῦναί τ᾽ ἐς ἐσθλοὺς, ὅστις εὖ βουλεύεται·
κακῶν δὲ λέκτρων μὴ ᾽πιθυμίαν ἔχειν,
μηδ᾽ εἰ ζαχρύσους οἴσεται φέρνας δόμοις.

4. *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Γαμεῖτε νῦν, γαμεῖτε, κᾆτα θνήσκετε
ἢ φαρμάκοισιν ἐκ γυναικὸς ἢ δόλοις.
ὅστις δὲ πλοῦτον ἢ εὐγένειαν εἰσιδὼν
γαμεῖ πονηρὰν, μωρός ἐστι· μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω, σώφρον᾽ εἰ δόμοις ἔχει.

5. *Ἱππώνακτος.*

Γάμος κράτιστός ἐστιν ἀνδρὶ σώφρονι,
τρόπον γυναικὸς χρηστὸς ἔνδον λαμβάνειν·
αὕτη γὰρ ἡ προὶξ οἰκίαν σώζει μόνη.
ὅστις δὲ τρυφερῶς τὴν γυναῖκ᾽ ἄγει λαβὼν,

3. Andromach. 1283. 4. Fr. 3. et Electr. 1096.

συνεργὸν οὗτος ἀντὶ δεσποίνης ἔχει,
εὔνουν, βεβαίαν εἰς ἅπαντα τὸν βίον.

6. Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους
γυνὴ κατῄσχυν᾽ ἐν δόμοισι νηπία.

7. Μενάνδρου.

Τὰ μετὰ γυναικὸς εἰσιόντ᾽ εἰς οἰκίαν
οὐκ ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὐδ᾽ ἱλαρὰν ἔχει.

8. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Εἰ νοῦς ἔνεστιν· εἰ δὲ μή, τί δεῖ καλῆς
γυναικός, εἰ μὴ τὰς φρένας χρηστὰς ἔχοι;

9. Ἀντιφάνους.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν βαρύτερον τῶν φορτίων
ὄντως γυναικὸς προῖκα πολλὴν φερομένης.

10. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Φίλτρον δὲ καὶ τόδ᾽, οὐ τὸ κάλλος, ὦ γύναι,
ἀλλ᾽ ἀρεταὶ τέρπουσι τοὺς ξυνευνέτας.

11. Μενάνδρου.

Ὅστις γυναῖκ᾽ ἐπίκληρον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν
πλουτοῦσαν, ἤτοι μῆνιν ἐκτίνει θεῶν
(*) ἢ βούλετ᾽ ἀτυχεῖν μακάριος καλούμενος.

12. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Ἡγησάμην οὖν εἰ παραζεύξειέ τις
χρηστῷ πονηρὸν λέκτρον, οὐκ ἂν εὐτεκνεῖν,
ἐσθλοῖν δ᾽ ἀπ᾽ ἀμφοῖν ἐσθλὸν ἂν φῦναι γόνον.

13. Τοῦ αὐτοῦ Μελανίππης.

Μετρίων λέκτρων, μετρίων δὲ γάμων
μετὰ σωφροσύνης
κῦρσαι θνητοῖσιν ἄριστον.

6. Cf. 68, 15. 7. Cleric. p. 283. Cf. 68, 28. 8. Fr. 19. 10. V. 206. 11. Cleric. p. 233. 12. Fr. 9. 13. Fr. 17.

14. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Κύδιον βροτοῖς
πένητα χρηστὸν ἢ κακὸν καὶ πλούσιον
γαμβρὸν πεπᾶσθαι καὶ φίλον· σὺ δ᾽ οὐδὲν εἶ.

15. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Λάκων τῶν πλουτούντων ἐπιεικεῖ νεανίσκῳ καὶ πένητι τὴν αὑτοῦ θυγατέρα ἐξέδωκεν. Αἰτιωμένων δ᾽ αὐτὸν τῶν συγγενῶν. Ἐγώ, ἔφη, ἐποιησάμην γαμβρὸν πλούσιον ἐσόμενον, ἀλλ᾽ οὐ πένητα.

16. Πλουτάρχου ἐκ τῶν Γαμικῶν παραγγελμάτων.

Ὥσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ λίθοις ὄφελος οὐδέν ἐστιν, εἰ μὴ δείκνυσι τὴν μορφὴν ὁμοίαν· οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὄνησις, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμφωνον τὸ ἦθος.

ΨΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ. ΟΓ.

1. Εὐριπίδου.

Δεινὴ μὲν ἀλκὴ κυμάτων θαλασσίων,
δειναὶ δὲ ποταμοῦ καὶ πυρὸς θερμαὶ πνοαί,
δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ᾽ ἄλλα μυρία·
ἀλλ᾽ οὐδὲν οὕτω δεινόν, ὡς γυνή, κακόν,
οὐδ᾽ ἂν γένοιτο γράμμα τοιοῦτ᾽ ἐν γραφῇ,
οὐδ᾽ ἂν λόγος δείξειεν· εἰ δέ του θεῶν
τόδ᾽ ἐστὶ πλάσμα, δημιουργὸς ὢν κακῶν
μέγιστος ἴστω καὶ βροτοῖσι δυσμενής.

14. V. 640. 16. p. 139. 1. Fr. inc. 32.

2. Μενάνδρου.
Ἔστι δὲ
γυνὴ λέγουσα χρήστ' ὑπερβάλλων φόβος.
3. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.
Ὄλοισθε· μισῶν δ' οὔ ποτ' ἐμπλησθήσομαι
γυναῖκας, οὐδ' εἴ φησί τίς μ' ἀεὶ λέγειν·
ἀεὶ γάρ οὕτως εἰσὶ κἀκεῖναι κακαί.
ἢ νῦν τις αὐτὰς σωφρονεῖν διδαξάτω,
ἢ κἄμ' ἐάτω ταῖσδ' ἐπεμβαίνειν ἀεί.
4. Μενάνδρου.
Ἔργον γυναικὸς ἐκ λόγου πίστιν λαβεῖν.
5. Εὐριπίδου Οἰδίποδος.
Ἄλλως δὲ πάντων δυσμαχώτατον γυνή.
6. Ἐχθροῖσιν εἴη πολεμίαν δάμαρτ' ἔχειν.
7. Μενάνδρου.
Ὡς ἔστ' ἄπιστον ἡ γυναικεία φύσις.
8. Εὐριπίδου Μηδείας.
Γυνὴ γάρ ἐστι τἄλλα μὲν φόβου πλέα,
κακὴ δ' ἐς ἀλκὴν καὶ σίδηρον εἰσορᾶν·
ὅταν δ' ἐς εὐνὴν ἠδικημένη κυρῇ,
οὐκ ἔστιν ἄλλη φρὴν μιαιφονωτέρα.
9. Εὐριπίδου Ἑκάβης.
Ὅστις γυναῖκας τῶν πρὶν εἴρηκεν κακῶς
ἢ νῦν λέγει τις ἢ πάλιν μέλλει λέγειν,
ἅπαντα ταῦτα συντιθεὶς ἐγὼ φράσω.
γένος γὰρ οὔτε πόντος οὔτε γῆ τρέφει
(*) τοιόνδ', ὃ δ' ἀεὶ συντυχὼν ἐπίσταται.
10. Εὐριπίδου Μελανίππης.

2. Cleric. p. 232. 3. V. 664. 4. Cleric. p. 232. 5. Fr. 8. 7. Cleric. p. 300. 8. V. 263. 9. V. 1178. 10. Fr. 19.

Πλὴν τῆς τεκούσης θῆλυ πᾶν μισῶ γένος.
11. Εὐριπίδου Δανάης.
Γυνὴ γὰρ ἐξελθοῦσα πατρῴων δόμων
οὐ τῶν τεκόντων ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦ λέχους.
12. Εὐριπίδου Ἀλόπης.
Γυνὴ γυναικὶ σύμμαχος πέφυκέ πως.
13. Εὐριπίδου Αἰόλου.
Γυναῖκα δ' ὅστις παύσεται λέγων κακῶς,
δύστηνος ἆρα κοὐ σοφὸς κεκλήσεται.
14. Εὐριπίδου Αἰγέως.
Πέφυκε γάρ πως παισὶ πολέμιος γυνὴ
τοῖς πρόσθεν ὁ ζυγεῖσα δευτέρῳ πόσει.
15. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἶ.
16. Εὐριπίδου Αἰγέως.
Δειλῶν γυναῖκες δεσποτῶν θρασύστομοι
17. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Γυναιξὶ τέρψις τῶν παρεστώτων κακῶν,
ἀνὰ στόμ' ἀεὶ καὶ διὰ γλώσσης ἔχειν.
18. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Ἐπίφθονόν τι χρῆμα θηλείας φρενὸς
καὶ ξυγγάμοισι δυσμενὲς μάλιστ' ἀεί.
19. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Πέποιθα· δεινὸν δ' ἑρπετῶν μὲν ἀγρίων
ἄκη βροτοῖσι θεῶν καταστῆσαί τινα,
ἃ δ' ἔστ' ἐχίδνης καὶ πυρὸς περαιτέρω,
οὐδεὶς γυναικὸς φάρμακ' ἐξεύρηκέ πω
κακῆς· τοσοῦτόν ἐσμεν ἀνθρώποις κακόν.

11. Fr. 9. Cf. 77, 1. 12. Fr. 4. 13. Fr. 15. 14. Fr. 10. 15. V. 85. 16. Fr. 9. 17. V. 95. 18. V. 181. 19. V. 269

20. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.*

Ὦ παγκακίστη καὶ γυνή· τί γὰρ λέγων
μεῖζόν σε τοῦδ᾽ ὄνειδος ἐξείποι τις ἄν;

21. *Εὐριπίδου Δανάης.*

Ἦν γάρ τις αἶνος, ὡς γυναιξὶ μὲν τέχναι
μέλουσι, λόγχῃ δ᾽ ἄνδρες εὐστοχώτεροι.
εἰ γὰρ δόλοισιν ἦν τὸ νικητήριον,
ἡμεῖς ἂν ἀνδρῶν εἴχομεν τυραννίδα.

22. *Εὐριπίδου Δανάης.*

Συμμαρτυρῶ σοι· πανταχοῦ λελείμμεθα
πᾶσαι γυναῖκες ἀρσένων ἀεὶ δίχα.

23. *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Ἀντὶ πυρὸς γὰρ ἄλλο πῦρ μεῖζον ἐκβλαστοῦμεν
γυναῖκες πολὺ δυσμαχώτερον.

24. *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Φεῦ, ὅσῳ τὸ θῆλυ δυστυχέστερον γένος
πέφυκεν ἀνδρῶν· ἔν τε τοῖσι γὰρ καλοῖς
πολλῷ λέλειπται κἀπὶ τοῖς αἰσχροῖς πλέον.

25. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὦ θνητὰ πράγματ᾽, ὦ γυναικεῖαι φρένες,
ὅσον νόσημα τὴν Κύπριν κεκτήμεθα.

26. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.*

Δειναὶ μὲν αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

27. *Εὐριπίδου Μηδείας.*

Πάντων δ᾽ ὅσ᾽ ἔστ᾽ ἔμψυχα καὶ γνώμην ἔχει,
γυναῖκές ἐσμεν ἀθλιώτατον φυτόν,
ἃς πρῶτα μὲν δεῖ χρημάτων ὑπερβολῇ

20. Fr. 12. 21. Fr. 10. 22. Fr. 11. 23. Fr. 7. 24. Fr. 9. 25. Fr. 10. 26. Taur V. 1032. 27. V. 230.

πόσιν πρίασθαι δεσπότην τε σώματος
λαβεῖν· κακοῦ γὰρ τοῦτό γ᾽ ἄλγιον κακόν.

28. *Εὐριπίδου Οἰδίπους.*

Κακίων ἄλοχος κἂν ὁ κάκιστος
γήμῃ τὴν εὐδοκιμοῦσαν.

29. *Εὐριπίδου Μελέαγρος.*

Εἰ κερκίδων μὲν ἀνδράσιν μέλοι πόνος,
γυναιξὶ δ᾽ ὅπλων ἐμπέσοιεν ἡδοναί.
ἐκ τῆς ἐπιστήμης γὰρ ἐκπεπτωκότες
κεῖνοί τ᾽ ἂν οὐδὲν εἶεν οὔθ᾽ ἡμεῖς ἔτι.

30. *Εὐριπίδου Ἱππολύτου.*

Ὦ Ζεῦ, τί δὴ κίβδηλον ἀνθρώποις κακὸν
γυναῖκας εἰς φῶς ἡλίου κατῴκισας;
εἰ γὰρ βρότειον ἤθελες σπεῖραι γένος,
οὐκ ἐκ γυναικῶν χρῆν παρασχέσθαι τόδε,
(*) ἀλλ᾽ ἐντιθέντας σοῖσιν ἐν ναοῖς βροτοὺς
ἢ χαλκὸν ἢ σίδηρον ἢ χρυσοῦ βάρος
παίδων πρίασθαι σπέρμα τοῦ τιμήματος.

31. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μισῶ γυναῖκας, ἐκ πασῶν δὲ σέ,
ἥτις πονηρὰ τἄργ᾽ ἔχουσα εὖ λέγεις.

32. *Εὐριπίδου Μηδείας.*

Γυναῖκες ἐς μὲν ἔσθλ᾽ ἀμηχανώταται,
κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.

33. *Ἐν ταὐτῷ.*

Οὐδ᾽ ἂν σὺ φαίης, εἴ σε μὴ κνίζοι λέχος,
ἀλλ᾽ εἰς τοσοῦτον ἥκεθ᾽, ὥστ᾽ ὀρθουμένης
εὐνῆς γυναῖκες πάντ᾽ ἔχειν νομίζετε.

28. Fr. 5. 29. Fr. 11. 30. V. 616. 32. V. 418. 33. V. 568.

34. Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστης.
Ἀεὶ γυναῖκες ἐμποδὼν ταῖς συμφοραῖς
ἔφυσαν ἀνδρῶν πρὸς τὸ δυστυχέστατον.
35. Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.
Ὡς οὐδὲν ὑγιὲς φασι μητρυιὰς φρονεῖν
νόθοισι παισὶν, ὧν φυλάξομαι ψόγον.
36. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.
Φιλόψογον δὲ χρῆμα θηλειῶν ἔφυ,
σμικρὰς δ' ἀφορμὰς ἢν λάβωσι τῶν ψόγων,
πλείους ἐπεισφέρουσιν· ἡδονὴ δέ τις
γυναιξὶ, μηδὲν ὑγιὲς ἀλλήλας λέγειν.
37. Ὁμήρου.
Οἶσθα γὰρ, οἷος θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γυναικός·
κείνου βούλεται οἶκον ὀφέλλειν, ὅς κεν ὀπύοι,
παίδων δὲ προτέρων καὶ κουριδίοιο φίλοιο
οὐκέτι μέμνηται τεθνειότος οὐδὲ μεταλλᾷ.
38. Ἡσιόδου.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φηλήτῃσιν.
39. Ἀλέξιδος.
Οὐκ ἔστ' ἀναισχυντότερον οὐθὲν θηρίον
γυναικὸς, ἀπ' ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι.
40. Μενάνδρου.
Καίτοι λογίζομ' ὁ κακοδαίμων προσδοκῶν
χάριν παρὰ γυναικὸς κομιεῖσθαι, μὴ μόνον
κακόν τι προσλάβοιμι, καὶ κάλλιστ' ἔχει.
οὐκ ἐν γυναικὶ φύεται πλείστη χάρις.
41. Εὐριπίδου Αὐγῆς.

34. V. 605. 35. Fr. 5. 36. V. 206. 37. Od. XV. 20. 38. Opp. 373. 40. Cleric. p. 232. 41. Fr. 4.

Γυναῖκές ἐσμεν· τὰ μὲν ὄκνῳ νικώμεθα,
τὰ δ' οὐκ ἂν ἡμῶν θράσος ὑπερβάλλοιτό τις.
42. Ἀλέξιδος.
Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα,
οὐδ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν, ὡς γυνή.
43. Μενάνδρου.
Τότε τὰς γυναῖκας δεδιέναι μάλιστα δεῖ,
ὅταν τι περιπλάττωσι τοῖς χρηστοῖς λόγοις.
44. Μενάνδρου.
Πολὺ χεῖρόν ἐστιν ἐρεθίσαι γραῦν ἢ κύνα.
45. Μενάνδρου.
Οὐδέποθ' ἑταίρα τοῦ καλῶς πεφρόντικεν,
ἢ τὸ κακόηθες πρόσοδον εἴωθεν ποιεῖν.
46. Μενάνδρου.
Φύσει γυνὴ δυσήνιόν ἐστι καὶ πικρόν.
47. Ἡσιόδου Θεογονίας.
Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
πῆμα μέγα θνητοῖσι σὺν ἀνδράσι ναιετάουσι,
οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.
48. Ἀντιφάνους.
(*) Ἐγὼ γυναικὶ δ' ἕν τι πιστεύω μόνον,
ἐπὰν ἀποθάνῃ μὴ βιώσεσθαι πάλιν·
τὰ δ' ἄλλ' ἀπιστῶ πάνθ', ἕως ἂν ἀποθάνῃ.
49. Ἡσιόδου Ἔργων.
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
50. Ἐν ταὐτῷ.
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος. —

42. Cf. Eurip. Dan. fr. 13. 43—46. Cleric. p. 234. 47. V. 591. 49. V. 57. 50. V. 67. 77.

Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.

51. Σοφοκλέους Ἐπίγονοι.

Ὦ πᾶν σὺ τολμήσασα καὶ πέρα, γύναι.
κάκιον ἄλλ' οὐκ ἔστιν οὐδ' ἔσται ποτὲ
γυναικός, εἴ τι πῆμα γίγνεται βροτοῖς.

52. Ἀντιφάνους.

Ὀφθαλμιῶν ἄνθρωπος ἰσχυρῶς κακὰ
πάμπολλα πάσχων ἓν ἀγαθὸν πάσχει μόνον,
ὅτ' οὐχ ὁρᾷ γυναῖκα τοῦτον τὸν χρόνον.

53. Φιλίσκου Φιλαργύρων.

Εἰς τὸ μεταπεῖσαι ῥᾳδίως ἃ βούλεται
πιθανοὺς ἔχειν εἴωθεν ἡ κλίνη λόγους.

54. Σοφοκλέους.

Κατ' ὀρφανὸν γὰρ οἶκον ἀνδρόφρων γυνή.

55. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Θησεῦ, παραινῶ καὶ τὸ λῷστον φρονεῖν·
γυναικὶ πείθου μηδὲ τἀληθῆ κλύων.

56. (Μενάνδρου) Ὑποβολιμαίου.

Πολλῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν θηρίων
ὄντων, μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή.

57. Εὐριπίδου Φοίνικι.

Γυνή τε πάντων ἀγριώτατον κακόν.

58. Μενάνδρου.

Ὅπου γυναῖκές εἰσι, πάντ' ἐκεῖ κακά.

59. Μενάνδρου.

Οὐ πάνυ
εἴωθ' ἀληθὲς οὐδὲ ἓν λέγειν γυνή.

51. Fr. 195. 54. Fr. 680. 55. Fr. 11. 56. Cleric. p. 182. 57. Fr. 11. 58. 59. Cleric. p. 234.

60. Φωκυλίδου.

Καὶ τόδε Φωκυλίδεω· τετόρων ἀπὸ τῶνδε γένοντο
φῦλα γυναικείων, ἡ μὲν κυνός, ἡ δὲ μελίσσης,
ἡ δὲ συὸς βλοσυρῆς, ἡ δ' ἵππου χαιτηέσσης·
εὔφορος ἥδε, ταχεῖα, περίδρομος, εἶδος ἀρίστη·
ἡ δὲ συὸς βλοσυρῆς οὔτ' ἂρ κακὴ οὐδὲ μὲν ἐσθλή·
ἡ δὲ κυνὸς χαλεπή τε καὶ ἄγριος· ἡ δὲ μελίσσης
οἰκονόμος τ' ἀγαθὴ καὶ ἐπίσταται ἐργάζεσθαι·
ἧς εὔχου, φίλ' ἑταῖρε, λαχεῖν γάμου ἱμερόεντος.

61. Σιμωνίδου.

Χωρὶς γυναικὸς θεὸς ἐποίησεν νόον
τὰ πρῶτα· τὴν μὲν ἐξ ὑὸς τανύτριχος,
τῇ πάντ' ἀν' οἶκον βορβόρῳ πεφυρμένα
ἄκοσμα κεῖται καὶ κυλινδεῖται χαμαί·
αὐτὴ δ' ἄλουτος ἀπλύτοις τ' ἐν εἵμασιν
ἐν κοπρίῃσιν ἡμένη πιαίνεται.
Τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθηκ' ἀλώπεκος
γυναῖκα πάντων ἴδριν, οὐδέ μιν κακῶν
λέληθεν οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἀμεινόνων.
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶπε πολλάκις κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· ὀργὴν δ' ἄλλοτ' ἀλλοίην ἔχει.
Τὴν δ' ἐκ κυνὸς λιτουργὸν αὐτομήτορα,
ἣ πάντ' ἀκοῦσαι, πάντα δ' εἰδέναι θέλει·
πάντη δὲ παπταίνουσα καὶ πλανωμένη
λέληκεν, ἢν καὶ μηδέν' ἀνθρώπων ὁρᾷ·
(*) παύσειε δ' ἄν μιν οὔτ' ἀπειλήσας ἀνήρ,
οὐδ' εἰ χολωθεὶς ἐξαράξειεν λίθῳ
ὀδόντας, οὐδ' ἂν μειλίχως μυθεύμενος,
οὐδ' εἰ παρὰ ξείνοισιν ἡμένη τύχοι·
ἀλλ' ἐμπεδῶς ἄπρηκτον αὑονὴν ἔχει.

Τὴν δὲ πλάσαντες γηΐην Ὀλύμπιοι
ἔδωκαν ἀνδρὶ πηρόν· οὔτε γὰρ κακὸν
οὔτ᾽ ἐσθλὸν οὐδὲν οἶδε τοιαύτη γυνή,
ἔργων δὲ μοῦνον ἐσθίειν ἐπίσταται·
κοὔτ᾽, ἂν κακὸν χειμῶνα ποιήσῃ θεὸς,
ῥιγῶσα δίφρον ἆσσον ἕλκεται πυρός.
Τὴν δ᾽ ἐκ θαλάσσης, ἣν δύνῃ, φρεσὶν νόει.
τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρην,
ἐπαινέσει μιν ξεῖνος ἐν δόμοις ἰδὼν,
"οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λωΐων γυνὴ
"ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων·
τὴν δ᾽ οὐκ ἀνεκτὸς οὐδ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν,
οὔτ᾽ ἆσσον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἄπλητον, ὥσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων.
ἀμείλιχος δὲ πᾶσι κἀποθυμίη
ἐχθροῖσιν ἶσα καὶ φίλοισι γίγνεται.
ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμὴς
ἕστηκ᾽ ἀπήμων, χάρμα ναύτῃσιν μέγα,
θέρεος ἐν ὥρῃ· πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυκτύποισι κύμασιν φορευμένη.
ταύτῃ μάλιστ᾽ ἔοικε τοιαύτη γυνὴ
ὀργήν· φυὴν δὲ πόντος ἀλλοίην ἔχει.
Τὴν δ᾽ ἔκ τε σποδιῆς καὶ παλιντριβέος ὄνου,
ἣ σύν τ᾽ ἀνάγκῃ σύν τ᾽ ἐνιπῇσιν μόγις
ἔρεξεν ὧν ἅπαντα, καὶ πονήσατο
ἀρεστά· τόφρα δ᾽ ἐσθίει μὲν ἐν μυχῷ
προνὺξ προῆμαρ, ἐσθίει δ᾽ ἐπ᾽ ἐσχάρῃ.
ὁμῶς δὲ καὶ πρὸς ἔργον ἀφροδίσιον
ἐλθόνθ᾽ ἑταῖρον ὁντινοῦν ἐδέξατο.
Τὴν δ᾽ ἐκ γαλῆς δύστηνον οἰζυρὸν γένος.

κείνῃ γὰρ οὔτι καλὸν οὐδ᾽ ἐπίμερον
πρόσεστιν οὐδὲ τερπνὸν οὐδ᾽ ἐράσμιον,
εὐνῆς δ᾽ ἀδηνής ἐστιν ἀφροδισίης.
τὸν δ᾽ ἄνδρα τὸν παρόντα ναυσίῃ διδοῖ,
κλέπτουσα δ᾽ ἔρδει πολλὰ γείτονας κακὰ,
ἄθυτα δ᾽ ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει.
Τὴν δ᾽ ἵππος ἁβρὴ χαιτήεσσ᾽ ἐγείνατο,
ἣ δούλι᾽ ἔργα καὶ δύην περιτρέπει·
κοὔτ᾽ ἂν μύλης ψαύσειεν οὔτε κόσκινον
ἄρειεν οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι
οὔτε πρὸς ἰπνὸν ἀσβόλην ἀλευμένη
ἵζοιτ᾽, ἀνάγκῃ δ᾽ ἄνδρα ποιεῖται φίλον·
λοῦται δὲ πάσης ἡμέρης ἄπο ῥύπον
δὶς, ἄλλοτε τρὶς, καὶ μύροις ἀλείφεται·
ἀεὶ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ,
(*) βαθεῖαν, ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.
καλὸν μὲν οὖν θέαμα τοιαύτη γυνὴ
ἄλλοισι· τῷ δ᾽ ἔχοντι γίγνεται κακὸν,
ἢν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ᾖ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλαΐζεται.
Τὴν δ᾽ ἐκ πιθήκου· τοῦτο δὴ διακριδὸν
Ζεὺς ἀνδράσιν μέγιστον ὤπασεν κακόν.
αἴσχιστα μὲν πρόσωπα· τοιαύτη γυνὴ
εἶσιν δι᾽ ἄστεος πᾶσιν ἀνθρώποις γέλως.
ἐπ᾽ αὐχένα βραχεῖα κινεῖται μόγις,
ἄπυγος, αὐτόκωλος· ἆ τάλας ἀνὴρ,
ὅστις κακὸν τοιοῦτον ἀγκαλίζεται.
δήνεα δὲ πάντα καὶ τρόπους ἐπίσταται,
ὥσπερ πίθηκος, οὐδέ οἱ γέλως μέλει,
οὐδ᾽ ἄν τιν᾽ εὖ ἔρξειεν, ἀλλὰ τοῦθ᾽ ὁρᾷ

καὶ τοῦτο πᾶσαν ἡμέρην βουλεύεται,
ὅκως τι χὥς μέγιστον ἔρξειεν κακόν.
Τὴν δ᾽ ἐκ μελίσσης, τήν τις εὐτυχεῖ λαβών·
κείνῃ γὰρ οἴῃ μῶμος οὐ προσιζάνει,
θάλλει δ᾽ ὑπ᾽ αὐτῆς κἀπαέξεται βίος,
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσει,
τεκοῦσα καλὸν κοὐνομάκλυτον γένος.
κἀριπρεπὴς μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσῃσι, θείη δ᾽ ἀμφιδέδρομεν χάρις.
οὐδ᾽ ἐν γυναιξὶν ἥδεται καθημένη,
ὅκου λέγουσιν ἀφροδισίους λόγους.
τοίας γυναῖκας ἀνδράσιν χαρίζεται
Ζεὺς τὰς ἀρίστας καὶ πολυφραδεστάτας.
Τὰ δ᾽ ἄλλα φῦλα ταῦτα μηχανῇ Διὸς
ἔστιν τε πάντα καὶ παρ᾽ ἀνδράσιν μένει.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ᾽ ἐποίησεν κακόν,
γυναῖκας, ἤν τι καὶ δοκῶσιν ὠφελεῖν,
ἔχοντι τῷ μάλιστα γίγνεται κακόν.
οὐ γάρ κοτ᾽ εὔφρων ἡμέρην διέρχεται
ἅπασαν, ὅστις σὺν γυναικὶ πέλεται,
οὐδ᾽ αἶψα λιμὸν οἰκίης ἀπώσεται,
ἐχθρὸν συνοικητῆρα, δυσμενέα θεῶν.
ἀνὴρ δ᾽ ὅταν μάλιστα θυμηδεῖν δοκῇ
κατ᾽ οἶκον ἢ θεοῦ μοῖραν ἢ ἀνθρώπου χάριν,
εὑροῦσα μῶμον ἐς μάχην κορύσσεται.
ὅκου γυνὴ γάρ ἐστιν, οὐδ᾽ ἐς οἰκίην
ξεῖνον μολόντα προφρόνως δεχοίατο.
ἥτις δέ τοι μάλιστα σωφρονεῖν δοκεῖ,
αὕτη μέγιστα τυγχάνει λωβωμένη,
κεχηνότος γὰρ ἀνδρός· οἱ δὲ γείτονες

χαίρουσ᾽ ὁρῶντες καὶ τὸν, ὡς ἁμαρτάνει.
τὴν ἣν δ᾽ ἕκαστος αἰνέσει μεμνημένος
γυναῖκα, τὴν δὲ τοὐτέρου μωμήσεται·
ἴσην δ᾽ ἔχοντες μοῖραν οὐ γιγνώσκομεν.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ᾽ ἐποίησεν κακὸν,
καὶ δεσμὸν ἀμφέθηκεν ἄῤῥηκτον πέδῃ,
(*) ἐξ οὗ τε τοὺς μὲν Ἀίδης ἐδέξατο,
γυναικὸς εἵνεκ᾽ ἀμφιδηριωμένους.

62. Δημοκρίτου.

Γυνὴ πολλὰ ἀνδρὸς ὀξυτέρη πρὸς κακοφραδμοσύνην.

63. Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.

Εὐάγωγον γάρ ἐστιν εἰς πίστιν γυνὴ καὶ μάλιστα ὅταν τὸ ἀτυχεῖν προσῇ.

64. Γαΐου κατὰ Μενάνδρας.

Εὐάγωγον δὲ εἰς τὸ ῥᾳδίως τι τολμῆσαι γυναικός.

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. ΟΔ.

1. Ἀναξανδρίδου.

Χαλεπὴ, λέγω σοι, καὶ προσάντης, ὦ τέκνον,
ὁδός ἐστιν, ὡς τὸν πατέρ᾽ ἀπελθεῖν οἴκαδε
παρ᾽ ἀνδρὸς, ἥτις ἐστὶ κοσμία γυνή.
ὁ γὰρ δίαυλός ἐστιν αἰσχύνην ἔχων.

2. Εὐριπίδου Κρήσσαις.

Οὐ γάρ ποτ᾽ ἄνδρα τὸν σοφὸν γυναικὶ χρὴ
δοῦναι χαλινοὺς οὐδ᾽ ἀφέντ᾽ ἐᾶν κρατεῖν·
πιστὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν· εἰ δέ τις κυρεῖ
γυναικὸς ἐσθλῆς, εὐτυχεῖ κακὸν λαβών.

3. Ἀντιφάνους.

2. Fr. 2.

Μὴ ὄμμασιν τὸ σῶμα λαμπρύνειν θέλε,
ἔργοις δὲ καθαροῖς καὶ τρόποις τὴν καρδίαν.

4. *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.*

Ἀλλ᾽ οὔ ποτ᾽, οὔ ποτ᾽, οὐ γὰρ εἰσάπαξ ἐρῶ,
χρὴ τούς γε νοῦν ἔχοντας, οἷς ἔστιν γυνή,
πρὸς τὴν ἐν οἴκοις ἄλοχον εἰσφοιτᾶν ἐᾶν
γυναῖκας, αὗται γὰρ διδάσκαλοι κακῶν.
ἣ μέν τι κερδαίνουσα συμφθείρει λέχος,
ἣ δ᾽ ἀμπλακοῦσα συννοσεῖν αὑτῇ θέλει,
πολλαὶ δὲ μαργότητι· κἀντεῦθεν δόμοι
νοσοῦσιν ἀνδρῶν· πρὸς τάδ᾽ εὖ φυλάσσετε
κλείθροισι καὶ μοχλοῖσι δωμάτων πύλας·
ὑγιὲς γὰρ οὐδὲν αἱ θύραθεν εἴσοδοι
δρῶσιν γυναικῶν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ κακά.

5. *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίου.*

Τὰ δεύτερ᾽ αἰεὶ τὴν γυναῖκα δεῖ λέγειν,
τὴν δ᾽ ἡγεμονίαν τῶν ὅλων τὸν ἄνδρ᾽ ἔχειν.
ἐν οἰκίᾳ δ᾽ ᾗ πάντα πρωτεύει γυνή,
οὐκ ἔστιν ἥτις πώποτ᾽ οὐκ ἀπώλετο.

6. *Εὐριπίδου Μελανίππη.*

Τίσασθε τήνδε· καὶ γὰρ ἐνταυθοῖ νοσεῖ
τὰ τῶν γυναικῶν· οἱ μὲν ἢ παίδων πέρι
ἢ συγγενείας οὕνεκ᾽ οὐκ ἀπώλεσαν
κακὴν λαβόντες· εἶτα δ᾽ οὐ τότ᾽ ἄδικον
πολλαῖς ὑπεῤῥύηκε, καὶ χωρεῖ πρόσῳ,
ὥς ἐξίτηλος ἡ ἀρετὴ καθίσταται.

7. *Ναυμαχίου.*

Ἔστω σοι πόσις οὗτος, ὃν ἂν κρίνωσι τοκῆες.
κἂν μὲν ἔῃ πινυτός, σὺ μακαρτάτη· εἰ δέ κεν ἄλλως

4. V. 945. 5. Cleric. p. 244. 6. Fr. 20.

ἀνέρα μοιρήσαιο, φέρειν καὶ τοῦτον ἀνάγκη.
ἀλλ᾽ ἢν μέν τίς σοι πεπνυμένος, ὅττι κεν εἴπῃ,
πείθεο, μὴ δ᾽ ἔστω βίος ἄνδιχα· γίνεο δ᾽ αὐτῷ
(*) *μειλιχίη καὶ μᾶλλον, ὅταν τί ἑ κῆδος ἱκάνῃ.*
ἀνδρὶ γὰρ ἀσχαλόωντι παραίφασίς ἐστιν ἄκοιτις.
λεῖπε δέ οἱ τὰ θύρηφι, τὰ καὶ δύναται πονέεσθαι,
σοὶ δ᾽ οἰκωφελίη μελέτω μέγαρόν τε φυλάσσειν.
μηδέ μιν ἐξερέεινε, τὰ μὴ θέμις ἔστι γυναῖκας
ἴδμεναι· εἰ δ᾽ αὐτός σ᾽ ἐθέλει συμφράδμονα θέσθαι,
σύνθεο μὲν τάχα μύθῳ, ἀμείβεο δ᾽ ὀψὲ σὺν αὐτῷ
φραζομένη, καὶ μηδὲν ὑπίσχεο μηδὲ κελεύειν,
σῇ ῥέζειν ἰότητι· τὸ γὰρ τέλος ἐστὶν ἀφαυρόν.
κουρίδιος πινυτῇ πόσις ἄρκιος, οὐδέ τ᾽ ἐκείνην
δεύτερος ἀθρήσει λεχέων ἀπογυμνωθεῖσαν.
πρῶτα μὲν ἀφραίνοντος ἀνάσχεο, καὶ γὰρ ἀνάγκη.
πολλάκι που καὶ νοῦσον ἀνάσχεο κηδομένη περ.
ἴσχεο δ᾽ ἐν στέρνοις τὰ σὰ κήδεα μηδ᾽ ἀγόρευε
πᾶσιν ὅσα πρήσσει, μηδ᾽ ἔννεπε πάντα τοκεῦσι.
μούνη δ᾽ ἀφραδέοντα πινυσσέμεν, ἀλλὰ κατ᾽ αἶσαν·
καὶ πινυτὸν δεδάηκ᾽ ἐρεθιζέμεν ἀνέρα λώβη·
πολλάκι δ᾽ ἤπιος ἄνδρα καὶ ἄφρονα μῦθος ἔθελξεν.
εἰ δ᾽ ὀλοοῖς ἑτάροισιν ἐφεσπόμενος κακὸς εἴη,
μὴ σὺ μὲν ἀντιβίην κείνου, τέκος, εἰς ἔριν ἔλθῃς,
ἀλλ᾽ ἑτάρους ὄτρυνε μετὰ σφίσι νείκεα βάλλειν.
ῥηϊδίη δ᾽ ὁδὸς ἥδε, διακρῖναι φιλότητα
λευγαλέην, ἑτάροις δὲ φίλον ἀγαθοῖσι γενέσθαι
σῇ πινυτῇ· τίς γάρ κεν ἑκὼν φίλον ἄφρονα θεῖτο;
καὶ σὺ μὲν ὡς φίλον ἄνδρα καὶ ἀτρεκέως ἀγάπαζε.
γνώτω δ᾽ ἀμφαδίην καὶ σὸς πόσις, ὅττι κε τέκνα
ἐκ θυμοῦ φιλέεις· ἐπεὶ οὔτι γε τοῖος ἐτύχθη,

οἷος ἔχειν φιλότητα καὶ ἤθεα πιστὰ δαῆναι.
παρθενικὴ, σὺ δ᾽ ἄκουε, τά σε χρὴ πάντα φυλάσσειν.
μήτε φιλομμειδὴς μάλα γίγνεο μήτε κατηφής,
μήτ᾽ ἔσο πάμπαν ἀεργὸς, ἅλις δ᾽ ἔχε καὶ πόνου ἔργον.
μήτε κακὴ δμώεσσι τεοῖς ἔσο, μήτε μάλ᾽ ἐσθλὴ
φαίνεο· ῥηΐτεροι γὰρ ἀεί που πῆμα φέρονται.
θάρσεϊ δειδιότων μάλ᾽ ἐπικρατέουσιν ἄνακτες.
ὀθνείων φιλότητας ἀναίνεο, πρίν κεν ἀπ᾽ ἄλλων
εἰδείης ἐτύμως μελεδήματα καὶ νόον αὐτῶν.
(*) μήτε γραῦν ποτε σοῖσι κακὴν δέξαιο μελάθροις,
πολλῶν γρῆες ἔπερσαν ἐΰκτικα δώματα φώτων·
μηδὲ μὲν ἀκριτόμυθον ἑταιρίσσαιο γυναῖκα,
κεδνὰ κακοὶ φθείρουσι γυναικῶν ἤθεα μῦθοι.
μή σύ ποτε χρυσῷ περιμαίνεο, μήτ᾽ ἐπὶ δειρῆς
πορφυρέην ὑάκινθον ἔχῃς ἢ χλωρὸν ἴασπιν,
τοῖς ἐπιφυσιόωσι δ᾽ ἁλίφρονες· ἀλλὰ σὺ κόσμου
παρθένε τηΰσίου μὴ δεύεο μηδὲ κατόπτρου,
χειρὶ διακρίνουσα τεὴν αὐγάζεο μορφὴν,
μηδὲ κόμης περίαλλα πολυσχιδέας πλέκε σειρὰς,
μηδὲ μέλαινε τεοῖσιν ὑπὸ βλεφάροισιν ὀπωπάς.
οὐ γὰρ θηλυτέραις δέμας ὤπασεν ἡμιτέλεστον
μορφὴν, ὄφρα καὶ ἄλλα περὶ χροῒ τεχνήσαιντο.
πῶς δ᾽ ἂν κοῦρα δύναιο δαήμονι φωτὶ φανῆναι,
θνητὸν ἐφημερίῃ κομιδῇ χρόα ποικίλλουσα;
ἐξ ἑτέρης ἑτέρην σε καὶ ἄλλην ἄλλοτε λεύσσω
φαινομένην, πολλῇσι μίαν μορφῇσι γυναῖκα.

8. *Εὐριπίδου Πενθέως.*

*Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσει
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν· ἀλλ᾽ εἰς τὴν φύσιν*

8. Bacch. 314.

*τοῦτο σκοπεῖν χρή· καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
οὖσ᾽ ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.*

9. *Ἀντιφάνους.*

*Τί φῄς; λαθεῖν ζητῶν τι πρὸς γυναῖκ᾽ ἐρεῖς
τὸ πρᾶγμα; καὶ τί τοῦτο διαφέρει,
ἢ πᾶσι τοῖς κήρυξιν ἐν ἀγορᾷ φράσαι;*

10. *Εὐριπίδου.*

*Μοχθοῦμεν ἄλλως θῆλυ φρουροῦντες γένος.
ἥτις γὰρ αὐτὴ μὴ πέφυκεν ἔνδον,
τί δεῖ φυλάσσειν κἀξαμαρτάνειν πλέον;*

11. *Μενάνδρου.*

*Τοὺς τῆς γαμετῆς ὅρους ὑπερβαίνεις, γύναι,
τὴν αὔλιον· πέρας γὰρ αὔλιος θύρα
ἐλευθέρᾳ γυναικὶ νενόμιστ᾽ οἰκίας.
τὸ δ᾽ ἐπιδιώκειν εἴς τε τὴν ὁδὸν τρέχειν
ἔτι λοιδορουμένην, κυνός ἐστ᾽ ἔργον, Ῥόδη.*

12. *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

*Ἔνδον μένουσαν τὴν γυναῖκ᾽ εἶναι χρεὼν
ἐσθλὴν, θυράσι δ᾽ ἀξίαν τοῦ μηδενός.*

13. *Εὐριπίδου Δανάης.*

*Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα
οὔτ᾽ ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.*

14. *Ἡρώδου μιμιάμβων.*

*Μὴ δὴ κόρη τὺ τὴν χολὴν ἐπὶ ῥῖνας
ἔχ᾽ εὐθὺς, ἤν τι ῥῆμα μὴ σοφὸν πεύθῃ.
γυναικός ἐστι κρηγύης φέρειν πάντα.*

15. *Εὐριπίδου.*

Γυναικὶ δ᾽ ὄλβος, ἂν πόσιν στέργοντ᾽ ἔχῃ.

10. Fr. inc. 33. 11. Cleric. p. 90. 12. Fr. 10. 13. Fr. 18. 15. Fr. inc. 34.

16. Σοφοκλῆς ἐν Φαίδρᾳ.
Σύγγνωτε κἀνάσχεσθε σιγῶσαι· τὸ γὰρ
γυναιξὶν αἰσχρὸν σὺν γυναικὶ δεῖ στέγειν.

17. Εὐριπίδου Ἀλόπη.
Τί δῆτα μοχθεῖν δεῖ γυναικεῖον γάμον
φρουροῦντας; αἱ γὰρ εὖ τεθραμμέναι πλέον
σφάλλουσιν οἴκους τῶν παρημελημένων.

18. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
Οὐ σωφρονίζειν ἔμαθον, αἰδεῖσθαι δὲ χρή,
γύναι, τὸ λίαν καὶ φυλάσσεσθαι φθόνον.

19. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
(*) Οὐδὲν γὰρ καλὸν
δυοῖν γυναικοῖν ἄνδρ' ἕν' ἡνίας ἔχειν.
ἀλλ' εἰς μίαν βλέποντες εὐναίαν Κύπριν
στέργουσιν, ὅστις μὴ κακῶς οἰκεῖν θέλει.

20. Φιλήμονος.
Ἀγαθῆς γυναικός ἐστιν, ὦ Νικοστράτη,
μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρός, ἀλλ' ὑπήκοον.
γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακόν ἐστιν μέγα.

21. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Μὴ τὴν τεκοῦσαν τῇ φιλανδρίᾳ, γύναι,
ζήτει παρελθεῖν· τῶν κακῶν γὰρ μητέρων
φεύγειν τρόπους χρὴ τέκνα, οἷς ἔνεστι νοῦς.

22. Οὐ χρὴ 'πὶ μικροῖς μεγάλα πορσύνειν κακά
οὐδ', εἰ γυναῖκές ἐσμεν ἀτηρὸν κακόν,
ἄνδρας γυναιξὶν ἐξομοιοῦσθαι φύσιν.

23. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ' ἂν πάσχῃ γυνή·
ἀνδρὸς δ' ἁμαρτάνουσ' ἁμαρτάνει βίου.

16. Fr. 609. 17. Fr. 7. 18. Fr. 8. 19. V. 177. 20. Cleric. p. 350. 21. V. 229. 22. Andromach. 353. 23. Ib. 373

24. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Καὶ μὴν ἴσον γ' ἀνήρ τε καὶ γυνὴ σθένει
ἀδικουμένη πρὸς ἀνδρός, ὡς δ' αὕτως ἀνὴρ
γυναῖκα μωραίνουσαν ἐν δόμοις ἔχων.
καὶ τῷ μέν ἐστιν ἐν χεροῖν μέγα σθένος·
τῇ δ' ἐν γονεῦσι καὶ φίλοις τὰ πράγματα.
οὐκ οὖν δίκαιον τοῖς ἐμοῖς ἔμ' ὠφελεῖν;

25. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν.

26. Εὐριπίδου ἐν Πελιάσιν.
Αἰνῶ· διδάξαι δ', ὦ τέκνον, σὲ βούλομαι,
ὅταν μὲν ᾖς παῖς, μὴ πλέον παιδὸς φρονεῖν,
ἐν παρθένοις δὲ παρθένου τρόπους ἔχειν.
ὅταν δ' ὑπ' ἀνδρὸς χλαῖναν εὐγενοῦς πέσῃς,
τάδ' ἄλλ' ἀφεῖναι μηχανήματ' ἀνδράσιν.

27. Μενάνδρου.
Ἢ μὴ γαμεῖν γάρ, ἂν δ' ἅπαξ λάβῃς, φέρειν,
μύσαντα πολλὴν προῖκα, καὶ γυναῖκα δεῖ
ἐκπυνθάνεσθαί τ' ἀρσένων δ' ἡμᾶς σέθεν.
τὸ μὲν μέγιστον, οὔποτ' ἄνδρα χρὴ σοφὸν
λίαν φυλάσσειν ἄλοχον ἐν μυχοῖς δόμων.
ἐρᾷ γὰρ ὄψις τῆς θύραθεν ἡδονῆς,
ἐν δ' ἀφθόνοισι τοῖσδ' ἀναστρωφωμένη
βλέπουσά τ' εἰς πᾶν καὶ παροῦσα πανταχοῦ
τὴν ὄψιν ἐμπλήσασά τ' ἀπήλλακται κακῶν·
τό τ' ἄρσεν ἀεὶ τοῦ κεκρυμμένου λίχνον.
ὅστις δὲ μοχλοῖς καὶ διὰ σφραγισμάτων
σώζει δάμαρτα, δρᾷν τι δὴ δοκῶν σοφόν,
μάταιός ἐστι καὶ φρονῶν οὐδὲν φρονεῖ.

24. V. 673. 25. V. 931. 26. Fr. 6. 27. Cleric. p. 234.

ἥτις γὰρ ἡμῶν καρδίαν θύραζ᾽ ἔχει,
θᾶσσον μὲν οἰστοῦ καὶ πτεροῦ χωρίζεται,
λάθοι δ᾽ ἂν Ἄργου τὰς πυκνοφθάλμους κόρας.
καὶ πρὸς κακοῖσι τοῦτο δὴ μέγας γέλως,
ἀνήρ τ᾽ ἀχρεῖος χ᾽ ἡ γυνὴ διοίχεται.

28. Σοφοκλῆς Ἀκρισίῳ.

Ἄλλως τε καὶ κόρη τε κἀργεία γένος,
αἷς κόσμος ἡ σιγή τε καὶ τὰ παῦρ᾽ ἔπη.

29. Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.

Σίγα πρὸς ἄνδρα, μή τιν᾽ αἰσχύνην λάβω
διακονοῦσα κρυπτά, καὶ προβῇ λόγος,
(*) οὐχ ᾗπερ ἡμεῖς αὐτὸν ἐξελίσσομεν.
τὰ γὰρ γυναικῶν δυσχερῆ πρὸς ἄρσενας,
κἂν ταῖς κακαῖσιν αἱ ᾽γαθαὶ μεμιγμέναι
μισούμεθ᾽· οὕτω δυστυχεῖς πεφύκαμεν.

30. Εὐριπίδου Μηδείᾳ.

Αὐτὴ δὲ πάντα συμφέρουσ᾽ Ἰάσονι·
ἥπερ μεγίστη γίγνεται σωτηρία,
ὅταν γυνὴ πρὸς ἄνδρα μὴ διχοστατῇ.

31. Εὐριπίδου Φρίξῳ.

Δίκαι᾽ ἔλεξε· χρὴ γὰρ εὐναίῳ πόσει
γυναῖκα κοινῇ τὰς τύχας φέρειν ἀεί.

32. Θεανοῦς.

Θεανὼ ἡ Πυθαγόρειος ἐρωτηθεῖσα, πῶς ἔνδοξος ἔσται, ἔφη·
ἱστὸν ἐποιχομένη καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιόωσα.

33. Ὑπερίδου.

Δεῖ τὴν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκπορευομένην ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εἶναι τῆς ἡλικίας, ὥστε τοὺς ἀπαντῶντας πυνθάνεσθαι, μὴ τίνος ἐστὶ γυνὴ, ἀλλὰ τίνος μήτηρ.

28. Fr. 61. 29. Ex Ione v. 395. 30. V. 13. 31. Fr. 7.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς γυναικὶ καλλωπισμοὺς ὅπως βούλοιτο χρὴ γίγνεσθαι· τοὺς μέντοι περὶ τὰς ἐξόδους οὐκέτι πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἑτέρους.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Φοβητέον οὐκ ἀνδρὸς ἀπειλὴν, ἀλλὰ νόμου φωνήν.

36. Ἡροδότου.

Ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή.

37. Ἐπιχάρμου.

Σώφρονος γυναικὸς ἀρετὰ, τὸν συνόντα μὴ ἀδικεῖν ἄνδρα.

38. Δημοκρίτου.

Κόσμος ὀλιγομυθίη γυναικί· καλὸν δὲ καὶ κόσμου λιτότης.

39. Δημοκρίτου.

Ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι ὕβρις ἀνδρὶ ἐσχάτη.

40. Ἱπποκράτους.

Ἀλλ᾽ ὅμως χρήζει γυνὴ σωφρονίζοντος· ἔχει γὰρ φύσει καὶ τὸ ἀκόλαστον ἐν ἑαυτῇ, ὅπερ εἰ μὴ καθ᾽ ἡμέρην ἐπικόπτοιτο, ὡς τὰ δένδρεα καθυλομανεῖ.

41. Εὐσεβίου.

Γάμου ἀρίστη ξυμφωνίη ἀμφοτέρους σωφροσύνην ἀσκέειν.

42. Θεοφράστου.

Οὔτε ὁρᾶν οὔτε ὁρᾶσθαι γυναῖκα, καὶ ταῦτα ἐξη-

40. Ep. ad Dionys. p. 1276, 40.

σκημένην πρὸς κάλλος· ἐπισπᾶται γὰρ ἀμφότερα πρὸς ἃ μὴ δεῖ.

43. *Πλουτάρχου ἐκ τῶν Γαμικῶν Παραγγελμάτων.*

Ὁ Πλάτων φησὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾗ τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν ἥκιστα φθεγγομένων ἀκούουσι διὰ τὸ κοινοῖς ὡς ἔνι μάλιστα χρῆσθαι τοῖς ἀξίοις σπουδῆς τοὺς πολίτας· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν γάμῳ δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἀνῃρῆσθαι.

44. *Ἐν ταὐτῷ.*

Αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία προσήκει μάλιστα τοῖς γαμοῦσιν, εἰς μίαν οὐσίαν καταχεαμένους καὶ ἀναμίξαντας μὴ τὸ μέρος ἴδιον καὶ τὸ μέρος ἀλλότριον, ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖσθαι καὶ μηδὲν ἀλλότριον. Ὥσπερ τὸ κρᾶμα, καίτοι ὕδατος μετέχον πλείονος, οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐσίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς λέγεσθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα συμβάλληται.

45. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος, ὅτι σώφρονα [γυναῖκα] καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν (*) ἀπεπέμψατο, τὸ καλλίγιον αὐτοῖς προτείνας· Καὶ γὰρ τοῦτο, ἔφη, καλὸν ἰδεῖν καὶ καινόν, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν, ὅπου με θλίβει. Δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρός, ὁμιλίᾳ καὶ ἤθει καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ μηδὲ ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν, ἀλλ' εὐάρμοστα καὶ ἄλυπα καὶ προσφιλῆ παρέχειν.

46. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γενομένους πυρετοὺς μᾶλλον δεδοίκασιν ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἔχοντας, οὕτω τὰ λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούσματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς μᾶλλον διίστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

43. Pag. 140. 44. Ib. E. 45. et seqq. Pag. 141. A. sq.

47. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἀμήχανον οὖν τι πρᾶγμα γίνεται γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν ἑαυτῇ πάντα θεμένη καὶ προῖκα καὶ γένος καὶ φάρμακον καὶ τὸν κεστὸν αὐτὸν ἤθει καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὸν εὔνοιαν.

48. *Ἐν ταὐτῷ.*

Κόσμος ἐστίν, ὡς ἔλεγε Κράτης, τὸ κοσμοῦν· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν· ποιεῖ δὲ τοιαύτην οὔτε χρυσὸς οὔτε σμάραγδος οὔτε κόκκος, ἀλλ' ὅσα σεμνότητος, εὐταξίας, αἰδοῦς ἔμφασιν περιτίθησι.

49. *Ἐν ταὐτῷ.*

Καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν αὐτῷ προστάττοντος, οὐκ οὖσαν δὲ πρέπουσαν, εἶπεν, Οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ καὶ κόλακι χρῆσθαι· οὕτω λογίζεσθαι περὶ τῆς σώφρονος καὶ αὐστηρᾶς γυναικός, Οὐ δύναμαι [τῇ αὐτῇ] καὶ ὡς γαμετῇ καὶ ὡς ἑταίρᾳ συνεῖναι.

Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον· εἰπόντος δέ τινος, Καλὸς ὁ πῆχυς, Ἀλλ' οὐ δημόσιος, ἔφη. Δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν, ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόσιον εἶναι τῆς σώφρονος, καὶ τὴν φωνὴν ὡς ἀπογύμνωσιν αἰδεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι πρὸς τοὺς ἐκτός. Ὁρᾶται γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ πάθος καὶ ἦθος καὶ διάθεσις τῆς λαλούσης.

Τὴν Ἠλείων ὁ Φειδίας Ἀφροδίτην ἐποίησε χελώνην πατοῦσαν, οἰκουρίας σύμβολον ταῖς γυναιξὶ καὶ σιωπῆς.

Δεῖ γὰρ ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα λαλεῖν ἢ διὰ τοῦ ἀνδρὸς μὴ δυσχεραίνουσαν, εἰ δι᾽ ἀλλοτρίας γλώττης ὥσπερ αὐλητὴς φθέγγεται.

50. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ᾽ ἀλλήλων τοὺς γεγαμηκότας, οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ᾽ ἵνα πάντα κοινὰ νομίζωσιν.

51. Ἐν ταὐτῷ.

Τοῖς περὶ τὸν Κῦμον Ἕλλησι παρήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς πολεμίους, ἐὰν μὲν βοῶντες ἐπίωσι, δέχεσθαι μετὰ σιωπῆς· ἐὰν δ᾽ ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μέγα βοήσαντας ἐξελαύνειν. Αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι γυναῖκες ἐν ταῖς ὀργαῖς τῶν ἀνδρῶν κεκραγότων μὲν ἡσυχάζουσι, σιωπῶντας δὲ προσλαλοῦσαι καὶ παραμυθούμεναι πραΰνουσιν.

52. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθές, λέγουσα·

κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ᾽ ἀπώλεσαν.

(*) τοῦτο δὲ οὐχ ἁπλῶς γινόμενόν ἐστιν, ἀλλ᾽ ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς οἴγωσι. Τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὴν νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν τὰ ὦτα καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, καὶ πρόχειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου· λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας εἰπεῖν· Τί οὖν ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς; Ὅταν οὖν διαβάλλουσαι λέγωσιν, ὅτι λυπεῖ σε

φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σωφρονοῦσαν· Τί οὖν ἂν καὶ μισεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ ἀδικεῖν;

53. Θεανοῦς.

Θεανὼ ἐρωτηθεῖσα, ποσταία γυνὴ ἀπ᾽ ἀνδρὸς καθαρεύει, Ἀπὸ μὲν τοῦ ἰδίου, εἶπε, παραχρῆμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδέποτε.

54. Τῆς Φίλωνος γυναικός.

Ἡ Φίλωνος γυνὴ ἐρωτηθεῖσα, διὰ τί μόνη τῶν ἄλλων ἐν συνόδῳ οὐ φορεῖ χρυσοῦν κόσμον, ἔφη· Ὅτι αὐτάρκης κόσμος μοί ἐστιν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετή.

55. Θεανοῦς.

Θεανὼ ἡ Πυθαγορικὴ φιλόσοφος ἐρωτηθεῖσα, τί πρέπον εἴη γυναικὶ, Τὸ τῷ ἰδίῳ, ἔφη, ἀρέσκειν ἀνδρί.

56. Δημάδους.

Δημάδης εἶπε τὴν αἰδῶ τοῦ κάλλους ἀκρόπολιν εἶναι.

57. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς Περὶ γάμου χρήσεως.

Οὐκοῦν καὶ περὶ τὸ ἄρχειν μὲν τὸν ἄῤῥενα, ἄρχεσθαι δὲ τὴν θήλειαν ὁμογνωμονήσουσι. Τὸ δὲ σχῆμα τῆς ἀρχῆς ἔσται, οὐχ οἷον τὸ δεσποτικὸν, θεραπεῦον τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον· οὐδ᾽ οἷον τὸ τῶν τεχνῶν, μόνου τοῦ ἥττονος ἐπιμελούμενον· ἀλλ᾽ οἷον τὸ πολιτικὸν, κηδόμενον ἐξ ἴσου τοῦ κοινῇ συμφέροντος.

58. Σωκράτους.

Τοὺς μὲν ἄνδρας τοῖς τῆς πόλεως νόμοις δεῖ πείθεσθαι, τὰς δὲ γυναῖκας τοῖς τῶν συνοικούντων ἀνδρῶν ἤθεσι.

59· Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Εὐσέβεια δὲ γυναικεία ὁ πρὸς τὸν ἄνδρα ἔρως.

60. Ἐν ταὐτῷ.

Γέλως δὲ συνεχὴς καὶ μέγας θυμοῦ κακίων, διὰ τοῦτο

μάλιστα ἑταίραις ἀκμάζων καὶ παίδων τοῖς ἀφρονεστέροις. Ἐγὼ δὲ κοσμεῖσθαι πρόσωπον ὑπὸ δακρύων ἡγοῦμαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ γέλωτος. Δάκρυσι μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σύνεστι καὶ μάθημά που χρηστόν, γέλωτι δὲ ἀκολασία. Καὶ κλαίων μὲν οὐδεὶς προὐτρέψατο ὑβριστήν, γελῶν δὲ ηὔξησεν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας.

61. Φιντύος τᾶς Καλλικράτεος θυγατρὸς Πυθαγορείας, ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς σωφροσύνας.

Τὸ μὲν ὅλον ἀγαθὰν δεῖ ἦμεν καὶ κοσμίαν· ἄνευ γὰρ ἀρετᾶς οὐδέποκα γένοιτό τις τοιαύτα. Ἑκάστη γὰρ ἀρετὰ περὶ ἕκαστον γινομένα τὸ αὐτᾶς δεκτικὸν ἀποδίδωτι σπουδαῖον, ἁ μὲν τῶν ὀπτιλῶν τὼς ὀπτιλώς, ἁ δὲ τᾶς ἀκοᾶς τὰν ἀκοάν, καὶ ἁ μὲν ἵππω τὸν ἵππον, ἁ δ᾽ ἀνδρὸς τὸν ἄνδρα· οὕτω δὲ καὶ γυναικὸς τὰν γυναῖκα. Γυναικὸς δὲ μάλιστα ἀρετὰ σωφροσύνα· διὰ γὰρ ταύτας τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ τιμᾶν καὶ ἀγαπᾶν δυνασεῖται. Πολλοὶ μὲν ἴσως δοξάζοντι, ὅτι οὐκ εὐάρμοστον γυναικὶ φιλοσοφεῖν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἱππεύειν οὐδὲ δαμαγορέν· ἐγὼ δὲ τὰ μέν τινα νομίζω ἀνδρὸς ἦμεν ἴδια, τὰ δὲ γυναικός, τὰ δὲ (*) κοινὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὸς ἢ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικὸς ἢ ἀνδρός. Ἴδια μὲν ἀνδρὸς τὸ στραταγὲν καὶ πολιτεύεσθαι καὶ δαμαγορέν, ἴδια δὲ γυναικὸς τὸ οἰκουρὲν καὶ ἔνδον μένεν καὶ ἐκδέχεσθαι καὶ θεραπεύεν τὸν ἄνδρα. Κοινὰ δέ φαμι ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύναν καὶ φρόνασιν· καὶ γὰρ τὰς τοῦ σώματος ἀρετὰς πρέπον ἔχεν καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, καὶ τᾶς ψυχᾶς ὁμοίως· καὶ ὡς ὑγιαίνεν τῷ σώματι ἀμφοτέροις ὠφέλιμον, οὕτως ὑγιαίνεν τᾷ ψυχᾷ, σώματος δὲ ἦμεν ἀρετάς, ὑγείαν, ἰσχύν, εὐαισθησίαν, κάλλος. Τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ ἀσκὲν καὶ ἔχεν οἰκεῖόν ἐντι, τὰ δὲ

μᾶλλον γυναικί. Ἀνδρότατα μὲν γὰρ καὶ φρόνασιν μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ διὰ τὰν ἕξιν τῶ σώματος καὶ διὰ τὰν δύναμιν τᾶς ψυχᾶς, σωφροσύναν δὲ γυναικί. Διὸ δεῖ περὶ σωφροσύνας παιδευομέναν γνωρίζειν, ἐκ πόσων τινῶν καὶ ποίων τοῦτο τἀγαθὸν τᾷ γυναικὶ παραγίνεται. Φαμὶ δὴ ἐκ πέντε τούτων· πρᾶτον μὲν ἐκ τᾶς περὶ τὰν εὐνὰν ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας, δεύτερον δὲ ἐκ τῶ κόσμω τῶ περὶ τὸ σῶμα, τρίτον ἐκ τῶν ἐξόδων τῶν ἐκ τᾶς ἰδίας οἰκίας, τέταρτον δ᾽ ἐκ τῶ μὴ χρέεσθαι τοῖς ὀργιασμοῖς καὶ ματρωσμοῖς, πέμπτον δ᾽ ἐν τᾷ θυσίᾳ τᾷ πρὸς τὸ θεῖον εὐλαβέα ἦμεν καὶ μετρίαν. Τούτων δὲ μέγιστον αἴτιον καὶ συνεκτικώτατον τᾶς σωφροσύνας τὸ περὶ τὰν εὐνὰν ἦμεν ἀδιάφθορον καὶ ἄμικτον θυραίω ἀνδρός. Πρᾶτον μὲν γὰρ εἰς τοῦτο παρανομοῖσα ἀδικεῖ γενεθλίους θεούς, οἴκῳ καὶ συγγενείᾳ οὐ γνασίους ἐπικούρους ἀλλὰ νόθους παρεχομένα· ἀδικεῖ δὲ τοὺς φύσει θεούς, οὕσπερ ἐπομόσασα μετὰ τῶν αὑτᾶς πατέρων τε καὶ συγγενῶν συνελεύσεσθαι ἐπὶ κοινωνίᾳ βίω τε καὶ τέκνων γενέσει τᾷ κατὰ νόμον· ἀδικεῖ δὲ καὶ τὰν αὑτᾶς πατρίδα μὴ ἐμμένουσα τοῖς ἐνδιατεταγμένοις. Ἔπειτα ἐπὶ τούτοις ἀμβλακίσκεν, ἐφ᾽ οἷς τὸ μέγιστον τῶν προστίμων ὥρισται θάνατος διὰ τὰν ὑπερβολὰν τῶ ἀδικήματος, ἔκθεσμον καὶ ἀσυγγνωμονέστατον ἦμεν ἁδονᾶς ἕνεκεν ἁμαρτάνεν καὶ ὑβρίζεν· ὕβριος δὲ πάσας πέρας ὄλεθρος.

Κἀκεῖνο δὲ χρὴ διαλογίζεσθαι, ὡς οὐδὲν καθάρσιον εὑρήσει τᾶς ἀμπλακίας ταύτας ἄκος, ὥστε ὡς ἱερὰ θεῶν καὶ βωμὼς ποτερχομέναν ἦμεν ἁγνὰν καὶ θεοφιλατάν· ἐπὶ γὰρ ταύτᾳ τᾷ ἀδικίᾳ μάλιστα καὶ τὸ δαιμόνιον ἀσυγγνωμότατον γίνεται. Κάλλιστος δὲ κόσμος γυναικὸς ἐλευθέρας πράττεν, εὖ τ᾽ εἶδος τὸ διὰ τῶν αὐτᾶς τέ-

κνων ἐπιμαρτύρασθαι τὰν σωφροσύναν τὰν ποτὶ τὸν ἄνδρα, αἴκα τὸν τύπον τᾶς ὁμοιότατος ἐπιφέρωντι τῶ κατασπείραντος αὐτὼς πατρός. Καὶ περὶ μὲν εὐνᾶς οὕτως ἔχει· περὶ δὲ τῶ κόσμω τῶ περὶ τὸ σῶμα, δοκεῖ μοι οὕτως. Δεῖ λευχείμονα ἦμεν καὶ ἁπλοικὰν καὶ ἀπερίσσευτον. Ἐσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα μὴ διαφανέεσσι μηδὲ διαποικίλοις μηδὲ ἀπὸ βέμβικος ὑφασμένοις χρᾶται τοῖς περὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μετρίοις καὶ λευκοχρωμάτοις· οὕτω γὰρ τὸ μᾶλλον κοσμεῖσθαι καὶ τρυφὴν καὶ καλλωπισμὸν φεύξεται καὶ ζᾶλον οὐκ ἐμποιήσει μοχθηρὸν ταῖς ἄλλαις. (*) Χρυσὸν δὲ καὶ σμάραγδον ἁπλῶς μὴ περιτίθεσθαι· καὶ γὰρ πολυχρήματον καὶ ὑπεραφανίαν ἐμφαῖνον ποττὰς δαμοτικάς. Δεῖ δὲ τὰν εὐνομουμέναν πόλιν, ὅλαν αὐτὰν δι᾽ ὅλας τεταγμέναν, συμπαθέα τε καὶ ὁμοιόνομον ἦμεν, ἀπερύκεν δὲ καὶ δαμιοεργὼς ἐκ τᾶς πόλιος τὼς ἐργαζομένως τὰ τοιαῦτα. Χρώματι δὲ φαιδρύνεσθαι τὰν ποτῶπαν μὴ ἐπακτῷ καὶ ἀλλοτρίῳ, τῷ δ᾽ οἰκήῳ τῶ σώματος δι᾽ αὐτῶ τῶ ὕδατος ἀπολουομέναν, κοσμὲν δὲ μᾶλλον αὑτὰν αἰσχύνᾳ· καὶ γὰρ τὸν συμβιῶντα καὶ αὑτὰν ἔντιμον παρέξεται. Τὰς δὲ ἐξόδως ἐκ τᾶς οἰκίας ποιεῖσθαι τὰς γυναῖκας τὰς δαμοτελέας θυηπολούσας τῷ ἀρχαγέτᾳ θεῷ τᾶς πόλιος ὑπὲρ αὑτᾶς καὶ τῶ ἀνδρὸς καὶ τῶ παντὸς οἴκω· ἔπειτα μήτε ὀρφνᾶς ἀνισταμένας μήτε ἑσπέρας, ἀλλὰ πλαθούσας ἀγορᾶς καταφανέα γινομέναν τὰν ἔξοδον ποιεῖσθαι θεωρίας ἕνεκά τινος ἢ ἀγορασμῶ οἰκήω, μετὰ θεραπαίνας μιᾶς ἢ καττὸ πλεῖστον δύο εὐκόσμως χειραγωγουμέναν. Τὰς δὲ θυσίας λιτὰς παριστάμεν τοῖς θεοῖς καὶ κατὰ δύναμιν, ὀργιασμῶν δὲ καὶ ματρωσμῶν τῶν κατ᾽ οἶκον ἀπέχεσθαι. Καὶ γὰρ ὁ κοινὸς νόμος ἀπερύκει τᾶς πόλιος ταύτας τὰς

γυναῖκας ἐπιτελὲν, καὶ ἄλλως, καὶ ὅτι μέθας καὶ ἐκστάσιας ψυχᾶς ἐπάγοντι ταὶ θρησκεύσιες αὗται· τὰν δὲ οἰκοδέσποιναν καὶ προκαθεζομέναν οἴκω δεῖ σώφρονα καὶ ἀνέπαφον ἦμεν ποτὶ πάντα.

62. Νικοστράτου ἐκ τοῦ Περὶ Γάμου.

Ἐστάλθω δὲ ἐσθῆτα ἢ ὡς πάτριον αὐτῇ ἢ ὡς ἥδιστον σοί. Χρυσὸν δὲ ἢν μὲν ἔχῃ, ὃ τὰ ἐν αὐτῇ ὀνίνησιν οὐδὲ περικειμένην· ὁμοίως γὰρ ἂν σοι ἀρέσαι καὶ ἔχουσα καὶ μὴ ἔχουσα· ἢν δὲ μήτε ἐκείνη οἴκοθεν ἐπιφέρηται μήτε σὺ ἔχῃς ὁπόθεν χαλκεύσεις, ἐπιθυμία δὲ ᾖ, ὁ λόγος ἐνταῦθά σοι παρασκευαστέος ὁ πείσων περί τε χρυσίου καὶ περὶ κάλλους χρυσίου, καὶ ὡς ἄχθος ἂν εἴη μᾶλλόν περ ἢ κόσμος τῇ γε σώφρονι· ἐνίοτε δὲ τοῦτο αὐτὸ καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ἤγειρε τῶν τε ἀκολάστων εἰς τὰς γυναῖκας τῶν τε λῃστῶν εἰς τὰ χρήματα.

Ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμὲν, οὗ καὶ χρυσὸς κάλλος τι προσβαλέτω μοι, δοκῶ ἐρεῖν τε καὶ ὑποβαλεῖν πρᾶγμα χρυσοῦ πολλῷ τιμαλφέστερον. Εἰ γὰρ μηδέν τι ὀκνῆσαι αὐτὴν καὶ περὶ γυμνασίας ἔχειν ἀναπείσαις, ἐνταῦθα εὕροις ἂν καὶ οὗ πάλαι ἐπεθυμοῦμεν, τὸν κόσμον τῷ σώματι. Τοῦ μὲν γὰρ ὑγιαίνειν οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἄλλο τι περίθημα καὶ περιδέῤῥαιον κρεῖττον. Πόῤῥω δ᾽ ἂν εἴη καὶ τοῦ δεηθῆναι γυνὴ ὑγιαίνουσα καὶ ψιμυθίου καὶ ὑπ᾽ ὀφθαλμῷ ὑπογραφῆς καὶ ἄλλου χρώματος ζωγραφοῦντος καὶ ἀφανίζοντος τὰς ὄψεις. Τά γε μὴν γυμνάσια ἅμα μὲν ἂν ἔξω γένοιτο ἐν περιπάτοις, τὰ δὲ ἔνδον παρὰ τὸν ἱστὸν ἰοῦσα εὕροι ἄν τι πονῆσαι δυνάμενον ἢ τιθέμενον. Καὶ τοῦτο τὸ κάλλος τὸ ἀπὸ τῶν πόνων οὐδὲν ὅ τι ἤλεγξέ τε καὶ ἐβασάνισεν, οὔτε ἱδρὼς οὔτε δάκρυα· ὕπνος δὲ πόῤῥω ὢν τοῦ ἐλέγχειν

καὶ μᾶλλόν τι προστίθησι ταῖς γε ἐῤῥωμέναις. Καὶ οὔπω λέγω ὅτι καὶ ταῦτα πάντα εἰς τὰ ἔκγονα ἀναφέρεται, καὶ τοιαῦτα ἐγένετο (*) παιδία, ὁποῖά ποτ᾽ ἂν ἡ γυνὴ καὶ λούσηται καὶ γυμνάσηται καὶ ἀμφιάσηται μαλακὰ μὲν, εἰ μαλακοῖς τούτοις δῆτα ἐντυγχάνοι, ἄῤῥενα δὲ καὶ ῥωμαλέα, εἰ διὰ τῶν πόνων καὶ τῶν καμάτων ἰοῦσα κυήσαι καὶ τέκοι. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ καὶ πένητες ἄνθρωποι γαμοῦσι, καὶ πολλοῖς ἄρα μετεμέλησε καὶ τούτοις ὑποθήσομαι, ὡς ἂν εὐδαιμόνως διάγοιεν τὸν βίον. Ὅστις μὲν ἐργάζεται καὶ ἀπὸ τῶν ὤμων ἀποζῇ, οὐδὲ ποθεῖ θεραπείας ἱκανὰ αὑτῷ καὶ τῇ γυναικὶ ἐργαζόμενος, οὗτος εἰ σφόδρα γυναικὸς ἐπιθυμεῖ, ἀγαθῇ τύχῃ γαμείτω· ὅστις δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον πένης ὢν οὐ ταῦτα ὁρᾷ ἀλλὰ κἀκεῖνα, εἰ νοσήσαι αὐτὸς, πόθεν ἂν θρέψαι τὴν γυναῖκα, τούτῳ δὲ οὐκέτι ῥᾴδιόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ συμβουλεῦσαι γαμεῖν· ἢ γαρ δὴ πολλάκις κλαύσεται ἡ γυνὴ τὴν ἀπορίαν καὶ ἀναμνήσει τοῦ κακοῦ ἐνίοτε ἐπιλελησμένον. Καὶ ὑγιείας μὲν δὴ παρούσης ταῦτα εὐκόλως ἐνεγκεῖν ἐστιν, ἐν δὲ νόσοις καὶ ταλαιπωρίαις τοῦ σώματος πένητα ὄντα τινὰ δύο νόσω νοσεῖν ἐστι.

63. Ἐν ταὐτῷ.

Μὴ λανθανέτω δέ σε ἡ γυνὴ ἐσθῆτα μὲν μείζονα ἢ κατὰ τὴν εὐπορίαν ἔχουσα, ὑποδήματα δὲ ὡσαύτως πολλοῦ τινος ἄξια· ἀλλ᾽ ἀπό γε τῶν ποδῶν μαντεύου, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς ἐν τούτοις ἔνεστι καὶ οὐ δεῖ πρὸς ταῦτα οὔτε Μελάμποδος, οὔτε Τειρεσίου. Ὁ δὲ τῶν φίλων μοί τις ἀπεμνημόνευσε τῶν γεγαμηκότων, καὶ τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἦν· ἐν ὕπνῳ καὶ ἐν τῇ εὐνῇ μάλιστα οἱ ἄνδρες ἐξαπατώμεθα. Φυλακτέον δὲ ἑσπέρας μὲν κολακείας, προσετίθει ἐκεῖνος, ἕωθεν δὲ θορύβους καὶ κραυγάς.

64. Ἐν ταὐτῷ.

Φυλακτέον δὲ καὶ περὶ γυναικῶν αὐταῖς φιλίας τε καὶ συνηθείας, τὸ τοῦ Εὐριπίδου μεμνημένους. Ἡ γὰρ δὴ ἐξαμαρτάνουσα οὐχ αὑτὴν ἔλεγεν αἰτίαν, ἀλλ᾽ ἐκείνας ἃς τραγῳδεῖ·

κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ᾽ ἀπώλεσαν.

Χρηστὸν δὲ καὶ τό·

μετὰ τῶν σύ γε πῖνε καὶ ἵζανε,

παρ᾽ ὧν τι φησὶ καὶ χρηστὸν ἂν ἀπολαύσαις. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐγὼ, πάντες δὲ ποιηταί τε καὶ λογοποιοὶ γράφουσιν. Φυλακτέον δὲ μᾶλλον τῷ ἐμῷ λόγῳ καὶ τὰς πρεσβύτιδας· αὗται γὰρ ἱκαναί γε τὰς νεότητας μακαρίζειν, καὶ ὡς δὴ ἔμπειροι τοῦ βίου ὑποθήκας τινὰς ἀκολάστους ὑποτίθενται, ὅτι τὸ ζῆν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ ὅστις ἂν φάγῃ ἢ ὅστις ἂν πίῃ, κἀκεῖνα ἤδη ὅσα ἂν τούτοις ἕπηται μοιχεῖαι καὶ ἀκολασίαι. Καὶ τοῦτο συμβαίνει παρ᾽ αὐτάς τε τὰς νέας καὶ παρὰ τὰς πρεσβύτιδας· αἱ μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἀηδῶς ἔχοιεν πρὸς τοὺς ἐρῶντας καὶ τοὺς φιλοῦντας δῆθεν, αἱ δὲ δὴ πρεσβύτιδες ἐνταῦθά που ἀεὶ τούτῳ τῷ ἀκολάστῳ συναγορεύουσιν.

65. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀλλ᾽ ἐγὼ περὶ σωφροσύνης πάλιν τοὺς οἰκέτας ἐθιστέον οὕτως, ὅπως ὁμιλεῖν μηδενὶ ἐξέστω αὐτῶν πρὸς τὸ οὖς αὐτῇ διαλέγεσθαι λάθρα, ἐνίοτε δὲ καὶ σοῦ βλέποντος· ὃ γὰρ ἀκούειν οὐκ ἄγαν τὸν ἄνδρα λυσιτελεῖ, ἄνισον καὶ ἄδικον, ἀλλ᾽ ἐκείνῃ ταῦτα συμφέρει. (*) Ὁπότε δὲ ἐν οἰκίᾳ τὸ λάθρα διαλέγεσθαι ἀπήλλακται, πολλὴ ἐλπίς ἐστι μὴ ἄν τινα τολμῆσαι τῶν θεραπόντων μοιχικόν τινα τῇ δεσποίνῃ διακονήσασθαι· ἀκοῦσαι γὰρ ἀνάγκη τὸν δεσπότην, εἰ νόμος ἐστὶ πάντως φανερῶς

διαλέγεσθαι. Οἶδα μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἅπαντα ἰσχύοντα πρὸς τὸ ποιῆσαί τινα βιοῦν σωφρόνως· ὅμως δὲ οὐδὲν τούτων λυσιτελέστερον, ὡς λόγῳ διδάσκειν περὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς μοιχείας. Λεκτέον οὖν πρὸς αὐτὴν τό τε αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀκόλαστον τῆς μοιχείας καὶ ἄδικον, καὶ ὡς ἀδοξία μὲν ἐν γυναιξὶν, ἀδοξία δὲ ἐν ἀνδράσι, καὶ ὡς ὅ τι δήποτέ ἐστιν ἡ πίστις ἡ ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτο οἴχεται ἀπὸ σοῦ· ὃ δὲ ἔτι βαρύτερον τὸ μὴ μόνον νόθους γίνεσθαι παῖδας, ἀλλ' εἶναι τούτους ἐξ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως γεγονότας. Ταῦτα αὐτῇ λεκτέον, καὶ φοβείσθω τὸ ὄνομα τῆς μοιχείας, εἴγε ταύτῃ μέλλει ζῆν καὶ μὴ ἀποσφάττεσθαι. Καὶ ταῦτα οὕτω λεκτέον ἐπιτείνοντά τε καὶ εἰδότα ὡς πολὺ ἔτι ἀτοπωτέρων ἐρῶσιν, οἷον οὐ ξένων νεανίσκων ἀλλ' οὐδὲ εἰπεῖν καλὸν, οἷού φασι τὴν Πασιφάην ἐρασθῆναι θρέμματος. Λεκτέον δὲ οὕτως εἰδότα ὡς οὐδεμία μηχανὴ κρατῆσαι τῶν γυναικῶν, κἀκεῖνο, ὡς εἰσὶ πάντων τέχνας τε ἐξευρεῖν καὶ πλέξαι σοφώταται· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἀναγίνωσκε τὰς τραγῳδίας, ὁπόσα ἐποίησαν ἢ ἐβουλεύσαντο γυναῖκες ἐπιθυμίᾳ ξένων ἀφροδισίων. Σωφροσύνην μὲν ἂν ὧδε ἐξασκητέον, διδακτέον δὲ ἃ διδάσκεσθαι χρὴ γυναῖκα, καὶ μάλιστα τὴν σωφροσύνην αὐταῖς φυλάξει τὰ περὶ τὴν οἰκίαν, ὅπως ἂν ἄριστα ἔθηκε τὰ περὶ τοὺς οἰκέτας, ὅπως ἂν ἄριστα θεραπεύσηται τὰ περὶ ὑμῶν αὐτῶν, ὅπως ἂν ἐν πολλῇ εἴητε τιμῇ. Τί μὲν γὰρ χρηστότερον ἀνδρὶ ἢ γυνὴ εὔνους, καὶ ὅσα χρὴ ἀνδρὶ ἐρωμένῳ εἰδυῖά τε καὶ διακονουμένη; τί δαὶ ἄλλο οὕτω περισπούδαστον ἂν εἴη, ἢ εἰ νοσοῦντα αὐτὴ θεραπεύοι; καὶ εἴ τε ἀγαθὴ εἴη καὶ βελτίστη, οὐδὲν ἄλλο ἐγὼ κτῆμα οἰκίας ἀγαθόν τε καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον εὑρίσκω. Ἀλλὰ καὶ

ἄξιόν γε τὴν γυναῖκα οὕτως ἔχειν· οὐ γὰρ ἄλλῳ τινὶ ἢ τῇ γυναικὶ νυκτός τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀνὴρ προσαναπαύεται, καὶ πρὸς ἄλλον οὐδένα τῶν ἐν τῇ πόλει τὰ ἀπόῤῥητα ὅσαπέρ ἐστιν αὐτῷ διαλέγεται, ἀλλὰ μόνῃ τῇ γυναικὶ, καὶ ἐν ἴσῳ ὥσπερ ἂν ἑαυτῷ. Οὐ γυνὴ μέντοι ἐστὶν, ἣ ὁπόταν φίλη τε καὶ εὔνους ᾖ, μάλιστα σεαυτὸν εὐφραίνουσα, ἥκιστα δὲ ἀνιῶσα; οὐχ αὕτη ἐστὶν ἣ καὶ παῖδάς σοι τεξομένη; οὐχ αὐτοῦ ἐστιν, ἣ πόθον πρώτη ἔχουσα, καὶ οὗ ἀποθανόντος κἂν ὁ πατὴρ κἂν ἡ μήτηρ λυπεῖσθαι μὴ θέλωσιν, ὁ νόμος.

ΟΤΙ ΚΑΛΟΝ ΤΟ ΕΧΕΙΝ ΠΑΙΔΑΣ. ΟΕ.

1. Διογένους.

Μακάριος, ὅστις αὐτὸς ἰσχύων ἔτι
παῖδας παρασπίζοντας ἀλκίμους ἔχει.

2. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Καὶ κτῆμα δ', ὦ τεκοῦσα, κάλλιστον τόδε,
(*) πλούτου δὲ κρεῖσσον· τοῦ μὲν ὠκεῖα πτέρυξ,
παῖδες δὲ χρηστοὶ, κἂν θάνωσι, δώμασι
καλόν τε θησαύρισμα, τοῖς τεκοῦσί τε
ἀνάθημα βιότου, κοὔ ποτ' ἐκλείπει δόμους.

3. Εὐριπίδου Οἰνεῖ.

Ὡς οὐδὲν ἀνδρὶ πιστὸν ἄλλο πλὴν τέκνων.
κέρδους δ' ἕκατι καὶ τὸ συγγενὲς νοσεῖ.

4. Εὐριπίδου Δανάῃ.

Γύναι, φίλον μὲν φέγγος ἡλίου τόδε,
καλὸν δὲ πόντου χεῦμ' ἰδεῖν εὐήνεμον,
γῆ τ' ἠρινὸν θάλλουσα πλούσιόν θ' ὕδωρ,

2. Fr. 12. 3. Fr. 7. 4. Fr. 3.

πολλῶν τ᾽ ἔπαινον ἐστί μοι λέξαι καλῶν·
ἀλλ᾽ οὐδὲν οὕτω λαμπρὸν οὐδ᾽ ἰδεῖν καλὸν,
ὡς τοῖς ἄπαισι καὶ πόθῳ δεδηγμένοις,
παίδων νεογνῶν ἐν δόμοις ἰδεῖν φάος.

5. *Εὐριπίδου.*

Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

6. *Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένη.*

Ὡς ἀγαθόν ἐστι πρᾶγμα τὸ γενέσθαι τινὸς πατέρα.

7. *Εὐριπίδου Πρωτεσιλάῳ.*

Ὦ παῖδες, οἷον φίλτρον ἀνθρώποις φρενός.

8. *Μενάνδρου.*

Ὀδυνηρόν ἐστιν εὐτυχοῦντα τῷ βίῳ
ἔχειν ἔρημον διαδόχου τὴν οἰκίαν.

9. *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ᾽ ἰδεῖν τινα
τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.

10. *Διογένους.*

Ζηλωτὸς ὅστις εὐτύχησεν ἐν τέκνοις,
καὶ μὴ ᾽πισήμοις συμφοραῖς ὠδύρετο.

11. *Ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.*

Ἡ Λάκαινα πρός τινα Ἰωνικὴν δείξασαν αὐτῇ τὸν κόσμον ἀντεπέδειξε τὰ τέκνα, εἰποῦσα, Ὁ δὲ ἐμὸς κόσμος τοιοῦτος.

12. *Πλάτωνος.*

Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ

5. Herc. Fur. 1264. 6. Cleric. p. 60. 7. Fr. 10. 8. 9. Cleric. p. 326. 10. Vid. Eurip. Orest. 541. 12. Sympos. p. 208.

παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν [καὶ παλαιούμενον] ἕτερον νέον καταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. Μὴ οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὑτοῦ ἀποβλάστημα φύσει ἅπαν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ ἅμα καὶ εὐδαιμονίας εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον παντὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ ἔρως ἕπεται.

13. Ἀλλὰ μὴν μάχεταί γε πᾶν ζῶον διαφερόντως παρόντων ὧν ἂν τέκῃ.

14. *Ἱεροκλέους.*

Ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς παιδοποιΐας τόπῳ θετέος ἐστὶ καὶ ὁ τῆς πολυτεκνίας λόγος. Κατὰ φύσιν γάρ πως καὶ ἀκόλουθον τῷ γάμῳ τὸ πάντα ἢ τά γε πλεῖστα τῶν γεννωμένων ἀνατρέφειν· ἀλλ᾽ ἐοίκασιν οἱ πλείους ἀπειθεῖν τῇ παραινέσει δι᾽ αἰτίαν οὐ μάλα πρεπώδη. Διὰ γὰρ φιλοπλουτίαν καὶ τὸ πάμμεγα κακὸν ἡγεῖσθαι τὴν πενίαν τοῦτο πάσχουσι. Πρῶτον μὲν δὴ λογιστέον, ὡς οὐχ ἑαυτοῖς μόνον παραστάτας καὶ γηροβοσκοὺς καὶ πάσης τύχης τε καὶ περιστάσεως κοινωνοὺς (*) γεννῶμεν, οὐδ᾽ ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν γονέων ἡμῶν κατὰ πολλά γε. Καὶ γὰρ εὐχαριστίαν ἔχει πρὸς αὐτοὺς ἡ παιδοποιΐα τῷ, κἂν εἴ τι πάθοιμεν ἡμεῖς πρότερον, καταλείπειν ἐκείνοις ἀνθ᾽ ἡμῶν αὐτοὺς γηροβοσκούς. Καλὸν δὲ πάππος ὑπὸ σφετέρων ἐκγόνων χειραγωγούμενός τε καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀξιούμενος. Ὥστε πρῶτον μὲν εὐχάριστα πράττοιμεν ἂν εἰς γονέας τοὺς ἑαυτῶν παίδων ἐπιμελούμενοι γενέσεως, εἶτα καὶ ταῖς εὐχαῖς τε καὶ σπουδαῖς τῶν ἡμᾶς γειναμένων συνεργήσομεν. Εὐθὺ γὰρ ὅτε πρῶτον περὶ τὴν ἡμετέραν εἶχον γένεσιν, διανοίᾳ χρώμενοι τοῦ χύσιν αὐτῶν εἰς

13. Sympos. 208.

πλεῖστον λαβεῖν τὴν διαδοχὴν καὶ παῖδας ἐκ παίδων ὑπολείπεσθαι, καὶ γάμου προὐνόησαν καὶ τῆς ἡμετέρας σπορᾶς καὶ ἀνατροφῆς. Ὅθεν γαμοῦντες μὲν καὶ παιδοποιούμενοι πράττοιμεν ἂν οἷον μέρη τῆς ἐκείνων εὐχῆς, τὰ δ' ἐναντία φρονήσαντες ἐγκόπτοιμεν ἂν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. Καὶ μὴν κινδυνεύει πᾶς ὁ θελοντὴς καὶ περιστάσεως ἄνευ γάμον ἐκκλίνων καὶ παιδοποιΐαν παρανοίας κρίνειν τοὺς ἑαυτοῦ γονέας, ὡς οὐ σὺν ὀρθοῖς λογισμοῖς περὶ γάμου πεπραγματευμένους. Ἔνθα δὴ καὶ τὴν ἀνομολογίαν φωράσειεν ἄν τις εὐπετῶς. Πῶς γὰρ οὐ μάχης πλῆρες εὐαρεστεῖν μὲν τῷ ζῆν καὶ μένειν ἐν ἑαυτῷ, ὡς καθηκόντως εἰς τὸν βίον ὑπὸ τῶν σπειράντων παρηγμένον, τὸ δ' αὐτὸν ἑτέρους γεννῆσαι τῶν ἀδοκίμων ὑπολαμβάνειν; ἀλλὰ γὰρ πρῶτον μὲν, ὡς ἔφην, ἐνθυμῆσθαι χρὴ, διότι γεννῶμεν οὐχ ἑαυτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' οὓς γεγόναμεν αὐτοί, ἔπειτα καὶ ὑπὲρ φίλων τε καὶ συγγενῶν. Κεχαρισμένον γὰρ καὶ τούτοις ἐστὶ, παῖδας ἐξ ἡμῶν ἰδεῖν, διά τε τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν οἰκειότητα καὶ δὴ καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν· διορμίζεται γὰρ ὑπὸ τοῦ τοιούτου τοῖς προσήκουσιν ὁ βίος ἀνάλογον ταῖς ἐπὶ πολλῶν ἀγκυρῶν σαλευούσαις ναυσίν· ὅθεν κατὰ τὸν φιλοσυγγενῆ καὶ φιλεταῖρόν ἐστιν ἡ περὶ γάμον καὶ τέκνα σπουδή. Παρακαλεῖ δ' εὖ μάλα καὶ ἡ πατρὶς ἐπὶ ταὐτόν. Καὶ σχεδὸν οὐδ' ἑαυτοῖς οὕτως ὡς τῇ πατρίδι φυτεύομεν παῖδας, τῆς μεθ' ἡμᾶς προνοούμενοι τάξεως καὶ τῷ κοινῷ παρέχοντες τοὺς διαδεξομένους ἡμᾶς. Ὅθεν ὁ μὲν ἱερεὺς ἴστω τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ ἱερέας ὀφείλων, ὁ δ' ἄρχων ἄρχοντας, ὁ δὲ δημηγόρος δημηγόρους, καὶ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ὁ πολίτης πολίτας. Καθάπερ οὖν χορῷ μέν ἐστι κεχαρισμένη ἡ τῶν χορευτῶν διαμονὴ, στρατεύματι δὲ ἡ τῶν στρατιωτῶν, οὕτω καὶ πόλει ἡ τῶν πολιτῶν. Ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ὀλιγοχρόνιόν τι σύστημα πόλις ὅ τε βίος αὐτῆς κατὰ βίον ἀνθρώπου τὴν συμμετρίαν ἐλάμβανεν, οὐδὲν ἔδει διαδοχῆς· ἐπεὶ δ' εἰς πολλὰς γενεὰς ἐξικνεῖται, δαίμονι δὲ εὐδαιμονεστέρῳ χρησαμένη καὶ εἰς μακροὺς αἰῶνας πόλις, φανερὸν, ὡς οὐ τοῦ παρόντος ἐστοχάσθαι δεῖ μόνον, (*) ἀλλὰ καὶ τοῦ μετέπειτα, τήν τε ἰδίαν μὴ περιορᾶν χώραν ἔρημον, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσιν ἱδρυμένην ταῖς ἀπὸ τῶν ἡμετέρων τέκνων.

15. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Εἰ πάντα τὰ γινόμενα τέκνα θρεπτέον.

Οἱ δὲ νομοθέται, οἷς αὐτὸ τοῦτο γέγονεν ἔργον ζητεῖν καὶ σκοπεῖν, τί μὲν ἀγαθὸν πόλει τί δὲ κακόν, καὶ τί μὲν ὠφελεῖ τί δὲ βλάπτει τὸ κοινόν· οὐχὶ δὲ καὶ οὗτοι πάντες συμφορώτατον μὲν ταῖς πόλεσιν ἐνόμισαν τὸ πληθύνεσθαι τοὺς τῶν πολιτῶν οἴκους, βλαβερώτατον δὲ τὸ μειοῦσθαι; καὶ ἀπαιδίαν μὲν ἢ ὀλιγοπαιδίαν τῶν πολιτῶν ὑπέλαβον εἶναι ἀλυσιτελὲς, τὸ δὲ ἔχειν παῖδας, καὶ νὴ Δία πολλοὺς ἔχειν, λυσιτελές; Τοῦτο μὲν γὰρ ἀμβλίσκειν ἀπεῖπον ταῖς γυναιξὶ, καὶ ταῖς ἀπειθούσαις ζημίαν ἐπέθεσαν· τοῦτο δὲ ἀτοκίᾳ προστίθεσθαι καὶ τὴν κύησιν εἴργειν ἀπηγόρευσαν αὐταῖς· τοῦτο δὲ πολυπαιδίας ἔταξαν γέρα καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, καὶ τὴν ἀπαιδίαν ἐπιζήμιον κατέστησαν. Πῶς δ' οὖν οὐκ ἂν ἡμεῖς ἄδικα καὶ παράνομα δρῷμεν, ἐναντία δρῶντες τῇ βουλήσει τῶν νομοθετῶν θείων καὶ θεοφιλῶν ἀνδρῶν, οἷς ἕπεσθαι νομίζεται καλὸν καὶ συμφέρον; δρῷμεν δ' ἂν ἐναντία τὴν πολυπαιδίαν τὴν ἑαυτῶν κωλύοντες. Πῶς δ' οὐχὶ καὶ εἰς τοὺς πατρῴους θεοὺς ἐξαμαρτάνοιμεν ἂν καὶ εἰς τὸν Ὁμόγνιον Δία ταῦτα πράττοντες; ὥσπερ

γὰρ ὁ περὶ ξένους ἄδικος εἰς τὸν Ξένιον ἁμαρτάνει Δία καὶ ὁ περὶ φίλους εἰς τὸν Φίλιον, οὕτως ὅστις εἰς τὸ ἑαυτοῦ γένος ἄδικος εἰς τοὺς πατρῴους ἁμαρτάνει θεοὺς καὶ εἰς τὸν Ὁμόγνιον Δία, τὸν ἐπόπτην τῶν ἁμαρτημάτων τῶν περὶ τὰ γένη· ὁ δέ γε περὶ τοὺς θεοὺς ἁμαρτάνων ἀσεβής. Καὶ μὴν ὅτι καλὸν καὶ λυσιτελὲς παίδων ἀνατροφὴ πολλῶν μάθοι τις ἂν λογισάμενος, ὡς μὲν ἔντιμος ἐν πόλει πολύπαις ἀνὴρ, ὡς δ' αἰδῶ παρέχει τοῖς πλησίον, ὡς δὲ δύναται πλέον πάντων τῶν ὁμοίων, ἄν γε μὴ ὁμοίως παίδων εὐπορῶσι. Καθάπερ γὰρ, οἶμαι, πολύφιλος ἀφίλου ἀνδρὸς δυνατώτερος, οὕτω καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ πολύπαις τοῦ ἄπαιδος ἢ τοῦ ὀλίγους κεκτημένου παῖδας, καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον, ὅσῳ περ ἐγγύτερον υἱὸς ἑκάστῳ ἢ φίλος. Ἄξιον δὲ νοῆσαι, ποῖόν τι καὶ θέαμά ἐστιν ἀνὴρ πολύπαις ἢ γυνὴ σὺν ἀθρόοις ὁρωμένη τοῖς ἑαυτῶν παισίν· οὔτε γὰρ πομπὴν πεμπομένην θεοῖς οὕτω καλὴν θεάσαιτ' ἄν τις, οὔτε χορείαν ἐπὶ ἱεροῖς κόσμῳ χορευτῶν οὕτως ἀξιοθέατον, ὡς χορὸν παίδων πολλῶν προηγουμένων ἐν πόλει πατρὸς τοῦ ἑαυτῶν ἢ μητρὸς καὶ χειραγωγούντων τοὺς γονεῖς ἢ τρόπον ἕτερον περιεπόντων κηδεμονικῶς. Τί μὲν τούτου κάλλιον τοῦ θεάματος; τί δὲ τῶν γονέων τούτων ζηλωτότερον, ἄλλως τε κἂν ἐπιεικεῖς ὦσι; τίσι δ' ἂν ἄλλοις οὕτω προθύμως ἢ συνεύξαιτό τις ἀγαθὰ παρὰ θεῶν, ἢ συμπράξειεν αὐτοῖς εἰς ὅ τι δέοιντο;

(*) ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΕΧΕΙΝ ΤΕΚΝΑ, ΚΑΙ ΑΔΗΛΟΝ ΕΙ ΙΔΙΑ ΤΩΝ ΕΧΕΙΝ ΝΟΜΙΖΟΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΜΗΔΕ ΘΕΤΟΝ ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ. Οϛ.

1. Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀθλιώτερον πατρὸς,
πλὴν ἕτερος ἂν ᾖ πλειόνων παίδων πατήρ.

2. Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.

Ἀμηχανῶ δ' ἔγωγε κοὐκ ἔχω μαθεῖν,
εἴτ' οὖν ἄμεινόν ἐστι γίγνεσθαι τέκνα
θνητοῖσιν, εἴτ' ἄπαιδα καρποῦσθαι βίον.
ὁρῶ γὰρ, οἷς μὲν οὐκ ἔφυσαν, ἀθλίους·
ὅσοισι δ' εἰσὶν, οὐδὲν εὐτυχεστέρους.
καὶ γὰρ κακοὶ γεγῶτες ἐχθίστη νόσος,
κἂν αὖ γένωνται σώφρονες, κακὸν μέγα·
λυποῦσι τὸν φύσαντα, μὴ πάθωσί τι.

3. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Ψυχὴ τέκν'. ὅστις δ' αὔτ' ἄπειρος ὢν λέγει,
ἧσσον μὲν ἀλγεῖ, δυστυχῶν δ' εὐδαιμονεῖ.

4. Μενάνδρου Ἐπικλήρῳ.

Ἢ δεῖ ζῆν μόνον,
ἢ πατέρα παίδων ἀποθανεῖν γεννωμένων·
οὕτω τὸ μετὰ ταῦτ' ἐστὶ τοῦ βίου πικρόν.

5. Σοφοκλῆς Ἠλέκτρα.

Δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προσγίγνεται.

6. Ὁμήρου.

1. Cleric. p. 236. 2. Fr. 2. 3. V. 420. 4. Cleric. p. 64
5. V. 770. 6. Od. I. 215.

Μήτηρ μέν τ᾽ ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι· αὐτὰρ ἔγωγε
οὐκ οἶδ᾽· οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

7. Μενάνδρου.

Ἔστιν δὲ μήτηρ φιλότεκνος μᾶλλον πατρός·
ἡ μὲν γὰρ αὑτῆς οἶδεν υἱὸν, ὁ δ᾽ οἴεται.

8. Μενάνδρου Προεγκαλῶν.

Οἷον τὸ γενέσθαι πατέρα παίδων ἦν (κακόν·)
λύπη, φόβος, φροντὶς, πέρας ἐστὶν οὐδεέν.

9. Σοφοκλῆς Ἀλεάδαις.

Παῦσαι· καταρκεῖ τοῦδε κεκλῆσθαι πατρὸς,
εἴπερ πέφυκά γ᾽· εἰ δὲ μὴ, μείζων βλάβη.
τό τοι νομισθὲν τῆς ἀληθείας κρατεῖ.

10. Εὐριπίδου Μελανίππη.

Ἴστω δ᾽ ἄφρων ὢν, ὅστις ἄτεκνος ὢν τὸ πρὶν,
παῖδας θυραίους εἰς δόμους ἐκτήσατο,
τὴν μοῖραν εἰς τὸ μὴ χρεὼν παραστρέφων.
ᾧ γὰρ θεοὶ δίδωσι μὴ φῦναι τέκνα,
οὐ χρὴ ᾽γκαλεῖσθαι πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλ᾽ ἐᾶν.

11. Μενάνδρου Καρχηδονίῳ.

Αὐτὸς γὰρ οὐδεὶς οἶδε, πῶς ἐγένετο.

12. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Θετῶν δὲ παίδων ποῦ κράτος; τὰ φύντα γὰρ
κρείσσω νομίζειν τῶν δοκημάτων χρεών.

13. Δημοκρίτου.

Τεκνοτροφίη σφαλερόν· τὴν μὲν γὰρ ἐπιτυχίην ἀγῶνος μεστὴν καὶ φροντίδος κέκτηται, τὴν δὲ ἀποτυχίην ἀνυπέρθετον ἑτέρην ὀδύνην.

7. Cleric. p. 236. Euripidi tribuit Eustath. Odyss. Λ. p. 1412. 49. 8. Cleric. p. 158. 9. Fr. 107. 10. Fr. 9. 11. Cleric. p. 242. 12. Fr. 18.

14. Ἀριστίππου.

(*) Μεμφομένης αὐτῷ τῆς γυναικὸς, ὅτι τὸν υἱὸν οὐ προσίεται, καὶ λεγούσης ὅτι ἐκ σοῦ εἴη, ἀποπτύσας, Καὶ γὰρ τοῦτο, εἶπεν, ἐξ ἐμοῦ· ἀλλ᾽ οὐδέν μοι χρήσιμόν ἐστιν.

15. Δημοκρίτου.

Οὐ δοκεῖ μοι χρῆναι παῖδας κτᾶσθαι· ἐνορῶ γὰρ ἐν παίδων κτήσει πολλοὺς μὲν καὶ μεγάλους κινδύνους, πολλὰς δὲ λύπας, ὀλίγα δὲ τὰ εὐθηλέοντα καὶ ταῦτα λεπτά τε καὶ ἀσθενέα.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτεῳ χρήματά ἐστι, παῖδα ποιήσασθαι ἐκ τῶν φίλων ἐμοὶ δοκεῖ ἄμεινον εἶναι· καὶ τῷ μὲν παῖς ἔσται τοιοῦτος, οἷον ἂν βούληται· ἔστι γὰρ ἐκλέξασθαι οἷον ἐθέλει καὶ ὃς ἂν δοκῇ ἐπιτήδειος εἶναι, καὶ μάλιστα κατὰ φύσιν ἕποιτο. Καὶ τοῦτο τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἐνταῦθα μέν ἐστι τὸν παῖδα λαβεῖν καταθύμιον ἐκ πολλῶν ὧν ἂν δεῖ· ἢν δέ τις ποιῆται ἀπὸ ἑωυτοῦ, πολλοὶ ἔνεισι κίνδυνοι· ἀνάγκη γὰρ ὃς ἂν γένηται, τούτῳ χρῆσθαι.

17. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνθρώποισι τῶν ἀναγκαίων δοκεῖ εἶναι, παῖδας κτήσασθαι ἀπὸ φύσιος καὶ καταστάσιός τινος ἀρχαίης. Δῆλον δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοισι. Πάντα γὰρ ἔκγονα κτᾶται κατὰ φύσιν ἐπωφελείης γε οὐδεμιᾶς εἵνεκα· ἀλλ᾽, ὅταν γένηται, ταλαιπωρεῖ καὶ τρέφει ἕκαστον ὡς δύναται, καὶ ὑπερδέδοικε μέχρι σμικρᾶς καὶ ἤν τι πάθῃ ἀνιᾶται. Ἡ μὲν φύσις τοιαύτη πάντων ἐστὶν ὅσα ψυχὴν ἔχει· τὸ δὲ δὴ ἀνθρώπινον μείζον᾽ ἤδη πεποίηται, ὥστε καὶ ἐπαύρησίν τινα γίγνεσθαι ἀπὸ τοῦ ἐκγόνου.

14. Vid. Diogen. Laert. II. 81.

ΟΤΙ ΚΡΕΙΤΤΟΝΕΣ ΟΙ ΑΡΣΕΝΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΝΟΘΟΥΣ ΟΥΚ ΕΛΑΤΤΟΝΑΣ ΧΡΗ ΚΡΙΝΕΙΝ ΤΩΝ ΓΝΗΣΙΩΝ. ΟΖ.

1. *Εὐριπίδου.*

Γυνὴ μὲν ἐξελθοῦσα πατρῴων δόμων
οὐ τῶν τεκόντων ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦ λέχους.
τὸ δ' ἄρσεν ἕστηκ' ἐν δόμοις ἀεὶ γένος
θεῶν πατρῴων καὶ τάφων τιμάορον.

2. *Μενάνδρου.*

Θυγάτηρ ἐπίγαμος, κἂν ὅλως μηθὲν λαλῇ,
διὰ τοῦ σιωπᾶν πλεῖστα περὶ αὐτῆς λέγει.

3. *Εὐριπίδου Ἰφιγενεία.*

Στύλοι γὰρ οἴκων παῖδές εἰσιν ἄρσενες.

4. *Μενάνδρου.*

Εὐδαιμονίας τοῦτ' ἐστὶν, υἱὸς νοῦν ἔχων.

5. *Μενάνδρου Ἀνεψιοῖς.*

Ἀλλὰ θυγάτηρ κτῆμ' ἐστὶν ἐργῶδες πατρί.

6. *Μενάνδρου Ἁλιεύς.*

Χαλεπόν γε θυγάτηρ κτῆμα καὶ δυσδιάθετον.

7. *Ποσειδίππου Ἑρμαφροδίτου.*

Υἱὸν τρέφει πᾶς, κἂν πένης τις ὢν τύχῃ·
θυγατέρα δ' ἐκτίθησι, κἂν ᾖ πλούσιος.

8. *Διφίλου.*

Κόρης ἀπαλλαττόμεθα, ταμιείου πικροῦ.

9. *Σοφοκλῆς Ἀλεάδαις.*

1. Fr. Dan. 9. Cf. 73, 11. 2. Cleric. p. 236. 3. Taur. 57. 4. 5. Cleric. p. 18. 6. Cleric. p. 8. 9. Fr. 108.

Ὁ δὴ νόθος τοῖς γνησίοις ἴσον σθένει·
ἅπαν τὸ χρηστὸν γνησίαν ἔχει φύσιν.

10. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.*

Ὀνόματι μεμπτὸν τὸ νόθον, ἡ φύσις δ' ἴση.

11. *Εὐριπίδου Εὐρυσθεῖ.*

Μάτην δὲ θνητοὶ τοὺς νόθους φεύγουσ' ἄρα
(*) *παῖδας φυτεύειν· ὃς γὰρ ἂν χρηστὸς φυῇ,*
οὐ τοὔνομ' αὐτοῦ τὴν φύσιν διαφθερεῖ.

12. *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Ἐγὼ δὲ παῖδας οὐκ ἐῶ νόθους λαβεῖν.
τῶν γνησίων γὰρ οὐδὲν ὄντες ἐνδεεῖς
νόμῳ νοσοῦσιν· ὅ σε φυλάξασθαι χρεών.

ΠΕΡΙ ΝΗΠΙΩΝ. ΟΗ.

1. *Καλλιμάχου.*

Ἄρνες τοι, φίλε κοῦρε, συνήλικες, ἄρνες ἑταῖροι
ἔσκον, ἐνήριθμοι δ' αὔλια καὶ βοτάναι.

2. *Θεοκρίτου Βουκολικῶν.*

Φείδευ τῶν ἀρνῶν, φείδευ, λύκε, τῶν ἐρίφων μευ,
μηδ' ἀδικῆς μ', ὅτι μικρὸς ἐὼν πολλοῖσιν ὁμαρτέω.

3. *Βιότου ἐκ Μηδείας.*

Τὸ θρέψαι δ' ἐν βροτοῖσι πολλάκις
πλείω πορίζει φίλτρα τοῦ φῦσαι τέκνα.

4. *Εὐριπίδου Αὐγῆς.*

Τίς δ' οὐχὶ χαίρει νηπίοις ἀθύρμασιν;

5. *Εὐφορίωνος.*

Τέκνον, μὴ σύ γε μητρὸς ἀπ' ἀνθερεῶνας ἀμήσῃς,

10. Fr. 9. 11. Fr. 5. 12. Fr. 27. 1. Fr. 127. 2. Idyll. VIII. 63. 3. Dionysii tyranni haec esse conii. Elmsl. ad Med. p. 74. 4. Fr. 6. 5. Fr. 51. Mein.

ἡελίους ἥτις σε τριηκοσίους ἐφόρησα.
τέκνον, ὑπὸ ζώνῃ, φοβερὰς δ᾽ ὠδῖνας ἀνέτλην
εἰς φάος ἐρχομένου, λαρὸν δ᾽ ἐπὶ χείλεσι πρώτη
μαστὸν ἐπισχομένη λευκῷ σ᾽ ἔψησα γάλακτι.

6. Ἡρώδου Μιμιάμβων.

Ἡ χαλκέην μοι μυῖαν ἢ κύθρην παίζει,
ἢ ταῖσι μηλάνθῃσιν ἅμματ᾽ ἐξάπτων
τοῦ κεσκέου μοι τὸν γέροντα λωβῆται.

7. Πομπηΐου Μακροῦ.

Δεῦτ᾽, ὦ τέκν᾽, ὦ στερχθένθ᾽ ὅσον πλεῖστον θέμις,
ὦ πολλὰ τέρψαντ᾽ οὐδὲ λυπήσαντά τι,
μητέρα τε προσλάζυσθε κἀξαρτᾶσθέ μου·
βούλεσθ᾽ ἀθύρειν; παίζετ᾽, ὦ νέαι φρένες·
ὡς ἔστιν ἡμῖν τοῦτ᾽ ἔαρ παντὸς βίου.
ἥβη δὲ λῦπαι φροντίδες θ᾽ ἥβῶσ᾽ ὁμοῦ.

8. Εὐριπίδου Δανάης.

Τάχ᾽ ἂν πρὸς ἀγκάλαισι καὶ στέρνοις ἐμοῖς
πηδῶν ἀθύροι καὶ φιλημάτων ὄχλῳ
ψυχὴν ἐμὴν κτήσαιτο· ταῦτα γὰρ βροτοῖς
φίλτρον μέγιστον, αἱ ξυνουσίαι, πάτερ.

9. Σοφοκλέους Αἴαντος.

Ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος
τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ὅμοιος, καὶ γένοι᾽ ἂν οὐ κακός.
καίτοι σε καὶ νῦν τοῦτό γε ζηλοῦν ἔχω,
ὁθούνεκ᾽ οὐδὲν τῶνδ᾽ ἐπαισθάνῃ κακῶν.
ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.

10. Εὐριπίδου Μηδείας.

Ἀλλ᾽ οἵγε παῖδες ἐκ τρόχων πεπαυμένοι

8. Fr. 1 9. V. 550. 10. V. 46.

στείχουσι, μητρὸς οὐδὲν ἐννοούμενοι
κακῶν· νέα γὰρ φροντὶς οὐκ ἀλγεῖν φιλεῖ.

(*) ΟΤΙ ΧΡΗ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΥΣΗΣ ΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΞΙΟΥΣΘΑΙ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ, ΚΑΙ ΕΙ ΕΝ ΑΠΑΣΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΠΕΙΣΤΕΟΝ. ΟΘ.

1. Θεόγνιδος.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι πατρὸς καὶ μητρὸς ἄμεινον
ἔπλεθ᾽, ὅσοις ὁσίης, Κύρνε, μέμηλε δίκης.

2. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει,
ὁ δ᾽ ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανὼν θεοῖς φίλος.

3. Ἐν ταὐτῷ.

Οὐκ ἔστι παισὶ τοῦδε κάλλιον γέρας
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι.

— — — — — —

καὶ τοῖς τεκοῦσιν ἀξίαν τιμὴν νέμειν.

4. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν μητρὸς ἥδιον τέκνοις.
ἐρᾶτε μητρός, παῖδες, ὡς οὐκ ἔστ᾽ ἔρως
τοιοῦτος ἄλλος, οἷος ἡδίων ἐρᾶν.

5. Κλεαινέτου.

Γεννητόρων ἕκατι κατθανεῖν καλόν.

6. Δικαιογένους.

Αὐτὸς τραφεὶς δὲ τῶν φυτευσάντων ὕπο,
καλῶς τὸν αὐτὸν ἔρανον αὐτοῖσιν νέμεις.

1. V. 131. 2. Fr. inc. 175. 3. Heralid. 298. — Vs. tertius falso citatur. Vid. Fragm. inc. 168. 4. Fr. 19.

7. Ἀντιφάνους.

Ὅστις δ' ἐρυθριᾷ τηλικοῦτος ὢν ἔτι
πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ γονέας, οὐκ ἔστιν κακός.
ὅστις γὰρ ὁμόλογόν τι μὴ ποιεῖ πατρὶ,
πάντων ἂν οὗτος κατεφρόνησε τῶν θεῶν.
τοῦ γὰρ πατρὸς κρατεῖν μὲν αἰσχύνην φέρει,
ἡσσημένῳ δὲ δόξα νικητήριος.

8. Φιλήμονος.

Ἔτεκές με, μῆτερ, καὶ γένοιτό σοι τέκνων
ὄνησις, ὥσπερ καὶ δίκαιόν ἐστί σοι.

9. Ἰουλίου ἐκ τῶν εἰς τὸν Διόνυσον καὶ τὴν πατρίδα γραφέντων.

Κάδμον δ' ἀραμένη τλήμων ἐξῆλθεν Ἀγαυὴ
ὃν πατέρα τρομέοντα· φέρεν δέ μιν ὧν ὑπὲρ ὤμων
γήραϊ κεκμηῶτα, καλῷ δ' ἐβαρύνετο φόρτῳ.

10. Σοφοκλῆς Ἀντιγόνη.

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ', εἶπον ἄν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν.

11. Πυθαγόρου ἐκ τῶν Χρυσῶν ἐπῶν.

Τούς τε γονεῖς τίμα, τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας.

12. Ἀγάθωνος.

Ὡς ἡδὺ τῷ φύσαντι πείθεσθαι τέκνα.

13. Ἀλέξιδος.

Οὐκ ἠξίωσα καταλιπεῖν τὴν μητέρα,
πρώτην δὲ σώζειν· τοῖς γὰρ ὀρθῶς εἰδόσι
τὰ θεῖα μείζω μητρὸς οὐκ ἔστιν ποτέ.
ὅθεν ὁ πρῶτος οὐκ ἀπαιδεύτως ἔχων,
ἱδρύσαθ' ἱερὸν μητρὸς, οὐ δείξας σαφῶς
ποίας· ἐάσας δ' ὑπονοεῖν εἰς τοὔνομα.

14. Μενάνδρου.

8. Cleric. p. 350. 10. V. 755. 14. Cleric. p. 236.

Αἰσχύνομαι τὸν πατέρα, Κλειτοφῶν· μόνον
ἀντιβλέπειν ἐκεῖνον οὐ δυνήσομαι
ἀδίκως, τὰ δ' ἄλλα ῥᾳδίως χειρώσομαι.

15. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

Τὰ τῶν τεκόντων ὡς μετέρχεται θεὸς
μιάσματα.

16. Διφίλου.

Εἰ τοῦ πατρὸς δόξαιμι κρεῖττόν σοι λέγειν,
ἐμαυτὸν ἀδικῶ κοὐκέτ' εἰμὶ εὐσεβής,
ὅτι τὸν κατασπείραντα λυπῶ κοὐ φιλῶ.

17. Τιμοκλέους.

(*) Ὅστις φοβεῖται τὸν πατέρα καἰσχύνεται,
οὗτος πολίτης ἀγαθὸς ἔσται κατὰ λόγον,
καὶ τοὺς πολεμίους δυνάμενος κακῶς ποιεῖν.

18. Μενάνδρου.

Μηδὲν ὀδύνα τὸν πατέρα γιγνώσκων, ὅτι
ὁ μέγιστον ἀγαπῶν δι' ἐλάχιστ' ὀργίζεται.

19. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Πατρὸς δ' ἀνάγκη παισὶ πείθεσθαι λόγῳ.

20. Σοφοκλῆς Οἰδίποδι.

Τὰ τῶν τεκόντων ὄμμαθ' ἥδιστον βλέπειν.

21. Ὁμήρου.

Ἦ οὐκ ἀΐεις ὅσσον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα;

22. Εὐριπίδου.

Δίκαια τοὺς τεκόντας ὠφελεῖν τέκνα.

23. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.

15. Fr. 17. 18. Cleric. p. 238. 19. Fr. 32. 20. Tyr. 999.
21. Od. I. 298. 22. Herc. Fur. 583. 23. Fr. 19.

Ἢ τί πλέον εἶναι παῖδας ἀνθρώποις, πάτερ,
εἰ μὴ 'πὶ τοῖς δεινοῖσιν ὠφελήσομεν;

24. Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.

Ῥῆσις βραχεῖα τοῖς φρονοῦσι σώφρονα
πρὸς τοὺς τέκοντας καὶ φυτεύσαντας πρέπει.

25. Χαιρήμονος.

Γένοιτό μοι τὰς χάριτας ἀποδοῦναι πατρί.

26. Μενάνδρου.

Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν.

27. Εὐριπίδου.

Ἀλλ' ἴστ', ἐμοὶ μὲν οὗτος οὐκ ἔσται νόμος
τὸ μὴ οὔ σε, μᾶτερ, προσφιλῆ νέμειν ἀεί,
καὶ τοῦ δικαίου καὶ τόκων τῶν σῶν χάριν.
στέργω δὲ τὸν φύσαντα τῶν πάντων βροτῶν
μάλισθ'· ὁρίζω τοῦτο, καὶ σὺ μὴ φθόνει,
κείνου γὰρ ἐξέβλαστον· οὐδ' ἂν εἷς ἀνὴρ
γυναικὸς αὐδήσειεν, ἀλλὰ τοῦ πατρός.

28. Ὀρφέως.

Ζεὺς δ' ἐφορᾷ, γονέων ὁπόσοι τίουσι θέμιστας
ἠδ' ὅσοι οὐκ ἀλέγουσιν ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες.
καὶ τοῖς μὲν πρόφρων τε καὶ ἤπιος ἐσθλὰ δίδωσι,
τοῖς δὲ κακὰ φρονέων νεμεσίζεται ἔμμενὲς αἰεί·
δειναὶ γὰρ κατὰ γαῖαν ἐριννύες εἰσὶ τοκήων.

29. Εὐριπίδου Ἀλόπης.

Ἐγὼ δ', ὃ μὲν μέγιστον, ἄρξομαι λέγειν
ἐκ τοῦδε πρῶτον, πατρὶ πείθεσθαι χρεὼν
παῖδας νομίζειν τ' αὐτὸ τοῦτ' εἶναι δίκην.

30. Φιλήμονος.

24. Fr. 62. 26. Cleric. p. 238. 27. Inc. 35. 28. Fr. 11. Herm. 29. Fr. 5. 30. Cleric. p. 350.

Βούλου γονεῖς πρώτιστον ἐν τιμαῖς ἔχειν.

31. Χαιρήμονος.

Βεβαιοτέραν ἔχε τὴν φιλίαν πρὸς τοὺς γονεῖς.

32. Μενάνδρου.

Δίκας γραφόμενος πρὸς γονεῖς μαίνῃ, τάλαν.

33. Δικαιογένους.

Θεὸς μέγιστος τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.

34. Πλάτωνος Νόμων ια.

Γονέων δὲ ἀμελεῖν [οὔτε θεὸς] οὔτ' ἄνθρωπος ξύμβουλος νοῦν ἔχων ποτὲ γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί. Φρονῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμάς τε καὶ ἀτιμίας ὀρθῶς ξυντεταγμένον. Νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται πᾶσι διχῇ· τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας, ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας, ἐκείνους ἡγούμεθα τοὺς ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὔνοιαν καὶ χάριν ἔχειν. (*) Πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ἄγαλμα αὐτῷ ποτε, τοιοῦτον ἐφέστιον ἵδρυμα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι· ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος.

35. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος.

Σὺ δὲ δὴ πρὸς Διός, ὦ Εὐθύφρων, οὑτωσὶ ἀκριβῶς οἴει ἐπίστασθαι περὶ τῶν θεῶν ὅπῃ ἔχει καὶ τῶν ὁσίων τε καὶ ἀνοσίων, ὥστε τούτων οὕτω πραχθέντων, ὡς σὺ λέγεις, οὐ φοβῇ δικαζόμενος τῷ πατρί, ὅπως μὴ αὖ σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων;

32. Cleric. p. 238. 34. P. 930. 35. P. 4. E.

36. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας.

37. Ἀναξιμένους.

Οὗτος γὰρ μάλιστα πάντων φιλοπάτωρ ἐστὶν, ὅστις ζητεῖ δι᾽ οὗ μηδὲν λυπήσας τὸν πατέρα πλεῖστ᾽ αὐτὸν εὐφράναιτ᾽ ἄν. Τί γάρ ἐστι δικαιότερον ἢ τοὺς γενέσεως καὶ παιδείας αἰτίους ὄντας ἀντευεργετεῖν;

38. Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς Συμμίκτου ἱστορίας.

Πρώτῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι φασὶ τὴν Αἴτνην ῥυῆναι· ὅτε καὶ Φιλόνομος καὶ Καλλίας οἱ Καταναῖοι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας ἀράμενοι διὰ μέσης τῆς φλογὸς ἐκόμισαν, τῶν ἄλλων κτημάτων καταφρονήσαντες, ἀνθ᾽ ὧν καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θείου· τὸ γάρ τοι πῦρ θεόντων αὐτῶν διέστη, καθ᾽ ὃ μέρος ἐκεῖνοι παρεγίνοντο.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου, ἔστ᾽ ἂν καὶ ἐς ἄνδρας ἀφίκετο. Ὕστερον οὖν εἰς τὴν Ἐρετρίαν ἐπανῆλθε καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο, ὅ τι ἄρα μάθοι σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου· ὁ δὲ δείξειν ἔφη, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. Χαλεπήναντος γὰρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ τέλος πληγὰς ἐντείναντος, ὁδὶ τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας, Τοῦτο, ἔφη, μεμαθηκέναι, φέρειν ὀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγανακτεῖν.

40. Πλάτωνος.

Πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαι προσβιάζεσθαι, μὴ νόσῳ παραφροσύνης ἐχομένους. Ἐὰν δέ τινα καθεστῶτα ζῶσι βίον, αὐτοῖς μὲν ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μὴ, μήτε ἀπεχθάνεσθαι νουθετοῦντα, [μήτε δὴ κολακεύοντά γε ὑπηρετεῖν αὐτοῖς πληρώσεις ἐπιθυμιῶν] ἐκπορίζοντα, ἃς αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ζῆν.

39. IX. 33. Locus Aeliani qui praecedit, deest in nostris exemplaribus. 40. P. 331. B.

41. Πιττακοῦ.

Πιττακὸς παρακαλούμενος υἱῷ καὶ πατρὶ διαιτῆσαι εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν, Εἰ μὲν ἀδικώτερα μέλλεις λέγειν τοῦ πατρὸς, καταχριθήσῃ· εἰ δὲ δικαιότερα, διὰ τοῦτο αὐτὸ ἄξιος εἶ καταχριθῆναι.

42. Σωκράτους.

Ἀγνώμονι πατρὶ καθάπερ αὐστηρῷ νόμῳ συμπεριενεκτέον.

43. Πλάτωνος.

Πλάτων θρασυνόμενον ἰδών τινα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, Οὐ παύσῃ μειράκιον, εἶπε, τούτου καταφρονῶν, δι᾽ ὃν μέγα φρονεῖν ἀξιοῖς;

44. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Οἱ ἄρτι ἐκ φιλοσοφίας πάντας ἐλέγχοντες καὶ ἀπὸ τῶν γονέων ἀρχόμενοι, πάσχουσιν ὅπερ καὶ οἱ νεώνητοι κύνες, οἳ οὐ μόνον τοὺς ἄλλους ὑλακτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔνδον.

45. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

(*) Μετὰ τὸ θεῖον καὶ δαιμόνιον πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον γονέων τε καὶ νόμων, μὴ πλαστῶς, ἀλλὰ πεπιστευμένως ἑαυτὸν πρὸς ταῦτα παρασκευάζοντο. Τὸ μένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐδοκίμαζον, εἰ καὶ μικρῷ χείρω τῶν ἑτέρων εἴη.

43. Diogeni tribuit Diogen. Laert. VI. 65. 45. Vid. Mahn. de Aristox. p. 104.

46. Τοῦ αὐτοῦ.

Γονέων δὲ ἀμελοῦντι οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων ξύμβουλος γένοιτ' ἄν ποτε οὐδεὶς οὐδενί.

47. Τοῦ αὐτοῦ.

Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς πολλάκις ἐπιτελεῖς γινομένας.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον πρόγονοι γήραϊ ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοις σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί.

49. Πλάτωνος Νόμων δ'.

Γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, ὡς θέμις, ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρεσβύτατα· νομίζειν δὲ ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὸν εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς ψυχῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεχρημένοις. Παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρὴ πρὸς αὐτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως· διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. Πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη δίκης Νέμεσις ἄγγελος. Θυμουμένοις γε οὖν ὑπείκειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμόν, ἐάν τε ἐν λόγοις ἐάν τε ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον συγγιγνώσκοντα, ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεῖ δοξάζων ἀδικεῖσθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. Τελευτησάντων δὲ γονέων ταφὴ μὲν ἡ σωφρονεστάτη καλλίστη, μήτε ὑπεραίροντα τὸν εἰθισμένον ὄγκον, μήτε ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες τοὺς αὐτῶν γεννήτας ἐτίθεσαν· τάς τε αὖ κατὰ ἐνιαυτὸν τῶν ἤδη τέλος ἐχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον φερούσας ἀποδιδόναι, τῷ δὲ μὴ παραλιπεῖν μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστα ἀεὶ πρεσβεύειν, δαπάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμηκόσι νέμοντα. Ταῦτα δ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες ἑκάστοτε ἕκαστοι τὴν ἀξίαν παρὰ θεῶν, καὶ ὅσοι κρείττονες ἡμῶν, κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου.

46. Cf. supra §. 34. 47. 48. Plat. Legg. XI. p. 931. E 49. P. 717.

50. Περικτυόνης Πυθαγορίας ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.

Οὔτε λέξαι δεῖ κακὸν γονέας οὔτε ἔρξαι, πείθεσθαι δὲ σμικροῖσί τε καὶ μεγάλοισι γονεῦσιν, ἐν πάσῃ δὲ ψυχῆς τε καὶ σώματος τύχῃ καὶ τῶν ἔξωθεν, καὶ ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ καὶ ὑγιείῃ καὶ πλούτῳ καὶ ἀπορίῃ καὶ δόξῃ καὶ ἀδοξίῃ καὶ ἰδιώτῃσι καὶ ἄρχουσιν ὁμουρέειν δεῖ καὶ φεύγειν μηδέποτε, πείθεσθαι δὲ μονονουχὶ καὶ μανίῃ· πεπνυμένα γὰρ ταῦτα καὶ κρήγυα τοῖσιν εὐσεβέεσιν. Εἰ δέ τις γονέας ὑπερφρονέοιεν, ἰδέῃ κακῶν ταύτῃ καὶ ζώσῃ καὶ θανούσῃ ἁμαρτία παρὰ θεοῖσι γράφεται, ὑπό τε ἀνθρώπων μισέεται, καὶ ὑπὸ γῆν μετὰ τῶν ἀσεβῶν ἐν τουτέῳ τῷ χώρῳ δι' αἰῶνος κακοῖσιν ἅπτομένη ὑπὸ δίκης καὶ τῶν ἔνερθεν θεῶν, οἳ τούτων ἐπίσκοποι ἐτάγησαν τῶν πρηγμάτων. Θείη γὰρ καὶ καλὴ ὄψις γονέων καὶ ἡ τουτέων ἄψις καὶ θεραπείη, ὁκόση οὐδὲ ἡλίου οὐδὲ πάντων ἄστρων, τὰ οὐρανὸς ἐναψάμενος ἀμφιχορεύει, καὶ εἴ τι ἄλλο δοκέει τις χρῆμα

μεῖζον εἶναι, καὶ (*) θεωρίην ἐόντων. Δοκέω δὲ μὴ θεοὺς φρονέειν, ὁκότε τοῦτο ὁρέωσι γιγνόμενον. Καὶ ζῶντας ὧν καὶ ἀποιχομένους σέβειν χρὴ καὶ μηδέποτε ἀντιλεσχαίνειν. Ἀλλ' ἢν καὶ ἀγνοῶσι νούσῳ ἢ ἀπάτῃ, παρηγορεῖν καὶ διδάσκειν, ἐχθρεύειν δὲ μηδαμῇ. Μείζων γὰρ ἁμαρτίη καὶ ἀδικίη ἀνθρώπων οὐκ ἂν γένοιτο, ἢ εἰς πατέρας ἀσεβεῖν.

51. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Εἰ πάντα πειστέον τοῖς γονεῦσι.*

Νεανίας τις, ὃν ὁ πατὴρ φιλοσοφεῖν βουλόμενον ἐκώλυεν, ἤρετο αὐτὸν ὧδέ πως· Ἆρά γε, ὦ Μουσώνιε, χρὴ πάντα πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν, ἢ ἔστιν ἃ καὶ παρακουστέον αὐτῶν; Καὶ ὁ Μουσώνιος· Πείθεσθαι μὲν, ἔφη, μητρὶ ἢ πατρὶ τῷ ἑαυτοῦ ἕκαστον φαίνεται καλὸν, καὶ ἐπαινῶ ἔγωγε. Τί μέντοι τὸ πείθεσθαί ἐστι, θεασώμεθα· μᾶλλον δὲ πρότερον τὸ ἀπειθεῖν ὁποῖόν τι καὶ ὁ ἀπειθὴς ὅστις, καταμάθωμεν, εἶθ' οὕτως κρεῖττον ὀψόμεθα τὸ πείθεσθαι ὁποῖόν τί ἐστι. Φέρε δὴ, εἰ τῷ νοσοῦντι ὁ πατὴρ οὐκ ὢν ἰατρὸς οὐδὲ ἔμπειρος ὑγιεινῶν τε καὶ νοσερῶν προστάττοι τι ὡς ὠφέλιμον, τὸ δὲ εἴη βλαβερὸν καὶ ἀσύμφορον καὶ μὴ λανθάνοι τὸν νοσοῦντα τοιοῦτον ὂν, ἆρά γε μὴ πράττων ἐκεῖνος τὸ προσταχθὲν ἀπειθεῖ τε καὶ ἀπειθής ἐστιν; ἀλλ' οὐκ ἔοικε. Τί δὲ, εἴ του ὁ πατὴρ νοσῶν αὐτὸς οἶνον ἢ τροφὴν αἰτοίη παρὰ καιρὸν, μέλλων εἰ λάβοι τὴν νόσον μείζω ποιεῖν, ὁ δὲ παῖς τοῦτο εἰδὼς μὴ διδοίη, ἆρά γε ἀπειθεῖ τῷ πατρί; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Καὶ πολύ γε τούτου ἧττον ἐκεῖνον, οἶμαι, φαίη ἄν τις ἀπειθῆ εἶναι, ὅστις πατέρα φιλοκερδῆ ἔχων, κελευόμενος ὑπ' αὐτοῦ κλέπτειν ἢ παρακαταθήκην ἀποστερεῖν, οὐχ ὑπουργεῖ τῷ προστάγματι. Ἢ

οὐκ οἴει σύ τινας εἶναι πατέρας, οἳ τοιαῦτα τοῖς ἑαυτῶν παισὶ προστάττουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδά τινα οὕτω πονηρὸν, ὅς γε υἱὸν ἔχων ὡραῖον τὴν ὥραν ἀπέδοτο αὐτοῦ. Εἰ οὖν ἐκεῖνο τὸ μειράκιον τὸ πεπραμένον, πεμπόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν αἰσχύνην, ἀντέλεγε καὶ οὐκ ἀπῄει, πότερον ἀπειθὲς ἂν τὸ μειράκιον ἔφαμεν εἶναι ἢ σωφρονεῖν; ἢ οὐδὲ ἐρωτᾶν τοῦτό γε ἄξιον; Καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν ἀπειθεῖν καὶ ὁ ἀπειθὴς λοιδορία ἐστὶ καὶ ὄνειδος, τὸ δὲ μὴ πράττειν ἃ μὴ χρὴ, οὐκ ὄνειδος, ἀλλ' ἔπαινος. Ὥστε εἴτε πατρὸς εἴτε ἄρχοντος εἴτε καὶ νὴ Δία δεσπότου προστάγματι μὴ ὑπουργεῖ τις κατὰ προστάττοντος ἢ ἄδικα ἢ αἰσχρὰ, οὐκ ἀπειθεῖ οὐδαμῶς, ὥσπερ οὐδ' ἀδικεῖ οὐδ' ἁμαρτάνει· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπειθεῖ μόνος ὁ τῶν εὖ καὶ καλῶς καὶ συμφερόντως προσταττομένων ἀφροντιστῶν καὶ παρακούων. Ὁ μὲν οὖν ἀπειθὴς τοιοῦτός τίς ἐστιν, ὁ δ' εὐπειθὴς ἔχει μὲν ἐναντίως τούτῳ καὶ ἔστιν ἐναντίος. Εἴη δ' ἂν ὁ τῷ τὰ προσήκοντα παραινοῦντι κατήκοος ὢν καὶ ἑπόμενος ἑκουσίως, οὗτος εὐπειθής. Ὅθεν καὶ γονεῦσι τοῖς ἑαυτοῦ τότε πείθεταί τις, ὅταν χρηστὰ παραινούντων αὐτῶν ταῦτα πράττῃ ἑκών. Ἐγὼ μέντοι κἂν μὴ παραινούντων τῶν γονέων πράττῃ τις ἃ χρὴ καὶ συμφέρει ἑαυτῷ, φημὶ τοῦτον πείθεσθαι τοῖς γονεῦσι (*) καὶ ὅτι ὀρθῶς φημι, σκόπει οὕτως. Ὁ γὰρ δὴ πράττων ἃ βούλεται ὁ πατὴρ καὶ τῇ βουλήσει τοῦ πατρὸς ἑπόμενος πείθεται, οἶμαι, τῷ πατρί· ὁ δὲ πράττων ἃ δεῖ καὶ ἃ κρεῖττόν ἐστι, τῇ βουλήσει ἕπεται τοῦ πατρός. Τίνα τρόπον; ὅτι πάντες οἱ γονεῖς εὐνοοῦσι δήπου τοῖς ἑαυτῶν παισὶν, εὐνοοῦντες δὲ βούλονται ἃ χρὴ καὶ συμφέρει πράττεσθαι ὑπ' αὐτῶν. Ὅστις οὖν πράττει τὰ προσ-

ήκοντα καὶ τὰ συμφέροντα, πράττει οὗτος ἃ βούλονται οἱ γονεῖς. Ὥστε πείθεται τοῖς γονεῦσι ταῦτα πράττων, κἂν μὴ τῷ λόγῳ κελεύωσιν αὐτὰ πράττειν οἱ γονεῖς. Τοῦτο δὴ μόνον προσήκει σκοπεῖν, ὅστις βούλεται πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν ἐφ᾽ ἑκάστῳ τῶν πραττομένων, εἰ καλὸν καὶ συμφέρον ὃ μέλλει πράξειν ἐστὶν ἕτερον δὲ οὐδὲν, ὡς ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτον εὐθὺς καὶ τοῦ πράττοντος αὐτὸ πειθομένου τοῖς γονεῦσι. Μὴ τοίνυν σύ γε δείσῃς, ὦ νεανίσκε, ὡς ἀπειθήσεις τῷ πατρὶ, ἂν ἢ ἃ μὴ προσήκει δρᾶν κελεύοντος τοῦ πατρὸς ἀπέχῃ τοῦ ταῦτα δρᾶν, ἢ ἃ προσήκει ἀπαγορεύοντος, ταῦτα μὴ δρᾶν. Μηδέ σοι πρόφασις ἔστω τοῦ ἁμαρτάνειν ὁ πατὴρ, ἢ κελεύων τι τῶν πράττεσθαι μὴ καλῶν ἢ ἀπαγορεύων τι τῶν καλῶν. Οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη σοι τὰ μὴ εὖ προσταττόμενα ὑπουργεῖν· καὶ τοῦτό μοι δοκεῖς οὐδ᾽ αὐτὸς ἀγνοεῖν. Οὔκουν ἀνέξῃ τοῦ πατρὸς ἐν μουσικοῖς, ἐὰν ἐκεῖνος οὐκ ἐπαΐων μουσικῆς προστάττῃ κρούειν ἀμούσως τὴν λύραν, ἢ ἐπιστάμενον γράμματα οὐκ ἐπιστάμενος κελεύῃ σε γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν μὴ ὡς ἔμαθες, ἀλλ᾽ ἑτέρως· οὐδέ γε ἂν ἐπιστάμενον κυβερνᾶν οὐκ ὢν κυβερνητικὸς κελεύῃ σε κινεῖν τὸ πηδάλιον ὡς οὐ προσήκει, οὐ προσέξεις αὐτῷ. Τί οὖν; ταῦτα μὲν ταύτῃ ἔχει· ἂν δέ σε κωλύῃ φιλοσοφεῖν ὁ πατὴρ εἰδότα καὶ ἀκηκοότα, ὁποῖόν τι φιλοσοφία ἐστὶν αὐτὸς ἀγνοῶν, ἆρά γε προσεκτέον αὐτῷ, ἢ μεταδιδακτέον μᾶλλον αὐτὸν, ὡς οὐκ εὖ σοι παραινεῖ; ἐμοὶ μὲν οὕτω δοκεῖ. Τάχα μὲν οὖν τις καὶ λόγῳ χρώμενος μόνῳ πείσειεν ἂν τὸν αὐτὸς αὑτοῦ πατέρα διανοεῖσθαι ᾗ προσήκει περὶ φιλοσοφίας, ἄν γε μὴ τέλεον ᾖ σκληρὸς τὴν φύσιν ὁ πατήρ. Εἰ δ᾽ οὖν μὴ πείθοιτο λόγῳ μηδὲ ἕποιτο, ἀλλά τά γε ἔργα πάντως τὰ

τοῦ παιδὸς ὑπάξεται αὐτὸν, εἰ φιλοσοφεῖ τῇ ἀληθείᾳ ὁ παῖς. Ἔσται γὰρ δὴ φιλοσοφῶν, προθυμότατος μὲν θεραπεύειν τὸν πατέρα θεραπείαν ἅπασαν, κοσμιώτατος δὲ καὶ πρᾳότατος, ἐν τῇ συνουσίᾳ ἥκιστα φίλερις ὢν ἢ φίλαυτος, καὶ οὔτε προπετὴς οὔτε ταραχώδης οὔτ᾽ ὀργίλος· ἔτι δὲ ἐγκρατὴς μὲν εἴη ἂν γλώσσης, γαστρὸς, ἀφροδισίων, καρτερικὸς δὲ πρὸς τὰ δεινὰ καὶ τοὺς πόνους, καὶ νοῆσαι μὲν ὅ τι καλὸν ἱκανώτατος, οὐχ ὑπερβαίνων δὲ τὸ φαινόμενον καλόν. Ὅθεν καὶ τῶν μὲν ἡδέων ὑφήσεται τῷ πατρὶ πάντων ἑκὼν, τὰ δὲ ἐπίπονα πρὸ ἐκείνου δέξεται αὐτός. Τοιοῦτον οὖν υἱὸν τίς μὲν οὐκ ἂν ἔχειν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς; τίς δὲ ἔχων οὐκ ἀγαπήσει, εἰ δι᾽ αὐτὸν ὑπάρξειεν αὐτῷ ζηλωτὸν εἶναι καὶ μακαριστὸν πατέρα παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι πᾶσιν; Εἰ δ᾽ οὖν, ὦ νεανίσκε, καὶ τοιοῦτος ὢν, ὁποῖος ἔσῃ πάντως ἄν γε ἀληθῶς φιλοσοφῇς, (*) οὐχ ὑπάξῃ τὸν πατέρα τὸν σὸν οὐδὲ πείσεις ἐπιτρέπειν σοι καὶ συγχωρεῖν ταῦτα πράττειν, ἐκεῖνο λόγισαι· ὁ πατὴρ ὁ σὸς κωλύει σε φιλοσοφεῖν· ὁ δέ γε κοινὸς ἁπάντων πατὴρ ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν Ζεὺς κελεύει σε καὶ προτρέπει. Πρόσταγμά τε γὰρ ἐκείνου καὶ νόμος ἐστὶ, τὸν ἄνθρωπον εἶναι δίκαιον, χρηστὸν, εὐεργετικὸν, σώφρονα, μεγαλόφρονα κρείττω πόνων, κρείττω ἡδονῶν, φθόνου παντὸς καὶ ἐπιβουλῆς ἁπάσης καθαρόν, ἵνα δὲ συντεμὼν εἴπω, ἀγαθὸν εἶναι κελεύει τὸν ἄνθρωπον ὁ νόμος ὁ τοῦ Διός. Τὸ δέ γε εἶναι ἀγαθὸν τῷ φιλόσοφον εἶναι ταὐτόν ἐστιν. Εἰ δὴ τῷ πείθεσθαι πατρὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεσθαι μέλλεις, εἰ δὲ φιλοσοφοίης, τῷ Διΐ, δῆλον ὡς φιλοσοφητέον σοι μᾶλλον ἢ οὔ. Ἀλλὰ νὴ Δία εἵρξει σε ὁ πατὴρ καὶ κατακλείσας ἕξει, ἵνα δὴ μὴ φιλοσοφῇς. Ταῦτα μὲν

ποιήσει ἴσως, τοῦ δέ γε φιλοσοφεῖν οὐκ ἀπείρξει σε μὴ βουλόμενον· οὐδὲ γὰρ χειρὶ ἢ ποδὶ φιλοσοφοῦμεν οὐδὲ τῷ ἄλλῳ σώματι, ψυχῇ δὲ καὶ ταύτης ὀλίγῳ μέρει, ὃ δή, οἶμαι, διάνοιαν καλοῦμεν. Ταύτην γε μὴν ἐν ὀχυρωτάτῳ ἵδρυσεν ὁ θεὸς ὥστε ἀόρατον εἶναι καὶ ἄληπτον καὶ ἀνάγκης πάσης ἐκτὸς ἐλευθέραν καὶ αὐτεξούσιον. Ἄλλως τε ἐὰν τύχῃ οὖσα χρηστή, οὐ δυνήσεταί σε κωλύειν ὁ πατὴρ οὔτε χρῆσθαι τῇ διανοίᾳ οὔτε ἃ χρὴ διανοεῖσθαι οὔτε ἀρέσκεσθαι μὲν τοῖς καλοῖς, μὴ ἀρέσκεσθαι δὲ τοῖς αἰσχροῖς, οὐδ᾽ αὖ τὰ μὲν αἱρεῖσθαι, τὰ δὲ ἐκκλίνειν. Ταῦτα μὲν ποιῶν εὐθὺς φιλοσοφοίης ἄν, καὶ οὔτε τρίβωνα πάντως ἀμπέχεσθαι δεήσει σε οὔτε ἀχίτωνα διατελεῖν οὐδὲ κομᾶν οὐδ᾽ ἐκβαίνειν τὸ κοινὸν τῶν πολλῶν. Πρέπει μὲν γὰρ καὶ ταῦτα τοῖς φιλοσόφοις· ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τούτοις τὸ φιλοσοφεῖν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ φρονεῖν ἃ χρὴ καὶ διανοεῖσθαι.

52. *Πεμπέλου Θουρίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Γονέων.*

Γονέων ἀμελὲν οὔτε δαίμων οὔτε ἄνθρωπος σύμβωλος ἄμποκα γένοιτό τινι σύμμετρον ψυχᾶς κεκταμένος ἐπιστάμαν.

Διόπερ οὐθὲν ἂν θεῷ ξόανον ἢ ἱερὸν [τιμιώτερον] ἔχοιμεν ἐν χρημάτων κτήσει πατέρος ἢ καὶ προπάτορος γήρᾳ παρειμένων ἢ καὶ ματέρων τὰν ἰδίαν δύναμιν ἐχουσῶν. Ὁκόταν γὰρ ἀγάλλῃ τις γέρασι καὶ τιμαῖς τὼς γενέτορας, ἀγαθὰ τίθητι θεός· καὶ γὰρ οὐδ᾽ ἂν ἐπάκοος ἔπελεν αὐτῶν. Σεμνὸν γάρ τι καὶ θείας φύσιος πεπαμένον ἁμῖν τὸ τῶν φιτυσάντων ἵδρυμά ἐστι, καὶ ζωόντων πολὺ μαλλότερον ἢ τῶν ἀνεφίκτων ἱδρυμάτων. Τὰ μὲν γὰρ καλλυνόμενα καὶ λαμπριζόμενα ὑφ᾽ ἁμέων

ἑκάστοτε συνεύχεται ἁμῖν δωτίνας ἀγαθάς, σκυβαλιζόμενα δὲ τοὐναντίον· τὰ δὲ οὐδ᾽ ὁκότερα τῶνδε ἔρδει· ὥστε αἴκα δεόντως τις χρῆται πατέρι καὶ ματέρι καὶ προπάτορι καὶ οὔλως τοῖς ὁμοιορύσμοις, πάντων ποτὶ θεοφιλῆ μοῖραν πεπάσεται ἀγαλμάτων κυριώτατα. Πᾶς δὴ νόον ἔχων τιμάτω καὶ σεβέτω καὶ δεδιέτω γονέων εὐχὰς ἢ κατάρας, εἰδὼς πλεύνεσσι πολλάκις ἐπιτελέας συμβεβακυίας. Τούτων (*) οὖν οὕτως φύσει διακεκοσμαμένων τοῖς μὲν ἔμφροσι καὶ κοσμίοις τῶν βροτῶν ἕρμαιον προγενέτορες γηραλέοι ζῶντες μέχρι τᾶς ἐσχάτας βιοτᾶς, καὶ ἀφέρποντες αἰζηοῖς [νέοις] ποθεινοί, ῥωμαλέοι ψυχᾷ σφόδρα [ποθεινῷ] ἐόντες διὰ τὸ πολλὰ εἰδέμεν· τοῖς δὲ φλαύροις καὶ ἀσυνέτοις εὖ μάλα φοβοειδέες καὶ ζοφεροί. Εἰ δέ τινα φάμα ἀμύητος ὤτων ποτικώφωσιν κατίσχει τοιῶνδε λόγων, εἰδύλλεται ὡς καὶ δαίμοσιν ἐχθρὸς πέλει καὶ ἀνδράσιν τοῖς ποτὶ συνέσιος ἑρπύξασιν ἀτραπόν.

53. *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Πῶς χρηστέον τοῖς γονεῦσιν.*

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον τίνος μᾶλλον ἂν προσώπου μνησθείη τις πρῶτον ἢ γονέων; ὅθεν λεκτέον περὶ τούτων, οὓς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς εἰπὼν οὐχ ἁμάρτοι τις ἕνεκά γε τῆς ἐγγύτητος, εἰ θέμις εἰπεῖν, καὶ θεῶν ἡμῖν τιμιωτέρους. Προλαβεῖν δὲ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς μόνον μέτρον τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστίας ἡ διηνεκὴς καὶ ἀνένδοτος προθυμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν, ἐπείτοι γε πολὺ καταδεέστερα, κἂν πάνυ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ᾽ ὅμως κινδυνεύει καὶ ταῦτ᾽ ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοὺς ταῦτα πράττοντας ἐκεῖνοι πεποιήκασιν. Ὥσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἀπεργασθέντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἕτερά τινα κατε-

σκεύαζεν, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμεν καὶ ταῦτα τῶν τεχνιτῶν ἔργα φάσκειν· οὕτως εἰκότως καὶ τὰ ὑφ᾽ ἡμῶν δρώμενα λέγοιμεν ἂν εἶναι τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι᾽ οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν· καὶ οὐχὶ τἄλλα μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πραττόμενα τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα δι᾽ οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν. Πρὸς οὖν τὴν εὐμαρῆ τῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς καθηκόντων αἵρεσιν κεφαλαιώδη τινὰ χρὴ προβαλλομένους λόγον, τοῦτον ἐν προχείρῳ διηνεκὲς ἔχειν· ὡς οἱ γονεῖς ἡμῶν θεῶν εἰκόνες, καὶ νὴ Δία θεοὶ ἐφέστιοι καὶ εὐεργέται καὶ συγγενεῖς δανεισταί τε καὶ κύριοι καὶ φίλοι βεβαιότατοι. Θεῶν τε γὰρ εἰκόνες ὁμοιόταται καὶ ὑπὲρ τὰς τῶν τεχνῶν δυνάμεις καθιγμέναι τῆς ἐμφερείας. Θεοί τε γὰρ ἑστιοῦχοι καὶ συνδίαιτοι ἡμῖν· ἔτι δ᾽ εὐεργέται μέγιστοι καὶ παρεσχημένοι τὰ μέγιστα καὶ μὰ Δί᾽ οὐχὶ μόνον ἃ ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα παρέχειν ἐβουλήθησαν, ἅ τε καὶ εὔξαιντο. Πρὸς δὲ τούτοις συγγενεῖς ἔγγιστα καὶ τῆς πρὸς ἑτέρους αἴτιοι συγγονῆς, δανεισταὶ δὲ τῶν τιμιωτάτων, μόνα ἀπαιτοῦντες, ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις πάλιν ἐστὶν ἡμῶν εὐεργεσία. Τί γὰρ τηλικοῦτον παιδὶ κέρδος, πηλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τοὺς γειναμένους εὐσεβὲς καὶ εὐχάριστον; Κύριοί γε μὴν δικαιότατα. Τίνος γὰρ κτῆμα μᾶλλον εἴημεν ἢ ἐκείνων, δι᾽ οὓς ἐσμέν; Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ παραστάται διηνεκεῖς καὶ αὐτόκλητοι, παντὸς καιροῦ καὶ πάσης περιστάσεως ἐπίκουροι. Ἐπεὶ δὲ τῶν προκατηριθμημένων ἁπάντων τὸ ἐξοχώτατον ἦν ὄνομα γονεὺς, καθὸ θεοὺς αὐτοὺς ἀπεκαλοῦμεν, τῇ τοιᾷδε ἐπινοίᾳ προσθετέον ἕτερον καὶ νομιστέον ἑαυτοὺς καθάπερ ἐν ἱερῷ τῇ οἰκίᾳ (*) ζακόρους τινὰς καὶ ἱερέας, ὑπ᾽ αὐτῆς κεχειροτονημένους καὶ καθιερωμένους τῆς φύσεως, ἐγκεχειρίσθαι

τὴν τῶν γονέων θεραπείαν. Ὅθεν καὶ διελόντες τῆς ἐπιμελείας τὸ μὲν εἰς σῶμα, τὸ δ᾽ εἰς ψυχὴν, καθ᾽ ἑκάτερον αὐτῶν μεθ᾽ ἑκάστης προθυμίας, πείθεσθαί τε τῷ λόγῳ τι βουλόμενοι, τὸ καθῆκον ἐκπληρώσομεν. Τοῦ μὲν οὖν σώματος εἵνεκα βραχὺς ὁ λόγος, εἰ καὶ ἀναγκαῖος, Προνοήσομεν γὰρ τροφῆς αὐτῶν ἐλευθερίου καὶ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ γήρως ἡρμοσμένης, ἔτι δὲ κοίτης καὶ ὕπνου ἀλείμματός τε καὶ λουτροῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ ἁπαξαπλῶς τῶν ἕνεκα τοῦ σώματος ἀναγκαίων· ὡς κατὰ μηδὲν τούτων ἐνδείας ποτὲ πειραθεῖεν, μιμούμενοι τὴν αὐτῶν ἐκείνων περὶ τὴν ἡμετέραν ἀνατροφὴν, ὅτ᾽ ἦμεν νεογνοὶ, κηδεμονίαν· ὥστε προσαναγκάζειν ἑαυτοὺς καὶ μαντικόν τι προσφέρεσθαι θεραπείαν, κἀξευρίσκειν, εἴπερ αὐτοὶ μὴ λέγοιεν, πρὸς τίνα μάλιστα ῥέπουσιν αὐτοῖς αἱ προθυμίαι τῶν τῷ σώματι προσαγομένων. Πολλὰ γὰρ αὖ κἀκεῖνοι περὶ ἡμῶν ἐμαντεύσαντο, πολλάκις ἀνάρθροις ἔτι καὶ κλαυθμώδεσι φωναῖς, ὅτι μὲν δεόμεθά τινων, σημηνάντων, τίνα δ᾽ ἐστὶν ὧν δεόμεθα διασαφῆσαι μὴ δυνηθέντων. Κἂν εἰ ἡμῖν καὶ αὐτῶν τούτων τῶν καθ᾽ ἡμᾶς γεγονότων διδάσκαλοι γεγόνασιν, ὧν ἄξιοι τυγχάνειν εἰσὶ παρ᾽ ἡμῶν, ταῦθ᾽ ἡμᾶς διὰ τοῦ προπαρασχεῖν ἡμῖν διδάξαντες. Ταῖς δὲ ψυχαῖς αὐτῶν παρασχετέον, πρῶτον μὲν τὴν εὐθυμίαν, ἣ μάλιστα γένοιτ᾽ ἂν ἐκ τοῦ συναναστρέφεσθαι νύκτωρ τε καὶ μεθ᾽ ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μή τι κωλύοι, συμπεριπατοῦντας, συναλειφομένους, συνδιαιτωμένους. Καθάπερ γὰρ τοῖς μακρὰν στελλομένοις ἀποδημίαν πρὸς εὐθυμίαν εἰσὶν ἐν τρόπῳ γινόμεναι προπομπίας τῶν οἰκειοτάτων τε καὶ φιλτάτων συναναστροφαί· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς γονεῦσιν νενευκόσιν ἤδη πρὸς τὴν ἄφοδον, ἐν ταῖς μάλι-

στα κεχαρισμέναι καὶ προσφιλεῖς εἰσιν αἱ τῶν τέκνων προσεδρίαι. Καὶ μέντοι κἂν εἴ τι που γένοιντο παραμαρτάνοντες (ὁποῖα δὴ πολλὰ φιλεῖ γενέσθαι περὶ τοὺς πλείονας καὶ ἰδιωτικώτερον ἡγμένους) ἐπανορθωτέον μὲν, ἀλλ' οὐ μετ' ἐπιπλήξεως μὰ Δία, καθάπερ ἔθος πρὸς τοὺς ἐλάττονας ἢ ἴσους ποιεῖν, ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ οὐχ ὡς δι' ἀμαθίαν ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παρορῶντας τῷ μὴ ἐφεστακέναι, πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπερ ἐπέστησαν, ἀνιαραὶ γὰρ τοῖς τηλίκοις καὶ μάλιστα ἐκτενῶς αἱ νουθετήσεις. Ἀναγκαία δὲ μετὰ παρακλήσεως καί τινος φιλοτεχνίας ἴασις τῶν παρορωμένων. Φέρει δὲ ἐπὶ τὴν εὐθυμίαν αὐτοῖς καὶ τὸ τῶν θητικωτέρων εἶναι δοκούντων ὑπηρετημάτων ἅπτεσθαί ποτε τοὺς παῖδας, ὥστε καὶ πόδας ὑπονίψαι καὶ κλίνην στορέσαι καὶ παραστῆναι διακονουμένους. Εὐφραίνοιντο γὰρ οὐκ ὀλίγως παρὰ τῶν φιλτάτων χειρῶν τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας λαμβάνοντες, καὶ διακόνοις χρώμενοι τοῖς σφετέροις (*) ἔργοις. Μάλιστα δ' ἂν εἴη γονεῦσι κεχαρισμένον καὶ τὸ φαίνεσθαι τιμῶντας τοὺς παῖδας, οὓς ἂν ἐκεῖνοι στέργωσιν καὶ περὶ πολλοῦ ποιῶνται. Διὸ συγγενεῖς αὐτῶν στερκτέον καὶ ἐπιμελείας ἀξιωτέον, φίλους θ' ὡσαύτως καὶ δῆτα καὶ ἑκάστους τοὺς ἐκείνοις κεχαρισμένους· ἀφ' ἧς ἀφορμῆς εὕρεσις ἡμῖν ὑπογράφεται καὶ ἑτέρων πλειόνων καθηκόντων οὐ σμικρῶν οὐδὲ τῶν τυχόντων. Ἐπεὶ γὰρ χάρις ἐστὶ γονεῦσι τῶν στεργομένων ὑπ' αὐτῶν κηδεμονία, μάλιστα δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς οὕτως, δῆλον ὡς οὐ τοῦ τυχόντος ἂν αὐτοῖς χαριζώμεθα προνοοῦντες αὐτῶν.

54. Ξενοφῶντος ἐν τῷ β' Ἀπομνημονευμάτων.

54. II. 2.

Αἰσθόμενος δέ ποτε Λαμπροκλέα τὸν πρεσβύτατον υἱὸν αὑτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶσθά τινας ἀνθρώπους ἀχαρίστους καλουμένους; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ νεανίσκος. Καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν; Ἔγωγε, ἔφη· τοὺς γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν. Οὐκοῦν δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; Ἔμοιγε, ἔφη. Ἤδη δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς μὲν φίλους ἄδικον εἶναι δοκεῖ, τοὺς δὲ πολεμίους δίκαιον· οὕτω καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἄδικόν ἐστι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους δίκαιον; Καὶ μάλα, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι ὑφ' οὗ ἄν τις εὖ παθὼν εἴτε φίλου εἴτε πολεμίου μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι ἄδικος εἶναι. Οὐκοῦν, εἰ οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινής τις ἂν εἴη ἀδικία ἡ ἀχαριστία; Συνωμολόγει. Οὐκοῦν ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη; Συνέφη καὶ τοῦτο. Τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐεργετημένους, ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, τοσαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν καὶ τοσούτων ἀγαθῶν μετασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις, ἃ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ πάντων ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν· καὶ αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ, φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσοντες. Καὶ μὴν οὐ τῶν γε ἀφροδισίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνεις· ἐπεὶ τούτου γε τῶν ἀπολυσόντων μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ, μεστὰ δὲ

τὰ οἰκήματα. φανεροὶ δ᾽ ἐσμὲν καὶ σκοποῦμεν ἐξ ὁποίων ἂν γυναικῶν βέλτιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόντες τεκνοποιούμεθα. Καὶ ὁ μέν γε ἀνὴρ τήν τε συντεκνοποιοῦσαν ἑαυτῷ τρέφει καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα, ὅσα ἂν οἴηται συνοίσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ ταῦτα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα· ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη τε καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου καὶ μεταδιδοῦσα τῆς τροφῆς, ᾗ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενεγκοῦσα καὶ τεκοῦσα (*) τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται, οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγαθὸν οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος, ὑφ᾽ ὅτου εὖ πάσχει, οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον, ὅτου δεῖται· ἀλλ᾽ αὐτὴ στοχαζομένη τά τε συμφέροντα καὶ τὰ κεχαρισμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολὺν χρόνον καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπομένουσα πονεῖν, οὐκ εἰδυῖα εἴ τινα τούτων χάριν ἀπολήψεται. Καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ [καὶ] ἐπειδὰν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι [οἱ] παῖδες μανθάνειν τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς [τὸν] βίον διδάσκουσιν, ἃ δ᾽ ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι. Πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος εἶπεν· ἀλλά τοι εἰ [ταῦτα] πάντα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν αὐτῆς δύναιτο ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. Καὶ ὁ Σωκράτης, Πότερα δὲ, ἔφη, οἴει θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι ἢ μητρός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, μητρὸς τῆς γε τοιαύτης. Ἤδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα κακόν τί σοι ἔδωκεν ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον; Ἀλλὰ νὴ Δία, ἔφη,

λέγει, ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι. Σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταύτῃ δυσανεκτὰ καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχεῖν, πόσα δὲ λυπῆσαι κάμνων; Ἀλλὰ οὐδὲ πώποτε αὐτὴν, ἔφη, οὔτε εἶπα οὔτε ἐποίησα οὐδὲν, ἐφ᾽ ᾧ ᾐσχύνθην. Τί δαί; οἴει, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναί σοι ἀκούειν ὧν αὐτὴ λέγει ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλοις τὰ ἔσχατα λέγωσιν; Ἀλλὰ, οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ, οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, ῥᾳδίως φέρουσι. Σὺ δ᾽ εὖ εἰδὼς, ὅτι ἃ λέγει σοι ἡ μήτηρ, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι, οἷα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις ἢ νομίζεις, κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι; Οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτο δ᾽ οὐκ οἶμαί γε. Καὶ ὁ Σωκράτης, Οὐκ οὖν, ἔφη, σὺ ταύτην εὔνουν τέ σοι οὖσαν καὶ ἐπιμελουμένην ὡς μάλιστα δύναται καὶ κάμνοντος, ὅπως ὑγιανῇς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσῃ, καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ καὶ εὐχὰς ἀποδιδοῦσαν, χαλεπὴν εἶναι φῄς; ἐγὼ μὲν οἶμαι εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν [μητέρα,] τἀγαθά σε οὐ δύνασθαι φέρειν. Εἰπὲ δή μοι, ἔφη, πότερον ἄλλον τινὰ οἴει δεῖν θεραπεύειν, ἢ παρασκευάσαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν μήτε πείθεσθαι μήτε στρατηγῷ μήτε ἄλλῳ ἄρχοντι; Ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι βουλήσῃ ἀρέσκειν, ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηται συλλήπτωρ, καὶ ἄν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; Ἔγωγε, ἔφη. Τί δαί; συνοδοιπόρον ἢ

σύμπλουν (*) ἢ εἴ τῳ ἄλλῳ ἐντυγχάνοις, οὐδὲν ἂν σοι διαφέροι φίλον ἢ ἐχθρὸν γίγνεσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων εὐνοίας οἴει δεῖν ἐπιμελεῖσθαι; Ἔγωγε, ἔφη. Εἶτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι παρεσκεύασαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστά σε φιλοῦσαν οὐκ οἴει δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως τούτου θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν τούτου πράξοντος; καὶ νὴ Δία ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμῇ, τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. Σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῇς, τοὺς μὲν θεοὺς παραστήσεις συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρός, μή σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιεῖν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους [οὐ] φυλάξῃ, μή σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων πάντη ἀμελοῦντα ἀτιμάσωσιν, εἶτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῇς· εἰ γάρ σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχάριστον εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειεν εὖ [σε] ποιήσας χάριν ἀπολήψεσθαι.

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ. ΠΑ.

1. Τῶν δὲ φιλοσοφησάντων ἔνιοι εὑρεῖν φασι τὸ θήραμα τῆς σοφίας, ὡς Ἐπίκουρος καὶ οἱ Στωϊκοί· οἱ δὲ

ἀκμὴν ἔτι ζητεῖν ὡς που παρὰ θεοῖς ὂν καὶ τῆς σοφίας οὐκ ἀνθρωπίνου χρήματος ὄντος· οὕτως ἔλεγε Σωκράτης καὶ Πύῤῥων.

2. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

Ἐὰν οὖν, ὦ Σώκρατες, πολλὰ πολλῶν εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, μὴ δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντη πάντως αὐτοὺς ἑαυτοῖς ὁμολογουμένους λόγους καὶ ἀπηκριβωμένους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσῃς· ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς ἧττον παρεχώμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρὴ μεμνημένους, ὡς ὁ λέγων ἡμεῖς τε οἱ κριταὶ φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν· ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους πρέπει τούτου μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν.

3. Βίωνος.

Βίων ἔλεγε γελοιοτάτους εἶναι τοὺς ἀστρονομοῦντας, οἳ τοὺς πὰρ ποσὶ τοὺς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ἰχθῦς οὐ βλέποντες τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ φάσκουσιν εἰδέναι.

4. Πινδάρου.

Τοὺς φυσιολογοῦντας ἔφη Πίνδαρος
ἀτελῆ σοφίας καρπὸν δρέπειν.

5. Ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.

Θαλῆν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶντα καὶ ἐμπεσόντα εἰς τὸ βάραθρον ἡ θεράπαινα, Θρᾶττα οὖσα, δίκαια παθεῖν ἔφη· ὃς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει.

6. Διογένους.

(*) Ἀστρολόγου δέ τινος κατ' ἀγορὰν ἐπιδεικνύντος ἔν τινι πινακίῳ καταγράφους τοὺς ἀστέρας καὶ φάσκοντος, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ πλανώμενοι τῶν ἀστέρων, ἐπακούσας, Μὴ ψεύδου, εἶπεν, ὦ ἑταῖρε· οὐ γὰρ οὗτοί εἰσιν

2. p. 29. 4. Fr. inc. 14.

οἱ πλανώμενοι, ἀλλὰ οὗτοι, δείξας αὐτῷ τοὺς παρακαθεζομένους.

7. Ἀρίστωνος.

Ἀρίστων ἔφη τῶν ζητουμένων παρὰ τοῖς φιλόσοφοις τὰ μὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, τὰ δὲ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς, τὰ δ' ὑπὲρ ἡμᾶς. Πρὸς ἡμᾶς μὲν τὰ ἠθικά, μὴ πρὸς ἡμᾶς δὲ τὰ διαλεκτικά· μὴ γὰρ συμβάλλεσθαι πρὸς ἐπανόρθωσιν βίου· ὑπὲρ ἡμᾶς δὲ τὰ φυσικά· ἀδύνατα γὰρ ἐγνῶσθαι καὶ οὐδὲ παρέχειν χρείαν.

8. Εὐσεβίου.

Θεοὶ ὅτι ἔασιν οὐ χρὴ δίζεσθαι· αὐτόθεν δὲ ἄριστον πεπιστευκέναι. Ζητήσιος γὰρ προτεθείσης καὶ ὁ τῷ ἀνοσιωτάτῳ τῶν λόγων τῷ μὴ εἶναι αὐτοὺς συνιστάμενος ἐθέλει κρατέειν.

9. Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ Πρὸς Τάτ.

Θεὸν νοῆσαι μὲν χαλεπόν, φράσαι δὲ ἀδύνατον. Τὸ γὰρ ἀσώματον σώματι σημῆναι ἀδύνατον, καὶ τὸ τέλειον ἀτελεῖ καταλαβέσθαι οὐ δυνατόν, καὶ τὸ ἀΐδιον τῷ ὀλιγοχρονίῳ συγγενέσθαι δύσκολον. Τὸ μὲν γὰρ ἀεί ἐστι, τὸ δὲ παρέρχεται, καὶ τὸ μὲν ἀληθείᾳ ἐστὶ τὸ δὲ ὑπὸ φαντασίας σκιάζεται. Τὸ δὲ ἀσθενέστερον τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τὸ ἔλαττον τοῦ κρείττονος διέστηκε τοσοῦτον, ὅσον τὸ θνητὸν τοῦ θείου· ἡ δὲ μέση τούτων διάστασις ἀμαυροῖ τὴν τοῦ καλοῦ θέαν. Ὀφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ σώματα θεατά, γλώττῃ δὲ τὰ ὁρατὰ λεκτά· τὸ δὲ ἀσώματον καὶ ἀφανὲς καὶ ἀσχημάτιστον καὶ μὴ ἐξ ὕλης ὑποκείμενον ὑπὸ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων καταληφθῆναι οὐ δύναται. Ἐννοοῦμαι, ὦ Τάτ, ἐννοοῦμαι, ὃ ἐξειπεῖν οὐ δυνατόν, τοῦτό ἐστιν ὁ θεός.

10. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

Τὴν δὲ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως πυρὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν θεατέον αὐτὴν καὶ τὰ πρὸ τούτου πάθη. Νῦν γὰρ οὐδείς πω γένεσιν αὐτῶν μεμήνυκεν, ἀλλ' ὡς εἰδόσι πῦρ ὅ τι ποτέ ἐστιν καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λέγομεν ἀρχάς, αὐτὰ τιθέμενοι στοιχεῖα τοῦ παντός, προσῆκον αὐτοῖς, οὐδ' ὡς ἐν συλλαβῆς εἴδεσι μόνον εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρονοῦντος ἀπεικασθῆναι. Νῦν δ' οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν οὖν ἁπάντων εἴτε ἀρχὴν εἴτε ἀρχὰς εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι τὸ νῦν οὐ ῥητέον· δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα. Μήτε οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτε αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν ἂν εἴην δυνατός, ὡς ὀρθῶς ἐγχειροῖμ' ἄν, τοσοῦτον ἐπιβαλλόμενος ἔργον. Τὸ δὲ κατ' ἀρχὰς ῥηθὲν διαφυλάττων τὴν τῶν εἰκότων λόγων δύναμιν πειράσομαι μηδενὸς ἧττον εἰκότα, μᾶλλον δὲ καὶ ἔμπροσθεν ἀπ' ἀρχῆς περὶ ἑκάστων καὶ ξυμπάντων λέγειν.

11. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντικοῦ.

Περὶ θεῶν, ὦ Τίμαιε, λέγοντά τι πρὸς ἀνθρώπους δοκεῖν ἱκανῶς λέγειν ῥᾷον, ἢ περὶ θνητῶν πρὸς ἡμᾶς. Ἡ γὰρ ἀπειρία καὶ (*) σφοδρὰ ἄγνοια τῶν ἀκουόντων, περὶ ὧν ἂν οὕτως ἔχωσι, πολλὴν εὐπορίαν παρέχεσθον τῷ μέλλοντι λέγειν τι περὶ αὐτῶν.

12. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς Πρὸς Αἰσχίνην.

Συντυχών μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξῄει, καὶ περὶ σοῦ δὲ πυθομένου, ἥν τινα ἔχοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίνατο, τὴν αὐτὴν Σωκράτει. Ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίκα

10. p. 48. 11. p. 107.

Ἀθήνησι διέτριβες, τῆς γνώμης σὲ ἠγάσθην. Ὥσπερ οὖν ἠρξάμην σε θαυμάζων, οὕτω καὶ νῦν παρ' ὀντινοῦν τῶν σοφίαν ἀσπασαμένων τεθαύμακα τὸ ἀμετάκλαστόν σου τῆς γνώμης. Μέγιστον γὰρ, ὡς ἐγῷμαι, τεκμήριον ἀρετῆς ἁλόντος ὑπὸ τἀνδρὸς ἐκείνου, εἴπερ θνητὸν καλεῖν τὸν Σωκράτους ἡγοῦντο βίον. Ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ τὸ κρεῖττον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σέβειν. Οἱ δ' εἰσὶν οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιοι, οὔτε ζητεῖν θεμιτόν· οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν δούλους δεῖ εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. Πότε γὰρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινοῦντος μανθάνειν; Μουσικῆς γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρις ὤτων ξυνιέντα· διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτὸς λέγων τι καλὸν, καὶ τί ἀνδρεία τε καὶ δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. Ἀνθρώπινα γοῦν ἀγαθὰ αὐτὰ ἐκάλει, τὰ δ' ἄλλα ἢ ἀδύνατα ἀνθρώποις ἁλῶναι ἔφασκεν ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετὰ ὀφρύος σοφιστῶν διεξιόντων. Καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐκ ᾔδει δὲ πράττειν. Παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι πρὸς τὸ εἰκὸς ἴσως ἂν, οἷς Σωκράτης οὐκ ἤρεσκεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν· οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. Τὸ δὲ καλὸν ἄρα· Αἰγύπτου γὰρ ἠράσθησαν καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ τὸ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος καὶ ἀντὶ λιτῆς διαίτης Σικελιώτης γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα.

13. Ξενοφῶντος ἐν ά Ἀπομνημονευμάτων.

Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ἧπερ τῶν

13. I. 1, 11.

ἄλλων οἱ πλεῖστοι διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις γίγνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν. [Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τἀνθρώπινα εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν.] Ἐθαύμαζε δ' εἰ μὴ φανερόν ἐστιν αὐτοῖς, ὅτι ταῦτα ἀδύνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν, εἴ γε καὶ τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ ταὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. Τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ δεινὰ φοβεῖσθαι· (*) καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δ' οὐκ ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερὸν οὔτε βωμὸν οὔτε ἄλλο τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι· τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δ' ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι, τοῖς δ' οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι· καὶ τοῖς μὲν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δ' οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν, οὔτε ἀπολέσθαι.

14. Ἀῤῥιανοῦ Ἐπικτητίου Πρὸς τὸν περὶ οὐσίας.

Τί μοι μέλει, φησὶ, πότερον ἐξ ἀτόμων ἢ ἐξ ἀμερῶν ἢ ἐκ πυρὸς καὶ γῆς συνέστηκε τὰ ὄντα; οὐ γὰρ ἀρκεῖ μαθεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ τὰ μέτρα

14. Fragm. 175.

τῶν ὀρέξεων καὶ ἐκκλίσεων, καὶ ἔτι ὁρμῶν καὶ ἀφορμῶν, καὶ τούτοις ὥσπερ κανόσι χρώμενον διοικεῖν τὰ τοῦ βίου, τὰ δ᾽ ὑπὲρ ἡμᾶς ταῦτα χαίρειν ἐᾶν, ἅ τινα τυχὸν μὲν ἀκατάληπτά ἐστιν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, εἰ δὲ καὶ τὰ μάλιστα θῇ τις εἶναι καταληπτα, ἀλλ᾽ οὖν τί ὄφελος καταληφθέντων; οὐχὶ δὲ διακενῆς πράγματα ἔχειν φατέον τοὺς ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα τῷ τοῦ φιλοσόφου λόγῳ προσνέμοντας; Μή τι οὖν καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς παράγγελμα παρέλκον ἐστὶ, τὸ γνῶθι σαυτόν; Τοῦτο δὲ μὲν οὔ φησι. Τίς οὖν ἡ δύναμις αὐτοῦ; εἰ χορευτῇ τις παρήγγελλε τὸ γνῶναι ἑαυτὸν, οὐκ ἂν ἐν τῇ προστάξει πρόσεῖχε τῷ ἐπιστραφῆναι;

*) Πάντες δ᾽ ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ᾽ ἀσφαλέως ἀγορεύων
αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.
τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι,
ῥηϊδίως μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
ἐρχόμενον δ᾽ ἀνὰ ἄστυ θεὸν ὣς ἱλάσκονται
αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισι.

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ. ΠΑ.

1. Αἰσχύλου Προμηθέως.

Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων
ἐξηῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων δὲ σύνθεσιν,
μνήμην ἁπάντων μουσομητέρ᾽ ἐργάνην.

2. Φιλήμονος.

Ἆρ᾽ ἔστι τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος λόγος.

*) Hesiod. Theog. 85. 1. V. 458. 2. Cleric. p. 308.

ὡς σπληνίον πρὸς ἕλκος οἰκείως τεθὲν
τὴν φλεγμονὴν ἔπαυσεν, οὕτω καὶ λόγος.

3. Εὐριπίδου.

Καὶ τῶν παλαιῶν πόλλ᾽ ἔπη καλῶς ἔχει·
(*) λόγος γὰρ ἐσθλὸς φάρμακον φόβου βροτοῖς.

4. Φιλήτα Παιγνίων.

Οὔ μέ τις ἐξ ὀρέων ἀποφώλιος ἀγροιώτης
αἱρήσει κλήθρην, αἰρόμενος μακέλην·
ἀλλ᾽ ἐπέων εἰδὼς κόσμον καὶ πολλὰ μογήσας
μύθων παντοίων οἶμον ἐπιστάμενος.

5. Εὐριπίδου Ἡρακλέους.

Οὐ παύσομαι τὰς Χάριτας
ταῖς Μούσαις συγκαταμιγνὺς
ἡδίσταν συζυγίαν.
μὴ ζῴην μετ᾽ ἀμουσίας.

6. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ὦ τλῆμον, ὥς σοι τὰς τύχας μὲν ἀσθενεῖς
ἔδωχ᾽ ὁ δαίμων· μέγα φρονοῦσι δ᾽ οἱ λόγοι.

7. Εὐριπίδου Παλαμήδη.

Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ᾽ ὀρθώσας, μόνον
ἄφωνα καὶ φωνοῦντα συλλαβὰς τιθεὶς
ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ᾽ εἰδέναι,
ὥστ᾽ οὐ παρόντα ποντίας ὑπὲρ πλακὸς
τἀκεῖ κατ᾽ οἴκους πάντ᾽ ἐπίστασθαι καλῶς,
παισίν τ᾽ ἀποθνήσκοντα γραμμάτων μέτρον
γράψαντας εἰπεῖν, τὸν λαβόντα δ᾽ εἰδέναι.
ἃ δ᾽ εἰς ἔριν πίπτουσιν ἀνθρώποις κακὰ,
δέλτος διαιρεῖ κοὐκ ἐᾷ ψευδῆ λέγειν.

8. Καλλιμάχου δεύτερον.

3. Fr. inc. 36. 5. V. 675. 6. Fr. 18. 7. Fr. 2. 8. Fr. 106.

Καὶ γὰρ ἐγὼ τὰ μὲν ὅσσα καρήατι τῆμος ἔδωκα
ξανθὰ σὺν εὐόδμοις ἁβρὰ λίπη στεφάνοις,
ἄπνοα πάντ' ἐγένοντο παραχρῆμ'· ὅσσα τ' ὀδόντων
ἔνδοθι νειαίραν τ' εἰς ἀχάριστον ἔδυ,
καὶ τῶν οὐδὲν ἔμεινεν ἐς αὔριον· ὅσσα δ' ἀκουὰς
εἰσεθέμην, ἔτι μοι μοῦνα πάρεστι τάδε.

9. Φιλήμονος ἐξ Ἀπόλλωνος.

Οὐχὶ μόνον οὗτος εὗρε πῶς λαλήσομεν
αὐτοῖς, ἀπέχοντες πολὺν ἀπ' ἀλλήλων χρόνον,
οὐδ' ὃν τρόπον μηδέποτε μηδὲ εἷς πάλιν
ἐπιλήσεθ' ἡμῶν μηδὲν, ἐμβλέψας δέ που
τὰκ τοῦ χρόνου τοῦ παντὸς εἴσετ', ἀλλὰ καὶ
ψυχῆς ἰατρὸν κατέλιπε τὰ γράμματα.

10. Ἰσοκράτους Εὐαγόρᾳ.

Ἐγὼ δὲ, ὦ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι μὲν εἶναι καλὰ μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἄν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν.

11. Δημοκρίτου.

Ἰσχυρὸν εἰς πειθὼ λόγος γίγνεται.

12. Σωκράτους.

Ἐν μὲν πολέμῳ πρὸς ἀσφάλειαν σίδηρος χρυσοῦ κρείττων, ἐν δὲ τῷ ζῆν ὁ λόγος τοῦ πλούτου.

13. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ λόγος, ὥσπερ πλάστης ἀγαθὸς, καλὸν τῇ ψυχῇ περιτίθησι σχῆμα.

14. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς ὁ λόγος ἐν Αἰγύπτῳ Θεὺθ τινα

9. Cleric. p. 294. 14. P. 18.

τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν οὐχ ἓν ὄντα, ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντά τινος· ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι· τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· (*) τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα μέχρι καὶ ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα καὶ τὰ μέσα κατὰ τὸν [αὐτὸν] τρόπον, ἕως ἀριθμὸν αὐτῶν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε. Καθορῶν δὲ ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον δὲ δεσμὸν αὖ λογισάμενος ὡς ὄντα ἕνα καὶ πάντα ταῦτα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών.

15. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου.

Ὀνομάτων γὰρ συμπλοκὴν εἶναι λόγου οὐσίαν. Οὕτω δὴ τὰ μὲν στοίχεῖα ἄλογα καὶ ἄγνωστα εἶναι, αἰσθητὰ δέ· τὰς δὲ συλλαβὰς γνωστάς τε καὶ ῥητὰς καὶ ἀληθεῖ δόξῃ δοξαστάς. Ὅταν μὲν οὖν ἄνευ λόγου τὴν ἀληθῆ δόξαν τινός τις λάβῃ, ἀληθεύειν μὲν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν περὶ αὐτὸ, γιγνώσκειν δ' οὔ. Τὸν γὰρ μὴ δυνάμενον δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον, ἀνεπιστήμονα εἶναι περὶ τούτου· προσλαβόντα δὲ λόγον, δυνατόν τε ταῦτα πάντα γεγονέναι καὶ τελέως πρὸς ἐπιστήμην ἔχειν.

16. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ.

Φέρε δὴ, καθάπερ περὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὡσαύτως ἐπισκεψώμεθα· φαίνεται γὰρ δὴ ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακουστέον; Εἴτε

15. Pag. 202. 16. Pag. 261.

πάντα ἀλλήλοις ξυναρμόττειν εἴτε μηδὲν εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μή. Δῆλον τοῦτό γε, ὅτι τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δ᾽ οὔ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, ὅτι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγόμενα καὶ δηλοῦντά τι ξυναρμόττει, τὰ δὲ τῇ συνεχείᾳ μηδὲν σημαίνοντα ἀναρμοστεῖ. Πῶς; τί τοῦτ᾽ εἶπες; Ὅπερ ᾠήθην ὑπολαβόντα σε προσομολογεῖν· ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῇ φωνῇ περὶ τὴν οὐσίαν δηλωμάτων διττὸν γένος. Πῶς; Τὸ μὲν ὀνόματα, τὸ δὲ ῥήματα κληθέν. Εἰπὲ ἑκάτερον. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὂν δήλωμα ῥῆμά που λεγόμενον. Ναί. Τὸ δέ γε ἐπ᾽ αὐτοῖς τοῖς ἐκείνας πράττουσι σημεῖον τῆς φωνῆς ἐπιτεθὲν ὄνομα. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων συνεχῶς λεγομένων οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ᾽ αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομάτων λεχθέντων. Τοῦτ᾽ οὐκ ἔμαθον. Δῆλον γὰρ ὡς πρὸς ἕτερόν τι βλέπων ἄρτι ξυνωμολόγεις· ἐπεὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, ὅτι ξυνεχῶς ὧδε λεγόμενα ταῦτ᾽ οὐκ ἔστι λόγος. Πῶς; Οἷον, βαδίζει, τρέχει, καθεύδει, καὶ τἄλλα ὅσα πράξεις σημαίνει ῥήματα, κἂν πάντα τις ἐφεξῆς αὐτὰ εἴπῃ, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται. Πῶς γάρ; Οὐκ οὖν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται, λέων, ἔλαφος, ἵππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὖ πραττόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ ταύτην δὴ τὴν συνέχειαν οὐδείς πω ξυνέστη λόγος. Οὐδεμίαν γὰρ οὔτε οὕτως οὔτ᾽ ἐκείνως πρᾶξιν οὔτ᾽ ἀπραξίαν, οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνήεντα, πρὶν ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ· τότε δ᾽ ἥρμοσέ τε καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη συμπλοκὴ σχεδὸν (*) τῶν λόγων, ὁ πρῶτός τε καὶ σμικρότατος. Πῶς ἆρ᾽ ὧδε λέγεις; Ὅταν εἴπῃ τις, ἄνθρωπος μανθάνει, λόγων εἶναι φῂς τοῦτον ἐλάχιστόν

τε καὶ πρῶτον; Ἔγωγε. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που τότε περὶ τῶν ὄντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων ἢ μελλόντων, καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον, ἀλλά τι περαίνει, συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. Διὸ λέγειν τε [καὶ] αὐτὸν, ἀλλ᾽ οὐ μόνον ὀνομάζειν εἴπομεν, καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐπεφθεγξάμεθα λόγον. Ὀρθῶς. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἥρμοττε, τὰ δ᾽ οὔ· καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὖ σημεῖα τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει, τὰ δὲ ἁρμόττοντα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο. Παντάπασι μὲν οὖν.

17. Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου Ἐπιστολῆς πρὸς Δέξιππον περὶ διαλεκτικῆς.

Θεὸς ἦν τις ὡς ἀληθῶς ὁ καταδείξας τὴν διαλεκτικὴν καὶ καταπέμψας τοῖς ἀνθρώποις, ὡς μὲν λέγουσί τινες, ὁ λόγιος Ἑρμῆς ὁ φέρων ἐν ταῖν χεροῖν τὸ σύνθημα αὐτῆς τῶν εἰς ἀλλήλους ἀποβλεπόντων δρακόντων· ὡς ἀεὶ δεδοκιμασμένοι καὶ πρόκριτοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατείνονται, ἡ τῶν Μουσῶν πρεσβυτάτη Καλλιόπη τὴν ἄπταιστον ἀσφάλειαν τοῦ λόγου καὶ ἀνέλεγκτον αἰδοῖ μειλιχίῃ διαπρέπουσαν παρέσχηκεν· ὡς δὲ τὰ ἔργα αὐτὰ δείκνυσιν, αὐτὸς ὁ ἐν Δελφοῖς θεὸς οὔτε λέγων, καθ᾽ Ἡράκλειτον, οὔτε κρύπτων ἀλλὰ σημαίνων τὰς μαντείας, ἐγείρει πρὸς διαλεκτικὴν διερεύνησιν τοὺς ἐπηκόους τῶν χρησμῶν, ἀφ᾽ ἧς ἀμφιβολία τε καὶ ὁμωνυμία ἐκρίθησαν· καὶ διττὸν πᾶν ἀνερευνηθὲν φῶς ἐπιστήμης ἀνῆψεν· ὃ κατιδὼν καὶ Θεμιστοκλῆς καλῶς καὶ διερευνήσας δεόντως τὸ ξύλινον τεῖχος, αἴτιος ἀναμφισβητήτως κατέστη τῆς σωτηρίας τοῖς Ἕλλησιν. Ἀδελφὰ δὲ τούτων καὶ ὁ ἐν Βραγχίδαις θεὸς ἐκφαίνει τῆς διαλεκτικῆς ἔργα, περιφανῆ τὴν ἐπαγωγὴν παραδηλῶν, ὅταν λέγῃ· οὔτ᾽ ἂν

ὠκυπέτης ἰὸς οὔτε λύρη οὔτε ναῦς οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἄνευ ἐπιστημονικῆς χρήσεως γένοιτ᾽ ἂν ποτε ὠφέλιμον.

18. Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς πρὸς Σώπατρον περὶ διαλεκτικῆς.

Πάντες ἄνθρωποι χρῶνται τῷ διαλέγεσθαι, ἔμφυτον ἐκ νέων ἔχοντες τήνδε τὴν δύναμιν καὶ μέχρι τινὸς οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἧττον αὐτῆς μετέχοντες. Τὸ δὴ τῶν θεῶν δῶρον οὐδένα τρόπον δεῖ προΐεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν μελέταις καὶ ἐμπειρίαις καὶ τέχναις αὐτὸ κρατύνειν ἄξιον. Ὅρα γὰρ ὅτι καὶ παρ᾽ ὅλον τὸν βίον διατελεῖ χρησιμώτατον ὂν διαφερόντως· ἐν μὲν ταῖς ἐντεύξεσι προσομιλοῦν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ δόξας, ἐν δὲ ταῖς εὑρέσεσι τῶν τεχνῶν τὰς πρώτας ἀρχὰς αὐτῶν ἀνευρίσκον, λογιζόμενον δὲ πρὸ τῶν ἔργων, ὅπως αὐτὰ χρὴ πράττειν, προγυμνασίαν δὲ καὶ πρὸς τὰς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμας θαυμασίας οἵας μεθόδους παρεχόμενον. Εἰ δὲ δεῖ καὶ τὰ πρὸ τούτων ἐννοεῖν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν μόριον φιλοσοφίας ἄνευ τοῦ κατὰ διαλεκτικὴν λόγου παραγιγνόμενον· ἀλλὰ καὶ εἴ τι φυσικὸν δόγμα ἀνευρίσκομεν, λογικῶς αὐτὸ βεβαιούμεθα, καὶ ὅσα περὶ θεῶν σκεπτόμεθα, λόγος διαλεκτικός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, ὅλως δὲ οὐδὲν οὔτε εἰπεῖν (*) οὔτε ἀκοῦσαι δυνατὸν ἀπαλλαγέντας τῆς μεθόδου ταύτης· καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ μὴ [χρῆναι] διδάσκειν διαλεκτικὴν διαλεκτικῶς ἐπιχειροῦντας δεῖ καταμανθάνειν. Εἴτε οὖν ἐπιτηδευτέον εἴτε μή, διαλεκτικὴν ἀσκεῖν· καὶ γάρ ἐστιν ἄτοπον, εἰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα λόγῳ κρίνομεν, αὐτὴν δὲ ἀφήσομεν τὴν ἀκριβεστάτην τοῦ λόγου θεωρίαν· καὶ λόγῳ προέχοντες τῶν ἄλλων ζώων καὶ τοῦτο ἐξαίρετον ἀγαθὸν κεκτημένοι τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε

κατ᾽ αὐτὸν ἐνεργήσομεν· καὶ τὴν συμμεμιγμένην διάσκεψιν τοῦ λόγου πρὸς τὰ ἄλλα ὅλα πράγματα ἀγαπῶμεν, αὐτὴν δὲ τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν τοῦ λόγου, καθ᾽ ἣν ἀφέμενος τῶν ἄλλων τὴν περὶ αὐτοῦ ἐπιστήμην κατεστήσατο σεμνοτάτην οὖσαν καὶ τιμιωτάτην, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐν Πυθοῖ γράμμα, ἀποδοκιμάσομεν ὡς ἀπόβλητον.

19. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετίωμεν δὴ οὖν ἐπὶ τὰς κατὰ φιλοσοφίαν διατριβάς. Πασῶν πρῶταί εἰσιν αἱ πρὸς ἀνάμνησιν ἀναγόμεναι· ταύτας δὴ οὖν καὶ ὁ Σωκράτης ἐπιδεικνύει τῷ Μένωνι, διὰ τοῦ καλῶς ἐρωτᾶν ὁρώμεναι καὶ φαινόμεναι· δεύτεραι δ᾽ ἂν εἶεν αἱ μαιείας ἕνεκα προσαγόμεναι καὶ τὰ γεννηθέντα εἰς φῶς προάγουσαι καὶ διακρίνουσαι, τίνα μὲν αὐτῶν ἀληθῆ, τίνα δὲ ψευδῆ. Ἀλλὰ καὶ αὗται πᾶσαι διὰ τῆς διαλεκτικῆς τὸ κῦρος ἔχουσιν, ἐπειδὴ αὗταί εἰσιν αἱ διὰ τῶν ἐλέγχων καθάρσεις τῆς διανοίας, παρατιθεῖσαι τἀναντία δοξάσματα τῶν προσδιαλεγομένων καὶ συγκρούουσαι αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. Ἄλλαι δὲ πείρας ἕνεκα καὶ γυμνασίας προσφερόμεναι τοῖς ἐπηκόοις, ἢ ὅσαι εἰς θέσιν ἐπιχειροῦσιν ἢ εἴ τινες ἐξετάζουσι τὰς τῶν παλαιῶν ἀκροάσεις· ὧν οὐδεμία ἄνευ διαλεκτικῆς περαίνει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. Ὅλως δὲ οὐχ οἷόν τε λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν δεόντως, εἰ μή τις κτήσαιτο ταύτην τὴν περὶ τὸν λόγον ἐπιστήμην.

ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ. ΠΒ.

1. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Φεῦ φεῦ, τὸ μὴ τὰ πράγματ᾽ ἀνθρώποις ἔχειν
φωνὴν, ἵν᾽ ὦσι μηδὲν οἱ δεινοὶ λόγοι.
νῦν δ᾽ εὐρύθμοισι στόμασι τἀληθέστατα
κλέπτουσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἃ χρὴ δοκεῖν.

2. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος δισσῶν λόγων
ἀγῶνα θεῖτ᾽ ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός.

3. Εὐήνου.

Πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ᾽ ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ᾽ ἐν ἔθει.
καὶ πρὸς μὲν τούτους ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιὸς,
σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ᾽ ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

4. Ἀκεσίλαος ὁ φιλόσοφος ἔφη, Τοὺς διαλεκτικοὺς ἐοικέναι τοῖς ψηφοπαίκταις, οἵ τινες χαριέντως παραλογίζονται.

5. Ζήνωνος.

Ζήνων τὰς τῶν διαλεκτικῶν τέχνας εἴκαζε τοῖς εἰκαίοις μέτροις οὐ πυρὸν οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν (*) σπουδαίων μετροῦσιν, ἀλλ᾽ ἄχυρα καὶ κόπρια.

6. Πυθαγόρου.

Κενὸς ἐκείνου φιλοσόφου λόγος, ὑφ᾽ οὗ μηδὲν ἀνθρώπου πάθος θεραπεύεται. Ὥσπερ γὰρ ἰατρικῆς οὐκ ὄφελος μὴ τὰς νόσους ἐκβαλλούσης ἀπὸ τῶν σωμάτων, οὕτως οὐδὲ φιλοσοφίας, εἰ μὴ τὸ τῆς ψυχῆς κακὸν ἐκβάλλοι.

1. Fr. 12. 2. Fr. 29.

7. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Οἱ ἐν διαλεκτικῇ βαθύνοντες ἐοίκασι καρκίνους μασωμένοις, οἳ δι᾽ ὀλίγον τρόφιμον περὶ πολλὰ ὀστᾶ ἀσχολοῦνται.

8. Ἀντισθένους.

Οὐκ ἀντιλέγοντα δεῖ τὸν ἀντιλέγοντα παύειν, ἀλλὰ διδάσκειν· οὐδὲ γὰρ τὸν μαινόμενον ἀντιμαινόμενός τις ἰᾶται.

9. Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἐρωτώμενος διὰ τί παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐ πολλῶν φιλοσοφησάντων ὅμως πλείους διέλαμψαν ἢ νῦν, Ὅτι, εἶπε, τότε μὲν ἔργον ἠσκεῖτο, νῦν δὲ λόγος.

10. Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Διαλεκτικὴν δὲ φεῦγε, συγκυκᾷ τἄνω κάτω.

11. Ἀρίστωνος,

Ἀρίστων ἔλεγεν, ἐοικέναι τὴν διαλεκτικὴν τῷ ἐν ταῖς ὁδοῖς πηλῷ· πρὸς οὐδὲν γὰρ οὐδ᾽ ἐκεῖνον χρήσιμον ὄντα καταβάλλειν τοὺς βαδίζοντας.

12. Θεοκρίτου.

Θεόκριτος πρός τινα διαλεκτικὸν συντεταμένως αὐτῷ καὶ ἐριστικῶς ἀποκρινόμενον, ἔφη,

Ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ᾽ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο.

13. Καρνεάδου.

Καρνεάδης τὴν διαλεκτικὴν ἔλεγε πολύποδι ἐοικέναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνον αὐξηθείσας τὰς πλεκτάνας κατεσθίειν, καὶ τούτους προϊούσης τῆς δυνάμεως καὶ τὰ σφέτερα ἀνατρέπειν.

14. Κλειτομάχου.

7. Vid. Diog. Laert. VII. 161. 9. Vid. Diog. Laert. VII. 171. 11. Ib. VII. 161.

Κλειτόμαχος εἴκαζε τὴν διαλεκτικὴν τῇ σελήνῃ· καὶ γὰρ ταύτην οὐ παύεσθαι φθίνουσαν καὶ αὐξομένην.

15. Ἀρίστωνος.

Ἀρίστων τοὺς λόγους τῶν διαλεκτικῶν τοῖς τῶν ἀραχνίων ὑφάσμασιν εἴκαζεν, οὐδὲν μὲν χρησίμους, λίαν δὲ τεχνικούς.

16. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Ὁ ἐλλέβορος ὁλοσχερέστερος μὲν ληφθεὶς καθαίρει, εἰς δὲ πάνυ μικρὰ τριφθεὶς πνίγει· οὕτω καὶ ἡ κατὰ φιλοσοφίαν λεπτολογία.

ΟΠΟΙΟΥΣ ΤΙΝΑΣ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΠΕΡΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΥΣΙΚΗ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΗ ΑΜΦΟΤΕΡΟΥΣ ΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΑΓΕΙ. ΠΓ.

1. Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστ᾽ ἄκουσμ᾽ ἥδιον, ἢ ῥηθεὶς λόγος
πατρὸς πρὸς υἱὸν περιέχων ἐγκώμιον.

2. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδέποτ᾽ ἀληθὲς οὐδὲν οὔθ᾽ υἱῷ πατὴρ
εἴωθεν ἀπειλεῖν οὔτ᾽ ἐρῶν ἐρωμένῃ.

3. Εὐριπίδου Μελανίππῃ.

Ὅστις δ᾽ ἀμείλικτον πατέρ᾽ ἔχει νεανίας
στυγνόν τ᾽ ἐν οἴκοις, μεγάλα κέκτηται κακά.

4. Μενάνδρου.

Ὁ σκληρότατος πρὸς υἱὸν ἐν τῷ νουθετεῖν,
τοῖς μὲν λόγοις πικρός ἐστι, τοῖς δ᾽ ἔργοις πατήρ.

5. Τοῦ αὐτοῦ.

1. 2. Cleric. p. 238. 3. Fr. 24. 4. 5. Cleric. p. 238.

Υἱῷ προθύμως τἀξιούμενον ποιῶν,
(*) κηδεμόν᾽ ἀληθῶς οὐκ ἔφεδρον ἕξεις βίου.

6. Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.

Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἔθηκεν
θεὸς ἀνθρώποις.

7. Μενάνδρου Συναριστώσαις.

Πατὴρ δ᾽ ἀπειλῶν οὐκ ἔχει μέγαν φόβον.

8. Θεοδέκτου.

Γονέων τὰ τέκνα σώζουσιν αἱ συμβουλίαι.

9. Φιλήμονος.

Ἡδύ γε πατὴρ τέκνοισιν, εἰ στοργὴν ἔχοι.

10. Μενάνδρου.

Ἡδὺς πατὴρ φρόνησιν ἀντ᾽ ὀργῆς ἔχων.

11. Τοῦ αὐτοῦ.

Υἱὸς δ᾽ ἀμείνων ἐστὶν εὐνοίᾳ πατρός.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ λυποῦντα δεῖ
παιδάριον ὀρθοῦν, ἀλλὰ καὶ πείθοντά τι.

13. Μενάνδρου.

Ὡς ἡδὺ πρᾶος καὶ νεάζων τῷ τρόπῳ
πατήρ.

14. Χαιρήμονος.

Πρὸς υἱὸν ὀργὴν οὐκ ἔχει χρηστὸς πατήρ.

15. Ἱπποθόου.

Παίδων κρατεῖν δεῖ τῶν νεωτέρων σοφούς.

16. Εὐριπίδου Δίκτυϊ.

Πατέρα τε παισὶν ἡδέως συνεκφέρειν
φίλους ἔρωτας ἐκβαλόντ᾽ αὐθαδίαν,

6. Fr. 7. 7. Cleric. p. 168. 10 — 13. Cleric. p. 238. 16. Fr. 7.

παῖδάς τε πατρί· καὶ γὰρ οὐκ αὐθαίρετοι
βροτοῖς ἔρωτες οὐδ' ἑκουσία νόσος.
σκαιόν τι δὴ τὸ χρῆμα γίγνεσθαι φιλεῖ,
θεῶν ἀνάγκας ὅστις ἰᾶσθαι θέλει.

17. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Εἷς γάρ τίς ἐστι κοινὸς ἀνθρώποις νόμος,
καὶ θεοῖσι τοῦτο δόξαν, ὡς σαφῶς λέγω,
θηρσίν τε πᾶσι τέκνα τίκτουσιν φιλεῖν.
τὰ δ' ἄλλα χωρὶς χρώμεθ' ἀλλήλων νόμοις.

18. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἐγὼ νομίζω πατρὶ φίλτατον τέκνον
παισίν τε τοὺς τεκόντας, οὐδὲ συμμάχους
ἄλλους γενέσθαι φήμ' ἂν ἐνδικωτέρους.

19. Ἀντιφάνους.

Υἱῷ γὰρ ἀγαπητῷ τι πράττων πρὸς χάριν,
ἔρανον ἐμαυτῷ τοῦτον οἴομαι φέρειν.

20. Ἀναχάρσιδος.

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς, διὰ τίνα αἰτίαν οὐ παιδοποιεῖ, ἔφη, Διὰ φιλοτεκνίαν.

21. Εὐριπίδου ἐν Δίκτυϊ.

Ὄντων δὲ παίδων καὶ πεφυκότος γένους,
καινοὺς φυτεῦσαι παῖδας ἐν δόμοις θέλεις,
ἔχθραν μεγίστην σοῖσι συμβάλλων τέκνοις.

22. Σωκράτους.

Πατρὸς ἐπιτίμησις ἡδὺ φάρμακον· ἔχει γὰρ πλέον τὸ ὠφελοῦν τοῦ ἐπιδάκνοντος.

23. Διογένους.

Διογένης ἐρωτηθεὶς τὸ πῶς δεῖ πατέρας καὶ υἱοὺς ἀλλήλοις προσφέρεσθαι, φησὶν, Εἰ μὴ περιμένοιεν αἰτηθῆναι ὑπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ διδόντες φθάνοιεν. Ἐπιεικῶς δ' ὁ πατὴρ διὰ τὸ προευεργετηκέναι, εἰ μὴ εὖ πάσχοι, ταχέως ἄχθεται· ὁ δὲ υἱὸς ἐντρυφᾷ καὶ οὐκ ἀξιοῖ αἰτεῖν.

17. Fr. 4. 18. Fr. 10. 21. Fr. 9.

24. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς.

Εὖ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι ὁ φιλότεκνος ἀξιέπαινον πάθος ἐστί· καὶ οὐκ ἔοικε τῷ φιλοχρημάτῳ ἢ τῷ φιλαργύρῳ. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα εἰκότως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὀνείδη λέγεται καὶ ἔστιν· οὐ γὰρ ποιεῖ αὐτὰ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ μοχθηρία ἡ ἡμετέρα. Τοῦτο δὲ ἄνωθεν αὐτῇ ἐνδέδεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξῆπται ἐκείνης ἀτεχνῶς τῆς χρυσῆς καὶ ἀῤῥήκτου σειρᾶς, ἣν ξυῤῥάπτουσα ἀεὶ καὶ ξυγκολλῶσα τῷ φθίνοντι τὸ φυόμενον, (*) οὐκ ἀπολισθάνει εἰς τὸ μὴ εἶναι. Ὥστε οὐκ αἰσχύνεται ὁ φιλόσοφος τῇ φιλοτεκνίᾳ, ὥσπερ οὐδὲ τῇ φιλοσοφίᾳ τε καὶ φιλολογίᾳ.

25. Δημοκρίτου.

Τοῖς παισὶ μάλιστα χρὴ τῶν ἀνύστων δατεῖσθαι τὰ χρήματα καὶ ἅμα ἐπιμέλεσθαι αὐτῶν, μήτι ἀτηρόν τι ἔωσι διὰ χειρὸς ἔχοντες. Ἅμα μὲν γὰρ πολλῷ φειδότεροι γίγνονται ἐς τὰ χρήματα καὶ προθυμότεροι κτᾶσθαι, καὶ ἀγωνίζονται ἀλλήλοισιν. Ἐν γὰρ τῷ ξυνῷ τὰ τελεύμενα οὐκ ἀνιᾷ, ὥσπερ ἰδίῃ· οὐκ εὐθυμεῖ τὰ ἐπικτώμενα, ἀλλὰ πολλῷ ἧσσον.

26. Ἔξεστιν οὐ πολλὰ τῶν σφετέρων ἀναλώσαντας παιδεῦσαί τε τοὺς παῖδας καὶ τεῖχός τε καὶ σωτηρίην περιβαλέσθαι τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν αὐτῶν.

27. Πλάτωνος.

Ἦ περὶ σμικροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ' οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος ὃ τῶν

24. Pag. 363. D. 27. Pag. 185. A.

ὑμετέρων μέγιστον ὂν τυγχάνει; υἱέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τἀναντία γενομένων, καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκήσεται, ὁποῖοι ἄν τινες οἱ παῖδες γένωνται. Ἀληθῆ λέγεις. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμήθειαν αὐτοῦ ἔχειν.

28. Γαΐου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρτεμισίου.

Ἀλλ' ὅταν ᾖ σωφροσύνη τὸ κρινόμενον, πάντες μὲν οἱ πρεσβύτεροι πατέρες, πάντες δὲ συγγενεῖς οἱ νεώτεροι, πᾶσαι δὲ αἱ κυήσασαι πώποτε μητέρες. Τὸ γὰρ κοσμίους εἶναι τοὺς παῖδας καὶ σώφρονας μίαν καὶ κοινὴν ἁπάντων ἔχει συγγένειαν.

29. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Κρίτωνα ἐπιστολῆς.

Εὖ γὰρ ἴσθι Σωκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα, ὅτι οἱ τῶν υἱέων, ἵνα πολλὴν μὲν ἔχωσιν, οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες, ἴσον πεπόνθασι τοῖς ἱπποτροφοῦσι, καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, τροφὴν δὲ παμπόλλην παρεχομένοις· οὕτω γὰρ πιοτέροις μὲν τοῖς ἵπποις χρήσονται, ἀπείροις δὲ ὧν χρή· εἶναι γὰρ ἵππου ἀρετὴν οὐ τὴν εὐσαρκίαν, τὴν δὲ κατὰ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν. Τὰ αὐτὰ δ' οὖν ἐξαμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλὴν κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ μὴ ἐπιμελομένους· ἃ γὰρ κεκτήσονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσεται, αὐτοὶ δὲ ὀλίγου· προσήκει δὲ τὸ φυλάττον τοῦ κτηθέντος ἀξιοτιμότερον εἶναι. Καὶ τοίνυν ὁ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, κἂν ὀλίγα καταλίπῃ, πολλὰ ἔδωκε· γνώμη γὰρ ἢ πλείω ἢ ἐλάττω γίγνεται ἀγαθῇ μὲν ἔμμετρα, ἐκμελεῖ δὲ καὶ ἀπαιδεύτῳ ὀλίγα. Σὺ δὲ οὐδὲν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν διὰ παιδεύσεως ἰοῦσιν ἀναγκαῖά τε

καὶ πλούσια νομίζεται· τοῖς δ' ἀμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν τῆς σαρκὸς ἐκλύει, τὴν δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος δυσελπιστίαν οὐ μειοῖ.

(*) ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ Η ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ. ΠΔ.

1. Μενάνδρου.

Ὡς ἡδύ γ' ἐν ἀδελφοῖς ἐστιν ὁμονοίας ἔρως.

2. Εὐριπίδου.

Τὸν τῇ φύσει
οἰκεῖον, οὐδεὶς καιρὸς ἀλλότριον ποιεῖ.

3. Εὐριπίδου Ἰφιγενεία.

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

4. Διφίλου.

Ἀνδρὸς φίλου γὰρ οἰκίαν καὶ συγγενοῦς,
αὐτοῦ νομίζειν δεῖ τὸν ὀρθῶς συγγενῆ.

5. Ἤ τι κασιγνήτοις ἐπιμέμφεαι; οἷσί περ ἀνὴρ
μαρναμένοισι πέποιθε, καὶ εἰ μέγα νεῖκος ὄρηται.

6. Σωτίωνος.

Οἱ ἀδελφοὺς παρέντες καὶ ἄλλους φίλους ζητοῦντες παραπλήσιοι τοῖς τὴν ἑαυτῶν γῆν ἐῶσι, τὴν δὲ ἀλλοτρίαν γεωργοῦσιν.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀθήνησι νεμόμενοι κοινὴν οὐσίαν Ἀχαιὸς καὶ Δίος ἀδελφοὶ οὕτως εὐγνώμονες ἦσαν, ὥσθ' ὁ μὲν Ἀχαιὸς γεγυμνασιαρχηκὼς ἠξίου τῆς ὑπολοίπου οὐσίας τὸ ἀνά-

1. Cleric. p. 240. 2. Fr. inc. 178. 3. Aul. 376. 5. Od. XVI. 97.

λωμα τὸ εἰς τὴν γυμνασιαρχίαν προστίθεσθαι τῷ αὐτοῦ μέρει· ὁ δὲ ἀντέλεγεν, ὡς καὶ αὐτὸς ἄλλα τινὰ ἀνηλωκώς.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Καλλίας χειροτονηθεὶς ἵππαρχος νέος ὤν, ἠξίωσεν ἐπιτραπῆναι αὐτῷ παραχωρῆσαι τῷ ἀδελφῷ Θεοφίλῳ· αὐτῷ γὰρ ἐπεῖναι ἡλικίαν. Ὥστε καὶ εὐδοκίμησεν καὶ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει πρῶτος ἐχειροτονήθη.

9. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ φιλαδελφίας.

Ὅτι χωρὶς ἀδελφῶν οὔτε πλούτου, φασὶν, οὔτε
τᾶς ἰσοδαίμονος ἀνθρώποις βασιληΐδος ἀρχᾶς
ἐστί τις χάρις καὶ ὄνησις.

10. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ δισάδελφον μὴ φιλῶν οὐδὲ γονέας, οἳ εἰς ἀμφοῖν συνεβάλλοντο.

11. Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ χρηστοὶ παῖδες οὐ μόνον διὰ τοὺς γονεῖς ἑαυτοὺς ἀγαπήσουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς δι' ἑαυτούς. Ὀφείλοντες γὰρ τοῖς γονεῦσι διὰ πολλὰ χάριν, μάλιστα διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ὀφείλουσι.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτι τὰς Μούσας ὠνομάσθαι λέγουσι διὰ φιλαδελφίαν ὁμοῦ οὔσας.

13. Τοῦ αὐτοῦ.

Πολυδεύκης τὸν καταψιθυρίζοντα τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτὸν κονδύλῳ παίσας ἀπέκτεινε καὶ οὐδὲ θεὸς ἠθέλησε μόνος, ἀλλ' ἡμίθεος μᾶλλον σὺν τῷ ἀδελφῷ γενέσθαι.

14. Θεοφράστου.

Θεόφραστός φησιν, ὅτι τοὺς μὲν ἀλλοτρίους οὐ φι-

9 — 13. Pag. 479. A. seqq. 14. Plutarch. p. 482.

λοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν· τοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἔμπαλιν.

15. Εὐκλείδου.

Εὐκλείδης ὁ Σωκρατικὸς ἀκούσας τοῦ ἀδελφοῦ λέγοντος, Ἀπολοίμην, εἰ μή σε τιμωρησαίμην· Ἐγὼ δέ, εἶπεν, εἰ μή σε φιλεῖν ἡμᾶς πείσαιμι.

16. Σκιλούρου.

Σκίλουρος ὀγδοήκοντα παῖδας ἄῤῥενας ἀπολιπὼν, ἐπειδὴ τελευτᾶν ἤμελλε, δεσμὴν ἀκοντίων ἑκάστῳ προτείνων ἐκέλευε καταθραῦσαι. Πάντων δὲ ἀπαγορευσάντων, καθ' ἓν αὐτὸς ἕλκων ἀκόντιον (*) πάντα ῥᾳδίως ἔκλασε, διδάσκων ἐκείνους, ὅτι συνεστῶτες μὲν καὶ ὁμονοοῦντες ἰσχυροὶ διαμένουσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσονται διαλυθέντες.

17. Σωτίωνος.

Φιλάδελφον καὶ πένητα λέγεσθαι κρεῖσσον ἢ μισάδελφον καὶ πλούσιον.

18. Τοῦ αὐτοῦ.

Κύνα μὲν χαλεπὸν ὄντα ἐπιχειρεῖς πραΰνειν, ὅπως σοι πρᾷος ᾖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ οὔ.

19. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ἔφη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, Μέμνησο ὅτι τῆς μὲν διαστάσεως σὺ ἦρξω, τῆς δὲ διαλύσεως ἐγώ.

20. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Περὶ Φιλαδελφίας.

Πρώτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλα σαφὴς ἐπιεικῶς τε εὔπορος, πρὸς δὲ καὶ κοινή· κατὰ παντὸς μὲν γὰρ εἰπεῖν προσώπου ὑγιὴς ὁ λόγος, ὡς σαφής. Παντὶ οὖν χρήσῃ, ἔκ τε τοῦ ἑαυτὸν μὲν ἐκεῖνον, ἐκεῖνον δὲ ἑαυτὸν ὑποθέ-

15. Plutarch. II. p. 489. D. 16. Plutarch. II. p. 511. C.
19. Diog. Laert. II. 82.

σθαι. Καὶ γὰρ οἰκέτῃ χρῷτ' ἄν τις καλῶς, ἐνθυμηθεὶς πῶς ἂν ἠξίωσεν ἐκεῖνον αὐτῷ προσφέρεσθαι, εἴπερ ἐκεῖνος μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δοῦλος· ὁ δ' ὅμοιος λόγος καὶ γονεῦσι περὶ τέκνων καὶ παισὶ περὶ τῶν γειναμένων καὶ συνόλως πᾶσι περὶ πάντων. Ἐξαιρέτως δ' ἐστὶν εὔπορος ἡ παραίνεσις κατὰ τὸν τῶν ἀδελφῶν τρόπον· ἐπειδήπερ οὐδὲν δεῖ προϋποθέσθαι τὸν σκεπτόμενον, πῶς ἀδελφῷ χρηστέον, λαβεῖν δ' ἐξ ἑτοίμου παρὰ τῆς φύσεως τοῦ προσώπου ταυτότητα. Καὶ δῆτα καὶ πρῶτος οὗτος εἰρήσθω λόγος, ὡς τοῦτον χρὴ προσφέρεσθαι τὸν τρόπον ἀδελφῷ, ὅνπερ ἄν τις ἐκεῖνον ἀξιώσειεν ἂν ἑαυτῷ. Νὴ Δία, φήσει τις, ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἰμι μέτριος καὶ ἐπιεικής, ὁ δ' ἀδελφὸς σκαιὸς καὶ δυσομίλητος. Οὐκ ὀρθῶς δὲ ἐρεῖ. Πρῶτον μὲν ἴσως οὐδ' ἀληθεύσει· ἱκανὴ γὰρ ἡ φιλαυτία τὰ μὲν ἴδια μεγαλοποιῆσαι καὶ ἀποκυδᾶναι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατασμικρῦναι καὶ διαφαυλίσαι, πολλὰ γοῦν διὰ ταύτην οἱ κακίους σφᾶς αὐτοὺς προκρίνουσι τῶν κατὰ πολὺ βελτιόνων· ἔπειτα, κἂν ὄντως τοιοῦτος ᾖ ἀδελφὸς, ἀλλὰ σύ γε φαίην ἂν ἀμείνων εὑρέθητι καὶ νίκησον αὐτοῦ τὴν ἀγριότητα ταῖς εὐποιΐαις, ἐπείτοι γε οὐδὲ πολλὴ χάρις τοῖς εὐγνώμοσι προσενεχθῆναι μετρίως· ἀλλ' ἀνδρὸς ἔργον καὶ πολλῆς ἄξιον ἀποδοχῆς, τὸν ἀβέλτερον καὶ σκαιὸν πραῧναι τοῖς ἐς αὐτὸν πραττομένοις. Καὶ γὰρ οὐδὲν πάμπαν ἐπ' ἀδύνατον ἡ παράκλησις· ἀλλ' ἔνεστι γὰρ κἀν τοῖς ἀτοπώτατα διακειμένοις σπέρματα μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον, τιμῆς τε καὶ ἀγαπήσεως τῶν εὐεργετησάντων. Οὐ γὰρ δὴ ζῶα μὲν ἄγρια καὶ φύσει πρὸς τὸ γένος ἡμῶν ἐκπεπολεμωμένα πρὸς βίαν ἀχθέντα καὶ τὴν πρώτην κατασχεθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάγραις χρόνοις

ὕστερον τιθασὰ γίγνεται καθημερούμενα ποιαῖς τημελείας καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ· οὐχ ὅπως δὲ ἄνθρωπος ἀδελφὸς, ἀλλὰ κἂν μηδὲν προσήκων τύχῃ, οὕτω παντὶ μᾶλλον ἐπιμελείας ἀξιούμενος, μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον, κἂν ὑπερβολὴν μὴ ἀπολίπῃ σκαιότητος; Μιμητέον οὖν ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνθρώπου, πολὺ δὲ διαφερόντως ἐπ' ἀδελφοῦ, τὸ τοῦ Σωκράτους. Ἐκεῖνος γὰρ πρὸς τὸν εἰπόντα, Ἀποθανοῦμαι, εἰ μή σε τιμωρησαίμην, ἔφη, Ἀποθανοῦμαι, εἰ μή σε φίλον ποιήσω.

(*) Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ταύτῃ. Μετὰ ταῦτα δ' ἐνθυμητέον, ὅτι τρόπον τινὰ οἱ ἀδελφοὶ τὰ αὐτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ ἐμοῦ καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χεῖρες καὶ τὰ λοιπά. Καὶ γὰρ οὗτοι τοῦτον ἔχουσιν τὸν τρόπον, εἴτε πρὸς τὸν οἶκον ἐξετάζοντες. Ὥσπερ οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ αἱ χεῖρες, εἴπερ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, περιέποι ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶναι παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· οὕτω δὴ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας καὶ ψυχὴν ὁμολογοῦντας ἔχειν μηδὲν παριέναι σπουδῆς ὑπὲρ τοῦ δεόντως προσφέρεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι παρὰ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. Οἵ τε ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν ἀλλήλοις παρὼν παρόντι καὶ χεὶρ συνεργάζεται παροῦσα χειρὶ παρούσῃ, ἡ δ' ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχουστέρα πῶς ἐστι· πράττουσι γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα καὶ διεστηκότες τοῖς τόποις πάμπαν, μέγα θ' ὑπάρχουσιν ἀλλήλων ὄφελος, κἂν μυρίον ᾖ τὸ διάστημα. Ὅλως δὲ ἐνθυμητέον, ὡς ὁ βίος ἡμῖν κινδυνεύει μακρός τις εἶναι καὶ πολυετὴς πόλεμος, τοῦτο

μὲν διὰ τὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἐχόντων τι ἀντίτακτον, τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἐξαιφνιδίους καὶ ἀπροσδοκήτους ἐπιδρομὰς τῆς τύχης, πολὺ δὲ μάλιστα δι' αὐτὴν τὴν κακίαν οὔτε βίας τινὸς ἀπεχομένην οὔτε δόλου καὶ κακῶν στρατηγημάτων. Ὅθεν καλῶν ἡ φύσις, ὡς ἂν ἐφ' ἃ γεννᾷ μὴ ἀγνοοῦσα, παρήγαγεν ἡμῶν ἕκαστον τρόπον τινὰ μετὰ συμμαχίας. Οὐδεὶς οὖν ἔστι μόνος οὐδ' ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης, ἀλλ' ἐκ γονέων καὶ μετ' ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ ἄλλων οἰκείων. Μέγας δὲ βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τοὺς ὀθνείους καὶ μηδὲν καθ' αἷμα προσήκοντας ἐξιδιούμενος, ἀφθονίαν γε παρέχων συμμάχων. Διὰ τοῦτο κατὰ φύσιν ἡμῖν σπουδὴ καὶ ὁντινοῦν προσαγαγέσθαι καὶ φιλοποιήσασθαι. Γίγνεται γοῦν ἤδη τὸ πρᾶγμα τελεωτάτη μανιῶν τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκ φύσεως ἔχουσι φίλτρον πρὸς ἡμᾶς ἐθέλειν συγκραθῆναι καὶ τῇ γνώμῃ εἰς ἐφόσον ἐνδέχεται πλεῖστον χέαι τὴν οἰκειότητα, τῶν δὲ ἐξ ἑτοίμου καὶ παρ' αὐτῆς χορηγουμένων τῆς φύσεως κατημεληκέναι βοηθῶν κἀπικούρων, οἵους δὴ συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀδελφούς.

21. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Εἰ πάντα τὰ γιγνόμενα τέκνα θρεπτέον.*

Ὃ δέ μοι δοκεῖ δεινότατον, οὐδὲ πενίαν ἔνιοι προφασίζεσθαι ἔχοντες, ἀλλ' εὔποροι χρημάτων ὄντες, τινὲς δὲ πάλιν καὶ πλούσιοι, ὅμως τολμῶσι τὰ ἐπιγινόμενα τέκνα μὴ τρέφειν, ἵνα τὰ προγενόμενα εὐπορῇ μᾶλλον, ἐξ ἀνοσίου μηχανώμενοι τὴν εὐπορίαν τοῖς παισὶν, ἐξ ἀδελφῶν φόνου, οἵ γε ἀναιροῦσιν αὐτῶν τοὺς ἀδελφοὺς, ἵν' ἐκεῖνοι μερίδα μείζω τῶν πατρῴων ἔχωσι, κακῶς εἰδότες, ὅσῳ κρεῖττον πολλοὺς ἔχειν ἀδελφοὺς τοῦ πολλὰ ἔχειν χρήματα. Χρήματα μὲν γὰρ ἐπιβουλὰς ἐγείρει παρὰ

τῶν πλησίον, οἱ δ' ἀδελφοὶ τοὺς ἐπιβούλους ἀνείργουσι. (*) Καὶ τὰ μὲν αὐτὰ δεῖται βοηθείας, οἱ δ' ἀδελφοὶ βοηθοί εἰσι κράτιστοι. (καὶ οὔτε φίλον ἀγαθὸν ἀδελφῷ παρὰ τὸν ἀπὸ ἀνθρώπων ἑτέρων ὁμοίων τε καὶ ἴσων τῇ ἀπ' ἀδελφῶν.) Τί δ' ἂν τις παραβάλλοι καλὸν εὐνοίᾳ τῇ γε ἀδελφοῦ εἰς ἀσφαλείας λόγον; Τίνα δὲ κοινωνὸν ἀγαθὸν εὐμενέστερον σχοίη τις ἂν ἢ ἀδελφὸν ἐπιεικῆ; Τίνος δὲ παρουσίαν ἐν συμφοραῖς μᾶλλον ποθήσειεν ἂν ἢ τοιούτου ἀδελφοῦ; Ἐγὼ μὲν ἀξιοζηλότατον ἡγοῦμαι τὸν ἐπὶ πλήθει ἀδελφῶν ὁμονοούντων βιοῦντα καὶ θεοφιλέστατον εἶναι νομίζω τὸν ἄνδρα τοῦτον, οἴκοθεν ἔχοντα τἀγαθά. Διὸ καὶ νομίζω δεῖν ἕκαστον ἡμῶν τοῖς αὐτοῦ παισὶ πειρᾶσθαι χρημάτων μᾶλλον ἀπολείπειν ἀδελφοὺς, ὡς ἀφορμὰς ἀγαθῶν ἀπολείψοντα μείζονας.

22. *Ξενοφῶντος ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων.*

Χαιρεφῶντα δέ ποτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ σὺ εἶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἳ χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφούς; καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων τοῦ δὲ φρονίμου, καὶ τῶν μὲν βοηθείας δεομένων τοῦ δὲ βοηθεῖν δυναμένου, καὶ πρὸς τούτοις τῶν μὲν πλειόνων ὑπαρχόντων τοῦ δὲ ἑνός. Θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, εἴ τις τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαν ἡγεῖται, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύναται λογίζεσθαι, ὅτι κρεῖττον σὺν πολλοῖς οἰκοῦντα ἀσφαλῶς τἀρκοῦντα ἔχειν,

22. II. 3, 2.

ἢ μόνον διαιτώμενον τὰ τῶν πολιτῶν ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. Καὶ οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ὠνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμενοι· τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. Καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φῦναι, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίνεται τῶν συντρόφων. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσί τε μᾶλλον τοὺς συναδέλφοὺς ὄντας τῶν ἀναδέλφων καὶ ἧττον τούτοις ἐπιτίθενται. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἀλλ᾽ εἰ μὲν, ὦ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἴσως ἂν δέοι φέρειν τὸν ἀδελφὸν καὶ μὴ μικρῶν ἕνεκα φεύγειν· ἀγαθὸν γὰρ, ὥσπερ καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφὸς ὢν οἷον δεῖ· ὁπότε μέντοι παντὸς ἐνδέοι καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί ἂν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Πότερα δὲ, ὦ Χαιρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ οὐδὲ σοὶ, ἢ ἔστιν οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκει; Διὰ τοῦτο γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμοὶ μισεῖν αὐτὸν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δὲ, ὅπου ἂν παρῇ, πανταχοῦ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. Ἆρ᾽ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μὲν, (*) ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἐστίν, οὕτω καὶ ἀδελφὸς, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ χρῆσθαι, ζημία ἐστίν; Πῶς δ᾽ ἂν ἐγὼ, ἔφη ὁ Χαιρεκράτης, ἀνεπιστήμων εἴην ἀδελφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν οὐκ ἂν δυναίμην οὔτ᾽ εὖ λέγειν

οὔτ᾽ εὖ ποιεῖν, ἀλλ᾽ οὐδὲ πειράσομαι. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Θαυμαστὰ λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ κύνα μὲν εἴ σοι ἦν ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος ὢν, καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἠσπάζετο, σοὶ δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινεν, ἀμελήσας ἂν τοῦ ὀργίζεσθαι ἐπειρῶ εὖ ποιήσας πραΰνειν αὐτὸν, τὸν δὲ ἀδελφὸν ὃν φῂς μὲν μέγα ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα πρὸς σὲ οἷον δεῖ, ἐπίστασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοι ὡς βέλτιστος ᾖ. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης, Δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. Καὶ μὴν οὐδέν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν δεῖ ἐπ᾽ αὐτὸν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτὸς οἴομαι ἂν αὐτὸν ἁλόντα περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί σε. Οὐκ ἂν φθάνοις, ἔφη, λέγων, εἴ τι ᾔσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον, ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν; Λέγε δή μοι, ἔφη, εἴ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὁπότε θύοι καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι κατάρχοιμι ἂν τοῦ αὐτοὺς ὅτε θύοιμι καλεῖν ἐκεῖνον. Εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψασθαι, ὁπότε ἀποδημοίης ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι πρότερος ἂν ἐγχειροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὁπότε ἀποδημοίη. Εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτὸν, ὁπότε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοίμην ἂν, ὁπότε ἔλθοι Ἀθήναζε. Καὶ εἴγε βουλοίμην ἂν αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι ἐφ᾽ ἃ ἥκοιμι, δηλονότι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ποιεῖν. Πάντ᾽ ἄρα σύ γε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπεκρύπτου. Ἦ ὀκνεῖς, ἔφη, ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς

φανῇς, ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἄξιος εἶναι ἐπαίνου, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. Εἰ μὲν οὖν ἐδόκει μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν φιλίαν ταύτην, ἐκεῖνον ἂν ἐπειρώμην πείθειν, πρότερον ἐγχειρεῖν τὸ σὲ φίλον ποιεῖσθαι· νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦτο. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, Ἄτοπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι, καί τοι τούτου γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τἀναντία νομίζεται, τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ λόγου καὶ ἔργου. Πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης. Οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον τῷ πρεσβυτέρῳ συντυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται, καὶ καθήμενον ὑπαναστῆναι καὶ κοίτῃ μαλακῇ τιμῆσαι καὶ λόγῳ ὑποδεῖξαι; (*) Ὦ ἀγαθὲ μὴ ὄκνει, ἔφη, ἀλλ᾿ ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραΰνειν, καὶ πανταχοῦ σοι ὑπακούσεται. Οὐχ ὁρᾷς ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπεια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἕλοις, ἢ εἰ δοίης τι· τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ᾿ ἂν κατεργάσαιο. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἐὰν οὖν ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦντος ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται; Τί γὰρ ἄλλο, ὁ Σωκράτης ἔφη, ἢ κινδυνεύεις ἐπιδεῖξαι σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ᾿ οὐδὲν οἶμαι τούτων ἔσεσθαι· νομίζω γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὰν αἴσθηταί σε προκαλούμενον [ἑαυτὸν] εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πάνυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηταί σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν. Νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, διακεῖσθον, ὥσπερ

εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. Οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία, τοῖς ἐπ᾿ ὠφελείᾳ [ἀλλήλοιν] πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; Καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν ἢ χεῖρέ τε καὶ πόδε καὶ ὀφθαλμὼ καὶ τἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις· χεῖρες μὲν γὰρ εἰ δέοι αὐτὰς [τὰ] πλέον ὀργυιᾶς διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν δύναιντο· πόδες δὲ οὐδ᾿ ἂν ἔπειτα ὀργυιὰν ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ οἱ δοκοῦντες ἐπιπλεῖστον ἐξικνεῖσθαι, οὐδ᾿ ἂν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἔμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὄπισθεν ἰδεῖν δύναιντο· ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε καὶ πολὺ διεστῶτε πράττετον ἅμα [καὶ] ἐπ᾿ ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

23. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Εἰ συγγενέσι χρηστέον.

Τοῖς εἰρημένοις περὶ γονέων χρησίμως καὶ ἀδελφῶν γυναικός τε καὶ τέκνων ἀκόλουθόν ἐστι προσθεῖναι καὶ τὸν περὶ συγγενέων λόγον, συμπεπονθότα μέν πως ἐκείνοις, δι᾿ αὐτὸ δὲ τοῦτο συντόμως ἀποδοθῆναι δυνάμενον. Ὅλως γὰρ ἕκαστος ἡμῶν οἷον κύκλοις πολλοῖς περιγέγραπται τοῖς μὲν σμικροτέροις, τοῖς δὲ μείζοσι, καὶ τοῖς μὲν περιέχουσι, τοῖς δὲ περιεχομένοις κατὰ τὰς διαφόρους καὶ ἀνίσους πρὸς ἀλλήλους σχέσεις. Πρῶτος μὲν γάρ ἐστι κύκλος καὶ προσεχέστατος, ὃν αὐτός τις καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἑαυτοῦ γέγραπται διάνοιαν, ἐν ᾧ κύκλῳ τό τε σῶμα περιέχεται καὶ τὰ τοῦ σώματος ἕνεκα παρειλημμένα· σχεδὸν γὰρ ὁ βραχύτατος καὶ μικροῦ δεῖν αὐτοῦ προσαπτόμενος τοῦ κέντρου κύκλος οὗ-

τος. Δεύτερος δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πλέον μὲν ἀφεστὼς τοῦ κέντρου, περιέχων δὲ τὸν πρῶτον, ἐν ᾧ τετάχαται γονεῖς, ἀδελφοὶ, γυνὴ, παῖδες. Ὁ δ᾽ ἀπὸ τούτων τρίτος, ἐν ᾧ θεῖοι καὶ τιτθίδες, πάπποι τε καὶ τίτθαι, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἔτι δ᾽ ἀνεψιοί. Μεθ᾽ ὃν ὁ τοὺς ἄλλους περιέχων συγγενεῖς. Τούτῳ δ᾽ ἐφεξῆς ὁ τῶν δημοτῶν καὶ μετ᾽ αὐτὸν ὁ τῶν φυλετῶν, εἶθ᾽ ὁ πολιτῶν καὶ λοιπὸν οὕτως ὁ μὲν ἀστυγειτόνων, ὁ δὲ ὁμοεθνῶν. Ὁ δ᾽ ἐξωτάτω καὶ μέγιστος περιέχων τε πάντας τοὺς κύκλους ὁ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους. (*) Τούτων οὖν τεθεωρημένων κατὰ τὸ ἐντεταγμένον ἐστὶ περὶ τὴν δέουσαν ἑκάστων χρῆσιν, τὸ ἐπισυνάγειν πῶς τοὺς κύκλους ὡς ἐπὶ τὸ κέντρον, καὶ τῇ σπουδῇ μεταφέρειν ἀεὶ τοὺς ἐκ τῶν περιεχόντων εἰς τοὺς περιεχομένους. Κατὰ τὸν φιλοίκειον γοῦν ἐστι γονέας μὲν καὶ ἀδελφούς. Οὐκ οὖν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ τῶν συγγενῶν τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ πρεσβυτέρας, ὡς πάππους, θείους ἢ τιτθίδας· τοὺς δ᾽ ὁμήλικας, ὡς ἀνεψιούς· τοὺς δὲ νεωτέρους, ὡς παῖδας ἀνεψιῶν. Ὥστε εἴρηται διὰ συντόμων ὑποθήκης ἀφ᾽ ἧς πῶς χρὴ προσφέρεσθαι συγγενέσιν. Ἐπειδὴ προεδιδάχθημεν, πῶς τε χρηστέον ἑαυτοῖς καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι δὲ γυναικὶ καὶ τέκνοις· πρόσκειται δ᾽ ὅτι καὶ τούτοις μὲν ὁμοίως τιμητέον τοὺς ἐκ τοῦ τρίτου κύκλου, τούτοις δ᾽ αὖ πάλιν τοὺς συγγενεῖς. Ἀφαιρήσεται μὲν γάρ τι τῆς εὐνοίας τὸ καθ᾽ αἷμα διάστημα πλέον ὄν· ἡμῖν δ᾽ ὅμως σπουδαστέα περὶ τὴν ἐξομοίωσίν ἐστιν· ἥκοι μὲν γὰρ ἂν εἰς τὸ μέτριον, εἰ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν ἐνστάσεως ἐπιτεμνόμεθα τὸ μῆκος τῆς πρὸς ἕκαστον τὸ πρόσωπον σχέσεων. Τὸ μὲν οὖν συνέχον καὶ πραγματικώτερον

εἴρηται· χρὴ δ᾽ ἐπιμετρεῖν καὶ κατὰ τὴν τῶν προσηγοριῶν χρῆσιν τοὺς μὲν ἀνεψιοὺς καὶ θείους καὶ τιτθίδας ἀδελφοὺς ἀποκαλοῦντας, πατέρας τε καὶ μητέρας· τῶν δὲ συγγενῶν τοὺς μὲν θείους, τοὺς δὲ ἀδελφιδοὺς, τοὺς δὲ ἀνεψιοὺς, ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ἡλικίας παρήκῃ ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐκτενείας. Οὗτος γὰρ τῆς προσρήσεως ὁ τρόπος ἅμα μὲν ἂν σημεῖον οὐκ ἀμαυρὸν εἴη τῆς οὔσης ἡμῖν σπουδῆς περὶ ἑκάστους, ἅμα δ᾽ ἂν ἐποτρύνοι καὶ προσεντείνοι πρὸς τὴν ὑποδεδειγμένην οἷον συνολκὴν τῶν κύκλων. Ἐνταῦθα μέντοι γενομένοις οὐκ ἄκαιρος τοῦ ῥηθέντος ἐπὶ γονέων διορισμοῦ φαντάζεται μνήμη. Ἐλέγομεν γὰρ αὖ κατ᾽ ἐκεῖνον ἡνίκα τὸν τόπον ἦμεν, ἔνθα μητέρα πατρὶ συνεκρίναμεν, ὡς χρὴ τῇ μὲν μητρὶ τῆς στοργῆς, τῆς δὲ τιμῆς τῷ πατρὶ πλέον ἀπονέμειν· οἷς ἑπομένως καὶ δεῦρο τιθεῖμεν ἂν, ὡς τοὺς μὲν μητρόθεν προσήκοντας στέργειν πλέον πρέπει, τοὺς δ᾽ αὖ κατὰ πατέρα συγγενεῖς διὰ μείζονος ἄγειν τιμῆς.

24. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ή περὶ τῆς Κύρου παιδείας.

Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ [τόδε] τὸ χρυσοῦν σκῆπτρόν ἐστι τὸ τὴν βασιλείαν διασῶζον, ἀλλ᾽ οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον [καὶ ἀσφαλέστατον.] Πιστοὺς καὶ ἀσφαλεστάτους δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσιν αὐτὰ φαίνεται· ἀλλὰ τοὺς μὲν πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ τῆς βασιλείας συμφύλακας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμό-

24. VIII. 7, 13.

θεν γενομένου. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι (*) καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων. Οἱ δ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες [καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες] καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; Μὴ οὖν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτ' εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτω δὴ ἀνυπέρβλητος ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἑαυτοῦ τε κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς ὢν μέγας οὕτω καλὸν ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως, ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν θᾶττον μηδείς σου τούτῳ ὑπακουέτω, μηδὲ προθυμότερον παρέστω. Οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε τἀγαθὰ οὔτε τὰ δεινὰ ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε· τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυγχάνειν ἢ τούτῳ; τίνι δ' ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ προτιμᾶν πάντων κάλλιον ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρωτεύοντος ἀδελφοῦ παρ' ἀδελφῷ, οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων ἐφικνεῖται.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ. ΠΕ.

1. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Ὁ δ' εἶπε πρός με βαί', ἀεὶ δ' ὑμνούμενα,
γύναι, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

1. V. 292.

2. Εὐριπίδου Ἰνοῦς.

Τοιάνδε χρὴ γυναικὶ πρόσπολον ἐᾶν,
ἥτις τὸ μὲν δίκαιον οὐ σιγήσεται,
τὰ δ' αἰσχρὰ μισεῖ καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς ἔχει.

3. Ἡσιόδου Ἔργων.

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω
αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.

4. Εὐριπίδου Ἱκετίσιν.

Πάντα γὰρ δι' ἀρσένων
γυναιξὶ πράσσειν εἰκός, αἵ τινες σοφαί.

5. Εὐριπίδου Ὀρέστῃ.

Εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν.

6. Τοῦ αὐτοῦ Σθενοβοίᾳ.

Κομίζετ' εἴσω τήνδε· πιστεύειν δὲ χρὴ
γυναικὶ μηδὲν, ὅστις εὖ φρονεῖ βροτῶν.

7. Θεοφράστου.

Οὐ χρὴ δὲ τὴν γυναῖκα δεινὴν ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς εἶναι.

8. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ Φιλίας.

Γάμος γὰρ ἀπὸ μὲν φιλίας διττῆς κράσεως βελτίων, ἑτέρως δὲ σφαλερός.

9. Πλουτάρχου ἐκ τῶν Γαμικῶν παραγγελμάτων.

Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν, ἢ φρονίμων ἀκούειν, ἐοίκασιν ἐν ὁδῷ βουλομέναις μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοὺς, ἢ τοῖς γιγνώσκουσιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουσιν.

10. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπιστρίαν γυναῖκα ποιεῖ,

2. Fr. 4. 3. V. 371. 4. V. 40. 5. V. 108. 6. Fr. 6.
9. P. 139. A. 10. P. 140. B.

φιλήδονος δὲ ἐρωτικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος δὲ καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

11. *Θεμιστοκλέους.*

Θεμιστοκλῆς τῶν τὴν θυγατέρα μνωμένων αὐτοῦ τὸν ἐπιεικῆ τοῦ πλουσίου προτιμήσας, (*) Ἄνδρα, ἔφη, ζητεῖν χρημάτων δεόμενον μᾶλλον ἢ χρήματα ἀνδρός.

12. *Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Μέγα γὰρ δυσώπημα σωφροσύνης τέκνωσις.

13. *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Τὸ μὲν γὰρ τίκτειν ἀνάγκης ἔργον ἐστί, τὸ δὲ ἐκτρέφειν φιλοστοργίας.

14. *Τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ τῆς κατὰ τὰς οἰκίας ἐπιμελείας.*

Τοῦτον οὖν ἄριστον ὁ Σόλων εἶπεν αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ κτήματα μήτε κτωμένοις ἄδικα, μήτε φυλάττουσιν ἄπαντα, μήτε δαπανῶν μετάνοια πρόσεστιν. Ὁ δὲ Βίας, ἐν ᾧ τοιοῦτός ἐστιν ὁ δεσπότης δι᾽ αὐτὸν, οἷος ἔξω διὰ τὸν νόμον. Ὁ δὲ Θαλῆς, ἐν ᾧ πλείστην ἄγειν τῷ δεσπότῃ σχολὴν ἔξεστιν. Ὁ δὲ Κλεόβουλος, εἰ πλείονας ἔχοι τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεσπότης. Ὁ δὲ Πιττακὸς, ὡς ἄριστος οἶκός ἐστιν ὁ τῶν περισσῶν μηδενὸς δεόμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος. Ὁ δὲ Χίλων ἔφη, δεῖν μάλιστα βασιλευομένῃ πόλει προσεοικέναι τὸν οἶκον. Εἶτα προσεῖπε καὶ Λυκοῦργος πρὸς τὸν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ καταστῆσαι, Πρῶτον, ἔφη, ποίησον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου δημοκρατίαν.

15. *Ἐκ τοῦ Βρύσωνος Οἰκονομικοῦ.*

Οὕτως ἔχει ποτ᾽ ἄλλαλα τἀνθρώπινα πράγματα, καθάπερ καὶ τᾶς ἁλύσιος τοὶ κρίκοι. Τῆνοί τε γὰρ ἐξ ἀλλάλων ἄρτηνται ἀλλάλους τ᾽ ἀκολουθέοντι, καὶ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἑλκυσθέντος ὁποίου δή ποκα τό τε ὅλον καὶ τὰ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολουθεῖ. Καὶ τῶν τοῦ βίου δὲ πραγμάτων ὁποῖα ἂν βούλῃ ἑλέσθαι, εὑρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας κατὰ τὸ ἑξῆς ἀλλάλοις ἑπόμενα. Αὐτίκα γὰρ εἰ κατὰ γεωργίαν τις ἐπιτηδεύοι, ἆρ᾽ οὐ πρᾶτον ἦμεν δεῖ τεκτονικάν; εἰ τεκτονικὰν, δεῖ δὴ χαλκευτικάν· εἰ χαλκευτικὰν, δεῖ δὴ μεταλλευτικάν. Ἀλλ᾽ ἵνα ἀγραυλεῖν δυνατοὶ ὦντι, δεῖ σκέπαν ἦμεν τὰν περὶ τὸ σῶμα· τοιγαροῦν ὑφαντικᾶς καὶ οἰκοδομικᾶς ἐντι χρεία. Καὶ τἆλλα μὲν πάντα μαστευόμενος καὶ ἀνερευνῶν, οὕτως εὑρήσεις ἔχοντα ποτ᾽ ἄλλαλα. Δοῦλος δὴ πᾶς ὀνυμαίνεται τριχῶς· ὁ μὲν γάρ τις δοῦλος κατὰ νόμον γίγνεται, ὁ δὲ καττὸν τρόπον τᾶς ψυχᾶς ὁ κρατούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων παθημάτων τᾶς ψυχᾶς, ὁ δὲ τοιοῦτος οὐχ ἁπλῶς δοῦλος οὐδ᾽ ὁ τᾷ φύσει δοῦλος, ἀλλὰ τῶν παθῶν δοῦλος καὶ ἐν καταχρήσει δοῦλος, καὶ μᾶλλον μοχθηρὸς ἄνθρωπος ἢ δοῦλος κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν δὲ δοῦλος ὁ δυνάμενος αὐτάρκως τὰς διὰ τῶ σώματος ὑπηρεσίας παρέχεσθαι τοῖς δεσπόταις καὶ ἐν τῷ ὁδοὺς πορευθῆναι καὶ φορτία βαστάξαι καὶ κακοπαθείας καὶ διακονίας ὑπομένεν, μήτε δὲ ἀρετὰν μήτε κακίαν ἐπιδεχόμενος ψυχικάν.

14. Vid. Plutarch. II. p 155. C.

16. *Καλλικρατίδα Πυθαγορείου Λάκωνος ἐκ τοῦ Περὶ οἴκων Εὐδαιμονίας.*

Τὸ μὲν ὦν ὅλον ὑπολαπτέον ἦμεν σύσταμα κοινωνίας συγγενικᾶς. Σύσταμα μὲν πᾶν ἔκ τινων ἐναντίων καὶ ἀνομοίων σύγκειται, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται καὶ ἐπὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται· (*) ὅ τε γὰρ ὀνυμαινόμενος χορὸς σύσταμά τί ἐντι κοινωνίας

ᾠδικᾶς καὶ ποτὶ ἕν τι κοινὸν ἐπαμφέρεται, τὰν συνῳδίαν· ἔν τε ναΐ τὸ σύσταμα τῶ σώματος περὶ τὰν ναῦν ἔκ τινων ἀνομοίων καὶ ἐναντίων συνέστακε καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται, τὸν κυβερνάταν, καὶ ἐπὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται, τὰν εὔπλοιαν· οὕτως δὲ καὶ ὁ οἶκος σύσταμα κοινωνίας συγγενικᾶς ὑπάρχων ἔκ τινων ἀνομοίων συνέστακε τῶν ἰδίων μερέων, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται, τὸν οἰκοδεσπόταν, καὶ ποτὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται, τὰν ὁμοφροσύναν. Ὡς δ' ἁπλῶς εἰπὲν, πᾶς ὁ οἶκος καθάπερ ψαλτήριον τριῶν τούτων χρῄζει τυχὲν, ἐξαρτύσιος, συναρμογᾶς, ἁφᾶς τινος καὶ χρήσιος μωσικᾶς. Ἐξάρτυσις μὲν ὦν ἐντι ἁ σύνθεσις τῶν αὐτῶν μερῶν ἁπάντων, ἐξ ὧν συμπλαροῦται τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν σύσταμα τᾶς συγγενικᾶς κοινωνίας· τῶν δὲ μερέων αὐτῶν δύο πρᾶτα καὶ μέγιστα, ἄνθρωπος καὶ κτᾶσις, τὸ κυβερνώμενον καὶ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρεχόμενον. Ὥσπερ δὲ καὶ ζώω τὰ πρῶτα μέρεα καὶ τὰ μέγιστα ψυχὰ καὶ σῶμα, καὶ ψυχὰ μέν ἐντι τὸ κυβερνῶν καὶ χρεόμενον, σῶμα δὲ τὸ κυβερνώμενον καὶ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρεχόμενον· καὶ ὁ μὲν βίος ὄργανον ἐπίκτατον ζωᾶς τᾶς ἀνθρωπίνας, τὸ δὲ σῶμα ὄργανον σύμφυτον καὶ συγγενὲς τᾶς ψυχᾶς· τῶν δὲ συμπλαρούντων τὸν οἶκον ἀνθρώπων τοὶ μὲν συγγενέες, τοὶ δ' οἰκῆοι, καὶ συγγενέες μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἵματος γενόμενοι ἢ τὰν αὐτὰν ἀρχὰν ἔχοντες ἐκ τῶν κατασπειράντων πράτων τὸ γένος, οἰκῆοι δὲ ἐπίκτητοι συγγενέες ἀπὸ τᾶς τῶ γάμω κοινωνίας λαμβάνοντες τὰν καταρχάν. Οὗτοι δὲ τυγχάνοντι ἤτοι πατέρες ἢ ἀδελφοὶ ἢ μητροπάτορες ἢ ἕν γέ τι τούτων ἔχοντες τῶν εἰς τὸν γάμον συνελθόντων. Εἰ δὲ καὶ τὸ τῶν φίλων ἀγαθὸν ἐπὶ τὸν οἶκον ἐπαμφέρε-

ται, (μέζων γὰρ οὕτως γίγνεται καὶ μεγαλοπρεπέστερος, οὐ μόνον οὐσίᾳ καὶ συγγενείᾳ πολύριθμος γενόμενος, ἀλλὰ καὶ φίλων πολυπλαθίᾳ) φανερὸν ὡς καὶ τοῦτο μέζονα ποιεῖ τὸν οἶκον, τὸ ἑταιρικὸν εἶδος τᾶς φιλίας, συγκαταριθματέον ἐν τᾷ συμπλαρώσει τῶ οἴκω. Τῆς δὲ κτάσιος ἁ μέν ἐντι ἀναγκαία, ἁ δὲ ἐλευθέριος. Ἀναγκαία μὲν ἁ ποτταύτας ἐξυπηρετοῦσα τὰς τῶ βίω χρήας, ἐλευθέριος δὲ ἁ ποτὶ κόσμον καὶ διαγωγὰν ἄγοισα τὸν ἄνθρωπον, ὥστε μὴ ἑτέρων δέεσθαι. Ἁ δ' ὑπερβάλλοισα κόσμον ἐλευθέριον καὶ διαγωγὰν καταρχὰ ὕβριος καὶ ὀλέθρου ῥιζοῦται τοῖς ἀνθρώποις· ἀνάγκα γὰρ τὼς πολλὰ ἔχοντας τετυφῶσθαι πρᾶτον, τετυφωμένως δὲ ἀλαζόνας γίγνεσθαι, ἀλαζόνας δὲ γενομένως ὑπερηφάνως ἦμεν καὶ μήτε ὁμοίως μήτε ἴσως ὑπολαμβάνειν τὼς συγγενέας καὶ ὁμοφύλως καὶ φυλέτας, ὑπερηφάνως δὲ γενομένως ὑβριστὰς ἦμεν· ὕβριος δὲ πάσας ἔσχατον καὶ πέρας ὄλεθρος. Ὅκα ὦν ἐν οἴκῳ καὶ πόλει περιουσιάζῃ, τὰ περισσὰ τὸν νομοθέταν δεῖ περικόπτειν καὶ περιτέμνειν, ὡς ἀγαθὸν γεωργὸν τὰ φύλλα μὴ ἀνιέντα τᾶς κτάσιος. Τῶ δὲ συγγενικῶ καὶ οἰκηακῶ μέρεος τῶ ἀνθρώπω τριττὸν τὸ εἶδος. Τὸ μὲν γάρ ἐντι ἄρχον, τὸ δ' ἀρχόμενον, τὸ δ' ἐπίκουρον τῶ οἴκω καὶ τᾶς συγγενείας· καὶ ἄρχον μὲν ὁ ἀνὴρ, ἀρχόμενον δὲ ἁ γυνὰ, ἐπίκουρον δὲ τὸ γεννατὸν ἐκ τούτων.

17. Ἐν τῷ αὐτῷ.

(*) Ἐπὶ τᾶς πρακτικᾶς καὶ κατὰ λογισμὸν ἀρχᾶς ἁ μέν ἐστι δεσποτικὰ, ἁ δὲ ἐπιστατικὰ, ἁ δὲ πολιτικά. Καὶ δεσποτικὰ μέν ἐντι ἁ τῶ ἰδίω συμφέροντος ἄρχοισα, ἀλλ' οὐ τῶν ἀρχομένων· ταύταν γὰρ ἄρχει τὰν ἀρχὰν ὁ μὲν δεσπότας τῶν δούλων, ὁ δὲ τύραννος τῶν ὑποτε-

ταγμένων. Ἐπιστατικὰ δὲ ἕνεκα τῶν ἀρχομένων, ἀλλ᾽
οὐχ αὑτᾶς· ταύταν δ᾽ ἄρχουσι τὰν ἀρχὰν τοὶ μὲν ἀλεῖ-
πται τῶν ἀθλητῶν καὶ τοὶ ἰατροὶ τῶν νοσεόντων καὶ
τοὶ διδάσκοντες τῶν διδασκομένων. Οὐ γὰρ αὐτοῖς τὸ
συμφέρον, ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις ποτιποιοῦντι, τοῖς μὲν
καμνόντεσιν τοὶ ἰατροί, τοῖς δὲ σωμασκεῦσιν τοὶ ἀλεῖ-
πται, τοῖς δὲ ἀνεπιστάμοσιν οἱ ἐπιστάμονες. Πολιτικὰ
δέ ἐντι ἀρχά, ἅτις τέλος ἔχει τὸ κοινᾷ συμφέρον καὶ τῶν
ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων· κατὰ γὰρ ταύταν τὰν
ἀρχὰν ἐν μὲν τοῖς ἀνθρωπίνοις ὅ τε οἶκος καὶ ἁ πόλις
συνήρμοσται, ἐν δὲ τοῖς θήοις ὁ κόσμος. Μίμαμα δ᾽
οἶκος καὶ πόλις, καττὰν ἀναλογίαν τᾶς τῶ κόσμω διοι-
κήσεως. Ἀρχὰ μὲν γὰρ τὸ θῆον τᾶς φύσιος, οὔτε τὸ
ἐκείνων συμφέρον σκοπεύμενον, οὔτε μὰν τὸ ἴδιον ἀπο-
λελυμένως, ἀλλὰ τὸ κοινᾷ. Καὶ διὰ τοῦτο ποταγορεύε-
ται ὁ κόσμος ἀπὸ τᾶς τῶν συμπάντων διακοσμάσιος,
ποθ᾽ ἓν τὸ ἄριστον συντεταγμένος. Τὸ δ᾽ ἕν ἐστιν ἄρι-
στον αὐτός, ὅπερ ἐστὶ καττὰν ἔννοιαν, ζῶον οὐράνιον,
ἄφθαρτον, ἀρχά τε καὶ αἰτία τᾶς τῶν ὅλων διακοσμά-
σιος. Ἐπεὶ ὦν καὶ ὁ ἀνὴρ ἀρχὰ τᾶς γυναικός, ἤτοι τὰν
δεσποτικὰν ἄρχη ἀρχὰν ἢ τὰν ἐπιστατικὰν ἢ τό γε
ἔσχατον τὰν πολιτικὰν ἄρχη· οὔτε δὲ τὰν δεσποτικὰν
ἀρχάν, κάδεται γὰρ καὶ ἐπιμελῆται τᾶς αὐτῶ γυναικός·
οὔτε τὰν ἐπιστατικὰν καθάπαξ, καὶ αὐτὸς γὰρ μέρος
ἐντὶ τᾶς κοινωνίας· ἀπολείπεται ὦν τὰν πολιτικάν, καθ᾽
ἃν τίθεται καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀρχόμενος τὸ κοινᾷ συμ-
φέρον. Διόπερ καὶ ὁ γάμος ἐπὶ βίου κοινωνίᾳ συνίστα-
ται. Οἱ μὲν ὦν τὰν δεσποτικὰν ἄρχοντες ἀρχὰν τῶν
ἀνδρῶν μισεῦνται ὑπὸ τῶν γυναικῶν, οἱ δὲ τὰν ἐπιστα-
τικὰν καταφρονέονται· προσθῆκαι γὰρ ἂν φαίνοιντο

τῶν γυναικῶν καὶ κόλακες· οἱ δὲ τὰν πολιτικὰν καὶ θαυμαίνονται καὶ φιλέονται. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα ἐσσεῖται, αἴκα ἁδονᾷ καὶ σεμνότατι κεκραμέναν ποτιφέρηταί τις τὰν ἀρχάν, τὰν μὲν ἁδονὰν ἐν τῷ ἀγαπῆν ποτιφερόμενος, τὰν δὲ σεμνότατα ἐν τῷ μηδὲν εὐτελὲς μηδὲ ταπεινὸν πράττειν.

18. Ἐν ταὐτῷ.

Γαμίσκοντα δὲ δεῖ γαμὲν ποτὶ τὰν αὐτῶ τύχαν· ἵνα μήτε ὑπὲρ τὰν δύναμιν μήτε μήονα τᾶς δυνάμιος τὸν γάμον ἐπάγηται, ἀλλὰ ποτὶ λόγον τᾶς ἰδίας δυνάμιος. Οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τὰν δύναμιν ἐπάγοντες, στασιάζοντι διὰ τὰν ἁγεμονίαν· ἁ μὲν γὰρ τῷ πλούτῳ καὶ τῷ γένει καθυπερέχοισα τἀνδρὸς ἄρχειν προαιρεῖται, ὁ δὲ ἀνάξιον ἁγεῖται καὶ παρὰ φύσιν συγχωρέν· οἱ δὲ μήονα τᾶς δυνάμιος τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ μέγεθος τῶ οἴκω συναιροῦντι. Δεῖ δὲ τὸν μωσικὸν μιμεῖσθαι, (*) ὃς τὸν ἴδιον τόνον τᾶς φωνᾶς ἐκμαθών, οὕτως πειρᾶται τὰν μέσαν καθιστάμεν, ὅπως καὶ ἐπὶ τὰ ὀξέα καὶ ἐπὶ τὰ βαρέα διαρκέσαι δύναται, καὶ μήτε ῥήξῃ μήτε ἀπολίπῃ τὴν τάσιν. Οὕτως οὖν δεῖ καὶ γάμον συναρμόζεσθαι ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον τᾶς ψυχᾶς, ὅπως μὴ μόνον ἐν εὐτυχίᾳ συνεκτρέχειν ἀλλάλοις δυνατοὶ ὦντι. Ποτὶ λόγον δὲ μναστευσάμενον τὸν γάμον δεῖ καὶ ἐπίτροπον καὶ κύριον καὶ ἐπιστάταν τᾶς αὐτῶ γυναικὸς ἦμεν, ἐπίτροπον μὲν τῷ φροντίζειν τῶν ἐκείνας, κύριον δὲ τῷ ἄρχεν καὶ κυριεύειν, διδάσκαλον δὲ τῷ διδάσκειν τὰ δέοντα. Τοῦτο δ᾽ ἐσσεῖται μάλιστα, αἴκα τις ἀγαθῶν προγόνων σκοπιασάμενος παιδίον ἀκμάζουσαν γαμίσκῃ. Καὶ γὰρ εὔπλαστοι καὶ εὐάγωγοι τυγχάνοντι πρωτονύμφευτοι, καὶ ποτὶ τὸ μαθὲν

εὐφυῶς ἔχοντι καὶ ποτὶ τὸ φοβηθῆμεν καὶ ἀγαπάξαι τὸν αὐταύτας ἄνδρα.

19. *Περικτυόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.*

Τὴν ἁρμονίην γυναῖκα νώσασθαι δεῖ φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης πλείην· κάρτα γὰρ ψυχὴν πεπνύσθαι δεῖ εἰς ἀρετήν, ὥστ᾽ ἔσται καὶ δικαίη καὶ ἀνδρήη καὶ φρονέουσα, καὶ αὐταρκήην καλλυνομένη καὶ κενὴν δόξαν μισέουσα. Ἐκ τούτων γὰρ ἔργματα καλὰ γίνεται γυναικὶ ἐς αὐτήν τε καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ οἶκον· πολλάκις δὲ καὶ πόλει, εἴγε πόλιας ἢ ἔθνεα ἡ τοίη γε κρατύνοι, ὡς ἐπὶ βασιλήης ὁρέομεν. Κρατέουσα ὦν ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ θείη καὶ ἁρμονίη γίγνεται, ὥστε οὐδὲ ἔρωτες αὐτὴν ἄνομοι διώξουσιν, ἀλλ᾽ ἐς ἄνδρα τε καὶ τέκεα καὶ τὸν οἶκον ξύμπαντα φιλίην ἕξει. Ὁκόσαι γὰρ ἐράστριαι τελέθουσιν ἀλλοτρίων λεχέων, αὗται δὲ πολέμιαι γίγνονται πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίῃ ἐλευθέρων τε καὶ οἰκετέων· καὶ συντίθεται δόλους ἀνδρὶ καὶ ψεύδεα κατὰ πάντων μυθίζεται πρὸς τοῦτον, ἵνα μούνη δοκέῃ διαφέρειν εὐνοίῃ καὶ τῆς οἰκίης κρατῇ ἀργίην φιλέουσα. Ἐκ τούτων γὰρ φθορὴ γίγνεται συμπάντων, ὁκόσα αὐτῇ τε καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνά ἐστι. Καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι τῶνδε λελέχθω. Σκῆνος δὲ ἄγειν χρὴ πρὸς μέτρα φύσιος, τροφῆς τε πέρι καὶ ἱματίων καὶ λουτρῶν καὶ ἀλείψεων καὶ τριχῶν θέσιος καὶ τῶν ὁκόσα ἐς κόσμον ἐστὶ χρυσοῦ καὶ λίθων. Ὁκόσαι γὰρ πολυτελέα πάντα ἐσθίουσι καὶ πίνουσι καὶ ἀμπέχονται καὶ φορέουσι, τὰ φορέουσι γυναῖκες, ἐς ἁμαρτίην ἕτοιμοι κακίης συμπάσης, ἔς τε λέχεα καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἀδικοπρηγέες. Λιμὸν ὦν καὶ δίψαν ἐξακέσασθαι δεῖ μοῦνον, κῆν ᾖ ἐκ τῶν εὐτελέων ἢ καὶ ῥίγος

κῆν νάκος κῆν σισύρη. Βρωτῆρας δὲ εἶναι τῶν τηλόθεν ἢ τῶν πολλοῦ πωλεομένων ἢ τῶν ἐνδόξων κακίη οὐχὶ μικρὰ πέφαται, ἢ ἠμφιάσθαι εἵματα εἰκότα λίην καὶ ποικίλα ἀπὸ θαλασσίης βάψιος τοῦ κόχλου ἢ ἄλλης χρόης πολυτελέος μωρίη πολλή. Σκῆνος γὰρ ἐθέλει μὴ ῥιγέειν μηδὲ γυμνὸν εἶναι χάριν εὐπρεπείης, ἄλλου δ᾽ οὐδενὸς χρῄζει. Δόξα δὲ ἀνθρώπων μετὰ ἀμαθίης ἐς τὰ κενεά τε καὶ περισσὰ ἵεται. Ὥστ᾽ οὔτε χρυσὸν ἀμφιθήσεται ἢ λίθον Ἰνδικὸν ἢ χώρης ἐόντα ἄλλης, (*) οὐδὲ πλέξεται πολυτεχνίῃσι τρίχας, οὐδ᾽ ἀλείψεται Ἀραβίης ὀδμῆς ἐμπνέοντα, οὐδὲ χρίσεται πρόσωπον λευκαίνουσα ἢ ἐρυθραίνουσα τοῦτο ἢ μελαίνουσα ὀφρύας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν πολιὴν τρίχα βαφαῖσι τεχνεωμένη, οὐδὲ λούσεται θαμινά. Ἡ γὰρ ταῦτα ζητέουσα θηητῆρα ζητεῖ ἀκρασίης γυναικήης. Κάλλος γὰρ τὸ ἐκ φρονήσιος, οὐχὶ δὲ τὸ ἐκ τούτων, ἁνδάνει ταῖς γιγνομέναισιν εὖ. Ἀναγκαῖα δὲ μὴ ἡγεέσθω εὐγενίην καὶ πλοῦτον, καὶ μεγάλης πόλιος πάντως γενέσθαι, καὶ δόξαν καὶ φιλίην ἐνδόξων καὶ βασιληΐων ἀνδρῶν· ἢν μὲν γὰρ ἔῃ, οὐ λυπέει· ἂν δὲ μὴ ἔῃ, ἐπιζητέειν οὐ ποιέει· τούτων γὰρ δίχα φρονίμη γυνὴ ζῆν οὐ κωλύεται. Κἢν ἔῃ δὲ ταῦτα ἅπερ λελάχαται, τὰ μεγάλα καὶ θαυμαζόμενα μή ποτε διζέσθω ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ ἄπουν αὐτῶν βαδιζέτω· βλάπτει γὰρ μᾶλλον ἐς ἀτυχίην ἕλκοντα ἢ ὠφελέει. Τούτοισι γὰρ ἐπιβουλή τε καὶ φθόνος καὶ βασκανίη προσκέεται, ὥστε ἐν ἀταραξίῃ οὐκ ἂν γένοιτο ἡ τοιήδε. Θεοὺς δὲ σέβειν δεῖ ἐς εὐελπιστίην εὐδαιμονίης, νόμοισί τε καὶ θεσμοῖσι πειθομένην πατρίοισι. Μετὰ δὲ τούτους μυθέομαι τοὺς θεοὺς γονέας τιμᾶν καὶ σέβειν· οὗτοι γὰρ ἴσα θεοῖσι πάντα πέλουσι καὶ πρήσσουσι τοῖς ἐγγόνοισι.

Πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς ζώην ὧδε δεῖ νομίμως καὶ κρηγύως, μηδὲν ἐννενωμένην ἰδίῃ, ἀλλ᾽ εὐνὴν τηρεῦσαν καὶ φυλάσσουσαν· ἐν τούτῳ γάρ ἐστι τὰ ξύμπαντα. Φέρειν δὲ χρὴ τῷ ἀνδρὸς πάντα κἢν ἀτυχῇ κἢν ἁμάρτῃ κατ᾽ ἄγνοιαν ἢ νοῦσον ἢ μέθην ἢ ἄλλῃσι γυναιξὶ συγγένηται· ἀνδράσι μὲν γὰρ ἐπιχωρέεται ἁμαρτίη αὕτη, γυναιξὶ δὲ οὐκέτι, τιμωρίη δ᾽ ἐφέστηκεν. Νώσασθαι οὖν τὸν νόμον δεῖ καὶ μὴ ζηλοτυπέειν, φέρειν δὲ καὶ ὀργὴν καὶ φειδωλίην καὶ μεμψιμοιρίην καὶ ζηλοτυπίην καὶ κακηγορίην, καὶ ἤν τι ἄλλο ἔχῃ ἐκ φύσιος, καὶ τούτῳ ζήσεται πάντα, ὅκως φίλον ἐστὶν αὐτέῳ σωφρονέουσα. Γυνὴ γὰρ ἀνδρὶ φίλη οὖσα καὶ τἀνδρὸς πρήσσουσα κρηγύως ἁρμονίη ὑπάρχει, καὶ οἶκον τὸν ξύμπαντα φιλέει, καὶ τοὺς θύρηθεν εὐνόους τῇ οἰκίῃ ποίει· ἐπὴν δὲ μὴ φιλέῃ οὔτε οἶκον οὔτε παῖδας τοὺς ἑωυτῆς οὔτε θεράποντας οὔτε οὐσίην ἡντιναῶν ἐθέλει σώαν ἐσιδέειν, φθορὴν δὲ πᾶσαν ἁγεῖται καὶ εὔχεται εἶναι ὡς πολεμίη ἐοῦσα, καὶ τὸν ἄνδρα εὔχεται τεθνάναι ὡς ἐχθρὸν, ὅπως ἄλλοισιν ὁμουρέῃ, καὶ ὁκόσοι ἁνδάνουσι τουτέῳ, ἐχθαίρει. Ὁρῆν δὲ αὐτὴν ὧδε δοκέω, εἰ πλείως τελέθει φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης. Οὐ γὰρ μοῦνον ἐθελήσει τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ παῖδας καὶ συγγενέας καὶ δούλως καὶ τὴν οἰκίαν ξύμπασαν, ἐν ῇ καὶ κτήματα καὶ φίλοι πολιῆταί τε καὶ ξένοι εἰσί καὶ ἀπεριεργίῃ τὸ σκῆνος διάξει τουτέων λεσχαίνουσά τε καὶ ἀκούουσα καλά. καὶ ἀκολουθέουσά τε αὐτέῳ καθ᾽ ὁμοδοξίην τῆς ξυνῆς βιοτῆς, καὶ οἷς ἐκεῖνος ἀξιοῖ συγγενέσι τε καὶ φίλοισι ξυνομαρτέουσα, καὶ ταὐτὰ ἡγεομένη γλυκέα τε καὶ πικρὰ τἀνδρὶ, ἢν μὴ ἀναρμόνιος εἰς τὸ πᾶν ἔῃ.

20. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Σκευῶν.*

(*) Καὶ μὴν συνῳδὰ καὶ συγγενῆ τῇ περὶ τὰς οἰκίας πολυτελείᾳ καὶ τὰ τῶν σκευῶν τῶν κατ᾽ οἰκίαν φαίνεται ὄντα, κλῖναι καὶ τράπεζαι καὶ στρώματα καὶ ἐκπώματα καὶ εἴ τι τοιοῦτον, πάντως τὴν χρείαν ὑπερβεβηκότα καὶ προσωτέρω τῶν ἀναγκαίων ἐληλυθότα, κλῖναι μὲν ἐλεφάντιναι καὶ ἀργυραῖ ἐν εἴδει δὲ χρυσαῖ, τράπεζαι δὲ παραπλησίας ὕλης, στρωμναὶ δὲ ἁλουργεῖς καὶ ἄλλων χρωμάτων δυσπορίστων, ἐκπώματα δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποιημένα, τὰ δὲ λίθων ἢ λιθοειδῶν τινων ἁμιλλωμένων τῇ πολυτελείᾳ τοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς. Καὶ σπουδάζεται ταῦτα πάντα, τοῦ μὲν σκίμποδος οὐδὲν κακίω παρεχομένου κατάκλισιν ἡμῖν τῆς ἀργυρᾶς ἢ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης· τῆς δὲ σισύρας ἱκανωτάτης οὔσης ὑπεστρῶσθαι, ὥστε μὴ δεῖσθαι πορφυρίδος ἢ φοινικίδος· ἐσθίειν δ᾽ ὑπάρχοντος ἡμῖν ἀβλαβῶς ἀπὸ τραπέζης ξυλίνης, ὡς μὴ ποθεῖν μηδαμῶς τὴν ἀργυρᾶν· καὶ πίνειν γε νὴ Δία ἐκ κεραμέων ποτηρίων παρὸν, ἃ τό τε δίψος σβεννύειν παραπλησίως πέφυκε τοῖς χρυσοῖς καὶ τὸν ἐγχεόμενον αὐτοῖς οἶνον οὐ λυμαίνεται, ὀσμὴν δέ γε ἡδίω τῶν χρυσῶν παρέχεται καὶ τῶν ἀργυρῶν. Καθόλου δ᾽ ἀρετὴ καὶ κακία σκευῶν κριθείη ἂν ὀρθῶς ἐκ τριῶν τούτων, τῆς τε κτήσεως καὶ τῆς χρήσεως καὶ τῆς τηρήσεως. Ὅσα μὲν γὰρ ἢ κτήσασθαι δύσκολά ἐστιν ἢ χρήσασθαι μὴ ἐπιτήδεια ἢ φυλάξαι μὴ ῥᾴδια, ταῦτα χείρω· ἃ δὲ καὶ κτώμεθα μὴ χαλεπῶς καὶ χρώμενοι ἐπαινοῦμεν καὶ φυλάττομεν ῥᾳδίως, ταῦτα ἀμείνω. Διόπερ τὰ κεράμεα καὶ τὰ σιδηρᾶ καὶ ὅσα τοιαῦτα πολλῷ κρείττω τῶν ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν, ὅτι ἡ κτῆσις τούτων εὐμαρεστέρα, ὅσῳ καὶ εὐτελεστέρα· ἥ τε χρῆσις πλείων, ὅτι καὶ πυρὶ ῥᾳδίως ταῦτ᾽ ἐμβάλλομεν, ἐκεῖνα δὲ οὔ· ἥ τε φυλακὴ ἥττων· τὰ

γὰρ εὐτελῆ τῶν πολυτελῶν ἐπιβουλεύεται ἧττον. Μέρος δέ τι τῆς φυλακῆς οὖσα καὶ ἡ ἐκκάθαρσις περὶ τὰ πολυτελῆ πλείων ἐστίν. Ὥσπερ οὖν ἵππος, ὁ τιμῆς μὲν ἐωνημένος ὀλίγης, χρείας δὲ παρεχόμενος πολλάς, αἱρετώτερος τοῦ ὀλίγα μὲν ὑπουργοῦντος, πολλοῦ δ' ἠγορασμένου· κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ σκεύη τὰ εὐτελέστερα καὶ πολυχρηστότερα κρείττω τῶν ἐναντίων. Τί ποτ' οὖν διώκεται τὰ σπάνια καὶ πολυτελῆ πρὸ τῶν ἐν μέσῳ καὶ τῶν εὐτελῶν; ὅτι ἀγνοεῖται τὰ καλὰ καὶ τἀγαθὰ καὶ ἀντὶ τῶν ὄντων τὰ δοκοῦντα σπουδάζεται παρὰ τοῖς ἀνοήτοις, ὥσπερ δὴ καὶ οἱ μαινόμενοι πολλάκις λευκὰ τὰ μέλανα νομίζουσιν· ἄνοια δὲ μανίας συγγενέστατον. Ἐπεὶ τῶν γε νομοθετῶν τοὺς ἀρίστους καὶ ἐν πρώτοις Λυκοῦργον εὕροιμεν ἂν πολυτέλειαν μὲν ἐξελαύνοντα τῆς Σπάρτης, ἀντεισάγοντα δ' εὐτέλειαν, καὶ τὸ ἐνδεὲς τῆς διαίτης τοῦ περιττοῦ προτιμῶντα πρὸς ἀνδρείαν, καὶ τὴν μὲν τρυφὴν ὡς λύμην ἐκτρεπόμενον, τὸ δ' ἐθελόπονον, ὡς σωτήριον, ζηλοῦν ἀξιοῦντα. Τεκμήρια δὲ τούτων αἱ τῶν ἐφήβων ἐκεῖ καρτερήσεις, ἐθιζόμεναι φέρειν λιμόν τε καὶ δίψος καὶ μετὰ τούτων ῥῖγος, (*) ἔτι δὲ πληγὰς καὶ πόνους· ἀλλ' ὡς σεμνοῖς ἔθεσιν οἱ πολλοὶ Λακεδαιμόνιοι τραφέντες ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων ἦσάν τε καὶ ἐνομίζοντο, καὶ τὴν πενίαν τὴν ἑαυτῶν ζηλωτοτέραν τοῦ βασιλέως πλούτου κατέστησαν Ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς δοξαίμην ἂν νοσῆσαι μᾶλλον ἢ τρυφῆσαι. Τὸ μὲν γὰρ νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα, τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει ψυχήν τε καὶ σῶμα, σώματι μὲν ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν, ψυχῇ δὲ ἀκολασίαν καὶ ἀνανδρείαν ἐμποιοῦν. Καὶ μὴν καὶ ἀδικίαν τίκτει τρυφή, ὅτε καὶ πλεονεξίαν. Οὔτε γὰρ τρυφῶντά τινα δυνατὸν μὴ πο-

λυτελῆ εἶναι, οὔτε πολυτελῆ ὄντα ὀλίγα βούλεσθαι ἀναλίσκειν, βουλόμενον δὲ πολλὰ μὴ καὶ πορίζειν πολλὰ ἐπιχειρεῖν, οὐδ' αὖ πορίζειν ἐπιχειροῦντα πολλὰ μὴ πλεονεκτεῖν καὶ ἀδικεῖν· οὐ γὰρ ἂν πορίσειέ τις ἐκ δικαίων πολλά. Ἔτι καὶ ἄλλον τρόπον ἄδικος ἂν εἴη πάντως ὁ τρυφῶν. Καὶ γὰρ ὑπὲρ πόλεως τῆς αὐτοῦ πονεῖν τοὺς προσήκοντας πόνους ὀκνήσειεν ἄν, ἢ οὐκ ἂν ἔτι τρυφῴη· κἂν ὑπὲρ φίλων ἢ συγγενῶν κακοπαθῆσαι δέῃ, οὐκ ἂν ὑπομείνειεν· οὐ γὰρ ἐάσει αὐτὸν ἡ τρυφή. Καὶ μὴν καὶ διὰ θεοὺς ἔστιν ὅτε πονητέον τῷ δικαίῳ εἶναι βουλομένῳ πρὸς θεούς, ὅτι θυσίας ἢ τελετὰς ἤ τινα ἄλλην ὑπηρεσίαν τελέσει τοῖς θεοῖς· ὁ δὲ τρυφῶν ἐνδεήσει κἀνταῦθα. Διόπερ ἄδικος ἂν εἴη πάντως καὶ περὶ πόλιν καὶ περὶ φίλους καὶ περὶ θεούς, ἃ χρὴ πράττειν αὐτὸν οὐ πράττων. Ὡς οὖν καὶ ἀδικίας αἰτίαν οὖσαν τὴν τρυφὴν φευκτέον τρόπῳ παντί.

21. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Πρὸ πάντων γε περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν οἶκος συνέχεται. Ταῦτ' οὖν διαιρετέον μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον, τῷ μὲν ἀνδρὶ τὰ κατ' ἀγρὸν καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰ περὶ τὴν ἀστυπολίαν ἀνακεῖσθαι, τῇ δὲ γυναικὶ τὰ περὶ τὴν ταλασίαν καὶ σιτοποιΐαν καὶ ὅλως τὰ κατοικίδια τῶν ἔργων. Οὔτε μὴν ἀγεύστους ἀξιωτέον εἶναι τοὺς ἑτέρους τῶν ἑτέρων. Γένοιτο γὰρ ἄν ποτε καὶ γυναικὶ κατ' ἀγρὸν γενομένῃ καθῆκον τὸ τοῖς ἐργαζομένοις ἐπιστῆναι καὶ τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου τάξιν ἐκπληρῶσαι, καὶ ἀνδρὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ἐπιστροφὴν ποιήσασθαι καὶ τὰ μὲν διαπυθέσθαι, τὰ δὲ καὶ ἐπιδεῖν τῶν γινομένων. Οὕτω γὰρ ἂν ἐπισυνδέοιτο μᾶλλον τὰ τῆς κοινωνίας, εἰ συμμετέχοιεν ἀλλήλοις τῶν ἀναγκαίων

φροντίδων. Δεύτερος μέντοι τοῦ λόγου γενόμενος, οὐκ ἂν ὀκνῆσαί μοι δοκῶ καὶ τῆς αὐτουργίας ποιήσασθαί τινα γνώμην· ἀπεικὸς τοῖς ὑπὲρ τῶν ἔργων εἰρημένοις καὶ τοῦτο προστεθῆναι. Ὡς μὲν τοίνυν τανδρὶ καθήκει τῶν γεωργικῶν ἅπτεσθαι πόνων, τί καὶ λέγειν δεῖ; οὐ πολὺς γὰρ ὁ κατὰ τοῦτο δυσπειθής· ἀλλὰ καί περ τοσαύτης τρυφῆς καὶ ἀπονίας τὸν νῦν κατεχούσης βίον, ὅμως σπάνιός ἐστι, μὴ καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ προθυμούμενος ἔργων κοινωνῆσαι τῶν ὑπὲρ σπόρου καὶ φυτείας καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ γεωργίαν. Δυσπειθέστερος δ᾽ ἴσως ὁ πρὸς θἄτερα τῶν ἔργων, ὅσα γυναιξὶν ἀπονέμεται, παρακαλῶν τὸν ἄνδρα λόγος. (*) Καὶ πάσχουσί γε οὐκ ἀπεικὸς οἱ καθαριώτεροι, μὴ καθ᾽ ἑαυτοὺς εἶναι τοπάζοντες ἅψασθαι ταλασίας. Ἐπεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος εὐτελεῖς ἀνθρωπίσκοι, καὶ τὸ τῶν κατεαγότων καὶ γυννίδων φῦλον, ὡς τὴν ἐρίων ἐργασίαν καταφέρεται ζήλῳ θηλύτητος, οὐ δοκεῖ κατὰ τὸν ἀληθινώτερον ἄνδρα τυγχάνειν τὸ εἰς ταῦτα συγκαθιέναι· ὥστ᾽ ἔγωγε τάχ᾽ ἂν οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς συμβουλεύσαιμι τοῖς μὴ τελέαν παρεσχημένοις πίστιν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἀῤῥενότητος καὶ σωφροσύνης ἅπτεσθαι τοιοῦδέ τινος. Εἰ μέντοι διὰ τοιοῦδε βίου πεποιήκοι τις ἂν ἑαυτὸν πάσης ὑπονοίας ἀτόπου καθάπερ ὄντα, τί κωλύσει καὶ κατὰ ταῦτα τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι τὸν ἄνδρα; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων κατοικιδίων ἔργων μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδράσι προσήκειν ἡγητέον, ἤπερ γυναιξίν; Ἔστι γὰρ καματωδέστερα καὶ ῥώμης δεόμενα σωματικῆς, οἷον ἀλέσαι καὶ σταῖς μάξαι διασχίσαι τε ξύλα καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι καὶ σκεύη μεταθεῖναι καὶ διατινάξαι στρώματα καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. Καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ ἀνδρῶν ἀποχρῴη ἄν, ἐπιμετρῆσαι δέ

τι καὶ τὴν γυναῖκα πρέπον, ὥστε μὴ τῆς ταλασίας κοινωνεῖν μόνον ταῖς θεραπαίναις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδροτέρων. Καὶ γὰρ σιτοποníας ἅψασθαι κατὰ τὴν ἐλευθέραν εἶναί μοι δοκεῖ καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι (καὶ) πῦρ ἀνακαῦσαι καὶ κλίνην καταστρῶσαι καὶ πᾶν τὸ τούτοις ἐοικός. Πολὺ δ᾽ ἂν ἀνδρὶ φαίνοιτο καλλίων τῷ γε ἑαυτῆς, καὶ μάλιστα νεᾶνις οὖσα καὶ μηδ᾽ ὅπως τετριμμένη κυοφορίαις, εἰ καὶ τρύγης ἀμπέλων αὐτουργοῦσα συμμετάσχοι καὶ συλλογῆς ἐλαῶν, εἰ δὲ παρήκοι καὶ σπόρου καὶ ἀρόσεως καὶ προσδόσεως ἐργαλείων τοῖς σκάπτουσιν ἢ φυτεύουσι. Τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἕνεκα τῶν ἔργων οἶκος προστατούμενος ὑπ᾽ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἄριστ᾽ ἂν μοι δοκοῖ κατά γε ταῦτα διεξάγεσθαι.

22. Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων τρίτῳ.

Καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς καλάς τε εἶναι καὶ χρησίμους, παιδεύειν ἔμοιγε ἐδόκει οἵας χρὴ οἰκοδομεῖσθαι. Ἐπεσκόπει δὲ ὧδε. Ἆρά γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν, οἵαν δεῖ, ἔχειν, τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶσθαι καὶ χρησιμωτάτη ἔσται; Τούτου δὲ ὁμολογουμένου, οὐκ οὖν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶνος ἀλεεινήν; Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο συμφαίη· Οὐκ οὖν ἐν ταῖς πρὸς μεσημβρίαν βλεπούσαις οἰκίαις τοῦ μὲν χειμῶνος ὁ ἥλιος εἰς τὰς παραστάδας ὑπολάμπει, τοῦ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν στεγῶν πορευόμενος σκιὰν παρέχει. Οὐκ οὖν εἴ γε καλῶς ἔχει ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι, οἰκοδομεῖν δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται, χθαμαλώτερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα μὴ οἱ ψυχροὶ παρ-

22. III. 8, 8.

ἐμπίπτωσιν ἄνεμοι; Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύγοι καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τιθοῖτο, αὕτη ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη· γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας ἀποστεροῦσιν ἢ παρέχουσι. Ναοῖς γε μὴν (*) καὶ βωμοῖς χώραν, ἔφη, εἶναι πρεπωδεστάτην, ἥτις ἀσφαλεστάτη οὖσα ἀστιβεστάτη εἴη· ἡδὺ μὲν γὰρ ἰδόντας προσεύξασθαι, ἡδὺ δὲ ἁγνῶς ἔχοντας προσιέναι.

23. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης μέν τινος ἐδόκει ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία· ἡ δ' ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο, ᾗ οἴκους αὔξειν δύναται ἄνθρωποι· οἶκος δ' ἡμῖν ἐφαίνετο, ὅπερ κτῆσις ἡ σύμπασα· κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφαμεν εἶναι, ὅτι ἑκάστῳ εἴη ὠφέλιμον εἰς τὸν βίον· ὠφέλιμα δὲ πάντα εὑρίσκετο, ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι. Πάσας μὲν οὖν τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν ἡμῖν οἷόν τε ἐδόκει εἶναι, συναπεδοκιμάζομέν τε ταῖς πόλεσι τὰς βαναυσικὰς καλουμένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα λυμαίνεσθαι δοκοῦσι καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύναι.

ΠΕΡΙ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ· ΟΤΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΟΙ ΚΑΤ' ΑΡΕΤΗΝ ΖΩΝΤΕΣ, ΚΑΝ ΜΗ ΛΑΜΠΡΩΝ ΕΙΣΙ ΓΕΓΟΝΟΤΕΣ ΠΑΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΓΑΘΩΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ. Πϛ.

1. Εὐριπίδου Δίκτυϊ.

Εἰς δ' εὐγένειαν ὀλίγ' ἔχω φράσαι καλά.
ὁ μὲν γὰρ ἐσθλὸς εὐγενὴς ἔμοιγ' ἀνήρ,

23. 6, 4. 1. Fr. 11.

ὁ δ' οὐ δίκαιος, κἂν ἀμείνονος πατρὸς
Ζηνὸς πεφύκῃ, δυσγενὴς εἶναι δοκεῖ.

2. Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρῳ.

Περισσόμυθος ὁ λόγος, εὐγένειαν εἰ
βρότειον εὐλογήσομεν.
τὸ γὰρ πάλαι καὶ πρῶτον ὅτ' ἐγενόμεθα,
διὰ δ' ἔκρινεν ἁ τεκοῦσα γᾶ βροτούς,
ὁμοίαν χθὼν ἅπασιν ἐξεπαίδευσεν ὄψιν.
ἴδιον οὐδὲν ἔχομεν· μία δὲ γονὰ,
τό τ' εὐγενὲς καὶ τὸ δυσγενές.
νόμῳ δὲ γαῦρον αὐτὸ κραίνει χρόνος.
τὸ φρόνιμον, εὐγένεια, καὶ τὸ συνετὸν
ὁ θεὸς δίδωσιν, οὐχ ὁ πλοῦτος.

3. Ἀστυδάμαντος.

Γένους δ' ἔπαινός ἐστιν ἀσφαλέστατος,
κατ' ἄνδρ' ἐπαινεῖν, ὅστις ἂν δίκαιος ᾖ
τρόπους τ' ἄριστος, τοῦτον εὐγενῆ καλεῖν.
ἐν ἑκατόν ἐστιν (ἔργον) εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα,
κεἰ τοῦτον οἱ ζητοῦντές εἰσι μύριοι.

4. Εὐριπίδου Ἠλέκτρα.

Οὐ μὴ φρονήσηθ', οἳ κενῶν δοξασμάτων
πλήρεις πλανᾶσθε, τῇ δ' ὁμιλίᾳ βροτοὺς
κρινεῖτε, καὶ τοῖς ἤθεσιν τοὺς εὐγενεῖς;
οἱ γὰρ τοιοίδε τὰς πόλεις οἰκοῦσιν εὖ
καὶ δώμαθ'· αἱ δὲ σάρκες αἱ κεναὶ βροτῶν
ἀγάλματ' ἀγορᾶς εἰσιν· οὐδὲ γὰρ δόρυ
μᾶλλον βραχίων σθεναρὸς ἀσθενοῦς μένει·
ἐν τῇ φύσει δὲ τοῦτο κἀν εὐψυχίᾳ.

5. Θεοδέκτου.

2. Fr. 16. 4. V. 383.

*Ἐγὼ μὲν οὔποτ᾽ εὐγένειαν ᾔνεσα,
τὴν προστάταισι χρωμένην ἀναξίοις.*

6. *Ἐπιχάρμου.*

*Ἀπολεῖ με τὸ γένος· μὴ λέγ᾽, εἰ φιλεῖς ἐμὲ,
μῆτερ, ἐφ᾽ ἑκάστῳ τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει
(*) ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκεῖον προσὸν,
ἐκεῖσε καταφεύγουσιν εἰς τὰ μνήματα
καὶ τὸ γένος, ἀριθμοῦσίν τε τοὺς πάππους ὅσοι.
οὐδ᾽ ἕνα δ᾽ ἔχοις ἰδεῖν ἂν, οὐδ᾽ εἰπεῖν ὅτῳ
οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ᾽ ἂν ποτε;
εἰ μὴ λέγειν δ᾽ ἔχουσι τούτους, διά τινα
τόπου μεταβολὴν ἢ φίλων ἐρημίαν,
τί τῶν λεγόντων εἰσὶ δυσγενέστεροι;
ὃς ἂν εὖ γεγονὼς ᾖ τῇ φύσει πρὸς τἀγαθά,
κἂν Αἰθίοψ ᾖ, μῆτερ, ἔστιν εὐγενής.
Σκύθης τις ὄλεθρος, ὁ δ᾽ Ἀνάχαρσις οὐ Σκύθης;*

7. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.*

*Οὐκ ἔστιν ἐν κακοῖσιν εὐγένεια,
παρ᾽ ἀγαθοῖσι δ᾽ ἀνδρῶν.*

8. *Τοῦ αὐτοῦ Ἰνῶ.*

*Φειδώμεθ᾽ ἀνδρῶν εὐγενῶν, φειδώμεθα·
κακοὺς δ᾽ ἀποπτύωμεν, ὥσπερ ἄξιοι.*

9. *Εὐριπίδου Μελανίππης.*

*Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως δὴ σκοπεῖν χρεὼν
τὴν εὐγένειαν· τοὺς γὰρ ἀνδρείους φύσιν
καὶ τοὺς δικαίους τῶν κενῶν δοξασμάτων,
κἂν ὦσι δούλων, εὐγενεστέρους λέγω.*

10. *Μενάνδρου Κνιδία.*

6. Menandro tribuit Stobaeus 87, 4. 7. Fr. 17. 8. Fr. 24. 9. Fr. 11. 10. Cleric. p. 106.

*Οὐθὲν γένους γένος γὰρ οἶμαι διαφέρειν.
ἀλλ᾽ εἰ δικαίως ἐξετάσεις, καὶ γνήσιος
ὁ χρηστός ἐστιν, ὁ δὲ πονηρὸς καὶ νόθος.*

11. *Εὐριπίδου Αἰγέως.*

*Ἦπου κρεῖσσον τῆς εὐγενίας
τὸ καλῶς πράσσειν.*

12. *Σοφοκλῆς Τηρεῖ.*

*Ἓν φῦλον ἀνθρώπων μί᾽ ἔδειξε
πατρὸς καὶ ματρὸς ἡμέας ἁμέρα
τοὺς πάντας, οὐδεὶς ἔξοχος
ἄλλος ἔβλαστεν ἄλλου·
βόσκει δὲ τοὺς μὲν μοῖρα δυσαμερίας,
τοὺς δ᾽ ὄλβος ἡμῶν· τοὺς δὲ δουλείας ζυγὸν
ἔσχεν ἀνάγκης.*

13. *Βίωνος.*

Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς Βίωνα τὸν φιλόσοφον διαβληθέντα ὡς δυσγενῆ ἤρετο,

Τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;
κἀκεῖνος εἶπεν, Ἀλλ᾽ ὀρθῶς [ἔχει,] ὦ βασιλεῦ, ὅταν τοξοτῶν χρείαν ἔχῃς, οὐκ ἐρωτῶντα τὸ γένος, ἀλλὰ τιθέντα τὸν σκοπὸν, τοὺς ἀρίστους τοξευτὰς παραλαμβάνειν· οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν φίλων ἐξέταζε, οὐ πόθεν εἰσὶν, ἀλλὰ τίνες.

14. *Σωστράτου.*

Σώστρατος ὁ αὐλητὴς, ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ἐπὶ τῷ γονέων ἀσήμων εἶναι, εἶπε, Καὶ μὴν διὰ τοῦτο ὤφειλον μᾶλλον θαυμάζεσθαι, ὅτι ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ γένος ἄρχεται.

15. *Ἰφικράτους.*

11. Fr. 7. 12. Fr. 518. 13. Vid. Diog. Laert. IV. 46.

Ἰφικράτης ὀνειδιζόμενος εἰς δυσγένειαν, Ἐγὼ ἄρξω, εἶπε, τοῦ γένους.

16. Ἀναχάρσιδος.

Ἀνάχαρσις ὀνειδιζόμενος ὅτι Σκύθης ἐστὶν, εἶπε, Τῷ γένει, ἀλλ' οὐ τῷ τρόπῳ.

17. Ἐκ τῆς Φαλάριδος Ἀξιόχῳ ἐπιστολῆς.

Σεμνύνεσθαι μὲν, ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν καλῶν, ἐπ' εὐγενείᾳ οὐκ ἀπεικός ἐστιν. Ἐγὼ δὲ μίαν εὐγένειαν ἀρετὴν οἶδα, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τύχην. Καὶ γένοιτ' ἂν ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθὸς καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστατος, ὁ δὲ ἐξ ἀγαθῶν φαῦλος αὐτός τε αὐτοῦ (*) καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστατος. Ὥστε ψυχῆς ἔπαινον αὖχει, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν.

18. Δημοκρίτου.

Κτηνέων μὲν εὐγένεια ἡ τοῦ σκήνεος εὐσθένεια, ἀνθρώπων δὲ ἡ τοῦ ἤθεος εὐτροπίη.

19. Διογένους.

Διογένης πυνθανομένου τινὸς, τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι, Οἱ καταφρονοῦντες, εἶπε, πλούτου, δόξης, ἡδονῆς, ζωῆς· τῶν δὲ ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας, ἀδοξίας, πόνου καὶ θανάτου.

20. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τί εὐγένεια, Εὐκρασία, ἔφη, ψυχῆς τε καὶ σώματος.

21. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ Εὐγενείας.

Τί γὰρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν, εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον ἢ καὶ παλαιὰν δόξαν, οὐδέτερον ἐφ' ἡμῖν ὂν, ἀλλὰ τὰ μὲν τύχης ἀδήλου, τὰ δ' ἀκρασίας χάριν

21. T. V. p. 633. Wytt.

ἀνθρωπίνης; ὥστ' ἐκ δυοῖν ἀλλοτρίων κρέμαται τὸ πεφυσημένον ὄνομα ἡ εὐγένεια. Καὶ ὁ πλοῦτος μὲν οὐχ ὁμοίους αὐτῷ τοὺς γεννηθέντας ποιεῖ· ἀλλ' ὁ ἐξ ἀρετῆς γεννηθεὶς εἰκονίζεται, τῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς δικαίων εἰς τοὺς ἐκγόνους διαγομένων· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὄντως εὐγένεια, ὁμοίωσις δικαιοσύνης.

22. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἆρ' οὖν εὐγενέστερος ἦν ὁ Μίδου πλοῦτος τῆς Ἀριστείδου πενίας; καίτοι ὁ μὲν οὐδ' ἐντάφια καταλιπὼν, τῷ δὲ Φρυγὶ πάντ' ἂν ἐδύνατο εἶναι τάφος. Ἀλλ' οὐκ ἐν πλουσίῳ τὸ εὐγενές· πυρὸς ἔχει τινὰ τρόπον πᾶσα πονηρία. Ἀμφότερα χωρὶς τροφῆς ἀφανίζεται σβεννύμενα. Ἡ δὲ Σωκράτους ἀδοξία, μαίας καὶ ἑρμογλύφου πατρὸς, οὐκ ἦν εὐγενεστέρα τῆς Σαρδαναπάλου δόξης; μὴ σύ γε νομίζῃς, ὅτι Ξέρξης εὐγενέστερος ἦν Κυναιγείρου. Καίτοι ὁ μὲν ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος ἀπεκόπη τὴν χεῖρα, ὁ δ' ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἔφυγεν, ἀντὶ τῆς μεγάλης βασιλείας μεγάλην περικείμενος δειλίαν.

23. Σωκράτους.

Οὔτε σῖτον ἄριστον ἐκ τοῦ καλλίστου πεδίου κρίνομεν, ἀλλὰ τὸν εὔθετον πρὸς τὴν τροφήν· οὔτε ἄνδρα σπουδαῖον ἢ φίλον εὔνουν, τὸν ἐξ ἐπιφανοῦς ὄντα γένους, ἀλλὰ τὸν ὑπάρχοντα τῷ τρόπῳ κρείττονα.

24. Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους Περὶ Εὐγενείας.

Ὅλως δὲ περὶ εὐγενείας ἐγὼ ἀπορῶ, τίνας χρὴ καλεῖν τοὺς εὐγενεῖς. Εἰκότως γε, ἔφην, τοῦτο εὖ διαπορῶν. Καὶ γὰρ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν σοφῶν τὰ μὲν ἀμφισβητεῖται, τὰ δ' οὐ λέγεται σαφῶς εὐθὺς τὰ περὶ τῆς δυνάμεως· λέγω δὲ τοῦτο, πότερον τῶν τι-

24. Vid. Plut. T. V. p. 649. Wytt.

μίων ἐστὶ καὶ σπουδαίων, ἢ καθάπερ Λυκόφρων ὁ σοφιστὴς ἔγραφε, καινόν τι πάμπαν. Ἐκεῖνος γὰρ ἀντιπαραβάλλων ἑτέροις ἀγαθοῖς αὐτὴν, εὐγένειαν μὲν οὖν ἧς ἀφανὲς τὸ κάλλος, ἐν λόγῳ δὲ τὸ σεμνὸν, ὡς πρὸς δόξαν οὖσαν τὴν αἵρεσιν αὐτῆς· κατὰ δ' ἀλήθειαν, οὐθὲν διαφέροντας τοὺς ἀγεννεῖς τῶν εὐγενῶν.

25. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀμφισβητεῖται δὲ, καθάπερ καὶ περὶ τοῦ πηλίκον ἀγαθόν ἐστιν, οὕτω καὶ τίνας δεῖ καλεῖν εὐγενεῖς. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γονέων εὐγενεῖς εἶναι νομίζουσι, καθάπερ καὶ Σωκράτης· (*) διὰ γὰρ τὴν Ἀριστείδου ἀρετὴν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γενναίαν εἶναι· Σιμωνίδην δέ φασιν ἀποκρίνασθαι διερωτώμενον Τίνες εὐγενεῖς, Τοὺς ἐκ πάλαι πλουσίων φάναι· καίτοι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶσιν ὁ Θεόγνις οὐδ' ὁ ποιητὴς ὁ ποιήσας, ὅτι

ὡς τὴν μὲν εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοὶ,
μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖσι πλουσίοις.

Ἦ πρὸς Διὸς οὐχ αἱρετώτερος ὁ πλουτῶν αὐτὸς, ἢ οὗ ὁ πρόπαππος ἢ τῶν προγόνων τις πλούσιος ἦν, αὐτὸς δὲ πένης; Πῶς γὰρ οὐκ, εἶπε. Καὶ δέοιτ' ἂν κηδεύειν τοῖς πλουσίοις μᾶλλον, ἢ τοῖς εὐγενέσιν; εὐγενεῖς γὰρ οἱ παλαιοί· κρείττους δὲ οἱ νῦν· οὐκ οὖν ὁμοίως κἂν τις ὑπολαμβάνῃ οὐ τοὺς εὐγενεῖς εἶναι τοὺς ἐκ πάλαι πλουσίων, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν πάλαι; Κρείττων γὰρ ἂν δόξειεν ἀρχαίας ἀρετῆς πρόσφατος, καὶ μετέχειν μᾶλλον ἕκαστον πατρὸς ἢ προπάππου, αἱρετώτερον δ' αὐτὸν εἶναι σπουδαῖον, ἀλλ' οὐ τὸν πρόπαππον ἤ τινα τῶν ἄλλων προγόνων. Ὀρθῶς ἔφη λέγειν. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐπεὶ ἐν μηδετέρῳ τούτων ὁρῶμεν τὴν εὐγένειαν, σκεπτέον ἄλλον τρόπον; Τίνα τοῦτον; ἐνίοτε σκεπτέον δ', ἔφη. Τὸ εὖ σημαίνει τι δήπου τῶν ἐπαινετῶν καὶ σπουδαίων, οἷον τὸ εὐπρόσωπον καὶ τὸ εὐόφθαλμον· ἀγαθὸν γάρ τι ἢ καλὸν σημαίνει κατὰ τοῦτον τὸν λόγον. Πάνυ γε, εἶπεν. Οὐκ οὖν εὐπρόσωπον μέν ἐστι τὸ ἔχον ἀρετὴν προσώπου, εὐόφθαλμον δὲ τὸ ὀφθαλμοῦ ἀρετήν; Οὕτως, εἶπεν. Ἀλλὰ μὴν ἔστι γένος τὸ μὲν σπουδαῖον, τὸ δὲ φαῦλον, ἀλλ' οὐ σπουδαῖον. Πάνυ γε, εἶπε. Σπουδαῖον δέ γέ φαμεν ἕκαστον κατὰ τὴν αὑτοῦ ἀρετὴν εἶναι, ὥστε καὶ γένος σπουδαῖον ὡσαύτως. Οὕτως, εἶπε. Δῆλον ἄρ', ἔφην, ὅτι ἔστιν ἡ εὐγένεια ἀρετὴ γένους.

26. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου.

Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις γένεσιν, ἢ μή; Δηλονότι ἐν [τοῖς] γενναίοις. Οὐκ οὖν τοὺς εὖ φύντας, ἢν καὶ εὖ τραπῶσιν, οὕτω τελέους γίγνεσθαι πρὸς ἀρετήν; Ἀνάγκη. Σκεψώμεθα δὴ τοῖς ἐκείνων τὸ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες, πρῶτον μὲν εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν βασιλεῖς. Ἢ οὐκ ἴσμεν ὡς οἱ μὲν Ἡρακλέους, οἱ δ' Ἀχαιμένους ἔκγονοι; τὸ δ' Ἡρακλέους γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρυσάκην, τὸ δὲ Εὐρυσάκους εἰς Δία. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον, ὁ δὲ Δαίδαλος εἰς Ἥφαιστον τὸν Διός. Ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα, βασιλεῖς εἰσιν ἐκ βασιλέων μέχρι Διὸς, οἱ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος, οἱ δὲ τῆς Περσίδος [τὸ] ἀεὶ, πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ νῦν· ἡμεῖς δὲ αὐτοί τε

26. P. 120. D.

ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες. Εἰ δὲ καὶ τοῦ προγόνου σε δέοι [καὶ] τὴν πατρίδα Εὐρυσάκους ἐπιδεῖξαι [Σαλαμῖνα,] ἢ τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι προτέρου Αἴγιναν Ἀρταξέρξῃ τῷ Ξέρξου, (*) πόσον δὴ οἴει γέλωτα ὀφλεῖν; ἀλλ' ὅρα μὴ τῷ τοῦ γένους ὄγκῳ ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. Ἦ οὐκ ᾔσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα τὰ ὑπάρχοντα; ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ὅπως εἰς δύναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου γενόμενος [ὁ] βασιλεὺς ἢ ἐξ Ἡρακλειδῶν· ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστ' οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει, ὡς οὐκ ἐξ ἄλλου ἂν βασιλεὺς γένοιτο ἢ ἐξ αὐτοῦ· διὸ οὐ φρουρεῖται ἡ [τοῦ] βασιλέως γυνή, ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου. Ἐπειδὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος οὗπερ ἡ ἀρχή, [πρῶτον μὲν] ἑορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως ὧν ἂν ἄρχῃ· [εἶτα ἐς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία· ἡμῶν δὲ γεννωμένων, τὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ, οὐδὲ οἱ γείτονες σφόδρα τοι αἰσθάνονται, ὦ Ἀλκιβιάδη.] Μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπὸ εὐνούχων, οἳ ἂν δοκῶσι τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι, οἷς τἆλλα προστέτακται ἐπιμέλεσθαι τοῦ γενομένου, καὶ ὅπως ὅτι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τὰ [τε] μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας, καὶ ταῦτα δρῶντες ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ἐπειδὰν δὲ ἑπταετεῖς γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσιν καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. Δὶς δ' ἑπτὰ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν, οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγοὺς νομίζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέσ-

σαρες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιότατος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος· ὧν ὁ μὲν σοφώτατος μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου· ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία· διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά. Ὁ δὲ δικαιότατος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου. Ὁ δὲ σωφρονέστατος μηδὲ ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵν' ἐλεύθερος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως βασιλεύς, ἄρχων πρῶτον τῶν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ δουλεύων. Ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρασκευάζων, ὡς ὅταν δείσῃ δοῦλον ὄντα.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΕΙ ΤΟΙΣ ΕΥΓΕΝΕΣΙ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΟΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΟΙΚΕ ΤΑ ΤΕΚΝΑ. ΠΖ.

1. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.*

Ἡ γὰρ δόκησις, πατράσι παῖδας εἰκέναι,
τὰ πολλὰ ταύτῃ γίγνεται τέκνων πέρι.

2. *Φωκυλίδου.*

Καὶ τόδε Φωκυλίδου· τὸ πλέον γένος εὐγενὲς εἶναι,
οἷς οὔτ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.

3. *Σοφοκλῆς Τυρῷ.*

Πολλῶν δ' ἐν πολυπληθίᾳ πέλεται
οὔτ' ἀπ' εὐγενέων ἐσθλός, οὔτ' ἀχρείων
τὸ λίαν κακός· βροτῷ δὲ πιστὸν οὐδέν.

4. *Μενάνδρου.*

Ἀπολεῖ με τὸ γένος· μὴ λέγ', εἰ φιλεῖς ἐμέ,
(*) μῆτερ, ἐφ' ἑκάστῳ τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει
ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκεῖον προσόν,

1. Fr. 10. 3. Fr. 583. 4. Cleric. p. 240. Cf. 86, 6.

ἐκεῖσε καταφεύγουσιν εἰς τὰ μνήματα,
καὶ τὸ γένος ἀριθμοῦσίν τε τοὺς πάππους ὅσοι.
οὐδὲν δ᾽ ἔχουσι πλεῖον, οὐδ᾽ ἐρεῖς ὅτῳ
οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ᾽ ἄν ποτε;
εἰ μὴ λέγειν δ᾽ ἔχουσι τούτους διά τινα
τόπου μεταβολὴν ἢ φίλων ἐρημίαν,
τί τῶν λεγόντων εἰσὶ δυσγενέστεροι;

5. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Μόνον δ᾽ ἂν αὐτὰ χρημάτων οὐκ ἂν λάβοις,
γενναιότητα κἀρετήν· καλὸς δέ τις
κἂν ἐκ πονηρῶν σωμάτων γένοιτο παῖς.

6. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Οὐκ ἄν ποτ᾽, ἄνδρες, ἄνδρα θαυμάσαιμ᾽ ἔτι,
ὃς μηδὲν ὢν γοναῖσιν εἶθ᾽ ἁμαρτάνει·
ὅθ᾽ οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι,
τοιαῦθ᾽ ἁμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη.

7. Ἐπιχάρμου.

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀποδεδειγμένος τόπος,
ὃς ἢ πονηροὺς πάντας ἢ χρηστοὺς ποιεῖ.

8. Εὐριπίδου.

Ἡ φύσις ἑκάστῳ τοῦ γένους ἐστὶν πατρίς.

9. Εὐριπίδου Ἠλέκτρας.

Ἀλλ᾽ εὐγενεῖς μέν, ἐν δὲ κιβδήλῳ τόδε·
πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσιν κακοί.

10. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἤδη γὰρ εἶδον ἄνδρα γενναίου πατρὸς
τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστὰ δ᾽ ἐκ κακῶν τέκνα.

11. Ὁμήρου.

5. Fr. 13. 6. V. 1093. 8. Fr. inc. 186. 9. V. 333. 10. V. 372. 11. Odyss. II. 277.

Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους.

12. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος, ἐπεὶ νεανίσκος ἀνδρείου πατρός, αὐτὸς δὲ μὴ πάνυ δοκῶν ἀγαθὸς εἶναι στρατιώτης, ἠξίου τὰς τοῦ πατρὸς λαμβάνειν ἀποφοράς, Ἀλλ᾽ ἐγώ, εἶπεν, ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας οὐ πατραγαθίας μισθὸν καὶ δωρεὰς δίδωμι.

ΟΤΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΟΙ ΑΠΟ ΧΡΗΣΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Η ΔΥΝΑΤΩΝ Η ΕΝΔΟΞΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΟΙ. ΠΗ.

1. Εὐριπίδου.

Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασιν λελείμμεθα,
ἡ δ᾽ εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει.

2. Τοῦ αὐτοῦ Τημενίσι.

Φεῦ φεῦ· τὸ φῦναι πατρὸς εὐγενοῦς ἄπο
ὅσην ἔχει φρόνησιν ἀξίωμά τε.
κἂν γὰρ πένης ὢν τυγχάνῃ χρηστὸς γεγώς,
τιμήν ἔχει τίν᾽, ἀναμετρούμενος δέ πως
τὸ τοῦ πατρὸς γενναῖον ὠφελεῖ τρόπῳ.

3. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Ἡμῶν τί δῆτα τυγχάνεις χρείαν ἔχων;
πατέρων γὰρ ἐσθλῶν ἐλπίδας δίδως γεγώς.
πένης γὰρ οὐκ ἐκεῖν᾽ ἀπώλεσεν
τὸ τοῦ πατρὸς γενναῖον.

4. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Φέρει δὲ καὶ τοῦτ᾽ οὐ μικρὸν εὐγενὴς
ἀνὴρ στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ᾽ ἔχων φάτιν.

1. Fr. inc. 37. 2. Fr. 13. 3. Fr. 5. 4. Fr. 15.

5. Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.
(*) Ἐν τοῖς τέκνοις γὰρ ἡ ἀρετὴ τῶν εὐγενῶν
ἔν' ἔλαβε κρείσσων τ' ἐστὶ πλουσίου γάμου.

6. Εὐριπίδου Ἑκάβης.
Δεινὸς χαρακτὴρ κἀπίσημος ἐν βροτοῖς,
ἐσθλῶν γενέσθαι, κἀπὶ πλεῖστον ἔρχεται
τῆς εὐγενείας οὔνομα τοῖσιν ἀξίοις.

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλειδῶν.
Οὐκ ἔστι τοῦδε παισὶ κάλλιον γέρας,
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι
γαμεῖν τ' ἀπ' ἐσθλῶν· ὃς δὲ νικηθεὶς πόθῳ
κακοῖς ἐκοινώνησεν, οὐκ ἐπαινέσω
τέκνοις ὄνειδος οὕνεχ' ἡδονῆς λιπεῖν.
τὸ δυστυχὲς γὰρ ἡ εὐγένει' ἀμύνεται
τῆς δυσγενείας μᾶλλον· ἡμεῖς γὰρ κακῶν
εἰς τοὔσχατον πεσόντες εὕρομεν φίλους.

8. Εὐριπίδου.
Τὸν σὸν δὲ παῖδα σωφρονοῦντ' ἐπίσταμαι
χρηστοῖς θ' ὁμιλοῦντ' εὐσεβεῖν τ' ἠσκηκότα.
πῶς οὖν ἂν ἐκ τοιοῦδε σώματος κακὸς
γένοιτ' ἄν; οὐδεὶς τοῦτό μ' ἂν πίθοι ποτέ.

9. Τοῦ αὐτοῦ Ἰνοῖ.
Τό τ' εὐγενὲς
πολλὴν δίδωσιν ἐλπίδ' ὡς ἄρξουσι γῆς.

10. Ἐν τῷ αὐτῷ.
Τὴν εὐγένειαν, κἂν ἄμορφος ᾖ γάμος,
τιμῶσι πολλοὶ πρὸς τέκνων χάριν λαβεῖν,
τό τ' ἀξίωμα μᾶλλον ἢ τὰ χρήματα.

5. Fr. 6. 6. V. 379. 7. V. 298. 9. Fr. 5. 10. Fr. 6.

11. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.
Ἀλλ' εἴπερ εἶ γενναῖος, ὡς αὐτὸς λέγεις,
σήμαιν', ὅτου τ' εἶ χὠπόθεν. Τὸ γὰρ καλῶς
πεφυκὸς οὐδεὶς ἂν μιάνειεν λόγος.

12. Πλουτάρχου ὑπὲρ Εὐγενείας.
Ἄπιστος ἡ τῶν σοφιστῶν συκοφαντία κατὰ τῆς εὐγενείας, εἰ μηδὲ τὰ ἐν μέσῳ καὶ πᾶσι γνώριμα σκοποῦσιν, ὅτι πρὸς τὰς ὀχείας τοὺς εὐγενεῖς ἵππους καὶ κύνας ὠνοῦνται καὶ κιχρῶνται καὶ ἀμπέλων εὐγενῆ σπέρματα καὶ ἐλαιῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων, ἀνθρώπου δὲ οὐδὲν ὄφελος νομίζουσιν εὐγένειαν εἰς τὰς μελλούσας διαδοχάς· ἀλλ' αὐτὸ πείθονται Βάρβαρον εἶναι καὶ Ἑλληνικὸν σπέρμα, καὶ οὐκ οἴονται λεληθυίας τινὰς ἀρχὰς καὶ σπέρματα ἀρετῆς συγκαταβάλλεσθαι τοῖς γεννωμένοις, ὥσπερ τῷ Τηλεμάχῳ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐφ' οὗ καὶ πάνυ τῷ ὀνόματι ὁ ποιητὴς εἴρηκεν,

ἐνέστακται μένος ἠΰ·

ὡς ἂν ἐν ταῖς σπερμάτων ὀλίγαις σταγόσι καὶ τῶν ἀρετῆς συῤῥεόντων ἀγαθῶν.

13. Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους Περὶ Εὐγενείας.
Φανερὸν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, περὶ ὧν πάλαι διηπορήσαμεν, διὰ τί ποτε οἱ ἐκ πάλαι πλουσίων ἢ οἱ ἐκ πάλαι σπουδαίων εὐγενέστεροι δοκοῦσιν εἶναι μᾶλλον τῶν σύνεγγυς τἀγαθὰ κεκτημένων. Αὐτὸς γὰρ ἐγγύτερος σπουδαῖος ὢν ἢ πάππου σπουδαίου τετυχηκώς, ὥστ' εἴη ἂν εὐγενὴς ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ. Καί τινες εἰρήκασιν οὕτως ἐκ τοῦ διελέγχειν προσποιούμενοι τὸν συλλογισμὸν τῆς εὐγενείας, ὥσπερ φησὶ καὶ Εὐριπίδης, οὐχὶ τῶν ἐκ πάλαι σπουδαίων εὐγένειαν φάμενος εἶναι, ἀλλ' ὅστις ἀνὴρ

11. Fr. 91. 12. Tom. V. p. 613. Wytt.

ἀγαθὸς ἁπλῶς. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ὀρθῶς ζητοῦσιν οἱ τὴν ἀρχαίαν ἀρετὴν προτιθέντες. Τὰ δ' αἴτια εἴπομεν, τουτέστιν, ὅτι ἡ μὲν εὐγένειά ἐστιν ἀρετὴ γένους, (*) ἡ δ' ἀρετὴ σπουδαῖον· σπουδαῖον δ' ἐστὶ γένος, ἐν ᾧ πολλοὶ σπουδαῖοι πεφύκασιν ἐγγίνεσθαι. Συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅταν ἐγγένηται ἀρχὴ σπουδαία ἐν τῷ γένει· ἡ γὰρ ἀρχὴ τοιαύτην ἔχει τὴν δύναμιν, πολλὰ παρασκευάζειν οἷά περ αὐτή. Τοῦτο γάρ ἐστιν ἀρχῆς ἔργον, ποιῆσαι οἷον αὐτὴ ἕτερα πολλά. Ὅταν οὖν ἐγγένηται τοιοῦτος εἷς τις ἐν τῷ γένει καὶ οὕτω σπουδαῖος, ὥστ' ἔχειν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀγαθὸν πολλὰς γενεὰς, τοῦτο σπουδαῖον ἀνάγκη εἶναι τὸ γένος. Πολλοὶ γὰρ ἔσονται σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἄν τε ἀνθρώπων ᾖ τὸ γένος, ἄν τε ἵππων ἵπποι, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων. Ὥστ' εὐλόγως οὐχ οἱ πλούσιοι οὐδ' οἱ ἐκ πάλαι πλουσίων ἢ ἐκ πάλαι ἀγαθῶν εὐγενεῖς εἶεν ἄν. Ζητεῖ γὰρ ὁ λόγος τἀληθῆ. Ἀρχὴ γὰρ ἄνωθεν πάντων. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' οἱ ἐκ προγόνων ἀγαθῶν εὐγενεῖς πάντως, ἀλλ' ὅσοι τυγχάνουσιν ἀρχηγοὶ τῶν προγόνων ὄντες. Ὅταν μὲν οὖν αὐτὸς ἀγαθὸς, μὴ ἔχει δὲ τοιαύτην δύναμιν τῆς φύσεως, ὡς τίκτειν πολλοὺς ὁμοίους, οὐκ ἔχει ἀρχὴν τοιαύτην δύναμιν ἐν τούτοις. Ἀρχὴ τοῦ γένους καὶ εὐγενεῖς οἱ ἀπὸ τούτου τοῦ γένους ὄντες, οὐκ ἐὰν ὁ πατὴρ εὐγενὴς ᾖ, ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ γένους. Οὐ γὰρ δι' αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐγέννησεν ἀγαθὸν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τοιούτου γένους ἦν.

14. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ περὶ Θεόγνιδος.

Θεόγνιδός ἐστιν ἔπη τοῦ Μεγαρέως.] Οὗτος δὲ ὁ ποιητὴς περὶ οὐδενὸς ἄλλου λόγον πεποίηται ἢ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνθρώπων, καὶ ἔστιν ἡ ποίησις σύγ-

γραμμα περὶ ἀνθρώπων· ὥσπερ εἴ τις ἱππικὸς ὢν συγγράψειεν περὶ ἱππικῆς. Ἡ οὖν ἀρχή μοι δοκεῖ τῆς ποιήσεως ὀρθῶς ἔχειν· ἄρχεται γὰρ πρῶτον ἀπὸ τοῦ εὖ γενέσθαι. Ὤιετο γὰρ οὔτε ἄνθρωπον οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ἂν ἀγαθὸν εἶναι, εἰ μὴ τὰ γεννήσοντα ἀγαθὰ εἴη. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ παραδείγμασι τοῖς ἄλλοις ζώοις χρήσασθαι, ὅσα μὴ εἰκῇ τρέφεται, ἀλλὰ μετὰ τέχνης ἕκαστα θεραπεύεται, ὅπως γενναιότατα ἔσονται. Δηλοῖ δ' ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι·

*) Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
κτήσασθαι, γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνὴρ, ἤν τις χρήματα πολλὰ διδῷ.
οὐδὲ γυνὴ κακοῦ ἀνδρὸς ἀναίνεται εἶναι ἄκοιτις
πλουσίου· ἀλλ' ἀφνεὸν βούλεται ἀντ' ἀγαθοῦ.
χρήματα γὰρ τιμῶσι, καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημε
καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ· πλοῦτος ἔμιξε γένος.

Ταῦτα τὰ ἔπη λέγει τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐπίστασθαι γεννᾶν ἐξ ἀλλήλων, κᾆτα γίγνεσθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων κάκιον ἀεὶ μιγνύμενον τὸ χεῖρον τῷ βελτίονι. Οἱ δὲ πολλοὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν οἴονται τὸν ποιητὴν πολυπραγμοσύνην τῶν ἀνθρώπων κατηγορεῖν, καὶ ἀντὶ χρημάτων ἀγένειαν καὶ κακίαν ἀντικαταλλάττεσθαι εἰδότας· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἄγνοιαν κατηγορεῖν περὶ τὸν αὐτῶν βίον.

*) Vid. supra 70, 9.

(*) ΟΠΟΙΟΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΕΥΓΕΝΗ. ΠΘ.

1. *Μενάνδρου.*

Τοὺς εὖ γεγονότας καὶ τεθραμμένους καλῶς
κἂν τοῖς κακοῖς δεῖ λόγον ἔχειν εὐφημίας.

2. *Εὐριπίδου Ἑλένη.*

Δὸς τὴν χάριν μοι τήνδε καὶ μιμοῦ τρόπους
πατρὸς δικαίου. Παισὶ γὰρ κλέος τόδε
κάλλιστον, ὅστις ἐκ πατρὸς χρηστοῦ γεγὼς,
εἰς ταὐτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺς τρόπους.

3. *Δημοσθένους.*

Τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς καλοῖς μάλιστα κατεπείγει, κάλλος μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, σωφροσύνην δὲ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀνδρείαν δὲ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τούτων, χάριν τε ἐπὶ τῶν λόγων διατελεῖν ἔχουσιν.

4. *Διογένους.*

Διογένης πυνθανομένου τινὸς, τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι, Οἱ καταφρονοῦντες, εἶπε, πλούτου, δόξης, ἡδονῆς, ζωῆς· τῶν δ᾽ ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας, ἀδοξίας, πόνου, θανάτου.

5. *Μενάνδρου Ἐπιτρέποντος.*

Ἐλευθέρῳ τὸ καταγελᾶσθαι πολὺ
αἴσχιόν ἐστι, τὸ δ᾽ ὀδυνᾶσθ᾽ ἀνθρώπινον.

6. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἐλευθέρου φέρειν
νενόμικα κοινωνοῦσαν ἡδονὴν ὕβρει.

7. *Μενάνδρου Ἥρωϊ.*

1. Cleric. p. 240. 2. V. 946. 3. Erotic. p. 1403, 25. 4. Cf. 86, 19. 5. Cleric. p. 68. 6. Cleric. p. 240. 7. Cleric. p. 76.

Ἐχρῆν γὰρ εἶναι τὸ καλὸν εὐγενέστατον.
τὸν ἐλεύθερον δὲ πανταχοῦ φρονεῖν μέγα.

8 *Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.*

Ἀλλ᾽ ἀξίως ἔλεξας, οὐδὲ μὲν πικρῶς,
γένος γὰρ εἰς ἔλεγχον ἐξιὸν καλὸν
εὔκλειαν ἂν κτήσαιτο μᾶλλον ἢ ψόγον.

9. *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Ἐπίσταμαι δὲ πάνθ᾽ ὅσ᾽ εὐγενῆ χρεών,
σιγᾶν θ᾽ ὅπου δεῖ καὶ λέγειν ἵν᾽ ἀσφαλές,
ὁρᾶν θ᾽ ἃ δεῖ με κοὐχ ὁρᾶν ἃ μὴ χρεών,
γαστρὸς κρατεῖν δέ· καὶ γὰρ ἐν κακοῖσιν ὢν
ἐλευθέροισιν ἐμπεπαίδευμαι τρόποις.

ΠΕΡΙ ΔΥΣΓΕΝΕΙΑΣ. ϟ.

1. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.*

Τὸ μωρὸν αὐτῷ τοῦ πατρὸς νόσημ᾽ ἔνι.
φιλεῖ γὰρ οὕτως ἐκ κακῶν εἶναι κακούς.

2. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμαίωνι.*

Ὦ παῖ Κρέοντος, ὡς ἀληθὲς ἦν ἄρα,
ἐσθλῶν ἀπ᾽ ἀνδρῶν ἐσθλὰ γίγνεσθαι τέκνα·
κακῶν δ᾽ ὅμοια τῇ φύσει τῇ τοῦ πατρός.

3. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐ γάρ τις οὕτω παῖδας εὖ παιδεύσεται,
ὥστ᾽ ἐκ πονηρῶν μὴ οὐ κακοὺς πεφυκέναι.

4. *Εὐριπίδου.*

Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

8. Fr. 92. 9. Fr. 3. 1. Fr. 11. 2. Fr. 7. 3. Fr. inc. 38. 4. Herc. Fur. 1264

5. *Εὐριπίδου Δίκτυϊ.*

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός.

6. *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Μέγιστον ἆρ' ἦν ἡ φύσις· τὸ γὰρ κακὸν
οὐδεὶς τρέφων εὖ χρηστὸν ἂν θείη ποτέ.

7. *Εὐριπίδου Πηλεῖ.*

Οὐκ ἔστιν ἀνθρώποισι τοιοῦτο σκότος,
οὐ δῶμα γαίας κλειστὸν, ἔνθα τὴν φύσιν
(*) ὁ δυσγενὴς κρύψας ἂν εἴη σοφός.

8. *Ἐπιχάρμου.*

Πνίγομ', ὅταν εὐγένειαν, οὐδὲν ὢν, καλῶς
λέγῃ τις, αὐτὸς δυσγενὴς ὢν τῷ τρόπῳ.
τίς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία;

9. *Ἐκδώρου.*

Μορφὰς ἀτερπεῖς ὄψεσιν κεκτημένος,
παρεμφερεῖς ταύταισι τοὺς τρόπους ἔχεις.
ἐκ τοῦ κακοῦ γὰρ ἡ φύσις τίκτει κακόν,
ὡς ἐξ ἐχίδνης πάλιν ἔχιδνα γίγνεται.

10. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.*

Οὐκ ἂν γένοιτο τραῦμα, εἴ τις ἐνξύσῃ
θάμνοις ἐλείοις· οὐδ' ἂν ἐκ μητρὸς κακῆς
ἐσθλοὶ γένοιντο παῖδες εἰς ἀλκὴν δορός.

11. *Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτου.*

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ,
ὅταν ξυνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά.
μόνον δέ φασι τοῦθ' ἁμιλλᾶσθαι βίῳ,
γνώμην δικαίαν κἀγαθὴν, ὅταν παρῇ.
κακοὺς δὲ θνητῶν ἐξέφην', ὅταν τύχῃ

5. Fr. 15. 6. Fr. 12. 7. Fr. 3. 10. Fr. 11. 11. V. 425.

προσθεὶς κάτοπτρον, ὥστε παρθένῳ νέᾳ,
χρόνος.

12. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ὀνειδιζόμενος ἐπὶ δυσγενείᾳ ὑπό τινος εὐγενοῦς, μοχθηροῦ δὲ, Ἐμοὶ μὲν τὸ γένος ὄνειδος, ἔφη, σὺ δὲ τῷ γένει.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϟΑ.

1. *Θεόγνιδος.*

Οὐ σὲ μάτην, ὦ Πλοῦτε, θεῶν τιμῶσι μάλιστα·
σὺ γὰρ ῥηϊδίως τὴν κακότητα φέρεις.

2. *Θεόγνιδος.*

Πᾶσιν δ' ἀνθρώποις ἀρετὴ μία γίγνεται ἥδε,
πλουτεῖν· τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἄρ' ἦν ὄφελος,
οὐδ' εἰ σωφροσύνην μὲν ἔχοι Ῥαδαμάνθυος αὐτοῦ,
πλείονα δ' εἰδείη Σισύφου Αἰολίδεω.
καὶ γάρ τοι πλοῦτον μὲν ἔχειν ἀγαθοῖσιν ἔδωκεν,
ἡ πενίη δὲ σοφῷ σύμφορον ἀνδρὶ φέρειν.

3. *Εὐριπίδου Φοινίσσαις.*

Πάλαι μὲν οὖν ὑμνηθὲν, ἀλλ' ὅμως ἐρῶ.
τὰ χρήματ' ἀνθρώποισι τιμιώτατα,
δύναμίν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει.

4. *Εὐριπίδου Δανάη.*

Ὦ χρυσὲ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.
ὡς οὐδὲ μήτηρ ἡδονὰς τοιάσδ' ἔχει,
οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ.
εἰ δ' ἡ Κύπρις τοιοῦτον ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ,
οὐ θαῦμ' ἔρωτας μυρίους αὐτὴν τρέφειν.

1. V. 523. 2. V. 899. 3. V. 441. 4. Fr. 14.

5. *Μενάνδρου Ἁλιεῖ.*

Δύναται τὸ πλουτεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖν.

6. *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα.*

Ἐν τοῖς τοιούτοις ἡνίκ᾽ ἂν γνώμης πέσω,
σκοπῶ τὰ χρήμαθ᾽ ὡς ἔχει μέγα σθένος,
φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ᾽ εἰς νόσον πεσὸν
δαπάναισι σῶσαι, τῆς δ᾽ ἐφημέρου βορᾶς
(*) εἰς μικρὸν ἥκει· πᾶς γὰρ ἐμπλησθεὶς ἀνὴρ
ὁ πλούσιός τε καὶ πένης ἴσον φέρει.

7. *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Ἐπίσταμαι δὲ καὶ πεπείραμαι λίαν,
ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.

8. *Τοῦ αὐτοῦ Πολυΐδου.*

Οὐ γὰρ παρὰ κρητῆρα καὶ θοίνην μόνον
τὰ χρήματ᾽ ἀνθρώποισιν ἡδονὰς ἔχει·
ἀλλ᾽ ἐν κακοῖσι δύναμιν οὐ μικρὰν φέρει.

9. *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.*

Τοῦτο μόνον ἐπισκοτεῖ
καὶ δυσγενείᾳ καὶ τρόπου πονηρίᾳ,
καὶ πᾶσιν οἷς ἔσχηκεν ἄνθρωπος κακοῖς,
τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι· τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ἐλέγχεται.

10. *Θεόγνιδος.*

Ἀλλὰ χρὴ ταύτην γνώμην πάντας καταθέσθαι,
ὡς πλοῦτος πλείστην πᾶσιν ἔχει δύναμιν.

11. *Χαιρήμονος.*

Πλοῦτος δὲ πρὸς μὲν τὰς ὅλας τιμὰς ἰὼν
οὐκ ἔσχεν ὄγκον ὥστε καὶ δόξης τυχεῖν.

5. Cleric. p. 8. 6. V. 426. 7. Fr. 8. 8. Fr. 9. 9. Cleric. p. 184. 10. V. 717.

ἀλλ᾽ ἔστι σεμνὸς, ἐν δὲ δόσει βροτῶν
ἡδὺς συνοικεῖν καί τιν᾽ εἰληχὼς χάριν.

12. *Εὐριπίδου Φοινίκι.*

Ὦ πλοῦθ᾽, ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν.

13. *Φιλήμονος Πτέρυγες.*

Τὸ τῆς Ἀμαλθαίας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι· τοῦτ᾽ ἐὰν ἔχῃς, λέγε
πρὸς τοῦθ᾽ ὃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι, βοηθοὶ, μάρτυρες, συνοικίαι.

14. *Ἀντιφάνους.*

Ἆρ᾽ ἔστι λῆρος πάντα πρὸς τὸ χρυσίον.
μόνου γὰρ αὐτοῦ διαμένειν εἴωθ᾽ ἀεὶ
τὸ χρῶμα ταὐτό· τῶν φίλων δὲ τοὺς τρόπους
οὐδέποθ᾽ ὁμοίως ζωγραφοῦσιν αἱ τύχαι.
πλοῦτος δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώπου τρόπων.
ὅταν εὐπορῶν γὰρ αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
τί τοῦτον ἀπορήσαντ᾽ ἂν οὐκ οἴει ποιεῖν;

15. *Τιμοκλέους.*

Τἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδ᾽ ἐκτήσατο,
οὗτος μετὰ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ.

16. *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Τί δ᾽ οὐκ ἂν εἴη χρηστὸς ὄλβιος γεγώς;

17. *Διφίλου.*

Ἰσχυρότερον κρίνω τὸ χρυσίον πολύ·
τὰ πάντα τούτῳ τέμνεται καὶ πράττεται.

18. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

12. Plisth. Fr. 3. Vid. 93, 17. 13. Cleric. p. 322. 16. Fr. 17 18. Fr. 18.

Μὴ πλούσιον θῇς, ἐνδεέστερος γὰρ ὢν
ταπεινὸς ἔσται· κεῖνο δ᾽ ἰσχύει μέγα
πλοῦτος λαβών τε τοῦτον εὐγενὴς ἀνήρ.

19. Μενάνδρου Βοιωτίᾳ.

Πλοῦτος δὲ πολλῶν ἐπικάλυμμ᾽ ἐστὶν κακῶν.

20. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Χρυσὸν μάλιστα βούλομαι δόμοις ἔχειν.
καὶ δοῦλος ὢν γὰρ τίμιος πλουτῶν ἀνήρ,
ἐλεύθερος δὲ χρειὸς ὢν οὐδὲν σθένει.
χρυσοῦ νόμιζε σαυτὸν οὕνεκ᾽ εὐτυχεῖν.

21. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Τὴν δ᾽ εὐγένειαν πρὸς θεῶν μή μοι λέγε·
ἐν χρήμασιν τόδ᾽ ἐστὶ, μὴ γαυροῦ, πάτερ.
κύκλῳ γὰρ ἕρπει, τῷ μὲν ἔσθ᾽, ὁ δ᾽ οὐκ ἔχει·
(*) κοινοῖσι δ᾽ αὐτοῖς χρώμεθ᾽· ᾧ δ᾽ ἂν ἐν δόμοις
χρόνον συνοικῇ πλεῖστον, οὗτος εὐτυχής.

22. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ἔχειν τε πειρῶ. τοῦτο γάρ τό τ᾽ εὐγενὲς
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἔχειν.
ἐν τῷ πένεσθαι δ᾽ ἐστὶν ἥ τ᾽ ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις ἥ τ᾽ ἀτιμία βίου.

23. Εὐριπίδου Ἑκάβῃ.

Ἆρ᾽ οἶσθ᾽, οὕνεχ᾽ οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν
πένητες ὄντες οὐδὲν ἐμφαίνουσ᾽ ἔτι;
οἳ δ᾽ οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν,
δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν,
καὶ συμπλέκοντες σπέρμα καὶ γάμους τέκνων;
δοῦναι δὲ μᾶλλον πλουσίῳ πᾶς τις κακῷ

19. Cleric. p. 30. 20. Fr. 20. 21. Fr. 4. 22. Fr. 20, 14.
23. Ex Dan. (Fr. 15.) citatur 92, 6.

πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ.
κακὸς δ᾽ ὁ μὴ ἔχων, οἱ δ᾽ ἔχοντες ὄλβιοι.

24. Εὐριπίδου Παλαμήδῃ.

Ἀγάμεμνον, ἀνθρώποισι πᾶσιν αἱ τύχαι
μορφὴν ἔχουσι, συντρέχει δ᾽ εἰς χρήματα·
τούτων δὲ πάντες, οἵ τε μουσικῆς φίλοι,
ὅσοι τε χωρὶς ζῶσι, χρημάτων ὕπερ
μοχθοῦσιν· ὃς δ᾽ ἂν πλεῖστ᾽ ἔχῃ, σοφώτατος.

25. Ἡσιόδου Ἔργων.

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.

26. Θεόγνιδος.

Πλοῦτος καὶ σοφίη θνητοῖς ἀμαχώτατον αἰεί·
οὔτε γὰρ ἂν πλούτου θυμὸν ὑπερκορέσαις.
ὣς δ᾽ αὔτως σοφίην ὁ σοφώτατος οὐκ ἀποφεύγει,
ἀλλ᾽ ἔραται· θυμὸν δ᾽ οὐ δύναται κορέσαι.

27. Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

Τὰ χρήματ᾽ ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους,
αὖθις δὲ τιμάς, εἶτα τῆς ὑπερτάτης
τυραννίδος θακοῦσιν αἰσχίστην ἕδραν.
ἔπειτα δ᾽ οὐδεὶς ἐχθρὸς οὔτε φύεται
πρὸς χρήμαθ᾽, οἵ τε φύντες ἀρνοῦνται στυγεῖν.
δεινὸς γὰρ ἕρπειν πλοῦτος ἔς τε τἄβατα
καὶ πρὸς τὰ βατά, χὠπόθεν πένης ἀνήρ,
μηδ᾽ ἐντυχὼν δύναιτ᾽ ἂν ὧν ἐρᾷ τυχεῖν.
καὶ γὰρ δυσειδὲς σῶμα καὶ δυσώνυμον
γλώσσῃ σοφὸν τίθησιν εὔμορφόν τ᾽ ἰδεῖν.
μόνῳ δὲ χαίρειν καὶ νοσεῖν ἐξουσία
πάρεστιν αὐτῷ κἀπικρύψασθαι κακά.

28. Σοφοκλέους Κρέουσα.

24. Fr. 1. 25. V. 684. 26. V. 1153. 27. Fr. 109. 28. Fr. 325.

Καὶ μή τι θαυμάσῃς με τοῦ κέρδους, ἄναξ,
ὧδ᾽ ἀντέχεσθαι· καὶ γὰρ οἳ μακρὸν βίον
θνητῶν ἔχουσι, τοῦ γε κερδαίνειν ὅμως
ἀπρὶξ ἔχονται κἄστι πρὸς τὰ χρήματα
θνητοῖσι τἄλλα δεύτερ᾽· εἰσὶ δ᾽ οἵ τινες
αἰνοῦσιν ἄνοσον ἄνδρ᾽, ἐμοὶ δ᾽ οὐδεὶς δοκεῖ
εἶναι πένης ὢν ἄνοσος, ἀλλ᾽ ἀεὶ νοσεῖν.

29. *Μενάνδρου.*

Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει,
ἀνέμους, ὕδωρ, γῆν, ἥλιον, πῦρ, ἀστέρας·
ἐγὼ δ᾽ ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς
τἀργύριον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσίον μόνον.
ἱδρυσάμενος τούτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν
εὖξαι τί βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
ἀγρὸς, οἰκίαι, θεράποντες, ἀργυρώματα,
(*) φίλοι, δικασταὶ, μάρτυρες· μόνον δίδου.
αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

30. *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν ά.*

Ἔστι δὴ λοιπὸν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά, ἂν ὀλίγων ὀλίγα. Δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι τῶν δεόντων γενέσθαι.

31. *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς, πότερον αἱρετώτερον πλοῦτος ἢ σοφία, Οὐκ οἶδα, ἔφη· ὁρῶ μέντοι γε τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας φοιτῶντας.

32. *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγεν, ὥσπερ τὰ φαῦλα τῶν βαλαντίων, κἂν μηδενὸς ᾖ ἄξια, τοσούτου ἐστὶν ἄξια, ὅσον ἐν ἑαυτοῖς

29. Cleric. p. 240. 30. P. 15.

τὸ νόμισμα ἔχουσιν· οὕτω καὶ τῶν πλουσίων τοὺς οὐδενὸς ἀξίους καρποῦσθαι τὰς ἀξίας ὧν κέκτηνται.

33. *Ἐκ τοῦ Περὶ συγκρίσεως πλούτου καὶ ἀρετῆς.*

Αὐτὸς μὲν οὖν ὁ πλοῦτος ἐσεμνύνετο χρείας ἀνθρώπων διορθοῦν ἢ τελεῖν ἐπιθυμίας ἢ βλάβαις ἀντέχειν, ἐπιμελεῖσθαι σώματος, ψυχῇ χαρίζεσθαι, πρέπειν μὲν εἰρήνῃ, πολέμοις δὲ παρέχειν, θεραπεύειν δ᾽ ἐκ νόσων, παρέχειν δὲ ταῖς ὥραις βοηθήματα, ἀλέας μὲν ἐν τοῖς πάγοις, ἐκτροπὰς δ᾽ ἀπὸ θέρους, αὐξάνειν δ᾽ οἴκους καὶ διαδοχὰς μεγάλων φυλάττειν γενῶν, γάμους ποιεῖν μείζονας, παιδοποιΐᾳ βοηθεῖν. Κοσμῶ δ᾽, εἶπεν, ἱερὰ, καλλίονες δ᾽ ἐξ ἐμοῦ καὶ πόλεις, ἐμὰ δὲ ἔργα καὶ τείχη καὶ λιμένες καὶ στόλοι, ποταμοὺς δὲ ἀβάτους γεφύραις σκέπω καὶ τὴν κεχωρισμένην ἥρμοσα, ἐμοῦ δ᾽ ἐμπορίαι δέονται καὶ γεωργία δ᾽ αὐτὴ δαπάνας ἀπαιτεῖ ἐκ τῶν ἐμῶν ταμιείων. Γῆ γὰρ οὐδὲ αὐτὴ δίδωσιν αὐτόματον, ἂν μὴ προλάβῃ· λαβεῖν δὲ ἐκ μόνων ἔχει τῶν ἐμῶν. Δίδωμι δὲ ἀφορμὰς καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. Κάλλει μὲν ἐκ κόσμου πλεῖστα συλλαμβάνω, διακονοῦμαι δέ τε ὅσα δαπανῶσιν εἰς σωμασκίαν, παιδείᾳ δ᾽ ἁπάσῃ διδασκάλους ἐγὼ παρέχομαι. Πόθεν δοῦλαι γυναιξὶν εἰς ταλασίας; πόθεν δ᾽ ὅπλα τοῖς ἀνδράσιν; ἐλέφας δὲ καὶ χρυσὸς ὁ τοῖς ἀγάλμασιν ἁρμόσας ἐμός ἐστι καὶ πάντα ἀναθήματα. Δι᾽ ἐμοῦ μεγάλαι πόλεις, βασιλεῖαι δ᾽ ἐξ ἐμοῦ δυνατώτεραι· ποιῶ δὲ ἑορτὰς ἐγὼ, τράπεζα δέ μοι φιλόξενος, προχειρότεραι δ᾽ εὐεργεσίαι, δι᾽ ἐμοῦ μεγάλαι ἀμοιβαί. Δύναται δ᾽ ὁ ἔχων ἐμὲ μὴ μόνος εὐτυχεῖν, ἀλλὰ καὶ εὐτυχίας χαρίζεσθαι· τέχνας δὲ πάσας ποιῶ κρείττονας ἐκ τῆς ἐλπίδος, μισθὸς γὰρ αὐτὰς ὁ μέγας

33. Teleti tribuit Gesner.

τρέφει· γίνεται δ᾿ ἐξ ἐμοῦ. Καὶ σὺ δ᾿ αὐτὸς, ὦ Ζεῦ, πλοῦτον ἀνθρώποις ἀναγκαῖον ἀπέφηνας, ὃς σῶμα δέδωκας ἐσθήτων δεόμενον, οὐ θριξὶν ὡς τὰ ἄλλα καὶ δοραῖς σκεπόμενον· τροφὴν δὲ οὐ πόαν οὐδὲ ταυτόματα, ἀλλ᾿ ἀεὶ δεῖ τινα πρίασθαι τὸ ζῆν· οἴκου δὲ ἀνάγκην ἔδωκας, πόλεις δ᾿ ἥρμοσας· νόσοι δ᾿ ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν, ἐφ᾿ ἃ πάντα δεῖ χρημάτων. Διὰ τί με μὴ καλεῖς εὐδαίμονα, δι᾿ οὗ τὰς ἐπὶ πάντα χρείας ἔχεις; (*) Ταῦθ᾿ ὁ Πλοῦτος εἰπὼν ἐδόκει νενικηκέναι καὶ περιέβλεπεν ὡς μακαριζόμενος. Ἐβοήθει δὲ αὐτῷ κρατερῶς ἡ Τύχη, κρίνεσθαι μετ᾿ αὐτοῦ δοκοῦσα· τὸ γὰρ μέγιστον αὐτῆς ἀπώλλυτο, εἰ πλοῦτος οὐκ ἀγαθόν ἐστιν. Ἦγε δὲ καὶ θεὰς ἄλλας μετ᾿ αὐτοῦ συνηγόρους τε καὶ μάρτυρας, Ἡδονὰς, Ἐλπίδας, Εὐχὰς, Ἐπιθυμίας. Ἔρως αὐτῷ συνέπραττεν, ὡς πολλαχοῦ χρώμενος· Ὑγεία καὶ αὐτὴ χάριν εἶχεν, ὡς δι᾿ αὐτοῦ νόσοις μαχομένη· δύο δ᾿ ἦλθον ἐναντίαι μὲν ἀλλήλαις, Οἰκονομία καὶ Τρυφὴ, Πλούτου δὲ ἀμφότεραι· σὺν αὐτῷ δ᾿ ἐδόκουν ἀπόλλυσθαι. Τοσοῦτος δὲ ὁ Πλοῦτος ἦν.

ΟΣΑ ΠΛΟΥΤΟΣ ΠΟΙΕΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΑΝΟΙΑΝ. ϟΒ.

1. Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.

Ἀλλ᾿ οὐδὲν ἡ εὐγένεια πρὸς τὰ χρήματα·
τὸν γὰρ κάκιστον πλοῦτος εἰς πρώτους ἄγει.

2. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ᾿ εὐγενὲς,
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἀεί·

1. Fr. 3. 2. Fr. 20. 14.

ἐν τῷ πένεσθαι δ᾿ ἐστὶν ἥ τ᾿ ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις, ἥ τ᾿ ἀτιμία μένει.

3. Εὐριπίδου Θυέστῃ.

Πλούτου δ᾿ ἀποῤῥυέντος, ἀσθενεῖς γάμοι.
τὴν μὲν γὰρ εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοὶ,
μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖς εὐδαίμοσιν.

4. Εὐριπίδου Πελοπίσι.

Ὁρῶσι δ᾿ οἱ διδόντες εἰς τὰ χρήματα.

5. Εὐριπίδου Κρήσσαις.

Ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.
ἔστιν δ᾿ ἐν ὄλβῳ καὶ τόδ᾿ οὐκ ὀρθῶς ἔχον,
εὐψυχίας δόκησις· οἰόμεσθα γὰρ
τὸν εὐτυχοῦντα πάντ᾿ ἐπίστασθαι χρεών.

6. Εὐριπίδου Δανάης.

Ἆρ᾿ οἶσθ᾿ ὁθούνεχ᾿ οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν,
πένητες ὄντες οὐδὲν ἀναφαίνουσ᾿ ἔτι;
οἳ δ᾿ οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν.
δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν,
καὶ συμπλέκονται σπέρμα καὶ γάμους τέκνων.
δοῦναί τε πᾶς τις μᾶλλον ὀλβίῳ κακῷ
πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ.
κακὸς δ᾿ ὁ μὴ ἔχων, οἱ δ᾿ ἔχοντες ὄλβιοι.

7. Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.

Νῦν δ᾿ ἂν τις οἴκων πλουσίαν ἔχῃ φάτνην,
πρῶτος γέγραπται τῶν κακιόνων κράτει·
τὰ δ᾿ ἔργ᾿ ἐλάσσω χρημάτων νομίζομεν.

8. Μενάνδρου.

3. Duo posteriores vss. ex Theognide citantur 86, 25. 4. Fr. Peliad. 7. 5. Fr. 8. coll. 91, 7. Tres posteriores versus sunt ex Heracl. 748. 6. Fr. 15. 7. Fr. 6. 8. Cleric. p. 242.

Πλοῦτος ἀλόγιστος προσλαβὼν ἐξουσίαν,
καὶ τοὺς φρονεῖν δοκοῦντας ἀνοήτους ποιεῖ.

9. Θεόγνιδος.

Πολλοὶ πλοῦτον ἔχουσιν ἀΐδριες· οἱ δὲ τὰ καλὰ
ζητοῦσιν χαλεπῇ τειρόμενοι πενίῃ.
ἔρδειν δ' ἀμφοτέροισιν ἀμηχανίη παράκειται.
εἴργει τοὺς μὲν δὴ χρήματα, τοὺς δὲ νόος.

10. Ὑψαίου.

Ὥσπερ ἐπὶ χειρὸς τρεμούσης χρυσίον ἐάν τις θῇ, τρέμει· οὕτω καὶ ὁ πλοῦτος, εἰ φοβουμένῃ καὶ συνεχομένῃ ἐπισωρεύοιτο ψυχῇ, συγκραδαίνεται καὶ συμπεριπίπτει.

11. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκας κακὰς παιδευτέον.

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἡ παροιμία φησίν· ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδευσίαν.

12. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ μὴ δυναμένων τοῖς ὑπάρχουσι. Παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

13. Διογένους.

(*) Τοὺς δὲ πολλοὺς τῶν πλουσίων ὡμοίου τοῖς ἐπὶ τῶν δυσβάτων καὶ ἀποκρήμνων φυομένοις δένδροις καὶ ἀμπέλοις. Τόν τε γὰρ τούτων καρπὸν ἀνθρώπους μὴ λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ παραπλήσια τούτοις ζῶα καταναλίσκειν· ἐκείνους τε τὸν πλοῦτον εἰς μὲν τὰ ἐπιεικῆ τῶν πραγμάτων οὐ κατατίθεσθαι, κόλαξι δὲ καὶ πόρ-

9. V. 683. 11. T. V. p. 561. Wyttenb. 13. Vid. Diog. Laert. VI. 60. Simile dictum Crateti tribuit Stob. supra 15, 10.

ναις καὶ ταῖς αἰσχροτάταις ἡδοναῖς καὶ κενοτάταις χορηγεῖν.

14. Δημοκρίτου.

Ὥσπερ ἐν μὲν τοῖς ἕλκεσι φαγέδαιναι κάκιστον νόσημα, οὕτως ἐν τοῖς χρήμασι τὸ μὴ προσαρμόσαν καὶ τὸ συνεχές.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγιγνόμενος σῆμα, οὕτως ἐν τοῖς τὸ ὄνειδος κέκτηται.

16. Πλάτωνος Ἐρυξίου.

Ἐγὼ μὲν, ὥσπερ ἠρξάμην, Ἐρυξίαν τοῦτον ἡδέως ἐροίμην ἄν, εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ εἶναι ἄνθρωποι ἄδικοι καὶ δίκαιοι. Νὴ Δία, ἔφη ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα μέντοι. Τί δέ; τὸ ἀδικεῖν πότερόν σοι κακὸν δοκεῖ εἶναι ἢ ἀγαθόν; Κακὸν ἔμοιγε. Δοκεῖ δ' ἄν σοι ἄνθρωπος, εἰ μοιχεύοι τὰς τῶν πέλας γυναῖκας ἐπ' ἀργυρίῳ, ἀδικεῖν ἂν ἢ οὔ; καὶ ταῦτα μέντοι καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κωλυόντων. Ἀδικεῖν ἂν ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ [μὲν] πλούσιος ὢν τυγχάνοι καὶ ἀργύριον δυνατὸς ὢν ἀναλῶσαι ὁ ἄδικός τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βουλόμενος, ἐξαμαρτάνοι ἄν· εἰ δέ γε μὴ ὑπάρχοι πλουσίῳ εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ οὐκ ἔχων ὁπόθεν ἀναλίσκοι, οὐδ' ἂν διαπράττεσθαι δύναιτο ἃ βούλεται, ὥστ' οὐκ ἂν οὐδ' ἐξαμαρτάνοι; διὸ καὶ λυσιτελοῖ ἂν τῷ ἀνθρώπῳ μᾶλλον μὴ εἶναι πλουσίῳ, εἴπερ ἧττον διαπράξεται ἃ βούλεται· βούλεται δὲ καὶ μοχθηρά. Καὶ πάλιν αὖ τὸ νοσεῖν, πότερον ἂν φαίης κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι; Κακὸν ἔγωγε. Τί δὲ, δοκοῦσί τινές σοι ἀκρατεῖς εἶναι ἄνθρωποι; Ἔμοιγε. Οὐκ οὖν εἰ βέλτιον εἴη πρὸς ὑγί-

16. P. 396.

ειαν πούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπέχεσθαι σίτων καὶ ποτῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων τῶν δοκούντων εἶναι, ὁ δὲ μὴ οἷός τ' εἴη δι' ἀκράτειαν, βέλτιον ἂν εἴη τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ μὴ ὑπάρχειν, ὁπόθεν ἂν ἐκποριεῖται ταῦτα, μᾶλλον ἢ πολλὴν περιουσίαν εἶναι τῶν ἐπιτηδείων; Οὕτω γὰρ ἂν αὐτῷ οὐκ ἐξουσία εἴη διαμαρτάνειν, οὐδ' εἰ σφόδρα βούλοιτο.

17. Οὐκ οὖν, ἔφη, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οὐδὲ φάρμακον παντὶ ἀνθρώπῳ χρήσιμον εἶναι, ἀλλὰ τούτῳ ὅστις τυγχάνει εἰδὼς, ὡς δεῖ χρῆσθαι αὐτῷ; Φημί. Οὐκ οὖν καὶ τἄλλα πάντα ὁμοίως; Ἔοικε. Χρυσίον τοίνυν καὶ ἀργύριον καὶ τἄλλα τὰ δοκοῦντα χρήματα εἶναι τούτῳ ἂν μόνῳ χρήσιμα εἴη, ὅστις τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς χρηστέον τούτοις; Οὕτως. Οὐκ οὖν πρότερον ἐδόκει τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἀνθρώπου εἶναι εἰδέναι ὅπου γε καὶ ὅπως τούτων ἑκάστοις χρηστέον ἐστί; Φημί. Τοῖς ἄρα καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήσιμα ταῦτ' εἴη, εἴπερ γε οὗτοι ἐπιστήμονες ὡς χρηστέον· εἰ δὲ τούτοις μόνον χρήσιμον, τούτοις ἂν μόνον καὶ χρήματ' εἶναι ταῦτα φαίνοιτο. Ἀτὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν ἀνεπιστήμονα ἱππικῆς, κεκτημένον δὲ ἵππους, οἳ τυγχάνουσιν αὐτῷ ἀχρεῖοι ὄντες, (*) εἴ τις τοῦτον ἱππικὸν ποιήσειεν, ἆρ' ἅμα καὶ πλουσιώτερον πεποιηκὼς εἴη, εἴπερ γε αὐτῷ ἃ ἐτύγχανε πρόσθεν ἀχρεῖα ὄντα χρήσιμα πεποίηκεν. Ἐπιστήμην γάρ τινα παραδιδοὺς τῷ ἀνθρώπῳ ἅμα καὶ πλούσιον αὐτὸν πεποίηκεν.

17. P. 403.

ΨΟΓΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϞΓ.

1. Ἀλέξιδος, οἱ δὲ Μενάνδρου.

Ψυχὴν ἔχειν δεῖ πλουσίαν· τὰ δὲ χρήματα
ταῦτ'. ἐστὶν ὄψις, παραπέτασμα τοῦ βίου.

2. Εὐριπίδου Φαέθοντι.

Δεινόν γε, τοῖς πλουτοῦσι τοῦτο δ' ἔμφυτον
σκαιοῖσιν εἶναι· τί ποτε τοῦδε ταἴτιον;
ἆρ' ὄλβος αὐτοῖς ὅτι τυφλὸς συνηρεφεῖ,
τυφλὰς ἔχουσι τὰς φρένας καὶ τῆς τύχης;

3. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Ὕβριν τε τίκτει πλοῦτος ἢ φειδὼ βίου.

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἴωνι.

Καὶ νῦν ἐφέλκετ' ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοὶ,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ,
ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος.

5. Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας.

Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος,
μηδ' ὄλβος, ὅστις τὴν ἐμὴν κνίζοι φρένα.

6. Εὐριπίδου Δίκτυϊ.

Μή μοί ποτ' εἴη χρημάτων νικωμένῳ
κακῷ γενέσθαι, μηδ' ὁμιλοίην κακοῖς.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Σκαιὸν τὸ πλουτεῖν, κἄλλο μηδὲν εἰδέναι.

8. Καρκίνου.

Δεινόν ἐστ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

9. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

1. Cleric. p. 242. 3. Fr. 12. 4. Leg. Ἰωνι. V. supra 10, 23. *Gaisf.* 5. V. 603. 6. Fr. 12. 9. Fr. 5.

Μὴ Πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

10. Τοῦ αὐτοῦ Πηλεῖ.

Τὸν ὄλβον οὐδὲν οὐδαμοῦ κρίνω βροτοῖς,
ὃν γ᾽ ἐξαλείφει ῥᾷον ἢ γράφει θεός.

11. Καρκίνου.

Ὦ πολλὰ πλοῦτος δυστυχέστατος κυρῶν,
ὅμως μέγιστον ζῆλον ἐν βροτοῖς ἔχει.

12. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Πλουτεῖς; ὁ πλοῦτος δ᾽ ἀμαθία, δειλόν θ᾽ ἅμα.

13. Τοῦ αὐτοῦ Ἀντιγόνης.

Ἀνδρὸς φίλου δὲ χρυσὸς ἀμαθίας μέτα
ἄχρηστος. εἰ μὴ κἀρετὴν ἔχων τύχοι.

14. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ἄδικον δ᾽ ὁ πλοῦτος, πολλὰ δ᾽ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖ.

15. Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμήνης.

Σκαιόν τι χρῆμα πλοῦτος ἥ τ᾽ ἀπειρία.

16. Πολλῶν τὰ χρήματ᾽ αἴτι᾽ ἀνθρώποις κακῶν.

17. Εὐριπίδου Πλεισθένης.

Ὦ πλοῦθ᾽, ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν,
πόνοι δὲ κἀν σοὶ καὶ φθοραὶ πολλαὶ βίου
ἔνεισ᾽· ὁ γὰρ πᾶς ἀσθενὴς αἰὼν βροτοῖς.

18. Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις.

Εἰσορῶ· δειλὸν δ᾽ ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

19. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Σμικρὰν θέλοιμ᾽ ἂν καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἔχων
τροφὴν ἐνοικεῖν μᾶλλον ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

20. Ἀντιφάνους.

10. Fr. 4. 12. Fr. 33. 13. Fr. 12. 14. Fr. 14. 15. Fr. 9.
17. Fr. 3. 18. V. 611. 19. Fr. 28.

Οὐ πώποτ᾽ ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον, ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.
(*) ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακὸς,
τυφλοὺς, βλέποντας παραλαβὼν, πάντας ποιεῖ.

21. Μενάνδρου Ἑαυτὸν Πενθοῦντος.

Τυφλὸν ὁ πλοῦτος, καὶ τυφλοὺς
τοὺς ἐμβλέποντας εἰς ἑαυτὸν δεικνύει.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὑπερήφανόν που γίγνεθ᾽ ἡ λίαν τρυφή·
ὅ τε πλοῦτος ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον
εἰς ἕτερον ἦθος, οὐκ ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν.

23. Ναυμαχίου.

Χρυσός τοι κόνις ἐστὶ καὶ ἄργυρος, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
λᾶες ἐπὶ ῥηγμῖνι πολυψηφῖδι θαλάσσης,
πολλοὶ δ᾽ ἐῤῥίφαται ποταμῶν παρὰ χείλεσιν αὔτως,
εἵματα δ᾽ εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλου,
τοῖς ἐπιφυσιόωσιν ἁλίφρονες.

24. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν· ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν.

25. Ἀνακρέοντος.

Ἀνακρέων δωρεὰν παρὰ Πολυκράτους λαβὼν πέντε τάλαντα, ὡς ἐφρόντισεν ἐπ᾽ αὐταῖς δυοῖν νυκτοῖν, ἀπέδωκεν αὐτὰ, εἰπὼν, οὐ τιμᾶσθαι αὐτὰ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς φροντίδος.

26. Πλάτωνος.

Ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφόρως, καὶ πλούσιον εἶναι δια-

21. Cleric. p. 28. 22. Cleric. p. 242. 26. Legg. V. p. 742. 743.

φερόντως, ἀδύνατον. — Εὐδαίμονας μὲν ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι· πλουσίους δ᾽ αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθούς, ἀδύνατον, οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσιν.

27. Ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδ᾽ εὐδαίμονες. — Ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος καὶ ἀνθρώπους τοὺς πειθομένους ἀπεργάζεται τοιούτους.

28. *Πλάτωνος ἐκ τῆς Πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς.*

Ἑώρων γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τ᾽ ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων, σχεδὸν ὅσῳ περ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετ᾽ αἰσχρᾶς βλάβης ὁμιλοῦντας τρεφούσας· οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

29. *Τοῦ αὐτοῦ Πολιτείας ή.*

Τοὐντεῦθεν τοίνυν, εἶπον, προϊόντες εἰς πρόσθεν τοῦ χρηματίζεσθαι, ὅσον ἂν τοῦτο τιμιώτερον ἡγῶνται, τοσούτῳ τὴν ἀρετὴν ἀτιμοτέραν. Ἢ οὐχ οὕτω πλούτῳ ἀρετὴ διέστηκεν, ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ κειμένου ἑκατέρου, ἀεὶ τοὐναντίον ῥέποντος; Καὶ μάλα, ἔφη. Τιμωμένου δὲ πλούτου ἐν πόλει, καὶ τῶν πλουσίων, ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί; Δῆλον. Ἀσκεῖται δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. Οὕτω.

30. *Σωκράτους.*

Αἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα, αἱ δὲ ὑπέρμετροι περιουσίαι τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι.

31. *Ἐκ τοῦ Περὶ συγκρίσεως πλούτου καὶ ἀρετῆς.*

28. P. 317. 29. P. 550. 31. *Teleti* tribuit Gesnerus.

Καθ᾽ αὑτοὺς μὲν ἄνθρωποι πρὸς ἀρετὴν γεγόνασιν, οὗτος δὲ ἐπ᾽ αὐτὸν τρέπει, φάρμακα δὲ εἰς κακίαν ἔχει μυρία, καὶ δόξαν ἀγαθοῦ προθεὶς οὐκ ἔχοντας ἀπάγει τῶν ἀληθεστάτων. Οὐκ ἐᾷ δὲ ἐπ᾽ αὐτῷ φρονεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ εἰς τὰ ἔξω φέρει (*) κἀκ τῶν τυχαίων καὶ αὐτομάτων ἀναρτᾷ. Θρασύτατος δέ ἐστιν ὁμοῦ καὶ δειλότατος ἐπαιρόμενος μὲν ὡς ἐπὶ μεγίστοις, φοβούμενος δὲ ὡς ἐπὶ ἀσθενεῖ πράγματι. Ὑπερήφανος ἅμα ἐξ ἀλαζονείας, ταπεινὸς ἐκ φροντίδος. Χρώμενος μὲν ἄσωτός ἐστι, μὴ χρώμενος δὲ ἄθλιος. Δυστυχεῖ μέν τις δι᾽ αὐτὸν ταῖς εἰς τὸ πορίζειν ταλαιπωρίαις, φθείρεται δὲ ἄλλος εἰς ἡδονὰς ἀπὸ τῶν περιττῶν πόνων. Κόρον δὲ οὐκ ἔχει τοῖς κτησαμένοις. Ἀεὶ δ᾽ ἀνία τις αὐτῷ πάρεστιν, ὅπως ἂν γένηται, καὶ ὥσπερ ἡ τῶν ὑδεριώντων νόσος αὔξεται πρὸς τὸ μᾶλλον ποθεῖν ἀφ᾽ ὧν πίμπλανται. Κακὸς μὲν ἔστι τῷ φιλοπόνῳ πλοῦτος, ἀναλίσκει γὰρ αὐτοῦ τὴν φιλοπονίαν εἰς κέρματα ἀλλαχοῦ δυναμένην, κακὸς δὲ ῥαθύμῳ διδοὺς ἀφορμὰς ἁμαρτημάτων, ἀμφοτέροις δ᾽ ὀλέθριος· τὸν μὲν γὰρ εἰδότα κάμνειν ἀσχολεῖ, τὸν δ᾽ εἰς τρυφὴν νοσοῦντα καὶ προτρέπειν ποιεῖ. Ποιεῖ δὲ ἅμα μὲν κόλακας ἀνθρώπους εἰς ἐλπίδα χρημάτων, ἅμα δ᾽ ὑπὸ πολλῶν κολακευομένους διὰ χρήματα. Ὁμοῦ δ᾽ ἀγαθὸν μὲν οὐκ ἔστιν ὁ πλοῦτος, φθόνον δὲ ἀγαθῶν μεγίστων ἔχει, μυρίαι δ᾽ ἐπιβουλαὶ δι᾽ αὐτὸν ἐκ βασιλέων, ἐξ ὁμόρων, ἀπ᾽ οἰκείων. Οὐκ ἔχει δέ τις πλουτῶν ἀσυλίαν ἰδίου βίου, πάρεργον δέ που χρημάτων καὐτὸς συναπόλλυται. Πρῶτον μὲν ἀμελεῖ τῶν ἐκ διανοίας ἀγαθῶν ὡς καὶ χωρὶς ἐκείνων εὐτυχῶν, εἶτα τὸ σῶμα λυμαίνεται ταῖς τρυφαῖς, ἐθίζει μὲν εἰς πλησμονὰς ἀπὸ τῶν ἀφορμῶν καὶ

πλείστας νόσους συλλέγει, τὴν δὲ αὐτουργίαν τῶν ἀνθρώπων ἀφαιρεῖται, τὸ πάντων ὑγιεινότατον· γυμνάσιον γάρ ἐστιν οὐχ ὡρισμένον, ὡς παλαίστρα καὶ κυνηγεσία. Ἀλλ᾽ οὐ τοῦ βίου διακονούμενός τις ἑαυτῷ πολὺ κρείττων ἐστὶ τοῦ ζῶντος δι᾽ ἄλλων; Θρύπτει δ᾽ ὁ πλοῦτος καὶ μαλάττει λαβὼν πολλὰ πολλάκις καὶ τὰς ὑγιεινὰς φύσεις καὶ περιήγαγεν εἰς ἀσθένειαν ἐξ ἐθῶν πολυτελῶν. Παντὰ μὲν ἐφ᾽ ὕπνῳ παρασκευαζόμενος δυσκολωτέρους ἔχει διὰ τοῦτο τοὺς ὕπνους· ἑτοιμότεροι δ᾽ εἰσὶν οἱ κατὰ φύσιν. Οὐ γὰρ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κατεσκευασμέναι κλῖναι καὶ πορφυροῖ τάπητες οὐδὲ ὑπόβαθρα καὶ παστάδες ὕπνους ποιοῦσιν, ἀλλ᾽ ἔργα καὶ νόμιμοι πόνοι καὶ τὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀναγκαῖον. Οὐκ ἐᾷ δ᾽ ὁ πλοῦτος αὐτομάτων μετασχεῖν καλῶν, λυμαίνεται δὲ τοῖς ἰδίοις ἔθεσι καὶ φαρμακεύει τὰ πεφυκότα. Ταῖς δὲ ὥραις οὐκ ἀφίησι χρῆσθαι καὶ μελετᾶν πρὸς τὰ γιγνόμενα· ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς θάλπος ἀσθενέστερον τὸν εὐτυχοῦντα πρὸς κρύος καὶ δι᾽ ὧν ἐπιτηδεύει μὴ παθεῖν ταῦτα, εὐπαθέστερος αὐτοῖς γίγνεται, κατισχύει δὲ μᾶλλον αὐτῶν ὁ κεχρημένος· μένει γὰρ ἐν τῇ τοῦ βίου τάξει καὶ πρὸς ἀέρα ζῆν ἐπίσταται καὶ οὐκ ἀγανακτεῖ τοῖς τοῦ θεοῦ πράγμασιν, ἀλλὰ δι᾽ αὐτῶν ἄπεισιν ἐῤῥωμένως. Οὕτω μὲν ὁ πλοῦτος καὶ τὰ σώματα βλάπτει. (*) Τὰ δὲ ἄλλα μείζω πάθη στασιάζει μὲν οἴκους καὶ κακὸν ἆθλον ἀδελφοῖς πρόκειται, τέκνα δὲ χείρω ποιεῖ πατράσιν ἐπιθυμοῦντα τῆς περὶ τὸν πλοῦτον ἐξουσίας, αὐτοῖς δὲ τοῖς τέκνοις τοὺς γονεῖς βαρυτέρους. Οἱ φίλοι δὲ ὕποπτοι διὰ πλοῦτον· ὁ μὲν ἀληθὴς ἀπιστεῖται διὰ τὸν κόλακα, νικᾷ δὲ ὁ κόλαξ τὸν ἀληθεύοντα μιμούμενος. Λαφύροι δ᾽ ὅμοιόν ἐστιν ἐλπιζομένων νόσων πλουσίοις.

Καὶ τοῖς μὲν ἐλευθεριωτέροις, ὅτι μὴ κολακεύουσιν, ὀργίζεται, τοὺς δὲ κολακεύοντας ὑφορᾶται καὶ ἐφ᾽ ἁρπαγὴν παρεῖναι δοκεῖ. Τελευτήσαντι δὲ οὐ γίγνεται πλουσίῳ πένθος οὐδὲ παρὰ τῶν διαδεξαμένων, ἐπεὶ χαίρουσιν εἰληφότες· οὔτε μὴν παρὰ τῶν μὴ λαβόντων, ἐπεὶ μισοῦσιν, ὡς ἐκ τοσούτων ἄτιμοι. Ἔτι πρὸς τούτοις, ὃ μάλιστα τῇ πόλει προσιέναι δοκεῖ, τὸ δοῦναι χάριν οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἔχει συμφορὰς πλείονας. Ἔστι μὲν οὐδὲ εὐπρεπὴς ἡ χάρις, ἡ δι᾽ ἀργυρίου δοθέντος, ἐράνῳ δ᾽ ἔοικεν· οἱ δ᾽ ἄνευ χρημάτων ἀπ᾽ εὐνοίας ἐπιδεικνύμενοι καὶ βοηθοῦντες, ἐλευθέριον τὴν εὐεργεσίαν ἔχουσι καὶ τοῖς τυγχάνουσι καὶ τοῖς κεχαρισμένοις. Εἶτα ὁ μὲν λαβὼν παρὰ τοῦ πλουσίου πάλιν ἀπαιτεῖ καὶ τὰ πρῶτον ἀπόλωλεν, ἂν μὴ γένηται· πάλιν ὁ τυχὼν ἐγκαλεῖ, κἂν ἄλλοι τυγχάνωσι· καὶ πλείονας οὕτως ὁ χαριζόμενός τισι τοὺς μεμφομένους ἔχει, πᾶσι γὰρ οὐκ ἀρκέσει, πάντες δ᾽ ὡς ἐκ περιττῶν ἀπαιτοῦσι. Ταῦτα ἐν τῷ πλούτῳ πρόσεστι καὶ ἐκ τῶν δοκούντων καλῶν, τἄλλα δ᾽ ἀφόρητα, ἀλαζονεία, θρασύτης, ὑπεροψία, φροντίδες αἰσχραὶ, κακαὶ μὲν ὀρέξεις, κακαὶ δ᾽ ἡδοναὶ, πόθος δ᾽ ἀκόρεστος αὐτῷ πρόσεστιν. Ἐξ αὐτοῦ δὲ αἱ πλεῖσται τῷ ὄντι πονηρίαι καὶ μυρία τῶν κακῶν οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ πλοῦτος ἦν, δι᾽ ὃν γίγνεται φόνος, διὰ κέρδος ἱερὰ συλᾶται, ἡ φιλία παραβαίνεται, πίστις ἀμελεῖται, φερούσης ἐπὶ κέρδος ἀπιστίας, προδίδονται πατρίδες, οὐδὲ ἓν ὀκνεῖται κακόν.

32. *Πλουτάρχου Κατὰ Πλούτου.*

Φύσει μὲν γὰρ δυσχάλινωτον ὄρεξις, προσλαβοῦσα δὲ καὶ πλούτου χορηγίαν ἀχαλίνωτον.

32. T. V. p. 559. Wytt.

33. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλ᾽ ἡ ἀπληστία καὶ ἄπιστός ἐστιν ἐν αὐτοῖς μανία, τοιούτῳ μὲν ἐνθουσιασμῷ χρῆσθαι περὶ τὴν κτῆσιν, ὡς εἰ κτήσαιντο, μηκέτι κακουμένους· τοσαύτη δὲ ἀμέλεια περὶ τὰ ληφθέντα, ὡς μὴ γενόμενα. Δυσερωτιῶσι δὲ τῶν ἀπόντων, ὑπερορῶντες ὧν ἔχουσιν· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀγαπῶσιν, ὡς δὲ ἐλπίζουσιν. Οὐκ οἶδα πότερον αὐτοῖς ἄμεινόν ἐστιν, ἔχειν ἢ προσδοκᾶν· ἔχοντες γὰρ οὐ χρῶνται, προσδοκῶντες δὲ κάμνουσι. Τί οὖν ἐπαινοῦμεν τοιοῦτον ἀγαθὸν, οὗ πέρας ἐστὶν οὐδὲν, ἀλλὰ τὸ ληφθὲν, ἑτέρων ἀρχή;

34. Βίωνος.

(*) Βίων ἔλεγε, καταγελάστους εἶναι τοὺς σπουδάζοντας περὶ πλοῦτον, ὃν τύχη μὲν παρέχει, ἀνελευθερία δὲ φυλάττει, χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖται.

35. Διογένης.

Διογένης ἔλεγε, μήτε ἐν πόλει πλουσίᾳ μήτε ἐν οἰκίᾳ ἀρετὴν οἰκεῖν δύνασθαι.

36. Μονίμου.

Τὸν πλοῦτον εἶπε τύχης ἔμετον εἶναι.

37. Σωκράτους.

Σωκράτης εἶπε, Πολλοῦ ἂν ἄξιον ἦν τὸ πλουτεῖν, εἰ καὶ τὸ χαίρειν αὐτῷ συνῆν· νῦν δὲ ἄμφω ταῦτα κεχώρισται. Ἐάν τε γὰρ θέλωσι χρῆσθαι τῷ πλούτῳ, τῇ ἡδυπαθείᾳ διαφθείρονται· ἐάν τε τὸ πλουτεῖν φυλάττειν, τῇ φροντίδι· ἐάν τε κτήσασθαι, τῇ ἐπιθυμίᾳ.

38. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Ἀνακρέων ὁ μελοποιὸς λαβὼν τάλαντον χρυσίου παρὰ Πολυκράτους τοῦ τυράννου, ἀπέδωκεν εἰπὼν, Μισῶ δωρεὰν, ἥ τις ἀναγκάζει ἀγρυπνεῖν.

39. Ἱέρακος ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ἦ πῶς ἂν ἡ τοῦ πλούτου κτῆσις ἐπὶ δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς τινος ἡγήσαιτο; Τὰ γὰρ ὑπηρετοῦντα πρὸς τὰ χείρω ἐναντία εἰσὶ πρὸς τὴν τῶν βελτίστων κτῆσιν. Τὰ χρήματα δὲ παρακαλεῖ μὲν ἐπὶ ῥαθυμίαν, ζωπυρεῖ δὲ τὰς ἡδονὰς, ἐπιβουλὰς δὲ διχῇ συντίθησι, κατὰ μὲν τῶν εὐπόρων διὰ τῶν φθονούντων, κατὰ δὲ τῶν πενήτων διὰ τῶν δυνατωτέρων. Ἃ τοίνυν ἄλλους μὲν τοῖς κεκτημένοις ἐπιβουλεύειν ποιεῖ, τοὺς δὲ ἔχοντας ἰσχυροὺς πρὸς ἀδικίαν παρασκευάζει, πῶς ἂν εἰς δικαιοσύνην συντελέσειεν;

ΟΤΙ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΑΒΛΑΒΗ, ΣΥΜΜΕΤΡΩΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΣ ΠΟΡΙΣΘΕΝΤΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ Ο ΠΛΟΥΤΟΣ. ϞΔ.

1. Εὐριπίδου Μελανίππη.

Ὦ τέκνον, ἀνθρώποισιν ἔστιν οἷς βίος
ὁ μικρὸς εὔκρας ἐγένεθ᾽, οἷς δ᾽ ὄγκος κακόν.

2. Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Κρείσσων δὲ βαιὸς ὄλβος ἀβλαβὴς βροτοῖς,
ἢ δῶμα πλούτῳ δυσσεβῶς ὠγκωμένον.

3. Εὐριπίδου Κρεσφόντη.

Κέρδη τοιαῦτα χρή τινα κτᾶσθαι βροτῶν,
ἐφ᾽ οἷσι μέλλει μή ποθ᾽ ὕστερον στένειν.
μή μοί ποτ᾽ εἴη χρημάτων νικωμένῳ
κακὸν γενέσθαι, μηδ᾽ ὁμιλοίην κακοῖς.

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἐρεχθεῖ.

1. Fr. 25. 2. Fr. 11. 3. Fr. 8. Vss. 3. 4. supra 93, 6. ex Dictye citantur. 4. Fr. 20, 11.

Ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ᾽, ἂν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. Τὰ γὰρ κακῶς
οἴκους ἐσελθόντ᾽ οὐκ ἔχει σωτηρίαν.

5. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ὁ δ᾽ ὄλβος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν συνὼν,
ἐξέπτατ᾽ οἴκων βραχὺν ὁμιλήσας χρόνον.

6. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Κέκτησο δ᾽ ὀρθῶς ἂν ἔχῃς, ἄνευ ψόγου,
καὶ σμικρὰ σώζων τοὔνεχ᾽ ὃν σέβειν πρέπει.
μηδ᾽ ὡς κακὸς ναύκληρος εὖ πράξας ποτὲ
ζητῶν τὰ πλείον᾽, εἶτα πάντ᾽ ἀπώλεσεν.

7. Μενάνδρου Μηναγύρτῃ.

(*) Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει·
χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.
οὕτω μαθεῖν δεῖ πάντα καὶ πλοῦτον φέρειν·
ἀσχημοσύνης γὰρ γίγνετ᾽ ἐνίοις αἴτιος.

8. Σοφοκλέους.

Τὰ χρήματ᾽ ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους.

9. Οὔ τοι τὰ χρήματ᾽ ἴδια κέκτηνται βροτοί·
τὰ τῶν θεῶν δ᾽ ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
ὅταν δὲ χρῄζωσ᾽, αὔτ᾽ ἀφαιροῦνται πάλιν.

10. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Τὰς οὐσίας γὰρ μᾶλλον ἢ τὰς ἁρπαγὰς
τιμᾶν δίκαιον. Οὔτε γὰρ πλοῦτός ποτε
βέβαιος ἄδικος.

11. Μενάνδρου.

Κρεῖττον ὀλίγ᾽ ἐστὶ χρήματ᾽ ἀνυπόπτως ἔχειν
ἢ πολλὰ φανερῶς, ἀλλὰ μετ᾽ ὀνείδους λαβεῖν.

5. Electr. V. 943. 6. Fr. 7. 7. Cleric. p. 120. 8. Aload. Fr. 109. 9. Euripid. Phoen. 569. 10. Fr. 10. 11. Cleric. p. 242.

12. Σωκράτους.

Ὁ μὲν οἶνος συμμεταβάλλει τοῖς ἀγγείοις, ὁ δὲ πλοῦτος τοῖς τῶν κτησαμένων τρόποις.

13. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε τὸν ἄῤῥωστον ἡ χρυσῆ ὠφελεῖ κλίνη, οὔτε τὸν ἀνόητον ἡ ἐπίσημος εὐτυχία.

14. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Τοὺς χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡγεῖσθαι μὴ πλοῦτον ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. Μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δὲ ἀναλῶσαι ζημίαν· οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν· ἀλλ᾽ ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ᾽ ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ᾽ ὠφελεῖ τοὺς ποιοῦντας.

15. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Ὡς τὸν αὐτὸν οἶνον πίνοντες οἱ μὲν παροινοῦσιν, οἱ δὲ πραΰνονται, οὕτω καὶ πλοῦτον.

16. Ἀριστοτέλους.

Κρείττω πρὸς εὐδαιμονίαν ἐλάττω κεκτῆσθαι ἢ πολλὰ μετὰ φθόνου· καὶ γὰρ καλλίων καὶ ἡδίων οὗτος ὁ βίος.

17. Λυκούργου.

Οὐ τὸ πλουτεῖν καλὸν, ἀλλὰ τὸ ἐκ καλῶν πλουτεῖν.

18. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.

19. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

Πειρῶ τὸν πλοῦτον . . . χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κεκτῆσθαι δυναμένοις.

20. Τοῦ αὐτοῦ.

Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ῥᾳδίως ἐκτίσαι καὶ τῷ φίλῳ σπουδαίῳ

δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. Πρὸς δὲ τὸν ἄδηλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.

21. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἐρυξίου.

Ἠρώτα γὰρ αὐτὸν τὸ μειράκιον, πῶς οἴεται κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν καὶ ὅπως ἀγαθόν. Ὁ δ᾽ ὑπολαβὼν, ὥσπερ καὶ σὺ νῦν δὴ, ἔφη, τοῖς μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγαθὸν καὶ τοῖς ἐπισταμένοις ὅπου δεῖ χρῆσθαι τοῖς χρήμασι· τούτοις μὲν ἀγαθὸν, τοῖς δὲ μοχθηροῖς καὶ ἀνεπιστήμοσι κακόν. Ἔχει δ᾽, ἔφη, καὶ τἄλλα πράγματα οὕτω πάντα· ὁποῖοι γὰρ ἄν τινες ὦσιν οἱ χρώμενοι, τοιαῦτα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῖς ἀνάγκη εἶναι. Καλῶς δ᾽, ἔφη, δοκεῖ μοι καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πεποιῆσθαι,

καὶ φρονοῦσι τοῖ᾽ ὁκοίοις ἐγκυρέωσιν ἔργμασιν.

22. Πλάτωνος ἐκ τοῦ πρώτου τῆς Πολιτείας.

Τούτου ἕνεκα ἠρόμην, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι μοι ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ, οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι (*) διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. Ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ δὴ καὶ οἱ χρηματισαμένοι τὰ χρήματα σπουδάζουσιν, ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χρείαν, ᾗπερ οἱ ἄλλοι. Χαλεποὶ οὖν καὶ συγγενέσθαι εἰσὶν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαινεῖν ἄλλο ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Πάνυ μὲν οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε εἰπέ· τί μέγιστον οἴει ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὃ, ἦ δ᾽ ὃς, ἴσως οὐκ ἂν ἄλλους καὶ πολλοὺς πείσαιμι λέγων. Εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη,

21. Pag. 397. E. 22. Pag. 330

ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς, περὶ ὧν ἐν τῷ πρόσθεν οὐκ εἰσῄει. Οἵτε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν ᾅδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτῶν τὴν ψυχὴν, μὴ ἀληθεῖς ὦσι, καὶ αὐτὸς ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας ἢ καὶ ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. Ὑποψίας οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίγνεται καὶ ἀναλογίζεται [ἤδη] καὶ σκοπεῖ, εἴ τινά τι ἠδίκηκεν. Ὁ μὲν οὖν εὑρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα, καὶ ἐκ τῶν ὕπνων ὥσπερ οἱ παῖδες θαμὰ ἐγειρόμενος, δειμαίνει καὶ ζῇ μετὰ κακῆς ἐλπίδος· τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ ἄδικον ξυνειδότι ἡδεῖα ἐλπὶς ἀεὶ πάρεστι καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὥσπερ καὶ Πίνδαρος λέγει. Χαριέντως γὰρ, ὦ Σώκρατες, τοῦτ᾽ ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ,

γλυκεῖά οἱ καρδίαν
ἀτάλλοισα γηροτρόφος ξυναορεῖ
ἐλπὶς, ἃ μάλιστα θνατῶν
πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ.

Εὖ οὖν λέγει, θαυμαστῶς ὡς σφόδρα. Πρὸς δὴ τοῦτο ἔγωγε τίθημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι, οὔτι που παντὶ ἀνδρὶ, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ καὶ κοσμίῳ. Τὸ γὰρ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι ἢ ψεύσασθαι, μηδ᾽ αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῷ θυσίας τινὰς ἢ ἀνθρώπῳ χρήματα, ἔπειτα ἐκεῖσε ἀπιέναι δεδιότα, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρείας πολλάς. Ἀλλὰ ἕν γε ἀνθ᾽ ἑνὸς οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς τοῦτο, ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ

Σώκρατες, πλοῦτον χρησιμώτατον εἶναι. Παγκάλως, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις, ὦ Κέφαλε.

23. Μουσωνίου.

Τῶν μὲν Κροίσου καὶ Κύρου θησαυρῶν πενίαν ἐσχάτην καταψηφιούμεθα, ἕνα δὲ καὶ μόνον πιστεύομεν εἶναι πλούσιον καὶ σοφὸν τὸν δυνάμενον κτήσασθαι τὸ ἀνενδεὲς πανταχοῦ.

24. Δημοκρίτου.

Χρημάτων χρῆσις ξὺν νόῳ μὲν χρήσιμον εἰς τὸ ἐλευθέριον εἶναι καὶ δημωφελέα, ξὺν ἀνοίῃ δὲ χορηγίη ξυνή.

25. Τοῦ αὐτοῦ.

Χρήματα πορίζειν μὲν οὐκ ἀχρεῖον, ἐξ ἀδικίης δὲ πάντως κάκιον.

26. Πυθαγόρου.

Οὔτε ἵππον χωρὶς χαλινοῦ οὔτε πλοῦτον δίχα φρονήσεως δυνατὸν κρατεῖσθαι.

27. Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς πόσην δεῖ οὐσίαν ἔχειν, εἶπεν, Ὅσην ἔχων οὔτ' ἐπιβουλευθήσῃ οὔτε τῶν ἀναγκαίων ἀπορήσεις.

28. Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἐρωτώμενος, Πῶς ἂν τις εἴη πλούσιος, εἶπεν, Εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν εἴη πένης.

29. Φαβωρίνου.

(*) Οὐδεὶς γοῦν οὕτω πλουτεῖ, ὅστις οὐκ ἐλάττω ἔχει ὧν περ βούλεται. Τὸν δὲ εὐθυμεῖσθαι θέλοντα χρὴ ἐν μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ἀφορᾶν εἰς τοὺς ἐλάττω ἀγαθὰ κεκτημένους, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς εἰς τοὺς μᾶλλον δυστυχοῦντας. Ἐὰν δέ γε ἢ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς εἰς τὸ ὑπερέχον ἢ ἐν τοῖς

κακοῖς εἰς τὸ ἐνδεέστερον ἀποβλέπῃς, ἀεὶ λυπήσῃ. Ἔστι δὲ λύπη ἀνία ἐπὶ τοῖς οἰκείοις κακοῖς.

30. Ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς Περὶ φιλίας.

Πλούτῳ μὲν δὴ χρηστέον ὡς ὕλῃ τινὸς, οὐκ ἐπὶ παντὸς ὁμοίως.

31. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀρετὴν οὖν τοῖς πᾶσι μᾶλλον εὐκταῖον ἢ πλοῦτον ἀνοήτοις σφαλερόν. Ὑπὸ γὰρ χρημάτων αὔξεται κακία καὶ ὅσῳ τις ἂν ἄφρων ᾖ, τοσούτῳ πλέον ἐξυβρίζει τὸ λυσσῶδες αὐτοῦ τῶν ἡδονῶν ἐκπληροῦν ἔχων.

32. Ἀριστίππου.

Οὐχ ὥσπερ ὑπόδημα τὸ μεῖζον δύσχρηστον, οὕτω καὶ ἡ πλείων κτῆσις· τοῦ μὲν γὰρ ἐν τῇ χρήσει τὸ περιττὸν ἐμποδίζει, τῇ δὲ καὶ ὅλῃ χρῆσθαι κατὰ καιρὸν ἔξεστι καὶ μέρει.

33. Σωκράτους.

Ἱδρὼς μὲν ὁ ἐκ τῶν γυμνασίων εὐσχημονέστερος, πλοῦτος δὲ ἐκ τῶν ἰδίων πόνων.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸν πλοῦτον ὥσπερ φίλον ἐκτενῆ καὶ ἀπροφάσιστον, εἰς τὰς καλὰς δεῖ παραλαμβάνειν πράξεις.

ΠΕΝΙΑΣ ΕΠΑΙΝΟΣ. ϞΕ.

1. Ἀντιφάνους.

Ἅπανθ' ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὐτοῦ ποιεῖ.
Πενία γάρ ἐστιν ἡ τρόπων διδάσκαλος.

2. Μενάνδρου Κιθαριστῇ.

Τὸ κουφότατόν σε τῶν κακῶν πάντων δάκνει,

30. 31. Plut. Tom. V. p. 553. Wytt. 2. Cleric. p. 102.

πενία. Τί γὰρ τοῦτ᾽ ἐστὶν, ἧς γένοιτ᾽ ἂν εἷς φίλος βοηθήσας ἰατρὸς ῥᾳδίως;

3. Διφίλου.

Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν εὐτυχέστερον·
τὴν γὰρ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν οὐ προσδοκᾷ.

4. Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.

Ἀεὶ νομίζονθ᾽ οἱ πένητες τῶν θεῶν.

5. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἐπεὶ τά γ᾽ ἀρκοῦνθ᾽ ἱκανὰ τοῖς γε σώφροσι.

6. Μενάνδρου.

Αἰσχυνόμενος αἴσχιστα πενίαν ἂν φέροις.

7. Εὐριπίδου Πολυείδῳ.

Πλουτεῖς, τὰ δ᾽ ἄλλα μὴ δοκεῖς ξυνιέναι·
ἐν τῷ γὰρ ὄλβῳ φαυλότης ἔνεστί τις.
πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε διὰ τὸ δυστυχές.

8. Ἀλέξιδος.

Τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὸν πλοῦτον ὕστατον τίθει·
ἀβεβαιότατον γάρ ἐστιν ὧν κεκτήμεθα,
τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ἐπιεικῶς τοῖς ἔχουσι παραμένει.

9. Ἀπολλώνιος Λύκῳ.

Οὐ τὸ πένεσθαι κατὰ φύσιν αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ δι᾽ αἰσχρὰν αἰτίαν πένεσθαι ὄνειδος.

10. Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς Συμμίκτου Ἱστορίας.

Πενέστατοι ἐγένοντο οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, Ἀριστείδης ὁ Νικομάχου καὶ Φωκίων ὁ Φώκου καὶ (*) Ἐπαμινώνδας ὁ Πολύμωδος καὶ Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος καὶ Λάμαχος ὁ Ἀθηναῖος καὶ Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου καὶ Ἐφιάλτης ὁ Σοφωνίδου.

4. Cleric. p. 112. 5. V. 557. 6. Cleric. p. 242. 7. Fr. 10
10. II. 43.

11. Διογένους.

Διογένης τὴν πενίαν αὐτοδίδακτον ἔφη εἶναι ἐπικούρημα πρὸς φιλοσοφίαν· ἃ γὰρ ἐκείνην πείθειν τοῖς λόγοις πειρᾶσθαι, ταῦτ᾽ ἐν ἔργοις τὴν πενίαν ἀναγκάζειν.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Διογένης, ὀνειδίσαντος αὐτῷ τινος πενίαν μοχθηροῦ, ἔφη, Διὰ μὲν πενίαν οὐδένα πώποτε στρεβλούμενον, εἶδον, διὰ δὲ κακίαν πολλούς.

13. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα [ἑκάστῳ,] ὡς ὁ ποὺς ὑποδήματος. Ἐὰν μὲν [οὖν] ἐπὶ τούτου στῇς, ἔχεις τὸ μέτρον καὶ τὴν ἐπιβάθραν· ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ἀφῆκας ὡς κατὰ κρημνοῦ σεαυτόν. Οὕτω γίγνεται κατάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα κεντητόν· ὑπερέβη γὰρ τὴν χρείαν τοῦ ποδός. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς κτήσεως, ἐὰν ὑπερβῇ σῶμα, ὅρος οὐδείς ἐστι.

14. Φαβωρίνου.

Πενίας διττὸν εἶδος, ἢ γὰρ διὰ τὴν γνώμην ἄνθρωποι πένονται ἢ διὰ τὴν τύχην. Ἀλλὰ τὴν μὲν τύχην ἔστι θεραπεῦσαι καὶ δόσει καὶ εὑρέσει καὶ ἐργασίᾳ καὶ αὐταρκείᾳ, τὴν δὲ γνώμην οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ὁμοίων δέονται οὗτός τε κἀκεῖνος· ἀλλ᾽ ὁ μὲν περιέρχεται αἰτίζων ἀκόλους, ὁ δὲ οὐκ ἀκόλους οὐδὲ ψωμόν.

15. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.

Ἀρχύτας ἀναγνοὺς τὸν Ἐρατοσθένους Ἑρμῆν, τοῦτον ἐπήνεγκε τὸν στίχον,

χρειὼ πάντ᾽ ἐδίδαξε· τί δ᾽ οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι;

καὶ τοῦτο,

ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι.

13. C. 93. 15. T. V. p. 561. Wytt.

16. Τοῦ αὐτοῦ Κατὰ Πλούτου.

Οὐδέποτε λιμὸς ἐγέννησε μοιχείαν, οὐδέποτε ἀπορία χρημάτων ἀσωτίαν. Βραχεῖά τίς ἐστι σωφροσύνη τὸ πενιτεύειν, ὀλίγη τις εὐνομία τὸ ἀπορεῖσθαι.

17. Ἀρκεσιλάου.

Ἀρκεσίλαος τὴν πενίαν λυπρὰν μὲν ἔλεγεν εἶναι, ὥσπερ καὶ τὴν Ἰθάκην, ἀγαθὴν δὲ κουροτρόφον ἐθίζουσαν συνεῖναι λιτότητι καὶ καρτερίᾳ, καὶ καθόλου γυμνάσιον ἀρετῆς ἔμπρακτον.

18. Σωκράτους.

Σωκράτης τὴν πενίαν ἔλεγεν μικρὰν εἶναι σωφροσύνην.

19. Διογένους.

Διογένης τὴν πενίαν ἔλεγεν αὐτοδίδακτον εἶναι ἀρετήν.

20. Ὑψαίου.

Θεράπευε τὸ φοβεῖσθαι, καὶ οὐ φοβήσῃ πενίαν.

21. Ἐκ τῶν Τέλητος ἐπιτομή.

Ἡ πενία κωλύει πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, ὁ δὲ πλοῦτος εἰς ταῦτα χρήσιμον. Οὐκ εὖ. Πόσους γὰρ οἴει δι' εὐπορίαν ἢ δι' ἔνδειαν κωλυθῆναι σχολάζειν; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ πτωχότατοι φιλοσοφοῦσιν, οἱ δὲ πλούσιοι διὰ ταῦτ' αὐτὰ ἐν πάσῃ ἀσχολίᾳ εἰσίν; οὐ κακῶς δὲ καὶ Θέογνις λέγει,

πολλῷ τοι πλείους λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἄνδρας.

Ἐπεὶ ποῦ ἂν δείξειας δι' ἔνδειαν κεκωλυμένους φιλοσοφεῖν, ὥσπερ διὰ πλοῦτον; ἢ οὐχ ὁρᾷς (*) ὅτι διὰ μὲν ἔνδειαν καρτερεῖν βιάζονται, διὰ δὲ πλοῦτον τὰ ἐναντία; Ὅταν γάρ, οἶμαι, τῷ ἀνθρώπῳ προσγένηται εὐχερῶς πορίζεσθαι ὧν ἂν ἐπιθυμῇ, οὐκέτι οὗτος πρὸς τὸ ποιεῖν ἢ ζητεῖν ἔτι ἐστίν, ἀλλ' ἔχων συνεργὸν τὸν πλοῦτον τῇ αὐτοῦ κακίᾳ οὐδεμιᾶς ἡδονῆς ἀπέχεται. Ἢ πάλιν οὐχ ὁρᾷς, διότι οἱ μὲν πλούσιοι πλείω πράττοντες κωλύονται τοῦ σχολάζειν, ὁ δὲ πένης οὐκ ἔχων, τί ἂν πράττῃ, πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν γίνεται; Ζήνων ἔφη Κράτητα ἀναγινώσκειν ἐν σκυτείῳ καθήμενον τὸν Ἀριστοτέλους προτρεπτικόν, ὃν ἔγραψε πρὸς Θεμίσωνα τὸν Κυπρίων βασιλέα λέγων, ὅτι οὐδενὶ πλείω ἀγαθὰ ὑπάρχει πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι· πλοῦτόν τε γὰρ πλεῖστον αὐτὸν ἔχειν, ὥστε δαπανᾶν εἰς ταῦτα, ἔτι δὲ δόξαν ὑπάρχειν αὐτῷ. Ἀναγινώσκοντος δὲ αὐτοῦ τὸν σκυτέα, ἔφη, προσέχειν ἅμα ῥάπτοντα, καὶ τὸν Κράτητα εἰπεῖν· Ἐγώ μοι δοκῶ, ὦ Φιλίσκε, γράφειν εἰς σὲ προτρεπτικόν· πλείω γὰρ ὁρῶ σοι ὑπάρχοντα πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι ὧν ἔγραψεν Ἀριστοτέλης. Ἢ πάλιν οἰκέται μὲν οἱ τυχόντες αὐτοὺς τρέφουσι καὶ μισθὸν τελοῦσι τοῖς κυρίοις, ἐλεύθερος δὲ ἀνὴρ αὐτὸν τρέφειν οὐ δυνήσεται; Ἐπεὶ καὶ τῶν τοιούτων φροντίδων μοι δοκεῖ ὁ Ἄσιος λελυμένος πολὺ εὐσχολώτερος εἶναι τῷ μηδὲν ὑπάρχειν. Οἷον δήπου ἐν τῷ νῦν πολέμῳ περὶ οὐδενὸς φροντίζει ἢ περὶ αὑτοῦ, ὁ δὲ πλούσιος καὶ περὶ ἑτέρων. Οὐ κακῶς οὖν οὐδὲ Σοφοκλῆς πεποίηκε λέγοντα τὸν Οἰδίπουν,

τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἓν ἔρχεται,
ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν καὶ πόλιν καὶ σὲ στένω.

Ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες γινόμενα οὐδὲν ἧττον κακοδαιμονεῖν οἴονται, κἂν πένητες ὦσι. Φασὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐντιμοτέρους εἶναι μᾶλλον τοὺς πλουσίους τῶν πενήτων. Οἱ τοιοῦτοι δέ μοι δοκοῦσιν οὐκ ἀκούειν, διότι Ἀριστείδης πτωχότατος ὢν πάντων Ἀθηναίων ἐντιμότατος ἦν, καὶ ὅτε τοὺς φόρους ταῖς πόλεσιν ἤθελον

16. 17. T. V. p. 559. Wytt.

τάξαι Ἀθηναῖοι, ἐκεῖνον κατέστησαν οὐδένα οἰόμενοι
δικαιότατ᾽ ἂν τάξαι· καὶ ὅτι Καλλίας πλουσιώτατος ὢν
Ἀθηναίων μᾶλλον προσεποιεῖτο Ἀριστείδου οἰκεῖος εἶναι
ἢ Ἀριστείδης Καλλίου, καὶ πολὺ μᾶλλον ᾐσχύνετο Ἀρι-
στείδης ἐπὶ τῷ πλούτῳ Καλλίου ἢ Καλλίας ἐπὶ τῇ Ἀρι-
στείδου πενίᾳ. Ἢ πάλιν Λυσάνδρου τοῦ Σπαρτιάτου
τίς ἐντιμότερος γέγονεν ἢ τιμῶν πλειόνων ἠξιώθη; καὶ
οὗτος τὰς θυγατέρας οὐκ ἐδύνατο ἐκδόσθαι προῖκα
δούς. Ἄλλους δὲ ὁπόσους θέλεις ἄν τις εἴποι, οἳ πένη-
τες ὄντες ἐν μείζονι τιμῇ ἐγένοντο τῶν πλουσίων. Οὐκ
ἀπὸ τρόπου δέ μοι δοκεῖ οὐδ᾽ ὁ Εὐριπίδης ἐγκωμιάζων
λέγειν τὸν Ἐτεοκλέα, διότι νεανίας μὲν ἐνδεὴς ἦν,

πλείστας δὲ τιμὰς ἔσχ᾽ ἐν Ἀργείων πόλει.

22. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

(*) Τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, ἐπὶ τίνι μέγα φρο-
νεῖς; Ἐγὼ αὖ, ἔφη, ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονῶ. Νὴ Δί᾽,
ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ᾽ εὐχαρίστῳ γε πράγματι. Τοῦτο
γὰρ δὴ ἥκιστα μὲν ἐπίφθονον, ἥκιστα δὲ περιμάχητον
καὶ ἀφύλακτον ὂν σώζεται, καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον
γίγνεται.

ΠΕΝΙΑΣ ΨΟΓΟΣ. ϟϛ.

1. Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.

Ὅστις δὲ γαῦρον σπέρμα γενναῖόν τ᾽ ἔχων
βίου σπανίζει, τῷ γένει μὲν εὐτυχεῖ,
πενίᾳ δ᾽ ἐλάσσων ἐστίν, ἐν δ᾽ ἀλγύνεται,
φρονῶν δ᾽ ὑπ᾽ αἰδοῦς ἔργ᾽ ἀπωθεῖται χερῶν.

2. Εὐριπίδου Ἠλέκτρας.

22. 3, 9. 1. Fr. 22, 11. 2. V. 376.

Πενία διδάσκει δ᾽ ἄνδρα τῇ χρείᾳ κακόν.

3. Εὐριπίδου Ἀρχελάου.

Οὐ γὰρ ὑπερθεῖν κύματος ἄκραν
δυνάμεσθ᾽· ἔτι γὰρ θάλλει πενία,
κακὸν ἔχθιστον, φεύγει δ᾽ ὄλβος.

4. Εὐριπίδου Ἀρχελάου.

Οὐκ ἔστι πενίας ἱερὸν αἰσχίστης θεοῦ.
μισῶ γὰρ ὄντως, οἵ τινες φρονοῦσι μέν,
φρονοῦσι δ᾽ οὐδενός γε χρημάτων ὕπερ.

5. Μενάνδρου Γεωργῷ.

Εὐκαταφρόνητόν ἐστι, Γοργία, πένης,
κἂν πάνυ λέγῃ δίκαια· τούτου γὰρ λέγειν
ἕνεκα μόνου νομίζεθ᾽ οὗτος τοῦ λαβεῖν.
καὶ συκοφάντης εὐθὺς ὁ τὸ τριβώνιον
ἔχων καλεῖται, κἂν ἀδικούμενος τύχῃ.

6. Φιλήμονος.

Ὅστις πένης ὢν ζῇ παρ᾽ ὃ ζῆν βούλεται.

7. Ἡ γὰρ σπάνις πρόχειρος εἰς τὸ δρᾶν κακά.

8. Ἔρημός ἐστ᾽ ἄνθρωπος ἠπορημένος.

9. Διφίλου.

Πενία δὲ συγκραθεῖσα δυσσεβεῖ τρόπῳ
ἄρδην ἀνεῖλε καὶ κατέστρεψεν βίον.

10. Σοφοκλέους.

Πενία δὲ τοῖς ἔχουσιν οὐ σμικρὰ νόσος.
πενίας γὰρ οὐδείς ἐστι μείζων πολέμιος.

11. Μενάνδρου.

Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πένης ἔστι γάρ,
καὶ πάντας αὐτοῦ καταφρονεῖν ὑπολαμβάνει.

3. Fr. 4. 4. Fr. 19. 5. Cleric. p. 32. 6. Cleric. p. 350.
10. Fr. inc. 681. 11. Cleric. p. 6.

ὁ γὰρ μετρίως πράττων περισκελέστερον
ἅπαντα τἀνιαρὰ, Λαμπρία, φέρει.

12. Καλλιμάχου.

Ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί.

13. Κράντωνος.

Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον
ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει
σπουδαῖος ᾖς πένης δὲ, καταγέλως ἔσῃ.

14. Θεόγνιδος.

Ἆ δειλὴ πενίη, τί ἐμοῖς ἐπικειμένη ὤμοις
σῶμα καταισχύνεις καὶ νόον ἡμέτερον;
αἰσχρὰ δέ μ᾽ οὐκ ἐθέλοντα βίῃ κακὰ πολλὰ διδάσκεις,
ἐσθλὰ μετ᾽ ἀνθρώπων καὶ κάλ᾽ ἐπιστάμενον.
πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν
(*) οὔθ᾽ ἔρξαι δύναται, γλῶσσα δέ οἱ δέδεται.

15. Θεόγνιδος.

Μήποτέ μοι πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ χαλεφθεὶς,
μηδ᾽ ἀχρημοσύνην, Κύρνε, κακὴν πρόφερε.
Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιῤῥέπει ἄλλοτε ἄλλως,
ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.
χρὴ δ᾽ ἀεὶ κατὰ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
δίζεσθαι χαλεπῆς, Κύρνε, λύσιν πενίης.

16. Θεόγνιδος.

Χρὴ πενίην φεύγοντα, καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον
ῥιπτεῖν καὶ πετρέων, Κύρνε, κατ᾽ ἠλιβάτων.

17. Ἀλκαίου Ποιητοῦ.

Ἀργαλέον πενία, κακὸν ἄσχετον,
ἃ μέγαν δάμνησι
λαὸν ἀμηχανίᾳ σὺν ἀδελφεᾷ.

12. Fr. 179. 14. V. 649. 15. V. 155. 16. V. 175.

18. Ἡσιόδου.

Μηδέποτ᾽ οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ᾽ ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

19. Ἀριστοφῶντος Βαβίου.

Σαφὴς ὁ χειμών ἐστι. Τῆς πενίας ὁ λύχνος
ἅπαντα φαίνει τὰ κακὰ καὶ τὰ δυσχερῆ.

20. Μενάνδρου Πλοκίῳ.

Ὅστις πένης ὢν ζῆν ἐν ἄστει βούλεται,
ἀθυμότερον ἑαυτὸν ἐπιθυμεῖ ποιεῖν.
ὅταν γὰρ εἰς τρυφῶντα καὶ σχολὴν ἄγειν
δυνάμενον ἐμβλέψῃ, τότ᾽ αὐτόν ἐστ᾽ ἰδεῖν
ὡς ἄθλιον ζῇ καὶ ταλαίπωρον βίον.
Κακῶς ὁ δεσπότης βεβούλευται πάνυ·
ἐν ἀγρῷ γὰρ οἰκῶν οὐ σφόδρ᾽ ἐξελέγχετο
τῆς μερίδος ὢν τῆς οὐδαμοῦ τεταγμένης,
εἶχεν δὲ παραπέτασμα τὴν ἐρημίαν.

21. Τοῦ αὐτοῦ Παρακαταθήκης.

Αἰσχρὸν, γενέσθαι πτωχὸν ἀσθενῆ θ᾽ ἅμα.

22. Τιμοκλέους Ποντικοῦ.

Πολλοὺς γὰρ ἐνίοθ᾽ ἡ πενία βιάζεται
ἀνάξι᾽ αὐτῶν ἔργα παρὰ φύσιν ποιεῖν.

23. Ἀριστοφῶντος.

Τὸ τέλος ἅπασίν ἐστι τοῖς πτωχοῖσι νύξ·
ἐπισκοτεῖ γὰρ ταῖς κακοῖσι πανταχοῦ.

18. Opp. 155. 20. Cleric. p 156. 21. Cleric. p. 144.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΠΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϟΖ.

1. Ἀντιφάνους.

Καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς·
τὸ μὲν γὰρ ἔλεον, τὸ δ᾽ ἐπιτίμησιν φέρει.

2. Μενάνδρου.

Κρεῖττον γάρ ἐστιν, ἂν σκοπῇ τις κατὰ λόγον,
μὴ πόλλ᾽ ἀηδῶς, ὀλίγα δ᾽ ἡδέως ἔχειν,
πενίαν τ᾽ ἄλυπον μᾶλλον ἢ πλοῦτον πικρόν.

3. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.

Κακόν τι βούλευμ᾽ ἦν ἄρ᾽ εἰς εὐανδρίαν
ὁ πλοῦτος ἀνθρώποισιν αἵ τ᾽ ἄγαν τρυφαί.
πενία δὲ δύστηνον μέν, ἀλλ᾽ ὅμως τρέφει
μοχθοῦντ᾽ ἀμείνω τέκνα καὶ δραστήρια.

4. Εὐριπίδου Ἠλέκτρᾳ.

(*) Πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους.

5. Λαμπροὶ γὰρ εἰς γένος γε, χρημάτων γε μὴν
πένητες, ἔνθεν ἡ εὐγένει᾽ ἀπόλλυται.

6. Κράντορος.

Τὸ γὰρ διάφορον καὶ φρονίμους πάντας ποιεῖ,
τὸ σωφρονεῖν δ᾽ ἔνεστιν ἐν τούτῳ μόνῳ.

7. Θεόγνιδος.

Ἶσόν τοι πλουτοῦσιν, ὅσοις πολὺς ἄργυρός ἐστι
καὶ χρυσὸς καὶ γῆς πυροφόρου πεδία
ἵπποι θ᾽ ἡμίονοί τε καὶ ᾧ τάδε πάντα πάρεστι,
γαστρί τε καὶ πλευραῖς καὶ ποσὶν ἁβρὰ παθεῖν
παιδός τ᾽ ἠδὲ γυναικός· ὅταν δέ κε τῶνδ᾽ ἀφίκηται
ὥρη, σὺν δ᾽ ἥβη γίγνεται ἁρμοδία,

2. Cleric. p. 244. 3. Fr. 15. 4. V. 1138. 5. V. 37. 7. V. 719.

ταῦτ᾽ ἄφενος θνητοῖσι· τὰ γὰρ περιώσια πάντα
χρήματ᾽ ἔχων οὐδεὶς ἔρχεται εἰς ἀΐδην.
οὐδ᾽ ἂν ἄποινα διδοὺς θάνατον φύγοι οὐδὲ βαρείας
νούσους οὐδὲ κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον.

8. Ἀντιφάνους ἐκ Νεανίσκων.

Ὁ πλοῦτός ἐστι παρακάλυμμα τῶν κακῶν,
ὦ μῆτερ, ἡ πενία (δὲ) περιφανές τε καὶ
ταπεινόν.

9. Θεόγνιδος.

Οἱ μὲν γὰρ κακότητα κατακρύψαντες ἔχουσι
πλούτῳ, τοὶ δ᾽ ἀρετὴν οὐλομένῃ πενίῃ.

10. Κριτίου.

Σοφῆς δὲ πενίας σκαιότητα πλουσίαν
κρεῖσσον σύνοικόν ἐστιν ἐν δόμοις ἔχειν.

11. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Μίκρ᾽ ἂν θέλοιμι καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἔχων
ἄλυπος οἰκεῖν μᾶλλον ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

12. Ἱππώνακτος.

Εἴ τις καθείρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πουλὺν
καὶ σῦκα βαιὰ καὶ δύ᾽ ἢ τρεῖς ἀνθρώπους,
γνῴη χ᾽ ὅσον τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

13. Μενάνδρου.

Ὤιμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους, ὦ Φανία,
οἷς μὴ τὸ δανείζεσθαι πρόσεστιν, οὐ στένειν
τὰς νύκτας, οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω
οἴμοι λέγειν, ἡδὺν δὲ καὶ πρᾷόν τινα
ὕπνον καθεύδειν· ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινα.
νυνὶ δὲ καὶ τοὺς μακαρίους καλουμένους
ὑμᾶς ὁρῶ ποιοῦντας ἡμῖν ἐμφερῆ.

9. V. 1057. 11. Fr. 28. 13. Cleric. p. 104.

14. *Εὐριπίδου Δανάη.*

Φιλοῦσι γάρ τοι τῶν μὲν ὀλβίων βροτοὶ
σοφοὺς τίθεσθαι τοὺς λόγους, ὅταν δέ τις
λεπτῶν ἀπ᾽ οἴκων εὖ λέγῃ πένης ἀνὴρ,
γελᾶν. Ἐγὼ δὲ πολλάκις σοφωτέρους
πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων,
καὶ θεοῖσι μικρὰ χειρὶ θύοντας τέλη,
τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους.

15. *Θεόγνιδος.*

Πόλλ᾽ ἐν ἀμηχανίῃσι κυλίνδομαι ἀχνύμενος κῆρ.
ἄκρην γὰρ πενίην οὐχ ὑπερεδράμομεν.
πᾶς τις πλούσιον ἄνδρα τίει, ἀτίει δὲ πενιχρόν·
πᾶσιν δ᾽ ἀνθρώποις αὐτὸς ἔνεστι νόος.

16. *Εὐριπίδου.*

Ἐγὼ τὸ μὲν δὴ πανταχοῦ θρυλλούμενον.
κράτιστον εἶναί φημι μὴ φῦναι βροτῷ.
τρισσῶν δὲ μοιρῶν ἓν κρίνω νίκαν μίαν,
πλούτου τε, καὶ ὅτῳ σπέρμα γενναῖον προσῇ,
(*) πενίας τ᾽· ἀριθμὸν γὰρ τοσόνδε προὐθέμην.
ὁ μὲν ζάπλουτος, εἰς γένος δ᾽ οὐκ εὐτυχὴς,
ἀλγεῖ μὲν, ἀλγεῖ, παγκάλως δ᾽ ἀλγύνεται,
ὄλβου διοίγων θάλαμον ἥδιστον χερί·
ἔξω δὲ βαίνων τοῦδε, τὸν πάρος χρόνον
πλουτῶν, ὑπ᾽ ἄτης ζεῦγμ᾽ ἂν ἀσχάλλοι πεσών.
ὅστις δὲ γαῦρον σπέρμα γενναῖόν τ᾽ ἔχων
βίου σπανίζει, τῷ γένει μὲν εὐτυχεῖ,
πενίᾳ δ᾽ ἐλάσσων ἐστὶν, ἐν δ᾽ ἀλγύνεται,
φρενῶν δ᾽ ὑπ᾽ αἰδοῦς ἔργ᾽ ἀπωθεῖται χερῶν.
ὁ δ᾽ οὐδὲν οὐδεὶς, διὰ τέλους δὲ δυστυχῶν,

14 Fr. 12. 15. V. 619. *16. Belleroph. Fr. 20.

τοσῷδε νικᾷ· τοῦ γὰρ εὖ τητώμενος
οὐκ οἶδεν ἀεὶ δυστυχῶν κακῶς τ᾽ ἔχων.
οὕτως ἄριστον μὴ πεπειρᾶσθαι καλῶν.
ἐκεῖνο γὰρ μεμνήμεθ᾽, οἷος ἦν ποτε
κἀγὼ μετ᾽ ἀνδρῶν ἡνίκ᾽ εὐτύχουν ποτέ.

17. Ἐγὼ γὰρ, εἰ νοῦν εἶχ᾽ ἔμ᾽ ὁ σπείρας πατὴρ,
ἠπιστάμην ἂν μουσικὴν παρεὶς πονεῖν,
ὡς εὐτυχήσων καὶ κακῶς πράξων ποτέ.
πρῶτον μὲν, ἐξ ὧν πάντα γίγνεται βροτοῖς,
εὔογκος εἶναι γαστρὶ μὴ πληρουμένῃ,
στέργειν θ᾽ ὑδρηροῖς ὥστε θὴρ ἀεὶ ποτοῖς,
χειμῶνί τ᾽ ἀσκεῖν σῶμα θερμά θ᾽ ἡλίου
τοξεύματ᾽ αἰνεῖν μὴ σκιατραφούμενος.
νῦν δ᾽ οὐκ ἐθισθεὶς ταῦτ᾽ ἐπίσταμαι μὲν οὔ,
φέρειν δ᾽ ἀνάγκη· τὸν γὰρ Ὀρφέα λαβὼν
ἅπαν τε Μουσῶν ἐννεάφθογγον μέλος,
οὐκ ἂν πίθοιμι γαστέρ᾽, ἀλλὰ δεῖ βίου.

18. *Φιλήμονος.*

Νὴ τὸν Δία τὸν μέγιστον ᾤμην, Σωσία,
ἐγὼ πρότερον τοὺς μὲν πένητας ζῆν μόνον
ὀδυνωμένους, τῶν πλουσίων δὲ τὸν βίον
ἱλαρόν τιν᾽· εἶναι καὶ φέρειν εὐθυμίαν.
νυνὶ δὲ διαφέροντα τοῖς καθ᾽ ἡμέραν
δαπανήμασιν δὴ τὸν βίον ὁρῶ μόνον,
λύπας δ᾽ ἔχοντας μείζονας τοὺς μείζονας.

19. *Φιλήτου.*

Ἀεὶ τὸ πλουτεῖν συμφορὰς πολλὰς ἔχει
φθόνον τ᾽ ἐπήρειάν τε καὶ μῖσος πολὺ

17. Praecedenti adiungunt Trinc. et Cod. A. 18. Cleric. p. 352. 19. Philemoni tribuit Grotius. Cleric p. 352. *Gaisf.*

πράγματά τε πολλὰ κἀνοχλήσεις μυρίας
πράξεις τε πολλὰς συλλογάς τε τοῦ βίου.
ἔπειτα μετὰ ταῦτ᾽ εὐθὺς εὑρέθη θανὼν,
(*) ἄλλοις καταλείψας εἰς τρυφὴν τὴν οὐσίαν.
ὅθεν πένεσθαι μᾶλλον ἡδέως ἔχω,
ἔχειν τε μέτρια κἀμέριμνον ζῆν βίον,
καὶ μήτ᾽ ἔχειν πλοῦτόν με μήτε πράγματα.
πᾶς γὰρ πένης ὢν μεγάλα κερδαίνει κακά.

20. *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς Περὶ Φιλίας.*

Ἐν πενίᾳ μέν τις διετέλεσεν εὐδαίμων, ὃς ἥκιστα δὲ πλουτῶν καὶ ἀρχαῖς· τοσοῦτον ὑπεραίρει πενίας ἀγαθὸν, ὥστ᾽ αἰσχροῦ πλούτου νόμιμος ἀνὴρ [οὐδεὶς] ἀλλάξαιτ᾽ ἂν πενίαν· εἴ γε μὴ τῶν ποτε Ἀθηναίων ὁ πλουσιώτατος ἀμείνων ἦν Ἀριστείδου καὶ Σωκράτους Θεμιστοκλῆς ο Νεοκλέους ἐν πενίᾳ τῆς ἀρετῆς· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκείνου αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐξίτηλός τε καὶ ἀνώνυμος. Φαύλῳ γὰρ ἅμα τῷ θανάτῳ πάντα συνοίχεται, τὸ δὲ καλὸν αἰώνιον.

21. *Ἀναξιμένους.*

Οὐ γὰρ οὕτως οἱ πλουτοῦντες, ὡς οἱ πένητες τοὺς ἀτυχοῦντας οἰκτείρειν εἰώθασι· δεδιότες γὰρ περὶ αὐτῶν τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς ἐλεοῦσιν.

22. Ἡ γὰρ πενία καὶ πρὸς τὰς τέχνας δεινοτέρους καὶ πρὸς τὸν βίον τεχνικωτέρους τοὺς ἀνθρώπους καθίστησι· χαλεπὴ γὰρ διδάσκαλος ἡ πενία τοῦ μικρὸν φρονεῖν.

23. *Δημοκρίτου.*

Πενίη, πλοῦτος, ὀνόματα ἐνδείης καὶ κόρου. Οὔτε οὖν πλούσιος ἐνδέων, οὔτε πένης ὁ μὴ ἐνδέων.

20. Plutarch. T. V. p. 553. Wytt.

24. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἢν μὴ πολλῶν ἐπιθυμέῃς, τὰ ὀλίγα τοι πολλὰ δόξει.

25. *Δημοκρίτου.*

Σμικρὰ γὰρ ὄρεξις πενίαν ἰσοσθένεα πλούτῳ ποιέει.

26. *Διογένους.*

Διογένης ὀνειδίζοντος αὐτῷ τινος πενίαν, Κακόδαιμον, εἶπεν, οὐδένα ποτὲ τυραννοῦντα διὰ πενίαν ἑώρακα, διὰ δὲ πλοῦτον τοὺς πάντας.

27. *Κράτητος Κυνικοῦ.*

Κράτης οὐ τῷ πλούτῳ, εἶπεν, ἑαυτὸν ηὐδοξηκέναι μεγάλα, ἀλλὰ τῇ πενίᾳ.

28. *Ἐκ τῶν Ἀῤῥιανοῦ Προτρεπτικῶν Ὁμιλιῶν.*

Ἀλλὰ δὴ Σωκράτης Ἀρχελάου μεταπεμπομένου αὐτὸν ὡς ποιήσοντος πλούσιον, ἐκέλευσεν ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ, διότι Ἀθήνῃσι τέσσαρές εἰσι χοίνικες τῶν ἀλφίτων ὀβολοῦ ὤνιοι καὶ κρῆναι ὕδατος ῥέουσιν. Εἰ γάρ τοι μὴ ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ᾽ ἐγὼ τούτοις ἱκανὸς καὶ οὕτω κἀκεῖνα ἐμοί. Ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὐκ εὐφωνότερον οὐδὲν δι᾽ ὧν ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Οἰδίποδα ὑπεκρίνετο ἢ τὸν ἐπὶ Κολωνῷ ἀλήτην καὶ πτωχόν; Εἶτα χείρων Πώλου ὁ γενναῖος ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ περιτεθὲν ἐκ τοῦ δαιμονίου πρόσωπον ὑποκρίνασθαι καλῶς; οὐδέ γε τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν οὐδὲν μεῖον διέπρεπεν ἢ ἐν τῇ οὔλῃ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ;

29. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Ὅτι πλῷ ἔοικε τῷ παρὰ γῆν ὁ τῶν πενήτων βίος, ὁ δὲ τῶν πλουσίων τῷ διὰ πελάγους. Τοῖς μὲν γὰρ ῥᾴδιόν ἐστι καὶ πεῖσμα βαλεῖν καὶ προσχεῖν καὶ νεωλκῆσαι, τοῖς δ᾽ οὔ.

30. *Ὑψαίου.*

(*) Μὴ φεῦγε πενίην, ἀλλ᾽ ἀδικίην· οὐδεὶς γὰρ ὅτι πένης μετήλλαξεν, ἀλλ᾽ ὅτι ἄδικος. Οὐκ οὖν οὐδὲ πλούσιος ὢν βιοῖ ἐπαινετῶς, ἀλλ᾽ ὅτι δίκαιος.

31. Ἐκ τῶν Τέλητος ἐν ἐπιτομῇ.

Δοκεῖ μοι ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις σπάνεως καὶ ἐνδείας παραλύειν. Καὶ πῶς; Οὐχ ὁρᾷς ἐνίους κεκτημένους μὲν πολλὰ ὡς δοκοῦσιν, οὐ χρωμένους δὲ τούτοις δι᾽ ἀνελευθερίαν καὶ ῥυπαρίαν; Ἀλλ᾽ ὥσπερ ὁ Πρίαμος οὐδ᾽ ἔτλη ἕζεσθαι ἐπὶ θρόνου, πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων,

ἀλλὰ χαμαὶ ἐκάθητο κυλινδόμενος κατὰ κόπρον·

οὕτως ἔνιοι πολλῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, δι᾽ ἀνελευθερίαν οὐδενὸς γεύονται οὐδὲ ἅπτονται, ἀλλὰ πλείω οἱ μῦς κατεσθίουσι καὶ οἱ μύρμηκες ἢ αὐτοί. Ὥσπερ καὶ ὁ Λαέρτης,

ἀγροῦ ἐπ᾽ ἐσχατιῆς
γρηῒ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἥ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε
παρτίθει,

εἰς ἀγρὸν ἀπελθὼν μόνος μετὰ γραϊδίου κακουχεῖ αὑτὸν καὶ ξηρανεῖ, οἱ δὲ μνηστῆρες τὰ ἐκείνου. Καὶ ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν λίμνῃ ἕστηκεν, ὥς φησιν ὁ ποιητὴς, κατὰ κρατὸς δὲ καρποὶ,

ἀλλ᾽ ὁπότ᾽ ἰθύσει᾽ ὁ γέρων

πιεῖν ἢ τῶν καρπῶν ἅψασθαι, ἡ μὲν λίμνη ξηρὰ ἐγίνετο,

τοὺς δ᾽ ἄνεμος ῥίπτασκε ποτὶ νέφεα σκιόεντα·

οὕτως ἐνίων ἡ ἀνελευθερία καὶ δυσελπιστία καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸν σῖτον καὶ τὴν ὀπώραν ῥίπτασκεν, οὐ ποτὶ νέφεα, ἀλλ᾽ ἃ μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἃ δὲ εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ ἐπιθυμοῦντες οὐδενὸς γεύονται καὶ ἐὰν μὲν πρὸς ἑτέρων κληθῇ, ἐκπαθῶς ἀπολαύει, αὐτὸς δὲ ἔχων οὐθενὶ ἂν παρέχοι, ἀλλ᾽ ἐπιθυμῶν στραγγεύεται καὶ εἰ μέν τις

αὐτὸν ἐξοικίζοι, τὸν τοιοῦτον πολέμιον ἂν ἡγοῖτο, ἑαυτὸν δὲ ἐξοικίζων οὐ δοκεῖ εἶναι πολέμιος. Οὐκ ἀηδῶς δ᾽ ἔμοιγε δοκοῦσι καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρὸς ταῦτα ἐρωτᾶν· ὃ μὴ ἀπολύει ἀπληστίας καὶ ἀνελευθερίας καὶ ἀλαζονείας ἄνθρωπον, οὐδὲ ἐνδείας οὐδὲ σπάνεως ἀπολύει· οὐθὲν δὲ τῶν τοιούτων ἀπληστίας καὶ ἀλαζονείας καὶ ἀνελευθερίας ἀπολύει· τὸν γὰρ τρόπον οὐ μετατίθησιν· ὥσπερ οὐδὲ τῶν σωφρονούντων ἡ πενία, ἐὰν ἐκ πλουσίων πένητες γένωνται. Θᾶττον γὰρ ἂν ἔμοιγε δοκεῖ τις εἰπεῖν, ὡς τὴν χρόαν τὸ μέγεθος ἢ τὴν ὄψιν μετατίθησιν ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις, ἤπερ τὸν τρόπον· ἕως δ᾽ ἂν ᾖ οὗτος ἄπληστος, ἀνελεύθερος, ἀλαζὼν, δειλὸς, ἐν ἐνδείᾳ καὶ σπάνει ἔσται. Καὶ πῶς σπανίζουσιν οὗτοι τούτων ἃ ἔχουσι; Πῶς δὲ οἱ τραπεζῖται, φησὶν ὁ Βίων, χρημάτων, ἔχοντες αὐτά; Οὐ γὰρ αὐτῶν ὄντα ἔχουσιν· οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ τοῦτό τίς σοι δῴη ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ᾽ ὅμοιόν ἐστι τὸ οὕτως ἔχειν, ὅταν ἀδυνατῇς αὐτοῖς χρῆσθαι. Ἢ τί διαφέρει μὴ ἔχειν ἢ οὕτως ἔχειν ὡς αἱ Φορκίδες τὸν ὀφθαλμὸν ἀποκείμενον, αὐτὰς δὲ εἰς φραγμοὺς καὶ βόθρους καὶ βόρβορον ἐμπίπτειν, μηθὲν προορωμένας, ἀλλ᾽ ἐώσας ἀποκεῖσθαι, ἕως ὅτου καὶ αὐτὸν τὸν ὀφθαλμὸν ὁ Περσεὺς ὑφείλετο. Ἢ τί διαφέρει μὴ ἔχειν τροφὴν ἢ τοιαύτην ἔχειν, (*) ἧς οὐ μὴ γεύσηται, . . ἰχθῦς καὶ περιστέρια, ἢ Αἰγυπτίῳ κύνα ἢ Ἕλληνι κρανίον ἀνθρώπου; Ὁμοίως γὰρ σπανιεῖ τροφῆς καὶ ἔχων ταύτην καὶ μὴ ἔχων. Τί οὖν ὄφελος τὸ οὕτως ἔχειν; Ἐπεὶ καὶ σὺ ἀργύριον ἔχεις, ἀλλ᾽ οὐ μὴ χρήσῃ διὰ ῥυπαρίαν καὶ δειλίαν. Διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον οὐκ ἀηδῶς· ἔφασαν γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὓς μὲν χρήματα ἔχειν, οὓς δὲ κτήματα. Οὓς μὲν γὰρ χρῆσθαι

τοῖς ὑπάρχουσιν, οὓς δὲ μόνον κεκτῆσθαι, οὔτε ἑαυτοῖς οὔτε ἄλλοις μεταδιδόντας καὶ προϊεμένους. Καὶ ὃν τρόπον ὅταν βασιλεὺς ἢ δυνάστης τὰ ὑπάρχοντα παρασφραγίσηται, οὐκ ἔστιν ἅψασθαι, οὕτως ἐνίων ἡ ἀνελευθερία καὶ δυσελπιστία τὰ ὑπάρχοντα παρεσφράγισται οὐκ ἐῶσα ἅψασθαι, ἀλλὰ σπανίζουσι καὶ ἐν ἐνδείᾳ εἰσὶν ἐπιθυμοῦντες μὲν πολλῶν, χρῆσθαι δὲ οὐ δυνάμενοι. Διὸ καὶ ὁ Κράτης πρὸς τὸν ἐπιζητοῦντα, Τί οὖν μοι ἔσται φιλοσοφήσαντι; Δυνήσῃ, φησὶ, τὸ φασκώλιον ῥᾳδίως λῦσαι καὶ τῇ χειρὶ ἐξελὼν εὐλύτως δοῦναι καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν στρέφων καὶ μέλλων καὶ τρέμων, ὥσπερ οἱ παραλελυμένοι τὰς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ πλῆρες ὂν αὐτὸ οὕτως ὄψει καὶ κενούμενον ἰδὼν οὐκ ὀδυνήσῃ, καὶ χρῆσθαι προελόμενος ῥᾳδίως δυνήσῃ, καὶ μὴ ἔχων οὐκ ἐπιποθήσεις, ἀλλὰ βιώσῃ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι τῶν ἀπόντων οὐκ ἐπιθυμῶν, τοῖς συμβεβηκόσιν οὐ δυσαρεστῶν. Καὶ εἴ τις βούλεται ἢ αὐτὸς ἐνδείας καὶ σπάνεως ἀπολυθῆναι ἢ ἄλλον παραλῦσαι, μὴ χρήματα αὐτῷ ζητείτω. Ὅμοιον γὰρ, φησὶν ὁ Βίων, ὡς εἴ τις τὸν ὑδρωπικὸν βουλόμενος παῦσαι τοῦ δίψους, τὸν μὲν ὕδρωπα μὴ θεραπεύοι, κρήνας δὲ καὶ ποταμοὺς αὐτῷ παρασκευάζοι. Κεῖνός τε γὰρ ἂν πρότερον πίνων διαῤῥαγείη ἢ παύσαιτο τοῦ δίψους, οὗτός τε οὐκ ἄν ποθ᾽ ἱκανωθείη, ὅταν ᾖ ἄπληστος καὶ δοξοκόπος καὶ δεισιδαίμων. Διὸ καὶ εἰ βούλει τὸν υἱόν σου τῆς ἐνδείας καὶ σπάνεως παῦσαι, μὴ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πέμπε, ὅπως χρήματα κτήσεται· εἰ δὲ μὴ, ἀλαζονείαν προσλαβὼν ἀπελεύσεται, περανεῖ δὲ οὐδέν· ἀλλ᾽ εἰς Ἀκαδημίαν πρὸς Κράτητα· ἐκεῖνος ἠδύνατο ἐξ ἀπλήστων καὶ πολυτελῶν ἐλευθερίους καὶ ἀφελεῖς κατασκευάζειν. Καὶ Μητροκλῆς δὲ ἐκεῖνος

ἔφη, ὡς ἔοικεν, ὅτε μὲν παρὰ Θεοφράστῳ καὶ Ξενοκράτει σχολάζοι, πολλῶν αὐτῷ ἐξ οἴκου ἀποστελλομένων φοβεῖσθαι, μὴ τῷ λιμῷ ἀποθάνοι, καὶ ἀεὶ σπανίζειν καὶ ἐνδεὴς εἶναι· μεταβὰς δὲ ὕστερον πρὸς Κράτητα κἂν ἄλλον προστρέφειν μηδενὸς πεμπομένου. Τότε μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἔδει ὑπόδημα ἔχειν καὶ τοῦτο ἀκάττυτον ἥλους οὐκ ἔχον· εἶτα χλανίδα, παίδων ἀκολουθίαν, οἰκίαν μεγάλην εἰς τὸ σύνδειπνον, ὅπως ἄρτοι καθαροὶ, ὄψον μὴ τὸ τυχὸν, οἶνος ἡδὺς, ὑποδοχὰς τὰς ἐπιβαλλούσας, ἵνα πολυτελῶς· ἐλευθέριος γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀναστροφὴ ἐκρίνετο· πρὸς Κράτητα δὲ μεταβάντι οὐδὲν ἦν τούτων, ἀλλ᾽ ἀφελέστερος τῷ τρόπῳ γενόμενος ἠρκεῖτο τρίβωνι καὶ μάζῃ καὶ λαχανίοις, οὐκ ἐπιποθῶν τὴν προτέραν δίαιταν (*) οὐδὲ τῇ παρούσῃ δυσχεραίνων. Πρὸς ῥῖγος ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸν τρίβωνα περιῄει τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων. Εἰ ἀλείψασθαι χρείαν ἔχοι, εἰσελθὼν ἂν εἰς τὸ βαλανεῖον τῷ γλοιῷ ἠλείψατο καὶ βαδίσας ἐνίοτε πρὸς τὴν κάμινον οὗ τὰ χαλκεῖα, τῶν μαινίδων ἀποπυρὶν ποιήσας περιχέας ἂν ἐλάδιον καθίσας ἠρίστησε. Καὶ ἐκάθευδε τὸ μὲν θέρος ἐν τοῖς ἱεροῖς, τὸν δὲ χειμῶνα ἐν τοῖς βαλανείοις οὐ σπανίζων ὥσπερ πρὸ τοῦ οὐδὲ ἐνδεὴς ὢν, ἀλλ᾽ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, διακόνους οὐκ ἐπιθυμῶν ἔχειν.

Θαυμαστὸν μὲν γάρ φησιν, εἰ Μάνης μὲν Διογένους ἄνευ δυνήσεται ζῆν, Διογένης δὲ ἄνευ Μάνητος οὐ δυνήσεται θαῤῥεῖν. Ὅταν δὲ ποιήσας ἀλαζόνα, πολυτελῆ, δεισιδαίμονα, δοξοκόπον, ἄπληστον, χρήματα πολλὰ διδῷς, οὐδὲν περανεῖς. Οὐκ ἀηδῶς γὰρ ὁ Φιλήμων,

πλοῦτον μεταλήψεσθ᾽ ἕτερον, οὐχὶ τὸν τρόπον.

Τούτου δὲ μένοντος τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως οὐκ ἀρκεῖται οὐδ' ἱκανοῦται, ἀλλ' ἐπιθυμίας καὶ ἐπιβολὰς τοσούτων καὶ τοιούτων ἔχει, ἐξ ὧν ἐν ἐνδείᾳ καὶ σπάνει ἔχονται·

ἄπληστον γὰρ ἔχουσι κακοὶ νόον.

Καὶ παῖς μὲν ὢν ἐπιθυμεῖ ἔφηβος γενέσθαι, ἔφηβος δὲ γενόμενος ζητεῖ πάλιν τὸ χλαμύδιον ἀποθέσθαι, ὅταν δὲ ἀνδρωθῇ, πάλιν εἰς τὸ γῆρας σπεύδει. Νῦν δέ φησιν ἀβίωτος ὁ βίος, στρατεία, λειτουργία, πολιτικὰ πράγματα, σχολάσαι αὐτῷ οὐκ ἔστι. Πρεσβύτης γέγονε, πάλιν ἐπιθυμεῖ τὰ ἐν νεότητι,

ἡ νεότης μοι φίλον ἀεὶ, τὸ δὲ γῆρας
βαρύτερον Αἴτνης,

καὶ μακαρίζει τὸν τοῦ παιδὸς βίον. Οἰκέτης ἐστὶν, ἐλεύθερος σπεύδει γενέσθαι, κἂν τούτου τύχω, φησὶ, πάντ' ἔχω. Γέγονεν ἐλεύθερος, δοῦλον εὐθὺς ἐπιθυμεῖ κτήσασθαι. Γέγονε τοῦτ' αὐτῷ, ἕτερον προσσπεύδει κτήσασθαι· μία γὰρ, φησὶ, χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ· εἶτα δύο, εἶτα καὶ ἀγρὸν, εἶτ' Ἀθηναῖος γενέσθαι, εἶτα ἆρξαι, εἶτα βασιλεῦσαι, εἶτα, ὥσπερ Ἀλέξανδρος, ἀθάνατος γενέσθαι· εἰ δὲ καὶ τούτου τύχοι, οἶμαι ἵνα Ζεὺς γένηται ἐπιθυμήσει. Πῶς οὖν ὁ τοιοῦτος οὐκ ἐνδεής; ἢ ποία χρημάτων ὕπαρξις τοιούτων ἐπιθυμιῶν ἀπολύει; Οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ πολλῆς ἐπάρχοντες καὶ προσόδους μεγάλας ἔχοντες οὐδὲν ἧττον σπανίζουσιν, ὥστε καὶ τυμβωρυχεῖν καὶ ἱεροσυλεῖν καὶ παρὰ τὸ προσῆκον φυγαδεύειν. Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλάκασι καὶ οὔτε τῆς ἀρχῆς ἀποστῆναι προαιροῦνται οὔτε τὰ καθ' ἑαυτοὺς λιτότερον ἐξάγουσιν· εἶτα ἀναγκάζονται πολλὰ ὧν βούλονται. Εἰ δὲ πάντων τις τῶν

τοιούτων ὑπεράνω γένοιτο, ἐν πολλῇ ἂν εἴη ἀδείᾳ καὶ ἀσπανιστίᾳ. Οὐκ ἀηδῶς γὰρ Κράτης·

Οὐκ οἶσθα, φησὶ, πήρα δύναμιν ἡλίκην ἔχει
θέρμων τε χοίνιξ καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν.

Τῷ ὄντι γὰρ μέγα καὶ ἀξιόλογον μετὰ πήρας καὶ θέρμων καὶ λαχάνων καὶ ὕδατος μηδενὸς φροντίζειν, ἀλλ' εἶναι ἀθώπευτον καὶ ἀκολάκευτον.

32. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ή τῆς Κύρου παιδείας.*

(*) *Ἦ γὰρ οὕτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἥδιον ζῶ, ὅσῳ πλείονα κέκτημαι; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω οὐδ' ὁτιοῦν ἥδιον νῦν, ἢ ὅτε πένης ἦν; Ὅτι δὲ πολλὰ ταῦτ' ἐστὶ, τοσοῦτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δ' ἄλλοις διανέμειν, πλειόνων δὲ ἐπιμελούμενον πράγματα ἔχειν. Νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια, οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται, ἥκει δέ τις ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν, ὥστ' ἔμοιγε δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας εἶπεν· Ἀλλὰ, ναὶ μὰ τὸν Δί', ὅταν σῷα ᾖ, πολλὰ ὁρῶν πολλαπλάσια ἐμοῦ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Οὔ τοι, ὦ Σάκα, οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ ἔχειν χρήματα, ὥσπερ ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν, ἵν' ὡς εἰδότι ἐγὼ τἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δ' ἀποβαλλόντων τι ὄψει οὐδένα δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα ἂν ἴδοις ὑφ'*

32. VIII. 3. 40.

ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν οὕτως ὥσπερ τὸ λαμβάνειν ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστὶν, [ἔφη,] ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς καὶ εἰς φίλους καὶ εἰς ξένους· ὅστις οὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον καὶ δαπανῶντα ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Σάκας, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγὼ τούτων εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας, οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου κἀμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, πάντα ταῦτα κέκτησο καὶ χρῶ ὥσπερ βούλει αὐτοῖς, ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι ὅ τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, τούτου μετέχειν.

33. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἐρυξίου.

Τί ποτ᾽ ἐστὶν ὃ χρώμεθα χρήμασι, καὶ πρὸς τί εὕρηται ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις; ὥσπερ τὰ φάρμακα πρὸς τὸ τὰς νόσους ἀπαλλάττειν· ἴσως γὰρ ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον φανερὸν γένοιτο. Ἐπειδὴ ἀναγκαῖον μὲν φαίνεται, ὅσα περ τυγχάνει χρήματα ὄντα, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι· τῶν δὲ χρησίμων γένος τι, ὃ καλοῦμεν χρήματα· λοιπὸν ἂν εἴη σκέψασθαι τὰ πρὸς τίνα χρείαν χρήσιμα χρῆσθαι χρήματά ἐστιν. Πάντα μὲν γὰρ ἴσως χρήσιμα, ὅσοις γε πρὸς τὴν ἐργασίαν χρώμεθα· ὥσπερ γε πάντα μὲν τὰ ψυχὴν ἔχοντα ζῶα, τῶν δὲ ζώων γένος τι καλοῦμεν ἄνθρωπον. Εἰ δή τις ἡμᾶς ἔροιτο, τίνος ἂν ἐκποδὼν ἡμῖν γενομένου οὐδὲν δεοίμεθα ἰατρικῆς οὐδὲ τῶν ταύτης ἐργαλείων, ἔχοιμ᾽ ἂν εἰπεῖν (*) ὅτι εἰ

33. Pag. 401. B.

αἱ νόσοι ἀπαλλαγείησαν ἐκ τῶν σωμάτων, καὶ μὴ γίγνοιντο παντάπασιν, ἢ γιγνομέναι παραχρῆμα ἀπαλλάττοιντο· Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡ ἰατρικὴ τῶν ἐπιστημῶν [ἡ] πρὸς τοῦτο χρησίμη, πρὸς τὸ νόσους ἀπαλλάττειν· εἰ δέ τις ἡμᾶς πάλιν ἔροιτο, τίνος ἂν ἡμῖν ἀπαλλαγέντος οὐδὲν δεοίμεθα χρημάτων, ἆρ᾽ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν; εἰ δὲ μὴ, πάλιν ὡδὶ σκοπώμεθα· φέρε, εἰ οἷός τε εἴη ζῆν ἄνθρωπος ἄνευ σιτίων καὶ ποτῶν, καὶ μὴ πεινῷ μηδὲ διψῷ, ἔσθ᾽ ὅ τι ἂν ἢ αὐτῶν τούτων δέοιτο ἢ ἀργυρίου ἢ ἑτέρου τινὸς, ἵνα ταῦτα ἐκπορίζηται; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ μὴ δεοίμεθα πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν, ὧν νῦν ἐνδεεῖς ἐσμεν, καὶ ἀλέας καὶ ψύχους ἐνίοτε καὶ τῶν ἄλλων ὅσων τὸ σῶμα ἐνδεὲς γιγνόμενον προσδεῖται, ἄχρηστ᾽ ἂν ἡμῖν εἴη τὰ καλούμενα χρήματα, εἰ μηδείς γε παντάπασι μηδενὸς δέοιτο τούτων, ὧν ἕνεκεν νυνὶ βουλόμεθα χρήματα ἡμῖν εἶναι, ἵνα ἐξικοίμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐνδείας τοῦ σώματος, ὧν ἂν ἑκάστοτε δεώμεθα; Εἰ δ᾽ ἔστιν ἄρα πρὸς τοῦτο χρήσιμον ἡ τῶν χρημάτων χρῆσις πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν τῶν ἐνδειῶν, εἴ γ᾽ οὖν ἡμῖν τοῦτο ἐκ μέσου ἀναιρεθείη, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα χρημάτων· ἴσως δ᾽ ἂν οὐδ᾽ εἴη παντάπασι χρήματα. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ὡς ἔοικε, τὰ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν χρήσιμα τῶν πραγμάτων, ταῦτα εἶναι χρήματα. Συνέφημεν ταῦτα εἶναι χρήματα. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐτάραττεν αὐτὸν σφόδρα τὸ λογίδιον. Τί δαὶ τὰ τοιάδε; πότερ᾽ ἂν φήσαιμεν οἷόν τ᾽ εἶναι ταὐτὸν πρᾶγμα πρὸς τὴν τοιαύτην ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμον εἶναι, τοτὲ δὲ ἀχρεῖον; Οὐκ ἔγωγ᾽ ἂν φαίην· ἀλλ᾽ εἴ τι δεοίμεθα τούτου, πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν καὶ χρή-

σιμόν μοι δοκεῖ εἶναι· εἰ δὲ μή, οὔ. Οὐκ οὖν εἰ ἄνευ πυρὸς οἷοί τε ἦμεν ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐργάσασθαι, οὐδὲ ἂν δεοίμεθα πυρὸς πρός γε τὴν τούτου ἐργασίαν· εἰ δὲ μὴ δεοίμεθα, οὐδ᾽ ἂν χρήσιμον ἡμῖν εἴη. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Οὐκ οὖν ὅσων ἄνευ οἷόν τε γίγνεσθαί τι, οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν χρήσιμον φαίνοιτο πρός γε τοῦτο. Οὐ γάρ. Οὐκ οὖν εἴ ποτε φαινοίμεθα οἷοί τε ὄντες ἄνευ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, (οἷς μὴ αὐτοῖς χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ ἱματίοις καὶ στρώμασι καὶ οἰκίαις,) παύειν τὰς τοῦ σώματος ἐνδείας, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι, οὐκ ἂν ἡμῖν οὐδὲ χρήσιμα γένοιτο πρός γε τοῦτο τἀργύριόν τε καὶ τὸ χρυσίον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄνευ τούτων οἷόν τε γίγνεσθαι. Οὐ γάρ. Οὐκ ἂν ἄρα οὐδ᾽ ἂν χρήματα ἡμῖν ταῦτα φανείη, εἰ μηδὲν χρήσιμα· ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἂν εἴη, οἷς τὰ χρήσιμα οἷοί τέ ἐσμεν ἐκπορίζεσθαι.

34. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μάλιστα δ᾽ ἂν ἴσως καὶ τοῦτο ὧδε θεωρηθείη, εἴ τις αὐτὸν πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον παραβάλλων σκοποῖτο, ὁποτέρα τῶν ἕξεων βελτίων, πότερον ὅταν τύχῃ νοσῶν, ἢ ὅταν ὑγιαίνων. Ἀλλὰ τοῦτό γ᾽, ἔφη, οὐ πολλῆς τινος τῆς σκέψεως δεῖται. Ἴσως γάρ, ἦν δ᾽ ἐγώ, παντὶ ἀνθρώπῳ εὔπορον γνῶναι, ὅτι ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἕξις κρείττων ἐστὶ τῆς τοῦ κάμνοντος. (*) Τί δέ; ποτέρον τυγχάνομεν πλειόνων τε καὶ μᾶλλον παντοδαπῶν δεόμενοι, ὅταν κάμνωμεν, ἢ ὅταν ὑγιαίνωμεν; Ὅταν κάμνωμεν. Ὅταν ἄρα αὐτοὶ ἑαυτῶν τυγχάνωμεν φαυλότατα διακείμενοι, τότε σφόδρα τε καὶ πλείστων τὰ πρὸς τὰς

34. Pag. 405. C.

ἡδονὰς τὰς διὰ τοῦ σώματος ἐν ἐπιθυμίαις τε καὶ δεήσεσίν ἐσμεν; Οὕτως. Οὐκ οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ αὐτὸς ἑαυτοῦ τότε φαίνεται βέλτιστα ἔχων, ὅταν ἐλαχίστων τῶν τοιούτων δέηται, οὕτω πάλιν καὶ δυοῖν ὄντοιν, εἰ ὁ μὲν τυγχάνει σφόδρα τε καὶ πολλῶν ἐν ἐπιθυμίᾳ τε καὶ δεήσει ὤν, ὁ δὲ ὀλίγων τε καὶ ἥσυχος, οἷον τὰ τοιάδε, ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τυγχάνουσι κυβευταὶ ὄντες, οἱ δὲ οἰνόφλυγες, ἕτεροι δὲ γαστρίμαργοι. Ἅπαντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον τυγχάνει ὄντα ἢ ἐπιθυμίαι. Σφόδρα γε. Αἱ δ᾽ ἐπιθυμίαι πᾶσαι οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔνδειαί τινων. Οἱ οὖν πλεῖστα τούτων πεπονθότες ἄνθρωποι, ἐν μοχθηροτέρᾳ ἕξει εἰσὶ τῶν μηδὲν ἢ ὡς ἐλάχιστα τοιαῦτα πεπονθότων. Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε καὶ σφόδρα μοχθηροὺς τοὺς τοιούτους ὑπολαμβάνω εἶναι καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοιούτους, τοσούτῳ καὶ μοχθηροτέρους.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, ΟΤΙ ΒΡΑΧΥΣ ΚΑΙ ΕΥΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΩΝ ΑΝΑΜΕΣΤΟΣ. ϡΗ.

1. Σοφοκλέους.

Ὦ θνητὸν ἀνδρῶν καὶ ταλαίπωρον γένος,
ὡς οὐδέν ἐσμεν, πλὴν σκιαῖς ἐοικότες
βάρος περισσὸν γῆς ἀναστρωφώμενοι.

2. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ᾽, ὅσοι περ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.

3. Φιλήμονος.

1. Fr. inc. 682. 2. V. 125. 3. Cleric. p. 352.

Τοιοῦτος ὁ βίος ἐστὶν ἀνθρώπου, γύναι·
εὐφραινόμεσθ᾽ ἔλαττον ἢ λυπούμεθα.

4. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Τοὺς ζῶντας εὖ δρᾷ κατθανὼν οὐδεὶς ἀνήρ.
γῆ καὶ σκιά, τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν βλέπει.

5. Φιλήμονος.

Οὐκ ἂν δύναιο μὴ γενέσθαι, δέσποτα,
ἄνθρωπος, ὢν ἄνθρωπος· ἄλλως οὖν βοᾷς·
τὸν ζῶντ᾽ ἀνάγκη πόλλ᾽ ἔχειν ἐστὶν κακά.

6. Διφίλου.

Ἄνθρωπός εἰμι, τοῦτο δ᾽ αὐτὸ τῷ βίῳ
πρόφασιν μεγίστην εἰς τὸ λυπεῖσθαι φέρει.

7. Μενάνδρου.

Ἄνθρωπος· ἱκανὴ πρόφασις εἰς τὸ δυστυχεῖν.

8. Μενάνδρου.

Ἅπαντα τὰ ζῶ᾽ ἔστι μακαριώτατα,
καὶ νοῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπου πολύ.
τὸν ὄνον ὁρᾶν ἔξεστι πρῶτα τουτονί.
οὗτος κακοδαίμων ἐστὶν ὁμολογουμένως.
τούτῳ κακὸν δι᾽ αὑτὸν οὐδὲν γίγνεται·
ἃ δ᾽ ἡ φύσις δέδωκεν [αὐτῷ,] ταῦτ᾽ ἔχει.
ἡμεῖς δὲ χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν
αὐτοὶ παρ᾽ αὑτῶν ἕτερα προσπορίζομεν.
λυπούμεθ᾽, ἂν πτάρῃ τις· ἂν εἴπῃ κακῶς,
ὀργιζόμεθ᾽· ἂν ἴδῃ τις ἐνύπνιον σφόδρα,
φοβούμεθ᾽· ἂν γλαὺξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν.
(*) ἀγωνίαι, δόξαι, φιλοτιμίαι, νόμοι,
ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐπίθετα τῇ φύσει κακά.

9. Σωτάδου.

4. Fr. 20, 5. Cleric. p. 352. 7. 8. Cleric. p. 244.

Αὐτὸς γὰρ ἐὼν παντογενὴς ὁ πάντα γεννῶν
οὐ κρίνει δικαίως τὰ κατ᾽ ἄνθρωπον ἕκαστον.
καὶ γὰρ κατὰ γαῖαν τὰ κακὰ πέφυκεν ἀεί·
καὶ τοῖς μεγάλοις ἀεὶ κακοῖς γέγηθ᾽ ὁ κόσμος.
ὅτι πάντες, ὅσοι περισσὸν ἠθέλησαν εὑρεῖν
ἢ μηχανικὸν ποίημα ἢ σοφὸν μάθημα,
οὗτοι κακὸν εἰς τὸν θάνατον τέλος ἐποίησαν,
ὑπὸ τοῦ γεννήτορος κόσμου κακῶς παθόντες.
Σωκράτην ὁ κόσμος πεποίηκεν σοφὸν εἶναι,
καὶ κακῶς ἀνεῖλεν τὸν Σωκράτην ὁ κόσμος,
ἐν τῇ φυλακῇ κώνειον ὅτι πιὼν τέθνηκε.
πουλύποδα φαγὼν ὁ Διογένης ὠμὸν τέθνηκεν.
Αἰσχύλῳ γράφοντι ἐπιπέπτωκε χελώνη.
Σοφοκλῆς ῥᾶγα φαγὼν σταφυλῆς, πνιγεὶς τέθνηκε.
κύνες οἱ κατὰ Θρᾴκην Εὐριπίδην ἔτρωγον.
τὸν θεῖον Ὅμηρον λιμὸς κατεδαπάνησεν.

10. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀγαθός, εὐφυὴς καὶ δίκαιος, εὐτυχὴς ὃς ἐὰν ᾖ,
τοῦ φθόνου λαβεῖν δεῖ μερίδα, μῶμον ἔχειν δεῖ.
πλουτεῖ τις ἄγαν, ἀλλὰ πάθος παρέλαβεν αὐτόν.
εὐσεβής τίς ἐστι, πενίαν δέδωκεν αὐτῷ.
μέγας ἐστὶ τεχνίτης τις, ἀτυχῆ πεποίηκεν αὐτόν.
κἂν ἐπὶ τὸ μέγιστον δίκαιος κριτὴς ὑπάρχῃ,
δεῖ τὸν φύσει νικώμενον, ἄδικον αὐτὸν εἰπεῖν.
πλούσιός τίς ἐστι, τὸ μέγα πτῶμα φοβεῖται.
ἰσχυρὸς ὑπάρχει, νόσου πεῖραν εὐλαβεῖται.
ἡμέρας μιᾶς ἀλυπία μέγ᾽ ἐστὶ κέρδος.
τί γάρ ἐσμεν ὅλως ἢ ποταπῆς γεγόναμεν ὕλης;
στόχασαι κατὰ σεαυτὸν τὸ βιωτικὸν νοήσας,
ἐκ τίνος ἐγένου καὶ τίς εἶ καὶ τίς πάλι γίνῃ.

11. Μενάνδρου.

Τυφλόν γε καὶ δύστηνον ἀνθρώπου βίος.

12. Εὔφρονος Διδύμων.

Ὦ Ζεῦ, τί ποθ᾽ ἡμῖν δοὺς χρόνον τοῦ ζῆν βραχὺν πλέκειν ἀλύπως τοῦτον ἡμᾶς οὐκ ἐᾷς;

13. Μιμνέρμου.

Ἡμεῖς δ᾽ οἷά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
ἔαρος, ὅτ᾽ αἶψ᾽ αὐγῇ αὔξεται ἠελίου,
τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ᾽ ἀγαθόν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι
ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
ἡ δ᾽ ἑτέρη θανάτοιο· μίνυνθα δὲ γίγνεται ἥβης
καρπὸς, ὅσον τ᾽ ἐπὶ γῆν κίδναται ἠέλιος.
αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὥρης,
αὐτίκα δὴ τεθνάναι βέλτιον ἢ βίοτος.
πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίγνεται, ἄλλοτέ τ᾽ οἶκος
τρυχοῦται, πενίης δ᾽ ἔργ᾽ ὀδυνηρὰ πέλει.
ἄλλος δ᾽ αὖ παίδων ἐπιδεύεται, ὧν τε μάλιστα
(*) ἱμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς ἀΐδην.
ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον, οὐδέ τίς ἐστιν
ἀνθρώπων, ᾧ Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδῷ.

14. Φιλήμονος.

Ὦ τρισμακάρια πάντα καὶ τρισόλβια
τὰ θηρί᾽, οἷς οὐκ ἔστι περὶ τούτων λόγος
οὔτ᾽ εἰς ἔλεγχον οὐδὲν αὐτῶν ἔρχεται,
οὔτ᾽ ἄλλο τοιοῦτ᾽ οὐδέν ἐστ᾽ αὐτοῖς κακὸν
ἐπακτόν· ἣν δ᾽ ἂν εἰσενέγκηται φύσιν
ἕκαστον, εὐθὺς καὶ νόμον ταύτην ἔχει.

11. Cleric. p. 246. 14. Cleric. p. 352.

ἡμεῖς δ᾽ ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον,
δουλεύομεν δόξαισιν εὑρόντες νόμους·
προγόνοισιν, ἐγγόνοισιν οὐκ ἔστ᾽ ἀποτυχεῖν
κακοῦ· πρόφασιν δ᾽ ἀεί τιν᾽ ἐξευρίσκομεν.

15. Σιμωνίδου.

Οὐδὲ γὰρ οἳ πρότερόν ποτ᾽ ἐπέλοντο
θεῶν δ᾽ ἐξ ἀνάκτων ἐγένοντο υἷες
ἡμίθεοι, ἄπονον οὐδὲ ἄφθιτον
οὐδ᾽ ἀκίνδυνον βίον ἐς γῆρας ἐξίκοντο τελέσαντες.

16. Σιμωνίδου.

Ὦ παῖ, τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος
πάντων, ὅσ᾽ ἔστι, καὶ τίθησ᾽ ὅπῃ θέλει.
νοῦς δ᾽ οὐκ ἐπ᾽ ἀνθρώποισιν· ἀλλ᾽ ἐφήμεροι
ἀεὶ βροτοὶ δὴ ζῶμεν, οὐδὲν εἰδότες
ὅπως ἕκαστον ἐκτελευτήσει θεός.
ἐλπὶς δὲ πάντας κἀπιπειθείη τρέφει,
ἄπρηκτον ὁρμαίνοντας· οἱ μὲν ἡμέρην
μένουσιν ἐλθεῖν, οἱ δ᾽ ἐτέων περιτροπάς.
νέωτα δ᾽ οὐδεὶς ὅστις οὐ δοκέει βροτῶν,
πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν ἵξεσθαι φίλος.
φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαβὸν
πρὶν τέρμ᾽ ἵκηται, τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν, τοὺς δ᾽ Ἄρεϊ δεδμημένους
πέμπει μελαίνης Ἀΐδης ὑπὸ χθονός,
οἱ δ᾽ ἐν θαλάσσῃ λαίλαπι κλονεύμενοι
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρῆς ἁλὸς
θνήσκουσιν, εὖτ᾽ ἂν μὴ δυνήσωνται ζόειν,
οἱ δ᾽ ἀγχόνην ἅψαντο δυστήνῳ μόρῳ
κἀὐτάγρετοι λείπουσιν ἡλίου φάος.
οὕτω κακῶν ἄπ᾽ οὐδέν, ἀλλὰ μυρίαι

βροτοῖσι κῆρες κἀνεπίφραστοι δύαι
καὶ πήματ' ἐστίν· εἰ δέ μοι πιθοίατο,
οὐκ ἂν κακῶν ἐρῷμεν οὐδ' ἐπ' ἄλγεσι
κακοῖς ἔχοντες θυμὸν αἰκιζοίμεθα.

17. Φιλήμονος.

Πολύ γ' ἐστὶ πάντων ζῶον ἀθλιώτατον
ἄνθρωπος, εἴ τις ἐξετάζοι κατὰ τρόπον.
τὸν γὰρ βίον περίεργον εἰς τὰ πάντ' ἔχων,
ἀπορεῖ τὰ πλεῖστα διὰ τέλους πονεῖ τ' ἀεί.
καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν ἡ γῆ θηρίοις
ἑκοῦσα παρέχει τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν,
(*) αὐτὴ πορίζουσ' οὐ λαβοῦσα· πάνυ μόλις
ὥσπερ τὸ κατὰ χρέος κεφάλαιον ἐκτίει
τὸ σπέρμα, τοὺς τόκους δ' ἀνευρίσκουσ' ἀεὶ
πρόφασίν τιν' αὐχμὸν ἢ πάχνην ἀποστερεῖ·
καὶ δὴ τυχὸν μὲν διὰ τὸ παρέχειν πράγματα
μόνους ἐν αὐτῇ, καὶ ποιεῖν τἄνω κάτω,
ταύτην παρ' ἡμῶν λαμβάνει τιμωρίαν.

18. Βάθωνος ἐξ Αἰτωλοῦ.

Ἄνθρωπος ὢν ἔπταικας, ἐν δὲ τῷ βίῳ
τέρας ἐστίν, εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου.

19. Μενάνδρου.

Ὁ πάντα βουληθεὶς ἂν ἄνθρωπος πονεῖν,
πᾶς ἂν γένοιτο πλούσιος τρόπον οὗτος
πάλιν φιλόσοφός τινι μαθήσει χρώμενος·
τὸ σῶμ' ὑγιαίνει τινὰ δίαιταν προσφέρων.
πλὴν ἕν τι τῶν πάντων ἀδύνατον ἦν ἄρα
εὑρεῖν, δι' οὗ τρόπου τις οὐ λυπήσεται.

17. Cleric. p. 354. 19. Cleric. p. 246.

οὐ γὰρ τὸ μὴ πράττειν κατὰ νοῦν ἔχει μόνον
λύπην, παρέχει δὲ φροντίδας καὶ τἀγαθά.

20. Φιλήμονος Ἐφήβῳ.

Οὐ τοῖς πλέουσι τὴν θάλατταν γίγνεται
μόνοισι χειμών, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ
τοῖς περιπατοῦσί που, Λάχης, ἐν τῇ στοᾷ,
καὶ τοῖς μένουσιν ἔνδον ἐν ταῖς οἰκίαις.
γ' οἱ μὲν πλέοντες ἐνίοθ' ἡμέραν μίαν
ἢ νύκτα χειμασθέντες, εἶτ' ἐκ τοῦ κακοῦ
σωτηρίας ἐπέτυχον, ἢ τὸ πνεῦμα γὰρ
αὐτοὺς τὸ σῷζον ἧκεν ἢ 'φάνη λιμήν.
ἐμοὶ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἐς ἡμέραν
χειμάζομαι μίαν γάρ, εἰς τὸ ζῆν δ' ὅλον·
ἀεὶ τὸ λυπεῖσθαι δὲ μεῖζον γίγνεται.

21. Εὐριπίδου Θυέστου.

Εἰ δ' ἄτερ πόνων
δοκεῖς ἔσεσθαι, μωρὸς εἶ, θνητὸς γεγώς.

22. Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Ἀλλ' ἡμέρα τοι πολλὰ καὶ μέλαινα νὺξ
τίκτει βροτοῖς.

23. Σοφοκλέους Μυσῶν.

Ἄμοχθος γὰρ οὐδείς, ὁ δ' ἥκιστα ἔχων μακάρτατος.

24. Σόλωνος.

Οὐδὲ μάκαρ οὐδεὶς πέλεται βροτός, ἀλλὰ πονηροὶ
πάντες, ὅσους θνητοὺς ἠέλιος καθορᾷ.

25. Βακχυλίδου Προσωδιῶν.

Πάντεσσι θνατοῖσι δαίμων ἐπέταξε πόνους ἄλλοισιν
ἄλλους.

26. Τοῦ αὐτοῦ Ἐπινικῶν.

20. Cleric. p. 304. 22. Fr. 15. 23. Fr. 359.

Οὐ γάρ τις ἐπιχθονίων πάντα γ᾽ εὐδαίμων ἔφυ.

27. *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Θνατοῖσι μὴ φῦναι φέριστον, μηδ᾽ ἀελίου
προσιδεῖν φέγγος, ὄλβιος δὲ οὐδεὶς βροτῶν πάντα χρόνον.

28. *Ἡρώδα Μιμιάμβων.*

Ὡς οἰκίην οὐκ ἔστιν εὐμαρέως εὑρεῖν
ἄνευ κακῶν ζώουσαν· ὃς δ᾽ ἔχει μεῖον,
τούτου τι μεῖζον τοῦ ἑτέρου δοκεῖ πρήσσειν.

29. *Σιμωνίδου.*

Ἓν δὲ τὸ κάλλιστον Χῖος ἔειπεν ἀνήρ·
οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.
παῦροί μιν θνητῶν οὔασι δεξάμενοι
στέρνοις ἐγκατέθεντο· πάρεστι γὰρ ἐλπὶς ἑκάστῳ
(*) *ἀνδρῶν, ἥτε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.*
θνητῶν δ᾽ ὄφρα τις ἄνθος ἔχῃ πολυήρατον ἥβης,
κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλ᾽ ἀτέλεστα νοεῖ.
οὔτε γὰρ ἐλπίδ᾽ ἔχει γηρασσέμεν οὐδὲ θανεῖσθαι,
οὐδ᾽ ὑγιὴς ὅταν ᾖ, φροντίδ᾽ ἔχει καμάτου.
νηπίοις ταύτῃ κεῖται νόος, οὐδὲ ἴσασιν
ὡς χρόνος ἔσθ᾽ ἥβης καὶ βιότου ὀλίγος
θνητοῖς· ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα
ψυχῇ τῶν ἀγαθῶν τλῆθι χαριζόμενος.

30. *Διονυσίου τοῦ τυράννου Ἀλκμήνης.*

Εἰ δ᾽ ἀξιοῖς σοι μηδὲν ἀλγεινόν ποτε
μηδὲν ἔσεσθαι, μακαρίως ἔχεις φρενῶν·
θεῶν γὰρ ἕξειν βίοτον οὐ θνητῶν δοκεῖς.

31. *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Χρήμασιν γὰρ εὐτυχῶ,
ταῖς συμφοραῖσι δ᾽, ὡς ὁρᾷς, οὐκ εὐτυχῶ.

31. Fr. 21.

32. *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.*

Γλυκεῖα γάρ μοι φροντὶς οὐδαμῇ βίου.

33. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
νοῦσοι δ᾽ ἀνθρώποισιν ἐφ᾽ ἡμέρῃ, αἱ δ᾽ ἐπὶ νυκτὶ
αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι.

34. *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Φεῦ φεῦ, βρότειαι πημάτων ὅσαι τύχαι,
ὅσαι τε μορφαὶ, τέρμα δ᾽ οὐκ εἴποι τις ἄν.

35. *Σοφοκλέους Οἰδίποδι τυράννῳ.*

Τίς γὰρ τίς ἀνὴρ πλέον
τᾶς εὐδαιμονίας φέρει,
ἢ τοσοῦτον ὅσον δοκεῖν,
καὶ δόξαντ᾽ ἀποκλῖναι;

36. *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Πόλλ᾽ ἔστιν ἀνθρώποισιν, ὦ ξένοι, κακά.

37. *Μενάνδρου.*

Ἄνευ κακῶν γὰρ οἰκίαν οἰκουμένην
οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἡ τύχη
τούτων δίδωσιν ἀφθονίαν, τοῖς δ᾽ οἱ τρόποι.

38. *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο· τῶν πολλῶν βροτῶν
δεῖ τοὺς μὲν εἶναι δυστυχεῖς, τοὺς δ᾽ εὐτυχεῖς.

39. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.*

Ἐγὼ τὸ μὲν δὴ πανταχοῦ θρυλλούμενον,
κράτιστον εἶναί φημι μὴ φῦναι βροτῷ.

40. *Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.*

32. Fr. 22. 33. V. 101. 34. Fr. 41. 35. V. 489. 36. Fr. 42. 37. Cleric. p. 246. 38. Fr. 43. 39. Fr. 20. 40. Fr. 7.

Οὐκ οἶδ᾽ ὅτῳ χρὴ κανόνι τὰς βροτῶν τύχας
ὀρθῶς ἀθρήσαντ᾽ εἰδέναι τὸ δραστέον.

41. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.*

Πολλαί γε πολλοῖς εἰσι συμφοραὶ βροτοῖς,
μορφαῖς δὲ διαφέρουσιν, ἓν δ᾽ ἂν εὐτυχὲς
μόλις πότ᾽ ἐξεύροι τις ἀνθρώπου βίῳ.

42. *Εὐριπίδου Ὀρέστης.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν, ὧδ᾽ εἰπεῖν ἔπος.
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ θεήλατος,
ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ᾽ ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

43. *Σοφοκλέους.*

Οὐ γὰρ θέμις ζῆν πλὴν θεοῖς ἄνευ κακῶν.

44. *Ὦ δαῖμον, ὡς οὐκ ἔστ᾽ ἀποστροφὴ βροτοῖς*
τῶν ἐμφύτων τε καὶ θεηλάτων κακῶν.

45. *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*

Τὰν δ᾽ ἀνθρώπου ζωὰν ποικιλομήτιδες ἆται
(*) *πημάτων πάσαις μεταλλάσσουσιν ὥραις.*

46. *Ζώοι τις ἀνθρώπων τὸ κατ᾽ ἦμαρ, ὅπως ἥδιστα πορσύνων,*
τὸ δ᾽ ἐς αὔριον αἰεὶ τυφλὸν ἕρπει.

47. *Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.*

Οὐ θαῦμ᾽ ἔλεξας, θνητὸν ὄντα δυστυχεῖν.

48. *Σοφοκλῆς Αἴαντι.*

Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον.

49. *Αἰσχύλου.*

Τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ᾽ ἐφήμερα φρονεῖ,
καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιά.

41. Locus est ex Ione 381. 42. Init. 43. Fr. inc. 683. 44 Fr. inc. 684. 45. Fr. 519. 46. Soph. Fr. inc. 685. 47. Fr. 4. 48. Ai. Locr. Fr. 13. 49. Fr. 282.

50. *Ὁμήρου.*

Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις.

51. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐ μὲν γάρ τί ποτ᾽ ἐστὶν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς,
πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

52. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τί γὰρ δὴ δεῖ θνητῶν ἕνεκα πτολεμίζειν
δειλῶν; οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
ἄλλοτε δὲ φθινύθουσιν ἀκήριοι, οὐδέ τις ἀλκή.

53. *Μενάνδρου Συναριστώσαις.*

Τρισάθλιόν γε καὶ ταλαίπωρον φύσει
πολλῶν τε μεστόν ἐστι τὸ ζῆν φροντίδων.

54. *Μενάνδρου Κιθαριστῇ.*

Ἆρ᾽ ἐστὶ συγγενές τι λύπη καὶ βίος.

55. *Θεόγνιδος.*

Οὔ τι μάλ᾽ ἀνθρώποις καταθύμια πάντα τελεῖται·
πολλῷ γὰρ θνητῶν κρέσσονες ἀθάνατοι.

56. *Ἀντιφῶντος.*

Εὐκατηγόρητος πᾶς ὁ βίος θαυμαστῶς, ὦ μακάριε, καὶ οὐδὲν ἔχων περιττὸν οὐδὲ μέγα καὶ σεμνόν, ἀλλὰ ταῦτα μικρὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ ὀλιγοχρόνια καὶ ἀναμεμιγμένα λύπαις μεγάλαις.

57. *Ποσιδίππου.*

Ποίην τις βιότοιο τάμῃ τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν
νείκεα καὶ χαλεπαὶ πρήξιες, ἐν δὲ δόμοις
φροντίδες, ἐν δ᾽ ἀγροῖς καμάτων ἅλις, ἐν δὲ θαλάσσῃ

50. Il. XXIV. 525. 51. Il. XVII. 446. 52. Il. XXI. 463. 53. Cleric. p. 168. 54. Cleric. p. 104. 55. V. 617.

τάρβος, ἐπὶ ξείνης δ᾽ ἢν μὲν ἔχῃς τι δέος,
ἢν δ᾽ ἀπορῇς, ἀνιαρόν· ἔχεις γάμον, οὐκ ἀμέριμνος
ἔσσεαι· οὐ γαμέεις, ζήσῃ ἐρημότερος.
τέκνα πόνοι, πήρωσις ἄπαις βίος, αἱ νεότητες
ἄφρονες, αἱ πολιαὶ δ᾽ ἔμπαλιν ἀδρανέες.
ἦν ἄρα τῶν πάντων τόδε λώϊον, ἠὲ γενέσθαι
μήποτε ἠὲ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον.

58. Δημοκρίτου.

(*) Διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίγνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισι.

59. Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς, πόσον χρόνον βιῴη, Χρόνον, εἶπεν, ὀλίγον, ἔτη δὲ πολλά.

60. Ἀριστοτέλους.

Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Ἀσθενείας ὑπόδειγμα, καιροῦ λάφυρον, τύχης παίγνιον, μεταπτώσεως εἰκὼν, φθόνου καὶ συμφορᾶς πλάστιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή.

61. Δημοκρίτου.

Ἅπαντες ἄνθρωποι συνειδήσει τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπραγμοσύνης τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχαῖς καὶ φόβοις ταλαιπωρέουσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθέοντες φόβου.

62. Ἡροδότου.

Αἵ γάρ τοι συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράττουσι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον· οὕτως ὁ μὲν θάνατος μοχθηρᾶς ἐούσης τῆς ζωῆς καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγο-

62. VII. 46.

νεν· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν τεύξας τὸν αἰῶνα δυσξύνετος ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

63. Ἀντιφῶντος.

Τὸ ζῆν ἔοικε φρουρᾷ ἐφημέρῳ τό τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρᾳ μιᾷ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ᾗ ἀναβλέψαντες πρὸς τὸ φῶς παρεγγυῶμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἑτέροις.

64. Ἡροδότου.

(*) Αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐχ οἱ ἄνθρωποι τῶν συμφορῶν.

65. Δημοκρίτου.

Γιγνώσκειν χρεὼν ἀνθρωπίνην βιοτὴν ἀφαυρήν τε ἐοῦσαν καὶ ὀλιγοχρόνιον πολλῇσί τε κηρσὶ συμπεφυρμένην καὶ ἀμηχανίῃσιν, ὅκως ἂν πρὸς μετρίης τε κτήσιος ἐπιμελῆται καὶ μετρῆται ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἡ ταλαιπωρίη.

66. Ἑρμολόχου.

Ἀτέκμαρτος ὁ πᾶς βίος, οὐδὲν ἔχων πιστὸν, πλανᾶται συντυχίαις· ἐλπὶς δὲ φρένας παραθαρσύνει· τὸ δὲ μέλλον ἀκριβῶς οἶδεν οὐδεὶς, [οὐδ᾽] ὁ θάνατος ὅπη φέρεται· θεὸς δὲ πάντας ἐν κινδύνοις θνατοὺς κυβερνᾷ. ἀντιπνέει δὲ πολλάκις ἀτυχίας δεινή τις αὔρα.

67. Ἐκ τῶν Κλειτομάχου.

Οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιόν ἐστιν, ἀλλὰ παντα φέρεται φορᾷ τινι παραλόγῳ.

68. Ζήνωνος.

Ζήνων ἔλεγεν, οὐδενὸς ἡμᾶς οὕτω πένεσθαι, ὡς χρόνου. Βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ καὶ μᾶλλον ἡ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους ἰάσασθαι δυναμένη.

69. Σωκράτους.

64. VII. 49. 68. Vid. Diogen. Laert. VII. 23.

Σωκράτης ἔλεγε νομίζειν ἀεὶ τοὺς θεοὺς γελᾶν ὁρῶντας τὴν τῶν ἀνθρώπων κενοσπουδίαν· μικρὰ γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ὄντα ἴσης σπουδῆς τυγχάνειν.

70. Νεοπτολέμου.

Νεοπτόλεμον τὸν τῆς τραγῳδίας ὑποκριτὴν ἤρετό τις, τί θαυμάζοι τῶν ὑπ' Αἰσχύλου λεχθέντων ἢ Σοφοκλέους ἢ Εὐριπίδου. Οὐδὲν μὲν τούτων, εἶπεν· ὃ δ' αὐτὸς ἐθεάσατο ἐπὶ μείζονος σκηνῆς, Φίλιππον ἐν τοῖς τῆς θυγατρὸς Κλεοπάτρας γάμοις πομπεύσαντα καὶ τρισκαιδέκατον θεὸν ἐπικληθέντα, τῇ ἑξῆς ἐπισφαγέντα ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐῤῥιμμένον.

71. Ἱπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Πολιτείας.

Πάντα μὲν ὦν τὰ θνατὰ δι' ἀνάγκαν φύσιος ἐν μεταβολαῖς καλινδεῖται, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν χερηόνων ἐπὶ τὰ βελτίονα μετατροπὰν λαμβάνοντα, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χερήονα. Γενόμενα γὰρ ἀέξεται τὰ πράγματα καὶ αὐξηθέντα ἀκμάζει καὶ ἀκμάσαντα γηράσκει καὶ τέλος ὕστατα φθείρεται, τὰ μὲν ὑπὸ φύσιος γινόμενα δι' αὐτᾶς τᾶς φύσιος ἐς τὸ ἄδηλον αὐτᾶς τερματιζόμενα καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἀδήλου ἐς τὸ θνατὸν ἐπισυνερχόμενα ἀμοιβᾷ γενέσιος καὶ ἀνταποδόσει φθορᾶς, κύκλον αὐταύτας ἀναποδιζοίσας· τὰ δὲ καὶ ὑπὸ ἀφροσύνας ἀνθρωπίνας, ὕβρει καὶ κόρῳ ζεσάσας. Οἶκοί τε καὶ πόλεις ὑπὸ μεγάλων εὐτυχημάτων ἀερθεῖσαι καὶ βίων βαθυπλούτων ἅμα τοῖς μακαριζομένοις ἀγαθοῖς ἐς τὸν ὄλεθρον ἔβασαν. Εἴτω δεῖ καὶ συμβαίνει πᾶσαν ἁγεμονίαν τρισὶ χρόνοις ὁρίζεσθαι, ἑνὶ μὲν καὶ πρώτῳ τῷ περιέχοντι τὰν κτᾶσιν, δευτέρῳ δὲ τῷ τὰν ἀπόλαυσιν, τελευταίῳ δὲ τῷ τὰν ἀπόλεσιν. Τοὶ μὲν γὰρ πρᾶτοι ἀτυχέες ἐόντες ἐκτήσαντο, τοὶ δὲ δεύτεροι εὐτυχέες γενόμενοι διέφθεραν. Τὰ μὲν ὦν ὑπὸ θεῶν διοικημένα, ἄφθαρτα δὲ ὄντα ὑπὸ ἀφθάρτων τὸν ἀεὶ χρόνον πέφυκε σώζεσθαι, τὰ δ' ὑπ' ἀνθρώπων θνατὰ ὄντα (*) ὑπὸ θνατῶν ἐπιδέχεται ποικίλαν ἀεὶ μεταβολάν. Κόρου μὲν γὰρ καὶ ὕβριος πέρας ὄλεθρος, ἀπορίας δὲ καὶ στενοχωρίας πέρας ἀνδραγαθία βίου ἀνθρωπίνου. Τὸ καὶ ἀφ' ἑτέρων αὐτὸν περαίνεσθαι.

72. Ἐκ τῶν Τέλητος Περὶ τοῦ μὴ εἶναι τέλος ἡδονήν.

Εἰ δὲ δεῖ τὸν εὐδαίμονα βίον ἐκ τῶν πλεοναζουσῶν ἡδονῶν συγκρῖναι, οὐδεὶς, φησὶν ὁ Κράτης, εὐδαίμων γεγονὼς ἂν εἴη. Ἀλλ' εἰ θέλει τις ἐκλογίσασθαι ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ πάσας τὰς ἡλικίας, εὑρήσει πολλῷ πλείους τὰς ἀλγηδόνας. Πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ παντὸς χρόνου ὁ ἥμισυς ἀδιάφορος, ἐν ᾧ καθεύδω· εἶθ' ὁ πρῶτος ὁ κατὰ τὴν παιδοτροφίαν ἐπίπονος. Πεινᾷ τὸ παιδίον, ἡ δὲ τροφὸς κατακοιμίζει· διψᾷ, ἡ δὲ λούει· κοιμηθῆναι θέλει, ἡ δὲ κρόταλον ἔχουσα ψοφεῖ. Εἰ δ' ἐκπέφευγε τὴν τιτθήν, παρέλαβε πάλιν ὁ παιδαγωγὸς, παιδοτρίβης, γραμματοδιδάσκαλος, ἁρμονικὸς, ζωγράφος. Προάγει ἡλικία, προσγίγνεται ἀριθμητικὸς, γεωμέτρης, πωλοδάμνης, ὑπὸ τούτων πάντων μαστιγοῦται, ὄρθρου ἐγείρεται, σχολάσαι οὐκ ἔστιν. Ἔφηβος γέγονεν, ἔμπαλιν τὸν κοσμητὴν φοβεῖται, τὸν παιδοτρίβην, τὸν ὁπλάμαχον, τὸν γυμνασίαρχον. Ὑπὸ πάντων τούτων μαστιγοῦται, παρατηρεῖται, τραχηλίζεται. Ἐξ ἐφήβων ἐστὶ καὶ ἤδη εἴκοσι ἐτῶν, ἔτι φοβεῖται καὶ παρατηρεῖ καὶ γυμνασίαρχον καὶ στρατηγόν. Παρακοιτεῖν ὅπου δεῖ, οὗτοι παρακοιτοῦσι· φυλάττειν καὶ ἀγρυπνεῖν, οὗτοι φυλάττουσιν· εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, οὗτοι ἐμβαίνουσιν. Ἀνὴρ γέγονε καὶ ἀκμάζει, στρατεύεται καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς

πόλεως, πολιτεύεται, στρατηγεῖ, χορηγεῖ, ἀγωνοθετεῖ, μακαρίζει ἐκεῖνον τὸν βίον, ὃν παῖς ὢν ἐβίωσε. Παρήκμασε καὶ ἔρχεται εἰς γῆρας, πάλιν παιδοτροφίαν ὑπομένει καὶ ἐπιποθεῖ τὴν νεότητα. Καὶ

ἡ νεότης μοι φίλον, τὸν δὲ γῆρας
βαρύτερον Αἴτνης.

Οὐχ ὁρῶ οὖν, πῶς εὐδαίμονά τις βίον ἔσται βεβιωκώς, εἴπερ δεῖ τῷ πλεονασμῷ τῶν ἡδονῶν ἐκμετρῆσαι.

73. Ἡροδότου ἱστορίας ζ΄.

Ἐπεὶ δ᾽ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ [μέσῃ,] ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν· καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου [λευκοῦ]. Ὡς δ᾽ ἐώρα πάντα τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος οὖν ἀνὴρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα ἤρετο τάδε· Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα εἰργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν δακρύεις. Ὁ δ᾽ εἶπεν· εἰσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι, ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος· εἰ τούτων γε ἐόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. Ὁ δὲ ἠμείβετο, λέγων, ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζωὴν πεπόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτως ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκεν (*) οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐχὶ ἅπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον

73. VII. 44.

ἢ ζῆν· αἵτε γὰρ συμφοραὶ συμπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράττουσι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. Οὕτως ὁ μὲν θάνατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζωῆς καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν τάξας τὸν αἰῶνα φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

74. Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτον, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα κακὰ εἰς μέσον συνενέγκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισιν, ἐγκύψαντες ἂν εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἐπιφεροίατο ὀπίσω τὰ εἰσηνέγκαντο.

Εἶναι δὲ θνητῶν οὐδένα οὐδ᾽ ἔσεσθαι, τῷ τὸ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισιν αὐτῶν μέγιστα.

75. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου.

Ποῖον, ἔφη, μέρος τῆς ἡλικίας ἄμοιρον τῶν ἀνιαρῶν; οὐ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γένεσιν τὸ νήπιον κλαίει, τοῦ ζῆν ἀπὸ λύπης ἀρχόμενον; οὐ λείπεται γοῦν οὐδεμιᾶς ἀλγηδόνος ἀλλὰ δι᾽ ἔνδειαν ἢ περιψυγμὸν ἢ θάλπος ἢ πληγὴν ὀδυνᾶται, λαλῆσαι μὲν οὔπω δυνάμενον ἃ πάσχει, κλαυθμυρίζόμενον δὲ καὶ ταύτην τῆς δυσαρεστήσεως μίαν ἔχον φωνήν· ὁπόταν δὲ εἰς τὴν ἑπταετίαν ἀφίκηται πολλοὺς πόνους διαντλῆσαν, ἐπέστησαν παιδαγωγοὶ καὶ γραμματισταὶ καὶ παιδοτρίβαι τυραννοῦντες, αὐξανομένῳ δὲ κριτικοί, γεωμέτραι, τακτικοί, πλῆθος δεσποτῶν· ἐπειδὰν δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφῇ, κοσμητὴς καὶ φόβος χείρων, ἔπειτα Λύκιον καὶ Ἀκαδημία καὶ γυμνασιαρχία καὶ ῥάβδοι καὶ κακῶν ἀμετρία. Καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίου χρόνος ὑπὸ σωφρονιστάς, καὶ

74. Herodot. VII. 152. 75. Pag. 366.

τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρεσιν τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς· ἐπειδὰν δὲ ἀπολυθῇ τούτων, φροντίδες ἄντικρυς ὑπέδυσαν καὶ διαλογισμοὶ, τίνα τις τοῦ ζῆν ὁδὸν ἐνστήσεται· καὶ τοῖς ὕστερον χαλεποῖς ἐφάνη τὰ πρῶτα παιδιὰ καὶ νηπίων ὡς ἀληθῶς φόβητρα· στρατεῖαι γὰρ καὶ τραύματα καὶ συνεχεῖς ἀγῶνες. Εἶτα λαθὸν ὑπῆλθε τὸ γῆρας, εἰς ὃ πᾶν συῤῥεῖ τὸ τῆς φύσεως ἐπίκηρον καὶ δυσαλθές. Κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν, [ὡς] ὀβολοστάτις ἡ φύσις ἐπιστᾶσα ἐνεχυριάζει τοῦτο μὲν ὄψιν, τοῦτο δὲ ἀκοὴν, πολλάκις δ' ἄμφω· κἂν ἐπιμένῃ τις, παρέλυσεν, ἐλωβήσατο, παρήρθρωσεν. Ἄλλα οἱ πολλοὶ γήρως ἀπακμάζουσι καὶ τῷ νῷ, καὶ δὶς παῖδες οἱ γέροντες κατὰ τὴν παροιμίαν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρωπείων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν περὶ πλείστου ποιῶνται θᾶττον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν. Ἀγαμήδης γοῦν καὶ Τροφώνιος, οἱ δειμάμενοι τὸ Πυθοῖ τοῦ θεοῦ τέμενος, εὐξάμενοι τὸ κράτιστον αὐτοῖς γενέσθαι, κατακοιμηθέντες οὐκ [ἔτ'] ἐξανέστησαν· οἵ τε τῆς Ἀργείας ἱερείας [υἱεῖς] ὁμοίως εὐξαμένης αὐτοῖς τῆς μητρὸς γενέσθαι τι τῆς εὐσεβείας παρὰ τῆς Ἥρας γέρας, ἐπειδὴ τοῦ ζεύγους ὑστερήσαντος ὑποδύντες αὐτοὶ διήνεγκαν εἰς τὸν νεὼν τὴν μητέρα, (*) μετὰ τὴν εὐχὴν νυκτὶ μετήλλαξαν. Μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι τὰ τῶν ποιητῶν, οἳ στόμασι θειοτέροις τὰ περὶ τὸν βίον θεσπιῳδοῦσιν, ὡς κατοδύρονται τὸ ζῆν· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι τοῦ ἀξιολογωτάτου, λέγοντος,

ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένοις.

καὶ,

οὐ μὲν γάρ τί ποτ' ἐστὶν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς,
Πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

τὸν δ' Ἀμφιάραον τί φησι;

Τὸν πέρι κῆρι φίλει Ζεύς τ' αἰγίοχος καὶ Ἀπόλλων
Παντοίην φιλότητ', οὐδ' ἵκετο γήραος οὐδόν.

Καὶ ὁ κελεύων

Τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακὰ,

[Τί σοι φαίνεται; ἀλλὰ παύομαι, μήποτε παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν μηκύνω καὶ ἑτέρων μιμνησκόμενος.] Ποίαν δέ τις ἑλόμενος ἐπιτήδευσιν ἢ τέχνην οὐ μέμφεται καὶ τοῖς παροῦσι χαλεπαίνει; Τὰς χειρωνακτικὰς ἐπέλθωμεν καὶ βαναύσους τέχνας πονουμένων ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα καὶ μόλις ποριζομένων τὰ ἐπιτήδεια, κατοδυρομένων δὲ ἑαυτοὺς καὶ πᾶσαν ἀγρυπνίαν πιμπλάντων ὀλοφυρμῶν τε καὶ φροντίδων. Ἀλλὰ τὸν πλωτικὸν καταλεξώμεθα περαιούμενον διὰ τοσῶνδε κινδύνων, καθὼς ἀπεφήνατο Βίας, μήτ' ἐν τοῖς τεθνηκόσιν ὄντα μήτ' ἐν τοῖς βιοῦσιν. Ὁ γὰρ ἐπίγειος ἄνθρωπος, ὡς ἀμφίβιος, ἑαυτὸν εἰς πέλαγος ἔῤῥιψεν ἐπὶ τῇ τύχῃ γεγονὼς [πᾶς]. Ἀλλ' ἡ γεωργία γλυκύ. Δῆλον. Ἀλλ' οὐχ ὅλον, ὥς φασιν, ἕλκος, αἰεὶ λύπης πρόφασιν εὑρισκόμενον, κλαῖον νυνὶ μὲν αὐχμὸν, νυνὶ δ' ἐπομβρίαν, νυνὶ δ' ἐπίκλυσιν, νυνὶ δ' ἐρυσίβην, νυνὶ δὲ θάλπος ἄκαιρον ἢ κρυμόν; Ἀλλ' ἡ πολυτίμητος πολιτεία (πολλὰ γὰρ ὑπερβαίνω) διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; Τὴν μὲν χαρὰν ἔχουσα φλεγμονῆς δίκην παλλομένην καὶ σφυγματώδη, τὴν δ' ἀπότευξιν ἀλγίστην καὶ θανάτων μυρίων χείρω. Τίς γὰρ ἂν εὐδαιμονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ ποππυσθείη καὶ κροτηθείη δήμου παίγνιον ἐκβαλλόμενον, συριττόμενον, ζημιούμενον, θνῆσκον, [ἐλεούμενον;] Ἐπεί τοι γε, Ἀξίοχε πολιτικὲ, ποῦ τέθνηκε Μιλτιάδης; ποῦ δὲ Θεμιστοκλῆς; ποῦ δὲ Ἐφιάλτης; ποῦ δὲ πρῴην οἱ δέκα στρατηγοί;

ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ, ΟΤΙ ΛΙΑΝ ΜΟΧΘΗΡΑ ΚΑΙ ΕΠΩΔΥΝΟΣ ΤΟΙΣ ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΣΙΝ. ϟΘ.

1. Φιλήμονος.

Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν αἰτία κακῶν
λύπη· διὰ λύπην καὶ μανία γὰρ γίγνεται
πολλοῖσι καὶ νοσήματ᾽ οὐκ ἰάσιμα.
αὑτούς τ᾽ ἀνῃρήκασι διὰ λύπην τινὲς,
ἐπὰν τὸ λυποῦν πλεῖον ἢ τὸ σῶζον ᾖ.

2. Κλεαινέτου.

(*) *Λύπη γὰρ ὀργή τ᾽ εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον*
ἐλθόντα μανία τοῖς ἔχουσι γίγνεται.

3. Φιλήμονος.

Οἴμοι· τὸ λυπεῖσθαι γὰρ ἐπὶ τὸ ῥῆμ᾽ ἄγει
τοῦτ᾽ εὐθὺς, ὡς ἔοικε, τὸν λυπούμενον·
λυπουμένῳ δ᾽ ὅταν τις ἀκολουθῶν λέγῃ
χαῖρ᾽, ἐξ ἀνάγκης οὗτος οἰμώζειν λέγει.

4. Εὐριπίδου.

Ὅστις δὲ λύπας φησὶ πημαίνειν βροτοὺς,
δεῖν δ᾽ ἀγχονῶν τε καὶ πετρῶν ῥιπτεῖν ἄπο,
οὐκ ἐν σοφοῖσίν ἐστιν· εὐχέσθω δ᾽ ὅμως
ἄπειρος εἶναι τῆς νόσου ταύτης ἀεί.

5. Φιλήμονος.

Οὕτως ὅταν ἐμπέσῃ τις εἰς τὸν νοῦν φόβος,
κἂκ τοῦ καθεύδειν οὗτος οὐκ ἐξέρχεται.

6. *Νόσον πολὺ κρεῖττόν ἐστιν ἢ λύπην φέρειν.*

7. Μενάνδρου.

1. Cleric. p. 354. 3. Cleric. p. 290. 4. Fr. inc. 90 5. Cleric. p. 354. 7. Cleric. p. 246.

Οὐκ ἔστι λύπης, ἄν περ ὀρθῶς τις σκοπῇ,
ἄλγημα μεῖζον τῶν ἐν ἀνθρώποις φύσει.

8. Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.

Ἔνεστι πάντων πρῶτον εἰδέναι τουτὶ,
φέρειν τὰ συμπίπτοντα μὴ παλιγκότως.
χοὗτός γ᾽ ἀνὴρ ἄριστος, αἵ τε συμφοραὶ
ἧσσον δάκνουσιν· ἀλλὰ ταῦτα γὰρ λέγειν
ἐπιστάμεσθα, δρᾶν δ᾽ ἀμηχάνως ἔχει.

9. Ἀλέξιδος.

Λύπη μανίας κοινωνίαν ἔχει τινά.

10. Εὐριπίδου.

Λῦπαι γὰρ ἀνθρώποισι τίκτουσιν νόσους.

11. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδα.

Ἧπου τὸ μέλλον ἐκφοβεῖ καθ᾽ ἡμέραν,
ὡς τοῦ γε πάσχειν τοὐπιὸν μεῖζον κακόν.

12. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Φρονῶ δ᾽ ἃ πάσχω, καὶ τόδ᾽ οὐ σμικρὸν κακόν.
τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινὰ
νοσοῦντα· κέρδος δ᾽ ἐν κακοῖς ἀγνωσία.

13. *Ὤικτειρ᾽ ἀκούσας· οἰκτρὰ γὰρ τὰ δυστυχῆ*
βροτοῖς ἅπασι, κἂν θυραῖος ὢν κυρῇ.

14. *Ἄνθρωπος ὢν*
οὐδεὶς ἄλυπος τὸν βίον διήγαγεν,
οὐδὲ μέχρι τέλους ἔμεινεν εὐτυχῶν.

15. Εὐριπίδου Ὀρέστης.

Λύπη μάλιστά γ᾽ ἡ διαφθείρουσά με.
δεινὴ γὰρ ἡ θεὸς, ἀλλ᾽ ὅμως ἰάσιμος.

16. Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.

8. Fr. 3. 10. Fr. inc. 91. 11. Fr. 22. 12. Fr. 7. 13 Andromach. 422. 15. V. 399. 16. Fr. 10.

Ἀλλ᾽ οὐ γὰρ ὀρθῶς ταῦτα, γενναίως ἴσως
ἔπραξας· αἰνεῖσθαι δὲ δυστυχῶν ἐγὼ
μισῶ· λογισμὸς γὰρ τοὖργον οὐ νικᾷ ποτε.

17. Ἀπολλοδώρου Παραλογιζόμενοι.

Οὐ δεῖ λέγειν (γὰρ) μακάριον τὸν χρήματα
ἔχοντα πλεῖστα, τὸν δὲ μὴ λυπούμενον.

18. Μενάνδρου.

Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν ἀνθρώπων κακῶν
ὄντων, μέγιστόν ἐστιν ἡ λύπη κακόν.

19. Σοφοκλέους Τυροῦς.

Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι.

20. Σοφοκλέους Ἐριφύλη.

Πῶς οὖν μάχωμαι θνητὸς ὢν θείᾳ τύχῃ,
ὅπου τὸ δεινὸν ἐλπὶς οὐδὲν ὠφελεῖ;

21. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Τὸ γὰρ ἐσλεύσσειν οἰκεῖα πάθη,
μηδενὸς ἄλλου παραπράξαντος,
μεγάλας ὀδύνας ὑποτείνει.

22. Φιλήμονος.

Ἀγαθὴ γὰρ ἡ λύπη καθ᾽ αὑτῆς ἀναπλάσαι
ἀτεχνῶς διπλάσια τῆς ἀληθείας κακά.

23. Πινδάρου Ὀλυμπιονίκων.

(*) Αἱ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν.

24. Ἄμφιδος Φιλαδέλφων.

Ἄπολλον, ὡς δυσάρεστόν ἐστ᾽ ἀνιώμενος
ἄνθρωπος, ἐφ᾽ ἅπασίν τε δυσχερῶς ἔχει.

25. Παροιμία.

18. Cleric. p. 248. 19. Fr. 584. 20. Fr. 205. 21. V. 260. 22. Cleric. p. 354. 23. VII. 55. 25. Amphidi tribuit Apostolius XIV. 74.

Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει.

26. Ἀπολλοδώρου Γάλακτος.

Τοῖς γὰρ μεριμνῶσίν τε καὶ λυπουμένοις
ἅπασα νὺξ ἔοικε φαίνεσθαι μακρά.

27. Ἀντιφάνους.

Λύπη μανίας ὁμότοιχος εἶναί μοι δοκεῖ.

28. Ἀλέξιδος.

Τῶν μετρίων αἱ μείζονες
λῦπαι ποιοῦσι τοῦ φρονεῖν μετάστασιν.

29. Ποσιδίππου ἐκ Μύρμηκος.

Οὕτω τι πολύπουν ἐστὶν ἡ λύπη κακόν.

30. Ποσιδίππου ἐξ Ὁμοίων.

Ἔργον γε λύπην ἐκφυγεῖν, ἡ δ᾽ ἡμέρα
ἀεί τι καινὸν εἰς τὸ φροντίζειν φέρει.

31. Ἀντιφάνους ἐξ Ἰατροῦ.

Ἅπαν τὸ λυποῦν ἐστιν ἀνθρώπῳ νόσος,
ὀνόματα δ᾽ ἔχουσα πολλά.

32. Τοῦ αὐτοῦ ἐξ Εὐπλοίας.

Λυπηρὸν ἀνθρώποισι καὶ τὸ ζῆν κακῶς,
ὥσπερ πονηροὶ ζωγράφοι, τὰ χρώματα
πρώτιστον ἀφανίζουσιν ἐκ τοῦ σώματος.

33. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος.

Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρίτης ἔλεγε τοὺς πεισθέντας ὅτι ἕτεροί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ σώματος, ἀλυπότατα διάξειν. Καὶ μὴν εἶπεν, ὅτι οἱ υἱεῖς αὐτοῦ ἕτεροί εἰσι πάντες ἐπίστανται, καὶ ὅμως ὑπὸ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς λύπης πολλοὶ ἑαυτοῖς διαχρῶνται.

34. Εὐφράντου.

Εὐφράντης ὁ Σύρος τὴν γυναῖκα ἀποβαλὼν ἔλεγεν, Ὦ

φιλοσοφία, τυραννικά σου τὰ ἐπιτάγματα, λέγεις, φίλει· κἂν ἀποβάλῃ τις, λέγεις, μὴ λυποῦ.

35. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις ἄλυπος διάγοι, Τοῦτο ἀδύνατον εἶπεν· οὐ γάρ ἐστι πόλιν ἢ οἰκίαν οἰκοῦντα καὶ ἀνθρώποις ὁμιλοῦντα μὴ λυπεῖσθαι.

ΠΕΡΙ ΝΟΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ ΑΝΙΑΡΩΝ ΛΥΣΕΩΣ. Ρ.

1. Εὐριπίδου Ὀρέστῃ.

Ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον, ἐπίκουρον νόσου,
ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί τε.

2. Ἐν ταὐτῷ.

Ἰδοὺ φίλον τοι τῷ νοσοῦντι δέμνια,
ἀνιαρὸν (ὂν) τὸ κτῆμ᾽, ἀναγκαῖον δ᾽ ὅμως.
Αὖθις δ᾽ ἐς ὀρθὸν στῆσον, ἀνακύκλει δέμας.
Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀπορίας ὕπο.
Ἦ κἀπὶ γαίας ἁρμόσαι πόδας θέλεις;
Μάλιστα· δόξαν γὰρ τόδ᾽ ὑγιείας ἔχει.
κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν, κἂν ἀληθείας ἀπῇ.

3. Εὐριπίδου.

Πρὸς τὴν νόσον τοι καὶ τὸν ἰατρὸν χρεὼν
ἰδόντ᾽ ἀκεῖσθαι, μὴ ᾽πιτακτὰ φάρμακα
διδόντ᾽, ἐὰν μὴ ταῦτα τῇ νόσῳ πρέπῃ.

4. Νόσοι δὲ θνητῶν, αἱ μέν εἰσ᾽ αὐθαίρετοι,
αἱ δ᾽ ἐκ θεῶν πάρεισιν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ
ἰώμεθ᾽ αὐτάς. ἀλλά σοι λέξαι θέλω,
εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶν θεοί.

1. V. 211. 2. V. 229. 3. Fr. Bellerophont. 22. 4. Fr. Beller. 23.

5. Φιλήμονος Μύστιδος.

(*) Πολὺ μεῖζόν ἐστι τοῦ κακῶς ἔχειν κακὸν,
τὸ καθ᾽ ἕνα πᾶσι τοῖς ἐπισκοπουμένοις
δεῖν τὸν κακῶς ἔχοντα, πῶς ἔχει, λέγειν.

6. Ἐκ τῶν Ἡλιοδώρου Ἰταλικῶν Θεαμάτων.

Ἰταλίης οὐ πολλὸν ὑπερστείχοντι κολώνην
Γαυρείην, χώρη τις ὁδιτάων ἐπὶ λαιὰ
κέκλιται ἀργήεσσα, χιὼν ὥς· ἐκ δέ οἱ ὕδωρ
ἀΐσσει μάλα πικρὸν ἀναπνεῦσαι πιέειν τε.
κεῖνο πολυστάφυλοι περιναιέται ἀνέρες ὕδωρ
ὄσσων ἄλκαρ ἔχουσιν· ὁ μὲν λοετροῖο χατίζων
αὔτως, ὄφρα κε μοῦνον ἐν ὕδατι γυῖα καθήρῃ,
ὀφθαλμοὺς βλεφάροισι λίην ἀραρόσι καλύψας
δύεται, ὥς μή οἵ τι παραδράμῃ ἕρκεος εἴσω
ὑγρὸν ἐπὶ γλήνης· τὸ γὰρ ἄλγεος εἴη.
ὃς δέ κε λημηρὴ νεφέλῃ λελυσμένος ὄσσε
ἀσχάλλῃ ὀδύναις, κεροειδέα δ᾽ ἀμφὶ χιτῶνα
οἶδος πιαλέοισι περιβριθῇ πελάνοισι
κείνῳ καίριόν ἐστι καὶ ἀσφαλὲς ὄμμα διῆναι,
ἀμπετὲς, ἀκλήιστον· ἄφαρ δ᾽ ἀπὸ πᾶσα τελέσθη
θυμοδακὴς ὀδύνη, ῥέα δ᾽ ἔκθεται ὕδατι νοῦσος.

7. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ἐστι νόσος, ἔφη, Ταραγμὸς σώματος.

8. Διογένους.

Διογένης πρός τινα τῶν συνήθων τὸ σῶμα βεβλαμμένον καὶ ποτνιώμενον, Εὖ, ἔφη, φίλος ὅτι πονεῖς, ἵνα μὴ πονῇς.

9. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δεύτερον.

5. Cleric. p. 312. 9. Pag. 24.

Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, ἕως μὲν ἂν ἐῤῥωμένος ᾖ τις οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ' ἕκαστα σαθρῶν· ἐπειδὰν δὲ ἀῤῥώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ᾖ.

10. Ἀγάθωνος Σαμίου ἐν δευτέρῳ Περὶ Ποταμῶν.

Ἴναχος ποταμός ἐστι τῆς Ἀργείας χώρας, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη κύουρα καλουμένη, πηγάνῳ παρόμοιος, ἣν αἱ γυναῖκες ὅταν ἀκινδύνως ἐκτρῶσαι θέλωσιν, ἐν οἴνῳ βεβρεγμένην τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιτιθέασιν.

11. Χρυσέρμου Κορινθίου ἐν τῷ ιγ' Περὶ Ποταμῶν.

Ἐν Εὐφράτῃ ποταμῷ τῆς Παρθίας γεννᾶται λίθος Ἀετίτης καλούμενος, ὃν αἱ μαῖαι ταῖς δυστοκούσαις ἐπὶ τὰς γαστέρας ἐπιτιθέασι, καὶ παραχρῆμα τίκτουσιν ἄτερ ἀλγηδόνος. Εὑρίσκεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ βοτάνη Ἄξαλλα, μεθερμηνευομένη θερμόν· ταύτην οἱ τεταρταΐζοντες, ὅταν ἐπὶ τοῦ στήθους τιθῶσιν, ἀπαλλάσσονται παραχρῆμα.

12. Νικίου ἐν τοῖς Περὶ Λίθων.

Ἐν ὄρει Δριμύλον καλουμένῳ τῆς Παρθίας γεννᾶται λίθος Σαρδόνυχι παρόμοιος, ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἀμβλυωπίας εἰς ὕδωρ θερμὸν βαλλόμενος.

13. Ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους συναγωγῆς Ἀκουσμάτων Θαυμασίων.

Ἐν Τραπεζοῦντι τῇ ἐν τῷ Πόντῳ γίγνεται τὸ ἀπὸ τῆς πύξου μέλι βαρύοσμον, καί φασι τοὺς μὲν ὑγιαίνοντας ἐξιστάναι, τοὺς δ' ἐπιλήπτους καὶ τελέως ἀπαλλάσσειν.

14. Καλλισθένους Συβαρίτου ἐν ιγ' Γαλατικῶν.

Ἄραρ ποταμός ἐστι τῆς Κελτικῆς, παρὰ τὸ τῷ Ῥοδα-

13. Pag. 91. Sylb.

νῷ ἡρμόσθαι τὴν προσηγορίαν εἰληφώς· (*) καταφέρεται γὰρ εἰς τοῦτον κατὰ τὴν χώραν τῶν Ἀλλοβρόγων. Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ μέγας ἰχθὺς, Κλουπαῖα καλούμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. Οὗτος αὐξομένης μὲν τῆς σελήνης, λευκός ἐστι, μειουμένης δὲ μέλας γίγνεται παντελῶς, ὑπεραυξήσας δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀκανθῶν ἀναιρεῖται. Εὑρίσκεται δ' ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ λίθος χόνδρῳ παρόμοιος ἁλὸς, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς τεταρταίας νόσους, τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι τοῦ σώματος προσδεσμευόμενος τῆς σελήνης μειουμένης.

15. Ἀρχελάου ἐν πρώτῳ Περὶ Ποταμῶν.

Λυκόρμας τῆς Αἰτωλίας ποταμός ἐστι, μετωνομάσθη δ' Εὔηνος. Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη Ζάρισα προσαγορευομένη, λόγχῃ παρόμοιος, ποιοῦσα πρὸς ἀμβλυωπίας ἄριστα.

16. Θρασύλλου ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς.

Νεῖλος ποταμός ἐστι τῆς Αἰγύπτου, ἐκαλεῖτο δὲ τὸ πρότερον Μέλας· γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος κυάμῳ παρόμοιος, ὃν ἂν κύνες ἴδωσιν, οὐχ ὑλακτοῦσι· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς τοὺς δαιμονιζομένους· ἅμα γὰρ [τῷ] αὐτὸν προστεθῆναι ταῖς ῥισὶν ἐξέρχεται τὸ δαιμόνιον.

17. Τιμαγόρου ἐν πρώτῳ Περὶ Ποταμῶν.

Κάϊκος ποταμός ἐστι τῆς Μυσίας, φύεται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη ἡλιφάρμακος καλουμένη, ἣν οἱ ἰατροὶ τοῖς αἱμοῤῥαγοῦσιν ἐπιτιθέασι, καὶ τῶν φλεβῶν μεσολαβοῦσι τὴν ἔκρυσιν.

18. Κτησίου Κνιδίου ἐν δευτέρῳ Περὶ Ὀρῶν.

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τεύθρας καλούμενον, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος ἀντιπαθὴς προσονομαζόμενος, ὃς

κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφοὺς καὶ λέπρας, δι' οἴνου τριβόμενος καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιθέμενος.

19. Σωστράτου ἐν πρώτῳ Μυθικῆς Ἀγωγῆς.

Ἐν Τίγριδι ποταμῷ τῆς Ἀρμενίας γεννᾶται βοτάνη κριθῇ παρόμοιος ἀγρίᾳ. Ταύτην οἱ ἐγχώριοι θερμαίνοντες ἐν ἐλαίῳ καὶ ἀλειφόμενοι, οὐδέποτε νοσοῦσι μέχρι τῆς ἀνάγκης τοῦ θανάτου.

20. Κλειτοφῶντος Ῥοδίου ἐν ά Ἰνδικῶν.

Ἐν Ἰνδῷ ποταμῷ τῆς Ἰνδίας φύεται βοτάνη Καρπύκη καλουμένη βουγλώσσῳ παρεμφερής, ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἰκτέρους διὰ ὕδατος χλιαροῦ διδομένη.

21. Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ Στυγός.

Ἥ τε ἰτέα αὕτη τὸν καρπὸν ἀποβάλλει πρὶν ἐκθρέψαι· διὸ ὠλεσίκαρπον αὐτὸν ὁ ποιητὴς ὀνομάζει. Καὶ μέντοι ἱστόρηται, ὡς μετὰ οἴνου δοθεὶς ὁ ταύτης καρπὸς ἀγόνους ποιεῖ τοὺς πιόντας καὶ κατασβέννυσι τὸ σπέρμα καὶ μαραίνει τὴν γόνιμον ὁρμήν.

22. Ἐκ τῆς Τροφίλου συναγωγῆς Ἀκουσμάτων Θαυμασίων.

Τὸ τῆς ἴκτιδος λέγεται αἰδοῖον εἶναι οὐχ ὅμοιον τῇ φύσει τῶν λοιπῶν ζώων, ἀλλὰ στερεὸν διὰ παντὸς οἷον ὀστοῦν. Φασὶ δὲ καὶ στραγγουρίας αὐτὸ φάρμακον εἶναι ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ δίδοσθαι ἐπιξυόμενον.

23. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Φασὶ τὸν γαλεώτην, ὅταν ἐκδυῇ τὸ δέρμα καθάπερ ὁ ὄφις, ἐπιστραφέντα καταπίνειν· τηρεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τοῖς ἐπιλήπτοις.

*) Ἐν τῷ αὐτῷ.

22. Ex Aristot. Θαυμ. Ἀκ. p. 91. Sylb. 23. Ibid. p. 98.
*) Aristot. ibid. p. 99.

Φασὶ τὴν φώκην ἐξεμεῖν τὴν πιτύαν, ὅταν ἁλίσκηται· εἶναι δὲ φαρμακῶδες, καὶ τοῖς ἐπιληπτικοῖς χρήσιμον.

24. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἐν Ἄργει φασὶ γίγνεσθαι ἀκρίδος τι γένος, ἣν καλεῖσθαι σκορπιομάχον· ὅταν γὰρ ἴδῃ τάχιστα σκορπίον, ἀνθίσταται αὐτῷ. Ἀγαθὸν δέ φασιν εἶναι καὶ πρὸς τὰς πληγὰς τοῦ σκορπίου τὸ ἐπιφαγεῖν αὐτήν.

25. Ἀλκμαίωνος.

(*) Λέγει δὲ τὰς νόσους συμπίπτειν ὡς μὲν ὑφ' οὗ, δι' ὑπερβολὴν θερμότητος ἢ ξηρότητος· ὡς δὲ ἐξ οὗ, διὰ πλῆθος τροφῆς ἢ ἔνδειαν· ὡς δὲ ἐν οἷς, αἷμα ἢ μυελὸν ἢ ἐγκέφαλον· γίνεσθαι δέ ποτε καὶ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτιῶν, ὑδάτων ποιῶν ἢ χώρας ἢ κόπων ἢ ἀνάγκης ἢ τῶν τούτοις παραπλησίων.

26. Διοκλέους.

Διοκλῆς τὰς πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν γίνεσθαι ἔφη.

27. Ἐρασιστράτου.

Ἐρασίστρατος ἔλεγε πλῆθος καὶ διαφθορά, τἀνωτάτω αἴτια.

28. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

Ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ, ἄπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον, παύσασθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. Εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐστι, λαβών τι τοιοῦτον, οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς ἅπαξ ἢ δίς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστι, παύσεται.

24. Ex Aristot. Θαυμ. Ἀκ. p. 117. 28. Pag. 185.

ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΝΗΝ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ. ΡΑ.

1. Πυθαγόρου.

Οὐδ᾽ ὑγιείας τῆς κατὰ σῶμ᾽ ἀμέλειαν ἔχειν χρή· ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε ποιεῖσθαι· μέτρον δὲ λέγω τόδ᾽, ὃ μή σ᾽ ἀνιήσει. εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάρειον, ἄθρυπτον.

2. Ἀλκμαίωνος.

Ἀλκμαίων ἔφη τῆς μὲν ὑγείας εἶναι συνεκτικὴν τὴν ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων ὑγροῦ, ξηροῦ, θερμοῦ, πικροῦ, γλυκέος, καὶ τῶν λοιπῶν· τὴν δ᾽ ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν νόσου παρασκευαστικὴν εἶναι.

3. Πλουτάρχου.

Ἡ ὑγεία ταῖς ἡδοναῖς, ὥσπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόσιν, ἀσφαλῆ καὶ καλὴν γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωσι. Κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν, ὅτι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ· ἀληθέστερον γὰρ ἄν τις εἴποι τὴν ὑγείαν ἥδυσμα θειότατον εἶναι καὶ προσηνέστατον. Ἑφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶσιν, οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι· καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ, [καὶ ἁρπαλέον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ πρόσφορον].

4. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορείου.

Περὶ δὲ γενέσεως παίδων τάδε ἔλεγε. Καθόλου μὲν φυλάττεσθαι τὸ καλούμενον προφερές· οὔτε γὰρ τῶν φυτῶν οὔτε τῶν ζώων εὔκαρπα τὰ προφερῆ γίγνεσθαι,

3. T. II. p. 126. C.

ἀλλὰ χρόνον τινὰ προπαρασκευάζεσθαι τῆς καρποφορίας, ἐν ᾧ ἐξισχύσαντα καὶ τετελειωμένα τὰ σώματα παρέχειν τά τε σπέρματα καὶ τοὺς καρποὺς δεδύνηται· πολλὰ δὲ εἶναι ἐν τῷ (βίῳ) ἐν οἷς ἡ ὀψιμαθία ἐστὶ βελτίων, οἷον καὶ τὸ τοῦ ἀφροδισιάζειν πρᾶγμα. Δέον οὖν ἔτι παῖδας οὕτως ἄγεσθαι διὰ τῶν ἀσκημάτων ἀσχόλους, ὥστε μὴ μόνον μὴ ζητεῖν, ἀλλ᾽ εἰ δυνατὸν μηδὲ εἰδέναι τὴν τοιαύτην συνουσίαν ἐντὸς τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. (*) Ὅταν δὲ καὶ εἰς τοῦτο ἀφίκηται, σπανίοις εἶναι χρηστέον τοῖς ἀφροδισίοις· τοῦτο γὰρ πρός τε τὴν τῶν γεννώντων καὶ γεννησομένων εὐεξίαν πολὺ συμβάλλεσθαι. Ἔλεγε δὲ μήτε τρυφῆς μήτε μέθης πλήρη ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ γεννᾶν ὁμιλεῖν· οὐ γὰρ οἴεσθαι ἐκ φαύλης καὶ ἀσυμφώνου καὶ ταραχώδους κράσεως εὔρυθμα καὶ καλά, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἀγαθὰ τὴν ἀρχὴν γίγνεσθαι.

5. Πλάτωνος.

Φαίην ἂν δὴ καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν, ὅπως μήθ᾽ ἡδοναῖς τισι πολλαῖς ἅμα καὶ λαιμάργοις προσχρήσεται ἡ κύουσα, μήτ᾽ αὖ λύπαις· τὸ δὲ λεῖον καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διασώζει τὸν τότε χρόνον.

6. Πλουτάρχου.

Τὰ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων· Ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημιουργῶν, καὶ

τὰ πανοῦργα ταῦτ᾽ ὀψάρια καὶ ὑποτρίμματα

[κατὰ τὸν κωμικὸν,] ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετατίθησιν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ παραλλάττει τὸ συμφέρον.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Δεῖ θαῤῥοῦντας μάχεσθαι πρὸς τὰς ὀρέξεις ἐκφερο-

5. Legg. VII. p. 792. 6. P. 125. F. 7. P. 127. A.

μένας καὶ ἐπιπηδώσας ταῖς ἀπολαύσεσιν, ὡς ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούσας τὸ μεμψίμοιρον, εἶτα παυομένας ἀρθείσης τῆς τραπέζης, καὶ μηδὲν ἐγκαλούσας μηδὲ ἀδικουμένας, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰς καὶ ἱλαρὰς καὶ οὐ βαρείας οὐδὲ ναυτιώδεις περιμενούσας τὴν αὔριον.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρον εἰπεῖν τοὺς ἐθάδας ὀψοποιοὺς ἀποπεμψάμενον, ὥστ᾽ ἔχειν βελτίονας [ἄγειν] ἀεὶ σὺν ἑαυτῷ πρὸς μὲν τὸ ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν.

9. Τοῦ αὐτοῦ.

Διὸ μὴ δεῖ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρὸς, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμὸν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος· ἀλλ᾽ ἑαυτὸν εἰ μὴ ναυτιώδης μηδὲ θολερὸς [μηδὲ ἕωλος] μηδὲ τεταραγμένος. Εἰ δὲ μὴ, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπίκωμοι μεθύοντες οὐ φιλοφροσύνην παρέσχον οὐδὲ ἡδονὴν, ἀλλὰ κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίησαν· οὕτως [καὶ] ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ βαλανεῖα καὶ οἶνος, ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα, τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ προσεξίστησιν.

10. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ μὲν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ διώνυχος λεγομένη δίαιτα τό τε σῶμα κομιδῆ παρέχεται ψοφοδεὲς καὶ σφαλερὸν, αὐτῆς τε τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει, πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἧττον ἐν ἡδοναῖς καὶ πόνοις διατριβὴν ὑφορωμένης, καὶ πρὸς μηδὲν ἰταμῶς καὶ θαῤῥαλέως βαδιζούσης. Δεῖ δὲ ὥσπερ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν

8. P. 127. B. 9. P. 128. D. 10. P. 128. E.

εὐδίας οὔσης καὶ πιέζειν σφόδρα, μήτε ἀνειμένως χρῆσθαί τε καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γενόμενον, ἀλλ᾽ ἐνδιδόναι καὶ ποιεῖν ἐλαφρόν.

11. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν μόνον οὐδὲ γυμνάσια δεῖ φυλάττειν τὸ σῶμα, μὴ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἅπτηται τούτων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως, ἢ πάλιν διψῶδές ἐστι καὶ πειναλέον ὡς οὐ πέφυκεν· ἀλλὰ καὶ τῶν ὕπνων τὸ μὴ συνεχὲς μηδὲ λεῖον, ἀλλ᾽ ἀνωμαλίας ἔχον καὶ σπασμοὺς δεῖ εὐλαβεῖσθαι καὶ τῶν ἐνυπνίων τὴν ἀτοπίαν. Ἂν γὰρ ὦσι μὴ νόμιμοι μηδὲ συνήθεις αἱ φαντασίαι, πλῆθος ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ πνεύματος ταραχὴν ἐντὸς κατηγοροῦσιν. Ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς κινήματα τὸ σῶμα μηνύει πρὸς νόσον ἐπισφαλῶς ἔχειν. Ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι πολλάκις ἀπ᾽ οὐδενὸς φοβεροῦ τὰς ἐλπίδας ἄφνω κατασβεννύουσι. Γίνονται δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι καὶ ὀξεῖς καὶ μικρόλυποι καὶ δακρυῤῥοοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν, ὅταν ἀτμοὶ πονηροὶ, καὶ ἀναθυμιάσεις πυκναὶ συνιστάμεναι ταῖς τῆς ψυχῆς, ὥς φησι Πλάτων, ἀνακραθῶσι περιόδοις.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅθεν ἄριστα λέλεκται, τὸ τροφῆς ἀκορίην καὶ πόνων ἀοκνίην καὶ σπέρματος οὐσίης συντήρησιν ὑγιεινότατα εἶναι. Καὶ γὰρ ἡ παρὰ τὰς συνουσίας ἀκρασία τῷ μάλιστα τὴν δύναμιν ἐκλύειν, ὑφ᾽ ἧς ἡ τροφὴ διαπονεῖται, πλέον περιττώματα ποιεῖ καὶ πλῆθος.

13. Πυθαγόρου.

Σαρκὸς φωνὴ μὴ πεινῆν, μὴ διψῆν, μὴ ῥιγοῦν.

14. Γαληνοῦ χαρακτηριάζοντα εἰς Ἱπποκράτην.

11. P. 129. A. 12. P. 129. F. 14. II. p. 72. Charter.

Τὰ τῆς τέχνης στοιχεῖα σαφῶς ἀρέσκειν αὐτῷ λέγει τὰ ὅσα ἐναργῆ. Συνέστηκεν οὖν ὅ τε ἄνθρωπος καὶ τὰ σύμπαντα ζῶα ἐκ στερεῶν, ὑγρῶν καὶ πνευμάτων. Οὐκ ἀμοιρεῖ δὲ οὐδ' ἡ τῶν φυτῶν φύσις τῆς τούτων τριγενείας· ἀλλὰ ζῇ τε καὶ αὔξεται καὶ γεννᾷ καὶ φύεται τῇ τούτων συστάσει. Τὴν μὲν οὖν τῶν στερεῶν σύστασιν ὀστοῖς ἀνατίθησι καὶ νεύροις καὶ χόνδροις, ἤδη δὲ καὶ ὑμένι καὶ ἀρτηρίαις καὶ φλεψί· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ στερεοῦ γένους ἔν τισιν εἶναι λέγει. Τῆς δὲ τούτων συμπηγίας καὶ διαπλάσεως ἑπόμενος τῷ εὐλόγῳ τὴν κεφαλὴν εἶναι ἀρχὴν συνδοκεῖ. Ἀνατέθεικε δὲ τῇ τῶν στερεῶν φύσει τό τε περὶ ἀκμῶν καὶ τὰ περὶ ἄρθρων καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, τῷ δὲ πνεύματι τὸ περὶ φύσεων ἰδίως ἐπιγραφόμενον σύγγραμμα, τοῖς δ' ὑγροῖς τὸ περὶ χυμῶν καὶ τὸ περὶ ἀνθρώπου φύσεως, ἤδη δὲ καὶ σποράδην ἐν ἄλλοις· ἔτι δὲ ταῦτα αἷμα καὶ φλέγμα, χολὴ διττή, ξανθὴ καὶ μέλαινα. Εἶναι δὲ τὸ μὲν αἷμα τὴν φύσιν ὑγρὸν καὶ θερμὸν καὶ τὴν χρόαν ἐρυθρὸν, τὴν δὲ ποιότητα γλυκύ, τὸ δὲ φλέγμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ λευκὸν καὶ μᾶλλον ἁλμυρόν, τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν θερμήν τε καὶ ξηρὰν καὶ ὠχρὰν καὶ πικράν, τήν τε ἑτέραν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ μέλαιναν καὶ φυκώδη. Ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ τὰς ἡλικίας διαιρεῖν εἰς δ', καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ὁμοίως. (*) Πλεονάζειν δὲ τῶν εἰρημένων χυμῶν ἕκαστον ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ οἰκείᾳ ἑκάστου. Καὶ ἐν μὲν τῇ τῶν παίδων ἡλικίᾳ πλεονάζειν τὸ αἷμα καὶ τῇ ὥρᾳ τοῦ ἔαρος· ἐν δὲ τῇ τῶν ἀκμαζόντων τὴν ξανθὴν χολὴν, καὶ ὥρᾳ θέρους· ἐν δὲ τῇ τῶν παρηβώντων τὴν μέλαιναν, καὶ φθινοπώρῳ· ἐν δὲ τῇ τῶν γερόντων τὸ φλέγμα, καὶ χειμῶνος· ἐοικέναι γὰρ τὰς τῶν χυμῶν φύσεις ταῖς τῶν

ὡρῶν. Τὸ γοῦν ἔαρ θερμόν τε καὶ ὑγρὸν, ὡς τὸ αἷμα, καὶ τὸ θέρος θερμόν τε καὶ ξηρόν, τὸ δὲ μετόπωρον ψυχρόν τε καὶ ξηρόν, ὁ δὲ χειμὼν ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς ἀναλόγως τοῖς χυμοῖς· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὴν ἡμέραν διαιρεῖ καὶ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῇ φύσει, ὡς ἐν μικρᾷ τῇ ἀναλογίᾳ. Καθόλου γε τὰς τῶν ἀνδρῶν φύσεις πρὸς τὰς τῶν γυναικῶν διαφέρειν. Εἶναι γὰρ τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ θερμότερον καὶ ξηρότερον, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ ψυχρότερον καὶ ὑγρότερον. Ἐν ἑκάστου δὲ τούτων γένει καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔχειν μικροτέραν διαφοράν, παρά τε τὰς τῶν χωρίων θέσεις καὶ τὰς τῶν ἀέρων ἰδιότητας καὶ τὰς τῶν διαιτημάτων ἀγωγάς. Παρέχειν δὲ καὶ τῶν χυμῶν ἕκαστον ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου χρείαν ἐξαίρετον. Καὶ τὸ μὲν αἷμα τρέφειν καὶ θερμαίνειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὐχροίας εἶναι ποιητικὸν, τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν συνέχειν τὸ σῶμα καὶ τοὺς πόρους μὴ ἐᾶν ἐκλύεσθαι καὶ μυωπίζειν τὴν αἴσθησιν καὶ συντελεῖν τῇ πέψει καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐκκρίσεων παρέχειν εὐπετεῖς, τὴν δὲ μέλαιναν ἕδραν καὶ οἱονεὶ βάθρον τῶν ἄλλων χυμῶν, τὸ δὲ φλέγμα νεύροις, ὑμέσι καὶ χόνδροις καὶ ἄρθροις καὶ γλώττῃ πρὸς τὸ εὔδρομον τῆς κινήσεως. Δοκεῖ δὲ αὐτῷ καὶ τὸ σπέρμα πρὸς ζῳογονίαν τό τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἐπίσης συντελεῖν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν μελῶν φέρεσθαι τοῦ σώματος. Καὶ τὰ μὲν ἄῤῥενα ἐν τοῖς δεξιοῖς τῆς μήτρας, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γεννᾶσθαι. Ἰσχύειν δὲ καὶ δεξιὰ ὡς πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὡς πρὸς τὰ ὑποκείμενα. Δοκεῖ δ' αὐτῷ καὶ τὰς αἰτίας τῶν νοσημάτων ἃς μὲν ἐκ πληγῶν βιαίων, ἃς δὲ ἐκ τοῦ περιέχοντος εἶναι· τὰς δὲ πλείστας ἐκ τῶν ὑγρῶν τῶν εἰρημένων κατὰ πλῆθος καὶ ἔλλειψιν καὶ μεταβολὴν τὴν κατὰ ποιό-

τητα ἢ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον. Ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βοηθήματα εἰσφέρειν ἐκ τῶν ἐναντίων ἱσταμένων ταῖς αἰτίαις. Τῶν δὲ νοσημάτων ἃ μὲν εἶναι ὀξέα φύσει, ἃ δὲ χρόνια, ἃ δὲ ἐνδυαστά· γίνεσθαι δὲ ὡς πολὺ ἀπὸ χολῆς καὶ αἵματος καὶ ἡλικίας ἀκμαζούσης καὶ θέρους καὶ ἔαρος τὰ ὀξέα, τὰ δὲ χρόνια ἀπὸ φλέγματος καὶ μελαίνης χολῆς καὶ ἐν πρεσβύταις καὶ χειμῶνι, τὰ δ᾽ ἐνδυαστά, ὁπόσα μεμιγμένας ἔχει τὰς αἰτίας. Ἤδη δὲ καὶ τίνα αὐτῶν σωτήρια καὶ τίνα θανατικὰ προγινώσκειν· βούλεται δὲ καὶ τὴν πρόγνωσιν καὶ τὴν πρόῤῥησιν ἀναγκαίαν τε εἶναι πρὸς τὴν τέχνην καὶ διαφέρειν ἀλλήλων. Ὅπου μὲν γὰρ προγνῶναι χρὴ μόνον τὸν ἰατρόν, ὅπου δὲ καὶ προειπεῖν ἀσφαλές. Διαιρεῖται δὲ τὴν πρόγνωσιν εἴς τε τὰ προγεγονότα καὶ τὰ ἐνεστῶτα τῶν συμπτωμάτων, ὁπόσα ἔχει πόσην ἀδηλότητα καὶ εἰς τὰ μέλλοντα. (*) Ἀρέσκει δ᾽ αὐτῷ καὶ τὰς κρισίμους ἡμέρας ἐπεγνωκέναι. Γίνεσθαι γὰρ ὡς τὸ πολὺ τὰς μὲν περιττὰς κριτικὰς τῶν ὀξέων νοσημάτων, τὰς δὲ ἀρτίους τῶν χρονίων. Καὶ τὰς μὲν θέρους καὶ ἐπὶ νέων καὶ τῶν δεξιῶν μερῶν καὶ τῶν ὑπερκειμένων τὰς περισσάς, τὰς δὲ ἀρτίους ἐπὶ τῶν ἐναντίων. Ἤδη δὲ καὶ τοὺς πρωτοπαθοῦντας τόπους εἰδέναι παραινεῖ, ἐκ τῆς τούτων ἐπιγνώσεως οὐ μικρὰν συμβαλλομένης μοῖραν εἰς σημείωσίν τε καὶ θεραπείαν.

15. Ἀντύλλου περὶ τῆς καθ᾽ ἡμέραν διαφορᾶς τῶν ἀέρων.

Ἡμέραν λαμβάνομεν σὺν τῇ νυκτί· ἀναλογίαν δ᾽ αὐτὴν ἔφαμεν ἔχειν τινὰ πρὸς τὸν ἐνιαυτόν, καθάπερ Ἱπποκράτης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἐπιδημιῶν ἐπεσημήνατο. Ἔστι δὲ ὁ μὲν ὄρθρος ὑγρὸς καὶ θερμός, ἔαρι ἐοικώς. Διὰ τοῦτο οἵ τε ὕπνοι εὐκρινεῖς, καὶ τὰ σώματα ἀνεῖται

τὰ τῶν ὑγιαινόντων καὶ τὰ τῶν νοσούντων· ὥστε καὶ τοῖς πυρέσσουσιν εὐφορώτατον εἶναι τόνδε τὸν καιρόν. Ἀναθυμιάσεις δὲ ἄνεισι περὶ τὸν ὄρθρον καὶ αὖραι ποταμῶν ἀποπνέουσιν ὑγραὶ καὶ δρόσος ἐπιπίπτει, ἄνθη ἀναβαίνει καὶ πάντα τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα ἀνίησιν, ἔαρι τῆς καταστάσεως τῆς ὀρθρινῆς ἐοικυίας. Τὰ δὲ μέσα τῆς ἡμέρας θέρει παρείκασται, τὰ δὲ κατὰ τὴν δείλην φθινοπώρῳ, διὰ τοῦτο βαρῶν καὶ δυσαρεστημάτων οἰστικά, νοσερᾶς οὔσης τῆς δείλης, ἀνάλογον φθινοπώρῳ. Τῆς δὲ νυκτὸς τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑσπέραν ὅμοια τῇ δείλῃ. Ἐντεῦθεν οὔτε ὑπνοῦν ἐπιτρέπομεν τοῖς κάμνουσι περὶ τήνδε τὴν ὥραν οὔτε ποτὸν προσφέρομεν οὔτε ἄλλο προσάγομεν βοήθημα, εἰ μή τι ἕτερον προκαλοῖτο, ὑφορώμενοι τὸν καιρὸν τοῦτον, ὥσπερ καὶ τὸν δειλινόν. Τὰ δὲ μέσα τῆς νυκτὸς χειμῶνι ἐξείκασται· πλεῖστον γὰρ τότε ὁ ἥλιος καθάπερ καὶ ἐν χειμῶνι ἀφέστηκεν ἡμῶν. Αἵ τε οὖν ὀδύναι τοῖς νοσοῦσιν ἰσχυρότεραι τῆς νυκτὸς εἰκότως, διὰ τὴν ψύξιν πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας καὶ ἀπολαμβανομένης τῆς κατὰ τὸ ἄδηλον διαπνοῆς· καὶ τὰ ῥεύματα δὲ καὶ τὰ τῶν ὀφθαλμιώντων καὶ τὰ τῶν δυσεντερικῶν καὶ κοιλιακῶν καὶ τὰ αἱματικὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς προφάσεως ἐπιγίνεται, παντὸς τοῦ εἰωθότος ἀπεῖναι κατὰ τὸ ἀφανὲς εἰς ἕνα τόπον συνδιδομένου τὸν ῥευματιζόμενον. Τὰ δὲ τελευταῖα τῆς νυκτὸς διὰ τὴν πρὸς τὸν ὄρθρον γειτνίασιν τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ κράσεως μεταλαμβάνει.

16. Τοῦ αὐτοῦ Ἀντύλλου Περὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρι διαφορῶν.

Εἰσὶ κατὰ θερμότητα καὶ ψύξιν διαφοραὶ τῶν ἀέρων. Ὁ μὲν οὖν θερμὸς παρέοικε τῇ θερινῇ ὥρᾳ, ὁ δὲ ψυχρὸς

τῇ χειμερινῇ. Πρὸς δὲ κἀκεῖνο ἑκάτερος ἔχει, ὁ μὲν ψυχρὸς εὐσαρκίας τε καὶ εὐτροφίας καὶ πιμελῆς γεννητικὸς, μεγάλα δὲ καὶ τὰ σώματα ἀπεργάζεται· τοιούτους δέ ἐστιν ἰδεῖν καὶ τοὺς τὰ ἀρκτικώτερα κλίματα κατοικοῦντας· πρὸς δὲ τὰ νοσήματα τὰ μὲν ὀξέα οὐ πάνυ τι ἐπιτήδειος, πρὸς δέ τινα τῶν χρονίων, οἷον φθίσεις καὶ καχεξίας καὶ παρέσεις ἐπιληψίας τε καὶ ἀποπληξίας καὶ πρὸς τὰ ἀρθριτικὰ (*) ἄθετος. Ὁ δὲ θερμὸς ἀὴρ, σωμάτων δαπανητικὸς, ἰσχναίνων καὶ καταρινῶν τὰ συγκρίματα, εὐτονίαν [δὲ] μᾶλλον καὶ εὐκινησίαν, ἥπερ ὁ ψυχρὸς, παρασκευάζει τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἐν δὲ ταῖς νόσοις ῥᾳδίως ἐξελέγχει τὴν δύναμιν. Καὶ νεύροις μὲν καὶ θώρακι ἀγαθὸς, τοῖς δὲ ἄλλοις μέρεσιν οὐ πάνυ χρήσιμος. Ἔστι δὲ καὶ κατὰ παχύτητα καὶ λεπτότητα διαφορὰ τῶν ἀέρων. Ὁ μὲν οὖν παχὺς ἀχρεῖος ὢν ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ πλὴν πρὸς τὸ τηρῆσαι δύναμιν σκορπιζομένην ἐπιτήδειος, ὁ δὲ λεπτὸς ὑγιεινὸς σφόδρα ἐστίν. Καὶ παρὰ φῶς καὶ σκότος διαφορὰ τῶν ἀέρων. Οἷος δὲ ἑκάτερος, κατανοῆσαι ῥᾴδιον ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν περὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας εἰρημένων. Δόξει μὲν οὖν τισιν ἀλλότρια εἶναι τοῦ περὶ βοηθημάτων τόπου τὰ εἰρημένα, ἐπεὶ οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστι ποιῆσαί τι αὐτῶν· οὐ μὴν ἀλλοτρίωταί γε ἡ παράληψίς τε καὶ χρῆσις καὶ ἀπαγόρευσις ἐφ᾽ ἡμῖν οὖσαι. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα συνίστησιν αὐτῶν ἐν καιρῷ ἕκαστον γινόμενα βοηθήματα· ὅσα δὲ τοιαῦτα μὴ δύναται συστῆναι τὴν κακίαν αὐτῶν ἐμφανίζουσαι, ἔκκλισιν τὴν ἀπ᾽ αὐτῶν ἐν βοηθήματος χώρᾳ τάττειν.

17. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἐτησίων ὡρῶν διαφορᾶς.

Ἐν ἑκάστῃ τῶν ὡρῶν τρεῖς διαφοραί. Τῶν μὲν πρώ-

των ὄντων ἑκάστης, τῶν δὲ ὑστάτων, τῶν δὲ μέσων, τὰ μὲν μέσα τὴν εἰλικρινεστάτην τῆς ὥρας ἔχει κρᾶσιν, τὰ δὲ πρῶτα καὶ ὕστατα τῇ γειτνιάσει τῶν ὡρῶν ἀφομοιοῦται. Αὐτίκα τοῦ ἔαρος τὰ μὲν πρῶτα μᾶλλον ὑγρὰ καὶ ἧσσον θερμὰ, τὰ δὲ μέσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ ἐπίσης, τὰ δὲ τελευταῖα ἧσσον ὑγρὰ καὶ μᾶλλον θερμά. Τοῦ δὲ θέρους τὰ μὲν πρῶτα θερμότερα, ἡ δὲ ἀπόληξις ξηρὰ μὲν οὐ πάνυ δὲ ψυχρὰ, τὰ δὲ μέσα ξηρὰ καὶ θερμὰ ἐπίσης, τὰ δὲ ὕστατα ξηρότερα μᾶλλον ἔλασσον δὲ θερμά. Φθινοπώρου δὲ ἡ μὲν ἀρχὴ ξηροτέρα καὶ οὐ πάνυ ψυχρὰ, ἡ δὲ μεσότης ἐπίσης ξηρὰ καὶ ψυχρὰ, τὰ δὲ ὕστατα ψυχρότερα μὲν ἔλασσον δὲ ξηρά. Τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χειμῶνος τὰ μὲν πρῶτα ψυχρὰ μᾶλλον, τὰ δὲ ὕστατα ὑγρὰ μᾶλλον, τὰ δὲ μέσα ἐπίσης ὑγρὰ καὶ ψυχρά.

18. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τόπων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀέρων.

Οἱ ὑψηλοὶ τῶν τόπων ὑγιεινότεροι, τοῦ ἀέρος ἐν αὐτοῖς οὐ μένοντος, ἀλλὰ καὶ περιχεομένου καὶ ἀπὸ τῶν ἀνέμων συνεχὲς ἀπωθουμένου· εὔπνοοί τε δὴ καὶ διαθέσεσι πάσαις ἐπιτήδειοι τοῖς περὶ θώρακα καὶ κεφαλῇ πεπονθυίᾳ καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν. Οἱ δὲ ταπεινοὶ τοῖς μὲν προειρημένοις ἀνάρμοστοι, διαφορουμένοις δὲ ἢ καὶ συγκοπτομένοις ἐπιτήδειοι καὶ γέρουσι δὲ ἁρμόζουσι μᾶλλον τῶν ὑψηλῶν. Οἱ δὲ παραθαλάττιοι τόποι τοῖς τε ὑδρωπικοῖς ὑπὸ ῥεύματος οὑτινοσοῦν ἐνοχλουμένοις ἁρμόδιοι, καὶ ὅπου διαμύξαι ἢ θάλψαι ἢ ἀναστομῶσαι· (*) ἀγαθοὶ δὲ καὶ νευρικοῖς ἢ ἀρθριτικοῖς πᾶσιν· ἐπιτήδειοι δὲ καὶ εἰς ὄρεξιν κεκακωμένοις. Οἱ δὲ μεσόγειοι ψυχρότεροι τῶν παραθαλαττίων καὶ πρὸς μὲν τὰ ὀξέα νοσήματα, ἐάν γε μὴ ἑλώδεις ὦσι μηδὲ κοῖλοι, κρείττους τῶν παραθαλαττίων, πρὸς δὲ τὰ χρόνια χεί-

ρους· οἱ δὲ ἑλώδεις κακοὶ μὲν ἀεὶ, θέρους δὲ καὶ λοιμώδεις· οἱ δὲ πετρώδεις θέρους μὲν πνιγώδεις, χειμῶνος δὲ χαλεπῶς ψυχροὶ, οὐ φαῦλοι δὲ πρὸς ὑγείαν· οἱ δὲ παραποτάμιοι ψυχροὶ καὶ ἀνώμαλοι, ἀτροφίαις μόναις ἐπιτήδειοι ταῖς δι' ὑγρότητα συνισταμέναις. Χείρους δὲ τούτων οἱ τελματώδεις· οὐ γὰρ μόνον φαῦλον τὸν ἀέρα κατασκευάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς καρποὺς κακίους στόμαχόν τε λυμαίνονται καὶ τὰ σπάγχνα σκληροῦσι καὶ κακοεξίας καὶ κακοχυμίας καὶ ὕδρωπας ἀποτελοῦσι. Κακοὶ δὲ καὶ οἱ πρὸς μετάλλοις τισὶν ὑφεστῶτες· ξηροὶ γὰρ καὶ πνιγώδεις. Οἱ δὲ βαθύγειοι εὐχυμότεροι ὄντες ταῖς ξηροτέραις ἁρμόζουσι διαθέσεσιν· οἱ δὲ ἀργιλλώδεις διαλυτικοὶ τοῦ στομάχου, ἔκλυτον ἔχοντες τὴν ἀναθυμίασιν· οἱ δὲ πυῤῥόγειοι ξηραντικώτεροι τούτων· οἱ δὲ μελάγγειοι πάντες ἄριστοι.

19. Ξενοφῶντος ἐν ά Ἀπομνημονευμάτων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. Τὸ μὲν οὖν ὑπερεσθίοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδοκίμαζε, τὸ δ' ὅσα ἡδέως ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦτα ἱκανῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε· ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν.

20. Σωκράτους.

Σωκράτης παρῄνει φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων, ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν πομάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας.

21. Γοργίου.

Γοργίας ἐρωτηθεὶς ποίᾳ διαίτῃ χρώμενος εἰς μακρὸν

19. I. 2, 4. 20. Xenoph. Mem. I. 3, 6.

γῆρας ἦλθεν· Οὐδὲν οὐδέποτε, ἔφη, πρὸς ἡδονὴν οὔτε φαγὼν οὔτε δράσας.

22. Ἱπποκράτους.

Σιτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια.

23. Τοιοῦτον τοίνυν ἔστιν, ὦ Χαρμίδη, τὸ ταύτης τῆς ἐπῳδῆς· ἔμαθον δὲ αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατείας παρά τινος τῶν Θρᾳκῶν τῶν Ζαμόλξιδος πολιτῶν, οἳ λέγονται [καὶ] ἀπαθανατίζειν. Ἔλεγε δὲ ὁ Θρᾷξ οὗτος, ὅτι ταῦτα μὲν δὴ οἱ Ἕλληνες ἰατροὶ, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάμολξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς θεὸς ὢν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ ἰᾶσθαι οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς. Ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τοῦ ἅλλου ἀμελοῖεν, οὗ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος ἀδύνατον εἴη τὸ μέρος εὖ ἔχειν. Πάντα γὰρ ἐκ τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι καὶ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῷ σώματι, παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ· κἀκεῖθεν ἐπιῤῥεῖν ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα. Δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον (*) καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου σώματος καλῶς ἔχειν. Θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπῳδαῖς τισι· τὰς δ' ἐπῳδὰς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλούς. Ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων [ἐν] ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι, ἧς ἐγγενομένης καὶ παρούσης ῥᾴδιον ἤδη εἶναι τὴν ὑγείαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν.

24. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ'.

Ὅτι τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινή-

23. Plato Charmid. p. 156. D. 24. Pag. 789.

σεων κινούμενα ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν ἐώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ᾽ ἵππων ὀχουμένων καὶ ὑπ᾽ ἄλλων ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται. Καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι παραδιδόναι.

25. Ξενοφῶντος ἐν ἕκτῳ τῆς Κύρου παιδείας.

Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν ὑπάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς. Διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεὸς ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα, ὃν χρὴ μιμουμένους εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι.

26. Πλάτωνος.

Κατὰ δὲ ταὐτὰ ταῦτα καὶ τὰ μέρη θεραπευτέον, τὸ τοῦ παντὸς ἀπομιμούμενον εἶδος. Τοῦ γὰρ σώματος ὑπὸ τῶν εἰσιόντων καιομένου τε ἐντὸς καὶ ψυχομένου καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ξηραινομένου καὶ ὑγραινομένου καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάσχοντος ὑπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων, ὅταν μέν τις ἡσυχίαν ἄγον τὸ σῶμα παραδιδῷ ταῖς κινήσεσι, κρατηθὲν διώλετο. Ἐὰν δὲ τήν τε τροφὸν καὶ τιθηνὴν τοῦ παντὸς προσείπομεν μιμῆταί τις καὶ τὸ σῶμα μάλιστα μὲν μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν ἐᾷ, κινῇ δὲ καὶ σεισμοὺς ἀεί τινας ἐμποιῶν αὐτῷ διὰ παντὸς τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀμύνηται κατὰ φύσιν κινήσεις, καὶ μετρίως σείων τά τε περὶ τὸ σῶμα πλανώμενα παθήματα καὶ μέρη κατὰ ξυγγενείας εἰς τάξιν κατακοσμῇ πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸν πρόσθεν λόγον, ὃν περὶ τοῦ παντὸς ἐλέγομεν, οὐκ ἐχθρὸν παρὰ ἐχθρὸν τιθέμενον

25. VI. 2, 29. 26. Timae. p. 88. C.

ἐάσει πολέμους ἐντίκτειν τῷ σώματι καὶ νόσους, ἀλλὰ φίλον παρὰ φίλον τεθὲν ὑγίειαν ἀπεργαζόμενον παρέξει. Τῶν δ᾽ αὖ κινήσεων ἡ ἐν αὐτῷ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ ἀρίστη [κίνησις·] μάλιστα γὰρ τῇ διανοητικῇ καὶ τῇ τοῦ παντὸς κινήσει ξυγγενής· ἡ δὲ ὑπ᾽ ἄλλου χείρων. Χειρίστη δὲ ἡ κειμένου τοῦ σώματος καὶ ἄγοντος ἡσυχίαν δι᾽ ἑτέρων αὐτὸ κατὰ μέρη κινοῦσα. Διὸ δὴ τῶν καθάρσεων καὶ συστάσεως τοῦ σώματος ἡ μὲν διὰ τῶν γυμνασίων ἀρίστη, δευτέρα δὲ ἡ διὰ τῶν αἰωρήσεων κατά τε τοὺς πλοῦς καὶ ὅπηπερ ἂν ὀχήσεις ἄκοποι γίνωνται, τρίτον δὲ εἶδος κινήσεως σφόδρα ποτὲ ἀναγκαζομένῳ χρήσιμον, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς τῷ νοῦν ἔχοντι προσδεκτέον, τὸ τῆς φαρμακευτικῆς καθάρσεως γιγνόμενον ἰατρικόν.

27. Ἀντύλλου.

Εἴδη τῶν βοηθημάτων κατὰ γένη τέσσαρα τὰ μὲν (*) ποιούμενα, τὴν ὠφέλειαν ἔχοντα ἐν τῇ τοῦ κάμνοντος ἐνεργείᾳ· τὰ δὲ προσφερόμενα, ἐν τροφῆς καὶ ποτοῦ μέρει λαμβανόμενα· τὰ δὲ κενούμενα, ὅσα ἐξάγοντά τι τοῦ σώματος βοηθεῖ· ἔσται δὲ καὶ περὶ τῶν κενουμένων τοῖς εὐσχολοῦσι πολλή τις ἀκριβολογία, τί δή ποτε δὲ οὐχὶ κενοῦντα, ἀλλὰ κενούμενα ὠνόμασται· τὰ δέ ἐστιν ἔξωθεν προσπίπτοντα τῶν βοηθημάτων.

28. Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων τὰ μέν ἐστι λεπτομερῆ, τὰ δὲ παχυμερῆ. Λεπτομερῆ μὲν ἀήρ τε καὶ ὅσα ἀέρος εἴδη, παχυμερῆ δὲ τὰ συνεστῶτα. Τῶν δὲ παχυμερῶν τὰ μὲν [γὰρ] γεώδη, τὰ δὲ ὑδατώδη. Γεώδη μὲν καταπλάσματα καὶ μαλάγματα, ὑδατώδη δὲ λουτρὰ καὶ καταντλήσεις καὶ ἐμβροχαί.

29. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀέρων διαφοραὶ πλείους. Αἱ μὲν γὰρ παρὰ τὰς ὥρας τὰς ἐτησίους, αἱ δὲ παρὰ τὰς μηνιαίους παραλλαγὰς, αἱ δὲ παρὰ τὰς μεταβολὰς τὰς ἡμερησίους τε καὶ νυκτερινὰς, αἱ δὲ παρὰ παχύτητα καὶ λεπτότητα, αἱ δὲ παρὰ κίνησιν ἢ στάσιν, αἱ δὲ παρὰ κίνησιν καὶ ἐπιμιξίαν γεωδῶν ἀναθυμιάσεων. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι μικρότεραι διαφοραὶ, δυνάμεναι τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὰς ἐγκειμένας λαμβάνειν.

30. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς κατὰ μῆνα τῶν ἀέρων διαφορᾶς.

Ἐργάζεται δὲ διαφορὰς ἐν τῷ ἀέρι παραπλησίως τῷ ἀέρι καὶ ἡ σελήνη περιϊοῦσα τὸν τῶν ζωδίων κύκλον. Ἐργάζεται δὲ καὶ αὕτη τέσσαρας ὥρας μηνιαίους, ἀναλογούσας ταῖς ἐτησίοις, ἑβδομαδικῷ δὲ ἀριθμῷ περικυκλεομένας. Ἡ μὲν οὖν πρώτη τοῦ μηνὸς ἑβδομὰς ἀρχὴν μὲν ἀπὸ νεομηνίας ἔχει, πρόεισι δὲ μέχρι διχοτόμου· ἔστι δὲ ἐοικυῖα ἔαρι, ὑγρὰ γὰρ καὶ θερμή. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ περιέχον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ὑγρότερον, καὶ ὄμβροι τηνικαῦτα ὡς ἐπίπαν καταῤῥήγνυνται, καὶ οὗτοί γε ὑγροὶ καὶ γονιμώτατοι παραπλησίως τοῖς ἐαρινοῖς. Ἡ δὲ δευτέρα ἑβδομὰς ἄρχεται μὲν ἀπὸ διχοτόμου, πρόεισι δὲ ἄχρι πανσελήνου, θέρει δὲ παραπλήσιος διὰ τοῦτο, ὅτι καρποὺς πέσσει μάλιστα. Ἥ τε μὴν μετὰ πανσέληνον ἑβδομὰς ἕως διχοτόμου φθινούσης τῆς σελήνης ξηρὰ καὶ φθινοπώρῳ παραπλήσιος. Ἡ δὲ τελευταία χειμῶνι ἔοικεν. Ὅσα οὖν αἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὧραι ἐπιφέρουσι, τοσαῦτα καὶ παρὰ τῶν μηνιαίων ἡγητέον ἀπαντᾶν. Ἐκεῖνο μέντοι προσδιαληπτέον, ὅτι ὁ μὲν ἥλιος κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν θερμαίνει τὰ σώματα, ἡ δὲ σελήνη μᾶλλον ὑγραίνει. Παρὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τούς τε ἐγκεφάλους διερωτέρους ἀποτελεῖ καὶ τὰ κρέα σήπει καὶ τὰ

σώματα τῶν αἰθριοκοιτούντων ὑγρότερα καὶ ἀμβλύτερα ἀπεργάζεται καὶ καρηβαρίας καὶ ἐπιληψίας ἀνακινεῖ κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν.

(*) ΠΕΡΙ ΙΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗΣ. ΡΒ.

1. Ὁμήρου.

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων
ἰούς τ' ἐκτάμνειν, ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν.

2. Εὐριπίδου.

Μέλλοντ' ἰατρὸς τῇ νόσῳ διδοὺς χρόνον,
ἰάσατ' ἤδη μᾶλλον ἢ τεμὼν χρόα.

3. Κατὰ ἰατρῶν Μιμνέρμου Νάννου.

Οἷα δὴ φιλοῦσιν ἰατροὶ λέγειν,
τὰ φαῦλα μείζω καὶ τὰ δείν' ὑπὲρ φόβον,
πυργοῦντες αὐτούς.

4. Φιλήμονος.

Ἄνθρωπον ὄντα ῥᾴδιον παραινέσαι
ἐστὶν, ποιῆσαι δ' αὐτὸν οὐχὶ ῥᾴδιον.
τεκμήριον δέ· τοὺς ἰατροὺς οἶδ' ἐγὼ
ὑπὲρ ἐγκρατείας τοῖς νοσοῦσιν εὖ σφόδρα
πάντας λαλοῦντας, εἶτ' ἐὰν πταίσωσί τι
αὐτοὺς ποιοῦντας πάνθ', ὅσ' οὐκ εἴων τότε.
ἕτερον τό τ' ἀλγεῖν καὶ θεωρεῖν ἐστ' ἴσως.

5. Φιλήμονος.

Οὔτε γὰρ ἰατρὸς οὐδὲ εἷς, ἂν εὖ σκοπῇς,
τοὺς αὐτὸς αὐτοῦ βούλεθ' ὑγιαίνειν φίλους,
οὔτε στρατιώτης πόλιν ὁρᾶν ἄνευ κακοῦ.

6. Φιλήμονος νεωτέρου.

1. Il. XI. 514. 2. Fr. inc. 42. 4. Cleric. p. 328. 5. Cleric. p. 356.

Τίς οὗτός ἐστ᾽; ἰατρός· ὡς κακῶς ἔχει
ἅπας ἰατρὸς, ἂν κακῶς μηδεὶς ἔχῃ.
μόνῳ δ᾽ ἰατρῷ τοῦτο καὶ συνηγόρῳ
ἔξεστιν, ἀποκτείνειν μὲν, ἀποθνήσκειν δὲ μή.

7. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν.

Καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλαγείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε· καὶ γὰρ ἐκεῖνα οὔτε ἰσχὺν ἐντίθησιν οὔτ᾽ ἀποθνήκειν ἐᾷ.

8. Πλουτάρχου.

Τῶν δ᾽ ἐλευθερίων τεχνῶν ἰατρικὴ τὸ μὲν γλαφυρὸν καὶ περιττὸν καὶ ἐπιτερπὲς οὐδεμιᾶς ἐνδεέστερον ἔχει, θεωρητικὸν δὲ μέγα τοῖς φιλομαθοῦσι, τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ὑγείαν.

9. Τροφίλου.

Τρόφιλος ἰατρὸς ἐρωτηθεὶς, τίς ἂν γένοιτο τέλειος ἰατρός· Ὁ τὰ δυνατὰ, ἔφη, καὶ τὰ μὴ δυνατὰ δυνάμενος διαγιγνώσκειν.

ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ. ΡΓ.

1. Ὁμήρου Ὀδυσσείας.

Ἥβης ταρπῆναι καὶ γήραος οὐδὸν ἱκέσθαι.

*) Τοῦ αὐτοῦ εἰς αὐτό.

Ὄλβον ἐπικλῶσαι γαμέοντί τε γινομένῳ τε
αὐτὸν μὲν λιπαρῶς γηρασκέμεν ἐν μεγάροισι,
υἱέας δ᾽ αὖ πινυτούς τε καὶ ἔγχεσιν εἶναι ἀρίστους.

2. Βακχυλίδου Ἐπινικῶν.

Ὄλβιος ᾧ τινι θεὸς μοῖράν τε καλῶν ἔπορε,

7. Pag. 37. 8. T. II. p. 122. D 1. XXIII. 212. *) Od. IV. 208.

σύν τ᾽ ἐπιζήλῳ τύχᾳ ἀφνειὸν βιοτὰν διάγειν.
οὐ γάρ τις ἐπιχθονίων πάντ᾽ εὐδαίμων ἔφυ.

3. Καρκίνου Τηρεύς.

Ἀσκεῖν μὲν ἀρετὴν, εὐτυχεῖν δ᾽ αἰτεῖν θεούς.
(*) ἔχων γὰρ ἄμφω ταῦτα, μακάριός θ᾽ ἅμα
κεκλημένος ζῆν κἀγαθὸς δυνήσεται.

4. Καλλιμάχου Ὕμνων.

Οὔτ᾽ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν.

5. Σοφοκλέους Ἀντιγόνης.

Εὐδαίμονες οἷσι κακῶν ἄγευστος αἰών.

6. Πινδάρου Θρήνων.

Εὐδαιμόνων
δραπέτας οὐκ ἔστιν ὄλβος.

7. Μενάνδρου Δημιουργοῦ.

Μακάριος, ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει·
χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.

8. Θεόγνιδος.

Κάλλιστον τὸ δικαιότατον, ῥᾷστόν θ᾽ ὑγιαίνειν,
ἥδιστον δὲ τυχεῖν ὧν τις ἕκαστος ἐρᾷ.

9. Σκληρίου.

Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ,
δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι,
τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως,
εἶτα τέταρτον ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων.

10. Σοφοκλέους Ἴωνος.

Ἐν Διὸς κήποις ἀροῦσθαι μόνον εὐδαίμονας ὄλβους.

11. Κρατῖνος ἐν Πλούτοις.

Αὐτόματα τοῖσι θεὸς ἀνίει τἀγαθά.

4. Hym. in. Iov. 95. 5. V. 582. 7. Cleric. p. 120. 8. V. 255. 10. Fr. 298.

12. Θεόγνιδος.

Εὐδαίμων εἴην καὶ θεοῖς φίλος ἀθανάτοισι,
Κύρν᾽, ἀρετῆς δ᾽ ἄλλης οὐδεμιᾶς ἔραμαι.

13. Σωτάδου.

Ὁ πένης ἐλεεῖται, ὁ δὲ πλούσιος φθονεῖται,
ὁ μέσος δὲ βίος κεκραμένος δίκαιός ἐστιν.
αὐτάρκεια γὰρ πρὸς πᾶσιν ἡδονὴ δικαία.

14. Θεόγνιδος.

Εἴη μοι πλουτεῦντι κακῶν ἀπάτερθε μεριμνῶν,
ζώειν ἀβλαβέως μηδὲν ἔχοντι κακόν.
οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν οὐδ᾽ εὔχομαι· ἀλλά μοι εἴη
ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων μηδὲν ἔχοντι κακόν.

15. Σοφοκλέους Κρεούσης.

Κάλλιστόν ἐστι τοὔνδικον πεφυκέναι,
λῷστον δὲ τὸ ζῆν ἄνοσον, ἥδιστον δ᾽, ὅτῳ
πάρεστι λῆψις ὧν ἐρᾷ καθ᾽ ἡμέραν.

16. Ξενοφῶντος.

Εὐδαιμονίαν νομίζω πολλὰ ἔχοντα καὶ δαπανᾶν.

17. Δημοκρίτου.

Εὐτυχὴς ὁ ἐπὶ μετρίοισι χρήμασιν εὐθυμεόμενος, δυστυχὴς δὲ ὁ ἐπὶ πολλοῖσι δυσθυμεόμενος.

18. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τί ἐστιν εὐδαιμονία, Ἡδονὴ ἀμεταμέλητος, ἔφη.

19. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες εὐδαίμονες, εἶπεν· Οἷς καὶ φρένες ἀγαθαὶ καὶ λόγος πρόσεστιν.

20. Διογένους.

Εὐδαιμονία γάρ μία ἐστὶ τὸ εὐφραίνεσθαι ἀληθινῶς καὶ μηδέποτε λυπεῖσθαι, ἐν ὁποίῳ δ᾽ ἂν τόπῳ ἢ καιρῷ ᾖ τις.

12. V. 653. 14. V. 1149. 15. Fr. 326.

21. Τοῦ αὐτοῦ.

Εὐδαιμονίαν δὲ ταύτην εἶναί φαμεν ἀληθινὴν τὸ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν ἀεὶ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἱλαρότητι διατρίβειν.

22. Χρυσίππου.

Ὁ δ᾽ ἐπ᾽ ἄκρον, φησὶ, προκόπτων ἅπαντα πάντως ἀποδίδωσι τὰ καθήκοντα καὶ οὐδὲν παραλείπει. Τὸν δὲ τούτου βίον οὐκ εἶναί πώ φησιν εὐδαίμονα, ἀλλ᾽ ἐπιγίγνεσθαι αὐτῷ τὴν εὐδαιμονίαν, ὅταν αἱ μέσαι πράξεις αὗται προσλάβωσι τὸ βέβαιον καὶ ἑκτικὸν, καὶ ἰδίαν πῆξίν τινα λάβωσιν.

23. Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ Περὶ Ἀρετῆς.

(*) Εὐδαίμων ἐστὶν ὁ θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ὅμοιος, τέλεος, ἁπλοῦς, καθαρὸς, ἐξηρτημένος ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

24. Πλάτωνος.

Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα ἢ ἐγγὺς τούτου καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις φορῆται, ἐξ ὧν ἢ εὖ ἢ κακῶς πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν.

25. Δημοκρίτου.

Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα χρὴ μὴ πολλὰ πράσσειν μήτε ἰδίῃ μήτε ξυνῇ, μηδὲ ἅσσ᾽ ἂν πράσσῃ ὑπέρ τε δύναμιν αἱρεῖσθαι τὴν ἑωυτοῦ καὶ φύσιν· ἀλλὰ τοσαύτην ἔχειν φυλακὴν, ὥστε καὶ τῆς τύχης ἐπιβαλούσης καὶ ἐς τὸ δέον ὑπηγεομένης τῷ δοκεῖν κατατίθεσθαι καὶ μὴ

πλέω προσάπτεσθαι τῶν δυνατῶν· ἡ γὰρ εὐογκίη ἀσφαλέστερον τῆς μεγαλογκίης.

26. Ἱπποδάμου Θουρίου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐδαιμονίας.

Τῶν ζώων τὰ μέν ἐντι δεκτικὰ τᾶς εὐδαιμονίας, τὰ δὲ ἄδεκτα. Καὶ δεκτικὰ μὲν ὅσα λόγον ἔχει· ἁ μὲν γὰρ εὐδαιμονία οὐκ ἄτερθεν ἀρετᾶς, ἁ δὲ ἀρετὰ ἐγγίνεται τῷ λόγον ἔχοντι πρῶτον· ἄδεκτα δὲ . . ὄψιος ἔργον ἢ τᾶς ὄψιος ἀρετὰν, οὔτε τὸ λόγω ἄμοιρον ἢ τὸ τῶ λόγον ἔχοντος ἔργον ἢ τὰν τῶ λόγον ἔχοντος ἀρετάν. Ἁ δ' εὐδαιμονία καὶ ἀρετὰ τῶ λόγον ἔχοντος τὰ μὲν ὡς ἔργον, τὰ δ' ὡς τέχνα τίς ἐντι. Τῶν δὴ λόγον ἐχόντων ζώων τὰ μέν ἐντι αὐτοτελέα, ὅσα δι' αὐτὰ τέλεά ἐντι καὶ οὐδενὸς ἐπιδεῆ τῶν ἔξωθεν οὔτε ποτὶ τὸ ἦμεν οὔτε ποτὶ τὸ καλῶς ἦμεν· τοιοῦτος δέ κεν εἴη ὁ θεός. Οὐκ αὐτοτελέα δὲ, ὅσα μὴ δι' αὐτὰ τέλεά ἐστι, ποτιδέεται δὲ τᾶς ἔξωθεν αἰτίας· τοιοῦτος δέ κεν εἴη ὁ ἄνθρωπος. Τῶν δὴ οὐκ αὐτοτελέων τὰ μέν ἐστι τέλεα, τὰ δ' οὐ τέλεα. Καὶ τέλεα μὲν, ὅσα καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν αἰτίαν καὶ παρὰ τὰς ἔξωθεν αἰτίας γίνονται. Καὶ παρὰ μὲν τὴν αὐτῶν τῷ καὶ φύσιν ἀγαθὰν καὶ προαίρεσιν ποτενέγκασθαι, παρὰ δὲ τὰς ἔξωθεν τῷ εὐνομίαν καὶ ἐπιστάτας ἀγαθὼς λαβεῖν. Οὐ τέλεα δὲ τὰ ἤτοι μηδ' ἑτέρω τούτων κοινωνάσαντα ἢ τινος αὐτῶν ἢ τὸ καθόλου φαῦλα ὑπάρχοντα καττόν γα τρόπον τᾶς ψυχᾶς· τοιοῦτος δέ κα εἴη θάτερος ἄνθρωπος. Τῶν δὲ τελέων ἀνθρώπων διαὶ διαφοραί· τοὶ μὲν γάρ ἐντιν αὐτῶν κατὰν φύσιν τέλειοι, τοὶ δὲ καττὸν βίον· καὶ καττὰν φύσιν μὲν μόνοι τοὶ ἀγαθοί· οὗτοι δέ κ' εἶεν τοὶ ἔχοντες τὰν ἀρετάν· ἁ γὰρ ἀρετὰ τᾶς ἑκάστου φύσιος καὶ ἀκρότας καὶ τελειότας ἐντί, ἁ μὲν τῷ ὀφθαλμῶ τᾶς τῶ ὀφθαλμῶ φύσιος

ἀκρότας καὶ τελειότας, ἁ δὲ τῶ ἀνθρώπω τᾶς τῶ ἀνθρώπω φύσιος καὶ ἀκρότας καὶ τελειότας· καττὸν βίον δὲ τέλειοι τοὶ μὴ μόνον ἀγαθοὶ ὄντες, ἀλλὰ καὶ εὐδαίμονες. Ἁ μὲν γὰρ εὐδαιμονία τελειότας ἐντὶ βίω ἀνθρωπίνω, ὁ δὲ βίος ὁ ἀνθρώπινος σύσταμα τῶν πράξεων, ἁ δ' εὐδαιμονία συμπεραίνουσα τὰς πράξιας. Συμπεραίνει δὲ τὰς πράξιας ἀρετὰ καὶ τύχα, τὰ μὲν ἀρετὰ καττὰν χρῆσιν, τὰ δ' εὐτυχία καττὰν κατόρθωσιν. Ὁ μὲν ὦν θεὸς οὔτε μαθὼν παρά τινος τὰν ἀρετὰν (*) ἀγαθὸς ἐγένετο οὔτε ἐπισυναρξαμένας αὐτῷ τᾶς τύχας εὐδαίμων· φύσει γὰρ ἦν ἀγαθὸς καὶ φύσει εὐδαίμων καὶ ἀεὶ ἦν καὶ ἐσεῖται καὶ οὐδέποκα ὑπολείψει τοιοῦτος ἐὼν ἄφθαρτος ἐὼν καὶ φύσει ἀγαθός· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὔτε τᾷ φύσει εὐδαίμων, ἀλλὰ μαθήσιος καὶ προνοίας ποτιδέεται, ποτὶ μὲν τὸ γενέσθαι ἀγαθὸς τᾶς ἀρετᾶς, ποτὶ δὲ τὸ γενέσθαι εὐδαίμων τᾶς εὐτυχίας. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκ δύο τούτων ἁ ἀνθρωπίνα εὐδαιμονία συγκεφαλαιοῦται, ἐπαίνω τε καὶ μακαρισμῶ· ἐπαίνω μὲν τῶ ἐξ ἀρετᾶς, μακαρισμῶ δὲ τῶ ἐξ εὐτυχίας. Τὰν μὲν ὦν ἀρετὰν ἔχει διὰ τὸν θείαν μοῖραν, τὰν δὲ εὐτυχίαν διὰ τὰν θνατάν. Ἐξήρηται δὲ τὰ μὲν θνατὰ ἀπὸ τῶν θεῶν, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς τῶν οὐρανίων, τὰ δὲ χείρονα ἀπὸ τῶν βελτιόνων. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἑπόμενος τοῖς θεοῖς ἀγαθὸς εὐδαιμονεῖ, ὁ δὲ ἑπόμενος τοῖς θνατοῖς κακοδαιμονεῖ. Τῷ μὲν γὰρ τὰν φρόνασιν ἔχοντι ἀγαθὸν εὐτυχία καὶ χρήσιμον· καὶ ἀγαθὸν μὲν διὰ τὰν γνῶσιν τᾶς χρήσιος, ὠφέλιμον δὲ διὰ τὸ συνεργεῖν ταῖς πράξεσι. Καλὸν οὖν ὅκαν εὐτυχία παρῇ τῷ νόῳ ὥσπερ οὐρίῳ ἀνέμῳ θέοντα, ποττὰν ἀρετὰν ἀποβλέποντα ποιέεσθαι τὰς πράξιας, ὥσπερ καὶ τὸν κυβερνάταν ποτὶ

τὰς τῶν ἄστρων κινάσιας· οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἀκολουθάσει τῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ συντάξει τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ποτὶ τὸ θῆον. Καὶ μὰν καὶ τοῦτό γε φανερὸν, ὅτι ἐκ διαθέσιος καὶ πράξιος βίος διαφέρων γίγνεται· ἀνάγκα δὲ τὴν μὲν διάθεσιν ἢ σπουδαίαν ἢ φαύλαν ἦμεν, τὰν δὲ πρᾶξιν ἢ εὐδαίμονα ἢ κακοδαίμονα· καὶ σπουδαίαν μὲν τὰν ἀρετᾶς μετειληφυῖαν, φαύλαν δὲ τὰν κακίας· τὰς δὲ πράξιας εὐδαίμονας μὲν ἐν τᾷ εὐτυχίᾳ· συμπεραίνονται γὰρ ποτὶ τὸν λόγον· κακοδαίμονας δ' ἐν τᾷ ἀτυχίᾳ· ἀποτευκτικὸν γὰρ τῶ συμπεράσματος. Διόπερ οὐ μόνον μαθεῖν δεῖ τὰν ἀρετὰν, ἀλλὰ καὶ κτήσασθαι καὶ χρήσασθαι αὐτᾷ ἤτοι ἐς φαλακίαν ἢ ἐς συναύξασιν ἢ καὶ μέγιστον ἐς ἐπανόρθωσιν οἴκων καὶ πολίων. Οὐ γὰρ μόνον τὴν κτᾶσιν ἔχειν δεῖ τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ τὰν ὄνασιν. Ταῦτα δὲ πάντα ἐσεῖται, αἴκα πόλιος εὐνομουμένας τύχῃ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐγώ φαμι ἦμεν τὸ ὀνομαζόμενον Ἀμαλθείας κέρας· ἐν εὐνομίᾳ γὰρ τὰ πάντα ἐντὶ, καὶ ἄνευ ταύτας οὔτε γεννᾶται τὸ μέγιστον τᾶς ἀνθρωπίνας φύσιος ἀγαθὸν οὔτε γενναθὲν καὶ αὐξαθὲν δύναιτό κα διαμένεν. Καὶ γὰρ τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν φορὰν ποττὰν ἀρετὰν αὐτὰ ἀμπέχει τῷ καὶ φύσιας ἀγαθὰς γεννᾶσθαι κατταυτὰν, καὶ ἤθεα δὲ καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ νόμως εἶμεν τὼς ἀρίστως, ἔτι δὲ λόγως ὀρθογνώμονας, καὶ εὐσέβειαν δὲ καὶ ὁσιότητα ποτὶ τὰν τιμιότατα. Ὥστε τῷ μέλλοντι εὐδαιμονήσειν καὶ ὀρθόπλοον ἕξειν τὸν αὐτῶ βίον εὐνομίας ὑπαρχούσης, καὶ διαπερᾶσαι δεῖ καὶ διελθεῖν αὐτὸν εὐνομίαν καταλιπόντα. Ἅμα δὲ καὶ ἀνάγκαν ἐπεμφέρει ὁ λόγος τοῖσιν ἔμπροσθεν εἰρημένοις. Ὁ γὰρ ἄνθρωπος κοινωνίας μέρος ἐντὶ καὶ σὺν τούτοις ὁλόκλαρος γίνεται κατ-

τὸν αὐτὸν λόγον σὺν τῷ μὴ μόνον κοινωνὲν, (*) ἀλλὰ καὶ καλῶς κοινωνέν· ἃ μὲν γὰρ ἐν πλείοσιν, ἀλλ' οὐκ ἐν ἑνὶ πέφυκε γίγνεσθαι, ἃ δὲ ἐν ἑνὶ μὲν, οὐ μὰν ἔτι ἐν πλείοσιν, ἃ δὲ καὶ ἐν πλείοσι καὶ ἐν ἑνὶ καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἑνὶ, ὅτι καὶ ἐν πλείοσιν. Ἁρμονία μὲν γὰρ καὶ συμφωνία καὶ ἀριθμὸς ἐν πλείοσιν ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν· οὐδὲν γὰρ αὔταρκες, ὃ τούτων τῶν μορίων ποιεῖ τὸ ὅλον· ὀξυκοΐα δὲ καὶ ὀξυδορκία καὶ ποδῶν ὠκύτας ἐν ἑνὶ μόνον, εὐδαιμονία δὲ καὶ ἀρετὰ ψυχῆς καὶ ἐν ἑνὶ καὶ ἐν πλείοσι καὶ ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἐν τῷ παντί. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἑνὶ, ὅτι καὶ ἐν πλείοσι, καὶ ἐν τοῖς πλείοσιν, ὅτι καὶ ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἐν τῷ παντί· ἅτε γὰρ τᾶς ὅλας φύσιος διακόσμασις καὶ τὸ καθ' ἓν ἕκαστον διακεκόσμακεν, ἁ καθ' ἕκαστον δὲ διακόσμασις τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν ἐκπεπλήρωκε. Τοῦτο βοᾷ ἀκολουθεῖ διὰ τὸ τᾷ φύσει πρῶτον εἶμεν τὸ ὅλον τὸ μέρεος, ἀλλ' οὐ τὸ μέρος τῶ ὅλω. Αἴτε γὰρ μὴ ᾖ ὁ κόσμος, οὐδ' ἂν ὁ ἥλιος ἦν οὐδ' ἁ σελάνα οὐδ' οἱ πλανᾶτες ἀστέρες οὐδ' οἱ ἀπλανέες, ὄντος δέ γε τῶ κόσμω ναὶ τούτων ἕκαστόν ἐντι. Ἴδοι δὲ καὶ τοῦτο ἄν τις καὶ ἐπ' αὐτᾶς τᾶς τῶν ζώων φύσιος. Αἴκα γὰρ μὴ ᾖ ζῶον, οὐδ' ὀφθαλμὸς οὐδ' ἂν στόμα οὐδ' ἂν ἀκοά, ὄντος δέ κα ζώω, καὶ τούτων ἕκαστόν ἐντι. Ὡς δὲ ἔχει τὸ ὅλον ποτὶ τὸ μέρος, οὕτω καὶ ἁ τῶ ὅλω ἀρετὰ ποτὶ τὰν τῶ μέρεος. Μὴ ὑπαρχούσας γὰρ ἁρμονίας καὶ ἐπόψιος θείας περὶ τὸν κόσμον, οὐκ ἂν ἐδύνατο συνεῖμεν ἔτι καλῶς ἔχοντα τὰ ἐγκεκοσμαμένα, μὴ ὑπαρχούσας δ' εὐνομίας περὶ τὰς πόλιας, οὐκ ἂν δύναιτό τις ἀγαθὸς ἢ εὐδαίμων πολίτας ἦμεν, μὴ ὑπαρχούσας δ' ὑγείας περὶ τὸ ζῶον, οὐκ ἂν δύναιτο πούς ἢ χεὶρ σθεναρά τε καὶ ὑγιεινὰ ἦμεν. Ἔστι γὰρ ἁ μὲν

ἁρμονία ἀρετὰ κόσμω, ἁ δ᾽ εὐδαιμονία ἀρετὰ πόλιος, ἁ δ᾽ ὑγίεια καὶ ἡ ἰσχὺς ἀρετὰ σώματος. Καὶ ἕκαστον δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς μερέων συντέτακται ποτὶ τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν. Ὀφθαλμοί τε γὰρ ὁρῶνται ὑπὲρ τῶ παντὸς σώματος καὶ τἆλλα δὲ μόριά τε καὶ μέρεα ὑπὲρ τῶ ὅλω καὶ τῶ παντὸς συντέτακται.

27. Εὐρυφάμου Πυθαγορείου Περὶ Βίου.

Βίος ἀνθρώπω τελήϊος θεῶ μὲν λείπεται τῷ μὴ αὐτοτελὴς ἦμεν, ἀλόγων δὲ ζώων καθυπερέχει τῷ ἀρετᾶς καὶ εὐδαιμοσύνας ἐπίμοιρος ἦμεν. Οὔτε γὰρ ὁ θεὸς τᾶς ἔξωθεν αἰτίας ποτιδεής ἐντι· φύσει γὰρ ἀγαθὸς ἐὼν καὶ φύσει εὐδαίμων ἐξ αὐταύτω τελήϊός ἐντι· οὔτε τῶν ἀλόγων ζώων οὐδὲν . . Λόγω γὰρ ἄμοιρα ὄντα καὶ τᾶς ἐς τὰς πράξιας ἐπιστήμας ἄμοιρά ἐντι. Ἀνθρώπω δὲ φύσις τὰ μὲν ἐκ τᾶς ἰδίας προαιρέσιος, τὰ δὲ καὶ τᾶς ἐκ τῶ θήω γινομένας ἐπικουρήσιος ποτιδεής ἐντι. Τῷ μὲν γὰρ λόγω τυπωτικὸς ἦμεν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν νοατικὸς καὶ τῷ ὀρθῶς ἀπὸ γῆς ἀνακεκλίσθαι καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀποβλέπεν καὶ θεῶν τῶν ἀνωτάτων νοητικὸς ἦμεν, ταῦτα δὲ καὶ τᾶς ἐκ τῶν θεῶν ἐπικουρήσιος τέτευχε· τῷ δὲ βούλησιν ἔχεν καὶ προαίρεσιν καὶ ἀρχὰν ἐν αὐταύτῳ τοιαύτην, καθ᾽ ἃν κύριος οὗτός ἐντι καὶ ἀρετὰν ἐπιταδεῦσαι καὶ κακίαν ζαλῶσαι καὶ θεοῖς ὀπαδῆσαι καὶ ἀπὸ θεῶν ἀποτραπῆμεν, (*) ταῦτα δὲ καὶ καθ᾽ αὑτὸν κινέεσθαι δυνατός ἐντι. Διὸ καὶ ψόγων καὶ ἐπαίνων καὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας τὰ μὲν τᾶς ἐκ τῶν θεῶν, τὰ δὲ καὶ τᾶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων τυγχάνοντί τοι, ἤτοι ἀρετὰν ἢ κακίαν ζηλώσαντες. Ἔχει γὰρ οὕτως ὁ σύμπας λόγος· τὸ θήϊον ἄνθρωπον πολυτελέστατον

ζῶον ἐς τὸν κόσμον ἐσῴκισεν, ἀντίμιμον μὲν τᾶς ἰδίας φύσιος, ὀφθαλμὸν δὲ τᾶς τῶν ὄντων διακοσμάσιος· διὸ καὶ ὀνόματα μὲν ἔθηκε τοῖς πράγμασι χαρακτὴρ αὐτῶν γενόμενος, ἀνεύρετο δὲ καὶ γράμματα θησαυροὺς τᾶ μνάμᾳ παρασκευασάμενος, ἐμιμάσατο δὲ καὶ τὰν τῶ παντὸς διακόσμασιν, δίκαις τε καὶ νόμοις κοινωνίαν πόλεων συναρμοξάμενος. Οὐθὲν γὰρ οὕτω κοσμοπρεπὲς καὶ θεῶν ἄξιον ἔργον ἀνθρώποις πέπρακται, ὡς πόλιος εὐνομουμένας συναρμογὰ καὶ νόμων καὶ πολιτείας διακόσμασις. Εἷς γὰρ ἕκαστος ἄνθρωπος, αὐτὸς καθ᾽ αὑτὸν οὐδεὶς ἐὼν οὔτε ποττὸ ζῆν ὁμοφροσύνᾳ ξυνᾷ καὶ ξυναρμογᾷ πολιτείας καὶ αὐτὸς καθ᾽ αὑτὸν ἱκανὸς, γέγονε καὶ ποττὸ ὅλον καὶ τὸ τέληον σύστημα τῆς κοινωνίας εὐάρμοστος. Ἀνθρώπω γὰρ ὁ βίος λύρας ἐξακριβωμένας καὶ κατὰ πᾶν ἐπιτελέος ἐοίσας εἰκών ἐντι· λύρα τε γὰρ πᾶσα χρῄζει τριῶν τούτων τυχέν, ἐξαρτύσιος, συναρμογᾶς, ἐπαφᾶς τινος μωσικᾶς· — ἐξάρτυσις μὲν οὖν ἐντι ἁ τῶν οἰκήων μερέων τῶ σώματος παρασκευὰ πάντων, λέγω δὲ τᾶν χορδᾶν καὶ τῶν ὀργάνων τῶν ποτ᾽ εὐφωνίαν καὶ πληγὴν ἐπισυνεργούντων, συναρμογὰ δὲ ἁ ποτ᾽ ἀλλάλως σύγκρασις τῶν φθόγγων, ἐπαφὰ δὲ μωσικὰ ἁ κατὰ συναρμογὰν κίνασις ἤδη τούτων· — οὕτως οὖν καὶ βίος ἀνθρώπων χρῄζει τριῶν τούτων τυχέν. Ἐξάρτυσις μὲν ἁ τῶν τῶ βίω μερέων ἐντὶ συμπλάρωσις, βίω δὲ μέρεα τά τε σώματος ἀγαθὰ καὶ τὰ τῶν χρημάτων καὶ τὰ τᾶς δόξας καὶ τὰ τῶν φίλων, συναρμογὰ δὲ ἁ κατ᾽ ἀρετὰν καὶ νόμως τούτων σύνταξις, ἐπαφὰ δὲ μωσικὰ ἁ κατ᾽ ἀρετὰν καὶ νόμως τούτων σύγκρασις, ὀρθοπλοουμένας τᾶς ἀρετᾶς καὶ μηθὲν ἔξωθεν ἀντιπίπτον ἐχούσας αὐτῇ. Οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀπερύκεσθαι τᾶς

προθέσιος τῶν ἑκουσίων σκοπῶν πέπτωκε τὸ εὐδαιμονῆν, ἀλλ' ἐν τῷ κατατυγχάνεσθαι· οὐδ' ἐν τῷ ἀδορυφόρατον ἦμεν καὶ ἀνυπηρέτατον τὰν ἀρετάν, ἀλλ' ἐν τῷ συμπληροῦσθαι ταῖς οἰκήαις δυνάμεσι ποτὶ τὰς πράξιας. Οὐ γὰρ αὐτοτελής ἐντι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀτελής· τέληος δὲ γινόμενος ἃ μὲν παρ' αὐτὸν, ἃ δὲ καὶ παρὰ τὴν ἔξωθεν αἰτίαν· καὶ τέληος ἤτοι καττὰν φύσιν ἢ καττὸν βίον, καὶ κατὰ μὲν τὴν φύσιν, αἴκα ἀγαθὸς γένηται· — ἁ γὰρ ἑκάστω ἀρετὰ ἀκρότας καὶ τελήοτας ἐντὶ τᾶς ἑκάστω φύσιος· οἷον ἁ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν φύσις ἀκρότας καὶ τελήοτας τᾶς τῶν ὀφθαλμῶν, ἁ δὲ τῶν ὠάτων τᾶς τῶν ὠάτων· οὕτω δὲ τῶ ἀνθρώπω ἁ ἀρετὰ ἀκρότας ἐντὶ καὶ τελήοτας τᾶς ἀνθρώπω φύσιος· — τέληος δὲ καττὸν βίον, αἴκαν εὐδαίμων γένηται· ἁ γὰρ εὐδαιμονία τελήοτας καὶ συμπλάρωσίς ἐντι τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν. Διὸ πάλιν ἀρετὰ (*) καὶ εὐτυχία μέρεα γίγνονται τῶ ὑπ' αὐτῷ βίω τᾶς μὲν ἀρετᾶς ὡς ψυχᾶς ὑποκειμένας, τᾶς δ' εὐτυχίας ὡς σώματος, τῶν δὲ συναμφοτέρων αὐτῶν ὡς ζώω. Τὸ μὲν γὰρ χρέεσθαι καλῶς αὐτόν ἐστι τοῖς κατὰ φύσιν ἀγαθοῖς, τὸ δὲ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρέχεν· καὶ χρέεσθαι μὲν ἀρετᾷ, χρᾶσιν δὲ παρέχεν εὐτυχίᾳ· καὶ ἁ μὲν τὰν προαίρεσιν καὶ τὸν λόγον ὀρθὸν παρέχεσθαι, ἁ δὲ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς πράξιας. Τὸ μὲν γὰρ βουληθῆμεν τὰ καλὰ καὶ ὑποστῆμεν τὰ δεινὰ τᾶς ἀρετᾶς οἰκῆόν ἐντι, τὸ δ' ὀρθοπλοῆσαι τᾶς προαιρέσιος καὶ ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν τὰς πράξιας τᾶς εὐτυχίας. Ἐνίκασε γὰρ ὁ στραταγὸς καὶ σὺν τἀρετᾷ καὶ σὺν τᾷ εὐτυχίᾳ καὶ εὐπλόησεν ὁ κυβερνάτας καὶ σὺν τᾷ τέχνᾳ καὶ σὺν τοῖς οὐρίοις πνεύμασιν καὶ εἶδεν ὁ ὀφθαλμὸς καλῶς καὶ σὺν τᾷ ὀξυδορκίᾳ καὶ σὺν τῷ φάει. Καὶ

ἄριστος ὁ βίος ὁ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο καὶ διὰ τὰν ἀρετὰν αὐτὰν καὶ διὰ τὰν εὐτυχίαν.

28. Ἐκ τῆς Διδύμου Ἐπιτομῆς.

Τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἐκ τῶν καλῶν γίνεσθαι καὶ προηγουμένων πράξεων. Διὸ καὶ δι' ὅλων εἶναι καλὴν, καθάπερ καὶ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις ἐνέργειαν δι' ὅλων ἔντεχνον. Οὐ γὰρ ἐκβιβάζειν τὴν παράληψιν τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν τῆς εἰλικρινείας τοῦ καλοῦ τὴν εὐδαιμονίαν, ὡς οὐδὲ τὴν τῆς ἰατρικῆς ἔντεχνον δι' ὅλων ἐνέργειαν τὴν τῶν ὀργάνων χρῆσιν· πᾶσαν μὲν γὰρ πρᾶξιν ἐνέργειαν εἶναί τινα ψυχῆς. Ἐπεὶ δ' ὁ πράττων συγχρῆταί τισι πρὸς τὴν τελειότητα τῆς προθέσεως, μέρη ταῦτα χρὴ νομίζειν τῆς ἐνεργείας· καίτοι γε ἐπιζητούσης ἑκατέρας τῶν εἰρημένων ἑκάτερον, οὐ μὴν ὡς μέρος, ὡς δὲ ποιητικὸν τῆς τέχνης. Τὰ γὰρ ὧν ἄνευ πράττειν ὁτιοῦν ἀδύνατον μέρη τῆς ἐνεργείας λέγειν οὐκ ὀρθόν· τὸ μὲν γὰρ μέρος ἐπινοεῖσθαι κατὰ τὸ συμπληρωτικὸν τοῦ ὅλου· τὰ δ' ὧν οὐκ ἄνευ κατὰ τὸ ποιητικὸν τῷ φέρειν καὶ συνεργεῖν εἰς τὸ τέλος.

29. Πλάτωνος.

Ἆρ' οὖν, ὦ Κλεινία, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαίμονα ποιῆσαί τινα τό τε κεκτῆσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆσθαι αὐτοῖς; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, ἐὰν ὀρθῶς χρῆταί τις ἢ ἐὰν μή; Ἐὰν ὀρθῶς. Καλῶς γε, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. Πλέον γάρ που (οἶμαι) θάτερόν ἐστιν, ἄν τις χρῆται μὴ ὀρθῶς ὁτῳοῦν πράγματι ἢ ἐὰν ἐᾷ· τὸ μὲν γὰρ κακὸν, τὸ δ' οὔτε κακὸν οὔτ' ἀγαθόν.

30. Πλάτωνος Νόμων Ὄγδοον.

Τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον

29. Euthydem. p. 280. D, 30. Pag. 829.

τὸ μήτε ἀδικεῖν ἄλλους μήτε ὑφ᾽ ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. Τούτοιν δὲ τὸ μὲν οὐ πάνυ χαλεπὸν, τοῦ δε μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγχάλεπον. Καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοτελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγαθόν.

31. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Οὔτε τὸν ἀῤῥωστοῦντα ἡ χρυσόπους ὠφελεῖ κλίνη, οὔτ᾽ αὖ τὸν ἀνόητον ἡ ἐπίσημος εὐτυχία.

(*) ΠΕΡΙ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ. ΡΔ.

1. Ὁμήρου.

Δύσμορον, ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ
δύῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσῃ κακὰ πόλλ᾽ ἐπιδόντα,
υἱέας τ᾽ ὀλλυμένους, ἑλκηθείσας τε θύγατρας,
καὶ θαλάμους κεραϊζομένους καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενα προτὶ ἄστυ ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι.

2. Μενάνδρου Ὑδρίας.

Γέροντα δυστυχοῦντα τῶν θ᾽ αὑτοῦ κακῶν
ἐπαγόμενον λήθην ἀνέμνησας πάλιν,
ἐπὶ τἀτυχεῖν τ᾽ ἤγειρας.

3. Σοφοκλέους Ναυπλίου.

Τῷ γὰρ κακῶς πράσσοντι μυρία μία
νύξ ἐστιν εὖ παθόντα ἡ ᾽τέρα θανεῖν.

4. Εὐριπίδου.

Κεκλημένῳ δὲ φωτὶ μακαρίῳ ποτὲ
αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν· ᾧ δ᾽ αἰεὶ κακῶς
ἐστ᾽, οὐδὲν ἀλγεῖ, συγγενῶς δύστηνος ὤν.

1. Il. XXII. 60. 2. Cleric. p. 178. 3. Fr. 377. 4. Herc. Fur. 1292.

5. Μενάνδρου Παρακαταθήκης.

Εὔπιστον ἀτυχῶν ἐστιν ἄνθρωπος φύσει·
τὸν πλησίον γὰρ οἴεται μᾶλλον φρονεῖν
ὁ τοῖς λογισμοῖς τοῖς ἰδίοις πταίων ἀεί.

6. Ἄμφιδος ἐξ Ἀμπελουργοῦ.

Ἐν οἷς ἂν ἀτυχήσῃ τις ἄνθρωπος τόποις,
ἥκιστα τούτοις πλησιάζων ἥδεται.

7. Μενάνδρου Ἐγχειριδίου.

Οὐχ ὅθεν ἂν ᾤμην ἡ τύχη· καὶ πάντα δὲ
τὰ μηδὲ προσδοκώμεν᾽ ἔκστασιν φέρει.

8. Ἰλιάδος ταῦ.

Ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεί.

9. Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

Ἐπ᾽ ἄκραν ἥκομεν γραμμὴν κακῶν.

10. Εὐριπίδου Αἰόλου.

Αἰεὶ τὸ μὲν ζῇ, τὸ δὲ μεθίσταται κακὸν,
τὸ δ᾽ οὐκ ἔφηνεν αὖτις ἐξ ἀρχῆς νέον.

11. Φιλήτα Δήμητρος.

Νῦν δ᾽ αἰεὶ πέσσω, τὸ δ᾽ ἀέξεται ἄλλο νεωρὲς
πῆμα, κακοῦ δ᾽ οὔπω γίγνεται ἡσυχίη.

12. Φιλήτου.

Ἦ μὲν δὴ πολέεσσι πεφύρησαι χαλεποῖσι,
θυμὲ, γαληναίῃ δ᾽ ἐπιμίσγεαι οὐδ᾽ ὅσον ὅσσον,
ἀμφὶ δέ τοι νέαι αἰὲν ἀνίαι τετρήχασιν.

13. Μενάνδρου Ἥρωϊ.

Ὡς οἰκτρὸν, ἢ τὰ τοιαῦτα δυστυχῶ μόνη,
ἃ μηδὲ πιθανὰς τὰς ὑπερβολὰς ἔχει.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

5. Cleric. p. 144. 7. Cleric. p. 56. 8. V. 290. 9. Fr. 13. 10. Fr. 21. 13. Cleric. p. 76. 14. Cleric. p. 248.

Ἔξωθέν εἰσιν οἱ δοκοῦντες εὐτυχεῖν,
τὰ δ᾽ ἔνδον εἰσὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἴσοι.

15. Φιλήτου.

Τῷ οὔ μοι πολέων γαίης ὕπερ οὐδὲ θαλάσσης,
ἐκ Διὸς ὡραίων ἔσχομεν ὧν ἐτέων.
οὐδ᾽ ἀπὸ μοῖρα μελέω κακῶν φέρει, ἀλλὰ φέρουσιν
ἔμπεδα καὶ τοῖσιν ἄλλα προσαυξάνεται.

16. Διφίλου.

Ὥσπερ κυαθίζουσ᾽ ἐνίοθ᾽ ἡμῖν ἡ τύχη,
ἓν ἀγαθὸν ἐπιχέασα, τρί᾽ ἐπαντλεῖ κακά.

17. Γαΐου κατὰ Ἀρτεμισίου παιδοφθορίας.

Τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι καὶ παντὶ οὖν δεινόν ἐστι· τὸ δὲ καὶ τῶν τοιούτων τι παθεῖν, ὃ μηδὲ εἰπεῖν ὁ πεπονθὼς δύναται σαφῶς, δυστυχίας ὑπερβολὴν οὐκ ἔχει.

18? Ἐν τῷ αὐτῷ.

(*) Ὅρα δὴ τὸ τῆς κατηγορίας δύσκολον, ἐν ᾗ καὶ τὸ εἰπεῖν ἀδύνατον, αἰσχρὸν γάρ· καὶ τὸ σιωπῆσαι χαλεπώτερον· πῶς γὰρ ἂν δύναιτό τις ἄνευ λόγου δηλῶσαι τὰ πεπραγμένα;

19. Ἀντιφῶντος.

Ὧι γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούλεται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ, χρημάτων πλοῦτον παρασχὼν, τοῦ καλῶς φρονεῖν πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἀμφοτέρων ἀπεστέρησεν.

20. Δημοκρίτου.

Ἀπορίη ξυνὴ τῆς ἑκάστου χαλεπωτέρη· οὐ γὰρ ὑπολείπεται ἐλπὶς ἐπικουρίης.

21. Νόσος οἴκου καὶ βίου γίγνεται, ὅκως περ καὶ σκηνέος.

22. Γαΐου ὑπὲρ Παύλου παιδὸς ἰδίου ἐν μανίᾳ ἀνῃρημένου.

Ἔοικε δὲ ὁ βάσκανος δαίμων φιλοτιμότατυς εἶναι πρὸς τὰς παραδόξους συμφοράς. Ἕστηκέ σοι παιδοφόνος πατὴρ τὴν μὲν χεῖρα μιαρώτατος, τὴν δὲ ψυχὴν καθαρώτατος, μανίᾳ διακονησάμενος τὴν συμφοράν.

23. Ἡράκλειτος ἔφη, ὡς ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων.

24. Ξενοκράτους.

Ξενοκράτης ἔλεγεν, ὥσπερ τὸ κακοπρόσωπον αἶσχει προσώπου καὶ μοχθηρίᾳ τινὶ μορφῆς τὸ δύσμορφον, οὕτω δαίμονος κακίᾳ τοὺς πονηροὺς κακοδαίμονας ὀνομάζομεν.

25. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου.

Ἀλλὰ μὴν, ὦ Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν. Τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρώην γεγονότα, ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξαι ἐστὶ καὶ ἀποδεῖξαι, ὡς πολλοὶ ἀδικοῦντες ἄνθρωποι εὐδαιμονές εἰσι. Τὰ ποῖα ταῦτα; Ἀρχέλαον δήπου τοῦτον τὸν Περδίκκου ὁρᾷς ἄρχοντα Μακεδονίας; Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ᾽ ἀκούω γε. Εὐδαίμων οὖν σοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἄθλιος; Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε, οὐ γάρ πω συγγέγονα τῷ ἀνδρί. Τί δαί; συγγενόμενος ἂν γνοίης, ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γινώσκεις, ὅτι εὐδαιμονεῖ; Μὰ Δί᾽, οὐ δῆτα. Δῆλον δὲ, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα γινώσκειν φήσεις εὐδαίμονα ὄντα. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ· οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. [Τί δέ; ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστίν; Ὥς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε.] Τὸν μὲν γὰρ καλοκἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονας εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον.

25. Pag. 470. D.

Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος.

26. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος πάντως γε ἄθλιος· ἀθλιώτερος μέντοι, ἐὰν μὴ διδῷ δίκην μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν· ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν.

ΟΤΙ ΑΒΕΒΑΙΟΣ Η ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΥΠΡΑΞΙΑ ΜΕΤΑΠΙΠΤΟΥΣΗΣ ΡΑΙΔΙΩΣ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ. ΡΕ.

1. Εὐριπίδου.

Ὁρᾷς τυράννους διὰ μακρῶν ἠσκημένους
ὡς μικρὰ τὰ σφάλλοντα, καὶ μί᾽ ἡμέρα
τὸν μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὸν δ᾽ ἦρ᾽ ἄνω.
(*) ὑπόπτερος δ᾽ ὁ πλοῦτος· οἷς γὰρ ἦν ποτε,
ἐξ ἐλπίδων πίπτοντας ὑπτίους ὁρῶ.

2. Διονυσίου τυράννου ἐκ Λήδας.

Θνητῶν δὲ μηδεὶς μηδέν᾽ ὄλβιόν ποτε
κρίνῃ, πρὶν αὐτὸν εὖ τελευτήσαντ᾽ ἴδῃ·
ἐν ἀσφαλεῖ γὰρ τὸν θανόντ᾽ ἐπαινέσαι.

3. Σοφοκλέους Τυνδαρέως.

Οὐ χρή ποτ᾽ εὖ πράσσοντος ὀλβίσαι τύχας
ἀνδρὸς, πρὶν αὐτῷ παντελῶς ἤδη βίος
διεκπερανθῇ καὶ τελευτήσῃ βίον.
ἐν γὰρ βραχεῖ καθεῖλε κὠλίγῳ χρόνῳ
πάμπλουτον ὄλβον δαίμονος κακοῦ δόσις,
ὅταν μεταστῇ καὶ θεοῖς δοκῇ τάδε.

26. Pag. 472. 1. Ino Fr. 23. 3. Fr. 572.

4. Ἀλέξιδος ἐκ Βρεττίας.

Τοιοῦτο τὸ ζῆν ἐστιν, ὥσπερ οἱ κύβοι.
οὐ ταὔτ᾽ ἀεὶ πίπτουσιν οὐδὲ τῷ βίῳ
ταὐτὸν διαμένει σχῆμα, μεταβολὰς δ᾽ ἔχει.

5. Διφίλου ἐκ Ζωγράφου.

Ἀπροσδόκητον οὐδὲν ἀνθρώποις πάθος,
ἐφημέρους γὰρ τὰς τύχας κεκτήμεθα.

6. Εὐριπίδου.

Οὐκ ἄγαμαι ταῦτ᾽ ἀνδρὸς ἀριστέως·
οὐκ ἐπὶ πᾶσίν σ᾽ ἐφύτευσ᾽ ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον, Ἀτρεύς. Δεῖ δέ σε χαίρειν
καὶ λυπεῖσθαι, θνητὸς γὰρ ἔφυς·
κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
τὰ θεῶν οὕτω νενόμισται.

7. Σιμωνίδου.

Πάμπαν δ᾽ ἄμωμος οὔτις οὐδ᾽ ἀκήριος.

8. Εὐριπίδου.

Οὐ χρή ποτ᾽ ὀρθαῖς ἐν τύχαις βεβηκότα
ἕξειν τὸν αὐτὸν δαίμον᾽ εἰσαεὶ δοκεῖν.
ὁ γὰρ θεός πως, εἰ θεόν σφε χρὴ καλεῖν,
κάμνει ξυνὼν τὰ πολλὰ τοῖς αὐτοῖς ἀεί.
θνητῶν δὲ θνητὸς ὄλβος, οἱ δ᾽ ὑπέρφρονες
καὶ τῷ παρόντι τοὐπιὸν πιστούμενοι
ἔλεγχον ἔλαβον τὴν τύχην ἐν τῷ παθεῖν.

9. Σιμωνίδου Θρήνων.

Ἄνθρωπος ἐὼν μήποτε φήσῃς ὅ τι γίγνεται,
μηδ᾽ ἄνδρα ἰδὼν (ὄλβιον) ὅσσον χρόνον ἔσσεται·
ὠκεῖα γὰρ, οὐδὲ τανυπτερύγου μυίας
οὕτως ἁ μετάστασις.

6. Iph. Aul. 28. 8. Fr. inc. 43.

10. Μενάνδρου.

Εὕροις δ' ἂν οὐδὲν τῶν ἁπάντων, Δημέα,
ἀγαθὸν, ἐν ᾧ τι μὴ πρόσεστι καὶ κακόν.

11. Εὐριπίδου ἐξ Ἀντιόπης.

Τοιόσδε θνητῶν τῶν ταλαιπώρων βίος·
οὐδ' εὐτυχεῖ τὸ πάμπαν οὔτε δυστυχεῖ,
εὐδαιμονεῖ τε καὖθις οὐκ εὐδαιμονεῖ.
τί δῆτ' ἐν ὄλβῳ μὴ σαφεῖ βεβηκότες
οὐ ζῶμεν ὡς ἥδιστα, μὴ λυπούμενοι;

12. Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.

Ποῦ δὴ τὸ σαφὲς θνατοῖσι βιοτᾶς;
θοαῖσι μὲν ναυσὶ πόρον πνοαὶ κατὰ
βένθος ἅλιον ἰθύνουσι· τύχας δὲ θνητῶν
τὸ μὲν μέγ' εἰς οὐδὲν ὁ πολὺς χρόνος
μεθίστησι, τὸ δὲ μεῖον αὔξων.

13. Εὐριπίδου ἐκ Χρυσίππου.

Ὦ δέσποτ', οὐδεὶς οἶδεν ἄνθρωπος γεγὼς
οὔτ' εὐτυχοῦς ἀριθμὸν οὔτε δυστυχοῦς.

14. Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομάχης.

(*) Χρὴ δ' οὔ ποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν,
πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς
ὅπως περάσας ἡμέραν ἥξει κάτω.

15. Εὐριπίδου ἐξ Αὐγῆς.

Πᾶσιν γὰρ ἀνθρώποισιν, οὐχ ἡμῖν μόνον,
ἢ καὶ παραυτίκ' ἢ χρόνῳ δαίμων βίον
ἔσφηλε κοὐδεὶς διὰ τέλους εὐδαιμονεῖ.

16. Τοῦ αὐτοῦ Σκύριοι.

Φεῦ τῶν βροτείων ὡς ἀνώμαλοι τύχαι.

10. Cleric. p. 248. 11. Fr. 44. 12. Fr. 27. 13. Fr. 4. 14. V. 100. 15. Fr. 9. 16. Fr. 2.

οἱ μὲν γὰρ εὖ πράσσουσι, τοῖς δὲ συμφοραὶ
σκληραὶ πάρεισιν εὐσεβοῦσιν εἰς θεούς,
καὶ πάντ' ἀκριβῶς κἀπὶ φροντίδων βίον
οὕτω δικαίως ζῶσιν αἰσχύνης ἄτερ.

17. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ὁ μὲν ὄλβιος ἦν, τὸ δ' ἀπέκρυψεν
θεός. Ἐκ κείνων τῶν ποτε λαμπρῶν
νεύει βίοτος, νεύει δὲ τύχα
κατὰ πνεῦμ' ἀνέμων.

18. Τοῦ αὐτοῦ Ἱκετίσι.

Μὴ δῆτ'. Ἔχει γὰρ καταφυγὴν θὴρ μὲν πέτραν,
δοῦλοι δὲ βωμοὺς θεῶν, πόλις δὲ πρὸς πόλιν
ἔπτηξε χειμασθεῖσα· τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς
οὐκ ἔστιν οὐδὲν διὰ τέλους εὐδαιμονοῦν.

19. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Ἄνασσα, πολλοῖς ἔστιν ἀνθρώπων κακὰ,
τοῖς δ' ἄρτι λήγει, τοῖς δὲ κίνδυνος μολεῖν.
κύκλῳ γὰρ ἕρπει καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς,
θνητῶν τε γενεᾷ. Τῶν μὲν αὔξεται βίος,
τῶν δὲ φθίνει τε καὶ θερίζεται πάλιν.

20. Εὐριπίδου Ἑκάβης.

Οὐ τὸν κρατοῦντα χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεὼν,
οὐδ' εὐτυχοῦντας εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί.
κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἴμ' ἔτι·
τὸν πάντα δ' ὄλβον ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

21. Σοφοκλῆς Τηρεῖ.

Μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς.

22. Μοσχίωνος.

Συνέσει, δόξῃ πρόσθε καὶ γένει μέγας

17. Fr. 23. 18. V. 266. 19. Fr. 19. 20. V. 282. 21. Fr. 520.

Ἄργους δυνάστης, λιτὸς ἐκ τυραννικῶν
δόμων, προσίκτην θάλλον ἠγκαλισμένος,
ἔστειχεν εἰς γῆν ὄμμα συμπαθὲς φέρων
καὶ πᾶσι δεικνὺς, ὡς τὰ λαμπρὰ τῆς τύχης
τὴν κτῆσιν οὐ βέβαιον ἀνθρώποις νέμει·
ὃν πᾶς μὲν ἀστῶν ἠλέησεν εἰσιδών,
ἅπας δὲ χεῖρα καὶ προσήγορον φάτιν
ὤρεξε κἀνθοὺς τ᾽ ἐξέτηξε δακρύοις,
τύχαις συναλγῶν· τἀξίωμα γὰρ νοσοῦν
τὸ πρόσθε πολλοῖς οἶκτον εὐπορεῖ βροτῶν.

23. *Μενάνδρου Πλοκίων Θαΐδος.*

Ὡς Παρμένων οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν τῷ βίῳ
φυόμενον ὥσπερ δένδρον ἐκ ῥίζης μιᾶς·
ἀλλ᾽ ἐγγὺς ἀγαθοῦ παραπέφυκε καὶ κακὸν,
ἐκ τοῦ κακοῦ τ᾽ ἤνεγκεν ἀγαθὸν ἡ φύσις.

24. *Ἀρχιλόχου.*

Τοῖς θεοῖς τίθει (τὰ) πάντα· πολλάκις μὲν ἐκ κακῶν
ἄνδρας ὀρθοῦσιν μελαίνῃ κειμένους ἐπὶ χθονὶ,
πολλάκις δ᾽ ἀνατρέπουσι καὶ μάλ᾽ εὖ βεβηκότας
(*) ὑπτίους κλίνουσ᾽· ἔπειτα πολλὰ γίγνεται κακά.
καὶ βίου χρὴ μὴ πλανᾶται καὶ νόου παρήορος.

25. *Θεοδέκτου.*

Πολυσπερὴς μὲν, ὦ γέρον, καθ᾽ Ἑλλάδα
φήμη πλανᾶται καὶ διέγνωσται πάλαι,
τὸ μὴ βεβαίους τὰς βροτῶν εἶναι τύχας.

26. *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦτε, πρὶν
θανόντ᾽ ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεραι τύχαι.

23. Cleric. p. 156. 26. Sic Cod. A. Sed legend. *Ἡρακλείδαις.* Scil. v. 865. *Gaisf.*

27. *Ἀλέξιδος.*

Κἂν εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προσδοκᾶν
ἀεί τι δεῖ καὶ μή τι πιστεύειν τύχῃ.

28. *Μενάνδρου Γεωργῷ.*

Ὁ δ᾽ ἠδικηκὼς, ὅστις ἔσθ᾽ οὗτός ποτε,
τὴν ὑμετέραν πενίαν κακοδαίμων ἔσθ᾽, ὅτι
τοῦτ᾽ ἠδίκηκεν, οὗ τυχὸν μεταλήψεται.
εἰ καὶ σφόδρ᾽ εὐπορεῖ γὰρ, ἀβεβαίως τρυφᾷ·
τὸ τῆς τύχης γὰρ ῥεῦμα μεταπίπτει ταχύ.

29. *Κλειτομάχου.*

Τοῖς εὖ παθοῦσιν ἀντιπνεύσασ᾽ ἡ τύχη
τὰ πάντα συγχεῖ, πάντα ναυαγεῖν ποιεῖ,
τὰ τῇ φρονήσει καὶ τοῖς λογισμοῖς ὀρθῶς ἐκπεπονῆσθαι
δοκοῦντα πρὸς τὸ καλῶς ζῆν.

30. *Βάθωνος ἐξ Αἰτωλοῦ.*

Ἄνθρωπος ὢν ἔπταικας· ἐν δὲ τῷ βίῳ
τέρας ἐστὶν, εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου.

31. *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Πάλαι σκοποῦμαι τὰς τύχας τὰς τῶν βροτῶν,
ὡς εὖ μεταλλάσσουσιν. Ὃς γὰρ ἂν σφαλῇ,
εἰς ὀρθὸν ἔστη, χὠ πρὶν εὐτυχῶν πιτνεῖ.

32. *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Οὐκ ἔστιν ὅστις εὐτυχὴς ἔφυ βροτῶν,
ὃν μὴ τὸ θεῖον ὡς τὰ πολλὰ συνθέλει.

33. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ὥστ᾽ οὔτις ἀνδρῶν εἰς ἅπαντ᾽ εὐδαιμονεῖ.

34. *Τοῦ αὐτοῦ Ἑκάβης.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.

35. *Εὐριπίδου Ἑκάβης.*

28. Cleric. p. 34. 31. Fr. 26. 32. Fr. 24. 33. Fr. 3. 34. V. 805. 35. V. 956.

Φεῦ· οὐκ ἔστιν οὐδὲν πιστὸν, οὔτ᾽ εὐδοξία,
οὔτ᾽ αὖ καλῶς πράξαντα μὴ πράξειν κακῶς.

36. Ἡσιόδου Ἔργων.

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.

37. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια, τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

38. Σοφοκλέους Τραχινίαις.

Λόγος μέν ἐστ᾽ ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανεὶς,
ὡς οὐκ ἂν αἰῶν᾽ ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν
θάνῃ τις, οὔτ᾽ εἰ χρηστὸς οὔτ᾽ εἴ τῳ κακός.

39. Σοφοκλέους Φαίδρα.

Τὸ δ᾽ εὐτυχοῦντα πάντ᾽ ἀριθμῆσαι βροτῶν,
οὐκ ἔστιν ὄντως ὅντιν᾽ εὑρήσεις ἕνα.

40. Εὐριπίδου.

Βέβαια δ᾽ οὐδεὶς θνητὸς εὐτυχεῖ γεγώς.

41. Σοφοκλέους Τραχινίαις.

Ὅμως δ᾽ ἔνεστι τοῖσιν εὖ σκοπουμένοις,
ταρβεῖν τὸν εὖ πράσσοντα, μὴ σφαλῇ ποτε,

42. Σοφοκλέους Ἀλήτης.

Τίς δή ποτ᾽ ὄλβον ἢ μέγαν θείη βροτῶν,
ἢ σμικρὸν ἢ τὸν μηδαμοῦ τιμώμενον;
οὐ γάρ ποτ᾽ αὐτῶν οὐδὲν ἐν ταὐτῷ μένει.

43. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Ὁρῶ δὲ τοῖς πολλοῖσιν ἀνθρώποις ἐγὼ
τίκτουσαν ὕβριν τὴν πάροιθ᾽ εὐπραξίαν.

44. Τοῦ αὐτοῦ Οἰδίποδος.

36. V. 823. 37. V. 131. 38. Init. 39. Fr. 610. 40. Fr. inc. 44. 41. V. 296. 42. Fr. 93. 43. Fr. 10. 44. Fr. 12.

Πολλάς γ᾽ ὁ δαίμων τοῦ βίου μεταστάσεις
(*) ἔδωκεν ἡμῖν μεταβολάς τε τῆς τύχης.

45. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλ᾽ ἡμέρα τοι μεταβολὰς πολλὰς ἔχει.

46. Εὐριπίδου Μελέαγρος.

Φεῦ. Τὰ τῶν εὐδαιμονούντων ὡς τάχιστα στρέφει θεός.

47. Διφίλου.

Βέβαιον οὐδέν ἐστιν ἐν θνητῷ βίῳ·
βιοῖ γὰρ οὐδεὶς ὃν προαιρεῖται τρόπον.

48. Νικοστράτου.

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ᾽ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ.
νὴ τὴν Ἀθηνᾶν συντόμως γε, φίλτατε
Εὐριπίδη, τὸν βίον ἔθηκας εἰς στίχον.

49. Ἀπολλοδώρου.

Οὐκ οἶδ᾽ ὅτῳ πέποιθας ἀργυρίῳ, πάτερ.
ὁ καιρὸς ὁ τυχὼν τοῖς μὲν οὐ κεκτημένοις
ἔδωκε, τῶν κεκτημένων δ᾽ ἀφείλετο.

50. Φιλήμονος.

Πολλάκις ἔχων τις οὐδὲ τἀναγκαῖα νῦν
αὔριον ἐπλούτησ᾽, ὥστε χἀτέρους τρέφειν.
θησαυρὸν εὑρὼν σήμερόν τις, αὔριον
ἅπαντα τἀκ τῆς οἰκίας ἀπώλεσεν.

51. Τραγικὸν Ἐπεισόδιον.

Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ
οὐδ᾽ ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
ὃ περιέτρεψεν, ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος,
ἐπὰν ἐπ᾽ ἄκρον τις τοῦ καλῶς πράττειν δράμῃ.

45. Fr. 13. 43. Fr. 21. 50. Cleric. p. 356.

ἡ δὲ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα
τῷ μήτε λίαν ἐν ταπεινῷ τῆς τύχης
μέρει φέρεσθαι μήτ᾽ ἐν ὑψηλῷ πάλιν.
κἂν γὰρ πέσῃ τις ἐξ ἐλάττονος μέτρου,
εὐπερικάλυπτον ἔσχε τὴν δυσπραξίαν.
ὄγκου δὲ μεγάλου πτῶμα γίγνεται μέγα,
πρὸς γὰρ τὸ λαμπρὸν ὁ φθόνος βιάζεται,
σφάλλει δ᾽ ἐκείνους, οὓς ἂν ὑψώσῃ τύχη.

52. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ᾽ εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.

53. Ἡροδότου.

Ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηΐων ἐστὶ πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχεῖν.

54. Τοῦ αὐτοῦ.

Πᾶν ἐστιν ἄνθρωπος συμφορή.

55. Ὀουθέου.

Εἰ δέ τις ὑπείληφε βεβαίως ἔχειν τὸν πλοῦτον καὶ οὐδέποτε προλείψειν αὐτὸν, οὗτος ἔοικε τύχης καὶ παραδόξων πραγμάτων καταπεφρονηκέναι καὶ οὐκ εἰδέναι, ὅτι πεπλανημένον τὸ εὖ πράττειν καὶ οὐκ ἀεὶ παρὰ τοῖς αὐτοῖς.

56. Βίωνος.

Βίων ἔφη, Τὰ χρήματα τοῖς πλουσίοις ἡ τύχη οὐ δεδώρηται, ἀλλὰ δεδάνεικεν.

57. Ἐκ τῶν Πορφυρίου περὶ Στυγός.

Ἥ τε γὰρ αἴγειρος, ὥς φασιν ἄλλοι τε καὶ Πλούταρχος, φιλοπενθὴς καὶ ἀτελὴς πρὸς καρπογονίαν. Διὸ καὶ Σοφοκλῆς ἔν τισί φησιν·

Οὐ χρή ποτ᾽ ἀνθρώπων
μέγαν ὄλβον ἀποβλέψαι·
τανυφλοίου γὰρ ἰσαμέριος
ὅστις αἰγείρου βιοτὰν ἀποβάλλει.

58. Σωκράτους.

Ταὐτόν ἐστιν ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ μέγα φρονεῖν καὶ ἐπὶ ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ σταδιοδρομεῖν.

59. Δημοκρίτου.

Οὐκ ἔστιν οὕτως ἀσφαλὴς πλούτου πυλεὼν, ὃν οὐκ ἀνοίγει τύχης καιρός.

60. Ἀπελλοῦ.

Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος ἐρωτηθεὶς, διὰ τί τὴν τύχην καθημένην ἔγραψεν, Οὐχ ἕστηκε γὰρ, εἶπε.

61. Αἰσώπου.

(*) Αἴσωπος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τῶν ἐν ἐξουσίᾳ, τί οἱ θεοὶ πράττουσιν, Τὰ μὲν οἰκοδομεῖν, ἔφη, τὰ δὲ πάλιν καταβάλλειν.

62. Φαβωρίνου.

Ἄνθρωπος ὢν μηδέποτ᾽ εἴπῃς, ὅ τι γίνεται
αὔριον· μηδ᾽ ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χρόνον ἔσεται· ἀλλὰ μηδὲ οἶκον· ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διεξέρχεται τὴν τῶν Σκοπάδων ἀθρόαν ἀπώλειαν. Ἤδη δὲ καὶ πόλεις, παρ᾽ ὃ προσεδόκησαν, ἀνάστατοι γεγόνασιν αἰφνίδιον αἱ μὲν ὑπὸ πυρὸς, αἱ δ᾽ ὑπὸ σεισμοῦ, αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. Ποῦ μοι Ἑλίκη; Κατεπόθη. Ποῦ Βοῦρα; Καὶ αὐτὴ κατεπόθη. Δύο πόλεις Ἑλληνίδες ἀπώλοντο ὥσπερ πλέουσαι.

63. Ἡροδότου ἱστορίας πρώτης.

53. I. 207. 54. I. 32.

63. I. 32.

Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπεν. Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέῤῥιπται ἐς τὸ μηδὲν, ὥστε οὔτε ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμᾶς ἐποίησας; Ὁ δὲ Σόλων εἶπεν· Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες ἐπηρώτας ἀνθρωπηΐων πρηγμάτων πέρι; Ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μέν ἐστιν ἰδεῖν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. Ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζωῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι. Τουτέων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν εἰς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἐουσέων [πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,] ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον εἰσάγει πρῆγμα. Οὕτω, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἐστιν ἄνθρωπος συμφορή. Ἐμοὶ δὲ καὶ σὺ πλουτέειν μὲν μέγα φαίνεαι καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων, ἐκεῖνο δὲ, τὸ εἴρεό με, οὔκω σε λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. Οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ᾽ ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστιν, εἰ μή οἱ τύχη ἐπίσποιτο ἔχοντα πάντα καλὰ τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον. Πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοί εἰσι, πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. Ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἄνολβος δὲ, δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μούνοισιν· οὗτος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνόλβου πολλοῖσιν. Ὁ μὲν ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος, ὁ δὲ τοῖσδε προέχει ἐκείνου, ἄτην δὲ καὶ ἐπιθυμίην οὐχ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι· ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἄπειρος δέ ἐστιν, ἄνουσος, ἀπαθὴς, εὔπαις, εὐειδής. Εἰ δὲ πρὸς τούτοισιν ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ᾽ ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν

μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ᾽ εὐτυχέα. Τὰ πάντα μὲν νῦν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα ἀδύνατόν ἐστιν, ὥσπερ χώρη οὐδεμία καταρκέει πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα· ἀλλ᾽ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἣ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη. Ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὔταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστιν· ὃς δ᾽ ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ᾽ ἐμοὶ τοὔνομα τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. (*) Σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν, κῇ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προῤῥίζους ἀνέτρεψε.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ᾽ ΑΞΙΑΝ ΕΥΤΥΧΟΥΝΤΩΝ. Ρϛ.

1. Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Τιμή σ᾽ ἐπαίρει τῶν πέλας μᾶλλον φρονεῖν.
Θνήσκοιμ᾽ ἄν· οὐ γὰρ ἄξιον λεύσσειν φάος,
κακοὺς ὁρῶντας ἐκδίκως τιμωμένους.

2. Τοῦ αὐτοῦ Δικτύος.

Πολλοῖς παρέστην κἀφθόνησα δὴ βροτῶν,
ὅστις κακοῖσιν ἐσθλὸς ὢν ὅμοιος ᾖ,
λόγων ματαίων εἰς ἅμιλλαν ἐξιών.
τὸ δ᾽ ἦν ἄρ᾽ οὐκ ἀκουστὸν οὐδ᾽ ἀνασχετὸν
σιγᾶν, κλύοντα δεινὰ πρὸς κακιόνων.

3. Εὐριπίδου Οἰνεῖ.

Ὅταν κακοὶ πράξωσιν, ὦ ξένοι, καλῶς,

1. Fr. 7 2. Fr. 16. 3. Fr. 2.

ἄγαν κρατοῦντες κοὐ νομίζοντες δίκην
δώσειν, ἔδρασαν πάντ᾽ ἐφέντες ἡδονῇ.

4. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.

Ἤδη νοσῶδες τοῦτο τοῖς ἀμείνοσιν,
ὅταν πονηρὸς ἀξίωμ᾽ ἀνὴρ ἔχῃ
γλώσσῃ κατασχὼν δῆμον, οὐδὲν ὢν τὸ πρίν.

5. Τοῦ αὐτοῦ Ἑλένῃ.

Ἐσθλῶν κακίους ἐνίοτ᾽ εὐτυχέστεροι.

6. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.

Φεῦ φεῦ· κακοῖσιν ὡς ὅταν δαίμων διδῷ
καλῶς, ὑβρίζουσ᾽, ὡς ἀεὶ πράξοντες εὖ.

7. Εὐριπίδου Τημενίσι.

Πολλοὶ γεγῶτες ἄνδρες οὐκ ἔχουσ᾽, ὅπως
δείξωσιν αὑτοὺς τῶν κακῶν ἐξουσίᾳ.

8. Μενάνδρου Θεοφορουμένου.

Εἴ τις προσελθών μοι θεῶν λέγοι, Κράτων,
ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσῃ·
ἔσῃ δ᾽ ὅ τι ἂν βούλῃ, κύων, πρόβατον, τράγος,
ἄνθρωπος, ἵππος· δὶς βιῶναι γάρ σε δεῖ,
εἱμαρμένον τοῦτ᾽ ἐστίν· ὅ τι βούλει δ᾽ ἑλοῦ·
ἅπαντα μᾶλλον, εὐθὺς εἰπεῖν ἂν δοκῶ,
ποίει με πλὴν ἄνθρωπον· ἀδίκως εὐτυχεῖ
κακῶς τε πράττει τοῦτο τὸ ζῶον μόνον.
ὁ κράτιστος ἵππος ἐπιμελεστέραν ἔχει
ἑτέρου θεραπείαν· ἀγαθὸς ἂν γένῃ κύων,
ἐντιμότερος εἶ τοῦ κακοῦ κυνὸς πολύ.
ἀλεκτρυὼν γενναῖος ἐν ἑτέρᾳ τροφῇ
ἐστίν, ὁ δ᾽ ἀγεννὴς καὶ δέδιε τὸν κρείττονα.

4. V. 425. 5. V. 465. 6. V. 1233. 7. Fr. 14. 8. Cleric. p. 248.

ἄνθρωπος ἐὰν ᾖ χρηστὸς, εὐγενὴς, σφόδρα
γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει.
πράττει δ᾽ ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων, δεύτερα
ὁ συκοφάντης, ὁ κακοήθης τρίτα λέγει.
ὄνον γενέσθαι κρεῖττον ἢ τοὺς χείρονας
ὁρᾶν ἑαυτοῦ ζῶντας ἐπιφανέστερον.

9. Θεόγνιδος.

Καὶ σώφρων ἥμαρτε καὶ ἄφρονι πολλάκι δόξα
ἕσπετο καὶ τιμῆς τις κακὸς ὢν ἔλαχεν.

10. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Πολλοῖς ἀχρήστοισι θεὸς διδοῖ ἀνδράσιν ὄλβον
ἐσθλὸν, ὃς οὐδ᾽ αὑτῷ βέλτερος οὐδὲν ἐὼν,
οὐδὲ φίλοις· ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὔ ποτ᾽ ὀλεῖται.
αἰχμητὴς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ ἄστυ σάοι.

11. Σοφοκλέους Ἀλήτης.

Δεινόν γε τοὺς μὲν δυσσεβεῖς κακῶν ἄπο
βλαστόντας, εἶτα τούσδε μὲν πράσσειν καλῶς·
τοὺς δ᾽ ὄντας ἐσθλοὺς, ἔκ τε γενναίων ἅμα
γεγῶτας, εἶτα δυστυχεῖς πεφυκέναι.
οὐ χρῆν τάδ᾽ οὕτω δαίμονας θνητῶν πέρι
πράσσειν· ἐχρῆν γὰρ τοὺς μὲν εὐσεβεῖς βροτῶν
ἔχειν τι κέρδος ἐμφανὲς θεῶν πάρα,
τοὺς δ᾽ ὄντας ἀδίκους τοῖσδε τὴν ἐναντίαν
δίκην κακῶν τιμωρὸν ἐμφανῆ τίνειν·
κοὐδεὶς ἂν οὕτως εὐτυχοῖ κακὸς γεγώς.

12. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν ά.

Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται.

13. Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

9. V. 665. 10. 863. 11. Fr. 94. 12. P. 16. 13. P. 23.

Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· εἰ δέ τι πταίσει, τότ᾽ ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται ταῦτα πάντα.

14. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Ἔοικεν ὁ βίος θεάτρῳ· διὸ πολλάκις χείριστοι τὸν κάλλιστον ἐν αὐτῷ κατέχουσι τόπον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ᾽ ΑΞΙΑΝ ΔΥΣΤΥΧΟΥΝΤΩΝ. ΡΖ.

1. *Μενάνδρου.*

Οὐθέν με λυπεῖ μᾶλλον ἢ χρηστὸς τρόπος,
εἰς χαλεπὸν ὅταν ᾖ συγκεκλεισμένος βίον.

2. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἰκτρότατόν ἐστι πεῖραν ἐπὶ γήραος οὐδῷ
ἀδίκου τύχης δίκαιος εἰληφὼς τρόπος.

3. *Μενάνδρου.*

Ὦ μεταβολαῖς χαίρουσα παντοίαις τύχη,
σόν ἐστ᾽ ὄνειδος τοῦθ᾽, ὅταν τις ὢν ἀνὴρ
δίκαιος ἀδίκοις περιπέσῃ συμπτώμασιν.

4. *Ἀλέξιδος.*

Οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως ἔχουσιν αἱ τύχαι φρένας·
οὐδεὶς γὰρ ἂν τοιοῦτος ἠτύχει ποτέ.

5. *Ἀντιφάνους.*

Οἴμοι τάλας, ὡς ἄδικον, ὅταν ἡ μὲν τύχη
λίπῃ τινὸς τὴν τάξιν, ὁ δὲ τρόπος μένῃ.

6. *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.*

Τὴν δ᾽ εὐγένειαν τῆς τύχης νικωμένην
νῦν δὴ μάλιστ᾽ ἐσεῖδον· οἵδε γὰρ πατρὸς
ἐσθλοῦ γεγῶτες δυστυχοῦσ᾽ ἀναξίως.

1 — 3. Cleric. p. 250. 6. V. 234.

7. *Μενάνδρου Ὀλυνθιακῶν.*

Ὡς ἄδικον ὅταν ἡ μὲν φύσις
ἀποδῷ τι σεμνόν, τοῦτο δ᾽ ἡ τύχη κακοῖ.

8. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πολλοὺς δι᾽ ἀνάγκην γὰρ πονηροὺς οἶδ᾽ ἐγὼ
ὅταν ἀτυχήσωσιν γεγονότας, οὐ φύσει
ὄντας τοιούτους.

9. *Εὐσεβίου.*

(*) *Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὰν δοκέωσι παρ᾽ ἀξίην πρήσσειν, δυσανασχετέοντες, ἔπειτα δεινολογεόμενοι πρὸς ἑωυτοὺς καὶ τοὺς πλησιάζοντας, τοιάδε διαλέγονται· Ὁ μὲν γαμέει καὶ ἐξ οἴκων τῶν εὐδαιμόνων, ἐγὼ δὲ ἄγαμος· καὶ ὁ μὲν οἰκίην ἔχει μεγάλην καὶ οἰκοδομέει μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀγροὺς κέκτηται πολλούς, ἐγὼ δὲ ἀνέστιος καὶ ἀκτήμων· καὶ τῷ μὲν πάρα πολλὰ χρήματα, ἐμὲ δὲ ἀχρηματίη πᾶσα ἔχει· καὶ ὅδε μὲν καὶ ὅδε ἄρχουσι καὶ τετιμέαται, τὸ δ᾽ ἐμὸν ἐν ἰδιωτέω λόγῳ καὶ ἀτίμῳ. Πρὸς οὓς χρὴ παραμυθεύμενον τάδε λέγειν· ὡς οὐ χρὴ ἐπ᾽ ἄλλων εὐτυχίῃ ἄχθεσθαι, ἀλλὰ ἥδεσθαι διὰ τὸ ὁμογενές· εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλῶν, ἔς τε τὰ ἑωυτῶν ἐγκύψαντες καὶ τὰ ἐκείνοις παρέοντα ἐπιφρασάμενοι, εὑρήσουσιν ἑωυτοὺς ἄμεινον πρήσσοντας, καὶ ὅτι οὐδεὶς ὑπὸ τῆς τοῦ πέλας εὐτυχίας τῆς ὀφειλευμένης ἑωυτῷ εὐπρηγίης ἀποστερέεται.*

10. *Ἡροδότου Ἱστορίας θ᾽.*

Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι θέλει πείθεσθαι οὐδείς. Ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι

7. Cleric. p. 134. 8. Cleric. p. 250. 10. IX. 16.

ἑπόμεθα, ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. Ἔχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν.

ΟΤΙ ΔΕΙ ΓΕΝΝΑΙΩΣ ΦΕΡΕΙΝ ΤΑ ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΝΤΑ ΟΝΤΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤ᾽ ΑΡΕΤΗΝ ΖΗΝ ΟΦΕΙΛΟΝΤΑΣ. ΡΗ.

1. Φιλήμονος.

Εἰ τὰ δάκρυ᾽ ἡμῶν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ᾽ ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
ἠλλαττόμεσθ᾽ ἂν δάκρυα, δόντες χρυσίον.
νῦν δ᾽ οὐ προσέχει τὰ πράγματ᾽ οὐδ᾽ ἀποβλέπει,
ἐάν τε κλαίῃς ἄν τε μή, πορεύεται.
τί δὴ ποιεῖς πλέον; Οὐδέν· ἡ λύπη δ᾽ ἔχει,
ὥσπερ τὸ δένδρον τοῦτο καρπὸν, τὸ δάκρυον.

2. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγὼ δὲ λυποῦμαι μὲν εἰς ὑπερβολὴν
ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐν δὲ τῇ λύπῃ φρονῶ.
τοῦτό με τὸ τηροῦν ἐστι κἄνθρωπον ποιοῦν.

3. Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.

Μὴ οὖν θέλε λυπεῖν σαυτὸν, εἰδὼς πολλάκις
ὅτι τὸ λυποῦν ὕστερον χαρὰν ἄγει,
καὶ τὸ κακὸν ἀγαθοῦ γίγνεται παραίτιον.

4. Χαιρήμονος.

Οὐδεὶς ἐπὶ σμικροῖσι λυπεῖται σοφός.

5. Μενάνδρου.

Πειρῶ τύχης ἄνοιαν ἀνδρείως φέρειν.

6. Τοῦ αὐτοῦ.

1. Cleric. p. 328. 2. Cleric. p. 356. 3. Fr. 14. 5. 6. Cleric. p. 250.

Ἄνδρα τὸν ἀληθῶς εὐγενῆ καὶ τἀγαθὰ
καὶ τὰ κακὰ δεῖ πταίοντα γενναίως φέρειν.

7. Φιλήμονος ἐκ Κορινθίας.

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδείης κακὰ,
ἄσμενος ἔχοις ἂν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.

8. Φιλήμονος Πτωχῆς ἢ Ῥοδίας.

(*) Εἰ πάντες ἀποθανούμεθ᾽, οἷς μὴ γίγνεται
ἃ βουλόμεσθα, πάντες ἀποθανούμεθα.

9. Διφίλου Ἀδελφοῖς.

Ὦ μακάρι᾽, ἀτυχεῖν θνητὸς ὢν ἐπίστασο,
ἵν᾽ αὐτὰ τἀναγκαῖα δυστυχῇς μόνον·
πλείω δὲ διὰ τὴν ἀμαθίαν μὴ προσλάβῃς.

10. Φιλιππίδου Φιλαδέλφων.

Ὅταν ἀτυχεῖν σοι συμπέσῃ τι, δέσποτα,
Εὐριπίδου μνήσθητι, καὶ ῥᾴων ἔσῃ·
οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ᾽ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ·
εἶναι δ᾽ ὑπόλαβε καὶ σὲ τῶν πολλῶν ἕνα.

11. Εὐριπίδου Ὑψιπύλῃ.

Ἔφυ μὲν οὐδεὶς, ὅστις οὐκ ἀεὶ πονεῖ,
θάπτειν τε τέκνα χἄτερα κτᾶσθαι πάλιν,
αὐτούς δὲ θνήσκειν, κᾆτα δ᾽ ἄχθονται βροτοὶ
εἰς γῆν φέροντες γῆν, ἀναγκαίως δ᾽ ἔχει
βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν·
καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή· τί ταῦτα δεῖ
στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;

12. Εὐριπίδου Ἡρακλεῖ.

Τὰς συμφορὰς γὰρ ὅστις οὐκ ἐπίσταται,
θνητὸς πεφυκὼς, ὃν τρόπον χρεὼν φέρειν·
οὐδ᾽ ἀνδρὸς ἂν δύναιθ᾽ ὑποστῆναι βέλος.

7. Cleric. p. 310. 8. Cleric. p. 324. 11. Fr. 6. 12. V. 1349.

13. Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.
Ὅστις δὲ πρὸς τὸ πίπτον εὐλόγως φέρει
τὸν δαίμον᾽, οὗτος ἧσσόν ἐστιν ὄλβιος.
14. Μεταβαλλομένου δαίμονος, ἀνέχου.
πλεῖ κατὰ πορθμὸν, πλεῖ κατὰ δαίμονα.
15. Εὐριπίδου.
Θνητὸς γὰρ ὢν καὶ θνητὰ πείσεσθαι δόκει.
θεοῦ βίον ζῆν ἀξιοῖς ἄνθρωπος ὤν.
16. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ στεφανηφόρῳ.
Θάρσει τέκνον, καὶ μὴ χαλεπῶς
μετάβαλλε δέμας.
ῥᾷον δὲ νόσον μετά θ᾽ ἡσυχίας
καὶ γενναίου λήματος οἴσεις·
μοχθεῖν δὲ βροτοῖσιν ἀνάγκη.
17. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.
Πάντων τὸ θανεῖν· τὸ δὲ κοινὸν ἄχος
μετρίως ἀλγεῖν σοφία μελετᾷ.
18. Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.
Ἀλλ᾽ εὖ φέρειν χρὴ συμφορὰς τὸν εὐγενῆ.
19. Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.
Μοχθεῖν ἀνάγκη· τὰς δὲ δαιμόνων τύχας
ὅστις φέρει κάλλιστ᾽, ἀνὴρ οὗτος σοφός.
20. Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.
Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν, ἀλλ᾽ οὑντυγχάνων,
τὰ πράγματ᾽ ὀρθῶς ἢν τιθῇ, πράσσει καλῶς.
21. Σοφοκλῆς Θυέστῃ.
Ἔχεις μὲν ἀλγείν᾽, οἶδα· πειρᾶσθαι δὲ χρὴ,

13. Fr. 15. 14. Eur. Troad. 101. 15. Fr. inc. 45. 16. V. 204.
17. Fr. 4. 18. Fr. 11. 19. Fr. 20. 20. Fr. 28. 21. Fr. 236.

ὡς ῥᾷστα τἀναγκαῖα τοῦ βίου φέρειν.
ἐκ τῶν τοιούτων χρή τιν᾽ ἴασιν λαβεῖν.
22. Εὐριπίδου Ἑλένης.
Ἔχεις μὲν ἀλγείν᾽, οἶδα· σύμφορον δέ σοι
ὡς ῥᾷστα τἀναγκαῖα τοῦ βίου φέρειν.
23. Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεοὺς,
στέργειν δὲ μοῖραν· τῶν ἀμηχάνων δ᾽ ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.
24. Εὐριπίδου Μελανίππης.
Τὰ τυγχάνοντα δ᾽ ὅστις εὖ φέρει βροτῶν,
σοφὸν νομίζω, σωφρονεῖν τ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ.
25. Εὐριπίδου.
Πέπονθας οἷα χἄτεροι πολλοὶ βροτῶν.
(*)τὰς γὰρ παρούσας οὐχὶ σώζοντες τύχας
ὤλοντ᾽ ἐρῶντες μειζόνων ἀβουλίᾳ.
26 Βακχυλίδου Προσωδιῶν.
Εἷς ὅρος, μία βροτοῖσίν ἐστιν εὐτυχίας ὁδὸς,
θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ δύναται διατελεῖν βίον.
ὃς δὲ μυρία μὲν ἀμφιπολεῖ φρενὶ, τό δὲ
πᾶν ἦμάρ τε καὶ νύκτα μελλόντων χάριν ἑὸν
ἰάπτεται κέαρ, ἄκαρπον ἔχει πόνον.
27. Πυθαγόρου.
Ὅσσα δὲ δαιμονίαισι τύχαις βροτοὶ ἄλγε᾽ ἔχουσιν,
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, ταύτην φέρε μηδ᾽ ἀγανάκτει.
28. Ἀντιφάνους Ἡνιόχῳ.
Ἀνδρὸς διαφέρει τοῦτ᾽ ἀνήρ· ὁ μὲν κακῶς
πράττων, τὸ λυποῦν ἤγαγ᾽ εἰς παράστασιν·
ὁ δ᾽ ἐμφρόνως δεξάμενος, ἤνεγκεν καλῶς.
29. Ἀντιφάνους.

22. V. 261. 24. Fr. 26. 25. Fr. inc. 46. 26. Neue p. 25.

Τὰ τύχης φέρειν δεῖ γνησίως τὸν εὐγενῆ.
τὸ μὲν ἀτυχῆσαι παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ·
ἀνδρὸς δ' ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθοῦ τρόπου.

30. Μενάνδρου Κανηφόρῳ.

'Αλογίστου τρόπου
ἀτύχημα φεύγειν ἐστὶν οὐκ αὐθαίρετον.

31. Μενάνδρου.

Ἔνεγκ' ἀτυχίαν καὶ βλάβην εὐσχημόνως.
τοῦτ' ἔστιν ἀνδρὸς νοῦν ἔχοντος, οὐκ ἄνω
ἀνασπάσας τις τὰς ὀφρῦς, εἰ μὴ λαλεῖ,
ἀλλ' ὃς τὰ αὐτοῦ πράγματ' ἐγκρατῶς φέρει.

32. Μενάνδρου Πλοκίῳ.

'Αεὶ τὸ λυποῦν ἀποδίωκε τοῦ βίου·
μικρόν τι τὸ βίου καὶ στενὸν ζῶμεν χρόνον.

33. Φιλήμονος.

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ, δέσποτα,
αὐτοὶ δι' αὑτοὺς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
οἷον τέθνηκεν υἱὸς ἢ μήτηρ τινὶ,
ἢ νὴ Δί' ἄλλων τῶν ἀναγκαίων γέ τις,
εἰ μὲν λάβῃ τοῦτ', 'Απέθαν', ἄνθρωπος γὰρ ἦν,
τοσοῦτο γέγονε τὸ κακὸν, ἡλίκον περ ἦν.
ἐὰν δ', 'Αβίωτος ὁ βίος, οὐκ ἔτ' ὄψομαι,
ἀπόλωλ', ἐν ἑαυτῷ τοῦτ' ἐὰν σκοπῇ, κακὰ
πρὸς τοῖς κακοῖσιν οὗτος ἕτερα συλλέγει.
ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
τὸ κακὸν ἀφαιρεῖ, τἀγαθὸν δὲ λαμβάνει.

34. Φιλήμονος.

Οὕτως ἄνανδρος γέγονας· οὐκ εὐψυχία

30. Cleric. p. 94. 31. Cleric. p. 250. 32. Cleric p. 158.
33. Cleric. p. 356. 34. Cleric. p. 358.

τοῦτ' ἐστὶν ὃ ποιεῖς νῦν γὰρ, ἀλλ' ἀνανδρία,
τὸ μὴ δύνασθαι καρτερεῖν λυπούμενον.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Πόλλ' ἔστιν ἐν πολλαῖσιν οἰκίαις κακὰ,
ἃ καλῶς ἐὰν ἐνέγκῃς, ἀγαθὰ γενήσεται.

36. 'Απολλοδώρου.

Χαλεπὸν τύχη 'στὶ πρᾶγμα, χαλεπόν· ἀλλὰ δεῖ
αὐτὴν φέρειν κατὰ τρόπον, ὥσπερ φορτίον.

37. Φιλήμονος.

Ἐνταῦθ' ἀνὴρ γάρ ἐστιν ἀνδρὸς διάφορος,
ἐν τῷ τό τε κακὸν εὖ φέρειν καὶ τἀγαθόν.

38. Μενάνδρου 'Ανδρογύνου.

(*) Τὰ προσπεσόντα προσδοκᾶν ἅπαντα δεῖ
ἄνθρωπον ὄντα· παραμένει γὰρ οὐδὲ ἕν.

39. Φιλήμονος.

'Αγνώς τίς ἐστ' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
τέθνηκέ τις; μὴ δεινὸν ἔστω τοῦτό σοι.
κεκύηκέ τις; οὐ κεκύηκέ τις; ἠτύχηκέ τις;
βήττει τις; οἰμώζει τις; ἡ φύσις φέρει
ἅπαντα ταῦτα· φεῦγε τὰς λύπας μόνον.

40. Σωτάδου.

Πλειστάκις ἀδικούμενός τις ἐν ἀδικοῦντι καιρῷ
ἀνέχεταί τις ὃ μὴ θέλει· διὸ φέρει γενέσθαι.

41. Μενάνδρου Μισογύνου.

Ἂν ἐκλέγῃ
ἀεὶ τὸ λυποῦν, μηδὲν ἀντιπαρατιθεὶς
τῶν προσδοκωμένων, ὀδυνήσῃ διὰ τέλους.

42. Μενάνδρου ἐκ Βοιωτίας.

35. Cleric. p. 358. 37. Cleric. p. 359. 38. Cleric. p. 16.
39. Cleric. 359. 41. Cleric. p. 122. 42. Cleric. p. 30.

Πολλὰ δύσκολα
εὕροις ἂν ἐν τοῖς πᾶσιν, ἀλλ' εἰ πλείονα
τὰ συμφέροντ' ἔνεστι, τοῦτο δεῖ σκοπεῖν.

43. Εὐριπίδου.

Ἀνδρῶν τάδ' ἐστὶν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν,
κἂν τοῖσι δεινοῖς μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς.

44. Μενάνδρου Μισογύνου.

Τὰ δυσχερῆ γὰρ καὶ τὰ λυπήσαντά σε
ὁρᾷς ἐν αὐτῷ, τἀγαθὰ δ' οὐκέτι βλέπεις.
εὕροις δ' ἂν οὐδὲν τῶν ἁπάντων, Σιμύλε,
ἀγαθὸν, ὅπου τι μὴ πρόσεστι καὶ κακόν.

45. Μενάνδρου Ἡνιόχῳ.

Ὧν δὲ μὴ αἴτιος τρόπος,
τό γ' ἀπὸ τῆς τύχης φέρειν δεῖ γνησίως τὸν εὐγενῆ.

46. Μενάνδρου Εὐνούχῳ.

Καὶ μὴ θεομάχου μηδὲ προσάγου τῷ πράγματι
χειμῶνας ἑτέρους, τοὺς δ' ἀναγκαίους φέρε.

47. Ἀλέξιδος ἐκ Συρακουσίου.

Τοῖς γὰρ κακοῖς
τοὺς μὴ μαχομένους ῥᾷστα χρωμένους ὁρῶ.

48. Μενάνδρου Κονιαζομέναις.

Ὥστε μηθεὶς πρὸς θεῶν
πράττων κακῶς λίαν ἀθυμήσῃ ποτέ.
ἴσως γὰρ ἀγαθοῦ τοῦτο πρόφασις γίγνεται.

49. Βακχυλίδου Προσωδιῶν.

Τί γαρ ἐλαφρὸν ἔτ' ἔστ' ἄπρακτ' ὀδυρόμενον δονεῖν
καρδίαν;

43. Aeschylo tribuit Plutarchus II. p. 116. F. Vid. fr. inc. 358. 44. Cleric. p. 122. 45. Cleric. p. 72. 46. Cleric. p. 70. 48. Cleric. p. 108.

50. Φιλήμονος.

Ἄνθρωπος εἶ δήπουθεν· οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς
ᾧ μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γενήσεται.
ὁ ποιῶν δ' ἐλάχιστον τὸ γεγενημένον (κακὸν),
ἀμφότερον οὗτος εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.

51. Σοφοκλέους.

Στέργειν δὲ τἀκπεσόντα καὶ θέσθαι πρέπει
σοφὸν κυβευτὴν, ἀλλὰ μὴ στένειν τύχην.

52. Ἀλέξιδος ἐκ Φιλοτραγῳδοῦ.

Σοφοῦ γὰρ ἀνδρὸς τὰς τύχας ὀρθῶς φέρειν.

53. Σοφοκλέους Φαίδρᾳ.

Αἴσχη μὲν, ὦ γυναῖκες, οὐδ' ἂν εἷς φύγοι
βροτῶν ποθ', ᾧ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσοι κακά.
νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν.

54. Τίν' ἡμῖν ἥκεις τοῦ θεοῦ φήμην φέρων;
Ἐσθλήν. λέγων γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
κατ' ὀρθὸν ἐξελθόντα, πάντ' ἂν εὐτυχεῖν.

55. Σοφοκλέους Αἴαντι.

(*) Εὔφημα φώνει· μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
ἄκος, πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει.

56. Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.

Θάρσει, γύναι· τὰ πολλὰ τῶν δεινῶν ὄναρ
πνεύσαντα νυκτὸς, ἡμέρας μαλάσσεται.

57. Μενάνδρου.

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ.

58. Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Ἀλγεινὰ, Πρόκνη, δῆλον· ἀλλ' ὅμως χρεὼν
τὰ θεῖα θνητοὺς ὄντας εὐπετῶς φέρειν.

50. Cleric. p. 359. 51. Fr. inc. 686. 53. Fr. 611. 54. Soph. Oed. Tyr. 86. 55. V. 362. 56. Fr. 63. 57. Cleric. p. 252. 58. Fr. 521.

59. Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ Ὀργῆς.

Μῦθός τις περιφέρεται γυναικὸς, ὅτι ἡ λύπη παρ' οἷς ἂν τρέφηται, καὶ αὔξεται παρ' ἐκείνοις ἡδέως καὶ μένει. Ὁ δὲ Κλεάνθης ἔλεγε τὴν λύπην ψυχῆς παράλυσιν. Ὁ δὲ φρόνιμος ἐρεῖ,

τολμήεις μοι θυμὸς, ἐπεὶ μάλα πολλὰ πέπονθα.
. . . . . μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω.

60. Ῥούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Περὶ Φιλίας.

Ὅτι τοιαύτη ἡ τοῦ κόσμου φύσις καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται καὶ οὐχ οἷόν τε ἄλλως γίγνεσθαι τὰ γιγνόμενα, ἢ ὡς νῦν ἔχει· καὶ ὅτι ταύτης τῆς τροπῆς καὶ μεταβολῆς οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι μετειλήφασι καὶ τἄλλα ζῶα τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα καὶ νὴ Δί' αὐτὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἄνω καὶ κάτω τρέπεται καὶ μεταβάλλει καὶ γῆ τε ὕδωρ γίνεται καὶ ὕδωρ ἀὴρ, οὗτος δὲ πάλιν εἰς αἰθέρα μεταβάλλει καὶ ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς μεταβολῆς ἄνωθεν κάτω. Ἐὰν γοῦν πρὸς ταῦτά τις ἐπιχειρῇ ῥέπειν τὸν νοῦν καὶ πείθειν ἑαυτὸν ἑκόντα δέχεσθαι τὰ ἀναγκαῖα, πάνυ μετρίως καὶ μουσικῶς διαβιώσεται τὸν βίον.

61. Θουκυδίδου Δημηγορία Περικλέους.

Ὡς οἳ τινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι.

62. Αἰλιανοῦ Ἱστοριῶν.

Ἀναξαγόρᾳ τις τῷ Κλαζομενίῳ σπουδάζοντι πρὸς τοὺς ἑταίρους προσελθὼν ἔφη τεθνηκέναι οἳ τοὺς δύο παῖδας, οὕσπερ οὖν καὶ εἶχεν μόνους ὁ Ἀναξαγόρας.

60. Fr. Schweigh. 134. 61. II. 64. 62. III. 2.

Ὁ δὲ μηδὲν διαταραχθεὶς εἶπεν· Ἤιδειν θνητοὺς γεγεννηκώς.

63. Αἰλιανοῦ.

Ξενοφῶντι θύοντι ἧκέ τις ἐκ Μαντινείας ἄγγελος λέγων τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Γρύλλον τεθνάναι. Κἀκεῖνος ἀπέθετο μὲν τὸν στέφανον, διετέλει δὲ θύων. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προσέθηκε τῷ προτέρῳ λόγῳ, ὅτι νικῶν τέθνηκεν, πάλιν ὁ Ξενοφῶν ἐπέθετο τὸν στέφανον.

64. Δημοκρίτου.

Ἀλογιστίη μὴ ξυγχωρέειν ταῖσι κατὰ τὸν βίον ἀνάγκαις.

65. Ἀῤῥιανοῦ Ἐπικτητίου.

Ὁ τοῖς παροῦσι καὶ δεδομένοις ὑπὸ τῆς τύχης δυσχεραίνων ἰδιώτης ἐν βίῳ, ὁ δὲ ταῦτα γενναίως φέρων καὶ εὐλογίστως τὰ ἀπ' αὐτῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς ἄξιος νομίζεσθαι.

66. Τοῦ αὐτοῦ.

Πάντα ὑπακούει τῷ κόσμῳ καὶ ὑπηρετεῖ, καὶ γῆ καὶ θάλασσα καὶ ἥλιος καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα καὶ τὰ γῆς φυτὰ καὶ ζῶα· ὑπακούει δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἡμέτερον σῶμα καὶ νοσοῦν καὶ ὑγιαῖνον, ὅταν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ νεάζον καὶ γηρῶν καὶ τὰς ἄλλας διερχόμενον μεταβολάς. Οὐκ οὖν εὔλογον καὶ ὃ ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τουτέστι (*) τὴν κρίσιν, μὴ ἀντιτείνειν μόνην πρὸς αὐτόν. Καὶ γὰρ ἰσχυρός ἐστι καὶ κρείσσων καὶ ἄμεινον ὑπὲρ ἡμῶν βεβούλευται, μετὰ τῶν ὅλων καὶ ἡμᾶς συνδιοικῶν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ ἀντίπραξις μετὰ τοῦ ἀλόγου, καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦσα πλὴν τὸ διακενῆς σπᾶσθαι καὶ περιπίπτειν ὀδύναις καὶ λύπαις ποιεῖ.

63. III. 3. 65. Fr. 135. 66. Fr. 136.

67. Δημοκρίτου.

Λύπην ἀδέσποτον ψυχῆς ναρκώσης λογισμῷ ἔκκρουε.

68. Τοῦ αὐτοῦ.

Μέγα τὸ ἐν συμφορῇσι φρονεῖν ἃ δεῖ.

69. Τοῦ αὐτοῦ.

Μεγαλοψυχίη τὸ φέρειν πρᾴως πλημμέλειαν.

70. Τοῦ αὐτοῦ.

Πενίην ἐπιεικέως φέρειν σωφρονέοντος.

71. Διογένους.

Διογένης περιπεσὼν ἔν τισι συμπτώμασιν ἔλεγεν, Εὖ γε, ὦ τύχη, ὅτι μου ἀῤῥένως προέστηκας· ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις καιροῖς καὶ τερετίζων ἀνεφώνει.

72. Χείλωνος.

Χείλων λυπουμένου τινὸς ἐπὶ τοῖς αὑτοῦ κακοῖς, εἶπεν, Εἰ τὰ πάντων κατανοήσεις, ἧττον ἐπὶ τοῖς σεαυτοῦ δυσφορήσεις.

73. Πιττακός.

Πιττακὸς συνετῶν μὲν ἀνδρῶν εἶπεν ἔργον, ἵνα μὴ γένηται κωλῦσαι, ἀνδρείων δὲ γενόμενα φέρειν ἐγκρατῶς.

74. Σωκράτους.

Σωκράτης διαλεγόμενος καί τινος προσαγγείλαντος, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ τέθνηκε, συμπεραιώσας τὴν διάλεξιν, Ἀπίωμεν, ἔφη, Σωφρονίσκῳ τὰ νενομισμένα πληρώσοντες.

75. Θεοβούλου.

Τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γενναίως πειρῶ φέρειν καὶ μήτε εὐτυχῶν ὑπερήφανος ἔσο μήτε ἀπορῶν ταπεινὸς, ἀλλὰ γίνου ταπεινὸς ἐφ᾽ ἑκατέρας τῆς τύχης.

76. Φαβωρίνου.

Ἀνὴρ δὲ ἐν μεγαλοψυχίᾳ ἀληθινῇ καὶ φιλοσοφίᾳ τεθραμμένος πρὸ τῶν ξυμφορῶν τὴν εὐθυμίαν ἐν τῇ γνώ-

μῃ ἀπόθετον ἔχει. Τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς τῆς ἐξ ἑτέρου παρηγορίας χρῄζειν τὸν καιρὸν τῆς εὐθυμίας ὑπερβαίνει.

77. Διονυσίου Ἁλικαρνασέως ἐκ λόγων.

Ἡ Ξανθίππη ἔφη, μυρίων μεταβολῶν τὴν πόλιν καὶ αὐτοὺς κατασχουσῶν, ἐν πάσαις ὅμοιον τὸ Σωκράτους πρόσωπον καὶ προϊόντος ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐπανιόντος θεασάσθαι. Ἥρμοστο γὰρ δηλονότι πρὸς πάντα ἐπιεικῶς· τοιγάρτοι οὐδὲν πώποτε ἐλύπησεν αὐτόν.

78. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

(*) Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς ἐν πένθει ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου ἢ ἀπολωλεκότος τὰ ἑαυτοῦ, πρόσεχε μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ᾽ εὐθὺς πρόχειρον ἔστω, ὅτι τοῦτον θλίβει, οὐ τὰ συμβεβηκότα (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὰ δόγματα. Μέχρι μέντοι λόγου μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτοῖς, κἂν οὕτω τύχῃ, ἐπιστενάξαι· λίαν δὲ προσέχων μὴ καὶ ἔσωθεν στενάξῃς.

79. Τοῦ αὐτοῦ.

Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτὸ, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπέδωκα. Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. [Τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; οὐκ οὖν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; Ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος.] Τί δέ μοι μέλει διὰ τί με ὁ δοὺς ἀπῄτησε; μέχρι δ᾽ ἂν διδῶται, ἐπιμελοῦμαι ὡς τοῦ πανδοχείου.

80. Ἀῤῥιανοῦ Ἐπικτητίου ἐκ τοῦ Περὶ Προνοίας.

Ἀλλὰ γίγνεταί τινα ἀηδῆ καὶ χαλεπὰ ἐν τῷ βίῳ. Καὶ τί οἴει, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη τοιοῦτος, εἰ μὴ λέων οὗτος ἐγένετο καὶ ὕδρα καὶ ἔλαφος καὶ σῦς καὶ ἄδικοί τινες ἄνθρωποι καὶ θηριώδεις, οὓς ἐκεῖνος ἐξήλαυνε καὶ

77. Vide Aelian V. H. IX. 7. 78. C. 16. 79. C. 11. 80. I. 6. Schweigh.

ἐκάθαιρε; Καὶ σὺ τούτων αἰσθανόμενος, βλέψον εἰς τὰς δυνάμεις καὶ ἀφορμὰς, δι᾽ ὧν κοσμήσεις σαυτόν. Οὔ· ἀλλὰ κάθησθε τὰ μὲν μὴ συμβῇ τρέμοντες, περὶ δὲ τῶν συμβαινόντων ὀδυρόμενοι· εἶτα τοῖς θεοῖς ἐγκαλεῖτε. Τί γάρ ἐστιν ἄλλο ἀκόλουθον τῇ τοιαύτῃ ἀγεννείᾳ ἢ ἀσέβεια; καίτοι ὅ γε θεὸς οὐ μόνον ἔδωκεν ἡμῖν τὰς δυνάμεις ταύτας, καθ᾽ ἃς οἴσομεν πᾶν τὸ ἀποβαῖνον μὴ ταπεινούμενοι μηδὲ συγκλώμενοι· ἀλλ᾽, ὃ ἦν ἀγαθοῦ βασιλέως καὶ ταῖς ἀληθείαις πατρὸς, ἀκώλυτον τοῦτο ἔδωκε καὶ ὅλον αὐτὸ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐποίησεν.

81. Ἱππάρχου Πυθαγορίου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας.

Ὡς πρὸς τὸν ξύμπαντα αἰῶνα ἐξετάζοντι βραχύτατον ἔχοντες οἱ ἄνθρωποι τὸν τᾶς ζωᾶς χρόνον, κάλλιστον ἐν τῷ βίῳ οἱονεί τινα παρεπιδημίαν ποιησοῦνται, ἐπ᾽ εὐθυμίᾳ καταβιώσαντες. Ταύταν δὲ ἕξοντι μάλιστα πάντων ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι καὶ ἐπεγνωκότες ἑαυτοὺς, ὅτι ἐντὶ θνατοὶ καὶ σάρκινοι, εὐαδίκητον καὶ φθαρτὸν κεκτημένοι σῶμα, καὶ πάντων χαλεπωτάτων αὐτοῖς ἐπικρεμαμένων μέχρις ἐσχάτας ἀναπνοᾶς. Καὶ πρᾶτόν γ᾽ ἐπένθωμεν ἐπὶ τὰ συμβαίνοντα· περὶ τὸ σῶμα πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, φρενίτιδες, ποδάγραι, στραγγουρίαι, δυσεντερίαι, ληθαργίαι, ἐπιληψίαι, σηπεδόνες, ἄλλα μυρία· περὶ δὲ τὰν ψυχὰν πολλῷ μείζονα καὶ χαλεπώτερα· πάντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν βίον ἄθεσμα, κακὰ, παράνομα καὶ ἀσεβήματα ἐκ τῶν κατὰ τὰν ψυχὰν παθημάτων ἐντί. Διὰ γὰρ τὰς παρὰ φύσιν ἀμέτρους ἐπιθυμίας πολλοὶ εἰς ἀκατασχέτους ὁρμὰς ἐξώκειλαν καὶ οὔτε τᾶς ἐκ τῶν θυγατέρων οὔτε τᾶς ἐκ τῶν ματέρων ἀνοσιωτάτας ἡδονᾶς ἀπέσχοντο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πατροκτονίᾳ παρεγένοντο καὶ πολλοὶ τὰ ἴδια τέκνα κατέσφα-

ξαν. Τί λέγω τὰ ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἐπηρτημένα κακὰ, τὰς ἐπομβρίας καὶ αὐχμὼς, ὑπερβολὰς καυμάτων, (*) ὑπερβολὰς ψύξιος, ὥστε πολλάκις ἐκ τᾶς κατὰ τὸν ἀέρα ἀνωμαλίας λοιμόν τε καὶ λιμὸν γίγνεσθαι καὶ ποικιλίαν παντοδαπῶν συμπτωμάτων, καὶ ὅλας πόλεις ἐρημοῦσθαι; Πολλῶν οὖν τοιούτων ἐπικρεμαμένων μήτε ταῖς κατὰ τὸ σῶμα εὐαμερίαις ποτέχοντες σεμνυνόμενοι ἐπαιρώμεθα, αἵ τινες ὀλίγῳ πυρετῷ ἐπιγενομένῳ ἀνθέων τρόπῳ συντόμως μαραίνονται, μήτε ταῖς ἐκτὸς νομιζομέναις εὐτυχίαις, αἳ καὶ αὐταὶ πολλάκις τάχιον ἀπόλλυσθαι ἢ γίνεσθαι πεφύκαντι· πάντα γὰρ ταῦτα ἄστατά τε καὶ ἀβέβαια Εὐρίπου τρόπον ἐν πολλαῖς καὶ ποικίλαις μεταβολαῖς γινόμενα παρειλήφαμεν, καὶ οὐδὲν αὐτῶν μένον οὐδὲ ἀκίνητον οὐδὲ βέβαιον οὐδὲ ἀδιαίρετον. Διὸ ταῦτα μὲν ἐνθυμηθέντες, νομίζοντες εἰ τὰ παρεόντα καὶ δεδομένα καὶ τὸν ἐλάχιστον χρόνον διαμεῖναι δύναιτο, ἐν εὐθυμίᾳ διάξομεν γενναίως φέροντες τὰ προσπίπτοντα. Νῦν δὲ πολλοὶ πάντα τὰ ὑπὸ φύσιος καὶ τύχας παρεόντα καὶ δεδομένα αὐτοῖς ἐπὶ τὸ βέλτιον προαναπλάσαντες καὶ οὐχ οἷά ἐστι λογισάμενοι, ἀλλ᾽ οἷα ἐπ᾽ ἄκρον ἐπιτυγχανόμενα δύναται γενέσθαι, ἄφνω στερόμενοι πολλοῖς καὶ μεγάλοισι καὶ ἀθέσμοις καὶ ἀνοήτοις κακοῖς καταφορτίζοντι τὰν ψυχὰν, καὶ οὕτω συμβαίνει αὐτοῖς πικρότατον ἔχεν τὸν βίον καὶ χαλεπώτατον. Ταῦτα δὲ γίνεται ἐπί τε ἀποβολαῖς χρημάτων ἢ φίλων θανόντων ἢ τέκνων ἤ τινων ἄλλων τῶν νομιζομένων τιμιωτάτων ἦμεν. Εἶτα κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι λέγοντι αὑτοὺς μόνους ἀτυχεστάτους καὶ κακοδαίμονας, οὐ μεμναμένοι ὅτι κατταυτὰ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἐγένοντο καὶ νῦν γίνονται, οὔτε δυνάμενοι κατανοῆσαι τὸν

τε τῶν παρεόντων βίον καὶ τὸν τῶν παρεξηκότων ἐν ὅσαις συμφοραῖς καὶ κακῶν τρικυμίαις καὶ νῦν ἐντι πολλοὶ καὶ πρὸ τοῦ ἐγένοντο. Ἐπιλογισάμενοι οὖν, ὅτι πολλοὶ ἀποβαλόντες χρήματα ὕστερον διὰ τὰν τῶν χρημάτων γενομέναν ἀπώλειαν αὐτοὶ περιεσώθησαν, ἢ λησταῖς διὰ τοῦτο μέλλοντες περιπεσεῖν ἢ τυράννῳ, πολλοὶ δὲ φιλήσαντές τινας καὶ καθ᾽ ὑπερβολὴν εὐνοήσαντες ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ μεγάλως ἐμίσησαν· ἃ δὴ πάντα ἀναλογισάμενοι ἐκ τᾶς παραδεδομένας ἁμῖν ἱστορίας καὶ μαθόντες, ὅτι καὶ ὑπὸ τέκνων καὶ φίλων μάλιστα φιληθέντων πολλοὶ ἀπώλοντο, καὶ ἀντιπαραβάλλοντες τὸν αὐτῶν βίον πρὸς τὸν τῶν πρασσομένων φαυλότερον, καὶ τὰ προσπίπτοντα ἀνθρώπινα νομίζοντες καὶ μὴ μόνοις συμβαίνοντα, εὐθυμότερον διάξομεν. Οὐδὲ γὰρ θέμις ἄνθρωπον μὲν ὄντα τὰ τῶν ἀλλοτρίων συμπτώματα εὔφορα νομίζειν, ἀλλὰ τὰ ἴδια κάδεα, ἰδόντας ὅτι πολλαὶ κᾶρες κατὰ πάντα τὸν βίον πεφύκαντι. Οἱ δὲ κλαίοντες καὶ κατοδυρόμενοι πρὸς τῷ μηδ᾽ ἡντινοῦν ὠφέλειαν τῷ ἀπολλυμένῳ ἢ τῷ ἀποιχομένῳ περαίνεσθαι ἐς μείζονα παθήματα τὰν ψυχὰν ἐλαύνοντι, μεστὰν πολλῶν φαύλων φυσιωμάτων οὖσαν. Προσήκει οὖν ἐκνίπτοντας καὶ ἀνακαθαίροντας ἀποῤῥύπτεσθαι πάσαις μηχαναῖς (*) τὰς ἐγκατεσκιῤῥωμένας κηλῖδας τῷ κατὰ φιλοσοφίαν λόγῳ. Ποιήσομεν δὲ τοῦτο ἀντεχόμενοι φρονήσιος καὶ σωφροσύνας καὶ μεταποιούμενοι τοῖς παρεοῦσι καὶ μὴ πολλῶν ὀρεγόμενοι. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ παρασκευαζόμενοι, ὡς οὐκ ἔστι ζῆν μετὰ τὸν τᾶς ζωᾶς χρόνον, ἄξεστι γενέσθαι, χρησώμεθα παρουσίᾳ τῶν ἀγαθῶν, ἐκ δὲ τᾶς φιλοσοφίας καὶ λαβρότερον ἀπληστευώμεθα· ἀπληστευόμενοι γὰρ τῶν ἐκ φιλοσοφίας καλῶν

καὶ σεμνῶν καὶ τῆς ἐκ τῶν φαύλων ἀπολυθησόμεθα ἀπληστίας.

82. Ἐκ τῶν Τέλητος Περὶ Περιστάσεως.

Ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτριά τις οὖσα, παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα ναυαγοῦ, πτωχοῦ, φυγάδος, ἐνδόξου, ἀδόξου. Δεῖ οὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα πᾶν, ὅ τι ἂν αὐτὴ περιθῇ, καλῶς ἀγωνίζεσθαι. Ναυαγὸς γέγονας, εὖ τὸν ναυαγόν· πένης ἐξ εὐπόρου, εὖ τὸν πένητα· ἄρμενος ἐν μικροῖσι, καὶ ἄρμενος ἐν μεγάλοισιν· ἀρκούμενος καὶ ἐσθῆτι τῇ τυχούσῃ καὶ διαίτῃ καὶ διακονίᾳ, ὥσπερ ὁ Λαέρτης

γρηῒ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἥ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε
παρτίθει·

καὶ ἐκοιμᾶτο χαμαὶ ἐπὶ στιβάδος· φύλλων δὲ κειμένων,

χθαμαλαὶ βεβλήατο εὐναί.

Ἀρκεῖ γὰρ ταῦτα καὶ εἰς τὸ προσηνῶς καὶ εἰς τὸ ὑγιεινῶς, ἐὰν μή τις τρυφᾶν βούληται·

οὐ γὰρ ἐν γαστρὸς βορᾷ
τὸ χρηστὸν εἶναι,

οὐδέ γε ἐν χλανίδος κατασκευῇ οὐδὲ ἐν στρωμνῆς μαλακότητι. Οὐκ ἀηδῶς γὰρ Εὐριπίδης,

τρυφῇ δέ τοι
πολλῶν ἐδεστῶν μηχανὰς θηρεύομεν·

καὶ οὐ μόνον ἐδεσμάτων, ἀλλὰ καὶ ὀσφραντῶν καὶ ἀκουστῶν. Οὐ δεῖ δὲ τρυφᾶν οὐδὲν τῶν πραγμάτων μὴ φερόντων· ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ ναυτικοὶ πρὸς τοὺς ἀνέμους καὶ πρὸς τὴν περίστασιν ὁρῶντες, ἐκποιεῖ, χρῆσαι· οὐκ ἐκποιεῖ, παῦσαι· καὶ ὥσπερ ἐπὶ στρατείας ὁ μὲν ἵππον ἔχων ἱππεὺς ἀγωνίζεται, ὁ δὲ ὅπλα ὁπλίτης, ὁ δὲ μηδὲν ἔχων ψιλός· καὶ ὥσπερ ἐκεῖσε, ὅταν ἐπικέωνται οἱ πολέμιοι καὶ βάλλωσιν, εἰς τὰ ὅπλα ἀναχωρεῖς ψιλὸς ὢν,

οὕτως αὖ δεῦρο ἐπίκειται ἐνίοτε πόλεμος, ἀπορία, ἀῤῥωστία, ἀναχωρεῖ εἰς μονοσιτίαν, εἰς αὐτοδιακονίαν, εἰς τρίβωνα, ἔσχατον εἰς ᾅδου.

83. Ἐκ τῶν Τέλητος Περὶ Εὐπαθείας.

Μή ποθ᾽ ὃν τρόπον ἀπύρηνος ῥοὰ λέγεται καὶ ἀτράχηλοι καὶ ἄπλευροι ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἄλυποι καὶ ἄφοβοι ἄνθρωποι λέγονται; Βούλει οὖν τοῖς αὐτοῖς παραδείγμασι χρησάμενοι, ὃν τρόπον ἀπύρηνος ῥοὰ λέγεται καὶ ἄπλευροι καὶ ἀτράχηλοι ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἀναμάρτητοι καὶ ἄφθονοι λέγονται; καὶ ὃν τρόπον ἐκεῖ ἄπλευρος οὐ κατὰ στέρησιν πλευρῶν, ἀλλὰ τοιούτων πλευρῶν λέγεται, οὕτω καὶ ὁ ἄφρων καὶ ὁ ἄνους οὐ κατὰ στέρησιν φρενῶν καὶ νοῦ, ἀλλὰ τοιούτων φρενῶν καὶ τοιούτου νοῦ; καὶ ὥσπερ πάλιν τὸν ἄπλευρον ἔχειν μὲν φαμεν πλευρὰς, μοχθηρὰς δέ· οὕτω καὶ τὸν ἄνουν ἔχειν μὲν νοῦν μοχθηρὸν δὲ, καὶ τὸν ἄφρονα ἔχειν μὲν φρένας μοχθηρὰς δέ; Ἢ παντάπασι τὸ πεπεῖσθαι ταῦτα γελοῖον; ἀλλ᾽ ὥσπερ ἀναμάρτητος ὁ ὢν ἐκτὸς ἁμαρτίας καὶ ἄφθονος ὁ ἀβάσκανος καὶ ἀπερίεργος καὶ ἀμεμψίμοιρος ἐκτὸς ἑκατέρων τούτων, οὕτω καὶ ἄλυπος καὶ ἄφοβος ἐκτὸς λύπης καὶ φόβου; (*) οὕτω γὰρ καὶ εὐδαίμων ἔσται ὁ ἐκτὸς τοῦ πάθους καὶ ταραχῆς ὤν. Ὅστις δὲ ἐν ὀδύνῃ καὶ λύπῃ ὢν καὶ φόβῳ ἐστὶ, πῶς ἂν ἐκεῖνος εὐαρεστοίη τῷ βίῳ; ἢ μὴ εὐαρεστῶν πῶς ἂν εἴη εὐδαίμων; ἢ εἰ λύπη ἅψεται, πῶς οὐ καὶ φόβος καὶ ἄγνοια καὶ ὀργὴ καὶ ἔλεος; ὧν γὰρ ὑπαρξάντων ἄνθρωποι λυποῦνται, τούτων ἐν προσδοκίᾳ γενόμενοι, φοβοῦνται καὶ ἀγωνιῶσι καὶ τοὺς ἀναξίως δοκοῦντας περιπίπτειν, τούτους ἐλεοῦσι, καὶ τοῖς κατὰ προαίρεσιν ὑπερβάλλουσιν ὀργίζονται καὶ θυμοῦνται καὶ ὑφορῶνται, καὶ

οὓς μισοῦσι, τούτους ὁρῶντες εὖ πράττοντας, ζηλοτυποῦσι καὶ φθονοῦσι, καὶ ἀκούσαντες ἔχοντάς τι κακὸν ἐπιχαίρουσιν. Εἰ οὖν ἐν λύπῃ ἔσται, πῶς ἐκτός τινος ἔσται πάθους; ἢ μηδενὸς ἐκτὸς ὢν πῶς ἀπαθὴς ἔσται, ὅπερ δεῖ τὸν μακάριον εἶναι; Ὥστε οὖν μήτε ἐπὶ φίλου μήτε ἐπὶ τέκνου τελευτῇ λυπηθῆναι, εἴπερ μηδὲ ἐπὶ τῇ αὑτοῦ. Ἢ οὐκ ἄνανδροί σοι δοκοῦσιν εἶναι οἱ τὸν ἑαυτῶν θάνατον ἀγεννῶς καὶ μὴ εὐθαρσῶς προσδεχόμενοι; ἢ οὐ δεῖ τὸν εὔψυχον καὶ ἀνδρεῖον εὐψύχως τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν φέρειν, ὥσπερ Σωκράτης, μὴ δυσφοροῦντα μηδὲ δυσκολαίνοντα; ἢ δυσχερέστερόν τι κρίνειν τὴν ἄλλου τελευτὴν τῆς ἑαυτοῦ; ἢ οὐχ ὁμοίως αὑτὸν ἀγαπᾷ καὶ στέργει; καὶ τὸν φίλον μᾶλλον, ἢ τὰ τέκνα ἢ ἑαυτόν; Καὶ ταύτην μὲν ἐπαινοῦσιν ἐντελλομένην, Σὺ δ᾽ ὦ τεκοῦσα μὴ τὴν σὴν λιβάσι κατάσπενδε παρηΐδα· τὴν δὲ κατακολουθοῦσαν ὤμην φησὶν ἡ δόξα. Ἐπεὶ καὶ ταυτασὶ τὰς Λακωνικὰς γυναῖκας πᾶς τις ἐπαινεῖ ὡς εὐψύχους. Ἀκούσασά τις τὸν ἑαυτῆς υἱὸν σεσωσμένον καὶ πεφευγότα ἐκ τῶν πολεμίων, γράφει αὐτῷ· Κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· τὺ ὦν ἢ ταύταν ἀπότριψαι, ἢ μηδ᾽ ἁμῖν φάνευ. Οὐχ ὡς ἂν Ἀττικὴ γυνὴ ἀκούσασα σεσωσμένον, ἔγραψεν ἄν· Εὖ τέκνον, ὅτι σαυτόν μοι ἔσωσας· ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἐναντίων· Κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· τὺ ὦν ἢ ταύταν ἀπότριψαι, ἢ μηδ᾽ ἁμῖν φάνευ· τοῦτο δέ ἐστιν, ἄπαγξαι. Καὶ ἄλλη πάλιν ἀπαγγείλαντος αὐτῇ τοῦ κήρυκος, ὅτι ὁ υἱὸς ἐν τῇ παρατάξει τετελεύτηκε Ποῖός τις, φησι, γενόμενος; Ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὦ μῆτερ. Εὖγε, ὦ τέκνον, φησί· τούτου γὰρ ἕνεκά σε, φησὶν, ἐγέννησα, ἵνα χρήσιμος καὶ βοηθὸς ἦσθα τᾷ Σπάρτᾳ. Οὐκ ἔκλαιε καὶ ἐδεινοπάθει, ἀλλὰ καὶ ἀκούσασα ὅτι

εὐψύχως, ἐπήνεσε. Καὶ ἐκείνη δὲ πάλιν ἡ Λάκαινα, ὡς γεννική· φυγόντων γὰρ αὐτῆς τῶν υἱῶν ἐκ τῆς μάχης καὶ παραγενομένων πρὸς αὐτὴν, Ποῦ φησιν ἥκετε φεύγοντες, ἢ δεῦρο καταδυσόμενοι ὅθεν ἐξέδυτε; ἀνασυραμένη καὶ δείξασα αὐτοῖς. Ὅρα οὖν εἰ καὶ τῶν παρ' ἡμῖν τις γυναικῶν τοῦτ' ἂν ποιήσειεν, ἀλλ' οὐκ ἀσμένη ὄψεται σεσωσμένους. Ἐκεῖναι δ' οὔ· (*) ἀλλὰ ἀποθανόντας εὐψύχως, ἥδιον. Καὶ ἐπιγράφουσι Λακεδαιμόνιοι, οὔτε

τὸ ζῆν θέμενοι καλὸν οὔτε τὸ θνήσκειν,
ἀλλὰ τὸ ταῦτα καλῶς ἀμφότερ' ἐκτελέσαι.

Πῶς δὲ οὐκ ἀλόγιστον καὶ ἄλλως μάταιον τὸ τελευτήσαντος τοῦ φίλου καθῆσθαι κλαίοντα καὶ λυπούμενον καὶ ἑαυτὸν προσκαταφθείροντα; δέον, ἵνα καί τις μᾶλλον φιλόσοφος δόξῃ παρὰ τοῖς ἀποπλήκτοις, πρὸ τοῦ τελευτῆσαι τὸν φίλον ὀδυνᾶσθαι καὶ κλαίειν ἐνθυμούμενον, ὅτι αὐτῷ ὁ φίλος θνητὸς ἐγένετο καὶ ἄνθρωπος. Οὐ γὰρ ὀρθῶς φησι βουλευομένους ὁ Στίλπων τὸ διὰ τοὺς ἀπογενομένους τῶν ζώντων ὀλιγωρεῖν· γεωργὸς οὐ ποιεῖ τοῦτο οὐδὲ ἂν τῶν δένδρων τι ξηρὸν γένηται, καὶ τὰ ἄλλα προσεκκόπτει· ἀλλὰ τῶν λοιπῶν ἐπιμελόμενος πειρᾶται τὴν τοῦ ἐκλελοιπότος χρείαν ἀναπληροῦν. Οὐδ' ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ἡμετέρων μερῶν· γελοῖον γὰρ ἔσται, εἰ ἐὰν τὸν ἕτερόν τις ὀφθαλμὸν ἀποβάλῃ, δεήσει καὶ τὸν ἕτερον προσεκκόψαι, κἂν ὁ εἷς πούς κυλλὸς, καὶ τὸν ἕτερον ἀνάπηρον ποιεῖν, κἂν ἕνα ὀδόντα, καὶ τοὺς ἄλλους προσεκλέξαι· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τούτων εἴ τις οὕτως οἴοιτο, μαργίτης· τοῦ δὲ υἱοῦ τελευτήσαντος ἢ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τε ὀλιγωρεῖν ζῶντος καὶ τὰ ὑπάρχοντα προσκα-

ταφθείρειν. Καὶ εἰ μὲν τῶν γνωρίμων τινὸς υἱὸς ἢ γυνὴ ἀπέθανε, παρεκάλεσεν ἂν, οἰόμενος δεῖν ἀνδρωδῶς καὶ θαρσαλέως καὶ μὴ βαρέως φέρειν· αὐτὸς δὲ τοῖς αὐτοῖς περιπεσὼν συμπτώμασιν, οὕτως οἴει δεῖν δυσφορεῖν, ἀλλ' οὐ πράως; καὶ εἴπερ ἕτερον παρακαλεῖν μέτριον ἐν στενοχωρίᾳ καὶ ἀπειρίᾳ μὴ δυσκολαίνειν μηδὲ ἀβίωτον τὸν βίον νομίζειν, ἀλλὰ τῷ δοκοῦντι κακῷ τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν ἀνατιθέναι καὶ ἐξισοῦν. Ἀπογέγονεν ὁ φίλος· καὶ γὰρ γέγονε. Σὺ δὲ, ὅτι μὲν ἀπογέγονεν, ἀκληρεῖν οἴει· ὅτι δὲ ἐγένετο, οὐκ εὐκληρεῖν. Καὶ εἰ μὲν μηκέτι παρέξεται, χρείας ἀπογενόμενος, ἄθλιον· ὅτι δὲ παρείχετο γενόμενος, οὐ μακάριον. Ναί· ἀλλ' οὐκέτι ἔσται. Οὐδὲ γὰρ ἦν μυριοστὸν ἔτος οὐδ' ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν· οὐδὲ γὰρ κατὰ τοὺς προπάππους σοῦ. Σὺ δὲ ἐπὶ μὲν τούτων οὐδ' ὅλως ἄχθῃ· ὅτι δὲ εἰς ὕστερον οὐκ ἔσται, δυσχεραίνεις. Χρειῶν γὰρ ἐστέρημαι· καὶ γὰρ ὑπουργιῶν, ἃς αὐτὸς ἐλειτούργει ζῶντι τῷ τέκνῳ καὶ τῷ φίλῳ καὶ κακοπαθῶν καὶ κινδυνεύων. Ἄδηλον γάρ φησιν ὁ Σωκράτης οὐ μόνον τῷ καλὴν εἰ ἐπὶ ταύτῃ πλείω, ἀλλὰ καὶ τῷ τέκνα καὶ φίλους εἰ περὶ τούτους πλείω. Ἔπειτα δὴ καὶ ἀποδημοῦντος αὐτοῦ χρειῶν στερηθήσῃ καὶ στρατευομένου ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πρεσβεύοντος καὶ ἱερεύοντος καὶ ἀῤῥωστήσαντος καὶ πρεσβυτέρου γενομένου. Ἀλλ' εἰ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δυσκολαίνοις, τί τοῖς γραϊδίοις ἀπολείψεις; Ἄλογον δὲ καὶ ἅμα μὲν ἐπιβάλλουσαν ἡγεῖσθαι τὴν στρατείαν καὶ τὴν ἀποδημίαν τῷ φίλῳ, καὶ αὐτὸν συνεκπίπτειν, καὶ εἰ μὴ ἀποδημοίη, ἐγκαλεῖν ὡς ἁμαρτάνοντι, ἅμα δὲ δυσφορεῖν, εἰ ἀποδημήσει ἢ στρατεύσεται. Καλῶς τὸ τοῦ κυβερνήτου ἐκείνου, Ἀλλ' οὖν γε, ὦ Πόσειδον, ὀρθὴν, οὕτω (*) καὶ ἀνὴρ

ἀγαθὸς εἴποι πρὸς τὴν τύχην, Ἀλλ' οὖν γε ἄνδρα, καὶ οὐ βλάκα.

84. Πλάτωνος.

Καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄρα ἐξαιρήσομεν, καὶ τοὺς οἴκτους τοὺς τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν. Ἀνάγκη, ἔφη, εἴπερ καὶ τὰ πρότερα. Σκόπει, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὀρθῶς ἐξαιρήσομεν ἢ οὔ. Φαμὲν δὲ δή, ὅτι ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστι, τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται. Φαμὲν γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπέρ γε ἐκείνου ὡς δεινόν τι πεπονθότος ὀδύροιτ' ἄν. Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ἥκιστα ἑτέρου προσδεῖται. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἥκιστα ἄρ' αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος ἢ ἀδελφοῦ ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων. Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστα ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πρᾳότατα, ὅταν τις αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ. Πολύ γε. Ὀρθῶς ἄρ' ἐξαιροῖμεν τοὺς θρήνους τῶν ὀνομαστῶν ἀνδρῶν, γυναιξὶ δὲ ἀποδιδοῖμεν, καὶ οὐδὲ ταύταις σπουδαίαις, καὶ ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν.

ΟΤΙ ΔΕΙ ΤΑΣ ΜΕΝ ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΠΡΟΦΑΙΝΕΙΝ, ΤΑΣ ΔΕ ΑΤΥΧΙΑΣ ΚΡΥΠΤΕΙΝ ΚΑΙ ΟΡΘΩΣ ΚΕΧΡΗΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ΠΑΡΟΥΣΙ. ΡΘ.

1. Πινδάρου.

Ἀλλοτρίοισι μὴ προφαίνειν,
τίς φέρεται μόχθος ἄμιν.

84. Repbl. III. p. 387. 1. Fr. 112.

τοῦτό γέ τοι ἐρέω· καλῶν μὲν ὦν
μοῖράν τε τερπνῶν ἐς μέσον χρὴ
παντὶ λαῷ δεικνύναι·
εἰ δέ τις ἀνθρώποισι θεόσδοτος ἄτη
προστύχοι, ταύταν σκότει
κρύπτειν ἔοικεν.

2. Σοφοκλέους Τυροῦς β'.

(*) Μὴ σπεῖρε πολλοῖς τὸν παρόντα δαίμονα·
σιγώμενος γάρ ἐστι θρηνεῖσθαι πρέπων.

3. Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.

Ἄπολλον, ἀλλὰ σκαιὸν οὐ μετρίως λέγεις,
μετὰ μαρτύρων ἀτυχεῖν, παρὸν λεληθέναι.

4. Μενάνδρου.

Τὸ δ' εὖ φέρειν
ἔστιν τοιοῦτον, ἂν δύνῃ μόνος φέρειν,
καὶ μὴ ἐπίδηλον τὴν τύχην πολλοῖς ποιεῖν.

5. Διφίλου.

Ὡς δεινόν, ἡνίκ' ἄν τις ὢν ἐν φροντίσιν
εἰκῆ θεατὴν τὸν τυχόντα λαμβάνῃ.

6. Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Ἐκμαρτυρεῖν γὰρ ἄνδρα τὰς αὑτοῦ τύχας
εἰς πάντας, ἀμαθές, τὸ δ' ἐπικρύπτεσθαι σοφόν.

7. Εὐριπίδου Κρησσῶν.

Λύπη μὲν, ἄτῃ περιπεσεῖν αἰσχρᾷ τινι·
εἰ δ' οὖν γένοιτο, χρὴ περιστεῖλαι καλῶς
κρύπτοντα καὶ μὴ πᾶσι κηρύσσειν τάδε·
γέλως γὰρ ἐχθροῖς γίγνεται τὰ τοιάδε.

8. Εὐριπίδου Σκυρίοις.

2. Fr. 585. 3. Cleric. p. 266. 4. Cleric. p. 252. 6. Fr. 14. 7. Fr. 4. 8. Fr. 3.

Σοφοὶ δὲ συγκρύπτουσιν οἰκείας βλάβας.

9. *Σωκράτους.*

Ταὐτόν ἐστιν ἐν γυμνικῷ ἀγῶνι ἡττηθέντα ὕβρεως δίκην τῷ ἀνταγωνιστῇ λαχεῖν καὶ ἐν τῷ ζῆν νικώμενον ὑπὸ τῆς τύχης ἐγκαλεῖν αὐτῇ ἀγνοοῦντα, ἐφ' οἷς δικαίοις εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ ζῆν συγκαταβεβήκαμεν.

10. *Πλάτωνος.*

Λέγει που ὁ νόμος, ὅτι κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς· ὅ τε δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα παραγίγνεσθαι ἡμῖν, τούτῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι, ἦ δ' ὅς, λέγεις; Τῷ βουλεύεσθαι, ἦν δ' ἐγώ, περὶ τὸ γεγονὸς καὶ, ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων, πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν· ἀλλὰ μὴ προσπταίσαντας καθάπερ παῖδες ἐχομένους τοῦ πληγέντος ἐν τῷ βοᾶν διατρίβειν, ἀλλ' ἀεὶ ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν ἰατρικῇ, θρηνῳδίαν ἀφανίζοντα. Ὀρθότατα γοῦν τις, ἔφη, πρὸς τὰς τύχας οὕτω προσφέροιτο. Οὐκ οὖν φαμεν τὸ μὲν βέλτιστον τούτῳ τῷ λογισμῷ ἐθέλει ἕπεσθαι; Δῆλον δή. Τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τε τοῦ πάθους καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄγον καὶ ἀπλήστως ἔχον αὐτῶν, ἆρ' οὐκ ἀλόγιστόν τε φήσομεν εἶναι καὶ ἀργὸν καὶ δειλίας φίλον; Φήσομεν μὲν οὖν. Οὐκ οὖν τὸ μὲν πολλὴν μίμησιν καὶ ποικίλην ἔχει, τὸ ἀγανακτικόν; τὸ δὲ

10. Rep. X. p. 604.

φρόνιμόν τε καὶ ἡσύχιον ἦθος, παραπλήσιον ὂν ἀεὶ αὐτὸ ἑαυτῷ, οὔτε ῥᾴδιον μιμήσασθαι οὔτε μιμουμένους εὐπετὲς καταμαθεῖν;

ΠΕΡΙ ΕΛΠΙΔΟΣ. ΡΙ.

1. *Λίνου ποιητοῦ.*

Ἔλπεσθαι χρὴ πάντ', ἐπεὶ οὐκ ἔστ' οὐδὲν ἄελπτον·
ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι καὶ ἀνήνυτον οὐδέν.

2. *Ἀπολλοδώρου ἐκ Παίδων.*

(*) Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ,
ἄνδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

3. *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Ἐν ἐλπίσιν χρὴ τοὺς σοφοὺς ἔχειν βίον.

4. *Μενάνδρου.*

Ἄνθρωπος ἀτυχῶν σώζεθ' ὑπὸ τῆς ἐλπίδος.

5. *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Μήτ' εὐτυχοῦσα πᾶσαν ἡνίαν χάλα,
κακῶς τε πράσσουσ' ἐλπίδος κεδνῆς ἔχου.

6. *Ἡσιόδου.*

Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισιν
ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χείλεσιν οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο.

7. *Εὐριπίδου.*

Κάμνουσι γάρ τοι καὶ βροτῶν αἱ ξυμφοραί·
καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ ἀεὶ ῥώμην ἔχει·
[οἵ τ' εὐτυχοῦντες διὰ τέλους οὐκ εὐτυχεῖς.]
μεθίσταται γὰρ πάντ' ἀπ' ἀλλήλων δίχα.

3. Fr. 20. 4. Cleric. p. 286. 5. Fr. 21. 6. Opp. 96. 7. Hercul. Fur. 101.

οὗτος δ' ἀνὴρ ἄριστος, ὅστις ἐλπίσι
πέποιθεν ἀεί· τὸ δ' ἀπορεῖν ἀνδρὸς κακοῦ.

8. Μενάνδρου Ναύκληρος.

Ὦ Ζεῦ πολυτίμηθ', οἷόν ἐστ' ἐλπὶς κακόν.

9. Μενάνδρου Κιθαριστῇ.

Οὕτω τι πρᾶγμ' ἔστ' ἐπίπονον τὸ προσδοκᾶν.

10. Ἀρχιλόχου.

Χρημάτων ἄελπτον οὐδέν ἐστιν οὐδ' ἀπώμοτον
οὐδὲ θαυμάσιον· ἐπειδὴ Ζεὺς πατὴρ Ὀλυμπίων
ἐκ μεσημβρίας ἔθηκε νύκτ', ἀποκρύψας φάος
ἡλίου λάμποντος· λυγρὸν δ' ἦλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος.
ἐκ δὲ τοῦ οὐκ ἄπιστα πάντα κἀπίελπτα γίγνεται
ἀνδράσιν· μηδεὶς ἔθ' ὑμῶν εἰσορῶν θαυμαζέτω,
μηδ' ἐὰν δελφῖσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
ἐνάλιον καί σφιν θαλάσσης ἠχήεντα κύματα
φίλτερ' ἠπείρου γένηται, τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὄρος.

11. Θεόγνιδος.

Ἐλπὶς καὶ κίνδυνος ἐν ἀνθρώποισιν ὁμοῖα·
οὗτοι γὰρ χαλεποὶ δαίμονες ἀμφότεροι.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλπὶς ἐν ἀνθρώποις μούνη θεὸς ἐσθλὴ ἔνεστι.

13. Εὐριπίδου.

Ἐλπὶς βροτοῖς κάκιστον, ἣ πολλὰς πόλεις
συνῆψ' ἄγουσα θυμὸν εἰς ὑπερβολάς.

14. Σοφοκλέους.

Ἐλπὶς γάρ ἡ βόσκουσα τοὺς πολλοὺς βροτῶν.

15. Θεοκρίτου.

Θαρσεῖν χρή, φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.

8. Cleric. p. 128. 11. V. 637. 12. V. 1131. 13. Suppl. 479. 14. Fr. inc. 687. 15. IV. 41.

ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.

16. Εὐριπίδου Ὑψιπύλης.

Ἄελπτον οὐδέν, πάντα δ' ἐλπίζειν χρεών.

17. Ἐκ τῶν τοῦ Βίωνος Βουκολικῶν.

Αὐτὰρ ἐγὼν βασεῦμαι ἐμὰν ὁδὸν ἐς τὸ κάταντες
τῆνο, ποτὶ ψάμαθόν τε καὶ ἠϊόνα ψιθυρίσδων,
λισσόμενος Γαλάτειαν ἀπηνέα· τὰς δὲ γλυκείας
ἐλπίδας ὑστατίω μέχρι γήραος οὐκ ἀπολείψω.

18. Δημοκρίτου.

(*) Ἐλπίδες αἱ τῶν ὀρθὰ φρονεόντων ἐφικταί, αἱ δὲ τῶν ἀξυνέτων ἀδύνατοι.

19. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄλογοι τῶν ἀξυνέτων αἱ ἐλπίδες.

20. Διογένους.

Διογένης ἐρωτηθείς, τί τῶν κατὰ τὸν βίον ἀκρότατον, εἶπεν, Ἐλπίς.

21. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες, ὥσπερ οἱ κακοὶ ὁδηγοί, ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα ἄγουσιν.

22. Ἐπικτήτου.

Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ἁρμοστέον.

23. Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ τοῖς σκέλεσι καὶ ταῖς ἐλπίσι τὰ δυνατὰ δεῖ διαβαίνειν.

24. Θαλῆς.

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί κοινότατον, ἀπεκρίνατο, Ἐλπίς· καὶ γάρ, οἷς ἄλλο μηδέν, αὕτη πάρεστιν.

16. Fr. 9. 22. Fr. 89. 23. Fr. 90.

25. *Ξενοφῶντος ἐν ά τῆς Κύρου Ἀναβάσεως*

Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν δεῖ.

26. *Σωκράτους.*

Οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἐλπὶς ἀγαθὴ χωρὶς πόνου γεννᾷ τι χρήσιμον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΕΛΠΙΔΑΣ. ΡΙΑ.

1. *Εὐριπίδου Αἰγέως.*

Πτηνὰς διώκεις, ὦ τέκνον, τὰς ἐλπίδας,
οὐχ ἡ τύχη σε. Τῆς τύχης δ' οὐχ εἷς τρόπος.

2. *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Μή μοι προτείνων ἐλπίδ' ἐξάγου δάκρυ.
γένοιτο τἂν πόλλ', ὧν δόκησις οὐκ ἔνι.

3. *Πατροκλέους.*

Καὶ νῦν τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ τὰ πόλλ' ἔπη
εἰς ὧδε μικρὸν τεῦχος ἤθροισεν τύχη.
τί δῆτα θνητοὶ πόλλ' ἀπειλοῦμεν μάτην
δεινοὺς ἐπ' ἀλλήλοισι πέμποντες λόγους,
καὶ πάντα συννοοῦμεν ἐκπράξειν χερὶ
πρόσω βλέποντες, τὴν δὲ πλησίον τύχην
οὐκ ἴσμεν οὐδ' ὁρῶμεν ἀθλίου μόρου;

4. *Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.*

Πόλλ' ἐλπίδες ψεύδουσιν αἱ ἄλογοι βροτούς.

5. *Τοῦ αὐτοῦ Οἰδίπους.*

Ἐκ τῶν ἀέλπτων ἡ χάρις μείζων βροτοῖς
φανεῖσα μᾶλλον, ἢ τὸ προσδοκώμενον.

6. *Τοῦ αὐτοῦ.*

25. VII. 6, 11. 1. Fr 11. 2. Fr. 10. 4. Fr. 6. 5. Fr. 15. 6. Med. fin.

Πολλὰ δ' ἄελπτα κραίνουσι θεοί,
καὶ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
τῶν δ' ἀδοκήτων πόρον εὗρε θεός.

7. *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

Θάρσει· τάχ' ἂν γένοιτο. Πολλὰ τοῖς θεοῖς
κἀκ τῶν ἀέλπτων εὔπορ' ἀνθρώποις πέλει.

8. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.*

Ἑκάβη, τὸ θεῖον ὡς ἄελπτον ἔρχεται
θνητοῖσιν, ἕλκει δ' οὔ ποτ' ἐκ ταὐτοῦ τύχας.

9. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.*

Ὁρᾷς δ' ἀέλπτων μυρίων ἀναστροφάς.
πολλοὶ μὲν οἶδμα διέφυγον θαλάσσιον,
πολλοὶ δὲ λόγχαις πολεμίων ἀμείνονες,
ἥσσους γεγῶτες κρείσσον' ἦλθον εἰς τύχην.

10. *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' οὐ πείσομαι.

11. *Τοῦ αὐτοῦ Ἐγχειριδίου.*

Πάντα δὲ
τὰ μὴ προσδοκώμεν', ἔκστασιν φέρει.

12. *Πινδάρου.*

Πίνδαρος εἶπε τὰς ἐλπίδας εἶναι ἐγρηγορότων ἐνύπνια.

13. *Διονυσίου.*

(*) *Διονύσιος ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, εἴ τις αὐτὸν ἠνία ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα, ἐπέλεγεν· Ὡς μακάριοι οἱ ἐκ παίδων δυστυχεῖς.*

14. *Ὁμήρου Ὀδυσσείας.*

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.

7. Fr. 12. 8. Fr. 20. 9. Fr. 25. 10. Cleric. p. 56. 11. Cleric. ibid. 14. Sic Cod. A. Sed margini adscripsit recentior manus *οὐκ ἔστιν*. Vide Schol. ad Odyss. χ. 9. Schott. ad Zenobium V. 71. *Gaisf.*

15. Θεόγνιδος.

Πολλάκι πὰρ δόξαν τε καὶ ἐλπίδα γίγνεται εὑρεῖν
ἔργ' ἀνδρῶν· βουλαῖς δ' οὐκ ἔπεσεν τὸ τέλος.

16. Θεόγνιδος.

Πᾶσίν τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδε,
ποῖ σχήσειν μέλλει πρήγματος ἀρχομένου.
ἀλλ' ὁ μὲν εὐδοκιμεῖν πειρώμενος οὐ προνοήσας
εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν,
τῷ δὲ καλὸν ποιοῦντι θεὸς καλὰ πάντα τίθησι,
συντυχίην ἀγαθῶν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.

ΟΤΙ ΟΥ ΧΡΗ ΕΠΙΧΑΙΡΕΙΝ ΤΟΙΣ ΑΤΥΧΟΥΣΙ. ΡΙΒ.

1. Μενάνδρου.

Ταῖς ἀτυχίαισι μὴ ἐπίχαιρε τῶν πέλας·
πρὸς τὴν τύχην γὰρ ζυγομαχεῖν οὐ ῥᾴδιον.

2. Μενάνδρου.

Οὐκ ἐμὸν ἀνοίγειν λανθάνουσαν ἀτυχίαν
ἔστ', ἀλλὰ μᾶλλον κατακαλύπτειν φημὶ δεῖν.

3. Εὐριπίδου Ἰνοῦς.

Μὴ σκυθρωπὸς ἴσθ' ἄγαν
πρὸς τοὺς κακῶς πράσσοντας, ἄνθρωπος γεγώς.

4. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Τὰς συμφορὰς γὰρ τῶν κακῶς πεπραγότων
οὐ πώποθ' ὕβρισ', αὐτὸς ὀρρωδῶν παθεῖν.

5. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Εἰ δ' ἐγὼ πράσσω κακῶς,
μηδὲν τόδ' αὔχει· καὶ σύ τοι πράξειας ἄν.

15. V. 639. 16. V. 585. 1. Cleric. p. 252 2. Cleric. ibid. 3. Fr. 15. 4. Fr. 19. 5. V. 463.

6. Ἀλέξιδος Μιλησίων.

Εἰ μὴ γὰρ ὢν ἄνθρωπος ἀνθρώπου τύχαις
ὑπηρετήσω, ποῦ φανήσομαι φρονῶν;

7. Ἡσιόδου Ἔργων.

Μὴ δέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

8. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Πότερα δ' ἄν, εἰ νέμοι τις αἵρεσιν, λάβοις,
φίλους ἀνιῶν αὐτὸς ἡδονὰς ἔχειν,
ἢ κοινὸς ἐν κοινοῖσι λυπεῖσθαι ξυνών;

9. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

10. Δημοκρίτου.

Οἷσιν ἡδονὴν ἔχουσιν αἱ τῶν πέλας ξυμφοραί, οὐ ξυνιᾶσι μὲν ὡς τὰ τῆς τύχης κοινὰ πᾶσιν, ἀπορέουσι δὲ οἰκηίης χαρᾶς.

11. Χείλωνος.

Ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη.

12. Αἰσχύλου Ἀγαμέμνονος.

Τῷ δυσπραγοῦντι δ' ἐπιστενάχειν
πᾶς τις ἕτοιμος· δῆγμα δὲ λύπης
οὐδὲν ἐφ' ἧπαρ προσικνεῖται·
καὶ νυκτὶ δὲ χαίρουσιν ὁμοιοπρεπεῖς,
ἀγέλαστα πρόσωπα βιαζόμενοι.

13. Φιλήμονος Ἀνακαλύπτοντος.

Λυπουμένῳ δ' ὅταν τις ἀκολουθῶν λέγῃ
χαῖρ' ἐξ ἀνάγκης, οὗτος οἰμώζειν λέγει.

7. V. 715. 8. V. 265. 11. V. Diog. Laert. I. 70. 12. V. 799. 13. Cleric. p. 292.

14. *Δημοσθένους ἐν τῷ Ὑπὲρ Στεφάνου.*

(*) Ἐγὼ δὲ, ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι. Ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ τοιαύτη διαμένει μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ;

15. *Ἡροδότου Ἱστορίας τρίτης.*

Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει· ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα, ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσιν ἐπισταμένῳ τὸ θεῖον, ὡς ἔστι φθονερόν. Καί κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι τὸ μέν τι εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλὰξ πρήσσων, ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα. Οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόῤῥιζος εὐτυχέων τὰ πάντα.

ΟΤΙ ΟΙ ΑΤΥΧΟΥΝΤΕΣ ΧΡΗΖΟΥΣΙ ΤΩΝ ΣΥΜΠΑΣΧΟΝΤΩΝ. ΡΙΓ.

1. *Εὐριπίδου Οἰνέως.*

Σχολὴ μὲν οὐχὶ, τῷ δὲ δυστυχοῦντί πως
τερπνὸν τὸ λέξαι κἀποκλαύσασθαι πάλιν.

2. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομέδας.*

Συνάλγησον, ὡς ὁ κάμνων δακρύων μεταδοὺς
ἔχει τινὰ κουφότητα μόχθων.

3. *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Ἀμουσία τοι μηδ᾽ ἐπ᾽ οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν.

14. P. 311. 15. III. 40. 1. Fr. 6. 2. Fr. 25. 3. Fr. 16.

4. *Εὐριπίδου Ἴωνι.*

Σὺν τοῖς φίλοισι δ᾽ ἡδὺ μὲν πράσσειν καλῶς·
εἰ δ᾽ ἆρα συμβαίνοι τι δυσχερέστερον,
εἰς ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ.

5. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἔστι λύπης ἄλλο φάρμακον βροτοῖς,
ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ φίλου παραίνεσις.
ὅστις δὲ ταύτῃ τῇ νόσῳ ξυνὼν ἀνὴρ
μέθῃ ταράσσει καὶ γαληνίζει φρένα,
παραυτίχ᾽ ἡσθεὶς ὕστερον στένει διπλᾶ.

6. *Καλλιμάχου.*

Κουφοτέρως τότε φῶτα διαθλίβουσιν ἀνίαι,
ἐκ δὲ τριηκόντων μοῖραν ἀφεῖλε μίαν·
ἢ ὅτ᾽ ἐς ἄνδρα συνέμπορον, ἢ ὅτε κωφαῖς
ἄλγεα μαψαύραις ἔσχατον ἐξερέῃ.

7. *Ἀπολλοδώρου ἐκ Λακαίνης.*

Φυσικὸν τοῦθ᾽ ἕκαστον ἐν ταῖς ἀτυχίαις
ἥδιστα τοῦθ᾽ ὃς τοὺς ὁμοπαθεῖς ὀδύρεται.

8. *Σοφοκλέους Αἴαντι.*

Ἀλλ᾽, ὦ φίλοι· τούτων γὰρ οὕνεκ᾽ ἐστάλην·
ἀρήξατ᾽ εἰσελθόντες, εἰ δύνασθέ τι.
φίλων γὰρ οἱ τοιοίδε νικῶνται λόγοις.

9. *Μενάνδρου.*

Δέρκιππε καὶ Μνήσιππε, τοῖς εἰρημένοις
ἡμῶν ὑπό τινος ἢ πεπονθόσιν κακῶς
ἔστιν καταφυγὴ πᾶσιν, οἱ χρηστοὶ φίλοι.
καὶ γὰρ ἀποδύρασθαί τι μὴ γελώμενον,
καὶ συναγανακτοῦνθ᾽ ὁπόταν οἰκείως ὁρᾷ

4. V. 730. 5. Fr. inc. 47. 6. Fr. LXVII. 8. V. 328. 9. Cleric. p. 254.

ἕκαστος αὐτῶν τὸν παρόντα, παύεται
τοῦτον μάλιστα τὸν χρόνον τοῦ δυσφορεῖν.

10. Φιλήμονος.

(*) Τί ποτ᾽ ἐστὶν ἆρα διότι βούλεταί μ᾽ ἰδεῖν;
ἢ καθάπερ οἱ νοσοῦντες ἀλγοῦντες σφόδρα,
τὸν ἰατρὸν ἂν ἴδωσιν, οὐκ ἀλγοῦσ᾽ ἔτι·
οὕτως ἐπάν τις τυγχάνῃ λυπούμενος,
ἧττον ὀδυνᾶται, φίλον ἐὰν παρόντ᾽ ἴδῃ;

11. Μενάνδρου.

Ἡδύ γε φίλου λόγος ἐστὶ τοῖς λυπουμένοις.

12. Σοφοκλέους Θυέστῃ.

Ἔνεστι γάρ τις καὶ λόγοισιν ἡδονὴ,
λήθην ὅταν ποιῶσι τῶν ὄντων κακῶν.

13. Μενάνδρου.

Μέγιστόν ἐστιν ἆρα τοῖς ἐπταικόσι,
τὸ παρόντας ἐγγὺς τοὺς συναλγοῦντας βλέπειν.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

Τῷ μὲν τὸ σῶμα διατεθειμένῳ κακῶς
χρεί᾽ ἐστὶν ἰατροῦ, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φίλου.
λύπην γὰρ εὔνους οἶδε θεραπεύειν φίλος.

15. Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ Ὀργῆς.

Ὅτι ἡ παραμυθία φάρμακον ἀνίας ἐστὶ μέγιστον,
νηπενθές τ᾽ ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.
καλῶς δὲ καὶ ταῦτ᾽ εἴρηται,
λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλου·
ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα.

16. Σωκράτους.

Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατρούς, τοῖς δ᾽ ἀτυχοῦσι φίλους
δεῖ παραινεῖν.

10. Cleric. p. 358. 11. Cleric. p. 255. 12. Fr. 237
13. Cleric. p. 255. 14. Cleric. p. 255.

17. Φιλίππου Ὀλυνθιακῷ.

Οὐ χαλεπόν ἐστι τῷ κακῶς διακειμένῳ,
εἰπεῖν τιν᾽ ἐσθίοντα, μὴ κακῶς ἔχε,
πύκτῃ τ᾽ ἐπιτιμᾶν οὐδὲν ἔργον μαχομένῳ,
αὑτὸν μάχεσθαι δ᾽ οὐκ ἔτ᾽ ἔστι ῥᾴδιον.
ἕτερόν τι τὸ λέγειν ἐστὶ τοῦ πεπονθέναι.

ΟΤΙ ΡΑΙΩΝ ΑΛΛΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΙΝ, Η ΕΑΥΤΟΝ. ΡΙΔ.

1. Φιλήμονος ἐκ Σικελοῦ.

Τοὺς ἰατροὺς οἶδ᾽ ἐγὼ
ὑπὲρ ἐγκρατείας τοῖς νοσοῦσιν εὖ σφόδρα
πάντας λαλοῦντας· εἶτ᾽ ἐπὰν πταίσωσί τι,
αὐτοὺς ποιοῦντας πάνθ᾽, ὅσ᾽ οὐκ εἴων τότε.
ἕτερον τό τ᾽ ἀλγεῖν καὶ θεωρεῖν ἐστ᾽ ἴσως.

2. Φιλήμονος ἐξ Ἐφεδριζόντων.

Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι ῥᾴδιον.

3. Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Σοφώτεροι γὰρ συμφορὰς τὰς τῶν πέλας
πάντες διαιρεῖν ἢ τύχας τὰς οἴκοθεν.

4. Μηδέποτε πεῖραν τοῖς θεοῖς εὔχου λαβεῖν,
Φαίδιμε, τοιούτου μηδενὸς, μηδ᾽ εἰδέναι·
ὡς ἔστιν ἑτέρῳ ῥᾴδιον παραινέσαι.

5. Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν.

6. Σοφοκλέους Οἰδίποδι.

Τοὺς δ᾽ ἂν μεγίστους καὶ σοφωτάτους φρενὶ
τοιούσδ᾽ ἴδοις ἂν, οἷός ἐστι νῦν ὅδε,

1. Cleric. p. 328. 2. Cleric. p. 334. 3. Fr. 13. 5. Euripid. Alcest. 1081. 6. Non ex Oedipode sed ex Aiace Oileo esse hos versus Cicero docet Tuscul. III. 29. *Grot.*

καλῶς κακῶς πράσσοντι συμπαραινέσαι.
ὅταν δὲ δαίμων ἀνδρὸς εὐτυχοῦς τὸ πρὶν
μάστιγ᾽ ἐρείσῃ τοῦ βίου παλίντροπον,
τὰ πολλὰ φροῦδα καὶ καλῶς εἰρημένα.

7. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.

Οἶδ᾽· ἀλλὰ κάμπτειν τῷ χρόνῳ λύπας χρεών.
χρή· τοῦτο δ᾽ εἰπεῖν ῥᾷον ἢ φέρειν κακά.

8. Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.

Οἴμοι, τίς ἀλγεῖν οὐκ ἐπίσταται κακοῖς;
τίς ἂν κλύων τῶνδ᾽ οὐκ ἂν ἐκβάλοι δάκρυ;

9. Μοσχίωνος.

(*) Ἦν ἄρα τρανὸς αἶνος ἀνθρώπων ὅδε·
ὡς τὸν πέλας μὲν νουθετεῖν βραχὺς πόνος,
αὐτὸν δ᾽ ἐνεγκεῖν ὕβριν ἠδικημένον,
πάντων μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις βάρος.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΓΗΡΩΣ. ΡΙΕ.

1. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ὦ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακά,
Ἐτεόκλεες, πρόσεστιν· ἀλλ᾽ ἡ ᾽μπειρία
ἔχει τι δεῖξαι τῶν νέων σοφώτερον.

2. Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Ὦ παῖ, νέων τοι δρᾶν μὲν ἔντονοι χέρες.
γνῶμαι δ᾽ ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων·
ὁ γὰρ χρόνος δίδαγμα ποικιλώτατον.

3. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ·

Ὁμιλίας δὲ τὰς γεραιτέρας φίλει.

7. Fr. 2. 8. Fr. 16. 1. V. 521. 2. Fr. 13. 3. Fr. 20. 21.

ἀκόλαστα δ᾽ ἤθη, λαμπρὰ συγγελᾶν μόνον,
μίσει· βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς κακῆς.

4. Μενάνδρου.

Εἰ τἄλλ᾽ ἀφαιρεῖν ὁ πολὺς εἴωθεν χρόνος
ἡμῶν, τό γε φρονεῖν ἀσφαλέστερον ποιεῖ.

5. Εὐριπίδου Μελανίππης.

Παλαιὸς αἶνος· ἔργα μὲν νεωτέρων,
βουλαὶ δ᾽ ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος.

6. Εὐριπίδου Πηλεῖ.

Τὸ γῆρας, ὦ παῖ, τῶν νεωτέρων φρενῶν
σοφώτερον πέφυκε κἀσφαλέστερον·
ἐμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.

7. Ἀλέξιδος ἐκ Δημητρίου.

Ὁμοιότατον ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν
τρόπον τιν᾽ ἐστί· τὸν γὰρ οἶνον τὸν νέον
πολλή γ᾽ ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνδρ᾽ ἀποζέσαι
πρώτιστον ἀφυβρίσαι τ᾽, ἀπανθήσαντα δὲ
σκληρὸν γενέσθαι καὶ καταστῆναι πάλιν
ἡδύν θ᾽ ἅπασι τοὐπίλοιπον διατελεῖν.

8. Σοφοκλέους Τυροῦς.

Γῆρας διδάσκει πάντα καὶ χρόνου τριβή.

9. Κράτητος ἐξ Ἀντιφάνους.

Ὠνείδισάς μοι γῆρας ὡς κακὸν μέγα,
ᾧ μὴ τυχόντι θάνατός ἐσθ᾽ ἡ ζημία,
οὗ πάντες ἐπιθυμοῦμεν· ἂν δ᾽ ἔλθῃ ποτέ,
ἀνιώμεθ᾽· οὕτως ἐσμὲν ἀχάριστοι φύσει.
τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.

10. Αἰσχύλου.

Γῆρας γὰρ ἥβης ἐστὶν ἐνδικώτερον.

4. Cleric. p. 254. 5. Fr. 23. 6. Fr. 5. 8. Fr. 586. 10. Fr. 283.

11. *Καλλιμάχου ἐπῶν πρῶτον.*

Γηράσκει δ' ὁ γέρων κεῖνος ἐλαφρότερον,
κοῦροι τὸν φιλέουσι· νέοι δέ μιν, οἷα τοκῆα,
χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρις ἄγουσι θύρην.

12. *Τηρεῖν μὲν ἑτέρους οἱ γέροντες δυνάμεθα,*
ἡμεῖς δ' ἀπολαβεῖν ὧν ἔχουσιν οἱ νέοι.

13. *Ἱπποθόου.*

Παυρολόγοι πολιαί, ταὶ γήραος ἄνθεα θνατοῖς.

14. *Ἱπποθόωντος.*

Γῆρας λεόντων κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν.

15. *Ἀντιφάνους ἐκ Φιλοκτήτου.*

Σοφόν γέ τι πρὸς τὸ βουλεύειν ἔχει
τὸ γῆρας, ὡς δὴ πόλλ' ἰδόν τε καὶ παθόν.

16. *Σοφοκλέους Θυέστῃ.*

Καίπερ γέρων ὤν, ἀλλὰ τῷ γήρᾳ φιλεῖ
χὠ νοῦς ὁμαρτεῖν καὶ τὸ βουλεύειν ἃ δεῖ.

17. *Ἐκ τοῦ Φαβωρίνου Περὶ Γήρως.*

Οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἐάσω ἄῤῥητον, ὅτι καὶ Πλάτωνι καὶ Πυθαγόρᾳ δοκεῖ τὸ γῆρας οὐκ ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ βίου εἶναι, ἀλλ' ἐπ' ἀρχῇ μακαρίας ζωῆς.

18. *Πλουτάρχου.*

(*) *Νέοις δὲ ζηλωτέον τοὺς γέροντας κατὰ Σιμωνίδην,*
ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὣς ἅμα τρέχειν.
καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι.

19. *Δημοκρίτου.*

Ἰσχὺς καὶ εὐμορφίη νεότητος ἀγαθά, γῆρας δὲ σωφροσύνης ἄνθος.

13. Vide infra 118, 4. 16. Fr. 238. 18. Fr. inc. 2.

20. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.*

Τέλος δ' ἐπειδὰν τῶν περὶ τὸν μυελὸν τριγώνων οἱ συναρμοσθέντες μηκέτι ἀντέχωσι δεσμοί, τῷ πόνῳ διϊστάμενοι μεθιᾶσι τοὺς τῆς ψυχῆς αὖ δεσμούς, ἡ δὲ λυθεῖσα κατὰ φύσιν μεθ' ἡδονῆς ἐξέπτατο. Πᾶν γὰρ τὸ μὲν παρὰ φύσιν ἀλγεινόν, τὸ δ' ᾗ πέφυκε γιγνόμενον ἡδύ. Καὶ θάνατος δὴ κατὰ ταῦτα ὁ μὲν κατὰ νόσους καὶ ὑπὸ τραυμάτων γιγνόμενος ἀλγεινὸς καὶ βίαιος, ὁ δὲ μετὰ γήρως ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν ἀπονώτατρς τῶν θανάτων καὶ μᾶλλον μεθ' ἡδονῆς γιγνόμενος ἢ λύπης.

21. *Δημοκρίτου.*

Ὁ γέρων νέος ἐγένετο, ὁ δὲ νέος ἄδηλον, εἰ ἐς γῆρας ἀφίξεται. Τὸ τέλειον οὖν ἀγαθὸν τοῦ μέλλοντος, εἰ καὶ ἀδήλου, κρέσσον.

22. *Ἐκ τῶν Φαβωρίνου Περὶ Γήρως.*

Ἡδονῆς γὰρ ὁ μὲν ἑκὼν εἰργόμενος σοφός, ὁ δὲ μὴ δεόμενος μακάριος. Τὸ δὲ γῆρας πρὸς ἀμφότερα ἐπιτήδειον, καὶ γὰρ φρονιμωτέρους τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζεται καὶ τῶν ἡδέων ἀμελεστέρους.

23. *Ἄξιον δέ ἐστιν εἰς τὸν περὶ τῆς ἡδονῆς λόγον προσελθόντα μηδὲ ἐκείνην ἀμνημόνευτον ἐᾶσαι, τὴν παρὰ πᾶσι τοῖς νοῦν ἔχουσιν εὐδοκιμοῦσαν, ἣν ἡδονὴν ὀνομάζουσι καὶ χαρὰν καὶ τέρψιν· περιγίγνεται δ' ἐκ τῶν καλῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων. Ἀμφοτέρων δὲ τούτων ὑπάρχει τῷ γέροντι πρὸς ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ καθάπερ κτήμασι τέρπεσθαι, λογιζόμενον, ὅτι ἡ τύχη ἡ πάντων κυρία τούτων ταῦτα ἄκυρός ἐστιν ἀφελέσθαι.*

24. *Τοῦ αὐτοῦ.*

20. Pag. 81. D.

Ὁ Βοιώτιος ἐντυχὼν θησαυρῷ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπάρας τὸ σκέλος ἀπεματάϊσε καὶ παρῆλθεν, ὡς οὐκέτι οὐδὲν ὄντα πρὸς αὐτόν. Ὥστε καὶ πολυχρηματίας ἅμα παύει τὸ γῆρας καὶ πολυπραγμοσύνης.

25. Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.

Σκέψασθε δὴ καλῶς, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡς οὐκ ἠγνόει, οἶμαι, ὁ νομοθέτης ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῷ μὲν εὖ φρονεῖν ἀκμάζουσιν, ἡ δὲ τόλμα ἤδη αὐτοὺς ἄρχεται ἐπιλείπειν διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν πραγμάτων.

26. Ἰούνκου ἐκ τοῦ Περὶ Γήρως.

Μέτειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην ἡγούμενος, τοὺς μὲν πρεσβύτας διά τε τὸν χρόνον αὐτὸν καὶ διὰ τὴν τῶν κατὰ τὸν βίον ἔργων ἱστορίαν καθαρεύειν ἁμαρτημάτων, τοὺς δ' αὖ νέους ἐμποδίζεσθαι πρὸς τἀγαθὰ διά τε ῥώμην σώματος, ᾗ πιστεύοντες αἴρονταί πως ἐπὶ πολέμους καὶ πλεονεξίαν, διά τε ἀμελετησίαν τῶν ξυμφερόντων. Καὶ δὴ παρίσταταί μοι μάρτυς τῶν λεγομένων (*) Ἀθηναῖος Σόλων, νομοθετήσας μήτε ἄρχειν τὸν σφόδρα νέον μήτε ξυμβουλεύειν, εἰ καὶ ἄριστα δοκοίη γνώμης ἔχειν. Τὸ μέντοι τῶν ἐπιθυμιῶν ἐστερῆσθαι τοὺς γέροντας, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν ἔτι παρενοχλουμένους, μέγιστον δὴ τοῦτο καὶ πρεπωδέστατον ἡγοῦμαι δεδόσθαι τοῖς ἀνθρώποις δῶρον ὑπὸ τῶν θεῶν, κατά τινα τῆς αὐτῶν ἐκείνων φύσεως ὡμοιῶσθαι. Οἱ μὲν γὰρ οὐ σῖτον ἔδουσιν οὐδὲ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον, οἱ δὲ τοῦ περιττοῦ καὶ ἐνοχλοῦντος ἀπεχόμενοι κατ' οὐδὲν τῆς χρήσεως αὐτοῦ δέονται, τῆς μὲν ἐνδείας ἐκπεφευγότες τὸ λυπηρὸν, τοῦ δὲ αὐτάρκους αὐτοῖς προσάγοντος τὴν ἡδονήν. Καὶ γὰρ τὸ πεπαῦσθαι τῆς κατὰ τὰ ἀφροδί-

25. Pag. 50.

σια ὁρμῆς τε καὶ ὀρέξεως, ὦ Ζεῦ, μέγα ὄφελος φαίην ἂν καὶ μανίας καὶ λύπης ἀπόῤῥευσιν· ὁπότε τῆς μὲν ψυχῆς τὸ ἀλόγιστον δὴ καὶ ἐπιθυμητικὸν εὕδοι διαφυγὸν πονηροὺς δεσπότας, τὸ δὲ λογιστικὸν ἀπολαύοι διὰ τῆς ὄψεως τῆς κατὰ τὸ κάλλος ἡδονῆς. Καὶ γὰρ θαυμάσεται τὸν τούτου κύριον ὁ γέρων, καὶ προσιόντα καθάπερ υἱὸν ἀσπάσεται καὶ παιδεύσει κατὰ τὸν τοῦ Σωκράτους νόμον, ὥσπερ Ἀλκιβιάδην ἐκεῖνος, τῶν δὲ περιττῶν καὶ ἀκολάστων οὐδὲ μεμνήσεται. Καὶ ὅλως, ὦ φίλε, σκόπησον ἐπὶ πάντων πραγμάτων αὐτὸ δὴ τοῦτο, ὡς ἄρα τὸ μὲν ἐθέλειν μετὰ σπουδῆς οὑτινοσοῦν τυγχάνειν διαμαρτίας ἑπομένης λύπην ἐπάγει, τὸ δὲ ἀπόνως καὶ ἀνενδεῶς διακεῖσθαι μίμησίν τινα ἐμποιεῖ τῆς θείας σωφροσύνης. Τουτὶ δὲ ἔτι σοι σαφέστερον ἐξηγήσομαι πρὸς τὰ ἐγκλήματα τοῦ γήρως, ἃ πεποίησαι μικρῷ πρόσθεν, ἀποκρινόμενος. Εἰ γὰρ ἧττον ἐσθίων ἢ πίνων ὁ πρεσβύτης ἀφροδισίων τε ἀπεχόμενος, ὥσπερ τε ἱεροφάντης, ἀλύπως διάκειται καὶ ἀνενδεῶς, τὸ πρὸς σωτηρίαν χρήσιμον προσαγόμενος, ἀπολείπων σοι τῷ νέῳ δι' ἀμαθίαν καὶ ἄγνοιαν τὰ νομιζόμενα εἶναι περισπούδαστα, μακάριζε τὸν τῶν μὲν ἀνθρωπείων κακῶν ἀπηλλαγμένον, ἄγοντα δὲ σχολὴν ἐπὶ τοῖς κατὰ ἀλήθειαν καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς. Ὁπότε δὲ πτωχὸν δὴ λέγοις καὶ ἀνάπηρον καὶ παρειμένον τὸν γέροντα, μέμνησο ὡς ταῦτα δὴ τὰ παθήματα οὐ μόνον γήρως ἔργα, μυριάκις δὲ ἔκ τινος τύχης ἐπιπαραγίγνεται καὶ τοῖς νέοις. Ταῦτα δὲ τὸν μὲν ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας διάγοντα βαρέως οἶμαι φέρειν, τὸν δὲ πρεσβύτην ἐν δυσμαῖς ὄντα τοῦ βίου καὶ δυστυχοῦντα ἧττόν τις ἡγήσεται βλάπτεσθαι εὖ φρονῶν. Ἀλλὰ μὴν ταυτὶ τὰ δοκοῦντά σοι δεινά πως εἶναι καὶ ἄφυκτα κουφίζουσι

μὲν καὶ φίλων καὶ οἰκείων ἐπικουρίαι, μάλιστα δὲ ὁ κατὰ φιλοσοφίαν λόγος, ὃν δεῖ πιστεύειν τοῖς μετιοῦσιν αὐτὸν χειραγωγόν τε εἶναι καὶ φύλακα καὶ πλοῦτον καὶ φῶς, καταγελάσαι δὲ μικρῷ πρόσθεν τοῦ εἰρημένου περὶ τῆς τῶν γερόντων δυσμορφίας· οὐ γὰρ ἐπὶ κάλλει κριθησόμενον τὸ γῆρας πρὸς τὴν νεότητα παρήγετο, οὐδ᾽ ὥσπερ ὑπό τινων ἐμπόρων ἢ ἐραστῶν μορφαί τινες ἐδοκιμάζοντο τῶνδε· (*)ὅμως ἵνα μὴ δοκοίην τὰ πρόδηλα ταῦτα ὑπολείπειν, ὑπομνήσω σε, ὅτι τὸ μὲν νέον ὥρα τις καὶ ἀκμὴ κατακοσμεῖν ἔοικεν, τό τε τοῦ σώματος ἄνθος λήγει ἅμα τῷ χρόνῳ· τὸ δὲ ἀληθὲς κάλλος, ὅπερ ἐκ θείας κοινωνίας ἔσχε τὴν ἀποῤῥοὴν καὶ ἦλθεν ἐπί τινας, τοῦτο δὲ οὔτε πόνος ἢ λιμὸς ἢ ἀμέλειά τις, ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ὁ πολὺς χρόνος δύναται ἀμαυρῶσαι, συγγενόμενον δὲ ὁτῳοῦν καὶ συντραφὲν οὐκ ὤφθη ποτὲ θᾶττον ἀπαλλαγὲν τῆς ἐκείνου ψυχῆς. Ὥσπερ δὲ ἔν τινι ἀγαθῇ γῇ φυτὸν ἀεὶ θάλλον ἀνίησι τοὺς καρποὺς καὶ φυλάττει πολυχρονίους, οὕτω δὲ καὶ παιδὸς ἁψάμενον αὔξεται καὶ μειρακίῳ σύνεστι καὶ μᾶλλον ἐκτρεφόμενον δὴ καὶ κοσμούμενον ὑπὸ τῆς ὥρας νεανίσκῳ τε συμπαρομαρτεῖ καὶ γηράσαντος οὐκ ἀπολείπεται. Αὐτίκα ἔστιν ἰδεῖν τοὺς πλείστους γέροντας οὐ μόνον σεμνότητι κατὰ τὸ σχῆμα καὶ βαδίσματι πρᾴῳ κοσμουμένους οὐδὲ φωνῇ, καθάπερ που Ὅμηρος εἶπεν ἐπὶ τῶν γερόντων ἡδείᾳ καὶ τῇ τῶν τεττίγων λειριοέσσῃ χρωμένους· ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ εὐπρεπὲς παραμένει αὐτοῖς. Ὥστε καὶ κατὰ ἀγορὰν καί που ἐν θεάτροις ὀφθέντες, οἷα δὴ ἐν ἀγέλῃ βοῶν καὶ ἵππων οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῆς ἀγέλης, τὸ εὐπρεπὲς παρέχουσι δῆλον τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς θύοντες ἐστεφανωμένοι περιβλεπτότεροι τῶν ἱερῶν

γίγνονται, ὅ τε νόμος αὐτοὺς ἐκείνους χειροτονεῖ τῇ Ἀθηνᾷ, ὥς φησι Ξενοφῶν ὁ φιλόσοφος, θαλλοφόρους. Μέτειμι δὲ ἐκ τοῦ παρόντος λόγου, καίτοι πλέον ἴσως τοῦ προσήκοντος ἐνδιατρίψας αὐτῷ, ἐπὶ τὸν εἰρημένον ὑπὸ σοῦ τελευταῖόν τε καὶ ὥσπερ ἀνανταγώνιστον· ἐδόκει γάρ πως οὗτος ἐνίους τῶν παρόντων ταράττειν ἅμα τε καὶ λυπεῖν· ἐπειδὴ καὶ προστησάμενος τοῦ παντὸς ἀγῶνος καὶ τῆς χλεύης τὸν περὶ τοῦ θανάτου φόβον, ἤλπισας ἐκπλήξειν οὐδὲν ἧττον κἀμὲ τὸν ἀντιλέγοντά σοι. Ἀλλὰ μὴν τὸ κοινὸν τοῦ θανάτου τέλος, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐπ᾽ αὐτῷ νόμος ἢ χρόνος ὑπὸ τῶν θεῶν γέγραπται, ἴσον οἶμαι ποιεῖ τὸ πρᾶγμα τοῖς νέοις τε καὶ τοῖς γέρουσιν· ἀλλ᾽ ὁ μὲν γέρων προλαβὼν τἀγαθὰ καὶ πλείονι χρόνῳ διατρίψας ἐν αὐτοῖς μένει μὲν καὶ τῷ παρόντι βίῳ προσιούσης τῆς τελευτῆς μεμνημένος, ὧν τε εἶδεν ὧν τε μετέσχε καθ᾽ ἡδονὴν, ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς θαῤῥεῖ δὲ ὡς ἐπ᾽ αὐτὰ ἀφιγμένος, ὁ δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας τελευτήσας, ἀνάγκη γὰρ τελευτᾶν καὶ νέους, ἄπειρός τε τῶν ἡδέων καὶ ἀπλήρωτος ἐν τοῖς ὁμοίοις ἔσται. Δοκεῖ δέ μοι ἑκάτερος αὐτῶν ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον ἢ τοῖς πλέουσι καὶ ὁ μὲν διελθὼν τὸ μέγα πέλαγος, ὅπερ εἶναι λέγω τὸν βίον, κατάρας ἐπί τινα λιμένα τοῦ κυβερνήτου κελεύσαντος ἀπέβη τῆς νεὼς, ἤ που διαγωνισάμενος ἐν τῷ σταδίῳ καὶ τοῦ στεφάνου τυχὼν ἀποτάττεται τοῖς ἀγῶσιν· ὁ δ᾽ ἕτερος ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης διεφθάρη μὴ διελθὼν τὸν προκείμενον αὐτῷ πλοῦν, (+) ὑπὲρ οὗ πολλάκις εὔξατο, ἤ που τρέχων ἐν τῷ σταδίῳ καταπεσὼν ἀστεφάνωτος ἐξεκομίσθη.

27. Ἀρχύτα Πυθαγορίου ἐκ τοῦ Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Παραπλησίως δὲ καὶ γῆρας ἔχει ποτὶ νεότατα καὶ ποιεῖ ἃ μὲν νεότας ἐγχειρητικῶς, τὸ δὲ γῆρας προνοατικῶς· καὶ μηδέποκα ἀφύλακτον αὐτὸ ἀφίεμεν διανοίας, ἀλλὰ καὶ τί πράσσει καὶ τί πέπραγεν ἐπισκοπεῖ, ἵνα τὰ μὲν μέλλοντα τοῖς παρεόντεσι σταθμευόμενος, τὰ δ' ἐνεστακότα τοῖς παρῳχημένοις αὐτὸς αὔταυτον διορθοῦν δύνηται, ποτὶ μὲν τὸν παροιχόμενον τὰν μνάμαν ἐφαρμόζων, ποτὶ δὲ τὸν παρέοντα τὰν αἴσθασιν, ποτὶ δὲ τὸν μέλλοντα τὰν πρόνοιαν. Ἔστι γὰρ ἀεὶ μνάμα μὲν ἁμῖν τῶ παρεληλυθότος χρόνω, πρόνοια δὲ τῶ μέλλοντος, αἴσθασις δὲ τῶ παρεόντος. Διὸ δὴ δεῖ τὸν ὀρθῶς καὶ καλῶς βιοτεύεν μέλλοντα μὴ μόνον αἰσθατικὸν καὶ μναμονικὸν, ἀλλὰ καὶ προνοατικὸν ἦμεν.

28. Ἐκ τοῦ Θεμιστίου Περὶ ψυχῆς.

Καίτοι περί γε τῶν γερόντων ὁ Σοφοκλῆς εἴρηκε χαριέντως,

σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.

καταγωγῇ γὰρ ἔοικεν ὁ γεροντικὸς θάνατος, ἐκβολὴ δὲ καὶ ναυάγιόν ἐστιν ὁ τῶν νέων· ἐκπίπτει γὰρ ἡ ψυχὴ βίᾳ συντριβομένου τοῦ σώματος.

29. Παρμενίδου.

Γῆρας γίγνεσθαι παρὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ὑπόλειψιν.

30. Πλάτωνος ἐκ τοῦ πρώτου τῆς Πολιτείας.

Ὡς εὖ ἴσθι, ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί. Μὴ οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλὰ τοῖσδέ τε τοῖς νεανίσκοις ξύνισθι, καὶ δεῦρο παρ' ἡμᾶς φοίτα ὡς παρὰ φίλους τε καὶ πάνυ οἰκείους. Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Κέφαλε, χαίρω γε διαλε-

30. Pag. 328.

γόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις· δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι παρ' αὐτῶν πυνθάνεσθαι ὥσπερ τινὰ ὁδὸν προεληλυθότων, ἣν καὶ ἡμᾶς ἴσως δεήσει πορεύεσθαι, ὁποία τίς ἐστι, τραχεῖα καὶ χαλεπὴ ἢ ῥᾳδία καὶ εὔπορος. Καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως ἂν πυθοίμην, ὅ τι σοι φαίνεται τοῦτο, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤδη εἶ τῆς ἡλικίας, ὃ δὴ ἐπὶ γήραος οὐδῷ φασιν εἶναι οἱ ποιηταί· πότερον χαλεπὸν τοῦ βίου, ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις. Ἐγώ σοι, ἔφη, νὴ τὸν Δία ἐρῶ, ὦ Σώκρατες, οἷόν γέ μοι φαίνεται· πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταὐτὸ, παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. Οἱ οὖν πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύρονται ξυνιόντες, τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς ποθοῦντες καὶ ἀναμιμνησκόμενοι περί τε τὰ ἀφροδίσια καὶ περὶ πότους τε καὶ εὐωχίας καὶ ἄλλα ἄττα, ἃ τῶν τοιούτων ἔχεται, καὶ ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι καὶ τότε μὲν εὖ ζῶντες, νῦν δὲ οὐδὲ ζῶντες· ἔνιοι δὲ καὶ τὰς τῶν οἰκείων προπηλακίσεις τοῦ γήρως ὀδύρονται καὶ ἐπὶ τοῦτο δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν, ὅσων κακῶν σφίσιν αἴτιον. Ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, οὗτοι οὐ τὸ αἴτιον αἰτιᾶσθαι. Εἰ γὰρ ἦν τοῦτο αἴτιον, κἂν ἐγὼ ταῦτα ἐπεπόνθειν ἕνεκά γε γήρως καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι ἐνταῦθα ἦλθον ἡλικίας. (*) Νῦν δὲ ἐγὼ ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ οὕτως ἔχουσι καὶ ἄλλοις καὶ δὴ καὶ Σοφοκλεῖ ποτε τῷ ποιητῇ παρεγενόμην ἐρωτωμένῳ ὑπό τινος, Πῶς, ἔφη, ὦ Σοφόκλεις, ἔχεις πρὸς τὰ ἀφροδίσια; ἔτι οἷός τε εἶ γυναιξὶ συγγίγνεσθαι; Καὶ ὃς, Εὐφήμει, ἔφη, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέστατα μέντοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών. Εὖ οὖν μοι καὶ τότε ἐκεῖνος ἔδοξεν εἰπεῖν, καὶ νῦν οὐχ ἧττον· παντάπασι γὰρ τῶν γε τοι-

οὕτων ἐν τῷ γήρᾳ πολλὴ εἰρήνη γίγνεται καὶ ἐλευθερία. Ἐπειδὰν γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι παύσωνται κατατείνουσαι καὶ χαλάσωσι, παντάπασι τὸ τοῦ Σοφοκλέους γίγνεται, δεσποτῶν πάνυ πολλῶν ἐστι καὶ μαινομένων ἀπηλλάχθαι. Ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι καὶ τῶν γε πρὸς τοὺς οἰκείους, μία τις αἰτία ἐστίν, οὐ τὸ γῆρας, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν μὲν γὰρ κόσμιοι καὶ εὔκολοι ὦσι, καὶ τὸ γῆρας μετρίως ἐστὶν ἐπίπονον· εἰ δὲ μή, καὶ γῆρας, ὦ Σώκρατες, καὶ νεότης χαλεπὴ τῷ τοιούτῳ συμβαίνει.

ΨΟΓΟΣ ΓΗΡΩΣ. ΡΙϛ.

1. Μιμνέρμου.

Τὸ πρὶν ἐὼν κάλλιστος ἐπὴν παραμείψεται ὥρη,
οὐδὲ πατὴρ παισὶν τίμιος οὔτε φίλος.

2. Εὐριπίδου Γλαύκῳ.

Φεῦ φεῦ· τὸ γῆρας ὡς ἔχει πολλὰς νόσους,
γέροντι δ' οὐχ οἷόν τε μηκύνειν χρόνον.
μακρὸς γὰρ αἰὼν συμφορὰς πολλὰς ἔχει.

3. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Ὡς δύσκολον τὸ γῆρας ἀνθρώποις ἔφυ.

4. Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλῳ.

Φεῦ φεῦ· παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
γέροντες οὐδέν ἐσμεν ἄλλο πλὴν ὄχλος
καὶ σχῆμ', ὀνείρων δ' ἕρπομεν μιμήματα.
νοῦς δ' οὐκέτ' ἐστίν· οἰόμεσθα δ' εὖ φρονεῖν.

5. Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.

Ὅστις δὲ θνητῶν βούλεται δυσώνυμον

2. Fr. Polyid. 13. 3. Immo Bacch. 1249. *Gaisf.* 4. Fr. 18. 5. Fr. 4.

εἰς γῆρας ἐλθεῖν, οὐ λογίζεται καλῶς·
μακρὸς γὰρ αἰὼν μυρίους τίκτει πόνους.

6. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὦ γῆρας, οἵαν ἐλπίδ' ἡδονῆς ἔχεις,
καὶ πᾶς τις εἰς σὲ βούλετ' ἀνθρώπων μολεῖν·
λαβὼν δὲ πεῖραν, μεταμέλειαν λαμβάνει,
ὡς οὐδέν ἐστι χεῖρον ἐν θνητῷ γένει.

7. Εὐριπίδου Μελανίππης.

Τί δ' ἄλλο, φωνὴ καὶ σκιὰ γέρων ἀνήρ;

8. Μενάνδρου.

Ὀχληρὸν ὁ χρόνος ὁ πολύς· ὦ γῆρας βαρύ,
ὡς οὐδὲν ἀγαθόν, δυσχερῆ δὲ πόλλ' ἔχεις
τοῖς ζῶσι καὶ λυπηρά· πάντες εἰς σὲ δὲ
ἐλθεῖν ὅμως εὐχόμεθα καὶ σπουδάζομεν.

9. Τοῦ αὐτοῦ Χαλκεῖα.

Οὐκ ἂν γένοιτ' ἐρῶντος ἀθλιώτερον
οὐθὲν γέροντος, πλὴν ἕτερος γέρων ἐρῶν.
ὃς γὰρ ἀπολαύειν βούλεθ' ὧν ἀπολείπεται
διὰ τὸν χρόνον, πῶς οὗτος οὐκ ἔστ' ἄθλιος;

10. Θεόγνιδος.

Οὔτε γε μὴν πενίης θυμοφθόρου οὐ μελεδαίνω
οὐδ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν, οἵ με λέγουσι κακῶς.
ἀλλ' ἥβην ἐρατὴν ὀλοφύρομαι, ἥ μ' ἐπιλείπει,
κλαίω δ' ἀργαλέον γῆρας ἐπερχόμενον.

*11. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ὤμοι ἐγών, ἥβης καὶ γήραος οὐλομένοιο,
τοῦ μὲν ἐπερχομένου, τῆς δ' ἀπονισσομένης.

12. Φερεκράτους.

6. Fr. inc. 48. 7. Fr. 27. 8. Cleric. p. 254. 10. V. 1125. 11. V. 527.

Ὦ γῆρας, ὡς ἐπαχθὲς ἀνθρώποισιν εἶ
καὶ πανταχῇ λυπηρὸν, οὐ καθ᾽ ἓν μόνον.
ἐν ᾧ γὰρ οὐδὲν δυνάμεθ᾽ οὐδ᾽ ἰσχύομεν,
σὺ τηνικαῦθ᾽ ἡμᾶς προδιδάσκεις εὖ φρονεῖν.
εἰκῇ μ᾽ ἐπῆρας, ὄντα τηλικουτονὶ,
πολλοῖς ἐμαυτὸν ἐγκυλῖσαι πράγμασιν.
ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες, ἡνίκ᾽ ἦν νεώτερος,
ἐδόκουν μὲν, ἐφρόνουν δ᾽ οὐδέν· ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χειρὸς ἦν τὰ πράγματ᾽ ἐνθυμουμένῳ,
νῦν δ᾽ ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν.

13. Ἀντιφάνους.

Σφόδρα
τί ἐστιν ἡμῶν ὁ βίος οἴνῳ προσφερής·
ὅταν ᾖ τὸ λοιπὸν μικρὸν, ὄξος γίγνεται.

14. Ἀντιφάνους.

Πρὸς γὰρ τὸ γῆρας, ὥσπερ ἐργαστήριον,
ἅπαντα τἀνθρώπεια προσφοιτᾷ κακά.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ γῆρας ὥσπερ βωμός ἐστι τῶν κακῶν·
πάντ᾽ ἔστ᾽ ἰδεῖν εἰς τοῦτο καταπεφευγότα.

16. Ἀντιφάνους.

Ὦ γῆρας, ὡς ἅπασι τοῖς ζητοῦσί σε
ψέγειν ἀφορμὰς παραδίδως τοῦ πράγματος.

17. Φιλήμονος.

Σύρα, Σύρα. Τί ἐστι; Πῶς ἡμῖν ἔχεις;
Μηδέποτ᾽ ἐρώτα τοῦτ᾽, ἐὰν γέροντ᾽ ἴδῃς
ἢ γραῦν τίν᾽· ἴσθι δ᾽ εὐθὺς ὅτι κακῶς ἔχει.

18. Ἡρώδου Μιμιάμβων.

17. Cleric. p. 358.

Ἐγὼ δὲ δραίνω γυιὸς ὢν, τὸ γὰρ γῆρας
ἡμέας καθέλκει, κἢν σκιῇ παραστήκῃ.

19. Ἀλέξιδος Τιτθῆς.

Ἤδη γὰρ ὁ βίος οὑμὸς ἑσπέραν ἄγει.

20. Μενάνδρου.

Πικρόν ἐστι θρέμμ᾽ ἐν οἰκίᾳ γέρων.

21. Ἡρώδου ἐκ Μολπεινοῦ.

Ἐπὴν τὸν ἑξηκοστὸν ἥλιον κάμψῃς,
ὦ Γρύλλε, Γρύλλε, θνῆσκε καὶ τέφρη γίνευ·
ὡς τυφλὸς οὐπέκεινα τοῦ βίου καμπτήρ.

22. Ἡρώδου Μιμιάμβων.

Ἤδη γὰρ αὐγὴ τῇ ζοῆς ἀπήμβλυνται.

23. Ἀντιφάνους ἐξ Ἐπικλήρου.

Ὦ γῆρας, ὡς ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἶ
ποθεινὸν, ὡς εὔδαιμον· εἶθ᾽ ὅταν παρῇς,
ἀχθηρὸν, ὡς μοχθηρόν· εὖ λέγει τέ σε
οὐδείς, κακῶς δὲ πᾶς τις, ὃς σοφῶς λέγει.

24. Ἡρώδα Μιμιάμβων.

Γύναι, τὰ λευκὰ τῶν τριχῶν ἀπαμβλύνει
τὸν νοῦν.

25. Χαιρήμονος.

Γέρων γὰρ ὀργῇ πᾶς ὑπηρετεῖν κακός.

26. Ἀντιφάνους.

Οὐδεὶς τὰ πατρῷά πω γέρων κατεδήδοκε,
ἀλλ᾽ οὐδὲ κατεμώρανεν οὐδ᾽ ἐλύσατο
πορνίδιον οὐδὲ θυροκόπων ὦφλεν δίκην.
οὕτω τὸ γῆρας σωφρονοῦν οὐκ εὐτυχεῖ.

27. Μενεκράτους Σαμίου.

20. Cleric. p. 254.

Γῆρας ἐπὰν μὲν ἀπῇ, πᾶς εὔχεται· ἢν δέ ποτ' ἔλθῃ,
μέμφεται· ἔστι δ' ἀεὶ κρεῖσσον ὀφειλόμενον.

28. Σοφοκλέους Σκυρίων.

Οὐδὲν γὰρ ἄλγος, οἷον ἡ πολλὴ ζοή.

29. Πάντ' ἐμπέφυκε τῷ μακρῷ γήρᾳ κακά,
νοῦς φροῦδος, ἔργ' ἀχρεῖα, φροντίδες κεναί.

30. Σώφρονος.

Τὸ γὰρ ἀπεχθόμενον γῆρας ἐμὲ μαραῖνον ταριχεύει.

31. Κράτητος.

Ὁ γὰρ χρόνος μ' ἔκαμψε, τέκτων οὐ σοφός,
ἅπαντα δ' ἐργαζόμενος ἀσθενέστερα.

32. Διφίλου ἐκ Φρέατος.

Πολιὸς τεχνίτης ἐστὶν ὁ χρόνος, ὦ ξένε.
(*) χαίρει μεταπλάττων πάντας ἐπὶ τὰ χείρονα.

33. Μιμνέρμου Νάννους.

Τιθωνῷ μὲν ἔδωκεν ἔχειν κακὸν ἄφθιτον ὁ Ζεύς,
γῆρας, ὃ καὶ θανάτου ῥίγιον ἀργαλέου.

34. Μιμνέρμου Νάννους.

Ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον γίγνεται, ὥσπερ ὄναρ,
ἥβη τιμήεσσα· τὸ δ' ἀργαλέον καὶ ἄμορφον
γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερκρέμαται,
ἐχθρὸν ὁμῶς καὶ ἄτιμον, ὅ τ' ἄγνωστον τιθεῖ ἄνδρα,
βλάπτει δ' ὀφθαλμοὺς καὶ νόον ἀμφιχυθέν.

35. Ἀπολλοδώρου Λακαίνης.

Μὴ καταφρόνει, Φιλῖν', ἐτῶν γεροντικῶν,
οἷς ἔνοχος, εἰς τὸ γῆρας ἂν ἔλθῃς, ἔσῃ.
ἀλλὰ μέγα τοῦθ' οἱ πατέρες ἡλαττώμεθα·
ὑμεῖς μὲν ὠνειδίσατ', ἐάν τι μὴ ποιῇ
ὁ πατήρ ποθ' ὑμῶν, οὐ γέγονας αὐτὸς νέος;

28. 29. Fr. 500.

τῷ δὲ πατρὶ πρὸς τὸν υἱόν, ἐὰν ἀγνωμονῇ,
οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, οὐ γέγονας αὐτὸς γέρων;

36. Εὐριπίδου Φοίνικι.

Ὦ γῆρας, οἷον τοῖς ἔχουσιν εἶ κακόν.

37. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Ἀνειμένον τι χρῆμα πρεσβυτῶν γένος
καὶ δυσφύλακτον ὀξυθυμίας ὕπο.

38. Εὐριπίδου Αἰόλου.

Ἀλλ' ἢ τὸ γῆρας τὴν Κύπριν χαίρειν ἐᾷ
ἥ τ' Ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται.

39. Σοφοκλῆς.

Ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.

40. Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ Παναθηναϊκοῦ.

Ἀλλ' οὕτω τὸ γῆράς ἐστι δυσάρεστον καὶ μεμψίμοιρον καὶ μικρολόγον, ὥστε πολλάκις ἤδη τήν τε φύσιν τὴν ἐμαυτοῦ κατεμεμψάμην, ἣς οὐδεὶς ἄλλος καταπεφρόνηκε.

41. Δημοκρίτου.

Γῆρας ὁλόκληρός ἐστι πήρωσις· πάντ' ἔχει καὶ πᾶσιν ἐνδεῖ.

42. Μητροδώρου.

Οὐ μακαριεῖς τὸν γέροντα, καθ' ὅσον γηράσκων τελευτᾷ, ἀλλ' εἰ τοῖς ἀγαθοῖς συμπεπλήρωται· ἕνεκα γὰρ χρόνου πάντες ἐσμὲν ἄδωροι.

43. Ἐρατοσθένους Κυρηναϊκοῦ.

Ἐρατοσθένης τῆς ἡλικίας ἔφη τὸ μὲν ἀκμάζον ἔαρ εἶναι, τὸ δὲ μετὰ τὴν ἀκμὴν θέρος καὶ μετόπωρον, χειμῶνα δὲ τὸ γῆρας.

36. Fr. 3. 37. V. 728. 38. Fr. 9. 39. Sic Cod. A. V. supra 115, 9.

44. *Φαβωρίνου ἐκ τῶν κγ'.*

Πολύς τοι μόχθος ἐν μακρῷ χρόνῳ.

45. *Δημοκρίτου.*

Αὐξανομένου τοῦ σώματος συναύξονται φρένες, γηράσκοντος δὲ συγγηράσκουσι καὶ εἰς τὰ πράγματα πάντα ἀμβλύνονται.

46. *Κάτωνος.*

Κάτων γέροντι πονηρευομένῳ ἔφη, Τί, ἄνθρωπε, τῷ γήρᾳ κακὰ πολλὰ ἔχοντι τὴν ἐκ τῆς πονηρίας αἰσχύνην προστίθης;

47. *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.*

Ἄλεξις ὁ τῶν κωμῳδιῶν ποιητὴς ἐπειδή τις αὐτὸν ὄντα πρεσβύτην ἑώρακε μόλις πορευόμενον καὶ ἠρώτα, Τί ποιεῖς; ἔφη, Κατὰ σχολὴν ἀποθνήσκω.

48. *Μητροκλέους.*

Μητροκλῆς τὸ γῆρας τοῦ βίου ἔλεγε χειμῶνα.

49. *Ἰούνκου ἐκ τοῦ Περὶ Γήρως.*

Ἐπειδὴ γὰρ ὁρῶ σε τὰς ἐπὶ τῆς νεότητος καὶ ἀκμῆς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις, αἳ πᾶσιν ἔργοις ἕπονται, συνελόντι δὲ εἰπεῖν, τὴν ἀνθρώπειον εὐδαιμονίαν ἀπολιπόντα καὶ παραμειψάμενον καθάπερ ἐπὶ νεὼς κομιζόμενον οὐριοδρομούσης, ἱστάμενον ἐπὶ τῷ γήρᾳ καὶ αὐτὸν ἑαυτοῦ βραδύτερόν τε καὶ δυσκινητότερον γεγονότα καὶ ἀεὶ γιγνόμενον τῇ τε ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, ἐθέλω παρὰ σοῦ μαθεῖν, ἥντινα γνώμην ἔχεις περί τε τῶν γεγηρακότων, (*) καὶ περὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ γήρως· ἐμοὶ γὰρ δύσκολος ὁ ἐν αὐτῷ βίος καταφαίνεται διὰ τὴν τῶν αἰσθήσεων στέρησιν κατ' ὀλίγον ἀποσβεννυμένων. Διόπερ ἡδὺ μὲν οὐδὲν ἔτι παρακολουθεῖν φασι τοῖς γεγηρακόσιν, ἐπίπονα δὲ ἅπαντα εἶναι καὶ χαλεπὰ αὐτῷ τε τῷ πάσχοντι

τὴν μεταβολὴν περαιτέρω τούτων ἐνοχλεῖν τὸν περὶ τοῦ θανάτου φόβον ἀεὶ ἑπόμενον αὐτῷ, καθάπερ ἐπιβουλεύοντα συνοδοιπόρον ἢ σύνοικον, καὶ τοῦτον δὲ ἔκ τινος ὡμολογημένης καὶ φυσικῆς ἀνάγκης. Τῶν γὰρ πρώτων ὅρων τοῦ βίου κατὰ τὴν προσοῦσαν ἡλικίαν ὑφ' ἑκάστου ῥᾳδίων ἀπολειπομένων, ὁπότε παῖς μὲν ὁ παῖς οὐκέτι ἔσται, τὸ δὲ μειράκιον ἀνὴρ γίνεται, μετὰ δὲ τὸν ἄνδρα γῆρας πρόσεισιν· ἀνάγκη που μετ' αὐτὸ μηδενὸς ἑτέρου καταλειπομένου διάλυσίν τε καὶ χωρισμὸν ἐπιγίγνεσθαι τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, ὃ δὴ καλεῖται θάνατος. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν τῷ ζῆν πρεσβύτῃ ἀνδρὶ χαλεπὰ παρομαρτεῖ καὶ ἐπίπονα. Τότε μὲν γὰρ συνεχεῖς νόσοι καὶ δίαιτα πάντως νοσώδης, εἰ καὶ μηδὲν παρείη ἰατροῦ δεόμενον, ἐκεῖνον δὴ τὸν λεγόμενον εὐδαίμονα εἶναι καταναλίσκει. Κεῖται γάρ που γήρᾳ παρειμένος ἄσιτός τε καὶ ἄποτος καὶ ἀνέραστος, οὐδενὸς μὲν ξὺν ἡδονῇ μετέχων, τοῦ δὲ λυποῦντος ἀκριβῶς αἰσθανόμενος· εἴτε δὲ θαῤῥήσει προελθεῖν εἰς τὴν ἀγορὰν, γέλωτα τοῖς ὁρῶσι παρασκευάζει, βλέπων τε οὐκ ἀκριβὲς καὶ βοώντων οὐκ ἀκροώμενος· καὶ πειρώμενος ἑαυτὸν διακομίζειν καταπίπτων, σφαλλόμενος, θλίβειν λεγόμενος καὶ ἀφανίζειν τὸν κοινὸν τῆς πόλεως ἀέρα· οὔτε γὰρ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλετῶν ἐν ἐκκλησίᾳ παρὼν τάττεται, οὔτε μὴν ἀρχῆς οἷός τέ ἐστι προΐστασθαι διά τε τὰ προειρημένα ἐμπόδια κυφός τε ὢν καὶ ῥικνὸς καὶ ἄμορφος καὶ ἀδύνατος, τῇ τε ψυχῇ κατὰ τὴν παροιμίαν παῖς πάλιν γεγονώς. Ἐν δὲ πολέμῳ τί χρὴ καὶ λέγειν ὡς ἀστράτευτός τε καὶ γυμνὸς ἀπολείπεται, οὐ πεζὸς, οὐχ ἱππευτὴς τεταγμένος οὐδ' αὖ νεὼς ἐρέτης τις ἢ ἐπιβάτης· ὅτι δὴ καὶ τὸ καθέζεσθαι αὐτῷ μᾶλλον δὲ καὶ τὸ κεῖσθαι

πόνον ἔχει, συμπεπλεγμένου αὐτῷ τοῦ θανάτου καὶ ἤδη αὐτὸν ἄγοντος εἴσω τῶν ἑαυτοῦ θυρῶν. Εἰ δὲ καὶ πενία πως ἀνδρὶ γεγηρακότι ξυμπέσοι, αὐτὸς ἂν ἐκεῖνος εὔξαιτο ἀπαλλαγῆναι τέλεον τοῦ βίου διὰ τὸ ἄπορον ἐπὶ πᾶσιν, οὐχ ἡγεμόνος ὁδοῦ τυγχάνων, οὐ τροφέως, οὐκ ἐσθῆτα τὴν αὐτάρκη περικείμενος, οὐ στέγης εὐπορῶν, οὐ τροφῆς, ἔστι δὲ ὅπη καὶ ὕδατος, οὐκ ἔχων τὸν ἀρυσόμενον· οἱ δὲ ὁρῶντες αὐτὸν, εἰ καὶ φίλοι καὶ οἰκεῖοι λέγοιντο, ἐπαχθὲς εἶναι νομίζουσι καὶ θέαμα ἀλγεινόν τε καὶ λυπηρὸν καὶ πολυχρόνιον, τὰ δὲ ἄλλα εἰπεῖν, Ἰλιὰς κακῶν. Τῷ δὲ νέῳ πολλὰ μὲν πλεονεκτήματα ἔν τε τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀεὶ αὐξόμενα μέγεθός τε καὶ ἀλκὴν καὶ κάλλος καὶ χάριν ἐπανθοῦσαν νοῦν τε ἤδη βέβαιον καὶ φρόνησιν καὶ λόγον τῶν κατὰ τὴν ψυχὴν ἀγαθῶν ἄγγελον, πολλὰ δὲ ἐκ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ τεχνῶν ἐκαρπώσατο· (*) εἰ δὲ ἔλθοι τι αὐτῷ δυστύχημα νόσου κομιζούσης ἢ πενίας ἢ ἀδοξίας, οἷός τέ ἐστι διαφέρειν ἕκαστα καὶ ὥσπερ ἀγαθὸς ἀθλητὴς νικᾷ τὸ προσπίπτον. Ἀλλ' οὐ γὰρ νεότητα βουλόμενος μακαρίσαι τούσδε τοὺς λόγους ἐποιησάμην· δῆλα γάρ ἐστιν, οἶμαι, καὶ τυφλῷ τὰ συνόντα αὐτῇ καλά τε καὶ ἀγαθὰ, καὶ μάλα οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τινος δοκῶ μοι εἰρηκέναι, ἅ τινα τῷ γεγηρακότι ἐνοχλεῖν ἔφην παρόντα τε καὶ ἀφιστάμενα αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα κοσμεῖν ἔοικε καὶ ὠφελεῖν νέον.

50. Πλάτωνος Πολιτείας πέμπτης.

Τὸ δ' ἐφεξῆς διέλθωμεν, ὃ προὐθέμεθα. Ἔφαμεν γὰρ δὴ ἐξ ἀκμαζόντων δεῖν τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν σοι ξυνδοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ

50. Pag. 460. D.

εἴκοσι ἔτη γυναικὶ, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα; Τὰ ποῖα αὐτῶν; ἔφη. Γυναικὶ μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀρξαμένη ἀπὸ εἰκοσιετίδος μέχρι τεσσαρακονταετίδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δὲ ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ πόλει μέχρι πέντε καὶ πεντηκονταέτους. Ἀμφοτέρων γοῦν, ἔφη, αὕτη ἀκμὴ σώματός τε καὶ φρονήσεως.

ΟΤΙ ΤΟ ΓΗΡΑΣ ΑΝΕΠΑΧΘΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΛΗΣ ΑΙΔΟΥΣ ΑΞΙΟΝ Η ΣΥΝΕΣΙΣ ΑΠΕΡΓΑΖΕΤΑΙ. ΡΙΖ.

1. Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς γῆρας εὐπροσήγορον.

2. Ἀναξανδρίδου.

Οὔ τοι τὸ γῆράς ἐστιν, ὡς οἴει, πάτερ,
τῶν φορτίων μέγιστον· ἀλλ' ὃς ἂν φέρῃ
ἀγνωμόνως αὔθ', οὗτός ἐστιν αἴτιος.
οὐδ' εὐκόλως ἐνίοτε κοιμίζειν ποιεῖ,
μεταλαμβάνων ἐπιδέξι' αὐτοῦ τὸν τρόπον,
λύπην ἀφαιρῶν ἡδονήν τε προστιθείς.
λύπην δὲ ποιῶν, εἴ τις δυσκόλως ἔχει.

3. Σοφοκλέους Ἐριφύλη.

Γήρᾳ προσόντος σῶζε τὴν εὐφημίαν.

4. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἔστι γῆρας τῶν σοφῶν, ἐν οἷς ὁ νοῦς
θείᾳ ξύνεστιν ἡμέρᾳ τεθραμμένος.
προμηθία γὰρ κέρδος ἀνθρώποις μέγα.

5. Ἀναξιμένους.

Τοῖς γὰρ ἀστείοις πρεσβύταις, ὅσον αἱ κατὰ τὸ σῶμα

3. Fr. 206. 4. Fr. inc. 688.

ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι πάλιν αὔξονται καὶ τοσούτῳ βεβαιότερον αὐτοῖς παρέχει τὸ λέγειν, τί χρήσιμον, τοῖς ἄλλοις καὶ παρ᾽ ἑτέρων αὐτοὺς ἀκούειν. Ὥστε τὰς μὲν ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων ἡδονὰς γινομένας ἰδεῖν ἔστιν οὐχ οὕτως εἰς τὸ παραχρῆμα εὐφραινούσας, ὡς ὕστερον λυπούσας· ἡ δὲ περὶ τοὺς λόγους ἡδονὴ καὶ μάθησις ἔν τε τῷ παραυτίκα εὐφραίνει καὶ πρὸς τὸν ἄλλον βίον τοὺς μανθάνοντας διάγειν ἡδέως παρασκευάζει.

6. Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶν περὶ Ἀγησιλάου φησί· *Ποίας γὰρ νεότητος οὐ κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας;*

7. Σωκράτους.

Ὁ μὲν χειμὼν σκέπης, τὸ δὲ γῆρας ἀλυπίας δεῖται.

8. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Τί ἄριστον γήρως ἐφόδιον.

(*) Αὖθις δὲ, ἐπεὶ πρεσβύτης τις ἐπύθετο, τί ἂν εἴη γήρως ἐφόδιον ἄριστον· Ταὐτὸν, εἶπεν, ὅπερ καὶ νεότητος, τὸ ζῆν ὁδῷ καὶ κατὰ φύσιν. Τοῦτο δὲ μάλιστ᾽ ἂν οὕτω μάθοις ὁποῖόν τί ἐστιν, εἰ ἐννοήσαις τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν γέγονεν. Οὐδὲ γὰρ ἵππος οὐδὲ κύων οὐδὲ βοῦς, ἅπερ ἀτιμότερα πολὺ ἀνθρώπου ἐστὶν, οὐ πρὸς ἡδονὴν γέγονεν· οὐδὲ γὰρ νομισθείη ἂν τυγχάνειν τοῦ ἑαυτοῦ τέλους ἵππος ἐσθίων μὲν καὶ πίνων καὶ ὀχεύων ἀνέδην, πράττων δὲ μηδὲν, ὧν ἵππῳ προσήκει· οὐδέ γε κύων ἡδόμενος μὲν ὥσπερ ὁ ἵππος ἁπάσας ἡδονὰς, πράττων δὲ μηδὲν ἀφ᾽ ὧν ἀγαθοὶ νομίζονται εἶναι κύνες· οὐδὲ μὴν ἄλλο ζῶον ὁτιοῦν ἔργου μὲν τοῦ προσήκοντος αὐτῷ στερόμενον, ἡδονῶν δὲ ἐμπιπλάμενον. Οὐδὲν οὖν οὕτως ζῆν λέγοιτο κατὰ

6. Vide Xenoph. Ages. XI. 15. Plut. II. p. 784.

φύσιν, ἀλλ᾽ ὅ τι ἂν μάλιστα τὴν ἀρετὴν ἐμφανίζῃ, δι᾽ ὧν πράττει κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. Ἄγει γὰρ ἡ ἑκάστου φύσις ἕκαστον πρὸς τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκείνου· ὥστε καὶ τὸν ἄνθρωπον εἰκὸς οὐχ ὅταν ἐν ἡδονῇ βιοῖ, τότε κατὰ φύσιν βιοῦν, ἀλλ᾽ ὅταν ἐν ἀρετῇ. Τότε γὰρ καὶ ἐπαινεῖσθαι δικαίως ὑπάρχοι ἂν αὐτῷ καὶ μέγα φρονεῖν ἐφ᾽ αὑτῷ καὶ εὔελπιν καὶ θαῤῥαλέον εἶναι, οἷς εὐφροσύνην τε καὶ χαρὰν βεβαίαν ἕπεσθαι ἀναγκαῖον. Καθόλου δὲ ἄνθρωπος μίμημα μὲν θεοῦ μόνον τῶν ἐπιγείων ἐστὶν, ἐκείνῳ δὲ παραπλησίας ἔχει τὰς ἀρετάς· ἐπεὶ μηδ᾽ ἐν θεοῖς μηδὲν ὑπονοῆσαι κρεῖττον ἔχομεν φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης, ἔτι δὲ ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης. Ὥσπερ οὖν ὁ θεὸς διὰ τὴν παρουσίαν τούτων τῶν ἀρετῶν ἀήττητος μὲν ἡδονῆς, ἀήττητος δὲ πλεονεξίας, κρείττων δὲ ἐπιθυμίας, κρείττων δὲ φθόνου καὶ ζηλοτυπίας, μεγαλόφρων δὲ καὶ εὐεργετικὸς καὶ φιλάνθρωπος· τοιοῦτον γὰρ ἐπινοοῦμεν τὸν θεόν· οὕτω καὶ τὸ ἐκείνου μίμημα τὸν ἄνθρωπον ἡγητέον, ὅταν ἔχῃ κατὰ φύσιν, ὁμοίως ἔχειν καὶ οὕτως ἔχοντα εἶναι ζηλωτόν· ὢν δὲ ζηλωτὸς εὐθὺς ἂν εἴη καὶ εὐδαίμων· οὐ γὰρ ἄλλους γέ τινας ἢ τοὺς εὐδαίμονας ζηλοῦμεν. Καὶ μὴν οὐκ ἀδύνατον γενέσθαι τοιοῦτον ἄνθρωπον· οὐ γὰρ ἑτέρωθέν ποθεν ταύτας ἐπινοῆσαι τὰς ἀρετὰς ἔχομεν ἢ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, ἐντυχόντες ἀνθρώποις τοῖς δέ τισιν, οἵους ὄντας αὐτοὺς θείους καὶ θεοειδεῖς ὠνόμαζον. Εἰ μὲν οὖν τις τύχοι πρότερον ἔτι νέος ὢν παιδείας ὀρθῆς ἐπιμέλειαν πεποιημένος καὶ τὰ μὲν ὅσα μαθημάτων ἔχεται καλῶν μεμαθηκὼς οὐκ ἐνδεῶς, τὰ δὲ ἀσκητὰ ἠσκηκὼς ἱκανῶς, οὗτος ἂν ἐν γήρᾳ ταῖς ἐνούσαις ἑαυτῷ χρώμενος ἀφορμαῖς ζῴη κατὰ φύσιν καὶ ἀλύπως

μὲν φέροι τὴν στέρησιν τῶν ἡδονῶν τῶν ἐπὶ νεότητος, ἀλύπως δ᾽ ἔχοι τῇ παρούσῃ τοῦ σώματος ἀδυναμίᾳ, δυσκολαίνοι δ᾽ οὐκ ἂν οὔτε καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν πλησίον οὔτ᾽ ἀμελούμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φίλων, ἅτε πρὸς ταῦτα πάντα ἀλεξιφάρμακον ἔχων καλὸν ἐπὶ τῇ διανοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ (*) τὴν παιδείαν τὴν ὑπάρχουσαν. Εἰ δέ τις εἴη παιδείας μὲν ἐνδεέστερον μετεσχηκὼς, προθυμίαν δὲ παρέχοιτο πρὸς τὰ κρείττω καὶ πείθεσθαι δύναιτο τοῖς εὖ λεγομένοις, οὗτος ἂν εὖ ποιοίη ζητῶν λόγων ἀκούειν ὑποθετικῶν παρὰ τῶν πεποιημένων ἔργον εἰδέναι, τίνα μὲν βλαβερὰ, τίνα δὲ ὠφέλιμα ἀνθρώποις καὶ τίνα δὴ τρόπον τὰ μὲν ἐκφύγοι, τὰ δὲ κτῷτο καὶ πῶς ἂν τὰ μὴ ὄντα μὲν κακὰ, δοκοῦντα δὲ, προσιόντα πρᾴως δέχοιτο. Τούτων μὲν ἀκούων καὶ πειθόμενος (ὡς τό γε ἀκούειν ἀπειθῶς ἀκερδέστατον) διαθοῖτ᾽ ἂν τὸ γῆρας καλῶς τά τε ἄλλα καὶ τὸν τοῦ θανάτου φόβον ἐξαιρεθείη ἂν, ὃς μάλιστα θορυβεῖ τε καὶ πιέζει τοὺς γέροντας, ὥσπερ ἐπιλελησμένους, ὅτι παντὶ θνητῷ θάνατος ὀφείλεται. Καὶ τό γε ἀθλιώτατον ποιοῦν τὸν βίον τοῖς γέρουσιν αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ὁ τοῦ θανάτου φόβος, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ ῥήτωρ Ἰσοκράτης ἀνωμολογήσατο. Φασὶ γὰρ ἐκεῖνον, ἐρωτήσαντός τινος ὅπως διάγει, εἰπεῖν, ὅτι οὕτως, ὥσπερ ἐκεῖνον τὸν ἐννενήκοντα μὲν γεγονότα ἔτη, κακῶν δὲ ἔσχατον νομίζοντα εἶναι τὸν θάνατον. Καί τοι πῶς ἐκείνῳ τι παιδείας μετῆν ἢ γνώσεως τῶν ἀληθῶν ἢ κακῶν, ὃς ὑπελαμβάνεν εἶναι κακὸν τὸ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον βίῳ τῷ ἀρίστῳ; εἴ γε ἄριστος βίος ὁ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς, πέρας δὲ καὶ τούτου θάνατος. Ὃ δ᾽ οὖν εἶπον, εἰ τοῦτο περιποιήσαιτό τις ἐν γήρᾳ, τὸ προσδέχεσθαι τὸν θάνατον ἀφόβως καὶ

θαῤῥαλέως, οὐ μικρὸν ἂν πρὸς τὸ ζῆν ἀλύπως καὶ κατὰ φύσιν εἴη πεπορισμένος· κτήσαιτο δ᾽ ἂν τοῦτο συνὼν τοῖς οὐκ ὀνόμασι μόνον, ἀλλ᾽ ἀληθῶς φιλοσόφοις, ἄν γε καὶ πείθεσθαι θέλῃ αὐτοῖς. Ἐγὼ μὲν οὖν φημι γήρως ἐφόδιον εἶναι κράτιστον, ὃ δὴ καὶ ἀρχόμενος τοῦ λόγου εἶπον, τὸ ζῆν κατὰ φύσιν, ἃ χρὴ πράττοντα καὶ διανοούμενον. Οὕτω γὰρ ἂν καὶ εὐθυμότατος εἴη ὁ γέρων καὶ ἐπαινετώτατος, ταῦτα δὲ ἔχων εὐπότμως καὶ ἐντίμως βιῴη ἄν. Εἰ δέ τις οἴεται μέγιστον εἶναι παραμύθιον τοῖς γέρουσι τὸν πλοῦτον καὶ τοῦτον αὐτοῖς παρέχειν ἀλύπως βιοῦν, κακῶς οἴεται· πλοῦτος γὰρ ἡδονὰς μὲν οἷός τε παρέχειν ἀνθρώποις ἐστὶ τὰς ἀπὸ σίτων καὶ πότων καὶ ἀφροδισίων καὶ ἄλλων ὁμοίων, οὔτε δὲ εὐθυμίαν οὔτε ἀλυπίαν οὐδαμοῦ τῷ κεκτημένῳ παράσχοι ἄν. Μάρτυρες δὲ πολλοὶ τῶν πλουσίων, λυπούμενοι καὶ ἀθυμοῦντες καὶ ἀθλίους νομίζοντες εἶναι αὐτούς. Διόπερ οὐδὲ ἐπικούρημα γήρως καλὸν ὁ πλοῦτος εἴη ἄν.

9. Ἰούνκου ἐκ τοῦ Περὶ Γήρως.

Σὺ δὲ ἄκουε λόγον οὐκ ἐμὸν οὐδὲ νεώτερον ἐχθές που καὶ πρώην εὑρεθέντα καὶ μόλις εὐδοκιμήσαντα, παλαιῶν δὲ ἀνδρῶν σοφῶν τεθαυμασμένον. Διδάσκει γὰρ ἡμᾶς, ὅτι πάντα δὴ σχεδὸν τὰ ἀνθρώποις πράγματα τέλος οὐκ ἂν εὑρεθείη βέβαιον ἔχοντα πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ χεῖρον, ἐπειδήπερ χρῆσις μεταβάλλειν αὐτὰ ἔοικεν, ὡς εἶναι ποτὲ μὲν καλὰ καὶ ἀγαθὰ προστάτου καὶ καθηγεμόνος ἀγαθοῦ τυχόντα, ποτὲ δ᾽ αὖ ἑαυτὰ τὴν ἐναντίαν ἔχειν (*) δύναμιν, ὑπ᾽ ἀνδρὸς κακοῦ παρειλημμένα. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω, πλοῦτόν τε καὶ δόξαν καὶ στρατηγίαν καὶ πολιτείαν καὶ δύναμιν σώματος καὶ κάλλος καὶ ἰσχὺν

λόγου καὶ πάντα, ὁπόσα ἐς τὸ καλὸν καὶ τὸ φαῦλον τελευτᾷ καλῶς ἢ πονηρῶς δρώμενα, ἐπ᾽ αὐτὴν δὲ πειράσομαι τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν τραπῆναι διά τινος συντόμου καὶ εὐθείας ὁδοῦ. Καὶ γὰρ νεότης, ὦ οὗτος, καὶ γῆρας ἄμφω μὲν καλά ἐστον καὶ περισπούδαστα καὶ εὐκτὰ, ἄμφω δὲ χαλεπὰ καὶ αἰσχρὰ καὶ δύσκολα δειχθείη ἂν ὑπὸ τῶν οὐ δεόντως αὐτοῖς χρωμένων. Αὐτίκα τὸν ἀμαθῆ τε καὶ θρασὺν ἕτοιμον πρὸς τὸ ἀδικεῖν, εὔρωστόν τε καὶ πλούσιον πλάττωμεν τῷ λόγῳ· συνέστω δὲ τούτῳ κατὰ τὴν αὐτοῦ εἰκόνα πρεσβύτης πονηρὸς τὸν τρόπον καὶ ἀναίσχυντος καὶ εἰς οὐδὲν ὑπομένων ἐλαττοῦσθαι τοῦ νέου ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι. Τί οὖν; ἢ νεότητα διὰ ταῦτα μέμψαιτ᾽ ἄν τις ἢ γῆρας αἰτιάσαιτο, οὐχὶ δὲ τὸν νέον, αὐτὸ δὴ τοῦτο, καὶ τὸν γέροντα, εἰ ἀδικοῖεν, ὑπευθύνους εἶναι δόξει; Καὶ δὴ καθάπερ ἐπὶ σκηνῆς ἤ τινος ἀγορᾶς, ἐν ᾗ δεικνύουσιν οἱ θαυματοποιοὶ τὰ θαύματα, ἡκέτω τις ἡμῖν ἑτέρα εἰκὼν, τῶν προειρημένων μορφὴν ἔχουσα διὰ τὴν προσοῦσαν ἡλικίαν ἑκατέροις, τοὺς δὲ τρόπους καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὸ ἐναντίον τῶν προειρημένων. Ἀγαθὸς μὲν ὁ νέος ἔστω καὶ περὶ τὸ ποιεῖν τἀγαθὸν προθυμότατος, ἐνάρετος δὲ ὁ πρεσβύτης καὶ δυνατὸς ἐπιτελεῖν, ὁπόσα λέγεται καὶ ἔστιν ἐν ἀνθρώποις πλεονεκτήματα. Ἐπὶ τοῖσδε οὖν ἀμφοῖν περιβλέπτοιν ὄντοιν, τῷ γήρᾳ καὶ τῇ νεότητι, τὰς αἰτίας τῆς ἀρετῆς τοῖν ἀνδροῖν ἀναθήσομεν, οὐχὶ δὲ ἑκατέρῳ τὰ προσόντα δι᾽ ἑαυτὸν εἶναι πιστεύσομεν; Καί με ὑπόμεινον λέγοντα, ἅπερ ποτὲ ἤκουσα ἀνδρὸς φιλοσόφου διδάσκοντος ἡμᾶς αὐτὰ ταῦτα· ἔλεγε δὲ περί τε ψυχῆς ἀνθρώπου καὶ σώματος· ὅτι ἄρα τὰ μὲν θεῖα καὶ μεγάλα καὶ οἷς ἐφέστηκε δαίμων τις ἢ θεὸς

ἢ τύχη, ταῦτα δὲ καὶ ἀκόντων ἡμῶν κρατεῖ· τὰ δὲ ὥσπερ κοινὰ ἤδη καὶ συνήθη τισὶν ἁμαρτήματα οἱ χρόνοι προσάγουσιν ἑκοῦσιν ἑκούσια. Φράσω δ᾽ ἔτι σαφέστερον ἅπερ εἶπεν· ἔχει δὲ ὧδε. Τῆς ψυχῆς τὸ μὲν εἰλικρινὲς καὶ καθαρὸν, ὃ δὴ θεῖόν ἐστι καὶ εἶναι δοκεῖ, τοῦτο μὲν ἔφη γεννωμένοις ἡμῖν συνεκπέμπεσθαι, μηδενὸς αὐτῷ κοινωνοῦντος τῶν ταραττόντων τε καὶ ἀφανιζόντων τὴν ἐν αὐτῷ φρόνησιν· ἔπειτα δὲ τρεφομένου καὶ αὐξομένου τοῦ σώματος παρακολουθεῖν τινας ἡδονὰς καὶ ἀδικίας τῷ ζώῳ πολεμούσας, αἷς σύμμαχός τε καὶ συνέριθος ἡ νεότης γίνεται, ὑφ᾽ ἧς βαδίζουσαι καὶ κατακρύπτεσθαι δοκοῦσαι, μονονουχὶ μάστιξι καὶ κέντροις, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς αἱ τῶν τραγῳδῶν Εὐμενίδες, τὸν νέον ἐλαύνουσιν, αἱ μὲν ἐπί τινας ἔρωτας οὐ νενομισμένους οὐδὲ τοῖς θεοῖς φίλους, ἄλλαι δὲ ἐξοργίζουσί τε καὶ ἀνεγείρουσιν αὐτὸν ἐπὶ μανίαν καὶ θυμὸν ἀλόγιστόν τινα, πάντα τὰ δεινὰ κελεύουσαι δρᾶν, ἅπερ οἶμαι καλλωπίζουσί τε καὶ ἐπισκιάζουσιν ἑτέροις ὀνόμασιν, (*) εἰ μὲν θυγατρὸς ἐρῴη τις ἢ μητρὸς, τὸν ἔρωτα συνήγορον παραλαμβάνουσαι, εἰ δὲ ἀλλοτρίου μέν τινος, οὐκ ἐξὸν δέ ὅμως, τὰ τῶν Βοιωτῶν ἢ τὰ τῶν Ἰώνων νόμιμα σημαίνουσιν, ὑπὸ κάλλους καὶ ἡδονῆς περιαστράπτεσθαι λέγουσαι τὸν ἄνδρα, καὶ ὅτι

νέῳ δέ τε πάντ᾽ ἐπέοικεν.

Αἱ δὲ θάρσος ἐμποιοῦσαι καὶ ἀλογιστίαν ἀνδρείαν ταῦτα ἐκάλουν, μέτριαι δέ πως ἐνομίσθησαν αἱ φιλοίνους τε καὶ ὀψοφάγους καὶ αὖ φιλαργύρους ποιοῦσαι. Καὶ δὴ σκοπήσατε, ὦ παρόντες, ὅτι αἵδε αἱ μυρίαι Σειρῆνες αἱ τὸν πλεῖστον ἀπάγουσαι λεὼν ὥσπερ αἰχμάλωτον οὐ θαῤῥοῦσι προσελθεῖν γέροντι· ἀλλὰ δὴ σὺν τῷ σώματι

λήγοντι καὶ μαραινομένῳ τά τε αἴτια τῶν ἁμαρτημάτων ὑπέξεισιν ἥ τε ψυχὴ αὐτοῦ μελετᾷ ἤδη ὥσπερ καθ᾽ ἑαυτὴν γιγνομένη τὰ μὲν ἀνθρώπεια κακὰ φεύγειν, συνεῖναι δὲ σωφροσύνῃ· τεκμήρια δὲ τῶν εἰρημένων καὶ πίστεις ἐποιεῖτο τά τε ἔργα παραλαμβάνων καὶ παλαιὰ ἐξηγούμενος, δι᾽ ὧν ἔπειθε, τὸ μὲν νέον ἅπαν σκιρτᾶν τε καὶ πεφυκέναι ἀκρατὲς ἑαυτοῦ καὶ ταράττεσθαι, τὸ δὲ πρεσβύτερον καὶ κατηρτυμένον δίκαιόν τε εἶναι καὶ εἰλικρινὲς, οὐ παρέχον τοῖς λυποῦσιν ἀφορμὰς, ὅμοιον εἶναι θεῷ. Ἐμνημόνευσε δὲ τραπεὶς ἐπὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν τοῦ Πυλίου Νέστορος, ὃν διὰ γνώμην καὶ γῆρας τῶν ξυμπάντων ἡρώων προετίμησεν Ἀγαμέμνων ὁ τοῦ πολέμου στρατηγὸς, οὐ δι᾽ ἡμέρας μόνον, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ παραγενόμενος ἐπὶ τὴν ἐκείνου ναῦν, ὁπότε συμβούλου δέοιτο, θέλων αὐτῷ συνεῖναι κατὰ τοὺς κινδύνους Ἀχιλλέως μηνίοντος. Οὐ γὰρ τὸν νέον καὶ ἄτρωτον Αἴαντα οὐδὲ μὴν Διομήδην τὸν περιφανέστατον διὰ τὸ ἐπικείμενον αὐτοῦ τοῖς ὅπλοις θεῖον πῦρ, ἀλλ᾽ οὐδὲ Μενέλεων τὸν ἀδελφὸν, ὡς ἐκεῖνον δὴ τὸν ὑπερβαλλόμενον γενεὰς ἀνθρώπων τὰς ἐπὶ ζωῇ νενομισμένας πάντα ἐδόκει αὐτῷ τὰ κατὰ τοὺς πολέμους βοηθήματα εἶναι. Καὶ τοῦτο δὲ ἔλεγε, τὸν Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον νέον μὲν ὄντα ὁ πατὴρ ἀπεκήρυξεν, οὐκ ἐθέλων υἱὸν ἔχειν διὰ τὰς ἐν τῇ νεότητι ἁμαρτάδας· πλησίον δὲ τοῦ γήρως γιγνόμενον αὐτὸν ἐκεῖνον οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγὸν εἵλοντο ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ καὶ συμβουλεύοντί τε καὶ διακρίνοντι ἐπὶ τὸ σαφέστερον τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος μαντεῖα εἵποντο ἀπολιπόντες τὴν πόλιν ἐρήμην, καὶ προθύμως ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἡγουμένου Θεμιστοκλέους, καὶ διὰ τοῦτο ἐσώζοντο. Τί γάρ με δεῖ λέγειν τὴν Ἀλκιβιάδου

νεότητα καὶ τὸ γῆρας τοῦ Νικίου; ὧν ὁ μὲν ἐπὶ Σικελίαν ἦγεν αὐτοὺς καὶ ἐδυστύχουν, ὁ δὲ συνεβούλευσε σωφρονεῖν. Εἰ γὰρ ἐθελήσαιμι τούτων γε πέρι καὶ τῶν ὁμοίων γίγνεσθαι, ἐπιλείψει με ὁ σύμπας χρόνος. Καὶ τὰ μὲν ἀκοῇ μοι παραδοθέντα ὡς διὰ βραχέων εἶπον, οὕτως ἔχει.

(*) ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ ΩΣ ΕΙΗ ΑΦΥΚΤΟΣ. ΡΙΗ.

1. Αἰσχύλου Νιόβης.

Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ.
οὔτ᾽ ἄν τι θύων οὔτ᾽ ἐπισπένδων ἄνοις·
οὐ βωμός ἐστιν οὐδὲ παιωνίζεται,
μόνου δὲ πειθὼ δαιμόνων ἀποστατεῖ.

2. Ὁμήρου Ἰλιάδος.

Ληϊστοὶ μὲν γάρ τε βόες καὶ ἴφια μῆλα
κτητοί τε τρίποδες καὶ ἵππων ξανθὰ κάρηνα,
ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λῃϊστὴ
οὔθ᾽ ἑλετὴ, ἐπεὶ ἄρ κεν ἀμείψεται ἕρκος ὀδόντων.

3. Φιλήτα Ἑρμοῦ.

Ἀτραπὸν εἰς Ἀΐδεω
ἤνυσα, τὴν οὔπω τις ἐναντίον ἦλθεν ὁδίτης.

4. Εἰρήνης.

Τοῦτό κεν εἰς ἀΐδαν κενεὰ διανήχεται ἀχώ,
σιγὰ δ᾽ ἐν νεκύεσσι, τὸ δὲ σκότος ὄσσε κατέῤῥει.

5. Σιμωνίδου.

Πάντα γὰρ μίαν ἱκνεῖται δασπλῆτα χάρυβδιν,
αἱ μεγάλαι τ᾽ ἀρεταὶ καὶ ὁ πλοῦτος.

1. Fr. 147. 2. Il. IX. 406.

6. Σιμωνίδου.
Ὁ δ' αὖ θάνατος ἔκιχε καὶ τὸν φυγόμαχον.
7. Σωτάδου.
Πῶς ἀναλύεται τὸ σῶμα πνεύματος φυγόντος.
8. Εὐριπίδου Αἰγέως.
Κατθανεῖν δ' ὀφείλεται
καὶ τῷ κατ' οἴκους ἐκτὸς ἡμένῳ πόνων.
9. [Φωκυλίδου.
Πάντες ἴσον νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
κοινὸς χῶρος ἅπασι πένησί τε καὶ βασιλεῦσιν.]
10. Μενάνδρου Κυβερνήτου.
Ἀθανασία δ' οὐκ ἔστιν οὐδ' ἂν συναγάγῃς
τὰ Ταντάλου τάλαντ' ἐκεῖνα λεγόμενα,
ἀλλ' ἀποθανῇ καὶ ταῦτα καταλείψεις τινί.
11. Σοφοκλέους.
Σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.
12. Ὅστις δὲ θνητῶν θάνατον ὀῤῥωδεῖ λίαν,
μωρὸς πέφυκε· τῇ τύχῃ μέλει τάδε·
ὅταν γὰρ ὁ καιρὸς τοῦ θανεῖν ἐλθὼν τύχῃ,
οὐδ' ἂν πρὸς αὐλὰς Ζηνὸς ἐκφύγῃ μολών.
13. Ἀνακρέοντος.
Πολιοὶ μὲν ἡμὶν ἤδη
κρόταφοι, κάρη δὲ λευκόν·
χαρίεσσα δ' οὐκ ἔθ' ἥβη
πάρα, γηραλέοι δ' ὀδόντες·
γλυκεροῦ δ' οὐκ ἔτι πολλὸς
βιότου χρόνος λέλειπται.
διὰ ταῦτ' ἀνασταλύζω

8. Fr. 6. 10. Cleric. p. 214. 11. Oed. Tyr. 961. 13. Fr. 41. Brgk.

θαμά, Τάρταρον δεδοικώς·
Ἀΐδεω γάρ ἐστι δεινὸς
μυχὸς, ἀργαλέη δ' ἐς αὐτὸν
κάθοδος· καὶ γὰρ ἕτοιμον
καταβάντι μὴ ἀναβῆναι.
14. Εὐριπίδου Ἄλκηστις.
Βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται·
κοὐκ ἔστι θνητῶν, ὅστις ἐξεπίσταται
τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.
15. Διφίλου.
Θνητὸς πεφυκὼς μὴ εὐλαβοῦ τεθνηκέναι.
16. Ἀριστοφάνους Πολυΐδου.
Τὸ γὰρ φοβεῖσθαι τὸν θάνατον, λῆρος πολύς·
πᾶσιν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ὀφείλεται παθεῖν.
17. Ποσειδίππου ἐκ Μύρμηκος.
Ὧν τοῖς θεοῖς ἄνθρωπος εὔχεται τυχεῖν.
τῆς εὐθανασίας κρεῖττον οὐδὲν εὔχεται.
18. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.
(*) Οὐκ οὖν τουτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος;
19. Πορφυρίου Τῶν πρὸς θάνατον Ἀφορμῶν.
Ὃ ἔδησεν ἡ φύσις, τοῦτο φύσις λύει· καὶ ὃ ἔδησεν ἡ ψυχὴ, τοῦτο αὐτὴ λύει. Ἔδησε δὲ φύσις μὲν σῶμα ἐν ψυχῇ, ψυχὴ δὲ αὐτὴν ἐν σώματι. Φύσις μὲν ἄρα λύει σῶμα ἐκ ψυχῆς, ψυχὴ δὲ αὐτὴν λύει ἀπὸ σώματος.
20. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.
Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. Θάνατος οὐ φοβερὸν, ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἦν· ἀλλὰ τὸ δόξαι τὸν θά-

14. V. 785. 16. Fr. 390. 18. P. 77. D. 20. C. 5.

νατον εἶναι φοβερόν. Ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα [καὶ σπαραττώμεθα,] μηδέποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ᾽ ἑαυτούς, τοῦτο δέ ἐστι τὰ φαῦλα δόγματα.

21. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου,

Καθάπερ ἐν πλῷ [τοῦ] πλοίου καθορμισθέντος, εἰ ἐξέλθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργον καὶ κοχλίδιον ἀναλέξασθαι καὶ βολβάριον, τετάσθαι δὲ [δεῖ τὴν διάνοιαν] ἐπὶ τὸ πλοῖον καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, μή τι ὁ κυβερνήτης καλῇ, κἂν καλῇ, πάντα ἀφεῖναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῇς ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ ἐὰν δίδωται ὁδοῦ πάρεργον ἀντὶ βολβοῦ καὶ κοχλίου γυναικάριον καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀφεὶς ἐκεῖνα [πάντα] μηδὲ ἐπιστρεφόμενος· ἂν δὲ ᾖς γέρων, μηδὲ ἀποχώρει τοῦ πλοίου μακρὰν, μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς.

22. Ἀριστοτέλους.

Ἄφυκτόν ἐστι τὸ τῆς πεπρωμένης κακόν.

23. Αἰλιανοῦ Ἱστοριῶν.

Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ἐπὶ τέρματι ὢν τοῦ βίου ὑπ᾽ ἀσθενείας καταληφθεὶς κατ᾽ ὀλίγον εἰς ὕπνον ὑπολισθαίνων ἔκειτο· εἰ δέ τις αὐτὸν τῶν ἐπιτηδείων ἤρετο, τί πράττοι, ὁ Γοργίας ἀπεκρίνατο· Ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τἀδελφῷ.

24. Σωκράτους.

Χρὴ ψυχὴν λιπεῖν μηδ᾽ ἀνιάζειν διακρύοις καὶ θρήνοις, τὸ δὲ χρεὼν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ φέρειν.

25. Αἰσχίνου.

Οὐχ ὁ θάνατος δεινὸν, ἀλλ᾽ ἡ περὶ τὴν τελευτὴν ὕβρις φοβερά.

21. C. 7. 23. Var. Hist. II. 33.

26. Μουσωνίου.

Τοῦ ἀποθανεῖν ὁμοίως ἐπικεκλωσμένου πᾶσιν οὐ τὸ βραδέως, ἀλλὰ τὸ ἐμφανῶς ἀποθανεῖν μακάριον.

27. Ἀριμνήστου.

Ἀρίμνηστος ἐρωτηθεὶς, τί μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ, εἶπε, Τὸ καλῶς ἀποθανεῖν.

28. Φαβωρίνου.

Ὅτι παραπλήσια τοῖς μετοικιζομένοις πάσχομεν. Καὶ γὰρ ἐκείνων οἱ μὲν εὐγνώμονες ταχέως ἐξίασιν, οἱ δὲ μὴ βουλόμενοι πρὸς βίαν.

29. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Γοργίας ὁ ῥήτωρ ἤδη γηραιὸς ὑπάρχων ἐρωτηθεὶς, εἰ ἡδέως ἀποθνήσκοι, Μάλιστα, εἶπεν· ὥσπερ γὰρ ἐκ σαπροῦ καὶ ῥέοντος συνοικιδίου ἀσμένως ἀπαλλάττομαι.

30. Ἐπικούρου.

Ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ, τὸ δὲ ἀναίσθητον οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

31. Ἑρμάχου.

Εὐκαταφρόνητος ὁ θάνατος· ἄπρακτον γὰρ τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος ἀνῃρημένου.

32. Πορφυρίου ἐκ τῶν Πρὸς θάνατον Ἀφορμῶν.

Ὁ θάνατος διπλοῦς· ὁ μὲν οὖν συνεγνωσμένος (*) λυομένου τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ὁ δὲ τῶν φιλοσόφων λυομένης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ οὐ πάντως ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ ἕπεται.

33. Μητροδώρου.

Πρὸς μὲν τὰ ἄλλα δυνατὸν ἀσφάλειαν πορίσασθαι, χάριν δὲ θανάτου πάντες ἄνθρωποι πόλιν ἀτείχιστον οἰκοῦμεν.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΖΩΗΣ. ΡΙΘ.

1. Εὐριπίδου ἐξ Ἀλκήστιδος.

Μάτην ἄρ᾽ οἱ γέροντες εὔχονται θανεῖν,
γῆρας ψέγοντες καὶ μακρὸν χρόνον βίου·
ἂν δ᾽ ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται
θνήσκειν, τὸ γῆρας δ᾽ οὐκ ἔτ᾽ ἔστ᾽ αὐτοῖς βαρύ.

2. Εὐριπίδου Ὀρέστου.

Πᾶς ἀνὴρ, κἂν δοῦλος ᾖ τις, ἥδεται τὸ φῶς ὁρῶν.

3. Ἐν ταὐτῷ.

Πᾶσιν γὰρ οἰκτρὸν ἡ φίλη ψυχὴ βροτοῖς.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Πανταχοῦ ζῆν ἡδὺ μᾶλλον ἢ θανεῖν τοῖς σώφροσιν.

5. Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.

Τὸ φῶς τόδ᾽ ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν,
τὸ νέρθεν οὐδέν· μαίνεται δ᾽ ὃς εὔχεται
θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖττον ἢ καλῶς θανεῖν.

6. Σοφοκλέους Ἰοβάτου.

Τὸν ἅϊδαν γὰρ οὐδὲ γῆρας οἶδε φιλεῖν.

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἀκρισίῳ.

Τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.

8. Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

Ὦ λαμπρὸς αἰθὴρ, ἡμέρας θ᾽ ἁγνὸν φάος,
ὡς ἡδὺ λεύσσειν τοῖς τε πράσσουσιν καλῶς,
καὶ τοῖσι δυστυχοῦσιν, ὧν πέφυκ᾽ ἐγώ.

9. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Τερπνὸν τὸ φῶς μοι τόδ᾽ ὑπὸ γῆν δ᾽ Ἅιδου σκότος
οὐδ᾽ εἰς ὄνειρον οὐδ᾽ εἰς ἀνθρώπους μολεῖν·

1. V. 672. 2. V. 1523. 3. V. 1034. 4. V. 1509. 5. Aul. 1250. 6. Fr. 280. 7. Fr. 64. 8. Fr. 8. 9. Fr. 14.

ἐγὼ μὲν οὖν γεγῶσα τηλίκη δόμοις
ἀπέπτυσ᾽ αὐτὸ κοὔποτ᾽ εὔχομαι θανεῖν.

10. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχῆς γὰρ οὐδέν ἐστι τιμιώτερον.

11. Ὁμήρου Ὀδυσσείας.

Βουλοίμην κ᾽ ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ
ἀνδρὶ παρ᾽ ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη,
ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

12. Σοφοκλέους Ἀκρισίου.

Τὸ ζῆν γάρ, ὦ παῖ, παντὸς ἥδιστον γέρας.
θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεστι τοῖς αὐτοῖσι δίς.

13. Λυκόφρονος ἐκ Πελοπιδῶν.

Ἀλλ᾽ ἡνίκ᾽ ἂν μὲν ᾖ πρόσω τὸ κατθανεῖν,
ᾅδης ποθεῖται τοῖς δεδυστυχηκόσιν.
ὅταν δ᾽ ἐφέρπῃ κῦμα λοίσθιον βίου,
τὸ ζῆν ποθοῦμεν· οὐ γάρ ἐστ᾽ αὐτοῦ κόρος.

14. Ἀπολλοδώρου ἐκ Διαμαρτάνοντος.

Ὅτε μειράκιον ἦν, τοὺς ἀώρους ἠλέουν·
νυνὶ δ᾽, ὅταν γέροντος ἐκφορὰν ἴδω,
κλαίω· πρὸς ἐμὲ γάρ ἐστι τοῦτ᾽, ἐκεῖνο δ᾽ οὔ.

15. Ἀλέξιδος ἐκ Τραυματίου.

Τὸν γὰρ ὕστατον
τρέχων δίαυλον τοῦ βίου, ζῆν βούλομαι.

16. Ἐκ τῶν Φαβωρίνου Περὶ Γήρως.

Θεόδωρος μὲν γὰρ ὁ Κυθηραῖος οὐδεμίαν ἱκανὴν πρόφασιν ἔφασκεν εἶναι τῷ σοφῷ πρὸς τὴν τοῦ βίου κατάλυσιν, καὶ τό τε ἀκόλουθον οὕτως ἑώρα· τὸ γὰρ καταφρονοῦντα τῶν ἀνθρωπείων συμπτωμάτων ἀπωστὸν ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκ τοῦ βίου γίγνεσθαι, πῶς οὐχ ὑπε-

10. Alcest. 301. 11. Od. XI. 488. 12. Fr. 65.

ναντίον τῷ μόνον μὲν τὸ καλὸν ἀγαθὸν, μόνον δὲ αἰσχρὸν τὸ κακὸν εἰρηκότι;

17. Σπευσίππου.

Σπευσίππῳ παραλυθέντι τὰ σκέλη, Διογένης ἐξαγαγεῖν αὐτὸν παρῄνει τοῦ βίου· ὁ δὲ, Οὐ τοῖς σκέλεσιν, ἔφη, ζῶμεν, ἀλλὰ τῷ νῷ.

18. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

(*) Πολλοὶ σοφοὶ γηραιοὶ φιλοζωοῦσι.' Καὶ γὰρ οἱ ὀψὲ γήμαντες φιλοζωοῦσιν, ἵν' ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα, καὶ οὗτοι ὀψὲ ἀρετῆς ἐπήβολοι γενόμενοι ἐφίενται αὐτὴν ἐκθρέψαι.

19. Καρνεάδου.

Καρνεάδης Ἀντιπάτρου αὐτὸν ἐξαγαγόντος γέρων ὢν δύο κύλικας ἐκέρασε τὴν μὲν κωνείου, τὴν δὲ οἰνομέλιτος. Καὶ τὴν τοῦ κωνείου τοῖς λοιποῖς Στωϊκοῖς εἰπὼν προπίνειν, τὴν τοῦ οἰνομέλιτος ἐξέπιε διαπαίζων τὴν σπουδὴν τῶν ἑκουσίως ἐκλειπόντων τὸν βίον.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΥ. ΡΚ.

1. Εὐριπίδου Τρῳάδων.

Ἄκουσον, ὥς σοι τέρψιν ἐμβαλῶ φρενί·
τὸ μὴ γενέσθαι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.

2. Ἀριστάρχου.

Ὦ θάνατε, σωφρόνημα τῶν ἀμεινόνων.

3. Ἐκ τοῦ Χαλκιδάμαντος Μουσίου.

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον·
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας ἀΐδαο περῆσαι.

4. Θεόγνιδος.

1. V. 630. 4. V. 425.

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου.
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας ἀΐδαο περῆσαι,
καὶ κεῖσθαι πολλὴν γῆν ἐπαμησάμενον.

5. Νεοπτόλεμος ἐν τῷ Περὶ ἀστεισμῶν.

Ὦ θάνατ', εἴθ' εἴης αὐτάγρετος, ὄφρ' ἂν ἑλοίμην
πρώτιστον· καί κ' ἐχθρὸς ἐὼν πολὺ φίλτατος εἴης.

6. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Εἴ τι δὴ κάτω χθονός,
εἴη γε μέντοι μηδέν· εἰ γὰρ ἕξομεν
κἀκεῖ μερίμνας οἱ θανούμενοι βροτῶν,
οὐκ οἶδα πῇ τις τρέψεται· τὸ γὰρ θανεῖν
κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται.

7. Σοφοκλέους Φιλοκτήτου.

Ἀλλ' ἔσθ' ὁ θάνατος λοῖσθος ἰατρὸς νόσων.

8. Μενάνδρου Δὶς Ἐξαπατῶντος.

Ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.

9. Λεωνίδα.

Εὔθυμος ὢν ἔρεσσε τὴν ἐπ' Ἄϊδος
ἀταρπὸν ἕρπων· οὐ γάρ ἐστι δύσβατος
οὐδὲ σκαληνὸς οὐδ' ἐνίπλεως πλάνης,
ἰθεῖα δὴ μάλιστα καὶ κατακλινὴς
ἅπασα, κὴκ μεμυκότων ὁδεύεται.

10. Εὐριπίδου Φιλοκτήτου.

Ἅλις, ὦ βιοτά· πέραινε, πρίν τινα συντυχίαν
ἢ κτεάτεσσιν ἐμοῖς ἢ σώματι τῷδε γενέσθαι.

11. Σωτάδου.

Πάντων ὁ λιμὴν τῶν μερόπων ὁ θάνατός ἐστιν

12. Αἰσχύλου.

6. V. 593. 7. Fr. 626. 8. Cleric. p. 46. 10. Fr. 4.

Ὦ θάνατε παιάν, μή μ' ἀτιμάσῃς μολεῖν.
μόνος γὰρ εἶ σὺ τῶν ἀνηκέστων κακῶν
ἰατρὸς, ἄλγος δ' οὐδὲν ἅπτεται νεκροῦ.

13. Ὑψαίου.

Νέος δ' ἀπόλλυθ' ὅντινα φιλεῖ θεός.

14. Σοφοκλέους Τραχινίαις.

Τὸ δ' ἦν ἄρ' οὐδὲν ἄλλο, πλὴν θανεῖν ἐμέ·
τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται.

15. Ἀστυδάμαντος Ναυπλίου.

Χαῖρ'· εἰ τὸ χαίρειν ἔστι που κάτω χθονός.
δοκῶ δέ· ποῦ γὰρ μή ἐστι λυπεῖσθαι βίῳ.
ἔστιν τὸ χαίρειν τῶν κακῶν λελασμένῳ.

16. Ἴωνος Ἀγαμέμνονος.

Κακῶν ἀπέστω θάνατος ὡς ἴδῃ κακά.

17. Εὐριπίδου.

Τὸ μὴ γενέσθαι κρεῖσσον ἢ φῦναι βροτούς.

18. Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Τίς δ' οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ', ὃ κέκληται θανεῖν,
τὸ ζῆν δὲ θνήσκειν ἐστί; πλὴν ὅμως βροτῶν
νοσοῦσιν οἱ βλέποντες, οἱ δ' ὀλωλότες
οὐδὲν νοσοῦσιν οὐδὲ κέκτηνται κακά.

19. Ἀναξαγόρου.

Ἀναξαγόρας δύο ἔλεγε διδασκαλίας εἶναι θανάτου, τόν τε πρὸ τοῦ γενέσθαι χρόνον καὶ τὸν ὕπνον.

20. Δημοκρίτου.

(*) Ἔνιοι θνητῆς φύσεως διάλυσιν οὐκ εἰδότες ἄνθρωποι, συνειδήσει δὲ τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπραγμοσύνης τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχαῖς καὶ φόβοις ταλαιπωροῦσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθοπλαστέοντες χρόνου.

14. V. 1173. 17. Cf. tit. 121, 17, 2. 18. Fr. 14.

21. Ἰουλίου ἐκ τῶν εἰς τὸν Διονύσιον καὶ τὴν Πατρίδα λεχθέντων.

Φέρτερον εὐκλέα μοῖραν ἐπ' ἀκλείῃ βιότοιο
εὑρέμεναι, ἀγαθὸν δὲ θανεῖν τῷδε περὶ ἔργῳ.

22. Εὐριπίδου.

Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν ζῶντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

23. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.

Τροφώνιος καὶ Ἀγαμήδης ποιήσαντες ἐν Δελφοῖς ναὸν ᾔτουν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν μισθὸν, ὁ δὲ αὐτοῖς ἔφη δώσειν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ· καὶ ταύτῃ ἀπέθανον. Ἔτι δὲ Κλέοβις καὶ Βίτων Κυδίππης τῆς μητρὸς αὐτῶν εὐξαμένης τῇ Ἥρᾳ δοῦναι τοῖς παισὶν, ὅπερ ἂν εἴη κάλλιστον, ὅτι ἑαυτοὺς ὑποζεύξαντες τὴν μητέρα εἰς τὸ ἱερὸν ἀνήγαγον, τὸν βίον παραχρῆμα κατέστρεψαν. Εἰς οὓς καὶ τοιόνδε τις ἐπίγραμμα πεποίηκεν·

Οἵδε Βίτων Κλέοβίς τ' ἐπὶ σώμασιν οἰκείοισιν
ζεύγλαν ζευξάμενοι, μητέρα ἣν ἀγέτην
Ἥρας εἰς ἱερόν· λαοὶ δέ μιν ἐζήλωσαν
εὐτεκνίας παίδων, ἡ δὲ χαρεῖσα θεᾷ
εὔξατο, παῖδε τυχεῖν τοῦ ἄριστου δαίμονος αἴσης,
οὕνεκ' ἐτίμησαν μητέρα τὴν σφετέρην.
αὐτοῦ δ' εὐνηθέντε, λίπον βίον ἐν νεότητι,
ὡς τόδ' ἄριστον ἐὸν καὶ μακαριστότατον.

24. Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.

22. Cresphont. Fr. 13. 23. Fr. XXII. 7.

Καυσιανοὶ τοὺς μὲν γεννωμένους θρηνοῦσι, τοὺς δὲ τελευτήσαντας μακαρίζουσιν.

25. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Περὶ Ψυχῆς.

Ὅπου τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφον Ἀντίπατρον ἀποθνήσκοντα λέγουσιν ἐν εὐτυχήματος μέρει διακεῖσθαι καὶ τὴν ἐκ Κιλικίας αὐτῷ γενομένην εἰς Ἀθήνας εὔπλοιαν.

26. Δημοσθένους ἐν τῷ Ὑπὲρ τοῦ Στεφάνου.

Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν ἁπάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶτας δὲ οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἀτιμήσει.

27. Ἑρμοῦ ἐκ τῶν Πρὸς Ἀσκλήπιον.

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου νῦν λεκτέον· τοὺς γὰρ πολλοὺς ὁ θάνατος φοβεῖ, ὡς κακὸν μέγιστον, ἀγνοίᾳ τοῦ πράγματος. Θάνατος γὰρ γίγνεται διάλυσις καμόντος σώματος. Καὶ γὰρ ἀριθμοῦ πληρωθέντος τῶν ἁρμῶν τοῦ σώματος. Ἀριθμὸς γάρ ἐστιν ἡ ἁρμογὴ τοῦ σώματος. Ἀποθνήσκει δὲ τὸ σῶμα, ὅταν μηκέτι δύνηται φέρειν τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τοῦτό ἐστι θάνατος, διάλυσις σώματος καὶ ἀφανισμὸς αἰσθήσεως σωματικῆς.

28. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Περὶ Ψυχῆς.

Ταῦτα τοῦ Τίμωνος εἰπόντος ὑπολαβὼν ὁ Πατροκλεύς, Ὁ μὲν λόγος, εἶπεν, οὐχ ἧττον ἰσχυρὸς ἢ παλαιός, ἔχει δ' ὅμως ἀπορίας. Εἰ γὰρ ἡ δόξα τῆς ἀφθαρσίας παμπάλαιός ἐστι, πῶς αὖ πάλιν τὸ τοῦ θανάτου δέος πάντων πρεσβύτατόν ἐστι τῶν φόβων, εἰ μὴ νὴ Δία καὶ πάντας ἡμῖν τοῦτο τοὺς ἄλλους ἐγγεγένηκεν; οὐ γὰρ νεαρὸν οὐδὲ πρόσφατόν ἐστι τὸ κλαίεσθαι τὸν τεθνηκότα καὶ ταῦτα δὴ τὰ θρηνώδη καὶ δύσφημα τῶν ὀνομάτων

26. Pag. 330, 2.

ἐπιλέγεσθαι τὸν ἄθλιον καὶ τὸν οἰκτρόν. Ἀλλ' οὕτω μέν, ἔφη ὁ Τίμων, λογιζομένοις καὶ τὰ ἄφθαρτα δοξάζουσι διανοεῖσθαι φθειρομένοις. (*) Ὅτι μὲν οὖν τὸ μετηλλαχέναι καὶ μεθίστασθαι καὶ οἴχεσθαι τὸν τεθνηκότα δυσχεροῦς οὐδενὸς ἁπλῶς, ἀμείψεως δέ τινος ἢ μεταβολῆς ὑπόνοιαν δίδωσιν, οὐκ ἄδηλόν ἐστιν· ὅπου δὲ αὕτη γίγνεται τοῖς μεταλλάττουσιν ἡ μεταβολὴ καὶ πότερον εἰς χεῖρον ἢ βέλτιον, ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων σκοπῶμεν. Αὐτὸ τοίνυν τὸ τοῦ θανάτου πρῶτον οὐχ ὑπὸ γῆν ἔοικεν οὐδὲ κάτω μιγνύναι χωροῦν τὸ μετηλλαχός, ἀλλ' ἄνω φερόμενον καὶ θέον· ὃ δὴ καὶ λόγον ἔχει, καθαπερεὶ κάμπης τινὸς ἀνείσης, οἷον ἐξάττειν καὶ ἀναθεῖν τὴν ψυχὴν ἀποπνέοντος τοῦ σώματος ἀναπνέουσαν αὐτὴν καὶ ἀναψύχουσαν. Ὅρα δὲ τὸ ἀντικείμενον θανάτῳ τὴν γένεσιν, ὡς τοὐναντίον δηλοῖ, ῥοπήν τινα κάτω καὶ νεῦσιν ἐπὶ γῆν, ἐκείνου τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν πάλιν ἀναθέοντος· ᾗ καὶ γενέθλιον τὴν ἡμέραν καλοῦσιν ὡς ἄθλων καὶ πόνων ἀρχὴν γενομένην. Μᾶλλον δ' ἴσως ἀφ' ἑτέρας τὸ αὐτὸ συζυγίας κατοψόμεθα καὶ σαφέστερον· ἀπολύεσθαι γὰρ τὸν ἀποθνήσκοντα καὶ τὴν τελευτὴν ἀπόλυσιν καλοῦσιν· ἂν δὲ ἔρημαι σώματος· τοῦτο γὰρ δέμας ὀνομάζουσιν, ὡς δεδεμένης ὑπ' αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα παρὰ φύσιν· οὐδὲν γὰρ ἐν ᾧ πέφυκεν εἶναι κατέχεται βίᾳ· καὶ τῷ δεδέσθαι τήν τε βίαν ταύτην παραγαγόντες ὠνόμασαν βίον, ὥσπερ οἶμαι τὴν ἑσπέραν Ὅμηρος, ἕσπερον. Ὅθεν ἀντίφωνον τοῦ βίου ὄνομα γέγονε τὸ ἀναπαύεσθαι τὸν θνήσκοντα μεγάλης καὶ παρὰ φύσιν ἀνάγκης ἀπαλλαττόμενον.

Οὕτως κατὰ τὴν εἰς τὸ ὅλον μεταβολὴν καὶ κατακόσμησιν ὀλωλέναι τὴν ψυχὴν λέγομεν ἐκεῖ γενομένην, ἐν-

ταῦθα δὲ ἀγνοεῖν, πλὴν ὅταν ἐν τῷ τελευτᾶν ἤδη γένηται· τὸ δὲ πάσχει πάθος, οἷον οἱ τελεταῖς μεγάλαις κατοργιαζόμενοι. Διὸ καὶ ῥῆμα τῷ ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε. Πλάναι τὰ πρῶτα καὶ περιδρομαὶ κοπώδεις καὶ διὰ σκότους τινὸς ὕποπτοι πορεῖαι καὶ ἀτέλεστοι, εἶτα πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὰ δεινὰ πάντα, φρίκη καὶ τρόμος καὶ ἱδρὼς καὶ θάμβος, ἐκ δὲ τούτου φῶς τι θαυμάσιον ἀπήντησεν ἢ τόποι καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο φωνὰς καὶ χορείας καὶ σεμνότητας ἀκουσμάτων ἱερῶν καὶ φαντασμάτων ἁγίων ἔχοντες, ἐν αἷς ὁ παντελὴς ἤδη καὶ μεμυημένος ἐλεύθερος γεγονὼς καὶ ἄφετος περιϊὼν ἐστεφανωμένος ὀργιάζει καὶ σύνεστιν ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσι, τὸν ἀμύητον ἐνταῦθα τῶν ζώντων ἀκάθαρτον ἐφορῶν ὄχλον ἐν βορβόρῳ πολλῷ καὶ ὁμίχλῃ πατούμενον ὑφ᾿ ἑαυτοῦ καὶ συνελαυνόμενον, φόβῳ δὲ θανάτου τοῖς κακοῖς ἀπιστίᾳ τῶν ἐκεῖ ἀγαθῶν ἐμμένοντα. Ἐπεὶ τό γε παρὰ φύσιν, τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ συμπλοκὴν εἶναι καὶ σύνερξιν, ἐκεῖθεν ἂν συνίδοις. Πόθεν; ἔφη ὁ Πατροκλεύς. (*) Ὅτι τῶν περὶ ἡμᾶς παθῶν ὁ ὕπνος ἥδιστόν ἐστι. Πρῶτα μὲν γὰρ αἴσθησιν ἀλγηδόνος πᾶσι σβέννυσι διὰ τὴν ἡδονὴν πολλῷ τῷ οἰκείῳ κεραννυμένης· ἔπειτα τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν κρατεῖ, κἂν ὦσι σφοδρόταται. Καὶ γὰρ πρὸς ἡδονὴν εἰ φιλομουσότατοι δυσανασχετοῦσιν, ἐπιόντος αὐτοῖς τοῦ καθεύδειν, καὶ περιβολὰς ἐρωμένων προΐενται καταδαρθάνοντες. Καὶ τί δεῖ ταῦτα λέγειν; ὅπου καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μανθάνειν καὶ διαλέγεσθαι καὶ φιλοσοφεῖν ἡδονὴν καταλαμβάνων ὁ ὕπνος ἀποκλείει τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ἀπὸ ῥεύματος λείου καὶ βαθέος ὑποφερομένης. Ἡδονὴ δ᾿ ἥδε πᾶσα μὲν ἴσως

οὐσίαν ἔχει καὶ φύσιν ἀλγηδόνος ἀπαλλαγὴν, αὕτη δὲ καὶ παντάπασιν· οὐδενὸς γὰρ ἔξωθεν οἷον ἐπιτερποῦς καὶ κινητικοῦ προσιόντος ἡδόμεθα καταδαρθάνοντες, ἀλλ᾿ ἐπίπονόν τινα καὶ κοπώδη καὶ σκληρὰν ἔοικεν ἐξαίρων ὕπνος διάθεσιν ἥδιστον εἶναι. Αὕτη δ᾿ ἐστὶν οὐχ ἑτέρα τῆς πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν συνδεούσης· χωρίζεται γὰρ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ καθεύδειν ἀνατρέχουσα καὶ συλλεγομένη πρὸς ἑαυτὴν ἐκ τοῦ διατετάσθαι πρὸς τὸ σῶμα καὶ διεσπάρθαι ταῖς αἰσθήσεσι. Καίτοι λέγουσί τινες ὡς καταμίγνυσι μᾶλλον ὁ ὕπνος πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. Ἀντιμαρτυρεῖ γὰρ τῇ ἀναισθησίᾳ καὶ ψυχρότητι καὶ βάρει καὶ ὠχρότητι τὸ σῶμα κατηγοροῦν τῆς ψυχῆς, ἔκλειψιν μὲν, ὅταν τελευτήσῃ, μετάστασιν δὲ, ὅταν καθεύδῃ. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τὴν ἡδονὴν ποιοῦν, ἀνάπαυλαν καὶ ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς ὥσπερ ἄχθος κατατιθεμένης καὶ πάλιν ἀναλαμβανούσης καὶ ἀποδυομένης. Φεύγειν γὰρ ἔοικε κομιδῇ τὸ σῶμα θνήσκουσα, δραπετεύειν δὲ καταδαρθάνουσα. Διὸ θνήσκουσι μὲν ἔνιοι μετὰ πόνων, καθεύδουσι δὲ μετὰ ἡδονῆς ἅπαντες. Ὅπου μὲν γὰρ ἀποῤῥήγνυται παντάπασιν ὁ δεσμὸς, ὅπου δ᾿ ἐνδίδωσι καὶ χαλᾶται καὶ γίγνεται μαλακώτερος, οἷον ὀμμάτων, ἀφαιμάτων, αἰσθήσεων παραλυομένων καὶ προϊεμένων τῶν περὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἐν πᾶσιν. Εἶτα πῶς, εἶπεν ὁ Πατροκλεὺς, οὐ δυσφοροῦμεν οὐδὲ ἀλγοῦμεν ἐγρηγορότες; Πῶς δὲ, ἔφη ὁ Τίμων, κειρομένων μὲν αἰσθάνεται κουφότητος ἡ κεφαλὴ καὶ ῥᾳστώνης, κομώντων δὲ βαρύτητος αἴσθησιν οὐ πάνυ παρεῖχεν; καὶ λυθέντες μὲν ἐκ δεσμῶν ἥδονται, δεδεμένοι δὲ οὐκ ἀλγοῦσι· καὶ φῶς ἐπεισενεχθὲν ἐξαίφνης συμποσίῳ θόρυβον καὶ κρότον ὑφ᾿ ἡδονῆς ἐποίησε,

πρότερον δὲ τὸ ἀλαμπὲς ἐδόκει μὴ ἐνοχλεῖν μηδὲ λυπεῖν τὴν ὄψιν. Ἓν γὰρ αἴτιον ὤφειλε τούτων ἁπάντων, ὅτι τῷ παρὰ φύσιν τὸ κατὰ μικρὸν σύνηθες καὶ σύντροφον ἐποίει τὴν αἴσθησιν, ὥστε μὴ πάνυ δυσχεραίνειν πάσχουσαν, ἀπαλλαγείσης δὲ καὶ μεταβαλούσης εἰς τὴν φύσιν. Φαίνεται γὰρ εὐθὺς τῷ οἰκείῳ τὸ ἀλλότριον καὶ τῷ ἡδομένῳ τὸ λυποῦν, ὅτι παρῆν, καὶ βαρῦνον. Οὕτω δὴ καὶ τὴν ψυχὴν τῇ πρὸς τὰ θνητὰ πάθη καὶ μέρη καὶ ὄργανα κοινωνίᾳ (*) τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἀλλοτρίον οὐ πάνυ δοκεῖ πιέζειν ὑπὸ μικρᾶς συνηθείας· αἰσθάνεται δὲ ῥᾳστώνης καὶ κουφότητος μεθ᾽ ἡδονῆς ἀφεμένη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐνεργειῶν· ἐκείναις γὰρ ἐνοχλεῖται καὶ περὶ ἐκείνας ἐκπονεῖται καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων σχολῆς δεῖται καὶ ἀναπαύσεως· ἃ δὲ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν ἐνεργεῖ κατὰ φύσιν τὸ σκοπεῖν ἀεί τι καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν καὶ θεωρεῖν, πρὸς ταῦτα ἄτρυτός ἐστι καὶ ἀκόρεστος. Καὶ γὰρ ὁ κόρος κόπος ἐν ἡδοναῖς ἔοικεν εἶναι τῷ μετὰ σώματός τι τὴν ψυχὴν πάσχειν. Ἐπεὶ πρός τε τὰς αὐτὰς ἡδονὰς οὐ κατηγοροῦσι, συμπεπλεγμένη δέ, ὥσπερ εἴρηται, τῷ σώματι ταὐτὰ τῷ Ὀδυσσεῖ πέπονθεν. Ὡς γὰρ ἐκεῖνος τῷ ἐρινεῷ προσφὺς εἴχετο καὶ περιέπτυσσεν οὐ ποθῶν οὐδὲ ἀγαπῶν ἐκεῖνον, ἀλλὰ δεδιὼς ὑποκειμένην τὴν Χάρυβδιν· οὕτως ἔοικεν ἡ ψυχὴ ἔχεσθαι καὶ περιπεπλέχθαι δι᾽ εὔνοιαν οὐδεμίαν αὐτοῦ καὶ χάριν, ἀλλ᾽ ὀῤῥωδοῦσα τοῦ θανάτου τὴν ἀδηλότητα.

κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι,

κατὰ τὸν σοφὸν Ἡσίοδον, οὐ σαρκίνοις τισὶ δεσμοῖς πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν κατατείναντες, ἀλλ᾽ ἕνα δεσμὸν αὐτῇ καὶ μίαν φυλακὴν μηχανησάμενοι καὶ περιβαλόντες, τὴν ἀδηλότητα καὶ ἀπιστίαν τῶν μετὰ τὴν τελευτήν.

Ἐπεὶ τήν τε πεισθεῖσαν ὅσα ἀνθρώπους περιμένει τελευτήσαντας, καθ᾽ Ἡράκλειτον, οὐδὲν ἂν κατάσχοι.

29. *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκρατικῆς Ἀπολογίας.*

Δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ᾽ οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδὲ ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. Ἐγὼ γὰρ οἶμαι, εἴ τι ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας [τὰς] τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον [εἰπεῖν,] πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ἔτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. Εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλέον ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ· εἴ τ᾽ αὖ οἷον ἀποδημῆσαι ἔστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ᾅδου ἀπαλλαγεὶς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία, (*) ἢ

29. Pag. 40. C.

αὖ Ὀρφεῖ συγγενέσθαι καὶ Μυσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ;

30. Τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

31. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Βαβαὶ, ὦ Σιμμία, ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι, ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν. Ἀλλὰ φοβεῖσθε, μὴ δυσκολώτερον [νῦν] διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ καὶ, ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικὴν, οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπέρ εἰσι θεράποντες. Οἱ δὲ ἄνθρωποι διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται καί φασιν, αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης ἐξᾴδειν καὶ οὐ λογίζονται, ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει, ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγοῖ ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται οὔτε αὐτὴ [ἥ τε] ἀηδὼν καὶ [ὁ] ἔποψ, ὃν δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν. Ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν οὔτε οἱ κύκνοι, ἀλλ', ἅτε οἶμαι, τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες μαντικοί τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. Ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.

31. Pag. 84. D.

32. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾶν· ἀλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ καρτερεῖτε.

33. Ἡροδότου ἱστορίας πέμπτης.

Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσιν ἄλλοισι Θρηξὶν ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενον σφίσι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιϊζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεί τ' ἐγένετο ἀναπλῆσαι, κακὰ ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογινόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσιν ἐπιλέγοντες, ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθείς ἐστιν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

34. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου.

Ὅτι τὸ κοινὸν δὴ τοῦτο καὶ πρὸς πάντων θρυλλούμενον, παρεπιδημία τίς ἐστιν ὁ βίος καὶ δεῖ τοῦτον ἐπιδόντας, μονονουχὶ παιανίζοντας, εἰς τὸ χρεὼν ἀπιέναι.

35. Ὅτι ὁ θάνατος οὔτε πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν οὔτε πρὸς τοὺς μετηλλαχότας. Πῶς φὴς, ὦ Σώκρατες; Ὅτι περὶ μὲν τοὺς ζῶντας οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ ἀποθανόντες οὐκ εἰσίν.

(*) ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ. ΡΚΑ.

1. Σιμωνίδου.

Πολλὸς γὰρ ἡμῖν ἐστι τεθνάναι χρόνος,
ζῶμεν δ' ἀριθμῷ παῦρα κακῶς ἔτεα.

2. Εὐριπίδου Τρῳάδων.

32. Pag. 117. D. 33. V. 4. 34. P. 365. B. 35. Pag. 369. B.
2. V. 628.

Οὐ ταὐτὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν·
τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν, τῷ δ᾽ ἔνεισιν ἐλπίδες.

3. Σιμωνίδου.

Βιοτῆς μὲν γὰρ
χρόνος ἐστὶ βραχὺς, κρυφθεὶς δ᾽ ὑπὸ γῆς
κεῖται θνητὸς τὸν ἅπαντα χρόνον.

4. Ἀντιφάνους ἐκ Διπλασίων.

Οὐθεὶς πώποτε,
ὦ δέσποτ᾽, ἀπέθαν᾽, ἀποθανεῖν πρόθυμος ὤν·
τοὺς γλιχομένους δὲ ζῆν κατασπᾷ τοῦ σκέλους
ἄκοντας ὁ Χάρων, ἐπὶ τὸ πορθμεῖόν τ᾽ ἄγει
σιτιζομένους καὶ πάντ᾽ ἔχοντας ἀφθόνως.
ὁ δὲ λιμός ἐστιν ἀθανασίας φάρμακον.

5. Μενάνδρου Φιλαδέλφοις.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν, εἰ μεθ᾽ ὧν κρίνει τις ἄν.
τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

6. Ἡδύ τ᾽ ἀποθνήσκειν, ὅτῳ ζῆν μὴ παρέσθ᾽ ὡς βούλεται.

7. Μενάνδρου Ὑποβολιμαίου.

Τοῦτον εὐτυχέστατον λέγω,
ὅστις θεωρήσας ἀλύπως, Παρμένων.
τὰ σεμνὰ ταῦτ᾽ ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν, ταχύ·
τὸν ἥλιον τὸν κοινὸν, ἄστρ᾽, ὕδωρ, νέφη,
πῦρ· ταῦτα, κἂν ἑκατὸν ἔτη βιῷς ἔτι,
ὄψει παρόντα, κἂν ἐνιαυτοὺς σφόδρ᾽ ὀλίγους.
σεμνότερα τούτων, ἕτερα δ᾽ οὐκ ὄψει ποτέ.
πανήγυριν νόμισόν τιν᾽ εἶναι τὸν χρόνον,
ὅν φημι, τοῦτον ἢ ᾽πιδημίαν, ἐν ᾧ
ὄχλος, ἀγορὰ, κλέπται, κυβεῖαι, διατριβαί.

5. Cleric p. 190. 7. Cleric. p. 184.

ἂν πρῶτος ἀπίῃς καταλύσεις, βελτίονα
ἐφόδι᾽ ἔχων ἀπῆλθες, ἐχθρὸς οὐδενί·
ὁ προσδιατρίβων δὲ κοπιάσας ἀπώλεσε·
κακῶς τε γηρῶν, ἐνδεής του γίγνεται·
ῥεμβόμενος ἐχθροὺς ηὗρ᾽, ἐπεβουλεύθη ποθέν·
οὐκ εὐθανάτως ἀπῆλθεν ἐλθὼν εἰς χρόνον.

8. Φιλήμονος.

Θανεῖν ἄριστόν ἐστιν ἢ ζῆν ἀθλίως.

9. Σοφοκλέους Πηλέως.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον ἢ τὸ ζῆν κακῶς.

10. Μενάνδρου.

Ὅταν ᾖ γέρων τις ἐνδεής τε τὸν βίον,
οὐδὲν τὸ θνήσκειν δεινὸν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ καλῷ
ἑκάτερον αὐτῶν τὴν διάγνωσιν φέρει.

11. Ἐπίκληρος.

Ὥσπερ τῶν χορῶν
οὐ πάντες ᾄδουσ᾽, ἀλλ᾽ ἄφωνοι δύο τινὲς
ἢ τρεῖς παρεστήκασι πάντων ἔσχατοι
εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τοὖθ᾽ ὁμοίως πως ἔχει
χώραν κατέχουσι, ζῶσι δ᾽ οἷς ἐστιν βίος.

12. Εὐριπίδου.

Καίτοι ποτ᾽ εἴ τιν᾽ εἰσίδοιμ᾽ ἀνὰ πτόλιν
τυφλὸν προηγητῆρος ἐξηρτημένον,
εὐδαιμονῶν ταῖς συμφοραῖς ἐλοιδόρουν,
ὡς δειλὸς εἴη θάνατον ἐκποδὼν ἔχων.
καὶ νῦν λόγοισι τοῖς ἐμοῖς ἐναντίως
πέπτωχ᾽ ὁ τλήμων. ὦ φιλόζωοι βροτοὶ,
οἳ τὴν ἐπιστείχουσαν ἡμέραν ἰδεῖν

8. Cleric. p. 360. 9. Fr. 436. 10. Cleric. p. 254.
12. Phoen. Fr. 9.

ποθοῦσ᾽ ἔχοντες μυρίων ἄχθος κακῶν.
οὕτως ἔρως βροτοῖσιν ἔγκειται βίου.
τὸ ζῆν γὰρ ἴσμεν, τοῦ θανεῖν δ᾽ ἀπειρίᾳ
πᾶς τις φοβεῖται, φῶς λιπεῖν τόδ᾽ ἡλίου.

13. Ἀπολλοδώρου Ἀδελφῶν.

Ἀπραγμόνως ζῆν ἡδύ· μακάριος βίος
καὶ σεμνὸς, ἂν ᾖ μεθ᾽ ἑτέρων ἀπραγμόνων·
(*) ἐν θηρίοις δὲ καὶ πιθήκοις ὄντα δεῖ
εἶναι πίθηκον, ὢ ταλαιπώρου βίου.

14. Ἀπολλοδώρου ἐκ Κιθαρῳδοῦ.

Οὐ πανταχοῦ Φρύξ εἰμι· τοῦ ζῆν ἢν ὁρῶ
κρεῖσσον τὸ μὴ ζῆν χρήσομαι τῷ κρείττονι.

15. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ἐγὼ δὲ τοὺς καλῶς τεθνηκότας
ζῆν φημι μᾶλλον, τοῦ βλέπειν τοὺς μὴ καλῶς.

16. Αἰσχύλου Ἰξίονος.

Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος.

17. Αἰσχύλου.

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος.
τὸ μὴ γενέσθαι δ᾽ ἐστὶν ἢ πεφυκέναι
κρεῖσσον κακῶς πάσχοντα.

18. Ἀριστοφάνους Ταγηνισταῖς.

Καὶ μὴν πόθεν Πλούτων γ᾽ ἂν ὠνομάζετο,
εἰ μὴ τὰ βέλτιστ᾽ ἔλαχεν; ἓν δέ σοι φράσω,
ὅσῳ τὰ κάτω κρείττω ᾽στὶν, ὧν ὁ Ζεὺς ἔχει.
ὅταν γὰρ ἱστᾷς, τοῦ ταλάντου τὸ ῥέπον
κάτω βαδίζει, τὸ δὲ κενὸν πρὸς τὸν Δία.
οὐ γὰρ ἂν ποτε οὕτως ἐστεφανωμένοι
προὐκείμεθ᾽ οὐδ᾽ ἂν κατακεχριμένοι,

15. Fr. 11. 16. Fr. 82. 18. Fr. 445. a.

εἰ μὴ καταβάντας εὐθέως πίνειν ἔδει.
διὰ ταῦτα γάρ τοι καὶ καλοῦνται μακάριοι.
πᾶς γὰρ λέγει τις, ὁ μακαρίτης οἴχεται·
κατέδαρθεν εὐδαίμων, ὅτ᾽ οὐκ ἀνιάσεται.
καὶ θύομέν γ᾽ αὐτοῖσι τοῖς ἐναγίσμασιν,
ὥσπερ θεοῖσι καὶ χοάς γε χέομεν,
αἰτούμεθ᾽ αὐτοὺς δεῦρ᾽ ἀνιέναι τἀγαθά.

19. Μενάνδρου Ἐπίκληρος.

Τί δ᾽ ἂν ἔχοι νεκρὸς
ἀγαθὸν, ὅπου γ᾽ οἱ ζῶντες ἔχομεν οὐδὲ ἕν;

20. Εὐριπίδου Ἑκάβης.

Θανὼν δ᾽ ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος,
ἢ ζῶν· τὸ γὰρ ζῆν μὴ καλῶς μέγας πόνος.

21. Σοφοκλέους.

Ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσιν ἱμείρει βίου,
ἢ δειλός ἐστιν ἢ δυσάλγητος φρένας.

22. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ᾽ ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει,
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτὸν,
ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται·
ἀλλ᾽ ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ᾽ ἀκήκοας λόγον.

23. Αἰσχύλος ἐν Ὅπλων Κρίσει.

Τί γὰρ καλὸν ζῆν βίον, ὃς λύπας φερει;

19. Cleric. p. 254. 20. V. 377. 21. Fr. inc. 689. 22. V. 473. 23. Fr. 163.

24. *Εὐριπίδου Πειρίθου.*

Οὐκ οὖν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσόν ἐστ' ἢ ζῆν κακῶς;

25. *Εὐριπίδου.*

Τοὺς ζῶντας εὖ δρᾶν· κατθανὼν δὲ πᾶς ἀνὴρ
γῆ καὶ σκιά· τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.

26. *Διογένους.*

Διογένης εἰπόντος τινὸς, χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν· Οὐκ, εἶπεν, ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν.

27. *Ἐπικτήτου.*

Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι· τοῦ γὰρ ζῆν κακῶς τὸ τεθνάναι κρεῖσσον.

28. *Πύῤῥωνος.*

Πύῤῥων ἔλεγε μηδὲν διαφέρειν ζῆν ἢ τεθνάναι. Και τις ἔφη πρὸς αὐτόν· Τί οὖν σὺ οὐκ ἀποθνήσκεις; ὁ δὲ, Ὅτι, εἶπεν, οὐδὲν διαφέρει.

29. *Ἐπικτήτου.*

Θαυμαστὴ ἡ φύσις καὶ, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, φιλόζωος. Τὸ γοῦν σῶμα, τὸ πάντων ἀηδέστατον καὶ ῥυπαρώτατον, στέργομεν καὶ θεραπεύομεν· εἰ γὰρ ἔδει πέντε μόναις ἡμέραις θεραπεῦσαι τὸ τοῦ γείτονος σῶμα, (*) οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν· ὅρα γὰρ οἷόν ἐστιν, ἕωθεν ἀναστάντα τρίβειν τοὺς ὀδόντας τοὺς ἀλλοτρίους καί τι τῶν ἀναγκαίων ποιήσαντα ἀπονίζειν ἐκεῖνα τὰ μέρη. Τῷ ὄντι θαυμαστόν ἐστι φιλεῖν πρᾶγμα, ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Νάττω τουτονὶ τὸν θύλακον· εἶτα κενῶ. Τί τούτου βαρύτερον; Ἀλλὰ θεῷ δεῖ με ὑπηρετεῖν. Διὰ τοῦτο μένω καὶ ἀνέχομαι λούων τὸ δύστηνον τοῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων·

24. Fr. 8. 25. Meleagr. fr. 20. 27. Fr. 92. 28. Epicteto tribuit Schweighaeuser. Fr. 93. *Gaisf.* 29. Fr. 94.

ὅτε δὲ νεώτερος ἦν καὶ ἄλλο τι προσέταττέ μοι, καὶ ὅμως ἠνειχόμην αὐτοῦ. Διὰ τί οὖν οὐκ ἀνέχεσθε, ὅταν ἡ δοῦσα ἡμῖν φύσις τὸ σῶμα ἀφαιρῆται; Φιλῶ φησιν αὐτό. Οὐκ οὖν ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸ τὸ φιλεῖν ἡ φύσις σοι δέδωκεν; Ἡ δ' αὐτὴ λέγει, Ἄφες αὐτὸ ἤδη καὶ μηκέτι πρᾶγμα ἔχε.

30. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐὰν νέος τελευτᾷ τὸν βίον, ἐγκαλεῖ τοῖς θεοῖς, ὅτι δέον αὐτὸν ἤδη ἀναπεπαῦσθαι πρᾶγμα ἔχει, καὶ οὐδὲν ἧττον, ὅταν προσίῃ ὁ θάνατος, ζῆν βούλεται καὶ πέμπει παρὰ τὸν ἰατρὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μηδὲν ἀπολιπεῖν προθυμίας καὶ ἐπιμελείας. Θαυμαστοὶ, ἔφη, ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες μήτε ἀποθνήσκειν.

31. *Πλάτωνος.*

Τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου δὲ, τὸν ἐλάσσω ἀμείνονα ὄντα παντὶ πάντως προαιρετέον.

32. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἄμεινον ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ, κακῶς ἄρ' ἀναγκάζῃ ζῆν.

33. *Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.*

34. *Ἀπολλώνιος Κορνηλιανῷ.*

Βραχὺς ὁ βίος ἀνθρώπῳ εὖ πράττοντι, δυστυχοῦντι δὲ μακρός.

35. *Ἰούνκου ἐκ τοῦ Περὶ Γήρως.*

Ὃς δ' εἰδοίη ἀληθὴς εἶναι καὶ αὖ ἐπίσης ὠφελήσειν τε καὶ διδάξειν τὰ ὄντα νεανίσκους τε καὶ γέροντας καὶ τὴν ἄλλην ἡλικίαν, ὧδέ μοι εἰρήσεται. Πάντα μὲν ὅσα

30. Fr. 95. 33. Apol. Socr. extr.

γίγνεται καθ' ἡντινοῦν αἰτίαν, ἀνάγκη λυθῆναι· τὸ γὰρ ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον μόνῳ θείῳ προσήκει, τὸ δὲ ὑπὸ τεχνίτου συστὰν ἔκ τινος ὕλης προσδέχεται φθοράν. Ὁπότε καὶ φυτοῖς ἅπασι καὶ λίθοις καὶ σιδήρῳ μεταβολὴν ἴσμεν ξυμβαίνουσαν ὁμοίαν θανάτῳ, δένδροις μὲν καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ξύλοις σηπεδόνα, λίθοις δὲ διάλυσιν, σιδήρῳ δὲ ἰόν. Φασὶ δὲ καὶ τὸν κόσμον αὐτὸν, διότι ἐγένετο, κατὰ γνώμην μέντοι τοῦ ποιήσαντος θεοῦ λελύσθαι ποτὲ ἐκ μέρους καὶ αὖθις λυθήσεσθαι εἴς τε πῦρ καὶ ὕδωρ. Ἀνθρώπῳ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἡμέροις τε καὶ ἀγρίοις ἐξιέναι τοῦ βίου πᾶσα ἀνάγκη. Καὶ σοὶ μὲν ἴσως, μᾶλλον δὲ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀμυήτων φιλοσοφίας δόξει τὸ πρᾶγμα χαλεπὸν εἶναι διὰ τὰ προειρημένα· εὖ δὲ ἴσθι ἐξεταζόμενον, αἱρετώτερον φανεῖται τῆς περισπουδάστου ζωῆς. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἐνοχλεῖ τοῖς ἀνθρώποις ὁ βραχὺς πόνος οὐδὲ λύπη καὶ ταλαιπωρία ξύντομος, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προσηκόντων εἰς σώματος ἐπιμέλειαν εὔροια πάρεστιν οὐδὲ ὑγίεια συνεχὴς, οὐδὲ μὴν αἱ θαυμαζόμεναι παρά τισιν ἡδοναὶ καθ' ἑαυτὰς (*) εἰλικρινεῖς τε καὶ ῥᾴδιαι γίγνονται τοῦ μὲν ἀνιῶντος προκαταρχομένου καὶ ὥσπερ ἀπογεννῶντος αὐτὰς, τοῦ δὲ οἰκείου βραχεῖαν καὶ ὀλιγοχρόνιον ἔχοντος τὴν τέρψιν· πόλεμοι δὲ καὶ μάχαι καὶ πράξεις ἐπίπονοι, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, ὁποῖά ἐστιν, εἴ τις ἐθέλοι μαρτύρια ποιήσασθαι τὰ ἔργα ἐπὶ τοῖς λόγοις, οὐδὲ γὰρ ἐπὶ θανάτοις οἰκείων καὶ φίλων ὁποῖα δρῶσι πατέρες ἢ μητέρες, καιρὸς ἐπιτήδειος ὁ παρὼν ἐξηγήσασθαι· ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐπὶ τὸ πλουτεῖν μεταβολὰς οὐδὲ κινδύνους ὑπομένουσιν ἑκάστων διὰ γῆς καὶ θαλάττης. Ἐπὶ πᾶσι γὰρ ὁ δαίμων τέτακται, μεταποιεῖν τἀγαθὰ καὶ διώκειν ἀντεισά-

γων αὐτοῖς τὰς συμφοράς. Ὁ δὲ θάνατος ἄδηλον μὲν εἰ φύσιν ἔχει τῆς ἀληθοῦς ζωῆς, τοῦ ζῆν ὑπό τινων ἀποτεθνηκέναι λεγομένου· ὅσα μέντοι ἀγαθὰ παρέχει δεξάμενος ἡμᾶς ἀδεῶς τε καὶ πιστῶς, ἀκούετε. Τὰ μὲν γὰρ ἐνοχλοῦντα ταῖς ψυχαῖς σώματα μυρίων ὄντα κακῶν αἴτια ἐπιστὰς διέλυσεν, ἀποδιδοὺς αὐτὰ τοῖς στοιχείοις καὶ προστιθεὶς ἅπερ ἐξ αὐτῶν ὥσπερ ἐδανείσατο· τὰς δὲ ψυχὰς ἄγει ἐπὶ τὸν ἀειδῆ τόπον, ἔνθα δικασταί τε καὶ ἀψευδεῖς θεοὶ τῶν τε δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων κάθηνται κρίνοντες, κατὰ μίαν ταττομένας εἰς τὸν προεληλυθότα δῆμον, αἵ τε ἀπαλλαττόμεναι τῶν δικαιωτηρίων τυχοῦσαι νίκης ἐπὶ πεδία Ἠλύσια καὶ τὰς ἐκεῖσε εὐπαθείας ἐκπέμπονται, καὶ εἰσὶ φίλαι τε καὶ κοινωνοὶ δαιμόνων τε καὶ ἡρώων, οὓς τέως ἀκοῇ παραλαμβάνουσαι ἐθαύμαζον, στρατηγῶν τε καὶ βασιλέων οὐκ ἀπολείπονται· τὰς δὲ χαλεπὰς καὶ ἀδίκους μεταβολὴ καταλαμβάνει καὶ οὐκέτι ἀφικνοῦνται ἐς τὸ φῶς.

36. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου.*

Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ ὥς γε σὺ λέγεις, δεινὸς ὁ βίος. Οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε λέγει, λέγων·

τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν;

καὶ ἡμεῖς δὲ τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ἤδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο, ἐν ᾧ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν ἄνω κάτω, καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνὴρ, ἴσως Σικελικός τις ἢ Ἰταλικὸς, παράγων

36. Pag. 492. E.

τῷ ὀνόματι, διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πιστικὸν ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀμυήτους· τῶν δὲ ἀνοήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανὸν, ὡς τετρημένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. Τοὐναντίον δὴ οὗτός σοι, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται, ὡς τῶν ἐν ᾄδου τὸ ἀειδὲς δὴ λέγων, οὗτοι ἀθλιώτατοι εἶεν οἱ ἀμύητοι καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ· τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει, ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπείκασε τὴν τῶν ἀνοήτων ὡς τετρημένην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν δι᾽ ἀπιστίαν τε καὶ λήθην.

37. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Σώτειραν Ἐπιστολῆς.

(*) Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὦ Σώτειρα, οὔτε ὁ θάνατος αἰσχρὸν οὔτε τι καλὸν εἶναι. Ὅρος δὲ ζωῆς οὐχ εἷς πάντων, ἀνισάριθμον ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον τῆς γενέσεως τῇ ἰσχύϊ ἢ ἀῤῥωστίᾳ. Τὴν δὲ πρόφασιν πότε μὲν αἰσχρὰν οὖσαν ἐφέλκεσθαι θάνατον, ὅπου δὲ καλὴν καὶ πρεπώδη.

38. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου.

Ὅτι τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον τὸ ὑπολειφθὲν σῶμα γεῶδες ὂν καὶ ἄλογον οὐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος. Ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ψυχὴ, ζῶον ἀθάνατον, ἐν θνητῷ καθειργμένον φρουρίῳ· τὸ δὲ σκῆνος τουτὶ πρὸς κακοῦ περιήρμοσεν ἡ φύσις, ᾧ τὰ μὲν ἥδοντα ἀμυχιαῖα καὶ πτηνὰ καὶ πλείοσιν ὀδύναις ἀνακεκραμένα, τὰ δὲ ἀλγεινὰ ἀκραιφνῆ καὶ πολυχρόνια καὶ τῶν ἡδόντων ἄμοιρα· νόσους δὲ καὶ φλεγμονὰς τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ τὰς ἐντὸς κακότητας,

38. P. 365

οἷς ἀναγκαστῶς ἅτε παρεσπαρμένη τοῖς πόροις ἡ ψυχὴ συναλγοῦσα τὸν οὐράνιον ποθεῖ καὶ σύμφυλον αἰθέρα καὶ διψᾷ τῆς ἐκεῖ διαίτης καὶ χορείας ὀριγνωμένη, ὥστε ἡ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴ κακοῦ τινός ἐστιν εἰς ἀγαθὸν μεταβολή.

39. Σωκράτους.

Ἐν τῷ βίῳ καθάπερ ἐν θεάτρῳ ἄχρι τούτου δεῖ παραμένειν, ἄχρις οὗ τὴν τῶν ἔργων θέαν ἐπιτερπῆ εἶναι συμβαίνει.

40. Ἡροδότου.

Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν δακρύεις. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι, ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε ἐόντων τοσούσων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζωὴν πεπόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτως ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκεν οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐχὶ ἅπαξ τεθνάναι μᾶλλον βούλεσθαι ἢ ζῆν· αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκεῖν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. Οὕτω ὁ μὲν θάνατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζωῆς καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ. ΡΚΒ.

1. Βακχυλίδου Ὕμνων.

Αἰαῖ τέκος ἁμέτερον,

40. VII. 46.

μεῖζον ἢ πενθεῖν ἐφάνη κακόν,
ἀφθέγκτοισιν ἴσον.

2. Αἰσχύλου Ἡρακλειδῶν.

Οὐ γάρ τι μεῖζον ἄλλο τοῦδε πείσομαι.

3. Σόλωνος.

Μηδέ μοι ἄκλαυστος θάνατος μόλοι, ἀλλὰ φίλοισι
καλλείποιμι θανὼν ἄλγεα καὶ στοναχάς.

4. Εὐριπίδου Τρῳάδων.

Ὡς ἡδὺ δάκρυα τοῖς κακῶς πεπονθόσι
θρήνων τ' ὀδυρμοὶ μοῦσά θ', ἢ λύπας ἔχει.

5. Ὁμήρου Ὀδυσσείας.

Τοῦτό νυ καὶ γέρας οἶον ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι
(*) κείρασθαί τε κόμην, βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν.

6. Τοῦ αὐτοῦ Ἰλιάδος.

Πάτροκλον κλαίωμεν· ὃ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

7. Εὐριπίδου Ἀρχελάου.

Ἔστι καὶ παρὰ δάκρυσι κείμενον ἡδὺ βροτοῖς,
ὅταν ἄνδρα φίλον στενάχῃ τις ἐν οἴκῳ.

8. Εὐριπίδου Οἰνόμαος.

Ἀλλ' ἔστι γὰρ δὴ κἀν κακοῖσιν ἡδονὴ
θνητοῖς, ὀδυρμοί, δακρύων τ' ἐπιῤῥοαί·
ἀλγηδόνας δὲ ταῦτα κουφίζει φρενῶν,
καὶ καρδίας ἔλυσε τοὺς ἄγαν πόνους.

9. Εὐριπίδου Φρίξῳ.

Καὶ γὰρ πέφυκε τοῦτ' ἐν ἀνθρώπου φύσει·
ἢν καὶ δίκῃ θνήσκῃ τις, οὐχ ἧσσον ποθεῖ
πᾶς τις δακρύειν τοὺς προσήκοντας φίλους.

10. Σοφοκλέους Τεύκρου.

2. Fr. 67. 4. V. 604. 5. Odyss. IV. 197. 6. Il. XXIII. 9.
7. Fr. 27. 8. Fr. 5. 9. Fr. 10. 10. Fr. 508.

Ὡς ἄρ', ὦ τέκνον, κενὴν
ἐτερπόμην σου τέρψιν εὐλογουμένου,
ὡς ζῶντος· ἡ δ' ἄρ' ἐν σκότῳ λαθοῦσά με
ἔσαιν' Ἐριννὺς ἡδοναῖς ἐψευσμένον.

11. Σοφοκλέους.

Θανόντι κείνῳ συνθανεῖν ἔρως μ' ἔχει.
ἥξεις· ἐπείγου μηδὲν εἰς τὸ μόρσιμον.

12. Φιλήμονος.

Τί δὴ ποιεῖς πλέον; οὐδέν· ἡ λύπη δ' ἔχει,
ὥσπερ τὸ δένδρον τοῦτο καρπόν, τὸ δάκρυον.

13. Δημοσθένους ἐξ Ἐπιστολῶν.

Ἀλλ' ἔχει τινὰ τοῖς ἀδικουμένοις ῥαστώνην τὸ λέγειν, ἃ πάσχουσιν, ὥσπερ τοῖς ἀλγοῦσι τὸ στένειν.

14. Σόλωνος.

Σόλων ἀποβαλὼν υἱὸν ἔκλαιεν· εἰπόντος δέ τινος πρὸς αὐτόν, ὡς οὐδὲν προὔργου ποιεῖ κλαίων· Δι' αὐτὸ γάρ τοι τοῦτο, ἔφη, κλαίω.

15. Ὀβρίμου ὑπὲρ Πρωτογόνου.

Ἔστι δὲ ἀνθρώποις καὶ θρήνων χάρις καὶ ταύτην ἔδωκεν ἡμῖν παραμυθίαν ἡ φύσις ἐν ταῖς τύχαις.

16. Πλάτωνος Νόμων ιβ'.

Δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα ἐπιτάττειν ἢ μή, ἄμορφον· θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν, ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερὸν προάγειν τῶν ὁδῶν, κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι.

11. Fr. inc. 690. 12. Cleric. p. 328. 13. Pag. 1485.
16. Pag. 959.

ΠΕΡΙ ΤΑΦΗΣ. ΡΚΓ.

1. Εὐριπίδου Πολυΐδῳ.

Ἀνθρώπων δὲ μαίνονται φρένες,
δαπάνας ὅταν θανοῦσι πέμπωσιν κενάς.

2. Μενάνδρου Περινθίας.

Οὐ πώποτ᾽ ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν.
εἰς τὸν ἴσον ὄγκον τῷ σφόδρ᾽ ἔρχετ᾽ εὐτελεῖ.

3. Μοσχίωνος.

Ἐάσατ᾽ ἤδη γῇ καλυφθῆναι νεκρούς·
ὅθεν δ᾽ ἕκαστον εἰς τὸ σῶμ᾽ ἀφίκετό,
ἐνταῦθ᾽ ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
τὸ σῶμα δ᾽ εἰς γῆν. Οὔ τι γὰρ κεκτήμεθα
ἡμέτερον αὐτὸ, πλὴν ἐνοικῆσαι βίον·
κἄπειτα τὴν θρέψασαν αὐτὸ δεῖ λαβεῖν.

4. Εὐριπίδην Ἀνδρομέδας.

Τὸ ζῆν ἀφέντες τὸ κατὰ γῆν τιμῶσί σου.
Κενόν γ᾽· ὅταν γὰρ ζῇ τις, εὐτυχεῖ, Κρέων.

5. Λάωνος ἐκ Διαθηκῶν.

Τῶν γὰρ μετ᾽ ἐμαυτὸν εἰκόνος καὶ μνημάτων
ἀεὶ καταφρονῶν, ζῶν ἔχειν τί βούλομαι.

6. Ὁμήρου Ὀδυσσείας.

Σῆμά τε οἱ χεῦσαι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεΐξαι.

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἰλιάδος.

(*) Ὄφρα ἑ ταρχύσωσι κασίγνητοί τε ἔται τε
τύμβῳ τε στήλῃ τε· τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλὰ χρὴ τὸν μὲν καταθάπτειν, ὅς κε θάνῃσι,
νηλέα θυμὸν ἔχοντας, ἐπ᾽ ἤματι δακρύσαντας.

1. Fr. 5. 2. Cleric. p. 146. 4. Fr. 26. 6. I. 291. 7. XVI. 674. 8. Il. XIX. 228.

9. Θουκυδίδου.

Ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.

10. Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ Συμμίκτου Ἱστορίας.

Ὁ Σωκράτης, ἐπεὶ τὸ κώνειον ἔμελλε πίεσθαι, τῶν ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα ἐρομένων αὐτὸν, τίνα τρόπον ταφῆναι θέλει· Ὅπως ἂν ὑμῖν, ἀπεκρίνατο, ᾖ ῥᾷστον.

11. Διογένους.

Ἔλεγεν ὁ Διογένης, ὅτι ἂν μὲν κύνες αὐτὸν σπαράξωσιν, Ὑρκανία ἔσται ἡ ταφη· ἂν δὲ γῦπες, ἁπτέον· ἂν δὲ μηδεὶς προσέλθῃ, ὁ χρόνος καλλίω τὴν ταφὴν διὰ τῶν πολυτελεστάτων, ἡλίου καὶ ὄμβρου.

12. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Κίοι τοὺς ἀποθανόντας κατακαύσαντες καὶ ὀστολογήσαντες ἐν ὅλμῳ τὰ ὀστᾶ καταπτίσσουσιν, εἶτα ἐνθέντες εἰς πλοῖον καὶ κόσκινον λαβόντες ἀναπλέουσιν εἰς πέλαγος καὶ πρὸς τὸν ἄνεμον ἐξοδιάζουσιν, ἄχρις ἂν πάντα ἐκφυσηθῇ καὶ ἀφανῆ γένηται.

Ταῦροι, Σκυθικὸν ἔθνος, τοῖς βασιλεῦσι τοὺς εὐνουστάτους τῶν φίλων συγκαταθάπτουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποθανόντος φίλου ἢ μέρος ἢ τὸ ὅλον ἀποτέμνει ὠτίον πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος.

Σινδοὶ τοσούτους ἐχθῦς ἐπὶ τοὺς τάφους ἐπιβάλλουσιν, ὅσους πολεμίους ὁ θαπτόμενος ἀπεκτονὼς ᾖ.

Κολχοὶ τοὺς τελευτήσαντας οὐ θάπτουσιν, ἀλλὰ κρεμῶσιν ἀπὸ δένδρων.

Φρύγες οὐ κατορύττουσι τοὺς ἱερεῖς τελευτήσαντας, ἀλλ᾽ ἐπὶ λίθους δεκαπήχεας τιθέασιν ὀρθούς.

Πάνηβοι Λίβυες, ὅταν αὐτοῖς βασιλεὺς ἀποθάνῃ, τὸ

9. II. 43. 10. Locum non Aeliani esse monet Perizonius p. 1054. *Gaisf.*

μὲν σῶμα κατορύττουσι, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀποκόψαντες καὶ χρυσώσαντες ἀνατιθέασιν ἐν ἱερῷ.

Ἰνδοὶ συγκατακαίουσιν, ὅταν τελευτήσωσι, τῶν γυναικῶν τὴν προσφιλεστάτην. Αὐτῶν δὲ ἐκείνων ἀγὼν μέγιστος γίγνεται, σπουδαζόντων νικῆσαι ἑκάστην τῶν φίλων.

Τὸ αὐτὸ καὶ Ἡρόδοτος ἐν πέμπτῃ ἱστοριῶν παρὰ Σκυθῶν τῶν ὕπερθεν Κριστονέων γίγνεσθαι λέγει.

13. Ἡροδότου Ἱστορίας τρίτης.

Πέρσαι καὶ Αἰγύπτιοι οὐχ ὅσιον ἡγοῦνται τοὺς νε-
κροὺς καίειν· Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσιν εἶναι τὸ πῦρ,
διὸ οὐδὲ δίκαιον εἶναι λέγουσι θεῷ νέμειν νεκρὸν ἀν-
θρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται τὸ πῦρ θηρίον εἶ-
ναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τάπερ ἂν λάβῃ,
πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατε-
σθιομένῳ· οὐκ οὖν θηρίοισι οὐδαμῶς σφιν νόμος ἐστὶ
τὸν νέκυν διδόναι, καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσιν, μὴ κεί-
μενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ.

14. Πλάτωνος Νόμων δ'.

(*) Οὔσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ ἐλλειπούσης, τῆς δὲ μετρίας τὴν μίαν ἑλόμενος σὺ τὴν μέσην ταύτην προστάττεις καὶ ἐπῄνεσας ἁπλῶς. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρουσα εἴη πλούτῳ καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο, ἐν τῷ ποιήματι τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ἐπαινοίην, φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεᾶ, μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι.

15. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ή περὶ τῆς Κύρου παιδείας.

Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργυρῷ μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, ἀλλ' ὡς τάχιστα τῇ γῇ ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον ἢ τὸ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; Ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους.

13. III. 16. 14. Pag. 719. 15. VIII. 7, 25.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΚΑ. ΡΚΔ.

1. Ὁμήρου Ἰλιάδος ώ.

Ἴσχεο μηδ' ἀλίαστον ὀδύρεο σὸν κατὰ θυμόν·
οὐ γάρ τι πρήξεις ἀκαχήμενος υἷέος αἰνῶς,
οὐδέ μιν ἀνστήσεις, πρὶν καὶ κακὸν ἄλλο πάθησθα.

2. Τοῦ αὐτοῦ Ἰλιάδος ταῦ.

Γαστέρι δ' οὔ πώς ἐστι νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιούς.

3. Ὁμήρου.

Μέλλει μέν πού τις καὶ φίλτερον ἄλλον ὀλέσσαι,
ἠὲ κασίγνητον ὁμογάστριον ἠὲ καὶ υἱόν.
ἀλλ' ἤτοι κλαύσας καὶ ὀδυρόμενος μεθέηκε·
τλητὸν γὰρ μοῖραι θυμὸν θέσαν ἀνθρώποισι.

4. Καὶ γάρ τ' ἠΰκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου,
τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο,
ἓξ μὲν θυγατέρες, ἓξ δ' υἱέες ἡβώοντες.

5. Σιμωνίδου.

Τοῦ μὲν θανόντος οὐκ ἂν ἐνθυμοίμεθα,
εἴ τι φρονοῖμεν, πλεῖον ἡμέρας μιᾶς.

6. Μενάνδρου.

Ἐπὶ τοῦτ' ἐγένοντο πάντες ἔνθα λήξομεν.

1. V. 549. 2. V. 225. 3. Il. XXIV. 46. 4. Il. XXIV. 602.
6. Cleric. p. 256.

ἀνθρωπίνως χρὴ τὰς τύχας φέρειν, ξένε.
τὰ κοινὰ κοινῶς δεῖ φέρειν συμπτώματα.

7. Εὐριπίδου Ἰνοῦς.

Γίγνωσκε τἀνθρώπεια μηδ' ὑπερμέτρως
ἄλγει· κακοῖς γὰρ οὐ σὺ πρόσκεισαι μόνη.

8. Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.

Πέπονθεν, οἷα καὶ σὲ καὶ πάντας μένει.

9. Θεόγνιδος.

Τόλμα, θυμὲ, κακοῖσιν ὁμῶς ἄτλητα πεπονθώς·
δειλῶν τοι κραδίη γίγνεται ὀξυτέρη.
μηδὲ σύ γ' ἀπρήκτοισιν ἐπ' ἔργμασιν ἄλγος ἀέξων
ἔχθει, μηδ' ἄχθου, μηδὲ φίλους ἀνία,
μηδ' ἐχθροὺς εὔφραινε, θεῶν δ' εἱμαρμένα δῶρα
οὐκ ἂν ῥηϊδίως θνητὸς ἀνὴρ προφύγοι.

10. Φιλήτα Παιγνίων.

Ἐκ θυμοῦ κλαῦσαί με τὰ μέτρια, καί τι προσηνὲς
εἰπεῖν, μεμνῆσθαί τ' οὐκ ἔτ' ἐόντος ὁμῶς.

11. Φιλέα Ἐπιγραμμάτων.

(*) Οὐ κλαίω ξείνων σε φιλαίτατε· πολλὰ γὰρ ἔγνως
καλά· κακῶν δ' αὖ σοι μοῖραν ἔνειμε θεός.

12. Εὐφορίωνος.

Τῷ καὶ μέτρια μέν τις ἐπὶ φθιμένῳ ἀκάχοιτο,
μέτρια καὶ κλαύσειεν· ἐπεὶ καὶ πάμπαν ἄδακρυν
μοῖραι ἐπημήναντο.

13. Ὀδυσσείας δ'.

Αἰψηρὸς δὲ κόρος κρυεροῖο γόοιο.

14. Ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένους, αὐτοὶ δ' ἀκηδέες εἰσίν.

7. Fr. 22. 8. Fr. 5. 9. V. 1023. 13. V. 103. 14. Il. XXIV. 525.

15. Στησιχόρου.

Ἀτελέστατα γὰρ καὶ ἀμήχανα τοὺς θανόντας κλαίειν.

16. Εὐριπίδου Μελανίππης.

Τί τοὺς θανόντας οὐκ ἐᾷς τεθνηκέναι,
καὶ τἀκχυθέντα συλλέγεις ἀλγήματα;

17. Σοφοκλέους Σκυρίων.

Ἀλλ' εἰ μὲν ἦν κλαίουσιν ἰᾶσθαι κακὰ
καὶ τὸν θανόντα δακρύοις ἀνιστάναι,
ὁ χρυσὸς ἧττον κτῆμα τοῦ κλαίειν ἂν ἦν.
νῦν δ', ὦ γεραιὲ, ταῦτ' ἀνηνύτως ἔχει,
τὸν μὲν τάφῳ κρυφθέντα πρὸς τὸ φῶς ἄγειν.
καί μοι γὰρ ἂν πατήρ τε δακρύων χάριν
ἀνῆκτ' ἂν εἰς φῶς.

18. Φιλήμονος Σαρδίου.

Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
ἠλλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα δόντες χρυσίον.

19. Τιμοκλέους.

Ὦ 'τὰν ἄκουσον, ἤν τί σοι δοκῶ λέγειν·
ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
καὶ πολλὰ λυπήρ' ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
παραψυχὰς οὖν φροντίδων ἀνεύρατο
ταύτας· ὁ γὰρ νοῦς τῶν ἰδίων λήθην λαβὼν
πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει
μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε παιδευθεὶς ἅμα·
τοὺς γὰρ τραγῳδοὺς πρῶτον, εἰ βούλει, σκόπει,
ὡς ὠφελοῦσι πάντας. Ὢν μὲν γὰρ πένης
πτωχότερον αὑτοῦ καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
γενόμενον, οὕτω τὴν πενίαν ῥᾷον φέρει.

16. Fr. 8. 17. Fr. 501. 18. Cleric. p. 328.

ὁ νοσῶν τι μανικὸν, Ἀλκμαίων᾽ ἐσκέψατο.
ὀφθαλμιᾷ τις, εἰσὶ Φινεῖδαι τυφλοί.
τέθνηκέ τῳ παῖς, ἡ Νιόβη κεκούφικε.
χωλός τίς ἐστι, τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
γέρων τις ἀτυχεῖ, κατέμαθεν τὸν Οἰνέα.
ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον᾽ ἢ πέπονθέ τις
ἀτυχήματ᾽ ἄλλοις γεγονότ᾽ ἐννοούμενος,
τὰς αὐτὸς αὑτοῦ συμφορὰς ἧττον στένει.

20. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Παλαιὰ καινοῖς δακρύοις οὐ χρὴ στένειν.

21. Φιλιππίδου.

Ὁ κοινὸς ἰατρός σε θεραπεύσει χρόνος.

22. Μενάνδρου.

Πάντων ἰατρὸς τῶν ἀναγκαίων κακῶν
χρόνος ἐστὶν, οὗτος καὶ σὲ νῦν ἰάσεται.

23. Ὁμήρου.

Τέκνον ἐμὸν, τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
σὴν ἔδεαι κραδίην;

24. Πυθαγόρου.

Φείδεο τῆς ζωῆς, μή μιν καταθυμοβορήσῃς.

25. Διφίλου.

Λύπης δὲ πάσης γίγνετ᾽ ἰατρὸς χρόνος.

26. Φιλήτα Δημητρός.

(*) Ἀλλ᾽ ὅτ᾽ ἐπὶ χρόνος ἔλθῃ, ὃς ἐκ Διὸς ἄλγεα πέσσειν
ἔλλαχε, καὶ πενθέων φάρμακα μοῦνος ἔχει.

Φιλήτα Δημητρός.

Καὶ γάρ τις μελέοιο κορεσσάμενος κλαυθμοῖο,
κήδεα δειλαίων εἷλεν ἀπὸ πραπίδων.

27. Ἀντιφάνους ἐξ Ἀφροδισίου.

20. Fr. 1. 22. Cleric. p. 286. 23. Il. XXIV. 128.

Πενθεῖν δὲ μετρίως τοὺς προσήκοντας φίλους.
οὐ γὰρ τεθνᾶσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν,
ἣν πᾶσιν ἐλθεῖν ἔστ᾽ ἀναγκαίως ἔχον,
προεληλύθασιν· εἶτα χἠμεῖς ὕστερον
εἰς ταὐτὸ καταγωγεῖον αὐτοῖς ἥξομεν,
κοινῇ τὸν ἄλλον συνδιατρίψοντες χρόνον.

28. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Παῦσαι δὲ λύπης τῶν τεθνηκότων ὕπερ·
πᾶσιν γὰρ ἀνθρώποισιν ἥδε πρὸς θεῶν
ψῆφος κέκρανται κατθανεῖν τ᾽ ὀφείλεται.

29. Εὐριπίδου Τημένισι.

Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισι κατθανεῖν μένει,
κοινὸν δ᾽ ἔχοντες αὐτὸ κοινὰ πάσχομεν
πάντες· τὸ γὰρ χρεὼν μεῖζον ἢ τὸ μὴ χρεών.

30. Ἀρχιλόχου.

Κήδεα μὲν στονόεντα, Περίκλεες, οὔτε τις ἀστῶν
μεμφόμενος θαλίῃς τέρψεται οὐδὲ πόλις.
τοίους γὰρ κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
ἔκλυσεν, οἰδαλέους δ᾽ ἀμφ᾽ ὀδύνῃς ἔχομεν
πνεύμονας· ἀλλὰ θεοὶ γὰρ ἀνηκέστοισι κακοῖσιν,
ὦ φίλ᾽, ἐπὶ κρατερὴν τλημοσύνην ἔθεσαν
φάρμακον· ἄλλοτε δ᾽ ἄλλος ἔχει τόδε· νῦν μὲν ἐς ἡμέας
ἐτράπεθ᾽, αἱματόεν δ᾽ ἕλκος ἀναστένομεν.
ἐξαῦτις δ᾽ ἑτέρους ἐπαμείψεται· ἀλλὰ τάχιστα
τλῆτε, γυναικεῖον πένθος ἀπωσάμενοι.

31. Πολυαίνου.

Ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι μὴ λυποῦ, ἀναγκαῖον γὰρ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς αἰσχρῶς τελευτῶσιν.

32. Ἀμάσιος.

28. V. 1271. 29. Fr. 15.

Ἄμασις πρός τινα τὸν υἱὸν ἀποβαλόντα εἶπεν, Εἰ ὅτε μηδέπω ἦν οὐκ ἐλύπου, μηδὲ νῦν λυπηθῇς, ὅτε οὐκ ἔτ᾽ ἐστίν.

33. Δίωνος ἐκ τοῦ Χαριδήμου.

Τὰ μὲν καθ᾽ ἡμᾶς οὕτω γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. Χρὴ δὲ μὴ γιγνομένων χαλεπὸν ἡγεῖσθαι μηδὲ δυσχερῶς φέρειν, ὥσπερ ἐν δεινοῖς οὖσι. Παραινοῦσι δὲ ἄλλοι τε σοφοὶ καὶ οὐχ ἥκιστα Ὅμηρος λέγων, μηδαμῆ ἀπόβλητα εἶναι ἀνθρώποις θεῶν δῶρα, καλῶς ὀνομάζων τὰ δῶρα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ὡς ἅπαντα ἀγαθὰ ὄντα καὶ ἐπ᾽ ἀγαθῷ γιγνόμενα.

34. Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐν περιδείπνῳ τοῦ πενθοῦντος λαιμάργως ἐσθίοντος, Θάῤῥει βέλτιστε, εἶπεν, οὐ σοὶ μόνῳ ταῦτα γέγονεν.

35. Ἀπολλώνιος Νουμηνίῳ.

Οὐ θρηνητέον οἵων φίλων ἐστερήθημεν, ἀλλὰ μνημονευτέον, ὅτι μετὰ τῶν φίλων τὴν καλλίστην βιοτὴν ἐβιοτεύσαμεν.

36. Ὑπερίδου.

(*) Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθεσι παραμυθεῖσθαι. Τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται, ἀλλ᾽ ἡ φύσις ἑκάστου καὶ φιλία πρὸς τὸν τελευτήσοντα ὁρισμὸν ἔχει τοῦ λυπεῖσθαι. Ὅμως δὲ χρὴ θαῤῥεῖν καὶ τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον καὶ μεμνῆσθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς, ἧς καταλελοίπασιν. Οὐ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ᾽ ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. Εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ᾽ εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαιμονές τε γεγόνασι κατὰ πάντα. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται· ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοίπασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὔνοια ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μέν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· εἰ δ᾽ ἔστιν αἴσθησις ἐν ᾅδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἴη τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

37. Ἀπολλώνιος Θεαιτήτῳ.

Τὸ λυπούμενον ἀλλοτρίοις κακοῖς παραμυθοῦ.

38. Εὐσεβίου.

Ἀνιηροῦ τευ προσπεσόντος ἔπειτα χαλεπαίνειν τοῖς θεοῖς, μεῖζον κακόν ἐστι ζητέειν.

39. Εὐσεβίου.

Ἀνιηροῦ τευ προσπεσόντος, εἴ τι τοῦ παραστεῶτος ἐστὶν εὑρεῖν μεῖζον, ἐπιλέγεο καὶ εὑρὼν, ὅτι μὴ ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ μεῖον ἔχεις, ἀσπάζεο.

40. Διονυσίου Ἁλικαρνάσεως.

Τοῖς δὲ ἀνθισταμένοις καὶ μὴ καταπίπτουσι κουφότερα γίγνεται τὰ κακά.

41. Σωκράτους.

Πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος καὶ δεῖ, ὥσπερ ψῆφόν τινα, τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον· οὐ γάρ ἐστιν ἄνωθεν βαλεῖν οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον.

42. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς.

Ἀλλ᾽ οὔτε ἐπὶ θανάτῳ προσήκει τοσοῦτον πένθος εὑρέσθαι ἐπισταμένην, ὅτι ὁδοῦ ἀνθρωπίνης χρὴ νομίζειν

ἀρχὴν μὲν γένεσιν, τέλος δὲ θάνατον. Ἀπέθανε δὲ, ὅπερ ἂν καὶ ὁ μὴ θέλων ἔπαθε, τὸ δὲ καλῶς ἑκόντος τε ἔργον καὶ ἃ χρὴ παιδευθέντος. Μακάριος οὖν δὴ Γρύλλος καὶ ὅστις οὐ τὸ μήκιστον ἑλόμενος τοῦ βίου, τὸ δὲ μετὰ ἀρετῆς, καὶ εἰ βραχὺν οἱ ἔδωκεν αἰῶνα ὁ θεός.

43. Πλάτωνος.

Ἀνὴρ, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπιεικὴς τοιᾶσδε τύχης μετασχὼν, υἱὸν ἀπολέσας ἤ τι ἄλλο ὧν περὶ πλείστου ποιεῖται, ἐλέγομέν που καὶ τότε, ὅτι ῥᾷστα οἴσει τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Νῦν δὲ τόδε ἐπισκεψώμεθα, πότερον οὐδὲν ἀχθέσεται ἢ τοῦτο μὲν ἀδύνατον, μετριάσει δέ πως πρὸς λύπην. Οὕτω μᾶλλον, ἔφη, τό γε ἀληθές. Τὸ δὲ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ εἰπὲ, πότερον αὐτὸν μᾶλλον οἴῃ τῇ λύπῃ μάχεσθαί τε καὶ ἀντιτείνειν, ὅταν ὁρᾶται ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἢ ὅταν ἐν ἐρημίᾳ μόνος αὐτὸς καθ' αὑτὸν γίγνηται; Πολύ που, ἔφη, διοίσει, ὅταν ὁρᾶται. Μονωθεὶς δέ γε, οἶμαι, πολλὰ μὲν τολμήσει φθέγξασθαι, ἃ εἴ τις αὐτοῦ (*) ἀκούοι, αἰσχύνοιτ' ἄν· πολλὰ δὲ ποιήσει, ἃ οὐκ ἂν δέξαιτό τινα ἰδεῖν δρῶντα. Οὕτως ἔχει, ἔφη. Οὐκ οὖν τὸ μὲν ἀντιτείνειν διακελευόμενον λόγος καὶ νόμος ἐστί, τὸ δ' ἕλκον ἐπὶ τὰς λύπας αὐτὸ τὸ πάθος; Ἀληθῆ. Ἐναντίας δὲ δὴ ἀγωγῆς γιγνομένης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὸ αὐτὸ, ἅμα δύο ἔφαμεν δὴ ἀναγκαῖον εἶναι. Πῶς δ' οὔ; Οὐκ οὖν τὸ μὲν ἕτερον τῷ νόμῳ ἕτοιμον πείθεσθαι, ᾗ ὁ νόμος ἐξηγεῖται; Πῶς; Λέγει που ὁ νόμος, ὅτι κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς, καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων

43. Rep. X. p. 603.

ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς, ὅ τε δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα παραγίγνεσθαι ἡμῖν, τούτῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι, ἦ δ' ὅς, λέγεις; Τῷ βουλεύεσθαι, ἦν δ' ἐγὼ, περὶ τὸ γεγονὸς, καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα, ὅπου ὁ νοῦς αἱρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν. Ἀλλὰ μὴ προσπταίσαντας καθάπερ παῖδας ἐχομένους τοῦ πληγέντος ἐν τῷ βοᾶν διατρίβειν, ἀλλ' ἀεὶ ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν ἰατρικῇ θρηνῳδίαν ἀφανίζοντα. Ὀρθότατά γ' ἂν οὖν [τις, ἔφη,] πρὸς τὰς τύχας οὕτω προσφέροιτο. Οὐκ οὖν φαμεν τὸ μὲν βέλτιστον τούτῳ τῷ λογισμῷ ἐθέλει ἕπεσθαι; Δῆλον δή. Τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τε τοῦ πάθους καὶ πρὸς τοὺς ὀδυρμοὺς ἄγον καὶ ἀπλήστως ἔχον αὐτῶν, ἆρ' οὐκ ἀλόγιστον τε φήσομεν εἶναι καὶ ἀργὸν καὶ δειλίας φίλον; Φήσομεν οὖν.

ΟΤΙ ΟΥ ΧΡΗ ΠΑΡΟΙΝΕΙΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΕΤΕΛΕΥΤΗΚΟΤΑΣ. ΡΚΕ.

1. Ὁμήρου Ἰλιάδος ω.

Κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.

2. Ὁμήρου Ὀδυσσείας χ.

Οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι.

3. Μοσχίωνος ἐκ Φεραιῶν.

Κενὸν θανόντος ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιάν.

4. Ζῶντας κολάζειν, οὐ θανόντας εὐσεβές.

5. Ἀρχιλόχου.

Οὐ γὰρ ἐσθλὰ κατθανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν.

1. V. 54. 2. V. 412.

6. Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

Θάνατος γὰρ ἀνθρώποισι νεικέων τέλος
ἔχει· τί γὰρ τοῦδ᾽ ἐστὶ μεῖζον ἐν βροτοῖς;
τίς γὰρ πετραῖον σκόπελον οὐτάζων δορὶ
ὀδύναισι δώσει; τίς δ᾽ ἀτιμάζων νέκυς,
εἰ μηδὲν αἰσθάνοιντο τῶν παθημάτων;

7. Αἰσχύλου Ἕκτορος.

Καὶ τοὺς θανόντας εἰ θέλεις εὐεργετεῖν.
τὸ γοῦν κακουργεῖν ἀμφιδεξίως ἔχει
καὶ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι βροτούς.
ἡμῶν γε μέντοι νέμεσίς ἐσθ᾽ ὑπερτέρα
καὶ τοῦ θανόντος ἡ δίκη πράσσει κότον.

8. Διονυσίου Σωτείρας.

Πρὸς τὸν τελευτήσανθ᾽ ἕκαστος, κἂν σφόδρα
ὢν ἐχθρὸς ᾖ τις, γίγνεται φίλος τότε.

9. Εὐριπίδου Φοινισσῶν.

(*) Τοῖς γὰρ τεθνεῶσι χρὴ τὸν οὐ τεθνηκότα
τιμὰς διδόντα χθόνιον εὐσεβεῖν θεόν.

10. Τιμοκλέους Συνεργικά.

Τοῖς μὲν τεθνεῶσιν ἔλεος ἐπιεικὴς θεός,
τοῖς ζῶσι δ᾽ ἕτερον ἀνοσιώτατον, φθόνος.

11. Σοφοκλέους Λαρισσαίων.

Μηδὲ τῷ τεθνηκότι
τὸν ζῶντ᾽ ἐπαρκεῖν αὐτὸν ὡς θανούμενον.

12. Μιμνέρμου ἐκ Νεοπτολέμου.

Δεινοὶ γὰρ ἀνδρὶ πάντες ἐσμὲν εὐκλεεῖ
ζῶντι φθονῆσαι, κατθανόντα δ᾽ αἰνέσαι.

13. Σοφοκλέους Αἴαντι.

6. Fr. 17. 7. Phryg. fr. 243. 9. V. 1330. 11. Acris. fr. 66. 13. V. 1091.

Μενέλαε, μὴ γνώμας ὑποστήσας σοφὰς,
μήτ᾽ αὐτὸς ἐν θανοῦσιν ὑβριστὴς γένῃ.

14. Μοσχίωνος.

Τί κέρδος οὐκ ἔτ᾽ ὄντας αἰκίζειν νεκρούς;
τί τὴν ἄναυδον γαῖαν ὑβρίζειν πλέον;
ἐπὰν γὰρ ἡ κρίνουσα καὶ θ᾽ ἡδίονα
καὶ τἀνιαρὰ φροῦδος αἴσθησις φθαρῇ,
τὸ σῶμα κωφοῦ τάξιν εἴληφεν πέτρου.

15. Χείλωνος.

Τὸν τετελευτηκότα μὴ κακολόγει, ἀλλὰ μακάριζε.

16. Πλάτωνος Πολιτείας έ.

Ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας τε καὶ σμικρᾶς διανοίας τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει; ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι; Οὐδὲ σμικρὸν, ἔφη. Ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις.

17. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ᾗ τῶν κατ᾽ ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται. Ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ δέ εἰσι περιέχοντες λόγοι. Πιστεύειν τε ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεὼν περὶ τὰ τοιαῦτα οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις, πιστεύειν δ᾽ αὖ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ᾽ οὕτως ἔχειν, ἂν περ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται, [ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ᾽ ἐστὶ κατὰ

14. V. 469. 17. Legg. XI. p. 926.

φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβείσθων, οἳ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις ἔχουσιν· εἶτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχὰς, αἷς ἔστιν ἐν τῇ φύσει, τῶν αὐτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως,] καὶ τιμῶσί τε αὐτοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς.

ΟΤΙ ΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ Η ΜΝΗΜΗ ΔΙΑΡΡΕΙ ΤΑΧΕΩΣ. ΡΚϛ.

1. Εὐριπίδου.

Τύμβῳ γὰρ οὐδεὶς πιστὸς ἀνθρώπων φίλος.

2. Θανόντων δὲ καὶ λόγοι φίλοι προδόται.

3. Σοφοκλέους.

Φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαῤῥεῖ καὶ προδοῦσ᾽ ἁλίσκεται.

4. Ἀρχιλόχου.

Οὔ τις αἰδοῖος μετ᾽ ἀστῶν καίπερ ἴφθιμος θανὼν
γίγνεται· χάριν δὲ μᾶλλον τοῦ ζοοῦ διώκομεν
(*) οἱ ζοοὶ, κάκιστα δ᾽ αὐτῷ τῷ θανόντι γίγνεται.

5. Στησιχόρου.

Θανόντος ἀνδρὸς πᾶσ᾽ ἀπόλλυται χάρις.

6. Εὐριπίδου.

Ὡς σκαιὸς ἀνὴρ καὶ ξένοισιν ἄξενος,
καὶ μνημονεύων οὐδὲν ὧν ἐχρῆν φίλου.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Σπάνιον δ᾽ ἄρ᾽ ἦν θανοῦσιν ἀσφαλεῖς φίλοι,
κἂν ὁμόθεν ὦσι· τὸ γὰρ ἔχειν πλέον κρατεῖ
τῆς εὐσεβείας, ἡ δ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς χάρις
ἀπόλωλ᾽, ὅταν τις ἐκ δόμων ἔλθῃ θανών.

8. Χρόνος δ᾽ ἀμαυροῖ πάντα, κεἰς λήθην ἄγει.

1. Fr. inc. 49. 2. Menandro tribuit Gesnerus. Cleric. p. 256. *Gaisf.* 3. Aj. 1266. 6. Fr. inc. 50. 7. Fr. inc. 51.

ΓΝΩΜΑΙ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΑΛΑΚΩΣ ΚΑΙ ΥΠΤΙΩΤΕΡΩΣ ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΗΝ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΠΑΡΕΧΟΥΣΑΙ, ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ.

1. Ἀνιαρὸν μέν· πῶς γὰρ οὔ; τὸ μὴ ἐπικουφίζειν ἀτυχίας ἐλέῳ καὶ συμφορᾷ διὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀδοκήτως παραπιπτούσας, ἀλλ᾽ ὀνειδίζειν καὶ δριμυτέραν τὴν ὀδύνην ἐργάζεσθαι, ὑπέκκαυμα τοῦ πάθους καὶ τῆς δίκης διὰ τὸ ὁμογενὲς καθεστῶτας.

2. Βέλτιον ἐπὶ ξυροῦ ἢ ὄγκου βαίνειν μετὰ προλήψεως διὰ τὸ ἀβέβαιον καὶ ἀστάθμητον τοῦ βίου.

3. Γῆν ὥσπερ ἐπαμησάμενοι ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον προϊούσης τῆς μοχθηρίας, κατέχεαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἐχθροῖς γέλωτα ὤφλησαν· ὡς καὶ οἱ ἐπιγενόμενοι ὀφλισκάνουσιν.

4. Δεινὴ πέφυκεν ἡ συνήθεια κόρον ἀπογεννῆσαι καὶ φύσιν ἐκ παραλλήλου μεταποιῆσαι.

5. Εὖ παθοῦσι τοῖς φίλοις οἱ πολλοὶ ἥδονται, δυσπαθοῦσι δὲ εὐαρίθμητοι συμπάσχουσι κακῷ τὸ κακὸν παρηγοροῦντες.

6. Ζωὴν ἀμείψασθαι χειρίστης τὴν κρατίστην ἐπιπονώτερον.

7. Ἠλιθιότητος οὐχ ἧττον ἢ κενοσπουδίας τὸ ὑπεκλύειν τὸ ἀνακεχωρηκὸς τοῦ θυμοειδοῦς ἐν τοῖς περιπάτοις.

8. Θράσει μὲν οὐδεὶς οὐδέπω, πόνῳ δὲ καὶ γενναιότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἀρετὴν ἐπεκτήσατο.

9. Ἰατρεύειν δεῖ τοὺς ἀναφέροντας καὶ μὴ, μή πως οἱ μὲν πρὸς τὴν αὐτὴν νόσον, οἱ δὲ τὴν ἐπὶ θανάτῳ βαδίσωσι.

10. Κράτιστον μὴ μᾶλλον ὑπ᾽ ἀγχινοίας ἢ ἀρετῆς ἐγκαλλωπίζεσθαι.

11. Λίαν εὖ βεβηκότων ἀνδρῶν τῶν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς ὄρθιον ἐν τοῖς δεινοῖς διαφυλαττόντων.

12. Μέγιστον μὲν καὶ θεοῦ μόνον τὸ ἀνάλωτον, γενναίων δὲ τὸ καὶ μετὰ τὸ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀρχθῆναι ἐν τῷ παραχρῆμα ἀνενεγκεῖν.

13. Ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου καὶ ἐκ μιᾶς ἐλπίδος πρὸς τὸν λιμένα τῆς ἀπαθείας, οὐ καθορμίζομεν.

14. Ξένον χρὴ πάντα τρόπον τῶν γλαφυρῶν θεαμάτων τυγχάνειν καὶ μετέωρον σκιατροφίας, (*) μή πως ὑφ᾽ ἡδονῆς ἀρθέντα, ἐπίσημον σχεῖν τὴν πονηρίαν.

15. Οὐ χαλεπὸν τοσοῦτον αὐτοῖς πληρώμασι καταδῦναι ναῦν ὅσον ὑπέραντλον αὐτὸν τοῖς πάθεσιν ἀπειρηκότα τῷ βυθῷ τῆς ἀπωλείας καταβαπτίσαι.

16. Πᾶν ὃ τιμῆς τε καὶ τιμωρίας κατὰ τὸ ἴσον ἀφέστηκεν, οὔπω ἀρετή.

17. Ῥαστώνης τὴν ἀκμὴν παραιρεῖσθαι, κακίας ὑποπιμπλώσης καὶ δωλύγιον τὸν ὄλισθον παρασκευαζούσης.

18. Σαινόντων παρασίτων ἐπ᾽ ἀῤῥήτοις καὶ ἀνωνύμοις αἰσχρουργίαις καὶ ὡς τὸ πολὺ καταγοητευόντων, μὴ ἐπιστρέφεσθαι.

19. Τὸ μὲν δυσωπεῖσθαι τὰς τῶν φίλων συνουσίας εἰς δυσμένειαν ἀποτελευτώσας φυλάξασθαι οὐ ῥᾴδιον προπολλοῦσαν ἰδεῖν. Ἐπηλυγαζόντων τὸ ἀμύνασθαι τὸ δὲ τὰς τῶν διαφόρων.

20. Ὑψιτενεῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν τῶν σωτηρίων ὁδῶν ἐπιλαμβανόμενον.

21. Φεύγειν δεῖ πάντα τρόπον τὰς σκολιὰς καὶ πρανεῖς, τὰς δὲ ἀποτόμους καὶ ὀρθίους τρίβους ἀσπάζεσθαι.

22. Χαλεπὰ τὰ καλὰ, τὰ δὲ κακὰ οὐ χαλεπά.

23. Ψυχὴν ὅτι μάλιστα τῆς τοῦ σώματος βδελυρίας χωρίζειν, ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὴν τούτων συμπάθειαν ἀποικονομεῖσθαι.

24. Ὥρας χρὴ ἀπεριμαχήτως ἐῤῥηκέναι. Τὸ γὰρ περιεῖναι αὐτὰς κινδυνεύει, μὴ οὐχὶ ἐπ᾽ ἔσχατον κακὸν, ὥσπερ αὖ κατὰ τὸ ἐναντίον χωρῆσαι.

APPENDIX

EX COD. MS. FLORENTINO

PARALLELORUM SACRORUM

IOANNIS DAMASCENI.

APPENDIX
E MS. FLORENT. *)

(*) I. ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΟΣΑ ΕΠΕΤΑΙ ΑΥΤΗΙ.

1. *Κακόν τε* 52, 1. *Νέων γὰρ* 52, 6. *Νέος φιλ.* 52, 7. *Νεότης* 52, 2. *Μὴ τοῦτο* 52, 9. *Ἥβη* 52, 11. *Ἥβη* 52, 12. *Πλάτωνος* 52, 13. *Πλάτωνος* 52, 14. *Τὰ γὰρ* 52, 16. *Αἰεὶ δ'* 52, 18. *Χρῆν δὲ καὶ νόμον* 52, 17.

2. Ὑμεών.

Οὔτε πάνυ γήρᾳ θάῤῥειν οὔτε νεότητα χρὴ παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν· ἔνι γάρ, οἶμαι, καὶ σωφρονεῖν τὴν νεότητα καὶ γῆρας πολλάκις τοῦ καθήκοντος ἀμελεῖν, ἄλλως καὶ κρεῖσσον νεότης πολλάκις δοκιμασθεῖσα καὶ μηδὲν ἔχειν φαῦλον ἐπεγνωσμένη ἢ πολιὰ τῷ μακρῷ χρόνῳ συνεκταθεῖσα καὶ μηδέν τι μέγα μηδὲ λαμπρὸν

2. *Simeoni* tribuit Antonius CLIII. p. 244, 39. *Μουσωνίου* conj. Wyttenb.

*) Haec excerpta ex integriore Stobaeanorum collectaneorum exemplo quam quo hodie utimur deprompta leguntur in codice Parallelorum sacrorum Ioannis Damasceni, qui Florentiae servatur in Bibliotheca Laurentiana. (Vid. Gaisf. T. I Praef. p. VII. sq.) Ea primus edidit Gaisfordus Stobaei Vol. IV. ita, ut eodem quo in scripto libro leguntur ordine servato, inedita exhiberet integra, editorum titulos tantum et initia.

καταπράξασα· τὴν μὲν γὰρ ὁδῷ βαδίζουσαν ἔνι καὶ πρὸς μέγα τῆς ἀρετῆς ἀναβῆναι, τὴν δὲ καινότερόν τι δράσειν ὁ μακρὸς ἤδη χρόνος ἀπαγορεύει. Τί φὴς ὁ τὴν πολιὰν ἡμῖν προτεινόμενος καὶ δυσωπῶν ἁπλῶς τῷ μήκει τῆς ἡλικίας, τιμᾷς τὸ γῆρας διὰ τὴν σωφροσύνην; Ἀλλὰ θαυμάζω μᾶλλον τὴν σωφρονοῦσαν νεότητα· ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ λιμένι μένει καὶ διαφεύγει τὸν κίνδυνον, ἡ δὲ ἐν τῷ πελάγει πολλοῖς πνεύμασι μαχομένη διασώζει τὸ σκάφος. Ἄλλως τε καὶ τῶν ἀγωνιζομένων μᾶλλον ἢ τῶν ἠρεμούντων οἱ στέφανοι· σὺ δ᾽ οὐκ ἆθλον ἀρετῆς ἡγῇ τὴν τιμὴν, τῷ γήρᾳ ταύτην ἁπλῶς χαριζόμενος· εἰ (4 pag. Cod. Flor.) μὲν γὰρ σύγχρονον αὐτὴν τῆς ἡλικίας ἔχει καὶ τὸ καλὸν, δέχομαι τὴν προτίμησιν καὶ πρεσβεύω μᾶλλον ἐν τῷ γήρᾳ (*) τὴν ἀρετὴν καταλύσασαν ἢ τῷ σφοδρῷ τῆς νεότητος ἔτι σαλευομένην· εἰ δ᾽ ὁ μὲν ὁδεύει διὰ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ἀρετῆς εὐτόνως ἐπιμελεῖται, ὁ δ᾽ οὐδένα μόχθον ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῇ πολιᾷ συνεισήνεγκε, τί καταλιπὼν πόνους ἐθελουσίους ἔργον τιμᾷς ἁπλῶς φύσεως;

3. *Δίωνος τοῦ Ῥωμαίου.*

Τίς γάρ ποτε καὶ ὅρος ἡλικίας τοῖς γ᾽ ἅπαξ ἐξ μειρακίων ἐξελθοῦσι πρὸς τὰ δέοντα φρονεῖν ἔπεστι; τίς ἀριθμὸς ἐτῶν πρὸς τὰ προσήκοντα πράττειν ἀποδέδεικται; Οὐχ ὅσοι μὲν ἂν τῇ τε φύσει καὶ τῇ τύχῃ χρηστῇ χρήσωνται, πάντα ἀπ᾽ ἀρχῆς εὐθὺς ἃ δεῖ φρονοῦσι καὶ πράττουσιν, οἱ δὲ ἐν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ βραχὺν νοῦν ἔχοντες, οὐδ᾽ ἂν αὖθίς ποτε ἔτη διέλθοι, φρονιμώτεροι γένοιντο; Ἀμείνων γάρ τις αὐτὸς ἑαυτοῦ προϊούσης τῆς ἡλικίας ὑπάρξειεν, ἔννους δ᾽ ἐξ ἀνοήτου, ἔμφρων δ᾽ ἐξ ἄφρονος οὐδ᾽ ἂν εἷς ἐκβαίη. Μὴ μέντοι τοὺς νέους εἰς ἀθυμίαν, ὡς κατεγνωσμένους μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν δύνασθαι, ἐμβαλέτω· πᾶν γὰρ τοὐναντίον προτρέπεσθαι αὐτοὺς ὀφείλει πάντα τὰ προσήκοντα αὐτοῖς προθύμως ποιεῖν ἀσκεῖν, ὡς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ πρὸ τοῦ γήρως ληψομένους· ἐκ γὰρ τούτου καὶ τοὺς πρακτικωτέρους βελτίους ποιήσεται· πρῶτον μὲν ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς ἀποδείξαντες, ἔπειτ᾽ ἐνδειξάμενοι ὡς καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰς ἡγεμονίας μὲν οὐκ ἐξ ἀριθμοῦ ἐτῶν ἀλλ᾽ ἐξ ἀρετῆς ἐμφύτου πᾶσι τοῖς πολιταῖς δώσεται.

4. Ἔστι που σύνεσις νέων καὶ γερόντων ἀσυνεσία· χρυσόστομος γὰρ οὐ διδάσκει φρόνησιν, ἀλλὰ φύσις καὶ ὀρθὴ δίαιτα.

5. *Διῄρουν Πυθαγόρειοι τὰς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων* (5) εἰς τέσσαρα μέρη, παιδὸς, νέου, νεανίσκου καὶ γέροντος· καὶ τούτων τῶν ἡλικιῶν ἑκάστην ὁμοίαν ἔφασαν εἶναι ταῖς κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τῶν ὡρῶν μεταβολαῖς, τὸ μὲν ἔαρ τῷ παιδὶ διδόντες, τὸ δὲ θέρος τῷ νεανίσκῳ, φθινόπωρον τῷ ἀνδρὶ, τὸν δὲ χειμῶνα τῷ γέροντι.

6. *Γαΐου τοῦ Καίσαρος.*

Θορυβοῦντας δὲ τοὺς ἐν ἀξιώματι νέους καταστεῖλαι (*) βουλόμενος, ὡς οὐ προσεῖχε, ἀλλ᾽ ἐθορύβει, Ἀκούσατε, ἔφη, νέοι γέροντος, οὗ νέου γέροντες ἤκουον.

7. *Ἰρoδώρου.*

Νέος ἐν πολυτελέσι βρώμασι καὶ ποτοῖς, ἔτι δὲ ἀφροδισίοις ἀνατρεφόμενος, λέληται ἑαυτὸν ἐν τῷ θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβων.

Μόνῳ τῷ 3, 43.

8. *Πλάτων παρεκελεύετο τοὺς νέους τρία ταῦτα ἔχειν·*

8. Phavorino tribuit Maximus CL. p. 240, 29. Plutarcho Antonius CLI. p. 242. *Gaisf.*

ἐπὶ μὲν τῶν γνωμῶν τὴν σωφροσύνην, ἐπὶ δὲ τῆς γλώσσης σιγὴν, ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αἰδῶ.

9. *Αἰλιανοῦ* τοῦ θ ῑε περὶ ζώων λογ. κεφ. ιζ ὅταν ἀποδύσηται τὸ γῆρας κ. τ. λ.

Αἰλιανοῦ.

Ἀετὸς ζῶον πλ. κ. τ. λ.

Πυθαγόρου. *Ἄγρυπνος* — 1, 19.

10. *Διογένης* τοὺς ῥήτορας τὰ δίκαια μὲν ἔφη ἐσπουδακέναι, πράττειν δὲ οὐδαμῶς.

11. *Μὴ νεῖκος* 44, 2. *Ἄρχοντες* 44, 7. *Παντελῶς* 44, 3. *Τόν τε νόμον* 44, 12. *Ἃ δ' ὡς* 44, 13. *Κρέσσον* 44, 14. *Τοὺς κατοικοῦντας* 44, 20. *Φῦναι* 44, 23. *Ὁ δὲ Λυκ.* 44, 24. *Τοὺς βουλομένους* 44, 40. *Παρὰ Ταρτησίοις* 44, 41. *Περσῶν* 44, 41. *Οἱ δὲ βασ.* 44, 42. (6) *Ἀγάθυρσοι* 44, 43. *Οἱ μὲν οὖν* 44, 22. *Δέξασθε* 44, 22. *Πλάτωνος Τιμαίου* — *Μινῶος* — *Νόμων* β γ δ ε ϛ ζ θ ια ιβ.

II. *ΠΕΡΙ ΝΕΦΩΝ ΟΜΙΧΛΗΣ ΥΕΤΩΝ ΔΡΟΣΟΥ ΧΙΟΝΟΣ ΧΑΛΑΖΗΣ.*

1. *Ἀναξαγόρας* νέφη μὲν καὶ χιόνα παραπλησίως, χάλαζαν δ' ὅταν ἀπὸ τῶν παγέντων νεφῶν προωσθῇ τινα πρὸς τὴν γῆν ἤδη ταῖς καταφοραῖς ἀποψυχρούμενα στρογγυλοῦται.

2. *Μητρόδωρος* ἀπὸ τῆς ὑδατώδους.

Ξενοφάνης ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος ὡς ἀρκτικῆς αἰτίας κἀν τοῖς μεταρσίοις συμβαίνειν· ἀνελκομένου γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης τοῦ ὑγροῦ τὸ γλυκὺ διὰ τὴν

II. Hinc suppleatur lacuna in Stobaei Phys. I. 32. *Gaisf.*

λεπτομέρειαν (*) διακρινόμενον νέφη, τὸ συνιστάνειν ὀμιχλούμενον καὶ καταστάζειν ὄμβρους ὑπὸ πιλήσεως καὶ διατμίζειν τὰ πνεύματα, γράφει γὰρ διαῤῥήδην, πηγὴ δ' ἔστι θάλασσα ὕδατος. *Ὁ δὲ Ἐπίκουρος* ἀπὸ τῶν ἀτόμων στρογγυλαίνεσθαι τὴν θάλασσαν, τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς ὑποπεπλασμένον.

3. *Ἐμπεδοκλῆς* ἔμπτωσιν φωτὸς εἰς νέφος καὶ πνεῦμα μὲν ἀποτελεῖν παρῶσαν τὰ νέφη, ὄμβρους δὲ διαχέαν, χάλαζαν δὲ πιλῆσαν, χιόνας δὲ συμπεριλαβόμενόν τι τοῦ ἀερώδους, ἐκ δὲ τῆς ὑγρᾶς καὶ ἀτμώδους ὑετοὺς καὶ δρόσους καὶ πάχνας, ὀμίχλας τε καὶ νέφη καὶ χιόνας καὶ χαλάζας· ὑετοὺς μὲν γίνεσθαι τῆς ἀναδιδομένης ἀπὸ τῆς γῆς ἀτμίδος τοῖς ἄνω τόποις συνισταμένης κατὰ πύκνωσιν καὶ τρεπομένης εἰς ὕδωρ, εἶτα φερομένης ἀθρόως ἐπὶ γῆν διὰ τὴν ἀπόλειψιν τοῦ ἀναγαγόντος αὐτὴν θερμοῦ, σκεδασθείσης δὲ εἰς μικρὰ μόρια, καλεῖσθαι ψεκάδας, πρὸ τοῦ δὲ μετεωρισθῆναι σφόδρα κατενεχθείσης διὰ τὴν τοῦ ἀναγαγόντος αὐτὴν πυρὸς ὀλιγότητα προσονομάζεσθαι δρόσον καὶ πάχνην· πάχνη μὲν ὅταν παγῇ πρὶν εἰς ὕδωρ συγκριθῆναι, γίνεσθαι δὲ (7) χειμῶνος καὶ ἐν τόποις μᾶλλον χειμερινοῖς· δρόσον δ', ὅταν τὸ συνιστάμενον ὑγρὸν νύκτωρ ψυχθὲν ἅμα τοῖς ὄρθροις ἐπὶ γῆν ἐπιφέρηται· διὸ καὶ πλείστην πίπτειν δρόσον καὶ πάχνην περὶ τὰ ἕλη καὶ τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ μάλιστα περὶ τοὺς κοίλους καὶ ἐνύλους τῶν τόπων· ἀνάγεσθαί τε γὰρ πλεῖστον ὑγρὸν ἀπὸ τῶν τοιούτων χωρίων καὶ καταψύχεσθαι μᾶλλον, τὴν δ' ἀθρόαν ἀνάδοσιν λέγεσθαι τῆς ἀτμίδος, ἔτι μικρὸν μὲν παχυνθεῖσαν ὀμίχλην, οἷον ἀραιὰν καὶ ἄγονον ὕδατος νεφέλην, ὡς ἂν προσυνισταμένην ταύτης καὶ προδιαλυ-

μένην καὶ σημεῖον οὖσαν εὐδίας, τὴν δὲ μετεωρισθεῖσαν
καὶ συγκριθεῖσαν ἐπὶ πλεῖον νεφέλην· πάντα δὲ περὶ
γῆν ταῦτα γίνεσθαι διὰ τὸ μὴ πόῤῥω τὴν ἀτμίδα μετεω-
ρίζεσθαι κατισχύειν· ἐν γοῦν τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσιν
οὐδὲν γίνεσθαι τούτων αἴτιον, ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν κοί-
λων ἀνάγεται καὶ ἐφύδρων ἡ ἀτμὶς τόπων· ὥστε κα-
θάπερ φορτίον πλεῖον φέρουσαν ἢ καθ᾽ ἑαυτὴν τὴν
ἄγουσαν θερμότητα μὴ δύνασθαι μετεωρίζεσθαι ἐπὶ
πολὺν ἄγον τόπον, ἀλλ᾽ ἐγγὺς οὖσαν ἐπὶ τῆς γῆς με-
θιέναι πάλιν ἐπ᾽ αὐτήν. Ἐκ δὲ τοῦ περὶ τὰ νέφη τόπου
τρία φοιτᾶν σώματα πρὸς ἡμᾶς, ὕδωρ καὶ χιόνα καὶ
χάλαζαν, ὧν δύο μὲν ἀναλογίας ἔχει (*) πρὸς ἄλληλα
παρὰ τὸ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας γίνεσθαι ταῖς κάτω δια-
φέροντα τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι.
Χιόνα γὰρ καὶ πάχνην εἶναι ταὐτὸν καὶ ὑετὸν καὶ δρό-
σον, ἀλλὰ τὸ μὲν πολὺ, τὸ δ᾽ ὀλίγον· τὸν μὲν γὰρ ὑετὸν
ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίνεσθαι ψυχομένης, τὴν δὲ δρόσον
ἐξ ὀλίγης, ἐφήμερον γὰρ αὐτῆς ὑπάρχειν τὴν σύστασιν·
ὁμοίως χιόνα καὶ πάχνην· διὸ καὶ χώρας ἢ ὥρας ψυ-
χρᾶς σημεῖον γίνεσθαι τὴν χιόνα, χάλαζαν δὲ κατὰ τοὐ-
ναντίον ἐν ταῖς εὐδιεινοτέραις συμβαίνειν χώραις ἢ
ὥραις, θέρους γοῦν μάλιστα γίνεσθαι ἢ μετοπώρου,
χειμῶνος δ᾽ ὀλιγάκις καὶ ὅταν ἧττον ᾖ ψύχος· εἶναι δὲ
(8) τὴν χάλαζαν τοῦ καταφερομένου πῆξιν ἐκ τῶν νεφῶν
ὕδατος· ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς καὶ καπνώδους πόῤῥω διατει-
νούσης καὶ μετεωριζομένης, ὡς καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις
διὰ τῆς ἐπιφορᾶς τῶν οὐρανίων ἐμπιπράσθαι, τῶν πρό-
τερον εἰρημένων ἕκαστον ἀποτελεῖσθαι.

4. *Χρυσίππου.*

Χρύσιππος ἔφησε τὴν ὀμίχλην νέφος διακεχυμένον ἢ

ἀέρα πάχος ἔχοντα, δρόσον δὲ ἐξ ὀμίχλης καταφερόμε-
νον ὑγρὸν, ὑετὸν δὲ φορὰν ὕδατος ἐκ νεφῶν, ὄμβρον δὲ
λαβροῦ ὕδατος καὶ πολλοῦ ἐκ νεφῶν φορὰν, χάλαζαν δὲ
ὑετοῦ πεπηγότος διάθρυψιν, χιόνα δὲ νέφος πεπηγὸς ἢ
νέφους πῆξιν, τὸ δ᾽ ἐπὶ τῆς γῆς πεπηγὸς ὕδωρ κρύσταλ-
λος, πάχνην δὲ δρόσον πεπηγυῖαν.

5. *Ἀῤῥιανοῦ.*

Ἀῤῥιανός φησι τὴν ὀμίχλην, ἣ μὲν πρὸ νέφους ξυνί-
σταται πρὶν ἐξαναστῆναι, ἐπιπολὺ δ᾽ ἀπὸ νέφους ἐκχυ-
θέντος καὶ σκεδασθέντος· γίγνεται δὲ ταῦτα εἰ μὴ κρα-
τήσειεν αὐτῶν ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα ὅσα ἐν οὐρανῷ
καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανός· ἀπὸ δὲ νεφελῶν, ὅσαι μὲν ἄγαν
πλησθεῖσαι συνέστησαν, ψεκάδες καταφέρονται ἐπὶ γῆν
καὶ εἰς ταύτας διαλύονται ὀμίχλαι τε καὶ ὅσαι νεφελῶν
μανώτεραι· ὅσαι δὲ ἐπὶ μέγα ξυστᾶσαι εἰς ὕδωρ μετέ-
βαλον, ὑετοὺς ἐκ νεφῶν γεννῶσι. Καὶ ὀμίχλαι μὲν τὸ
πολὺ τῇ γῇ ἐπιζάνουσι, ἅτε δὴ κεχυμένης τε ἔτι καὶ ἀξυ-
στάτου τῆς ἀτμίδος, αἱ νεφέλαι δὲ αἴρονται εἰς τὸ ἄνω,
οὐ μὴν ὑπὲρ εἴκοσίν γε ἀπὸ γῆς σταδίους οὐδὲ αὗται
ἀναφέρονται, ὅτι καὶ τῶν ὀρῶν ὅσα ὑπὲρ εἴκοσί γε ἀπὸ
γῆς σταδίους ἀνέχει εἰς εὐθύ — ἔστι δὲ καὶ εὐαρίθμη-
τα ταῦτα, ἔν γε τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς τόποις — οὔτε ὑόμενα
ὤφθη ποτὲ (*) οὔτε καταπνεόμενα οὐδὲ νεφέλη ὑπὲρ αὐ-
τῶν ἢ καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἱζάνουσα, ἀλλὰ τῆς Οἴτης γε ἐπὶ
τῇ ἀκρωρείᾳ θύεσθαι, ὅσα ἔτι λόγος καὶ Ἡρακλεῖ καὶ
Φιλοκτήτῃ εἰς μνήμην τοῦ παλαιοῦ παθήματος, καὶ τὴν
τέφραν ἐπὶ τῇ πυρκαιᾷ ἐν χώρᾳ μένειν· εἶναι γὰρ τὸν
(9) ἄνω ὑπὲρ γῆς ἀέρα λεπτόν τε ἤδη καὶ καθαρὸν καὶ
αὐγοειδῆ, καὶ ταῦτα διαφορεῖσθαι τοὺς ἀτμοὺς ὅσῳ προ-
τέρω ὑπεραναφέρονται· ὅση δὲ λεπτὴ ἀτμὶς μὴ ἐπὶ μέγα

ἀρθεῖσα ἐσκεδάσθη ἀλλὰ ψυχθεῖσα κατενέχθη ἐπὶ γῆν, δρόσος γίγνεται, πρὸς ἡλίου δὲ ἐπικαυθεῖσα ἐρυθαίνεται ἢ μελαίνεται· καὶ τοῦτο μὴν φοινιάδα μὲν τὸ ἐρυθρὸν αὐτοῦ, ἐρυσίβην δὲ ὅ τι περ καὶ μέλαν καλοῦσι· παγεῖσα δὲ καὶ πεσοῦσα ἐπὶ γῆν πάχνη γίνεται· καὶ ἔτι ὅ τι περ πάχνη πρὸς δρόσον, τοῦτο χιὼν πρὸς ὑετόν· ὅτι καὶ τὸ νέφος ξυνελθὸν μὲν ἄνευ πήξεως εἰς ὑετὸν διακρίνεται, παγὲν δὲ εἰς νιφετὸν συνάγεται· ὅτι πρὶν παντελῶς εἰς ὕδωρ ξυστῆναι τὴν νεφέλην, φθάνει παγὲν εἰς χιόνα, καὶ ἡ χρόα τῆς χιόνος τεκμηριῶσα παρέχει, λευκή τε γάρ καὶ αὐγοειδής ἐστιν· ὅτι πρὶν τραπῆναι ἐς ὕδωρ παγεῖσα θρύπτεται, οἵαν δὴ οὐ σμικρὰν μοῖραν οὐ πνεύματα φωτοειδοῦς ὄντος συνεπιλαμβάνουσα· ἔνθεν τε ἀφρῷ ἐς τὰ μάλιστα τὴν χρόαν ἔοικεν, ὅτι καὶ ἐν ἀφρῷ πολύ τι ἔνι πνεύματος· δηλοῦσι δὲ πομφόλυγες αἱ ἐπὶ τῶν ἀφρῶν οἷα δὴ ἐπιζέουσαι.

6. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.*

Τὸ πυρὶ μεμιγμένον — πάχνη λέγεται.

Sequitur in ms. novum caput sine titulo: post excerpta e SScr. praecipue e Regum libris haec sequuntur: *Συνεσίου ἐκ τῶν ἐπιστολῶν. Τὰς πιθήκους — Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζώων — Πατρὶς* 40, 1. *Ὅθεν* 40, 3. *Ξενιτείη* 40, 6. *Μήποτε* 40, 8. *Φυγάδος* 40, 9.

7. *Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζώων γ λόγου κεφ. λς. κ. τ. λ.*

Novum caput, in quo post excerpta e SS. haec: *Προσαρμόσεις ὧδε καὶ Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζώων θ λόγου κεφ. λβ. Λέων ὅταν. .*

6. T. III. p. 59.

(*) III. *ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΟΚΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ.*

(10) 1. *Ἀστυδάμαντος Ἀλκμαίωνος.*

Οὐ τοῦ δοκεῖν μοι, τῆς δ' ἀληθείας μέλει.

2. *Εὐριπίδης Ἱκετίσιν.*

Τυδέως δ' ἔπαινον ἐν βραχεῖ θήσω μέγαν·
φιλότιμον ἦθος πλούσιον, φρόνημα δὲ
ἐν τοῖσιν ἔργοις, οὐχὶ τοῖς λόγοις ἔχων.

3. *Αἰσχύλου Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος κ. τ. λ.

4. *Ζήνου.*

Ἡγοῦμαι σοφίας εἶναι μέρος οὐκ ἐλάχιστον
ὀρθῶς γινώσκειν οἷος ἕκαστος ἀνήρ.

5. *Σοφοκλέους Οἰδίποδος.*

Οὐ γὰρ λόγοισιν τὸν βίον σπουδάζομεν
λαμπρὸν ποιεῖσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς δρωμένοις.
Ὁ βίος ἔστ' ἀλαζονείας δεόμενος.

6. *Ἐπιχάρμου.*

Πρὸς τοὺς πέλας πορεύου λαμπρὸν ἱμάτιον ἔχων,
καὶ φρονεῖν πολλοῖσι δόξεις τυχὸν ἴσως.

7. *Φωκυλίδου.*

Πολλοί τοι δοκέουσι σαόφρονες ἔμμεναι ἄνδρες
σὺν κόσμῳ στείχοντες, ἐλαφρόνοοί περ ἐόντες.

8. *Εὐριπίδου.*

Πᾶς ὁ καθ' ἑαυτὸν τεχνολογῶν θαυμάζεται,

III. Hinc suppleatur lacuna in Stobaei Eclogis Ethicis II. c. 15. Heer. *Gaisf.* 2. V. 901. 3. V. 598. 4. An *Ζηνοδότου*? *Gaisf.* 5. Oed. Col. 1143. 8. Falso tribuitur hoc fragmentum Euripidi. Versus sunt Comici. *Gaisf.*

διακρινόμενος δὲ πρὸς ἑτέρους ἐλέγχεται,
(11) ὑποβολιμαίαν σύνεσιν ἠμφιεσμένος.

9. Φιλήμονος.
Ἀδελφεοῦς κἂν λαλῇ τις μικρόν ἐστι κόσμιος,
οὐδ' ἂν πορεύηταί τις εἰς τὴν γῆν βλέπων·
ὁ δ' ἡλίκον μὲν ἡ φύσις φέρει λαλῶν,
μηδὲν ποιῶν δ' ἄσχημον, οὗτος κόσμιος.

10. Εὐριπίδου Φοίνικι.
(*) Οἱ πεῖραν οὐ δεδωκότες,
μᾶλλον δοκοῦντες ἢ πεφυκότες σοφοί.

11. Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.
Ὃς δ' εὐγλωσσίᾳ
νικᾷ, σοφὸς μὲν, ἀλλὰ γὰρ τὰ πράγματα
κρεῖσσον νομίζω τῶν λόγων ἀεί ποτε.

12. Εὐριπίδου.
Οὐ μὴ φρονήσετ' κ. τ. 86, 4.

13. Τίωνος.
Ἐκ τῶν λόγων μὴ κρῖνε, Κλειτοφῶν, σοφὸν
ἢ χρηστὸν ἄνδρα, τὸν βίον ἐξέταζ' ἀεί·
πολλοὶ γὰρ λέγουσιν ἀδικίας χάριν,
τὰ δ' ἔργ' ἔχουσι φαῦλα κοὐ φρονοῦσιν εὖ.

14. Εὐριπίδου Παλαμήδῃ.
Ὅστις λέγει μὲν εὖ, τὰ δ' ἔργ' ἐφ' οἷς λέγει
αἰσχρ' ἐστὶν αὐτοῦ, τοῦτον οὐκ αἰνῶ ποτε.

15. Σοφοκλέους.
Σύ τοι λέγεις νῦν, οὐκ ἐγώ· σὺ γὰρ ποιεῖς
τοὔργον, τὰ δ' ἔργα τοὺς λόγους εὑρίσκεται.

9. Legendum videtur Φιλήμονος Ἀδελφοῖς. Οὐκ ἂν λ. τ. *Gaisf.* 10. Fr. 7. 11. Fr. 28. 13. F. Φιλιστίωνος. *Gaisf.* 14. Fr. 6. 15. Elect. 624.

16. Εὐριπίδου Θυέστῃ.
(Οὐ) πώποτ' ἔργον μᾶλλον εἱλόμην λόγους.
Τῷ λόγῳ μὲν εὖ διέρχῃ πάντα, τῷ δ' ἔργῳ κακῶς.

(12) 17. Μενάνδρου.
Οὐχ ὁ λόγος αὔξει τὴν τέχνην περισσὸς ὤν,
ἀλλ' αὐτὰ κοσμεῖ τὴν τέχνην τὰ πράγματα.

18. Εὐριπίδου Πελιάσιν.
Φθεῖρου· τὸ γὰρ δρᾶν οὐκ ἔχων, λόγους ἔχεις.

19. Μενάνδρου.
Τί δ' ὄφελος λαλοῦντος ἂν κακῶς φρονῇ.

20. Εὐριπίδου.
Πολλὰ πολλοῖς εἰμι διάφορος βροτῶν·
ἐμοὶ γὰρ ὅστις ἄδικος ὢν σοφὸς λέγειν
πέφυκε, πλείστην ζημίαν ὀφλισκάνει·
γλώσσῃ γὰρ αὐχῶν τἄδικ' εὖ περιστελεῖν,
τολμᾷ πανουργεῖν, ἔστι δ' οὐκ ἄγαν σοφός.

(*) 21. Μενάνδρου.
Ὁ μὲν λόγος (σου) συνέσεως πολλῆς γέμει·
τὰ δ' ἔργα σύνεσιν οὐκ ἔχοντα φαίνεται.

22. Ποσειδίππου.
Οὐκ ἔργον ἐστὶν εὖ λέγειν, ἀλλ' εὖ ποιεῖν·
πολλοὶ γὰρ εὖ λέγοντες οὐκ ἔχουσι νοῦν.

23. Εὐριπίδου.
Ἤδη δὲ πολλῶν ᾑρέθην κριτὴς λόγων,
καὶ πόλλ' ἁμιλληθέντα μαρτύρων ὕπο
τἀναντί' ἔγνων συμφορᾶς μιᾶς πέρι.
κἀγὼ μὲν οὕτω, χὤστις ἔστ' ἀνὴρ σοφὸς
λογίζεται τἀληθὲς εἰς ἀνδρὸς φύσιν
βλέπων, δίαιτάν θ' ἥν τιν' ἡμερεύεται

18. Fr. 9. 20. Med. 379. 23. Fr. Phoenicis 4.

καὶ τῷδε δηλώσαιμ᾽ ἄν, εἰ βούλοιο σύ,
(13) τἀληθὲς, ὡς ἔγωγε καὐτὸς ἄχθομαι,
ὅστις λέγειν μὲν εὐπρεπῶς ἐπίσταται,
τὰ δ᾽ ἔργα χείρω τῶν λόγων παρέσχετο.

24. *Μενάνδρου.*

Ὁ μὲν λόγος σου καὶ κατ᾽ ὀρθὸν εὐδρομεῖ,
τὸ δ᾽ ἔργον ἄλλην οἶμον ἐκπορεύεται.

25. *Σοφοκλέους Ἐριφύλη.*

. . γλῶσσ᾽ ἐν οἷσιν ἀνδράσιν τιμὴν ἔχεις,
ὅπου λόγοι σθένουσι τῶν ἔργων πλέον.

26. *Μενάνδρου.*

Ὁ μὴ φρονῶν μὲν, πολλὰ δ᾽ ἐφ᾽ ἑκάστου λαλῶν δείκνυσιν αὑτοῦ τὸν τρόπον τοῖς ῥήμασιν.

27. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.*

Ὅτι ὁ λόγος, ἐὰν μὴ τῷ τρόπῳ σύμφωνος ᾖ, ἀλλότριος γίνεται καὶ οὐ τοῦ λέγοντος, ὥσπερ ἐκεῖνος ὃν Θερσίτης ἔλεγε τοῖς Ἀχαιοῖς,

ὅν κεν ἐγὼ δήσας ἀγάγω —

οὗτος γὰρ Ἀχιλλέως ἢ Αἴαντος ἦν, ὁ κυφὸς δὲ αὐτὸν οὐδὲν προσήκοντα ὑπεβάλετο.

28. *Φύσωνος.*

(*) Φύσων ὁ Χιμεὺς ἔφη δεῖν οὐκ ἐκ τῶν λόγων ἔργα κρίνειν, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πράξεων τοὺς λόγους.

29. *Θεοφράστου.*

Οὐ τὸν βίον ἐκ τῆς τοῦ λόγου δεινότητος πιστεύομεν, ἀλλὰ τὸν λόγον ἐκ τῆς περὶ τὸν βίον εὐδοξίας.

30. *Δημοσθένους.*

Ὃς ἅπας μὲν λόγος κ. τ. λ.

25. Fr. 209. 27. Pag. 261. D. 28. Leg. *Μύσωνος. Μύσων ὁ Χηνεύς. Gaisf.*

31. *Δημοκρίτου.*

Πολλοὶ δρῶντες τὰ αἴσχιστα λόγους τοὺς ἀρίστους ἀσκέουσιν.

(14) 32. *(Ἀ)πολλώνιος.*

γλαυ . . . αλον μάζα καὶ τριβὼν καὶ κατεπιτήδευμα δοξοκοπικὸν καλούμενον· ἀλλ᾽ ὅταν τὰ πράγματα ἄγῃ πρὸς αὐτὸ σεμνῶς φορούμενα.

33. *Πυθαγόρας.*

Ἐπιδείκνυσο μὴ ἐν τοῖς λόγοις ἃ φρονεῖν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἔργῳ ἃ ποιεῖν.

34. *Δημοκρίτου.*

Ἔργα καὶ πρήξιας ἀρετῆς, οὐ λόγους ζηλεύειν χρεών.

35. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνων μάλιστα ὁ λόγος ἰσχύει, Ὧν ἡ πρᾶξις, εἶπε, συνακολουθεῖ τῷ λόγῳ.

36. *Ὀξιθέου.*

Ὀξίθεος ὁ Ἀθηναῖος τοὺς χρηστοὺς μὲν ἐν τοῖς . . ἀχρήστους δὲ κατὰ τὸν βίον ὁμοίους ἔφη εἶναι τοῖς ἀγαθοῖς ἐνυπνίοις.

37. *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.*

Τὰ πρόβατα οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν ἐπιδείκνυσι πόσον ἔφαγεν, ἀλλὰ πέμψαντα τὴν νομὴν ἔσω ἔρια φέρει καὶ τυρόν· καὶ σὺ μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς ἰδιώταις, ἀλλὰ τὰ ἀπ᾽ αὐτῶν πραχθέντα ἔργα.

38. *Δημοκρίτου.*

Οὔτε λόγος ἐσθλὸς φαύλην πρῆξιν ἀμαυρίσκει, οὔτε πρῆξις ἀγαθὴ λόγου βλασφημίῃ λυμαίνεται.

39. *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν.*

Τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν κ. τ. λ.

37. Cap. 46.

40. (*) *Φαλάριδος.*

Οὐδὲ τοῦτο συνιεὶς, ὅτι λόγος ἔργου σκιὰ παρὰ τοῖς σοφοῖς πεπίστευται.

(15) 41. *Διογένους.*

Διογένης λόγον τινὰ διεξῄει περὶ σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας, καὶ ὡς ἐπῄνουν αὐτὸν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁ δὲ, Κάκιστ᾽ ἀπόλλυσθε, εἶπε, τοῖς ἔργοις μὴ ἀντιλέγοντες.

42. *Πολυαίνου.*

Ὅταν μὲν γὰρ τῇ σεμνότητι τῶν λόγων καὶ ἡ πεῖρα τῶν ἔργων ἕπηται, τοῦτό τοι χρὴ καλεῖν δόγμα φιλοσόφου· ὅταν δὲ ὁ μὲν λόγος ἀπαγγέλληται μεγάλα, ὁ δὲ βίος πράττῃ μηδὲ τοὐλάχιστον, ἆρα οὐ κόμπος ταῦτα καὶ τερατεία τοῦ σοφιστοῦ, καὶ μειρακίων ἀκοὰς ἐκπλήττειν ἐσπουδακότος;

43. *Ἐν ταὐτῷ. Περὶ Δημοσθένους.*

Τοῖς λόγοις καλλωπιζόμενος κ. τ. λ.

44. *Λυκίου ἐκ τῶν Μουσωνίου Πότερον ἰσχυρότερον ἔθος ἢ λόγος.*

Αὖθις ἐνέπεσε μὲν ζήτησις, πότερον ἀνυσιμώτερον (16) *πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς ἔθος ἢ λόγος, εἰ μὲν ὁ λόγος διδάσκει ὀρθῶς,* (*) *τί εἴη πρακτέον, τὸ δὲ ἔθος γένοιτο κατὰ τοιοῦτον λόγον πράττειν ἐθιζομένων. Τῷ δὲ Μουσωνίῳ τὸ ἔθος ἐδόκει ἀνυσιμώτερον, καὶ συνήγορον τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ ἤρετο τῶν παρόντων τινὰ οὕτως. Δυοῖν ὄντοιν ἰατροῖν τοῦ μὲν ἱκανοῦ λέγειν καὶ περὶ τῶν ἰατρικῶν ὥρα ὅτι ἐμπειρότατον, περὶ δὲ θεραπείαν τῶν καμνόντων μηδὲ τετριμμένου· τοῦ δ᾽ εἰπεῖν μὲν ἀδυνάτου, θεραπεύειν δ᾽ εἰθισμένου κατὰ τὸν λόγον τὸν ἰατρικόν, πότερον, ἔφη, μᾶλλον ἕλοιο ἂν παρεῖναί σοι νο-*

40. Ep. 92. ed. Lennep.

σοῦντι; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τὸν θεραπεύειν εἰθισμένον. Καὶ ὁ Μουσώνιος· Τί δέ; δύο ἀνδρῶν τοῦ μὲν πεπλευκότος πολλάκις καὶ κυβερνήσαντος ἤδη οἷα ἱκανὰ, τοῦ δὲ ὀλιγάκις μὲν πεπλευκότος, κυβερνήσαντος δὲ μηδέποτε ἐὰν οὗτος ὁ μὴ κυβερνήσας ἱκανώτατον λέγει ὃν τρόπον χρὴ κυβερνᾶν, ὁ δ᾽ ἕτερος ἐνδεῶς καὶ παντάπασιν ἀσθενῶς, ποτέρῳ ἂν πλέω χρησ κυβερνήτῃ; Καὶ ὁ εἶπε, ὅτι τῷ κυβερνήσαντι πολλάκις. Πάλιν ὁ Μουσώνιος· (17) *Μουσικοῖν δε δυοῖν τοῦ μὲν τοὺς λόγους ἐπισταμένου τοὺς μουσικοὺς καὶ λέγοντος αὐτοὺς πιθανώτατον, ᾄδειν δὲ καὶ κιθαρίζειν καὶ λυρίζειν ἀδυνατοῦντος, τοῦ δὲ περὶ μὲν τοὺς λόγους ὄντος ἥττονος κιθαρίζοντος δὲ καλῶς καὶ λυρίζοντος ἔτι δὲ ᾄδοντος, ποτέρῳ ἂν ἐπιτρέψαι ἔργον μουσικὸν ἢ πότερον ἂν ἐθέλοις* (*) *γενέσθαι διδάσκαλον τῶν μουσικῶν παιδὸς οὐκ εἰδοι; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τὸν ἐν τοῖς ἱκανόν. Τί οὖν, εἶπεν ὁ Μουσώνιος, ταῦτα μὲν ταύτῃ ἔχει, περὶ δὲ σωφροσύνης ἢ ἐγκρατείας τοῦ ἃ χρὴ δύνασθαι λέγειν οὐ πολὺ κρεῖττον τὸ ἐγκρατῆ γενέσθαι καὶ σώφρονα περὶ τὰ πραττόμενα πάντα; Συνεχώρει κἀνταῦθα ὁ νεανίσκος, ἧττον καὶ φαυλότερον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν ἔργῳ, τὸ λέγειν περὶ σωφροσύνης ἱκανῶς. Ὅθεν ὁ Μουσώνιος συνάπτων τοῖς προειρημένοις, πῶς οὖν ἐπὶ τούτοις, ἔφη, τὸ τὸν ἑκάστου λόγον ἐπίστασθαι πράγματος κρεῖττον ἂν εἴη τοῦ ἐθίζεσθαι καὶ πράττειν τὰ πράγματα κατὰ τὴν ὑφήγησιν τοῦ λόγου; ἐπείπερ τὸ μὲν ἔθος πρὸς τὸ δύνασθαι πράττειν ἄγει, τὸ δὲ ἐπίστασθαι λόγον τοῦ πράγματος πρὸς τὸ δύνασθαι λέγειν. Συνεργεῖ μὲν γὰρ καὶ τῇ πράξει ὁ λόγος διδάσκων ὅπως πρακτέον, καὶ ἔστι τῇ πράξει πρότερος τοῦ ἔθους· οὐ γὰρ ἐθισθῆναί τι*

καλὸν οἷόν τε μὴ κατὰ λόγον ἐθιζόμενον· δυνάμει μέν-
(18) τοι τὸ ἔθος προτερεῖ τοῦ λόγου, ὅτι ἔστι κυριώτερον
ἐπὶ τὰς πράξεις ἄγειν τὸν ἄνθρωπον ἤπερ ὁ λόγος.

45. Ἐκ τοῦ Θεοδώρου τῶν Τέλητος ἐπιτομῆς. *Περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι.*

Κρεῖττόν φασι τὸ δοκεῖν δίκαιον εἶναι τοῦ εἶναι· μὴ καὶ τὸ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι τοῦ εἶναι κρεῖττόν ἐστιν; Ἀμέλει πότερον οὖν διὰ τὸ δοκεῖν ἀγαθοὶ ὑποκριταὶ εἶναι ὑποκρίνονται ἢ διὰ τὸ εἶναι; κιθαρίζουσι δὲ πότερον διὰ τὸ δοκεῖν ἀγαθοὶ ἢ διὰ τὸ εἶναι; Διὰ τὸ εἶναι. Τὰ δ' ἄλλα πάντα ἁπλῶς διὰ τὸ δοκεῖν ἀγαθοὶ εὖ πράττουσιν ἢ διὰ τὸ εἶναι; Διὰ τὸ εἶναι. Διὸ δ' εὖ βιοῦσιν κρεῖττον ἢ διὸ μή; ὥστε (*) κρεῖττον φαίνοιτ' ἂν τὸ ἀγαθὸν εἶναι τοῦ δοκεῖν· ὁ γὰρ δίκαιος ἀγαθὸς, οὐχ ὁ δοκῶν δίκαιος εἶναι· καὶ τί ποτε ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ὅσα δοκοῦσιν ἄνθρωποι μᾶλλον ἂν βούλοιο εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ ἔχειν αὐτὰ μᾶλλον ἢ δοκεῖν ἔχειν· εὐθέως ὁρᾶν ἂν βούλοιο ἢ δοκεῖν ὁρᾶν, ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ δοκεῖν, ἰσχύειν μᾶλλον ἢ δοκεῖν, εὔπορος εἶναι, φίλους ἔχειν μᾶλλον ἢ δοκεῖν· ἐπὶ τῶν ψυχικῶν πάλιν φρονεῖν μᾶλλον ἢ δοκεῖν, ἄλυπος εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν, θαρσαλέος εἶναι, ἄφοβος εἶναι, ἀνδρεῖος εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν· ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης δὲ οὐκ ἔτι δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖος ἂν μᾶλλον βουλοίμην δοκεῖν ἢ εἶναι· ἢ οὐχ ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἄφοβος καὶ ἄλυπος, οὐχ ὁ δοκῶν; Διὰ τί δὲ βούλει ἀνδρεῖος δοκεῖν εἶναι; Τιμήσουσί με. Καὶ γὰρ πρωτοστάτην σε καταστήσουσι καὶ μονομαχεῖν κελεύσουσι καὶ ἵνα λάχῃς μηχανήσονται καὶ λαχόντος ἐπιχαρήσονται, καθάπερ τῷ Αἴαντι· εἶτα τί οἴει πείσεσθαι δειλὸς μὲν ὢν, κινδυνεύων δέ; καὶ ἐὰν αἰχμάλωτος

γένῃ δοκῶν ἀνδρεῖος εἶναι πέδας ἕξεις μεγάλας καὶ χειροπέδας καὶ οὐθείς σοι μὴ πιστεύσει, ἀλλὰ καὶ κατακεκλεισμένος ἔσῃ, κἂν βασανίζωσί σε πολλὰς λήψῃ καὶ
(19) *λέγων τὴν ἀλήθειαν οὐ μὴ πιστευθήσῃ, ἀλλὰ δόξεις μωκᾶσθαι διὰ τὸ καρτερικὸς εἶναι, καὶ κελεύσουσί σε δέρειν καὶ ἐπιτείνειν καὶ παροπτοις. Ὅρα ὅσα λήψῃ δοκῶν ἀνδρεῖος εἶναι καὶ καρτερικός· σὺ δὲ ἐκεῖνο μὲν προφέρῃ, ταῦτα δὲ ἀποκρύπτεις ὥσπερ οἱ ῥήτορες.*

46. *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Ἀριστόδωρον ἐπιστολῆς.*

Ἀκούω Δίωνος ἐν τοῖς μάλιστα ἑταῖρον εἶναί τέ σε νῦν καὶ γεγονέναι διὰ παντὸς, τὸ σοφώτατον ἦθος τῶν εἰς φιλοσοφίαν παρεχόμενον· τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑγιὲς τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοφίαν, τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων ὀρθῶς ὀνομάζειν.

47. *Αἰσχίνου περὶ Δημοσθένους.*

Πλεῖστον δὲ ἐκ πολιτείας κ. τ. λ.

IV. *ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΕΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ.*

Post loca e SS. haec sequuntur: *Τοῦτον* 85, 14. *Καὶ μὴν* 85, 20. *Πρὸ πάντων* 85, 21. *Καὶ οἰκίας* 85, 22. (*) *Οὐκοῦν* 85, 23. *Εἰ βούλει* . . . *Κέλτοι* 7, 40. *Αἰλιανοῦ π. ζώων.*

V. *ΠΕΡΙ ΟΜΟΙΟΤΡΟΠΩΝ.*

1. *Εὐριπίδου.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ

46. Pag. 358. V. Deberi videtur hic titulus viro docto qui codicem Florentinum Ruhnkenii gratia descripsit. Verbo enim

οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι
τοιοῦτός ἐστιν, οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

(20) 2. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Ἀνὴρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτε,
κακῷ κακός τε συντέτηκεν ἡδοναῖς,
φιλεῖ δὲ τοὐμόφυλον ἀνθρώπους ἄγειν

3. *Εὐριπίδου Πελιάσιν.*

. . γὰρ ξυνὼν κακὸς ἂν τύχῃ γεγὼς
τοιούτους δὲ τοὺς ξυνόντας ἐκπορίζεται,
χρηστοὺς δὲ χρηστός· ἀλλὰ τὰς ὁμιλίας
ἐσθλὰς διώκειν, ὦ νέοι, σπουδάζετε.

4. *Μενάνδρου.*

Ἡ τῶν ὁμοίων αἵρεσις μάλιστά πως
τὴν τοῦ βίου σύγκρασιν ὁμόνοιαν ποιεῖ.

5. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Νέοι νέοισι συννοσοῦσι τἀφανῆ·

6. *Μενάνδρου Περικειρόμενοι.*

Οὕτω ποθεινόν ἐστιν ὁμότροπος φίλος.
οὐδεὶς ἔστι μοι·
ἀλλότριος ἂν ᾖ χρηστὸς ἡ φύσις μία
πάντων, τὸ δ' οἰκεῖον συνίστησιν τρόπος.

7. *Ὁμήρου.*

Ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον κ. τ. λ.

8. *Δημοκρίτου.*

Ὁμοφροσύνη φιλίην ποιεῖ.

(*) 9. *Διογένης ἐρωτηθεὶς, τί ἐστι φίλος, Μία ψυχὴ ἐν δυσὶ σώμασι κειμένη.*

περὶ praefixam reperio literam f. i. e. forte. Verum suspicor titulum fuisse, *Ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται* — Atque ex h. l. lacuna supplenda in Stobaei Ecl. Eth. II. 33. *Gaisf.* 2. Fr. 8. 3. Cf. infra tit. XVI. 4. 5. Fr. 20.

10. *Εἰδότες οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βεβαίαν γιγνομένην οὔτε κοινωνίαν πόλεσιν, εἰ μὴ μετὰ ἀρετῆς διωκούσης εἰς*
(21) *ἀλλήλους γίγνοιτο καὶ τἄλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν γὰρ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἔργων καθίστανται.*

11. *Ἀριστοτέλους.*

Ὥσπερ ὁ οἶνος κιρνᾶται τοῖς τῶν πινόντων τρόποις, οὕτω καὶ ἡ φιλία τοῖς τῶν χρωμένων ἤθεσι.

12. *Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, τί ἐστι φίλος, ἀπεκρίνατο, Ἄλλος ἐγώ.*

Τὴν φιλίαν ἔφη ἰσότητα εἶναι.

13. *Ἰάμβλιχος Μακεδονίῳ περὶ Ὁμονοίας.*

Ἡ ὁμόνοια, καθάπερ αὐτὸ τὸ ὄνομα βούλεται ἐνδείκνυσθαι, συναγωγὴν ὅ μόνου τοῦ νοῦ κοινωνίαν τε καὶ ἕνωσιν ἐν ἑαυτῇ συνείληφεν· ἀφορμηθεῖσα δὴ οὖν ἐντεῦθεν ἐπὶ πόλεις καὶ οἴκους κοινούς τε συλλόγους πάντας καὶ ἰδίους οἴκους, φύσεις τε καὶ συγγενείας πάσας ἐπιπορεύσεται, κοινάς τε καὶ ἰδίας ὡσαύτως· ἔτι δὲ περιέχει καὶ τὴν ἑνὸς ἑκάστου πρὸς ἑαυτὸν ὁμογνωμοσύνην· ὑφ' ἑνὸς μὲν γάρ τις νοήματος καὶ μιᾶς γνώμης κυβερνώμενος ὁμονοεῖ πρὸς ἑαυτὸν, διχογνωμονῶν δὲ πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀνόμοια λογιζόμενος διαστασιάζει καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τῆς ἀεὶ αὐτῆς ἐπιμένων διανοήσεως ὁμοφροσύνης ἐστὶ πλήρης, ὁ δ' ἄστατος τοῖς λογισμοῖς καὶ ἄλλοτε ἐπ' ἄλλης δόξης φερόμενος ἀστάθμητός ἐστι καὶ πολέμιος πρὸς ἑαυτόν. Φιλία ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἡ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων ἥμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου.

10. Thucydid. III. 10. 11. Vid. Maximus CXXXV. p. 216. 4.

14. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου.*
γὰρ δή ποτε εἵμαρται κ. τ. λ.
15. *Ἑτέρων.*
Μέλει μοι τῶν τοιούτων ἧττον ἢ βατράχων τῶν ἐν τοῖς τέλμασιν.
(22) (*) 16. Ὥσπερ οἱ ἐν χαλκείῳ κατακτυπούμενοι τὰς ἀκοὰς ἐν μελέτῃ γίγνονται τῶν ψόφων, οὕτω καὶ ἡμεῖς ταῖς πυκναῖς ἀπειλαῖς τῶν παραλόγων σου λόγων ἐνεθισθέντες ἀθορύβητοι μένομεν.
17. . . ιῷ τὸ πᾶν ἐπιτρέψας, οὐδὲν αὐτὸς φροντίζω τῶν σοφισμάτων ὑμῶν.
18. Ἐπειδὴ ἅπαξ περιεβαλόμην τὴν λεοντῆν, οὐκ ἀποδειλιατέον.
19. Οὐδενὶ ἂν παρὰ τὸ δίκαιον ὑπεικάθοιμι δείσας θάνατον.
20. Οὐδὲν αὐτῶν χρὴ φροντίζειν, ἀλλ' ὁμόσε μᾶλλον ἰέναι.
21. Ὧν ἐγὼ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαΐω.
22. Ἄγαν ἡ σὴ δεινότης καταθρασύνεται τῆς ἡμετέρας ἁπλότητος.
23. Πάνυ κάρχαρον ἡμῖν ἐπαφῆκας τὸν κύνα τῆς λοιδορίας.
24. Ἔστι καὶ παρ' ἡμῖν ἀμύνης ἀκμὴ καὶ λόγος λύων σοφίσματα.
25. Ὁπλισθέντες λόγων ἐλευθερίᾳ τῆς ἀληθείας κατὰ τὸ θεμιτὸν προστησόμεθα.
26. Πρὸς τὰς μακρὰς σοῦ λοιδορίας καὶ βραχὺς ἐμοὶ καὶ σαφὴς ἀπόλογος.

15. Forte hic inc. tit. *ΠΕΡΙ ΛΟΙΔΟΡΙΑΣ*. *Gaisf.*

27. *Αἰλιανοῦ.* . . . . . .
Ὄνομα ἔστιν κ. τ. λ. Ἰστ. ζ. V. 35.

VI. *ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ.*

1. *Ἀριστείδου.*
Τοῦτο δέ ἐστι τῇ μνήμῃ τῆς ἀναγκαίας τελευτῆς παραμύθιον καὶ τοῦ ἐκποδὼν γενομένου σώζεσθαι τοὔνομα, ὅτι αὐτῷ τὰ ἔργα ἐξ ὧν εἰργάζετο οὐ συντέθνηκεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆς ἐκείνου δυνάμεως ὑπομνήματα εἰς χεῖρας ἀφίξεται.
2. *Αἰλιανοῦ.*
Ἀπὸ τῷ κ. τ. λ.

(23) VII. *ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ.*

Ὅρκον 27, 1. Οὐκ 27, 2. Ὅρκος 27, 3. Ὅστις 27, 4. Δέσποιν' 27, 5. Ὅρκου 27, 6. Μάστιγος 27, 7. Τοῖς 27, 9. Δεῖ 27, 10. Ὅρκον 27, 11. Ὅρκον 27, 12 Οἱ 27, 13. Ἐπερωτῶντα 27, 14.

VIII. *ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ.*

1. Ἡ γλῶσσ' 28, 6. Ὅρκοισι 28, 1. Ὅρκον 28, 8. Ὤμοσεν 28, 3.
(*) 2. *Μενάνδρου.*
Γυναικὶ δ' ὅστις ὅρκον ὀμνύων ἀνὴρ
μηδὲν ποιεῖ δίκαιον, οὗτος εὐσεβής.
3. *Τιμοθέου.*
θ' ὁ πτερωτὸς ἰξὸς ὀμμάτων ἔρως
ὁ Κύπριος κυναγὸς, ἡ φρενῶν ἄκις,
ὁ μὴ τίνων θέοισιν ὁρκίων δίκας.
4. *Δημοκρίτου.* Ὅρκους οὓς κ. τ. λ. 28, 9. Ἐκ θεῶν ἀγορᾶς. Καινοὺς π. κ. τ. λ. 28, 11. Χρησμός. Γλαῦξ

ἐπιτυδείδη 27, 14. Κλεάνθης 28, 14. Χρύσιππος 28, 15. Ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει 28, 16. ἄνευ γὰρ 28, 17.

IX. ΠΕΡΙ ΟΡΦΑΝΩΝ ΚΑΙ ΧΗΡΩΝ.

Αἰλιανοῦ. Αἱ θήλεις κόσσυφοι . . . .

X. ΠΕΡΙ ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΑΣΕΩΣ.

1. Λεύκιππος, Δημόκριτος, Ἐπίκουρος κατὰ εἰδώλων εἴσκρισιν οἴονται τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν πάθος καὶ κατά τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν.

(24) 2. Τιμαγόρας εἷς τῶν παραχαραξάντων ἐν συχνοῖς τὴν Ἐπικούρειον αἵρεσιν ἀντὶ τῶν εἰδώλων ταῖς ἀποῤῥοίαις χρῆται.

3. Κράτων χρώματά φησιν ἀπὸ τῶν σωμάτων φέρεσθαι συγχροΐζοντ᾽ αὐτοῖς τὸν μεταξὺ ἀέρα.

Ἀρισταγόρας σχήματα συνδιατυποῦντά πως αὐτοῖς τὸν ἀέρα.

4. Ἵππαρχος ἀφ᾽ ἑκατέρου φησὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἱονεὶ χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις τοῖς ἐκτὸς σώμασι τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀναδιδόναι.

5. Πλάτων συναύγειαν κ. τ. λ. ut LV. 1. ed. Heeren.

6. Ἀλκμαίων κατὰ τὴν τοῦ διαφανοῦς ἀντίληψιν.

7. Ἀριστοτέλης ut Stob, nisi quod om. μεταξὺ διεχοῦς.

8. Τῶν Ἀκαδημαϊκῶν τινες κατά τινων (ἀκτίνων) ἔκχυσιν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν. Ποσειδώνιος γοῦν αὐτὴν σύμφυσιν ὀνομάζει.

X. Hinc supplendus videtur Stobaeus Phys. I. 55. *Gaisf.*

9. Ἐμπεδοκλῆς καὶ πρὸς τὸ διὰ τῶν ἀκτίνων καὶ πρὸς τὸ (*) διὰ τῶν εἰδώλων ἐκδοχὰς παρέχεται· πλείους δὲ πρὸς τὸ δευτερ . . τὰς γὰρ ἀποῤῥοίας ἀποδέχεται.

10. Ἑστιαῖος ὁ Περίνθιος τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας προσέμιξε προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτῖν᾽ εἰδώλων.

11. Ἐμπεδοκλῆς κατ᾽ ἀποῤῥοίας τὰς συνισταμένας μὲν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατόπτρου, πιλουμένας δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκκρινομένου αὐτοῦ κατόπτρου πυρώδους καὶ τὸν προκείμενον ἀέρα, εἰς ὃν φέρεται τὰ ῥεύματα συντρέφοντος.

12. Λεύκιππος, Δημόκριτος, Ἐπίκουρος τὰς κατοπτρικὰς, ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ᾽ εἰδώλων ἐμφάσεις, ἅ τινα φέρεσθαι μὲν ἀφ᾽ ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατὰ τὴν ἀντεπιστροφήν.

13. Ἀπὸ Πυθαγόρου καὶ τῶν μαθηματικῶν κ. τ. λ.

(25) Σφαῖρος ὁ Στωϊκὸς ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος, ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προχεῖσθαί τινα εἰς αὐτὸ αὐτήν.

14. Οἱ Στωϊκοὶ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος· ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προκεῖσθαί τινα ἐπ᾽ αὐτὸ αὐτήν. Καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὅρασις, βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὅτι ἐστὶ σκότος.

15. Χρύσιππος κατὰ τὴν συνένστασιν τὰ ὄντα τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ὀπτικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν παρακείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ. προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, οὐχὶ μέλαιναι καὶ ὀμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος.

16. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

16. Pag. 45. Verba εἰς τὸ περὶ χρωμάτων librarii videntur, in-

Εἰς τὸ περὶ χρωμάτων.

17. *Ἔστι γένος ἡμῖν.*

18. *Ἀριστομβρότου περὶ Ὄψεως.*

Ὄψις καὶ φῶς καὶ ἀὴρ φυσικὴν ἔχει σύγκρασίν τε καὶ συγγένειαν ποτ᾽ ἄλλα λαμπρῶς ὁρῆ καὶ ἀὴρ πᾶς τῷ λαμπρῷ διορῆται, συμβέβηκε δὲ καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὸν ἀέρα εἶμεν, ἀλλὰ τὴν μὲν ὄψιν μέλαιναν καὶ ὑγράν, τὸν δὲ ἀέρα μέλανα καὶ ἀραιόν· ἐνυπόκειται δὲ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ ἀέρι (*) καὶ τὸ δυνάμει διαφανές, ἀλλὰ τᾷ μὲν ὄψει συγγενὲς φῶς, τῷ δὲ ἀέρι τὸ ἀπὸ τῶν ἄνω. Ὅτι δὲ ἁ ὄψις ὑγρὰ οὖσα φάος ἔχει συγγενές, δειξάτω τις καὶ ἐκ τῶδε, πρᾶτον μὲν τῷ διαφανέα καὶ λαμπρὰν εἶμεν· πᾶν γὰρ τὸ διαφανὲς καὶ λαμπρὸν οὐκ ἄνευ τινὸς φάους ἐκ τᾶς ὄψιος ἢ διά τινος παραθλίψεως ἢ καὶ παρατρίψεως.

19. *Ἀναξιμένης κ. τ. λ.*

(26) XI. *ΠΕΡΙ ΟΣΦΡΗΣΕΩΣ.*

1. *Ἀλκμαίων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν· τούτων οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντι διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς.*

2. *Ἐμπεδοκλῆς ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεισκρίνεσθαι τὴν ὀσμήν· ὅταν γοῦν ἡ πνοὴ βαρεῖα γένηται, κατὰ τραχύτητα μὴ συναισθάνεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων.*

3. *Ἀριστοτέλης ὀσφραίνεσθαι τοῦ μεταξὺ σώματος ἀναπιμπλαμένου τῶν ὀσφραντῶν.*

4. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου. Περὶ δὲ τὴν . . . .*

dicantis sequentem locum ad tit. *περὶ χρωμάτων* pertinere. *Gaisf.*
17. Ex Platone ib. p. 67. Vide Stobaeum Heeren. XVII. 2.
19. V. Stobaeum Heeren. XXIV. 1. 4. Pag. 66.

XII. *ΠΕΡΙ ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΑΣΕΩΣ.*

Αἰλιανοῦ. Κύρων δ᾽ ἄρα καὶ ἰχθὺς κ. τ. λ.

XIII. *ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.*

1. *Ὁ πολὺ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος ἀντιστήσας τοὺς τῆς ψυχῆς, ἀπῆλθε τελευταῖον ἡττηθεὶς καὶ βέλος τῇ ψυχῇ δεξάμενος ἀφροδίσιον, δικαστὴν δὲ τὸν λόγον ἐπιστήσας, φυγῇ τὸ πάθος ἐκόλασε· τὸ μὲν σῶμα κατεπόνει, τὴν δὲ ψυχὴν εἰς σωφροσύνην ἐῤῥώννυε, πάσας γυναικῶν μυραλοιφίας ἀποστρεφόμενος, ἔρωτα καὶ Ἀφροδίτην καὶ πάντα τοῦτον θίασον ἀτιμάζων· πολλῇ τῇ ῥύμῃ παρὰ τὴν ἀρχὴν πνεύσας κατὰ τῆς σαρκὸς ἔσβεσεν αὐτῆς τὰς ἐπιθυμίας οὐ χαλινώσης τὸν ἵππον, ἀλλὰ συμποδίσας καὶ χαμαὶ ῥίψας καὶ ποιήσας ἀκίνητον καὶ πρότερον μὲν ἐγκράτειαν κατορθώσας, ὕστερον δὲ ἀπάθειαν, καθάπερ λυττῶντα κύνα καὶ συνεχῶς ἐπιπηδῶντα διεκρούσατο τὴν ἐπιθυμίαν καὶ μαινομένην κατέστειλε (27) τὴν θάλατταν τῆς ἡδονῆς καὶ ἐν ἀγρίοις κύμασιν ἔπλευσε μετὰ γαλήνης καὶ ταραττομένου τοῦ (*) πελάγους ἐξ οὐρίας ἐφέρετο καὶ μέσον ἑστὼς τῆς φυσικῆς καμίνου δίκην πηλοῦ τοὺς ἄνθρακας αὐτῆς κατεπάτησεν, οὐ μόνον πυρὸς καὶ βελῶν, ἀλλὰ καὶ πτερῶν γυμνώσας τὸν ἔρωτα, πρᾳότητος καὶ σωφροσύνης ἧκεν εἰς τὸ ἀκρότατον. Ἐρωτῶντας καὶ περιέργους ὀφθαλμοὺς οὐκ ἐπέβαλον ἀλλοτρίοις κάλλεσι μέχρι καὶ ψιλῆς θέας τὸ φίλον τηρήσαντες.*

2. *Οὐχ ὁ Διόν.* 5, 15. *ἢ μάκαρ* 5, 16. *χαίρειν* 5, 14. *ταμιεῖον* 5, 9. *ἀνθρώποισι* 5, 119. *τὰ αὐτὰ* 5, 136.

XII. Nescio an hic titulus exscriptoris ingenio debeatur, in apographo enim praefixam reperio literam F. *Gaisf.*

χρημάτων 5, 118. τί δὲ 5, 128. Ἰβήρων 5, 121. σωφρόνων 5, 122. Μενέδημος 5, 123. οὕτω γὰρ 5, 74. ἐν συμποσίῳ 5, 75. ἂν ἡδονῇ 5, 76. ἡδονὴν 5, 77. πρῶτον 5, 79. δεῖ 5, 81. πρὸς τὸν 5, 43. Εὐριπίδης 5, 82. Διονύσιος 5, 46. δεινὸν 5, 41. . . ωμη ψυχῆς 5, 42. προτρεπομένων 5, 36. Θέλων (Γέλων) 5, 83. Δημήτριος 5, 59. ὅθεν 5, 60. πᾶσα 5, 61. πρέσβεις 5, 48. Κράτης 5, 52. Sequuntur excerpta plurima e Platonis Sympos. Phileb. Charmid. Gorg. Deinde ex Aeliano de Animalibus.

XIV. *ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ.*

1. *Παῤῥησία καὶ ἀνδρεία ἐστὶν, ὅταν τις κινδύνου καὶ θανάτου κατατολμᾷ, καὶ καταφρονῇ φιλίας καὶ ἀπεχθείας ὑπὲρ τῶν δοκούντων θεῷ.*

2. *Ἄκουε παρ᾽ ἡμῶν ἃ οἱ πολλοὶ διαβάλλοντες ὑποτονθορύζουσιν . . . μὴ σιωπήσω, τάχ᾽ ἂν οὐκ εἰς καλὸν ἀπολαύσαιμι τῆς παῤῥησίας.*

3. *Τὴν πρὸς θεὸν παῤῥησίαν χαρίζεται ἡ φυλακὴ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ. Οἱ παῤῥησιαζόμενοι πλέον ἢ ἔλαττον τοῦ προσήκοντος δόξαν ἀλογίστων παθῶν λαμβάνουσιν, οἷς μὲν ὑστεροῦσι δειλίας, οἷς δ᾽ ὑπερβάλλουσι θρασύτητος.*

(28) 4. *Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν οὔτε παῤῥησίαν ἄτακτον ἔχειν δεῖ.*

5. *Διδοῦ παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἀμφιγνοεῖς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας.*

6. *Μεγίστη παῤῥησία τὸ νομίζειν ἔχειν παῤῥησίαν.*

4. Max. p. 74, 30. 5. Ib. 23. 6. Ib. 16.

7. *Οὐ χρὴ σκοποῦντα τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν ὑποστέλλεσθαι.*

8. *Οἶδα στηλιτεύειν παντὸς κωμῳδοῦ λαμπρότερον.*

(*) 9. *(Ὥσ)περ τῶν βροχίων αἱ ὑδάτων τὰ μὲν ἐν βάθει κρύπτεται παντελῶς, τὰ δὲ . . . . στενοχωρούμενα καὶ τὴν ἔξρηξιν ὑπισχνεῖται μὲν ταῖς ἀκοαῖς, μέλει δ᾽ ἔτι, οὕτω καὶ τῶν περὶ θεοῦ φιλοσοφούντων οἱ μὲν πάντη κρύφιον καὶ λανθάνουσαν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς εὐσέβειαν, οἱ δὲ τῆς ὠδῖνος ἐγγὺς, ὅσοι τὸ μὲν ἀσεβὲς φεύγουσι τὴν δ᾽ εὐσέβειαν οὐ παῤῥησιάζονται, εἴτε οἰκονομίᾳ τινὶ χρώμενοι παρὰ τὸν λόγον, εἴτε δειλίᾳ πρὸς τοῦτο καταφεύγουσιν, οἱ δὲ καὶ δημοσιεύουσι τὸν θησαυρὸν, οὐ στέγοντες τὴν ὠδῖνα τῆς εὐσεβείας οὐδὲ τὸ μόνον σῴζεσθαι σωτηρίαν νομίζοντες, εἰ μὴ καὶ ἄλλοις τὸ καλὸν ὑπερβύσειε, μεθ᾽ ὧν ἐγὼ ταττοίμην καὶ οἵ τινες μετ᾽ ἐμοῦ.*

10. *Ἐνδεέστερος εἶ παῤῥησίας καὶ τοῦ δέοντος αἰσχυντηλότερος. Εἴπερ ἦν τι κέρδος ἐκ τῆς πρὸς τοιοῦτον ἄνδρα παῤῥησίας, οὐδενὶ ἂν αὐτὸς παρεχώρησα.*
πότερα 13, 1. *ἐκ Τημεν.* 13, 8. *ἐκ Τηλέφου* 13, 10. *φεῦ φεῦ* 13, 12. *ἐκ Δίκτυος* 13, 13.

11. *Ἐξ Ἀντιγόνης.*
Ἄκουσον· οὐ γὰρ οἱ κακῶς πεπραγότες
σὺν ταῖς τύχαισι τοὺς λόγους ἀπώλεσαν.

12. . . *χῳ*
Τὸ γὰρ πρᾶγμ᾽ αὐτό μοι καλῶς ἔχον
καλοὺς παρασχεῖν τοὺς λόγους δυνήσεται.
ἐμοὶ 13, 7.

13. *Σοφίλου.*

11. Eurip. Antig. fr. 16.

(29) Γλώσσῃ σὺ δεινός· ἄνδρα δ' οὐδέν' οἶδ' ἐγὼ
δίκαιον ὅστις ἐξαπατῶν εὖ λέγει.

14. Ἐλευθέρα γὰρ γλῶσσα τῶν ἐλευθέρων.

15. Ἐλευθερία Διὸς ὄλβον τέκος.

οὕτως 13, 2. πρόχειρον 13, 11.

16. Περὶ μεγάλων πραγμάτων σκοπουμένῃ
εὐνουστάτη σύμβουλος ἡ παῤῥησία.
παῤῥησίαν δὲ παντὸς ὠνοῦ χρυσίου.

17. Νικοστράτου.

Ἆρ' οἶσθ' ὅτι τῆς πενίας ὅπλον ἡ παῤῥησία;
ταύτην ἐάν τις ἀπολέσῃ
τὴν ἀσπίδ' ἀποβέβληκεν οὗτος τοῦ βίου.

ὁ δὼς (αἰδὼς) 13, 9.

(*) 18. Ἀριστοφάνους.

Τὴν παροιμίαν παραινῶ
τὴν παλαιάν· ὑπὸ λίθῳ γὰρ
παντί που χρὴ
μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν.

19. Φιλόξενος 13, 16. οὐδὲν 13, 17. ὥσπερ 13, 18. συμβούλευε 12, 20. ἐκ τῶν Ἀρ. 13, 22. ὥσπερ 13, 23. ἐκ τῶν Δίωνος 13, 24. Διογένους 13, 25. κρέσσον 13, 26. Διονύσιος 13, 36. φήσαντος 13, 39. Λάκαινα 13, 42. ἡ παῤῥησία 13, 44. τῆς παῤῥησίας 13, 46. ἔλεγχος 13, 50. συγγενεῖ 13, 21. Τιμόθεος 13, 38. Ἐκ τοῦ π. ψ. 13, 43.

Caput novum e SS. et pauca ex Aeliano de Animalibus.

Aliud caput f. *περὶ μαντευομένων* e SS. et Aeliano. Aliud caput f. *περὶ παρακαταθήκης* post loca e SS. et Aeliano haec: *Πιττακὸς ἔφη* 9, 34. *Πισίδαι* 44, 41. p. 225. Hic desinit secunda sententiarum collectio.

Tertia, cui praemittitur index Titulorum, prioribus
(30) XI. capp. nulla continet ex profanis.

XV. ΠΕΡΙ ΑΓΝΩΜΟΝΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΟΥΝΤΩΝ.

Ἑτέρων.

1. Εὔνοια μὲν μήτηρ εὐταξίας, ἀγνωμοσύνη δὲ λύσις τάξεως.

2. Οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἀδικούντων ἔλαττον εἰς μῖσος ἀχαριστία. Ἔστι δὲ ἀχάριστος οὐ μόνον ὃς εὖ παθὼν δρᾷ κακῶς ἢ λέγει, ἀλλὰ καὶ ὁ σιωπῶν καὶ ἀποκρύπτων τὰς χάριτας· ἢ γὰρ οὐ συνιεὶς ἀναίσθητός ἐστιν, ἢ συνιεὶς ἐπιλήσμων ὧν ἔπρεπεν εἰς ἅπαντα μεμνῆσθαι τὸν χρόνον.

3. Ἄνθρωπος ἐπιλήσμων εὐεργεσίας πίθος τετρημένος διαῤῥέων τὰς χάριτας.

4. Ἀλγεινὸν τῷ πεποιηκότι καλῶς ἡ τοῦ πεπονθότος ἀγνωμοσύνη.

5. Βοηθῶν ἀπορεῖν ἀνάγκη τοὺς χάριτός τινος ἐπιλήσμονας.

6. Δεινὸν μὴ ἀμείβεσθαι πειρᾶσθαι τοὺς εὐεργέτας, εἰ καὶ μὴ πράγμασιν ἄλλοις, εὐχαριστίαις γοῦν ταῖς διὰ λόγων· τοῦτο γὰρ ἢ παντελῶς ἀγνώμονος ἢ ἀναισθήτου καὶ ἀνοήτου.

(*) 7. Αἱ χάριτες ἀμείβειν τῶν πονηρῶν τὰς γνώμας οὐ δύνανται.

8. Ἀχαριστήσας ἀπιστότερος ἐφάνη τῶν Ναυπλίου λιμένων.|

XV. Suspicor esse ultimum caput Eclogarum Ethicarum, sive *περὶ Εὐχαριστίας*, apud Photium. *Gaisf.*

9. Ὅμηρα δεδωκὼς φιλίας ἀπιστότερος καὶ τῶν λεόντων ἐγένετο.

10. Ἄγονοι χαρίτων εἰσὶ καὶ φιλοτιμιῶν ἐπιλήσμονες, ὧν εὖ πάθοιεν ἐκλανθανόμενοι μετὰ τὴν χρείαν.

11. Μενάνδρου.

Ἀχάριστος ἄνθρωπος μὴ νομιζέσθω φίλος·
μήθ᾽ ὁ πονηρὸς κατεχέτω χρηστοῦ τόπον.

(31) 12. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Φίλον γὰρ ἐκβαλεῖν ἴσον λέγω
καὶ τὸν παρ᾽ αὐτὸν βίοτον, ὃν πλεῖστον φιλεῖ.

13. Τοῦ αὐτοῦ Αἴαντος.

Χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ᾽ ἀεί·
ὅτου δ᾽ ἀποῤῥεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος,
οὐκ ἂν γένοιθ᾽ οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ.

14. Χάρις διαῤῥεῖ, καὶ προδοῦσ᾽ ἁλίσκεται.

15. Ἀναξανδρίδου.

Οὐχὶ παρὰ πολλοῖς ἡ χάρις τίκτει χάριν.

16. Σοφοκλέους.

Ἀμνήμονος γὰρ ἀνδρὸς ἀπόλλυται χάρις.

17. Θεοκρίτου.

Θρέψαι Λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τε φάγονται.

18. Μενάνδρου.

Οὐχὶ τὴν αὐτὴν διάνοιαν αἰτῶν εἷς ἕκαστος καὶ λαβών...

19. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀεὶ δ᾽ ὁ σωθείς ἐστιν ἀχάριστον φύσει·
ἅμ᾽ ἠλέηται, καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις,
ἣν δεόμενος τότ᾽ ἀθάνατον ἕξειν ἔφη.

20. Εὐριπίδου Πελιάσιν.

12. Oed.Tyr. 611. 13. V. 522. 14. Ibid. v. 1267. 16. Fr. inc. 780. Brunck. tamen potius praecedentem vsm. tragici esse putat. 17. Idyll. V. 38. 20. Fr. 11.

Ἐν τοῖσι μὲν δεινοῖσιν ὡς φίλοι φίλων,
ὅταν δὲ πράξωσ᾽ εὖ διωθοῦνται χάριν,
αὐτοὶ δι᾽ αὑτοὺς εὐτυχεῖν ἡγούμενοι.

21. Φιλήτου.

Ὅταν τις ἡμῶν ἀμέριμνον ἔχῃ βίον
(*) οὐκ ἐπικαλεῖται τὴν τύχην εὐδαίμονα·
ἐπεὶ δὲ λύπαις περιπέσῃ καὶ πράγμασιν
εὐθὺς προσάπτει τῇ τύχῃ τὴν αἰτίαν.

22. Θεόγνιδος.

Δειλοὺς εὖ ἔρδοντι δύω κακά· τῶν τε γὰρ αὐτοῦ
(32) χήρωσις κτεάνων, καὶ χάρις οὐδεμία.

23. Διογένης ἐρωτηθεὶς, τί μάλιστα γηράσκει παρ᾽ ἀνθρώποις, εἶπεν, Ἡ χάρις.

24. Αἰλιανοῦ.

Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους ἑαυτὸν εἴκαζε ταῖς δρυσὶν, λέγων ὅτι καὶ ἐκείνας ὑπέρχονται οἱ ἄνθρωποι καὶ δέονται αὐτῶν, εἰ ὕοι, στέγην τὴν ἐκ τῶν κλάδων ποθοῦντες· ὅταν δὲ οὔσης εὐδίας παριῶσι, τίλλουσιν αὐτὰς καὶ περικυκλοῦσι· καὶ αὐτὸς οὖν ἔλεγεν ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ αὐτὰ πάσχειν.

25. Ἐκ τῆς περὶ Φιλίας Ἐπιστολῆς.

Ὡς μέντοι λαμπρόν ἐστιν εὖ ποιεῖν, οὕτως ἀμειπτέον, ἵνα μὴ μόνον ἀχαριστίας ὄφλῃ τις δίκην, ἀλλὰ καὶ βλάβους κοινοῦ τῶν εὖ πεισομένων εἰς αὐτοὺς ἑτέρων ἀνακοπῇ πρὸς εὐεργεσίαν.

26. Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ.

Φευκτὴ μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἀχαριστία δι᾽ ἑαυτήν· ἀχθεσθείη δ᾽ ἄν τις πρὸς αὐτὴν δικαιότερον, ἐπειδὴ κωλύει τἀγαθὸν προϊέναι καὶ ἐκφαίνεσθαι τήν τε χώραν αὐτῶν παντελῶς ἀνατρέπει καὶ κατακλείει πως εἰς στενὸν τὰς

ἔξω διαφαινομένας τῶν καλῶν εὐεργεσίας, ἀποστερεῖ δὲ καὶ τὸ κοινὸν τῆς θείας βοηθείας πάσης· διὰ τοῦτό ἐστι πάνδεινον. Παντὶ ἀνδρὶ παρακελεύομαι ἕνα λόγον ὀρθὸν κατέχειν εὐεργεσιῶν μετὰ φιλίας, δεύτερον (οὐκ) ἀχαρίστως τὰς εὐεργεσίας παραλαμβάνειν καὶ προκαλεῖσθαι τὰς μείζονας εὐποιΐας διὰ τῆς εὐχαριστίας.

27. Θεμιστοκλῆς διαβαλλόντων αὐτὸν ἐπ᾽ ἐκκλησίας τινῶν ὡς εἰς ἕνα τοὺς πολλοὺς ἡδέως ἀκούοντας, Κοπιᾶν, ἔφη, μοι δοκεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐεργετούμενοι· κόπος γὰρ ὡς ἀληθῶς εὐεργεσίας κόρος, δι᾽ ὃν συμβαίνει καινότητος ἐπιθυμεῖν.

28. Ἐκ τῶν Ὑψαίου ὑποθηκῶν περὶ τοῦ εὐεργετεῖν.

Οὐδένα μισήσεις ὡς ἀχάριστον, ἐὰν ὡς ἀληθῶς χαρίζῃ.

(33) (*) Τοὺς μηδεμίαν ὧν ἂν εὖ πάθωσι ὑπὸ σοῦ χάριν ἐκτίνοντας ἄλλοι λεγέτωσαν ἀχαρίστους, σὺ δ᾽ ἀνοήτους, ὅτι τοῦ καλλίστου τῶν ἀγαθῶν οὐ συνιᾶσιν.

29. Εἰκότως οἱ νομοθέται μόνης ἀχαριστίας δίκας οὐχ ὁρίζουσιν, ὡς τοῦ μὲν εὖ ποιοῦντος τὴν μεγίστην ἀμοιβὴν ἐν οἷς ἔτυχεν εὖ ποιῶν ἀπειληφότος, τοῦ δὲ τὴν ἀξίαν τίνοντος δίκην ἐν ᾧ λαμβάνει τῷ μεγίστῳ κακῷ συνεχόμενος, ἀχαριστίᾳ.

30. Ἀπολλώνιος Ἡρωδιανῷ.

Μὴ κ. τ. λ.

31. Ἀπολλώνιος Νουμηνίῳ.

Οὐ πάρα κ. τ. λ.

32. Ξενοφῶντος Κύρου παιδείας.

Δικάζονται κ. τ. λ.

33. Σωκράτους.

Ἀχάριστον εὐεργετεῖν καὶ νεκρὸν μυρίζειν ἐν ἴσῳ κεῖται.

33. V. Maxim. 58. p. 96, 6

34. Φιλιστίωνος.

Τῇ γῇ δανείζειν κρεῖττόν ἐστιν ἢ βροτοῖς,
ἥ τις τόκους δίδωσι μὴ λυπουμένη.

Sequuntur capita duo sine locis profanorum.

XVI. ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

1. Εὐριπίδου Ἑκάβη.

Ἔχει γέ τι κ. τ. λ.

2. Τοῦ αὐτοῦ.

Παῖς ὢν κ. τ. λ.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ἱκετίδων.

Τὸ γὰρ . . .

4. Τοῦ αὐτοῦ Πελιάσιν.

Ὁ γὰρ ξυνὼν κακὸς μὲν ἢν τύχῃ γένος,
τοιούσδε τοὺς ξυνόντας ἐκπαιδεύεται,
χρηστοὺς δ᾽ ὁ χρηστός· ἀλλὰ τὰς ὁμιλίας
(34) ἐσθλὰς διώκειν, ὦ νέοι, σπουδάζετε.

5. Σοφοκλέους.

Ἐπεὶ πέπρακται πᾶν τὸ τοῦ θεοῦ καλῶς,
χωρῶμεν ἤδη, παῖδες, εἰς τὰ τῶν σοφῶν
(*) διδασκαλεῖα, μουσικῆς παιδεύματα·
προσλαμβάνειν δὲ δεῖ καθ᾽ ἡμέραν ἀεὶ,
ἕως ἂν ἐξῇ μανθάνειν βελτίονα·
παῖς δ᾽ ὢν κακὸν μὲν δρᾶν τι προῖκ᾽ ἐπίσταται,
αὐτὸς παρ᾽ αὐτῶν μανθάνων ἄνευ πόνου·
τὰ χρηστὰ δ᾽, οὐδ᾽ ἂν τὸν διδάσκαλον λάβῃ,
ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ κέκτηται μόλις.
ταῦτ᾽ οὖν φυλαξόμεσθα καὶ μοχθητέον,

34. V. Maxim. p. 95, 45. XVI. Suppleatur hinc c. 31. Eclogarum Ethicarum. *Gaisf.* 4. Fr. 10. 5. Fr. inc. 779.

ὦ παῖδες, ὡς ἂν μήτ᾽ ἀπαιδεύτων βροτῶν
δοκῶμεν εἶναι κἀποδημοῦντος πατρός.

6. Ἐμπεδοκλέους.

Ἀλλ᾽ ἄγε, μύθων κλῦθι, μάθησις γάρ φρένας αὔξει.

7. Σοφοκλέους Αἴαντος. Οἱ γὰρ κακ. . .

8. Εὐριπίδου Ἱππολύτου. Ὦ πόλλ᾽ ἁμαρτ.

9. Ἀντιφάνους.

Τὸ γὰρ πεπαιδεῦσθαι, μόνον ἂν τις τοῦτ᾽ ἔχοι,
ἀληθές ἐστι καὶ τὸ (τῶν) ἀδικημάτων
μὴ λαμβάνειν τὰς ἀξίας τιμωρίας,
ἑλεῖν δὲ πάντως.

10. Παροιμία.

Μελέτη χρονισθεῖσ᾽ εἰς φύσιν καθίσταται.

11. Ἀλέξιδος.

Ὦ παῖ, μέγιστος ἔρανός ἐστί μοι τὸ σὲ
θρέψαι κατὰ τρόπον· ὃν γὰρ αὐτὸς ἀπέλαβον
παρὰ τοῦ πατρὸς, δεῖ τοῦτον ἀποδοῦναί με σοί.

12. Ἀριστοφάνους Νεφελῶν. Λέξω . . .

(35) 13. Μενάνδρου.

Μανθάνειν·
οἷου δ᾽ ἂν ἔργου τυγχάνῃς ἄπειρος ὢν,
τὸ πυνθάνεσθαι τῶν κατειδότων καλόν.

14. Εὐριπίδου Ῥήσῳ.

Σοφοῦ παρ᾽ κ. τ. λ.

15. Μενάνδρου.

Πολὺ κρεῖττόν ἐστιν ἓν καλῶς μεμαθηκέναι,
ἢ πολλὰ φαύλως περιβεβλῆσθαι πράγματα.

16. Σοφοκλέους Φθιωτίδων.

(*) Νέος πέφυκας, πολλὰ καὶ μαθεῖν σε δεῖ

16. Fr. 622.

καὶ πόλλ᾽ ἀκοῦσαι καὶ διδάσκεσθαι μακρά.
ἀεί τι βούλου χρήσιμον προσμανθάνειν.

17. Φιλήμονος.

Ἤκουσα τούτων αὐτὸς, οὐδὲ φύεται
αὐτόματον ἀνθρώποισιν, ὦ βέλτιστε, νοῦς
ὥσπερ ἐν ἀγρῷ θύμος· ἐκ δὲ τοῦ λέγειν τε καὶ
ἑτέρων ἀκούειν καὶ θεωρῆσαι . .
κατὰ μικρὸν ἀεὶ, φασὶ, φύονται φρένες.

18. Μενάνδρου.

Ὅταν λέγῃς μὲν πολλὰ, μανθάνῃς δὲ μὴ,
τὸ σὸν διδάξας τοὐμὸν οὐ μαθὼν ἔσῃ.

ν

19. Τοῦ αὐτοῦ Καρχηδο.

Ἔργον ἐκ πολλοῦ χρόνου
ἄνοιαν ἡμέρᾳ μεταστῆσαι μιᾷ.

20. Τοῦ αὐτοῦ Φιλαδέλφοις.

Οὐ ῥᾴδιον
ἄνοιαν ἐν μικρῷ μεταστῆσαι χρόνῳ.

21. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Ἐκ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς ὅστις ἐκπονεῖ
(36) σκληρὰς διαίτας, οἱ πόνοι βελτίονες.

22. Ξενοκράτης νέον φιλοσοφεῖν βουλόμενον ἤρετο εἰ γεγεωμέτρηκε, τοῦ δ᾽ ἀποφήσαντος, ἀλλ᾽ εἰ ἠστρονόμηκε, καὶ τοῦτο ἀπειπόντος, ἀλλ᾽ εἰ τὰ τῶν ποιητῶν ἀνέγνωκεν, ὁ δὲ καὶ τοῦτο ἔξαρνος ἦν, ἄλλως δὲ εἰ γράμματα οἶδε· ταῦτα ἔφη ἐκεῖνος εἰδέναι. Πόκος τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοκράτης, ὑπογραφέως οὐ πλύνεται.

23. Αἰσχίνου τοῦ Σωκρατικοῦ.

Οὗτός ἐστι Μιλτιάδης ὁ Στησαγόρου, ὃς παῖς μὲν ὢν

22. V. Diogen. Laert. IV. 13.

ἤσκει Ὀλύμπια καὶ κρείσσων ἦν τοὺς πόνους πονῶν ἢ παιδοτρίβης ἐπιτάσσων· ἐκεῖ δὲ μείζους παῖδας αὐτοῦ καὶ πρεσβυτέρους κατεμαχέσατο καὶ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τοῦ στεφάνου ἄκων ὑπὸ τοῦ παιδοτρίβου ἐξήχθη, ἔτι δὲ ἐπίτροποι αὐτοῦ ἐγένοντο οὔτε τὰς αὐτὰς ἡλικίας ἔχοντες οὔτε τοὺς αὐτοὺς τρόπους, καὶ τούτων ἁπάντων ἦν κατήκοος· παιδαγωγὸς αὐτῷ ἠκολούθει οὐ πάνυ σπουδαῖος, καὶ τούτῳ (*) οὐδὲν πώποτε ἠναντιώθη. Ταῦτα μὲν παιδὶ ὄντι αὐτῷ ἐπιτετήδευται· ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἤρχετο γενέσθαι, σιωπᾶν καλὸν ἡγήσατο εἶναι, σεσιώπηται αὐτῷ μᾶλλον ἢ τοῖς χαλκείοις ἀνδριάσι· τοῦ σώματος αὐτῷ καλὸν ἐδόκει εἶναι ἐπιμελεῖσθαι, ἐπιμεμέληται τούτου, ὥστ' ἔτι καὶ νῦν τῶν ἡλικιωτῶν ἄριστα ἔχει τὸ σῶμα.

24. *Εὐριπίδου Κωμικοῦ.*

Ὅστις νέος ὢν μουσῶν ἀμελεῖ,
τόν τε παρελθόντ' ἀπόλωλε χρόνον
καὶ τὸν μέλλοντα τέθνηκε.

25. Φύσιν ἔχειν ἄριστόν ἐστι· δεύτερον δὲ . . .

26. Κράντωρ ἔλεγε μήτε δύνασθαί τινα τὰ μεγάλα πρὸ τῶν μικρῶν μυηθῆναι, μήτ' ἂν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐλθεῖν πρὶν ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις διαπονηθῆναι.

(37) 27. Ἀρκεσίλαος ὁρῶν τινα νεανίσκον φιλοσόφων λόγων κατακούοντα πρὶν παιδευθῆναι, Οὐδὲ τοὺς τῆς Δημητρὸς, ἔφη, καρποὺς καλλίστους καὶ τροφιμωτάτους ὄντας εὐθὺς ἐκ γενετῆς τοῖς παισὶν ἁρμόζειν, τὸ δὲ γάλα τῶν τιτθῶν.

28. Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη —

24. Forte leg. *Σοφοκλέους Καμικίων*. *Gaisf.* Vid. Fr. Soph. 304. Nisi *Κωμικοῦ* lemma sequentis versus. 26. Maximus p. 207, 10.

29. Ἀριστοτέλης ὁ Περιπατητικὸς —

30. *Θεοφράστου.*

Ἀναγκαιοτάτη δ' ἐπὶ τῶν γυναικῶν ἡ τῶν πραγμάτων δοκεῖ παίδευσις εἶναι καὶ αὐτὴ μέχρι χρησίμου πρὸς οἰκονομίαν, τὸ δὲ ἐξακριβούμενον ἐπὶ πλέον ἀργοτέρας τε ποιεῖ πρός τε τἄλλα καὶ λάλους καὶ περιέργους.

31. *Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ περὶ Ψυχῆς.*

Ἡ γὰρ συνακολουθοῦσα παντὶ τῷ βουλήματι τοῦ διδάσκοντος τῶν μανθανόντων, αὐτὴ πασῶν ἐστι μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη ἀκρόασις.

32. Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικὸς φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, ποῖος στέφανος κάλλιστός ἐστιν, εἶπεν, Ὁ ἀπὸ παιδείας.

33. Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τί ἀναγκαιότατόν ἐστι μάθημα, Τὸ ἀπομαθεῖν, εἶπε, τὰ κακά.

34. Ἀριστοτέλης ἔφη τὴν παιδείαν εὐτυχοῦσι μὲν κόσμιον εἶναι, πταίσασι δὲ καταφυγὴν ἐλευθέριον.

(*) 35. *Αἰλιανοῦ.*

Σωκράτης ὁ γενναῖος ᾐτιᾶτο τῶν πατέρων ἐκείνους, ὅσοι (μὴ) παιδεύσαντες αὐτῶν τοὺς υἱεῖς, εἶτα ἀπορούμενοι ἦγον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τοὺς νεανίσκους καὶ ἔκρινον αὐτοὺς ἀχαριστίας, ὅτι οὐ τρέφονται ὑπ' αὐτῶν· ἔφη γὰρ ἀδύνατον ἀξιοῦν τοὺς πατέρας, μὴ γὰρ οἵους τε εἶναι τοὺς μὴ μαθόντας τὰ δίκαια ποιεῖν αὐτά.

36. *Ἀντιφῶντος.*

Πρῶτον, οἶμαι, τῶν ἐν οὐρανοῖς ἐστι παίδευσις· ὅταν γάρ τις πράγματος κἂν ὅτου οὖν τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ποιήσηται, εἰκὸς καὶ τὴν τελευτὴν ὀρθῶς γίγνεσθαι· καὶ
(38) γὰρ τῇ γῇ οἷον ἄν τις τὸ σπέρμα ἐναρόσῃ, τοι-

33. Vid. Maximum p. 208. 34. Vid. Maximum p. 207, 39.

αὔτα καὶ τὰ ἔκφορα δεῖ προσδοκᾶν καὶ ἐν νέῳ σώματι ὅταν τις τὴν παίδευσιν γενναίαν ἐναρόσῃ, ζῇ τοῦτο καὶ θάλλει διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ αὐτὸ οὔτε ὄμβρος οὔτε ἀνομβρία ἀφαιρεῖται.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀναρχίας δ' οὐδὲν κάκιον ἀνθρώποις· τοῦτο γινώσκοντες οἱ πρόσθεν ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἴθιζον τοὺς παῖδας ἄρχεσθαι καὶ τὸ κελευόμενον ποιεῖν, ἵνα μὴ ἐξανδρούμενοι εἰς μεγάλην μεταβολὴν ἰόντες ἐκπλήσσοιντο.

38. Ὅτῳ τις ἂν πλεῖστον τῆς ἡμέρας συνῇ, τοιοῦτον ἀνάγκη γενέσθαι καὶ αὐτὸν τοὺς τρόπους.

39. Πλάτωνος Πολιτείας ζ.

Κόποι . . .

40. Ἐν ταὐτῷ.

Τότε χύδην . . .

41. Σωκράτους.

Πανήγυρίς ἐστι ψυχῆς ἡ παιδεία· πολλὰ γάρ ἐστιν ἐν αὐτῇ ψυχῆς θεάματα καὶ ἀκούσματα.

42. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς μὲν σταδιοδρομοῦσιν ἐπὶ τῷ τέρματι τὸ βραβεῖον τῆς νίκης, τοῖς δὲ φιλοπονήσασι ἐπὶ τοῦ γήρως τὸ πρωτεῖον τῆς φρονήσεως ἀποκεῖται.

43. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὗτος ἰδὼν πλούσιον ἀπαίδευτον, ἔφη, Ἰδοὺ καὶ τὸ χρυσοῦν ἀνδράποδον.

44. Ἀριστοτέλους.

44. Maximus p. 207, 54. 45. Ibid.

(*) Οὗτος ἐρωτηθεὶς, τί τῶν ζώων κάλλιστον, ἔφη, Ἄνθρωπος τὴν ψυχὴν παιδείᾳ κεκοσμημένος.

45. Ὁ αὐτὸς ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος, ὅτι βαρβαρίζει, ἔφη, Ἐγὼ μὲν τῷ λόγῳ, ὑμεῖς δὲ τῷ τρόπῳ.

(39) 46. Οὐ μικρὸν ὠφελεῖ τὸ τὰ βέλτιστα ὑμᾶς ἀκούειν καὶ συνεθίζειν.

47. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅπασα φύσις βελτίων γίνεται παιδείαν προσλαβοῦσα τὴν προσήκουσαν, πολὺ δὲ μάλιστα ὅσαις ἐξ ἀρχῆς εὐφυέστερον τῶν ἄλλων ἔχειν ὑπῆρξε· τοῖς μὲν γὰρ αὐτῶν πόνῳ βελτίοσι γίγνεσθαι, τοῖς δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει διενεγκεῖν.

48. Εὐκλείδου.

Οὗτοι γὰρ τῶν ἀνθρώπων κάλλιστα μανθάνουσιν, οἵτινες καὶ τὰ κάλλιστα μιμοῦνται.

49. Δημώνακτος Ὑψαίου καὶ Σωκράτους.

Τὰς μὲν πόλεις ἀναθήμασι, τὰς δὲ ψυχὰς μαθήμασι κοσμεῖν δεῖ.

50. Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις ἄγοι καλῶς τοὺς ἰδίους παῖδας, εἶπε, νέους μὲν ὄντας παιδεύσας, ἄνδρας δὲ γενομένους διδάξας συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἀποβαίνουσι καὶ τὴν οὐσίαν διανείμας αὐτοῖς, ἵνα μὴ διὰ τοῦτο ἐχθροὶ γένωνται.

51. Δημοκράτους

Πάντων κάκιστον ἡ εὐπετείη παιδεῦσαι τὴν νεότητα, αὕτη γάρ ἐστιν ἣ τίκτει τὰς ἡδονὰς ταύτας, ἐξ ὧν ἡ κακότης γίγνεται.

52. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐξωτικῶς μὴ πονεῖν παῖδες ἀνιέντες οὔτε γράμματα

46. Vid. Maximus p. 207, 54. 50. Maxim. p. 207, 41.

μάθοιεν οὔτε μουσικὴν οὔτε ἀγωνίην οὐδ᾽ ὅπερ μάλιστα τὴν ἀρετὴν συνέχει, τὸ αἰδεῖσθαι· μάλα γὰρ ἐκ τούτων φιλεῖ γίγνεσθαι ἡ αἰδώς.

53. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μέν ἐστι κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.

54. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κρείσσων ἐπ᾽ ἀρετὴν φανεῖται προτροπῇ χρώμενος (40) *καὶ λόγου πειθοῖ ἤπερ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ. Λάθρῃ μὲν γὰρ* (*) *ἁμαρτέειν εἰκὸς τὸν εἰργμένον ἀδικίης ὑπὸ νόμου, τὸν δὲ ἐς τὸ δέον ἠγμένον πειθοῖ οὐκ εἰκὸς οὔτε λάθρῃ οὔτε φανερῶς ἔρδειν τι πλημμελές· διόπερ συνέσει τε καὶ ἐπιστήμῃ ὀρθοπραγέων τις ἀνδρεῖος ἅμα καὶ εὐθύγνωμος γίνεται.*

55. *Διογένους.*

Ὅταν ἄλλου τινὸς φροντίζῃς, τότ᾽ ἀμελεῖς σαυτοῦ.

56. *Πλάτων παρεκελεύετο τοῖς μαθηταῖς τρία ταῦτα ἔχειν· ἐν μὲν τῇ γνώμῃ σωφροσύνην, ἐπὶ δὲ τῆς γλώττης σιγὴν, ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αἰδῶ.*

57. *Κλεάνθης ἑτέρου ἀπιέναι μέλλοντος καὶ ἐρωτῶντος, πῶς ἂν ἥκιστα ἁμαρτάνοι, εἶπεν, Εἰ παρ᾽ ἕκαστα ὧν πράττεις δοκοίης μὴ παρεῖναι.*

58. *Ὁ αὐτὸς εἶπε τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν.*

59. *Δημοκράτους.*

Ἡ φύσις καὶ ἡ διδαχὴ παραπλήσιόν ἐστι· καὶ ἡ διδαχὴ μετὰ ῥυσμοῦ τὸν ἄνθρωπον, μετὰ ῥυσμοῦ δὲ ἡ φύσις ποιεῖ.

60. *Τοῦ αὐτοῦ.*

54. Maxim. p. 207, 39.

Τὰ μὲν καλὰ χρήματα τοῖς πόνοισιν ἡ μάθησις ἐξεργάζεται, τὰ δ᾽ αἰσχρὰ ἄνευ πόνων αὐτόματα καρποῦται· καὶ γὰρ οὖν οὐκ ἐθέλοντα πολλάκις ἐξείργει τοιοῦτον εἶναι· οὕτω μεγάλης τε . . . φυτικῆς ἐστι.

61. *Ἡροδώρου.*

Νέος ὢν ἐν πολυτελέσι βρώμασι καὶ ποτοῖς ἔτι δὲ ἀφροδισίοις ἀνατρεφόμενος, λέληθεν ἑαυτὸν ἐν τῷ θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβων.

62. *Ἀντισθένους.*

Δεῖ τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἄνδρας γενήσεσθαι τὸ μὲν σῶμα γυμνασίοις ἀσκεῖν, τὴν δὲ ψυχὴν παιδεύειν.

(41) 63. *Δημοσθένης Φιλιππικῶν.*

Ἔστι δ᾽ οὐδεπ . . .

64. *Ξενοφῶντος.*

Κράτιστον μέν ἐστιν παρὰ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τὸ ἀγαθὸν διδάσκεσθαι· δεύτερον δὲ παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθῶν.

65. *Δημοκράτους.*

Οὔτε τέχνη οὔτε σοφίη ἐφικτὸν, ἢν μὴ μάθησις.

66. *Τοῦ αὐτοῦ.*

(*) *Ἔστι ποῦ νέου ξύνεσις καὶ γερόντων ἀξυνεσίη· χρόνος γὰρ οὐ διδάσκει φρονεῖν, ἀλλ᾽ ὡραίη τροφὴ καὶ φύσις.*

67. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ ἀντιλεγόμενος καὶ πολλὰ λεσχηνευόμενος ἀφυὴς ἐς μάθησιν.

68. *Διογένης ἄτοπον ἔφησεν εἶναι ἐπὶ μὲν τὸν λύχνον ἐπιχεῖν ἔλαιον, ἵνα ἐπὶ τῆς τραπέζης ὁρῶμεν, ὅπως δὲ τῇ*

67. Vid. supra p. 4.

διανοίᾳ φρονιμώτεροι γενόμενοι κατανοήσωμεν τὰ τῷ βίῳ βέλτιστα, μηδὲν ἐθέλειν ἀναλίσκειν.

69. Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τί γῆ βαρύτερον βαστάζει, ἔφη, Ἄνθρωπον ἀπαίδευτον.

70. Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τί διδάξει τὸν υἱὸν, εἶπεν, Εἰ μὲν θεοῖς μέλλει συμβιοῦν, φιλόσοφον, εἰ δὲ ἀνθρώποις, ῥήτορα.

71. Σόλων ἐπετίμα τινὶ κυβεύοντι· τοῦ δὲ λέγοντος περὶ μικροῦ παίζειν, ἀλλὰ τὸ ἔθος οὐ μικρόν.

72. Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ ἔφη μὴ δύνασθαι καλῶς ζῆν, μὴ μαθὼν τὰ καλὰ τὰ ἐν τῷ βίῳ.

73. Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τί ἐπιστήμη, ἔφη, Ἐπιμέλεια ψυχῆς. Πόθεν δὲ μάλιστα κακοὶ γίνονται, Ἐξ ἀγωγῆς κακῆς καὶ ὁμιλίας πονηρῶν, ἔφη.

74. Πλάτων εἶπε τὴν παιδείαν τοῖς ἀνθρώποις δεύτερον ἥλιον εἶναι.

75. Ζήνων ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις νέος ἐλάχιστα (42) ἁμαρτάνοι, Εἰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοι, ἔφη, οὓς μάλιστα τιμᾷ καὶ αἰσχύνεται.

76. Ἐκ τῆς περὶ Φιλίας ἐπιστολῆς.

Ἡ παιδεία κἂν μηδὲν ἕτερον ἀγαθὸν ἔχοι, τό γε συμφοιτᾶν αὐτὴν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἔξω κακίας, οἷς ἂν ᾖ τις αἰδὼς, καὶ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ἄλλους.

77. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Τὸ κύμινόν φασι δεῖν σπείρειν βλασφημοῦντας, οὕτω γὰρ καλὸν φύεσθαι· καὶ τοὺς νέους χρὴ παιδεύειν ἐπισκώπτοντας, οὕτω γὰρ χρήσιμοι ἔσονται.

78. Πλάτωνος.

Πᾶσα ψυχὴ δείμασι κ. τ. λ.

70. Maxim. p. 209, 44. 77. Plutarch. Fr. XVIII. 15.

(*) 79. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων καὶ Σωκράτους.

Ταῖς μὲν πόλεσι τὰ τείχη, ταῖς δὲ ψυχαῖς ὁ ἐκ παιδείας νοῦς κόσμον καὶ ἀσφάλειαν παρέχει.

80. Φιλόξενος ὁ Μουσικὸς ἐρωτηθεὶς, τί μᾶλλον συνεργεῖ παιδεία, εἶπε, Χρόνος.

81. Διογένης ἔλεγε τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν ἐοικέναι τοῖς τῶν κεραμέων πλάσμασιν, ὡς γὰρ ἐκεῖνοι ἁπαλὸν μὲν τὸν πηλὸν ὄντα ὅπου θέλουσι σχηματίζουσι καὶ ῥυθμίζουσι, ὀπτηθέντα δ' οὐκέτι δύνανται πλάσσειν, οὕτω καὶ τοὺς ἐν νεότητι μὴ διὰ πόνων παιδαγωγηθέντας τελείους γενομένους ἀμεταπλάστους γενέσθαι.

82. Μόνιμος ὁ Κυνικὸς φιλόσοφος ἔφη, κρεῖττον εἶναι τυφλὸν ἢ ἀπαίδευτον· τὸν μὲν γὰρ εἰς τὸν βόθρον, τὸν δ' εἰς τὸ βάραθρον ἐμπίπτειν.

83. Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.

Ἀθηναίοις ἐρομένοις, ὅπως λώϊον αὐτοῖς γίγνοιτο, ἔχρησεν ἡ Πυθία εἰ τὸ κάλλιστον εἰς τὸ δεξιὸν οὓς τῶν παίδων ἐντιθέναι βούλοιντο· οἱ δὲ τρήσαντες αὐτὸ χρυσίον ἔβαλλον, ἀγνοήσαντες, ὅτι τὸν φιλόσοφον λόγον ἐμήνυσε.

(43) 84. Δημοκράτους.

Φαύλων ὁμιλίη συνεχὴς ἕξιν κακίης συναύξει.

85. Διογένους.

Ἡ παιδεία ὁμοία ἐστὶ χρυσῷ στεφάνῳ· καὶ γὰρ τιμὴν ἔχει καὶ πολυτέλειαν.

86. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Πάντων . .

87. Δημοκράτους.

80. Maxim. p. 207, 43. 87. Maxim. p. 209, 17.

Κρείσσονές εἰσιν αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες ἢ ὁ τῶν ἀμαθῶν πλοῦτος.

88. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Κυβερνήτης μὲν οὔτε ἐν μεγάλῳ πλοίῳ οὔτε ἐν μικρῷ ναυτιάσει, οἱ δ' ἄπειροι ἐν ἀμφοῖν· οὕτως ὁ μὲν πεπαιδευμένος καὶ ἐν πλούτῳ καὶ ἐν πενίᾳ οὐ ταράττεται, ὁ δ' ἀπαίδευτος ἐν ἀμφοῖν.

89. Πυθαγόρου.

Ἀπαιδευσία πάντων τῶν παθῶν μήτηρ· τὸ δὲ πε-(*) παιδεῦσθαι οὐκ ἐν πολυμαθείας λόγων ἀναλήψει, ἐν ἀπαλλάξει δὲ τῶν φύσει παθῶν θεωρεῖται.

90. Δίων ἔλεγε κατὰ Ἡσίοδον τρία γένη εἶναι μαθημάτων, χρυσοῦν, ἀργυροῦν, χαλκοῦν· χρυσοῦν μὲν τὸ τῶν διδόντων καὶ μὴ μανθανόντων· ἀργυροῦν δὲ τὸ τῶν διδόντων καὶ μανθανόντων· χαλκοῦν δὲ τὸ τῶν μανθανόντων μέν, μὴ διδόντων δέ.

91. Σωκράτης παρῄνει τοῖς νέοις πολλάκις ἐσοπτρίζεσθαι, τοὺς μὲν εὐπρεπεῖς ὅμοιον ποιεῖν τῷ εἴδει τὸν τρόπον, τοὺς δὲ ἀμόρφους περιστέλλειν τὸ δυσειδὲς τῇ εὐτροπίᾳ.

92. Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τί ἥδιστον ἐν τῷ βίῳ, ἔφη, παιδεία καὶ ἀρετὴ καὶ ἱστορία τῶν ἀγνοουμένων.

93. Πιττακὸς συνεβούλευε πρὸς τὸ γῆρας ἐφόδια παρατίθεσθαι παιδείαν· γηροκομικωτάτη γὰρ αὕτη καὶ εὐκόλως ποιοῦσα ὑποφέρειν τὰς τοῦ γήρως δυσκολίας.

(44) 94. Σωκράτης Ξενοφῶντα νέον ὁρῶν εὐφυῆ ἠρώτησεν εἰ οἶδεν ὅπου τῆς ἀγορᾶς οἱ ἰχθύες εἶεν, τοῦ δ' εἰπόντος, ναὶ, ἑξῆς ἤρετο, τί δὲ, τὰ λάχανα; ὡς δ' εἶπε καὶ τοῦτο, καὶ τἄλλα ἐπὶ πᾶσιν ἤρετο, εἰ οἶδεν ὅπου οἱ

92. Vid. Plutarch. II. p. 141. D.

καλοὶ κἀγαθοὶ διατρίβουσι· σιωπῶντος δὲ, ἐπιπλήξας αὐτὸν κατέλιπεν· ὁ δὲ διατραπεὶς ἀπ' ἐκείνου ἤρξατο φιλοσοφεῖν.

95. Σωκράτης πρός τινα πάντα εἰδέναι φάσκοντα καὶ πολυμάθειαν ὑπισχνούμενον, ἐτύγχανε δὲ εἰς Ἀκαδημίαν συγκατιὼν αὐτῷ, ἐπιστὰς χωρίῳ πεφυτευμένῳ, ἤρετο αὐτὸν εἰ δοκεῖ σοι ὁ γεωργὸς ἀμελῆσαι μὴ καταφυτεύσας πᾶσαν τὴν γῆν, ἀλλὰ διαλείμματα μεταξὺ τῶν δένδρων καταλιπών· τοῦ δὲ εἰπόντος, καὶ μὴν εἰ μὴ τοῦτο ἐποίησεν οὐδὲν ἂν τούτων ἐπεβίω, ἀλλ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλετο· εἶτα, ἔφη, σὺ ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ οὐδὲ μικρὸν τόπον παραλιπὼν, ἀλλὰ ἀεὶ ἄλλοις μαθήματα σωρεύων, οἴει τινὰ καρπὸν ἐξ αὐτῶν δρέψασθαι;

96. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ παιδεία καθάπερ εὐδαίμων χώρα πάντα τὰ ἀγαθὰ φέρει.

97. Τῷ μὲν Ὀρέστῃ μαινομένῳ τὴν Ἠλέκτραν ὁ μῦθος, τῇ δὲ τῶν νέων ὁρμῇ τὴν εὐβουλίαν ὁ κατὰ φιλοσοφίαν λόγος παρίστησιν εἰς ἀντίληψιν.

(*) 98. Ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ ἐν ὁδῷ μακρᾷ, δεῖ που καὶ ἀνάπαυσιν εἶναι.

99. Πλείω τε ἕκαστα γίνεται καὶ ῥᾷον καὶ κάλλιον, ὅταν εἷς ἓν κατὰ φύσιν καὶ ἐν καιρῷ τῶν ἄλλων ἄγων πράττῃ.

100. Δύο ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων· οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανὸς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλ-

101. Plato Legg. VIII. p. 846. v. Stobaei 43, 145.

λον ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν· τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμαθίαν παρέχει.

(45) 101. Πολλὰ ὁ αὐτὸς μιμεῖσθαι, ὥσπερ ἦν, οὐ δυνατός.

102. Ὅσα δ' αὖ τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τούτων δέδοκται πᾶσιν, καὶ πάλαι τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς καὶ ῥᾴοσιν αὐτὰ δεῖν μελετᾶν πρὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις· ῥᾶον δ' ἐν τοῖς ἐλάττοσι μελέτη παντὸς πέρι μᾶλλον ἢ περὶ τὰ μείζω· κρεῖττον γάρ που σμικρὸν εὖ, ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι.

Plurima sequuntur e Platonis Legg. Rep. Euthyph. Tim. etc.

103. Ξενοκράτης, ὁπότε τις αὐτῷ σχολάζειν ἔθελε οὐδενὸς τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων μετειληφώς, Ἄπιθι, εἶπε, λαβὰς γὰρ οὐκ ἔχεις πρὸς φιλοσοφίαν· δεῖ γὰρ προμεμαλάχθαι διὰ τούτων τὴν ψυχήν.

104. Ἰσοκράτης τοῖς μαθηταῖς παρεκελεύετο μὴ πράγματα λέγειν ἀλλὰ πράγματα παρέχειν τοῖς ἀκροωμένοις.

105. Ἀγησίλαος ἐρωτηθεὶς, τίνα χρὴ τοὺς ἐλευθέρους παῖδας ἐκμανθάνειν, Ἃ αἰσχρὸν, ἔφη, γέροντας μὴ εἰδέναι.

106. Ἐκ τῶν Σερίνου.

Παρ' Εὐκλείδη τις ἀρξάμενος γεωμετρεῖν ὡς τὸ πρῶτον θεώρημα ἔμαθεν, ἤρετο τὸν Εὐκλείδην τί δέ μοι πλέον ἔσται ταῦτα μανθάνοντι· καὶ ὁ Εὐκλείδης τὸν παῖδα καλέσας, Δὸς, ἔφη, αὐτῷ τριώβολον, ἐπειδὴ δεῖ αὐτῷ ἐξ ὧν μανθάνει κερδαίνειν.

107. Μέναιχμον τὸν γεωμέτρην Ἀλέξανδρος ἠξίου συντόμως αὐτῷ παραδοῦναι τὴν γεωμετρίαν· ὁ δὲ, Ὦ βασιλεῦ, εἶπε, (*) κατὰ μὲν τὴν χώραν εἰσὶν ὁδοὶ ἰδιωτικαὶ καὶ βασιλικαὶ, ἐν δὲ τῇ γεωμετρίᾳ πᾶσίν ἐστιν ὁδὸς μία.

107. Cf. Procl. Comment. in Eucl. p. 20. Senec. ep. 91.

(46) 108. Ἐκ τῶν Σερίνου.

Ἡράκλειτος μὲν ἔλεγε πολυμάθειαν νοῦν μὴ ἐμποιεῖν· Ἀνάξαρχος δὲ, πολυμάθειαν κάρτα μὲν ὠφελεῖν, κάρτα δὲ βλάπτειν.

109. Ἰαμβλίχου Εὐσταθίῳ περὶ Μουσικῆς.

Ἓν ἐκεῖνο εἰδότας, ὡς αἵτε μεγάλαι φύσεις τὰ μεγάλα κακὰ γεννῶσι διαφθαρεῖσαι, καὶ τὰ κράτιστα ἐπιτηδεύματα πάντων ἐστὶ βλαβερώτατα ἐπὶ τὸ κακὸν ῥέψαντα.

110. Γεωμέτρης τις τὸν Διογένη ἀπαίδευτον καὶ ἀμαθῆ ἐκάλει· ὁ δὲ, Συγγίνωσκέ μοι, ἔφη, μὴ μαθόντι ἃ μηδὲ Χείρων τῷ Ἀχιλλεῖ ἐδίδαξε, τοῦτ' ἔστι τὸ γεωμετρεῖν.

111. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικοῦ Ἀποφάσεων.

Ἔφασκον δὲ καὶ τὰς μαθήσεις πάσας τῶν τε ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν τὰς μὲν ἑκουσίους ὀρθάς τε εἶναι καὶ εἰς τέλος ἀφικνεῖσθαι, τὰς δὲ ἀκουσίους φαύλους τε καὶ ἀτελεῖς γίνεσθαι.

112. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Παιδεύσεως ἠθικῆς.

Φιλοσοφίαν φάντι ὄρεξιν εἶμεν τῶ ἀναλαμβάνειν ἢ συνέχειν αὔταυτον ἐν ἀρετᾷ πρακτικᾷ καττὰν ἔφεσιν τᾶς σοφίας διὰ ταύταν· ταύτας δ' ἀρχὰν μὲν τὰν φύσιν προειδέμεν, μέσα δὲ τὰν ἄσκησιν, τέρμα δὲ τὰν εἴδησιν φέρειν. Εὐτυχὲς μὲν ὦν εἶμεν φῦναι εὖ τραφῆναί τε καὶ ἀχθῆμεν καττὸν ὀρθὸν νόμον καθ' ὁμόλογά τε τᾷ φύσει ἔθεα· δεῖ δ' ἀσκηθῆμεν ὑπό τε γενέτορας ἢ ἐπιτρόπους παιδευτάς τε σώφρονας γενέσθαι, καλὸν δὲ τὸν

αὐτὸν αὑτῷ προστάσσειν τὰ ἄριστα μηδὲ ποτιδέεσθαι
ἀνάγκας, εὐπειθέα δ' εἶμεν τοῖς ὑφαγεομένοις τὰ ἄριστα
ποτὶ πρᾶξιν καὶ εἴδησιν· ταὶ γὰρ εὐφυΐαι καὶ ταὶ καλαὶ
τροφαὶ πολλάκις φθάνοντι τὰς διδασκαλίας ἐς ὀρθότατα
(47) ἄγοισαι, ἀποδέοντι δὲ μόνον (*) λόγω ἁγεμόνος τὸν
ἐν τείθῃ τῇ ἐπιστάμᾳ. Δύο μὲν ὦν ἔντι βίοι ἀντίπαλοι,
τοὶ τῶν πρατήων ἀντιποιεύμενοι, πρακτικός τε καὶ φιλό-
σοφος· πολὺ δὲ κάῤῥων δοκέει εἶμεν ὁ ἐξ ἀμφοτέρων κε-
κραμένος ποτὶ καιρὼς τὼς ἁρμόσδοντας συντεταγμένος
καθ' ἑκατέραν διέξοδον. Γεγόναμες γὰρ ποτ' ἐνέργειαν
νοερὰν, ἃν καλέομες πρᾶξιν· τᾶς δὲ διανοίας ἁ μὲν
πρακτικὰ ἐπὶ τὰν πολιτικὰν φέρεται, ἁ δὲ ἐπιστημονικὰ
ἐπὶ τὰν θέαν τῶν συμπάντων, αὐτὸς δ' ὁ καθόλων νόος
ταύτας τὰς δύο δυνάμιας ἀμπέχων ἐπὶ τὰν εὐδαιμονίαν,
τὰν φάμες ἐνέργειαν ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ εἶμεν, οὔτε πρακ-
τικὰν ἔασαν μόνον ὥστε καὶ μὴ τὰν ἐπιστήμαν περιέχειν,
οὔτε θεωρητικὰν ὡς ἄπρακτον εἶμεν· ἁ γὰρ τέλος διά-
νοια ποτὶ δύο ἀρχὰς ἐπικρατέας ῥέπει, ποθ' ἃς καὶ ὁ
ἄνθρωπος πέφυκε, τάν τε κοινωνατικὰν καὶ τὰν εἰδημο-
νικάν· καὶ γὰρ αἱ κατὰ τοίας ἀντιλήψιας δοκέοντι ἀν-
τιθλίβεν ἀλλάλοις τᾷ ἀγωγᾷ, τᾷ μὲν γὰρ πολιτικᾷ ἀφέλ-
κοισα τᾶς θεωρίας, τᾷ δὲ θεωρητικᾷ ἀπὸ τᾶς πολιτείας
μετάγοισα ἐς ἁσυχίαν, ἄλλως τὰ πέρατα, ὧν ἁψαμένα ἁ
φύσις ἀπέδειξεν ἐν τωυτῷ ἀλωμένα· οὐ γὰρ ἀντιπαθέες
ἔντι τᾷ ἀρετᾷ, ἀλλ' ἁρμονίας ἁπάσας συμφωνότεραι. Αἰ
δὲ κά τις ἐκ νέων ὁρμαθεὶς αὐτὸς ἁρμόζηται εἰς τὰς ἀρ-
χὰς τὰν ἀρετὰν καὶ τὸν θεῖον νόμον τᾶς τῶ κόσμω ἁρ-
μονίας, εὔροον βίον διεξάγει· αἰ δέ κα αὐτὸς καθ' αὑτὸν
πλαζόμενος τύχῃ ἁγεμόνων καῤῥόνων, ἀπευθύνειν τὸν
δρόμον δυνάσεται ποτὶ μακαριότατα, ὥσπερ τοὶ εὐτυ-

χέοντες ἐν πλοίῳ ἀνύοντι τὰν θάλασσαν διὰ τᾶς κυβερ-
(48) νητικᾶς εὐπλοίας ἐφιέμενοι, ὅπερ ἐν βίῳ τᾶς εὐδαι-
μονίας. Αἰ δὲ μήτ' αὐτὸς νέοιτο ποτίφορα, μήτ' ἐπι-
τρόπων τύχοι ἐμφρόνων, οὐδὲν ὄφελος χοραγίας ἀφθό-
νω· ἀφροσύνα γὰρ, αἴκα ἐς τἄλλα εὐτυχῇ, κακοδαίμων
ἐσαεί ἐστιν. Ἐπεὶ δ' ἐν ἅπαντι πρᾶτον ἀνάγκα σκοπῆν
μὲν τὸ τέλος· τοῦτο γὰρ ποιέοντι κυβερνᾶται μὲν λιμένα
νεὼς ἐς ὃν καταχθήσονται προτιθέμενοι, ἁνίοχοι δὲ τέρμα
δρόμω, τοξόται δὲ καὶ σφενδονᾶται σκοπὸν ποθ' ὃν (*)
πάντα ἁρμόσδονται· ἀνάγκα καὶ τᾷ ἀρετᾷ προκέεσθαί
τινα ὥσπερ τέχναν τῶ βίω σκοπὸν ἢ πρόθεσιν, ταῦτα
γὰρ ὀνυμαίνω καθ' ἑκατέρων· τοῦτο δέ φαμι εἶμεν τὸν μὲν
πρακτικῶ τὸ κράτιστον, τῶ δὲ βίω τὸ τέλειον ἀγαθὸν, τῶ
λέγοντι τἀνθρωπία σοφοὶ εὐδαιμονίαν. Ταύταν δὲ οὔτε
καττὰν ἀλήθειαν κρίνεν δύνανται τοὶ κακῶς ἔχοντες
οὔτε ἑλέσθαι ἰσχύοντι τοὶ μὴ ἐκδαλότατα ὁρέοντες αὐ-
τήν, τίνουσι δὲ δίκας ἀφροσύνας τοὶ ἁδονᾷ τὸ ἄριστον
διδόντες, κολάζονται τοὶ τὰν ἀναλγησίαν πάντων προτι-
μῶντες, καθόλω δ' εἰπὲν, ἄγχονται ἐν κακᾷ ζάλᾳ τοὶ ἐν
εὐπαθείᾳ σωμάτων ἢ ἐν ψυχᾶς ἀλόγῳ κατασκευᾷ ἀπο-
λιπόντες τὰν εὐδαίμονα ζωὰν, οὐδὲ πολλὸν ἀπὸ τούτων
εὐτυχέστεροί ἐντι τοὶ ἐξαίροντες μὲν τὸ καλὸν, ὡς κατ-
ταὐτά τι μὴ λέγεν, ὁμότιμον δὲ αὐτῷ τὰν ἁδονὰν καὶ
τὰν ἀναλγησίαν καὶ τὰς εὐπαθείας τὰς πρώτας καὶ φυ-
σικὰς καὶ ἀλόγως ὁρμὰς, ἢ σώματος ἢ ψυχᾶς ἀντέχον-
τες· ἑκάτερα γὰρ ἀδικέοντι τὰν μὲν ψυχικὰν ἀκρότατα
καὶ τὰ ἔργα αὐτᾶς κατάγοντες εἰς ἰσότητα ποττὰν τοῦ
σώματος τελεότατα, τὰν δὲ σωματικὰν εὐεξίαν εἰς ὕψος
ἀντικαθιστάντες τᾷ ψυχικᾷ ἡδονᾷ· ἢ ἐμέσης δὴ δὲ καὶ ἁ
φύσις καὶ τὸ θεῖον τᾷ τούτων διακρίσει· οὐ γὰρ φυλάσ-

σοντι τὰν ἀξίαν τῶ κάῤῥονος πρὸς τὸ χεῖρον· ἀλλ᾽ ἡμεῖς γε λέγοντες σῶμα μὲν εἶμεν ψυχᾶς ὄργανον, νόον δὲ (49) ἁγεμόνα τᾶς τε ἄλλας ψυχᾶς καὶ τῶ σκάνεος αὐτᾶς, τὰν δ᾽ ἐς τἆλλα εὐτυχίαν φυσικὰν ὀργανικὰν τᾷ νοερᾷ ἐνεργείᾳ εἶμεν, αἴκα παντελὴς δυνάμει τε καὶ χρόνῳ καὶ χοραγίᾳ ᾖ.

113. Ἱερωνύμου.

Δεῦρο δὴ καὶ σκεψώμεθα περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς, τίνα τρόπον διειλήφασιν οἱ πατέρες· οὐ γὰρ μόνον ἐν τοῖς πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις εὑρήσομεν αὐτοὺς οὐ μικρὰ διαφωνοῦντας, οἵτινες πρῶτον μὲν βαρβάροις παραβάλλοντες παιδαγωγοῖς καὶ τούτων ἀκούειν κελεύσαντες ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι νομίζουσιν, ὥσπερ τοῦ κατὰ πόδας ἀκολουθήσαντος, ἀλλ᾽ οὐ τοῦ καλῶς ἡγησαμένου δεομένων (*) τῶν παίδων, καὶ τοῦ φυλάττοντος καθάπερ συβώτου εἰ πλανηθῇ, ἀλλ᾽ οὐχὶ . . . διὸ καὶ τὸν ἐκ τῶν ἔργων ἀποδοκιμασθέντα, τοῦτον ἐπὶ παιδαγωγίᾳ κατατάττουσι, τὰ φύσει τιμιώτερα τοῖς εὐτελεστέροις διδόντες· ὅθεν καὶ Περικλῆς, οἰκέτου ποτὲ πεσόντος ἀπὸ ἐλαίας καὶ τὸ σκέλος συντρίψαντος, νέε ὅρα, ἔφη, παιδαγωγὸς πέφηνεν, οὐκ ἀπιθάνως τῆς ὑπουργίας τὴν ἀτιμίαν σκώψας.

114. Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς Σωπάτρῳ περὶ Παίδων Ἀγωγῆς.

Παντὸς ζώου καὶ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς τὴν ἑκάστου ἀρετὴν κυριωτάτη πασῶν ἐστι τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, καὶ τῆς τῶν παίδων τοίνυν εὐεξίας ἡ πρώτη βελτίστη τῆς φύσεως πρόοδος ὁδῷ πρόεισιν ἐπὶ τὴν τελειότητα τεταγμένως, ἐφ᾽ ἥνπερ

113. Scil. Rhodii. v. Wyttenbach. ad Plutarch. p. 4. A. *Gaisf.*

αὐτὴν προσχωρεῖν ἄξιον· ταύτην τοίνυν ἡ ὀρθὴ παιδεία (50) δεόντως ποδηγεῖ, σπέρματα τῶν ἀρετῶν ἤδη προκαταβαλλομένη καὶ ἐν ἁπαλαῖς ἔτι καὶ ἀβάτοις ψυχαῖς θαυμαστὴν οἰκείωσιν ἐμποιοῦσα πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἐπιτήδευσιν. Πρῶτον μὲν τοίνυν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐν πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ παιδαγωγῷ καὶ διδασκάλῳ προτείνει παράδειγμα τῶν καλῶν ἔργων, ἵνα οἱ θεώμενοι παῖδες αὐτὰ ζηλῶσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφομοίωσιν· ἔπειτα τοῖς ἔθεσιν ἄγει καλῶς καὶ ἐμποιεῖ τὰ σπουδαῖα ἤθη, μήπω δυναμένων αὐτῶν λόγῳ λαμβάνειν, διά τε τῆς συνηθείας τῶν καλῶν τρέπουσα αὐτῶν τὰς ψυχὰς πρὸς τὸ βέλτιον, ἐπὶ δὲ τούτοις συμφωνίαν ἡδονῆς καὶ λύπης πρὸς τὰ καλὰ ἔργα παρασκευάζει· ὥστε μὴ μόνον πράττειν τὰ καλὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ χαίρειν ἐπ᾽ αὐτοῖς συμμέτρως, μηδὲ ἀποφεύγειν μόνον τὰ αἰσχρά, ἀλλὰ καὶ δυσχεραίνειν αὐτὰ ἐγκαιρότατα· προάγουσι δὲ αὐτοῖς ἐνταῦθα, ὃ χρὴ ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ ὀρθοῦ βίου, τὴν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην καὶ ἐπὶ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν ἐντίθησι, δι᾽ ὧν ἀπάγονται μὲν πάντων τῶν αἰσχρῶν, καὶ εὐλάβειάν τινα πρὸς αὐτὰ κτῶνται, ἐφίενται δὲ τῶν ἀγαθῶν, καὶ πρὸς αὐτὰ σύντονον ὁρμὴν προσλαμβάνουσι· μετὰ δὲ ταῦτα προστάγματά τινα νομοθετητικὰ μικρὰ μὲν ὄντα τοῖς ῥήμασι, (*) μεγάλην δέ τινα δύναμιν τοῖς τηλικούτοις παρεχόμενα, οἷον τὸ δεῖ καί ποτε οὐ δεῖ καὶ τὸ μέχρι πόσου, καὶ ποῖόν τι τὸ ἀόριστόν ἐστι μέτρον, καί τις τὰ τοιαῦτα, συμμετρίαν αὐτοῖς συναρμόζει τὴν πρὸς ἀλλότριον λόγον συνταττομένην, οἷον τοῦ νομοθέτου καὶ διδασκάλου· καί ποτε δὴ κράτιστόν ἐστι τὰ οἰκεῖα παραγγέλματα καὶ νουθετήματα φέροντα πρὸς ἑκάστην ἀρετὴν παραδιδόναι δεόντως, τὰ μὲν ἐν κοιναῖς γνώμαις, τὰ δ᾽ ἐν ἔργων ἀσκήσει,

τὰ δ᾽ ἐν τῇ τῶν λόγων μελέτῃ, τὰ δὲ ἐν ταῖς ὑποθήκαις περὶ τῶν πρακτέων ἢ μὴ πρακτέων, τὰ δὲ ἐν ταῖς τῆς ζωῆς κατασκευαῖς. Ἐπειδὰν δὲ τούτων ἕνεκα ἱκανῶς (51) ἔχωσι, τοῖς λόγοις αὐτοὺς παιδευτέον ἀρχομένους ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων καὶ γνωριμωτέρων, ἔπειτα προϊόντες ὁσημέραι καὶ κατὰ βραχὺ πρὸς τοὺς τῆς αἰτίας ἀπολογισμοὺς καὶ ἐπὶ τούτων τὸ μὲν δι᾽ εὐκρινείας ἐπιστημονικῆς τελέως φυλακτέον ἔτι ἐντελέσι παρακατατίθεσθαι, τὸ δ᾽ ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ διὰ πειθοῦς ἐμμελὲς καὶ προσαγόμενον τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκουόντων καταβλητέον εἰς αὐτοὺς ὡς οἷόν τ᾽ ἐστὶ μάλιστα· γυμνασαμένων δὲ αὐτῶν ἱκανῶς ἐν τούτοις ἐπὶ τῷ τέλει τῆς εἰς ἀρετὴν ἀγωγῆς, οἱ ὅροι ἀφοριζέσθωσαν καὶ τῆς αἰτίας ἡ ἀκροτάτη παραδιδόσθω θεωρία τελειότης τε τῶν λογισμῶν καὶ ἀναμάρτητος καὶ ἀνέλεγκτος ἐπιστήμη βεβαιότης ἐντιθέσθω τῆς γνώσεως ἀληθείᾳ· ἡ γὰρ εἰς τοῦτο ἀγωγὴ τῆς παιδείας τέλος ἔχει τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς κράτιστον.

115. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ, Εἰ παραπλησίως παιδευτέον τὰς θυγατέρας τοῖς υἱοῖς.*

Λόγου δέ ποτε ἐμπεσόντος, εἰ τὴν αὐτὴν παιδείαν παιδευτέον τοὺς υἱέας καὶ τὰς θυγατέρας· Ἵππους μὲν, ἔφη, καὶ κύνας ὁμοῦ οὐδὲν διαφερόντως παιδεύουσιν οἵ τε ἱππικοὶ καὶ οἱ κυνηγετικοὶ τοὺς ἄῤῥενας τῶν θηλειῶν· ἀλλ᾽ αἵ τε κύνες αἱ θήλειαι παραπλησίως τοῖς ἄῤῥεσι διδάσκονται θηρᾶν, ἵππους τε θήλειας ἄν τις θέλῃ τὰ ἵππων ἔργα ἀποτελεῖν καλῶς, οὐ διάφορον τῶν ἀῤῥένων διδασκαλίαν διδασκομένας ἰδεῖν ἐστίν· ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἄῤῥενας ἐξαίρετόν τι ἄρα δεήσει ἔχειν ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ τροφῇ παρὰ τὰς θηλείας, ὥσπερ οὐχὶ τὰς αὐτὰς παραγίνεσθαι δέον ἀρετὰς ἀμφοῖν ὁμοίως ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, ἢ ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἀρετὰς (*) μὴ διὰ τῶν αὐτῶν παιδευμάτων ἢ δι᾽ ἑτέρων οἷόν τε ὂν ἐλθεῖν. Ὅτι δὲ οὐκ ἄλλαι ἀρεταὶ ἀνδρὸς, ἄλλαι δὲ γυναικὸς, ῥᾴδιον μαθεῖν. Αὐτίκα φρονεῖν δεῖ μὲν τὸν ἄνδρα, δεῖ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα· ἢ τί ὄφελος εἴη ἂν ἄφρονος ἀνδρὸς ἢ γυναικός; (52) Εἶτα δικαίως βιοῦν οὐδέτερον ἧττον θατέρου· ἀλλ᾽ ὅ τε ἀνὴρ οὐκ ἂν εἴη πολίτης ἀγαθὸς ἄδικος ὢν ἥ τε γυνὴ οὐκ ἂν οἰκονομοίη χρηστῶς μὴ δίκαιος ἀλλ᾽ ἄδικος οὖσα· πρῶτον ἀδικήσει τὸν ἄνδρα, ὥσπερ τὴν Ἐριφύλην φασί. Σωφρονεῖν μὲν οὖν καλὸν τὴν γυναῖκα, καλὸν δ᾽ ὁμοίως καὶ τὸν ἄνδρα· τῷ γοῦν μοιχεύειν τὸ μοιχεύεσθαι ἐπίσης κολάζουσιν οἱ νόμοι καὶ λιχνεῖαι καὶ οἰνοφλυγίαι καὶ ἄλλα παραπλήσια κακὰ ἀκολαστήματα ὄντα καὶ καταισχύνοντα μεγάλως τοὺς ἐνεχομένους ἀποφαίνει τὴν σωφροσύνην ἀναγκαιοτάτην οὖσαν ἀνθρώπῳ παντὶ, τῷ τε θήλει καὶ τῷ ἄῤῥενι· διὰ γὰρ σωφροσύνης μόνης ἐκφεύγομεν ἀκολασίαν, ἄλλως δ᾽ οὐδαμῶς. Τὴν ἀνδρίαν φαίη τις ἂν ἴσως μόνοις προσήκειν τοῖς ἀνδράσι. Ἔχει δὲ οὐδὲ τοῦτο ταύτῃ. Δεῖ γὰρ ἀνδρίζεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ καθαρεύειν δειλίας τήν γε ἀρίστην, ὡς μήθ᾽ ὑπὸ πόνου μήθ᾽ ὑπὸ φόβου κάμπτηται· εἰ δὲ μὴ, πῶς ἔτι σωφρονήσειεν, ἄν τις ἢ φοβῶν ἢ προσάγων πόνους βιάσασθαι αὐτὴν δύνηται, ὑπομεῖναί τι τῶν αἰσχρῶν. Δεῖ δὲ δὴ καὶ ἀμυντικὸν ἔχειν τὰς γυναῖκας, εἰ μὴ νὴ Δία φαίνεσθαι μέλλουσι κακίους ἀλεκτορίδων καὶ ἄλλων ὀρνίθων θηλειῶν, αἳ πολὺ μείζοσι θηρίοις ἑαυτῶν ὑπὲρ τῶν νέων διαλλάττονται. Πῶς οὖν οὐκ ἀνδρείας αἱ γυναῖκες δέοιντο; Ὅτι δὲ καὶ ἀλκή τις δι᾽ ὅπλων μέτεστιν αὐταῖς, ἐδήλωσε τὸ Ἀμαζόνων γένος, ἔθνη πολλὰ δι᾽ ὅπλων κα-

ταστρεψάμενον· ὥστ᾽ εἴ τι ἐνδεῖ πρὸς τοῦτο ταῖς ἄλλαις (53) γυναιξὶν, ἀνασκησίᾳ μᾶλλον ἢ τῷ μὴ πεφυκέναι ἀρετὰς ἀνδρὸς καὶ (*) γυναικὸς, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τροφὴν καὶ παιδείαν τὴν αὐτὴν προσήκειν ἀμφοῖν. Παντὶ γὰρ ζώῳ καὶ φυτῷ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν προσαγομένην ὀρθῶς ἐμποιεῖν χρὴ τὴν ἐκείνων προσήκουσαν ἀρετήν. Ἢ εἰ μὲν ἔδει αὐλεῖν δύνασθαι παραπλησίως ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ εἰ τοῦθ᾽ ἑκατέρῳ αὐτῶν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὸν βίον, ἀμφοτέρους ἂν ἐπ᾽ ἴσον τὴν αὐλητικὴν τέχνην ἐξεδιδάσκομεν, καὶ εἰ κιθαρίζειν ἑκάτερον· ἀμφοτέρους δὲ εἰ δεῖ γενέσθαι ἀγαθοὺς τὴν ἀνθρώπῳ προσήκουσαν ἀρετὴν καὶ φρονεῖν ὁμοίως δύνασθαι καὶ σωφρονεῖν καὶ ἀνδρίας μετέχειν καὶ δικαιοσύνης μηδὲν ἧττον θατέρου θάτερον, οὐ γὰρ ὁμοίως ἑκάτερον παιδεύσομεν; οὐδὲ τὴν τέχνην, ἀφ᾽ ἧς γένοιτ᾽ ἂν ἄνθρωπος ἀγαθὸς, ἐπίσης ἀμφοτέρους διδάξομεν; Ἀλλὰ χρὴ οὕτω ποιεῖν καὶ οὐχ ἑτέρως. Τί οὖν, καὶ ταλασίαν, φησί τις, ἴσως ἀξιοῖς σὺ παραπλησίως ἐκμανθάνειν ταῖς γυναιξὶν τοὺς ἄνδρας, καὶ γυμναστικὴν μετέρχεσθαι ὁμοίως τοῖς ἀνδράσιν τὰς γυναῖκας; Τοῦτο μὲν οὐκέτι ἀξιώσω ἐγώ· φημὶ δὲ ὅτι οὔσης ἐν τῷ γένει τῷ ἀνθρωπίνῳ τῆς μὲν ἰσχυροτέρας φύσεως τῆς τῶν ἀῤῥένων, τῆς δ᾽ ἀσθενεστέρας τῆς τῶν θηλειῶν ἑκατέρᾳ φύσει τῶν ἔργων ἀπονεμητέον τὰ προσφορώτατα καὶ τὰ μὲν βαρύτερα τοῖς ἰσχυροτέροις ἀποδοτέον, τὰ δὲ ἐλαφρότερα τοῖς ἀσθενεστέροις· διὰ τοῦτο μὲν ταλασία ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον πρέποι ἂν ἤπερ ἀνδράσι, ὥσπερ οἰκουρία· γυμναστικὴ δὲ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ γυναιξὶν, ὥσπερ καὶ θυραυλία· εἶναι δ᾽ ὅτε μέντοι καὶ ἄνδρες τινὲς τῶν ἐλαφροτέρων ἔργων ἔνια καὶ δοκούντων γυναικείων μεταχειρίσαιντ᾽

ἂν εἰκότως, καὶ γυναῖκες αὖ τῶν σκληροτέρων καὶ δοκούντων μᾶλλον προσήκειν ἀνδράσιν ἐργάσαιντ᾽ ἂν, ὅταν (54) ἢ τὰ τοῦ σώματος οὕτως ὑφηγῆται ἢ τὰ τῆς χρείας ἢ τὰ τοῦ καιροῦ. Πάντα μὲν γὰρ ἴσως ἐν κοινῷ κεῖται τὰ ἀνθρώπεια ἔργα καὶ ἔστι κοινὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ οὐδὲν ἀπότακτον ἐξ ἀνάγκης τῷ ἑτέρῳ μηδὲ ἐπιτηδειότερα τὰ μὲν τῇδε τῇ φύσει, τὰ δὲ τῇδε· δι᾽ ἃ τὰ μὲν ἀνδρῷα καλεῖται, τὰ δὲ γυναικεῖα· ὅσα μέντοι τὴν ἀναφορὰν ἔχει εἰς ἀρετὴν, ταῦτα φαίη τις ἂν ὀρθῶς ἐπ᾽ ἴσον ἑκατέρᾳ προσήκειν φύσει, (*) εἴτι καὶ τὰς ἀρετὰς προσήκειν φαμὲν οὐδὲν τοῖς ἑτέροις μᾶλλον καὶ τοῖς ἑτέροις. Ὅθεν εἰκότως οἶμαι καὶ παιδευτέον ὅσα πρὸς ἀρετὴν παραπλησίως τό τε θῆλυ καὶ τὸ ἄῤῥεν καὶ ἀρξαμένους ἀπὸ νηπίων εὐθὺς διδακτέον, ὅτι τοῦτο μὲν ἀγαθὸν, τοῦτο δὲ κακὸν (κακὸν ταὐτὸν ἀμφοῖν) καὶ τοῦτο μὲν ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ βλαβερὸν καὶ τόδε μὲν πρακτέον, τόδε δὲ οὔ· ἐξ ὧν ἐπιγίνεται φρόνησις τοῖς μανθάνουσιν ὁμοίως τε κόραις καὶ κούροις, καὶ οὐδὲν διαφορώτερον τοῖς ἑτέροις· εἶτα δὲ ἐμποιητέον αἰδῶ πρὸς ἅπαν αἰσχρόν· ὧν ἐγγενομένων ἀνάγκη σώφρονας εἶναι καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα. Καὶ μὴν τὸν παιδευόμενον ὀρθῶς, ὅστις ἂν ᾖ, εἴτε ἄῤῥην εἴτε θήλεια, ἐθιστέον μὲν ἀνέχεσθαι πόνου, ἐθιστέον δὲ μὴ φοβεῖσθαι θάνατον, ἐθιστέον δὲ μὴ ταπεινοῦσθαι πρὸς συμφορὰν μηδεμίαν· δι᾽ ὅσων ἄν τις εἴη ἀνδρεῖος. Ἀνδρίας δὲ μικρῷ πρότερον ἐδείχθη δεῖν μετεῖναι καὶ γυναιξίν. Ἔστι τοίνυν πλεονεξίαν μὲν φεύγειν, ἰσότητα δὲ τιμᾶν καὶ εὐποιεῖν μὲν θέλειν, κακοποιεῖν δὲ μὴ θέλειν ἄνθρωπον ὄντα ἀνθρώπους· ἔστι μὲν δίδαγμα κάλλιστον καὶ δικαίους ἐπιτελεῖ τοὺς μανθάνοντας. Τί δὲ μᾶλλον ἄνδρα

μεμαθηκέναι χρὴ ταῦτα; ἥπερ νὴ Δία πρέπει δικαίας (55) εἶναι γυναῖκας, καὶ ταῦτα δεῖ μεμαθηκέναι ἄμφω τά γε καιριώτατα καὶ μέγιστα. Εἰ γάρ τί που καὶ μικρὸν ὁ μὲν εἴσεται, ἡ δὲ οὔ, ἢ ἀνάπαλιν ἡ μὲν εἴσεται, ὁ δὲ οὔ, τεχνίτου τινὸς ἐχόμενον, οὐ τοῦτο διάφορον ἀποφαίνει τὴν ἑκατέρου παιδείαν· μόνον περὶ μηδενὸς τῶν μεγίστων ἕτερος ἕτερα μεμαθηκέτω, ἀλλὰ ταῦτα. Ἂν δέ τις ἐρωτᾷ με, τίς ἐπιστήμη τῆς παιδείας ταύτης ἐπιστατεῖ, λέξω πρὸς αὐτὸν ὅτι φιλοσοφίας ἄνευ ὥσπερ ἀνὴρ οὐκ ἂν οὐδεὶς, οὕτως οὐδ᾽ ἂν γυνὴ παιδευθείη ὀρθῶς. Καὶ οὐ τοῦτο βούλομαι λέγειν, ὅτι τρανότητα περὶ λόγους καὶ δεινότητά τινα περιττὴν χρὴ προσεῖναι ταῖς γυναιξὶν, εἴπερ φιλοσοφήσουσι καὶ γυναῖκες· οὐδὲ γὰρ ἐπ᾽ ἀνδρῶν ἐγὼ πάνυ τι τοῦτο ἐπαινῶ· ἀλλ᾽ ὅτι ἤθους χρηστότητα καὶ καλοκἀγαθίαν τρόπου κτητέον ταῖς γυναιξίν, (*) ἐπειδὴ καὶ φιλοσοφία καλοκἀγαθία ἐστὶν ἐπιτήδευσις καὶ οὐδὲν ἕτερον.

116. Θεοφράστου.

Δοκεῖ γὰρ ἡ παιδεία, καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν, ἡμεροῦν τὰς ψυχὰς ἀφαιροῦσα τὸ θηριῶδες καὶ ἄγνωμον, ὅθεν καὶ τὰ ἤθη κοινότερα μὲν καὶ ὑγρότερα γίνεται· τοῖς μὲν γὰρ πολλοῖς οὐκ ἄν τις ἴσως ἐπιτιμῴη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐξουσίαν, ὅσοι δὲ τραφέντες ἐλευθέρως καὶ χορηγίαν ἔχοντες ἱκανὴν ὡς εἰς ὁποιονοῦν βίον ἐλθεῖν ἄσκεπτοι περὶ τοῦ ἀρίστου τυγχάνουσι, τούτοις ἤδη δίκαιον ἐγκαλεῖν. Ἄτοπον γὰρ ὡς ἀληθῶς, εἰ αἱρέσεως αὐτοῖς διδομένης πόλιν μὲν ἂν ἕλοιντο τὴν ἐπιδοξοτάτην καὶ φίλους καὶ οἰκείους τοὺς ἀρίστους, βίον δὲ ἐξὸν ἑλέσθαι τὸν ἄριστον κατολιγωρήσαντες τούτου, πρὸς τὸ τυχὸν τὰ ἑαυτῶν ἀποδιδοίησαν μηδὲ εἰς αὐτὸ

τὸ κρίνειν καὶ σκοπεῖν ἐλθόντες, ἀλλ᾽ ὁδὸν μὲν βαδίζειν εἰ δέοι, ἄλλων πύθοιντ᾽ ἂν πολλάκις καὶ ἀναζητήσειαν ἡγεμόνα μεθ᾽ οὗ ποιήσαιντο τὴν κομιδὴν ἀσφαλῶς, ὑπὲρ δὲ τοῦ βίου παντὸς τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο κινδυ- (56) νεύοντες, οὐδενὶ κοινωσόμενοι πρὸς τὸν χείριστον, ἂν οὕτω τύχῃ, προσπίπτουσι· καὶ μὴν καὶ πολλῷ γ᾽ ἐπισφαλεστέρα τῆς διαιρέσεως ἡ ἐκτροπὴ τῷ μὴ τὴν ὀρθὴν βαδίζοντι· καὶ γὰρ αἱ βλάβαι μεγάλαι καὶ ἡ ἀναστροφὴ χαλεπὴ, μᾶλλον δὲ σχεδὸν ἀδύνατος· οὐδὲ γὰρ ὁ χρόνος δίδωσιν ἐξουσίαν μεταθέσεως οὔθ᾽ ἡ φύσις δύναται μεταμανθάνειν τὸ βέλτιον, ὅταν ἐντραφῇ τοῖς χείροσιν, ἀλλὰ προαιρεῖται καὶ ἕτερά γε προκρίνει βελτίω, καταζῇ δὲ ὅμως ἐν τοῖς εἰωθόσιν· ἀλλ᾽ ὅπερ πολλάκις λέγεται, τοῦτο ἀληθὲς ἔοικεν εἶναι, διότι πάντες ἥκιστα περὶ ἑαυτῶν βουλεύονται.

Μουσωνίου ἐκ τοῦ, Ὅτι οὐ δεῖ πολλαῖς ἀποδείξεσι πρὸς ἓν πρᾶγμα χρῆσθαι.

Λόγου δέ ποτε γενομένου περὶ ἀποδείξεων, ἃς χρὴ ἀκούειν τοὺς νέους παρὰ τῶν φιλοσόφων πρὸς κατάληψιν ὧν μανθάνουσιν, ἔφη ὁ Μουσώνιος, οὐχὶ πολλὰς ἐφ᾽ ἑκάστου πράγματος ζητεῖν ἀποδείξεις προσήκειν, ἀλλ᾽ ἀνυσίμους καὶ ἐναργεῖς. Οὔτε γὰρ ἰατρὸς, ἔφη, ἐκεῖνος ἐπαινετὸς ὁ φάρμακα πολλὰ προσφέρων τοῖς νοσοῦσιν, ἀλλ᾽ ὁ δι᾽ ὀλίγων (*) ὧν προσφέρει ὠφελῶν· οὔτε φιλόσοφος ὁ διὰ πολλῶν ἀποδείξεων διδάσκων τοὺς ἀκούοντας, ἀλλ᾽ ὁ δι᾽ ὀλίγων ἐπάγων αὐτοὺς ἐφ᾽ ὃ μέντοι βούλεται· καὶ ὁ ἀκουστὴς ὅσῳπερ ἂν ᾖ συνετώτερος, (57) τοσούτῳ μειόνων δεήσεται τῶν ἀποδείξεων καὶ τοσοῦτον θᾶττον συναινέσει τῷ κεφαλαίῳ τοῦ λόγου ὄντι γε ὑγιῶς. Ὅστις δὲ πανταχοῦ δεῖται ἀποδείξεων, καὶ

ὅπου σαφῆ τὰ πράγματά ἐστιν, εἰ διὰ πολλῶν αὐτῷ
ἀποδείκνυσθαι βούλεται τὰ δι᾽ ὀλίγων δυνάμενα, παν-
τάπασιν ἄτοπος καὶ δυσμαθής. Θεοὺς μὲν οὖν οὐκ
εἰκὸς οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως δεῖσθαι πρὸς οὐδὲν, ὅτι μήτε
ἀσαφὲς μήτε ἄδηλόν ἐστιν αὐτοῖς μηδέν· πρὸς μόνα δὲ
τῶν ἀποδείξεων· τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀνάγκη τὰ μὴ
φανερὰ μηδ᾽ αὐτόθεν (*) γνώριμα διὰ τῶν φανερῶν καὶ
προδήλων ζητεῖν ἀνευρίσκειν, ὅπερ ἔργον ἀποδείξεώς
ἐστιν. Οἷον, ὅτι ἡδονὴ οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, αὐτόθεν μὲν
οὐ δοκεῖ γνώριμον εἶναι, ἐπείπερ ἔργῳ προσκαλεῖται
ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸν οὖσα ἡ ἡδονή· λαβόντος δέ τινος λῆμ-
μα γνώριμον τούτῳ, τὸ πᾶν ἀγαθὸν αἱρετέον εἶναι, καὶ
(58) προσλαβόντος ἕτερον γνώριμον τούτῳ, τὸ τινὰς ἡδο-
νὰς οὐχ αἱρετέον εἶναι, ἀποδεικνύομεν τὸ μὴ ἀγαθὸν
εἶναι τὴν ἡδονὴν, διὰ τῶν γνωρίμων τὸ μὴ γνώριμον.
Πάλιν ὡς ὁ πόνος οὐκ ἔστι κακὸν, αὐτόθεν μὲν οὐ φαί-
νεται πιθανόν· τοὐναντίον γὰρ τούτου φαίνεται πι-
θανώτερον, τὸ κακὸν εἶναι τὸν πόνον· τεθέντος δὲ φα-
νεροῦ λήμματος, τοῦ πᾶν τὸ κακὸν φευκτὸν εἶναι, καὶ
προστεθέντος αὐτῷ φανερωτέρου, τοῦ πόνους πολλοὺς
(59) οὐκ εἶναι φευκτοὺς, περαίνεται (*) τὸ μὴ κακὸν εἶναι
τὸν πόνον. Τοιούτου δ᾽ ὄντος τοῦ γένους τοῦ τῆς ἀπο-
δείξεως, ἐπειδὴ τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν ὀξύτεροι, οἱ δ᾽ ἀμ-
βλύτεροί εἰσι καὶ οἱ μὲν ἐν ἔθεσι κρείττοσι, οἱ δὲ ἐν χεί-
ροσι τεθραμμένοι, οἱ μὲν ἤθους καὶ φύσεως ὄντες χει-
ρόνων, πλειόνων δέοιντ᾽ ἂν ἀποδείξεων καὶ πραγματείας
μείζονος, ὥστε δέξασθαι ταυτὶ τὰ δόγματα καὶ τυπω-
θῆναι κατὰ ταῦτα, καθάπερ οἶμαι καὶ τὰ πονηρὰ τῶν
σωμάτων, ὁπόταν μέλλῃ κακῶς ἕξειν, πάνυ πολλῆς ἐπι-
μελείας δεῖται· ὅσοι δὲ τῶν νέων εὐφυέστεροι καὶ ἀγω-

τῆς μετεσχηκότες κρείττονος, οὗτοι ῥᾷόν τε καὶ θᾶττον
καὶ δι᾽ ὀλίγων ἀποδείξεων συναινοῖεν ἂν τοῖς λεγομένοις
ὀρθῶς καὶ ἀκολουθοῖεν. Ὅτι δ᾽ οὕτως ἔχει ταῦτα,
γνοίημεν ἂν ῥᾳδίως, εἰ νοήσαιμεν μειράκιον ἢ νεανίαν
τὸν μὲν ἐν τρυφῇ πάσῃ τεθραμμένον καὶ τό τε σῶμα
τεθηλυμένον καὶ τὴν ψυχὴν ἐκλελυμένον ὑπὸ ἐθῶν ἀγόν-
των εἰς μαλακίαν, ἔτι δὲ νωθῆ παρεχόμενον καὶ δυσμαθῆ
(60) (*) τὴν φύσιν, τὸν δὲ αὖ Λακωνικῶς πως ἠγωνισμέ-
νον καὶ τρυφᾶν οὐκ εἰθισμένον καὶ καρτερεῖν μεμελετηκό-
τα, καὶ τῶν λεγομένων ὀρθῶς εὐήκοον ὄντα· εἶτα τοὺς
δύο τούτους νεανίας εἰ θείημεν ἀκούοντας φιλοσόφου
λέγοντος περὶ θανάτου, περὶ πόνου, περὶ πενίας, περὶ
τῶν ὁμοίων ὡς οὐ κακῶν ὄντων, πάλιν δ᾽ αὖ περὶ ζωῆς,
περὶ ἡδονῆς, περὶ πλούτου, περὶ παραπλησίων τούτοις
ὡς οὐκ ἀγαθά ἐστιν, ἆρά γε ὁμοίως ἄμφω προσήσον-
ται τοὺς λόγους καὶ παραπλησίως ἑκάτερος πίθοιτο τοῖς
λεγομένοις; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν μόγις καὶ
βραδέως καὶ ὥσπερ μοχλευόμενος ὑπὸ (*) μυρίων λόγων
τάχ᾽ ἂν ἐπινεύσειεν ὁ νωθέστερος, ὁ δ᾽ αὖ ταχέως καὶ
(61) ἑτοίμως δέξεται τὰ λεγόμενα ὡς οἰκεῖα καὶ προσήκον-
τα αὐτῷ, μήτε ἀποδείξεων δεόμενος πολλῶν μήτε πραγμα-
τείας μείζονος. Ἢ ὁ τοιοῦτος παῖς ἐκεῖνος ὁ Λάκων, ὃς
Κλεάνθην τὸν φιλόσοφον ἠρώτησε εἰ ἀγαθὸν ὁ πόνος
ἐστίν· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος φαίνεται φύσει πεφυκὼς καλὸς
καὶ τεθραμμένος πρὸς ἀρετὴν, ὥστε ἔγγυον νομίζειν εἶ-
ναι τὸν πόνον τῆς τ᾽ ἀγαθοῦ φύσεως καὶ τῆς τοῦ κα-
κοῦ· ὥστε ὡς ὁμολογουμένου τοῦ μὴ κακὸν ὑπάρχειν αὐ-
τὸν ἢ ἀγαθὸν, τυγχάνει ὧν ἐπυνθάνετο. Ὅθεν καὶ ὁ
Κλεάνθης ἀγασθεὶς τοῦ παιδὸς, εἶπεν ἄρα πρὸς αὐτὸν,

Αἵματος εἶς ἀγαθοῖο, φίλον τέκος, οἷ᾽ ἀγορεύεις.

(62) *Πῶς οὖν ὁ τοιοῦτος οὐ ῥᾳδίως ἐπείσθη ἂν μήτε πενίαν μήτε θάνατον δεδιέναι μήτ᾽ ἄλλο μηδὲν τῶν δοκούντων φανερῶν, μήτ᾽ αὖ διώκειν πλοῦτον, ζωὴν ἢ ἡδονήν;*

*Ἵνα δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανέλθω τοῦ λόγου, φημὶ δεῖν τὸν διδάσκαλον τοῦ φιλοσόφου μὴ λόγων πλῆθος μήτ᾽ ἀποδείξεων ζητεῖν διεξιέναι πρὸς τοὺς μανθάνοντας, ἀλλὰ καιρίως περὶ ἑκάστου λέγειν καὶ καθικνεῖσθαι τῆς διανοίας τοῦ ἀκούοντος, καὶ * * * στικὰ εἶναι λέγειν καὶ ἀνατραπῆναι μὴ ῥᾴδια καὶ μάλιστά γε τῷ παρέχειν αὑτὸν περί γε τῶν χρησιμωτάτων λέγοντα καὶ ὁμολογούμενα οἷς λέγει πράττοντα, τούτῳ μεταχειριζόμενον τοὺς ἀκούοντας· τὸν δὲ μαθητὴν (*) ἐντετάσθαι πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ σκοπεῖν μὲν ὅπως μὴ λάθῃ ψεῦδός τι παραδεξάμενος, τῶν δὲ ἀληθῶν μὴ μὰ Δία πολλὰς ζητεῖν ἀποδείξεις ἀκούειν ἀλλ᾽ ἐναργεῖς, καὶ ἅπερ ἂν πεισθῇ τῶν παραινουμένων ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἀληθῆ, τούτοις ἐπακολουθεῖν ἐν τῷ βίῳ. Οὕτω γὰρ μόνως ἔσται τις ἐκ φιλοσοφίας ὠφελημένος, ἂν οἷς παραδέδεκται λόγοις οὖσιν ὑγιέσι τὰ ἔργα παρέχηται συνῳδά.*

117. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναιξὶ φιλοσοφητέον.*

Ἐπεὶ δ᾽ ἐπύθετό τις αὐτοῦ, εἰ καὶ γυναιξὶ φιλοσοφητέον, οὕτω πως ἤρξατο διδάσκειν ὡς φιλοσοφητέον αὐταῖς. Λόγον μὲν, ἔφη, τὸν αὐτὸν εἰλήφασι παρὰ θεῶν αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσι, ᾧ τε χρώμεθα πρὸς ἀλλήλους καὶ καθ᾽ ὃν διανοούμεθα περὶ ἑκάστου πράγματος, ἀγαθὸν ἢ κακόν ἐστι καὶ καλὸν ἢ αἰσχρόν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἰσθήσεις τὰς αὐτὰς ἔχει τὸ θῆλυ τῷ ἄῤῥενι, ὁρᾷν, ἀκούειν, ὀσφραίνεσθαι καὶ τὰ ἄλλα.

Ὁμοίως δὲ καὶ μέρη σώματος τὰ αὐτὰ ὑπάρχει ἑκατέρῳ (63) καὶ οὐδὲν θατέρῳ πλέον. Ἔτι δὲ ὀρέξεις καὶ οἰκειώσεις φύσει πρὸς ἀρετὴν οὐ μόνον γίνεται τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ γυναιξίν· οὐδὲν γὰρ ἧττον αὗταί γε τῶν ἀνδρῶν τοῖς μὲν καλοῖς καὶ δικαίοις ἔργοις ἀρέσκεσθαι πεφύκασι, τὰ δὲ ἐναντία τούτων προβάλλεσθαι. Τούτων δὲ ταύτῃ ἐχόντων διὰ τί πρότερον τοῖς μὲν ἀνδράσι προσήκοι ἂν ζητεῖν καὶ σκοπεῖν ὅπως βιώσονται καλῶς, ὅπερ τὸ φιλοσοφεῖν ἐστὶ, γυναιξὶ δὲ οὐ πρότερον; ὅτι ἄνδρας μὲν προσήκει ἀγαθοὺς εἶναι, γυναῖκας δὲ οὔ; Σκοπῶμεν δὲ καὶ καθ᾽ ἓν ἕκαστον τῶν προσηκόντων γυναιξὶ τῇ ἐσομένῃ ἀγαθῇ· φανεῖται γὰρ φιλοσοφίας τούτων ἕκαστον μάλιστ᾽ ἂν αὐτῇ περιγενόμενον. Αὐτίκα δεῖ οἰκονομικὴν εἶναι τὴν γυναῖκα καὶ ἐκλογιστικὴν τῶν οἴκῳ συμφερόντων καὶ ἀρχικὴν τῶν οἰκετῶν. Ταῦτα δ᾽ ἐγώ φημι τῇ φιλοσοφίᾳ ὑπάρξαι ἂν μάλιστα, εἴγε ἕκαστον μὲν τούτων μέρος τοῦ βίου ἐστὶν, ἐπιστήμη δὲ περὶ βίον οὐχ ἑτέρα τις ἢ φιλοσοφία καὶ ὁ φιλόσοφος. Ὡς γὰρ ἔλεγε Σωκράτης, τοῦτο διατελεῖ σκοπῶν,

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ᾽ ἀγαθόν τε τέτυκται.

(*) *Ἀλλὰ δεῖ δὴ καὶ σώφρονα εἶναι τὴν γυναῖκα, οἵαν καθαρεύειν μὲν ἀφροδισίων παρανόμων, καθαρεύειν δὲ τῆς περὶ τὰς ἄλλας ἡδονὰς ἀκρασίας, μὴ δουλεύειν ἐπιθυμίαις μηδὲ φιλόνεικον εἶναι, μὴ πολυτελῆ, μὴ καλλωπίστριαν. Ταῦτα μὲν ἔργα τῆς σώφρονός ἐστι καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἐκεῖνα, κρατεῖν μὲν ὀργῆς, μὴ κρατεῖσθαι δὲ ὑπὸ λύπης, κρείττονα δὲ πάθους παντὸς εἶναι. Ταῦτα δ᾽ ὁ φιλόσοφος παρεγγυᾷ λόγος, ὁ δὲ μαθὼν αὐτὰ (64) καὶ ἀσκήσας ἐμοὶ μὲν δοκεῖ γενέσθαι ἂν κοσμιώτατος, ἐπὰν ἀνὴρ εἴη εἴτε γυνή. Τί οὖν; ταῦτα μὲν ταύτῃ*

ἔχει, δίκαια δ' οὐκ ἂν εἴη γυνὴ φιλοσοφοῦσα οὐδ' ἄμεμπτος βίου κοινωνὸς οὐδ' ὁμονοίας ἀγαθὴ συνεργὸς οὐδ' ἀνδρὸς καὶ τέκνων ἐπιμελὴς κηδεμὼν οὐδὲ φιλοκερδείας ἢ πλεονεξίας πάντη καθαρά. Καὶ τίς ἂν μᾶλλον τῆς φιλοσόφου τοιαύτη γένοιτο, ἥν γε ἀνάγκη πᾶσα, εἴπερ εἴη τὸ ἴσον φιλόσοφον, τὸ μὲν ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι χεῖρον νομίζειν, ὅσῳπερ αἴσχιον, τὸ δὲ ἐλαττοῦσθαι τοῦ πλεονεκτεῖν κρεῖττον ὑπολαμβάνειν, τὸ δὲ καὶ τέκνα μᾶλλον ἀγαπᾶν τοῦ ζῆν. Τῆς δὲ ἐχούσης οὕτω τίς ἂν εἴη γυνὴ δικαιοτέρα; Καὶ μὴν καὶ ἀνδρειοτέραν προσήκει εἶναι γυναῖκα τῆς ἀπαιδεύτου τὴν πεπαιδευμένην καὶ τὴν φιλόσοφον τῆς ἰδιώτιδος, ὡς μήτε θανάτου φόβῳ μήτε ὄκνῳ τῷ πρὸς πόνον ὑπομεῖναί τι αἰσχρὸν μηδὲ ὑποπτῆξαι μηδενὶ ὅτι εὐγενὴς ἢ ὅτι δυνατὸς ἢ ὅτι πλούσιος ἢ καὶ νὴ Δία ὅτι τύραννος. Ὑπάρχει γὰρ αὐτῇ μέγα φρονεῖν καὶ τὸν θάνατον ἡγεῖσθαι μὴ κακόν, τὴν δὲ ζωὴν μὴ ἀγαθόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν μὲν πόνον μὴ ἐκτρέπεσθαι, τὴν δὲ ἀπονίαν μὴ διώκειν ἐξ ἅπαντος. Ὅθεν εἰκὸς εἶναι τὴν γυναῖκα ταύτην καὶ αὐτουργικὴν καὶ κακόπαθον, οἵαν ἃ μὲν ἂν τέκῃ τρέφειν μαστῷ τῷ ἑαυτῆς, τῷ δὲ ἀνδρὶ ὑπηρετεῖν χερσὶ ταῖς ἑαυτῆς· ἃ δὲ δουλικὰ νομίζουσι ἔνιαι, ταῦτα ἀόκνως ποιεῖν. Ἆρ' οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη γυνὴ μέγα μὲν ὄφελος εἴη τῷ γεγαμηκότι, κόσμιος δὲ τοῖς προσήκουσι γένει, παράδειγμα δὲ χρηστὸν ταῖς ἐπισταμέναις αὐτήν; Ἀλλὰ νὴ Δία, φασί τινες, ὅτι αὐθάδεις ὡς ἐπὶ πολὺ καὶ θρασείας εἶναι ἀνάγκη τὰς προσιούσας τοῖς φιλοσόφοις γυναῖκας, ὅταν ἀφεμέναι τοῦ οἰκουρεῖν ἐν μέσοις (*) ἀναστρέφωνται τοῖς ἀνδράσι καὶ μελετῶσι λόγους καὶ ἀναλύωσι συλλογισμοὺς δέον οἴκοι καθημένας ταλασιουργεῖν. Ἐγὼ δὲ οὐχ ὅπως

τὰς γυναῖκας, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἄνδρας ἀξιώσαιμ' ἂν (65) ἀφεμένους τῶν προσηκόντων ἔργων εἶναι πρὸς λόγους μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσους μεταχειρίζονται λόγους τῶν ἔργων φημὶ δεῖν ἕνεκα μεταχειρίζεσθαι αὐτούς. Ὥσπερ γὰρ ἰατρικοῦ λόγου οὐδὲν ὄφελος, ἐὰν μὴ πρὸς ὑγιείαν φέρῃ σώματος ἀνθρώπου, οὕτως οὐδ' εἴ τινα φιλόσοφος ἔχει ἢ διδάσκει λόγον οὐδὲν ὄφελος αὐτοῦ, ἐὰν μὴ φέρῃ πρὸς ἀρετὴν ψυχῆς ἀνθρωπίνης. Πρὸ παντὸς δὲ σκοπεῖν τὸν λόγον χρή, ᾧ ἕπεσθαι τὰς φιλοσοφούσας ἀξιοῦμεν, εἰ δύναται θρασείας ποιεῖν, ὁ τὴν αἰδῶ μέγιστον ἀποφαίνων ἀγαθόν· εἰ ζῆν ἰταμώτερον ἐθίζει, ὁ καταστολὴν πλείστην ὑφηγούμενος· εἰ μὴ διδάσκει σωφρονεῖν, ὁ κακὸν ἀποδεικνὺς ἔσχατον τὴν ἀκολασίαν· εἰ μὴ προτρέπεται οἰκονομεῖν, ὁ παριστὰς ἀρετὴν εἶναι τὴν οἰκονομικήν· καὶ στέργειν δὲ καὶ αὐτουργεῖν ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος παρακαλεῖ τὴν γυναῖκα.

118. Ξενοφῶντος ἐν δ' Σωκρατικῶν ἀπομνημονευμάτων.

Γεωμετρίαν . . .

119. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Ἀγησίλαον . . .

120. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ.

121. Ξενοφῶντος.

Παίδευσις . .

122. Πλουτάρχου.

Ὀνείρῳ ἔοικεν ὁ τῶν ἀπαιδεύτων βίος, κενὰς ἔχων φαντασίας.

123. Οὔτ' ἐν ἰχθύσι φωνὴν οὔτ' ἐν ἀπαιδεύτοις ἀρετὴν δεῖ ζητεῖν.

122. Fr. inc. 7.

124. *Δυσάρεστοι ὄντες οἱ ἀπαίδευτοι καθάπερ ἐξ οἰκιῶν τῶν προαιρέσεων καθ᾽ ἡμέραν μετοικίζονται.*

125. *Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἐν τοῖς πράγμασι διαπλανῶνται.*

(66) 126. *Ἀντισθένης.*

127. *Ἀριστοτέλους.*

Νομίζειν. . . .

128. *Δημώνακτος.*

(*) *Οἱ ἀπαίδευτοι, καθάπερ οἱ ἁλιευόμενοι ἰχθύες, ἑλκόμενοι σιγῶσι.*

129. *Ἀρίστιππος παρεκελεύετο τοῖς νέοις τοιαῦτα ἐφόδια κτᾶσθαι, ἅ τινα αὐτοῖς καὶ ναυαγήσασι συνεκκολυμβήσει.*

130. *Σόλων ὀνειδιζόμενός ποτε, ὅτι δίκην ἔχων ἐμισθώσατο ῥήτορα, Καὶ γὰρ, ἔφη, ὅταν δεῖπνον ἔχω, μάγειρον μισθοῦμαι.*

131. *Ὁ Λύκων τὴν παιδείαν ἔλεγεν εἶναι ἱερὸν ἄσυλον.*

132. *Ἐμπεδοκλῆς πρὸς τὸν λέγοντα, ὅτι οὐδένα σοφὸν εὑρεῖν δύναμαι, Κατὰ λόγον, εἶπε· τὸν γὰρ ζητοῦντα σοφὸν αὐτὸν πρότερον εἶναι δεῖ σοφόν.*

133. *Ἀφυοῦς ποιητοῦ ἀκρόασιν ποιουμένου Θεόκριτος ἐρωτώμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ, ποῖά ἐστι τὰ καλῶς εἰρημένα, ἔφη, Ἃ παρέλιπες.*

134. *Ἱέρων ὁ Σικελίας τύραννος, Ξενοφάνους τοῦ Κολοφωνίου ποιητοῦ ψέγοντος Ὅμηρον, ἠρώτησεν αὐτὸν, Πόσους οἰκέτας ἔχεις; τοῦ δ᾽ εἰπόντος, Δύο, καὶ τούτους μόγις τρέφειν· Οὐκ αἰσχύνῃ, ἔφη, Ὅμηρον ψέγων, ὃς μετηλλαχὼς πλείους ἢ μυρίους τρέφει;*

126. Ut Stob. 2, 46. Maximus c. 134. qui multa habet e seqq. *Gaisf.* 127. Ut Stob. 3, 54.

135. *Φιλόσοφος ἔχων δύο μαθητὰς ἕνα μὲν ἀφυῆ φιλόπονον δὲ, ἕτερον δὲ εὐφυῆ ἀργὸν δὲ, εἶπεν, Ἀμφότεροι ἀπόλοισθε, σὺ μὲν ὅτι θέλων οὐ δύνῃ, σὺ δὲ ὅτι δυνάμενος οὐ θέλεις.*

136. *Ὁ αὐτὸς ἔλεγε μεγάλους δεῖ λαμβάνειν μισθοὺς μαθητῶν τοὺς διδασκάλους, παρὰ μὲν τῶν εὐφυῶν ὅτι πολλὰ μανθάνουσι, παρὰ δὲ τῶν ἀφυῶν ὅτι πολὺν κόπον παρέχουσιν.*

(67) 137. *Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τί αὐτῷ γέγονεν ἐκ φιλοσοφίας, ἔφη, Τὸ ἀνεπίτακτα ποιεῖν ἃ ἕτεροι διὰ τὸν ἐκ τῶν νόμων φόβον ποιοῦσιν.*

138. *Φιλιστίωνος.*

Τὰ σπουδαῖα μελέτα καὶ ἐάν τι παρηκμακὼς μανθάνῃς, μὴ αἰσχύνου· βέλτιον γὰρ ὀψιμαθῆ καλεῖσθαι ἢ ἀμαθῆ.

139. *Ὁ μὲν γεωργὸς τὴν γῆν, ὁ δὲ φιλοσοφῶν τὴν ψυχὴν ἐξημεροῖ.*

140. *Νεανίσκου ἐν θεάτρῳ ἐναβρυνομένου καὶ λέγοντος, σοφὸς εἶναι πολλοῖς ὁμιλήσας σοφοῖς, εἶπέ τις, ὅτι κἀγὼ πολλοῖς πλουσίοις ὡμίλησα, ἀλλὰ πλούσιος οὐκ εἰμί.*

141. *Ὁ αὐτὸς ἔφη, οὐ καλὸν πεπαιδευμένον ἀπαιδεύτῳ διαλέγεσθαι, ὥσπερ οὐδὲ νήφοντα μεθύοντι.*

142. (*) *Οἰνοπίδης ὁρῶν μειράκιον πολλὰ βιβλία κτώμενον, ἔφη, μὴ τῷ κιβωτίῳ, ἀλλὰ τῷ στήθει.*

143. *Ὁ αὐτὸς ἔλεγε τὰ βιβλία τῶν μεμαθηκότων μὲν ὑπομνήματα εἶναι, τῶν δὲ ἀμαθῶν μνήματα.*

144. *Στίλπνων, ἁλούσης αὐτοῦ τῆς πατρίδος ὑπὸ Δημητρίου τοῦ τυράννου καὶ διαρπαγείσης, ἀναχθεὶς*

144. Vid. Wyttenbach. Plutarch. p. 5. E. *Gaisf.*

ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ ἐρωτηθεὶς εἴ τι δὴ αὐτὸς ἀπώλεσε· Τῶν μὲν ἐμῶν, ἔφη, οὐδέν, τὸν γὰρ λόγον καὶ τὴν παιδείαν ἔχω, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ τί μᾶλλον ἐμά, καὶ οὐχὶ τῶν πολιορκούντων;

145. *Πρωταγόρας. . . .*

146. *Βάσσος. . . .*

147. *Ἐπικούρου.*

Οὐ προσποιεῖσθαι δεῖ φιλοσοφεῖν, ἀλλ' ὄντως φιλοσοφεῖν· οὐ γὰρ προσδεόμεθα τοῦ δοκεῖν ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ὑγιαίνειν.

148. *Δημάδης. . . .*

(68) Sequuntur capita 3. praeter excerpta sacra ex uno Aeliano quid continentia.

Caput novum conveniens fere cum Stobaei 84.

149. *Ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον.*

150. *Πᾶς ὁ ἀδελφὸν πτωχὸν μισῶν φιλίας μακρὰν ἐστι.*

151. *Κρεῖσσον φίλος ἐγγύς, ἢ ἀδελφὸς μακρὰν οἰκῶν.* ὡς 84, 1. δεινὸν 84, 3. Ἀθήνησι 84, 7. Καλλίας 84, 8. Οἱ 84, 6. πλουτ. 84, 9. φιλάδελφον 84, 17. Ἱεροκλέους 84, 20. Μουσωνίου 84, 21. Ξενοφῶντος 84, 22.

152. *Πλουτάρχου.*

Ὁ μὲν Ἀρκαδικὸς μάντις δικαίως πόδα ξύλινον προσεποιήσατο, οἰκείου στερηθείς· ἀδελφὸς δὲ πολεμῶν ἀδελφῷ καὶ κτώμενος ὀθνεῖον ἀγορᾶς ἑταῖρον, οὐδὲν ἔοι-

145. Stob. 29, 80. 146. Stob. 29, 70. 148. Stob. 29, 91. 152. P. 479. B.

κεν ἄλλο ποιεῖν, ἢ σάρκινον καὶ συμφυὲς ἀποκόψας μέλος, ἀλλότριον προστρίβεσθαι προσαρμόττειν.

153. *Ἐν τῷ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν μικροῦ τὸν περὶ Διοσκούρων μῦθον οὐ μῦθον ἤλεγξε.*

Sequuntur duo capita sine profanorum sententiis.

(*) XVII. *ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΕΡΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑΣ.*

Ἡμέραν 101, 15. ὑψηλοὶ 101, 18. *Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζώων ιβ. λόγου.*

Seq. caput sine profanorum sententiis.

XVIII. *ΠΕΡΙ ΑΙΣΧΥΝΗΣ ΑΓΑΘΗΣ.*

(69) 1. βούλομαι 31, 2. αἰδὼς 31, 4. πᾶς 31, 5. αἰδοῖος 31, 13. οὐδένα 31, 16. δοκεῖν 31, 17. αἰδοῦς 31, 6. φαῦλον 31, 7. Πυθιὰς 31, 8. τοιοῦτα 31, 9. αἰδοῦ 31, 10. μάλιστα 31, 11. Ζῆνα 31, 12. Πλάτωνος 31, 18.

2. *Αἰδὼς ἀπώλεσ' αὐτόν, ἐῤῥέτω κακή·*
πολλὴν γὰρ αὐτὴν δειλὸς ὢν ἐκτήσατο.

3. *Κἀγὼ μετ' ἀνδρῶν ἡνίκ' ηὐτύχουν βίῳ·*
τοῖς γὰρ κακῶς πράσσουσιν οἱ σεμνοὶ λόγοι
κόσμον μὲν ἐνδοίησαν, ἡ δ' εὐπραξία
σὺν τοῖς ἀναισχύντοισιν ὥρισται βροτῶν.

4. *Ὦ παῖ, τὸ δεῖσθαι τῶν πέλας θνητοῖς μέγα*
διδασκαλεῖον τῆς ἀναιδείας ἔφυ.

5. *Ὡς Ἀχιλεὺς ἔλεον μὲν ἀπώλεσεν, οὐδέ οἱ αἰδὼς*
γίνεται, ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν.

XVII. Commentitium hunc titulum esse suspicor, et reddendum ex Stobaeo *ΠΕΡΙ ΥΓΙΕΙΑΣ. Gaisf.* XVIII. Restitue ex Stobaeo *Περὶ Αἰδοῦς.*

6. Ὁμήρου.
ὠκειῶν . . .

7. Αἰδώς τοι ξυνετοῖσιν ἐπὶ βλεφάροισι κάθηται, ὕβρις δ' ἀξυνέτοισι· σοφὸς δέ κε τοῦτο δαείη.

XIX. ΠΕΡΙ ΑΙΣΧΥΝΗΣ ΠΟΝΗΡΑΣ.

Οὗτοι 32, 5. ἤδη 32, 4. ἀπερυθρία 32, 1. οὐκ ἔστ' 32, 3. ἅπαντ' 32, 6. ἅμα 32, 8. ἔπεσθαι 32, 9. καὶ ἔτι . . πολέμιοι . .

Caput sine profanorum sententiis.

XX. ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ.

1. Ἑτέρων.
Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.

2. Φωτίῳ Πατριάρχῃ.
Κατόπτρῳ μὲν ἐμφανίζεται τύπος τῆς μορφῆς τοῦ (70) σώματος, ὁμιλίαις δὲ καὶ λόγοις τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος χαρακτηρίζεται.

3. (*) Εἰκόνες οἱ λόγοι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τύπων, ὥσπερ ὁ νοῦς κινούμενος ἐνεγράψατο.

4. Λόγος πολλάκις ἄγγελος διαθέσεως. Στόμα μὲν φωνῆς ὄργανον, φωνὴ δὲ ψυχῆς σκιά.

5. Δημοκράτους.
Φαύλων.
Ὥσπερ τῶν δένδρων τὰ καλοὺς φέροντα καρποὺς πρὸ τῶν καρπῶν καὶ ἐκ τῶν φύλλων ἐστὶ κατανοεῖν, οὕτως ἐκ τῶν λόγων πρὸ τῶν ἔργων καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων διαγινώσκονται.

XIX. Stob. π. Ἀναισχυντίας. 1. Maxim. p. 278. extr. 2. Maxim. p. 277. 5. Stob. 5, 25.

6. Seq. ea quae sunt apud Plutarch. Placit. Philos. IV. 8. 1. 3. δι' αἰσθητηρίου κατάληψις 6. τασια καταληπτικὰ 7. ὄγδοον om. 8. ἀφ' οὗ πάλιν om. συνίσταται. 10. τεταγμένα. 12. ὅθεν — ὅπερ. 15. αἰσθητόν. 19. δι' ἕν. 20. τῶν-τοῖς-γίνεται om. Ibid. addit λέγει δὲ ἐν τῷ Φιλήβῳ ut apud Stob. p. 150. τὸ δ' ἐνὶ πάθει] τῷδε δ' ἔνι πάθει. Additur, Κατὰ τοὺς Περιπατητικοὺς τετραχῶς, ἐξ οὗ τὸ ἡγεμονικόν, δι' οὗ τὸ ὄργανον καὶ αἰσθητήριον, καθ' ὃ ἡ ἐνέργεια καὶ ἕνεκα τὸ αἰσθητόν.

7. Λεύκιππος Δημοκράτης τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς νοήσεις ἑτεροιώσεις εἶναι τοῦ σώματος.

8. Ἀριστοτέλης quod Stobaeus p. 150, 21. 1. 2. συνθέντων εἰδῶν addita. 3. πάλαι-τοῖς ἰδίοις. 5. ἐν μεθορίῳ.

9. Οἱ Στωϊκοὶ τήνδε τὴν κοινὴν αἴσθησιν ἐντὸς ἁφὴν προσαγορεύουσι, καθ' ἣν καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀντιλαμβανόμεθα.

10. Ἀπελλῆς πλείους αἰσθήσεις εἶναι περὶ τὰ ἄλογα ζῶα.

11. Δημόκριτος πλείους μὲν εἶναι τὰς αἰσθήσεις τῶν (71) αἰσθητῶν, τῷ δὲ μὴ ἀναλογίζειν τὰ αἰσθητὰ τῷ πλήθει λανθάνειν· οἱ δὲ ἄλλοι πασισους

12. Οἱ Στωϊκοὶ σωμάτων τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τῶν περὶ τὰ σώματα ἀσωμάτων λόγων, ἅπερ ἤδη σχήματα προσαγορεύουσι.

13. Λεύκιππος Δημόκριτος Ἐπίκουρος τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν νόησιν etc. ut apud Plutarch. IV. 8.

14. Οἱ ἄλλοι εἰδῶν ἢ σχημάτων ἑτεροίωσιν ἐν πάσῃ τυπώσει ἀποῤῥοίαις πάντα μᾶλλον ἢ εἰδώλοις.

15. Οἱ Στωϊκοὶ πᾶσαν αἴσθησιν εἶναι συγκατάθεσιν καὶ κατάληψιν.

(*) 16. Οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ μὴ εἶναι τὰς αἰσθήσεις μήτε καταλήψεις μήτε συγκαταθέσεις.

17. Οἱ Περιπατητικοὶ οὐκ ἄνευ μὲν συγκαταθέσεως τὰς αἰσθήσεις, οὐ μέντοι συγκαταθέσεις.

18. Πυθαγόρας, Ἐμπεδοκλῆς, Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων, Μέλισσος, Ἀναξαγόρας, Δημοκράτης, Μητρόδωρος, Πρωταγόρας, Πλάτων ψευδεῖς εἶναι τὰς αἰσθήσεις.

19. Οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας ὑγιεῖς μὲν, ὅτι δι᾽ αὐτῶν οἴονται λαβεῖν ἀληθινὰς φαντασίας, οὐ μὲν ἀκριβεῖς.

20. Ἀριστοτέλης τὴν αἴσθησιν μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὸ ἴδιον, περὶ δὲ τὸ συμβεβηκός.

21. Οἱ Στωϊκοὶ ut Plutarch IV. 9. l. 7. ψευδοποιεῖ τὰ κατανοητά. 8. διχῶς νοεῖται καὶ γάρ. 10. Παρμενίδης Ἐμπεδοκλῆς Ἀναξαγόρας Δημόκριτος Ἐπίκουρος Ἡρακλείδης. ib. pro παρὰ habet περί. ult. αἰσθητῶν ἑκάστου ἑκάστην ἁρμόττοντος.

22. Οἱ Περιπατητικοὶ περὶ τὰς δυνάμεις τῶν αἰσθητηρίων· οἱ μὲν ἄλλοι φύσει τὰ αἰσθητὰ, Λεύκιππος δὲ, Δημόκριτος καὶ Διογένης νόμῳ, τοῦτο δ᾽ ἔστι δόξῃ καὶ πάθεσι τοῖς ἡμετέροις· μηδὲν δ᾽ εἶναι ἀληθὲς μηδὲ
(72) καταληπτὸν ἐκτὸς τῶν πρώτων στοιχείων ἀτόμων καὶ κενοῦ· ταῦτα γὰρ εἶναι μόνα φύσεις, τὰ δ᾽ ἐκ τούτων θέσει καὶ τάξει καὶ σχήματι διαφέροντα ἀλλήλων συμβεβηκότα.

23. Παρμενίδης, Ἐμπεδοκλῆς, ἐλλείψει τροφῆς τὴν ὄρεξιν οἱ τὰ ἄτομα καὶ οἱ τὰ ὁμοιομερῆ καὶ οἱ τὰ ἀμερῆ καὶ τὰ ἐλάχιστα πάντ᾽ ἐν πᾶσι τὰ αἰσθητὰ ἀναμεμί-

χθαι, καὶ μηδὲν αὐτῶν εἰλικρινὲς ὑπάρχειν· περὶ δὲ τῆς ἐπικρατείας ὀνομάζεσθαι τοῖον ἢ τοῖον καὶ περὶ τὴν πολυαυγείαν. Conf. Plut. V. 28.

24. Πυθαγόρας, Πλάτων καθαρὸν ἕκαστον εἶναι τῶν αἰσθητῶν ἐξ ἑκάστου στοιχείου προσερχόμενον· πρὸς μὲν οὖν τὴν ὅρασιν τὸ αἰσθερῶδες πεφυκέναι, πρὸς δὲ τὴν ἀκοὴν τὸ πνευματικὸν, πρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν τὸ πυρῶδες, πρὸς δὲ τὴν γεῦσιν τὸ ὑγρὸν, πρὸς δὲ τὴν ἁφὴν τὸ γεῶδες.

25. Ἐπίκουρος τῶν αἰσθητῶν ἡδονὰς ἤδη καὶ τὰς λύπας.

26. Οἱ Περιπατητικοὶ τῶν νοητῶν· οὐ γὰρ πᾶσι φαίνεται τὰ αὐτὰ ἡδέα τε καὶ λυπηρὰ, καθάπερ λευκά τε καὶ μέλανα.

27. Χρύσιππος τὸ μὲν γενικὸν ἡδὺ νοητὸν, τὸ δὲ εἰδικὸν καὶ προσπίπτον ἤδη αἰσθητόν.

(*) 28. Ἐμπεδοκλῆς τὰς ἡδονὰς γίνεσθαι τοῖς μὲν ὁμοίοις τῶν ὁμοίων, κατὰ δὲ τὸ ἐλλεῖπον πρὸς τὴν ἀναπλήρωσιν, ὥστε τῷ ἐλλείποντι ἡ ὄρεξις τοῦ ὁμοίου· τὰς δ᾽ ἀλγηδόνας τοῖς ἐναντίοις, ἢ ἀλλοτριοῦσθαι γὰρ πρὸς ἄλλα ὅσα διαφέρει κατά τε τὴν σύγκρισιν καὶ τὴν τῶν στοιχείων κρᾶσιν.

29. Ἀναξαγόρας πᾶσαν αἴσθησιν μετὰ πόνου. Ἄλλοι ἐπιγίγνεσθαι ἤτοι ἡδονὴν ἢ πόνους συμπεφυκέναι.

30. Οἱ Στωϊκοὶ τὸν σοφὸν αἰσθήσει καταληπτὸν ἀπὸ τοῦ εἴδους τεκμηριωδῶς.

31. Οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ λόγων γνώριμον . .

32. Ἐπίκουρος σοφῷ μόνῳ τὸν σοφόν . . .

(73) 33. Δημόκριτος τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων αἰσθάνεσθαι.

34. *Σιμύλου.*

Πέντ᾽ εἰσὶν ἃς ἄνθρωπος αἰσθήσεις ἔχει,
ἁφὴν, ὅρασιν, [ἀκοὴν,] γεῦσιν, ὄσφρησιν· μία
τούτων ἁπασῶν ἐστι κυριωτάτη
ἀκοή· φαγὼν γὰρ οὐδεὶς ἔτι σοφὸς
οὐδ᾽ ἁψάμενος οὐδεὶς ἰδών τε λυσιτελές,
ἐκ τοῦ δ᾽ ἀκούειν μανθάνειν τε τἀγαθὰ
πολλοὶ φρόνιμοι γεγόνασι· ταύτην γὰρ μίαν
ὁ νοῦς ἑαυτῷ κατέλιπε διδάσκαλον,
ὥσπερ δικαστὴν ἢ κριτὴν ἢ κύριον.

Sequitur locus qui constituit Plut. IV. 10. et Stob. 151. Sed additur *Δημόκριτος, πλείους* . . ut in Plut. abest *δείκνυται*.

35. *Ἀριστοτέλης. Τὸ δὴ αἰσθητικὸν, ὃ δὴ κοινῶς ἁπάντων ζώων ἴδιον· αἰσθήσει γὰρ διαφέρειν τὸ ζῶον τοῦ φυτοῦ πενταπλουν ἐοικέναι· τοῦτο γὰρ τὸ μὲν ὅρασιν, τὸ δ᾽ ἀκοὴν, τὸ δ᾽ ὄσφρησιν, τὸ δὲ γεῦσιν, τὸ δὲ ἁφήν· ὑπάρχειν δέ τινα καὶ σύνθετον αἴσθησιν, ἐν ᾗ τό τε φανταστικὸν πᾶν γίνεσθαι καὶ μνημονευτικὸν καὶ τὸ δοξαστικὸν, ὅπερ οὖν οὐδ᾽ ἄμοιρον τοῦ νοῦ τυγχάνει, αἰσθάνεσθαι δὲ ἡμᾶς παθούσης τι τῆς αἰσθήσεως.*

36. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* ut Stob. p. 151. *ὁ δ᾽ ἐγκέφαλος.*

37. *Ἐμπεδοκλῆς.*

Γαίᾳ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ᾽ ὕδωρ,
αἰθέρι δ᾽ αἰθέρα δῖαν, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον.

(*) 38. Epicteti l. 8. *τὴν πόλιν* om. 9. *περιβάλλου.* 13. *παρατάξηται στίφος* 14. *σου* om. 16. *ἐπίκαιρος.* 23 *κυνῶν . . . λαθης* lacun. 25. *τὸ μὲν γύψῳ.*

(74) Additur eiusdem *Ὥσπερ οὐκ ἂν αβουλως ἐν νηὶ*

μεγάλῃ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι, οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χειμάζεσθαι. ε

39. *Νικολάου π ἐθῶν. Κέλτοι τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέ ποτε κλείουσι.*

40. Caput novum. Scil. Stobaei Ecl. Eth. c. 1. *ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑ ΘΕΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΩΝ κ. τ. λ.* 1 — 19.

Aliud caput e Sacris.

Novum caput.

41. *Δημοκράτους.*

Αὐταρκείῃ τροφῆς μικρὰ νὺξ οὐδέπω γίνεται.

42. *Κλειτάρχου.*

Ὀφείλομεν ἑαυτοὺς ἐθίζειν ἀπ᾽ ὀλίγων ζῆν, ἵνα μηδὲν αἰσχρὸν ἕνεκα χρημάτων πάθωμεν.

Σωκράτης 5, 43.

43. *Μοσχίωνος.*

Βέλτιόν ἐστιν ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ συστελλόμενον εὐθυμεῖν, ἢ μεγάλῃ τυγχάνοντα δυστυχεῖν.

44. *Δημοκράτους* 5, 38.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.

Ἡ αὐταρκεία 5, 37.

45. *Ὀχύρωσον σαυτὸν τῇ αὐταρκείᾳ· τοῦτο γὰρ δυσάλωτόν ἐστι χωρίον.*

46. *Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τίς ἄνθρωπος πλούσιος, εἶπεν, Ὁ αὐταρκής.*

47. *Σωκράτει Ξανθίππης τῆς γυναικὸς ἐπιτιμώσης διότι λιτῶς παρεσκευάζετο ὑποδέξασθαι φίλον, Ὦ γύναι,*

41. Maxim. p. 45, 40. 42. Maxim. p. 45, 42. 43. Maxim. p. 45, 48. 45. Maxim. p. 46, 3. 47. Maxim. p. 46, 5.

(75) εἶπεν, εἰ μὲν ἡμέτεροί εἰσιν, οὐδὲν ἐκείνοις μελήσει, εἰ δὲ ἀλλότριοι, ἡμῖν περὶ αὐτῶν οὐδὲν μελήσει.

48. *Εὐριπίδης ὁ ποιητὴς, ἐπεὶ ὀψωνοῦντος αὐτοῦ ἐπελάβετό τις, λέγων, ὅτι Σοφοκλῆς αὐτὸ διὰ δούλου ποιεῖ, Τοιγαροῦν* (*) *Σοφοκλῆς ἐσθίει ὄψον ὁποῖον τῷ οἰκέτῃ αὐτοῦ ἀρέσκει, ἐγὼ δ᾽ ὁποῖον ἂν ἐμοί.*

49. *Πλουτάρχου.*

Μήτε λίαν πολυτελῶς μήτε ἄγαν εὐτελῶς πειρῶ τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ δίαιταν καὶ τὴν ἑτέραν διαγωγὴν τὸ σῶμα διοικεῖν· τὸ μὲν γὰρ φθονεῖσθαι ἢ γελᾶσθαι ποιεῖ, τὸ δὲ μισεῖσθαι ἢ ἐλεεῖσθαι.

50. *Πιστέον τὸ σῶμα δι᾽ εὐτελείας πρὸς εὐκολίαν, αὐταρκὲς ἑαυτῷ γινόμενον· οἱ γὰρ ὀλίγων δεόμενοι πολλῶν οὐκ ἀποτυγχάνουσι.*

51. *Αἰλιανοῦ περὶ ζώων.* Sequuntur multa ex Stobaei Tit. 6. *ΠΕΡΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΣ.* Scil. 22. 18. 19. 21. 23. 24. 25. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 36. 49. 34. 35. 61. 62. 10. 11. 12. 13. 38. 3. 4. 1. 2. 6. 39. 40. 42. 47. 50. 54. 65.

52. *Εὐσεβίου.*

Σωφροσύνην, τό περ δὴ καὶ ἀναγκαιότατον παρὰ τῶν ξυνοικουσῶν γυναικῶν ἄνδρες ἀπαιτοῦσι, καὶ ὡς κρέσσονες ὑποδεεστέρων ἄρχειν ἀξιοῦσι· ταῦτα δὲ ἀξιεῦντες οὐκ οἰδέονται ὁκόσα ἑκάστῳ ἐστὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἐν τῇ τοῦ χείρονος ἐόντων μοίρᾳ τὸ ἐξαμαρτάνειν ταῦτα αὐτοὶ, ὥσπερ σφίσι μούναις ἐξεὸν καὶ μετὰ τοῦ ἀνεπιπλήκτου παρὰ σφέων παντελέως καὶ ἀνέδην οὕτως πλημμελέοντες.

18, 36. 6, 37. 63.

49. II. p. 461. C. Maxim. p. 45, 50. 50. Maxim. p. 45, 55.

(76) XXI. *ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΠΙΣΤΗΣ.*

1. *Πυθαγόρου.*

Βέλτιον λίθον βαλεῖν εἰκῇ ἢ λόγον. Λάλει ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ, καὶ οὐκ ἀκούσεις ἃ μὴ δεῖ.

2. *Σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν χρυσόν ἐστι θάπτειν.*

3. *Ἑτέρων.*

Φίλη ἡ ἀλήθεια, καὶ γὰρ αὐτὴν φιλεῖ τὴν ἀλήθειαν ἡ ἀλήθεια.

4. *Ἡ ἀλήθεια δάκνει ψυχὴν νοσοῦσαν, ὥσπερ καὶ μέλι σῶμα τετραυματισμένου.*

5. *Τοῖς λανθάνειν σπουδάζουσι πικρὸν ἡ ἀλήθεια.*

6. *Ὥσπερ οὐ δυνατὸν ὀφθαλμῷ τεθολωμένῳ ἀκριβῆ τῶν* (*) *ὁρωμένων κατάληψιν, οὕτως οὐδὲ τεθολωμένῃ ψυχῇ τῇ κατανοήσει τῆς ἀληθείας ἐπιβαλεῖν.*

Ὥσπερ 9, 51.

7. *Πλουτάρχου.*

Καὶ ὁδοῦ καὶ ἀληθείας χαλεπὸν ἀποπλανηθῆναι.
Ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ γλώσσης οἰκοῦσαν ἔφερε τὴν ἀλήθειαν.

8. *Σοφοκλέους.*

Τἀληθὲς ἀεὶ πλεῖστον ἰσχύει λόγου.

τὸ γὰρ 11, 9. *τοῖς τοι* 11, 13. ubi *δικαίοις χρῶ.*

9. *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν τἀληθῆ λέγειν.
Ἀδύνατον ὡς ἔοικε τἀληθὲς λαθεῖν.
Ἐὰν ἐγὼ φῶ νῦν ἔχειν βακτηρίαν
χρυσῆν, τί μοι σεμνότερον ἔσται τὸ ξύλον.
Ἀληθὲς εἶναι δεῖ τὸ σεμνὸν, οὐ κενόν.

XXI.* Vide Stobaei tit. 11. Maxim. 45. 1. Stob. 34, 11. 2. Maxim. p. 69, 26. 7. Maxim. p. 69, 29.

Ἀεὶ 11, 11. Ἁπλᾶ 11, 8.

(77) 10. *Πινδάρου.*

οὔτ᾽ ἐξελέγχων μόνος
ἀλάθειαν ἐτήτυμος
χρόνος. τό τ᾽ εἰς ἀφανὲς τῶν πρόσω
κατεφρόνησεν.

11. [*Οὔ*] *τοι ἅπασα κερδίων*
φαίνουσα πρόσωπον ἀλάθει᾽ ἀτρεκές·
καίτοι σιγᾶν πολλάκις σοφώ-
τατον ἀνδρὶ νοῆσαι.

12. *Μὴ παρίει καλά. νώ-*
μα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν. ἀ-
ψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλ-
κευε γλῶτταν.

Λυδία 11, 7. *Ἀλήθεια* 11, 2.

13. *Ἰσοκράτους.*

Διὰ παντὸς χρόνου τὴν ἀλήθειαν φαίνου προτιμῶν, ὡς πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους ἢ τοὺς ἄλλων ὅρκους.

14. *Θουκυδίδου.*

Οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες, οὐ μόνον οὐ πείθουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν.

(*) 15. *Πλάτων* 11, 15. *Ὑμεῖς* 11, 16. *Τότ᾽ οὖν* 11, 17. *Ἀλήθεια* 11, 18. *Ψεύδεσθαι* 11, 20. *Ἀληθείην* 11, 21. *Ψεύδεσθαι* 11, 22. *Περὶ* 11, 23. *Ὅτι* 11, 24. *Πυθαγόρας* 11, 25. *Ἡροδότου ἱστοριῶν γ´.* *Οἱ δὲ μ.* init. *Ἀλήθεια* 11, 14.

10. Ol. X. 65. 11. Nem. V. 30. 12. Pyth. I. 167.

16. *Πλουτάρχου.*

Τὸ μὲν ἴσον ζυγῷ, τὸ δ᾽ ἀληθὲς τῷ ἐκ φιλοσοφίας λόγῳ κρίνεται.

17. *Δίωνος τοῦ Ῥωμαίου.*

Ἔχει γάρ τι πικρὸν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ἐπειδάν τις (78) *ἀκράτῳ παῤῥησίᾳ χρώμενος μεγαλῶν προσδοκίαν ἀφαιρῆται, τὰ δὲ προσηνῆ καὶ ψευδῆ πείθῃ τοὺς ἀκούσοντας.*

18. *Διογένους.*

Τὸ ἀληθὲς πικρόν ἐστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις, τὸ δὲ ψεῦδος γλυκὺ καὶ προσηνές· ὥσπερ γε οἶμαι καὶ τοῖς νοσοῦσι τὰ ὄμματα τὸ μὲν φῶς ἀνιαρὸν, τὸ δὲ σκότος ἄλυπον καὶ φίλον οὐκ ἐῶν βλέπειν.

19. *Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης . . .*

ήνιος. Μεσήνιος ἡλίῳ καὶ αὐτὸς τὴν αἰτίαν ἀνατίθησι, καθ᾽ οὓς μὲν ἂν τόπους γένηται τῆς γῆς πλημμυροῦντι τὰ πελάγη· ἐξ ὧν δ᾽ ἂν τύχῃ παραποστὰς ὑποσυνέλκοντι· ταῦτα δὲ συμβαίνειν παρὰ τὰς ἑώας καὶ τὰς μεσημβρινὰς ἐκκλίσεις.

20. *Καθέας ὁ Μασαλιήτης τῇ πληρώσει τῆς σελήνης καὶ τῇ μειώσει τῆς ἑκατέρου τούτων αἰτίας ἀνατίθησι.*

21. *Ποσειδώνιος ὑπὸ μὲν τῆς σελήνης κινεῖσθαι τοὺς ἀνέμους, ὑπὸ δὲ τούτων τὰ πελάγη, ἐν οἷς τὰ προειρημένα γίνεσθαι πάθη.*

22. *Πλάτων ἐπὶ τὴν κ. τ. λ.*

Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης τὰς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται,

16. Maxim. p. 69, 26. 18. Maxim. p. 69, 33. 19. Est procul dubio e Stobaei Phys. c. 41. *Gaisf.*

προωθοῦντας μὲν ταῖς ἐφόδοις, ὑφέλκοντας δὲ ταῖς ἀναπαύλαις.

23. Κράτης ὁ γραμματικὸς τὸν ἀντισπασμὸν τῆς θαλάττης αἰτιᾶται.

24. Ἀπολλόδωρος ὁ Κερκυραῖος τὰς ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ παλιῤῥοίας.

25. Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς ἀντιγεγραφὼς Κράτητι, (79) κινῶν (*) αὐτὸς τὴν γῆν ἀντικόπτειν αὐτῆς τῷ δίνῳ φησὶ τὴν περιστροφὴν τῆς σελήνης· τοῦ δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἀντιπερισπωμένου πνεύματος καὶ ἐμπίπτοντος εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, κατὰ λόγον οὕτω συγκυμαίνεσθαι τὴν θάλασσαν.

26. Ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν Πλάτωνος. . . .

27. Πλουτάρχου.

Τοὺς μὲν εὐθὺς ἐν σώματι καὶ διὰ σωμάτων κολαζομένους μεταχειρίζεται ποινὴ ταχεῖα πρᾴῳ τινὶ τρόπῳ, καὶ παραλείποντι πολλὰ τῶν καθαρμῶν δεομένων, ὧν μεῖζόν ἐστιν ἔργον ἢ περὶ τὴν κακίαν ἰατρεία· τούτους δίκῃ μετὰ τὴν τελευτὴν ὁ θεὸς παραδίδωσιν.

28. Ἅιδου τινὸς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ στυγὸς ἀποῤῥῶγες ἀνακεράννυνται καὶ σκότος ἐμπίπλαται πολυφαντάστων εἰδώλων χαλεπὰς μὲν ὄψεις, οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταὶ καὶ χάσματα καὶ μυχοὶ μυρίων κακῶν γέμοντες.

29. Ζαλεύκου.

Ὧδ᾽ ἡμῖν παρηγγέλθω πᾶσι τοῖς τοιούτοις πολίταις καὶ πολίτισι καὶ συνοίκοις μεμνῆσθαι θεὸν ὡς ὄντα καὶ δίκας ἐπιπέμποντα τοῖς ἀδίκοις, καὶ τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἑκάστῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν· πᾶσι γὰρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνημένοις ὡς ἠδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπρᾶχθαι δικαίως αὐτοῖς.

28. Plutarch. II. p. 167. A. 29. Maxim. p. 251, 49.

30. Ἀπολλωνίου.

Εἰ δ᾽ ἔστιν αἴσθησις ἐν ᾅδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ (80) δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἴη τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης ἐπιμελείας καὶ ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

30. Apollonio item male tribuit Maximus p. 250. quum sit Hyperidis. Patebit erroris fons consulenti Stobaeum 124, 36. in quo praecedit sententia Apollonii. *Gaisf.*

Addenda ex Edit. Froben.

Ἱέρακος.

p. 75. Ἀρκοῦ τοῖς σαυτοῦ καὶ μὴ διάρπαζε τὰ πλησίον, μηδ᾽ αὖ προΐεσο τῶν σῶν ὡς κατὰ τοῦτο μειονεκτῶν.

Κλειτάρχου.

Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ οὗ ἀδίκως ἔπραξας, δὶς ἀδικήσεις.

p. 88. Χάρης τοὺς ἀπόῤῥητον λόγον ἐκφέροντας ἀδικεῖν ᾤετο καὶ πρὸς οὓς ἐκφέρουσι. Μισοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς ἐκλαλήσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας ἃ μὴ βουλόμεθα.

p. 163. Ἡλιοδώρου.

Πάθος ἅπαν τὸ μὲν ὀξέως γιγνωσκόμενον εὐβοήθητον, τὸ δὲ χρόνῳ παραπεμπόμενον ἐγγὺς ἀνίατον.

p. 174. Ἐρασιστράτου.

Εἰθισμένοι δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι, ὅταν διά τινα καιρὸν ἀναγκάζωνται ἀσιτεῖν, ζώναις πλατείαις τὴν κοιλίαν διασφίγγειν, ὡς τῆς πείνης αὐτοὺς ἧττον ἐνοχλούσης.

Σχεδὸν καὶ ὅταν πλήρης ἡ κοιλία ᾖ, διὰ τὸ κένωμα ἐν αὐτῇ μηδὲν εἶναι, διὰ τοῦτο οὐ πεινῶσιν, ὅταν δὲ συμπεπτωκυῖα ᾖ, κένωμα οὐκ ἔχει.

p. 177. Ἀρίστιππος ἔφη, πανταχόθεν ἴση καὶ ὁμοία ἡ εἰς ᾅδην ὁδός.

p. 197. Βρούτου.
Ἆ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα μόνος· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἐτίμων, σὺ δ' ἐδούλευες τύχῃ.

p. 205. Δημοκρίτου.
Διηνεκὴς ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τοῦ πλούτου ἐπιθυμία· μὴ κτηθεῖσα μὲν γὰρ τρύχει, κτηθεῖσα δὲ βασανίζει ταῖς φροντίσιν, ἀποκτηθεῖσα δὲ ταῖς λύπαις.

p. 208. Τοῦ αὐτοῦ.
Ἀδικείτω μοι πλούσιος καὶ μὴ πένης,
ῥᾷον φέρειν γὰρ κρειττόνων τυραννίδα.

p. 222. Δημοσθένους.
Οὐδέν ἐστι τῆς ἀκρασίας ἐπωδυνώτερον.

p. 223. Ἀριστοτέλους.
Ἀνδρειότερος εἶναί μοι δοκεῖ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν. Καὶ γὰρ χαλεπώτατόν ἐστι τὸ ἑαυτὸν νικῆσαι.

EX PHOTII BIBLIOTHECA [LXV.]

COD. CLXVII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Στοβαίου ἐκλογῶν ἀποφθεγμάτων ὑποθηκῶν βιβλία τέσσαρα ἐν τεύχεσι δυσί· προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, δι' ὃν καὶ τὴν συνάθροισιν φιλοπονῆσαι λέγει, Σεπτιμίῳ ἰδίῳ υἱῷ. Ἡ δὲ συναγωγὴ αὐτῷ ἔκ τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας λαμπρῶς βεβιωκότων ἐγένετο· ὧν, ὡς καὶ αὐτός φησι, τῶν μὲν τὰς ἐκλογὰς, τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα καί τινων ὑποθήκας συλλεξάμενος ἐπὶ τῷ ῥυθμίσαι καὶ βελτιῶσαι τῷ παιδὶ τὴν φύσιν, ἀμαυρότερον ἔχουσαν, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων στήλην στείλειεν. Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον Φυσικόν, τοῦ δὲ δευτέρου μέν τι κατ' ἀρχὰς Λογικὸν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλεῖστον Ἠθικόν, καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον πλὴν ὀλιγίστων Ἠθικὰ καὶ Πολιτικά. Καὶ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει μὲν κεφαλαῖα ξ, οἷς καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἁρμόζει χρήσεις καὶ χρείας· ταῦτα δέ ἐστι μετὰ τὸ

Περὶ θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων, καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ. (III)

[LXVI] δεύτερον, Περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις.

εἶτα, Περὶ δίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρὸν οὖσαν τῶν ἁμαρτανόντων. (IV)

καὶ, Περὶ ἀνάγκης θείας, καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γίνεται βούλησιν. (V)

Περί τε εἱμαρμένης καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας. (VI)

Περὶ τύχης ἢ ταυτομάτου. (VII)

καὶ, Ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης. (VIII)

Περί τε χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν καὶ πόσων εἴη αἴτιος. (IX)

καὶ Περὶ Ἀφροδίτης οὐρανίας καὶ ἔρωτος θείου (X)

δέκατον, Περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων καὶ τοῦ παντός. (XI)

εἶτα, Περὶ ὕλης. (XII)

Περὶ ἰδέας. (XIII)

Περὶ αἰτιῶν. (XIV)

Περὶ σωμάτων καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς, καὶ περὶ ἐλαχίστου. (XV)

Περὶ σχημάτων. (XVI)

Περὶ χρωμάτων. (XVII)

Περὶ μίξεως καὶ κράσεως. (XVIII)

Περὶ κενοῦ καὶ τόπου καὶ χώρας. (XIX)

Περὶ κινήσεως. (XX)

εἰκοστὸν δὲ, Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. (XXI)

Περὶ κόσμου καὶ εἰ ἔμψυχος καὶ προνοίᾳ διοικούμενος καὶ ποῦ ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν καὶ πόθεν τρέφεται. (XXII)

Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου· εἰ ἓν τὸ πᾶν. (XXIII)

Περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως. (XXIV)

Περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας. (XXV)

Περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους σχήματός τε καὶ τροπῶν καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων καὶ κινήσεως. (XXVI)

Περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος φωτισμῶν τε καὶ περὶ ἐκλείψεως καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων. (XXVII)

[LXVII] Περὶ γάλακτος. (XXVIII)

Περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων καὶ τῶν τοιούτων. (XXIX)

Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφώνων. (XXX)

τριακοστὸν δὲ, Περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω, καὶ παρηλίου, καὶ ῥάβδων, καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης. (XXXI. XXXII.)

Περὶ ἀνέμων. (XXXIII)

Περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη, καὶ περὶ πόσου μεγέθους καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς καὶ περὶ σχήματος αὐτῆς τῆς γῆς καὶ πότερα μένει ἡ γῆ ἢ κινεῖται, περί τε σεισμῶν γῆς καὶ περὶ θαλάσσης, πῶς ἄμπωτις καὶ πλημμύραι γίνονται. (XXXIV — XLI*)

Περὶ ὑδάτων. (XLII)

Περὶ τοῦ παντός. (XLIV)

Περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτιῶν. (XLIII)

Περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως καὶ τὰ ἑξῆς. (XLV)

*) Multa ex his perierunt.

Πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητά. (XLVI)
Περὶ ὕπνου καὶ θανάτου. (XLVII **)
Περὶ φυτῶν. (XLVIII)
Περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων. (XLIX)
Περὶ φύσεως ἀνθρώπων. (L)
Περὶ νοῦ. (LI)
Περὶ ψυχῆς. (LII)
Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις. (LIII)
Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἑκάστη. (LIV)
Περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων (LV)
Περὶ ἀκοῆς. (LVI)
Περὶ ὀσφρήσεως. (LVI)
[LXVIII] Περὶ γεύσεως. (LVI)
Περὶ ἁφῆς. (LVI)
Περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν. (LVII)
Περὶ φαντασίας καὶ κριτηρίου. (LVIII)
καὶ νθ. Περὶ δόξης. (LIX)
καὶ ξ. Περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. (LX)

Καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου βιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα, καὶ περὶ τούτων· καὶ δηλονότι φυσικὰ, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἄν τις εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ ἀνάξοι· τούτοις δὲ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους οὔσας εἴτε καὶ διαφώνους, παρατίθησιν. Ἐν μέντοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει· ὧν

**) Periit hic titulus, et reliqui stellulis notati.

τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένος, τὸ δὲ περὶ τῶν κατὰ ταύτην συνεστηκυιῶν αἱρέσεων, ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας καὶ μουσικῆς καὶ ἀριθμητικῆς δόξας παλαιὰς συναναγράφει.

Τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις ***) ς′ καὶ μ′. Διαλαμβάνει δὲ πρῶτον μὲν
Περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς εἴη ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια. (I)
εἶτα Περὶ διαλεκτικῆς. (II)
καὶ Περὶ ῥητορικῆς. (III)
καὶ Περὶ λόγου καὶ *) γραμμάτων. (IV *)
Περὶ ποιητικῆς. (V)
Περὶ χαρακτῆρος. (VI)
Περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους **) τῆς φιλοσοφίας. (VII)
[LXIX] Περὶ τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν. (VIII)
Ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός. (IX)
Ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον. (X*)
Ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον. (XI*)
Ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον. (XII*)
Περὶ μαντικῆς. (XIII*)

***) De quibus vix tria haec, primum, septimum et octavum, utcunque integra posteriore Eclogarum libro a Cant. edito legas: quinque inter haec mediis capitibus partim turbatis, partim alio reiectis. Reliqua porro XXXIIX huius libri alterius capita, magno sane damno publico periisse, vel solae inscriptiones hae testantur. SCHOTT.

*) Huc plane pertinent quae serm. 80. 81. et 82. in Gesneri edit. hodieque leguntur. SCHOTT.

**) Cui rursum capita quinque subiicit Canteri codex: quorum tamen ultimum illud est, quod octavum hic locum obtinet. SCHOTT.

Ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας, ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαιδεύτους. (XIV*)
Περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι· καὶ ὅτι οὐ τῷ λόγῳ χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ. (XV*)
Ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες ἑαυτοὺς λανθάνουσι καταβλάπτοντες. (XVI*)
Περὶ εὐδοξίας. (XVII*)
Περὶ φήμης. (XVIII*)
Ὅτι μέτρον ἄριστον. (XIX*)
Ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετή, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία. (XX*)
Ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας. (XXI*)
Ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, τοῖς κεχρημένοις ἐπιβλαβῆ οὖσαν καὶ πρὸς οὓς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον. (XXII*)
Ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον. (XXIII*)
Ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον. (XXIV*)
Περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν. (XXV*)
Ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεπτώκαμεν ἐλαττώμασι. (XXVI)
Περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον. (XXVII*)
Ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν. (XXVIII*)
Περὶ τοῦ βούλεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι. (XXIX*)
[LXX] Ὅτι τὸ δυστυχῆσαι πολλάκις ἐπωφελὲς γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἄφροσι. (XXX*)

Περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας. (XXXI*)
Ὅτι κάλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν. (XXXII*)
Ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται. (XXXIII*)
Ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περιορᾶν τοὺς φίλους. (XXXIV*)
Ὅτι οὐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις. (XXXV*)
Περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων. (XXXVI*)
Ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους διαλλαγάς, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ῥᾷον φέροντας μετὰ τῆς ἀμνηστείας. (XXXVII*)
Ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγινώσκομεν. (XXXVIII*)
Φιλικὰ παραγγέλματα. (XXXIX*)
Περὶ ἔχθρας, καὶ τοῦ ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. (XL*)
Περὶ τοῦ πῶς ἐστὶν ἀπ᾽ ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι. (XLI*)
Περὶ τοῦ εὐεργετεῖν. (XLII*)
Ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα. (XLIII*)
Περὶ τοῦ ἀντευεργετεῖν. (XLIV*)
Ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρὴ εὖ ποιεῖν, οὐδὲ παρ᾽ αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι. (XLV*)
Καὶ τὸ τελευταῖον, Περὶ εὐχαριστίας, (XLVI*) ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια.

Ἐν δὲ τῷ γ´ περιέχεται κεφάλαια μβ´.

πρῶτον Περὶ ἀρετῆς. 1
εἶτα Περὶ κακίας. 2
Περὶ φρονήσεως. 3
Περὶ ἀφροσύνης. 4
Περὶ σωφροσύνης. 5
Περὶ ἀκολασίας. 6
Περὶ ἀνδρίας. 7
Περὶ δειλίας. 8

Περὶ δικαιοσύνης. 9
Περὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας. 10
Περὶ ἀληθείας. 11
[LXXI] Περὶ ψεύδους. 12
Περὶ παῤῥησίας. 13
Περὶ κολακείας. 14
Περὶ ἀσωτίας. 15
Περὶ φειδωλίας. 16
Περὶ ἐγκρατείας. 17
Περὶ ἀκρασίας. 18
Περὶ ἀνεξικακίας. 19
Περὶ ὀργῆς. 20
Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. 21
Περὶ ὑπεροψίας. 22
Περὶ φιλαυτίας. 23
Περὶ τοῦ συνειδότος. 24

Περὶ μνήμης. 25
Περὶ λήθης. 26
Περὶ ὅρκου. 27
Περὶ ἐπιορκίας. 28
Περὶ φιλοπονίας. 29
Περὶ ἀργίας. 30.
Περὶ αἰδοῦς. 31
Περὶ ἀναιδείας. 32
Περὶ σιγῆς. 33
Περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν. 34
Περὶ βραχυλογίας. 35
Περὶ ἀδολεσχίας. 36
Περὶ χρηστότητος. 37
Περὶ φθόνου. 38
Περὶ πατρίδος. 39
Περὶ ξένης. 40
Περὶ ἀποῤῥήτων. 41
καὶ μβ. Περὶ διαβολῆς. 42

Τὰ δὲ τοῦ τετάρτου βιβλίου ἐστὶ ταῦτα·

πρῶτον Περὶ πολιτείας. 43.
β Περὶ νόμων καὶ ἐθῶν. 44
***) Περὶ δήμου.
Περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυναστῶν. 45
Περὶ ἀρχῆς, καὶ περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα. 46
Ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. 47
Ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας. 48

***) Qui sermo in libris editis non exstat. Schott.

Ψόγος τυραννίδος. 49
Περὶ πολέμου. 50
Περὶ τόλμης. 51.
Περὶ νεότητος. 52
[LXXII] Περὶ στρατηγῶν καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ὑποθῆκαι. 54
Περὶ εἰρήνης. 55
Περὶ γεωργίας. 56, 57
Περὶ ἡσυχίας. 58
Περὶ ναυτιλίας. 59
Περὶ τεχνῶν. 60, 61
Περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων. 62
Περὶ Ἀφροδίτης πανδήμου. Περὶ ἔρωτος τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν. 63, 64
Περὶ κάλλους. 65, 66
Περὶ γάμου κ. τ. ἑ. τ. κ. τ. 67 — 73
Γαμικὰ παραγγέλματα. 74
Περὶ παίδων κ. τ. ἑ τ. κ. τ. 75 — 78
Ὅτι χρὴ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιοῦσθαι παρὰ τῶν τέκνων. 79
Ὁποίους χρὴ εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα. 83
Ὅτι κάλλιστον ἡ φιλαδελφία καὶ ἡ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. 84
Οἰκονομικός. 85
Περὶ εὐγενείας κ. τ. ἑ. τ. κ. τ. 86 — 89
Περὶ δυσγενείας. 90
Περὶ πλούτου κ. τ. ἑ. 91 — 94
Περὶ πενίας. 95
Σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου. 96, 97
Ὅτι ὁ βίος βραχὺς καὶ φροντίδων ἀνάμεστος. 98

Τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου νή. Τῶν δὲ τεσσάρων βιβλίων *) σή. οἷς παρατίθησιν, ὡς ἔφημεν, Ἰωάννης

*) Atqui sex tantum supra ducenta singulorum librorum calculi collecti conficiunt. Erroris ansa fortassis ex numero-

ἔκ τε τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ τῶν ὑποθηκῶν δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρείας. Ἀγείρει δὲ ταύτας ἀπὸ μὲν

ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ	Ἀπολλοφάνους	Διογένους
ἀπό τε	Αἰγιμαίου	Διοδώρου
Αἰσχίνου τοῦ Σω-	Ἀπολλοδώρου	Διοτίμου
κρατικοῦ καὶ	Ἀριστάρχου	Διοκλέους
Ἀναξάρχου καὶ	Ἀσκληπιάδου	Δαμαρμένους
Ἀναχάρσιδος	Ἀρισταίου	Διδύμου
Ἀριστωνύμου καὶ	Ἀττικοῦ	Δίου
Ἀπολλωνίου	Ἀμελίου	Εὐκλείδου
Ἀντισθένους καὶ	Ἀλβίνου	Εὐφράτου
Ἀριστίππου	Ἀριστάνδρου	Ἐπιχάρμου
Ἀρίστωνος καὶ	Ἁρποκρατίωνος	Ἐπανδρίδου
Ἀριστοξένου καὶ	Ἀπελλοῦς	Ἐρασιστράτου
Ἀρχύτου	Ἀρισταγόρου	Ἐκπώλου
Ἀριστοτέλους	Ἀριστομβρότου	Ἐπικούρου Γαρ-
Ἀναξιμάνδρου	Ἀρχιμήδους	γηττίου
Ἀναξιμένους	Βοηθοῦ	Ἐπικτήτου
Ἀρχελάου	Βίαντος	Ἑρμοῦ
Ἀναξαγόρου	Βηρόσσου	Ἐμπεδοκλέους
Ἀρχαινέτου	Βερονίκης	Ἐπικούρου Ἀθη-
Ἀρκεσιλάου	Βροτίνου	ναίου
Ἀρειανοῦ	Βίωνος	Εὐσεβίου
Ἀντιπάτρου Ἱστι-	Γλαύττωνος(leg. Γλαύκωνος)	Ἐρύσου
αίου	Δημώνακτος	Ἐρατοσθένους
Ἀρχεδήμου Ἑκα-	Δημητρίου	Εὐρυστράτου
ταίου	Δαμίππου	Ἐκφάντου

rum notis obiecta. Ceterum ex his XXIIX secundi libri, quae interciderunt, capita desideramus. SCHOTT.

Ἐπιδίκου
Εὐδόξου
Ἐπιγένους
Ἐνηνίου
Εὐρυφάμου
Ζαλεύκου
Ζήνωνος
Ζωροάστρου
Ἡρακλείδου
Ἡρακλείτου
Ἡροφίλου
Θεμιστίου
Θεοβούλου
Θεαγένους
Θεάγους
Θεοφράστου
Θεοδώρου
Θάλητος
Θεοκρίτου [LXXIV]
Θρασύλλου
Ἱερωνύμου
Ἱππίου
Ἰαμβλίχου
Ἱεροκλέους
Ἱππάλου
Ἴωνος
Ἱππώνου
Ἱέρακος
Ἱπποδάμου
Ἱππάσου

Ἰούγκου
Κρίτωνος
Κλεοβούλου
Κέβητος
Κορίσκου
Κλειτομάχου
Κριτολάου
Κλεινίου
Καρνεάδου
Κλεάνθους
Καλλιμάχου [LXXV]
Κριτίου
Κράντορος
Καλλικρατίδου
Λευκίππου
Λουκίου
Λύσιδος
Λύκου
Λύγκωνος
Λεωφάνους
Λογγίνου
Μενέχμου
Μητροκλέους
Μετώπου
Μενεδήμου
Μουσωνίου
Μνησάρχου
Μελίσσου
Μητροδώρου
Μήλωνος

Μοδεράτου
Μαξίμου
Νικολάου
Νουμηνίου
Ναυμαχίου
Ναυκράτους
Νίκτου
Νικοστράτου
Ξενοκράτους
Ξενοφάνους
Ὀνάτου
Ὀκέλλου
Ὀνήτορος
Πανακαίου
Πιττακοῦ
Περιάνδρου
Πυθαγόρου
Πλουτάρχου
Πεμπέλου
Πλάτωνος
Παναιτίου
Ποσειδωνίου
Περικτιόνης
Πορφυρίου
Παρμενίδου
Πολέμωνος
Πυθέου
Πώρου
Πολυβίου
Πλωτίνου

Πρωταγόρου
Πυθιάδου
Πύῤῥωνος
Ῥούφου
Ῥηγίνου
Σόλωνος
Σωτίωνος
Σωσιάδου
Σερήνου
Σωκράτους
Στίλπωνος
Σπευσίππου
Στράτωνος
Σκυθίνου
Σφαίρου

Σελεύκου
Σευήρου
Σερήνου
Τίμωνος
Τιμαίου
Ταύρου
Τιμαγόρου
Τέλητος
Ὑψαίου
Φιλοξένου
Φιλολάου
Φερεκύδου
Φαβωρίνου
Φίντιος
Χίονος

Χρυσίππου
Χαρώνδου
Χίλωνος
καὶ ΚΥΝΙΚΩΝ δὲ
Ἀντισθένους
Διογένους
Κράτητος
Ἡγησιάνακτος
Ὀνησικρίτου
Μενάνδρου
Μονίμου
Πολυζήλου
Ξανθίππου
Θεομνήστου

Καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων τὴν συλλογὴν ἐποιήσατο, οὗτοι. [LXXVI]

ΠΟΙΗΤΑΙ δὲ
Ἀθηνόδωρος
Ἀναξίλλης
Ἄρχιππος
Ἀπολλωνίδης
Ἀλκιδάμας
Ἀρισταῖος
Ἀντίμαχος
Ἀντιφάνης
Ἀρίσταρχος
Ἀρχίλοχος

Ἀχαιός
Αἰσχύλος
Ἀγάθων
Ἄλεξις
Ἀριστοκράτης
Ἄμφις
Ἀλκαῖος
Ἄρατος
Ἀστυδάμας
Ἀνδρόνικος
Ἀναξανδρίδης

Ἀριστοφάνης
Ἀράλοχος
Ἀπολλόδωρος
Ἀλέξανδρος
Ἀνακρέων
Ἀξίνικος
Ἀριστοφῶν
Βακχυλίδης
Βίων
Βίοτος
Βάθων

Δίφιλος
Διονύσιος
Δημήτριος
Δικαιογένης
Διόδωρος
Δικτύς
Εὐθύδαμος
Εὔπολις
Εὔφρων
Ἐρατοσθένης
Ἐπίχαρμος
Εὔηνος
Εὐφορίων
Ἑρμόλοχος
Εὐριπίδης
Ζήνων
Ζηνόδοτος
Ζώπυρος
Ἡσίοδος
Ἡρώδης
Ἡνίοχος
Ἡλιόδωρος
Θεόδοτος
Θέσπις
Θέογνις
Θεόκριτος
Θελέρεφος
Ἰοφῶν
Ἱπποθόος
Ἱππῶναξ
Ἰσίδωρος
Ἱπποθόων
Ἰούλιος
Ἴων
Κλεάνθης
Κλεαίνετος
Καλλίμαχος
Κλειτίας
Κλεόβουλος
Κρατῖνος
Καρκῖνος
Κερκίδας
Καλλίνικος
Κλεινίας
Κράντωρ
Κλειτόμαχος
Λίνος
Λικύμνιος
Λυκόφρων
Λεωνίδης
Λάων
Μένανδρος
Μοσχίων
Μύρων
Μένιππος
Μόσχος
Μίμνερμος
Μελινώ
Μητρόδωρος
Μηνόφιλος
Νικόστρατος
Νικόλαος
Νικόμαχος
Νεόφρων [LXXVII]
Ναυμάχιος
Νεοπτόλεμος
Ξενοφάνης
Ξέναρχος
Ὅμηρος
Ὀρφεύς
Ὀλυμπιάς
Πίνδαρος
Παρμενίδης
Ποσείδιππος
Παυσανίας
Πολυειδής
Πατροκλῆς
Πείσανδρος
Πανύασις
Πειρίνθους
Πομπήϊος
Ῥιανός
Σοφοκλῆς
Σωτάδης
Σιμωνίδης
Σωσιφάνης
Σίμυλος
Σωσίθεος
Σκληριός
Σαπφώ

Σαραπίων
Σωσικράτης
Στασῖνος
Σώπατρος
Σθενίδης
Σουσαρίων
Στησίχορος
Τιμόστρατος
Τιμοκλῆς
Τυρταῖος
Τελέσιλλα
Ὑποβολιμαῖος
Ὑψαῖος
Φιλήτας
Φιλόξενος
Φιλιππίδης
Φρύνιχος
Φιλωνίδης
Φιλήμων
Φωκυλίδης
Φίλιππος
Φοινικίδης
Φίλισκος
Φερεκράτης
Φανοκλῆς
Φίντυς
Φιλαῖος
Χαιρήμων
Χοίριλος
Χάρης

Ἀλλὰ καὶ ποιηταὶ, ὧν ῥήσεις παρέθηκε τοῖς κεφαλαίοις, οὗτοι.

ῬΗΤΟΡΕΣ δὲ καὶ ἹΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ τε καὶ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ, καὶ γὰρ ἐκ τούτων μαρτυρίας συνήθροισεν, οἵδε·

Ἀριστείδης
Ἀριστοκλῆς
Αἰλιανός
Αἰσχίνης
Ἀγάθων
Ἀντιφῶν
Ἀρχέλαος
Γάϊος
Γοργίας
Δημοσθένης
Δημάδης
Δημάρατος
Ἔφορος
Ζώπυρος
Ἡγησιάδης
Ἡγήσιος
Θουκυδίδης
Θησεύς
Θεόδωρος
Θράσυλλος
Θεόπομπος
Ἰσοκράτης
Ἰσαῖος
Κορνηλιανός
Καλλισθένης
Κλειτοφῶν
Κτησίας
Λυσίας
Νικίας
Ξενοφῶν
Ὄμβριμος
Πολύαινος
Πρωταγόρας
Σώστρατος
Τιμαγόρας
Τρόφιμος

Ὑπερίδης
Φιλόστρατος
Χρύσερμος
Ἀλέξανδρος
Ἀγησίλαος
Ἀγαθοκλῆς
Ἀντίγονος
Ἆγις
Ἀγριππῖνος
Ἀναξίλαος
Ἀρχίδαμος
Διονύσιος
Δαρεῖος
Ἐπαμεινώνδας
Εὐδαμίδας
Θεμιστοκλῆς
Ἰφικράτης
Ἵππαρχος
Κότυς
Κλείταρχος
Λυκοῦργος
Λεωνίδης
Λάμαχος
Μαλλίας
Περικλῆς
Πύῤῥος
Πτολεμαῖος
Σεμίραμις
Σκηπίων
Σκιλοῦρος
Τιμόθεος
Φίλιππος
Φωκίων
Φάλαρις
Χάριλλος
Χαρίας
Χάρ[illegible]
Ἀριστοφάνης
Αἴσωπος
Ἀντιγενίδας
Ἀριστοτέλης
Ἀριστείδης ὁ δίκαιος
Ἀλκμαίων ἰατρός
Ἄντυλλος ἰατρός
Ἀρίμνηστος
Ἀπελλῆς
Βρύσων
Γλαύκων
Γαληνὸς ἰατρός
Δικαίαρχος
Δίων
Διονύσιος
Διοκλῆς ἰατρός
Εὐξίθεος
Ἕρμαρχος
Ἕρμιππος
Ἐρυξίμαχος
Εὐφρανίας
Ἐρασίστρατος ἰατρός
Εὐρύφρων ἰατρός
Ἐρατοσθένης
Εὔβουλος
Θεόπομπος
Θεόκριτος
Θομαρίδης
Θύνων
Ἱπποκράτης ἰατρός
Κάτων
Κηφισόδωρος
Κλεόστρατος
Κλειτόμαχος
Λικύμνιος
Μύσων
Μητρόδωρος
Μητροκλῆς
Νικόστρατος
Πραυσίων
Σιμωνίδης
Σερίφιος
[LXXVIII] Σωτίων
Σώστρατος
Σπεύσιππος

Ἀλλὰ τὰ μὲν κεφάλαια, οἷς τὰς τῶν παλαιοτέρων ῥήσεις ἥρμοσεν Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, καὶ ἐξ ὧν ἀνδρῶν

[LXXIX] φιλοσόφων τε καὶ ποιητῶν, ῥητόρων τε καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, ταύτας συνήθροισε, τοσαῦτα καὶ ἐκ τοσούτων.

Χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς μὲν ἀναγινώσκουσιν αὐτὰ τὰ συγγράμματα τῶν ἀνδρῶν καὶ συντάγματα πρὸς ἀνάμνησιν· τοῖς δ' οὐκ εἰληφόσι πεῖραν ἐκείνων, ὅτι διὰ συνεχοῦς αὐτῶν μελέτης οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ ποικίλων νοημάτων εἰς κεφαλαιώδη μνήμην καρπώσονται· κοινὸν δ' ἀμφοτέροις ἡ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκὸς, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὕρεσις, ἐπειδάν τις ἀπὸ τῶν κεφαλαίων εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη ἀναδραμεῖν ἐθελήσειε· καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν οὐκ ἄχρηστον τὸ βιβλίον.

INDICES.

I. Index Titulorum.

Tomus I.

Tomus II.

Pagina.

Tomus III.

Pagina.

Tituli Appendicis.

II. INDEX LEMMATUM.

INDEX

IN APPENDICEM E MS. FLORENTINO.

